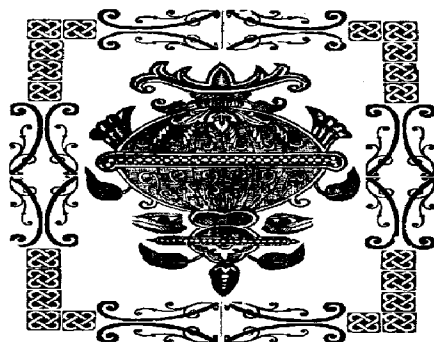

प्रकाशक:—

शेठ वल्लभदास त्रिभुवनदास गांधी
सेक्रेटरी श्री जैन आत्मानन्द सभा
भावनगर

मूल्यम्—

बहुमूल्यपत्रप्रते: दश रूप्यकाः ।

अल्पमूल्यपत्रप्रते: सार्धाष्टौ रूप्यकाः ।

मुद्रक:—

शाह गुलाबचंद लल्लुभाई
श्री महोदय प्रिन्टींग प्रेस
दाणापीठ—भावनगर

आ भार प्र दर्श न

प्रस्तुत ग्रन्थना मुद्रणकार्य माटे जे भाग्यवान् महानुभावोए सभाने द्रव्य अर्पण कर्युं छे तेमनां शुभ नामोनी नोंध लेवा साथे तेमनो अमे अंतःकरणथी धन्यवाद आपवा पूर्वक आभार मानीए छीए—

रु. २०००) पाटणनिवासी धर्मात्मा शेठ नटवरलाल तथा भाई रमणलाले पोताना पिताश्री शेठ छोटालाल लहेरचन्दना कल्याणनिमित्ते अर्पण कर्या छे ।

रु. ५००) राधनपुरवासी शेठ चन्दुलाल केशरीचन्दनी धर्मपत्नी अने पाटणनिवासी शेठ मोहनलाल मोतीचन्दनी सुपुत्री बहेन केशरबहेने पोताना जेठ शेठ जीवाभाई केशरीचन्दना कल्याणनिमित्ते कहेला द्रव्यमांथी आप्या छे ।

गांधी वल्लभदास त्रिभुवनदास
सेक्रेटरी श्रीजैन आत्मानन्द सभा.
भावनगर (काठीआवाड)

કથારત્નકોશની પ્રસ્તાવના ।

આજે આચાર્ય શ્રીદેવભદ્રસૂરિવિરચિત રત્નકોશના યથાર્થ નામને શોભાવતો એવો કથારત્નકોશ નામનો અતિદુર્લભ ગ્રન્થ પ્રકાશિત કરી જૈનકથાસાહિત્યરસિક વિદ્વાનોના કરકમઝમાં ઉપહારરૂપે અર્પણ કરવામાં આવે છે; જેની સાચંત પરિપૂર્ણ માત્ર એક જ તાડપત્ર ઉપર લખાણેલી પ્રાચીન પ્રતિ, સંભાતના ‘શ્રીશાંતિનાથ જૈન જ્ઞાનમંડાર’ને નામે ઓઢાવાતા અતિપ્રાચીન ગૌરવશાળી તાડપત્રીય જ્ઞાનમંડારમાં જઠવાણી છે. તેને અંગે નીચેના મુદ્દાઓ ઉપર વિચાર કરવામાં આવે છે:—૧ ભારતીય કથાસાહિત્યની વિપુલતા. ૨ જૈન પ્રવચનમાં ધર્મકથાનુયોગનું સ્થાન. ૩ કથાના પ્રકારો અને કથાવસ્તુ. ૪ કથારત્નકોશગ્રંથનો પરિચય. ૫ તેના પ્રણેતા. ૬ અન્ય જૈનકથાગ્રંથાદિમાં કથારત્નકોશનું અનુકરણ અને અવતરણ. ૭ સંશોધન માટે એકત્ર કરેલી પ્રાચીન પ્રતિઓનો પરિચય તથા સંશોધન વિશેની માહિતી.

૧ ભારતીય કથાસાહિત્યની વિપુલતા

આજની પ્રત્યક્ષ દુનિઆમાં જે માનવપ્રજા વસે છે તેમાં મળેલાગળેલા કુશાગ્રમતિવાળા લોકો જે વ્રણ ટકા જેટલા જ છે, જ્યારે બાકીનો ૯૭ ટકા જેટલો ભાગ અક્ષરજ્ઞાન વિનાનો છતાં સ્વયંસ્ફુરિત સંવેદનવાળો છે. આમાં કેવળ અક્ષરપરિચય ધરાવનારા અને

શ્રીઆત્માનન્દ-જૈનગ્રન્થરત્નમાલા એકનવતિતમું રત્નમ્ ૧૧

સિરિદેવમહાયરિયવિરહો-શ્રીદેવભદ્રાચાર્યવિરચિતઃ

કહારયણકોસો-કથારત્નકોશઃ ।

વિષમપદાર્થદ્યોતિન્યા ટિપ્પણ્યા વિભૂષિતઃ ।

કથારત્નકોશકારપ્રણીતપ્રમાણપ્રકાશ-અનન્તનાથસ્તોત્રાદિભિઃ સંયુતઃ ।

સમ્પાદકઃ સંશોધકઃ—

બૃહત્તપોગન્ધાન્તર્ગતસંવિગ્રશાસ્ત્રીય-આધ્યાચાર્ય-શ્રી૧૦૦૮શ્રીવિજયાનન્દસૂરિપ્રવર-પ્રવરવિનેયપ્રવર્તકશ્રી-
કાન્તિવિજયાન્તિવનુનિવરશ્રીચતુરવિજયચરણાન્જસેવકો મુનિઃ પુણ્યવિજયઃ ।

મુદ્રયિત્વા પ્રાકાશ્યં નીતશ્ચાયં ગ્રન્થઃ—માવનગરસ્થયા શ્રીજૈન-આત્માનન્દસમયા ।

સદ્ગુણોથી વિભૂષિત મહાપુરુષો આમજનતાને ઉપદેશદ્વારા કેળવી શકે છે, સાહિત્યસર્જનદ્વારા દોરી શકે છે અને અનેક ગૂંચો ડકેલી તેની સાધનાના માર્ગને સરલ બનાવી આપે છે. આ દૃષ્ટિએ પળ કથાસાહિત્યનું મૂલ્ય અનેકગણું વધી જાય છે.

૨ જૈનપ્રવચનમાં કથાનુયોગનું સ્થાન

જેમ મહાભારત અને રામાયણના પ્રણેતા વૈદિક મહર્ષિઓએ આમજનતાના પ્રતિનિધિ બની એ ગ્રંથોની રચના કરી હતી, એ જ પ્રમાણે જૈનપરંપરાએ પણ આમજનતાની વિશેષ લેવના કરવામાં જ પોતાનું ગૌરવ માન્યું છે. એક કાળે જ્યારે વૈદિક પરંપરા આમજનતાની મટી રાજાઓની આશ્રિત થઈ આમજનતાનું પ્રતિનિધિપણું ગુમાવી બેઠી, એટલું જ નહિ પણ એ આમજનતાની સ્વાભાવિક ભાષા તરફ પણ સુગાઢવી થઈ ગઈ, બરાબર એ જ વચ્ચે જૈનપરંપરામાં અનુક્રમે થયેલ મહામાન્ય તીર્થંકર ભગવાન્ શ્રીપાર્શ્વનાથ અને શ્રમણ ભગવાન્ શ્રીવીરવર્ધમાનસ્વામીએ આમજનતાનું પ્રતિનિધિપણું કર્યું અને તેની સ્વાભાવિક ભાષાને અપનાવી તે દ્વારા જ પોતાનું ધર્મ-તીર્થ પ્રવર્ત્તાવ્યું અને આમજનતા સુધી પહોંચે એવા સાહિત્યનિર્માણને પૂરેપૂરો ટેકો આપ્યો. એટલું જ નહિ પણ જૈનપ્રવચનના જે મુખ્ય ચાર વિભાગો બતાવ્યા છે તેમાં આમજનતાના અતિપ્રિય એ કથાસાહિત્યને યોગ્ય સ્થાન પણ આપ્યું છે. જૈનપ્રવચન ચરણકરણાનુયોગ, ધર્મકથાનુયોગ, ગણિતાનુયોગ અને દ્રવ્યાનુયોગ એ ચાર વિભાગમાં વહેંચાયેલું છે. આમાં આમજનતાનું પ્રતિનિધિત્વ ધરાવનાર ધર્મકથાનુયોગ વિશિષ્ટ સ્થાન ભોગવે છે. સદાચરણોના મૂલ્ય નિયમો અને તેમને આચરણમાં મૂકવાની વિવિધ પ્રક્રિયાઓના સાહિત્યનું નામ ચરણકરણાનુયોગ છે. એ સદાચરણો જેમણે જેમણે—સ્ત્રી કે પુરુષે—આચરી બતાવ્યાં હોય, એવાં આચરણોથી જે લાભો મેળવ્યા હોય અથવા એ આચરણો આચરતાં આવી પડતી મુશીબતોને બેઠી તેમણે જે રીતે પાર કરી હોય તેવા સદાચારપરાયણ

ધીર વીર ગંમીર સ્ત્રીપુરુષોનાં ઐતિહાસિક કે કથારૂપ જીવનોના સર્જનનું નામ ધર્મકથાનુયોગ છે. આ વિષે શાસ્ત્રકારો તો એમ પણ કહે છે કે—આવા પ્રકારના ધર્મકથાનુયોગ વિના ચરણકરણાનુયોગની સાધના કઠણ બની જાય છે અને જનતા તે તરફ વળતી કે આકર્ષાતી પણ નથી. આમ જૈન દૃષ્ટિએ ‘એક અપેક્ષાએ ચારે અનુયોગોમાં ધર્મકથાનુયોગ પ્રાધાન્ય ધરાવે છે’ એમ કહેવું લેશમાત્ર અનુચિત નથી. જેમાં લગભગભૂગોળનાં વિવિધ ગણિતો આવે તે ગણિતાનુયોગ અને જેમાં આત્મા, પરમાત્મા, જીવાદિ-તત્ત્વો, કર્મ, જગતનું સ્વરૂપ વગેરે કેવલસૂક્ષ્મબુદ્ધિપ્રાણ વિષયો વર્ણવવામાં આવ્યા હોય તે દ્રવ્યાનુયોગ. આ ચાર અનુયોગ પૈકી માત્ર એક ધર્મકથાનુયોગ જ એવો છે જે આમજનતા સુધી પહોંચી શકે છે અને તેથી જ બીજા અનુયોગો કરતાં કોઈ અપેક્ષાએ તેનું મહત્ત્વ સમજવાનું છે. જૈનપરંપરા અને વૈદિકપરંપરાની પેઠે બૌદ્ધપરંપરાએ પણ કથાનુયોગને સ્થાન આપેલું છે, એટલું જ નહિ પણ સરસ્વામણીમાં વૈદિકપરંપરા કરતાં બૌદ્ધપરંપરા, જૈનપરંપરાની પેઠે આમજનતાની સવિશેષ પ્રતિનિધિ રહેલી છે. જૈનપરંપરાના ચરણકરણાનુયોગ માટે બૌદ્ધપરંપરામાં ‘વિનયપિટક’ શબ્દ, ધર્મકથાનુયોગમાટે ‘સુત્તપિટક’ અને ગણિતાનુયોગ તથા દ્રવ્યાનુયોગ માટે ‘અભિધમ્મપિટક’ શબ્દ યોજાયો છે ‘પિટક’ શબ્દ જૈનપરંપરાના ‘દ્વાદશાંગીગણિપિટક’ સાથે જોડાયેલા ‘પિટક’ શબ્દને મળતો ‘પેટી’ અર્થને બતાવતો જ શબ્દ છે. સુત્તપિટકમાં અનેકાનેક કથાઓનો સમાવેશ છે. દીધનિકાય મઙ્ગલમનિકાય સુત્તનિપાત વગેરે અનેકાનેક ગ્રંથોનો ‘સુત્તપિટક’માં સમાવેશ થાય છે. જૈનપરંપરાનો ધર્મકથાનુયોગ, બૌદ્ધપરંપરાનો સુત્તપિટક અને વૈદિકપરંપરાનો ઇતિહાસ એ ત્રણે શબ્દો લગભગ એકાર્થક શબ્દો છે. ધર્મકથાનુયોગ પથ્યભોજનપાન જેવો છે. જેમ પથ્ય અન્નપાન માનવશરીરને દૃઢ, નિરોગી, પુરુષાર્થી, દીર્ઘજીવી અને માનવતાપરાયણ બનાવે છે તેમ ધર્મકથાનુયોગ પણ માનવના મનને પ્રેરણા આપી બલિષ્ઠ, સ્વસ્થ, નિઘ્રાહી, સદાચારી અને સદા-

ચારપ્રચારી બનાવે છે અને અજરામર પરિસ્થિતિ સુધી પહોંચાડે છે. બોલતા ચાલતા ઉપદેશક કરતાં, ધર્મકથાનુયોગ માનવના મન ઉપર એવી સારી અસર ઉપજાવે છે જે ધીરે ધીરે પળ પાકી થઈ જાય અને જીવનમાં ઉતરેલી હોય છે. સંક્ષેપમાં એમ કહી શકાય કે ધર્મકથાનુયોગ માનવને ધર્મમાં માનવરૂપે ઘડી શકે છે અને આધ્યાત્મિકદૃષ્ટિએ પૂર્ણ સ્વતંત્રતા સુધી પળ પહોંચાડે છે.

૩ કથાના પ્રકારો અને કથાવસ્તુ

આચાર્ય શ્રીહરિભદ્રસૂરિવરે સમરાઈચક્રમાં કથાઓના વિભાગ કરતાં અર્થકથા, કામકથા, ધર્મકથા અને સંકીર્ણકથા એમ ચાર વિભાગ બતાવ્યા છે. જે કથામાં ઉપાદાનરૂપે અર્થ હોય, વળજવેપાર, લડાઈઓ, લેખ-લેખત વગેરેની પદ્ધતિઓ, કલાઓ, શિલ્પો, સુવર્ણસિદ્ધિ વગેરે ધાતુવાદો, તથા અર્થોપાર્જનના નિમિત્તરૂપ સામ, દામ, દંડ આદિ નીતિઓનું વર્ણન હોય તેનું નામ અર્થકથા. જેમાં ઉપાદાનરૂપે કામ હોય અને પ્રસંગે પ્રસંગે દૂતીના અભિસારો, સ્ત્રીઓના રમણો, અનંગલેખો, લલિતકલાઓ, અનુરાગપુલકિતો નિરૂપેલાં હોય તે કામકથા. જેમાં ઉપાદાનરૂપે ધર્મ હોય અને ક્ષમા, માર્દવ, આર્જવ, અહોભ, તપ, સંયમ, સત્ય, શૌચ વગેરેને લગતાં માનવસમાજને ધારણપોષણ આપનારાં અને તેનું સત્ત્વસંરક્ષણ કરનારાં વર્ણનો હોય તે ધર્મકથા. અને જેમાં ધર્મ, અર્થ અને કામ એ ત્રણે વર્ગોનું યથાસ્થાન નિરૂપણ હોય અને એ ત્રણે વર્ગોને સમજાવવા તેમજ પરસ્પર અબાધક રીતે વ્યવહારમાં લાવવા યુક્તિઓ, તર્કો, હેતુઓ અને ઉદાહરણો વગેરે આપેલાં હોય તે ધર્મકથા. કથાઓના આ ચાર પ્રકાર પૈકી કેવળ એક ધર્મકથા જ ધર્મકથાનુયોગમાં આવે છે. મૂળ જૈન આગમોમાં પણ જ્ઞાતાધર્મકથાંગ, ઉપાસકદશાંગ, અંતઃકૃદશાંગ, અનુત્તરૌપપાતિકદશાંગ, વિપાક વગેરે અનેક આગમો પણ ધર્મકથાને પ્રધાનપણે વર્ણવે છે. જ્ઞાતાધર્મકથાંગનું જે પ્રાચીન કથાસંખ્યાપ્રમાણ કહેવામાં આવ્યું છે તેમાં તે

અશ્વરપરિચય વિનાના છતાં પોતાની હૈયાઉકલતથી વ્યવહાર અને પરમાર્થનો તોડ કાઢનારા લોકોનો સમાવેશ છે. આ ૯૭ ટકા જેટલી અત્યધિક સંખ્યા ધરાવનારા લોકો વિજ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન, ગણિતવિદ્યા, ભૂગોળ કે ખગોળવિદ્યામાં ઝંડા ઊતરવા જરાય રાજી નથી તેમ તૈયાર પણ નથી. તેમને તો ઘણી સરળ રીતે સમજ પડે અને એ સમજદ્વારા જીવનનો રસ માણી શકાય અને વ્યવહાર તેમજ પરમાર્થને સમજી માનવજીવનની કૃતકૃત્યતા અનુભવાય એવા સાહિત્યની અપેક્ષા છે. એટલે એ વસ્તુને આપણા પૂર્વ મહર્ષિઓએ વિપુલ પ્રમાણમાં કથા, ઉપકથા, આખ્યાનો, આખ્યાયિકાઓ, ऐतिहासिक चरित्रોઆદિ સર્જીને પૂરી રીતે સંતોષી પળ છે. આ રીતે જોતાં કથાસાહિત્યનો સંબંધ મુખ્યત્વે આમજનતા સાથે છે, અને આમજનતા વિપુલ હોવાથી તેની સાથે સંબંધ ધરાવતું કથાસાહિત્ય પણ વિપુલ, વિવિધ અને આમજનતાની ધારણાઓને લક્ષમાં રાખી સુગમ અને સુવોધ ભાષામાં સરજાઈ છે. આ પ્રકારનું કથાસાહિત્ય જેમ જૈનસંપ્રદાયમાં વિપુલ છે એ જ રીતે વૈદિક અને બૌદ્ધસંપ્રદાયમાં પણ અતિ વિપુલ પ્રમાણમાં છે; એટલું જ નહિ પણ ભારતવર્ષની જેમ ભારતવર્ષની બહાર પણ આ જાતનું કથાસાહિત્ય એટલા જ પ્રમાણમાં ઉપલબ્ધ થાય છે. જ્ઞાનની દૃષ્ટિએ વિજ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન, ભૂગોળ, ખગોળ, ગણિત, આયુર્વેદ, અધ્યાત્મશાસ્ત્ર, યોગવિદ્યા, પ્રમાણશાસ્ત્ર વગેરે વિદ્યાઓનું મહત્ત્વ જરાય ઓછું નથી, પરંતુ તે બધી ગહન વિદ્યાઓને સર્વગમ્ય કરવાનું સાધન માત્ર એક કથાસાહિત્ય છે; માટે જ ભારતવર્ષના તેમજ ભારતની બહારના પ્રાચીન અર્વાચીન કુશાગ્રમતિ વિદ્વાનો પણ કથાસર્જનની પ્રવૃત્તિમાં પડ્યા છે અને એ દ્વારા એમણે આમજનતાને ત્યાગ, તપ, વૈરાગ્ય, ધીરજ, ક્ષમા, નિષ્પ્રહતા, પ્રાણિસેવા, સત્ય, નિર્લોભતા, સરળતા આદિ ગુણોની સિદ્ધિ માટે વિવિધ પ્રેરણાઓ આપી છે. આમજનતાને કેળવવાનું કામ સહજ સાધ્ય નથી, તેમ છતાં ત્યાગ, સદાચાર, સરળતા, સમયજ્ઞતા આદિ

કથાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. ધર્મકથાઓના ગ્રંથોમાં શૃંગાર આદિ રસોની વિપુલતાને લીધે ધર્મકથાનું ધર્મકથાપણું ગૌણ થવાનો દોષ જેમ કેટલીક ધર્મકથાઓની રચનામાં આવી જાય છે તેમ આ ગ્રંથમાં ગ્રંથકારે જરા પણ થવા દીધું નથી; એટલું જ નહિ પણ પ્રસ્તુત ધર્મકથાગ્રંથમાં શૃંગાર આદિ જેવા રસોનો લગભગ અભાવ છતાં આ ધર્મકથાગ્રંથ શૃંગાર રહિત બની ન જાય અથવા એમાંની ધર્મકથાના વાચન કે શ્રવણમાં વક્તા કે શ્રોતાની રસવૃત્તિ લેશ પણ નીરસ અથવા રૂઝ ન બની જાય એ વિષેની દરેક ચોક્કસાઈ ગ્રંથકારે રાખી છે. પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં ગ્રંથકાર જે જે ગુણ વિષે કથા કહેવી શરૂ કરે છે તેના પ્રારંભમાં, કથાના વર્ણનમાં અને એના ઉપસંહારમાં તે તે ગુણનું સ્વરૂપ, તેનું વિવેચન અને તેને લગતા ગુણ-દોષો લાભ-હાનિનું નિરૂપણ તેમણે અતિ સરસ પદ્ધતિએ કર્યું છે.

ઉપર જણાવવામાં આવ્યું તેમ આ ગ્રંથમાં તેત્રીસ સામાન્યગુણ અને સત્તર વિશેષગુણ મળી જે પચાસ ગુણોનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે તે ઉપરાંત પ્રસંગોપાત્ત બીજા અનેક મહત્ત્વના વિષયો વર્ણવવામાં તેમજ ચર્ચવામાં આવ્યા છે. જેવા કે—ઉપવનવર્ણન, ઋતુવર્ણન, રાત્રિવર્ણન, યુદ્ધવર્ણન, શ્મશાનવર્ણન આદિ વર્ણનો; રાજકુલના પરિચયથી થતા લાભો, સત્પુરુષનો માર્ગ, આપઘાતમાં દોષ, દેશદર્શન, પુરુષના પ્રકારો, નહિકરવાલાયક—કરવાલાયક—છોડવાલાયક—ધારણકરવાલાયક—વિશ્વાસનહિકરવાલાયક આઠ આઠ વાબતો, અતિથિસત્કાર આદિ નૈતિક વિષયો; છીંકનો વિચાર, રાજલક્ષણો, સામુદ્રિક, મૃત્યુજ્ઞાનનાં ચિહ્નો, અકાલદંતોદ્રમકલ્પ, રત્નપરીક્ષા આદિ લોકમાનસને આકર્ષનાર સ્થૂલ વિષયો; દેવગુરુધર્મતત્ત્વનું સ્વરૂપ, ગુરુતત્ત્વવ્યસ્થાપનવાદસ્થલ, અષ્ટપ્રાતિહાર્યનું સ્વરૂપ, વેદાપૌરુષેયત્વવાદસ્થલ, ધર્મતત્ત્વપરામર્શ, રત્નત્રયી, જિનપ્રતિમાકારધારી મત્સ્ય અને કમલો, જિનપૂજાનું વિસ્તૃત સ્વરૂપ,

સામાન્ય ધર્મોપદેશ, મૂર્તિપૂજાવિષયક ચર્ચાસ્થલ, હસ્તિતાપસ તથા શૌચવાદમતનું નિરસન, અનંતકાય—કંદમૂલના ભક્ષણનું સદોષપણું આદિ ગંભીર ધાર્મિક વિચારો; ઉપધાનવિધિ, ધ્વજારોપણવિધિ, મૂર્તિપ્રતિષ્ઠાવિધિ આદિ વિધાનો અને તે ઉપરાંત અનેક કથાઓ, તથા સુભાષિતાદિ વિવિધ વિષયો આલેખવામાં આવેલા છે. આ બધી વસ્તુ પ્રસ્તુત ગ્રંથની વિષયાનુક્રમણિકા જોવાથી ધ્યાનમાં આવી શકશે. આ ઉપરથી પ્રસ્તુત ગ્રંથકાર કેટલા સમર્થ અને બહુશ્રુત આચાર્ય હતા અને તેમની કૃતિ કેટલી પાંડિત્યપૂર્ણ અને અર્થગંભીર છે એ પણ સમજી શકાશે.

પ્રસ્તુત કથારત્નકોશની યાસ વિશેષતા એ છે કે—બીજા કથાકોશગ્રંથોમાં એકની એક પ્રચલિત કથાઓ સંગ્રહાણી હોય છે ત્યારે આ કથાસંગ્રહમાં એમ નથી; પણ કોઈ કોઈ આપવાદિક કથાને બાદ કરીએ તો લગભગ બધી જ કથાઓ અપૂર્વ જ છે, જે બીજે સ્થળે ભાગ્યેજ જોવામાં આવે. આ બધી ધર્મકથાઓને નાના બાલકોની બાલભાષામાં ઉતારવામાં આવે તો એક સારી જેવી બાલકથાની શ્રેણિ તૈયાર થઈ શકે તેમ છે. ગ્રંથકારે વર્ણનશૈલી એવી રાખી છે કે એ રીતે કથાશ્રેણી તૈયાર કરવા ઇચ્છનારને ઘણું શોધવાનું નથી રહેતું.

૫ કથારત્નકોશના પ્રણેતા આચાર્ય શ્રીદેવભદ્રસૂરિ

પ્રસ્તુત ગ્રંથના પ્રણેતા આચાર્ય શ્રીદેવભદ્રસૂરિ છે. તેઓશ્રી વિક્રમની બારમી શતાબ્દિના માન્ય આચાર્ય છે. સ્વરતરગચ્છીય પટ્ટાવલિમાં તેમના વિષે માત્ર એટલો જ ઉલ્લેખ મળે છે કે—“ તેમણે વિ. સં. ૧૧૬૭ માં શ્રીમાન્ જિનવલ્લભગણિને અને વિ. સં. ૧૧૬૯માં વાચનાચાર્ય શ્રીજયદેવસૂરિ શિષ્ય શ્રીજિનદત્તને આચાર્યપદારૂઢ કર્યા હતા ” આથી વિશેષ એમના વિષે બીજો કશો જ

હલેલુખ એ પટ્ટાવલીઓમાં દેખાતો નથી. એટલે આચાર્ય શ્રીદેવભદ્રસૂરિ વિષેની યાસ હકીકત આપણે એમની પોતાની કૃતિઓ આદિ ઉપરથી જ તારવવાની રહે છે.

આચાર્ય શ્રીદેવભદ્રસૂરિના વિષયમાં તેમની જન્મભૂમિ, જન્મસંવત્, જ્ઞાતિ, માતા-પિતા, દીક્ષાસંવત્, આચાર્યપદસંવત્ આદિને લગતી કશીયે નોંધ હજી સુધી ક્યાંય જોવામાં આવી નથી. તેમ છતાં તેમણે પોતે રચેલા મહાવીરચરિત્ર (જે વિ. સં. ૧૧૩૯ માં આચાર્યપદારૂઢ થવા પહેલાં ગુણચંદ્રનામાવસ્થામાં રચ્યું છે), કથારત્નકોશ (જે વિ. સં. ૧૧૫૮ માં રચાઈ છે) અને પાર્શ્વ-નાથચરિત્ર (જે વિ. સં. ૧૧૬૮ માં રચેલું છે)ની પ્રશસ્તિઓમાંથી તેમના વિષેની કેટલીક મહત્ત્વની માહિતી આપણને મળી રહે છે; એટલે સૌ પહેલાં આપણે ઉપરોક્ત ત્રણેય ગ્રંથોની પ્રશસ્તિઓના ઉપયોગી અંશને જોઈ લઈએ—

“ અહસયગુણરયણનિહી મિચ્છત્તતમંધલોચદિણનાહો । દૂરુચ્છારિયવરો વરસામી સમુપ્પન્નો ॥ ૪૭ ॥
સાહાઈ તસ્સ ચંદે કુલમ્મિ નિપ્પડિમપસમકુલભવણં । આસિ સિરિવજ્ઞમાણો મુણિનાહો સંજમનિહિ વ્વ ॥ ૪૮ ॥
મુણિવજ્ઞો તસ્સ દરદ્ધહાસસિયજસપસાદિયાસસ્સ । આસિ ઉવે વરસીસા જયપયડા સૂર-સસિણો વ્વ ॥ ૫૦ ॥
ભવજલહિવીહસંભંતભવિયસંતાણતારણસમત્થો । બોહિત્થો વ્વ મહત્થો સિરિસૂરિજિણેસરો પઢમો ॥ ૫૧ ॥
અન્નો ય પુન્નિમાયંદસુંદરો બુદ્ધિસાગરો સૂરી । નિમ્મવિયપવરવાગરણ-હંદસત્થો પસત્થમઈ ॥ ૫૨ ॥
એગંતવાયવિલસિરપરવાહકુરંગભંગસીહાણં । તેસિં સીસો જિણચંદસૂરિનામો સમુપ્પન્નો ॥ ૫૪ ॥
સંવેગરંગસાલા ન કેવલં કવ્વચિરયણા જેણં । ભવ્વજણવિમ્મદ્યકરી વિહિયા સંજમપવિત્તી વિ ॥ ૫૫ ॥

આગમમાં સાહાત્રણ કરોડ કથાઓ અને તેટલી જ ઉપકથાઓ વગેરે હોવાનું કહેલું છે. એ જોતાં જૈન પરંપરામાં ધર્મકથાનું સાહિત્ય કેટલું વિપુલ હતું એ સહજમાં જ કલ્પી શકાય તેમ છે. ધર્મકથાઓમાં પળ યુદ્ધ, સેતી, વળજ, કઢાઓ, શિલ્પો, લલિતકઢાઓ, ધાતુવાદો વગેરેનું વર્ણન આવે છે; પરંતુ ધર્મ પ્રધાન સ્થાને હોય અને બાકી બધું આનુષંગિક રીતે ધર્મનું પોષક હોય. એ જ રીતે અર્થકથા અને કામકથામાં પળ ધર્મનું વર્ણન ન જ આવે એમ નહિ, પળ અર્થ અને કામ એમાં પ્રધાન હોય; એ જ દૃષ્ટિએ તે તે કથાને તેવાં તેવાં નામો અપાયાં છે. પ્રસ્તુત કથારત્નકોશ, ધર્મકથાઓનો મહાન્ ગ્રંથ છે. તેમાં ઉપર કહ્યા પ્રમાણે અર્થકથા અને કામકથાનું પ્રાસંગિક નિરૂપણ હોવા છતાં, ધર્મ પ્રધાનસ્થાને હોઈ તેને ધર્મકથાનો ગ્રંથ ગણવામાં કશોય વાધ નથી. આવી કથાઓમાં કથાઓનું વસ્તુ દિવ્ય હોય છે, માનવ્ય હોય છે અને દિવ્યમાનવ્ય પળ હોય છે. કથારત્નકોશની ધર્મકથાઓનું વસ્તુ પ્રધાનપણે માનવ્ય છે અને ક્વચિત્ દિવ્યમાનવ્ય પળ છે.

૪ કથારત્નકોશગ્રંથનો પરિચય

પ્રસ્તુત ગ્રંથ પ્રાકૃત ભાષામાં ગદ્ય-પદ્યરૂપે અતિપ્રાસાદિક સાલંકાર રચનાથી રચાઈ છે અને અનુમાન સાહાઅગીઆર હજાર શ્લોકપ્રમાણ છે. વહુ નાની નહિ, વહુ મોટી પળ નહિ, છતાં સંક્ષિપ્ત કહી શકાય તેવી મૌલિક પચાસ કથાઓના સંગ્રહરૂપ આ કૃતિ છે. પ્રસ્તુત ગ્રંથ મુખ્યત્વે પ્રાકૃત ભાષામાં રચાયેલો હોવા છતાં તેમાં પ્રસંગોપાત સંસ્કૃત અને અપભ્રંશ ભાષાનો ઉપયોગ પળ ગ્રંથકારે કરેલો છે; યાસ કરી દરેક કથાના ઉપસંહારમાં ઉપદેશ તરીકે જે ચાર શ્લોકો અને પુષ્પિકા આપવામાં આવ્યાં છે એ તો સંસ્કૃત ભાષામાં જ છે. આ ગ્રંથમાં સમ્યક્ત્વ આદિ તેત્રીસ સામાન્ય ગુણો અને પાંચ અણુવ્રત આદિ સત્તર વિશેષ ગુણોને લગતી

વસુભાણરુદ્ધ ૧૧૫૮ સંજ્ઞે વચ્ચંતે વિક્રમાશ્વો કાલમ્મિ । લિહિઓ પદમમ્મિ ય પોત્થયમ્મિ ગણિઅમલચંદેણ ॥ ૧ ॥

દેવભદ્રાચાર્યીયકથાકોશપ્રશસ્તિઃ

“ તિત્થમ્મિ વહંતે તસ્સ ભયવઓ તિયસવંદણિજ્ઞમ્મિ । ચંદકુલમ્મિ પસિદ્ધો વિડલાપ વરસાદાપ ॥
સિરિવદ્ધમાણસૂરી અદ્દેસિ તવ-નાણ-ચરણરયણનિદ્દી । જસ્સડજ્ઞવિ સુમરંતો લોગો રોમંચમુવ્વહ ॥
તસ્સાડસિ દોન્નિ સીસા જયવિક્સાયા દિવાયર-સસિ વ્વ । આયરિયજિણેસર-બુદ્ધિસાગરાયરિયનામાણો ॥
તેસિં ચ પુણો જાયા સીસા દો મહિયલમ્મિ સુપસિદ્ધા । જિણવંદસૂરિનામો વીઓડભયદેવસૂરિ ત્તિ ॥
સિદ્ધંતવિત્તિવિરયણ-પગરણઉવયરિયમ્મવ્વલોયાણ । કો તાણ ગુણલવં પિ હુ દોજ્જ સમત્થો પવિત્થરિડં ॥
તેસિ વિણેયસ્સ પસન્નચંદસૂરિસ્સ સવ્વગુણનિદ્ધિણો । પયપઉમસેવગેહિં સુમદ્દઉવજ્ઞાયસિસ્સેહિં ॥
સંવેગરંગશાલાડસરાહણસત્થં જયમ્મિ વિત્થરિયં । રદ્ધયં ચ વીરચરિયં જેહિં કહારયણકોસો ય ॥
સોવન્નિડયમંડિયમુણિસુવ્વય ૧ વીરભવણ ૨ રમણીય । મ્મયચ્છે તેહિ ઠિપ્પહિં મંદિરે આમદત્તસ્સ ॥
સિરિદેવભદ્રસૂરીહિં વિરદ્ધયં પાસનાદ્ધચરિયમિમં । લિહિયં પદમિલ્લુયપોત્થયમ્મિ ગણિઅમલચંદેણ ॥
કાલે વસુરસરુદ્ધે ૧૧૬૮ વચ્ચંતે વિક્રમાશ્વો સિદ્ધમિમં । અણુચિયમિદ્ધ સૂરીહિં સમિયધ્વં સોદિયવ્વં ચ ॥
॥ ઇતિશ્રીપ્રસન્નચન્દ્રસૂરિપાદસેવકશ્રીદેવભદ્રાચાર્યવિરચિતં પાર્શ્વનાથચરિતં સમાપ્તમ્ ॥ ”

દેવભદ્રીયપાર્શ્વનાથચરિતપ્રશસ્તિઃ ॥

પ્રસ્તાવના ।

॥ ૭ ॥

આ ઉપરાંત આચાર્ય શ્રીજિનચંદ્રસૂરિવિરચિત સંવેગરંગશાલા મંથની પુષ્પિકા, જે આચાર્યશ્રીદેવભદ્રસૂરિના સંબંધમાં ઉપયોગી છે તે પણ જોઈ લઈએ—

“ ઇતિ શ્રીમજ્જિનચન્દ્રસૂરિકૃતા તદ્વિનેયશ્રીપ્રસન્નચન્દ્રસૂરિસમમ્મયર્થિતેન ગુણચન્દ્રગણિ[ના] પ્રતિસંસ્કૃતા જિનવલ્લભગણિના ચ સંશોધિતા સંવેગરંગશાલાડસરાધના સમાપ્તા ॥ ”

ઉપર જે ચાર પ્રંથોની પ્રશસ્તિ અને પુષ્પિકાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે એ ઉપરથી આચાર્ય શ્રીદેવભદ્રસૂરિના સંબંધમાં નીચેની હકીકત તરી આવે છે.

આચાર્ય શ્રીદેવભદ્ર, શ્રીસુમતિવાચકના શિષ્ય હતા. આચાર્યપદારૂઢ થયા પહેલાં તેમનું નામ ગુણચંદ્રગણી હતું; જે નામાવસ્થામાં તેમણે વિ. સં. ૧૧૨૫ માં સંવેગરંગશાલાનામના આરાધનાશાસ્ત્રને સંસ્કારયુક્ત કર્યું અને વિ. સં. ૧૧૩૯ માં મહાવીર-ચરિત્રનું નિર્માણ કર્યું હતું.

સંવેગરંગશાલાની પુષ્પિકામાં “ તદ્વિનેયશ્રીપ્રસન્નચન્દ્રસૂરિસમમ્મયર્થિતેન ગુણચન્દ્રગણિના ” તથા મહાવીરચરિત્રની પ્રશસ્તિમાં “ સૂરી પસન્નચંદો ચંદો દ્વ જણમણાણંદો ॥ તવયણેણં સિરિસુમદ્ધવાયમાણં વિણેયલેસેણં । ગણિણા ગુણચંદેણં ” એ સુજ-વના આચાર્ય શ્રીપ્રસન્નચંદ્ર અને શ્રીદેવભદ્રસૂરિના પારસ્પરિક સંબંધના દૂરભાવને સૂચવતા ‘ સમમ્મયર્થિતેન ’ અને ‘ તવયણેણં ’ જેવા શબ્દો જોવામાં આવે છે ય્યારે કથારત્નકોશ અને પાર્શ્વનાથચરિત્રની પ્રશસ્તિમાં એ બન્નેયના પારસ્પરિક ઔચિત્યભાવભર્યા ગુણાનુ-રાગને વરસાવતા ‘તસ્સેવગેહિં’ અને ‘પયપઉમસેવગેહિં’ જેવા શબ્દો નજરે પડે છે. આનું કારણ એ જ કલ્પી શકાય છે કે—આચાર્ય

શ્રીપ્રસન્નચંદ્રે ગુણચંદ્રગણિના ગુણોથી આકર્ષાઈ તેમને આચાર્યપદારૂઢ કર્યા હશે અને એ રીતે એ બન્નેય આચાર્યો એકબીજામાં ઓતપ્રોત થયા હશે.

ઉપર જણાવવામાં આવ્યું તેમ ગુણચંદ્રગણી અને શ્રીદેવભદ્રસૂરિ એ બન્નેય એક જ વ્યક્તિ છે એમાં લેશ પળ શંકાને સ્થાન નથી. કારણ કે જે શ્રેષ્ઠિની વિજ્ઞાપિતે આધીન થઈ મહાવીરચરિત્રની રચના કર્યાનો નિર્દેશ કથારત્નકોશ અને પાર્શ્વનાથચરિત્રમાં છે એ જ ઉલ્લેખ, ગુરુનામનિર્દેશ, પટ્ટપરંપરા વગેરે બધુંય એક સરખું મહાવીરચરિત્રમાં મળી આવે છે. તેમજ કથારત્નકોશકાર અને પાર્શ્વનાથચરિત્રકાર પોતાને સંવેગરંગશાલા ગ્રંથના સંસ્કર્તા તરીકે ઓળખાવે છે છતાં એ નામ—દેવભદ્રસૂરિ નામ એ ગ્રંથની પુષ્પિકામાં ન મળતાં ગુણચંદ્રગણી એ નામનો ઉલ્લેખ મળે છે, જે મહાવીરચરિત્રના પ્રણેતાનું નામ છે. એટલે કોઈ પણ જાતની શંકા વિના આનો અર્થ એટલો જ થયો કે—આચાર્ય દેવભદ્ર અને ગુણચંદ્રગણી એ બન્નેય એક જ વ્યક્તિ છે.

ઉપર ‘ગુણચંદ્રગણી અને શ્રીદેવભદ્રસૂરિ એ ભિન્નનામધારી એક જ મહાપુરુષ છે’ એ સાબિત કરવા માટે તેમની જે ત્રણ કૃતિઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે તે ઉપરાંત તેમણે અનેક સ્તોત્રોની તથા પ્રમાણપ્રકાશ (?) જેવા સમર્થ દાર્શનિક ગ્રંથની પણ રચના કરી છે. તેમના સ્તોત્રો પૈકી ત્રણ સ્તોત્રો તેમજ પ્રમાણપ્રકાશ (?) ગ્રંથનો જેટલો અંશ લખ્ય થઈ શક્યાં છે એ વધાયને અહીં કથારત્નકોશને અંતે પ્રસિદ્ધ કરેલ છે. એ પ્રસિદ્ધ કરેલ સ્તોત્રો જોતાં તેમજ કથારત્નકોશ આદિમાં સ્થળે સ્થળે આવતી દાર્શનિક ચર્ચાઓ જોતાં શ્રીદેવભદ્રાચાર્યનો સમર્થ દાર્શનિક આચાર્યની કોટિમાં સમાવેશ કરવો જરા પણ અનુચિત કે અસંગતિભર્યો નહિ જ લાગે.

પ્રસ્તુત પ્રકાશનને અંતે જે દાર્શનિક પ્રકરણ અને સ્તોત્રો પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે એ પાટળ લેખવસી પાઢાના તાડપત્રીય

સસમય-પરસમયન્નુ વિસુદ્ધસિદ્ધંતદેસણાકુસલો । સયલમહિવલયવિત્તો અન્નોઽભયદેવસૂરિ ત્તિ ॥ ૫૬ ॥

જેનાલંકારધરા સલક્ષણા વરપયા પસન્ના ય । નૃવંંગવિત્તિરયણેણ ભારઈ કામિણિ વ્વ કયા ॥ ૫૭ ॥

તેસિં અત્થિ વિણેઓ સમત્થસત્થત્થબોહકુસલમઈ । સૂરી પસન્નચંદો ચંદો ઇવ જળમણાણંદો ॥ ૫૮ ॥

તવ્વયણેણં સિરિસુમહવાયગાણં વિણેયલેસેણં । ગણિણા ગુણચંદેણં રહયં સિરિવીરચરિયમિમં ॥ ૫૯ ॥

જાઓ તીસે સુંદરવિચિત્તલક્ષણવિરાહ્યસરીરો । જેટ્ટો સિદ્ધો પુત્તો વીઓ પુણ વીરનામો ત્તિ ॥ ૬૦ ॥

તેહિં તિત્થાહિવપરમમત્તિસવ્વસ્સમુવ્વહંતેહિં । વીરજિણચરિયમેયં કારવિયં મુદ્ધબોહકરં ॥ ૬૦ ॥

નંદસિહિરુદ્ધ ૧૧૩૯ સંસે વોક્કંતે વિક્કમાઓ કાલમ્મિ । જેટ્ટસ્સ સુદ્ધતથ્યાતિહિમ્મિ સોમે સમત્તમિમં ॥ ૬૩ ॥

ગુણચન્દ્રીય-દેવભદ્રીયમહાવીરચરિતપ્રશસ્તિઃ ॥

“ ચંદકુલે ગુણગણવદ્ધમાણસિરિવદ્ધમાણસૂરિસ્સ । સીસા જિણેસરો બુદ્ધિસાગરો સૂરિણો જાયા ॥ ૧ ॥

તાણ જિણચંદસૂરી સીસો સિરિઅભયદેવસૂરી વિ । રવિ-સસહર વ્વ પયડા અહેસિ સિયગુણમઝહેહિં ॥ ૩ ॥

તેસિં અત્થિ વિણેઓ સમત્થસત્થત્થપારપત્તમઈ । સૂરી પસન્નચંદો ન નામઓ અત્થઓ વિ પરં ॥ ૪ ॥

તસ્સેવગેહિં સિરિસુમહવાયગાણં વિણેયલેસેહિં । સિરિદેવભદ્રસૂરીહિં एस રહઓ કહ્વાકોસો ॥ ૫ ॥

સંઘધુરંધરસિરિસિદ્ધ-વીરસેટ્ટીણ વયણઓ જેહિં । ચરિયં ચરિમજિણિંદસ્સ વિરહયં વીરનાહસ્સ ॥ ૬ ॥

પરિકમ્મિઝ્ઞણ વિહિયં જેહિં સદ્ધ મધ્ધલોગપાઝ્ઞં । સંવેગરંગસાલાભિદ્ધાણમારાહ્ણનારયણં ॥ ૭ ॥

આ પ્રમાણે અહીં ટૂંકમાં જણાવવામાં આવ્યું છે તે ઉપરથી આપણને ખાત્રી થાય છે કે—પૂજ્ય આચાર્યશ્રી દેવભદ્રસૂરિ સમર્થ કથાકાર, સ્તુતિકાર તેમજ દાર્શનિક બહુશ્રુત આચાર્ય હતા.

આચાર્ય દેવભદ્રસૂરિના સંબંધમાં આટલું નિવેદન કર્યા પછી ‘તેઓશ્રી કયા ગચ્છના હતા’ એ પ્રશ્ન રહી જાય છે. આ વિષે અહીં એટલું જ કહેવું પ્રાપ્ત છે કે—આજે એમના જેટલા ગ્રંથો વિદ્યમાન છે એ પૈકી કોઈમાં પણ તેઓશ્રીએ પોતાના ગચ્છનો નામનિર્દેશ કર્યો નથી; પરંતુ એ ગ્રંથોની વિસ્તૃત પ્રશસ્તિઓમાં તેઓ પોતાને માત્ર વઝ્રશાસ્ત્રીય અને ચંદ્રકુલીન તરીકે જ ઓળખાવે છે. એટલે આ વિષે અમે પણ તેઓશ્રી પોતે પોતાને ઓળખાવે છે તેમ તેમને ‘વઝ્રશાસ્ત્રીય અને ચંદ્રકુલીન આચાર્ય’ તરીકે જ ઓળખાવીએ છીએ.

જો કે જેસલમેરની તાડપત્રીય પાર્શ્વનાથચરિત્રની પ્રતિની પ્રશસ્તિમાં ‘વિઝલાએ વઝ્રસાહાએ’ પાઠને મૂંસી નાસ્ત્રીને બદલામાં ‘સ્વરયરો વઝ્રસાહાએ’ પાઠ, અને ‘આયરિયજિણેસરબુદ્ધિસાગરાયરિયનામાણો’ પાઠને મૂંસી નાસ્ત્રીને તેના સ્થાનમાં ‘આય-રિયજિણેસરબુદ્ધિસાગરા સ્વરયરા જાયા’ પાઠ લખી નાસ્ત્રીને મળે છે; પરંતુ એ રીતે મૂંસી-બગાડીને નવા બનાવેલા પાઠોનો ऐति-હાસિક પ્રમાણ તરીકે ક્યારે પણ ઉપયોગ કરી શકાય નહિ. એટલે અમે એવા પાઠોને અમારી પ્રસ્તુત પ્રસ્તાવનામાં પ્રમાણ તરીકે સ્વીકાર્યા નથી. ઉપર જણાવવામાં આવ્યું તેમ જેસલમેરમાં એવી ઘણી પ્રાચીન પ્રતિઓ છે જેમાંની પ્રશસ્તિ અને પુષ્પિકાઓના પાઠોને ગચ્છવ્યામોહને અધીન થઈ બગાડીને તે તે ઠેકાણે ‘સ્વરતર’ શબ્દ લખી નાસ્ત્રીવામાં આવ્યો છે, જે ઘણું જ અનુચિત કાર્ય છે.

૬ કથારત્નકોશનાં અનુકરણ અને અવતરણ

આચાર્ય શ્રીદેવભદ્રનો પ્રસ્તુત કથારત્નકોશ રચાયો ત્યારથી તેની વિશિષ્ટતાને લઈ એટલી બધી રુચાતિ પામી ચૂક્યો હતો કે બીજા

બીજા જૈન આચાર્યોએ પોતપોતાના ગ્રંથોમાં તેનાં અનુકરણ અને અવતરણો કરીને પોતાની અને પોતાની કૃતિઓની પ્રતિષ્ઠા વધારી હતી. આચાર્ય શ્રીદેવેન્દ્રસૂરિકૃત દેવવંદનભાષ્ય ઉપર શ્રીધર્મકીર્તિએ રચેલી ‘સંઘાચારવિધિ’ નામની ટીકામાં કથારત્નકોશની કથાને જેમની તેમ સહજ ફેરફાર કરીને ઉદ્ધરી છે. તેમ જ સુવિહિત પૂર્વાચાર્યપ્રણીત ‘ગુરુતત્ત્વસિદ્ધિ’માં કથારત્નકોશનું એક આશું પ્રકરણ જ અશ્વરશઃ ગોઠવી દીધું છે. અને આચાર્ય શ્રીજિનપ્રભસૂરિએ પોતાના વિધિપ્રપા ગ્રંથમાં ધ્વજારોપણવિધિ, પ્રતિષ્ઠોપકરણસંગ્રહ તથા પ્રતિષ્ઠાવિધિ નામનાં પ્રકરણોમાં કથારત્નકોશનાં તે તે સંબંધ પ્રકરણો અને તેમાં આવતા શ્લોકોનાં અવતરણો કરેલાં છે.

ઉક્ત હકીકતનો સ્પષ્ટ અભ્યાસ આવે તે માટે આ નીચે થોડોક ઉતારો આપીએ છીએ—

કથારત્નકોશ વિજયકથાનક ૧૧

તસ્સ ય રત્નો મિત્તો અહેસિ દદગાદરૂપડિબંધો ।
આબાલકાલસહપંસુકીલિઓ નામ સિરિગુત્તો ॥ ૧૯ ॥
સુહિસયણબંધવાણે થેવં પિ હુ નેવ દેહ ઓગાસં ।
ઘણમુચ્છાપે પરિહરઈ દૂરઓ સાહુગોટ્ટિ પિ ॥ ૨૧ ॥
નવરં ચિરપુરિસાગય-સાવયધમ્મક્ષણં જહાવસરં ।
જિણપૂયણાપમુદ્દં જહાપયટ્ટં કુણઈ કિં પિ ॥ ૨૨ ॥
ઉક્ષણણક્ષણણપરિયત્તનાહિં ગોવેહ તં ચ નિયયધણં ।
અવહારસંકિયમણો પદક્ષણં લંછણે નિયઈ ॥ ૨૩ ॥

સંઘાચારવિધિ વિજયકુમારકથા પૃ. ૪૨૮

દદગાદપ્રતિબંધઃ શ્રીગુણાચ્યઃ કુબેરસમવિભવઃ ।
સહપંસુકીલિઓ તસ્સ આસિ મિત્તો મહાકિવિણો ॥૨॥
ન દદાતિ સ્વજનેભ્યઃ કિંચિન્ન વ્યયતિ કિંચિદપિ ધર્મે ।
ઘણમુચ્છાપે વજ્રઈ ગમાગમં સવ્વટાણેસુ ॥ ૩ ॥
નવરં ચિરપુરુષાગત-જિનવરધર્મક્ષણં યથાવસરમ્ ।
જિણપૂયણાપમુદ્દં જહાપયટ્ટં કુણઈ કિં પિ ॥ ૪ ॥
ઉત્ત્થનનચનનપરિવર્તનાદિભિઃ તચ્ચનં નિજં નિત્યમ્ ।
અવહારસંકિયમણો ગોવંતો સો કિલેસેઈ ॥ ૫ ॥

સિદ્ધં જળનીપ અન્નયા ય તુહ પુત્ત ! સંતિઓ તાઓ ।
સાર્હિતો મહ કહમવિ પરિતોસગમો ગિહાદુરે ॥ ૫૨ ॥
અટ્ટાવયસ્સ કોડીઝ અટ્ટ ચિટ્ઠંતિ ભૂમિનિહિયાઓ ।
તા વચ્છ ! કિં ન ઠાણાં તાઈ ઇર્ણિહ ચ્છણેસિ ? ત્તિ ॥ ૫૩ ॥
ઇત્યાદિ ॥

સદનાન્તઃ કિચ્ચિદ્પિ દ્રવ્યમપશ્યન્નસૌ બહુક્લેષેઃ ।
ભોયણમવિ અર્જ્જતો કયા વિ જળનીહ ઇમમુત્તો ॥ ૮ ॥
વત્સેહ સ્થાનેઽષ્ઠૌ કોત્યઃ કનકસ્ય સન્તિ નિશ્ચિતાઃ ।
તુહ પિઝ્ઞા તા ગિણ્હસુ કયં કિલેસેહિં સેસેહિં ॥ ૯ ॥
ઇત્યાદિ ॥

પ્રસ્તુત વિજય નામના શ્રેષ્ઠિપુત્રની કથા કથારત્નકોશકારે ચૈત્યાધિકારમાં આપેલી છે ત્યારે એ જ કથા સંઘાચારવિધિના પ્રણેતાએ સ્તોત્રના અધિકારમાં વર્ણવેલી છે. કથારત્નકોશમાં એ કથા આખી પ્રાકૃતમાં છે ત્યારે સંઘાચારવિધિકારે એ કથાને બે ભાષામાં એટલે કે એક જ ગાથામાં પૂર્વાર્ધ સંસ્કૃત અને ઉત્તરાર્ધ પ્રાકૃત એમ બે ભાષામાં યોજેલી છે. સંઘાચારવિધીકામાંની કથામાં જે ઉત્તરાર્ધ પ્રાકૃત છે તે આખી કથામાં મોટે ભાગે કથારત્નકોશનાં અક્ષરે અક્ષર ઉદ્ધરેલ છે અને પૂર્વાર્ધ પણ કથારત્નકોશમાંની કથાનાં લગભગ અનુવાદ જેવાં છે, જે ઉપર આપેલી સામસામી ગાથાઓને સરસાવવાથી સ્પષ્ટ થઈ જાય એમ છે.

આચાર્યમહારાજ શ્રીવિજયનીતિસૂરિ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ ગુરુતત્ત્વસિદ્ધિમાં પૃ. ૪૭ ઉપર સંવેગરંગશાલાના નામે ઉદ્ધરેલ “ઈત્યંતરમ્મિ સઙ્ગો આસધરો નામ મળઈ દુવિયઙ્ગો” એ ગાથાથી શરૂ થતું ૫૯ ગાથાનું જે પ્રકરણ છે તે આખું કથારત્નકોશના પૃ. ૧૦ થી ૧૨ માં ગાથા ૧૮૫ થી ૨૪૩ સુધીમાં છે. ગુરુતત્ત્વસિદ્ધિમાં આ પ્રકરણ સંવેગરંગશાલાના ઉતારા તરીકે જણાવેલ છે પણ સ્વરી રીતે આ પ્રકરણ કથારત્નકોશમાંનું જ છે. આ ઉપરથી ગુરુતત્ત્વસિદ્ધિના રચનાસમય ઉપર પણ પ્રકાશ પડે છે અને કથારત્નકોશની આદેયતા પણ પુરવાર થાય છે.

મંડારમાંની પ્રાચીનતમ સંહિત તાડપત્રીય પ્રકરણપોથીમાંથી મળી આવ્યાં છે, જેને આધારે તૈયાર કરી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ છે. એ સ્તોત્રો જેવા મળ્યા છે તેવા જ શક્ય સંશોધન સાથે પ્રસિદ્ધ કર્યા છે, એટલે એના સંબંધમાં ખાસ કશું જ કહેવાનું નથી; પરંતુ “પ્રમાણપ્રકાશ” નામનું જે પ્રકરણ પ્રસિદ્ધ કર્યું છે એ પ્રકરણના નામને અથવા એના પ્રણેતાને સૂચવતો કશોય ઉલ્લેખ એ પોથીમાંથી મળી શક્યો નથી. તે છતાં એ અપૂર્ણ અને નિર્નામક પ્રકરણનું નામ મેં ‘પ્રમાણપ્રકાશ’ આપ્યું છે તે એ પ્રકરણના ત્રીજા શ્લોકમાં આવતા “પ્રમાણમેવ યત્ સદ્ધિસ્તદેવાતઃ પ્રકાશયતે” એ આર્થિક અનુસંધાનને લક્ષમાં રાખીને જ આપવામાં આવ્યું છે. એ જ રીતે ગ્રંથપ્રણેતા તરીકે આચાર્ય દેવભદ્રના નામનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે એનું કારણ એ છે કે—આ પ્રકરણ, ઉપરોક્ત તાડપત્રીય પોથીમાં દેવભદ્રસૂરિકૃત સ્તોત્રસંગ્રહ સાથે સંલગ્ન હોઈ તેમજ આચાર્ય દેવભદ્રની સ્તોત્રરચનામાં તેમજ બીજી દરેક કૃતિમાં તેમની દાર્શનિકતાનો પ્રભાવ દેખાતો હોઈ આ કૃતિ તેમની હોવી જોઈએ એમ માનીને મેં પોતે પ્રસ્તુત પ્રકરણને એમની કૃતિ તરીકે નિર્દેશી છે. એટલે સંભવ છે અને કદાચ શક્ય પણ છે કે—પ્રસ્તુત પ્રકરણનું નામ “પ્રમાણપ્રકાશ” ન હોય અને એના પ્રણેતા આચાર્ય દેવભદ્ર પણ ન હોય. આમ છતાં એ પ્રકરણમાંનો આઠમો શ્લોક જોયા પછી ‘પ્રસ્તુત પ્રકરણ શ્વેતાંબરાચાર્યવિરચિત છે’ એ વિષે તો જરા પણ શંકા રહેતી નથી.

વાદન્યાયસ્તતઃ સર્વવિષ્વે ચ શુક્તિસમ્ભવઃ । પુંસ્ત્રિયોશ્ચ સમા શુક્તિરિતિ શાસ્ત્રાર્થસંગ્રહઃ ॥ ૮ ॥

આ શ્લોકમાં જણાવ્યા પ્રમાણે “પ્રસ્તુત પ્રકરણમાં—કેવલજ્ઞાનીને આહારનો સંભવ છે અને પુરુષ અને સ્ત્રીને એકસરખી રીતે મોક્ષ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. આ બે વિષયો ચર્ચવામાં આવશે.” આથી પ્રસ્તુત પ્રકરણ શ્વેતાંબરાચાર્યપ્રણીત જ છે, એ નિર્વિવાદ રીતે પુરવાર થાય છે.

મધ્ય-અંતમાંનાં ઘણાં પાનાં ગૂમ થઈ જતાં હોઈ અંતિ પ્રતિ છે જ્યારે ચૂરના મંડારની પ્રતિ કાગળ ઉપર લખાઈ ગઈ છે. આ ત્રણ પ્રતો પૈકી જે એ અતિ પ્રાચીન તાડપત્રીય પ્રતિઓનો મેં મારા પ્રસ્તુત સંશોધનમાં ઉપયોગ કર્યો છે તેનો પરિચય આ ઠેકાણે કરાવવામાં આવે છે—

સ્વં પ્રતિ—આ પ્રતિ સ્વંભાવના “શ્રીશાન્તિનાથ જૈન જ્ઞાનમંડાર”ને નામે ઓળખાતા પ્રાચીનતમ અને ગૌરવશાલી તાડ-પત્રીય જૈન જ્ઞાનમંડારની છે. પ્રતિ અતિસુકોમળ સુંદરતમ શ્રીતાડપત્ર ઉપર સુંદર લિપિથી લખાઈ છે. એની પત્રસંખ્યા ૩૧૭ છે. તેની દરેક પુઠીમાં ત્રણ, ચાર કે પાંચ લીટીઓ લખેલી છે. દરેક લીટીમાં ૧૨૭ થી ૧૪૦ લગભગ અક્ષરો છે. એ અક્ષરો ઠેક-ઠેકાણે નાના-મોટા લખાવા છતાં લિપિનું સૌંદર્ય આદિથી અંત સુધી એકસરખું જળવાયેલું છે. પ્રતિની લંબાઈ ૩૧×૨૧ ઇંચની છે. પ્રતિ લાંબી હોઈ તેનાં પાનાં સુવ્યવસ્થિત રીતે રહી શકે એ કારણસર દોરો પરોવવા માટે તેના વચમાં બે કાળાં પાડી ત્રણ વિભાગમાં લખાઈ છે. પ્રતિ વિક્રમ સંવત્ ૧૨૮૬ માં લખાઈ હોવા છતાં તેની સ્થિતિ હજી જેવી ને તેવી નિરાવાધ છે. પ્રતિ ઘણી જ અશુદ્ધ છે, ઘટલું જ નહિ પણ એમાં ઘણે ઠેકાણે પંક્તિઓની પંક્તિઓ જેટલા પાઠો પડી ગયા છે, તેમજ લેખકની લિપિવિષયક અજ્ઞાનતાને લીધે સ્થાન-સ્થાન પર અક્ષરોની ફેરવદલી તથા અસ્તવ્યસ્તતા પણ વહુજ થઈ છે. પ્રતિના અંતમાં તેના લખાવનાર પુણ્યવાન આચાર્ય અને શ્રાવકની એકવીસ શ્લોક જેટલી લાંબી પ્રશસ્તિ લખેલી હોવા છતાં કોઈ ભાગ્યવાને એ પ્રશસ્તિને સદંતર ભૂંસી નાખવાનું પુણ્યકાર્ય ઉપાર્જન કર્યું છે !!! તે છતાં એ ઘસી-ભૂંસી નાખેલી પ્રશસ્તિને અતિ પ્રયત્નને અંતે અમે જે રીતે અને જેટલી વાંચી શક્યા છીએ તેટલો ઉતારો આ નીચે આપીએ છીએ—

इति प्रवज्यार्थचिन्तायां श्रीप्रभप्रभाचन्द्रचरितमुक्तम् । तदुक्तौ च सम्यक्त्वादिपञ्चाशदर्थधिकारसम्बद्धः कथारत्नकोशोऽपि समाप्तः ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ मङ्गलं महाश्रीः ॥ शुभं भवतु ॥ शिवमस्तु सर्वजगतः परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः । दोषाः प्रयान्तु नाशं सर्वत्र सुखी भवतु लोकः ॥ १ ॥ छ ॥ ६०३ ॥ छ ॥ संवत् १२८६ वर्षे श्रावण शुदि ३ बुधेऽद्येह प्रह्लादनपुरे कथारत्नकोशपुस्तकमलेखीति भद्रमिति ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

॥ श्रीमद्वीरदशः पान्तु सुधावृष्टेः सहोदराः । स्वर्भूर्भूगर्भशस्यानां फलसम्पत्तिहेतुकम् ॥ १ ॥
श्रीमत्प्राग्वाटवंशो जगति विजयते.....जगुरुगणनाप्रौढमेधाभिरामः ।
उच्चैः शाखासहस्रैः परिकलितवपुः पात्रपूरान्वितोऽसौ, चित्रं छिद्रं न यस्मिन्नघजडकलितो नैव युक्तो न हीनः ॥ २ ॥
तस्मिन् क्षमाभृति...ययनोदया...नमलक्षणाभिदुरिसा.....स ॥ ३ ॥
.....को, मोढेरके वीरजिनस्य भक्तः । अगण्यपुण्योपचितोऽत्र शस्यो, देदाख्यसाधुः स्वजनैकमान्यः ॥ ४ ॥
तस्यात्मजो देहहणनामधेय, औदार्यधैर्यादिगुणैरमेयः । कलत्रमेतस्य बभूव धन्या, दानैक.....रिरेव..... ॥ ५ ॥
.....प्रभृता..... ।तदानशीलोऽस्मिन् मिमीतेत्फलयेतनूजे ॥ ६ ॥
आद्याऽऽदिमस्याजनि देहदुःखाख्या, कान्ताऽभवद्वाइणिका द्वितीया । पुत्रोऽपरस्याः किल राजदेवो, ज्येष्ठः कनिष्ठोऽजनि कामदेवः ॥ ७ ॥
राजदेवस्य तो..... । ॥ ८ ॥
ना...कामा विदिता प्रशान्ता, पतिव्रता येहइसाधुकान्ता । विख्यातवंशा पतिभक्तिरक्ता, दोषैर्विमुक्ता कुलधर्मयुक्ता ॥ ९ ॥
...शुभं सुम.....समा..... । तस्य प्रणाम.....तकामरामदेव इति निर्मितन ॥ १० ॥
..... ।बुवर्तिकाः ॥ ११ ॥

પ્રથમા વિજયિણિર્નામ, દ્વિતીયા મોલિકાભિધા । શમ્ભુદેવો વિનીતોઽસ્તિ, મોલીપુત્રઃ..... ॥ ૧૨ ॥
પત્ની કલ્હ રામદેવસ્યં દક્ષા પ્રત્યક્ષેયં દદ્યતે શુદ્ધપક્ષા । મર્તુર્મકા શુદ્ધશીલા વિનીતા, જાતા ચેયં રામચન્દ્રસ્ય સીતા ॥૧૩॥
માલવમંડલમધ્યે.....ભૂપાલ... ।ળોપાર્જિતસંતત પાણ્ડિત્યં રામદેવો યમ્ ॥ ૧૪ ॥
જિનેન્દ્રદેવાલ[ય]પૌષધે ચ, વાપીસરઃકૂપનિપાનકાનિ । નવીન-જીર્ણોદ્ધરણેષુ નિત્યં સદોચતઃ પણ્ડિતરામદેવઃ ॥ ૧૫ ॥
પદ્મદર્શને પૂજનવદ્ધકક્ષઃ, દાને ચ દીનોદ્ધરણે ચ દક્ષઃ । સન્ન્યાયમાર્ગે કૃતશુદ્ધપક્ષઃ..... ॥ ૧૬ ॥
.....શ્રી.....દેહકુલગોત્ર..... । પ્રસાદમાસાચ વટદુરીત્યા આચન્દ્રસૂર્ય શતશાખમેતુ ॥ ૧૭ ॥
ત...ા...સુરયો માન્યાઃ, શ્રીશ્રીપરમેશ્વરાઃ । તત્પાદામ્બુજરવયઃ, શ્રીજગન્નન્દ્રસૂરયઃ (?) ॥ ૧૮ ॥
ઘાદિ..... । શ્રીરવિતિલકા..... ॥ ૧૯ ॥
શ્રીસોમતિલકસૂરિર્ભૂરિગુણશ્ચરિતચાહવારિત્રઃ । તચ્છિષ્યઃ સોમયશાસ્તસ્માદુપદેશમાસાચ ॥ ૨૦ ॥
વિદ્યાદાનં દાનતો મુખ્યમેતજ્ઞાત્વા સમ્યક્ શ્રીકથારત્નકોશઃ । પિત્રોઃ.....પુણ્યદેતોજૈનં શાસ્ત્રં..... ॥ ૨૧ ॥
..... ॥ ૨૨ ॥
દિમકારગજ.....દંતૈશ્ચ શૈલેન્દ્રસ્ય મહે ગિરિગણેશજ્યોત્સ્ના.....યા । યાવદ્ગાંગ જલૈકસો..... ॥ ૨૩ ॥
॥ છ ॥..... ॥ છ ॥

પ્રસ્તુત પ્રતિનાં પાનાં વચમાં કોઈ કોઈ ટેકાળે ઘસાઈ ગયેલાં છે એ વાદ કરીએ તો આ પ્રતિ સાચંત પરિપૂર્ણ છે. પ્રતિ ધંધાતના જ્ઞાનમંડારની હોઈ તેની સંજ્ઞા અમે સ્વં રાખી છે. પરંતુ જ્યાં પ્ર૦ પ્રતિ ધંધિત હોઈ ફક્ત આ એક જ પ્રતિના આધારે સંશોધન કર્યું

વિધિપ્રપા પૃ૦ ૧૦૯ ઉપર પ્રતિષ્ઠા પ્રસંગને લગતી કેટલીક મુદ્રાઓના વર્ણન અંગેની પાંચ ગાથાઓ આપેલી છે તે અને ત્યાર પછી પૃ૦ ૧૧૧ ઉપર પ્રતિષ્ઠા સંબંધે જે ૩૯ ગાથાઓ છે તે બધી અક્ષરશઃ પ્રસ્તુત કથારત્નકોશમાં પૃ૦ ૮૬ ગાથા ૧૭ થી ૫૫ સુધીમાં ઉપલબ્ધ છે. તથા પૃ૦ ૧૧૪ ઉપર ‘ધ્વજારોપણવિધિ’ના નામ નીચે જે ૪૦ થી ૫૦ ગાથાઓ નોંધેલી છે તે પણ કથારત્નકોશમાં આવતા વિજયકથાનકમાં પૃ૦ ૭૧ ઉપર આપેલી ૧૧૪ થી ૧૨૪ ગાથાઓ છે. વિધિપ્રપાકારે ત્યાં કથારત્નકોશના નામનો ઉલ્લેખ પણ કર્યો છે.

આ પ્રમાણે અહીં કથારત્નકોશનું અનુકરણ અને અવતરણ કરનાર સુવિદિત પુરુષોના બે ત્રણ પ્રંથોની તુલના કરી છે, પરંતુ બીજા આચાર્યોની કૃતિમાં પણ કથારત્નકોશનાં અનુકરણો અને અવતરણો જરૂર હશે; પરંતુ અહીં તો આટલેથી જ વિરમું હું. આ અનુકરણો અને અવતરણો પણ પ્રસ્તુત કથારત્નકોશ પ્રંથના સંશોધનમાં વધારાની સહાય કરી છે એટલે એ દૃષ્ટિએ પણ તે તે અનુકરણ કરનારા અને અવતરણ કરનારા આચાર્યો વિશેષ સ્મરણાર્હ છે.

૭ કથારત્નકોશના સંશોધન માટેની પ્રતિઓ

આજે કથારત્નકોશની એકંદર ત્રણ પ્રતિઓ વિદ્યમાન છે એમ જાણી શકાયું છે. જે પૈકીની એક પ્રતિ ધંધાતના તાડપત્રીય મંડારમાં છે, એક પ્રવર્તકજી મહારાજ શ્રીકાંતિવિજયજી મહારાજના વડોદરાના વિશાળ જ્ઞાનમંડારમાં છે અને એક ચૂર (મારવાડ)ના તેરાપંથીય જ્ઞાનમંડારમાં છે. આ રીતે આજે જોવા-જાણવામાં આવેલી ત્રણ પ્રતિ પૈકી માત્ર ધંધાતના મંડારની પ્રતિ જ સાચંત પરિપૂર્ણ છે. તે સિવાય પૂજ્ય પ્રવર્તકજી મહારાજશ્રીના મંડારની પ્રતિ એકકાળે સાચંત પરિપૂર્ણ હોવા છતાં અત્યારે એમાંથી આદિ-

ઉપરથી લખાણમાં હોય તેમ લાગે છે. પ્રતિના પાનાની દરેક પુઠીમાં પાંચ કે છ લીટીઓ લખેલી છે. દરેક લીટીમાં ૧૧૫ થી ૧૩૦ અક્ષરો છે. પ્રતિની લંબાઈ-પહોળાઈ ૩૦×૨૧ ઇંચની છે. આપ્રતિ પળ ઉપર જણાવ્યા મુજબ દોરો પરોવવા માટે વચમાં બે કાળાં પાઢી ત્રણ વિભાગમાં લખવામાં આવી છે. પ્રતિની લિપિ અને સ્થિતિ જોતાં એ સ્વં પ્રતિ કરતાં વધારે પ્રાચીન છે અને એની સ્થિતિ જરાજીર્ણ થઈ ગઈ છે. પ્રસ્તુત પ્રતિ અત્યારે પ્રવર્ત્તકજી મહારાજશ્રીના જ્ઞાનમંડારમાં હોઈ એની સંજ્ઞા અમે પ્રં રાખી છે અને જ્યાં પ્રતિમાંના સુધારેલા પાઠભેદોને અમે પાઠાંતરમાં આપ્યા છે ત્યાં પ્રસં એમ જણાવ્યું છે.

પ્રતિઓની વિશેષતા અને શુદ્ધશુદ્ધ્યાદિ

ઉપર જે બે પ્રતિઓનો પરિચય આપવામાં આવ્યો છે તે પૈકી પ્રં પ્રતિ આન્તિરહિત શુદ્ધ લિપિમાં લખાણેલી છે. એમાં લેખ-કના લિપિવિષયક અજ્ઞાનજનિત અશુદ્ધિઓ વહુ જ ઓછી છે તેમજ એ પ્રતિને કોઈ વિદ્વાને સુધારેલી પળ છે; એટલે તેના વિષે ફક્ત એટલું જ કહેવાનું રહે છે કે પ્રતિના શોધકે કથાસમાપ્તિની પુષ્પિકામાં કેટલેક ઠેકાણે “ઈતિ શ્રીદેવમદ્રસ્ટરિવિરચિતે” એ પ્રમાણે ગ્રંથકારના નામનો નિર્દેશ કરતી જે પંક્તિ ડમેરેલી છે એ અમે સ્વીકારી નથી. આ સિવાય આ પ્રતિ વિષે ચાસ કશું જ કહેવાનું નથી.

પરંતુ સ્વં પ્રતિમાં લેખકના પ્રમાદ અને લિપિવિષયક અજ્ઞાનપણાને લઈ ઈં, ઈ, એ, પ, ગુ, તુ, ચ, વ, ટ, ડ, ડ, ર, ણ, લ, ત્થ, ચ્છ, ન્ત, ત્ત, ન્તિ, ત્તિ, ન્તુ, ત્તુ, નુ, ત્તુ, પ, વ, પ, ય, બ, વ, મ, સ, લ, મ, શ, ષ, સ, ઇત્યાદિ અક્ષરોનો પરસ્પર વિપર્યાસ થવાને

લીધે ઘણી જ અશુદ્ધિઓ વધી જવા પામી છે. તેમ જ પ્રતિના લેખકે ઘણે ઠેકાણે પઢિમાત્રા અને હ્રસ્વ ઇકારની વેલંટિ-માં કશો ભેદ રાખ્યો નથી. ઘણે ઠેકાણે એકવડાને બદલે બેવડા અને બેવડાને બદલે એકવડા અક્ષરો લખી નાખ્યા છે. આ જાતના અશુદ્ધ પાઠોને અમે લિપિઆન્તિના નિયમો, શાસ્ત્રનો વિષય, ગ્રંથકારની ભાષા, હંદનું ઔચિત્ય આદિ વસ્તુને લક્ષમાં રાખી સુધારવા પ્રયત્ન કર્યો છે. અને આ રીતે સુધારેલા પાઠોને, વાચકગણને વાંચવામાં ગરબડ કે આન્તિ ન થાય એ માટે કોષ્ટકમાં ન આપતાં મૂલમાં જ અમે આપ્યા છે અને અશુદ્ધ પાઠોને યથાયોગ્ય નીચે ટિપ્પણમાં આપ્યા છે. પરંતુ જ્યાં જ્યાં બીજી પ્રતિ સહાયક થતી રહી છે ત્યાં અમે એવા અશુદ્ધ પાઠોને જતા જ કર્યા છે. પ્રસ્તુત સંપાદનમાં ઘણે ઠેકાણે કુન્ત, હોન્તિ, કુણ્ડલ ઇત્યાદિ જેવા પરસવર્ણયુક્ત પાઠો નજરે પડશે એ અમે નથી કર્યા, પણ પ્રતિમાં જ એ જાતના પરસવર્ણવાળા પાઠો છે. તેમજ ઉચિય (સં ઉચિત)ને બદલે ઉચ્ચિય, સવર્ણ સવર્ણ (સં સાક્ષાત્) ને બદલે સંર્ણ સંર્ણ જેવા વિવિધ પ્રયોગો દેખાશે અને દીર્ઘ તથા અનુસ્વારથી પર બેવડાણા અક્ષરવાળા વંચ્છા, કંચ્છા, અહાચ્છા જેવા પાઠો પણ જોવામાં આવશે એ વધા પાઠો આજના ગ્રંથમાં ઠેક-ઠેકાણે ઉપલબ્ધ થતા હોઈ એ વધાને સુધારવા અનુચિત સમજી જેમ ને તેમ કાયમ રાખવામાં આવ્યા છે.

પ્રસ્તુત મુદ્રણમાં જ્યાં જ્યાં પ્રતિમાં પાઠો કે અક્ષરો પડી ગયા હતા તે ત્યાં ત્યાં અર્થાનુસંધાન માટે જે નવી પાઠપૂર્તિ કરવામાં આવી છે એ દરેક પાઠોને [] આવા ચોરસ કોષ્ટકમાં આપ્યા છે.

પ્રસ્તુત પ્રકાશનમાં પત્ર ૧૦૧ના બીજા પૃષ્ઠમાં પહેલા શ્લોકના ઉત્તરાર્ધમાં આન્તિથી ‘જનિતસમ્મદિ’ પાઠ છપાયો છે તેને સુધારીને ‘જનિતસમ્મુદિ’ એ પ્રમાણે વાંચવો.

અંતમાં પ્રસ્તુત ગ્રંથના સંશોધનમાં અને તેની વિષમપદાર્થદ્યોતક ટિપ્પણી કરવામાં અતિ સાવધાનતા રાખવા છતાં મતિભ્રમથી થયેલી સ્વલ્પનાઓ જણાય તેને સુધારીને વાંચવા વિદ્વાનોને અભ્યર્થના છે. इति शम् ।

પૂજ્યપાદ પ્રવર્ત્તકજી મહારાજ શ્રી૧૦૦૮શ્રીકાન્તિવિજયજીપ્રશિષ્ય-
પૂજ્ય શ્રીચતુરવિજયજીમહારાજ શિષ્ય મુનિપુણ્યવિજય.

છે ત્યાં આ પ્રતિના અશુદ્ધ પાઠોને ટિપ્પણમાં આપતાં આ પ્રતિને અમે પ્રતૌ એ સંકેતથી ઓઢાવાવી છે. એટલે કે આથી અમે એમ જણાવવા ઇચ્છીએ છીએ કે ડ્યાં અમે પાઠભેદ સાથે પ્રતૌ એમ નોંધ્યું હોય ત્યાં એમ સમજવું કે એ ઠેકાણે પ્ર૦ પ્રતિ સંકેતિત હોઈ તે તે વિભાગને માત્ર સ્વ૦ પ્રતિના આધારે જ સમ્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે.

પ્ર૦ પ્રતિ—આ પ્રતિ પૂજ્યપાદ વયોવૃદ્ધ શાંતમૂર્તિ પરમગુરુદેવ પ્રવર્ત્તકજી મહારાજ શ્રી૧૦૦૮શ્રી કાન્તિવિજયજીમહારાજના વડોદરાના જૈન જ્ઞાનભંડારની છે. એ પ્રતિ પાટણ શ્રીસંઘના જ્ઞાનભંડારનાં અસ્તવ્યસ્ત તાડપત્રીય પાનાંમાંથી મેઢવેલી હોઈ સ્વરી રીતે એ પાટણ શ્રીસંઘના જ્ઞાનભંડારની જ પ્રતિ કહી શકાય. આ પ્રતિ સુંદરતમ શ્રીતાડપત્ર ઉપર અતિમનોહર એકધારી લિપિથી લખાણેલી છે. પ્રતિના અંતનો ભાગ અધૂરો હોઈ તેનાં એકંદર કેટલાં પાનાં હશે એ કહી શકાય તેમ નથી. તે છતાં અત્યારે જે પાનાં વિદ્યમાન છે તે ૧૩૯ થી ૨૯૫ સુધી છે. તેમાં પળ વચમાંથી ૧૬૭, ૧૬૮, ૨૦૧ થી ૨૨૭, ૨૪૬ અને ૨૫૯ આ પ્રમાણે વધાં મઢી એકંદર એકત્રીસ પાનાં ગૂમ થયાં છે. એટલે આ પ્રતિનાં વિદ્યમાન પાનાં માત્ર ૧૨૬ હોઈ સામાન્ય રીતે એમ કહી શકાય કે આ પ્રતિનાં બે ભાગનાં પાનાં ગૂમ થયાં છે ડ્યારે માત્ર ત્રીજા ભાગ જેટલાં જ પાનાં વિદ્યમાન છે. આમ છતાં આ સંકેતિત પ્રતિ શુદ્ધપ્રાય હોઈ એને પ્રસ્તુત ગ્રંથના સંશોધનમાં સ્વૂબ જ મદદ કરી છે. અનેક ઠેકાણે પંક્તિઓની પંક્તિ જેટલા પાઠો, જે સ્વ૦ પ્રતિમાં પડી ગણા હતા તે પળ આ સંકેતિત પ્રતિદ્વારા પૂરી શકાયા છે. પ્રસ્તુત પ્રતિને કોઈ વિદ્વાને વાંચીને સાંગોપાંગ સુધારવા પ્રયત્ન કર્યો છે અને કોઈ કોઈ ઠેકાણે કઠિન શબ્દ ઉપર ટિપ્પણ પળ કરેલ છે. પ્રસ્તુત પ્રતિ તાડપત્રીય લખાણના જમાનામાં જ ગમે તે કારણસર સંકેતિત થયેલ હોઈ તેમાં ઘણે ઠેકાણે પાનાં નવાં લખાવીને ડમેરવામાં આવ્યાં છે, જે સ્વ૦ પ્રતિને મઢતી કોઈ પ્રતિ

विषयः	पत्रम्
● शङ्कायाः स्वरूपम्	१४
राजकुलपरिचये लाभः	१५
हेमन्तवर्णनम्	१५
शङ्कात्यागोपदेशः	१७
३ काङ्क्षातिचारप्रक्रमे नागदत्तकथानकम्	१७-२०
● काङ्क्षायाः स्वरूपम्	१७
उपवनवर्णनम्	१८
काङ्क्षात्यागोपदेशः	२०
४ विचिकित्सातिचारप्रक्रमे गङ्ग-वसुमत्योः कथानकम्	२०-२४
● विचिकित्सायाः स्वरूपम्	२०
सत्पुरुषपन्थाः	२१
नागवर्णनम्	२२

विषयः	पत्रम्
गुणोपबृंहोपदेशः	३३
७ स्थिरीकरणातिचारप्रक्रमे भवदेवराजर्षि- कथानकम्	३३-४०
● स्थिरीकरणस्य स्वरूपम्	३३
देशदर्शनम्	३४
● राजलक्षणानि	३४
युद्धवर्णनम्	३६
पुरुषप्रकाराः	३९
स्थिरीकरणोपदेशः	४०
८ वात्सल्यगुणे धनसाधुकथानकम्	४०-४७
● वात्सल्यस्य स्वरूपम्	४०
● धर्मात्मनां भोजनसमये विचारणा	४१

विषयः	पत्रम्
विचिकित्सात्यागोपदेशः	२४
५ मूढदृष्टित्वातिचारप्रक्रमे शङ्खकथानकम्	२४-२९
● मूढदृष्टित्वस्य स्वरूपम्	२४
प्रावृड्वर्णनम्	२५
आत्महत्यायां दोषोपदर्शनम्	२७
● मूढदृष्टित्वं तद्विपाकश्च	२८
मूढदृष्टित्वत्यागोपदेशः	२९
६ उपबृंह्यातिचारप्रक्रमे रुद्राचार्यकथानकम्	२९-३३
● उपबृंह्यायाः स्वरूपम्	२९
● जीवादीनि सप्त तत्त्वानि तत्संख्याविषयकं वादस्थलं च	३०
● सङ्गादेशपत्रम्	३१
● छिकाविचारः	३२

विषयः	पत्रम्
● रत्नलक्षणानि	४४
वात्सल्यविधानोपदेशः	४६
९ प्रभावनाचारे अचलकथानकम्	४७-५५
● प्रभावनायाः स्वरूपम्	४७
● मृत्युज्ञानचिह्नानि	४८
श्मशानवर्णनम्	४९
● सामुद्रिकम्	५०
तपस्विमुनेरात्मकथा	५२
राजधर्मनिष्ठस्यैव राज्ञः प्रजाकृतधर्मषष्ठभागस्य प्राप्तिः	५३
● अष्टप्रातिहार्यस्वरूपम्	५४
प्रभावनोपदेशः सम्यक्त्वमाहात्म्यं च	५५

अवशेषाश्चतुर्विंशतिः सामान्यगुणाः

विषयः	पत्रम्	विषयः	पत्रम्
१० पञ्चनमस्कारे श्रीदेवनृपकथानकम्	५५-६७	● चैत्यविधापनाधिकारी तद्विधिश्च	६७
● पञ्चनमस्कारस्य स्वरूपं तन्माहात्म्यं च	५५	● सूत्रधारस्य प्रतिपत्तिः	७१
युद्धवर्णनम्	५६	● ध्वजारोपणविधिः	७२
द्वन्द्वयुद्धम्	५७	स्वयम्भूदत्तकथानकम्	७३
● अष्टाष्टौ अकर्त्तव्य-कर्त्तव्य-मोक्तव्य-धर्त्तव्य- अविश्वस्यानि	५८	● मुनियोग्यानि जिनचैत्यविषयाणि नव त्रिकाणि	७६
हीनबलस्य राज्ञो राजनीतिः	५८	● वेदापौरुषेयत्ववादः	७६
राजलक्ष्म्याः चपलत्वम्	६१	जिनचैत्यविधापनस्य गुणाः तद्विधापनोपदेशश्च	७७
● पञ्चनमस्काराराधनविधिः-उपधानविधिः	६२	१२ जिनविम्बप्रतिष्ठाप्रक्रमे महाराजपद्मक- थानकम्	७८-९०
नमस्कारमाहात्म्ये हेमप्रभदेवसम्बन्धः	६३	● जिनविम्बविधापनं तद्विधिश्च	७८
पञ्चनमस्कारस्मरणस्य फलम्	६६	● प्रतिष्ठायाः त्रैविध्यम्	७८
११ चैत्याधिकारे विजयकथानकम्	६७-७८	● धर्मतत्त्वपरामर्शः	७९

कथारत्नकोशस्थानां कथानकादीनामनुक्रमणिका ।

धर्माधिकारिसामान्यगुणवर्णनाधिकारः

विषयः	पत्रम्	विषयः	पत्रम्
सम्यक्त्वपटलम्	१-५५	● एकावलीहारस्य उत्पत्तिः	७
१ सम्यक्त्वाधिकारे नरवर्मनृपकथानकम्	१-१४	● सम्यक्त्वस्य स्वरूपम्	९
मङ्गलं ग्रन्थनाम अभिषेयं च	१-२	● देवतत्त्वं गुरुतत्त्वं च	९
● धर्माधिकारिणां सामान्यगुणा विशेषगुणाश्च	२	● गुरुतत्त्वव्यवस्थापनविषयकं वादस्थलम्	१०
सामान्यगुणानां माहात्म्यम्	२	● धर्मतत्त्वम्	११
● सम्यक्त्वम्	२	दुर्विदग्धस्य आसधरश्राद्धस्य पूर्वभवकथानकम्	१२
● राजसंसदि धर्मसंवादः	३	सुवेगदेवेन नरवर्मनृपस्य सम्यक्त्वदाढ्यस्य परीक्षणम् नृपं प्रति निर्जरस्याशीर्वचश्च	१३
नरवर्मनृपपुत्रहरिदत्तस्य मदनदत्तवणिजश्च पूर्वभवकथानकम्	६	२ शङ्कातिचारदोषे धनदेवकथानकम्	१४-१७

विषयः	पत्रम्
१५ शास्त्रश्रवणाधिकारे श्रीगुप्तकथानकम्	१०९-१८
● जिनागमस्य श्रवणम्	१०९
शुकस्य कथानकम्	११६
शास्त्रश्रवणस्य फलं तदुपदेशश्च	११८
१६ ज्ञानदानावसरे धनदत्तकथानकम्	११८-२६
● ज्ञानदानस्य स्वरूपम्	११८
ज्ञानान्तरायकर्मनिवारणोपायः	१२४
ज्ञानदानस्य फलं तदुपदेशश्च	१२५
१७ अभयप्रदानप्रस्तावे जयराजर्विकथानकम्	१२६-३३
● अभयदानस्य स्वरूपम्	१२६
जीवितव्यप्रियत्वविषये चौराहरणम्	१२९
१८ यत्पुष्टम्भदानाधिकारे सुजयराजर्विकथा- नकम्	१३३-४२

विषयः	पत्रम्
● माध्यस्थगुणस्य स्वरूपम्	१५०
रक्तत्वे शिवस्य कथानकम्	१५१
द्विष्टत्वे शशिन आहरणम्	१५२
मूढत्वे शङ्खस्याहरणम्	१५३
अरक्त-द्विष्ट-मूढानां तत्त्वज्ञानाप्तिः	१५३
● हस्तितापसमतस्य निरसनम्	१५४
● शौचवादमतस्य प्रतिक्षेपणम्	१५५
● अनन्तकायादीनां सदोषत्वम्	१५५
माध्यस्थगुणस्य माहात्म्यम्	१५७
२१ सामर्थ्यगुणचिन्तायां अमरदत्तकथानकम्	१५७-६३
● सामर्थ्यगुणस्य स्वरूपम्	१५७
वसन्तस्य वसन्तक्रीडायाश्च वर्णनम्	१५८
देवलकथानकम्	१५९

विषयः	पत्रम्
● उपष्टम्भदानस्य स्वरूपम्	१३३
प्रवहणम्	१३४
अनन्तवीर्यमुनेः सिंहनादस्य च सम्बन्धः	१३६
उपष्टम्भदानस्य माहात्म्यम्	१४१
१९ कुग्रहत्यागे विमलोपाख्यानकम्	१४२-५०
● कुग्रहस्य स्वरूपम्	१४२
● जिनप्रतिमापूजादिविषयकं चार्चिकम्	१४४
हरेः कथानकम्	१४४
● सामान्यधर्मोपदेशः	१४६
● सूत्रोक्तचैत्यवन्दना-द्रव्यपूजादिविषयकं चार्चिकम्	१४६
कुग्रहत्यागोपदेशः	१५०
२० माध्यस्थगुणचिन्तायां पुरोहितसुतनारायण- कथानकम्	१५०-५७

विषयः	पत्रम्
● शुश्रूषाया माहात्म्यम्	१६०
● धर्मोपास्तेः मुख्यत्वम्	१६२
सामर्थ्यगुणस्य माहात्म्यम्	१६३
२२ धर्मार्थिव्यतिरेकचिन्तायां सुन्दरकथानकम्	१६३-६९
● अर्थिव्यगुणस्य स्वरूपम्	१६३
प्रावृद्धर्णनम्	१६४
संवरश्रेष्ठिपूर्वभवकथानकम्	१६५
● अतिथिसत्कारः	१६६
रात्रिवर्णनम्	१६६
● अनर्थिनः स्वरूपम्	१६९
२३ आलोचकपुरुषव्यतिरेके धर्मदेवकथानकम्	१६९-७५
● आलोचकस्य स्वरूपम्	१६९
अनालोचितकारित्वे दोषोपदर्शनम्	१७५

विषयः	पत्रम्
२४ उपायचिन्तायां विजयदेवकथानकम्	१७६-८३
● उपायचिन्तायाः स्वरूपम्	१७६
उपायदर्शित्वस्य फलम्	१८३
२५ उपशान्तप्रक्रमे सुदत्तकथानकम्	१८३-९१
● उपशान्तगुणस्य स्वरूपं कषायाणां दोषाश्च	१८३
● जिनस्तवनम्	१८५
कषायविपाके रोरस्य तत्पुत्राणां च पूर्वभव- वृत्तगर्भितं कथानकम्	१८६
● कषायाणां विपाकः	१८८
● कषायविजयभावना	१८९-९०
उपशान्ता-ऽनुपशान्तयोः फलम्	१९१
२६ दक्षत्वगुणचिन्तायां सुरशेखरराजपुत्रकथा- नकम्	१९१-९६

विषयः	पत्रम्
● रत्नत्रयी	७९
● देवतत्त्वविचारः	८१
● जिनबिम्बप्रतिष्ठाविधिः	८६
● साधूनां प्रतिष्ठाविधिविधापनस्यादुष्टत्वम्	८८
● कर्मणां बलिकत्वम्	८९
● मत्स्य-पद्मानां बलयाकारवर्जं सर्वेऽप्याकाराः	८९
● जिनप्रतिमाकारं महापद्मं दृष्ट्वा पद्मानुपजीवमक- रस्य जातिस्मरणम्	९०
जिनबिम्बविधापन-प्रतिष्ठापनयोः माहात्म्यम्	९०
१३ जिनपूजाधिकारे प्रभङ्गरकथानकम्	९१-१०२
● जिनपूजायाः स्वरूपम्	९१
● सम्यक्त्वप्राप्तेः स्वरूपम्	९३
● मनुष्यजन्मादिधर्मसामग्र्याः सफलीकरणोपदेशः	९३

विषयः	पत्रम्
● दक्षत्वगुणस्य स्वरूपम्	१९१
दक्षत्वगुणस्य माहात्म्यम्	१९६
२७ दाक्षिण्यगुणचिन्तायां भवदेवकथानकम्	१९६-२०१
● दाक्षिण्यगुणस्य स्वरूपम्	१९६
परोपकारी	१९९
दाक्षिण्यगुणस्य माहात्म्यम्	२०१
२८ धैर्यगुणचिन्तायां महेन्द्रनृपकथानकम्	२०१-७
● धीरत्वस्य स्वरूपम्	२०१
धैर्यगुणस्य माहात्म्यम्	२०७
२९ गाम्भीर्यगुणचिन्तायां विजयाचार्यकथानकम्	२०७-१२
● गाम्भीर्यगुणस्य स्वरूपम्	२०७
गाम्भीर्यस्य माहात्म्यं तद्भावा-ऽभावयोः गुण- दोषौ च	२११

विषयः	पत्रम्
निष्पुण्यानां मन्त्राद्यसिद्धिः तद्विषये सोमस्य कथानकं च	९५
● जिनपूजायाः विधिः	९८
● अष्टप्रकारी पूजा	९८
● अधिकार्यपेक्षया विविधैर्द्रव्यैर्जिनपूजनस्या- दूषितत्वम्	१००
जिनार्चनस्य फलम्	१०२
१४ देवद्रव्यचिन्ताधिकारे आतृद्रव्यकथानकम्	१०२-९
● देवद्रव्यस्य स्वरूपं तद्बुद्धिश्च	१०२
साधारणद्रव्यम्	१०२
करुणविलापः	१०४
● देवद्रव्यभक्षणविपाकः	१०६
देवद्रव्यरक्षणोपदेशः	१०९

विषयः	पत्रम्
बन्धातिचारे मिहिरकथानकम्	२४३
वधातिचारे वरुणकथानकम्	२४४
छविच्छेदे लीलावतीकथानकम्	२४४
अतिभारारोपणे मधुकथानकम्	२४५
भोज्यव्यवच्छेदे धरकथानकम्	२४५
● व्रतस्य विशुद्धिः, अतिचार-भङ्गौ यतना च	२४६
प्राणवधविरतेः माहात्म्यम्	२४७
३५ द्वितीयाणुव्रतस्थूलमृषावादविरतिगुणचि- न्तायां सागरकथानकम्	२४७-५४
● सत्यवचनस्य स्वरूपम्	२४७
माण्डव्यर्वेश्वरितम्	२४९
● स्थूलमृषावादविरतेः स्वरूपं तदतिचाराः तद्भङ्गा- तिचारयोः स्वरूपं च	२५०

विषयः	पत्रम्
● स्वदारसन्तोषिणः परदारवर्जिनश्चाश्रित्याति- चारविभागः	२६५
● पुण्यस्य पापस्य च द्वैविध्यम्	२६७
पारदार्यदोषावेदनद्वारा तत्परिहारोपदेशः	२६८
३८ पञ्चमाणुव्रतस्थूलपरिग्रहविरतिगुणचिन्तायां धरणकथानकम्	२६९-७६
● स्थूलपरिग्रहविरतेः स्वरूपम् तदतिचाराश्च	२६९-२७४
परिग्रहपरिमाणविरतेः फलम्	२७६
त्रीणि गुणव्रतानि	२७७-९९
३९ प्रथमदिग्विरतिगुणव्रतचिन्तायां शिवभूति- स्कन्दयोराख्यानकम्	२७७-८४
● दिग्विरतिगुणव्रतस्य स्वरूपम्	२७७
मित्रम्	२७८

विषयः	पत्रम्
मृषावादातिचारविषये सुरथज्ञातम्	२५०
● विरतिग्रहणे दोषापादनविषयकं चार्चिकम्	२५२
असत्यवाग्विपाकदर्शनद्वारा तस्यागोपवेशः	२५४
३६ तृतीयाणुव्रतस्थूलादत्तादानविरतिगुणचि- न्तायां फरुसरामकथानकम्	२५४-६१
● अदत्तविरतेः स्वरूपम्	२५४
धर्मयशोमुनेश्चरितम्	२५६
● अदत्तविरतेः स्वरूपं तदतिचाराश्च	२५६
अदत्तादानस्य दोषाः तद्विरतेर्गुणाश्च	२६१
३७ चतुर्थाणुव्रतस्थूलमैथुनविरतिगुणचिन्तायां सुरप्रियकथानकम्	२६१-६९
● मैथुनविरतेः स्वरूपम्	२६१
● चतुर्थाणुव्रतस्य स्वरूपं तदतिचाराश्च	२६५

विषयः	पत्रम्
खल-सज्जनयोः स्नेहः	२७८
● प्रश्न-प्रहेलिकादिका गोष्ठी	२७९
देवपालराजकुमारपूर्वभवकथानकम्	२८०
● अकालदन्तोद्भूतकल्पः	२८१
दुर्बलचरणस्य पूर्वभवकथानकम्	२८२
● दिग्विरतेः स्वरूपं तदतिचाराश्च	२८३
दिग्विरतेरुपदेशः	२८४
४० द्वितीयभोगोपभोगविरतिगुणव्रतचिन्तायां सकुटुम्बमेहश्रेष्ठिकथानकम्	२८५-९१
● भोगोपभोगगुणव्रतस्य स्वरूपम्	२८५
मखसुदनमुनेरात्मकथा	२८६
● भोगोपभोगव्रतस्य स्वरूपं तदतिचाराश्च	२८६
● पञ्चदश कर्मादानानि	२८७

विषयः	पत्रम्
भोगोपभोगविरतेरुपदेशः	२९१
४१ तृतीयअनर्थदण्डविरतिगुणव्रतचिन्तायां चि- त्रगुप्तकथानकम्	२९१-९९
● अनर्थदण्डविरतिगुणव्रतस्य स्वरूपम्	२९१
● दानविधानम्	२९३
● अनर्थदण्डविरतेः स्वरूपं तदतिचाराश्च	२९६
अनर्थदण्डदोषोपदर्शनद्वारा तत्परिहारोपदेशः	२९८
चत्वारि शिक्षाव्रतानि	२९९-३२६
४२ प्रथमसामायिकशिक्षाव्रतप्रक्रमे मेघरथ- कथानकम्	२९९-३०६
● सामायिकस्य स्वरूपम्	२९९
● सामायिकव्रतस्य स्वरूपं तदतिचाराश्च	३०४
सामायिकव्रतस्य माहात्म्यम्	३०५

विषयः	पत्रम्
३० इन्द्रियपञ्चकविजय-तद्व्यतिरेकवर्णनायां सुजसश्रेष्ठि-तत्सुतकथानकम्	२१२-१७
३१ पैशुन्यगुण-दोषचिन्तायां धनपाल-बालचन्द्र- कथानकम्	२१७-२५
● पैशुन्यस्य स्वरूपम्	२१७
रामदेवमुनेरात्मकथा	२१८
आदित्यब्राह्मणसम्बन्धः	२२१
पैशुन्यत्यागोपदेशः	२२४

द्वितीयो धर्माधिकारिविशेषगुणवर्णनाधिकारः

विषयः	पत्रम्
पञ्च अणुव्रतानि	२४०-७६
३४ प्रथमाणुव्रतस्थूलप्राणातिपातविरतिगुणचि- न्तायां यज्ञदेवकथानकम्	२४०-४७

विषयः	पत्रम्
४३ द्वितीयदेशावकाशिकशिक्षाव्रतविषये पव- नञ्जयकथानकम्	३०६-१३
● देशावकाशिकस्य स्वरूपम्	३०६
● देशावकाशिकव्रतस्य स्वरूपं तदतिचाराश्च	३११
देशावकाशिकस्य स्वरूपम्	३१३
४४ तृतीयपौषधव्रतशिक्षाव्रतविचारणायां ब्रह्म- देवकथानकम्	३१३-१८
● पौषधस्य स्वरूपम्	३१३
● पौषधव्रतस्य स्वरूपं तदतिचाराश्च	३१४
क्षेमङ्करस्य कथानकम्	३१५
तस्करचतुष्ककथानकम्	३१८
पौषधव्रतस्य माहात्म्यम्	३१८

विषयः	पत्रम्
३२ परोपकारद्वारचिन्तायां भरतनृपकथानकम्	२२५-३२
● परोपकारित्वस्य स्वरूपम्	२२५
पारासरस्य सम्बन्धः	२३०
परोपकारकरणोपदेशः	२३२
३३ विनयद्वारव्यावर्णनायां सुलसकथानकम्	२३२-३९
● विनयस्य स्वरूपम्	२३२
● मुनिदानस्य फलम्	२३७
विनयगुणस्य माहात्म्यम्	२३९

विषयः	पत्रम्
● प्राणवधविरतेः स्वरूपम्	२४०
● स्थूलप्राणातिपातविरतेः स्वरूपं तदतिचाराश्च	२४३
● अतिचार-भङ्गयोः स्वरूपम्	२४३

विषयः	पत्रम्
● प्रत्याख्यानस्य स्वरूपम्	३४३
प्रत्याख्यानफले दामन्नककथानकम्	३४५
● प्रत्याख्यानस्य शुद्धशुद्ध्यादि तन्माहात्म्यं च	३४९
५० प्रव्रज्यार्थचिन्तायां श्रीप्रभ-प्रभाचन्द्र- कथानकम्	३४९-६०
● प्रव्रज्यायाः स्वरूपं समर्थो-ऽसमर्थप्रव्रज्ये च	३४९
सनत्कुमारनाटकप्रबन्धः	३५०
युद्धवर्णनम्	३५३

प्रमाणप्रकाशः
अनन्तनाथस्तोत्रम्

१
७

विषयः	पत्रम्
● प्रव्रजितं प्रति गुरोः अनुशिष्टिः	३५५
● प्रव्रज्याप्रतिपत्तिनिषेधविषयकं चार्विकम्	३५६
● आत्मानुशासनम्	३५७
● संलेखनायाः स्वरूपम् अतिचाराश्च	३५८
● संस्तारकप्रव्रज्या	३५९
प्रशस्तिः	३५९
ग्रन्थोपसंहारः	३६०

स्तम्भनकपार्श्वनाथस्तोत्रम्
वीतरागस्तवः

८
९

कथारत्नकोशस्य शुद्धिपत्रम्

अशुद्धिः	शुद्धिः	पत्रम्	पङ्क्तिः	अशुद्धिः	शुद्धिः	पत्रम्	पङ्क्तिः
सत्ययासत्य	सत्यया-सत्य	२-१	१३	य इह	य गिहि	६७-१	६
वहुओ	वहुओ	३-१	१०	धणिणा	वणिणा	७०-१	३
संगं	संगो	१०-२	४	दधौघा	दधौघां	१०२-१	६
मीसिं	मेसिं	१०-२	११	एसो	एसो,	११२-१	८
तहाहभव	तहाभव	३९-१	१०	विश्वस्तः	विश्वस्तः ॥	११२-२	१४
कुडुं	कुडुं	४१-१	१०	प्रतौ	प्रतौ ।	११५-१	१२
सुप्रतन	सुप्रयत्न	४८-१	१३	वाव[रा]	वावा[रा]	१२२-१	२
युषं, सा	युषं सा,	५१-१	१	८ ॥	॥ ८	१२२-१	१४
शास्विनां	शास्विनां	६१-१	१३	निरनीकु	नीरनिकु	१३५-१	१०
मृगेन्द्र वृन्दं	मृगेन्द्रवृन्दं	६४-२	१२	चउरगुणो	चडइ गुणो	१३८-२	९

अशुद्धिः	शुद्धिः	पत्रम्	पङ्क्तिः
विह	विहं	१४१-२	८
सम्पादम	सम्पादन	१५०-२	१३
लोचना	लोचनौ	१५४-१	१३
स्तत्तत्र यत्नः	स्तत्र प्रयत्नः	१८३-१	१४
प्र०	खं०		
यं संपं	पयं संपव	१८३-१	१४
विववज्जयं	विवज्जियं	१८४-२	६
अनिरं वारि	अनिवारि	१९२-१	१३
नयरम्मि	नयरम्मि,	१९३-१	५
त्कराः'-	त्कराः'	१९३-१	१४

अशुद्धिः	शुद्धिः	पत्रम्	पङ्क्तिः
मायगं	मायंग	२०२-२	२
ख०	खं०	२०२-२	१४
आवयं	आवयं	२०७-१	३
वैतो	वैतो	२०७-१	१०
व्यति	[तद्]व्यति	२१७-१	१०
कृतंसवि	कृतसंवि	२२६-१	१३
पृथ्वीवलयम्	०	२७९-१	१४
कुवलयं-	कुवलयं-	२७९-१	१४
	पृथ्वीवलयम्,		
पिवि	पिविं	२८८-२	१०

विषयः	पत्रम्
४५ चतुर्थअतिथिसंविभागशिक्षाव्रतविषये नरदेव- देवचन्द्रादिकथानकम्	३१९-२६
● अतिथिसंविभागस्य स्वरूपम्	३१९
● युगादिजिनस्तुतिः	३२२
४६ द्वादशावर्त्तवन्दनकफलवर्णनायां शिवचन्द्र- चन्द्रदेवकथानकम्	३२६-३१
● द्वादशावर्त्तवन्दनकस्य स्वरूपम्	३२६+२८
द्वादशावर्त्तवन्दनकगुणे कृष्णस्य कथानकम्	३२९
वन्दनकविधानोपदेशः	३३१
४७ प्रतिक्रमणगुणचिन्तायां सोमदेवकथानकम्	३३२-३६
● प्रतिक्रमणस्य स्वरूपम्	३३२
अध्वदृष्टान्तः	३३३

विषयः	पत्रम्
नरदेवादीनां पूर्वभवकथानकम्	३२४
● अतिथिसंविभागव्रतस्य स्वरूपं तदतिचाराश्च	३२४
अतिथिसंविभागव्रतस्य माहात्म्यम्	३२६
प्रतिक्रमणस्य माहात्म्यम्	३३६
४८ कायोत्सर्गविधानचिन्तायां शशिराज- कथानकम्	३३७-४३
● कायोत्सर्गस्य स्वरूपम्	३३७+३८
उदितोदयनरपतेः कथानकम्	३३९
कायोत्सर्गस्य माहात्म्यम्	३४३
४९ प्रत्याख्यानव्यतिरेकचिन्तायां भानुदत्त- कथानकम्	३४३-४९

देवभद्रस्मरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ १ ॥

॥ ॐ नमो जिनागमाय ॥
सम्मत्तपडलयं ।

पंडिबिंबियपणयजणा निलीणभवभीरुभवलोय व । उम्मुहमऊहनिवहा सिवभवणारोहसेणि व ॥ १ ॥
भीमभवोयहिलंघणसज्जा सज्जाणवत्तपंति व । चरणनहमालिया सहइ जस्स सो जयइ पढमज्जिणो ॥ २ ॥
सुमणोऽभिरामरूवो चारुपओ सुरहिवयणसयवत्तो । जयइ सिवनयरिपत्थियमंगलकलसो व वीरजिणो ॥ ३ ॥
स जयइ पुणो वि दुज्जयकसायसरहोलिविहलिउच्छाहो । लंछणल्लेण भीउ व केसरी जं समल्लीणो ॥ ४ ॥
भवचारयबंधं बंधुणो व अँवणितु वोऽवसेसो वि । जिणवहणो मोहमहंधयारहरणम्मि रविणो व ॥ ५ ॥
पासस्स फणामणिणो उम्मुहपसरंतकंतिणो दूरं । विहियावड्डियदीवूसव व तिमिरं हरंतु ममं ॥ ६ ॥
जयइ विलंसंतनिम्मलमऊहमंडलपसाहियसरीरा । पग्गहियपारिवेस व ससिकला भयवई वाणी ॥ ७ ॥

१ प्रतिबिम्बितप्रणतजना निलीनभवभीरुभवलोकेव । उन्मुखमयूखनिवहा शिवभवनारोहश्रेणिरिव ॥ १ ॥ भीमभवोदधिलङ्घनसज्जा सयानपात्रपङ्क्ति-
रिव । चरणनखमालिका राजते यस्य स जयति प्रथमजिनः ॥ २ ॥ २ अस्थामार्यायां श्लिष्टविशेषणैः वीरो भगवान् मङ्गलकलशेनोपमीयते, तथाहि—सुमनसां-
विदुषां सुराणां चाभिरामं रूपं यस्य एवविधो भगवान्, कलशपक्षे सुष्ठु मनोऽभिरामं रूपं यस्य । 'चारुपदः' शोभनचरणो भगवान्, अन्यत्र चारु पयो-दुग्धं जलं वा
यत्र स चारुपयाः । सुरभि-सुगन्धयुक्तं वदनमेव शतपत्रं यस्यैतादृशो भगवान्, अन्यत्र सुरभि वदने-कलशमुखे शतपत्रं यस्य ॥ ३ दुर्जयकषायशरभावलिक्लि-
तोत्साहः । शरभावलिः—अष्टापदपंक्तिः ॥ ४ अपनयन्तु ॥ ५ 'सेवा वि' इति प्रती पाठः ॥ ६ विहितावस्थितदीपोत्सवा इव ॥ ७ विलसन्निर्मलमयूख-

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १।

मङ्गलम्

॥ १ ॥

संसिरीया सच्चाहिड्डिया य सच्चकनंदया सुगया । गुरुणो हरिणो व कुणंतु वंछियं निच्छियं मज्झ ॥ ८ ॥
इत्थं थोयवत्थुइसामत्थेणं जडो वि जंपेमि । सम्मत्ताइपयत्थप्पडिबद्धं कहारयणकोसं ॥ ९ ॥
एत्थ य जिणिहंसमयम्मि सम्मया मुत्तिपहपवित्तीए । सुमुणी सुसावगो वि य जँहुत्तकिरियाकलावन्नू ॥ १० ॥
सुमुणित्तणं च पायं सुसावगत्तं विणा न संभवइ । फासियदेसचरित्तो हि सबविरइं पि काउमलं ॥ ११ ॥
सामन्न-विसेसगुणान्निओ य सुसंसावगत्तणं लहइ । सो पुण सामन्नगुणी नेओ सम्माइदारेहिं ॥ १२ ॥
सम्मत्तजुओ १ तहोससंक २ कंखा ३ विगिंछिय ४ म्मुक्को । अविमूढदिट्ठि ५ उववूहगो ६ धिरीकरणनिरओ ७ य ॥
वच्छल्ल ८ पभावणवं ९ पंचनमोकारपरमभत्तो १० य । चेइय ११ बिंबपइड्डा १२ पूया १३ कारावणुज्जुत्तो ॥ १४ ॥
जिणदवरवखगो १४ समयसुइपरो १५ नाण १६ अभयदाई १७ य । साहूवड्डंभकरो १८ तह कुग्गहनिग्गहपहाणो १९ ॥
मज्झत्थो य २० समत्थो २१ अत्थी २२ आलोयगो २३ उवायणू २४ ।
उवसंतो २५ दक्खो २६ दक्खिणो य २७ धीरो य २८ गंभीरो २९ ॥ १६ ॥

मण्डलप्रसाधितशरीरा प्रगृहीतपरिवेषा इव । प्रसाधित-अलंकृत । परिवेषः—चन्द्रपरितोवर्ति वर्षागमनसूचकं जलकुण्डकम् ॥

१ अत्र श्लिष्टविशेषणैर्गुरवो हरिभिः—वासुदेवैः सहोपमीयन्ते । तथाहि—'सश्रीकाः' ज्ञानादिलक्ष्मीविभूषिताः गुरवः, अन्यत्र लक्ष्म्यभिधानपत्नीयुक्ताः ।
सत्येन अधिष्ठिता गुरवः, अन्यत्र सत्ययासत्यभामापत्न्या युक्ताः । सच्चकं-सतां समूहः तदाह्लादकाः गुरवः, अन्यत्र सत् च तत् चक्रं च—चक्राख्यमायुधं
तन्नन्दकाः, पूर्वोक्तो वा अर्थः । सु-शोभनं गतं-गमनं ज्ञानं देवादिका वा गतिर्थेषां ते एवंविधा गुरवः, अन्यत्र गदाख्यमायुधं येषां ते इति ॥
२ 'त्थुइ' प्रती ॥ ३ लुप्तविभक्त्यन्तं पदमिदम् ॥ ४ जिनागमे ॥ ५ यथोक्तक्रियाकलापज्ञः ॥ ६ स्पृष्टदेशचारित्रः ॥ ७ सुसाव' प्रती ॥

ग्रन्थनाम
अभिधेयं च

सामान्य-
गुणाः
विशेष-
गुणाश्च

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ २ ॥

इंदियजई ३० अपिसुणो ३१ परोवयारी ३२ तहा विणयजुत्तो ३३ । इय तेत्तीसमिमेसुं नरवम्मार्ई य दिट्ठंता ॥ १७ ॥
सामन्नगुणाणुगओ विसेसगुणधरणधीरयमुवेह । ते य इह विसेसगुणा जीववहविरमणाईया ॥ १८ ॥
जीववह १ अलिय २ परदव ३ जुवइवज्जण ४ परिग्गहपमाणं ५ । दिसिमाण ६ भोगउवभोग ७ णत्थदंडवयं ८ चेव ॥
सामाइय ९ देसंवगासियं च १० पोसहवयं ११ अतिहिदाणं १२ ।
वंदण १३ पडिकमणं १४ काउसैग्ग १५ संवरण १६ पवज्जा १७ ॥ २० ॥
एए हि विसेसगुणा दिट्ठंता एसु जन्नदेवाई । अन्नय-वइरेगेहिं जाहासंखेण नायवा ॥ २१ ॥
जह सोहइ भूसुद्धीए चित्तकम्मं थिरं च होइ चिरं । सामन्नगुणाणुगए तह पुरिसम्मि विसेसगुणा ॥ २२ ॥
उवलक्खणं च एए ऐयंरूवाऽवरे वि विन्नेया । सामन्न-विसेसगुणा संखेवेणेह बुत्ता वि ॥ २३ ॥
सम्मत्तगुणेण य पाउणन्ति जीवा न निरय-तिरिएसु । उप्पत्तिमणंतरमवि जइ णो बंद्धाउया पुविं ॥ २४ ॥
नेव य अंवड्डुपोग्गलपरियट्ठाओ वि अहियभवभमणं । उक्कोसओ वि संभवइ एत्थ ईसिं पि पुट्ठम्मि ॥ २५ ॥
जो पुण सम्मत्तमिमं चिरकालं कलित्तंविमलगुणपसरो । फासइ नरवम्मो इव सो पावइ परमसुहनिवहं ॥ २६ ॥
नरवम्मो य नरवई जह सम्मत्तं पुरा समणुपत्तो । जाओ य परमकल्लाणभायणं तह निसामेह ॥ २७ ॥

१-धीरताम् ॥ २ देसाव प्रती ॥ ३ उस्सग्ग प्रती ॥ ४ वाई प्रती ॥ ५ अन्वयव्यतिरेकाभ्याम् ॥ ६ भूयुद्धौ ॥ ७ एवरूपाः ॥
८ सामन्नगुणाण य प्रती पाठः ॥ ९ बद्धायुक्कर्मणिः ॥ १० अपार्थपुद्गलपरावर्त्तत्वि ॥ ११ समत्त प्रती ॥ १२ लिभवियलगण प्रती ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १।

सामान्य-
गुणानां
साहात्म्यम्
सम्यक्त्वम्

॥ २ ॥

॥ नमो त्थु णं समणस्स भगवओ महावीरस्स ॥

सिरिदेवभद्रसूरिविरहो

कहारयणकोसो ।

। पढमो धम्माहिगारिसामन्नगुणवण्णणाहिगारो ।

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ३ ॥

देव-गुरुप्पडिबद्धो विविक्तनत्थित्तवायवामोहो । जो समरसोवओगो वि विजियनीसेसरिउचको ॥ ३८ ॥
तस्सऽत्थि महुमहस्स व लच्छी नवनलिणपत्तिपिहुलच्छी । भज्जा सीलाइगुणोहधाम रहसुंदरी नाम ॥ ३९ ॥
रूवविणिम्मवणुकट्टुनिट्टुपरमेट्ठिणो व सा सिद्धी । दीसइ सुवइ य न जं जयम्मि अन्ना तहा रमणी ॥ ४० ॥
कर्यं बुहतोसो नीईविसारओ सारओ व रयंणियरो । कुवलंयजणियाणंदो य से सुओ अत्थि हरिदत्तो ॥ ४१ ॥
कुम्मस्स व तस्सुवलब्भपरमअवट्ठं भगाढपरिसुद्धो । ... सह सेसो, व धरइ गरुयं पि भूभारं ॥ ४२ ॥
सुकुलुग्गया विणीया दक्खा सत्थत्थपारया धीरा । पट्टभत्ता महसागरपमुहा से मंतिणो जाया ॥ ४३ ॥
आरोवियरज्जभरो य तेसु बुहसलहियं उच्चियसमयं । विसयसुहं भुंजंतो कालं वोलेइ स महप्पा ॥ ४४ ॥
अह अन्नया कयाई तस्स सभाए सुहासणत्थस्स । धम्मकहा परिवट्ठइ रं राया ॥ ४५ ॥
एगेण तत्थ भणियं लोगविरुद्धाण वज्जणेण सया । दक्खिन्नेणं दुहियाणुकंपणेण य परो धम्मो ॥ ४६ ॥
अन्नेण पुणो भणियं को धम्मो ? किं व तस्सरूवं ? ति । को वा तप्फलभोई ? सच्चमिणं ? कप्पणामेत्तं ? ॥ ४७ ॥

१ विविक्तनास्तित्ववादव्यामोहः । विविक्त-त्यक्त ॥ २ श्लिष्टविशेषणेन विरोधोऽत्र—यः समरसे शमरसे वा उपयोगवान् कथमसौ विजितनिःशेषरिपुचक्रो भवति ? इति । समरे-युद्धे सोपयोगः-सावधानः राजधर्मत्वाद् अत एवासौ विजितनिःशेषरिपुसमूहो वर्त्तत इति विरोधपरिहारः ॥ ३ 'यवहुतो' प्रती पाठः । चन्द्रपक्षे कृतः बुधस्य-ग्रहविशेषस्य तोषो येन । पुत्रपक्षे तु बुधानां-पण्डितानामिति ॥ ४ 'यनिय' प्रती ॥ ५ चन्द्रपक्षे कुवलयाणां-रात्रिविकासिकमलानां जनित आनन्दो येनेत्यर्थः, कुमारपक्षे पुनः कुवल्यस्य-महीवलयवर्तिलोकस्योत्पादितानन्द इत्यर्थः ॥ ६ 'कुंकुम' प्रती ॥ ७ शास्त्राख्यपारगाः शास्त्रार्थपारगाश्चेत्यर्थः ॥ ८ बुधश्चाधितम् ॥ ९ व्यतिक्रामति ॥

जंपियमवरेणमिमं मोत्तुं नियनियकुलकमाणुगयं । दिट्ठगुणं ॥ ४८ ॥
अन्नेण पुणो भणियं विहि-पंडिसेहप्पहाणसत्थुत्तं । सलहंति धम्मतत्तं न स बुद्धिविकप्पणामेत्तं ॥ ४९ ॥
अवरेण पुणो वुत्तं सत्थाणि बहूणि भूरिसंधारा । बहुरूवा मयमेया को सम्मं मुणइ धम्ममिह ? ॥ ५० ॥
इय पउरधम्मगोयरवियारखरतरसमीरखिप्पंतो । संसय ॥ ५१ ॥
..... परमपुरिसत्थो । आरोविओ य सो कहमिमेहिं महसंसयतुलाए ? ॥ ५२ ॥
संभवइ निरभिधेयो न सबहाऽऽगासकुसुममिव एसो । आबालगोव-विलयाविबुहाइपवित्तिदंसणओ ॥ ५३ ॥
..... विकहाविवित्त ॥ ५४ ॥
..... गयघडारूढपरिविह । तुरयजोहं पप्प भुंजंति रज्जसिरिं ॥ ५५ ॥
अन्ने तप्पुरओ चिय पेरिस्समुल्लसियभूरिपस्सेया । किच्छकयपाणवित्ती जह ॥ ५६ ॥
..... भोयणं केइ ॥ ५७ ॥
अन्ने य घेरा घरभमणलद्धपज्जुसियतुच्छमाहारं । एगागिणो दिणंते भुंजंति महादुहुविग्गा ॥ ५८ ॥

१ 'प्पडि' प्रती । विधिप्रतिषेधप्रधानशास्त्रोक्तम् । विधिप्रतिषेधौ-उत्सर्गापवादौ ॥ २ 'भूरिसंधाराणि' भिन्नभिन्नतत्त्वनिर्णायकानि ॥ ३ आलावगो' प्रती ॥ ४ परिश्रमोल्लसितभूरिप्रस्वेदाः 'कृच्छ्रकृतप्राणवृत्तयः' कष्टेन कृताजीविकाः ॥ ५ गृहाद् गृहभ्रमणलब्धपयुषिततुच्छम् आहारम् ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १।
रतिसुंदरी-
राज्ञी हरिद-
त्तो युवराजः
मन्त्रिणः

॥ ३ ॥

राजसंसदि
धर्मचर्चा

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ४ ॥

निरुवमरूवोहामियमयरद्वयकित्तिणो जणा एगे । संहं दिति लोयलोयणकुमुयवणाणंदमिंदु व ॥ ५९ ॥
अन्ने य सास-जर-कास-कोढ-खयखुन्नखीणसवंगा । निवेयमपुवं दिति बैत्तसवणे सपिउणो वि ॥ ६० ॥
पीणपओहरहरिणच्छिपरिगया गीयमाणगुणनियरा । जम्मगिरदिन्नधणा एगे विलसंति जाजीवं ॥ ६१ ॥
अवरे य रुद्ध-दुच्चिदुपंसुलीदिन्नकडयडाडोवा । ओवाइयमग्गियमच्चुणो य चिट्ठंति झुसिरघरे ॥ ६२ ॥
इय तुल्लमणुयभावे वि भिन्नभिन्नोवलद्वसुह-दुक्खं । न घडइ जैयवइचित्तं धम्मा-ऽधम्मं विणा सम्मं ॥ ६३ ॥
.....मणुट्ठाणमिमाण साहगं सुद्धबुद्धिणा नेयं । नेज्जइ य तं च सत्थत्थकुसलहियसुगुरुवयणाओ ॥ ६४ ॥
सुगुरू वि गुरुयचिरभवसमुवज्जियसुकयपगरिसवसेण । गंवि सुगविट्ठो चिंतामणि व कट्टेण दट्ठो ॥ ६५ ॥
एवं परिभाविंत्तस्स तस्स पाओसियं नरिंदस्स । पलयघणगज्जियं पिवं गंभीरं वज्जियं तूरं ॥ ६६ ॥
अह ईसिंचलियसुललियपंकयदलंदीहरच्छिणा रत्ता । सवज्जणोऽणुत्तातो कयप्पणामो गओ समिहं ॥ ६७ ॥
एत्थंतरम्मि सिररइयपाणिकोसो नमंसिउं रायं । विन्नविउं पारद्वो पडिहारो देव ! निसुणेह ॥ ६८ ॥

१ निरुपमरूपाभिभूतमकरध्वजकीर्तयः ॥ २ सदा ॥ ३ 'कोटुक्खयक्खुन्न' प्रतौ ॥ ४ वार्ताश्रवणे स्वपितुरपि ॥ ५ यन्मार्गणशीलदत्तधनाः ॥ ६ रुद्धुच्चिट्ठं प्रतौ । रुद्धुश्चेष्टाशुलीदत्तकडकाटोपाः । उपयाचितेन मार्गितमृत्यवश्च तिष्ठन्ति शुषिरगृहे ॥ ७ जगद्वैचित्र्यम् ॥ ८ ज्ञायते च तच्च शास्त्रार्थकुशलहितसुगुरुवचनात् ॥ ९ गुरुकचिरभवसमुपाजितसुकृतप्रकर्षवशेन ॥ १० 'गवि' पृथ्व्याम् ॥ ११ पिव इति इवार्थकमव्ययम् ॥ १२ ईषच्चलितसुललितपङ्कजदलदीर्घाक्षेण ॥ १३ 'दलंदी' प्रतौ ॥ १४ 'जणाणु' प्रतौ ॥

एत्थेव जंबुदीवे भारहवासम्मि वासवपुरि व । रम्मा मागहविसयस्स तिलयभूया अदिट्ठभया ॥ २८ ॥
अत्थि समत्थदिसामुहपत्तपसिद्धी समिद्धजणनिवहा । विजयवई नाम पुरी पउरागर-नगरपरिकिन्ना ॥ २९ ॥
नक्खत्तपत्तिनिवडणभएण उत्थंभणत्थमिव विहिओ । तुंगो पागारो सहइ जीए कविसीसयसणाहो ॥ ३० ॥
हिमगिरिगुरुबहुसुरघरबहुईसरदंसणोवलोभेण । परिहा तुंगतरंगा गंग व जहिं बहिं भाइ ॥ ३१ ॥
जैत्थाऽऽहे चिय गया सुमणोबंधो य मालियघरेसु । आरूढगुणे य धणुम्मि परवहो न उण लोएसु ॥ ३२ ॥
तव-दाण-नाणवावारमैग्गदीसंतसंत-मुइलोया । सैययमहा [जा] सोहइ कैयकयजुगनिच्चवास व ॥ ३३ ॥
पालेइ तं च पणमंतमंति-सामंतलीढपयपीढो । नरवम्मनिवो जयसिरिकरेणुगाऽऽलाणथंभो व ॥ ३४ ॥
जो सयलकलाकोसल्ल-चाग-सत्थत्थवोहपमुहेहिं । सुगुणेहि सेसभूमीवईण निहंसणं पत्तो ॥ ३५ ॥
विणयनया तत्तो चिय विणिग्गया निच्छियं अहं मन्ने । पयईण पालणा वि य तत्तुल्ला जं न अन्नत्थ ॥ ३६ ॥
वरवत्थमंडणाओ पयाओ जं तस्स तं किमिव चोज्जं ? । मुत्ताहारंसुयभूसियाओ जस्सऽरिवहुओ वि ॥ ३७ ॥

१ प्रचुराकरनगरपरिकीर्णा ॥ २ 'यत्र' यस्यां पुर्या आयुधे एव 'गदा' गदाख्यं शस्त्रं वर्तते, न तु लोकेषु 'गदाः' रोगा दृश्यन्ते । 'सुमनोबन्धः' पुष्पाणां बन्धो मालिकगृहेष्वेव, न तु लोकेषु सुमनसां-विदुषां बन्धो दृश्यते । 'परवधः' शत्रुवधः 'आरूढगुणे' सप्रत्यक्षे धनुष्येवावलोक्यते, न पुनः आरूढगुणेषु-प्राप्तगुणेषु लोकेषु 'परवधः' अन्यप्राणिवधो विलोक्यत इति ॥ ३-मग्नदृश्यमानसत्शुचिलोका ॥ ४ 'सततमहा' निरन्तरोत्सववती 'सततमखा वा' निरन्तरयागमयी ॥ ५ कृतकृत्युगनित्यवासा ॥ ६ त्यागः-दानम् ॥ ७ अहम्मन्ने प्रतौ ॥ ८ जज्ज प्रतौ ॥ ९ आश्चर्यम् ॥ १० अत्र छिष्टविशेषणेन विरोधः प्रतिपाद्यते, तथाहि-कथं गिपुवध्वः मुक्ताहारैः अंशुकैश्च भूषिता भवन्ति ? इति विरोधः । तत्परिहारपक्षे तु-मुक्तानां हारतुल्यैः-पङ्क्तिसमैः अश्रुभिः भूषिता इति ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १ ।

॥ ४ ॥

विजयवती
राजधानी

नरवर्मनृपः

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ५ ॥

सो भणइ देव ! निसुणसु तुम्ह समीवाओ पुव्वकालम्मि । अत्थोवज्जणहेउं गओ म्हि [हं] पुव्वदेसम्मि ॥ ८१ ॥
वच्चंतो य कहं पि हु पडिओ हरि-हरिणविसयभीमाए । विडविवणसंकडाए अडवीए दुवइनामाए ॥ ८२ ॥
पुव्वाणियं च पाणियमसेसमवि निट्ठियं तहिं तत्तो । सवत्तो वि पयट्ठो पलोइउं सलिलमुवउत्तो ॥ ८३ ॥
जाव कहिं पि न किं पि हु, सुयं व दिट्ठं व तं तथा भीओ । वणसंडमेगमुदिसिय पडिओ सिग्घवेगेण ॥ ८४ ॥
दिट्ठो य तत्थ मायंडमंडलुहामतेयपवभारो । सयमेव पसमरासि व अहव सुस्समणधम्मो व ॥ ८५ ॥
बहुसीससंगओ रामणो व बहुसावओ य विज्झो व । कैयजीववग्गरक्खो इंदो व गुणंधरो सखी ॥ ८६ ॥
तस्स य पुरो समुज्जलजलन्तमणिमउडभासुरसिरग्गो । पढमुंग्गमंतदिणनाहभूसिओ उदयसेलो व ॥ ८७ ॥
आमल[य]थूलमुत्तियमणहरहारावरुद्धकंठयलो । तारायणपरियरिओ मेरु व सयं विरायंतो ॥ ८८ ॥
एगो देवो नवजोव्वणाए देवीए परिवुडो सम्मं । निसुणंतो जिणधम्मं दिट्ठो य मए सवेरग्गं ॥ ८९ ॥
मुणिवइणो वयणेहिं सुरहारस्स य फुरंतकिरणेहिं । अमओवमेहिं तण्हा दुंहा वि मह उवसमं पत्ता ॥ ९० ॥
तो जायगरुयभत्ती तिपयाहिणपुव्वयं पणमिऊण । सूरिं सुरं च वंदिय आसीणो हं तथासन्ने ॥ ९१ ॥

१ मार्तण्डमण्डलोद्दामतेजःप्राग्भारः ॥ २ रावणो बहुभिः शीघ्रैः सङ्गतः, सूरिः पुनर्बहुभिः शिष्यैः सङ्गतः-परिवृत इत्यर्थः ॥ ३ विन्ध्याचलः बहवः
श्वापदा यत्र, सूरिस्तु बहवः श्वपकाः-उपासका यस्य ॥ ४ इन्द्रः कृता जीववर्गेण-गुरुवर्गेण रक्षा यस्य, सूरिः पुनः कृता जीववर्गस्य-षड्जीवनिकायरूपस्य
रक्षा येन ॥ ५ प्रथमोद्गच्छद्दिननाथभूषितः ॥ ६ आमलकस्थूलमौक्तिकमनोहरहारावरुद्धकण्ठतलः । तारायणपरिकरितः ॥ ७ बाह्या आभ्यन्तरा चेति ॥

॥ ५ ॥

अह तियसो मंइ वियसियकुवलयदलसंच्छहं खिविय चक्खुं । सुसिणिद्धबंधवम्मि व परितुट्ठो पुच्छए सूरिं ॥
भयवं ! को एस नरो ? किं वा एयप्पलोयणे य ममं । जाओ मणपरितोसो ? [तो] सखी भणिउमाढत्तो ॥ ९३ ॥
भो तियस ! ओहिलोयणपलोयणाऽणलियमुणियकजस्स । किं सीसंइ तुह ? तह वि हु सुमरणहेउं भणामि इमं ॥ ९४ ॥
एत्तो पुव्वभवम्मि कोसंवीए पुरीए जयरत्तो । तुममेसो चिय पुत्ता जेड्ड-कणिट्ठा समुप्पन्ना ॥ ९५ ॥
बालत्तणे वि जणणी दिवंगया पालिया [य] धावीए । अहिगयकलाकलावा कमेण तरुणत्तमणुपत्ता ॥ ९६ ॥
जुवरायपयपयाणत्थमन्नया सायरं नरिंदेण । दिवंसुय-भूसणदाणओ य सम्माणिया सम्मं ॥ ९७ ॥
नायं च इमं सव्वं सवत्तिजणणीए तयणु कुट्ठाए । नियपुत्तरज्जविग्घं संकंतीए अणज्जाए ॥ ९८ ॥
कीलिउमुज्जाणं उवगयाण तुम्हाण घोरविसमेस्सं । पच्चइयपुरिसहत्थेण दावियं भोयणं किं पि ॥ ९९ ॥
अह तदुवभोगउ चिय तुब्भे रुंभंतचेयणाऽऽसीणा । पढमिल्लुयपल्लवमणहरस्स कंकेल्लिणो मूले ॥ १०० ॥
तत्थेव य विहिवसओ दिवायरो नाम तक्खणं साहू । गरुलोववाइयं सुत्तमुत्तमं गुणिउमाढत्तो ॥ १०१ ॥
तम्मि य गुणिज्जमाणे गरुलाहिवई फुरंतगरुलवओ । मणिमउडभासुरसिरो समागओ वंदिउं साहुं ॥ १०२ ॥
तस्स य माहप्पेणं विसं तमं पिव विरोयणाहिइयं । नट्ठं झड त्ति तुब्भे समुट्ठिया सुत्तबुद्ध व ॥ १०३ ॥

१ मयि ममोपरीत्यर्थः ॥ २ समानम् ॥ ३ अनलीकं-सत्यम् ॥ ४ 'शिष्यते' कथ्यते ॥ ५ -मिश्रम् ॥ ६ रुध्यमान- ॥ ७ प्राथमिक- ॥
८ 'स्फुरद्गुरुव्याः' स्फुरद्गुरुपक्षिचिह्नः ॥ ९ साहू प्रती ॥ १० विरोचनः सूर्यः ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १।
मदनदत्तस्य
एकावली-
हारप्राप्तिः

मदनदत्त-
हरिदत्तयोः
पूर्वभवः

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मच-
पडलयं ।
॥ ६ ॥

परिषणपरिकित्तियविसवियारविन्नायजणणिवुत्तंता । लक्खियमुणिमाहप्पा य निवडिया साहुचलणेसु ॥ १०४ ॥
भणिया य गरुलवहणा भो ! तुम्हे सुकयभायणं नूणं । जं एस अमयमुत्ती मुणिवसभो कह वि इह पत्तो ॥ १०५ ॥
इहरा सेवत्तिजणणीदावियविसवेयणाअभिहयाणं । धम्म-ऽत्थविरहियाणं मरणं तुम्हं लहुं हुंतं ॥ १०६ ॥
अज्ज वि किं पि न नहुं जइ मह वुत्तं करेह ता एयं । चित्तामणिं व साहुं आराहेज्जह पयत्तेण ॥ १०७ ॥
इय तेऽणुसासिऊणं साहुं अभिवंदितुं च गरुलवई । मेहम्मि व भूमीए तिरोहिओ विज्जुपुंजो व ॥ १०८ ॥
तुम्हेहिं चित्तियं तो एत्तो जुत्तं न नियधरे वसितुं । दुविलसियाहं दीसंति जत्थ नियगाण वि य एवं ॥ १०९ ॥
अहवा घरवासवसंगयाण वारिगयाण व गयाण । ते केऽणत्था जे नाऽऽवडंति वडविडविवित्थारा ? ॥ ११० ॥
धन्नो एस महप्पा साहु घरपंजराउ निक्खमितुं । जो धेरियसुद्धपक्खो विहरइ वसुहं विहंगो व ॥ १११ ॥
अम्हाण वि जुज्जइ इन्दि एयंप्पवहणं ददं धेतुं । दुहवारि-मच्चुमयरं उत्तरितुं भवमहाजलहिं ॥ ११२ ॥
एवं विभाविऊणं नमिऊण मुणिं च परमभत्तीए । उज्झिय कालक्खेवं दिक्खदुमुवट्ठिया दो वि ॥ ११३ ॥
जोग्गयमुवल्लभ तवस्सिणा वि पद्दाविया चेरिय चरणं । मरिऊण तओ जाया देवा सोहम्मकप्पम्मि ॥ ११४ ॥
विज्जुप्पभनामो एस भो ! तुमं विज्जुसुंदरो य इमो । नवरं एसो चवितुं विजयवईए वरपुरीए ॥ ११५ ॥

१ सकयं प्रती ॥ २ सपत्नीजननीदापितविषवेदनाभिहतयोः ॥ ३ वारिगतानामिव गजानाम् ॥ ४ विडविडविं प्रती ॥ ५ साहुः 'धृतशुद्धपक्षः' धृतशुद्धचारित्रधर्मपक्षः, विहङ्गः धृतशुद्धपतत्रः ॥ ६ 'यपव' प्रती ॥ ७ चरित्वा ॥ ८ 'च्युत्वा' मृत्वा ॥ ९ 'ई पव' प्रती ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १ ।

॥ ६ ॥

तुम्हाण पियवयस्सो दूरदिसागमणवड्डिउकट्ठो । चिंद्इ दहुं देवं पडिरुद्धो बाहि किं किञ्चं ? ॥ ६९ ॥
रत्ता पयंपियं पेससु त्ति तो सो विसज्जिओ णेण । संपत्तो रायसहं सहरिसमवलोइओ रत्ता ॥ ७० ॥
सो एस मयणदत्तो पियमित्तो कह चिरागतो एत्थ ? । सायरकयप्पणामोऽवग्गहिओ तयणु ससिणेहं ॥ ७१ ॥
आसणमासीणो पुच्छिओ य पियमित्त ! कत्थ कत्थ तुमं । एत्तियकालं भमिओ ? किं दिट्ठमुवज्जियं किं वा ? ॥ ७२ ॥
तेणं पयंपियं देव ! लाड-मरहट्ट-गोड-सोरट्टा । पारित्त-मलय-मालव-वेरागर-सिंधुसोवीरा ॥ ७३ ॥
कासी-कोसल-नेवाल-कीर-जालंधराइणो देसा । भमिया विचित्तनेवत्थधारिनरनियरपरिकिन्ना ॥ ७४ ॥
दिट्ठा य तुंगसुरभवणसभो[.....]सरिसराइणोऽणेगे । चोअणि य ताणि न जाणि साहिउं पि हु तरिजंति ॥ ७५ ॥
अत्थो य अज्जितो बहु कुबेरकोसाइरित्तवित्थारो । तह तिहुयणिकसारो एगो एगावलीहारो ॥ ७६ ॥
तस्स य लाभो पुहईए नाह ! नीसेसअच्छरियपवरो । नो कस्स कस्स चित्तं पकुणइ विम्हयरसाउलियं ? ॥ ७७ ॥
अहं मंजुगुंजिउहाममुरवरवरम्मपडहपडुपाढं । नच्चिरवारविलासिणि[रण]रणमणिकिंकिणीजालं ॥ ७८ ॥
पेच्छणयमतुच्छसमुच्छलंतसुइसुहयगरुयगेयसरं । वारइ रायाऽनिलचलियकमलसोमेण सकरेण ॥ ७९ ॥
भणइ य संपइ पियमेत्त ! होउं सेसेहिं साहियवेहिं । हारोवलंममेगगचित्तओ मे निवेएसु ॥ ८० ॥

१ दिट्ठइ प्रती ॥ २ वेपः ॥ ३ आश्चर्याणि ॥ ४ कथयितुमपि हि शक्यन्ते ॥ ५ अथ मञ्जुगुञ्जितोहाममुरजरवरम्यपटहपडुपाठम् । नर्तनशीलवार-विलासिनीरणरन्मणिकिंकिणीजालम् ॥ ६ 'पाडं' प्रती ॥ ७ प्रेक्षणकमतुच्छसमुच्छलत्प्राप्तिसुखदगुरुकगेयस्वरम् ॥ ८ अलमित्यर्थः ॥ ९ कथयितव्यैः ॥

मदनदत्तस्य
राजसंसदि
प्रवेशः तदा-
त्मवृत्तं च

देवभद्रस्वरि-
विरहो
कहारथण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ७ ॥

अहह ! कहं सीसोवरि चिट्ठइ धिट्ठो ममावि इह एसो ? । अहवा अदिट्ठफुरिए को काउं किं न उज्जमइ ? ॥ १२८ ॥
ता अवणेमि सुदुब्बिणयविडविणो फलमिमस्स मिन्हि पि । कालविलंबो नीईयं वीरवित्तीण न हु जुत्तो ॥ १२९ ॥
इय गरुयरोससरंभनिम्भरायंविचिच्छोहेहिं । कुंकुमरसलितं पिवं कुणमाणो भवणभित्तिभरं ॥ १३० ॥
निक्खित्तकमलपयरं व महियलं सबओ य दंसितो । निर्वृत्तितो गयणं झड त्ति कयअकालसंज्झं व ॥ १३१ ॥
एगावलिहारविरायमाणवच्छत्थलोऽमलदुकूलं । पैरिहिय परिहारयणं पहरणमवि गरुयमादाय ॥ १३२ ॥
सोहम्मतियसणाहं पडुच्च कयतिवसमरसंकप्पो । नीहरिओ सपुरीओ तणं व तिजयं च पेहंतो ॥ १३३ ॥
कुडिला कजाण गइ त्ति कह वि सकेण निजियस्स ममं । को सरणं ? ति विभाविय ओहिन्नाणं पउंजेइ ॥ १३४ ॥
तो सुंसुमारपुरपरिसरम्मि सरणिक्खुंदरं वीरं । उस्सग्गगयं पेहइ गयसोगमसोगसाहितले ॥ १३५ ॥
तो पवणविजइणीए गईए गंतूण पणमिउं वीरं । नाह ! तुह पायपउमप्पभावओ वंछियं होउ ॥ १३६ ॥
इय काऊणाऽऽसंसं कैयजोयणसयसहस्सकसिणंगो । महया सरंभेणं वच्चंतो सुरपुरं पत्तो ॥ १३७ ॥
पउमवरवेइयाए एयं अनं पयं हरिसभाए । ठविऊण मुक्कसंको सक्कं अक्कोसिउं लग्गो ॥ १३८ ॥

१ अदृष्टपराक्रमे अदृष्टे वा-भाग्ये स्फुरिते इत्यर्थः ॥ २ मकारोऽत्रालाक्षणिकः ॥ ३ नीत्या 'वीरवृत्तीनां' पराक्रमवताम् ॥ ४ गुरुकरोषसरंभ-
निर्भराताम्राक्षिक्षोभैः ॥ ५ पिव इवार्थे ॥ ६ 'निर्वर्तयन्' कुर्वाणः ॥ ७ परिधाय, परिघरत्नम् ॥ ८ कायोत्सर्गस्थितं प्रेक्षते गतशोकम् अशोक-
शाखितले ॥ ९ 'तलो' प्रती ॥ १० कृतयोजनशतसहस्रकृत्स्नाङ्गः ॥ ११ एकम् अन्यं पादम् ॥

रे रे चमराहम ! कह कहेहि जाओ तुहाऽऽगमणविसओ । सलभस्स व दीवसिहाए मह सहाए ? त्ति जंपित्ता ॥
सुरवइणा रोसभरेण तरुणरविबिंबलक्खदुप्पेक्खं । पक्खित्तं कुलिसं तस्स हणणहेउं महावेगं ॥ १४० ॥
अह तं इतं दट्ठं सममभिमाणेण संकुडियकाओ । हेट्ठमुहो उड्डुक्कमो वीरं पइ पट्ठिओ चमरो ॥ १४१ ॥
ता एवरुविणो वच्चिरस्स कंठाओ से चुओ हारो । वीरियसारो व जसो व अहव सरत्तवाउ व ॥ १४२ ॥
एसो य निवडमाणो हारो विज्जुप्पभेण सम्पत्तो । कीलत्थमुवगएणं एत्तो संखेज्जदीवम्मि ॥ १४३ ॥
एवं निसामिऊणं हारुप्पत्तिं अहं महाराय ! । देसेसु चिरं भमिओ काऊणऽत्थज्जणं वलिओ ॥ १४४ ॥
पणुवीसवच्छरेहिं तुमए मह देव ! दंसणं जायं । जाओ य सुरो स सुओ अनो वा तुज्झ ? नायवं ॥ १४५ ॥
रत्ता पयंपियं चक्खुगोयरे कोऽणुमाणवावारो ? । कीरउ दंसणमन्नोन्नमिन्हि हरिदत्त-हाराणं ॥ १४६ ॥
अह तुरियवेगधावियपुरिसेहिं राय-वणिनिउत्तेहिं । रायसुओ हारो वि य सहाए तवेलमुवणीओ ॥ १४७ ॥
आसीणो रायसुओ पारद्वाऽणेगहा कहुल्लावा । दसदिसमुज्जोयंतो य दंसिओ अवसरे हारो ॥ १४८ ॥
अह हारदंसणाओ ईहा-ऽपोहाइपहपयडुस्स । जायं जाईसरणं झड त्ति हरिदत्तकुमरस्स ॥ १४९ ॥
चिरपबज्जा तियसत्तणं च हारप्पयाणवुत्तंतो । विन्नाओ सबो वि य जहट्ठिओ सुमिणदिट्ठो व ॥ १५० ॥

१ 'वसहा' प्रती ॥ २ 'दुप्पेक्खं' प्रती ॥ ३ एत्थ रू' प्रती पाठः ॥ ४ 'व्रजितुः' गमनशीलस्य ॥ ५ शरत्ववादः ॥ ६ सम्पत्तो प्रती ॥
७ अहम्महा' प्रती ॥ ८ 'ए सह' प्रती ॥ ९ राजवणिग्नियुक्ताभ्याम् ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १।

॥ ७ ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ८ ॥

सुरभवणवसिय-भासिय-विलसिय-इसिया-SSसियाइं सुमरंतो । नवरं तवेलं मुच्छिओ व जाओ नरिंदसुओ ॥ १५१ ॥
भणिओ य राइणा एत्थ कीस जोगि व रुद्धवावरो । अंतो चिय चिंतंतो चिट्ठसि ? मह कहसु य निमित्तं ॥ १५२ ॥
कुमरेण जंपियं ताय ! केत्तियं तुम्ह ए[य] साहेमि । अघडंतघडणपडुओ चित्तो कम्माण वावरो ॥ १५३ ॥
जं कहिउं पि न तीरइ सकइ सको वि जंन सच्चविउं । संसारनडो पयडइ तमिंदयालैफडाडोवं ॥ १५४ ॥
रत्ता पयंपियं वच्छ ! तह वि साहेसु एत्थ परमत्थं । तो तेण मयणदत्तोवइडुसरिसं सयल्लमुत्तं ॥ १५५ ॥
जाया य हारदंसणपच्चयपभवा नरिंदपुत्तस्स । देव-गुरु-तत्तविसया सुद्धा सम्मत्तपडिवत्ती ॥ १५६ ॥
एत्थंतरम्मि रत्ता विभावियं अम्ह सन्भपुरिसेहिं । धम्मविही नीसेसो संसयमारोविओ आसि ॥ १५७ ॥
संपइ पुण पुत्तवइडुपुवदिट्ठत्थविहुयमोहस्स । तत्तावलोयकुसला जाया पुत्तेहिं मह दिट्ठी ॥ १५८ ॥
एसो य सुओ पुत्तेहिं नूण संपाडिओ ममं विहिणा । कहमन्नह हुंतो धम्मनिच्छयच्छेयमइपसरो ? ॥ १५९ ॥
एवंविहसंजोगो य जायए भाविभूरिभहाणं । कप्पतरुसंगमो इव महल्लकल्लणकलियाणं ॥ १६० ॥
इय जाव निवो पसरंतहरिसरोमंचकुइयकाओ । अच्छइ ता आगंतुं विन्नत्तो दारपालेण ॥ १६१ ॥
देव ! कुसुमावयंसाभिहाणउज्जाणपालगो तुम्ह । दंसणकंखी चिट्ठइ रायाSSह लहुं पवेसेहिं ॥ १६२ ॥
अह भेमिरभमररोलाउलाउ दाऊण बउलमालाओ । उज्जाणपालगो भूमिवालमेवं पयंपेइ ॥ १६३ ॥

१ °वावारा प्रती ॥ २ यद् न सत्यापयितुम् ॥ ३ °लफडा° प्रती ॥ ४ °लपुत्त° प्रती ॥ ५ धर्मेनिश्चयच्छेकमतिप्रसरः ॥ ६ भ्रमणशीलभ्रमरशब्दाकुलाः ॥

॥ ८ ॥

जाओ वणियस्स सुओ गुणवंतो नाम मयणदत्तो त्ति । अत्थज्जणत्थमिहइं पत्तो ता जाव तं दिट्ठो ॥ ११६ ॥
पुवभवावज्जियगुरुसिणेहओ एयदंसणे य तुमं । हरिसं गओ सि एयं तं जं पुट्ठं निमित्तं त्ति ॥ ११७ ॥
इय सो सोच्चा देवो विन्नायजहट्ठियत्थवित्थारो । देइ महं नेहेणं तं नियमेगावलीहारं ॥ ११८ ॥
पुच्छइ य गुरुं भालयलठवियकरसंपुडो पयत्तेण । भयवं ! निहा अरई सुरतरुकंपो य एमाई ॥ ११९ ॥
असिवाइ जीवियध्वं मह तुच्छं निच्छियं निवेयंति । ता कहसु कत्थ जम्मो होही ? कह बोहिलाभो य ? ॥ १२० ॥
भणिओ गुरुणा चविउं एत्तो तं भारहम्मि मगहाए । विजयवईए पुरीए नरवम्मनराहिवस्स सुओ ॥ १२१ ॥
हरिदत्तो त्ति भविस्ससि बोहिं पुण मयणदत्तदिन्नस्स । हारस्स दंसणेण लहिहसि इय मुणिय तवेलं ॥ १२२ ॥
देवो गओ संधामं मए वि विम्हइयमाणसेण गुरु । पुट्ठो पडु ! सौहिण्णउ इमस्स हारस्स उप्पत्ती ॥ १२३ ॥
जंपइ गुरु सुणिज्जउ पुवं किर विज्झगिरिवरतलम्मि । पुरमत्थि सयदुवारं तत्थाSSसो पूरणो सेट्ठी ॥ १२४ ॥
सो काऊण सुतिक्खं तावसदिक्खं पवज्जियाणसणो । मरिउं जाओ चमरो सुरेसरो चमरचंचाए ॥ १२५ ॥
सो य कहिं पि पलोयइ जा उडुं ता पवड्डियामरिसो । पेच्छइ सकं सीहासणट्ठियं नियसिरस्सुवरिं ॥ १२६ ॥
पुरओ पयडुनइं सोहम्मसभाए वट्ठमाणं च । सौमाणिय-तायत्तिस-रक्ख-परिसापारिक्खत्तं ॥ १२७ ॥

१ तज्जिय° प्रती ॥ २ अल्पम् ॥ ३ भणिउं प्रती ॥ ४ पत्तो प्रती ॥ ५ स्वस्थानम् ॥ ६ कथ्यताम् ॥ ७ सामानिक-त्रायज्जि-आत्मरक्षक-पर्वत्परिक्षिप्तम् । परिक्षिप्तं-परिवृतम् ॥

एकावली-
हारस्य
उत्पत्तिः

देवभइस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ९ ॥

देवो ये कोह-मय-माय-लोह-रइ-अरइ-हास-भयमुको । सोम-दुगुंछा-चिंता-विसांय-अन्नाणपरिहीणो ॥ १७५ ॥
मिच्छत्त-पमाय-सिणेह-मयण-निंदाइदोसरहियंगो । तारेउमलं अप्पा परं च पोउं व भवसिंधुं ॥ १७६ ॥
कैरुणामयमयरहरं निरंजणं जिणवरं विमोत्तूण । नऽन्नत्थ देवबुद्धी जायइ सुंमिणे वि सुमईण ॥ १७७ ॥
रागाइणो हि दोसा पसुण देवाणमवि य जइ संति । ता को पसु-देवाणं भेओ तुल्लम्मि दोसम्मि ? ॥ १७८ ॥
इ[य] सुपरिक्खियनिरुवमसुविसुद्धगुणोहगेहभूयम्मि । देवम्मि देवबुद्धी उप्पज्जइ पुन्नवंताण ॥ १७९ ॥
देवो वि नवरि नज्जइ गुरुवइद्धो गुरु य सुस्समणा । वयल्लक्क-कायल्लक्काइविहिजुया समिइ-गुत्तिपरा ॥ १८० ॥
परउवयारपहाणा सैत्तणुरुवं सयं पि जयमाणा । अणुयत्तियसह-असहाइसेहवग्गा निरुवग्गा ॥ १८१ ॥
निग्गहियकुग्गहा परउवग्गहा मुंणियस-परसत्थत्था । समयाणुरुवजुंजियउस्सग्ग-ऽववायवावारा ॥ १८२ ॥
पडिलेहणा-पमज्जणपमुहसमायारिबद्धपडिबंधा । आवस्सयाइकिरियारया य विरया पमायाओ ॥ १८३ ॥

१ देवविषयका अष्टादश दोषा अन्यत्र रूपान्तरेणापि दृश्यन्ते—अन्नाण १ कोह २ मय ३ माण ४ लोह ५ माया ६ रइ ७ अ अरइ ८ अ । निहा ९ सोय १० अलियवयण ११ चोरिया १२ मच्छर १३ भया १४ य ॥ १ ॥ पाणिवह १५ पेम १६ कीलापसंग १७ हासा १८ य जस्स इय दोसा । अट्टारस वि पणट्ठा नमामि देवाहिदेवं तं ॥ २ ॥ २ 'विहाय' प्रती ॥ ३ पोत इव ॥ ४ 'करुणामृतमकरगृहं' करुणामृतसमुद्रम् ॥ ५ स्वप्नेऽपि ॥ ६ 'गाहिणो' प्रती ॥ ७ शक्त्यनुरूपं सदाऽपि यतमानाः । 'अनुवर्त्तितसहाऽसहादिशैक्षवर्गाः' पालितसमर्थाऽसमर्थादिशिष्यसमूहाः ॥ ८ पडउं प्रती ॥ ९ ज्ञातस्वपरशास्त्रार्थाः ॥

जह चित्तं तह वाया जह वाया तह समग्गकिरिया वि । जेसिं ते इह साहू माया-मयवज्जियसरीरा ॥ १८४ ॥
एत्थंतरम्मि सद्धो आसधरो नाम भणइ दुवियद्धो । भयवं ! जहुत्तसाहू न संति गुरुणो कहं नेया ? ॥ १८५ ॥
पिंडविसुद्धिं न तहा कुणंति सैकं पि नाऽऽयरंति विहिं । पासत्थाईहिं समं चैयंति नाऽऽलवण-नमणैई ॥ १८६ ॥
न परुविति य सुद्धं न धरंति पमाणजुत्तमुवगरणं । थेवेसु वि रोगाइसु जह तह सेवंति अववायं ॥ १८७ ॥
इय अट्टारससीलगसहंसधरणं विणा कहं समणा । हुंतु गुरु ? तदभावे कह वा ते वंदणिज्जा य ? ॥ १८८ ॥
भणियं गुरुणा भइय ! मा साहूणं अभावमुल्लवसु । तदभावे धम्मस्स वि नूणमभावो तए इद्धो ॥ १८९ ॥
मिच्छत्तपउरयाए न नैज्जई दाणि देवनामं पि । किं पुण कांलोचियसुमुणिविरहओ मग्गविन्नाणं ? ॥ १९० ॥
'पिंडविसुद्धिं न कुणंति' जं च वुत्तं तयं पि न हु जुत्तं । नियसत्ति-काल-खेत्ताणुसारओ तप्पवित्तीए ॥ १९१ ॥
'गिद्धि-सदभावविरहा सुद्धी तदभावओ वि जं भणियं । सुद्धं गवेसमाणो आहाकम्मे वि सो सुद्धो ॥ १९२ ॥
कह नज्जइ अग्गिद्धी ? घर-धण-सयणाइसवचागाओ । जं तेसि नाऽऽसि पुवं ते कह ? नणुं इच्छचागाओ ॥ १९३ ॥
सुकरो इच्छाचागो अभावओ चिय, तुमं न किं कुणसि ? । दीणुद्वरणाइखमा तुज्झ वि नो दीसए लच्छी ॥ १९४ ॥

१ दुर्विदग्धः ॥ २ नेय प्रती ॥ ३ शक्यमपि ॥ ४ त्यजन्ति ॥ ५ 'णाई' प्रती ॥ ६ सुद्धि प्रती ॥ ७ 'हस्सथ' प्रती । अष्टादश-शीलाङ्गसहस्रधारणम् ॥ ८ नज्जइ प्रती । ज्ञायते इत्यर्थः ॥ ९ कालोच्चियं प्रती ॥ १० विद्धि प्रती । गृद्धिशठभावविरहात् ॥ ११ 'णु एत्थ चा' प्रती । ननु इच्छात्यागात् ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनुपक-
थानकम् १।
देवतत्त्वम्
गुरुतत्त्वम्

॥ ९ ॥

गुरुतत्त्व-
व्यवस्थाप-
नविषयकं
वादस्थलम्

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ १० ॥

‘नेवाऽऽयरंति सकं पि’ जं च भणियं तयं पि निस्सारं । आवस्सयाइ किं ते न कुणंति ? जमेवमुल्लवसि ॥ १९५ ॥
अहं विगंइचागमणुखणमुस्सगं कप्पविहरणाई य । सकं पि नाऽऽयरंती कहं नजइ सकमेयमहो ! ? ॥ १९६ ॥
सामत्थ-कालदोसा सकं पि कयाइ जायइ असकं । आय-वयतुलणाए तदकरणे वि हु न ता दोसो ॥ १९७ ॥
‘पासत्थाईसंगं नमणं च न संगयं’ ति जं वयसि । तं पि हु मिच्छा सिद्धंतवयणओ तप्पविच्चीए ॥ १९८ ॥
नणु सिद्धंतनिसिद्धं आलवणाई वि किं पुणो नमणं ? । ‘ओसन्नो पासत्थो’ इच्चाईभूरिभणणाओ ॥ १९९ ॥
सच्चमिमं, ता सुत्ते वायनमोकारमाइ किं वुत्तं ? । परियाय-परिस-पुरिसादविक्खओ अहं तयं मूढ ! ॥ २०० ॥
जइ ते फुडं अजोगा ता तन्नमणाइ कीसऽणुन्नायं ? । कारणओ वि हु इहरा पासंडीणं पि तं होउं ॥ २०१ ॥
अहं ते नो जिणलिंगे का तदवेक्खा हु भावसारत्ते ? । अणुयत्तणा य भणिया तेसिं पि हु जेण वुत्तमिमं ॥ २०२ ॥
अंगीयादाइन्ने खेत्ते अन्नत्थं ठिइअभावम्मि । भावाणुवघायऽणुवत्तणाए तेसिं तु वसियव्वं ॥ २०३ ॥
इहरा स-परुवघाओ उच्छोभाईहिं अत्तणो लहुया । तेसिं च कम्मबंधो दुगं पि एयं अणिट्ठफलं ॥ २०४ ॥
ता दव्वओ उ तेसिं अरत्त-दुट्ठेण कज्जमासज्ज । अणुवत्तणत्थमीसिं कायव्वं किं पि न उं भावा ॥ २०५ ॥
‘न परुव्विति य सुद्धं’ एयं पि अदूसणं जहाजोगं । पन्नवणं चिय जुत्तं इहरा दोसो त्ति जं भणियं ॥ २०६ ॥

१ विकृतित्यागं अनुक्षणं उत्सर्गं ‘कल्पविहरणादि’ नवकल्पविहारानि ॥ २ ‘विरहणा’ प्रती ॥ ३ इत आरभ्य तिस्रो गाथा उपदेशपदग्रन्थे क्रमशः ८४०-४१-४२ तम्यः । अंगीताद्याकीर्णं ॥ ४ उच्छोभः-आलप्रदानम् ॥ ५ उण भवे प्रती ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १।

॥ १० ॥

पुरं-नगर-खेड-कब्बड-मडं वपमुहेसु सन्निवेसेसु । विहरंतोऽणुकमसो गुणंधरो सूरिरिह पत्तो ॥ १६४ ॥
वुत्थो य देव ! कुसुमावयंसउज्जाणमज्झभागम्मि । तित्थस्स व तस्स य दंसणं च जुजइ तुहं काउं ॥ १६५ ॥
राया वि तैक्खणक्खुडियनिबिडनिगडो व लहुयहुयदेहो । सिंहासणाओ सिग्घं समुट्ठिओ हट्ठ-संतुट्ठो ॥ १६६ ॥
जंपइ य मयणदत्तो देव ! महप्पा स एस मुणिसीहो । जस्स पुरा तुहं पुरओ सवित्थरा पयडिया वत्ता ॥ १६७ ॥
सो एस कामधेणू स एस चिंतामणी महाभागो । सो एस अमयवुट्ठी दट्ठवो ता लहुं चेव ॥ १६८ ॥
इय तव्वयणाऽऽयन्नपमोयभरनिब्भरा कुमरपमुहा । सहसा सहा गुरुणं नमंसणुकंठिया जाया ॥ १६९ ॥
अहं तक्खणसज्जियजयकरेणुमारुहिय विहियसिंगारो । धरियधवलायवत्तो ढलंतससितेयवरचमरो ॥ १७० ॥
अमरेसरो व राया करि-हरि-रह-जाणंगयजणाणुगओ । महईए विभूईए विणिग्गओ वंदिउं सूरिं ॥ १७१ ॥
पत्तो उज्जाणमहिं उज्झियकरि-रायंचिधसिंगारो । भत्तीए जहविहिं वंदिऊण धरणीए उवविट्ठो ॥ १७२ ॥
भणिओ गुरुणा नरवर ! संसारे सारमेत्थ मणुयत्तं । तैत्थ वि नमंतसामंत-जणवयं भूमिनाहत्तं ॥ १७३ ॥
तं पुण धम्मस्स फलं धम्मस्स य मूलमेत्थ सम्मत्तं । देव-गुरु-तत्तंसुनिरुत्तनाणओ तं च होइ फुडं ॥ १७४ ॥

१ सूरं प्रती ॥ २ ‘स्स य तस्स व दं’ प्रती ॥ ३ तत्क्षणखण्डितनिबिडनिगडः ॥ ४ ‘णकय’ प्रती ॥ ५ ‘यविंवसिं’ प्रती ॥
६ भणिउं प्रती ॥ ७ तत्त वि प्रती पाठः ॥ ८ नमत्सामन्तजनपदं नमत्सामन्तजनव्रजं वा ॥ ९ देवगुरुतत्त्वसुनिश्चितज्ञानतः ॥
१० ‘त्तनिसुरु’ प्रती पाठः ॥

गुणन्धर-
सूरेः
आगमनम्

सम्यक्त्व-
स्वरूपम्

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ११ ॥

जइ जिणमयं पवज्जह ता मा ववहार-निच्छए सुयह । ववहारनउच्छेए तित्थुच्छेओ हवइ जम्हा ॥ २१९ ॥
तथा—धम्मज्जियं च ववहारं बुद्धेहाऽऽयरियं सया । तमायरंतो ववहारं गरिहं नाभिगच्छई ॥ २२० ॥
तो दूसमाए दोसं विभाविउं जत्थ जं पलोएज्जा । नाणे व दंसणे वा चरणे वा तमुववहेज्जा ॥ २२१ ॥
किंच—नं विणा तित्थं नियंठेहिं नातित्था य नियंठिया । छक्कायसंजमो जाव ताव अणुसज्जणा दोण्हं ॥ २२२ ॥
तहा—जा संजमया जीवेषु ताव मूला य उत्तरगुणा य । इत्तिरिय-छेय संजम निगंथवउसा य पडिसेवी ॥ २२३ ॥
धीरपुरिसपरिहाणि नाऊणं मंदधम्मिया केइ । संविग्गजणं हीलंति ताण पयडो इमो दोसो ॥ २२४ ॥
संतगुणछायणा खलु परपरिवाओ य होइ अलियं च । धम्मे य अबहुमाणो साहुपओसे य संसारो ॥ २२५ ॥
जइ संपुन्नं एयं हविज्ज सिद्धी वि ता न बुच्छेज्जा । एयं पि नो मुणिज्जइ अहो ! महामोहमाहण्यं ॥ २२६ ॥
देव-गुरु-धम्म-किरियं पुवं जत्तो वियाणियं ते वि । हीलिजंती जइणो ही ही ! अकयन्नुओ लोगो ॥ २२७ ॥
इय नरवर ! केच्चिरमबुहजीवदुविलसियं निसामिहसि ? । साहुहिंतो वि परो मोक्खोवाओ धुवं नत्थि ॥ २२८ ॥
आगमतत्तं च नरिंद ! सुणसु गयराग-दोस-मोहाण । एगंतपरहियाणं जिणाण वयणं हियं अमियं ॥ २२९ ॥

१ गाथेयं पञ्चवस्तुके १७२ तमी ॥ २ गाथेयमुत्तराध्ययने अ० १-४२ तमी ॥ ३ ततः दुष्पमाया दोषं विभाव्य ॥ ४ तमव° प्रती ॥ ५ गाथेयं व्यवहारदशमोद्देशकभाष्ये ३८९ तमी ॥ ६ आगमतत्त्वं च नरेन्द्र ! शृणु गतरागद्वेषमोहानाम् । एकान्तपरहितानां जिनानां वचनं हितं अमितम् ॥ दृष्टान्तयुक्तिहेतुगम्भीरमनेकभङ्गनयनिपुणम् । आदिमध्यावसानेषु दूरपरित्यक्तव्यमिचारम् ॥

दिट्ठंत-जुत्ति-हेऊगंभीरमणेगभंग-नयनिउणं । आई-मज्झ-ऽवसाणेसु दूरपरिचत्तवमिचारं ॥ २३० ॥
सिवंपहरयणपईवं व कुमयपवणप्पणोल्लणाऽसज्जं । संज्झं व बहुविहाइसयतारतारानिवहजणणे ॥ २३१ ॥
इय देवम्मि गुरुम्मि य आगमविसए य जायबोहस्स । संकाइदोसरहिया पडिवत्ती होइ सम्मत्तं ॥ २३२ ॥
एयम्मि पावियम्मि नत्थि तयं जं न पावियं होइ । एयम्मूलाउ च्चिय महेल्लकल्लणवल्लीओ ॥ २३३ ॥
अह मयणदत्त-नरवइसुएहिं संजायपरमतोसेहिं । भणियं भयवं ! साहुप्पसायओ पत्तरिद्धीणं ॥ २३४ ॥
अम्हाणं पि हु पुरओ को एसो साहुदुसणं कुणइ ? । अहवा होयवं एत्थ पुवदुच्चरियदोसेण ॥ २३५ ॥
ता भयवं ! साहह को पुणेस पुवे भवम्मि हुंतो ? त्ति । मुणिवयणा जंपियमेगमाणसा भो ! निसामेह ॥ २३६ ॥
एसो सावत्थीए नयरीए गिहवइस्स बंभस्स । पुत्तो नाम कुबेरो त्ति आसि पिउणो य सो रोसा ॥ २३७ ॥
संभूयगणिसमीवे पवइओ 'केच्चिराणि वि दिणाणि । विणय-नएहिं वड्डिय पच्छा परिवड्डियउच्छाहो ॥ २३८ ॥
आवस्सयाइएसुं आलस्सं पइदिणं पि कुणमाणो । गुरुणा सासिजंतो साहुहि य कोवमुवहइ ॥ २३९ ॥
ईसिं पि साहुखलियं पेक्खित्ता भणइ निययदुच्चरियं । रक्खंति न थेवं पि हु परस्स पुण दित्ति उवएसं ॥ २४० ॥
'बाल-गिलाणाईणं वेयावच्चं सया वि किच्चं' ति । गुरुणो वि परेसिं पन्नविंति न सयं पुण करंति ॥ २४१ ॥

१ 'वाभि° प्रती पाठः ॥ २ शिवपथरत्नप्रदीपं इव कुमतपवनप्रनोदनाऽसाध्यम् । सन्ध्या इव बहुविधातिशयतारतारानिवहजनने ॥ ३ सज्जं° प्रती ॥ ४ महाकल्याणवद्भ्यः ॥ ५ 'हुपासा° प्रती ॥ ६ मुनिपतिना ॥ ७ कियच्चिराणि ॥ ८ शिष्यमाणः ॥ ९ साहुहि य प्रती ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १ ।

धर्मतत्त्वम्

॥ ११ ॥

आसधरस्य
पूर्वभवः

देवभद्रसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ १२ ॥

एमाइदसणाइं वागरमाणो किलिडुमण-वयणो । मरिउं असुरनिकाए किब्बिसियासुरसिरिं पत्तो ॥ २४२ ॥
तत्तो चविउं इण्हि सावयभावं गओ वि एस इहं । पुंवाणुवेहउ चिय पडुच्च मुणिणो इय भणेइ ॥ २४३ ॥
इय सोच्चा तं सड्डं पन्नविउं ठाविउं च सुहमग्गे । नरवइपमुहा सवे गिहिधम्मो उज्जया जाया ॥ २४४ ॥
कारियजिणवरभवणा, सम्माणियपणइणो मुणियसमया । समणजणपज्जुवासणपेराइणा लोगठिइकुसला ॥ २४५ ॥
सविसेसजाणणम्मि समुज्जया विहंयकुमयवामोहा । दक्खिन्न-दयाइगुणन्निया य भववासनिव्विन्ना ॥ २४६ ॥
इय ते विन्नायजहत्थियत्थसिद्धन्तसारसवस्सा । जिणधम्मो रायाई निच्चलचित्ता दहं जाया ॥ २४७ ॥
सूरी वि सुचिरमणुसासिऊण रायाइणो जहाभिमयं । विहरिउमारद्वो गाम-नयर-पुरमंडियं वसुहं ॥ २४८ ॥
अह अन्नया कयाई सोहम्मसहट्टिएण सुरवइणा । करकलियामलयं पिवं ओहीए मही नियंतेण ॥ २४९ ॥
सम्मत्तनिच्चलमणं मुणिउं तं भूवइं सभापुरओ । भणियं भो भो तियसा ! नरवम्मनराहिवो एस ॥ २५० ॥
ससुराऽसुरतिजएण वि न चालिउं तीरेण जिणमयाओ । ता एत्तो वि न धन्नो कयपुन्नो वा जेए अन्नो ॥ २५१ ॥
सोऊण य वयणमिमं सुवेगनामो सुरो विचिंतेइ । बालाणं व पड्डणं जहतह छंजन्ति उल्लावा ॥ २५२ ॥
कहमन्नह नरमित्तो न चालिउं तीरइ चि हरिराह ? । अहवा सयमेव तहिं गंतुमहं तं परिक्रामि ॥ २५३ ॥

१ 'पूर्वानुवेधात' पूर्वसम्बन्धाद् एव प्रतीत्य ॥ २-परायणाः-तत्पराः ॥ ३ 'ठिइं' प्रती ॥ ४ विहियकुमुयं प्रती । विहतकुमतव्यामोहाः ॥
५ विज्ञातयथास्थितार्थसिद्धान्तसारसवस्वा ॥ ६ सौधर्मसमास्थितेन ॥ ७ पिव इवार्थकमव्ययम् ॥ ८ पश्यता ॥ ९ शक्यते ॥ १० जगति ॥ ११ राजन्ते ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १।

॥ १२ ॥

ओमे घडे निहितं जहा जलं तं घडं विणासेइ । इय सिद्धंतरहस्सं अप्पाहारं विणासेइ ॥ २०७ ॥
जोग्गा-जोग्गमबुज्झिय धम्मरहस्सं कहेइ जो मूढो । संघस्स पवयणस्स य धम्मस्स य पच्चणीओ सो ॥ २०८ ॥
'न पमाणुच्चमुवहिं धरिति' एयं पि तुच्छमाभाइ । असढोवदंसियत्तेण तव्हिहंसुवहिनिवहस्स ॥ २०९ ॥
इहरा बाहुडुवियं पत्तं एगं तु पडलयच्छन्नं । पत्ताबंधकयं पुण बीयं मत्तं अगोअरओ ॥ २१० ॥
एगंगिय रयहरणं भवे न इण्हि विसिद्धमुणिणो वि । ता एत्थ पयत्थम्मि पुवे मुणिणो चिय पमाणं ॥ २११ ॥
'सेवन्ति य अववायं' दूसणमेयं पि घडइ नो सम्मं । तव्हिहसंघयणाईविरहा सुत्तुत्तिओ य तहा ॥ २१२ ॥
संवत्थ संजमं संजमाउ अप्पाणमेव रक्खेजा । मुच्चइ अइवायाओ पुणो विसोही न याविरई ॥ २१३ ॥ किंच-
काहं अल्लित्ति अदुवा अहीहं तवोवहाणम्मि य उज्जमिस्सं । गणं व नीईय व सारइस्सं सालंबसेवी समुवेइ मोक्खं ॥ २१४ ॥
सीलंगाण वि भावो नेओ सब्बनुवयणओ चेव । कह भणियमन्नहेमं ? बकुस-कुसीलेहिं जा तित्थं ॥ २१५ ॥
कालाणुसारकिरियारय चि चारित्तिणो पवुच्चन्ति । जह कप्परुक्खविरहे रुक्खा भन्नन्ति लिंवा वि ॥ २१६ ॥
अह सैम्मममुणियम्मी मुणिम्मि नमणाइ कीरइ कहं ? ति । वभिचारदंसणाओ एयं पि न सुंदरं जम्हा ॥ २१७ ॥
छंउमत्थसमयचज्जा ववहारनयाणुसारिणी सवा । तं ववहारं कुवं सुज्झइ सबो वि समईए ॥ २१८ ॥

१ 'आमे' अपक्के ॥ २ 'विविहंसुव' प्रती ॥ ३ अत्रिवां प्रती ॥ ४ गाथेयमोघनिर्मुक्तौ ४६ तमी ॥ ५ गाथेयं व्यवहारपीठिकायां १८४ तमी ॥
६ संगममुं प्रती ॥ ७ छन्नस्थसमयचयी ॥ ८ कुर्वन् ॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ १३ ॥

ते धन्ना सप्पुरिसा ताण जए निम्मला परं किन्ती । जेहिं नियजीविण वि जिणसासणमुन्नइं नीयं ॥ २६६ ॥
किं लच्छीए ? किं वा विहलेणं तेण भूवइत्तेण ? किं वा महं विवेगेण ? किं व सत्थत्थबोहेण ? ॥ २६७ ॥
जो हं सिरिजिणसासणलहुत्तसहकारिकारणं जाओ । एत्तो वि जीविणं कलंकपंककिणं किं ? ॥ २६८ ॥
ता होउ जंपिणं पारद्धं कुणह साहुणो तुरियं । एयं चिय पच्छित्तं इमस्स दुविलसियस्स ममं ॥ २६९ ॥
इय जाव निवो सन्भावगम्भवयणाइं उल्लविय सज्जो । जाओ जीवियचागस्स ताव सहस त्ति तियसेण ॥ २७० ॥
सम्मत्तनिच्चलत्तं ओहीए लक्खिऊण सविसेसं । हरिसंसियाउ संहरियसयलडमरप्पवंचेण ॥ २७१ ॥
पयडियनियरूवेणं भालयलाऽऽरोविओभयकरेण । भणियं भो भो नरवर ! कयमित्तो चित्ततावेणं ॥ २७२ ॥
सम्मत्तथिरत्तं तुह सोहम्मिदेण सलहियं दूरं । तमसद्विऊण मए कैयमेवंविहमहाडमरं ॥ २७३ ॥
न तुमाहिंत्तो वि परो सम्मदिट्ठी जयम्मि वि विसिड्ढो । कह न मही रयणवई जीसे नाहो तुमं जाओ ॥ २७४ ॥
रायाऽऽह भो महायस ! किं सल्लहसि मे वराडयसमस्स ? । सप्पुरिसरयणभरिए जिणिंदवरसासणसमुद्दे ॥ २७५ ॥
अह नियसिराउ मउडं फुरंतमणिकुंडलं पेंणामित्ता । कयसविणयप्पणामो तियसो जंपेउमाढत्तो ॥ २७६ ॥

१ 'सहिकारि' प्रती ॥ २ 'हरिशंसितात्' इन्द्रकथितात् संहृतसकलविप्लवप्रपञ्चेन ॥ ३ कृत एवंविधमहाविप्लवः ॥ ४ श्लाघसे मम कपर्द-
कतुल्यस्थ ॥ ५ अर्पयित्वा ॥

सम्यक्त्वा-
धिकारे नर-
वर्मनृपक-
थानकम् १।

॥ १३ ॥

नृवर ! कुमुदकन्दच्छेदशुभ्रैर्यशोभिस्तव धवलितमेतत् सौधवद् विश्वविश्वम् ।
करतलकमलान्तर्भृङ्गिकेवाऽऽश्रिता श्रीरखिलमपि विलीनं प्राक्कृतं दुष्कृतं च ॥ १ ॥
तदिह भुवि न भद्रं भावि यन्न त्वयीतः, शिवसुखसखिभावं नीत आत्मा त्वयाऽसौ ।
तव गुणगणनायां सत्प्रवादप्रवृत्तिः, ध्रुवमपरनरेषु द्रागभून्मुद्रितेव ॥ २ ॥
त्वमिह सुकृतभाजामग्रणीः श्रीजिनेन्द्रप्रवचनरसभिन्नास्तद्रयुर्दानवापि (?) ।
कथमिव न विशुद्ध्यै दूरनिर्धूतपङ्कं, भवति हि भवदंष्ट्रयोर्दर्शनं स्पर्शनं च ? ॥ ३ ॥
इति सुचिरमुदात्त-स्फीत-सत्यार्थसारं, स्तवनमनुविधाय प्रेक्ष्यमाणो नृपेण ।
गवलजलदनीलं लङ्घय[न्] व्योममार्गं, जगिति सुरनिकेतं स्वं जगामाऽमरः सः ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे सम्यक्त्वाधिकारे नरवर्मनृपकथानकं समाप्तम् ॥ १ ॥

सम्मत्ते पत्ते वि हु तदसुद्धीए न को वि होइ गुणो । ता तद्विसुद्धिमैणहं भणामि समयानुसारेण ॥ १ ॥
संकाईया दोसा चउरो वि हु असुहभावसंजणगा । दूरेण वज्जणिज्जा सम्मत्तविलुपगा पावा ॥ २ ॥
उववूहणाइया पुण निदंसिया सुंदरा गुणा चउरो । एए इह करणिज्जा दोसा एए वि विवरीया ॥ ३ ॥

१ ध्रुवं प्रती ॥ २ प्रेक्षमां प्रती ॥ ३ गुणे प्रती ॥ ४ अनघाम् ॥ ५ आगमानुसारेण ॥ ६ 'उपवृंहणादिकाः' प्रशंसनादिकाः ॥

नरवर्मनृपं
प्रति स्तुति-
पूर्वकं सुवे-
गदेवस्या-
ऽऽशीर्षचः

देवभद्रसुरि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ १४ ॥

कंखाईण सरूवं नियनियठाणेसु वन्नइस्सामि । ता संकापयमेव हि वन्निजंतं निसामेह ॥ ४ ॥
संसयकरणं संका सा दुविहा देस-सवभेएण । देसे जीवाईणं एकं संकेइ किं पि पयं ॥ ५ ॥
सवे पुण सवं पि हु दुवालसंगं पि संकइ विमूढो । किं होज्ज जिणुत्तमिमं ? अन्नेण व केणई विहियं ? ॥ ६ ॥
संकाकलंककलुसीभवंतभयवंतवुत्ततत्तस्स । कजे निच्छयसारा कह चिट्ठा घडइ सुविसिट्ठा ? ॥ ७ ॥
संदेहदीहदोलाधिरूढचित्तो न साहिउं सको । इहलोइयं पि किसिकम्ममाइ परलोइयं दूरे ॥ ८ ॥ किंच—
संकाविसविलसिरबहुवियप्पखिप्पंतचित्तविन्नासो । इहइं चिय दुहभागी जायइ धणदेववणिओ व ॥ ९ ॥
तथाहि—अत्थि इहेव जंबुद्दीवे दीवे^१ एरवयखेत्ते कलिंगदेसकुलंगणावयणं व मणोहरवाणियं, कम्मगंधपगरणं व
बहुविहपयइट्ठिइपएसगहणं, धण-धन्नसमिद्धं जयत्थलं नाम खेडं^२ । तत्थ य वत्थवो विसाहदत्तो नाम सेट्ठी । सेणा
नाम [से] भज्जा । दुवे य ताण पुत्ता—संवरो धणदेवो य । दुवे वि य भायरो परोप्परं पिइं वडुंता दिणाइं गमिति ।
अन्नया य पिउणा विचितियं—को इमस्स घरस्स अब्भुद्धारकारी एएसिं होहि ? त्ति परिकखं करेमि, तओ तं परिकखा-

१-भगवदुक्ततत्त्वस्य ॥ २ शङ्काविषविलसनशीलबहुविकल्पक्षिप्यमाणचित्तविन्यासः । विन्यासः-स्थैर्यम् ॥ ३ °वे वरवय° प्रती ॥ ४ मणोरहवा°
प्रती ॥ ५ मनोहरा वाणी यत्रैतादृग् मुखम्, अन्यत्र मनोहरं वाणिज्यं यत्रेति ॥ ६ बहुविधैः प्रकृतिस्थितिप्रदेशैः-एतद्विषयकविचारैरित्यर्थः गहनमेवंविधं
कर्मग्रन्थप्रकरणम्, अन्यत्र बहुविधाः याः प्रकृतयः-प्रजास्तासां स्थितिः-निवासो यत्र एवंप्रकारैः प्रदेशैः-स्थानैर्गहनमिति ॥ ७ धूलिप्राकारपरिक्षिप्तं स्थानं
खेटमित्युच्यते ॥ ८ वडुंता प्रती ॥ ९ परीक्षानिष्पन्नम् ॥

शङ्काति-
चारे धन-
देवकथा-
नकम् २ ।

शङ्कायाः
स्वरूपम्

॥ १४ ॥

अह कयमुणिवररूवो कंइवयसुस्समणपरिवुडो होउं । रायंगणमणुपत्तो दिट्ठो नरवम्मनरवइणा ॥ २५४ ॥
अब्भुट्ठिओ य सहसा संहरिसमह वंदिऊण पुट्ठो य । भयवं ! साहेह महं किं पि हु आगमणकजं ? ति ॥ २५५ ॥
सुरमुणिणा भणियं भूमिनाह ! किं संजयाणमिह कजं ? । जेसिं मोक्ख-भवेसु वि तुल्ल चिय चित्तपडिवत्ती ॥ २५६ ॥
तह वि हु अणुग्गहकए मम किं पि कहेह भूवई भणइ । एत्थंतरम्मि निसियग्गखग्गहत्थेण केणावि ॥ २५७ ॥
केण वि कुंतकरेणं केण वि निक्खिवकिवाणिहत्थेण । समणेण पडिरुद्धो राया करिकेसरीवाऽऽसु ॥ २५८ ॥
नट्ठो सि अज्ज रुद्धो सि अज्ज अज्जं न होसि रे दुट्ठ ! । इय जंपिरेहिं तेहिं राया सत्तु व पग्गहिओ ॥ २५९ ॥
अह ईसिंहसणविहडियउट्ठउडफुरंतदंतकंतीहिं । धवलितेण व भवणं नरवइणा जंपियं एवं ॥ २६० ॥
भयवं ! किमिंदुमंडलसिहिकणवरिसणसरिच्छमेयं ? ति । ते आहु रे कुपत्थिव ! न मुणसि दुव्विणय ! निद्धम्म ! ॥ २६१ ॥
सीयंति महामुणिणो दायारो नेव संति देसे वि । भुंजसि य सयं रज्जं सावयवायं वहसि कूडं ॥ २६२ ॥
इय कवडभत्तिसरिसं तुज्झ पयं संपयं समप्पेमो । एवं बुत्ते तेहिं राया पडिभणिउमाढत्तो ॥ २६३ ॥
सच्चमिमं मह दोसो एसो नवरं मयंकधवलस्स । जिणसासणस्स कीरइ कीस कलंको मुहा एवं ? ॥ २६४ ॥
एसो लोगो नाही सवे चिय एरिसा धुवं समणा । ता एगंते काउं किमहं पावो न निग्गहिओ ? ॥ २६५ ॥

१ कतिपयसुभ्रमणपरिवृतः भूत्वा । राजाङ्गणम् ॥ २ सहर्षम् अथ ॥ ३ रुद्धो सि प्रती ॥ ४ ईषद्दहनविघटितौष्ठपुटस्फुरद्दन्तकान्तिभिः ।
धवलयता ॥ ५ इन्दुमण्डलशिखिकणवर्षणसदृशमेतद् ? इति ॥

सुवेगदेवेन
नरवर्मनृपस्य
सम्यक्त्व-
दाढर्य-
परीक्षणम्

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ १५ ॥

भूरिलामं थेवेण हारेसि ? त्ति । तेण भणियं—को मुणइ तत्थ लाभो भविस्सइ न व ? त्ति, ता थोवलाभे वि दिट्ठे तंप्परिहारो अजुत्तो—त्ति विणिवंङ्खियं सव्वं । तदुवल्लद्वेण य अन्नं वेत्तूण पट्ठिओ, कालंतरेण पत्तो गज्जणयं । पयट्ठो य पच्चक्खपसिद्धं पि संसयारोवणीहिं परिहरिय दव्वज्जणोवायं तेषु तेषु असारवावारेसु । ‘सच्छंदो’ त्ति उवेहिओ परियणेणं । उवल्लद्व- तदभिप्पाएण य उवयरिउमारद्धो सो एगेण नयंरुत्तेण । तच्छंदणाणुवित्तित्तणेण य पवत्तो से अभिन्नहिययत्तणं, आय- ङ्खियं च तैत्तववएसेण तत्तो धेणं । एवं च तुच्छवित्तो जाओ एसो ।

अज्जया य मरुययरम्मदाणसुमणोहरतरुणीकुरुवल्लरीविलुलण-वल्लण-चलण-डिखोलणखणसंपत्तसोरभा सिसिरियसरिय- नीरभरदुवहतुहिणुकिरणदुस्सहा उत्तरदिसिसमुत्था सव्वत्थ वि गंधवहा वियंभिया । पोढिमणुपत्तो हेमंतो । वैड्डिया गेहिणीगाढा- लिंगणुकंठा । विमण-दुम्मणीहूया पहियवंठा । ठाण्ढाणपइड्डियधम्मग्गिड्डियापेरंतवीसमंतरोरनियरा जाया सज्जिवेसपरिसरा । विपक्कतिक्कल्लवियघणघुसिणंगरागरेहंतपुरजणाणुसरिजंतवलभीमज्झा संवृत्ता दिनावसानसंज्झा । परिफुट्टकुंदसोरभभरवंधुरा विष्फुरिया काणणसमीरा ।

१ ‘तत्परिहारः’ लाभपरिहारः ॥ २ समापितमित्यर्थः ॥ ३ नगरपुत्रेण ॥ ४ तत्तद्व्यपदेशेन ॥ ५ वणं प्रती ॥ ६ मरुबकवृक्षरम्यदानसुमनोहरतरुणी- कुटिलकेशवल्लरीविलुलण-वल्लण-चलण-डिखोलनक्षणसम्प्राप्तसौरभाः शिशिरितसरिनीरभरदुवहतुहिणोत्किरणदुस्सहाः उत्तरदिक्समुत्थाः सर्वत्रापि ‘गन्धवाहाः’ वाताः विजृम्भिताः ॥ ७ ‘मुत्थस’ प्रती ॥ ८ वर्धिता गेहिनीगाढालिङ्गनोत्कण्ठा । विमनोदुर्मनीभूताः पथिकवण्डाः ॥ ९ स्थानस्थानप्रतिष्ठितधर्माभिष्टिका- पर्यन्तविश्राम्यदूरोरनिकराः जाताः सज्जिवेशपरिसराः ॥ १० विपक्क-आर्द्रितघनघुसुणाज्जरागराजमानपुरजनानुस्त्रियमाणवलभीमध्या संवृत्ता दिनावसानसंध्या ॥ ११ विकसितकुन्दसौरभभरवन्धुराः विस्फुरिताः काननसमीराः ॥

एवंविहे य पवहंते हेमंते सो धणदेवो कुवि[य]प्पारोवियदोसं निहोसं पि परियणं संकंतो गिहदुवारं निबिडकवाड- संपुडं तोलिऊण कुंचियाहत्यो रच्छागुहपइड्डियाए अग्गिड्डियाए सिसिरसमीरविदुरसरीरतावण्डा उवविट्ठो विसिद्धजणगो- ट्ठीए । एत्थंतरे उच्छलिओ बहलकोलाहलो । ‘किमेयं ? किमेयं ?’ ति भीया उट्ठिया जणा पलोइउं पयत्ता दिसिवलयं । दिट्ठो य उट्ठं पवट्ठंतो कवोयकंधराधूसरो संपुच्छलियघणरिंछोलिसंकियवकंगुग्गीवसच्चविजंतो मंसलो धूमनिवहो । ‘कस्स घरमेयं डज्झइ ?’ त्ति जाव संकासंकुनिभिज्जमाणमाणसो उप्पित्थहियओ जणो चिट्ठइ ताव सिद्धमेगेण नरेण—एयस्स धणदेवस्स इमं मंदिरं डज्झइ त्ति । तओ तुरियं पेसिओ वि जणेण मंदिराभिमुहं सो न वच्चइ संसयालिद्धबुद्धी, भणइ य—न संभाविज्जइ मम मंदिरम्मि, किंतु तुंहिणकणाणुविद्धगंधवाह[बाहिय]पहियपज्जालिओ तंणरासिजलणो भविस्सइ, कीस मुहा वाउला होह ? उवविसह संट्ठाणेषु । खणंतरेण य इओ तओ पलोयंतो संपत्तो परियणो, भणितं पवत्तो य—भो भो धणदेव ! किमेवमणाउलो चिट्ठसि ? न पेच्छसि आमूलविफुरियफारफुलिगुग्गारदारुणो दारुदहनदीहरसिहाकरालो अनलो घरं दहंतो ? त्ति । इमं सोच्चा उट्ठिओ सो गओ घरं सुंसाणतुल्लं । निदड्डुसव्वसारं दिट्ठमगारं । ‘खीणविभवो’ त्ति परिचत्तो परियणेणं । ‘वाउलो’ त्ति धिकारिओ जणेणं ।

१ ‘तालथित्वा’ तालकं दस्त्वैत्यर्थः ॥ २ ‘वण्डा ओव’ प्रती ॥ ३ सउच्छं प्रती । समुच्छलितघनपङ्क्तिशङ्कितवकाज्जोद्रीवदृश्यमानः ॥ ४ ‘भिच्चमा’ प्रती । निर्भियमान—॥ ५ त्रस्तहृदयः ॥ ६ सिद्धं मे’ प्रती ॥ ७ संशयाश्लिष्टबुद्धिः ॥ ८ तुहिनकणानुविद्धगन्धवाह[बाधित]पथिकप्रज्वालितस्तृणराशिज्वलनः ॥ ९ ‘तणुरा’ प्रती ॥ १० संट्ठाणे’ प्रती ॥ ११ आमूलविस्फुरितस्फारस्फुलिज्जोद्गारदारुणः दारुदहनदीर्घशिखाकरालः ॥ १२ श्मशानतुल्यम् ॥ १३ वातूलः ॥

शङ्काति-
चारे धन-
देवकथा-
नकम् २ ।

हेमन्त-
वर्णनम्

॥ १५ ॥

देवभद्ररि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ १६ ॥

अनिव्वहंतो य पट्टिओ पिउघराभिमुहं । छुंहाकिलंतो य पविट्ठो एगत्थ सन्निवेसे भिक्खं परिभमिउं । 'सुंदरागारो' त्ति अणुकंपाए उववेसिऊण सायरं दिन्नं से एगाए घरसामिणीए भोयणं । उवसंतखुहावेयणो य नीहरिओ तत्तो । नवरं जाया से संका—अच्चायरदाणेण मुणेमि कम्मणाइदोसदुट्ठं भोयणमेयं ति । अच्चत्थसंकावसेण य उप्पन्ना उदरपीडा । महाकट्टेण पत्तो एगम्मि नयरे । आपुच्छिऊण पविट्ठो वेज्जघरे । सिट्ठो वेज्जस्स दोससंभवो । दिन्नं उदरसोहणमोसहं से वेज्जेण । गंगासोउ व पयट्ठो से अईसारो । अणुकंपाए तहावि ओसहदाणेण पडियग्गिओ किं पि वेज्जेण । ईसिववगयसंकावियारो य पट्टिओ मग्गे । कालंतरेण पत्तो पिइमंदिरं । तप्पुव्वसमागयपरियणमुहनिसामियसमग्गबुत्तंतेण य पिउणा कया तदुचियपडिवत्ती ।

अवरवासरे य वद्धाविओ बीयसुयागमणेण सेट्ठी । पट्टिओ य तयभिमुहं । कोसंतरमुवगएण निसामिओ वसहकंठघंटारवो । खणंतरेण य पत्तो पउरकरह-गोण-वेगसर-जाण-जंपाणपमुहपहाणसामग्गीए भडनियरपडियरिओ सुओ । पडिओ पिउणो चलणेषु । सामग्गिए चिय मुणिओ से भूरिदवोवज्जणोवकमो । पविट्ठो नयरं, जायं वद्धावणयं । सोहणतिहिमुहुत्ते य कओ सो घरसामी । इयरो कम्मयरकजेषु नियुत्तो, निच्चं पि दुखाभागी य संबुत्तो संकादोसेणं ति ।

जइ दवओ वि संका संकेयपयं धुवं असिद्धीणं । ता कह जिणुत्ततत्ते सा कल्लाणाइं निहणेज्जा ? ॥ १ ॥

अहवा संदेहमहातमोहवामोहिया इहं जीवा । चिंतामणिं पि पत्तं चयंति लेट्ठं ति मन्नन्ता ॥ २ ॥

१ क्षुधाकान्तश्च ॥ २ गङ्गास्रोत इव ॥ ३ 'इगारो' प्रती ॥ ४ 'ओ पत्तो सु' प्रती ॥ ५ निखन्यात् ॥

शङ्काति-
चारे धन-
देवकथा-
नकम् २ ।

॥ १६ ॥

निव्वडियं कुडुंबाहिवच्चे पइट्ठिऊण अप्पणा सुहेण निच्चित्तो निवसामि त्ति । पारद्धा परिकखा, वाहरिया दो वि पुत्ता—अरे ! सुवन्नसहस्सपंचयं घेत्तूण वच्चह तुब्भे दो वि विभिन्नदेसेसु, दंसेह अप्पणोऽप्पणो दवोवज्जण[विन्नाण]—न्ति । पडिवन्नं तेहिं । पग्गहियपभूयभंडा पट्टिया देसंतरं । तत्थ जेट्ठो गओ दक्खिणावहं, इयरो य उत्तरावहं ।

जेट्ठेण कंचीपुरं पत्तेण पारद्धा अणेगदवज्जणोवाया, कया नरिंदेण समं मेत्ती, उवयरिउमारद्धो य पवरवत्था-ईहिं । भणिओ य सहाइलोगेण—अहो ! किमेवं निरत्थओ अत्थवओ कीरइ ? किं केण भुयंगम-महीनाह-हुया-सणा उवयारेण गहिया दिट्ठा ? जेणेवं वट्ठसि । संवरेण भणियं—अरे मूढा ! तुब्भे न जाणह परमत्थं । जेण—

गंतव्वं रायउले राया तव्वल्लभा य भइयवा । जइ वि न वि हुंति विहवा नूणंऽणत्थप्पडीयारो ॥ १ ॥

जइ पुण धणव्वयभया न भइजइ भूवई सेइन्नेण । ता ओह्मावणठाणं नीयाण वि होइ किं चोअं ? ॥ २ ॥

इति विणिच्छिय सबुद्धिवियप्पेण अविगणिऊण मुद्धजणुल्लावं तह कह वि पारद्धो ववहारो जह सुखेत्तनिहित्तवीयनिवहो व भूरिफलपब्भारो जाओ । पाविया पसिद्धी । रीयमडप्फरेण य उरिस्सखला वि गहिय निययलब्भं इब्भो य भूओ अचिरेणं ।

इओ य धणदेवो गज्जणयं पडुच्च वच्चंतो आवासिओ एगत्थ सन्निवेसे । आगया य तन्निवासिणो । मग्गिओ य सो तेहिं भंडं । 'अत्थि केत्तिओ वि लाभो' त्ति दाउमारद्धो पडिसिद्धो परियणेणं—किमेवं अट्ठाणदाणेणं करट्टियं पि

१ 'प्पणदं' प्रती ॥ २ 'उपचरितुम्' सेविनुम् ॥ ३ उपचारेण ॥ ४ 'यारा' प्रती ॥ ५ सइत्तेण प्रती । 'सकणें' निपुणेन ॥ ६ 'अपभ्राजनास्थानम्' निन्दायाः स्थानम् ॥ ७ आश्चर्यम् ॥ ८ गजगर्वेण च उच्छृङ्खलादपि गृहीत्वा निजकलभ्यम् ॥ ९ 'ज्जणयं' प्रती ॥

राजकुल-
परिचये
लाभः

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ १७ ॥

दुविकप्पा वि न कप्पइ काउमिमा दंसणं पवन्नस्स । कुपहपरिच्चागेण हि सुपहपवित्ती जणे दिट्ठा ॥ ४ ॥
न हि भूरिमग्गलग्गो पंहिओ पाउणइ वंछियं ठाणं । न विसे वि अमयचित्ता तक्कजपसाहणं कुणइ ॥ ५ ॥
न य जुत्ता-ऽजुत्तवियारसारवावारविरहिया पुरिसा । अंहि[य]च्चागेण हियत्थसाहणे उज्जया हुंति ॥ ६ ॥
ताऽसच्चन्नुपणीए किच्चे चिय समुचिया परं कंखा । अन्नन्नकुत्तिथियवग्गमग्गच्चागेण अच्चंतं ॥ ७ ॥
इहभवियकिच्चविसया विपेक्ख कंखा असंखदुक्खकरी । तव्विवसमाणसो इह दिट्ठतो नागदत्तगिही ॥ ८ ॥

तथाहि—अत्थि इहेव भारहे वासे वियड्डजणवड्डियाणंदा वासुपुज्जजिणजम्मणजणियाणेगकल्लाणा चंपा नाम नयरी । तत्थ य वत्थवो सयंभू नाम वणिओ । पउमाभिहाणा से भज्जा । ओवोइयसयसंपत्तजम्मणो नागदत्तो नाम ताण पुत्तो । पाढिओ सँजोग्गयाणुरूवं कलाकलावं । जोवणोवगओ य काराविओ समजाइ-रूवाईगुणाए कुलबालियाए सलक्खणनामधेयाए पाणिग्गहणं । कालकमेण य जाओ कुडुंबपम्भारुवहणसमत्थो ।

अन्नया य पिया पारद्वो जराए, असारीकओ रोगेहिं, परिचत्तो बुद्धि-बल-परक्कमेहिं । तव्विहो य सो अप्पाणमर्धरमव-धारिऊण पुत्तं भणिउं पवत्तो—वच्छ ! पेच्छसु वुच्छेयपत्तं व मह सरीरगं, अज्जं कल्लं वा निच्छियं विवज्जिही, ता एत्थ इमं वत्तवं—तुमं हि सप्पुरिसमग्गे अप्पाणं ठविऊण तहा वड्डिज्जासि न जहा कुडुंबमम्हारिसाणमणुसरइ, न वा दुज्जणाणं हीलापयं

१ पथिकः प्रगुणयति वाञ्छितं स्थानम् । न विषेऽपि अमृतचिन्ता ॥ २ अहितार्थत्यागेन हितार्थसाधने ॥ ३ इय भं प्रतौ ॥ ४ क्व संखा प्रतौ ॥ ५ उपयाचित- ॥ ६ संजो प्रतौ ॥ ७ इगणा प्रतौ ॥ ८ अधरं असमर्थम् ॥

काङ्क्षाति-
चारे नाग-
दत्तकथा-
नकम् ३ ।

॥ १७ ॥

वच्चइ, किंच—वच्छ ! न जाणिज्जइ कम्मपरिणईए का वि दसा पल्लइ, अओ जइ कह वि न निच्छारिउं पारेसि कुडुंबं ता अम्ह कुलदेवया कालिंजरगिरिपुव्वसिहरदेवउलपइट्टिया चिट्ठइ तीसे आराहणं करेज्जासि, अम्ह पुव्वपुरिसेहिं पि दुत्थावत्था-वडिण्हिं आराहिया खु सा वंछियफलया जाय त्ति । सिरविरइयंजलिणा य 'तह' त्ति पडिस्सुयं नागदत्तेण । पवन्नमत्त-पाणपरिच्चागो य विवन्नो एसो । कयाइं तप्पारलोइयकिच्चाइं नागदत्तेण ।

विगयसोगीहूए य एसो कालकमेणं पयड्डो पुव्वपुरिसट्ठिईए अत्थोवज्जणाइवावारेसु । जाया य दुद्धाभिहाणेण सेट्ठिसुएण सह मेत्ती । समसुह-दुक्खाण य वच्चंति वासरा । सरंते य काले तहाविहअसुहकम्मोदयवसेण विलोड्ढा ववसाया, विहडिओ पुरिसयारो, तक्करेहिं विलुत्ता देसंतरगयवणिपुत्ता, दड्ढा धन्नसंचया, पलीणाइ वड्डिपउत्ताइं वित्ताइं, थोवदिणेहिं सवो वि अण्णो व परिणओ परियणो । ताण दोण्हं पि जाओ य परोप्परं एगंते आलोच्चो—अहो ! नूणमवरभवे समगं चिय कयं किं पि कम्ममणुचियं, जप्पभावेण तुज्झ ममं पि एककालमावडियमिमं निवाहसंकडं । दुद्देण भणियं—ता को एत्तो उवाओ ? कत्तो वा परित्ताणं ? किं वा कयं सुकयं हवइ ? बाढं मूढं मह मणं न किं पि दट्ठं पारइ, किं बहुणा ? संपइ अप्पाणं पि दुहावह-मह[म]वगच्छामि; अहवा—

ता किं चोज्जं भन्नइ जं मन्नइ निद्वणत्तणं च जणो ? । अप्पा वि हु अप्पाणं कप्पइ पहंपसुपडितुल्लं ॥ १ ॥
पूरणमेत्तपवन्नो बुहाण हासप्पयं पवच्चन्तो । सवो व अत्थरहिओ अवगिज्जइ किं पुण मणूसो ? ॥ २ ॥

१ निस्तारयितुम् ॥ २ च्यायगो प्रतौ ॥ ३ व्यस्ता व्यवसायाः ॥ ४ चत्तो प्रतौ ॥ ५ शब्दपक्षे निरर्थकः, अन्यत्र धनरहितः ॥

निर्धनत्वम्

देवभद्ररि-
विश्वो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ १८ ॥

सा बुद्धी सुविसुद्धा तमिंदियाणं बलं अविकलं च । वयणं पि तं चिय फुडं जणप्पसिद्धं तमभिहाणं ॥ ३ ॥
सो चिय पुरिसो दीसंतकंत-सुविभत्त-सुंदरावयवो । अन्नो खणेण जायइ धणहीणो ही ! महच्छरियं ॥ ४ ॥
इयं गुरुयविसायविसप्पमाणमाणाहरित्तवयणपहं । दुद्धं पलोइउं नागदत्तवणिओ इमं भणइ ॥ ५ ॥

भो मित्त ! परिचय चित्तसंतावं, अत्थि पुव्वकालदिन्नो पिउवएसो, जहा—जया न नित्थारिउं सकसि सक्कुडुवं तथा
कालिंजरगिरिद्वियं कुलदेवयमाराहेजासि, सा हि दिट्ठपच्चया पुव्वपुरिसाण विदिन्नवंचियत्था आसि, ता होउ वियप्पकल्लोल-
जालेणं, तं चेव भगवइ ओहोमियकप्पतरुलयं गंतूण आराहेमो त्ति । भणियं दुद्धेणं—एवं कीरउ, ममावि अत्थि तत्थ
कुबेरो नाम जैक्खो कुलदेवो, अहं पि तमाराहिस्सामि त्ति । कयनिच्छया पडिग्गहियपाहेजा य निग्गया दो वि घराओ ।
पइदिणगमणेण य पत्ता कालिंजरपव्वयं । दिट्ठं च अणेगतुरुजाइजायसोहं हंस-सारस-सुयसउंतसंकुलं भमिरभमरनियरज्जं-
कौंरकारमणहरं एगमुववणं । दुद्धेण भणियं—अहो ! रमणीयया, अहो ! परियोगपिसंगफलभरोणमियसाहया, अहो !
संघोउयकुसुमसोरभनिम्भरया काणणस्स; अवि य—

रंभाभिराममुम्भडचित्तसिंहं डिं सिणिद्धससंसंकं । सग्गं व उववणमिमं पेच्छह सुमणोहरमणिजं ॥ १ ॥

१ गुरुविषादविसर्पन्मानातिरिक्तवचनपथम् ॥ २ अभिभूतकल्पतरुलताम् ॥ ३ जङ्गलकुं प्रती ॥ ४ झंकारकियामनोहरम् ॥ ५ परिपाकपिशङ्गफलभराव-
नतशाखता ॥ ६ सर्वतुल्यं ॥ ७ अत्र गतानि श्लिष्टपदानि स्वर्गपक्षे उपवनपक्षे च क्रमेण योज्यानि—एकत्र रम्भया—रम्भाभिधयाऽप्सरसाऽभिरामम्,
अन्यत्र रम्भाभिः—कदलीभिरभिरामम् । उद्धटाः चित्रशिखण्डिनः—सप्तर्षयो यत्र तम्, अन्यत्र उद्धटाः चित्राश्च शिखण्डिनः—मथूरा यत्र तत् । एकत्र

परमगुरुमुखाञ्जान्निगते तत्त्वजाते, य इह कलुषबुद्धिमुह्यति स्वल्पसत्त्वः ।
विमलसलिलपूर्णां मङ्गु मुत्त्वा तडागीं, स सरति मृगतृष्णायाः सरस्तृट्पराद्धः ॥ १ ॥
मृषावदनकारणं भवति राग-मोहोदयः, स च त्रिभुवनप्रभावपगतः क्षयं सर्वथा ।
तदेवमपि शङ्कते य इह कोऽपि तुच्छाशयः, स वाञ्छति हुताशनादमृतवारिशैत्यक्रियाम् ॥ २ ॥
वैद्यमासमवबुद्ध्य रोगवान्, तद्वचोऽपि यदि जातु शङ्कते । मेषजं विदधदप्यनारतं, किं तदा व्रजति कोऽप्यरोगताम् ? ॥
इति त्यक्ताशङ्कः सकलमपि सर्वज्ञवचनं, तथा चित्ते दध्यात् स्पृशति न यथा संशयरजः ।
यतः सूर्योऽपाच्यामुदयमुपयायादपि शिवं, विजद्युर्वा सिद्धा न च भवति मिथ्या जिनवचः ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे सम्यक्त्वातिचारचिन्तायां शङ्कादोषे धनदेवकथानकं समाप्तम् ॥ २ ॥

निस्संकिणं वि सैम्मे कंखा तैम्भावघाइणी नेया । अन्नन्नदंसणगहो सरूव एवं इमीए जओ ॥ १ ॥
देसे सवे य दुहा एसा देसम्मि दंसणं किं पि । एगं कंखेइ कविलाइसंतियं भवमेयं ति ॥ २ ॥
सवे सबमयाइं कंखइ पुण संसिया इहं भावा । दाण-ऽज्झयणाईया एएसु वि ते समा चेव ॥ ३ ॥

१ त्रिभुवनप्रभौ अपगत इति सन्धिच्छेदः ॥ २ यदि यातु शङ्कते प्रती ॥ ३ सम्मं प्रती । सम्यक्त्वे ॥ ४ सम्यक्त्वभावघातिनी ॥
५ 'काङ्क्षते' समीहते ॥ ६ 'शंसिताः' कथिताः ॥ ७ 'णाइया' प्रती ॥

काङ्क्षाति-
चारे नाग-
दत्तकथा-
नकम् ३ ।

उपवन-
वर्णनम्

॥ १८ ॥

शङ्कात्यागो-
पदेशः

काङ्क्षायाः
स्वरूपम्

देवमदस्तरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ १९ ॥

मंतरमंदिरं, कयं पांडिचरणं, जायाइं दस लंघणाइं, न लद्धं पडिवयणं, 'इयाणिं किं करेमि ?' ति पडिवण्णो वाउलत्तणं ।
एत्थंतरे निच्छयवससमासाइयसमीहियदेवयावरो उवट्टियभदो संपत्तो दुदो । साहिओ णेण नागदत्तस्स नियवुत्तंतो ।
सविसायमियरेण वि अप्पणो ति । दुहेण भणियं—अलमइकंतउक्कित्तणेण, एहि, संखीं उवलक्खियपच्चयं भयवंतं कुबेर-
जक्खमणुसरामो । 'तह' ति उवट्टिओ नागदत्तो । गया कुबेराययणं । पारदो लंघिउं एसो । नवरं अविच्छिन्नभत्तपरि-
चायसोसियसरीरत्तणेण सासावसेसो जाउ—त्ति आदंनो, किंकायवयावाउलो य भणिओ सो इयरजणेण—अहो ! किमेवं
खयमुवेंतमुवेक्खसि ? न देसि किं पि भोयणं ? किं न सुयं तुमए 'जीवंतो नरो भद्राणि पश्यति' इति ? । पडिवन्नेण
दुहेण काराविओ मुग्गजूसो । अणिच्छंतो वि भुंजाविओ नागदत्तो । कइवय[दिण]भोयणजायसरीरावट्ठंभो य भुज्जो लंघि-
उमुच्छंहेतो वुत्तो लोएण—भो ! भुंज ताव इममभिप्पायं, अणुसरसु ताव नियमंदिरं, कइवयदिणावसाणे पुणो वि विसिद्धसउ-
णबलोवलंभे इममत्थमणुट्ठेज्जसि । तओ नियत्तो नागदत्तो दुहेण समं सगिहाभिमुहं, पत्तो य कालकमेणं, परितुट्ठो कुंडं-
वज्जणो, कओ से मज्जणाइउवयारो, उव्वखडिया महाभक्खमेयमणहरा रसवई । 'चिरकालोवलद्ध' ति परिभुत्ता कंक्खाइ-
रेणेण, रयणीए पडिओ विस्सइगादोसेण, वमण-विरेयणाइमहाविमहेण पउणीकओ बंधुवग्गेण ।

एवमेसो कंक्खाविस्वप्पमाणमाणसो देवयावरविरहेण दुक्खिओ जाओ । इयरो य न तह ति ।

पुव्वभवावज्जियगरुयपावपब्भारविणिहयप्पाणे । [...] वे सिट्ठे जोगस्स ठंति.....दूरेण ॥ १ ॥

१ 'प्रतिचरणं' सेवा ॥ २ अलमतिकान्तोत्कीर्तनेन ॥ ३ साक्षात् ॥ ४ चिन्तातुरः ॥ ५ उत्सहमानः ॥ ६ कुटुंबं प्रती ॥ ७ उपस्कृता ॥

काह्वाति-
चारे नाग-
दत्तकथा-
नकम् ३ ।

॥ १९ ॥

अपि च—चापल्यशल्यविहतो हितमप्यपास्य, पश्यत्यवस्त्वपि हि वस्तुधिया विमूढः ।

हृत्पूरचूर्णपरिभोगवशेन यद्वत्, क्लिष्टोऽविशिष्टमुपलाद्यपि हेममत्या ॥ १ ॥

कल्पद्रुकल्पमवधूय जिनेन्द्रधर्म, धर्मान्तराण्यपि जिघृक्षति यः सुखाय ।

निर्मूलपारमुडुपेन स वारिराशिं, मन्ये तितीर्षति विमुच्य मनीष्टनावम् ॥ २ ॥

लोकेऽपि कार्यमसमाप्य किलैकमन्यदारिद्र्यसुरन्यतमदप्युपलीयमानः ।

विज्ञोपहासपदविं च मुधा श्रमं च, कार्यक्षितिं च परमुप्यति (?) फल्गुचेष्टः ॥ ३ ॥

इत्याप्तदृष्टसुविशिष्टविचारभारनिर्वाहिमार्गद्वन्द्वनिश्चयलीनचित्तः ।

चिन्ताव्यतीतशुभसम्पदमप्यवाप्य, संसारपारमचिरात् समुपैति सत्त्वः ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे सम्यक्तवचिन्तायां द्वितीयातिचारप्रक्रमे नागदत्तकथानकं समाप्तम् ॥ ३ ॥

संका-कंखाहि अखंडिणं हि सम्मम्मि सबहा वज्जे । विसंवच्छच्छायं पिव विचिकिच्छं किच्छसंजणणी ॥ १ ॥

देसे सवे य इमा देसेऽणुट्ठाणमेगमासंके । सफलमफलं व होज्ज ति सबओ सबमासंके ॥ २ ॥

१ तप्रेण, लब्ध्या नावा वा ॥ २ मभीष्ट प्रती । पृषोदरादित्वात् मनीषामनीषितादिशब्दप्रयोगवद् मनीष्टप्रयोगसिद्धिः । मनोऽभिमत्तनावमित्यर्थः ॥

३ आरब्धुमिच्छुः ॥ ४ 'दृष्टानि' प्रती ॥ ५ 'एहि स' प्रती ॥ ६ विषयक्षच्छायासिव ॥

काह्वात्या-
गोपदेशः

विचिकि-
त्सायाः
स्वरूपम्

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ २० ॥

सबन्नुवयणसेमणुबभवंतनिम्मलविवेगजुत्ताण । संत्ताणमणुचिया सा दुविहा वि दुहावहा जेण ॥ ३ ॥
जिण्वुत्तमणुट्ठाणं विसिद्धफलं ति कीरइ अवस्सं । तत्थ वि संसयभावो न भाविमहाण संभवइ ॥ ४ ॥
इयरे वि अणुट्ठाणे किं पि फलं दिट्ठमेव पच्चक्खं । ता जिणभणिए वि तहिं संदेहो ही ! महामोहो ॥ ५ ॥ किंच—
जे किर किंसीवलाई फलसंसइणो किसिं विलंबंति । अविकलकारणभावे वि संस्सभागी न ते हुंति ॥ ६ ॥
एवमणुट्ठाणमिणं फलसंसयगन्धिभणं पकुवंता । दुकरयं पि हु तप्फलविर्वज्जिया ते विसीयंति ॥ ७ ॥
अहवा विउंणो मुणिणो तदंगमलिणाइसंभविदुगुंच्छा । विउगुंच्छं चि इमा वि हु पडिवक्खो कुसलपक्खस्स ॥ ८ ॥
उभयसरूवं पि इमं जे नो वज्जंति वंजपडिहच्छा । गंगो व वसुमई विवं इहयं चिय ते दुही हुंति ॥ ९ ॥

तथाहि—अत्थि भारहवासविसेसंयतुल्ला महामुल्लविचित्तपणियसाला कुणाला नामं नयरी । तहिं च लोयववहा-
राणुसारिसारधम्मत्थाणुकूलवावाराणुरत्तचित्तो बंभदत्तो नाम सेट्ठी । सीमंतिणीजणसमुचियगुणमाणिकावट्टियमंडणा चंदणा
नाम भारिया । गंगाभिहाणो य ताण पुत्तो, वसुमई य धूया । गाहियाणि समुचियकलाकलावं, जोवणमणुपत्ताणि य
वीवाहियाणि दोन्नि वि समुचियकुलेसु ।

अन्नया य रहरपसुत्तस्स गंगस्स घरिणी उक्का समुक्कडविसेणं विसहरेणं । मीलिया मंतवाइणो, पारद्धा विसोवसामणो-

१-श्रवणोद्भवत्- ॥ २ सत्त्वानामनुचिता ॥ ३ जिनोक्तमनुष्ठानम् ॥ ४ कृषीवलादयः फलसंशयिनः कृषीं विलम्बन्ते ॥ ५ सस्यं-धान्यम् ॥ ६ °वज्जया
प्रती ॥ ७ विद्वांसः ॥ ८ °गुंच्छंति इ° प्रती । विद्वज्जुगुप्सा इति ॥ ९ वयं-पापं तेन परिपूर्णाः ॥ १० विव इवार्थे ॥ ११-तिलक- ॥ १२ दष्टा ॥

विचिकि-
त्सातिचारे
गङ्गवसुम-
त्योः कथा-
नकम् ४ ।

॥ २० ॥

बहुरिद्धमरिद्धाउलमपलासं गुरुपलासपडहच्छं । दीसंतसत्तपन्नं पि भूरिपन्नं च सहइ वणं ॥ २ ॥

एवविहं तमुज्जाणमवलोयमाणा गया एगं सरोवरं, कयं मंज्जणायकिच्चं, गहियाइं कमलाई । गओ कुबेरजक्खाययणं
दुहो, इयरो य नियकुलदेवयाहरं । पूइया भगवई, अट्ठंगपणिवायपुरस्सरं च संथुया सायरं भणिया—देवि ! अम्ह पुवपुरि-
सेहिं पि तुममाराहिया तेसिं वरदा जाया, ता ममासि तुममेव सरणं दोगच्चक्कंतस्स, न य तुह पसायमंतरेण भुंजामि—त्ति
कयनिच्छओ कुससत्थरमारुहिऊण पंजलिउडो पज्जुवासिउमारद्धो । जायाणि पंच लंघणाणि, न किंचि दिन्नमुत्तरं देवयाए ।
पारद्धे य छट्ठे लंघणे आगओ एगो पुरिसो, पुच्छिओ य नागदत्तो तेण—भो ! किमेयमारद्धं ? ति । सिद्धो अणेण संवुत्ततो ।
तेण भणियं—हा मूढ ! कीस अप्पाणं किलामेसि ? गुंच एयं कट्ठदेवयं, लग्गाए मम पट्टीए दंसेमि जणविदिन्नवंछियत्थं
सिद्धत्थाभिहाणं देवं एत्तो अदूरद्धियं ति । अथिरत्तणेण पडिवन्नमिमं नागदत्तेण, गओ तेण [सद्धिं] सिद्धत्थवाण-

स्निग्धेन शशाङ्केन-चन्द्रेण सहितम्, अन्यत्र स्निग्धाः शशाः-शशकाः स्वाङ्के-मध्ये यत्र तत् । एकत्र सुमनसां-देवानाम् ओधेन-समूहेन रमणीयम्,
अन्यत्र सुमनसां-पुष्पाणामोधेन रमणीयमिति ॥ ८ °ससंखं प्रती ॥

१ अत्र यद् बहुरिद्धं भवति तत् कथम् 'अरिष्टाकुलं' न रिष्टाकुलं भवति ? इति विरोधः, परिहारस्तत्र—बहवो रिष्टवृक्षा यत्र, अरिष्टैः-काकैश्चाकुलम् । तथा
यद् 'अपलासं' पलाशरहितं तत् कथं गुरुपलाशैः पडहच्छं-प्रतिपूर्णं भवतीति विरोधः, तत्परिहारः पुनः—'अपरासं' कोलाहलवर्जितं नीरवं शान्तियुक्तमिति
यावत्, गुरुभिश्च पलाशवृक्षैरुपेतम् । तथा यद् दृश्यमानसप्तपर्णं कथं तद् भूरिपर्णं भवति ? इति विरोधः, परिहारस्तु—दृश्यमानाः सप्तपर्णाख्या वृक्षा
यत्र, पुनश्च भूरिपर्णाख्यं घासं यत्र तत् । एतादृशं वनं राजते इति सण्डक्कः ॥ २ मज्जनादिकृत्यम् ॥ ३ पूइया प्रती ॥ ४ दौर्गत्यचक्राकान्तस्य ॥
५ सवुत्तं प्रती । स्ववृत्तान्तः ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ २१ ॥

किंमसकिरेण कीरइ जो तिणभंगे वि दूरमसमत्थो ? । सँको वि परुवयारं अँवहीरइ ही ! कहिं जामो ? ॥ २ ॥
अवगन्नियसविणासा फलप्पयाणं पराण कुवंता । ही ! कत्थ पेच्छियवा रँभार्थं भ व सप्पुरिसा ? ॥ ३ ॥
अच्चंतमणुचियमिमं महप्पभावो वि जइ तुमं कुणसि । सच्छंदं कलिकालो ता वियरउ दूरमविरामं ॥ ४ ॥
इमं सोच्चा मंतवाइणा भणियं—भो भो ! बाढं लज्जिउ म्हि किलिडुवेड्डिणं, ता विरम सप्पुरिसमग्गाणुकित्तणाओ, कत्थ जलही ? कत्थ गोपयं ? , कत्थ सुराचलो ? कत्थ परमाणू ? , कहिं सप्पुरिससमायारो ? कहिं वा अम्हारिसो कीडकीडावि-
डंबणामेत्तो ? , अओ भइ ! एसा तुह गिहिणी भइणि व निच्चं मह घरे ड्वाही ताव जाव तुमं किं पि कत्तो वि मंतसिद्धिं मम उवाणिस्ससि, पच्छा इमं घेत्तूण सघरं वच्चेज्जासि, जया वि य किं पि मंतसिद्धिं लहसि तदा आपुच्छिऊण पाडलिपुत्तनयरे देवधरमंतवाइणो घरं एज्जासि, मा काहिसि संदेहं—ति संबोहिऊण तब्भज्जासमेओ सिग्घवेगेण गंतुमारद्धो मंतसिद्धो । सवि-
लक्खो य पडिनियत्तो इयरो ।

सिद्धो अणेण एस वइयरो^१ अम्मा-पिईपमुहलोगस्स । तेहिं भणियं—पुत्त ! मा संतप्प, अन्नं कन्नं गमिस्सामो त्ति । तेण भणियं—अत्थि एवं, तह वि अणुरत्तजणोवेहणं दूरमणुचियं । तुसिणिं पवन्नो य सयणवग्गो । गंगो वि किं पि पाहेज्ज-
मादाय अजाणिजंतो केणइ रयणीमज्झसमए नीहँरिओ घराओ, अखंडियपयाणगेहिं देसंतराईं भमिउमारद्धो । पज्जुवासिया

१ किम् अशक्तेन क्रियते ॥ २ शक्तः ॥ ३ अवधीरयति ॥ ४ कदलीवृक्षो हि फलजननानन्तरमवश्यं विनश्यतीत्येवमुक्तिः । ५ निश्च मह प्रतौ ॥ ६ यरं अं प्रतौ ॥ ७ निःसृतः ॥

य के वि कहिं पि मंतवाइणो, समासाइया य तेहितो के वि उवएसा, परं न चित्तक्खेवकारिणो जाया ।

तओ सो गओ उड्डियाययणविसयं । ठिओ तत्थ एगम्मि सन्निवेसे एगाए कुडुंबिणीए घरेगदेसे । तीसे य कुडुंबि-
णीए चत्तारि डिंभाणि अच्चंतचवलाणि खेत्ते कम्मकरणत्थं गच्छंतीए विघायं कुणंति । ततो सा सिद्धमंतसामत्थेण विसहरं
वाहरिऊण ताणि डसावेइ, विसमुच्छानिच्चेड्डाणि य घरंभंतरे खिविऊण गिहदुवारं दढं संजमिऊण खेत्तं वच्चइ । कम्मं काऊण
य पडिनियत्ता जलच्छडाखेवमेत्तेण डिंभाणि सँभावत्थाणि करेइ । तं च पइदिणमेवकुणंती दइण विम्विओ गंगो चित्तेइ—
अहो ! न एसा सामन्नमँहिला, ता एस चिय सवायरेण ओलगिउं जुत्त—त्ति लग्गो एसो तीए सबप्पयारेण आराहणं काउं ।

कइवयदिणेहिं य अच्चंतविणयकम्मसमाराहियहियया सा भणिउमाढत्ता—पुत्त ! किमेवमगुणा[ए] वि तुमं मँएवं वडुसि ?
सव्वहा दूरमांगरिसियं मम चित्तं, ता साहेसु किं पि पओयणं ति । गंगेण भणियं—अम्मो ! किं साहेमि ? बाढं उच्चारिउं
पि न पोरियइ । तीए जंपियं—वच्छ ! निरुव्विग्गो साहेसु जहड्डियं । तओ तेण सबो वि सिद्धो नियवइयरो । तीए य इमं
सोच्चा जंपियं—वच्छ ! मा ऊसुगो होसु, तहा काहं जहा पुन्नवंछियत्थो घरं वच्चसि त्ति । गंगेण भणियं—न दुल्लहमिमं तुह पाय-
पउमपसाएण । अह सोहणतिहिमुहुत्ते अट्टन्हं पि नागकुलाणं काऊण पूयं दिन्ना नागाहवण-विसविणासणपरमविज्जा । कहिओ
साहणविही, जहा—किण्हचउइसीए मसाणे एगागिणा अट्टोत्तररत्तकुसुमज्जावसहस्सेण एसा साहियवा, सँरिजंतीए य इमीए

१ परन्न परचित्तं प्रतौ पाठः ॥ २ स्वभावस्थानि ॥ ३ महिष्णा, ता प्रतौ ॥ ४ मया एवम् ॥ ५ आकर्षितम् ॥ ६ पि प्रतौ ॥ ७ पार्यते ॥
८ °हणाति° प्रतौ ॥ ९ नागाह्वानविषविनाशनपरमविद्या ॥ १०—जापसहस्रेण ॥ ११ स्त्रियमाणायाम् ॥

विचिकि-
त्सातिचारे
गङ्गवसुम-
त्योः कथा-
नकम् ४ ।

॥ २१ ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ २२ ॥

विज्ञाए भुयंगवग्गा सरीरं बाढमभिद्विस्संति, न य 'थेवं पि भाइयवं ।

ततो सो सम्ममाराहणविहिं विज्जं च अवधारिऊण कयतप्पायवडणो नीहरिओ, गओ पाडलिपुत्तं । पउणीकया विज्ञा-
साहणविही, गओ मसाणं, जहोवइडुडिईए विज्जं सुमरिउं पवत्तो । एत्थंतरे—

सिंदूरारुणलोयणफुरंतपहपडलपाडलियगयणा । मुखकुहरुगिरियफुलिंगफारजलणच्छडाडोवा ॥ १ ॥

उब्भंडमिडंतफणफलगफडफडारावमुहरियदियंता । पइखेणविमुक्कफुकारपवणकंपावियवणंता ॥ २ ॥

मेहमसिणगुरु[यर]देहदंडडामर-डसंतजियलोया । दिसिविदिसिमुहेहिंतो भुयगा नीहरिउमारद्धा ॥ ३ ॥

अहं पलयखुभियकालोयजलहिकलोललोलगुरुदेहे । ते दव्वन्ते दहुं भीओ गंगो विचिंतेइ ॥ ४ ॥

सवहा न जुत्तं मंतसाहणमिमं काउं, को जाणइ कयंतचक्खुविकखेव व दारुणा इमे भीमभुयंगमा समीवमुवागया किं पि कुवंति ?
फलं च संसइयं, एए पुण निच्छिंयं डसिउं विणासमुवर्णिति, अणत्थं संसओ य निविच्चीए अंगमुवइसंति विउणो, ता अलं
संदिद्धफलसिद्धिणा सुहपसुत्तकालकेसरिपबोहकप्पेण वेज्जासाहणेणं ति । संहरिओ तदाराहणोवकमो । वेगेण पलाणो सघराभिमुहं ।

१ थेवं भि भां प्रतौ ॥ २ अकधां प्रतौ ॥ ३ सिन्दूरारुणलोचनस्फुरत्प्रभापटलपाटलितगगनाः । मुखकुहरोद्गीर्णस्फुलिङ्गस्फारज्वलनच्छटाटोपाः ॥
४ उब्भट्टदण्डफणाफलकस्फटत्स्फटारावमुखरितदिगन्ताः । प्रतिक्षणविमुक्कफुत्कारपवनकम्पितवनान्ताः ॥ ५ 'इक्खणं' प्रतौ ॥ ६ मेघमसृणगुरुतरदेहदण्ड-
भयङ्करदशजीवलोकाः । दिग्विदिग्मुखेभ्यो भुजगाः निस्सर्त्तुमारब्धाः ॥ ७ अथ प्रलयशुब्धकालोदजलधिकलोललोलगुरुदेहान् । तान् 'द्रवतः' उपद्रवं
कुर्वाणान् दृष्ट्वा भीतः गङ्गाः विचिन्तयति ॥ ८ 'व्वत्तो दं' प्रतौ ॥ ९ 'च्छिउं डं' प्रतौ ॥ १० 'दिट्ठफं' प्रतौ ॥

वाया । वियणियदुडुक्कालदडुविसविगारवइयरेहिं य पच्चक्खाया तेहिं । 'विवन्न' ति नीया मसाणं, विरइया [चिया] । तहिं च
जावे सबमारोविज्जइ ताव कत्तो वि अवत्तलिंगी सरीरच्छायावसमुणिजंतमाहप्पविसेसो पत्तो तमुहेसं एगो पुरिसो । तेण
भणियं—अहो ! महापावं जमेवं जीवन्ती वि चियाए आरोविज्जइ ति । तं च सोच्चा विम्वइयमाणसेण आबद्धकरसंपुडं
भणियं जणेण—भो महायस ! कुणसु पसायं, देसु पाणभिकखं जइ अत्थि किं पि परिन्नाणं । तेण जंपियं—अत्थि परिन्नाणं,
केवलं जमहं मग्गामि न तं तुब्भेहिं दाउं सक्किस्सइ । जणेण भणियं—अलं वियप्पेण, जं मे रोयइ तं दुल्लहं पि मग्गसु
जेण देमो ति । तेण भणियं—जइ एवं ता इमं चेव इत्थियं देह जेण पैगुणं करोमि ति । 'जहा तहा जीवउ
वराइणि' ति अकामेण वि पडिवन्नं जणेण । ततो सलीलमुक्कहुंकारमेत्तेण पणडुनीसेसविसविगारा अंगमंगं कुणंती
सुत्तपबुद्ध व उट्ठिया एसा । अहिट्ठिया य मंतवाइणा । सविम्वइयमवलोयमाणस्स वि जणस्स तं वेत्तूण गओ जहाभिमयं ।
सविलक्खो य सदुक्खो य गओ जणो सगिहेसु । बाढं अमरिसिओ गंगो, तह वि 'उवगारि' ति सपणयं मंतवाइणं जंपिउ-
मादत्तो—भो महापुरिस ! न कुप्पियवं, भणामि किं पि—

नियजीवियवण वि परकजे उज्जयाण धीराण । थोव चिय बज्झपयंतथसत्थसंपाडणपविच्ची ॥ १ ॥

१ विज्ञातदुष्टकृष्णसर्पदष्टविषविकारव्यतिकरैः ॥ २ 'व ज्जवमां' प्रतौ ॥ ३ शरीरकान्तिवशज्ञायमानमाहात्म्यविशेषः ॥ ४ 'स्सह' प्रतौ । शक्यते ॥
५ पमुणं प्रतौ ॥ ६ 'इणि ति' प्रतौ ॥ ७ सुद्धपबुं प्रतौ ॥ ८ अमर्षितः ॥ ९ 'यच्छस्स' प्रतौ । बाह्यपदार्थसार्थसम्पादनप्रवृत्तिः ॥

विचिकि-
त्सातिचारे
गङ्गवसुम-
त्योः कथा-
नकम् ४ ।
नागवर्णनम्

॥ २२ ॥

सत्पुरुष-
मार्गः

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ २३ ॥

देवधरस्स । तस्सामत्थेण य जाओ एसो तिकालजाणगो । 'विसिद्धसत्थलाभहेउ' ति वत्थाइदाणपुवंगं च समप्पिया णेण गंगस्स भज्जा । विसज्जिओ एसो गओ सट्ठाणं, सलहिओ पुरजणेणं, परितुट्ठा अम्मा-पिउणो ।

एगम्मि य दिणे रुयमाणी समागया ससुरधराओ धूया वसुमई । पुट्ठा य अम्मा-पिऊहिं—पुत्ति ! केणइ तुह किं कयं ? । तीए जंपियं—अम्म-ताय ! ससुरजणो निसग्गवेरि व ममं बाहइ, निच्चमुच्चियकिच्चकारिणि पि वेरिणिं व पेच्छइ, संपयं च न याणामि केणइ कारणेण निट्ठाडिय म्हि सगिहाउ ति । अम्मा-पिऊहिं भणियं—पुत्ति ! वीसत्था होसु, पुवकयदुकयजणियदुग्गदोहग्गदुविलसियमिमं, ता सगिहे वियं धम्मपरा परिवालेसु कइवयदिणाइं, जाव किं पि नेमित्तिय-मापुच्छिय तदुचिओवक्कममणुचितेमो ति ।

अन्नया य सो देवधरो चूडामणिनाणमुणियनट्ट-मुट्ट-चिंताइपयत्थो कोऊहलियाणेगनरिंद-सेट्ठि-सेणावइपमुहपहाणलो-याणुसरिज्जमाणो समागओ तं पुरं । सुंदरफल-फुल्लाइदाणपुरस्सरं पुच्छिओ । एगग्गचित्तेण सम्मं परिभाविऊण सिट्ठं, जहा—एसा तुह भइणी पुवभवे साहूणं निप्पडिकम्मसरीराणं मलाविलसरीरत्तणेण विसप्पंतासुहगंधाणं 'धी ! धी ! इमे' ति दुगुंछं काऊण निकाइयदोहग्गदोसा एवं वट्ठइ, उवसमोवाओ य जम्मंतरे परं भावि ति, ता वच्च सगिहं, मा भूय-पिसायाइदोससंभावनं काहिसि ति । गओ गंगो । सिट्ठं तदुवइट्ठं । निंदिउमारट्ठा अप्पाणं भइणी । गंगो वि तहाविहविज्जालाभफलचुको परं सोगमुवगओ ति ।

१ °पिऊणि भणि° प्रती ॥ २ विवय इति इवार्थकमव्ययम् ॥ ३ °मुट्ठिचिं° प्रती ॥ ४ भावि ति ति प्रती ॥

विचिकि-
त्सातिचारे
गङ्गवसुम-
त्योः कथा-
नकम् ४ ।

॥ २३ ॥

इह कुसलपक्खविकखेवदक्खसम्मोहनिम्महियमइणो । निट्ठाडिति उवितिं लच्छिं हणिऊण डंडेण ॥ १ ॥
चिरकालं वसियव्वं भवकारागारसन्निरुद्धेहिं । मत्ते हं दुन्नयनिविडनिगडनडिएहिं जीवेहिं ॥ २ ॥ किञ्च—
सस्वर्ण-रत्नपरिपूर्णमपि प्रधानं, रिक्तं तदेतदिति वर्जयते निधानम् ।
निश्चेतनाक्षफलमित्यवबुध्यमानः, कल्पद्रुमं च स समीहंत एव हातुम् ॥ १ ॥
तिर्यग् विवेकविकला तदियं कथं स्यात्, कामप्रदेति स निरस्यति कामधेनुम् ।
चिन्तामणिं च स तिरस्कुरुते किमेष, भाषानुरूपवपुषा वितरिष्यतीति ॥ २ ॥
यो भूत-भावि-भवदर्थविबोधवन्धुकैवल्यवज्जिनविनिश्चितमुक्तिमार्गम् ।
वैफल्यसङ्कथवशेन विदां जुगुप्सासम्पादनेन यदि वा विगुणं मिमीते ॥ ३ ॥
इति गतविचिकित्सः स्वः-शिवश्रीगृहेषु, व्रत-नियम-तपस्या-दान-दीक्षादिकेषु ।
प्रतिदिवसविधेयैष्वन्वहं योजितात्मा, भवति भवसमुद्राद् द्राग् बहिर्नात्र चित्रम् ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे सम्यक्तवचिन्तायां तृतीयातिचारप्रक्रमे गङ्ग-वसुमत्योः कथानकं समाप्तम् ॥ ४ ॥

१ कुसलपक्षविक्षेपदक्षसम्मोहनिर्मथितमतयः ॥ २ लच्छि प्रती ॥ ३ °मीहित प्रती ॥ ४ °त्यसकथनवसेन प्रती ॥
५ °विचियेस्वन्व° प्रती ॥

विचिकि-
त्सात्यागो-
पदेशः

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ २४ ॥

पुण्वुत्तदोसरहिओ वि सम्मभावम्मि बद्धलक्खो वि । असदज्झवसायकरं उज्झिज्जा मूढदिट्ठित्तं ॥ १ ॥
दिट्ठी य दंसणं इह सा मूढा जस्स मूढदिट्ठी सो । तीए पुण मूढत्तं कुतित्थिरिद्धीण दंसणओ ॥ २ ॥
रिद्धी य अणेगविहा विउव्वणा-वोमंगमणमाईया । मंताइसिद्धरूवा व लोय-निवपूयणाईया ॥ ३ ॥
ताओ दडुं दिट्ठी मुज्झइ जस्सेह मूढदिट्ठी सो । गुण-गुणिअमेयभावा अइयारत्तेण विभोओ ॥ ४ ॥
पेच्छह कुतित्थियाणं असंजयाणं पि रिद्धि-सक्कारा । ईसि पि न तह अम्हाण सुमुणिमग्गं गयाणं पि ॥ ५ ॥
किं मन्ने जिणसासणमंहुणातणमणतिसाइसिद्धं वा ? । इय कुंवियप्पुप्पीलुप्पेच्छियहियया हि मुज्झंति ॥ ६ ॥
न मुणंति हुंहुंसप्पिणि-दूसम-भासग्गहाइदोसाओ । गयदूसणं पि सब्बनुसासणं न तह जणपुज्जं ॥ ७ ॥
जइ कह वि अबुहबहुलोयजोयओ पूहयं कुतित्थिमयं । जिणसासणं तु न तहा, किमेत्तिणं वि तमवगीयं ? ॥ ८ ॥
जइ गुणगयाण माणो, बहुओ जाओ नरो न रयणत्थी । ता किं तमेत्तिणं वि पसंमवत्थुत्तणं किं पि ? ॥ ९ ॥
इहलोइयत्थलवमेत्तपेहणुप्पन्नदिट्ठिवांमोहा । संखो इव सम्मत्तं चयंति तो हुंति दुहभागी ॥ १० ॥

१ सम्मत्तं प्रती ॥ २ विकुर्वणाव्योमगमनादिका ॥ ३ 'वामं' प्रती ॥ ४ 'णियमे' प्रती ॥ ५ 'अधुनातनम्' अर्वाचीनम् । 'अनतिशायिशिष्टं'
सामान्यजनोपदिष्टम् ॥ ६ 'मणिति' प्रती ॥ ७ कुविकल्पोत्पीडोत्प्रेरितहृदयाः ॥ ८ 'लुपेच्छि' प्रती ॥ ९ हुण्डावसर्पिणीदुष्प्रमाभस्मग्रहादिदोषात् ।
साम्प्रतीनोऽवसर्पिणीकालः सार्वदिकावसर्पिणीकालापेक्षया निकृष्टतम इत्यसौ हुण्डावसर्पिणीत्वेनोपलक्ष्यते ॥ १० किमेतावताऽपि तद् 'अवगीतं' निन्दितम् ॥
११ यदि गुणगजेषु 'रदनार्थी' हस्तिदन्तार्थी नरः 'बहुकः मानः' बहुमानयुक्तो न जातः तत् किं तदेतावताऽपि [गजानां] प्राप्तमवस्तुत्वं किमपि ? अपि
तु न इत्याशयः ॥ १२ एतमवत्थुत्तं प्रती ॥ १३ इहलौकिकार्थलवमात्रप्रेक्षणोत्पन्नदृष्टिव्यामोहाः ॥ १४ 'वामोहो' प्रती ॥

मूढदृष्टि-
त्वातिचारे
शङ्ककथा-
नकम् ५।

मूढदृष्टित्व-
स्वरूपम्

॥ २४ ॥

अवरवासरे य लोयापुच्छणेण जाणिऊण पुण्वुत्तदेवधरमंतवाइणो मंदिरमुवगओ एसो । पच्चभिन्नाओ य मंतवाइणा ।
कया समुच्चियपडिवत्ती । जाओ परोप्परं समुल्लावो । भणिओ य गंगेण मंतवाई, जहा—गिण्हसु भो ! भुयगायडुणिं सुमर-
णमेत्तेणं चिय तविसविघाइणिं च परमविज्जं, समप्पेसु य मम भज्जं-न्ति । 'तह' ति पडिसुयं मंतवाइणा, सुदिणे गहियां
विज्जा, जहुत्तविहिणा निम्भयचित्तेण निरभिकंखेण य साहिया एसा ।

विन्नासिया य कोडुंविणीडिंभनाएण चूडामणिसत्थपरमत्थजाणगे जयदेवनेमित्तिगम्मि । आइडुडुडुंवन्नपन्नगविसा-
इरेगेण कंठ्ठीहूओ एसो, पच्चक्खाओ विसंविगिच्छगेहिं । आदन्नो राया । उग्घोसावियं नयरे—जो एयं पउणीकरेइ तस्स अभिरु-
इयं राया देइ ति । निवारिओ पडहगो देवधरेण, भणिओ य राया—देव ! जइ एस चूडामणिसत्थपरमत्थं निच्छियं देइ
ता जीवावेमि एयं । रत्ता भणियं—अवस्सं दाही, अदितं च अहं दवावेमि । देवधरेण भणियं—देव ! एत्थं यत्थे कस्स
धम्महत्थो ? । रत्ता जंपियं—ममं चेव । तओ सविसेसजायसामत्थेण पगुणीकओ एसो, परं न पडिवन्नो चूडामणिसत्थ-
दाणं । तओ रत्ता जंपियं—तुह विसनिचेडुस्स मए समीहियंप्पणविसए धम्महत्थो दिन्नो, ता ममाणुवित्तीए अन्नहा न कायधं,
दायधं सब्बा सत्थमेयमिस्स ति । ततो र्धायगाढाणुवित्तीए तेण सिद्धं चूडामणिं तन्तं तेरसममत्तापज्वसाणं

१ भुजगाकर्षणी स्मरणमात्रेणैव ॥ २ 'ज' ति प्रती ॥ ३ 'हियवि' प्रती ॥ ४ आविष्ट- ॥ ५-कृष्ण- ॥ ६ 'काष्ठीभूतः' काष्ठवद् निश्चेतनो
जातः ॥ ७ 'विषचिकित्सकैः' विषवैद्यैः ॥ ८ चिन्तातुरः ॥ ९ 'तथ एत्थे' प्रती ॥ १० परन्न पडिं प्रती ॥ ११ 'यप्पाणं' प्रती ॥ १२
अन्नग्रहा कां प्रती ॥ १३ राया गां प्रती ॥ १४ 'तत्तं' प्रती । तन्त्रं-शास्त्रम् ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ २५ ॥

जोगाणंदनाभयेयो नेमिच्छिओ दुवारे देवदंसणूसुओ चिट्ठइ, को आएसो ? । राइणा भणियं—सिग्धं पवेसेहि । ‘जं देवो आणवेइ’ त्ति पवेसिओ नेमिच्छिओ, दिन्नासीसो य निविट्ठो समुच्चियट्ठाणे । कुसुम-तंबोलंप्पयाणपुरस्सरं संभासिओ भूवइणा—कत्तो आगमणं ? कहिं वा गमणं ? ति । तेण भ[णि]यं—महाराय ! विज्जारयणरयणायैराउ वसंतपुराओ आगओ भिह, गमणं पुण कंचीपुरं पडुच्च समीहामि । रत्ता जंपियं—भवदु ताव, तिकालावलोयणविसए केत्तिओ विन्नाणपगरिसो ? । नेमिच्छिएण कहियं—महाराय ! गुरुपायप्पसायाओ अत्थि लवमित्तो । रत्ता जंपियं—जइ एवं ता साहेसु थोवदिवसाण मज्झे चिय किमिह सुहमसुहं वा भविस्सइ ? । नेमिच्छिएण भणियं—महाराय ! निसामेसु, आगमिस्सअट्ठमीए दिणे सूरस्स सवग्गासि गहणं भविस्सइ । इमं च सोच्चा विमिहओ रायलोगो विकंपियसिरो परोप्परं मुहमवलोइउं पवत्तो । अयंडा-यन्नियसूरग्गहणसंखुद्वेण य भणियं भूवइणा—भो नेमिच्छि ! कहां अपवे चिय एयं संभवइ ? । नेमिच्छिएण भणियं—महाराय ! अवि चलइ ससागरं धरणिवट्ठं, न उण ईसिं पि केवलदिट्ठं, परं निउणमइणा सम्मं परिभाविद्यन्ति । ‘अजुत्तो कज्जतत्तुल्लावो जह तह’ त्ति परिभाविऊण रत्ता विसज्जिओ सभालोगो, कयं विजणं, पुच्छिओ सायरं नेमिच्छिओ—साहेसु भो ! पयडक्खरं, को एस सूरु ? किं वा अपवे चिय तग्गहणं ? ति । नेमिच्छिएण कहियं—महाराय ! सम्मं पुच्छियं, जो सूरु सो तुमं, जं च सवग्गासि गहणं तं च तुह मरणं ति । तओ भीओ राया सवंगीणाभरणदाणपुव्वयं भणिउं पवत्तो—भो नेमिच्छि ! अत्थि कोइ एयस्स उवकमणे उवाओ ? । नेमिच्छिएण जंपियं—बाढमत्थि, न केवलं तुमं सकिहसि काउं । रत्ता भणियं—

१ °तंप्लेप्पया° प्रती ॥ २ °णाउरा° प्रती ॥ ३ भणिस्स° प्रती ॥ ४ °डानिय° प्रती ॥ ५ °पच्च चि° प्रती ॥ ६ °क्कामेण उ° प्रती ॥ ७ °लं न तुमं प्रती ॥

जीवियकओ किमकायवं ? ति । नेमिच्छिएण कहियं—जइ एवं ता महाराय ! तुममप्पणो समरूव-जोवण-लक्खणगुणं कं पि पुरिसविसेसं रायपए अभिसिंचिऊण सयं निदेसवत्ती पंजलिउडो पुरओ से चिट्ठसु अट्ठमीदिणं जाव, जेण तविघाएण तुह कल्लाणं हवइ त्ति । पडिवन्नं रत्ता ! कयसक्कारो विसज्जिओ नेमिच्छिओ त्ति ।

वाहरिओ पहाणपरियणो, पुच्छिओ य—को ममं अच्चंतं सरिसरूवाइगुणो ? त्ति । सम्मं सुनिच्छिऊण य तेण भणियं—देव ! संखस्स पुरोहियस्स पुत्तो पभाकरो चेव तुल्लरूवो, नावरो त्ति अम्ह पडिहासो । ततो रत्ता एयस्स चेव परिकखा-कएण नियवत्था-ऽलंकारपरिग्गहं काराविऊण सो पभाकरो नियचेड-चाडुकर-किंकराणुगओ पेसिओ अंतेउरं । अच्चंत-सरिससरीरागारनिच्छियनरिंदागमणाहिं अब्भुट्ठिओ अंतेउरीहिं, नरिंदस्स व सगउरवमुवणीयमासणाइ । सो य तमणि-च्छंतो खणमच्छिय पडिनियत्तो । समप्पियपुव्ववेसो य गओ सो सगिहं । खणंतरेण य गओ राया सयमंतेउरं । पुव्वट्ठिई[ए] चिय कओवयारो पुच्छिओ अंतेउरीहिं—देव ! पढममुवागएहिं तुम्मेहिं किं कारणं न किं पि जंपियं ? न किं पि आइट्ठं ? ति । कयागारसंवरेण नरवरेण वज्जरियं—मणोविकखेवाउ त्ति ।

एवं च अप्पणो निविसेसरूवत्तणं निच्छिऊण पभाकरस्स, अंतेउरीहिं समं मिहोकहाहिं मुहुत्तमित्तं निगमिऊण पडि-गओ स[भा]गिहं । वाहराविओ संखो पुरोहियो, सुहासणंत्यो सायरं संलत्तो य, जहा—अज्ज रयणीए सुमिणम्मि तुह सुयस्स पभाकरस्सऽतिसवहसाविय रजं दिन्नं, अओ तमप्पणो सुमिणजंपियं तह रज्जदाणेण सच्चं काउमिच्छामि । संखेण

१ किं पि प्रती ॥ २ सम्म प्रती ॥ ३ क्षणम् आसित्वा ॥ ४ कथितम् मनोविक्षेपात् ॥ ५ °णत्थं सा° प्रती ॥ ६ अतिशयशपयित्वा ॥ ७ तुह प्रती ॥

मूढदृष्टि-
त्वातिचारे
शङ्ककथा-
नकम् ५ ।

॥ २५ ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ २६ ॥

भणियं—देव ! कहासु वि एवंविहवइयरो न सुवइ, ता कहमेवं ? । रत्ना जंपियं—किमजुत्तं ? गुरुसु सवस्ससमप्पणा उचिया चेव । तओ विम्हियमणसेण संखेण भणियं—जं देवो आणवेइ त्ति ।

अह अकयकालक्खेवं पहाण-मंति-सामंत-सेट्ठि-सेणावइपभिइपच्चक्खं पभाकरो रायाभिसेएण अहिसिंचिऊण पइट्ठिओ नियपए नरिंदेण, समप्पिया पियाविरहिया सवहा वि रायसिरी पणमिओ य । ठिओ य पागयनरनिंविसेसो समुच्चियभूमिगाए । ‘हा ! किमेयं ?’ ति अमुणियपरमत्थो वाउलीहूओ सवो जणो । इयरेण वि पडिवन्नं रज्जं, दवाविया सवत्थ वि अप्पणो आणा निस्संकं, रज्जकज्जाइं पि चित्तिउमारद्दाइं ति ।

अह संपत्ते अट्टमवासरे, सट्ठाणम्मि निवेट्ठेसु पहाणलोगेसु, पागयपाए एगदेसनिलुके पुवपत्थिवे, आसणासीणस्स पभाकरस्स रत्तो ढलंतेसु उभयपासचामरेसु, पयट्ठे य पुरओ नट्टे अकंडे चिय तंडयडाडोयडमरियजियलोया तड त्ति सिरोवरि रुट्टजमदिट्ठि व निट्ठुरा निवडिया विज्जू । तक्खणमेव भासरासित्थणं पत्तो पभंकरराया । ‘हा हा ! किमेयं ?’ ति दिसोदिसिं पलाणो रायलोओ । जायं पुरे असमंजसं ।

एत्थंतरे तम्मरणोवक्कमियनियमच्चुभओ गुंडाडोयउब्भंडं जयकुंजरमारुहिऊण विसिट्ठनर-तुरय-रह-जोहवूहपरिगओ निग्गओ उ बहिया चंदनरिंदो, आसासिओ लोगो, पुवं व रज्जकज्जमणुचित्तिउं पवत्तो । मुणियरज्जदाणपरमत्थो य संखो अचंतदुस्सहसुयसोगवजावडणदारुणदुक्खो पलविउं पवत्तो—

१ °जुत्त प्रतौ ॥ २-तुल्यः ॥ ३ तडतडाटोपउपद्रुतजीवलोका ॥ ४ गुंडा-हस्तिकवचनम् ॥ ५ °वूढप° प्रतौ । -व्यूह-॥

तथाहि—एरवयद्ववसुंधराभोगभूसणं संणंतमणिकिंकिणीकरालधयवडाऽऽडोयसुंदरसुरागारं गारवाइदोसविरहियलोय-निवहोवसोहियं अत्थि जयपुरं नाम नयरं । नयरक्खणविजियसहस्सक्खो संक्खं धम्मराओ व विरायमाणो माणविंदो चंदो नाम भूवई । नियरूवाइगुणोहामियकमला कमलावई नाम से भज्जा । नीसेसकलाजुत्तो पुरंदरो नाम पुत्तो । पत्ती य से सवकायववियक्खणा सलक्खणा नाम । सव्वाणि वि इमाणि नियनियक्कम्मसंपउत्ताणि चिट्ठंति ।

अन्नया य गहिरगज्जिरवाऊरियवभंडभंडोयरा फुरंतफारविज्जुच्छडाडोवभासुरा अखंडाखंडलचंडगंडीवमंडणा आरोहं-पयट्टमहप्पमाणमाणंसिणीमाणखंडणा वियंभिया भेसियपहियजूहा पढममेहसमूहा ।

तयणु गहिरकंठा नच्चिया नीलकंठा, विगलियपरितोसा रायहंसा य नट्टा ।

नवकिसलयसोहा साहिसंधा हि जाया, अखिलमवि पलीणं पोइणीणं वणं च ॥ १ ॥

महिसउलमसेसं जिंभियं भूरितोसं, विरहिजुवइवग्गो सोगिओ गाढदुक्खो ।

इय विसंरिसकीडानाडियासुत्तहारो, वियरिउमुवउत्तो पाउसारंभकालो ॥ २ ॥

अवरवासरे य पायवडणपुव्वयं पडिहारेण अत्थाणमंडवे सुहासणासीणो विन्नत्तो राया—देव ! तिकालगयभाववियाणगो

१ रणंत° प्रतौ । स्वनत्-शब्दायमान- ॥ २ नयरक्षण-नीतिपालन- ॥ ३ °रखूण° प्रतौ ॥ ४ सक्ख धम्म° प्रतौ ॥ ५ साण° प्रतौ ॥

६ परिपूर्णचण्डेन्द्रधनुर्भूषिता इत्यर्थः ॥ ७ °रोट्टप° प्रतौ । आरोहप्रवृत्तमहाप्रमाणमनस्विनीमानखण्डनाः विजृम्भिता भेषितपथिकयूथाः प्रथममेघसमूहाः ॥

८ मयूराः ॥ ९ ‘शाखिसङ्घाः’ वृक्षसमूहाः ॥ १० विसदृशकीडानाटिकासूत्रधारः ॥ ११ °डणुपु° प्रतौ ॥

५

मूढदृष्टि-
त्वातिचारे
शङ्ककथा-
नकम् ५ ।

॥ २६ ॥

प्रावृद्धर्णनम्

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ २७ ॥

विमलोहिलोयणाऽवल्लोहयजियलोयविचित्तवावारो सुहम्मो नाम सूरि पउरलोयमज्झंगओ धम्ममुवइसंतो त्ति । अरइविणोय-
निमित्तं च गओ तस्स समीवं, कयनमोक्कारो य आसीणो भूमिवट्ठे ।

धम्मं कहंतस्स य सूरिणो एगो पुरिसो बहुविहरोगवस[ग]ओ, अकालपरिसुकालाबुसमसीसो, भग्गोदु-नट्टनासा-किलिदु-
दिट्ठिदेसो, ठाणट्टाणभग्गभुयट्ठिसंठाणो, मडहवच्छकप्परोप्पन्नदुट्ठगंडुट्टाणो, निम्मंस-सोणिय-कीलाणुगारजंघोरुजुयलो, अच्चं-
तमबलो उवागओ तं पएसं । तत्कालसंगयकरुणापूरपूरिज्जमाणमाणसेण य जणेण पुच्छिओ सूरि—भयवं ! कस्स कम्मणो
एसो विसमो दसावागो ? त्ति । सूरिणा भणियं—निसामेह—

एसो हि पुव्वजम्मे माहणो अइकोहणो आसि । सो य पच्चयजत्ताए पारद्धाए, कीरंतेसु लोएण चच्चरी-पगीयपमुहकी-
लाविसेसेसु, सच्छंदपाण-भोयणदाणे परोप्परं पयट्ठे किं पि अपावमाणो, तत्कालुच्छलियकोवानलाउललोयणो, अविमंसिऊण
जुत्ता-ऽजुत्तं गिरिसिहराउ निवडिऊण भओ । एवं च अप्पणो तदेसवत्तिपिपीलियापमुहसत्ताणं च विणासेण संजणियासुहकम्मो
बहुप्पयारदुहनिवहं तिरियाइजोणीसु अणुभविऊण संपइ तत्कम्मसेसयाए एवंविहासुहरूवं नरत्तणं पत्तो एवं वट्ठइ । तथाहि—

परिकुवियगरुयमारुयसुसियसरीरऽट्ठिबंधसंधाणो । उट्ठविसुक्को रुक्खो व रुक्खदेहच्छवी य दहं ॥ १ ॥

१ °ज्झमओ प्रती ॥ २ स्थानस्थानभग्नभुजास्थिसंस्थानः कुञ्जवक्षःकर्परोत्पन्नदुष्टगण्डोत्थानः ॥ ३ °संगियं प्रती ॥ ४ अविमृश्य ॥
५ °जुत्तं गिं प्रती ॥ ६ सओ प्रती ॥ ७ परिकुपितगुरुकमारुतशोषितशरीरास्थिबन्धसन्धानः । ऊर्ध्वविशुक्कः वृक्ष इव रुक्खदेहच्छविश्च
दहम् ॥ ८ °विसुक्को प्रती ॥

अविभावियदिन्नकमपक्खुलण-ढलंतजाणु-कंडिभागो । धी ! मज्झ जीविणं ति जंपिरो दुक्खमणुहवइ ॥ २ ॥

ता जह अन्नजियाणं धम्मो रक्खाए अक्खिओ परमो । तह अप्पणो वि तो उभयरक्खणं जुज्जए काउं ॥ ३ ॥

जो पुण वियोगदुक्खेण कोह-लोहाइदसियमणो वा । ववसइ मरणं सरणं सुचिरं से दीहसंसारो ॥ ४ ॥

एवं सूरिणा कहिए मैणागमुवसंतसोगविगारो पुरोहिओ पच्चक्खावल्लोहयअप्पघायणकडुयफलविवागो निवडिओ सूरि-
चरणेसु । सिट्ठो निययामिप्पाओ । अणुसासिओ गुरुहिं—भइ ! असक्कपडियारे एवंविहदुक्खे न धम्मकरणमंतरेण अन्नमो-
सहमत्ति, ता परिच्चय इमं दुरज्झवसायं, मा सुकयऽज्जणच्छलेण समज्जिणसु उभयलोगविरुद्धमधम्मपढभारं ति । तओ पडिबुद्धो
एसो, पडिवन्नो सूरिसमीवे सामन्नं । काउमारद्वो य दुक्करतव-चरणविसेसं वीसामणाइयं साहसु विणयकम्मं च ।

अन्नया य 'सुपडियसुत्तथो' त्ति गुरुणा एगल्लविहाराणुत्ताओ स महप्पा गामा-ऽऽगराईसु विहरंतो कलिंगदेसं गओ ।
तत्थ य तंकालं कालसेणो नाम परिव्यायगो साहियलिंगलक्खाभिहाणजक्खो सिद्धतिलोयपिसाइयाविज्जो सुरविरइय-
गयणकणयसयवत्तासणनिलीणो कन्नपिसाइयानिवेइजंतभूय-भाविपयत्थो 'जं कमलासणो चउहिं मुहेहिं साहइ तमहं एकेण वि
आणणेण साहेमि' त्ति सगधमुल्लवंतो निरंतरोर्वित-जंतनर-नरिंदसंदोहसेविज्जमाणचरणो सबं मुँदवियं पवत्तो । 'अहो ! इमस्स
सत्ती, अहो ! पभावो, अहो ! रूवसंपत्ती, अहो ! तिकालविन्नाणपगरिसो' त्ति पमोयमुवहंतो दूराओ वि आगम्म जणो गुरु-

१ अविभावितदत्तक्रमप्रस्खलद्भवन्नमज्जानुकटिभागः ॥ २ कडिं प्रती ॥ ३ मणोगं प्रती ॥ ४ एकाकिविहागनुज्ञातः ॥ ५ °मुव्वविं
प्रती । मुग्धयिजुम् ॥

मूढदृष्टि-
त्वातिचारे
शङ्ककथा-
नकम् ५ ।

आत्मघाते
दोषः

॥ २७ ॥

देवमहेश्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ २८ ॥

मिव देवयमिव वा आराहृत्ति । तं च तहाविहोइसय-पूय-सकार-समिद्धिपत्तं पइदिणमवलोयमाणो संखसाह सुभावियमई वि
तहाविहसम्मइंसणमोहणीयकम्मोदयओ परिहीयमाणसम्मत्तपोग्गलो चित्तिउमारद्वो—

चउतीसातिसयधरा कहासु सीसंति सवतित्थयरा । गिज्जइ गणहरचरियं अणप्पमाहप्पविप्फुरियं ॥ १ ॥

सुवइ विउव्वि-मणपज्जवाइया वन्नणा बहुपयारा । चउदसपुवीणं पि हु सत्ती अच्छरियसिरिसारा ॥ २ ॥

दीसइ य थेवमेत्तं पि संपयं नेव किं पि अइसइयं । तित्थंतरेसु अज्ज वि दीसइ ता किं व एयं ? ति ॥ ३ ॥

इय विमूढदिट्ठित्तणविणिहम्ममाणमणो किं पि कालं जीविऊण मओ समाणो उववन्नो किव्विसियवंतरसुरेसु । सुकयक-
म्माणुसारमुवभोत्तूण विसयसुहं चुओ संतो जाओ पंतकुले पुत्तत्तणेणं ति ।

अह दुग्गमहादुग्गइसमुत्थदुत्थत्तणं अणुभवंतो । सुचिरं मिच्छत्तातुच्छपंसुपच्छाइयविवेगो ॥ १ ॥

लद्धं अलद्धपुव्वं पि तव्विहं सुमुणिविन्नंसामन्नं । चित्तरयणं व विमूढदिट्ठिदोसेण हारविउं ॥ २ ॥

संखो असंखदुक्खाण खाणिमप्पाणमुवणमेऊण । दीहद्वैमद्वगो विव्वं संसारं सरिउमारद्वो ॥ ३ ॥

इय दिट्ठिदोसमवधारिऊण सम्मग्गव्वारणं परमं । परतित्थिइड्ढिदंसणवसे वि वज्जिज्ज वामोहं ॥ ४ ॥

किं वा कीरइ इड्ढीहिं ताहिं संसारसायरेऽणंते । अज्ज वि विज्जंतम्मिं परमत्थियवत्थुवज्झाहिं ॥ ५ ॥ किञ्च—

१ 'हाइंस' प्रती । तथाविधातिशयपूजासत्कारसमृद्धिपात्रम् ॥ २ 'इवा वन्न' प्रती ॥ ३ विमूढदृष्टित्वविनिहन्त्यमानमनाः ॥ ४ 'चित्तसा' प्रती ॥
५ हारयित्वा ॥ ६ 'जमुद्ध' प्रती ॥ ७ विव इति इवार्थकमव्ययम् ॥ ८ 'वावणं' प्रती ॥ ९ 'त्थुसज्झा' प्रती ॥

मूढदृष्टि-
त्वातिचारे
शङ्खकथा-
नकम् ५ ।
मूढदृष्टित्वम्
तद्विपाकश्च

॥ २८ ॥

हा पाव ! देइय ! निहय ! निकारणवहियवेर ! निम्मेर ! । एवंविहसुपुरिसरयणभंगमिय ववसिओ सि कहं ? ॥ १ ॥

तुमए वि पयावइ ! कीस एस नो रक्खिओ गुणाण निही । कह घडियसि सप्पुरिसे तव्विहपडिळंदएण विणा ? ॥ २ ॥

हा वच्छ ! तुज्झ विरहे वि जीवियं भुवि विडंबणामेत्तं । नरवइपडिवत्ती वि हु वज्झविभूस व अरइकरी ॥ ३ ॥

किं वा वि मेत्तदोहो तुह चंदनरिंद ! कुंवलयाणंद ! । उचिओ ? अहवा चंदे मित्तविरोहो जयपसिद्धो ॥ ४ ॥

एमाइ बहुपयारं विलवंतो सिरमुरं च ताडंतो । मुच्छानिमीलियऽच्छो निवडंतो भूमिवट्टे य ॥ ५ ॥

भणिओ नरवइलोएण भइ ! तं कीस वहसि संतावं ? । धन्नो सो तुज्झ सुओ जो पडुकजे चिय विवन्नो ॥ ६ ॥

को ते वि हु सलहइ पडुपसायमुवभुंजिऊण जे सुचिरं । जरसा जज्जरदेहा सिक्कंडवडिया विवज्जंति ? ॥ ७ ॥

केत्तियमेत्तं वित्तं पुत्त-कलत्तं च सामिकज्जम्मि ? । अज्ज वि जीयं देहं च ज्ञेत्ति उज्जंति तैणयं व ॥ ८ ॥

ईच्छावयणेहिं पन्नविजंतो वि मणागं पि अपरिचत्तसोगावेगो संखो भेरवंपडणं पडुच्च एगाणि चिय नीहरिओ^१ सनय-
राओ । निरंतरगमणेण य पत्तो कुसुंभउरे नयरे । वुत्थो बहिया एगत्थ उज्जाणे, दिट्ठो य तत्थ समत्थपरमत्थवियक्खणो

१ दैव ! निर्देय ! निष्कारणोडवैर ! निर्मर्याद ? ॥ २ 'च्छंद' प्रती ॥ ३ चन्द्रपक्षे कुवलयाणां—रजनीविकासिकमलानामानन्दकः, नरेन्द्रपक्षे कुवल्यं—
पृथ्वीवल्यं तद्वर्तिजनानामानन्दकः तदामन्त्रणम् । चन्द्रपक्षे 'मित्रविरोधः' सूर्यविरोधः, अन्यत्र 'मित्रविरोधः' सुहृद्विरोध इत्यर्थः । यथा चन्द्रः कुवलयाण-
न्दकोऽपि मित्रविरोध्यपि तथा भवानपीति भावः ॥ ४ जगत्प्रसिद्धः ॥ ५ मञ्चापतिता इत्यर्थः ॥ ६ उज्जति प्रती ॥ ७ तृणमिव ॥ ८ इच्छाई प्रती ॥
९ मृगुपातं प्रतीत्य ॥ १० 'ओ य न' प्रती ॥

शङ्खस्य
करुण-
विलापः

देवमहसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ २९ ॥

जह जीवाइयतत्ते अरुई सम्मत्तदुसिगा भणिया । तह संतैगुणाणुववूहणा वि दिट्ठाऽइयारकरी ॥ ६ ॥
सुगुणं सम्मदिट्ठी सभावउ चिय पसंसिउं सरइ । दूरकुडियमालईमउलमलिकुलं रणझणंतं व ॥ ७ ॥
लहुपरगुणे वि सुगुणज्जणुज्जओ जायए पसंसाए । भीरू वि सेंरइ सूरं सुसामिसम्माणिओ समरे ॥ ८ ॥
संता वि जया न गुणा सलाहणं पाउणंति उचियं पि । दुँक्खज्जणाण हि तया करेज्ज को आयरं ताण ? ॥ ९ ॥
ता नाणाईविसए गुणलेसं जत्थ जत्थियं पासे । उववूहेजा तत्थ उ तथं ति सैम्मंगमवगम्म ॥ १० ॥
जो पुण पमायओ दप्पओ व उववूहणे न वट्टेजा । नांसेज्ज अप्पयं मुणिज्जणं च सो रुहसूरि व ॥ ११ ॥

तथाहि—इह हि पुवकालं कलिकालकलिलपक्खालणेकर्पंचला, विमलजलासय व पीणियैसवपाणिगणा, गणणाइकंत-
गुणा गुणसेणा नाम सूरिणो बहुसिस्सगणपरिवारा अणिययविहारचारिणो ससमय-परसमयवेइणो अहेसि । ते य गयंद-
वयपवए देववंदणं काऊण, एलगच्छनयरपरिसरे कुसुमावयंसए उज्जाणे तसपाण-वीयरहिए पएसे अहासन्निहियजणं
अणुजाणाविऊण सैमोसद ति । तैक्किचिपडहपैडिरवसवणसमुभवंतकोऊहलसमाउलमाणसा समागया नरवइपुरस्सरा पुरजणा ।

१ विद्यमानगुणाऽप्रशंसना इत्यर्थः ॥ २ दरस्फुटित-ईषद्विकसित- ॥ ३ °गुणुज्जणु° प्रती ॥ ४ 'सरति' प्राप्नोति 'सूरं' शौर्यम् ॥ ५ दुःखेन अर्जनं येषां
तेषाम् दुःखानां वा अर्जनं येभ्यस्तेषाम् ॥ ६ °ज्जणणेहिं तं° प्रती ॥ ७ 'तेषां' गुणानाम् ॥ ८ नयंति संसंगं प्रती । 'तकत्' तद् इति ॥
९ सम्यक्त्वाङ्गम् अवगम्य ॥ १० नाशयेत् ॥ ११-प्रत्यलाः-समर्थाः ॥ १२ पीणय° प्रती ॥ १३ अभूवन् ते च गजेन्द्रपदपर्वते ॥ १४ समवसृताः ॥
१५ तत्कीर्तिपटहप्रतिरवश्रवणसमुद्भवत्कुतूहलसमाकुलमानसाः ॥ १६ °परिवच° प्रती ॥

उपबृंह्याति-
चारे रुद्र-
सूरिकथा-
नकम् ६ ।

॥ २९ ॥

मुणियतज्जोगयाणुसारेण पारद्धा पहुणा धम्मदेसणा । जहा—

संसारम्म असारं सारं जम्मो कुले सुविमलम्मि । तत्थ वि य पुरिसभावो तम्मि य सद्धम्मपडिवत्ती ॥ १ ॥
सो पुण न पाणिपीडापरिहारपरंम्मुहो बुहाहिमओ । तप्पीडापरिहारो य नज्जई नाणसब्भावे ॥ २ ॥
तस्संभावो य इहं सद्धहणे तं च सैत्ततत्तगयं । तत्ताणि य जिणभणियाणि जीवमाईणि नेयाणि ॥ ३ ॥
जीवा य तत्थ उवओगलक्खणा अक्खिया जिणवरेहिं । ताणं विलक्खणा पुण धम्माईया अजीवा उ ॥ ४ ॥
सुह-असुहकम्मपयईपोगलसंगिलणमासवो वुत्तो । तविवरीओ पुण संवरो चि दिट्ठो सुदिट्ठीहिं ॥ ५ ॥
तवकिरियाए कम्माण झोसणा निज्जरा समक्खाया । कम्माण संतई पुण बंधो मोक्खो य तीए खओ ॥ ६ ॥
एवं च तत्तविन्नाणसुंदरं सायरं पयट्ठतो । धम्मे तं कल्लाणं न विज्जई जं न पाउणई ॥ ७ ॥
न यं एत्तो वि हु अन्नं वन्नंती मोक्खसाहणोवायं । न य एयविउत्ताणं ताणं सत्ताण किं पि परं ॥ ८ ॥
जो ईह परम्मुहमणो मणुओ नूणं मणागमेत्तं पि । संसारियदुक्खाणं खाणी अप्पा कओ तेणं ॥ ९ ॥
इय एवमाइ गुरुणा सिट्ठे सुसिलिद्धधम्मपरमत्थे । रुहो नामेण दुँओ समच्छरं भणिउमाडत्तो ॥ १० ॥
जुत्तमिह जीवतत्तं सेसाणं पुण अजीवभावाओ । वीयं अजीवतत्तं तदन्नपरिकप्पणा विहला ॥ ११ ॥

१ °परमुहो° प्रती ॥ २ तसब्भा° ॥ ३ सप्ततत्त्वविषयम् ॥ ४ 'तेषां' जीवानाम् ॥ ५ °वित्ताण° प्रती ॥ ६ प्रगुणयति ॥ ७ य पत्तो
प्रती ॥ ८ त्राणम् ॥ ९ तत्त्वविज्ञाने ॥ १० द्विजः ॥

जीवादीनि
सप्त तत्त्वा-
नि तद्व्य-
वस्थापनं च

तत्त्वसंख्या-
विषयकं
चार्त्तिकम्

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ३० ॥

गुरुणा भणियं भद्रय ! जुत्तमियं जंपियं तए किंतु । सविसेसवत्थुविसयं पडुच्च इय तत्तपरिसंखा ॥ १२ ॥ तथाहि—
मिच्छत्ताइदुवारानिरोहओ कम्मसंगमो जो उ । जीवस्स आसवो सो तस्सैऽन्नो संवरो नेओ ॥ १३ ॥
निज्जरमाई वि हु कम्मणो परं जीवविरियसावेक्खा । इय आसवाइतत्ताणि जीव-कम्मोण विसयाणि ॥ १४ ॥
कह धम्माईणमजीवभावमेत्तेण हुंतु तुल्लाणि ? । तेणेसिऽणुप्पवेसो जुज्जइ नाजीवतत्तम्मि ॥ १५ ॥ किञ्च—
केहिं पि अविज्जाई कम्मसावणम्मि हेउणो भणिया । बंधो वि य पयईए तीए विओगो य मोक्खो त्ति ॥ १६ ॥
विज्झायदीवकप्पत्तणं च मोक्खस्स केहिं वि य सिट्ठं । तेसि मयवारणत्थं इत्थं तत्ताइं सत्तेव ॥ १७ ॥
इय साभिप्पायपरूवणाए निच्छिन्नमच्छरुच्छाहो । रुद्धो रंजियचित्तो भववासाओ विरत्तो य ॥ १८ ॥
गुरुणो पामूलंम्मि सम्मं पडिवज्जिउं समणधम्मं । सुत्त-ऽत्थाहिगमपरो गुरुणा सह विहरए वसुहं ॥ १९ ॥
कालकमेण य सेससाहूहिंतो पडियाइं भूरिसत्थाइं । बुद्धो तदत्थो । परेसिं पि वंक्खाणाइकरणाइणा बाढमुवओगी जाओ त्ति ।
अन्नया य सूरिहिं पभायप्पायाए रयणीए सुमिणो दिट्ठो । तओ विभावियं तयत्था निच्छइयथोवजीवियवा य पभाए
साहूणमेगत्थ मिलियाणं तन्बुद्धिविर्मरिसणत्थं साहिउं पवत्ता, जहा—भो साहुणो ! अज्ज पभायप्पायाए रयणीए सुमिणम्मि

१ मिथ्यात्वादिद्वारानिरोधात् ॥ २ °गओ जो प्रतौ ॥ ३ 'तस्य' आश्रवस्य ॥ ४ °म्माणुवि° प्रतौ ॥ ५ कर्माश्रवे ॥ ६ नितरास्मि-
मत्सरोत्साहः ॥ ७ °लम्मि प्रतौ । पादमूले ॥ ८ °धम्म प्रतौ ॥ ९ °दथो प्रतौ ॥ १० °वखाणा° प्रतौ ॥ ११ °यपय° प्रतौ ॥
१२-विमर्शनार्थ-परीक्षार्थम् ॥

उपबृंहति-
चारे रुद्र-
सूरिकथा-
नकम् ६ ।

॥ ३० ॥

यथेन्द्रजालव्यवलोकनेन चित्रीयते मुग्धजनस्तथैव । मिथ्यादृशामृद्धिनिरीक्षणेन न मुह्यति क्वापि विशिष्टदृष्टिः ॥ १ ॥ किञ्च—
न काञ्चनसमाश्रितः श्रियमियति काचोऽधिका, न वाऽपरुचितां व्रजत्यपमलो मणिः केवलः ।
कुदष्टिरुदितद्विरप्यधिपतिर्न मुक्तिश्रियामनृद्धिरपि सम्पदां पदमुपैति सदर्शनः ॥ २ ॥
सद्बोधवन्ध्यकृतभूरितपःप्रसूता, भूत्वा सुखाय बहुदुःखकरी समृद्धिः ।
चैत्रप्रतिष्ठितवृषापचितेः समाना, कौतीर्थिकी कथमिवास्तु विमोहहेतुः ? ॥ ३ ॥
इति पणयोषिन्नेपथ्यतुल्यपरतीर्थिकर्द्धितश्चेतः । विनिवर्त्य निश्चलात्मा यतेत जिनदृष्ट्येषासु ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे सम्यक्तत्त्वचिन्तायां चतुर्थातिचारप्रक्रमे शङ्खकथानकं समाप्तम् ॥ ५ ॥

संकाईण चउण्हं करणे अइयारमक्खिउं सम्मे । उववूहाइचउण्हं इण्हिं तं किं पि कित्तेमि ॥ १ ॥
उववूहणमुववूहा पसंसणा सा गुणाण ते य इहं । नाणाई चेत्तवा नेवाणपसाहणा परमा ॥ २ ॥
नाणं जहड्डियत्थावधारणं दंसणं च तत्तरुई । कम्मचय-रित्तकरणं चारित्तं तावगं च तवो ॥ ३ ॥
जियविफुरियं ति' विरियं विणइज्जइ कम्म जेण सो विणओ । लोयाववायभीरुत्तणं तु लज्ज त्ति एमाई ॥ ४ ॥
एणसु वड्डमाणस्स साहुणो जहुचियं च सङ्कुस्स । उववूहणाअकरणे सम्मत्तऽइयारमाहंसु ॥ ५ ॥

१ °ह्यते क्वा° प्रतौ ॥ २ °यव्वाव° प्रतौ ॥ ३ ति तिरि° प्रतौ ॥

मूढदृष्टित्व-
त्यागोपदेशः

उपबृंहणा-
याः स्वरूपम्

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ३१ ॥

तसत्थपरमत्थवेई', चउत्थो पुण सामज्जो नाम जोगविहाणपमुहकिरियाकलावखेयंनु चि । तेसिं च गुणपगरिसवसरंजियम-
णमाणवकीरमाणं पूया-सकारं मणागमसहमाणो सूरि मणमज्जे अट्ठिई करेइ ।

अन्नदिवसे य पाडलिपुत्तनयराउ समागओ एगो साहुसंघाडगो, अब्भुट्ठिओ साहुहिं, कयपायपमज्जणाइपडिवत्तिविसेसो
य पडिओ सूरिचरणेसु, लेहसमप्पणपुरस्सरं च विन्नविउं पवत्तो—भयवं ! एस पाडलिपुत्तनगरसंघसमवाएण तुम्ह
पेसिओ, अओ इमं परिभाविऊण सिग्घमणुट्ठिज्जउ तयत्थो चि । तओ सायरं पणामपुवं लेहमादाय सूरि सयं वाइउमारद्वो—

श्रीमदनर्घगुणद्विवर्धमानं वर्धमानजिनमानस्य धर्मिष्ठजनसन्निवासपवित्रात् श्रीपाडलिपुत्रात् प्रतिहताघसङ्घः
श्रीचातुर्वर्णसङ्घः समस्तनगरराजराजगृहविहारिणं सदा सङ्घकार्यकारिणं कन्दर्पदर्पमथनभद्रं सादरं समादिशति ।
यथा—क्षेममिह, केवलमेतदेव मनाग् यत्—प्रज्ञावज्ञातवाचस्पतिर्विरचितविचित्रकाव्योपन्यासपद्धतिः सर्वग्रन्था-
र्थग्रन्थिभिदुरो नाम्ना विदुरो व्यक्तलिङ्गी पद्दर्शनोपप्लवं कुर्वाणो व्यहारीत् । तथाहि—

कौणादानमदान् प्रनष्टधिषणाधिकयानवाक्यान् बहून्, शौक्यांस्तैर्कवचोविचारविमुखान् साङ्ख्यानसाङ्ख्यानपि ।
कौलीन् भ्रष्टबलान् निरस्तयशसो मीमांसकान् व्यसकान्, कुर्वन् वारणवद् विशङ्कमचरत् सर्वत्र गर्वोदुरः ॥ १ ॥

स च सम्प्रति जैनैः सार्धं स्पर्धां चिकीर्षते । ततश्च दर्शनकृत्यं कर्तुं स्वत एवोद्यतस्य भवतः ऋक्षवृक्षकक्षं

१ °वेइ प्रतौ ॥ २ खेदहः—कुशलः ॥ ३ °पुत्तो नग° प्रतौ ॥ ४ °मानेस्य धम्मिष्ठ° प्रतौ ॥ ५ वैशेषिकान् ॥ ६ बौद्धान् ॥
७ °स्तकं च° प्रतौ ॥ ८ शाक्तिकान् ॥

दिधक्षोरिवाऽऽशुशुक्षणेय्यद्यप्यनुचितः प्रेरणाप्रक्रमः, तथापि 'विषमो वादविधिः' इति शीघ्रं स्वयमागन्तव्यम्,
व्यपाये च प्रस्तुतार्थान्वयभिचरितगुणः शिष्यो वा प्रेषणीय इति ॥ छ ॥

एवं च विभाविऊण लेहत्थं मत्थयारोवियसंघसासणो सूरि तक्खणं पडिओ पाडलिपुत्तनयरामिमुहं । नवरं जाया
निडालं ताडयंती अभिमुहा छिका । तओ—

वामा खेमा लाभम्मि दाहिणा पच्छिमा नियत्तेइ । निछाडुया य छिका कयं पि कजं विणासेइ ॥ १ ॥

इति विभाविंतो उवरओ सयं गमणाओ सूरि । पेसिओ पुवुत्तो बंभदत्तसाहु । दिन्ना य से सूरिणा सबकम्मकरी
विज्जा । पडियसिद्धं तमवधारिऊण अक्खंडपयाणएहिं गतो एसो पाडलिपुत्तं ।

दिट्ठो राया, अहिट्ठिओ वाओ, 'जो जेण जिप्पइ सो' तस्सेव सिस्सो' चि जाया पइन्ना । दिन्नोऽणुकंपाए विदुरस्सेव
पुव्वपक्खो साहुणा । वागरिओ य गरुयवयणोर्वन्नासेण निच्चवाओ अणेण । तयक्खरेऽणुभासिऊणऽणोगंतवायवायबलेण
य पलालपूलउ व पक्खित्तो खणद्वेण एसो मुणिणा । सत्तभंगीभावणावजासणिनिहयनिहिलियस्स व पलीणा सुई मई वाया
य एयस्स । तओ निम्भत्थिओ सो रत्ता—किमेवं चिट्ठसि ? कुणसु किं पि उत्तरं ति । एवमुत्ते जिएण वि तेण पारद्धा
साहुणो थोभर्णाइया खुदोवद्वा । पडिहणिया य मुणिणा पुव्वपडियविज्जाबलेण । तओ 'सबहा पडिहयसामत्थो' चि पडिवन्नो

१ °क्षणे यद्य° प्रतौ ॥ २ °विधेरि° प्रतौ ॥ ३ सो स त° प्रतौ ॥ ४ °णोविज्जा° प्रतौ ॥ ५ तयक्खरे° प्रतौ । तदक्षराण्य-
नुभाष्य अनेकान्तवादवातबलेन ॥ ६ °यपले° प्रतौ ॥ ७ सप्तभङ्गीभावनावजासनिनिर्देशनिर्देष्टितस्य इव प्रलीना धृतिः ॥ ८ स्तम्भनादिकाः ॥

उपबृंहति-
चारे रुद्र-
सूरिकथा-
नकम् ६ ।

सङ्गादेश-
पत्रम्

॥ ३१ ॥

श्रुद्धिचारः

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ३२ ॥

मुणिसमीवे सामन्नं । दिन्नं रत्ना विजयपत्तं । उब्भावियं सबत्थ सबन्धुसासणं । पूइजंतो पुरजणेणं, सलहिजंतो संवेणं, अंगुलीहिं दंसिजंतो पागयलोगेणं, विदुरसिस्ससमेओ गओ रुहसूरिणो समीवं बंधुदत्तो । हिययसमुवहंतमच्छरेण य न मणागं पि उववूहिओ सूरिणा । तओ—

संभावणाइरित्ते कज्जे संपाडिए वि लजंतो । आणंदिएण धन्नो उववूहिज्जइ दढं गुरुणा

॥ १ ॥

इइ भाविजंतो परं सोगमुवगओ बंधुदत्तो सँगुणज्जणाय मंदायरो जाओ त्ति ।

चाउम्मासियसाहू वि तंकाळं चाउम्मासियतवं पवन्नो । सो वि अणवरयमित्त-जंतमहीवइपमुहपहाण[जण]कीरंतसक्कारो पंतकुले अमुणिजंतो उंछविच्चीए भुंजिओ । सो वि सूरिणा न वयणमित्तेण संभासिओ ।

एवं वच्चंते काले गुणोववूहणविमुहे णायगे तदज्जणपडिभग्गे साहुवग्गे सुत्तत्थपढण-चित्तणाइवावारा पइदिणं तैणुयत्तणं पत्त त्ति । रुहसूरी वि तदज्जवसाओ चेव कालं काऊण किविसियवंतरसुरेसु उववज्जिऊण दुग्गयकुलेसु केसुं पि जाओ माहणपुत्तत्तणेणं ति । कालक्कमेणं अइकंतवालभावो पत्तो तरुणत्तणं । गुणोणुववूहणजणियदुक्कम्मज्जसेसयाए पडिहया से जीहा । मूओ व भासाए पयंपिउं पवत्तो, वेरग्गिओ य तद्दोसेणं, 'ही ! मए किं पुवभवे कयं ?' ति जाया जिंन्नासा, पज्जुवासइ सवे वि तित्थिए ।

१ 'उद्भावितं' प्रभावितम् ॥ २ सूरिणो प्रतौ ॥ ३ कज्जेणं सं० प्रतौ ॥ ४ सगुणज्ज० प्रतौ ॥ ५ 'तनुकत्वं' हीनत्वम् ॥ ६ 'णाणव' प्रतौ । गुणानुपवृंहणजनितदुष्कर्मावशेषतया ॥ ७ जिज्ञासा ॥ ८ वि तत्थि० प्रतौ । 'तीर्थिकान्' मतान्तरीयान् ॥

वयं किर गुरुहिं दिवंगएहिं वाहरिया—सिग्घमागच्छह अम्ह पासम्मि त्ति; अम्हेहिं भणियं—एए तुम्हाणुमग्गओ चेव आगय म्मि, ता साहेह किमिह तत्तं ? ति । तत्थ नियनियमइवियप्पणाणुसारेण केणावि किं [पि] जंपियं, परं न सूरिण मणोरंजणं जायं ।

एत्थंतरे रुहसाहुणा भणियं—भयवं ! न सुट्ठु विसिट्ठुसुमिणमेयं अंतीतवाहरणाओ, ता जुत्तमेत्थ विसेसुज्जमणं ति । 'अहो ! सुद्ध[बुद्धि]पगरिसागरो' त्ति पसंसिओ सूरिणा, 'सिससाहुविसेसगुणो' त्ति सुमुहुत्ते य निवेसिओ सूरिपए, दिन्नमणुसासणं । भावियसविसेससंमत्तभावणा य कयचउव्विहाहारपच्चक्खाणा खामियसंघा इंगिणिविहाणं पवज्जिऊण दिवं गया ।

रुहसूरी वि सूरि व बोहिंतो भैक्कमलाइरे, पणासितो दोसायंरुल्लासं, पयडंतो मुत्तिमग्गं, विहणंतो मिच्छंतत्तिमिरं, गामा-SSगराइसु विहरंतो संपत्तो तुहिणकरनियरनिम्मलपासायपरंप[रा]राइए रायगिहनयरे, ठिओ एगत्थ उज्जाणे । तस्स य सूरिणो समुदाए चत्तारि महातवस्सिणो विज्जा-चरणगुणोववेया पसिट्ठिपत्ता य संति—पढमो य ताण मज्झे बंधुदत्तो नाम वायलद्धिसंपन्नो, बीओ पभाकरो नाम विगिट्ठुचाउम्मासियतवविसेससामत्थजुत्तो, तईओ य सोमिलो नाम निमि-

१ 'अतीतव्याहरणात्' अतीतकथनात् ॥ २-समत्वभावनाः ॥ ३ यथा सूर्यः कमलाकरान् बोधयति-विकासयति तथा सूरिः भव्यजीवरूपान् कमलाकरान् बोधयति ॥ ४ 'लाइरे' प्रतौ ॥ ५ यथा सूर्यः दोषाकरस्य-चन्द्रस्य उल्लासं-प्रकाशं नाशयति तथा सूरिः जीवानां दोषाकरस्य-दुर्गुणसमूहस्य उल्लासं-वृद्धिं प्रणाशयति ॥ ६ यथा सूर्यो लोकानां तिमिरानुपलक्ष्यमाणं मार्गं प्रकटयति तथा सूरिः जीवानां अज्ञानतिमिरानुपलक्ष्यमाणं मुक्तिमार्गं प्रकटयति ॥ ७ यथा सूर्यस्तिमिरं विहन्ति तथा सूरिरपि जीवानां मिथ्यात्वतिमिरं विहन्ति विघातयतीति यावत् ॥

उपबृंहति-
चारे रुद्र-
सूरिकथा-
नकम् ६ ।

॥ ३२ ॥

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ३३ ॥

यद् विद्यमानगुणसम्पदि बुध्यमाने, पुंसि प्रशंसनविधौ विरमन्ति वाचः ।
स व्यक्तमन्तरुदितोद्धतदर्पसर्पदंष्ट्राविषोपजनितः सकलो विकारः ॥ १ ॥
मिथ्यादृशोऽपि यदि नाम गुणाधिकानां, निर्मत्सरा विदधते स्तवनं प्रहृष्टाः ।
सीदन्ति तत्र किमिति स्फुटजैनवाक्यसम्यग्विचारचतुरा अपि बुद्धिमन्तः ? ॥ २ ॥
शङ्कादिदोषगहनं समतीत्य दुर्गमेतावतैव किमु मुह्यति विज्ञवर्गः ? ।
सद्यो विलङ्घ्य मकराकरमस्तपारं, किं कोऽपि गोष्पदजलेऽपि निमज्जतीति ? ॥ ३ ॥
इति स्वबुद्ध्याऽऽगमतोऽनुमानाद्, विचार्य सम्यग् हृदि चावधार्य । गुणोपबृंह्या बृहदादरेण, सदर्शनस्याङ्गमसौ विधेया ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे सम्यक्तवचिन्तायां पञ्चमातिचारप्रक्रमे रुद्राचार्यकथानकं समाप्तम् ॥ ६ ॥

सम्मत्ते पत्ते वि हु विहुणिज्जइ कम्मदोसओ जीवो । सुहभावाओ जम्हा ता भन्नइ तत्थिरीकरणं ॥ १ ॥
राग-होसपरद्धा कहिं पि वेरग्गमग्गमवहाय । भुजो मूलट्ठाणं ही ही ! कट्ठं पवजंति ॥ २ ॥
गुणंठाणे गरुयम्मि वि ठैविया अन्नाणपवणखिप्पंता । दोल्लंति धयवडा इव कयनिप्फलबहुफडाडोवा ॥ ३ ॥
ता ताण नाण-दंसण-चरणेषु दढं विसीर्यमाणानं । कारुणपवन्नमणो तेषु चिय थिरत्तमुवणितो ॥ ४ ॥

१ निर्मच्छरा प्रती ॥ २ °णट्ठाणे प्रती ॥ ३ हुवि° प्रती ॥ ४ विषोदताम् ॥

सम्मत्तं संपत्तं पि उत्तमं उत्तमुत्तमं कुणइ । सुद्धं मणिं व सोहणगुणेण अइसुंदरतरागं ॥ ५ ॥
धम्मस्स परममंगं ता कायव्वं दढं थिरीकरणं । परहियरण सद्धम्मसीयमाणान सत्ताण ॥ ६ ॥
अप्पंभरित्तभावा जो पुण सामत्थसंगओ वि परं । न थिरीकरेइ धम्मे राग-होसेहिं वामूढो ॥ ७ ॥
तो तदुवेहोसंजणियदोसवड्ढंतकलुसपरिणामो । पन्मट्ठबोहिलाभो भवदेवो इव भवे भमइ ॥ ८ ॥
तथाहि—अत्थि पउरपुरपत्तपरमन्मुदयरेहं, रेहंतं कंतपसरंतजणजणियभूरिसोहं, सोहंम्मसुरपयं व दीसंतवहुंविहुंहवग्गं,
वग्गंताणेगनड-नाडइज्ज-लंखंगपेच्छणयरम्मं रम्मपुरं नाम नयरं । विणिज्जियासेसवइरिमल्लो हत्थिमल्लो नाम राया । अंभि-
न्नहिययभूओ गंगाधरो से बालमित्तो । ताणं च सहसयण-पाण-भोयणा-ऽवत्थाणपमुहकिचेसु सिणेहसारं वड्ढंताणं एगया
एगंतगय्याण जाओ परोप्परमेवंविहसमुल्लावो ।

किं नाम सो वि पुरिसो पोरिसमुवहइ सलहियं जैयइ । धरइ य कुलाभिमाणं दंसइ य कलासु कोसल्लं ॥ १ ॥
नीहरिउं सघरातो जो न पलोयइ वसुंधराभोगं । गामा-ऽऽगर-नगरा-ऽऽसम-पुरपरिकिन्नं अनिविन्नो ? ॥ २ ॥
ता रज्जभरं मंतीसु सब्बा रोविऊण निच्चिता । कइवयवरिसाई वयं पेच्छामो मेइणीवड्ढं ॥ ३ ॥

१ शोधनगुणेन ॥ २ तदुपेक्षासंजनितदोषवर्धमानकलुषपरिणामः ॥ ३ प्रचुरपुरप्राप्तपरमाभ्युदयरेखम् ॥ ४ राजमानकान्तप्रसरजनजनिभूरिशोभम् ॥
५ 'सौधर्मसुरपदमिव' सौधर्मदेवलोकमिवेति भावः ॥ ६ °हुविहवुह° प्रती ॥ ७ देवलोकपक्षे विबुधाः—देवाः, अन्यत्र विबुधाः—विद्वांसः ॥ ८ बलगत-
खलत्—॥ ९ लङ्काः—वरत्राखेळकाः ॥ १० अविन्नं प्रती ॥ ११ °याणु जा° प्रती ॥ १२ जगति ॥

स्थिरीकर-
णातिचारे
भवदेवक-
थानकम् ७।
गुणोपबृंहो-
पदेशः

स्थिरीकरण-
स्वरूपम्

॥ ३३ ॥

देशदर्शनम्

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ३४ ॥

‘अभिरुह्यं दोण्हं एयं’ ति अभिन्नरहस्समंतिसंकामियरज्जविंता य केणइ अमुणिजंता कयतकालोचियवेसपरिग्गहा निग्गया दो वि निययभवणाओ, पट्टिया उत्तरावहं, संतुरियपयक्खेवं गया कइवयजोयणाणि, आवासिया एगस्स थेरदियवरस्स मंदिरे । अकयपरिस्समत्तणेण य निंत्थामीहूयाणि अंगाणि, पैमिलाणा दूरं सरीरसिरी । संभासिया थेरविप्पेणं—पुत्ता ! कत्तो आगमणं ? कहिं वा गंतवं ? अकयपहपरिस्समा पढमघरनीहरिय वं लक्खिज्जह ति । रत्ता जंपियं—विप्पवर ! रम्मपुराओ कूवदहुर व सवत्थ अपरिहत्था देसदंसणकोउहलेण उत्तरावहं पट्टिय ति । माहणेण भणियं—वच्छ ! ईईसीए आगिईए न तुमं सामन्नरूवो होसि । तहाहि—

पडाय-कमलं-ऽकुसप्पमुहलंछणालंकिंयं, सहावसुइ-कोमलं पय-कराण रत्तत्तणं ।
कवाडवियडं फुडं उवचियं च वच्छंत्थलं, निडालमवि अट्टमीसरयचंदविंबोवमं ॥ १ ॥
धंणन्नियरसुंदरो विजियपंचयन्नो सरो, सरोरुहदलुजलं सवणपत्तमच्छीजुयं ।
जुंयाय[य]भूयादुगं जह तुहं पलोएज्जए, जंए तह सुनिच्छियं तुममहो ! महीनायगो ॥ २ ॥

एवं सोच्चा ईसि हसिऊण भणियं रत्ता—भो माहण ! पच्चक्खीभूयभूवइसिरिणो किं तुज्झ साहेमि ? । माहणेण

१ °ण्हं ति एयं अभि° प्रतौ ॥ २ सत्वरितपदक्षेपम् ॥ ३ ‘निःस्थामीभूतानि’ निर्बलीभूतानि ॥ ४ प्रमत्ताना ॥ ५ व्व खलिज्ज° प्रतौ ।
६ अनिपुणा इत्यर्थः ॥ ७ ईईसी° प्रतौ । ईदृश्या आकृत्या ॥ ८ रत्तन्नलं प्रतौ ॥ ९ °च्छच्छलं प्रतौ ॥ १० घणनियं° प्रतौ । घणनि-
करसुन्दरः ॥ ११ युगायत-युगप्रमाण । युगं-रथधुरम् ॥ १२ जगति ॥

अन्नया य समोसढा चउनाणोवगया सुहम्माभिहाणा स्रिणो । गतो सो ताण समीवं, वंदिऊण निविट्ठो सन्निहिय-
भूमिवट्ठे । स्रिहिं वि तक्खणं एगो साहू नियेगुणगव्विरो परमच्छरी अणुसासिउमारद्धो । जहा—भइ !
थेवेण वि गव्वेणं गुणसमुदाओ वि कीरइ असारो । रंससंभियं पि भोयणविहाणमुवहणइ गरललवो ॥ १ ॥
निम्मलगुणेषु रत्तो जणो वि अन्नत्थ ते अपिच्छंतो । भणिही एसो चिय एरिसो ति गव्वेण किं गुणिणो ? ॥ २ ॥
परगुणपसंसणाए अगुणो वि गुणत्तणं धुवं लहइ । साहुकिरियाए निरओ साहुत्तं गिहनिवासि व ॥ ३ ॥
सगुणेषु गव्वभावो मच्छरभावो य उत्तमगुणेषु । मंदरगरुयं पि नरं लहुयं कुवंति सयरहं ॥ ४ ॥
सगुणाण निण्हवे परगुणाण दूरं पयासेणेऽभिरुई । किं बहुणा भणिणं ? नाऽणभिजायाण संभवइ ॥ ५ ॥
ता वच्छ ! केत्तियं तुहं कहिज्जह ? पच्चक्खं चिय पेच्छसु एयाण विवागं । सिस्सेण भणियं—भयवं ! कत्थ पेच्छामि ? ।
तओ दंसिओ सो रोरमाहणपुत्तो पणडुजीहावावारो ति । सिस्सेण जंपियं—भयवं ! किं पुवभवे इमिणा कयं ? ति । गुरुणा
भणियं—जं तुमं काउमुवट्ठिओ सि ति । सिट्ठो सबो तप्पुवकालियवुत्तंतो । पडिबुद्धो रोरमाहणो पवन्नो सामन्नं । सिस्सो वि
तं निसामिऊण चत्तमच्छराइदोसो गुणिजणोववूहणाइसु उज्जओ जाओ ति ।
उववूहणाविरहओ तदवन्नाए गुणाण परिहाणी । सद्धाभंगो सुंगुणज्जणे य उभयं पि हु अजुत्तं ॥ १ ॥ किञ्च—

१ निजगुणगर्ववान् ॥ २ ‘रससम्भृतं’ रसपूर्णम् ॥ ३ °च्छंते प्रतौ ॥ ४ शीघ्रम् ॥ ५ °सणाभि° प्रतौ ॥ ६ न ‘अनभिजातानां’ नीचकुलो-
त्पन्नानाम् ॥ ७ गुह प्रतौ ॥ ८ कच्छ पे° प्रतौ ॥ ९ तन्निसा° प्रतौ ॥ १० सुणेज्ज° प्रतौ ॥

स्थिरीकर-
णातिचारे-
भवदेवक-
थानकम् ७।

राज-
लक्षणानि

॥ ३४ ॥

स्वगुणोत्क-
र्षपरगुणे-
र्ष्याया
विपाकः

देवभद्रसूरि-
विश्वो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ३५ ॥

सूरमंडले पभवंतम्मि पउरस्स वि तिमिरपम्भारस्स अवगासो ? त्ति । गओ एसो । सिद्धो अज्जुणनरिंदस्स तच्चुत्तं । तं सोच्चा विम्बिओ राया परिभाविउं पयत्तो—अहो ! अज्ज वि एवंविहअसमसाहसधणाणि पुरिसरयणाणि सुबंति ता किं न संभवइ ? । तथाहि—

तेरुगोपदवत् पयोधिममरक्रीडाचलं लेष्टुं वत्, सद्यश्चिक्षिपुरम्बरं स्वगृहवर्चक्रुः क्रमाक्रान्तिमत् ।

पातालं विविशुर्दरीवदभयाः किं वाऽस्तु तैर्दुष्करं, यन्नास्मिन् विदधुर्गुणैः सकलैतामालम्ब्य सत्त्वाधिकाः ? ॥ १ ॥

ता होउ वियप्पकल्लोलमालाउलत्तेण, गंतुं सयमेव तमवलोएमि त्ति कइवयपहाणपुरिसपरियरिओ रायवाडीववए-
सेण इओ तओ परिभमिऊण गओ तं पएसं जत्थ हत्थिमल्लमहीनाहो वड्डइ त्ति । तओ दूरा पमुक्करायचिंधो कयतक्का-
लोच्चियपडिवत्तिविसेसो तस्स समीवे उवविट्ठो, सिणेहसारं च परोप्परकहाहि ट्ठाऊण भणिओ अज्जुणरत्ता हत्थिमल्लो—
एह, आवासदंसणेण अम्हे अणुणिर्णहं त्ति । उवरोहसीलयाए गओ एसो तस्साऽऽवासं । कया णेण भोयणाइपडिवत्ती ।

खणंतरावसाणे य अणवरयकसाघायपवड्डंतवेगजचतुरयसमारूढा समागया चारपुरिसा । विन्नत्तं च तेहिं—देव ! भव-
देवनरिंदपुरस्सरा पचंतनराहिवसेणावइणो विहियसन्नाहवूहविरयणा अणुमगगतो चैव अम्हाणमागया, ता कुणह जमित्थ
पत्थावे समुच्चिय-न्ति । तओ आउलीहूओ अज्जुणनरिंदो, भणिओ य वहरिहियसल्लेण हत्थिमल्लेण—भो महाराय !

१ श्रूयन्ते ॥ २ °गोपदवत् पयोधेम° प्रती ॥ ३ लेष्टुव° प्रती ॥ ४ °चक्रः क्र° प्रती ॥ ५ तदुष्करं प्रती ॥ ६ दृष्टु इत्यर्थः ॥ ७ °लना-
मालम्ब्य स° प्रती ॥ ८ °स य मु° प्रती ॥ ९ °लोच्चिय° प्रती ॥ १० °णहइ त्ति प्रती ॥

अलमलमाउलत्तणेण, पउणीकारवेसु पउरपहरणपंडहच्छं जयकुंजरमेगं मह जोग्गं, अवरं च गंगाधरजोग्गं ति । 'तह' त्ति
संपाडियं सैवं अज्जुणेणं । तओ अणुरुवट्ठाणनिवेसियासेससामंतचको चक्कवूहविरयणं काऊण ट्ठिओ परबलाभिमुहो हत्थि-
मल्लो । लग्गमोओहणं—

वेज्जंताउज्जसमुच्छलंतपडिसद्भरियनहविवरं । नहविवरट्ठियसुर-खयर-किन्नरारद्धजयकारं	॥ १ ॥
जर्यकारसवणसंतुडुवंठखिप्पंतनिसियसरनियरं । सरनियरवरिसपडिरुद्धचंडमायंडकरपसरं	॥ २ ॥
पसैरंतजोहसंघायघायघुम्मंतमत्तकरडिघडं । करडिघडविहडणाउलचउदिसिनासंतभीरुनरं	॥ ३ ॥
नरैनाहनिहणनिवडंतलत्त-धयनिवहरुद्धसमरपहं । समरपहवूढरुहिरप्पवाहबुडंतनर-तुरयं	॥ ४ ॥
नर-तुरयमुंडदोहंडरुंडकवलणमिलंतवेयालं । वेयाल-पूयणाकुलकीडाकयतुमुलहयबोलं	॥ ५ ॥
हयबोलसवणपडिवलियसुहडकीरंतवीरवाहरणं । वाहरणुगयरणरसमुच्छियभडदिन्नहुंकारं	॥ ६ ॥

१-पडहच्छं-युक्तम् ॥ २ सच्चं प्रती ॥ ३ अच्छिम° प्रती ॥ ४ 'आयोधनं' युद्धम् ॥ ५ वाद्यमानातोद्यसमुच्छलत्प्रतिशब्दभृतनभोविवरम् ।
नभोविवरस्थितसुरखचरकिन्नरारब्धजयकारम् ॥ ६ °मुज्जलं° प्रती ॥ ७ °रद्धंज° प्रती ॥ ८ जयकारश्रवणसन्तुष्टवण्टक्षिप्यमाणनिशितशरनिकरम् ।
शरनिकरवर्षाप्रतिरुद्धचण्डमार्तण्डकरप्रसरम् ॥ ९ प्रसरद्योधसङ्घातघातवूर्णमानमत्तकरटिघटम् । करटिघटाविघटनाकुलचतुर्दिगूनश्यद्भीरुनरम् ॥
१० नरनाथनिधननिपतच्छत्रध्वजानिवहरुद्धसमरपथम् । समरपथव्यूढरुधिरप्रवाहबुडदूनरतुरगम् ॥ ११ नरतुरगमुण्डद्विखण्डरुण्डकवलनमिलेद्वेतालम् ।
वेतालपूतनाकुलकीडाकृततुमुलहयबोलम् ॥ १२ हयबोलश्रवणप्रतिबलितसुभटक्रियमाणवीरव्याहरणम् । व्याहरणोद्गतरणरसमूर्छितभटदत्तहुंकारम् ॥

स्थिरीकर-
णातिचारे
भवदेवक-
थानकम् ७।

॥ ३५ ॥

युद्धवर्णनम्

देवभद्रस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ३६ ॥

हुंकारसैकओसकगिद्वपम्मुकचंचुवावारं । वारंवारं सवत्थ वित्थरंतोरुभीमरवं

॥ ७ ॥

इय घोरसमरसम्मदनिदुदामवद्धिउकरिसो । नरनाहहत्थिमल्लो हयमहियं कुणइ रिउचकं

॥ ८ ॥

एवंविहे य महासमरसरंभे अजयावहमाहवसरुवमवधारिऊण पहाणपुरिसेहिं अणिच्छंतो वि छिन्नच्छत्त-धणुवयावलोयण-
मिलियमावन्नो (१) [भव]देवराया नीसारिओ समराजिराओ । 'हयं सेन्नमनायगं' ति जं जत्तो तं तत्तो लुटियं अज्जुणराय-
लोएण परबलं । सोहिया संगामभूमी, निरुविया पहारपरव्वससरीरा सामंताइणो । दिट्ठो य गंगाधरो कुंतघायगयजीवो
निवडिओ भूमिवट्ठे, परं सोगावेगमइगतो हत्थिमल्लो, कारियं च सक्काराइयं से परलोईयं । हत्थिमल्लोवरोहेण पडिवन्न-
मविसन्नमाणसेण अज्जुणेण पुवरजं । धूयादाणपुरस्सरं सक्कारिओ अणेण 'परमोवयारि' ति हत्थिमल्लो । ठिओ सो
तत्थेव कइवयवासराइं ।

नवरं नैद्वसल्लं व से खुडुक्कंतं न खणमवि विरमइ मित्तमरणविओगदुक्खं, न नट्टविहिवियक्खणे वि सुरुवरामाजणे
निवडइ चक्खु, परमपहरिसट्ठाणे वि न आणंदिज्जइ मणागमवि मणो, न गय-तुरयवाहियालीसु वि थेवमवि अहिरमई
मई । एवं च स महप्पा तव्विओगं निग्गहिउमपारयंतो देसदंसणाओ दूरनियत्तियचित्तुच्छाहो कहिं पि रइं अपावमाणो जाव

१ हुंकारण्वक्कदवण्वक्कद्वगुप्रसुक्तचंचुव्यापारम् । वारंवारं सर्वत्र विस्तरदुरुभीमरवम् ॥ २ 'सक्किओ' प्रतौ ॥ ३ इति घोरसमरसम्मदनिदुदामव-
धितोत्कर्षः । नरनाहहस्तिमल्लः हतमथितं करोति रिपुचक्रम् ॥ ४ जं जत्तो तं प्रतौ ॥ ५ अज्जुणं प्रतौ ॥ ६ नट्टसं प्रतौ ॥ ७ 'ओग-
निग्गहिओमपारयंतो विसिदंसणाओ दूरं प्रतौ ॥

भणियं—महाभाग ! सामुदसत्थपरमत्थो एस तुह सिट्ठो, तदणुरुवा य फलनिप्फत्ती होइ न होइ ति कम्माण अहिगारो,
तह वि अवितहवयणा भयवंतो सत्थयारा, अवस्सं भवियवं तुह रिद्धिसमुदएणं, अओ न जह तह अप्पा किलेसियवो ति ।
रत्ता जंपियं—तुब्भे जाणह ति ।

एवं च दिणमेगं वीसमिऊण नीहरिया तओ ठाणाओ, पयट्ठा पुवट्ठिईए गंतुं । जाव य कइवयजोयणाइं गया ताव
कुरुदेसविसमभूभागट्ठियं तेहिं दिट्ठं चउदिसविमुक्कंहेरियं इओ तओ भमंत-रुभंततुरयारुदजोहं विसन्ननायगजणं
सिबिरसन्निवेसं ति । तं च तहाविहं पेच्छिऊण पुच्छिओ एगो पहाणपुरिसो—भो ! किमेवमेयं भउब्भंतं व
दीसइ ? ति । तेण भणियं—भो महायस ! सुणेहिं—एसो हि कुरुदेसाहिवई अज्जुणो नाम राया पैच्चंतन-
रिंदसंदोहेण रयणीअवैक्खंददाणाइणा पराजिओ, निहयपहाणजोहनिवहो य संपइ तब्भएण एवं ससंको वट्ठइ ।
हत्थिमल्लेण भणियं—कह एत्तियचाउरंगवलसामग्गीए वि एस महप्पा एवं विसीयइ ? ति । तेण भणियं—किं
कीरइ सामग्गीए तहाविहंसावट्ठंभधीरपुरिससानिज्झविरहियाए ? । इयमायन्निऊण उच्छलिया रत्तो करुणा, पयट्ठो महा-
पुरिसत्तणसहसंभूओ परोवयारकैरणाहिलासो, विस्सुमरियं पारट्ठं नियपओयणं । भणिओ पेण सो पहाणपुरिसो—अरे !
गंतूण नियनरवइणो साहेसु—जइ तहाविहपुरिससाणिज्झाभावाउ विसीयसि ता पउणो होहि, केत्तियमित्तमिमं परबलं ? को

१ हेरिकाः—चराः ॥ २ प्रत्यन्तनरेन्द्रः—समीपदेशस्थो राजा ॥ ३ 'वखंद' प्रतौ ॥ ४ 'हमव' प्रतौ । तथाविधसावट्ठभधीरपुरुषसाजिध्यविर-
हितया ॥ ५ इदमाकर्ण्य ॥ ६ महापुरुषत्वसहसम्भूतः ॥ ७ 'करुणा' प्रतौ ॥ ८ विस्मृतम् ॥

स्थिरीकर-
णातिचारे
भवदेवक-
थानकम् ७।

॥ ३६ ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ३७ ॥

पुत्तो महीचंदो केणइ दुन्निमित्तेण न याणामो पिसायपारद्धो असमंजसं जंपतो महाकट्टेण निरुद्धो, तुम्हे य गूढपुरिसपेसणेण य तदुवक्कमकएण वाहराविया तुरियतुरियं ति । तओ 'हा ! किमेयं ?' ति आदन्नो राया गतो तदंतियं । अब्भुट्ठिओ पहिट्ठेण रायसुएण । कयपायवडणाइपडिवत्तिविसेसो संभासिओ रत्ता—वच्छ ! किमेयं ? ति । रायसुएण भणियं—ताय ! कत्थ किं ? ति । तओ 'सुन्नवयणो' ति धरिओ रत्ता मुद्धाए । सभय-चमकारं च जंपियमणेण—देव ! किमेवं नियमित्तं पि पीडेसि ? । रत्ता भणियं—को तुमं ? । तेण जंपियं—गंगाधरो हं । रत्ता वुत्तं—कहमेवंविहमवत्थं पत्तो ? । तेण जंपियं—महाराय ! तइया महासमरसरंभवौवडे तुमए अहं निविडगुंडाडोयभासुरं करेणुरायमारुहिऊण ठिओ अभिमुहो दुम्ममुहा-भिहाणस्स परबलसामिणो, पयडुं महंतमाओहणं, निड्डिया सर-नाराय-खुरूप-वावल्ल-भल्लि-सेल्लाइणो पहरणविसेसा, ततो मए चोयाविऊण सहत्थी पडिकरिदंत.....निहसदेसं पडुव्व कओ खग्गेण रिउणो घाओ, तेणावि अच्चंतनिसियकुंतघायविणित्तंत-जालो पाडिओ हं सारिवट्ठाओ, गयजीओ य उववन्नो पिसायदेवेसु, तुह दंसणुकंठिओ य संकंतो कुमारम्म ।

इमं सोच्चा सविम्हयं सविसायं ससोगगगिरं च संलत्तं रत्ता—अहो ! सच्छंदं देवदुविलसियं, [अहो !] अविभाव-णिज्जरूवा कम्मपरिणई, अहो ! भागधेयविवज्जओ, जमेवंविहसहाइरण्याणि वि एवंविहदेवकिव्विसजोणिमावज्जंति, किमिह कीरइ ? अविसओ पुरिसयास्स, अगोथरं मंत-तंतार्इणं ति । मंतीहिं भणियं—देव ! अलमलं संतप्पिएण, कुणह जमेत्थ

१ व्याकुलितः ॥ २ मुद्धाए प्रती । मूर्छा ॥ ३-व्यापृते त्वयि ॥ ४ गुडा-हस्तिकवचम् ॥ ५ 'सेसो प्रती ॥ ६ 'जाले पा' प्रती ॥ ७ हस्तिकवचपृष्ठात् ॥ ८ सशोकगद्गदम् ॥ ९ 'थरमं' प्रती ॥

करणिज्जं । रत्ता भणियं—भो परममित्त ! साहेसु केण पुण विहिणा तुह कएण सुगइलाभो भवेज्जा ? सवहा दुकरं पि उवायं निवेदेसु । पिसाएण भणियं—महाराय ! अइकंतो कालो करणिज्जस्स, सकम्माणुरूवो सहणिज्जो इयाणि दसाविवागो ति—

देवाण नारयाण य नरिंद ! चिरविहियकम्मपडिरूवो । उव्वभोगो चिय सुकयज्जणं च पुण कम्मभूमीए ॥ १ ॥

पिंडप्पयाण-हुणणाइणा य जे वि य वयंति किर सुगइं । विगइगयस्स वि दूरं अन्नाणवियंभियं तं पि ॥ २ ॥

एवं पि सुगइभावे कुगई कस्स वि न होज्ज संसारे । कीरइ य कीस जह तह सुगईभावे वि तवकिरिया ? ॥ ३ ॥

ता जह विरोयणोसह-लंघणकिरियाए रोगिणो सम्मं । सयमेव कीरमाणीए होइ रोगकखतो नियमा ॥ ४ ॥

तह नरवर ! तव-संजम-नाण-ज्झाणाइणा सुचरिएण । असुहस्स खओ तत्तो य निम्मलो सुगइलाभो ति ॥ ५ ॥

एवं वुत्ते 'तह' ति पडिवन्नं रत्ता । कयसिणेहसारसंलावो य जहागयं पडिगओ पिसाओ । साभावियरूवं पवन्नो कुमारो । एवंविहतव्वइयरनिसामणेण य धम्मकरणाभिलासी जाओ राया ।

इओ य सो भवदेवनरिंदो समरपराजय[जाय]वेरग्गो 'कहमहं मुंहुमवजसपंसुमलिणं सयणार्इण दंसिस्सामि ?' ति च्छिन्न-घरदंसणाभिलासो अद्धपहे चिय मइसागरसूरिसमीवे पवज्जं पडिवन्नो, सुत्तथाइं अहिज्जंतो तवोविसेसपरो विहरंतो य गुरुणा समं समागतो रम्मपुरनयरे । सूरिसमागमसमुब्भवंतपमोयाइसया य समागया वंदणत्थं पत्थिवाइणो । निसामियसव्वनुवयण-

१ 'सावागो वि ति प्रती ॥ २ 'भोगे चि' प्रती ॥ ३ पिण्डप्रदानहवनादिना ॥ ४ 'गइभा' प्रती ॥ ५ विरेचनौषधलङ्घनक्रियया ॥ ६ 'गखतो प्रती । रोगक्षयः ॥ ७ सुह' प्रती ॥

स्थिरीकर-
णातिचारे
भवदेवक-
थानकम् ७।

॥ ३७ ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ३८ ॥

परमत्था य मत्थयारोवियपाणिणो पाणिवहपमुहपावट्टाणनिवित्तिं जहसत्तीए पवन्ना पुरजणा । पुहइवई वि पुवं चिय भववास-
विरत्तचित्तो तत्कालविसेससमुल्लसंतविरहपरिणामो पणामिऊण महीचंदस्स रायसिरिं सिरीससुकुमारसरीरो वि निस्सामन्नं
सामन्नपजायं घेतुं गुरुकुलं समल्लीणो । विजियमयणमल्लो हत्थिमल्लो वि विहरिउं पवत्तो । पच्चभिन्नाओ य भवदेवसाहुणा,
जहा—सो एस पवजापडिवत्तिहेउत्तणेण मह उवयारी पराजयकरणेण य अवयारी य, अहह ! कहां समराजिरमुवगओ तहा-
विहमहं महंतं लहुत्तमुवणीउं ?—त्ति मणागं समुवहइ अणुसयं । इयरो न पच्चभिजाणइ इमं ति वच्चइ कालो ।

अन्नया य 'गीयत्थो' त्ति गुरुणा पुरओ काउं भवदेवसाहू हत्थिमल्लाइकइवयसुतवस्सिणो सहाइणो दाउं पेसिओ
विहारजत्ताए । सो य सिरोवरिसमारोवियसासणो अणिययविहारचरियाए गामाणुगामं विहरिउं पवत्तो । एगया य अचि-
न्तसामत्थत्तणओ मोहमहारायस्स, पडिकूलकीलाकारित्तणतो य भवियवयाए स महप्पा हत्थिमल्लरायरिसी परिवडियसुह-
भावो परिभाविउं पवत्तो—

पडिलेहणा-पमज्जणपमुहविहाणं विणा वि देवगई । लब्भइ जीवेहिं न्निंयइभावओ निच्छियं एयं ॥ १ ॥
कहमन्नहा म्हाहवनिउत्तमुनिरुत्तचित्तविंरिओ वि । सुंरजोणिम्मऽणुपत्तो मित्तो गंगाधरो मज्झ ? ॥ २ ॥
सुवंति य समए वि हु त्थहभवंत्तुम्भवंतसामत्था । अकयकिरिया वि मरुदेविमाइणो सिवपयं पत्ता ॥ ३ ॥

१ अर्पयित्वा ॥ २ °सिरिं सरीरसुकु° प्रती । शिरीषसुकुमारशरीरः ॥ ३ °वन्नो प्रती ॥ ४ नियतिभावात् ॥ ५ महाहवनिउत्तमु-
निश्चितचित्तवीर्योऽपि ॥ ६ °विहरि° प्रती ॥ ७ सुरयोनौ अनुप्राप्तः ॥ ८ तथाभव्यत्वोद्भवत्सामर्थ्याः ॥ ९ °व्वन्नुम्भ° प्रती ॥

अच्छइ ताव पुवरजाओ समागओ एगो गूढचरो, पडिहारनिवेइओ पविट्ठो, पायवडणपुवयं च खेतो अणेण लेहो । वाइओ
सयं रन्ना, 'सिग्घं नियत्तियवं' ति अवगओ तयत्थो । कहिओ य अज्जुणनरिंदस्स एस वुत्ततो । तओ—

करि-तुरय-रयणसंभारनिम्भरं रायलच्छिविच्छं । सायरकयप्पणामो समागओ अज्जुणनरिंदो ॥ १ ॥
भालयलारोवियपाणिसंपुडो जंपिउं समौढत्तो । देव ! तुह पायपउमप्पसायलवविलसियं एयं ॥ २ ॥
ता गिण्हसु सँवमिमं तुह उवयारस्स केत्तियं एयं ? । तुह दंसणे वि नरवर ! मन्ने कयकिच्चमप्पाणं ॥ ३ ॥
नियजीवियवणं वि परउवयरणेकलालसे तुमए । को सदहइ न बलि-सिबिपमुहे परकज्जकरणए ? ॥ ४ ॥
अह सगुणकित्तणायन्नणेण लज्जाए संकुडियकाओ । तं भणइ हत्थिमल्लो भो नरवर ! किमिममुल्लवसि ? ॥ ५ ॥
का मे सत्ती ? को नाणपगरिसो ? किं कलासु कोसल्लं ? । को वा परोवयारो ? तह वि हु गुणकित्तणमउवं ॥ ६ ॥
थेवं पि गुणं गिरिगरुयवित्थरं सच्चंविंति अवरस्स । गरुयं पि अप्पणो निण्हविंति पयई सुपुरिसाण ॥ ७ ॥

ता अलं भूरिभणणेण, भइ ! अणुभुंजसु इमं रायसिरिं, अहं पुण वच्चामि रज्जाभिमुहं ।—त्ति संठविऊण कइवय-
पुरिससमेओ नियत्तियासेसलोओ केणइ अमुणिजंतो गओ सनयरं ।

पविट्ठो रायभवणं, आसीणो अत्थाणमंडवे, समागया मंति-सामंताइणो, चित्तियाइं रज्जकजाइं । विसज्जियासेसलोगो
य मंतीहिं समं ठिओ एगंते । पुच्छिया मंतिणो—भो ! किमहं वाहरिउं ? त्ति । मंतीहिं भणियं—देव ! निसामेसु—तुम्ह

१-विस्तारम् ॥ २ °संबुडो प्रती ॥ ३ समारब्धः ॥ ४ सज्जमि° प्रती ॥ ५ °एणं वि प्रती । -व्ययेन ॥ ६ पश्यन्ति ॥

स्थिरीकर-
णातिचारे
भवदेवक-
थानकम् ७।

॥ ३८ ॥

सत्पुरुषत्वम्

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ३९ ॥

इय जइ ते वि हु निच्छिन्नपायसंसारसायरा वि जिणा । अब्भुजमंति ता सेसयाणं को एत्थ वामोहो ? ॥ २ ॥
एवं वुत्तो वि पुणरवि पच्चुत्तरमणुसंधंतो ईसिपुद्वाणुसयवसओ उवेहिओ भवदेवसाहुणा । ततो बाढं धम्मकिचेसु अथि-
रीकयमाणसो लोयलज्जाए कुणमाणो वि वैज्झाणुद्वाणं विराहियसामन्नत्तणेण मरिऊण असुरेसु उववन्नो । भवदेवो वि तत्थि-
रीकरणोवेहणसंजणियसम्मदंसणकलंको वि कयदुक्करतवविसेससामत्थेण कालं काऊण लंतए कप्पे मज्झिमाऊ देवो जाओ त्ति ।
तहिं च नाणाविहकीलाहिं वच्चंति से वासरा । घडिया य दढं ईसाणनामधेएण सुरेण सद्धि मेत्ती । वच्चइ य तेण संमं
विदेहाइस्वित्तेसु तित्थयरवंदणत्थं । अहं छम्माससेसाउपत्ते पुच्छिओ अणेण तित्थयरो—भयवं ! किमहं सुलहबोही भवि-
स्सामि ? न व ? त्ति । भयवया भणियं—महाभाग ! दुल्लहबोहिलाभो तुमं, न कइवयभवभमणमंतरेण समीहियत्थभागी
भविस्ससि त्ति । इमं सोच्चा सोगभरनिभराऊरिज्जमाणमाणसो वंदिऊण [गओ] जहागयं ।
तत्थ वि य सकम्मकुलिसताडिओ व दुक्कयहुयासणसंतप्पंतो दिट्ठो सो ईसाणेण । पुच्छिओ अणेण—भो वरमिच्च !
किंनिमित्तमित्थं तुज्झ अणुतावो ? । तओ सिद्धं एएण संतावकारणं । ईसाणेण भणियं—महाभाग ! जइ एत्तिएण
[संतप्पसि] ता मा संतप्पेज्जासि, अहं तुह भवंतरगयस्स तहा काहामि जहा बोहिलाभो हवइ त्ति । पडिवन्नमिममियरेण ।

१ °णा को प्रती ॥ २ बाह्यानुष्ठानं विराधितश्रामण्यत्वेन ॥ ३ तत्स्थिरीकरणोपेक्षणसंजनितसम्यग्दर्शनकलङ्कोऽपि कृतदुष्करतपोविशेषसामर्थ्येन ॥
४ °म्मदंसं प्रती ॥ ५ सम्मं प्रती ॥ ६ °लहबो° प्रती ॥ ७ नं प्रती ॥ ८ सिद्ध प्रती ॥

कालक्रमेण मओ उववन्नो कोसंबीए वणियसुओ, जोवणमणुपत्तो य पडिवोहिउमारद्धो सामोवक्रमेणं देवेणं न कहिं
पि पडिबुज्झइ ।

तयणंतरं च हरि-हरिण-भिल्ल-भल्लंकिनिवहभीमाए । अडवीए पक्खित्तो, सुरेण सो भेसिओ य बहं ॥ १ ॥
लल्लुकैचक-निसियग्गखग्ग-दिप्पंतकुंतपमुहेहिं । भणिओ य तियसमायाए पहरणेहिं रउदेहिं ॥ २ ॥
मीणैउलाउल-परिभमिरमयर-भीमयरलोलकल्लोले । जलहिम्मि य पक्खित्तो निस्संढं लोहपिंडो व ॥ ३ ॥
हूढो य कडिणदाढाकरालभुयगिंदरुंदमुहकुहरे । उववेसिओ य पज्जलिरजलणजालाकलावम्मि ॥ ४ ॥
न य तह वि कह वि ईसिं पि तस्स संभवइ धम्मपडिवत्ती । अच्चंततिक्खदुक्खोह[खोह]स्विप्पंतमणसो वि ॥ ५ ॥
तो पडिभग्गो तियसो जहागयं पडिगओ अजोगो त्ति । इयरो वि चिरं भवभाविभीमभयभायणं भूओ ॥ ६ ॥
इय सत्तिसंभवे जाणिऊण धम्मम्मि अत्थिरं सत्तं । कुज्जा सवपयत्तेण तं थिरं दंसणंगमिमं ॥ ७ ॥ किञ्च—
न हि विचलति चेतः कस्य मोहव्यपोहात् ? व्युपरमति [मति]र्वा कस्य नो कष्टकृत्यात् ? ।
तदपि बहुतिथोक्तिन्यायदृष्टान्तकल्पं, तमपि जिनमताध्वन्यादरात् सन्दधीत ॥ १ ॥
न्यायवर्त्मनि नियुक्तमानसं संस्करोति कतमो न देहिनम् ? । तद्विकम्पितमपि स्थिरं पुनर्यः करोति स परं विचक्षणः ॥ २ ॥

१ भल्लंकी—शिवा ॥ २ भयङ्करचक्रनिशिताग्रखड्गदीप्यत्कुन्तप्रमुखैः ॥ ३ मीनकुलाकुलपरिभ्रमणशीलमकरभीमतरलोलकल्लोले ॥ ४ निराधारम् ॥
५ क्षिप्तश्च कठिनदंष्ट्राकरालभुजगेन्द्रविस्तृतमुखकुहरे । उपवेशितश्च प्रज्वलनशीलज्वलनज्वालाकलापे ॥ ६ °हान्यं° प्रती ॥

स्थिरीकर-
णातिचारे
भवदेवक-
थानकम् ७।

॥ ३९ ॥

स्थिरीकर-
णोपदेशः

देवभद्रसूरि-
विरङ्गो
कहार्यण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ४० ॥

आबालगोपालजनेऽपि सिद्धः स्वार्थप्रवृत्तावधिकः प्रयत्नः । कल्याणसिन्धोरिह कस्यचित्तु परार्थमित्थं भवति प्रयासः ॥
यद्यर्हन्नपि निर्मलकेवललब्ध्यादिनिष्ठितार्थोऽपि । धर्मे स्थिरयति सत्त्वान् तदेह सुधियां किमालस्यम् ? ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे सम्यक्त्वचिन्तायां षष्ठातिचारप्रक्रमे भवदेवराजविकथानकं समाप्तम् ॥ ७ ॥

‘विहिण वि थिरीकरणे न जं विणा निव्वहंति धम्मगुणा । पाएणं दंसणिणो तमिण्हिं कित्तेमि वच्छल्लं ॥ १ ॥
संघयण-काल-बल-विरियपयरिसाभावओ सुगीयाणं । सैज्जो सज्जोगीण वि विलिज्जई संजमुज्जोगो ॥ २ ॥
किं पुण तक्कालपवन्नदिकख-ओएस-बाल-रोगीण । हीएज्ज न सो सुविसुद्धबुद्धिसामत्थविरहाउ ॥ ३ ॥
ता ताण पाण-भोयण-भेसह-वत्थाइदाणओ कुज्जा । वच्छल्लं सविसेसं ‘विगिद्धतव-बालयाईसु ॥ ४ ॥
वच्छल्लभावओ चिय अथिरा धम्मे थिरत्तणमुवेति । पुवं चेव थिरा पुण थिरतरगा उज्जमंति दहं ॥ ५ ॥
लोए वि साहुवाओ नज्जंति विभिन्नदेस-जाई वि । जिणसासणप्पवन्ना एगकुडुंबोववन्नं व ॥ ६ ॥
जइ वहरसामिपमुहा साहम्मियवच्छल्लत्तभंकरिंसु । सुस्समणा वि य होउं ता सेसा किमिह सीयंति ? ॥ ७ ॥
तेणेव ऊसवाइसु सैरणं दिट्ठाण पुव्वमालवणं । परिभूयाणं ताणं दुत्थावत्थाण पडियरणं ॥ ८ ॥

१ विहिण प्रती ॥ २ ‘णिह केत्ते’ प्रती ॥ ३ सयः ॥ ४ आदेशः—अतिथयः ॥ ५ हीयेत ॥ ६ चतुःप्रभृत्यभक्तार्थकारी विकृष्टपा उच्यते ॥
७ ‘न जं’ प्रती ॥ ८ अकार्षुः ॥ ९ ‘सैरणं’ समवसरणम्, जिनकल्याणकादिप्रसङ्गेषु सङ्गमेलापक इत्यर्थः ॥

ता तहभवत्तं चिय कल्लाणकलावकारणं परमं । तदभावे पुण विहलो सबो कायववावारो ॥ ४ ॥
संजम-तवाइएहिं उवेइ सो पागमेयमवि तुच्छं । मरुदेवीपमुहाणं तवविरेहे किंकओ पागो ? ॥ ५ ॥
इय सुहकिरियावारगवइरिविरुज्जंतसुद्धपरिणामो । सै महप्पा तव-किरियासु ईसि मंदायरो जाओ ॥ ६ ॥
उवलद्धतप्पमायदुव्विलसिएण भणिओ भवदेवसाहुणा—भो रायरिसिप्पवर ! अनिविन्नपवन्नसामन्नगुणस्स जइ वि नत्थि
तुह किं पि अणुसासियव्वं तहावि किं पि भन्नइ—इह हि पुरिसा तिविहा हवंति—जहन्ना मज्झिमा उत्तमा य, तत्थ जहन्ना नारभन्ति
पढमं चिय विग्घभयाओ धम्मत्थं, मज्झिमा पुण विग्घविहया पारद्वं पि परिहरंति, उत्तमा य पच्चूहवूहसंभवे वि बहुतरमब्भु-
ज्जमन्ति, ता तुममवि उत्तमो भविऊण कीस धम्मकिच्चाओ पच्चोसकंतो व लक्खिज्जसि ? ता किं जुत्तमेयं ? । ततो हत्थिमल्ल-
रायरिसिणा सिट्ठो सबो निययाभिप्पाओ । भवदेवेण भणियं—भद ! जइ वि मरुदेवी पुव्वमकयतव-नियमविसेसा वि तज्जंमे
चिय सुहभावाइरेगवससमासाइयनीसेसकम्मकखया मोक्खमुवगया तहावि न तदुदाहरणमच्छंरियभूयं पमाणीकायव्वं सबत्थ,
ववहारविगमभावाओ, जं च ‘तहाँहभवत्तभावाउ चेव सिद्धिलाभो, कट्ठाणुट्ठाणकरणमणुच्चियं’ ति वुत्तं तं पि न सुंदरं; जओ—
तित्थयरो चउनाणी सुरमहिओ सिज्झियव्वयधुयम्मि । अणिगूहियबल-विरिओ सबत्थामेण उज्ज[म]इ ॥ १ ॥

१ ‘रहो किं’ प्रती ॥ २ इति शुभक्रियावारकवैरिविरुध्यमानशुद्धपरिणामः ॥ ३ सा मं प्रती ॥ ४ अनिविण्णप्रवन्नश्रामण्यगुणस्य ॥ ५ ‘हुत्तरं’
प्रती ॥ ६ ‘प्रत्यवष्वक्माणः’ प्रतिनिवर्त्तमानः ॥ ७ ‘ज्जमे’ प्रती ॥ ८ शुभभावातिरेकवशसमासादितनिःशेषकर्मक्षया ॥ ९ आश्चर्यभूतम् ॥ १० ‘हाविहमं’
प्रती ॥ ११ ‘यं पि वु’ प्रती ॥ १२ गाथेयमावश्यकनिर्युक्तौ ॥

वात्सल्य-
गुणे धन-
साधुकथा-
नकम् ८ ।

वात्सल्यस्य
स्वरूपम्

॥ ४० ॥

पुरुषभेदाः

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ४१ ॥

पट्टिओ वंहरागरं । गओ कइवयजोयणाणि, आवासिओ पंचंतगामे, जाओ भोयणसमओ, समारद्धो भोयणोवक्कमो, 'भोय-
णपत्थावो' ति सुमरिया देव-गुरुणो, वेरगुवगओ चिंतिउं पवत्तो—

न यत्र जिनमन्दिरं न च जिनेश्वरस्यार्चना, न दुष्करतपःक्रियाकृतधियोऽधिकं साधवः ।

न चापि गुणवत्तरैः शुचिधियश्च साधर्मिकाः, न चाऽऽगमवचः क्वचिच्छ्रुतिपथं समागच्छति ॥ १ ॥

विवेकविकलं मनो मम कथं विरुद्धस्पृहं, विहर्तुमभिवाञ्छति च्युतगुणं च तत्राप्यदः ? ।

य ईदृशविपर्ययव्यतिकरेण वित्तागमः, पदं स विपदामहं महदिति स्फुटं तर्कये ॥ २ ॥

अहो ! महामोहविजृम्भितानां विरुद्धसन्धानविधौ प्रयत्नः । विदन्नपीदं यद्युक्तमित्थं तथापि न त्यक्तुमहं समीहे ॥ ३ ॥

इति विसदृशसामग्री मन्येऽहं दर्शनेऽपि सन्देहम् । आधास्यतीव पापा हा धिग् ! विषमो दशापाकः ॥ ४ ॥

एवं च सकायवेण परं संतावमुब्वहंतो सहाइजणोवरोहेण भोत्तूण वुत्थो तत्थेव । मज्झरत्तसमए य निम्भरपसुत्तस्स
सव[स्स]मादाय पलाणा सहाइणो । पँच्चूससिसिरमारुयकयकाउक्कंपो य पबुद्धो जाव पासदेसमालोएइ ताव न किं पि पासइ ।
'कहं मुसिऊणं ममं पणट्ठा दुचेट्ठा सहाइणो ? अहो ! विवरम्मुँहो विही, अहो ! पडिक्कूला कम्मपरिणई, फलियं च कहमका-
लपरिहीणमेव वँवसायपावपायवेण ? न सव्वहा दइववलवियलेण वि पुरिसयारेण किं पि सिज्झइ, केवलं काय-

१ वज्राकरो देशविशेषः ॥ २ दुःकरं प्रती ॥ ३ 'रा सुविधि' प्रती ॥ ४ प्रत्यूषशिशिरमारुतकृतकायोत्कम्पश्च ॥ ५ विशेषेण पराङ्मुखः ॥
६ व्यवसायपापपादपेन ॥

किलेसफलो चेव जायइ सव्वो उवक्कमो, ता किं नियत्तामि घराभिमुहं ? एत्थेव वा चिट्ठामि कइवयदिणाणि ? अहवा न
जुत्तमेयं, अक्खंण्डियपुरिसयारा चेव पुरिसाण पवित्ती, होउ किं पि, पारद्धकरणमेवोचियं' ति निच्छिऊण अच्छिन्नपयाण-
एहिं गतो वंहरागरं । समारद्धो इयरलोएण व तेणा वि वंहरागरक्खणणेण विही । पाउणइ य तेत्तियं जेत्तिएण भोयणमेत्तं
संपज्जइ । एवं पि वंद्धारई । वच्चंति वासरा ।

जाया य खन्नविज्जावियक्खणेण दिवायराभिहाणेण जोगिणा समं से गोट्ठी । दाण-सम्माण-वयणविन्नासाइणा य
दूरमागरिसियं जोगिणा तस्स हिययं । अवरवासरे य सायरं भणियमणेण—भो विसाहदत्त ! गरुओ एस कायकिलेसो,
जमेवं पइदिणं किलिड्ढकड्ढकप्पणाए पाणवित्ती, सव्वहा चयसु एयं, अत्थि मह सुगुरुपाउयापूयणपसाएण धरणीकप्पपरिन्नाणं,
तवसेण य मुणियं मए—एत्तो ट्ठाणातो पुवदिसिभाए तिकोसमेत्तं चंडियाययणपुरओ पंचकोडिदीणारपहाणं महानिहाणं,
तं च तुम्हारिसे जइ उवजुज्जइ ता जुत्तं हवइ ति । विसाहदत्तेण भणियं—किं पुण एत्तियकालं एयस्स अग्गहणं ।
दिवायरेण जंपियं—सुट्ठु पुच्छियं, सुणसु एत्थ कारणं—

अहं हि गंगौसरिपरिसरे सरवणसन्निवेसे जलणवभणसुतो आसि । संपत्तजोव्वणो य तहाविहवसणवसेणाऽऽवासा
नीयम्मि पिउणो घरसारे सनिकारं नीसारिओ हं कुट्ठेण पिउणा । जहिच्छचारेण परियडंतो य पत्तो सिरिपव्वयं । दिट्ठो
य तत्थ गुविलगुहाविवरमँज्झमज्झासीणो ज्ञाणकोट्ठोवगतो निप्फंदलोयणो निरुद्धसव्ववावारो एगो महामुणी । पणतो मए

१ वर्धयति ॥ २ खन्यविद्याविचक्षणेन ॥ ३ गङ्गासरिपरिसरे ॥ ४ व्वणे य प्रती ॥ ५ मध्यं अध्यासीनः ॥

वात्सल्य-
गुणे धन-
साधुकथा-
नकम् ८ ।

धर्मात्मनां
भोजनसमये
चिन्तनम्

॥ ४१ ॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ४२ ॥

सद्वायरेण । तम्मुहकमलावलोयणविणिउत्तलोयणो ठिओ तदंतिए । खणंतरे य ईसिविप्फारियचक्खुणा संभासिओ हं तेण—
वच्छ ! कत्तो आगओ सि ? त्ति । सविणयं सिट्ठो य मए निययवुत्तंतो । तमायन्निय भणियमणेण—

उत्तिसखलखलणं पिव एक्कं पि हु इंदियं हवइ जस्स । सो गंजणं जणाओ पावइ पुणु पावयसमो वि ॥ १ ॥

किं पुण सद्वाणि वि सबहेव सैसविसयसंगसज्जाणि । न करेज्ज ताण सज्जो लल्लकं आवयाचक्कं ? ॥ २ ॥

विकंता विउणो वि य पसिद्धिपत्ता वि गरुयसत्ता वि । दुदंतिंदियनिहया निहणमणंता गया सत्ता ॥ ३ ॥

कुप्पंति परम्मि परं पडिक्कूलकरम्मि न उण थेवं पि । पइसमयभूरिदुविलसियागमे इंदियग्गामे ॥ ४ ॥

ता परमत्थेण न को वि कस्सई वहरिओ सुही वा वि । अप्पा असंबुडो संबुडो य सत्तू य मित्तो य ॥ ५ ॥

इय पैसमसार-मित्त-मधुरजंपिरे तम्मि मुणिवरे मज्झ । भववासाओ विमुहा दूरं जाया मई ज्झत्ति ॥ ६ ॥

तओ पवन्नो हं तस्स समीवे सीसत्तणं, गयाणि कइव्यवरिसाणि, दूरमावज्जियं विणयकम्मणा से हिययं, जाओ य मे पसायाभिमुहबुद्धी । अन्नदिणे य दिन्नो अणेण खन्नविज्जाउवएसो, नवरं भणितो हं—सयं इमं न भोत्तव्वं, परस्स वि अहम्मस्स न उवजुंजणिज्जं, अन्नहा अधन्नविज्जा [विव] विवज्जिहि त्ति । 'तह' त्ति पडिस्सुयमेयं । कालकमेण मओ एसो । अहं पि तप्पाय-सुमरणं कुणंतो ठिओ एत्तियकालं । संपयं च तुह असरिसगुणपव्वभारतरलिएण उवयाराणुरूवट्ठाणवट्ठाणुसएण इमं निहाणस-

१ इवार्थकमव्ययम् ॥ २ स्वस्वविषयसङ्गसज्जानि ॥ ३ भीमम् ॥ ४ सुहृद् वाऽपि । आत्मा असंबृतः संबृतश्च ॥ ५ प्रशमसार-मित्त-मधुर-जल्पनशीले ॥ ६ अवन्नं प्रतौ ॥ ७ 'विपत्स्यते' विनक्ष्यति ॥ ८ असदृशगुणप्राग्भारतरलितेन उपकारानुरूपस्थानवद्वानुशयेन ॥

वात्सल्य-
गुणे धन-
साधुकथा-
नकम् ८।

॥ ४२ ॥

सीयंताणं च सुविर्त्तिजुंजणं चोयणं पमाईणं । साहम्मियाण धन्ना कुणंति वच्छल्लबुद्धीए ॥ ९ ॥

सुहि-सयणमाइयाणं उवयरणं भवपबंभवुद्धिकरं । जिणधम्मपवन्नाणं तं चिय भवभंगमुवणेइ ॥ १० ॥

आसंसाविरहाओ संसारियभावविगमओ चेव । वच्छल्लममोल्लं कित्तयंति साहम्मिलोयम्मि ॥ ११ ॥

इय जो सभूमिगाए समुचियमायरइ सुद्धबुद्धीए । सो पत्तबोहिलाभो धणो व निव्वुइसुहं लहइ ॥ १२ ॥ तथाहि—

अत्थि कुवेरपुराइरेगरिद्धिवित्थारविरायंतैमंदिरमालालंकिया, सच्च-सोय-दया-दक्खिन्नपमुहपहाणगुणाणुगयपवरपुरिससै-मद्दासिया, सीयामुत्ति व अंचुयसाहापरिगया, गैयाणणगंडमंडलिं व अणवरयपयट्ठाणवरिसा, वरिससयवएण वि अणिट्ठिय-भूरिकोसा कोसंबी नाम नयरी । तत्थ य वत्थवो विसाहदत्तो नाम सेट्ठी विसिद्धजणसम्मएण ववहारेणं वट्ठंतो कालं बोलेइ । कालंतरेण य तहाविहचिरभवावज्जियसुकयविवज्जयवसेण सणियसणियं ज्झीणो रिद्धिसमुदओ । जाया से चिंता—किमियाणि जुत्तं ? सबहा दवविवज्जियस्स हि गिहिणो न देव-गुरुपूयणं, न बंधुजणसम्माणणं, न गुणज्जणं, न अन्नो को वि पुरिसत्थो संभवइ, ता तदज्जणं काउं जुज्जइ ।—ति कत्तो वि किं पि समज्जिऊण कुडुंबसुत्थयं काऊण किं पि मंडं घेत्तूण

१ °त्तिजंज° प्रतौ । 'सुवृत्तियोजनं' सद्ब्यापारे योजनम् ॥ २ सुहृत्स्वजनादीनाम् ॥ ३ °यंतिमं° प्रतौ ॥ ४ समध्यासिता-युक्ता ॥ ५ यथा सीतामूर्तिः अच्युतस्य-रामस्य शाखाभिः-स्तुतिभिः परिगता-युक्ता तत्परायणा इति भावः, एवं नगर्यपि अच्युताभिः-निरन्तराभिः शाखाभिः-आहुतिभिः व्याप्ता ॥ ६ गजाननगण्डमण्डली अनवरतं प्रवृत्ता दानवर्षा-मदजलवर्षा यत्रैवम्भूता, नगरी तु दानं-त्यागः तद्वर्षा ॥ ७ °लि ज्ज अ° प्रतौ ॥ ८ °णिट्ठिय° प्रतौ । अनिष्ठितभूरिकोशा ॥ ९ माम प्रतौ ॥ १० क्षीणः ॥ ११ कुडुंबसु° प्रतौ ॥

देवमहेश्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ४३ ॥

वि न जिण-साहुणो मोत्तूण अन्नं पूएमि वंदामि वा । किञ्च—

खरतरसमीरताडियताडीदललग्गसलिलच्चिंदुचलं । जीवियमथिरप्पहरेहविब्भमं देहसोहं पि ॥ १ ॥
सरयब्भविब्भमं जोवणं पि दुग्गयपईवपडितुल्लं । पियजणसंजोगं संपयं पि तरुणीकडकैस्सवलं ॥ २ ॥
सेसं पि थोयवासरथिरं ति मुणिऊण चिरपरिग्गहियं । हियमप्पणो पैंन्नं कयमेयमहं विलोएमि ॥ ३ ॥
सकुलकमो वि मुंच्चइ धम्मविरुद्धं पि कीरइ अवस्सं । जइ होज जीवियद्वाइयं थिरं सव्वाकालं पि ॥ ४ ॥

एवं च सव्वं पर्यपंतो निसामिओ तद्देसपसुत्तेण अइगरुयासायणावसोवलद्धलिंगपारंचियपायच्छित्तेण एत्तो चिय अवत्तवे-
स-लिंगधारिणा अतुच्छं पच्छायावमुवहंतेण पच्छाकडेणं धणाभिहाणेणं । चित्तियं च तेण—अहो ! कस्सइ महाणुभावस्स
सम्मत्तनिचलत्तणं, अहो ! गाढावइनिवडियस्स वि ददधम्मया, अहो ! अभिन्नसरो वयणविन्नासो, किमिह भन्नए ? वयं-
मिह चिरचरियचरणा वि होऊण सगुणट्ठाणाउ एवं नाम निवडिया, एस पुण महाणुभावो गिहत्थो वि अच्चत्थं दुत्थावत्था-
वडिओ वि एवं पर्यपइ त्ति ।

एत्थंतरे कोवारुणीकयनयणेण कयंतजीहादीहं खग्गधेणुमायड्डिऊण भणियं जोगिणा—रे रे दुरायार ! असारजंपिर !
परमत्थमुत्त ! निव्विन्नो व जीवियवस्स समुल्लवसि, जइ रे ! तुममेवविहधम्मनिचलो ता कीस बहलतमपडलसामले अणेग-

१ “मविर” प्रती । अस्थिरपथरेखाविभ्रमं देहसौख्यम्,—विभ्रमां देहशोभां वा ॥ २ शरदभ्रविभ्रमम् ॥ ३ सम्पदम् ॥ ४ “कखं च” प्रती ॥
५ प्रतिज्ञाम् ॥ ६ “यमहिचि” प्रती ॥ ७ जीययच्च” प्रती ॥ ८ रे ! तुममेव” प्रती ॥

पच्चवायाउले विभावरीमज्जे मुहा परिस्समभायणं कया अम्हे ?, तमिमं सुहपसुत्तकेसरिकिसोरतलप्पहारप्पयाणमिव मरणपज्ज-
वसाणं तुज्झाणुद्धियं, अओ सुमरसु इड्डदेवयं, सुदिट्ठं च कुणसु जीवलोयं, सो एस कीणासवयणप्पवेससमओ त्ति । इमं च
अयंडपडियजमदंडुड्डामरमायन्निऊण भणियं विसाहदत्तेण—

अइलालियं पि अइपालियं पि कयविविहभूरिक्खं पि । तियसेहिं पि न तीरइ पुंन्नावहि जीवियं जंतं ॥ १ ॥
अप्पडिपुन्नावहि नासिउं च नो तीरइ तैयं कह वि । एवं ठिए य किं भूरि भइ ! विहलं समुल्लवसि ? ॥ २ ॥ तथा—
अक्खंडियसपइन्नं अविगंजियनियकुलकमायारं । मरणं पि हु पैरमब्भुदयनिव्विसेसं अहं मन्ने ॥ ३ ॥
सरियच्चं पि हु चिरमेव सुमरियं वीयरायपयपउमं । ऐत्तियमेत्ते य मणोविनिच्छए होउ जं किं पि ॥ ४ ॥
इय जाव सो पर्यपइ ता चिरैदिन्नोवजाइयनिमित्तं । कच्चायणीए पुरओ तं हंतुमुवडिओ जोगी ॥ ५ ॥

एत्थंतरम्मि गरुयकरुणापूरपूरिज्जमाणमाणसेण परमविज्जावलदुद्धरिसेण साहम्मियवच्छल्लसंतविरिएण सिग्घमुवसप्पिऊण
भणिओ सो धणेण—रे जोगियाहम ! को एस अणज[कज]करणुकरिसपरमो पोरिसारंभो ? किं एयं पि न मुणसि ?—माण-
समल्लीणे परमेसरे सरणेकसुंदरे जिणवरे न कयाइ एवंविहखुहोवहंवा ईसिं पि विहविउं पारित्ति, ता रे असच्चसंघ ! कवडेण
इमं महाणुभावं निहणमुवर्णितो अप्पाणं सुरक्खियं करेज्जासि ।—त्ति उग्गीरियासिपुत्तिओ चेव थंभिओ से भुओ, विबलीकयं

१ अकाण्डपतितयमदण्डभयङ्करमाकर्ण्य ॥ २ पूर्णविधि जीवितं ‘यात्’ गच्छत् ॥ ३ ‘तत्’ जीवितम् ॥ ४ ‘परमाभ्युदयनिर्विशेष’ महाभ्युदयसमानम् ॥
५ एतावन्मात्रे मनोविनिश्चये ॥ ६ चिरदत्तोपयाचितनिमित्तम् ॥ ७ “इववा” प्रती ॥

वात्सल्य-
गुणे धन-
साधुकथा-
नकम् ८ ।

॥ ४३ ॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ४४ ॥

सरीरं विजाबलेण । संभासिओ विसाहदत्तो, पुच्छिओ य—भइ ! किमेवंविहदुरायारसंसग्गेण मरणपञ्चवसाणेण ? । विसाहदत्तेण भणियं—भो परमबंधव ! वित्तिवुच्छेयपभवो लोभो एत्थावरज्जइ ।—त्ति सिद्धो अणेण निहाणवुत्तंतो ।

तदसच्चयापच्चयकरणत्थं भणिओ धणेण दिवायरो—भो ! किं तए इमं आरंभियमासि ? त्ति । जोगिणा वि तम्माहप्पमणप्पमवगच्छिऊण भणियं—सुणसु भयवं !, मए चिरदिन्ननरोवजाइयसंपाडणत्थं कच्चायणीए पुरओ णिहाणकवडेणेह आणिओ एस मुद्धवणिओ हणिउमारद्धो य, सेसं तुज्झं पि पच्चक्खं, खमहमिण्हि अवराहं, अहं पि तुम्हाण अणुकंपणिज्जो, पसीयह सबहा, विसज्जह सट्ठाणगमणत्थं ति । ‘मा भुज्जो एवं जीववहं करेज्जासि’ त्ति विसज्जितो गतो ‘सं’ ट्ठाणं ।

पुट्ठो धणेण विसाहदत्तो—भो ! कत्तो आगमणं ? कहिं वा गंतव्वं ? कत्तो वा जिणधम्मसंपत्ती ? । विसाहदत्तेण भणियं—धम्मसंपत्ती सायंरचंदसूरिसयासाओ, आगमणं च कोसंबीपुरीओ, गंतव्वं तु संपइ न कहिं पि, इहेव निवाह-निमित्तं कइवयवईररयणज्जणकए वाससंभवाओ । धणेण भणियं—भइ ! जाणासि किं पि वईररयणगुण-दोसं जेण तग्गहण-मभिलससि ? त्ति । विसाहदत्तेण भणियं—पसायं काऊण साहेह तस्सरूवं ति । धणेण जंपियं—निरुव्विग्गो निसामेसु—

सुस्वच्छं लघु वर्णतश्च गुणवत् पार्श्वेषु सम्यक् समं, रेखा-बिन्दु-कलङ्क-कौकपदक-त्रासादिभिर्वर्जितम् ।

लोकेऽस्मिन् परमाणुमात्रमपि यद् वज्रं क्वचिज्जायते, तस्मिन् देवसमाश्रयो ह्यवितथस्तीक्ष्णाग्रधारं यदि ॥ १ ॥

१ मं भीसिओ प्रतौ ॥ २ अत्र अपराध्यति ॥ ३ ‘ट्ठाणं गमणच्छं ति प्रतौ ॥ ४ स्वं स्थानम् ॥ ५ ‘यंरचंदं’ प्रतौ ॥ ६-७ ‘इयररयं’ प्रतौ ॥ ८ वज्रंतं प्रतौ ॥ ९ ‘काकुपं’ प्रतौ ॥ १० ‘ताम्’ प्रतौ ॥ ११ ‘धार यं’ प्रतौ ॥

रूवं निवेइयं ति । ता भइ ! कारण[मु]त्तमिमं जं तुमए पुवं पुट्ठं ति ।

तओ दूरविगयविगप्पजालेण भणियं विसाहदत्तेण—भयवं ! जुत्तमिमं, कुणसु इयाणि ममाणुग्गह-न्ति । ततो निहाणपूयापमुहकायववित्थरो सिद्धो जोगिणा । तेणावि अविमंसियतच्चित्तवित्तिणा पगुणीकओ, न विभावियं थेवं पि लोभदुव्विल-सयमिमं, जहा—

ताव चिय किच्चा-ऽकिच्चित्तणा भाणसम्मि संभवइ । कजपरिच्छेयखमा ताव चिय विप्फुरइ बुद्धी ॥ १ ॥

जावज्ज वि वज्जनिवायदारुणो दूरदरिसियदुरंतो । उत्थरइ नेव लोहो विहुणियसोहो महाजोहो ॥ २ ॥

एवं च विसाहदत्तो सैमु[व]ट्ठियावयावडणो निहाणुक्खणणसमग्गपूयाविहाणसमेओ पट्ठिओ समुवइड्डनिसिसमए समं जोगिणा । पत्तो चंडियाययणसमीवे । भणिओ य समीवपत्तमणोवंचियसिद्धिणा जोगिणा—भइ ! कच्चायणीपसायणमुहा संवसंपत्तीतो, ता वच्च तुमं, पूएसु भगवइं, जाव अहं एयदुवारदेसे चिय मंडलगपूयणाइणा अणंतरकिच्चकरणाय सज्जो भवामि त्ति । ‘अणुचियमिमं सबन्नुधम्मपवन्नाणं’ ति विभाविय भणियं विसाहदत्तेण—भो जोगसत्थवियक्खण ! अट्टारसदोसवज्जियं भयवंतं निरंजणं जिणं मोत्तूण सुमिणे वि न अन्नउत्थियाणं देवयाणं वंदण-पूयणाइ कप्पइ काउं ममं, ता जइ कच्चायणी-पूयाकिच्चसज्जो एयलाभो ता पडउ वज्जासणी लाभस्स, अलं आयासेणं, वच्चामो सट्ठाणं, किमिह बहुभणिणं, जीवियचाणे

१ अविसृष्टतच्चित्तवृत्तिना ॥ २ विधुनितशोभः विधुनितसौख्यो वेत्यर्थः ॥ ३ समुपस्थितापदापतनः ॥ ४ ‘णुखं’ प्रतौ ॥ ५ सर्वसम्पत्तयः ॥ ६ ‘णुच्चियं’ प्रतौ ॥

वात्सल्य-
गुणे धन-
साधुकथा-
नकम् ८ ।

रत्नलक्ष-
णानि

॥ ४४ ॥

लोभ-
स्वरूपम्

देवमहेश्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्पत्त-
पटलयं ।

॥ ४५ ॥

लंकमावजंति, को वा पडिमल्लो कम्मविलसियाणं ? । इह चिंतावसाणे य भणियमणेण—मह जोग्गयाणुरूवं देह किं पि
आएसं ति । धणेण जंपियं—मह ! उवयाराणुरूवे धम्मट्ठाणे सुट्ठु वट्टेज्जासि ति । 'तह' ति पडिवज्जिऊण गओ विसा-
हदत्तो जहागयं, पारद्वो पुवट्ठिईए खणिउं वहरागरं ।

धणो वि चिन्नपायच्छित्ततवोविसेसो पुणो पवन्नो गुरुसमीवे सामन्नं । विसाहदत्तो वि तहाविहसमुल्लसियलाभंतराय-
कम्मखओवसंसमवससमासाइयपुव्वुत्तगुणजुत्तवज्जरयणदुगो गओ सनयरं । तविकएण पावियं भूरि दवजायं । पयट्ठो य अपु-
वज्जिणभवण-बिंबपइट्ठा-विसिद्धित्थ-त्तिथयरपूयाइएसु तं निजुंजिउं ।

अनया य सो धणसाह बहुमुणिजणपरिवुडो विहरंतो संपत्तो तं पुरं । वंदणत्थमागओ पुरजणो । कया साहुणा
धम्मदेसणा । पडिबुट्ठो बहू जणो । विसाहदत्तो वि मुणिं पच्चभिजाणिऊण जायपरमहरिसुंकरिसो सायरकयपयपणामो
विन्नविउं पवत्तो—

भयवं ! किं नुं वियाणह ? सो एस जणो कयंतव[य]णातो । तुम्हेहि रक्खिओ जो कारुन्नपवन्नचित्तेहि ॥ १ ॥

जिणधम्मवणि ति जणे तह वच्छल्लं तए कुणंतेणं । अप्पा न किंतु अहमवि भवकूवाओ समुद्धरिओ ॥ २ ॥

कह व न दिप्पइ पयडं पेडिहयपरत्तिथिहत्थिविक्रमणं । सासणमेयं जम्मिं तुह सरिसा हुंति मुणिसीहा ? ॥ ३ ॥

जइ कह वि तम्मि काले न तुमं हुंतो सि जीवरक्खकरो । ता अट्टज्झाणमओ कं कुगइ नेव वच्चंतो ? ॥ ४ ॥

१ 'समवससमसा' प्रती ॥ २ 'रिस्समुक्क' प्रती ॥ ३ न प्रती ॥ ४ जिनधर्मवणिग् ॥ ५ प्रतिहतपरतीर्थिहस्तिविक्रमणम् ॥

वात्सल्य-
गुणे धन-
साधुकथा-
नकम् ८ ।

॥ ४५ ॥

मच्चे तमज्ज सुदिणं सो चिय समओ इमो सुहाण करो । जम्मि जियकप्परुक्खं तुह पयपंकयपयं दिट्ठं ॥ ५ ॥

कौऊण मह पसायं संपइ आदिससु जं करेमि अहं । मह पुन्नपगरिसेणं तुम्हाऽऽगमणं धुवं जायं ॥ ६ ॥

मुणिणा भणियं भइय ! किमन्नमिह तुह कहेमि ? भववासे । जिणधम्माओ ण परं मणवल्लीयकारणं परमं ॥ ७ ॥

ता तम्मि उत्तरोत्तरसुहकिच्चाराहणेण पइदियहं । निच्चं चेव पयत्तो जुत्तो सुविवित्तचित्ताणं ॥ ८ ॥

पडिवच्छल्लं पि हु एवमेव तुमए महं कयं होइ । जइ सबसंगचागेण निम्भरं भयसि जिणधम्मं ॥ ९ ॥

'इच्छामो अणुसट्ठि' ति भालवट्ठम्मि ठवियकरकमलो । पडिवन्नसाहुवयणो, विसाहदत्तो गओ सगिहं ॥ १० ॥

ततो वाहरिऊण सक्कुंडुवं सिट्ठो चिरकालिओ सयलवुत्तंतो, मुणिदिन्नाएसपाउब्भूओ संजमाभिलासो य । तओ भावि-
वियोगदुक्खभरुब्भवंतबाहपक्खालियाणणं कुंडुवं भणिउं पवत्तं—भो देवाणुप्पिय ! बाढं विप्पियमिमं सोउं पि, किमंग !
अणुमंतुं ? को वा तुमाहिंतो वि ताणं चक्खू वा अम्हाणं ? ति ।

विसाहदत्तेण भणियं—किमेवं निव्विवेयाणुरूवमुल्लवह ? किं न मुणह मह संपइ पच्चासन्नं सम्मं मच्चुं ? सबसरीरल-
द्धावगासा जरा, नियनियविंसयगहणपडिभग्गो इंदियग्गामो; एवंठिए य भूरिवइरिपलायमाणस्स व निरुंभणं, जलण-

१ पयपयपंकयं पयं प्रती । पदपङ्कजपदम् ॥ २ कृत्वा मयि प्रसादम् कृत्वाऽतिप्रसादमिति वा ॥ ३ अह प्रती । मम पुण्यप्रकर्षेण महापुण्य-
प्रकर्षेणेति वा ॥ ४ ओ वि पं प्रती ॥ ५ 'कुंडुवं' प्रती ॥ ६ भाविवियोगदुःखभरोद्धवद्वाप्पप्रक्षालिताननम् ॥ ७ 'णुमंतं' प्रती ॥ ८ समं मं
प्रती ॥ ९ 'विसायं' प्रती ॥

देवभइस्ररि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥

सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ४६ ॥

जालावलीपरिगयभवनविणिकखमंतस्स व अंतो' चिय निजंतणं, सव्वहा अजुत्तं पारद्ववंत्थुपयदुस्स मह पडिक्खल्लं; न य एवंकए वि तुम्ह किं पि निस्सेयसं ठाणमवगच्छामि, धम्मविग्घसंपाडणेण केवलं अहम्मकम्ममेव; ता पडिवज्जह मह वयणं, विणयह अप्पाणं, पच्छा वि भावी एस विओगदुक्खपब्भारो', जह अवस्सं तंभीरुणो भवंतो ता पवज्जह सममेव पवज्जं । किमि[मि]णा सुहमेत्तरसिएण पजंतदिन्नदारुणदुहनिवहेण गिहवासेण ? ति ।

इमं सोच्चा पहिदुं कुडुंबं 'एवं करेमो, सम्ममाइदुं' ति उववृहिऊण तवयणं समं विसाहदत्तेण साहुणो समीवे सव्व-
विरइं वेत्तूण सुगइभायणं जायन्ति ॥

वच्छल्लाओ एवं विसाहदत्तो परं गुणं पत्तो । तत्तो य तक्कुडुंबं वच्छल्लं केण पंडितुल्लं ? ॥ १ ॥

साहू वि धणो संजमधणस्स कित्तिस्स सुगइलाभस्स । खाइयसम्मत्तस्स वि परमं पयविं समारूढो ॥२॥ अपि च—

क्लेशांशमात्रविहतोऽपि शरीरिवर्गो, मार्गं समुत्सृजति विह्वलमभ्युपैति ।

तस्माच्चिराचरितदान-तपोविधान-ध्याना-ऽऽगमस्मृतिफलेन विमुच्यतेऽसौ

॥ १ ॥

१ 'तो जिय प्रतौ ॥ २ 'वन्नुप' प्रतौ ॥ ३ 'लनं' प्रतौ ॥ ४ 'रो' । तह अवस्सं तभीरु' प्रतौ ॥ ५ 'तद्धीरवः' वियोगदुःखभीरवः ॥ ६ पवज्ज' प्रतौ ॥ ७ पवज्जं प्रतौ ॥ ८ सुहुमे' प्रतौ ॥ ९ 'च्छइयं केण इय तुल्लं' प्रतौ ॥ १० 'प्रतिबुल्यं' समानम् ॥ ११ शरीरव' प्रतौ ॥ १२ 'मुच्छृज' प्रतौ ॥

एकमपि य[त्र] शृङ्गं विचटितमवलोकयते विशीर्णं वा । गुणवदपि तन्न धार्यं वज्रं श्रेयोऽर्थिभिर्मवने ॥ २ ॥

यच्चैकदेशे[ऽ]क्षतजातभासं यद्वा भवेल्लोहितचिन्दुचित्रम् । न तन्न कुर्याद् ध्रियमाणमाशु स्वच्छन्दमृत्योरपि जीवितान्तम् ॥३॥

षट्कोटिशुद्धममलं स्फुटतीक्ष्णधारं, वर्णान्वितं [च] लघुपार्श्वमपेतदोषम् ।

इन्द्रायुधांशुविसृतिच्छुरितान्तरिक्षं, एवंविधं भुवि भवेत् सुलभं न वज्रम् ॥ ४ ॥

व्याल-वह्नि-विष-व्याधि-तस्करा-ऽम्बुभयानि च । दूरात् तस्य निवर्तन्ते स्फुटकर्माण्यर्थदानि (?) च ॥ ५ ॥

यदि वज्रमपेतसर्वदोषं बिभृयाद् विंशतितन्दुला गुरुत्वम् । मणिशास्त्रविदो वदन्ति तस्य द्विगुणं रूपकलक्षमग्रमूल्यम् ॥६॥

एवं च वहरयणसरूवमवधारिऊण उइए स्रमंडले दिट्ठतविसरिसायारेण पायवडिएण विसाहदत्तेण भणियं—अहो महाणुभाव ! सव्वहा न कुप्पियव्वं, 'परमोवयारि' ति पुच्छिउं किं पि अहिलसइ मम मणो । धणेण भणियं—वीसत्थो पुच्छसि ति । विसाहदत्तेण भणियं—पसायं काऊण ता साहेसु, कहं सुसमणाणुरूवं सरीरसंठाणं ? कहं वा रयहरण-पमुहोवहिविरिओ' वेसो ? ति । धणेण जंपियं—सुहु, अहं हि धणो नाम साहू अणुचियवयणवसावज्जियजिणसासणासा-यणादोसो गुरुविइन्नएवंविहपायच्छित्तो एवं वड्डामि ति । एवं सोच्चा विम्विओ विसाहदत्तो चित्तेइ—अहो ! कहं रयणा-
[य]रस्स वि वेलालंघणं ? सरयरविणो वि तमोवियारपरामरिसो ? जमेवंविहसुसाहुवरयणाणि वि होऊण एंवूरुववयणिजक-

१ 'टस्तीक्ष्ण' प्रतौ ॥ २ वर्णान्वि' प्रतौ ॥ ३ व्याधेत' प्रतौ ॥ ४ 'मोन्यर्थ' प्रतौ ॥ ५ 'रूवंम' प्रतौ ॥ ६ दृष्टतद्विसदृशा-
चारेण ॥ ७ 'ओ विसो' प्रतौ ॥ ८ अहं कहं प्रतौ ॥

वात्सल्य-
गुणे धन-
साधुकथा-
नकम् ८ ।

वात्सल्यवि-
धानोपदेशः

॥ ४६ ॥

देवमद्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
बडलयं ।
॥ ४७ ॥

अहंसेसि इड्डि धम्मकहि वाइ आयरिय खमग नेमिती । विज्जा राया-गणसम्मया य तित्थं पभावेंति ॥ ४ ॥
अन्ने वि विगिड्डतवोविसेससुहसील-निम्मलायारा । बिंति सुभद्वापमुहा तित्थस्स पभावंगा पहुणो ॥ ५ ॥
सावज्ज-ऽणवज्जविभागभावणं पि हु इहं न जंपंति । सचरित्त-ऽचरितीणं जमिमं सवेसिं किच्चं ति ॥ ६ ॥
तेणेव सिंगणाइयकजे चुन्नेज चक्कवड्ढिं पि । साहु लद्धिबलेणं तदकरणेऽणंतसंसारी ॥ ७ ॥ किं बहुणा ?—
साहुण चेइयाण य पंडिणीयं तह अवन्नवाइं च । जिणपवयणस्स अहियं सवत्थामेण वारेज्जा ॥ ८ ॥
निसुणिज्जइ विण्डुकुमारसाहुणा साहुसंधपंडिणीओ । नमुई खित्तो चलचलणकोडिणा लवणजलहितडे ॥ ९ ॥
भूरिगुणसिद्धिहेउं लहुदोससमुब्भवो विऽणुन्नाओ । अहिदट्ठुं गुलिछेओ जह कीरइ जीवियवकए ॥ १० ॥
ता राग-दोसरहिओ जो जिणसासणपभावणं कुणइ । तित्थयरनामगोयं सो बंधइ नूण अयलो व ॥ ११ ॥
तथाहि—अत्थि आगरो व पुरिसरयणाणं, भूमि व सयलविज्जाठाणाणं, निलउ व लच्छीएँ, उप्पत्तिभूमि व अच्छेरयाणं,

१ गाथेयं निशीथभाष्ये ३३तमी । अतिशेषी ऋद्धिमान् धर्मकथी वादी आचार्यः क्षपकः नैमित्तिकः । विद्यासिद्धः राजगणसम्मताश्च तीर्थं प्रभावयन्ति ॥
२ अन्येऽपि विकृष्टतपोविशेषशुचिशीलनिर्मलाचाराः । उच्यन्ते सुभद्राप्रमुखाः प्रभोस्तीर्थस्य प्रभावकाः ॥ ३ 'वणा प' प्रतौ ॥ ४ 'णाव' प्रतौ ॥
५ 'वेसु कि' प्रतौ ॥ ६ सिंगणणायकज्जि 'चु' प्रतौ । 'शृङ्गनादिते कार्ये' शृङ्गवादनपूर्वकं कर्तव्ये सङ्गादिकानां महति कार्ये उत्पन्न इति भावः ॥ ७ पयडीणं तह प्रतौ ॥ ८ अहितं 'सर्वस्थाग्ना' सर्वशक्त्या ॥ ९ 'पडणी' प्रतौ । प्रत्यनीकः—विरोधी ॥ १० 'गुणिच्छेओ' प्रतौ ॥
११ 'ज्जासंद्वाणं' प्रतौ ॥ १२ 'ए, पत्ति' प्रतौ ॥

प्रभावना-
चारे अच-
लकथा-
नकम् ९ ।

॥ ४७ ॥

रामचंदनरिंदमुयपरिहपडिहयपडिभयं निव्वयपुरं नाम नयरं । तहिं च रायप्पसायट्टाणं अयलो नाम सहस्सजोही सप-
रकमावगन्धियसेसलोगो दुल्ललियवित्तीए वड्डइ । एगम्मि य दिणे अत्थाणनिसन्नस्स रामचंदराइणो विन्नत्तं महायणेणं—देव !
न वि दीसइ चोरपयं न मुणिज्जइ तग्गमाऽऽगमो कह वि । खत्तं पि पडइ न कहिं पि नेव नज्जइ य संचल्लो ॥ १ ॥
हेल्लोहलयं सयलं पि नवरि मुट्ठं ति वागरइ नयरं । सुपयत्तखेत्तधणमवि हीरइ ही ! सयमिव निहितं ॥ २ ॥
अज्ज वि दंसिज्जइ सयनिहितवत्थुम्मि नूण घरसामी । दंसिज्जइ मुज्झइ थेवमवि य नो तकरो राया (?) ॥ ३ ॥
आगिड्डिपगिट्ठो होज किं नु सो ? अहव सिद्धपुरिसो वा ? । अंजणसिद्धो वा होज ? विम्हओ वड्डए गरुओ ॥ ४ ॥
इय तव्विसेसनामं पि दुल्लहं निच्छियं वयं मुणिमो । अहिस्समाणरूवस्स किं ति पुण तस्स करगहणं ? ॥ ५ ॥
इमं च सोच्चा कोवैभरायं विरच्छिविच्छोहेहिं पक्खित्तकणवीरकुसुमुकरं पिव भवणभागे कुणमाणो रामचंदनरिंदो जंपिउं
पवत्तो—अहो ! एवंविहमसमंजसमवि कीस एच्चिरदिणेहिं मह साहियं ? किं मए पडिक्कलियं कयाइ तुम्ह वयणं ? न सुहु
वा वड्डियं पयापओयणेसु ? अवगन्धिओ वा दुन्नयकारी जणो ? जमेवं उवेहा कय ति । महायणेण भणियं—देव ! कीस
एवमासंकह ? न सुविणे वि देवो एवंविहवत्तवयाभायणं, केवलं अमुणिज्जमाणे तकरसरूवे कहं पहुणं चित्तसंतावो उप्पाइज्जइ ?
संपयं 'वाढं सोडुमसकं' ति सिद्धं देवस्स । 'को पुण एयनिग्गहसमत्थो ?' ति भाविऊण राइणा पलोइया सभानिसन्ना सुहडाइणो ।

१ —परिचप्रतिहतप्रतिभयम् ॥ २ अकस्मात् ॥ ३ सुप्रत्यक्षितधनमपि ॥ ४ जानीमः ॥ ५ किं पि पुं प्रतौ ॥ ६ कोपभराताश्चक्षिविक्षेपैः ॥
७ 'सुमक' प्रतौ ॥ ८ 'मसम्मंज' प्रतौ ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ४८ ॥

सामंत-दंडनायग-सेणावह-अंगरक्ख-सुहडेसु । जा को वि किं पि न भणइ विन्नतो ताव अयलेण ॥ १ ॥
देव ! पसीयह विरह आएसं मज्झ किच्चियं एयं ? । पुणेण कह वि लब्भइ पत्थावो एरिसो नृण ॥ २ ॥
तो नरवइणा तंबोलदाणपुवं पयंपिओ एवं । तह कुणसु भइ ! सिग्घं जह लब्भ[इ] एस चोरो त्ति ॥ ३ ॥
जइ पक्खंते चोरं न लभामि अहं विसामि तो जलणं । इइ निच्छिऊण अयलो नीहरिओ रायभवणाओ ॥ ४ ॥

पयडो य तिय-चउक्क-चच्चर-सभा-ऽऽसम-देवभवणाइसु चोरनिरूवणं काउं । ठविया य सवत्थ पयडा पच्छन्ना य तदुवल-
क्खणत्थं पच्चइयपुरिसा । गयं दुवालसरत्तं, न लद्धा थेवमेत्ता वि चोरसुद्धी । विसन्नो एसो चित्तिउमारद्धो य—अहो ! अपरि-
भावियवयणाणं एवंविहो दुरंतो विवागो, जमपेणा अप्पणो चिय मच्चू पच्चासन्नीकओ, निच्छियमेयवइयरच्छलेण मरणमुव-
ट्टियमियाणि, ता किं समीववत्तिमरणलिगाणि घडंति न व ?—त्ति अवलोइयमणेण नासग्गं, निरुविओ कन्नघोसो, पच्चक्खीकओ
भमुहाभागो, दिट्ठा गयणगंगा । तओ 'अज्ज वि न किं पि पच्चासन्नमच्चुलिमं' ति पहिट्ठो हियएणं । 'न य संसयतुलमणारोवि-
यजीवियवेहिं कज्जं सौहियं तीरइ' त्ति णिबिडनिबद्धनियंसणो सणियसणियं तमालदलसामलं खग्गधेणुमादाय एगागी
पढमजाममेत्ताए रयणीए नीहरिओ घरातो एसो । गओ य नयरपच्छिमविभागंवत्तिणि कुडुंगाभिहाणे महामसाणे ।

तं च केरिसं ?—

१ 'वितरत' दत्त ॥ २ चौरशोधनम् ॥ ३ 'मेत्तो वि प्रतौ । स्तोकमात्राऽपि ॥ ४ 'प्पणो अ' प्रतौ ॥ ५ साधयितुं शक्यते ॥ ६ 'णियन्तमा' प्रतौ ॥ ७ 'गवित्ति' प्रतौ ॥

प्रभावना-
चारे अच-
लकथा-
नकम् ९ ।

मृत्यु-
चिह्नानि

॥ ४८ ॥

मुक्तश्च तेन बहुशो जनना-ऽऽधि-मृत्यु-रङ्गतरङ्गभववारिधिमध्यवर्ती ।
विस्रस्तपोत इव तिष्ठति भूरिकालं, मिथ्याविकल्पजलजन्तुवितुद्यमानः ॥ २ ॥
यस्तं विपत्तिपतितं च कृपापरीतः, सार्धैर्मर्यवत्सलधियैव परं प्रशस्ति ।
तस्मात् समस्तु कतमः परमोपकारी ? त्राताऽथवा ? समभिवाञ्छितिदायको वा ? ॥ ३ ॥
सद्धर्मवारि वात्सल्यमेवमुपलभ्य सत्फलनिदानम् । को नाऽऽद्रियेत कल्याणकोशकामो महासत्त्वः ? ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे सम्यक्तवचिन्तायां सप्तमातिचारे धनकथानकं समाप्तम् ॥ ८ ॥

पुव्वुत्तगुणं पि हु दंसणं इमं मोक्खसोक्खमुवणेइ । सम्मं पभावणाए ता तीए सरूवमैक्खेमि ॥ १ ॥
कौले किलिस्समाणे उस्सिखलखलखलीकए मग्गे । हीएज्ज धम्मवंडा तित्थस्स पभावणाए विणा ॥ २ ॥
करणक्खमा य तीसे देवा ते पुण पमायणो पायं । अन्नेसि संत्तिविरहा इअ अइसइपभिइणो नेया ॥ ३ ॥

१ यस्त्वं वि' प्रतौ ॥ २ कृपावान् ॥ ३ 'धर्म्यैव' प्रतौ ॥ ४ 'आख्यामि' कथयामि ॥ ५ काले क्लिश्यमाने उच्छृङ्खलखलखलीकृते मार्गे ॥
६ 'माणा उ' प्रतौ ॥ ७ 'णखमा' प्रतौ ॥ ८ 'तस्याः' प्रभावनायाः ॥ ९ प्रमादिनः ॥ १० सन्निविरहाइअसइसइप' प्रतौ । शक्तिविरहादिति ।
प्रभावकाश्च अतिशयिप्रभृतयोऽनन्तरमेव वक्ष्यमाणाः ज्ञेयाः ॥

प्रभावनायाः
स्वरूपम्

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
ण्डलयं ।

॥ ४९ ॥

अहं ते अभिरुई, नवरं तुमं पि मम अभिरुईयं पूरेजासि—त्ति आयड्डिऊणं असिधेणुं छिन्नं नियसरीरमंसखंडं, दिन्नं च एयस्स ।
'अहो ! अशुत्तपुव्वमेरिसं' ति पारद्धो पिसाओ तं भक्खिउं ।

उक्कच्चिऊण जह जह अयलो से^१ देइ मंसखंडाई । तह तह दिव्वोसहंविहिय व बुद्धिं लुहा जाई ॥ १ ॥

नीसेसमंसवियलं जा जायं से सरीरगं दूरं । ता जीवियनिरवेक्खो सीसं सो छेतुमारद्धो ॥ २ ॥

धरिओ य पिसाएणं दाहिणहत्थेण सत्ततुट्ठेण । भो भो ! कयं महायस ! एवंविहसाहसेणित्तो ॥ ३ ॥

वरसु वरं ति पवुत्तो अयलो पडिभणइ देव ! पसीय ममं । पडिवज्जसु सीसमिमं कत्तो पुण तुह समो अतिही ? ॥ ४ ॥

एयस्स सयं पि विणोस्सिरस्स सारं सरीरगस्सेयं । जं जुज्जइ परकजे ता विग्घं कुणसु मा एत्थ ॥ ५ ॥

एवं पि हु पन्नविओ भणइ पिसाओ वरं वरसु भइ ! । मा पुरिसरयणवियलं होउ अयंडे वि धरणियलं ॥ ६ ॥

इयं पुणरुत्तुल्लाविरपिसायवयणावगासमवगम्म । सो भणइ देव ! तुज्ज वि किं सीसइ मुणियकज्जस्स ? ॥ ७ ॥

पिसाएण जंपियं—एवमेयं, पभाए तहा करेमि जहा तुमं अहिगयतकरसरुवो रायाणं पणमसि, ता वच्च निरुद्धिग्गो
निययभवणं, पंथुकनीसेसचित्तापन्नभारो कुणसु निदं, अहं पि^२ सं ठाणं गंतूण चित्तेमि किं पि किच्चसेसं ति । 'एवं होउ' ति

१ आकृष्य ॥ २ मंसं खंडं प्रतौ ॥ ३ उत्कृत्य ॥ ४ 'तस्य' तस्मै । चतुर्थ्यर्थे षष्ठीविभक्तिः ॥ ५ 'हवीहिं' प्रतौ । दिव्यौषधवृद्धित्वेव ॥
६-विकलम् ॥ ७ पर्याप्तम् ॥ ८ 'सेणित्तो' प्रतौ ॥ ९ विनशनशीलस्य ॥ १० प्रज्ञापितः ॥ ११ वृणीष्व ॥ १२ अकाण्डे ॥ १३ इति पुनरुक्तोल्लापनशील-
पिशान्चवचनावकाशमवगम्य ॥ १४ ज्ञातकार्यस्य ॥ १५ अधिगततत्स्करस्वरूपः ॥ १६ निरुद्धिम् ॥ १७ प्रमुक्तनिःशेषचिन्ताप्राग्भारः ॥ १८ स्वं स्थानम् ॥

प्रभावना-
चारे अच-
लकथा-
नकम् ९।

॥ ४९ ॥

पडिवन्नं अयलेणं । अहंसणीहूओ पिसाओ ।

अयलो वि पट्ठिओ सभवणाभिमुहं । पेच्छिउं च सो निययसरीरं सविसेस[म]समलायन्न-वन्नपगरिसपत्तं विसन्नचित्तो
चित्तिउं पवत्तो—हा हा ! कयं अक्खयमिमं दीसइ सरीरं, न किं पि उवओगं गयं तस्स महाणुभावस्स, अहो ! मे अपुन्नया,
अहो ! परोवयारित्तविरहियत्तणं—ति संतप्पंतो गओ घरं, पसुत्तो सुहसेजाए, 'समासिद्धकज्जो' ति निम्भरं निदा[ओ] । पभा-
यसमए य मंदीभूयनिदावेगो संभासिओ पिसाएण—भो अयल ! पर्यलायसि ? जग्गसि वा ? । अयलेण भणियं—जग्गामि,
आइससु करणिज्जं । पिसाएण जंपियं—जं मए तुह पडिवन्नं तमायन्नसु संपयं—

एयस्स हि नयरस्स पुव्वओ पन्नवयओ नाम भगवो आसमे परिवसइ । तस्स य कविलक्खो नाम चेडओ सिद्धो । तं
च पेसिऊण जं किं पि नयरे सारं वत्थं वा रयणं वा आभरणं वा तमायंइइ ति । निसिंयसमए य सो जहिच्छा[ए] चोरे-
ऊणं निस्संको वियलेइ, दिवा य भगवरूवेण संजमियसरीरो वगविचीए वट्ठइ । अवहरियदवसारं च उडवगम्भंतरगुविलविल-
पवेसमित्तभूमीहरनिहितं धरइ । एत्थ मा विगप्यं काहिसि—त्ति सपच्चयं संसिऊण जहागयं पडिगओ पिसाओ ।

सहस्सजोही वि ज्झत्ति पवुद्धो, विप्फारियच्छो समीवे किं पि अपेच्छंतो, जाणियपिसायनिवेइयवुत्तंतो, काऊण
पाभाइयकिच्चं, कइवयमिच्चपरियरिओ गओ पिसायसिद्धे आसमपए । दिट्ठो जहासिद्धो भगवो नियधम्मसत्थपरुवणं कुण-

१ अदर्शनीभूतः ॥ २ सविशेषम् असमलावण्यवर्णप्रकर्षप्राप्तम् ॥ ३ अपुण्यता ॥ ४ 'प्रचलायखे' निद्रासि जागर्धि वा ॥ ५ जं किमयरे प्रतौ ॥
६ आकर्षति ॥ ७ रात्रिसमये ॥ ८ विचरति ॥ ९ उटजाभ्यन्तरगुपिलविलप्रवेशमात्रभूमिशुद्धनिहितम् ॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ५० ॥

माणो, अचंतोवसंतागारो, अगारं धम्मसारस्स, सरस्सइपवाहो व अच्छिन्नवयणपरंपरापरुवियनायगो ति । तं च दद्वृण
चित्तिमयलेण—अहो ! कहमेवंविहा आगिई ? कहं वा तारिसो अकज्जकरणप्पवंचो ? , कहिं एवंविहा किच्चा-ऽकिच्चपय-
त्थपच्चायणपवणा वाणी ? कहं वा तविहं सयं दुम्मेहदुविलसियं ? , सच्चवा अविभावणिज्जा कम्मपरिणई न वियार-
भारगोयरमरिहइ—त्ति चिंततो संभासिओ भगवेण—भो महाणुभाव ! इममासणमलंकरेसु ति । तओ ईसिकयप्पणामो
आसीणो अयलो । भणिओ य भगवेण—भद् ! किमुविग्गो व लक्खीयसि ? । सहस्सजोहिणा जंपियं—भयवं ! असुहल-
क्खणनिम्मायमुत्तिणो अम्हारिसा पए पए उव्विग्गा चेव, केत्तियं साहिज्जइ ? । तओ आपायसीसं तदंगमाभोगिऊण भणियं
भगवेण—भो महाभाग ! मा मा एणं सुहलवसु, जओ सामुदसवलक्खणमुदासंवादिणी तुज्झ मुत्ती, तस्सत्थं गिज्जइ—

नाभिः स्वरः सच्चमिति प्रशस्तं, गम्भीरमेतत् त्रितयं शुभाय । उरो ललाटे वदनं च पुंसां, विस्तीर्णमेतत् त्रितयं विशिष्टम् ॥१॥
वक्षोऽथ कक्षा नख-नाशिका-ऽऽस्य-कृकाटिकोश्चेति षड्व्रतानि । इस्वानि चत्वारि तु लिङ्ग-पृष्ठी, ग्रीवा च जङ्घे च सुखप्रदानि ॥२॥

नेत्रान्त-पाद-कर-तालव-ऽधरोष्ठ-जिह्वा, रक्ता नखाश्च खलु सप्त सुखावहानि ।

इत्यादिलक्षणवचांसि भवच्छरीरे, निर्दूषणानि सकलान्यपि संवदन्ति

॥ ३ ॥

अचलेनोक्तम्—भवतु शेषम्, भगवन् ! आयुर्दीर्घं मम ? न वा ? इति । ततस्तत्करतलमालोक्य भणितं भागवतेन—
भो महात्मन् ! सुचिरायुरसि, यतः—

१ स्वकं दुर्मेधादुर्विलासितम् ॥ २ तदङ्गम् 'आभोग्य' निरीक्ष्य ॥ ३ मकारोऽत्रालाक्षणिकः ॥ ४ तच्छास्त्रम् ॥ ५ 'का' चेति प्रती ॥

प्रभावना-
चारे अच-
लकथा-
नकम् ९ ।

सामुद्रिकम्

॥ ५० ॥

अणवरयकडुयकक्खडरडंतंभेरवकुडुंबदुप्पेच्छं । पुग्गुर[व]घोरघूयडकयभीममहातुमुलरावं ॥ १ ॥
भल्लुंकंमोक्फेकारडामरं भमिरभूरिवेयालं । चीयद्वदद्वमयमंसभक्खणंऽक्खणियसिवचकं ॥ २ ॥
एगत्थ कत्तिउक्कित्तपेसिमैयजुसियजोइणीवंदं । अन्नत्थ मुक्फुट्टुडुहासपरिभमिरभूयकुलं ॥ ३ ॥
एगत्थ कलुणसरविहियरोयणारावडाइणीविंवं । अन्नत्थं तालतरुदीहजंघघुम्मंतरकंखउलं ॥ ४ ॥
तम्मि एवंविहे' मसाणे अयलो अयलो व ईसिं पि अखुंभन्तो जाव केत्तियं पि भूभागं गओ ताव एगो महा-
पिसाओ उद्ववद्वकविलकेसपासो, फुरंततारपिंगललोयणो, कंधेराकुडुकुहरपसुत्तमहाविसविस[ह]रफारफुकारुग्गीरियगरुय-
सिहिसिहाजालो, दाहिणकरेण कवालं इयरेण जेमभमुहाकोणकुडिलं कत्तियमुव्हंतो, 'महामंसं कत्थइ लब्भइ ?' ति पुंणरुत्तं
वाहरंतो पडिओ से चक्खुगोयरं । तओ परमसाहसार्वरियहियएण भणिओ से अयलेण—भद् ! कि मग्गसि ? । पिसाएण
जंपियं—अचंतं लुहाकिलंतो महामंसं मग्गेमि, न से[से]सु मंसेसु अभिरुइ ति । अयलेण भणियं—मा विसीयसु, पूरेमि

१ अनवरतकडुककेशरटद्वैरवकुडुम्बदुप्पेक्षम् । पुग्गुरवघोरघूककृतभीममहातुमुलरावम् ॥ २ 'तभैरवककडकुडुं' प्रती ॥ ३ भल्लुङ्गमुक्फेत्कारभयङ्करं
अमणशीलभूरिवेतालम् । चिताऽर्धदग्धसृतकमांसभक्षणाक्षणिकशिवाचकम् ॥ ४ 'कमेक' प्रती ॥ ५ 'णखणि' प्रती ॥ ६ एकत्र कर्तिकोत्कृत-
पेक्षितकजुषितयोगिनीवृन्दम् । अन्यत्र मुक्फुट्टुडुहासपरिभ्रमणशीलभूतकुलम् ॥ ७ 'सियमयज्जुसि' प्रती ॥ ८ एकत्र करुणस्वरविहितरोदनारावडाकिनी-
बिम्बम् । अन्यत्र तालतरुदीर्घजङ्घपूर्णदूरक्षःकुलम् ॥ ९ 'त्थ डाल' प्रती ॥ १० 'रखउ' प्रती ॥ ११ 'हे समाणे' प्रती ॥ १२ 'अचल इव'
गिरिवत् ॥ १३ 'अन्नो जा' प्रती ॥ १४ कन्धराकोष्ठकुहरप्रसुप्तमहाविषविषधरस्फारफुत्कारोद्गीरितगुरुकशिखिशिखाजालः ॥ १५ यमभुकुटिकोणकुटिलां
कर्तिकासुद्वहन् ॥ १६ 'डिलकत्तियं सु' प्रती ॥ १७ वारंवारम् ॥ १८ 'वूहिय' प्रती । —आपूरित— ॥ १९ 'महामांसं' मनुष्यमांसम् ॥

श्मशान-
वर्णनम्

देवभद्वरि
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।

॥ ५१ ॥

परमत्थेण कारणभूओ, कहमन्नहा एयवइयरं कोइ मुणंतो ? सवहा महाणत्थकारी अहं, तथाहि—

एगं लिंगी एसो अन्नं तह लक्खणोवएसी मे । वीसासमुवगओ वि य तह दंसियपणयभावो य ॥ १ ॥

कैहमवगणिय समग्गे एयमहं दूरवत्तनयमग्गो । एवंविहं अकिच्चं ही ही ! नणु वैवसिओ काउं ? ॥ २ ॥

बहुसाहियम्मि कजे तुण्हिको होज पयडमवि लोए । अइपावपरिगएणं इमं पि वयणं न संभरियं ॥ ३ ॥

इहलोइयतुच्छपओयणत्थमित्थं अकिच्चलक्खं पि । काउं कंक्खइ जीवो नावेक्खइ तैकयं दुक्खं ॥ ४ ॥

इय अंविभावियकिच्चस्स होउ एयस्स मज्झ पच्छित्तं । जीवियचागो सिहिभक्खणेण जलपविसंणेण वा ॥ ५ ॥

एवं कयनिच्छओ सहस्सजोही अण्णाइक्खिऊण कस्सइ वत्तं मज्झरत्ते नीहरिओ घराओ, गओ एगंतपच्चंतसन्निवेसं, पारद्धो कट्ठाणि मीलिउं । दिट्ठो य अणेण एगो एगंतवासी एगपायनिहियसवसरीरभारो मायंडमंडलुम्मुहानिमेसनिवेसि-
यनयणो काउस्सग्गगओ तवस्सि त्ति । 'होउ ताव, सौयत्तं मरणं, पुच्छामि ताव इमं—किमेवं एस किलिस्सइ ?' त्ति ।
गओ अयलो तस्स समीवं, निवडिओ चलणेसु, उट्ठिओ वि पज्जुवासिउमादत्तो । खणंतरे य पारियकाउस्सग्गो पुच्छिओ
णेण साहू—भयवं ! किंनिमित्तमेवं अप्पा संताविज्जइ ? । मुणिणा भणियं—

नहि गरुयरोगविरहे विरोयणोसह-विसोसणप्पमुहं । अभिनंदइ किरियं कोइ कीरमाणं सुमुद्धो वि ॥ १ ॥

१ एगो प्रती ॥ २ कथमवगणय्य समग्रम् ॥ ३ 'व्यवसितः' लग्नः ॥ ४ तत्कृतम् ॥ ५ अविचारितकार्यस्येत्यर्थः ॥ ६ °समाणेणं प्रती ॥ ७ अनाख्याय
कस्यापि वार्ताम् ॥ ८ एकपादनिहितसर्वशरीरभारः मार्तण्डमण्डलोन्मुखानिमेसनिवेशितनयनः ॥ ९ स्वायत्तम् ॥ १० विरेचनीषधविशोषणप्रमुखाम् ॥

प्रभावना-
चारे अच-
लकथा-
नकम् ९ ।

॥ ५१ ॥

न य भूरिपावपब्भारभारियं अप्पयं अपेहिता । कट्ठाणुट्ठाणमहो ! एवंविहमारभइ को वि ॥ २ ॥

ता मुद्धमुह ! एयनिमित्तं । अयलेण भणियं—भयवं ! जहावित्तं तुम्ह वित्तंतं फुडक्खरं सोउमिच्छामि । मुणिणा
भणियं—जइ एवं ता सुणसु—

अहं हि कायंदीए पुरीए वणसीहो नाम पारद्धिओ आसि । नियठकुरेण समं अहेडयं काउं अडविं गओ । तहिं च
मयंकुलमुद्दिसिय ठकुरवयणेण पारद्धो पंचमुग्गारसरो गेयरवो । तंदाय[ण]णुप्पन्नसवणसुहसंदोहसम्मीलियलोयणं निदाय-
माणं व समीवमुवसप्पिउमारद्धं मयंकुलं । खिंतो य आयन्नमायट्ठिऊण ठकुरेण तरुमूलनिलीणेण तयभिमुहो सिंलीमुहो ।
विद्धा य तेण वेलासासवत्तिगुरुगम्भरमंदगामिणी हरिणी । पीडापब्भारविदिन्नोदरा दूरपडियफुरफुरायमाणगम्भा य
विरसमारसंती धस त्ति धरणीयले पडिया । तं च तहाविहविसमदसावडियमवलोयमाणंस्स मह जाया महती दया ।
'अहो ! अहमिमस्स अकज्जस्स निमित्तं' ति कुविओ अप्पणो उवरि । ससरं सैरासणं मोडिऊण वेगेण धाविओ गिरिसिराव-
डणं काउं । खलिउमपारयंतो य वलिओ विलक्खो ठकुरो । अहं च गिरिसिराओ पडंतो पडिसिद्धो तदेसकयकाउस्सग्गेण
चारणसमणेण, पन्नविओ य । जहा—

१ अपेक्ष्य ॥ २ 'आखेटकम्' मृगया ॥ ३ मृगकुलम् ॥ ४ तदाकर्णनोत्पन्नश्रवणसुखसन्दोहसम्मीलितलोचनम् ॥ ५ खिन्नो य प्रती ॥ ६ आकर्ण-
माकृष्य ॥ ७ बाणः ॥ ८ वेलासासवत्तिगुरुगम्भरमन्दगामिनी ॥ ९ पीडाप्राग्भारविदीर्णोदरा दूरपतितस्फुरत्स्फुरायमाणगर्भा ॥ १० °णस मं प्रती ॥
११ 'शरासनं' धनुः ॥

तपस्विमुने-
रात्मकथा

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ५२ ॥

जइ निवियप्पमप्पा एवं परिकप्पिओ तए हंतुं । ता हणसु तह कइं पि हु जहा हओ होइ सुंहओ सो ॥ १ ॥
सुहतो य होइ सो पुण पयंडतवकम्मनिम्महिजंतो । गिम्हुम्हायावणतरणितेयताविज्जमाणो य ॥ २ ॥
सिसिरसतुसारमारुयसीयफरिसा.....हम्ममाणो य । जावजीवं सज्झाणकोट्टयट्ठावणेणेव ॥ ३ ॥
इय भइ ! जइ सच्चं चिय किं पि वेरग्गं ता उग्गमायरसु धम्मं—ति अणुसासिओ पवन्नो हं सामन्नं । एवं च दुरणुचरेण
कट्टकलावेण अप्पाणं झोसंतो विहरामि त्ति ॥ ४ ॥
इमं च सम्ममवधारिऊण 'समाणरोगत्तणेण एयमेव ओसहं' ति मन्नमाणेण अयलेणावि गहिया तदिक्खा । दुकरतव-
चरण-करणपरो य गाम-नगरा-उगाराभिरामं वसुंधराभोगं विहरिउमारद्धो । अवि य—
सो नत्थि तवविसेसो सुदुक्को वि हु न तेण जो तविओ । सुत्तं पि नत्थि तं जन्न तेणं फुडमहिगयं सम्मं ॥ १ ॥
फुट्टट्ठाहासवेयालविहियडकारडाङ्गीभीमं । तं नत्थि सुसाणं भूयभवणमवि सो न जत्थ ठिओ ॥ २ ॥
एवं च अणुत्तरतव-सच्च-सोय-विरिउल्लासवसेण तस्स जाया बहवो लद्धिविसेसा । तम्माहप्पेण भुयगो व फणारयणेण, कुरंगराउ
व केसरसडांकडप्पेण, करिवरो व कैलहोयधवलदसणमुसलजुयलेण लोयाणं पमोयं भयं च उप्पायंतो महाणुभावो परं पसिद्धिं गओ ।

१ तए हंतुं प्रती ॥ २ 'सुहतः' सम्मरणं प्रापितः ॥ ३ प्रचण्डतपःकर्मनिर्मथ्यमानः । ग्रीष्मोष्मातापनातरणितेजस्ताप्यमानश्च ॥ ४ 'रणते' प्रती ॥ ५ सम्ममव प्रती ॥ ६ तदिक्खा प्रती । तदीक्षा ॥ ७ विरहिउ प्रती ॥ ८ ते य फु प्रती ॥ ९ स्फुटाट्ठाहासवेतालविहितडकार-
डाकिनीभीमम् ॥ १० 'डाकडकडप्पे' प्रती । केसरसटासमूहेन ॥ ११ कलधौतधवलदशनमुशलजुयलेन ॥

कनिष्ठिकामूलभवा गता या, प्रदेशिनी-मध्यमिकान्तरालम् । करोति रेवा परमायुषं, सा प्रमाणहीना तु तदनमायुः ॥१॥
एवं च खणमेकं विगमिऊण पिसायनिवेइयत्थजायपच्चओ अइलो गओ सट्ठाणं । वाहराविओ रन्ना । कयपणामो य
पुच्छिओ सायरं—कहसु चोरवुत्तंतं ति । ततो एगंते सिट्ठो जहट्ठिओ तव्वुत्तंतो अयलेणं । रन्ना जंपियं—को एत्थ पच्चओ ? ।
अयलेण भणियं—देव ! तस्सयणहेट्ठओ भूमीहरे मोसजायमसेसमच्छइ त्ति । तओ सीसवेयणाकैइयवं काऊण विसज्जि-
यसभालोगो पसुत्तो राया सेज्जाए । पारंभिया तदु[व]समोवयारा । 'न जाओ विसेसो' त्ति वाहराविया मंतवाइणो । अक-
यपडियारा ते वि गया जहागयं । ताहे रन्ना सो वि भगवो वाहराविओ । सायरदिन्नासणो संभासिउमारद्धो । पुरिसे य
पेसिऊण खणाविओ तदासमो । नीहरियं मोसं, आणीयं रायभवणे । आहूँओ तवेलं महायणो, दंसियं तं मोसजायं । पच्चभि-
न्नायमसेसं महायणेणं । विलक्खीभूओ भागवओ, पुच्छिओ य रन्ना—भो पासंडियाहम ! को एस वुत्तंतो ? त्ति । अच्चंतदु-
विलसियमप्पणो पायडीभूयमवगच्छिऊण लज्जायमाणो मोणमवलंबिऊण ट्ठिओ हेट्ठागुहो । विहडिया से पुन्नपरिवाडी, तैट्ठो
ज्झाणपयरिसो । सिद्धकज्जो दुज्जणो व दूरीहूओ चेडओ मुक्को जीवियवासाए । तओ उग्गसासणत्तणेण राइणा जायपबलको-
वावेणेण नयरतिय-चउक्क-चच्चरेसु रासभसमारोवणपुरस्सरं भमाडिऊण, आघोसणापुवं निवेइऊण वुत्तंतं, महया दुक्खमारेण
माराविओ एसो । निसामिओ तव्विणासवइयरो सहस्सजोहिणा । जाओ से महंतो पच्छायावो—अहो ! अहमेवंविहमहापावस्स

१ तव्वमपण प्रती । तच्छयनाधस्तात् ॥ २ 'मत्थइ' प्रती ॥ ३ 'कइययं का' प्रती । शीर्षवेदनकैतवम् ॥ ४ 'इए त' प्रती ॥ ५ अघोमुखः ॥
६ वुट्ठितो ध्यानप्रकर्षः ॥

प्रभावना-
चारे अच-
लकथा-
नकम् ९।

॥ ५२ ॥

देवमहसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ५३ ॥

सामन्नेण वि एयं गुणपयरिसपेहणेण उवउत्तो । तं किं वै जं न पुत्तं पुहइवई नूणमैज्जिणइ ? ॥ ४ ॥ किं च—
सगुण-विगुणाणुरूवं लिंगिसु भिच्चेसु वा पउंजंतो । पडिवत्ति राया जणइ तग्गुणावज्जणे जुत्तं ॥ ५ ॥
सुगुणा य कह णु नरवर ! तत्थ दहं संभवंतु जत्थ दया । नेवऽत्थि वेत्थिनिग्गहसारं च तवो वि दुरणुचरं ? ॥ ६ ॥
दस-अट्टदोसरहिओ महिओ ससुरा-ऽसुरेण वि जैएण । देवो वि नेव निम्मलकेवलबलकलियतइलोको ? ॥ ७ ॥
एवं गंभीरपयत्थनिम्भरं भारइं निसंमिच्चा । दरलज्जामउलियनयणपंकओ पत्थिवो भणइ ॥ ८ ॥

भयवं ! तुमं जमाइससि तैमियाणिमवस्सं काउं अभिलसइ मम मणो, केवलं केणइ निमित्तेणाकालकुवियकयंतकवलि-
जंतरज्जसारसिंधुरावलोयणवाउलत्तणेण न भवणे न वणे न सयणे न आसणे न छुहत्तस्स न भुत्तस्स न सुत्ते न रत्ते न दिणे
न रयणीए मणागं पि संपइ संपजइ मे रइ त्ति काऊणाणुग्गहं भयवं ! साहेसु तं दुनिमित्तं तदुवसमं च, जेण लंघियं विस-
मावयावडणो निरुव्विग्गो तुम्ह पायपंकयमाराहेमि त्ति । साहुणा भणियं—महाराय ! चिरकालियं पि दुक्कयं अज्ज वि
नद्धसल्लं व खुडुकंतं न विरमइ, अओ कहमवरं काउं जुज्जइ ? कए वि को वा गुणो होही ? । राइणा भणियं—मा मेवं
जंपह, तुम्ह पायपायवमल्लीणो खु एसो जणो 'नोवेक्खिउं जुत्तो । किंच—

१ गुणप्रकर्षप्रेक्षणन ॥ २ न प्रतौ ॥ ३ अर्जयति ॥ ४ 'विगणा' प्रतौ ॥ ५ 'वस्तिनिग्रहसारं' ब्रह्मचर्यप्रधानम् ॥ ६ जगता ॥ ७ निशम्य ।
ईषलज्जामुकलितनयनपङ्कजः ॥ ८ तविया' प्रतौ ॥ ९ अकालकुपितकृतान्तकवलीयमानराज्यसारसिन्धुरावलोकनव्याकुलत्वेन ॥ १० लङ्घितविषमापदापतनः
निरुद्विग्नः ॥ ११ नद्धस' प्रतौ ॥ १२ नोचलक्खि' प्रतौ ॥

हरि-हर-दिवायर-बुद्ध-चंडि-गंयमुहपमोक्खदेवेहिं । आराहिएहिं वि चिरं शुणिएहिं पूइएहिं पि ॥ १ ॥
जं नो सिद्धं कजं तं पि हु सिज्जइ य जइ तुमाहिंतो । ता तुम्ह सासणमहं जावजीवं पवज्जामि ॥ २ ॥
इहलोइयं हि कजं तुच्छं तं पि हु न सिज्जइ जत्तो । दुस्सद्धेयं तत्तो गुरुपरलोयत्थनिव्वहणं ॥ ३ ॥
एवं ठिए वियप्पं मोत्तुं भयवं ! करेसु मह बुत्तं । इय सिद्धे तन्निच्छयमुवलब्भ तवस्सिणा भणियं ॥ ४ ॥
जइ एवं ता नरवर ! सुसाहुपयपउमखालणजलेण । अब्भोक्खिऊण रक्खसु गयजूहं रोगरैक्खसओ ॥ ५ ॥
न तुमाहिंतो वि परो एत्थ सुसाहु त्ति जंपिरो राया । तंप्पायसोहणजलं वेत्तुं सव्वं तयं कुणइ ॥ ६ ॥
विसमिव पीऊसहयं तमं व दिवसयरकिरणपडिरुद्धं । वेगेण रोगजायं निन्नद्धं कुंजरकुलाओ ॥ ७ ॥
तो परितुट्ठो राया जोडियकरसंपुडो भणइ साहुं । भयवं ! वारणवाही केण निमित्तेण जाओ ? त्ति ॥ ८ ॥
शुणिणा भणियं नरवर ! भागवयमुणी हणाविओ तुमए । जो पुव्विं सो मरिउं रक्खसदेवत्तणं पत्तो ॥ ९ ॥
सरिऊण पुव्ववेरं तुज्ज सरीरम्मि अपभवमाणो सो । एवं पि होउ दुक्खं ति हत्थिणो हणिउमादत्तो ॥ १० ॥
जाणियजहट्ठियत्थो राया नयरीए सव्वठाणेसु । पडहपडिहणणपुव्वं आघोसणमिय करावेइ ॥ ११ ॥
जिणसासणं चिय परं परमं मंगलमुदारमाहण्यं । परमोसहं च इह-अन्नभवियवाहीण विविहाण ॥ १२ ॥
इह थेवं पि अवन्नं अपक्खवायं च अबहुमाणं च । जो काही सो दंडं नियमा लहिही उभयभवियं ॥ १३ ॥

१ गजमुखः—गणपतिः ॥ २ चिरं मुणि' प्रतौ ॥ ३ सुसाधुपदपद्मक्षालनजलेन । 'अभ्युक्ष्य' सिकत्वा ॥ ४—राक्षसात् ॥ ५ तत्पादनशोधनजलं ग्रहीत्वा ॥

प्रभावना-
चारे अच-
लकथा-
नकम् ९ ।

॥ ५३ ॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सम्मत्त-
पडलयं ।
॥ ५४ ॥

इय पन्नविउं लोयं स महप्पा भूवई जिणमयम्मि । तह कह वि वट्ठिओ सेणिउं व जह किच्चिमणुपत्तो ॥ १४ ॥
अयलो वि मुणी काउं पभावणं एरिसं हि तित्थस्स । तित्थयरनामगोयं कम्मं सम्मं सैमज्जिणिउं ॥ १५ ॥
सोहम्मं उववन्नो तैतो वि भूओ महाविदेहम्मि । उप्पज्जंतनिरंतरजिण-हलि-हरि-चक्कवट्ठिम्मि ॥ १६ ॥
वच्छाविजए सिरिजयपुरीए रत्तो पुरंदरजसस्स । देवीसुदंसणाए चउदससुस्सुमिणकैयसूओ ॥ १७ ॥
गम्मे पाउब्भूओ समुच्चियसमए य जम्ममणुपत्तो । अहिसित्तो य सुरा-सुरवग्गेण मेरुसिहरम्मि ॥ १८ ॥
सुमुहुत्ते जयमित्तो त्ति नामधेयं पयट्ठियमिमस्स । एवं च सो महप्पा कमेण पत्तो वि तारुन्नं ॥ १९ ॥
पाणिग्गहणमकाउं रायसिरिं मणहरं अपरिभोत्तुं । संवच्छरियं दाणं दवाविउं दुत्थियजणाण ॥ २० ॥
लौगंतियतियसहिओवएससविसेसवट्ठिउच्छाहो । बत्तीससुरेसरकीरमाणनिकखमणवरमहिमो ॥ २१ ॥
तिजयं एगजयं पिव एगत्थुम्मिलियमणुय-सुर-असुरं । कुणमाणो पडिवन्नो निस्सामन्नं च सामन्नं ॥ २२ ॥
तो सुक्कज्झाणानलनिमूलनिद्वुधाइकम्मदुमो । उप्पन्नकेवलालोयलोइयासेसतइलोको ॥ २३ ॥
सिंहासणोवविट्ठो उवरिधरिजंतसेयल्लत्ततिगो । देहदुवालसगुणियामरतरुणा सोहमाणो य ॥ २४ ॥

१ सेनिउ प्रतौ ॥ २ समर्थ ॥ ३ तत्तो प्रतौ ॥ ४-कृतसूचः ॥ ५ 'प्रतिष्ठितं' कृतम् ॥ ६ तारन्नं प्रतौ ॥ ७ लोकान्तिकत्रिदशहितोपदेश-
सविशेषवर्धितोत्साहः । द्वात्रिंशत्सुरेश्वरक्रियमाणनिष्क्रमणवरमहिमः ॥ ८ तिगयं प्रतौ । त्रिजगद् एकजगद् इव एकत्रोन्मीलितमनुजसुरासुरम् । कुर्वाणः
प्रतिपन्नः निःसामान्यं च श्रामण्यम् ॥ २२ ॥ ततः शुक्लध्यानानलनिर्मूलनिर्दग्धघातिकर्मदुमः । उत्पन्नकेवलालोकलोकिताशेषत्रैलोक्यः ॥ २३ ॥ सिंहासनो-
पविष्टः उपरिध्रियमाणश्चेतच्छत्रजिकः । देहद्वादशगुणितामरतरुणा शोभमानश्च ॥ २४ ॥

अन्नया य निब्भरपुरीओ समागया तं पएसं तवस्सिणो । वंदिओ सो तेहिं । पुच्छिया य अणेण विहारसुत्थयं ।
सिद्धं च तेहिं, जहा—तत्थ य राया रामचंदो सासणपच्चणीयपरतित्थियजणजणियवेसमणस्सो न सुट्ठु सैमणसंघम्मि
वट्ठइ त्ति । ततो अयलसाहू सासणावमाणं सोढुमचयंतो त्ति गओ निब्भयपुरीए । वुत्थो वुप्फावयंसाभिहाणे उज्जाणे ।
तम्मि पुण समए तस्स राइणो गयवराणं जाओ महावाही । कीरमाणेसु वि अणेगेसु भेसहपओगेसु, अच्चिजमाणेसु
देवयाविसेसेसु, कीरंतेसु लक्खहोमेसु, तप्पिज्जंतोसु वि नवग्गहेसु, संतिकम्मवावडेसु वि पुरोहिणसु नोवसंतो मणागं पि ।
दो चत्तारि पंच य पइदिणं मरिउमारद्धा हत्थिणो । अच्चंतमादन्नो राया । सिद्धं च से एगेण नरेण अयलसाहुणो आगमणं ।
तं च सोच्चा तुट्ठो राया । 'जहा पुंवं तकरो परिन्नाओ तहा करिमरणनिदाणं पि मुणिही इमो' त्ति विभावितो गओ अयल-
समीवं । वंदिऊण सिणेहसारं आसीणो मेइणीवट्ठे महीवई । मुणिणा वि सुपसन्नवयणविन्नासेण सुनिउणजुत्तिगरुई पारद्धा
धम्मकहा । जहा—

जं साहिउं न तीरइ पोरिसविच्चीए मइबलेणं वा । भुवणे वि जं दुलंभं सिज्झइ धम्मणेण तं पि फुडं ॥ १ ॥
सो पुण नरवर ! तुम्हारिसाण उच्चियप्पवित्तिकरणेण । चउरासमेसु वि सया सैमदिट्ठित्तेण होइ जओ ॥ २ ॥
नोएणं पालितो सवेसु वि आसमे सरिसदिट्ठी । पाउणइ पुहइपालो तं कयसुकयस्स लब्भागं ॥ ३ ॥

१ शासनप्रत्यनीकपरतीर्थिकजनजनितद्वेषमनस्कः ॥ २ सुमं प्रतौ ॥ ३ पुष्पावतंसभिधाने ॥ ४ अत्यन्तमाकुलित इत्यर्थः ॥ ५ 'शिष्टं' कथितं
च तस्य ॥ ६ पुण्वत् प्रतौ ॥ ७ सुमिणा प्रतौ ॥ ८ समदृष्टित्वेन ॥ ९ न्यायेन ॥ १० 'तत्कृतसुकृतस्य' चतुराश्रमकृतसुकृतस्य षष्ठं भागम् ॥

प्रभावना-
चारे अच-
लकथा-
नकम् ९ ।

अष्टौ प्राति-
हार्याणि

॥ ५४ ॥

राजधर्म-
निष्ठस्य
राज्ञः प्रजा-
कृतधर्मषष्ठ-
भागस्य
प्राप्तिः

देवमहस्रि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ५५ ॥

॥ अर्हम् ॥

कयसम्मत्तथिरत्तो जइ वि नरो तह वि वंछियं वत्थुं । पंचनमोकारे चिय भत्तिपरो पावए परमं ॥ १ ॥
अरहंता सिद्धा स्रिणो य उज्झाय-साहुणो चेव । परमिद्धिणो हु एते एयन्नमणं नमोकारो ॥ २ ॥
एत्तो चिय एयाणं कीरंतो सायरं नमोकारो । एसो समग्गकल्लाणकारणं जायइ जियाण ॥ ३ ॥
एक्केकमक्खरं पि हु पंचनमोकारसन्तियं जीवो । बहु-बहुतर-बहुतमपावैखयवसा लहइ भावेण ॥ ४ ॥
स्रो इव तिमिरभरं पहणइ चिंतामणि व दोगच्चं । चितियमित्तो य इमो भयवग्गं नासइ समग्गं ॥ ५ ॥ तहाहि—
नाभिहवई दवो तं दूमइ न मयाहिवो सुकुद्धो वि । सप्पो वि नाभिसप्पइ न वि चंपइ मत्तपील वि ॥ ६ ॥
सत्तू वि तं न बाहइ न विराहइ भूय-साइणिगणो वि । चोरेइ तकरो न वि न कमइ तं वारिपूरो वि ॥ ७ ॥
अहवा किमित्तिणं ? इह-परलोए सवंचियं लहइ । जैस्स मणे नवकारो सिरिदेवो एत्थुदाहरणं ॥ ८ ॥ तहाहि—
नीसेसदेससविसेसपायडे जणवयम्मि पंचाले । कंपिल्लमत्थि नयरं [नियंरं]मयरंजियंजणोहं ॥ ९ ॥
गेहाइ बहुधणाइ धणं पि सुवियड्डवड्डियाणंदं । सुवियड्डा वि हु जिणहरकयजत्ता-पहवण-पूयमहा ॥ १० ॥

१ 'नवकार' इति नाम्ना प्रसिद्धे पञ्चनमस्कारसूत्रे ॥ २ उपाध्याय- ॥ ३ 'वक्खय' प्रती ॥ ४ 'इ ववो' प्रती । दावानलः ॥ ५ मत्तहस्ती ॥
६ स्ववाञ्छितम् ॥ ७ तस्स प्रती ॥ ८ प्रकटे-प्रसिद्धे ॥ ९ निजरम्यतारजितजनौघम् ॥ १० 'यजिणो' प्रती ॥ ११ सुविदग्धवर्धितानन्दम् ॥

जिणगेहाणि वि मुणिजणकीरंतमहत्थसत्थकहणाइ । सत्थाणि वि पसमरसुंभडाइ जम्मि विरायंति ॥ ११ ॥
हारेसु नांयगाणं तरलत्तं कुडिलया य केसाण । कसिणमुहत्तं सिहिणोण न उण लोयाण जत्थ पुरे ॥ १२ ॥
तत्थ रिउंचक्कविक्रमणविहणिउकडतिविक्रमुकरिसो । सिरिहरिसो आसि निवो धणवरिसो तक्कुंयजणाण ॥ १३ ॥
सयलंतेउरतिलओवमाए देवीए कमलसेणाए । जाओ पुत्तो सुस्सुमिणपिसुणिओ तस्स नरवड्डो ॥ १४ ॥
दिज्जमाणधणतुड्डमग्गणं, नच्चमाणपुरजामिणीगणं । मुक्कचारगनिबद्धमाणवं, पूइ[या]मर-मुंगुंद-दाणवं ॥ १५ ॥
संतिकम्मवाउलपुरोहियं, कीरमाणबहुरक्खसोहियं । गिहदुवारभुवि दिन्नसत्थियं, रायलोयपडिपुन्नपत्थियं ॥ १६ ॥
चारुवेसमड-वंठवड्डियं, नाइ निव्वुइनिहाणमुट्ठियं । सवलच्छिलकलियं व सुंदरं, गेय-तूररवपूरियंवरं ॥ १७ ॥
इय तज्जम्मणपडिबंधंथुरं पउरहरिसवड्डणयं । [वड्डावणयं] सव्वायरेण कारावियं रत्ता ॥ १८ ॥
ठवियमुचियम्मि समए सिरिदेवो नाम तस्स तत्तो सो । सयलं कलाकलावं गहाविओऽकालपरिहीणं ॥ १९ ॥
ठविउं जुवरायपयम्मि तं च राया महाविमहेण । चउरंगबलसणाहो निक्खंतो विजयजत्ताए ॥ २० ॥
सोवीर-कोसल-कुसट्ट-कासि-बंगालपमुहनरनाहे । आणानिदेसम्मि ठावितो भग्गदुग्गपहो ॥ २१ ॥
पत्तो स कमेणं कामरूयदेसस्स सीमसंधीए । तम्महिनाहो य तए भणाविओ दूयवयणेण ॥ २२ ॥

१ 'सुभडाइ' जम्मि प्रती ॥ २ हारमव्यस्थितमणीनाम् ॥ ३ 'मुहुत्तं' प्रती ॥ ४ स्तनानाम् ॥ ५ रिपुचक्कविक्रमणविहतोत्कटत्रिविक्रमोत्कर्षः ॥
६ आस प्रती ॥ ७ स्वजनजनानाम् ॥ ८ 'सुणओ' प्रती । पिशुनितः-सूचितः ॥ ९ 'सुगुं' प्रती ॥ १० 'धुरप' प्रती ॥ ११ वर्धापनकम् ॥

पञ्च-
नमस्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

पञ्चनम-
स्कारस्वरूपं
तन्माहात्म्यं

॥ ५५ ॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।

॥ ५६ ॥

पंडिवजसु सेवं मे वंजसु देसं व जुज्झसज्जो वा । संपजसु इय सोउं सो राया जायगुरुकोवो ॥ २३ ॥
हरसिरमंडणदाणेण दूयसम्माणणं लहुं काउं । सयलबलेण समेओ जुज्झद्वुवट्ठिओ ज्झंत्ति ॥ २४ ॥
अह बद्धपरोप्परमच्छराइं, उच्छलियकोवभरनिम्भराइं । जुज्झेण लँग दोणि वि बलाइं, वित्थरिय नौय सायरजलाइं ॥
मुंहवडिय गुडिय गयघड घडन्त, नजंति नाइ डुंगर भिडंत । पक्खरियतरलतरतुरयथडु, कीणासकक्खडिय नं पयडु ॥
रेहंति वेरिकयघोरघाय, बंदियणुगुडुजसप्पवाय । णाणाउह सुहड महापयंड, नच्चंत नाइ जमबाहुदंड ॥
गुल्लुगुलियमहागयपायरक्ख, नर करउकंपियक्खग्ग दक्ख । रविकरि कराल छजंति केम ? गज्जियनवजलहरि विज्ज जेम ॥
औरुद्ध-दुद्धरिउवंठमुक्क, सर भल्लि सेल्ल नं पडहिं उक्क । कयसामिकज फुडु सच्चसंध, हरिसेण नाइ नच्चिय कबंध ॥
अंसिच्छिन्नसेन्नकरिरुहिरपूरि, समरोयहि वेलजलि व पूरि । पवहंति उद्धंठियदंड छत्त, नं कूवखंभजुय जाणवत्त ॥

१ प्रतिपद्यस्व ॥ २ वर्जय ॥ ३ जगिति ॥ ४ लग्ने ॥ ५ इवार्थकमव्ययम् ॥ ६ 'मुखपतिते' अप्रस्थिते कवचित्ते गजघटे घटन्त्यौ ज्ञायते इव पर्वतौ युध्यमानौ । कवचित्तरलतरतुरगसमूहौ कीनाशकर्कशौ इव प्रवृत्तौ ॥ ७ राजन्ते वैरिकृतघोरघाता बन्दिजनोद्धृष्टयशःप्रवादाः । नानायुधाः सुभटा महाप्रचण्डाः नृत्यन्त इव यमबाहुदण्डाः ॥ ८ गुल्लुगुलियतमहागजपातरक्षकाः नराः करोत्कम्पितखड्गाः दक्षाः । रविकरैः करालाः राजन्ते, कीदृशाः ? गजितनवजलधरेषु विद्युतो यथा ॥ ९ आरुद्धदुद्धरिपुवण्ठमुक्ताः शराः भल्लयः 'शैलाः' प्रस्तराः इव पतन्ति उक्ताः । कृतस्वामिकार्याः स्फुटं सत्यसन्धाः हर्षेण इव नर्तिताः कबन्धाः ॥ १० 'सिच्छिन्न' प्रतौ । असिच्छिन्नसैन्यकरिरुधिरपूरेण समरोद्धौ वेलजलेनेव पूरिते । प्रवहन्ति ऊर्ध्वस्थितदण्डानि च्छत्राणि खलु कूपस्तम्भयुक्तानि यानपात्राणि ॥ ११ 'ज्झडिय' प्रतौ ॥

चलियसियचारुचमरो पुरओ पक्खिचत्तकुसुमपयरो य । दिसिपसरियरविनिम्मलभामंडलखंडियतमोहो ॥ २५ ॥
सुरपहयदुंदुहीरवपयडियदुज्जेयपरमरिउविजओ । सव्वसभासानुगदिद्ववाणिनिम्महियसम्मोहो ॥ २६ ॥
पायडियसुगइमग्गो पडिबोहियभूरिभव्वग्गो य । चिरकालं विहरित्ता सिवसोक्खं मोक्खमणुपत्तो ॥ २७ ॥
इय कप्पपायवब्भहियमहियगुरुफलपयाणदुल्ललियं । काउं पभावणं सासणस्स तिन्नो पैरं तरइ ॥ २८ ॥ अपि च—
स्वार्थाय सर्वं कुरुते प्रयत्नमुत्कृष्यतेऽमुत्र गुणः क एव ? । उत्कर्षणीयो हि परोपकारः स चान्यदानादतितुच्छ एव ॥ १ ॥
प्रोक्तो गरीयान् पुनरिह दुक्तसद्धर्ममर्मप्रतिपादनेन । स चाङ्गभाजां हृदि सन्निधातुं प्रभावनां नैव विना हि शक्यः ॥ २ ॥
प्रभावनाकर्तुरतो न कश्चित् परोपकारीत्यपरः पृथिव्याम् । चारित्रभाजोऽपि मुनीश्वरस्य तेनेह सम्यक् कथितः प्रयत्नः ॥ ३ ॥

सर्वोपधाविरहितं सुहितं जगत्यां, सम्यक्त्वरत्नमिदमुक्तं [म] नर्धमित्थम् ।

यस्याचलं हृदि सदैतदकल्मषं च, दारिद्र्यविद्वृत्तिभयं कुत एव तस्य ? ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे अष्टमाचारे अचलकथोक्त्या सम्यक्त्वपटलं समाप्तम् ॥ ९ ॥

१ चलितसितचारुचमरः पुरतः प्रक्षिप्तकुसुमप्रकरश्च । दिक्प्रसृतरविनिर्मलभामण्डलखण्डिततमओषः ॥ २५ ॥ सुरप्रहृतदुन्दुभिरवप्रकटितदुज्जेयपरमरिपु-
विजयः । सर्वस्वभाषानुगदिव्यवाणीनिर्मितसम्मोहः ॥ २६ ॥ प्रकटितसुगतिमार्गः प्रतिबोधितभूरिभव्यवर्गश्च । चिरकालं विहृत्य शिवसौख्यं मोक्षमनुप्राप्तः
॥ २७ ॥ २ सोक्खं प्रतौ ॥ ३ इति कल्पपादपाभ्यधिकमहितगुरुफलप्रदानदुल्ललिताम् । कृत्वा प्रभावनां शासनस्य तीर्णः परं तारयति ॥ २८ ॥ ४ परं
न तरइ प्रतौ ॥ ५ प्रोक्तौ प्रतौ ॥ ६ 'स्यक्त्वथितप्रयत्नः' प्रतौ ॥ ७ 'कनिर्व' प्रतौ ॥ ८ सदैत' प्रतौ ॥ ९ 'विद्वृत्ति' प्रतौ ॥

पञ्चनम-
स्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।
युद्धवर्णनम्

॥ ५६ ॥

प्रभावनो-
पदेशः

सम्यक्त्व-
माहात्म्यम्

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ५७ ॥

सेनि-केउणो व तम-ससहर व हरि-रामण व जुज्झंता । भयतरलच्छं ससुरा-ससुराए परिसाए सच्चविया ॥ ३२ ॥
असि-चक-कुंत-सवलं-सुरुप्पपमुहाउहेहिं जुज्झंता । तंडवियबाहुदंडा मल्लो व परोप्परं लगा ॥ ३३ ॥
उटुंत-पडंतेहिं विलुलियकेसापडंतकुसुमेहिं । सा समरमही महिलं व सहइ दोहिं पि देरमलिया ॥ ३४ ॥
अच्छरियभूयभूवइरणपेहणनिन्निमेसचक्खुण । आसि विसेसो सुर-माणवाण नह-भूमि[ठाण]कओ ॥ ३५ ॥
अह जंमदंडुडामरभुयदंडोन्नघायघुम्मंता । वणवारण व पंचाणण व वा वड्डिउकरिसा ॥ ३६ ॥
मुंढिप्पहारपडिरवविहडियबंभंडभंगं कयसंका । निस्संकमुक्ककमभरथरहरियसकाणणधरंता ॥ ३७ ॥
तंवेलावडणुप्पडण-घडण-विहडणपवत्तणाकुसला । समसमरजया जाया ते दोन्नि वि हरि-विरंवि व ॥ ३८ ॥ किंच—
किं सिरिहरिसो कामरुयनरवरो अहव समरपरिहत्थो । दुल्लक्खमिणं तंक्खणमहेसि सुमहेसिणो वि परं ॥ ३९ ॥
तुल्लगुणत्ते एकस्स वज्जणं लज्जणं इयरगहणं । इय ते दोन्नि वि वरिय व तक्खणं विजयलच्छीए ॥ ४० ॥
एत्थंतरम्मि तंप्परमपोरिसुकरिसहरिसिया तियसा । मुंचंति कुसुमवरिसं ताणुवरिं चारु जुज्झंति ॥ ४१ ॥

१ शनिकेतू इव तमःशशधरौ इव ॥ २ ल-कखुरुं प्रती । शवलं-कुन्तभेदः ॥ ३ तडवियडवां प्रती । ताण्डवित-नत्तित ॥ ४ ल च स्तं प्रती ॥ ५ इषन्मृदिता ॥ ६ आश्चर्यभूतभूपतिरणप्रेक्षणनिर्निमेषचक्षुषाम् । आसीद् विशेषः सुरमानवानां नभोभूमिस्थानकृतः । सुराः नभसि स्थिताः मानवाश्च भूमौ स्थिता इति भावः ॥ ७ यमदण्डभयङ्करभुजादण्डान्योन्यघातघूर्णमानौ ॥ ८ दंडुन्नो प्रती ॥ ९ मुष्टिप्रहारप्रतिरवविष-टितब्रह्माण्डभङ्गकृतशङ्कौ । निःशङ्कमुक्ककमभारकम्पितसकाननधरान्तौ ॥ १० भंडकं प्रती ॥ ११ तद्विलापतनोत्पतनघटनविघटनप्रवर्तनाकुशलौ । समसमरजयौ जातौ ॥ १२ णुप्पिडं प्रती ॥ १३ परिहस्तः-निपुणः ॥ १४ तक्खणं प्रती ॥ १५ तत्परमपौरुषोत्कर्षदृष्टाः त्रिदशाः ॥

पञ्चनम-
स्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

॥ ५७ ॥

दूरं उस्सारित्ता य चिंति भो राइणो ! मुयंह रोसं । वच्चह जहागयं नत्थि नूण तुम्हाण पडिमल्लो ॥ ४२ ॥
विजयसिरी तुम्हाणं मज्झंत्थ चिय समुवहउ रागं । अत्थंतुदयंताणं ससि-दिवसयराण संज्झ व ॥ ४३ ॥
इय ते भूमीवइणो सुरवयणुवरोहसंहरियंसमरा । असंमत्तवंछियत्था सं ठाणं पडिगया नवरं ॥ ४४ ॥
सिरिहरिसो रिउणो अकयनिग्गहं विग्गहं किलेसफलं । अप्पाणं अप्पाणं व चिंतमाणो ददं विमणो ॥ ४५ ॥
रणरणयमुवहंतो लज्जाए जणं पि दट्टुमर्चयंतो । सिरिदेवं नियरज्जे ठविउं सासेउमाढत्तो ॥ ४६ ॥

वच्छ ! सिरी हरिणो वि हु न थिरा रज्जं च बहुविहावायं । अजसो य नरयहेऊ ता तुह सांहिप्पए किं पि ॥ ४७ ॥
अट्ट न कीरंति सया अट्ट य कीरंति अट्टं मुच्चिंति । अट्ट धरिजंति मणे न वीससेयवमडुन्हं ॥ ४८ ॥
खलसंगो कुकलत्तं कोहो वसणं मओ य कुधणं च । कुग्गाहो मुक्खत्तं अट्ट न कीरंति एयाइं ॥ ४९ ॥
कित्ती सुगुणभासो कलासु कुसलत्तणं सुमित्तो य । दक्खिन्नं करुणा उज्जमो दमो अट्ट कीरंन्ति ॥ ५० ॥
निहंजिमा अविणतो कुसीलया निट्टुरत्तणं माया । अनओ अजसमसच्चं अट्ट वि मुच्चंति सच्चं ति ॥ ५१ ॥
उवयारो पडिवन्नं, सुभासियं मम्म सुद्धविज्जा य । देवो य गुरु धम्मो अट्ट धरिजंति हिययम्मि ॥ ५२ ॥

१ सुहय रोसं प्रती ॥ २ ज्झत्थो चिय प्रती ॥ ३ यसयसमरा प्रती ॥ ४ असमाप्त-॥ ५ स्वम् ॥ ६ आत्मानं 'अप्राणं' निर्बलम् ॥ ७ 'रणरणकं' उद्वेगम् ॥ ८ अशक्नुवन् ॥ ९ देवन्नियं प्रती ॥ १० कथ्यते ॥ ११ इय सुं प्रती ॥ १२ रत्ति प्रती ॥ १३ निलज्जिं प्रती ॥ १४ मम सुद्धविं प्रती ॥

अष्टाष्टौ अ-
कर्त्तव्यकर्त्त-
व्यमोक्तव्य-
धर्त्तव्यावि-
श्रयानि

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥ ५८ ॥

कामुय-भुयंग-जल-जलण-जुवइ-रिउ-रोग-भूमिनाहाणं । अट्टण्हं मा पुत्तय ! सुमिणम्मि वि वीससेज्जासि ॥ ५३ ॥
इय वच्छ ! तुज्झ साहेमि केत्तियं ? तह कहं पि रज्जभरं । धारेज्जसु जह न खलाण हासपर्यंवि पवजेसि ॥ ५४ ॥

एवं सुयसिक्खवणं काउं गहिउं च तावसाण वयं । देवीयं समं राया गओ महासेलवणवासं ॥ ५५ ॥
सिरिदेवो पुण रज्जं अणुरत्तासेसमंति-सामंतं । पालियपर्यईवग्गं सासई नीतीए पंथो व ॥ ५६ ॥

अहं सुंमरियपियवइरो कामरुयनिवो समग्गबलकलिओ । दूयनिवेइयवत्तो समागओ देससंधीए ॥ ५७ ॥
नाळुण तदागमणं निब्भयचित्तो निवो वि सिरिदेवो । एगंते ठाळुणं मंतीणमिमं निवेदेइ ॥ ५८ ॥
कुडिला कज्जाण गई मई वि तुच्छा रिऊ [य] सामरिसो । एवं ठियम्मि कजे किं कीरउ ? कहह परमत्थं ॥ ५९ ॥

मंतीहिं जंपियं देव ! जुत्तमेयं सुंनिच्छिउं कजे । कीरंते देववसा नावजसो विहडिए वि भवे ॥ ६० ॥
सत्तू इमो समत्थो तुब्भे य अदिट्ठसमरवावारा । इव्वलं दुब्भेयं सहाइसत्ती वि संदिद्धा ॥ ६१ ॥
ता साम-भेय-दाणाइं मोत्तुं अन्नं न देव ! रिउविजए । नीई पेच्छामो कुणहमेत्थ जत्तं लहुं तम्हा ॥ ६२ ॥
सामेण हवइ मित्तो परो वि भेएण भिज्जइ सुंही वि । दाणेण सेलघडिया देवा वि वसं पवजंति ॥ ६३ ॥

१ °यडि प° प्रती ॥ २ देव्या ॥ ३ °सय नी° प्रती । शास्ति नीत्याः पन्था इव ॥ ४ स्मृतपितृवैरः ॥ ५ सुनिश्चित्य कार्यं क्रियमाणे
देववशाद् नापयशः विघटितेऽपि भवेत् ॥ ६ °दिट्ठा प्रती ॥ ७ मोत्तुं अन्नोन्न देव प्रती ॥ ८ °मेत्त जत्तं प्रती ॥ ९ सुही प्रती ॥

पञ्चनम-
स्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

हीनबलस्य
राज्ञः नीतिः

॥ ५८ ॥

अंसिलुणियदंडु धवलायवत्तु, लुयसुहडमुंडमुहकुहरपत्तु । नज्जइ विडप्पकवल्लिजमाणु, गयतेउ नाइ सयमेव भाणु ॥
हरि-करि-नरमुंडइं, रयनिव्वुडइं, लोहियसित्तइं सहहिं किह ? ।

वंल्लियजयसिट्ठिण, पुणु परमेट्ठिण, महियलि वाविय वीय जिह ॥ २५ ॥
इय एवंविहवहुविहजणनिव्वहवहं वियाणिउं राया । सिरिहरिसो गर्यहरिसो [य] कामरूवं भणावेइ ॥ २६ ॥
तुममहयं च परोप्परजयसिरिसंबंधवडपरिबंधा । ता एहि सयं जुज्झामु हो[उ] सेन्नक्खएणऽमुणा ॥ २७ ॥
पडिवन्नमिमं कामरुयराइणा तयणु विहियतंणुताणा । नाणाउहहत्था दो वि पत्थिवा जुज्झिउं लग्गा ॥ २८ ॥

सुजुज्झमवल्लोइउं गयणमंडलं रोहिउं, ठिया असुर-किन्नरा भवणवासि-विज्जाहरा ।
तहा विहियमंडणो सुरविलासिणीणं गणो, सविम्हय-भयाउलो पकयकेलिकोलाहलो ॥ २९ ॥
स अज्ज फुडु वंचिओ सुकयकम्मुणा लुंचिओ, पलोयइ इमं न जो इय पर्यंपिरो नच्चिरो ।
लुलंतजडजूडओ समरकेलिणो कूडओ, पुराहवविसारओ तह वियंभिओ तारओ ॥ ३० ॥
एत्थंतरम्मि पसरंतहरिसतुट्ठंतंतुसन्नाहा । ते भूनाहा नीसेसपहरणक्खेवकयकरणा ॥ ३१ ॥

१ असिलूनदण्डं धवलातपत्रं लूनसुभट्टमुण्डमुखकुहरप्राप्तम् । ज्ञायते राहुकवलीयमानः गततेजा इव स्वयमेव भातुः ॥ २ हरिकरिनरमुण्डानि रजो-
निर्मुडितानि लोहितसिक्तानि राजन्ते कथम् ? । वञ्छितजगत्सृष्टिना पुनः 'परमेष्ठिना' ब्रह्मणा महितले उद्भूतानि बीजानि यथा ॥ ३ गतहर्षः ॥ ४ तनुत्राणं-
कवचम् ॥ ५ भुव° प्रती ॥ ६ °चिउं सुक्काय° प्रती ॥ ७ °चियं, प° प्रती ॥ ८ पूर्वयुद्धविस्मारकः ॥ ९ नार° प्रती । 'तारः' प्रधानः ॥

इन्द्रयुद्ध-
वर्णनम्

देवमहस्रि-
चिरइओ
कहारयण
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ५९ ॥

पुव्वपवाहेणं चिय जुज्झामो एहि किं जणवहेणं ? । तेणं पयंपियं जइ जुज्झेयव्वं सयं चेव ॥ ७६ ॥
ता किं सेन्नस्स परिग्गहेण ? इय होउ पुव्वरूढीए । सेन्नवस्वए यं जाए जं उचियं तं करिस्सामि ॥ ७७ ॥
पडिवन्नमिमं तेणं लग्गं जुज्झं बलाण दोहं पि । वज्जिररणतूराणं उच्छलिओ बहलतुमुलरवो ॥ ७८ ॥
अह पत्तम्मि खणद्धे लद्धोभासेहिं परबलमडेहिं । सिरिदेवबलं पहयं तमं व दिणनाहकिरणेहिं ॥ ७९ ॥
सिरिदेवनरिंदपुरो जाया वत्ता जहा महीवइणो । तुब्भं जय-विक्रम-भीममाइणो निवडिया समरे ॥ ८० ॥
खुभिओ मंतीवग्गो उव्विग्गो जंपिउं समाढत्तो । होही पुणो वि समओ पज्जत्तं इण्हि समरेण ॥ ८१ ॥
विक्रमबलेण पुणरवि अज्जिज्जइ चिरगया वि रायसिरी । जीयं पुण देव ! गयं न लब्भए तेण जम्मेण ॥ ८२ ॥
आवयराहुमुहाओ नीहरिउमखंडमंडलो सूरु । अवहरिउं रायसिरिं पुणो वि खंडेइ परतेयं ॥ ८३ ॥
विन्नत्तमिमं पुविं पि देवपायाण जुंजिउं नीइं । साम-प्पयाणपमुहं अज्झवसिज्जउ ततो जुज्झं ॥ ८४ ॥
सच्छंदसीलयाए विवरीयमिमं कयं च देवेण । दुन्नयतरू स एसो य संपयं फुल्लिओ फलिओ ॥ ८५ ॥

१ 'न्नखण्ण जाए प्रती ॥ २ उद्विग्नः जल्पितुं समारब्धः ॥ ३ यथा अखण्डमण्डलः 'सूरः' सूर्यः राहुमुखाद् निःसृत्य 'राजश्रियं' चन्द्रतेजः
अपहृत्य पुनरपि 'परतेजः' तमःप्रभावं खण्डयति, एवं अखण्डदेशः शूरः आपद्ग्राहुमुखाद् निःसृत्य राजश्रियं अपहृत्य पुनरपि 'परतेजः' शत्रुप्रभावं
खण्डयति इत्याशयः ॥ ४ अध्यवसीयताम् ॥

॥ ५९ ॥

सुंविणिच्छियमंत-सरीररक्खरहियं दढं विचिचं च । छलइ नरिंदं लच्छी हच्छं नरवर ! भुयंगि व ॥ ८६ ॥
किमंइकंताणं सोयणेण ? जइ अम्ह जंपियं कुणसु । ता वाउवेगतुरगं आरुहिऊणं अवक्कमसु ॥ ८७ ॥
पुव्वं पि सुव्वइ इमं मुणिऊणं अत्तणो असामत्थं । वंभो चक्की नट्टो महुराओ जायवपट्ट वि ॥ ८८ ॥
इय दढमणिच्छमाणो वि सो निवो मंतिपमुहलोएण । निस्सारिओ महाहवभूमीओ जच्चतुरगेण ॥ ८९ ॥
वच्चंतो य कहं पि हु तमाल-तल-कयलिकलियवणसंडं । दिसिवांमूढो रा[या] पत्तो अडविं महाभीमं ॥ ९० ॥
परियणजणो वि कत्थ वि य को वि सज्झसवसेण पब्भट्टो । तुरगो वि गुरुपरिस्समकिलामिओ मच्चुमणुपत्तो ॥ ९१ ॥
सिरिदेवो वि नरिंदो इओ तओ केच्चिरं पि भूभागं । भैमिउं पिवासिओ सिसिरसाहिछायाए आसीणो ॥ ९२ ॥
एत्थंतरम्मि एभो पुलिंदगो गहियकंदमूल-फलो । तं देसमणुप्पत्तो वुत्तो रत्ता य सप्पणयं ॥ ९३ ॥
भो भो महायस ! लहुं लहसु जलं जैलइ मह पिवासग्गी । तह कह वि जह सैमप्पइ संपइ पुण जीवियवासा ॥ ९४ ॥
इय जंपिरं सरूवं सैलोणलोयण-मुहं महासत्तं । तं पेहिउं स तुरियं कत्तो वि जलं पणामेइ ॥ ९५ ॥
तं कंदमूल-फलभोयणं च उव्वुंजिउं महीनाहो । आसत्थसरीरो किसलंसत्थरम्मि खणं सुत्तो ॥ ९६ ॥

१ यथा भुजङ्गी सुविनिश्चितमन्त्रशरीररक्षारहितं 'नरेन्द्रं' मान्त्रिकं शीघ्रं छलति, तथा सुनिश्चितमन्त्रणविरहितं 'नरेन्द्रं' राजानमपि राजलक्ष्मीः
छलति इति भावः ॥ २ किमंइ० प्रती ॥ ३ दिग्ब्यामूढः ॥ ४ भणिउं प्रती ॥ ५ जणइ प्रती ॥ ६ समाप्यते ॥ ७ सलवणलोचनमुखम् ॥
८ अपश्यति ॥ ९ आश्चस्त-॥ १० 'लयसरम्मि' प्रती ॥

पञ्च-
नमस्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ६० ॥

खणमित्तम्मि पबुद्धं पुलिंदओ भणइ भो महाभाग ! सुकुमार-सस्सिरीओ वि अडसि अडवीए किं एवं ? ॥ ९७ ॥
राया वि नियकहाकहणलज्जिरो कहइ किं पि से वित्तं । सविगच्छणं हि गरुयाण सेसदुक्खाण दुक्खयरं ॥ ९८ ॥
भणितो य भूमिवइणा पुलिंदओ भद ! किं पि दंसेसु । चित्तक्खेवुप्पायगमडगपदेसं ममं ताव ॥ ९९ ॥
तेणं पयंपियं एहि जेण दंसेमि तो महीनाहो । तेणं समं पयडो गंतुं कोऊहलाउलिओ ॥ १०० ॥
जा केच्चिरं पि वच्चइ अच्चंतुच्चं सिलुच्चओदेसं । ता एगाए गुहाए देहपहापहयतिमिरभरं ॥ १०१ ॥
सूरं व राहुखंडणभएण दिवोसहीसमूहं व । वाइयभीयं लीणं उस्सग्गगयं मुणिं नियइ ॥ १०२ ॥
सायरपणमंत-थुणंत-इंत-वच्चंतखयर-सुरनियरं । तं च निण्णुण निवो हरिसियवयणो विचित्तेइ ॥ १०३ ॥
चोळं मंहंतमज्ज वि वज्जियवज्जाइं जोगसज्जाइं । दीसंति संतरूवाइं साहुरयणाइं इहइं पि ॥ १०४ ॥
कयजुगजणनिम्माणुचियचारुगुणगणगिहं इमं मन्ने । गिरिगुविलगुहानिहियं निहिं व रक्खइ विही संखा ॥ १०५ ॥
अहवा इमस्स सेलस्स एयमिह होज्ज सारसवस्सं । अच्चंतनिच्चलाइं कहमन्नह एयअंगाइं ? ॥ १०६ ॥
इय तदंसणविम्हयवियसियलोयणमुहं महीवालं । वावारंतरविरयं पुलोइउं जंपइ पुलिंदो ॥ १०७ ॥

१ °भागो प्रतौ ॥ २ स्वविकथनम् ॥ ३ °पवेसं समं प्रतौ । अटकप्रदेशम् माम् ॥ ४ अत्यन्तोच्चम् ॥ ५ सादरप्रणमतस्तुवत्आयद्वजत्खचरसुर-
निकरम् ॥ ६ दृष्ट्वा ॥ ७ आश्चर्यम् ॥ ८ वर्जितवर्ज्यानि ॥ ९ कृतयुगजननिर्माणोचितचारुगुणगणग्रहम् ॥ १० साक्षात् ॥

पञ्च-
नमस्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

॥ ६० ॥

एए जहजोगं जुंजिऊण दंडे वि जइ समुज्जमसि । मसिक्कुच्चयं रिऊणं मुहेसु ता देसि निम्भंतं ॥ ६४ ॥
एवंविहे पयत्ता पत्ता लच्छि निवा सुतुच्छा वि । इय विवरीयरया पुण गरुया वि गया लहुं निहणं ॥ ६५ ॥
ता देव ! सत्तु-सामंत-मंति-मित्ताण जाणिउं चित्तं । पच्चइयनरेहिं तओ तदुचियसामाइ जुंजित्ता ॥ ६६ ॥
आयरसु विजयजत्तं लहसु जयं ज्झत्ति पाउणसु कित्तिं । भंजसु मडप्फरं वेरियाण कयनीतिसन्नाहो ॥ ६७ ॥
अह परिभाविय तव्वयणमीसि हसिऊण जंपियं रत्ता । वणियाणं विप्पाण य होइ मई एरिसी चेव ॥ ६८ ॥
कहमन्नहमप्पडिमल्लरायसिरिहरिसदेवपुत्तस्स । मज्झ वि पुरओ ऐरिसमहम्मरणकम्ममुवइसह ? ॥ ६९ ॥
अविमंसिऊण सम्मं तेणेव तिणं व मंतिणो लहुया । जहतह पयंपमाणा वच्चंति पराभवट्ठाणं ॥ ७० ॥
ता होउ मंतिएणं रे रे पडिहार ! पलयघणघोसं । उक्कंपियरिउच्चकं लहुं दवावेसु जयदक्कं ॥ ७१ ॥
तत्तो काउं मज्जणमुज्जलपरिहियविमुद्धवरवत्थो । कयमंगलोवयारो जयकुंजरमारुहिय राया ॥ ७२ ॥
मंडलिय-दंडनायग-सेणावइ-सुहडलोयपरियरिओ । भूरिसियच्छत्तायासंछाइयरविकराभोगो ॥ ७३ ॥
चउरंगसेन्नसम्मईऽमंदनिहलियमेइणीवट्ठो । नीहरिओ नयराओ जवेण गंतुं पयडो य ॥ ७४ ॥
अखलियपयाणएहिं पत्तो नियदेससीमसंधीए । दूयवयणेण तत्तो भणाविओ कामरुयराया ॥ ७५ ॥

१ °गंगं संजुं प्रतौ ॥ २ °विहि पं प्रतौ ॥ ३ °डफरं प्रतौ । गर्वम् ॥ ४ तच्चयं प्रतौ ॥ ५ ईदृशम् अधर्मेरणकर्म उपदिशय ॥
६ अविमृश्य ॥ ७ °यच्छत्तच्छायां प्रतौ ॥ ८ °इअसंइनिं प्रतौ ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।
॥ ६१ ॥

मणिकुट्टिमसयताडियकंदैयउप्फिडण-पडणपडितुल्लं । भवभमिरजंतुविलसियमवगच्छसि किं न नीसेसं ? ॥ १२० ॥
किं वा कोटरपज्जलिरजलणडज्जंतपायवप्पडिमं । करिचरणचंपिउप्पलमालं पिव बाहसी देहं ? ॥ १२१ ॥
जोहे थिर-थूरगिरि-भवण-वण-नइ-सिंधुणो न ते वि थिरा । किं पुण रायसिरी सरैयसेलसरिय व पयइचला ? ॥ १२२ ॥
अहवा चडुलतुरंगम]खरखुर-पुच्छच्छडाविहुरिय व । सुप्पाणुरूवकरिकन्नतालतालज्जमाण व ॥ १२३ ॥
दप्पुम्भडसुहडकरावरुद्धपहरणसमूहभीय व । रयचलिरचामरानिलगुरुलहरीहीरमाण व ॥ १२४ ॥
कलिकालकलियकलुसिज्जमाणभूनाहददविरत्त व । गुरुसिक्खासवणुप्पन्न[कन्न]खलाइरेग व ॥ १२५ ॥
कह कुणउ अवत्थाणं पत्थिव ! लोयम्मि निच्चकालं पि । रायसिरी पुरिसविसेसविसयविन्नाणविमुहवई ? ॥ १२६ ॥
इय नरवरिंद ! बाढं निरुंभिउं रायलच्छिवामोहं । तं निच्चलत्तकारणमवरं वावारमणुसरसु ॥ १२७ ॥
जइ ताव चित्तसंतावमेत्तओ चित्तिथाइं सिज्जंति । ता ज्झाण-दाण-तवमाइएहिं किं खिज्जंए लोए ॥ १२८ ॥
रत्ता भणियं भयवं ! अवितहमेयं ति किंतु कलुसमई । अम्हारिसो जैणोऽयं जहतह सुहसिद्धिमभिलसइ ॥ १२९ ॥

१ मणिकुट्टिमसयताडितकन्दुकोत्स्फिटनपतनप्रतितुल्यम् ॥ २ 'कंडिय' प्रती ॥ ३ भमभमि° प्रती ॥ ४ किं वा कोटरप्रज्वलनशीलज्वलनदह्यमानपादप-
प्रतिमम् । करिचरणाकान्तोत्पलमालामिव ॥ ५ यदा स्थिरस्थूलगिरिभवनवननदीसिन्धवः ॥ ६ शरच्छैलसरिदिव ॥ ७ सूर्पातुरूपकरिकर्णतालताज्जमानेव ॥
८ वेगचलनशील- ॥ ९-हियमाणा ॥ १० कलिकालकलिकाकलुष्यमाणभूनाथददविरत्तेव । गुरुशिक्षाश्रवणोत्पन्नकर्णशलातिरेकेव ॥ ११ विमुखवती-
विमुखेत्यर्थः ॥ १२ निरुध्य राजलक्ष्मीव्यामोहम् ॥ १३ खिद्यते लोकः ॥ १४ जणोहं जहं° प्रती ॥

न मुणइ कारणरहियं कज्जं कह जायइ ? त्ति तारूवं । संखेवसारभूयं किं पि वएसं महं देहि ॥ १३० ॥
तो तज्जुग्गयमुवलम्भ साहुणा चंदणं व मलयाओ । नंदणवणाउ कप्पहुमं व जलहीउ अमयं व ॥ १३१ ॥
पारगयपणीयाओ पावयणाओ पहाणओ परमो । पंचपरमेट्ठिमंतो उवइट्ठो इट्ठसिद्धिकरो ॥ १३२ ॥
सम्मत्तनिच्चलत्तं परमं नरनाह ! नवरि कायवं । उच्चल्लय व न किरिया एयंविउत्ता फलं देइ ॥ १३३ ॥
अन्नं च पंचमंगलसुयखंधो एस गिज्जए समए । पढमुच्चारो सत्थाण दिव्वमंताण पणवो व ॥ १३४ ॥
एसो य उदिसिज्जइ जिणभवणे नंदिविरयणापुवं । तो कीरंतुववासा पढमं चिय पंच एगसरा ॥ १३५ ॥
तो अट्ठ अंबिलाइं दिज्जइ नवकारवायणा तत्तो । तिहिं उववासेहिं ततोऽणुन्नवणा कीरइ इमस्स ॥ १३६ ॥ तहा—
इह साहुपए नव अक्खराइं पंचेव हुंति सिद्धपए । अरिहंताइपएसुं पत्तेयं सत्त सेसेसुं ॥ १३७ ॥
अरिहंताइं पंच वि पयाइं बीयाइं परममंताणं । एयाणुवरिं चूला "एसो पंच" त्ति एमाई ॥ १३८ ॥
तेत्तीसऽक्खरमाणा इमा य तेत्तीसपयडणपहाणा । एवं [एस] समप्पइ फुडमक्खरअट्ठसट्ठीए ॥ १३९ ॥
एवं पढिओ एसो विहीए लक्खेण सेय-सुरहीणं । कुसुमाणं पुण जविओ भवेण तदेगचित्तेण ॥ १४० ॥
वियरइ भुवणऽम्भहियं तित्थंकर-चकि-गणहरपयं पि । जहतह सुलभाणं पुण का वत्ता सेसवत्थूण ? ॥ १४१ ॥

१ किमप्युपदेशम् ॥ २ पारगताः-तीर्थकराः ॥ ३ सम्यक्त्वविरहिता क्रिया इक्षुलतावत् फलवन्ध्या ॥ ४ 'यवेउ°' प्रती ॥ ५ 'प्रणवः' लङ्कारः ॥
६ कियन्ते उपवासाः ॥ ७ 'मस्सं' प्रती ॥

पञ्चनम-
स्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।
राज-
लक्ष्म्याः
चपलत्वम्

॥ ६१ ॥

पञ्चनम-
स्कारारा-
धनविधिः

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिमारो ॥
॥ ६२ ॥

अंतोऽरिहंतविनास दाहिणावत्त सिद्धमार्गेण । ज्ञाणं च एत्थ किञ्च निञ्चं परमेष्ठिमुदाए ॥ १४२ ॥ किञ्च—
करआवत्ते जो पंचमंगलं साहुपडिमसंखाए । नववारा आवत्तइ छलंति नो तं पिसायाई ॥ १४३ ॥
एयप्पभावमहवा सव्वं सव्वन्नुणो चिय मुणंति । तल्लेसुहेसं पुण पत्थिव ! तुह किं पि उवइहं ॥ १४४ ॥
तो तक्खणदक्खिणविप्फुरंतलोयणविभावियञ्चुदओ । नमिऊण मुणिं राया जंपेउमिमं समादत्तो ॥ १४५ ॥
भयवं ! कुणसु पसायं जहाविहीए ममं इमं देह । मा जियचित्तरायणं विफलं तुह दंसणं होउ ॥ १४६ ॥
तो जोगो त्ति विभाविय मुणिणा सो संतिनाहजिणभवणे । तीए गुहाए अदूरे नीओ वंदाविओ देवे ॥ १४७ ॥
गुरु-देव-तत्तपयडणपुवं सम्मत्तमुत्तमं दाउं । पंचपरमेष्ठिमंतो उवहाणपुरस्सरं दिन्नो ॥ १४८ ॥
उववृहिओ य गुरुणा देवाणुप्पिय ! तुमाउ नो अन्नो । धन्नो जए वि विज्जइ कहमन्नह एयसंपत्ती ? ॥ १४९ ॥
अवि लब्भइ चक्कित्तं सुराहिवत्तं सुरूव-सोहगं । न पुण परमेष्ठिमंतो एसो नीसेसकुसलकरो ॥ १५० ॥
जं कहिउं पि न तीरंइ न य जं विसए वि पडइ बुद्धीए । जं गोयरे य न मणोरहाण न मणे वि जं ड्वाइ ॥ १५१ ॥
तं पि हु अचित्तमाहप्पपंचपरमेष्ठिमंतसामत्था । सज्जो कजं पुरिसो साहइ लीलाए निब्भंतं ॥ १५२ ॥
पेच्छसि इमं च जं भूमिनाह ! जिणसंतिमंदिरमुदारं । तं पि हु थेवाराहियपंचनमोकारविप्फुरियं ॥ १५३ ॥ तहाहि—

१ अर्हद्विन्यासः दक्षिणावर्त्तम् । लसविभक्तिके पदे ॥ २ साधूनां प्रतिमाः द्वादश इति द्वादशसंख्ययेत्यर्थः ॥ ३ °णा भो दे° प्रती ॥
४ शक्यते ॥ ५ 'निभ्रान्तं' निःशङ्कम् ६ ॥ °विफुरिं° प्रती ॥

पञ्चनम-
स्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

॥ ६२ ॥

नरवर ! इमस्स मुणिणो किं रूवं मुणउ मारिसो मंदो ? । नवरं दिव्वोसंहिसाहिसाहियं पिव इमं मन्ने ॥ १०८ ॥
कहमन्नहा विरायइ सवणपुडं नागदमणिसारिच्छं । हिरिवेरमूलसुहुमा सुगंधिणो वा सिरोकैसा ॥ १०९ ॥
तंबोड्डपुड्ड.....कसिणसिणिद्धा य सहइ रोमाली । एयस्स कालिया तालिय व सोवन्नवन्नकए ॥ ११० ॥
छायातरुं व पेच्छसु अच्छिन्नच्छायमंगमेयस्स । नवपल्लव व कंकेल्लिणो करा तह विरायंति ॥ १११ ॥
थलकमलनिव्विसेसं उम्मुहपसरंतनहमणिमऊहं । चलणजुयं समहियवीयरविकर (?) व गिरिमिव सहइ ॥ ११२ ॥
इय भूमिपाल ! साहेमि केत्तियं एयसंन्तियं तुज्झ ? । पयइपसुनिव्विसेसो साहीण सया वि सहवासी ॥ ११३ ॥
उल्लवइ तं नरिंदो को एवं भासिउं परं सक्को ? । अत्तबहुमाणविमुहाइं अहव हिययाइं गरुयाण ॥ ११४ ॥
ता होउ दाणि भणिएण एहि एयस्स पायपडणेण । इय अप्पाणं कुणिमो पूयमप्पडिमधम्मस्स ॥ ११५ ॥
इय ते भूमंडेलसम्मिलंतभालयललुलियसिरकैसा । नमिउं मुणिं निविट्ठा उचियट्ठाणे पहिड्डमणा ॥ ११६ ॥
साहू वि जंहोच्चियकिच्चैसेसमवसेसिऊण आसीणो । जंपइ कत्तो ? के वा तुब्भे ? किं चेह कजं ? ति ॥ ११७ ॥
रत्ता पयंपियं कजमेत्थ तुम्हाण ताव पयनमणं । सेसं तु चित्तसंतावयं ति नो साहिउं जुत्तं ॥ ११८ ॥
तो दिव्वनाणबलकलियसयलतंबवइयरेण मुणिवइणा । भणियं नरिंद ! सविसायमेरिसं किं समुल्लवसि ? ॥ ११९ ॥

१ दिव्यौषधिशालिसाधिकमिव ॥ २ °सत्तियं° प्रती । एतत्सत्कं तव । प्रकृतिपशुनिर्विशेषः शास्त्रिणां सदाऽपि सहवासी ॥ ३ 'पूतम्' पावनम् ॥
४ °डणस्स° प्रती ॥ ५ यथोचितकृत्यशेषम् 'अवशेष्य' समाप्य ॥ ६ °किच्चिसे° प्रती ॥ ७-तद्व्यतिकरेण ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ६३ ॥

एयस्स अदूरम्मि पंचनमोक्कारअक्खरसिलं पि । उत्तरदिसाए अज्ज वि पेच्छसु जह कोउगं अत्थि ॥ १६६ ॥
उवसंतदिट्ठियं अणसणट्ठियं ईसिविहंडिउट्टुउडं । सिरि विरइयकरकोसं तह वडियं वानरं तं पि ॥ १६७ ॥ छ ॥
एवं निसामिऊणं राया अचंतविमहयाउलिओ । तम्मि ठाणम्मि गतो दिट्ठं च जहट्ठियं सव्वं ॥ १६८ ॥
अह जायपच्चओ सो पच्चागंतूण पणमइ तवस्सि । आबद्धकरयलंजलि पयंपए वयणमेयं च ॥ १६९ ॥
जह सिट्ठं पहु ! तुमए तहे[व] तं सव्वमेवमविगप्पं । अवि चलइ तियससेलो न तुम्ह वयणं पुण कहिं पि ॥ १७० ॥
पुवं पि निच्चलमणं विसेसतो तक्खणं महीवालं । अणुसासिय आपुच्छिय जहागयं पडिगओ साहू ॥ १७१ ॥
राया वि संतिजिणपायपउमपुरओ पयत्तकर्यंज्ञाणो । पंचनमोक्कारुच्चारपुव्वयं नाणमुद्दाए ॥ १७२ ॥
सिय-सुरहि-चारु कुसुमं ता मुंचइ जा समप्पए लक्खो । थेवेण नेव कत्तो वि ताव कयबहलहलबोलो ॥ १७३ ॥
सहेवेंतं व जए पइट्ठियं गरुयदेहदंडेण । आयासं व मिणंतो भीमाण वि जणियभूरिभओ ॥ १७४ ॥
निट्ठुरपयभरफुट्तं मेइणीवट्टुहलहलियसेलो । तद्देसखेत्तवालो समागओ करकयकवालो ॥ १७५ ॥
भणियं च तेण रे रे नराहमा ! विरम मंतसरणाओ । को एस मूढ ! मंतो ? को वा एयस्स दाया वि ? ॥ १७६ ॥
सव्वं आलप्पालं किं खिज्जसि ? किं न जासि नियमवणं ? । जलकप्पणा न मायण्हियासु तण्हं पसामेइ ॥ १७७ ॥

१ अच्छि प्रती ॥ २ ईषद्विधटितौष्ठपुटं शिरसि ॥ ३ उभिओ प्रती ॥ ४ यज्ज्ञा प्रती ॥ ५ वत्तम्ब जए प्रती ॥ ६ आकाशम् ॥
७ निष्ठुरपदभरस्फुटन्मेदिनीपट्टकम्पितशैलः ॥ ८ मृगतृष्णिकासु तृष्णां प्रशमयति ॥

पञ्चनम-
स्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

॥ ६३ ॥

सिरिसंतिनाहपयदंसणे वि न य अत्थि जोग्गया तुज्झ । ता अप्पाणं अमुणिय कीस मुहा कुणसि ववसायं ॥ १७८ ॥
किं बहुणा भणिणं ? जिणभवणावग्गहं लहुं चयसु । अह को वि भडमओ ते ता सज्जो होसु जुज्झत्थं ॥ १७९ ॥
इय जाव सो पयंपइ सैरोसविप्फारियऽच्छिविच्छोहो । कीणासमैमु[ह]कुडिलं च केत्तियं किं पि कंपइ या ॥ १८० ॥
ता गुं[रु]-मन्तावन्नानिसामणुप्पन्नगाढपरिकोवो । राया ज्ञाणं मोत्तुं जंपिउमेवं समाढत्तो ॥ १८१ ॥
रे कडपूयण ! किं पित्तविहुरदेहो व पलवसि जहिच्छं ? । जं पंचनमोक्कारं निंदसि तद्देसगं च गुरुं ॥ १८२ ॥
एयं पि मूढ ! न मणसि ! एयाणऽग्घो न तिहुयणेणावि । पारिज्जइ काउं सुंदरं च एत्तो वि नत्थि परं ॥ १८३ ॥
ही ! मोहविलसियाइं जवंसगा पाणिणो न याणंति । धँचूरयरसिया इव सुहमसुहं गज्झमियरं वा ॥ १८४ ॥
अहवा छुहा-पिवासाकिलामणा-ऽर्याणचायलद्वेण । देवत्तेण इय हवइ निच्छियं वयणविन्नाणं ॥ १८५ ॥
तुच्छाणं तुच्छाइं वयणाइं मणोरहा य सीलं च । खंती विणंतो य नतो य किमिह ता तुज्झ वयणिज्जं ? ॥ १८६ ॥
तो जायगरुयकोवो खेत्ताहिर्वई निवं समुल्लवइ । पावियदप्पफलो वि हु न मूढ ! दप्पं परिच्चयसि ? ॥ १८७ ॥
रायाऽऽह रे दुरासय ! को सि तुमं जेण तुज्झ भीओ हं । उज्झामि खत्तकुलजम्मसहयरं दप्पमप्पधणं ? ॥ १८८ ॥

१ अज्ञात्वा ॥ २ सरोषविस्फारिताक्षिविक्षेपः ॥ ३ भ्रुकुटि- ॥ ४ गुरुमन्त्रावज्ञानिशमनोत्पन्नगाढपरिकोपः ॥ ५ रे व्यन्तर ! ॥ ६ चिन्तयसि ॥
७ 'एतयोः' पञ्चनमस्कारस्य तदुपदेशकगुरोश्च ॥ ८ यद्वशाः ॥ ९ धत्तूरकरसिता इव शुभमशुभं प्राप्यमितरद्वा ॥ १०-अज्ञानत्याग- ॥ ११ विनयश्च
नयश्च ॥ १२ -सहचरं दर्पमात्मधनम् ॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥ ६४ ॥

एसा वि कंचिया तुह न कन्नकंडूयणे वि मे सत्ता । विहलो इमो वि बालाण खयकरो नणु फडाडोवो ॥ १८९ ॥
खेत्ताहिवो पयंपइ जइ एवं एहि जिणहराओ बहिं । रणमणुचियं हि पुरओ कैयजयसंतिस्स संतिस्स ॥ १९० ॥
अह वयणाणंतरमवि दढवद्धनियंसैणो निवो ज्झत्ति । नीहरिउं जुज्झेणं लग्गो सह खेत्तवालेणं ॥ १९१ ॥
एत्थंतरम्भि नैरवइवामोहुप्पायणट्टमट्टदिसं । खित्ताहिवेण ठविया विभीसियाओ ततो राया ॥ १९२ ॥
एगत्थ कैडकडारवरउददंतग्गदारुणायारं । डमडमियडमरुडामरमवलोयइ डाइणीवंद्रं ॥ १९३ ॥
अन्नत्थ वयणपज्जलियजलणजालाकलावदुप्पेच्छं । पेच्छइ वेयालकुलं करतालुत्तालतुमुलरवं ॥ १९४ ॥
एगत्थ सैज्जियकमविडंविउग्गाढदाढमुहकुहरं । पेच्छइ जलंतनयणं मैइंदविंदं जैणरउइं ॥ १९५ ॥
अन्नत्थ फारफणफलमभीसणं दीहजीहजुयलिल्लं । पम्मुकपुकनिकसियसिहिकणं नियइ फणिचकं ॥ १९६ ॥
एगत्थ चंडंतंडवियसुंडंमुड्डमरदंतदददंडं । अंजणगिरिं व गरुयं अवलोयइ मत्तकरडिषडं ॥ १९७ ॥
अन्नत्थ खैयसमीरुच्छालियचुडलीविलुत्तनक्खत्तं । पेक्खइ खयसमयम्मि व पसरंतं वणदवं रुइं ॥ १९८ ॥

१ कर्त्तिका ॥ २ कृतजगच्छान्तेः ॥ ३-निवसनः ॥ ४ नरपतिव्यामोहोत्पादनार्थम् अष्टदिक्षु ॥ ५ कटकटारवरौद्रदन्ताप्रदारुणाकारम् । डमडमायित-
डमरुभयङ्करम् अवलोकते डाकिनीवृन्दम् ॥ ६ सज्जय° प्रतौ । सज्जितकमविडम्बितोद्गाढदंष्ट्रामुखकुहरम् ॥ ७ मृगेन्द्र वृन्दं जनभयङ्करम् ॥ ८ जलर°
प्रतौ ॥ ९ स्फारफणाफलकभीषणं दीर्घजिह्वायुगलवन्तम् । प्रमुक्तपूतकनिष्काशितशिखिकर्णं पश्यति फणिचकम् ॥ १० पंचमु° प्रतौ ॥ ११ चण्डताण्ड-
वितशृण्डं महाभयङ्करदन्तदण्डम् ॥ १२ °सुंडमुंडडमुडमर° प्रतौ ॥ १३ क्षयसमीरोच्छालितोल्मुकविलुप्तनक्षत्रम् ॥

पञ्चनम-
स्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

॥ ६४ ॥

सोहम्मदेवलोए हेमपभो नाम आसि वरतियसो । छम्माससेसमाउयमवगच्छिय अप्पणो सो य ॥ १५४ ॥
पुच्छेइ केवलं वंदिऊण एत्तो चुयस्स मे भंते ! । कत्थुप्पत्ती होही ? कहं व बोहीए लाभो य ? ॥ १५५ ॥
तो केवलिणा भणियं पज्जंते भइ ! अट्टंज्ञाणेणं । मरिऊण वानरो तं होहिसि एयाए अडवीए ॥ १५६ ॥
तत्थ य किलेससज्झो होहीय कहं पि बोहिलाभो य । इय सोउं सो तियसो इममडविं आगतो तुरियं ॥ १५७ ॥
उक्किन्नो सेलसिलाए बोहिहेउं च एस नवकारो । समए कालं काउं उववन्नो वानरत्तेण ॥ १५८ ॥
कह कह वि तूडिवसेणं तेण भमंतेण सेलसिहरेसु । दिट्ठा सा उक्किन्ना पंचनमोक्कारपयपंती ॥ १५९ ॥
तं च विभौवितो से जाईसरणेण मुणियपुवभवो । वेरग्गावडियमई वेत्तूणं अणसणं सम्मं ॥ १६० ॥
तं चेव नमोक्कारं सरमाणो पाविऊण पंचत्तं । देवो पुणो वि जा[ओ] सोहम्मं हेमपभनामो ॥ १६१ ॥
किं दिन्नं ? किं तवियं ? किं जइं वा मए चिरभवम्मि ? । इय जाव सो विभावइ ता जायं जाइसरणं ति ॥ १६२ ॥
तो विन्नायजहट्टियभावो मोत्तूण देवकिच्चाइं । आगच्छइ इह ठाणे पेच्छइ विजाहरे य तहिं ॥ १६३ ॥
विजाहराण हेउं संतिजिणिंदालयं पकाउमणे । तो ताण अप्पणो वि य अणुग्गहट्ठा ससत्तीए ॥ १६४ ॥
फैलिहमणिमसिणभूमियममियत्थंभावलीविरायंतं । नियगरिमविजियगिरिवरमाययणं संतिणो कुणइ ॥ १६५ ॥

१ °ट्टंज्ञाणे° प्रतौ ॥ २ °बोहिहे° प्रतौ ॥ ३ भाग्यवशेन ॥ ४ 'विभावयन्' चिन्तयन् सः ॥ ५ °कारो, स° प्रतौ ॥ ६ 'इष्टम्' पूजितम् ॥
७ स्फटिकमणिमसिणभूमिकम् अमितस्तम्भावलीविराजमानम् ॥

नमस्कार-
माहात्म्ये
हेमप्रभदेव-
सम्बन्धः

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ६५ ॥

रायाऽऽह भो महायस ! किं संतप्ससि तुमं इह पयत्ये ? । एयस्स को णु दोसो ? मह पुत्तविज्जओ एस ॥ २०९ ॥
कहमन्नहा [तहा]विहनिरुद्धमण-वयण-कायपसरस्स । थेवेणापुत्तमणोरहस्स चित्तं चलिज्ज ममं ? ॥ २१० ॥
किमहं न एत्तियं पि हु मुणेमि ? जं वंछियत्थसिद्धीओ । पंचूहवूहविहुणियपसराओ हवन्ति पाएण ॥ २११ ॥
देवेण जंपियं भो नरिंद ! सच्चं इमं जओ भावी । विज्जाहरचक्कि चिय एवं जविउं लहइ लक्खं ॥ २१२ ॥
तुह पुण थेवेणापुत्तपंचनवकारलक्खजावस्स । किच्चेमि भूवइत्तं सुंनिरुत्तं करतलनिलीणं ॥ २१३ ॥
ता एहि सयलतयलोयपणयचरणं जिणं थुणामो त्ति । ता दो वि ते पयट्ठा भत्तीए वंदिउं संतिं ॥ २१४ ॥
यस्य स्तुतौ त्रिजगती युगपत् प्रवृत्ताऽप्यन्तं न गन्तुमलमुज्ज्वलसद्गुणानाम् ।
वृन्दारकाधिपतिवन्द्यपदारविन्दो, जीयात् स शान्तिरुपकल्पितविश्वशान्तिः ॥ २१५ ॥
ब्रह्मा वरीयान् धृतिवृद्धिसिद्धः, ध्रुवः शुभः शोभनहर्षणश्च ।
सत्प्रीतिसौभाग्यसुकर्मसिद्धि [.....] ॥ २१६ ॥
.....] रित्थं सुयोगमय एव मुदेऽस्तु शान्तिः ॥ २१७ ॥

१ प्रत्यूहव्यूहविधुनितप्रसराः ॥ २ सुनिश्चितं करतलनिलीनम् ॥ ३ सकलत्रैलोक्यप्रणतचरणम् ॥ ४ °न्दारिका° प्रतौ ॥ ५ °पादा° प्रतौ ॥

एवं थुणिउं संतिं हेमपहो जिणहराउ नीहरिओ । वसुहाहिवेण य समं आरुढो वरविमाणम्मि ॥ २१८ ॥
मणविजयिणा जवेणं ससेल-वण-काणणं धराभोगं । पेहंतां सुमहल्लं कंपिल्लपुरं लहुं पत्ता ॥ २१९ ॥
हेमप्पमेण तत्तो निवेसिउं पुवपुहइपालपए । सो सिरिदेवनरिंदो दुदंतजणं हणेऊण ॥ २२० ॥
सो वि य कामरुयनिवो हेच्छं आणावडिच्छओ विहिओ । अन्ने वि बंग-कालिंगराइणो गाहिया सेवं ॥ २२१ ॥
इय पुवरायसमहियरायसिरिं लंभिऊण तं देवो । जंपइ परं पि साहेहि भो ! पियं किं पणामेमि ? ॥ २२२ ॥
अह हूरिसविसर्पत्तुंद्धरोमंचराईसमहियरुइरंगो पत्थिवो हत्थकोसं ।
कमलमउलसोहं भालवट्ठे ठवित्ता, दरविणमियसीसो सायरं वागरेइ ॥ २२३ ॥
दिट्ठो दुल्लहदंसणो मुणिवरो पत्ता य बोही तओ, संपत्तो परमेट्ठिपंचयमहामन्तो य संती थुओ ।
जायं तुज्झऽणुभावओ य सयलं कज्जं च मे वंछियं, किं एत्तो वि पियं परं इह जए जं देव ! जाइजए ? ॥ २२४ ॥
तह वि हु विहुणियदारिद्विद्वं वंछियत्थदाणखमं । चितारयणं व पुणो वि दंसणं तुह महं होज्जा ॥ २२५ ॥
इयजंपिरे नरिंदे देवो सहसा अदंसणीहूओ । राया वि रज्जकजाइं चित्तिउं संपयट्ठो त्ति ॥ २२६ ॥
अह सुचिरं रायसिरिं उवभोत्तुं मुणियमरणपत्थावो । पुत्तं ठविऊण पए स महप्पा जायवेरंगो ॥ २२७ ॥

१ °ता सम° प्रतौ । प्रेक्षमाणाः सुमहान्तम् ॥ २ शीघ्रम् आज्ञाप्रतीच्छकः ॥ ३ हर्षविसर्पदुर्द्धरोमाञ्चराजिसमधिकरुचिराङ्गः ॥ ४ °तुच्चरो° प्रतौ ॥ ५ °णो व दं° प्रतौ ॥

पञ्चनम-
स्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

॥ ६५ ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ६६ ॥

पंचपरमेष्ठिमंतं अचंतं माणसम्मि सरमाणो । पंचत्तमणुप्पत्तो चित्तसमाहीए परमाण ॥ २२८ ॥
तो कंप्पिल्लनिवासी लोगो रायस्स तव्हिं मरणं । दडुं कत्थुववन्नो इमो ? त्ति संजायजिन्नासो ॥ २२९ ॥
जा चिड्डइ वामूढो ता दढधोसो त्ति केवली पत्तो । सविणयकयप्पणामेण पुच्छिओ सो तओ तेण ॥ २३० ॥
अह केवलिणा सिद्धो सिरिदेवनराहिवस्स माहिंदे । सुरसिरिलाभो सुंजवियपंचनमोक्कारमाहप्पा ॥ २३१ ॥
तत्तो सुकुलुप्पत्ती कइवयभवभमणओ य सिवलाभो । इय पंचनमोक्कारो सारो नीसेसधम्मस्स ॥ २३२ ॥ किञ्च—
एकैकोऽप्यभिवाञ्छितानि वितरेद् ध्यातोऽर्हदादिर्मुदा, सज्जेध्या परमेष्ठिनः किमु परं पञ्चापि चानुस्मृताः ? ।
तत् कः स्वस्य रिपुः ? स्वरिच्छति न कः ? कंक्षेत मोक्षं न कः ? योऽस्मिन् श्रीपरमेष्ठिपञ्चकनमस्कारे न बद्धादरः ॥ १ ॥
किं दानैः ? किमु भूरिशस्त्रपठनैः ? किं देवपादार्चनैः ? किं ध्यानैस्तपसा च किं ? किमथवा कूटैर्विवेकैरपि ? ।
चेत् संसारसरित्पतौ तरिसमा नैवास्ति कल्याणभूर्भक्तिः श्रीपरमेष्ठिपञ्चकनमस्कारे नृणां निश्चला ॥ २ ॥
बह्व्युद्दीप्तगृहादनर्घमणिवर्जन्येष्वभोगास्त्रवत्, सिन्धौ मज्जदनल्पनौफलकवत् पातेऽथवाऽऽलम्बवत् ।
गुरुन् पञ्चनमस्कृतिं सकलमप्यन्यद् विहायाऽऽदराद्, जीवो जीवितविप्लवेऽपि न भवत्येवाऽऽपदामास्पदम् ॥ ३ ॥

१ °सुविजय° प्रती ॥ २ °कारमा° प्रती ॥ ३ सज्जेध्या परमेष्ठिनः किमपरं पञ्चापि चानुस्मृताः ? प्रती ॥ ४ °हे न मोक्षं च
कः, यस्मिन् प्रती ॥ ५ कूटैर्वि° प्रती ॥ ६ बुद्धि ॥

पञ्चनम-
स्कारे
श्रीदेवनृप-
कथानकम् ।

पञ्चनम-
स्कार-
स्मरणस्य
फलम्

॥ ६६ ॥

एगत्थ चाव-कुंता-ऽसि-रोव-नाराय-चकल्लकं । आलोकदडुकंतं दुवारं वेरिवारवलं ॥ १९९ ॥
अन्नत्थ मच्छ-कच्छभपुच्छुच्छालियमहल्लकल्लोलं । खयसिंधुणो व वेलं देहइ पवलं जलुप्पीलं ॥ २०० ॥
इय पेच्छिरो वि राया न पंचपरमेष्ठिमंतमाहप्पा । सुब्भइ भमई विरमइ गुप्पइ तम्मइ किलम्मइ य ॥ २०१ ॥ किञ्च—
क्षणं कृतकचग्रहाकुलितकन्धराकन्दलं, निमेषविमुखस्फुरन्नयनतारतारं क्षणम् ।
क्षणं गुरुपरिश्रमश्रवदजस्रधर्मोदकप्लुतावनितलं क्षणं दशनदष्टदन्तच्छदम् ॥ २०२ ॥
क्षणं करसरोरुहप्रहतमेदुरोरंस्थलं, क्षणं च परिवर्तनश्लथगलत्कटीशाटकम् ।
क्षणं करणकल्पनाप्रकटपाटवाडम्बरं, तयो रतमिवाभवत् स[म]रकर्म चित्रक्रियम् ॥ २०३ ॥
एत्थंतरम्मि चेइयचित्ताविणिउत्ततियसवयणाओ । मुणिउं तव्वुत्तंतं हेमपभो तत्थ ओइन्नो ॥ २०४ ॥
निद्धाडिऊण खित्ताहिवं लहुं सौरं निवं भणइ । उवविस विमुंच रणमिण्हि भो महाभाग ! सुणसु गिरं ॥ २०५ ॥
एसो खु पुंडरीय त्ति खेतवालो मए इह निउत्तो । चेइय-साहम्मियकिच्चकरणहेउं दुरायारो ॥ २०६ ॥
साहम्मियकिच्च पुण कयमेवंविहमणेण मूढेण । केलीकिलाणमहवा गुण-दोसवियारणं कत्तो ? ॥ २०७ ॥
ता दुबिलसियमेयस्स खमह मह सब्बोवरोहेण । भिच्चावराहदूसणमवणेयं सामिणा चेव ॥ २०८ ॥

१ चापकुन्तादयोऽन्नशस्त्रमेदविशेषाः ॥ २-भयङ्करम् । आलोकदडोत्कान्तम् ॥ ३ पश्यति ॥ ४ दर्शनशीलः ॥ ५ °रच्छलं प्रती ॥ ६ °भमत्
प्रती ॥ ७ सादरम् ॥ ८ चैत्यसाधर्मिककृत्य- ॥ ९ °व्यहाव° प्रती ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥

॥ ६७ ॥

जलगलण-भूमिपेहणपमुहा जयणा य सबजोगेसु । कायवा इत्थ जओ जयणा धम्मस्स सारो त्ति ॥ ९ ॥
कम्मयराण वि इत्थं थेवं पि न वंचणं विहेयवं । अवि सविसेसं देयं तेसिं सुहभावबुद्धिकए ॥ १० ॥
इय पढमकीरमाणे जिणभवणे वन्निओ विही एस । जिन्नुद्वारम्मि पुणो एसो चिय पायसो नवरं ॥ ११ ॥
जिन्नं विहडियसंधिं निन्नद्धयं च चेइयं दहुं । तमुवेक्खिऊण अन्नं कुसलेण न जुजए काउं ॥ १२ ॥
इहरा मग्गुच्छेओ न माणविजओ जिणे य न य भत्ती । तम्हा सैय सामत्थे तमुद्धरंतो वरं कुजा ॥ १३ ॥
इय भणियविहाणेणं जिणभवनं मणहरं करावित्तो । विजउ व गिही निग्गहइ दुग्गदुग्गइदुहाइं लहुं ॥ १४ ॥ तहाहि—

गिरि-सर-सरिया-SSराम-प्पवा-सभा-वावि-कूवरमणिजा । मालवविसयपहाणा चक्रपुरी अत्थि वरनयरी ॥ १५ ॥
रयणेसु वइंसइं देहि चिय विग्गहं वयंति जहिं । चकंचलणं च दीसइ कुंभारघरे चिय न लोए ॥ १६ ॥
तीर्य पुरीए राया भुयपरिहनिरुद्धवइरिवीरबलो । बलभदो त्ति पसिद्धो रजसिरीं भुंजइ महप्पा ॥ १७ ॥
लच्छी तंक्कुयमंदिरेसु निहिया खित्तो दिसासुं जसो, सत्तुणं भयमुब्भवं वियरियं बुद्धिं च नीया गुणा ।
छिन्ना दुन्नयसंकहा वि विउणो माहप्पमारोविया, जस्सेवं भुवणंभुयं हि चरियं किं तस्स वन्निजए ? ॥ १८ ॥
तस्स य रन्नो मित्तो अहेसि ददगादरूढपडिबंधो । आबालकालसहपंसुकीलिओ नाम सिरिगुत्तो ॥ १९ ॥

१ °टुचयं च चेइ° प्रती ॥ २ मानविजयः ॥ ३ सति ॥ ४ °तो परं प्रती ॥ ५ वज्रं वैरं च ॥ ६ शरीरं युद्धं च ॥ ७ चक्रचलनं परच-
कागमनं च ॥ ८ तस्याम् ॥ ९ °ए जाया प्रती ॥ १० स्वजनमन्दिरेषु ॥ ११ भयमुद्भवं 'वितीर्ण' दत्तम् ॥ १२ विद्रांसः ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११।

॥ ६७ ॥

तेणं समुहसेवा-किसि-वाणिजायबहुविहविहीहिं । निजियवेसमणधणोहवित्थरो अज्जिओ अत्थो ॥ २० ॥
सुहि-सयण-बंधवाणं थेवं पि हु नेव देइ ओगासं । धणमुच्छाए परिहरइ दूरओ साहुगोठिं पि ॥ २१ ॥
नवरं चिरपुरिसागयसावयधम्मक्खणं जहावसरं । जिणपूयणा[इ]पमुहं जहापयइं कुणइ किं पि ॥ २२ ॥
उक्खणण-खणण-परियत्तणाहिं गोवेइ तं च निययधणं । अवहारसंकियमणो पइक्खणं लंछणे नियइ ॥ २३ ॥
कालकमेण जाओ पुत्तो विजओ त्तिं ठावियं नामं । सिक्खियकलाकलावो य जोवणं सो समणुपत्तो ॥ २४ ॥
कइवयवयस्ससहियं जहिच्छचरियं च तं सुनेवच्छं । तंबोलपाडलोठुं कुंसुमोत्थयमत्थयं दहुं ॥ २५ ॥

चित्तेइ पिया सुचिरजियस्स अत्थस्स संपयं नूणं । इमिणा सुएण कीरइ अकालहीणं हि निग्गमणं ॥ २६ ॥
कहमन्नह [एयारिस]विलासविचीए वडुए पुत्तो ? । सुप[य]त्तविहियरक्खस्स किं व काही इमो अहवा ? ॥ २७ ॥
सांसेमि किं पि तत्तो भणइ सुयं रे ! किमंत्थमत्थवयं । कुणसि ? न मुणेसि 'किमिमं ? कट्टेण विहंपए लच्छी ॥ २८ ॥
किं वा न वच्छ ! पेच्छसि ? लच्छी जह रक्खिया पयत्तेण । जलनिहिणा जल-तिमि-मगरदुग्गदेसम्मि खिविऊण ॥ २९ ॥
कह वा हरिणा वि कवाडवियडवच्छत्थलम्मि ठविऊण । पुरपरिहदीहभुयगहणगोविया सोविय व इमा ? ॥ ३० ॥

१-वाणिज्यादि- ॥ २-परिवर्त्तनाभिः ॥ ३ °क्खणे लं° प्रती ॥ ४ मुद्राः परयति ॥ ५ त्ति वाचियं प्रती ॥ ६ कतिपयवयस्यसहितम् ॥
७ कुसुमावस्त्रतमस्तकम् ॥ ८ शिक्षयामीत्यर्थः ॥ ९ किमर्थमर्थव्ययम् ॥ १० किमिमं प्रती ॥ ११ अर्थते ॥ १२ पुरपरिघदीर्घभुजागहनगोपिता स्वापिता ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिमारो ॥
॥ ६८ ॥

समणेण व वेसमणेण जह व भोगं अणीहमाणेण । एसा रसायलोरगफारफणावेदमुवणीया ? ॥ ३१ ॥
इय कित्तिया कहिजंतु तुज्झ ? जे उज्झियं सजीयं पि । रैक्खिंसु चिरं सुहि-सयण-देहदोहं पि काऊण ॥ ३२ ॥
विजएण जंपियं ताय ! जइ इमं ता सिरीए किं व फलं ? । न हि चाग-भोगओ विहुं कजमिमीए परं बित्ति ॥ ३३ ॥
दिट्ठंता निदिट्ठा जे वि तए ताय ! जलनिहिप्पमुहा । ते वि मुहा बलि-हरिचंदमाइपडिक्खजुत्तिहया ॥ ३४ ॥
वड्ढइ वहंतक्खयजलं व वित्तं सया वि भुजंतं । खिजइ तदियरक्खयनीरं व अभोगओ ताय ! ॥ ३५ ॥
तेऽणंता जे लच्छिं सवपयारेण वड्ढिऊण मया । उवभुंजिऊण [दाऊण] जे पुणो ते जए विरला ॥ ३६ ॥
न य रक्खिया वि चिड्ढइ सुदुड्ढमहिल व पुन्नरहियस्स । लच्छी नंदस्स व भूवइस्स ता मुंच 'तं मोहं ॥ ३७ ॥
आ पाव ! ममावि हु सिक्खणाए बद्धक्खणो सिंही होउं । बहुजंपिएण बालाणमहव सुलहो महुरभावो ॥ ३८ ॥
किं बहुणा जइ रे ! जीयमिच्छसे ठाहि ता निर्हुयचेट्ठो । जइ पुण विलासकाभी ता मह भवणाउ नीहरसु ॥ ३९ ॥
इय परुसवयणभल्लीहिं सल्लिओ तह कहिं पि तेण सुओ । ऊसासो वि हु नीसरइ तस्स जह कट्ठचेट्ठाए ॥ ४० ॥
जइ वि हु पिउणा सो तह 'तिरिक्खिओ तह वि नो गओ विगंइ । सुकुलगयाण पुरिसाणमहव एसेव होइ गई ॥ ४१ ॥
पिउणा वि अत्थसारो तवयणुप्पन्नतिवकोवेण । तह कह वि गोविओ ठाविओ य जह नजइ दिवनाणीहिं ॥ ४२ ॥

१ रसायलोरगफारफणावेष्टम् ॥ २ उज्झित्वा ॥ ३ अरक्षन् ॥ ४ हु सज्जं प्रतौ ॥ ५ त्वं मोहम् ॥ ६ 'शैक्षः' शिशुरित्यर्थः ॥ ७ जीवितम् ॥ ८ निभृतचेष्टः ॥
९ 'स्स' कह प्रतौ । उच्छ्वासोऽपि हि निस्सरति तस्य यथा कष्टचेष्टया ॥ १० तिरस्कृतः ॥ ११ विकृतिम् ॥ १२ उत्तरार्द्धेऽत्र मात्राधिक्यम् ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११।

॥ ६८ ॥

स्थिति-गति-सुख-दुःख-स्वप्न-निद्रान्त-हर्म्या-ऽटवि-निशि-दिनपातोत्पातवेलासु येषाम् ।
व्रजति न परमेष्ठिश्चेष्टमन्त्रो मनस्तस्त इह भवसमुद्राद् द्राग् बहिष्ठाद् भवन्ति

॥ ४ ॥

॥ इति कथारत्नकोशे पञ्चनमस्कारे श्रीदेवनृपकथानकं समाप्तम् ॥ १० ॥

पंचनमोकारे वि हु अरहंतपयं पयंपियं पढमं । भत्ती य तम्मि विहिया संसारुच्छेयणं कुणइ ॥ १ ॥
सा पुण नजइ कजेण तं च जिणभवणकारणेण फुडं । अहिगारिणा तयं पुण कारेयवं विहीए परं ॥ २ ॥
अहिगारी यं इह चिय निम्मलकुलसंभवो विभवभागी । गुरुभत्तो सुहचित्तो अचंतं धम्मपडिबद्धो ॥ ३ ॥
बहुसुहि-सयणो सुस्ससपमुहगुणसंगओ विसुद्धमई । आणापहाणचिट्ठो दट्ठवो जिणहरविहाणे ॥ ४ ॥
एत्थ विही पुण सुद्धा दवे सल्लाइवज्जिया भूमी । भावे य पैरापत्तियरहिया पढमं निरुवेज्जा ॥ ५ ॥
वेसा-धीवर-ज्जेयारमाइदुग्गुच्छणिज्जजणरहिए । गिहि-साहूणं सद्धम्मबुद्धिजणगे पएसम्मि ॥ ६ ॥
दलमवि य सयंसिद्धं विसिद्धकट्ठिड्ढगोवलप्पमुहं । उँस्सग्गेण सम्मं सुसउणवुद्धीए वेत्तवं ॥ ७ ॥
तयभावे बहुगुणसंभवे य अतहग्गहो विऽणुन्नाओ । ईहरा मग्गुच्छेओ सद्धाभंगो य सुगिहीण ॥ ८ ॥

१ 'तकत्' जिनभवनम् ॥ २ य विहिय चिय प्रतौ ॥ ३ 'सुहस' प्रतौ । बहुसुहस्त्वजनः ॥ ४ पराप्रतीतिरहिता ॥ ५ द्यूतकारादिजुगुप्सनीय-॥
६ दलमपि च स्वयंसिद्धं विशिष्टकाष्ठेष्टकोपलप्रमुखम् । 'दलं' चैत्यविधापनसाधनानि ॥ ७ मुख्यवृत्त्या ॥ ८ इतरथा ॥

चैत्यविधा-
पनाधिकारी
तद्विधिश्च

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥

॥ ६९ ॥

अंष्ट्रावयस्स कोडीउ अट्ट चिट्ठंति भूमिनिहियाओ । ता वच्छ ! किं न ठाणाइं ताई इन्हि खणोसि त्ति ? ॥ ५३ ॥
किं वा विज्जंतम्मिं धणम्मि एवं किलिस्ससे वच्छ ! ? । अणुचियक्कम्मायरणेण केवलं खिज्जए देहं ॥ ५४ ॥
तो जणणीवयणेण बलिखेवपुरस्सरं सुहमुहुत्ते । करगहियखणित्तो सो खणणट्ठमुवट्ठिओ जाव ॥ ५५ ॥
ताव अयंडविहंडियबंभंडुडुमरमवणिफुडणरवं । जायंतउवलवरिसं सें पेच्छए तं पएसं ति ॥ ५६ ॥
अहह ! किमेयं ? ति विभाविऊण सँज्झसवस्सससियरोमो । संहरियखन्नवाओ वेगेणं पडिगओ सगिहं ॥ ५७ ॥
मह भागधेयदुविलसिएण कह विज्जमाणमवि दवं । समहिट्ठियं व देवेहिं ? अन्नहा कह भवे विग्घो ? ॥ ५८ ॥
ता गंतूणं हरिसेणकेवलं वंदिऊण पुच्छामि । को एसो वुत्तंतो ? त्ति तो गओ केवलिसमीवं ॥ ५९ ॥
तम्मि य समए बलभद्धराइणो चेइयस्स कारवणे । साहेइ केवली फलमुदारसिवसोक्खपज्जंतं ॥ ६० ॥
तो विजओ परिचितइ जइ कह वि धणं लभामऽहं पिउणो । ता जिणभवणं तुंगं मणोहरं कारवेमि त्ति ॥ ६१ ॥
अह पत्थावे जाए नमिऊणं केवलं पयत्तेण । जंपइ भयवं ! को पुण निहाणलामस्स विग्घकरो ? ॥ ६२ ॥
वँज्जरियं केवलिणा तुह पिउणा भइ ! तिक्खमुच्छेण । पावियवंतरभावेण एस समहिट्ठिओ अत्थो ॥ ६३ ॥

१ सुवर्णस्य ॥ २ किं व ठा° प्रतौ ॥ ३ अकाण्डविखण्डितत्रह्याण्डमहाभयङ्करम् अवनिस्फुटनरवम् । जायमानोपलवर्षम् ॥ ४ बंभंडुडम°
प्रतौ ॥ ५ °रिसं म पे° प्रतौ ॥ ६ साध्वसवशोच्छ्वसितरोमा । संहृतखन्यवादः । साध्वसं-भयः ॥ ७ °य व दे° प्रतौ ॥ ८ पच्छावे प्रतौ ॥
९ कथितम् ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११ ।

॥ ६९ ॥

तो विजओ केवलिनं नमिउं गेहं च संठवेऊणं । उत्तरदेसम्मि गओ ठिओ जयंतीपुरीए बहिं ॥ ६४ ॥
भूयलनामो य तहिं खेयंनू खन्नवायविज्जाए । विप्पो अत्थि पसिद्धो जाया से तेण सह मेत्ती ॥ ६५ ॥
कइवयदिणावसाणे तत्थेव निवासिणा महिंदेण । धणिणा वाहरिऊणं सिट्ठमिमं भूइलस्स जहा ॥ ६६ ॥
पुवपुरिसऽज्जियं मे वेत्तुं दवं न विन्तंरा देन्ति । अद्धं तुह अद्धं मह ता तल्लाभे कुणसु जत्तं ॥ ६७ ॥
तो भूइलेण काऊण मंडलं देवयाउ पूहत्ता । पारद्धं सम्मं मंतसुमरणं गुरुपयत्तेण ॥ ६८ ॥
अह जाव खणं चिट्ठइ झ्झाणत्थो ताव मंडलगमज्जे । संकंता ते भूया जेहिं तमहिट्ठियं दवं ॥ ६९ ॥
तो ते थंभेऊणं सुनिच्चलं तेण सा निहाणमही । विजयस्स समक्खं चिय खणाविउं ज्झत्ति पारद्धा ॥ ७० ॥
खणमित्तकालविगमे विबंघविरहेण पाविया निहिणो । अद्धं वेत्तूण गओ य भूवल्लो निययगेहम्मि ॥ ७१ ॥
विम्वइयमणो विजओ चिन्तइ एवं ममावि निहिलाभो । भावी एत्तो ता खन्नवायमंते अहिज्जामि ॥ ७२ ॥
तो गरुयभत्तिराएण भूइल्लो तह पसाइओ तेण । सयमिव जहा विहंनू स खन्नविज्जाए तेण कओ ॥ ७३ ॥
तो विजओ भूइलपायपंकयं पणमिउं कैहिय वत्तं । नियनयरस्साभिमुहं तुरियं गंतुं समारद्धो ॥ ७४ ॥
अक्खेवेण य पत्तो सगिहे गंतूण तो निहाणमही । तेणाभिमंतिया सौहरंतु मा वन्तरा निहिणो ॥ ७५ ॥

१ तूय° प्रतौ ॥ २ 'खेदज्ञः' कुशलः खन्यवादविद्यायाम् ॥ ३ तूइ° प्रतौ ॥ ४ वित्तरा देत्ति प्रतौ ॥ ५ सूइ° प्रतौ ॥ ६ ज्झाण° प्रतौ ॥
७ जेहित्तम° प्रतौ ॥ ८ विसय° प्रतौ ॥ ९ खन्यवादमन्त्राणि ॥ १० 'विधज्ञः' निपुणः ॥ ११ कथयित्वा वाताम् ॥ १२ संहरन्तु ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो।
॥ ७० ॥

अह तंनिहाणना[से]सवंतरो तस्स मंतमाहप्पा । निहिधरणीसम्मुहमवलोइउं बाढमंचइन्तो ॥ ७६ ॥
उव्विग्गो अच्चत्थं विभंगवलमुणियकज्जपरमत्थो । तौणकए ँगन्ते बलभदनिवं समल्लियइ ॥ ७७ ॥
साहेइ य राय ! तुहं मिच्चो सिरिगुत्तनामओ सो हं । जाओ म्हि वंतरो नियंनिहाणधरणीए चिंढामि ॥ ७८ ॥
सा पुण संपइ मज्झं सुएण अभिमंतिऊण तह विहिया । निहिगहणत्थं मन्ने जह तीरइं नेव दडुं पि ॥ ७९ ॥
ता राय ! पुव्वपणयं जइ वहसि सरेसि किं पि उवयरियं । ता निहिगहणपयइं विजयं जत्तेण वारेसु ॥ ८० ॥
इय भणिऊणं भूओ तिरोहिओ राइणा वि विजयस्स । सिद्धो इय वुत्तंतो तेणावि पयंपियं देव ! ॥ ८१ ॥
धणंमुच्छाए मरिउं जणगो वंतरसुरत्तणं पत्तो । धणगहणं पि हु न मए समीहियं अप्पभरणट्ठा ॥ ८२ ॥
किंतु नरेसर ! सिरिवीयरायभवणस्स निम्मवणहेउं । मा अकयत्थो अत्थो भूमीसोत्थो मुहा होउ ॥ ८३ ॥
न य ताएण अदिन्नस्स देव ! दवस्स जुज्जए भोगो । सैकमागया व सभूयज्जिया व भोत्तुं सिरी जुत्ता ॥ ८४ ॥
न य दुक्खलक्खसमुं वज्जियस्स एयस्स तायवित्तस्स । जिणभवणाओ अन्नं पुन्नं विणिओगठाण-न्ति ॥ ८५ ॥
इय निच्छिऊण नरनाह ! नूणमारंभियं मए एयं । जइ य न जुत्तं आइसउ [मं] पहू ! जेण विरमेमि ॥ ८६ ॥

१ तन्निधानन्यासेशव्यन्तरः ॥ २ मवइत्तो प्रतौ । अशक्नुवन् ॥ ३ त्राणार्थम् ॥ ४ एगत्ते, बलवद्विमिवं प्रतौ ॥ ५ यगिहां प्रतौ ॥
६ चेद्धां प्रतौ ॥ ७ शक्यते ॥ ८ पूर्वप्रणयम् ॥ ९ स्मरसि किमपि उपकृतम् ॥ १० धणुमुं प्रतौ ॥ ११ भूमिसुस्थः ॥ १२ स्वकमागता वा
स्वभुजार्जिता वा ॥ १३ भुवज्जिं प्रतौ ॥ १४-समुपार्जितस्य ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११।

॥ ७० ॥

अह अन्नया कयाई हरिचावचलत्तणेण जीयस्स । सिरिगुत्तो धणरत्तो जरेण पंचत्तमणुपत्तो ॥ ४३ ॥
विजएण वि सोगंसमुच्छरंतनयणंसुधोयवयणेण । मयकिच्चाइं पिउणो कयाई 'हा'रावगरुयाई ॥ ४४ ॥
जिणवैयणायन्नणओ गुरुयणअणुसासणाउ अणुदियहं । जाओ य विगयसोगो कइवयदियएहिं स महप्पा ॥ ४५ ॥
पुव्वपवाहेणं चिय गिहकिच्चाइं विचिन्तिउं लग्गो । नवरं न किंचि पेच्छइ गेहम्मि चउव्विहे वि धणे ॥ ४६ ॥
न य संपुडाइलिहियं लब्भं भूगोवियं पि पेहेइ । न य धन्नसंचयं समुचियं पि नो कुप्प-रुप्पाइं ॥ ४७ ॥
जाओ वाउंलचित्तो कहं वहेयवओ गिहिभरो ? त्ति । न हु दवविरहिएहिं काउं तीरंति कज्जाइं ॥ ४८ ॥
सुतवस्सि चिय सोहंइ निस्संगो दववज्जिओ य सया । सीयइ जणे विगिज्जइ अत्थविहीणो पुण गिहत्थो ॥ ४९ ॥
अहवा किमेरिसेणं विगप्पिएणं ? न भाविणो नासो । नाभाविणो य भावो ता चिताए कैयमियाणिं ॥ ५० ॥
इय सैत्तभावणारोवणाइ थिरधरियचित्तवावारो । पयदिण पयइसमुंचियकिच्चाइं स काउमारद्वो ॥ ५१ ॥
सिद्धं जणणीए अन्नया य तुह पुत्त ! संतिओ ताओ । सांहीतो मह कहमवि परितोसगओ गिहाऽदूरे ॥ ५२ ॥

१ 'हरिचापं' इन्द्रधनुः ॥ २ 'जरसा' वार्धक्येन ॥ ३ शोकसमुत्सरन्नयनाश्रुधौतवदनेन सृतकृत्यानि पितुः कृतानि 'हा'रावगरुकाणि ॥ ४ वज्जणां
प्रतौ ॥ ५ व्याकुलचित्तः कथं बोद्धव्यः गृहिभारः ॥ ६ शक्यन्ते ॥ ७ शोभते ॥ ८ विगीयते ॥ ९ अज्जविं प्रतौ ॥ १० 'कृतं'
पर्याप्तम् ॥ ११ सत्त्वभावनारोपणया स्थिरधृतचित्तव्यापारः । प्रतिदिनं प्रकृतिसमुचितकृत्यानि । प्रकृतयः-प्राकृतलोकाः ॥ १२ मुचियं प्रतौ ॥
१३ 'शिष्टं' कथितम् ॥ १४ सत्कः ॥ १५ अकथयत् ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥

॥ ७१ ॥

अह तत्थेव पुरीए पुवाए दिसाए चंपगुज्जाणे । सिरिसंतिनाह भवणं विहडियसंधि पडियसिहरं ॥ ९९ ॥
पँलहत्थपट्टसालं पहीणचित्तायगं च पेहेत्ता । विजएण चित्तिमिमं जुज्झइ मह उद्धरावेउं ॥ १०० ॥
एयं स्त्रीणप्पायं उवेक्खिउं नूणमन्नकारवणे । परमत्थेणं न जिणेसरम्मि भत्ती कया होइ ॥ १०१ ॥
कैमपत्तवत्थुविज्जावियक्खणो हत्थलाहवपहाणो । विजएण सुत्तहारो देवगुरू नाम वाहरिओ ॥ १०२ ॥
तंबोल-वत्थ-भूसणपयाणपरितोसियं च तं काउं । आबद्धकरयलंजलि विजएण पयंपियं एयं ॥ १०३ ॥
तुममम्ह भीमभवक्खुनिवँडिराणं सहत्थदाणेण । हे सुत्तधार ! सद्धम्मसच्चिव ! कुण दूरमुद्धरणं ॥ १०४ ॥
उद्धरिऊणं एयं जिणालयं दलियसेलसिहरसमं । पाउणसु य ससहर-सूरकालियं निम्मलं कित्तिं ॥ १०५ ॥
तेणं पयंपियं विजय ! कीस बहु वाहरेसि ? तह काँहं । जहऽकालविप्पहीणं जिणभवनं सिज्झए एयं ॥ १०६ ॥
तुह अम्हाणं च इमं संसारसमुद्धारणतरणं । ता इह बहुपन्नवणा न सब्बहा जुज्झए काउं ॥ १०७ ॥
तो सुपसत्थे दियहे पारद्धं तेण जिणहरे कम्मं । सँभावसारहियया पइडिया तत्थ कम्मयरा ॥ १०८ ॥
अह पँइदिणसविसेसुच्छलंतउच्छाहवड्डियारंभं । कयभूमिसुद्धिसुनिबद्धपीढदहरइयथरनियरं ॥ १०९ ॥

१ पर्यस्तपट्टशालं प्रहीणचिन्तकम् । पट्टशाला-जिनचैत्यसमीपवर्ति जैनश्रमणनिवासस्थानम् ॥ २ कमप्राप्तवास्तुविद्याविचक्षणः हस्तलाघवप्रधानः ॥
३ 'एणं पं' प्रती ॥ ४-निपतनशीलानाम् ॥ ५ करिष्यामि ॥ ६ सद्भावसारहृदयाः ॥ ७ प्रतिदिनसविशेषोच्छलदुत्साहवर्धितारम्भम् । कृतभूमीशुद्धिसु-
निबद्धपीढदहरचित्तरनिकरम् ॥

सुनिविद्धदेवतापीढमुवरिरायंतभूरितरसिहरं । सुविसालाऽऽमलसारयसिरि विरइयहेममयकलसं ॥ ११० ॥
वित्थिन्नैथोरथिरथंभदारमंडवनिरुद्धदिसिपसरं । मणिसालभंजियाभासमाणमाणोववन्नतियं ॥ १११ ॥
चिररयणाओ सविसेससुंदरं मंदरं व उत्तुंगं । निष्काइयमक्खेवेण मणहरं संतिजिणभवनं ॥ ११२ ॥
अह सुपसत्थे लग्गे सुगुरुवएसेण बुज्झिउं सम्मं । विजएण समारद्धं मँहद्वयारोयणविहाणं ॥ ११३ ॥
आघोसिया अमारी दीणा-ऽणाहाण दावियं दाणं । पगुणीकओ य वंसो धयजोग्गो सरल-सुसिणिद्धो ॥ ११४ ॥
वडुँन्तचारुपवो अपुच्चडो कीडएहिं अक्खद्धो । अदद्धो वन्नद्धो अणुद्धुसुको पमाणजुओ ॥ ११५ ॥
काऊण मूलपडिमान्हाणं चाउदिसिं च भूसुद्धिं । दिसिदेवयआहवणं वंसस्स विलेवणं तह य ॥ ११६ ॥
अहिवासियकुसुमारोवणं च अहिवासणं च वंसस्स । मयणफल-रिद्धि-विद्धी-सिद्धत्थारोवणं चैव ॥ ११७ ॥
धूवुक्खेवं मुद्धानासं चउसुंदरीहि उम्मिणणं । अहिवासणं च सम्मं महद्वयस्सिद्धुधवलस्स ॥ ११८ ॥
चाउदिसिं जवारय-फलोहलीढोयणं च वंसपुरो । आरत्तियावयारणमह विहिणा देववंदणयं ॥ ११९ ॥

१ सुनिविष्टदेवतापीठम् उपरिराजद्वरितरशिखरम् । सुविसालामलसारकशिरसि विरचितहेममयकलशम् ॥ २ 'रिउरं' प्रती ॥ ३ विस्तीर्णस्थूलस्थिरस्त-
म्भद्वारमण्डपनिरुद्धद्विप्रसरम् । मणिसालभञ्जिकाभासमानमानोपपन्नत्रिकम् ॥ ४ 'थिरिथंभदारिमं' प्रती ॥ ५ निष्पादितम् ॥ ६ महाध्वजारोपणवि-
धानम् ॥ ७ वर्त्तमानचारुपर्वा 'अपुच्चडः' दृढः घन इत्यर्थः कीटैरभक्षितः । अदग्धः वर्णव्यिः अनूद्धशुक्लः ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११ ।
सूत्रधारस्य
प्रतिपत्तिः

॥ ७१ ॥

ध्वजारोपण-
विधिः

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ७२ ॥

बलि-सत्तधन्न-फल-वास-कुसुम-सकसायवत्थुनिवहेण । अहिवासणं च तत्तो सिहरे तिपयंक्खिणीकरणं ॥ १२० ॥
कुसुमंजलिपाडणपुरस्सरं च न्हवणं च मूलकलसस्स । खित्तदसद्धामलरयणधयहरे इट्ठसमयम्मि ॥ १२१ ॥
सुँपइट्ठपइट्ठामंतखेत्तवासस्स तयणु वंसस्स । ठवणं खिवणं च तओ फलोहली-भूरिभक्खाणं ॥ १२२ ॥
तत्तो उज्जुगईए धयस्स परिमोयणं सजयसइं । पडिमाए दाहिणकरे महद्धयस्सावि बंधणयं ॥ १२३ ॥
विसमदिणे ओमुयणं जहसत्तीए य संघदानं च । इय सत्थुत्तविहीए तेण धयारोवणं विहियं ॥ १२४ ॥
तिहुयणसिरिलाभाओ वि भवणहुँस्सज्झसिद्धिओ वि परं । जाओ तोसो विजयस्स विहियजिणभवणकिच्चस्स ॥ १२५ ॥
एवं च जा पहिट्ठो चिद्धइ सो चेइयं पलोहन्तो । जिणवरभवणस्स पुरो ता पेक्खइ मुक्कजीयासं ॥ १२६ ॥
निच्छिन्नकन्न खरपट्टिसंद्धियं मसिविलित्तसवंगं । रत्तकणवीरसेहर गलखित्तसरावमालं च ॥ १२७ ॥
पुरओ ताडियउदंडडिंडिमुम्मिलियपिच्छलगजणोहं । रायपुरिसेहिं चोरं निजंतं वज्झभूमीए ॥ १२८ ॥
तं पेच्छिऊण विजओ चित्तइ जिणसंतिदिट्ठिवडिओ वि । जइ एस इ[ह] विवज्झइ धिरत्थु ता जीविणं मे ॥ १२९ ॥

१ धान्यसप्तकं सणवीज-लाज-कुलत्थ-यव-कहु-माष-सर्षप-सण-कुलत्थ-मसूर-वल्ह-चणक-त्रीहि-चपलकरूपं धान्य-मुद्ग-माष-चणक-यव-गोधूम-तिलरूपं वा श्रेयम् ॥ २ यक्खणीं प्रती ॥ ३ क्षिप्तदशार्धमिलरत्नध्वजगृहे । दशार्ध-पद्म ॥ ४ सुप्रकृष्टप्रतिष्ठामन्त्रक्षिप्तवासस्य ॥ ५ सच्छुत्तं प्रती ॥ ६ दुसज्झं प्रती ॥ ७ चेट्ठं प्रती ॥ ८ मुक्कजीविताशम् ॥ ९ निच्छिन्नकर्णं खरपट्टिसंस्थितं मषीविलित्तसर्वाङ्गम् । रत्तकणवीरशेखरं गलक्षिप्तशरावमालं च ॥ पुरतः ताडितोद्दण्डडिण्डिमोन्मीलितप्रेक्षकजन्तौघम् ॥ १० नीयमानम् ॥ ११ 'विपद्यते' मरणं प्राप्नोति विगस्तु ॥

धम्मत्थविग्घकरणं पावं ति विभाविउं भणइ राया । धनो सि विजय ! जो चेइयत्थमिय उज्जमं कुणसि ॥ ८७ ॥
अम्हारिसा उ पावा दुग्गइजणगम्मि रज्जकज्जम्मि । अच्चतवोवडा भोयणं पि काउं न पारिंति ॥ ८८ ॥
ता विजय ! वंछियत्थो सिज्झउ तुह होउ नूण निव्विग्वं । इय रन्नाऽणुन्नाओ सुपँहिट्ठो पट्ठिओ स गिहं ॥ ८९ ॥
राया वि संज्झकिच्चं काऊणं जा ठिओ सुहं सयणे । ता सो वंतरतियसो सविसायं भणिउमाढत्तो ॥ ९० ॥
एयं खु महापावं जं पत्थिज्झइ परो महाराय ! । एत्तो वि य तं अहियं जं कीरइ तं पुणो विहलं ॥ ९१ ॥
अह संविलक्खो राया तं जंपइ भइ ! मा भणसु एवं । कह जाणियजिणवयणो करेमि से धम्मविग्घमहं ? ॥ ९२ ॥
किं वा विहलाए तुह धणमुच्छाए ? विमुंच वामोहं । मूसगववहाराओ न परं सज्झं धणेणं ते ॥ ९३ ॥
अह तं विणा विसीयसि ता गेण्हसु मज्झ संतिए निहिणो । सत्तामेत्तकएणं धणेण जइ तं वहसि पणयं ॥ ९४ ॥
हसिऊण भणइ भूओ तुह निहिणो पिच्छिउं पि न लभामि । तुह वंतरपासाओ किं वा तुमए सुयं न इमं ॥ ९५ ॥
यादृशि तादृशि भूमिभुजि पञ्च पिशाचशतानि । महति तु यानि भवन्ति बत ! [न च] तानि परिकलितानि ॥ ९६ ॥
रन्ना भणियं एत्तो वि किं परं तीरए मए काउं ? । न हु नज्झइ स उवाओ जो लोगदुगे वि अविरोद्धो ॥ ९७ ॥
इय सोउं सविसाओ वंतरदेवो लहुं अवक्तो । विजएण वि मंतबलेण उक्खया ज्झत्ति निर्यनिहिणो ॥ ९८ ॥

१ पाविं ति प्रती ॥ २ अत्यन्तव्यापृताः ॥ ३ सुप्रहृष्टः ॥ ४ सान्ध्यकृत्यम् ॥ ५ सविलक्षः ॥ ६ तस्य ॥ ७ त्वम् ॥ ८ यगिहिं प्रती ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११ ।

॥ ७२ ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामनगु-
णाहिगारो ।
॥ ७३ ॥

पडिवन्नमिमं रत्ना नीओ विजएण सो घरे नियए । न्हाण-विलेवण-वरवत्थ-भोयणाईहिं उवयरिओ ॥ १४३ ॥
पैत्थावम्मि य पुट्टो भद्द ! कहं तुज्झ एरिसा मुत्ती । नीसेसलक्खणजुया ? विरुद्धकिरिया य कहमेसा ? ॥ १४४ ॥
ता जइ दूरं नो गोवणोच्चियं सब्बहा कहसु एयं । आमूलाओ वि तुमं अब्बंतं कोउगं मज्झ ॥ १४५ ॥
तेणं पयंपियं किं तवावि नियजीवनिव्विसेस्स । विज्झइह गोवणिजं ? ता उजुत्तो निसामेहि ॥ १४६ ॥
कोसंबीए पुरीए पुरोहिओ अत्थि चंडदत्तो ति । तस्साहं चिय पुत्तो सयंभुदत्तो ति नामेणं ॥ १४७ ॥
बहुविहअणत्थसत्थाहिवोवमं जुवणं च संपत्तो । अच्चंतभोगलोलत्तणेण नीयं धणं निहणं ॥ १४८ ॥
नीसारिओ गिहाओ पिउणा देसंतरेसु य भमंतो । पत्तो कामरुयम्मि दिट्ठो य तहिं बलो नाम ॥ १४९ ॥
आगिट्ठि-दिट्ठिमोहण-वसियरण्णाडणाइसु पगिट्ठो । जो जोगसत्थकुसलो सीसत्तं से पवन्नो हं ॥ १५० ॥
भूमिओ य भीमरक्खस-पिसाय-साइणिसहस्सदुग्गेषु । गिरि-गहण-सुसाणा-SSसम-विवराईसुं समं तेण ॥ १५१ ॥
सो अन्नया महप्पा पुव्वजियकम्मदोसओ बाढं । जाओ रोगाउलिओ सुचिरं च मए वि उवयरिओ ॥ १५२ ॥
जाओ पगुणसरीरो परितुट्ठो मज्झ विणयकम्मेण । भणिओ य सायरमहं वच्छ ! पयच्छामि भण किं ते ? ॥ १५३ ॥
तो भोगलोलुएणं सयमोयं जंपियं मए एयं । अदिस्संजणसिद्धिं, जइ एवं ता पयच्छाहि ॥ १५४ ॥

१ °वच्छभो° प्रती ॥ २ पच्छाव° प्रती ॥ ३-सार्थाधिपोपमम् ॥ ४ आकृष्टि-दृष्टिमोहन-वशीकरणोच्चाटनादिषु प्रकृष्टः ॥ ५ °सत्तकु° प्रती ॥
६ आन्तश्च भीमराक्षसपिशाचशाकिनीसहस्रदुर्गेषु । गिरिगहनस्मशानाSSश्रमविवरादिषु समं तेन ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११ ।
स्वयम्भू-
दत्तकथा

॥ ७३ ॥

तो तेणंजणसिद्धी सिद्धा सुजहट्टिया मए य लहुं । संजोइऊण विन्नासिया य जाया तह चैव ॥ १५५ ॥
नवरं तेण इमं मे सिद्धं मा वच्छ ! कस्स वि कहिस्सं । इहरा सिद्धी तुज्झं विवज्झिही पिसुणमेत्ति व ॥ १५६ ॥
अह कइवयदिवसाइं तप्पयपउमप्पसायणं काउं । एगागी वणहत्थि व सब्बहिं भमिउमारद्धो ॥ १५७ ॥
तं नत्थि विसिद्धकुलं पणतरुणीमंदिरं पि तं नत्थि । अंतेउरं पि तं नत्थि जत्थ वुत्थो न भमिओ हं ॥ १५८ ॥
तो जा एत्थियकालं संपइ पुण पावपरियणजणेण । विन्नाओ उवणीओ य एरिसिं दारुणमवत्थं ॥ १५९ ॥
नवरं केणइ सच्चरियकम्मुणा विजियअमयवुट्ठीए । तुह दिट्ठीए पडिओ म्हि गोयरं जीविओ तेण ॥ १६० ॥ छ ॥
विजएण जंपियं भद्द ! के वयं ? मुणसि नेह परमत्थं । अन्नो स तिलोकपहू जहिट्ठिगओ धरसि जीयं ॥ १६१ ॥
तेणं भणियं जइ एयमेत्थ ता तं अणैप्पमाहप्पं । दंसेसु ममं तहंसणेण जा होमि कयकिच्चो ॥ १६२ ॥
अह हसियहिमगिरीसरसिगारे चेइयम्मि नेऊण । विजएण दंसियं तस्स संतिजयसामिणो रूवं ॥ १६३ ॥
तो अणिमिसदिट्ठीए जिणं च भवणं च पेच्छमाणस्स । जायं जाईसरणं ईहा-SSपोहं करेंतस्स ॥ १६४ ॥
मुच्छानिमीलियच्छो छिन्नो वच्छो व महियले पडिओ । हा हा ! किमेयमेयं ? [ति] झत्ति विजएण उक्खित्तो ॥ १६५ ॥
सिसिरोवयार-संवाहणाहिं उवलद्धचेयणो सैंतो । आपुट्ठो य किमेवं ? ति तेण वुत्तं निसामेहि ॥ १६६ ॥
एत्तो तइयभवम्मि एत्थेव पुरीए रामदत्तस्स । इब्भसुओ रामो ति [य] नाममहं आसि जिणभत्तो ॥ १६७ ॥

१ पयडि° प्रती ॥ २ °णत्थमा° प्रती । अनल्पमाहात्म्यम् ॥ ३ सत्तो प्रती ॥ ४ °मह आ° प्रती । नाम अहं आसं जिनभक्तः ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ७४ ॥

सिरिचारुदत्तमुणिवरपासम्मि संजमं पवजंतो । पडिसिद्धो पिउणा वच्छ ! तरुणगो तं सि ता इण्हि ॥ १६८ ॥
काराविउं जिणहरं साहुजणे पूहउं सुए जणिउं । सम्माणिऊण साहम्मिए य सैमणो हविज्जासि ॥ १६९ ॥
पडिवन्नमिमं च मए जिन्नुदारो य एत्थ संतिहरे । पारद्धो महया सुत्तधार-कम्मयरजोगेण ॥ १७० ॥
जाए य अद्धसिद्धे जिणालए निट्ठियं ममं दवं । कह सिज्झिहि ? त्ति चिंतामहन्नवे^१ हं निमग्गो य ॥ १७१ ॥
न छुहा नेव पिवासा न सुहं न दुहं निसा न नेव दिणं । उन्हं न नेव सीयं तच्चिताए मए नायं ॥ १७२ ॥
एगम्मि य पत्थावम्मि वंदिउं चारुदत्तमुणिवसहं । भूवट्टम्मि निविट्ठो पुट्ठो गुरुणा य एवमहं ॥ १७३ ॥
अवि वहइ धम्मकिच्चं निच्चं निष्पेच्चवायमच्चंतं ? । अवि वट्टइ य सरीरं सज्झाय-ज्झाणवेट्ठासु ? ॥ १७४ ॥
अह रमइ उवसमम्मि इंदियवग्गो दहं समग्गो वि ? । अवि तरलायइ न सुभे अत्थम्मि मणो मणागं पि ? ॥ १७५ ॥
उत्तं च मए भयवं ! किं भणसि जिणालए वहइ कम्मं ? । नणु नो कुणंति कम्मं कम्मयरा दव्विरहेण ॥ १७६ ॥
एत्थंतरम्मि हसियं तदसंबद्धं निसामिउं वक्कं । चक्कधरधाउसिद्धेण साहुपासोवविट्ठेण ॥ १७७ ॥
उवउत्तो मुणिसीहो विन्नायं कारणं तओ भणियं । चक्कधर ! हससु मा तुममिमं ति एसो अहसणिज्जो ॥ १७८ ॥
संतिजिणभवणनिम्मवणमीहमाणो धणस्स विरहेण । तदसिद्धीए निन्नट्टमाणसो एवमुल्लवइ ॥ १७९ ॥

१ सुतान् ॥ २ श्रमणः ॥ ३ 'वेहिं नि' प्रती ॥ ४ निष्प्रत्ययायम् ॥ ५ 'ए विह' प्रती ॥ ६ निन्नट्टं प्रती । निर्नष्टमानसः ॥

तो तं रक्खावेउं खणमेकं राइणो समीवम्मि । विजओ गंतुं आबद्धकरयलो जंपए एवं ॥ १३० ॥
देव ! कयभुवण[संति]स्स संतिणो वि हु पुरो वहट्ठाए । निजइ चोरो अच्चंतमणुचियं वट्टए एयं ॥ १३१ ॥
ता कुणह मे पसायं मोयावह तं वरागमइकरुणं । वेत्तूण दव्वजायं अहवा मह जीवियवं पि ॥ १३२ ॥
इय तेण जंपिए नरवरेण वियसंतकुवलयविलासा । दिट्ठी फुरंततारा ज्झड त्ति खेत्ता अमच्चम्मि ॥ १३३ ॥
भालयलारोवियपाणिणा य भणियं तओ अमच्चेण । सो एस देव ! पावो जो तुह अंतोउरस्संतो ॥ १३४ ॥
अहिस्सअंजणेणं सइरं वियरन्तओ तुहाऽऽणाए । जोगंधरसिद्धेणं पडिजोगबलेण विन्नाओ ॥ १३५ ॥
उवणीओ तुम्हाणं सिद्धं तुम्हेहिं अंजणपओगं । जइ साहइ ता निविसयकरणओ णं विसज्जेहिं ॥ १३६ ॥
इहरा खरम्मि आरोविऊण सयले भमाडिउं नयरे । बहुहा विडंबिऊण य मारेज्जइ दुक्खमारेणं ॥ १३७ ॥
ता देव ! तुम्ह वयणेण सो तहा दंडैवासियनरेहिं । पारद्धो संपइ पुण तुम्हाऽऽएसो पमाणं ति ॥ १३८ ॥
रन्ना पयंपियं विजय ! सो नरो सब्बा वहस्सुचिओ । बाढं विरुद्धकारि त्ति केवलं गरुयकरुणाए ॥ १३९ ॥
अंजणविहिकहणपणेण मुच्चिओ तं पि जा न मन्नेइ । ता हंतुं चिय उचिओ अह अज्ज वि तं कहावेसि ॥ १४० ॥
ता मुच्चइ त्ति नऽन्नो मोक्खोवाओऽत्थि निच्छओ एत्थ । अम्हारिसाण वि गिरो चलंति जइ ता गयं सच्चं ॥ १४१ ॥
विजएण जंपियं देव ! जइ इमं देसु ता तिरत्तं मे । जेणुबलद्धतदिच्छो जहोचियं विन्नवेमि तुमं ॥ १४२ ॥

१ 'णियन्तओ प्रती ॥ २ सइरं चिय रत्तओ प्रती । स्वैरं विचरन् ॥ ३ दाण्डपाशिकनरैः ॥ ४ मुज्झिओ प्रती । मुक्तः ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११ ।
स्वयम्भू-
दत्तस्य
पूर्वभवः

॥ ७४ ॥

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ७५ ॥

अह भूरिभक्तिपद्भारनिस्सरंतुच्चबहलरोमंचा । रायप्पमुहा गंतुं मुणिसीहं तं नमंसंति ॥ १९२ ॥
खामिति य दुविहियं मुणी वि पीऊंसवुट्टिपडितुल्लं । तेसु खिवंतो चक्खुं धम्मकहं कहिउमारद्वो ॥ १९३ ॥ जहा—
अप्पा अणप्पकुवियप्पकप्पणुप्पन्नपावपरिणामो । हरि-करि-भुयंग-विस-सत्तुणो वि दूरं विसेसेइ ॥ १९४ ॥
हरि-करिपमुहा विमुहा वि कह वि कीरंति मंतमाईहिं । अप्पा पुण पावपरो तीरइ न पुरंदरेणावि ॥ १९५ ॥
अहवा सीहप्पमुहा दिति विणासं भवे इह सुकुद्धा । अप्पा पुण पडिणीओ पाडेइ अणंतदुहगहणे ॥ १९६ ॥
परमत्थचित्ताणं अप्प चिय कूडसामली घोरा । अप्प चिय वेयंरणी अप्प चिय भेरवं जंतं ॥ १९७ ॥
अप्प चिय तत्तकलंबुवालुया असिवणं पि अप्पेव । अप्प चिय पैलयवियंभमाणवज्जग्गिजालोली ॥ १९८ ॥
इय कुप्पहप्पवन्नस्स अप्पणो सब्बदुक्खमूलस्स । पडिपंथी परमत्थेण नत्थि मोत्तुं वरविवेगं ॥ १९९ ॥
सो य विवेगो जलणो व अरणिणा वीयरायवयणेण । कीरइ सद्धानिलसंजुओ य निदहइ कम्मवणं ॥ २०० ॥
तत्तो स एव अप्पा दाहुंत्तिन्नं महासुवन्नं व । कस्स न कस्स व जायइ सुहस्स संपायणपगिद्धो ? ॥ २०१ ॥
नज्जइ जह तह न फुडं नरिंद ! सिरिवीयरायवयणं पि । ता तन्नाणनिमित्तं जुत्ता निच्चं सुगुरुसेवा ॥ २०२ ॥

१ भूरिभक्तिप्राग्भारनिस्सरंतुच्चबहलरोमाद्याः ॥ २ पीयूषवृष्टिप्रतितुल्यम् ॥ ३ आत्मा अनल्पकुविकल्पकल्पनोत्पन्नपावपरिणामः । हरिकरिभुजङ्गविषशत्रूनपि दूरं विशेषयति ॥ ४ कूटशाल्मलिः ॥ ५ 'वैतरणी' नरकनदी ॥ ६ कलम्बवालुका-नरकनदी ॥ ७ प्रलयविजृम्भमाणवज्जाग्निज्वालावलिः ॥ ८ 'डियंथी' प्रती ॥ ९ 'हुत्तिन्नं' प्रती ॥ १० 'संपयाणं' प्रती । सम्पादनप्रकृष्टः ॥

परिहारो य पमायस्स इंदियत्थे परं च वेरगं । दुन्निग्गहकुग्गहवज्जणं च सत्थत्थसवणं च ॥ २०३ ॥
एमाइधम्मकहसवणजायसद्धम्मकम्मपडिवंधा । नियनियसंत्तणुरूवं पवन्नकिरिया जणा जाया ॥ २०४ ॥
राया वि देसविरई पडिवज्जइ ते दसग्गहारा य । सासणलिहिं जिनसंतिपूयणत्थं पैणामेइ ॥ २०५ ॥
काऊण जिणाययैणं सुत्थं नियए तहा कुडुंबम्मि । विजओ वि विभूईए पडिवन्नो संजमुज्जोयं ॥ २०६ ॥
इय कयजणोवयारो सयंभुदत्तो महामुणी तत्तो । आपुच्छिउं नरिंदं बहिं विहारेण निक्खंतो ॥ २०७ ॥
पडिबोहिऊण भवे चिरकालं कालमायरित्ताणं । सम्मेयसेलसिहरे सिवमयलमणुत्तरं पत्तो ॥ २०८ ॥
विजओ वि पडियबहुसत्थवित्थरो मुणियवत्थुपरमत्थो । कयभूरिसिस्सवग्गो पडिबोहियभवलोगो य ॥ २०९ ॥
अनिययविहारवित्तीए विहरमाणो पुरा-ऽऽगराईसु । चक्कंपुरीए पत्तो ठिओ य एगम्मि उज्जाणे ॥ २१० ॥
काऊण सुत्तपोरिसिमह चेइयवंदणट्टया तत्तो । सिस्सगणेण समेओ सिरिसंतिजिणालयम्मि गओ ॥ २११ ॥
तिनिसीहियप्पहाणं तिक्खुत्तपयाहिणं च तिपणामं । तिपमज्जियपयभूमि अवत्थतियचित्ताणासारं ॥ २१२ ॥
तिदिसिनिरिक्खणविरयं तिमुद्दजुत्तं च तिविहपणिहाणं । वन्नाइतियविभावणपरमं चिइवंदणं च कयं ॥ २१३ ॥

१ शक्त्यनुरूपं सत्त्वानुरूपं वा ॥ २ अर्पयति ॥ ३ 'यणे, सु' प्रती ॥ ४ 'सुत्थं' सुरक्षितं निज्जे ॥ ५ सत्तो प्रती ॥ ६ 'कसुरी' प्रती ॥ ७ त्रिनैषधिकीप्रधानं त्रिप्रदक्षिणं च त्रिप्रणामम् । त्रिःप्रमाञ्जितपदभूमि अवस्थान्त्रिकचिन्तनासारम् ॥ त्रिदिग्निरीक्षणविरतं त्रिमुद्रायुक्तं च त्रिविधप्रणिधानम् । वर्णादित्रिकविभावनपरमं चैत्यवन्दनं च कृतम् ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११ ।

॥ ७५ ॥

मुनियोग्या-
नि नव
त्रिकाणि

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ७६ ॥

तो समुचियम्मि देसे आसीणो पत्थुया य धम्मकहा । मालङ्गंधंक्खित्तं वै महुरा आगया परिसा ॥ २१४ ॥
अह दिट्ठिवायसारे विचित्तजुत्तीवियारगरुयम्मि । साहिजंते भट्ठो पभाकरो भणिउमाढत्तो ॥ २१५ ॥
भंते ! किमिमं जंपसि ? पुरिसपणीयत्तणेण अपमाणं । सबन्नुणा पणीयं ति सो वि कह तीरैण नाउं ? ॥ २१६ ॥
न हु पच्चक्खाईणं गैज्झो सो न य सरागवयणं पि । होइ पमाणं वैभिचारसंभवा धुत्तवयणं व ॥ २१७ ॥
ता वेयवयणमेव हि अपोरिसेयं ति जुज्जए वेत्तुं । तक्कहियाणि य जायाइयाणि धम्मो त्ति किच्चाणि ॥ २१८ ॥
विजएण जंपियं सबमणुचियं भाससे तुमं भद्द ! । जम्हा विरुद्धमेयं वयणं च अपोरिसेयं च ॥ २१९ ॥
जइ सच्चं चिय एयं अपोरिसेयं ति कीस निच्चं पि । न सुणिज्जइ ? जं संखा समवेक्खइ पुरिसवावारं ? ॥ २२० ॥
जं जदवेक्खं तं पुण तब्भवमवसेयमेय धूमो व । 'सिद्धिसावेक्खो न य नहगुणो य गयणोवलंभाओ ॥ २२१ ॥
जं जं खे उवलंभइ तं तं जइ तग्गुणो त्ति वत्तवं । कुंभाइणो वि एवं च तग्गुणा हुंतु निच्चा य ॥ २२२ ॥
ता किं पि जमिह वयणं तं पुरिसपणीयमेव वेत्तवं । सबन्नुणा पणीयं नवरं दिट्ठेड्डफैलयं तं ॥ २२३ ॥

१ 'धक्खित्तं' प्रती । मालतीगन्धाक्षिताः ॥ २ पुरुषप्रणीतत्वेन ॥ ३ शक्यते ॥ ४ प्राह्यः ॥ ५ व्यभिचारसम्भवात् ॥ ६ तद् वेदवचनमेव हि अपौरुषेयमिति युज्यते ग्रहीतुम् । तत्कथितानि च यागादीनि धर्मः ॥ ७ 'सेणं च' प्रती ॥ ८ न सुणिं प्रती । न श्रूयते ? यत् साक्षात् समपेक्षते पुरुषव्यापारम् ? ॥ ९ 'शिखिसापेक्षः' अग्निसापेक्षः, न च नभोगुणश्च गगने उपलम्भात् ॥ १० 'वलंभं' प्रती ॥ ११ 'ग्गुणो हुं' प्रती । तद्गुणाः ॥ १२ 'न्नुणो पं' प्रती ॥ १३ दृष्टेष्टफलदम् ॥

तो चक्कधरो मं खामिऊण जिणभवणनिम्मवणहेउं । कोडीवेहं सूर्यं सविहाणं सिद्धमजेइ ॥ १८० ॥
रंसवेहविहियबहुजायरूवदाणेण रंजियमणेहिं । विन्नाणिएहिं तो संतिचेइयं ज्झत्ति निम्मवियं ॥ १८१ ॥
वाहरिओ नरनाहो रिद्धीए धयाधिरोहणं च कयं । दिन्ना दसग्गहारा ससासणा चेइए रन्ना ॥ १८२ ॥
चिट्ठंति सासणाणि य अज्ज वि जिणभवणनिम्मवणहेउं । सासणसुराए हेट्ठा खित्ताणि तिहत्थमित्तेण ॥ १८३ ॥
इय दंसणकिच्चाइं काऊणमहं महापबंधेण । पडिवन्नो सामन्नं सुचिरं च कयं तवच्चरणं ॥ १८४ ॥
नवरं पजंतंमि कुडुंतरवट्टमाणमिहुणगिरं । सोउं सरागचित्तो मरिउं भूएसु उववन्नो ॥ १८५ ॥
तत्तो चुओ य जाओ एसो पुत्तो पुरोहियस्साहं । अवसाणरागभावणपरूढदढगाढविसममई ॥ १८६ ॥
हा हा ! अहं अंधन्नो नूणमकल्लाणभायणं पावो । जो तहसामग्गीय वि बहीकओ चरणलाभाओ ॥ १८७ ॥
कह तेत्तियं पि पडियं तवो वि तवियं तहा मए घोरं । एकपए चिय विहलं गयमखिलं कासकुसुमं व ? ॥ १८८ ॥
इय सुहभावाओ सो चिरपडियसुयं सरित्तु किरियं च । देवइविइन्नलिंगो जाओ समणो समियमोहो ॥ १८९ ॥ छ ॥
सिद्धं च इमं रन्नो विम्हियहियओ इमं तओ राया । जंपइ विचित्तचरिया पुरिसा को पच्चओ एत्थ ? ॥ १९० ॥
तो सासणवुत्तंतो वुत्तो रन्ना खणाविउं च लहुं । तं ठाणं पत्ताइं च सासणाइं जहुत्ताइं ॥ १९१ ॥

१ 'सूतं' पारदम् ॥ २ रसवेधविहितबहुजातरूपदानेन ॥ ३ 'ए वयां' प्रती ॥ ४ 'हच्छमिं' प्रती ॥ ५ 'तम्मि कुं' प्रती ॥ ६ 'वह्ममां' प्रती ॥ ७ अवन्नो प्रती ॥ ८ देवतावितीर्णलिङ्गः ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११ ।
वेदापौरुषे-
यत्ववाद-
निरासः

॥ ७६ ॥

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो

॥ ७७ ॥

सको व सोभमाणो चिरपडिबंधेण ताव संपत्तो । देवं मुणिं च वंदिय उवविट्ठो भूमिवट्ठम्मि ॥ २३५ ॥
अणिमिसनयणनिवेशा चित्तालिहिय व लेवघडिय व । दट्ठण तं च परिसा तदेगंचित्ता लहुं जाया ॥ २३६ ॥
साहू वि सुत्तविणिउत्तचित्तविन्नायतियसथिरचित्तो । पुवभवगरुयगुरुपक्खवायओ भणिउमादत्तो ॥ २३७ ॥

सो एस महप्पा जेण मंदिरं संतिणो जिणिंदस्स । उद्धरिउमिमं अप्पा भवा वि भँवाउ उद्धरिया ॥ २३८ ॥
कहमन्नह चेइयविरहओ ईहं साहुणो फुडं एज्जा ? । अम्हारिसाण य कहं तदभावे होज्ज पडिबोहो ? ॥ २३९ ॥
तदभावाओ जिणसासणस्स कह वा मयंकधवलस्स । जियमोहतिमिरपसरो हविज्ज सवत्थ वित्थारो ? ॥ २४० ॥ किं बहुना ?—

धन्यस्त्वं विजय ! त्वमेव विजयी संसारवारान्निधेस्तीर्णो गोष्पदवत् त्वयैव विशदा कीर्तिश्च संवर्द्धिता ।
जातस्त्वं च निदर्शनं सुकृतिनां निष्कृत्रिमोन्मीयते, भक्तिस्तीर्थकरे तवैव यदिदं चैत्यं त्वया कारितम् ॥ १ ॥
कृत्वा पापमनेकधाऽधिकरणान्युत्पाद्य चानन्तशो, जीवा मृत्युपथं गता न च गुणस्तैः कश्चिदावर्जितः ।
धन्यस्त्वं विजयैक एव हि परं स्वार्थं परार्थं च योऽकार्षीः श्रीजिनवेद्म विस्मयकरं निर्माण्य शैलोपमम् ॥ २ ॥
मिथ्यात्वप्रचुरो जनः सुयतयो विच्छेदिनोऽतीन्द्रियं, ज्ञानं विप्लुतमेतदेव हि जडा ब्रुयुर्न जैनं मतम् ।

१ अनिमेषनयननिवेशा चित्रालिखिता इव लेपघटिता इव । दट्ठा ॥ २ °गंचित्ता° प्रती ॥ ३ सूत्रविनियुक्तचित्तविज्ञातत्रिदशस्थिरचित्तः । पूर्वभवगुरुकगुरुपक्षपातात् ॥ ४ 'भवात्' संसारात् ॥ ५ इयं सा° प्रती ॥ ६ गौःपदवस्त्वयै° प्रती ॥ ७ °तिवान्निःकृ° प्रती ॥ ८ निर्माण्य शैलो° प्रती ॥

न स्युश्चेज्जिनमन्दिराणि सुचिरस्थायीनि तुङ्गानि वा, तद्वन्यो जिनशासनोन्नतिकृतेऽमुष्मिन् भवेदुद्यतः ॥ ३ ॥
इति कथयति साधौ विस्मयोत्फुल्लनेत्रैरहमहमिकयैवाऽऽलोकयमानः स लोकैः ।
प्रणतयतिपदाब्जः शिथ्रिये स्वर्गमार्गं, पुरमभिहतमोहः पूर्जनोऽपि प्रतस्थे ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे चैत्याधिकारे विजयकथानकं समाप्तम् ॥ ११ ॥

जिणहरकार[व]णे वि हु नो जिणबिंबं विणा हँवइ सम्मं । धम्ममई भव्वाणं वोच्चं ता तद्विहाणमहं ॥ १ ॥
सुपसत्थवासरम्मि पूइत्ता सुत्तहारमप्पेज्जा । नियविभवोचिय मुल्लं निहोसो जइ स होज्ज परं ॥ २ ॥
अतहाविहे य तम्मि तक्कालुचियं विणिच्छिउं सम्मं । नियमेज्ज बिंबमोहं जहतह दवप्पणे दोसो ॥ ३ ॥
बिंबअसिद्धी जिणदव्वभक्खणाओ अणंतसंसारो । कौरस्सियरस्स य तन्निमित्तभावेण दोसो त्ति ॥ ४ ॥
अप्पत्तियं पि एवं परिचत्तं होइ उभयपक्खवाणं । जाजीवं संबंधो जायइ एत्तो य अइपरमो ॥ ५ ॥
न य एत्तो उवयारी अन्नो भुवणे वि विज्जए परमो । इय कुसलबुद्धिजोगा बहुमाणो तम्मि जुत्तो य ॥ ६ ॥
जायंति जेत्तिया खलु तदुब्भवा केइ चित्तपरितोसा । तब्बिबकारणां पि तेत्तिओ नेत्तियाइं से (?) ॥ ७ ॥

१ 'श्रेष्ठिनम्' प्रती ॥ २ 'नि तावद्ध' प्रती ॥ ३ हँवइ प्रती ॥ ४ वदये ॥ ५ 'क्कालोचि' प्रती ॥ ६ 'प्पणो दो' प्रती ॥ ७ कारकस्य 'इतरस्य' कारयितुः ॥ ८ अप्रीतिकम् ॥ ९ 'जोगो, व' प्रती ॥ १० णाई इं पि प्रती ॥

चैत्याधि-
कारे वि-
जयकथा-
नकम् ११ ।

जिनचैत्य-
विधापन-
गुणाः

॥ ७७ ॥

जिनबिम्ब-
विधापनं
तद्विधिश्च

देवभद्रस्रि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ७८ ॥

निष्फन्नस्स य बिबस्स दिवसदसगस्स मज्झयारम्मि । कायवा उ पइट्ठा सा पुण तिविहा विणिहिट्ठा ॥ ८ ॥
वत्तंक्खा खलु एक्का खेत्तंक्खा अक्खिया पुणो अन्ना । अवरा य मँहक्खा इह ताण सख्वं इमं नेयं ॥ ९ ॥
जो तित्थवई जइया तइया तब्बिबंठावणा पढमा । उस्स भाईणं सवेसि जाण बीया पइट्ठ ति ॥ १० ॥
तइया सत्तरिसमहियजिणिंदसयमस्स पुण पइट्ठ ति । जा जस्स जहा भावं जणेइ सा तस्स तह जुत्ता ॥ ११ ॥
आसायणदोसो वि हु बिबबहुत्ते न मज्झणाइकओ । संकेयवो जं तीए संभवो भावदोसाओ ॥ १२ ॥
आवरस्सयाइचुत्तिसु वुत्तो पि हु बिबंठावणाइ विही । चरियाउकित्तणाओ न सेसपडिसेहगो सो वि ॥ १३ ॥
इय जहसत्तीए गुरुं लहुं व सेलुब्भवं मणिमयं वा । जिणबिबं कारितो पउमो व गिही सिवं लहइ ॥ १४ ॥ तथाहि—
अत्थि पसत्थातित्थमाहप्पपडिहयडिंब-डमरा, मराल-कविंजल-सुय-सारियाऽभिरामाऽऽराममणहरा, हरऽट्ठहाससेयकित्ति-
पुरिसोहिया, लच्छिवच्छंत्थलि व अणंतोवभोगसुंदरा, सरासणलट्ठि व भूरिभवपद्माणुगया, सयलमहिवलयसुपसिद्धा, जह-
त्थाभिहाणा सुहंकरा नाम नयरी । तत्थ य नियमहिमविजियपंगसासणो, सासंणायन्नणमेत्तसंभंतनमंतवइरिविसरो, सरोय-

१ व्यकल्याख्या ॥ २ क्षेत्राख्या ॥ ३ महाख्या ॥ ४ 'बट्टाव' प्रती ॥ ५ सप्ततिसमधिकजिनेन्द्रशतकस्थ ॥ ६ विम्बस्थापनायाः विधिः । चरिता-
युत्कीर्तनात् ॥ ७ न सोस' प्रती ॥ ८ प्रशस्तातिथ्यमाहात्म्यप्रतिहतभयविहवा ॥ ९ 'च्छच्छलि' प्रती ॥ १० लक्ष्मीवक्षस्थली अनन्तस्य-कृष्णस्यो-
पभोगेन सुन्दरा, नगरी पुनः अनन्तैः-अपरिमितैः उपभोगैः सुन्दरा ॥ ११ शरासनयष्टिः भूरिभिः भव्यैश्च पर्वभिः-प्रन्थिभिरनुगता, नगरी तु पर्वभिः-
उत्सवैः ॥ १२ 'पच्चाणु' प्रती ॥ १३ इन्द्रः ॥ १४ 'सणय' प्रती । शासनाकर्णनमात्रसम्भ्रान्तनमद्वैरिविसरः ॥

जिनबिब-
विधाने पद्म-
श्रेष्ठिकथा-
नकम् १२ ।
त्रिविधा
प्रतिष्ठा

॥ ७८ ॥

चंदुवरागाइअइंदियत्थसत्थोवएसणाओ य । अणुमाणेण स नजइ तदगहणं ता महामोहो ॥ २२४ ॥
वेयापमाणउ चिय न जागमाईणि धम्मकिच्चाणि । हुंति सिक्कारणाइं बहुजीवविणासगत्तेण ॥ २२५ ॥ किंच—
हिंसेजा न य भूए छ छागसए हणेज मज्झंन्हे । एवं विरुद्धवेक्को ही ! वेओ तह वि हु पमाणं ॥ २२६ ॥
एमाइसमयजुत्तीनिवेयणुप्पन्नसम्मपरिणामो । उज्झियमिच्छाभावो पभाकरो गिण्हए दिक्खं ॥ २२७ ॥
अह पडियसयलसत्थो उँस्सग्ग-ऽववायविहिविहन्नू य । स महप्पा चिरकालं विहरइ वसुहं समं गुरुणा ॥ २२८ ॥
संलेहणं च काउं विजयमुणी मुणियमरणपत्थावो । काऊण भत्तचायं तिकूडगिरिथंडिले सुद्धे ॥ २२९ ॥
मरिऊणं उववन्नो सोहम्मो हेमनिम्मलसरीरो । तियसो दुसागराऊ, चंदाभम्मिं विमाणम्मि ॥ २३० ॥
सो पुण पभाकरमुणी अप्पडिबद्धं धराए विहरंतो । चक्रपुरीए कालकमेण नयरीए संपत्तो ॥ २३१ ॥
उचियपएसे वुत्थो पत्थावम्मि य तवस्सिजणसहिओ । पुवोवइट्ठजिणसंतिचेइयम्मि गओ तत्तो ॥ २३२ ॥
देवमभिवंदिऊणं आसीणो समुचियम्मि देसम्मि । पारद्धा धम्मकहा समागओ नयरिलोगो वि ॥ २३३ ॥
अह जाव सँजलजलहरमणहरसदेण कहइ सो धम्मं । सोहम्माओ विजओ उज्जोइंतो दिसाचक्कं ॥ २३४ ॥

१ चन्द्रोपरागाद्यतीन्द्रियार्थसार्थोपदेशनात् च । अनुमानेन स ज्ञायते ॥ २ वेदाप्रमाणत एव न यागादीनि धर्मकृत्यानि । भवन्ति शिवकारणानि बहुजीवविना-
शकत्वेन ॥ ३ भूतानि षट् छागशतानि ॥ ४ 'ज्झन्ने' प्रती ॥ ५-वाक्यः ॥ ६ एवमादिसमययुक्तिनिवेदनोत्पन्नसम्यक्त्वपरिणामः । उज्झितमिथ्याभावः ॥
७ उत्सर्गाऽपवादविधिविधयः ॥ ८ स्थण्डिलं-निर्जीवभूमिः ॥ ९ 'हं वसुंधरा' प्रती ॥ १० 'ऊण आ' प्रती ॥ ११ सजलजलधरमनोहरशब्देन ॥

देवमहस्रि-
विरहो
कदारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ७९ ॥

निग्गहियमणपसरा भयवंतो धम्मसिंहाभिहाणा सूरिणो, निवेइया नरिंदस्स, वाहराविया य गउरवेण । कइवयसिस्सपरि-
बुडा य आगया सूरिणो राउलं, निसन्ना समुचियासणे । परमभत्तीए वंदिया रायमहिला[ए] । सिद्धो य तीए पासंडिय-
परुवितो धम्मवियारो । परिभाविओ सूरिहिं, भणिया य देवी—

महाणुभावे ! मुद्धजणजणियचित्तक्खेवो एस धम्मवियारो न जुत्तिभारं सोढुं पारइ । तहाहि—जइ छागवहेण धम्मो ता
सुकयकम्माणो छड्डिया । अह मंतपाहन्नेण नत्थि दोसो ता कीस निग्गहिजंति साइणीओ ? । जो य कारुन्नेण धम्मपरुवणा-
पंचो सो वि वयणमेत्तं पत्तनिवडियमंसभक्खणाओ बुद्धसिस्साणं ति । ‘दिक्खामित्ताओ वि धम्मसिद्धि’ त्ति एयं पि
अजुत्तं, जहुत्तकिरिया-नाणविरहेण केवलस्स तस्स फलासाहणाउ त्ति । ता सवे वि एए धम्मवियारा मुद्धबुद्धीण जोग्गा ।
कुसलाणं पुण रयणत्तयगहणमेव जुत्तं ।

रायमहिलाए भणियं—किंतु किमेयं रयणत्तयं ? । सूरिणा जपियं—निसामेहिं—

धम्मो करुणारम्मो असेससत्ताण रक्खणासारो । इंदिय-कसायनिग्गहपडिंबद्धो बाढमविरुद्धो	॥ १ ॥
देवो अट्टारसदोसवज्जिओ विमलकेवलालोओ । बुद्धो तिजयपसिद्धो अच्चंतनिरंजणो य जिणो	॥ २ ॥
कारावगो य कत्ता धम्मस्स विरागवं च संविग्गो । निग्गहियस्सक्खो कयसव्वसत्तरक्खो य धम्मगुरू	॥ ३ ॥
रयणत्तयमेयं कित्तंयंति निदुणियरुंददारिहं । पुन्नरहियाण एयं च नेव सुंमिणे वि संपडइ	॥ ४ ॥

१ राजकुलम् ॥ २-प्रपन्नः ॥ ३ °ए व ध° प्रती ॥ ४ °डिबुद्धो प्रती ॥ ५ कीर्तयन्ति निर्धूतितप्रचुरदारिद्र्यम् ॥ ६ स्वप्नेऽपि सम्पद्यते ॥

नियसुद्धबुद्धिकसवट्टयम्मि हेमं व ता परिकिखत्ता । एयं गिण्हसु भदे ! महल्लकल्लाणकोसकरं ॥ ५ ॥
एवं सूरिहिं बुत्ते देवी निउणबुद्धिपरिभावियजहावट्टियवत्थुसरूवा, विणिच्छियदेव-धम्म-गुरुत्ता, पीऊसवरिससित्तं पिवं
अप्पाणं मन्नंती जिणधम्मपरिगहेण, पडिपुन्नदोहला, मिच्छत्तपरिहारेण जहोचियं वट्टिउं पवत्ता । सूरिणो गया जहागयं ।
अन्नया य पडिपुन्नदोह[ला] सुपत्थकरण-नक्खत्त-जोगे पस्रया देवी दारयं । पंचधावीपरिलालिजमाणो, पउमो त्ति
विहियनामधेज्जो, कमेण पवड्डेतो, कलाकलावं च गुरुजणातो अहिजंतो, जोवणमणुपत्तो । अवरवासरे य सो पउमकुमारो
‘जोग्गो’ त्ति कलिऊण पइट्ठिओ जुवरायपए पिउणा । पारद्धो य तेणं जहावसरं वेरिनरिंदेहिं समं समरवावारो । विणाससं-
किण्ण य वैवरोविओ रन्ना एसो जुवरायपयातो । जाओ य से अवमाणो, परिभावियं पवत्तो य—

ठाणब्भट्टा सिहिंणं व निव्वुइं दिंतु कह णु सप्पुरिसा ? । वीसामहत्थाममहवा (?) मुत्ताण वि कह पवजंतु ? ॥ १ ॥ तथा—
पुरिसोत्तिमो त्ति गिजइ कह सो जो पंचयन्नभावे वि । नो भइसइसम्मइगन्निभं भुवणमवि कुणइ ? ॥ २ ॥ किंच—
परमाहप्पुप्पन्नो [पेण्णो] वि न वन्नणं जणो लहइ । अन्नत्थ अविन्नाओ ता हं तोलेमिं अप्पाणं ॥ ३ ॥
इति निच्छिऊण कयवेसपरिवत्तो निग्गओ गिहाओ रायपुत्तो, विविहदेसंतरेसु भमंतो य पत्तो एगत्थ आसमपए ।
दिट्ठो य तत्थ भीमो नाम तावसो । बुच्छो कइवयवासराइं तेण समं । गाढसिणेहेण य पडिवन्नो ‘पुत्तो’ त्ति कुमारो अणेण ।

१ इवार्थे ॥ २ क्षीरधात्री मज्जनधात्री मण्डनधात्री क्रीडाधात्री अङ्गधात्री चेति पञ्चधात्र्यः ॥ ३ ‘व्यपरोपितः’ दूरीकृतः ॥ ४ परिभावयितुम् ॥
५ कदली इव ॥ ६ प्राज्ञः ॥ ७ तोलमि प्रती ॥ ८ बुत्तो कं प्रती । उचितः ॥

जिनविब-
विधाने पन्न-
नृपकथा-
नकम् १२ ।

रत्नत्रयी

॥ ७९ ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ८० ॥

अवरवासरे य पायवडणपुरस्सरं कुमारो गमणत्थं तावसमं पुनविउं पवत्तो । विरहकायरत्तणेण य बाहपवाहपद्यालिया-
णणेण भणिओ सो णेण—वच्छ ! बाढमणुचियमेय मुणीण पेमकरणं, केवलं अप्पहू वड्डामि अप्पाणं पि पडिखलिउं, न य
सिणेहे किं पि उव्वयरियं तुम्हारिसे तीरइ मारिसेणं, तहावि इमं विस्समुहाभिहाणजक्खमंतं पुवपुरिसागयं वच्छ ! गिण्हसु
त्ति, एसो हि जेण तुह देसंतरेसु वच्चमाणस्स सहाई हवइ आवयापडिखलणं च करेइ त्ति । पडिवन्नं कुमारेण । सुहमुहुत्ते
पुवसेवाइविहिसाहणपुवयं दिन्नो तावसेणं । पारद्धो य कुमारो तमाराहिउं सुसाणे कसिणचउदसीए ।

अह जाव जाँवमुदापुरस्सरं मंतसाहणं कुमरो । निग्गहियमणप्पसरो पारद्धो काउमच्चंतं ॥ १ ॥
ताव कयघोररुवो दंसणमेत्ते वि दिन्नभूरिभओ । मच्चु व भासमाणो माणाइकंतगुरुदेहो ॥ २ ॥
एगो झत्ति पिसाओ पत्तो कुमरंतियं ददं कुविओ । पारद्धमसंबद्धं किमेवमेयं ? ति जंपंतो ॥ ३ ॥
कुमरेण जंपियं किं निरत्थयं भो ! परिस्समं कुणसि ? । एसो न स होइ जणो जो तीरइ भेसिउं तुमए ॥ ४ ॥
नियंजणगरजपमुहं परिच्चयंतो वि जो न भीओ हं । सो दुक्खविइन्नउरो तुमं तणायावि न गणेमि ॥ ५ ॥
अह दिसिपंसरियदीहरकविलाविलभूरिकेसपम्भारं । तणुभारभरियगयणं भयविक्षेवाउलियलोयं ॥ ६ ॥

१ अनुज्ञापयितुम् ॥ २ बाष्पप्रवाहप्रलविताननेन ॥ ३ बाढमनुचितमेव ॥ ४ उपकर्तुं युष्मादशे शक्यते मादशेन ॥ ५ सुहमुं प्रतौ ॥ ६ आपमुद्रा—॥
७ निजजनकराश्रयप्रमुखम् ॥ ८ 'रिचयं' प्रतौ ॥ ९ दिक्प्रसृतदीर्घकपिलाविलभूरिकेशप्राग्भारम् । तनुभारभृतगगनं भयविक्षेपाकुलितलोकम् ॥ क्षय-
कालाशुभानिलविडुलद्वयगुरुरिसदृशम् ॥

रदेसो व बहुपत्तकमलालंकिओ, महातरु व संउणनिवहसेवणिजो, सयलदिसामुहवित्थरियकित्तिकुमुइणीमालियभुयणसरपरि-
सरो सूरप्पभो नाम राया । सयलंतेउरपहाणा रायलच्छि व पच्चक्खा लीलावई नाम से भारिया । तीए य समं समय-
णाणुरूवं विसयसुहमणुसेवमाणस्स तस्स वच्चंति वासरा ।

अन्नया लीलावई देवी निसि सुहसेजाए पसुत्ता अमंदमयरंदविंदुसंदोहमत्तमहुयरारावमणहरं पउमं सुमिणे वयणम्मि
पविसमाणमवलोइऊण पडिबुद्धा । रायवयणेण सबुद्धिविभवेण य पहाणपुत्तजम्मं विणिच्छिऊण सुहेण अच्छिउं पवत्ता ।
कइवयमासावसाणे य सुगम्भाणुभावतो धम्ममीमंसाविसओ डोहलो समुप्पन्नो । विन्नातो नरवइणा, वाहराविया पासंडिणो,
पारद्धा तेहिं धम्मवियारा । तहाहि—

यागच्छागवधेन वैदिकजनैः कारुण्यतः सौगतैः, दीक्षातः शिववर्त्मवर्तियतिभिः स्नानादिभिः स्नातकैः ।

तत्त्वज्ञानत एव कापिलमतैरावेदितोऽनेकधा, स्वस्वग्रन्थयथायथानुसरणाद् धर्मस्तदेवंविधः ॥ १ ॥

तह वि अरंजियत्तणेण न तीसे 'थेवं पि पडिपुन्नो दोहलो । तदसंपत्तीए य बाढं किसीभूया देवी । उव्विग्गो राया ।
निरुविया य पहाणपुरिसेहिं तदपरे पासंडिणो । सुनिउणं पलोयंतेहिं य दिट्ठा नंदणवणविजणपएसमल्लीणा सज्झाय-ज्झाण-

१ सरोमध्यभागः बहुपत्रैः कमलैः अलङ्कृतः, राजा तु बहुभिः पात्रैः—सत्पुरुषैः कमलया च—लक्ष्म्याऽलङ्कृतः ॥ २ महातरुः शकुनानां—पक्षिणां
निवहेन—वृन्देन सेवनीयः, राजा पुनः सगुणपुरुषगणेन सेवनीयः ॥ ३ सकलदिङ्मुखविस्तृतकीर्तिकुमुदिनीमालितभुवनसरःपरिसरः ॥ ४ 'तः सोगं'
प्रतौ ॥ ५ स्तोकम् ॥ ६ 'निऊणं' प्रतौ ॥

जिनबिब-
विधाने पञ्च-
नृपकथा-
नकम् १२।

॥ ८० ॥

धर्मतत्त्व-
परामर्शः

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥ ८१ ॥

रुद्रकमाल-कुण्डिय-सावित्तिर्गवत्ति-हंसपरियरिओ । चउवयणेचवियवेओ, स एस बंभो ति जयकत्ता ॥ १ ॥
राजा—रुद्राक्षमालापरवर्तनादज्ञानी, कुण्डिका-वेदगुणनाभ्यां यतिमात्रः, रुद्रादिपरिग्रहाद् रागी, जगत्कर्तेति च प्रत्य-
क्षविरोधः स्त्री-पुंसयोगेनोत्पत्तिदर्शनादिति मृषा पूज्यस्वरूपमाभाति । एत्थंतरे वागरियं केसवभत्तेहिं—महाराय !
उच्चूढमहीवीढो मुर-कंसप्पमुहदणुयदलदलणो । जलहिजलविहियनिहो लच्छिपिओ एस सो कण्हो ॥ १ ॥
राजा—धृतभूषीठ इति वर्णनामात्रं स्वस्वभावावस्थितत्वात् क्षितेः, कैसादिवधाच्च विजिगीषुराजन्यरूपः, समुद्रनिद्रा-
करणाच्च तरणविद्याविशिष्टः, लक्ष्मीप्रिय इति च कामुकः, तदेतदपि न पारमार्थिकदेवतारूपमवभासते । एत्थंतरे भणियं
कैरुणियविणेयगणेण—महाराय !
कारुणपुन्नहियओ नियतित्थनिकारमसहमाणो जो । परमपयाओ वि भवं उवेइ सो एस बुद्धो ति ॥ १ ॥
राजा—‘कथं कारुणिकः ? अथ च पात्रगतमांसभोजनमप्यनुजानीते ? तीर्थपराभवे भूयो भवमुपैति अथ च परम-
पदस्थः’ इति बाहं परस्परव्याहतमेतदपि देवंतत्त्वम् । एत्थंतरे भणियं अरहंतभत्तलोएण—महाराय !
जियकोहाइचउक्को हयमयणो सत्तु-मित्तसमचित्तो । अकलत्तो अममत्तो देवो सो एस अरहंतो ॥ १ ॥

१ °गवित्ति° प्रती । सावित्रीपत्नी—॥ २ °णठवि° प्रती । चतुर्वेदनकथितवेदः ॥ ३ °गुणिना° प्रती ॥ ४ °रोधे स्त्री° प्रती ॥ ५ °ढो
सुर° प्रती ॥ ६ वर्त्तना° प्रती ॥ ७ संकादिवध्वाच्च प्रती ॥ ८ °मुद्रानि° प्रती ॥ ९ कारुणिकाः—बौद्धाः ॥ १० निकारः—तीर्थपराभवः ॥
११ °वदत्व° प्रती ॥

जिनबिब-
विधाने पद्य-
नृपकथा-
नकम् १२ ।

॥ ८१ ॥

राजा—सत्यमेतत्, कथमन्यथा प्रशान्ता दृष्टिः ? सोमं वपुः ? प्रहरणपरिहारः ? न [स]स्त्रीकता ? छत्रत्रयादिपूजा-
प्रतिपत्तिश्च परदेवविलक्षणाऽस्य, युज्यते तदेष एव परमात्मा सतां सेव्यः संसारोत्तारहेतुरिति निश्चिनोमि, केवलं यद्यन्यतो-
ऽपि मध्यस्थादेतन्निश्चयः स्यात् तदाऽन्यदेवतात्यागेनान्नैव तावत् स्थैर्यं करोमीति ।

अहं नरवत्तविहवयणसवणसंजायमच्छरुच्छेया । कयसमवाया सवे वि तित्थिया भणिउमाढत्ता ॥ १ ॥
राय ! किमेवमजुत्तं जंपह ? सलहेह किं व अरहंतं ? । एसो खु तईवज्झो न पूजितो पुर्व्वजेहिं पि ॥ २ ॥
न य कुलमग्गपवन्नो देवो य गुरु य उज्झिउं जुत्तो । उद्धिहे अणुरागो न य सप्पुरिसाण उचिओ य ॥ ३ ॥
उप्पहपवन्नचित्तं न तुमं च उवेहिमो वयं कह वि । पुर्व्वठियं उज्झंते नियजीयं पि हु परिचइमो ॥ ४ ॥
रेन्ना पयंपियं दूरचत्तमज्जायंमेरिसं वोत्तुं । तुब्माण भो ! न जुज्झइ जाणियं बहुसमय-सत्थाण ॥ ५ ॥
जह [तह] देवो धम्मो गुंरु य कण्ठं च रयणमाई वि । अपरिक्खिऊ [ण कु] सला गिण्हंता हुंति हसणिजा ॥ ६ ॥
पुवपुरिसकमो वि हु कजे जुत्तिक्खमेऽणुसरणिज्जो । अन्नहरुवे वि य तम्मि अभिरई नणु महामोहो ॥ ७ ॥

१ °मेव त° प्रती ॥ २ °नात्रेव तात्पर्यं क° प्रती ॥ ३ अथ नरपतितद्विधवचनश्रवणसंजातमत्सरोत्सेकाः । कृतसमवायाः ॥ ४ श्लाघये ॥
५ °त्रयीबाह्यः’ वेदत्रयीबहिष्कृतः यद्वा ब्रह्मा विष्णुः महेशश्चेति देवत्रयीबाह्यः ॥ ६ पूर्व्वजैः ॥ ७ उत्पत्त्यप्रपन्नचित्तं न त्वां च उपेक्षामहे ॥ ८ °वृद्धियं प्रती ।
पूर्व्वस्थिति उज्झति [त्वयि] निजजीवितमपि परित्यजामः ॥ ९ राज्ञा पजल्यितं दूरत्यक्तमर्यादं ईदृशं वक्तुम् । युष्माकं भो ! न युज्यते
ज्ञातबहुसमयशास्त्राणाम् ॥ १० °यनेमेरि° प्रती ॥ ११ °यपहु° प्रती ॥ १२ गुरु य प्रती ॥ १३ °णिजे प्रती ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो॥

॥ ८२ ॥

जइ संभवंतबहुदबलाभमुवलहइ कोइ वरभंडं । ता किं तं गिण्हंतो गुरुहिं सो वारिउं जुत्तो ? ॥ ८ ॥
पासंडिएहिं वुत्तं नाणी देवो व इय खमो^१ वोत्तुं । सविगप्पकप्पियाइं विस्सैमुहाइं ति न पमाणं ॥ ९ ॥
रत्ता भणियं—सच्चमेयं । तओ वाहरिया नियपुरिसा भणिया—अरे ! सवत्थ नयरे पंडहयपडिहणणपुरस्सरमिमं घोसेह,
जहा—जइ को वि कत्थइ नाणवंतं सिद्धदेवयाविसेसं वा पुरिसं जाणइ ता सो तं राइणो सिग्घं निवेयैउ, महंतं पओयणं ति ।
'तह' ति उग्घोसियं रायपुरिसेहिं । सुया य एसा आघोसणा पउमरायपुत्तेण । परमकोऊहलाउलिण य पुच्छिया कुमारेण—
किं भो ! पओयणं ? ति । तेहिं भणियं—भो महाभाग ! अम्ह नरिंदो देव-धम्माइविणिच्छयं काउकामो पुरिसविसेसं मग्गइ
जंघयणाओ तविणिच्छओ हवइ, तदुवलंभनिमित्तं च एस उर्वकमो ति । तओ कोऊहलेण रायपुत्तो गओ तं पएसं ।
पच्चभिन्नाओ य एगेण मागहपुत्तेण । पडिउमारद्वो सो तग्गुणगणं । जाणिओ रत्ता, उववेसिओ समीवासणे, पुच्छिओ कुसलोदंतं ।
पँत्थावे य भणियं कुमारेण—महाराय ! किमेस सवत्तिथियमीलगो ? ति । तओ रत्ता सिद्धो सवो पुव्वुद्धिधम्मवि-
यारवुत्तंतो, दंसियाओ य पसुवइपमुहदेवयापडिमाओ । भिन्न[भिन्न]मवलोइयाओ निउणदिट्ठीए रायपुत्तेण । पुच्छिओ य
रत्ता—कुमार ! कहसु को देवो अभिरुइओ ? । कुमारेण वुत्तं—किमिह वुच्चइ ? । राइणा वुत्तं—तहावि संखेवेण जहाभिरुइयं

१ ज्ञानी देवो वा इति क्षमो वक्तुम् ॥ २ °मो वँत्तं प्रती ॥ ३ °स्सहमु° प्रती । विश्वमुखानि ॥ ४ पडिह° प्रती । पटहक-
प्रतिहणन-पटहकवादन-॥ ५ °यओ मंहं° प्रती ॥ ६ °णिच्छियं प्रती ॥ ७ यद्धचनात् तद्विनिश्चयः ॥ ८ आरम्भ इत्यर्थः ॥ ९ °त्ति
गओ को° प्रती ॥ १० पच्छावे प्रती ॥

खयकालकलंकलियानिलविलुलिजंतगरुयगिरिसरिसं । अचंतं नचंतं दइणं ईसि कयहासो ॥ ७ ॥
कुमरो पयंपइ कहं अज्ज वि विरमइ न रायलच्छिलवो ? । पेच्छणयच्छणमेवं कहमन्नह संभवेअं इहं ? ॥ ८ ॥
इय सपरिहासपेसलमैक्खुद्धमणो भणेइ जा कुमरो । ता पयडियनियरूवो सविलक्खो वागरइ जक्खो ॥ ९ ॥
होउं बहुकीलिएण आपएसं देसु तुज्झ भिच्चो हं । आजम्मं निरुवमसत्तवित्तसमुवज्जितो दूरं ॥ १० ॥
'एवं' ति पडिवज्जिऊण तवयणं रायपुत्तो उ[व]संहरियमंतोवयारो तावसाणुत्तातो पयडो उत्तराभिमुहं । सयासन्निहिय-
जक्खपूरिजंतमणवंलियभोयणाइवावारो अणवरयपयाणगेहिं वचंतो संपत्तो तिजयलच्छीनिवासमंदिरं सीहपुरनयरं । तत्थ य
पयइसवधम्माणुरत्तो पयइसुसीलो पयइकरुणायरो पयइपरोवयाररओ वहरसिग्घो नाम राया । सो य तद्विवसं सवधम्माणुरा-
गित्तणेण हर-पियामह-महुमह-जिण-बुद्धपडिमाउं तुंगसिगमंदिरेशु पइट्ठाविऊण सयलतित्थेहिं समं भिन्नभिन्नं देवयासरूवं
परिभाविउं पवत्तो । तत्थ य सिवसिस्सेहिं जंपियं—महारायं !

देहद्धधरियदइओ निदड्डमयणो विमुक्कसंगो य । सुल-धेणुवावडकरो सो एस तिलोयणो देवो ॥ १ ॥
राजा—'देहार्धन्यस्तभार्यः अथ च दग्धस्मरः, त्यक्तसङ्गः अथ च शूलादिशस्त्रधारी' इति परस्परविरुद्धमाराध्यलक्षणमा-
भाति । एत्थंतरे जंपियं पियामहसिस्सेहिं—

१ प्रेक्षणकक्षणमेवम् ॥ २ °ज्ज अहं प्रती ॥ ३ °मखुद्ध° प्रती ॥ ४ उ पहु° प्रती । भवतु बहुकीडितेन ॥ ५ निरुपमसत्त्ववित्तसमुपाजितः ॥
६ °पयत्तो प्रती ॥ ७ पितामहः-ब्रह्मा ॥ ८ °महं जि° प्रती । मधुमथः-कृष्णः ॥ ९ °घणवा° प्रती ॥ १० महादेवः शिव इत्यर्थः ॥

जिनबिंब-
विधाने पञ्च-
नृपकथा-
नकम् १२ ।

॥ ८२ ॥

देवतत्त्व-
विचारः

देवमहसरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो।
॥ ८३ ॥

बालो वि मुणइ एयं न राग-दोसेहिं परिगया देवा । अह ते वि पूयणिज्जा अपूयणिज्जो न ता कोइ ॥ ४ ॥
अत्थाहजलपवाहे अप्पाणं जो न तारिउं तंरइ । सो वि हु तारेइ परं ति जुत्ति-दिट्ठेहिं य विरुद्धं ॥ ५ ॥
ता राग-दोसरहियं अरहंतं सरैह मुयह कुग्गाहं । सेंवंगिवग्गसुहयं मुंचह संसारिए देवे ॥ ६ ॥
संसारुत्तरणमणा जइ ता एयं विणिंछयं कुणह । इय संसिऊण जक्खो सहसा अइंसणं पत्तो ॥ ७ ॥

पहिट्ठो पुहइपालो सह कुमारेण अकुग्गाहिलोगेण य । विलक्खीभूया गया सं द्वाणं कुत्तिथियाइणो । राया वि सकुमारो सुचिरं जिणं पूइऊण थुणिऊण य गओ निययघरं । कुमारेण समं कयं भोयणं । 'देवयाविसेसविणिंछयकरणेण परमोवयारि' त्ति परं हरिसपगरिसमुवहंतेण य रत्ता दिन्ना कुमारस्स सुरसुंदरी नाम नियभूया । विसिद्धलगे य परिणीया अणेण । वत्तो वीवाहो महया वित्थरेणं । ठविओ य रत्ता एसो महामंडलेसरपयम्मि, सभवणे व सुहेण अच्छिउं पवत्तो य ।

अन्नया य एगंते पउमकुमारेण सह चिट्ठमाणस्स राइणो सहस चिय गयणंगणे तं पएसमुवसप्पमाणो दिव्वनाणनयणो खेमंकरो नाम चारणसमणो कइवयविज्जाहरकुमाराणुगम्ममाणो चक्खुगोयरमुवगओ । तं च अच्छरियभूयरूयं मुणिव-रमवलोइऊण विम्वियमाणसो ज्झड त्ति आसणा उट्ठिऊण राया निडालतडारोवियपाणिपउमकोसो विन्नविउं पवत्तो—भयवं ! पसीयह, नियपायदरिसणेणाणुगिण्हह, करेह सफलं अम्ह जीवियं—ति जंपिरे नराहिवे कारुन्नपुन्नहियओ पणयपत्थणाभंगभी-

१ अस्ताव—॥ २ शक्नोति ॥ ३ स्मरत ॥ ४ सर्वाङ्गिवर्गसुखदम् ॥ ५ °णिच्छियं प्रतौ ॥ ६ °णिच्छियं° प्रतौ ॥ ७ °वत्तो प्रतौ ॥

जिनविब-
विधाने पञ्च-
नृपकथा-
नकम् १२।

॥ ८३ ॥

रुत्तणओ ओयरिओ रायभवणे साहू, दिन्नसमुचियासणो निसन्नो य । एत्थंतरे रायकुमारेण समं राया निडालतडताडियधरणि-मंडलो पंचगंपणिवायपुरस्सरं सवायरेण पणमिऊण चरणजुयलं चारणसमणं भणिउमौढत्तो—

अज्ज कयत्था सुत्था य अज्ज अज्जेव पत्तपज्जंता । संसारमहोयहिणो जं जायं दंसणं तुम्ह ॥ १ ॥
रज्जं रिद्धीसुंदेरमुत्तमं मंतसिद्धिविन्नाणं । मन्ने लब्भइ दुलहं पि न उण तुम्हाण पयसेवा ॥ २ ॥
वामोहतमंतरिए भयंत ! अम्हे कुत्तिथिर्यग्घत्थे । सम्मग्गम्मि निजुंजसु काउं कारुन्नमचंतं ॥ ३ ॥
अह साहू तज्जोग्गयमुवलब्भ जिणं जिणिदधम्मं च । साहइ सवित्थरत्थं महत्थदिट्ठंत-जुत्तिजुयं ॥ ४ ॥
ओहिन्नाणबलेण य मुणिउं पुव्वुत्तधम्मवुत्तंतं । भणइ य मुणी नरेसर ! किं वन्निज्जइ तुह मईए ? ॥ ५ ॥
जो य तहाविहंसमयत्थसवण-मुणिसेवणाइविरहे वि । निच्छियदेवसरूवो विक्खिवसि तुमं कुत्तिथिजणं ॥ ६ ॥
तुमए वि देवयाबलविदलियनीसेसलोयमोहेण । रायसुय ! पउम ! विहियं तं जं जयविम्वयं जणइ ॥ ७ ॥
एत्तो चिय [गम्भ]गए तुमए दैरिसणवियारपडिबद्धं । तत्तविणिंछयसारं दोहलयमकासि तुह जणणी ॥ ८ ॥
ता सिवलच्छीए पेच्छियाण पुरिसाण निच्छियं घडइ । मिच्छत्तच्छन्ने वि हु लोए एवंविहा बुद्धी ॥ ९ ॥

१ ललाटतटताडित—॥ २ जानुद्विकं करद्विकं उत्तमाङ्गं चेत्यङ्गपञ्चकम् ॥ ३ आरब्धः ॥ ४ स्वस्थाः ॥ ५ व्यामोहतमोऽन्तरितान् ॥ ६ °यघेत्थे प्रतौ । कुतीर्थिकप्रस्तान् ॥ ७ °विहिसं° प्रतौ ॥ ८ जगद्विस्मयम् ॥ ९ दर्शनविचारप्रतिबद्धम् । तत्त्वविनिश्चयसारम् दोहदमकार्षात् ॥ १० °णिच्छियं° प्रतौ ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ८४ ॥

एत्तो अरिहंतं चिय देवं सुतवस्सिणो य गुरुणो त्ति । जिणपन्नत्तं तत्तं च भावसारं पवजेह ॥ १० ॥
वज्जह धम्मविरुद्धेहिं संगं मुयह विसयवामोहं । अप्पुवापुवगुणज्जणम्मि अज्जुज्जमं कुणह ॥ ११ ॥
इय एवमाहपन्नवणवयणनिवहेण निच्चला धम्मे । ते काउमणुन्नाओ मुणी गओ वंछियं द्वाणं ॥ १२ ॥
नरवह-कुमारा य पुवविणिच्छियधम्मा वि सविसेसं साहुवयणेण मुणियपरमत्था धम्मकज्जाइं चित्तिउं पवत्ता ।
अन्नया य पिउणो संतिया कुमारणयणत्थं समागया पहाणपुरिसा । पडिहारनिवेइया गया कुमारसमीवं ।
'पिउपहाण' त्ति दूराओ अब्भुट्टिया कुमारेण, अवगूहणाइपडिवत्तिपुव्वयं च उववेसिया समीवासणेसु, पुट्ठा पिउणो कुस-
लवत्तं देससुत्थयं च । सिट्ठं च तेहिं जहोचियं । एत्थंतरे पत्ता भोयणवेला, उट्ठिओ कुमारो तेहिं समं, कया देवयाइपूया,
निवत्तियं भोयणं । अह पत्थावमुवल्लम्भ तेहिं पिउपुरिसेहिं विन्नत्तो कुमारो—महाभाग ! महाराएण अणिवत्तगरोगजज-
रियसरीरेण परलोगहियमियाणिं काउकामेण रज्जमहाभरं च तुमए आरोविउमिच्छुणा अम्हे तुम्हाणयणत्थं विसज्जिया,
'न य मए अदिट्ठम्मि बीयभोयणं कायवं' ति देवस्स आणा, ता अलं सेसकिच्चेहिं, सज्जीहोह गमणत्थं ति ।
एयं च सोच्चा कुमारो आउरपिउसोगपूरपूरिज्जमाणमाणसो खणं किंकायववाउलत्तणमणुभविऊण सयमेवाणुसरियधीर-
भावो कह कह वि नरिंदं मोयाविऊण पणइणीसमेओ अणवरयपयाणगेहिं गच्छंतो पत्तो सुहंकराभिहाणाए नियनयरीए ।

१ संगं प्रती ॥ २ अप्पुवा° प्रती ॥ ३ मुणिं प्रती ॥ ४ °लम्भं ते° प्रती ॥ ५ अनिवर्त्तकरोगजर्जरितशरीरेण ॥ ६ आतुरपितृशोक-
पूरपूर्यमाणमानसः क्षणं किर्तव्यव्याकुलत्वमनुभूय ॥

साहेसु । कुमारेण कहियं—निंसाहेसु—

नानाशस्त्रजुषः कथं गतरुषः ? स्त्रीसन्निधानात् कथं नीरागाः ? पशुनाशियागकथनात् कारुण्यवन्तः कथम् ? ।
छत्राद्यष्टमहाविभूतिविरहाद् देवाधिदेवाः कथं ?, तस्मात् सर्वगुणर्द्धिमान् विजयतामर्हन्निहैकः प्रभुः ॥ १ ॥
राइणा भणियं—एवमेयं, अम्हं पि एस पडिहासो, परं जइ देवयाइमुहाओ एयनिच्छओ होइ ता तित्थियलोगो वि
बुज्जेआ । तओ कुमारेण राइणो कन्नमूलि द्वाऊण सिट्ठो चिरसाहिओ जक्खवुत्तंतो । राइणा वुत्तं—कुमार ! सबहा ममा-
णुग्गहं कुणमाणो तं जक्खं तहा पन्नवेसु जहा एस संसओ पणस्सइ त्ति । 'एवं करेमि' त्ति संसिऊण सुमरिओ जक्खो
कुमारेण । आगओ य एसो 'भो जक्ख ! पच्चक्खो होऊण देवयाविसयं लोयस्स निच्छयं कुणसु' त्ति आइट्ठो कुमारेण ।
फुरंतमणिकुंडलो तयणु नोइ आखंडलो, समारुहिय पायंडो सुरपहम्मि जक्खो ट्ठिओ ।
विमाणमवचूलंयाउललुलंतमुत्ताहलं, रणंतमणिकिंकिणीपडलवद्धकोलाहलं ॥ १ ॥
विसिट्ठहरिसुंदुरा निवपुरस्सरा तित्थिणो, स एस परमेसरो सरियमेत्तओ पत्तओ ।
कहेउ जमिहोचियं इय धियंपिरा सायरं, खिवंति तमवेक्खिउं तयणु सिग्घमग्घंजलिं ॥ २ ॥
एत्थंतरम्मि जक्खेण जंपियं कीस संसयं कुणह ? । भो भो महाणुभावा ! निम्मलमइणो वि होऊण ॥ ३ ॥

१ नेसा° प्रती ॥ २ °यानिस° प्रती ॥ ३ °निच्छियं प्रती ॥ ४ इवार्थकमव्ययम् ॥ ५ प्रकटः ॥ ६ °पहं पि ज° प्रती ॥ ७ सुंदुरा
प्रती । विशिष्टदर्शोद्वाराः ॥ ८ परंपि° प्रती । प्रजल्पनशीलाः ॥

जिनविष-
विधाने पद्म-
नृपकथा-
नकम् १२ ।

॥ ८४ ॥

सुदेव-
लक्षणम्

देवमहसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ८५ ॥

गिरि-रत्न-सरिय-सायरलंघणपभिर्हि अज्जिओ अत्थो । धन्नाण धम्मकज्जे वच्चइ इयरण इयरम्मि ॥ २ ॥
निप्पुन्नमप्पयमहं मन्ने विनिवायभायणं पि धणं । जस्स मम नोवओगं वच्चइ एवंविहट्ठाणे ॥ ३ ॥
रज्जं रज्जुं पिव बंधणत्थमुवकप्पियं अहं मन्ने । उवज्जुइ थेवं पि हु जं नो सद्धम्मकज्जम्मि ॥ ४ ॥
भावत्थयासमत्थो काहं दवत्थए न जइ जत्तं ? । ता अप्पण चिय परं अप्पा भवकूवए खित्तो ॥ ५ ॥
होउ बहुजंपिएणं इहेव चेईहरम्मि जिणविंबं । काराविऊण संपइ अप्पाणं निच्चैवेमि ति ॥ ६ ॥
सिद्धो य एस भावो पुरतो सेट्ठिस्स वीरभइस्स । तेणावि अणुत्ताओ सो पहरिसमुवहंतेण ॥ ७ ॥
अह सुमुहुत्ते रत्ता जच्चज्जुणकंचणेण जिणपडिमा । काराविउमारद्धा विहिणा पुवोवइट्ठेण ॥ ८ ॥
सिद्धा य कमेणेसा सैसहरलंछणविराहया पवरा । लद्धं च पइट्ठाए जोगं लग्गं महवलोगं ॥ ९ ॥
पत्तो यं तम्मि समए स महप्पा चारणो मुणिवरिद्धो । गुरुदिन्नगणाणुत्तो सखी खेमं करो भयवं ॥ १० ॥
विन्नायतदागमणो हरिसभरुम्भिज्जमाणरोमंचो । पउमो राया गंतुं तं वंदइ परमभत्तीए ॥ ११ ॥
गुरुणा दिन्नासीसो उवविद्धो केवलं महीवट्ठे । पुट्ठो य धम्मविसयं निव्वहं सो मुणिदेण ॥ १२ ॥

१ गिरिअरप्यसरित्सागरलङ्घनप्रभृतिभिः ॥ २ भावस्तवासमर्थः करिष्यामि द्रव्यस्त्वै न यदि यत्नम् ॥ ३ 'नित्ययामि' शाश्वतीकरोमि ॥ ४ जच्चु-
ज्जणं प्रती ॥ ५ शशधरलाञ्छनः-चन्द्रप्रभजिनः ॥ ६ य सम्मि प्रती ॥ ७ चारिणो प्रती ॥ ८ 'न्नगुणा' प्रती । गुरुदत्तगणानुजः ॥
९ 'वली म' प्रती ॥ १० निर्वाहम् ॥

सिद्धो य तओ तेणं पडिमाकारवणवइयो सव्वो । पत्थावम्मि य वुत्तो एयपइट्ठं कुणह भंते ! ॥ १३ ॥
गुरुणा भणियं नरवर ! मंता-SSहवणाइ इह असावज्जो । अम्हाण विही उच्चिओ ण्हवणाई पुण गिहत्थाण ॥ १४ ॥
तो वीरभइपमुहा गीयत्था भत्तिसंगया दक्खा । कयकरणा य गिहत्था अत्थिक्कगुणन्निया निउणा ॥ १५ ॥
भत्ति-बहुमाणसारं देवपइट्ठाविहिं निरुव्विग्गा । पुच्छंति गुरु वि तओ जहासुयं कहिउमाव्वत्तो ॥ १६ ॥
घोसाविज्ज अमारिं रत्तो संघस्स तह य वाहरणं । विन्नाणियसम्माणं कुज्जा खेत्तस्स सुद्धिं च ॥ १७ ॥
तह य दिसिपालठवणं तकिरियं गाण सन्निहाणं च । दुविहसुई पोसहिओ वेईए ठवेज्ज जिणविंबं ॥ १८ ॥
नवरं सुमुहुत्तम्मि पुव्वुत्तरदिसिमुहं सैउणपुवं । वज्जंतेसु चउव्विहमंगलतूरेसु पउरेसु ॥ १९ ॥
तो सव्वसंघसहिओ ठवणायरियं ठवित्तु पडिमपुरो । देवे वंदइ सखी परिहियनिरुव्वहय-सुइवत्थो ॥ २० ॥
संति-सुयदेवयाणं करेइ उस्सग्ग शुइपयाणं च । सहिरन्नदाहिणकरो सयलीकरणं ततो कुज्जा ॥ २१ ॥
तो सुद्धोभयपक्खा दक्खा खेयन्नुया विहियरक्खा । ण्हवणंगरा तो खिवंती दिसासु सव्वासु सिद्धबलिं ॥ २२ ॥
तयणंतरं च मुदियकलसचउक्केण ते ण्हवंति जिणे । पंचरयणोदगेण कसंयसलिलेण तत्तो य ॥ २३ ॥

१ 'काराव' प्रती । प्रतिमाकारणव्यतिकरः ॥ २ 'पहुणा, गी' प्रती ॥ ३ आस्तिक्यगुणान्विताः ॥ ४ 'द्विविधशुचिः' बाह्याभ्यन्तरपवित्रः
'पौषधिकः' कृतोपवासः ॥ ५ चेइए प्रती । वेयाम् ॥ ६ शकुनपूर्वकम् वाद्यमानेषु ॥ ७ 'णगिरा' प्रती ॥ ८ सिद्धिबं प्रती ॥ ९ जिणो प्रती ॥
१० माणिक्य मौक्तिक प्रवाल सुवर्ण ताम्र इत्येतानि प्रवाल मौक्तिक सुवर्ण रजत ताम्र इत्येतानि वा पञ्च रत्नानि, तद्भावितादिकेन ॥ ११ प्लक्ष-अश्वत्थ-

जिनविंब-
विधाने पन्न-
नृपकथा-
नकम् १२ ।

॥ ८५ ॥

जिनविम्ब-
प्रतिष्ठा-
विधिः

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ८६ ॥

मंड्रियजलेण तो अंड्रवग्ग-सबोसहीजलेहिं च । गंधजलेणं तह पवरवाससलिलेण य ण्हवंति
चंदणजलेण कुंकुमजलकुंभेहिं च तित्थसलिलेण । सुद्धकलसेहिं पच्छा गुरुणा अभिमंतिएहिं तहा
ण्हाणणं सत्ताण वि जलधारा-पुप्फ-गंध-धूवाई । दायवमंतराले जावंतिमकलसपत्थावो
एवं ण्हविए बिंबे नाणकलानासमाचरेज्ज गुरु । तो सैरससुयंधेणं लिंपेज्जा चंदणदवेणं
कुसुमाइं सुयंधाई आरोवेत्ता ठवेज्ज बिंबपुरो । नंदावत्तयपट्टं पूइज्जइ चारुदवेहिं
चंदणंछडुब्भडेणं वत्थेणं छाए य तं पट्टं । अह पडिसैरमारोवे जिणबिंबे रिद्धि-विद्धिजुयं
तो सरस-सुगंधाई फलाई पुरओ ठवेज्ज बिंबस्स । जंबीर-बीजपूराइयाई तो देज्ज गंधाई
मुदामंतन्नासं बिंबे हत्थम्मि कंकणनिवेसं । मंतेण धारणविहिं करेज्ज बिंबस्स तो पुरओ
बहुविहपकन्नाणं ठवणा वरवेहगंधपुडियाणं । वरवंजणाण य तहा जाइफलाणं च सविसेसं

॥ २४ ॥
॥ २५ ॥
॥ २६ ॥
॥ २७ ॥
॥ २८ ॥
॥ २९ ॥
॥ ३० ॥
॥ ३१ ॥
॥ ३२ ॥

शिरीष-उदुम्बर-वटादीनां मध्यच्छब्दा भावितमुदकं कषायसलिलमुच्यते ॥

१ पर्वत-पद्मद्रह-नदीसङ्गम-नदीतटद्वय-गोशृङ्गोत्खात-वल्मीकप्रभृतिस्थानानां मृत्तिकाभिः भावितेन जलेन ॥ २ कुष्ठ प्रियंगु वचा रोध्र उशीर देवदारु
दूर्वा मधुयष्टिकेति प्रथमाष्टवर्गद्रव्याणि । मेद महामेद कंकोल क्षीरकंकोल जीवक ऋषभक नखी महानखी इति द्वितीयाष्टवर्गद्रव्याणि । हरिद्रा वचा
शोफ बालक मोथ ग्रन्थिपर्णक प्रियंगु मुरवास कर्चूरक कुष्ठ एला तज तमालपत्र नागकेसर लवंग इत्यादीनि सर्वौषधिद्रव्याणि । एतैर्द्रव्यैर्वसितं जलं
कमशः अष्टवर्गजलं सर्वौषधिजलं चोच्यते ॥ ३ सरिसं प्रती । सरससुगन्धेन ॥ ४ सुगन्धानि ॥ ५ णत्थदुब्भवेणं प्रती । चन्दनच्छटोद्भटेन ॥
६ हस्तसूत्रं कङ्कणं वा ॥

कया नयरिसोहा, पविट्ठो रायंभवनं कुमारो, पंचंगपणिवायपुव्वयं पडिओ पीईचलणेसु । उवगूहिओ पिउणा, आरोविओ
उच्छंगे, पुच्छिओ पुव्वाणुभूयदेसभमणवुत्तंतं । जणगदुत्थावत्थावलोयणपाउब्भवंतबाह्पवाहाउललोयणेणं मन्नुभरस्खलंत-
क्खराए वाणीए जहावित्तं सिट्ठं कुमारेण । तहाससोगं च तं दट्ठण भणियं रत्ता—वच्छ ! किमेवं कायरो होसि ? सिद्धे
मोत्तूण सेसाणं सुप्पसिद्धमेयं, एत्तो चिय पुव्वपुरिसा सैमग्गसंगचागेण पवन्ना संजमुजोगं, किं वा वच्छ ! अम्हाणं सोय-
णिज्जं ? जेहिं तिवग्गसारं किं नो उवभुत्तं संसारसुहं ? कस्स वा सिरसेहरत्तणं नोवणीया आणा ? अहवा किमणेण अप्पवि-
कत्थत्तणेण ? अणंतसंसारसंसरणओ किं नो दिट्ठं ? किं नाणुभूयं ? किं वा नो कयं ? ता पुत्त ! परिच्चय सोगं, कुणसु धम्मसा-
हेज्जं ति । ततो रायलोएण थेवं पि अपडिवज्जितो रज्जं महाकट्ठेण काराविओ तंदब्भुवगमं । पसत्थमुहुत्ते य अहिसित्तो राय-
पए । जहोचियं सिक्खं दाऊण य रत्ता पडिवन्नमणसणं । समाहीए मरिऊण सोहम्मदेवलोए देवो जाओ ति । पउमराया
वि तप्पारलोइयकिच्चाई काऊण भावियभवसरूवो कालकमेण विगयसोगो जाओ, रज्जकजाणि य चित्तिउं पवत्तो ।

अन्नया य रायवाडियानियत्तमाणेण दिट्ठं वीरभद्दसेट्ठिणा काराविज्जमाणं तुंगंसिगरुद्धदिसावगासं हरहास-हिमधवलं
जिणभवनं । कोऊहलेण गओ तत्थ । अब्भुट्ठिओ वीरभद्दाईहिं । दंसिओ पासायकम्मविसेसो । पसंसिओ नरिंदेण सेट्ठी, जहा—
धन्नो तुमं महायस ! नियभुयदंडजिएण वित्तेण । जेण तए जिणभवनं गिरिगरुयमिमं विनिम्मवियं ॥ १ ॥

१ 'यभुव' प्रती ॥ २ 'दुच्छाव' प्रती । जनकदुस्त्वावस्थावलोकनप्रादुर्भवद्वाप्पप्रवाहाकुललोचनेन मन्नुभरस्खलदक्षरया ॥ ३ समग्रसङ्गत्यागेन ॥
४ तदुब्भवं प्रती । तदभ्युपगमम् ॥ ५ तुङ्गशृङ्गरुद्धदिगवकाशम् ॥

जिनबिंब-
विधाने पद्म-
नृपकथा-
नकम् १२ ।

॥ ८६ ॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ८७ ॥

पुष्प-ऽवखयंजलीहिं तो गुरुणा घोसणा ससंघेण । थेज्जत्थं कायवा मंगलसदेहिं बिंबस्स ॥ ४४ ॥
जह सिद्धि-मेरु-कुलपट्टयाण पंचत्थिकाय-कालाण । इह सासया पइट्ठा सुपइट्ठा होउ तह एसा ॥ ४५ ॥
जह दीव-सिंधु-ससहर-दिणयर-सुरवास-वासखेत्ताणं । इह सासया पइट्ठा सुपइट्ठा होउ तह एसा ॥ ४६ ॥
एत्थं सुहभावकए अक्खयखेवे कयम्मि बिंबस्स । सविसेसं पुण पूया किच्चा चिइवंदणा य तहा ॥ ४७ ॥
मुहउग्घाडणममंतरं च पूया य समणसंघस्स । फासुयघय-गुड-गोरस-णंतं गमाईहिं कायवा ॥ ४८ ॥
सोहणदिणे य सोहग्गमंतविन्नासपुट्टयमवस्सं । मयणहलकंकणं करयलाओ बिंबस्स अवणिज्जा ॥ ४९ ॥
जिणबिंबस्स य विसए नियनियठाणेसु सब्बमुद्दाओ । गुरुणा उवउत्तेणं पउंजियवाउ ता य इमा ॥ ५० ॥
जिणमुद्द १ कलस २ परमेट्ठि ३ अंग ४ अंजलि ५ तहाऽऽसणा ६ चक्का ७ ।
सुरभी ८ पवयण ९ गरुडा १० सोहग्ग ११ कयंजली १२ चेव ॥ ५१ ॥
जिणमुद्दाए चउकलसठावणं तह करेह थिरकरणं । अहिवासमंतनसणं आसणमुद्दाए अन्ने उ ॥ ५२ ॥
कलसाए कलसण्हवणं परमेट्ठिओ उ आहवणमन्तं । अंगाए समालभणं अंजलिणा पुष्परुहणाई ॥ ५३ ॥
आसणयाए पट्टस्स पूयणं अंगफुसण चक्काए । सुरभीए अमयमुत्ती पवयणमुद्दाए पडिबोहो ॥ ५४ ॥
गरुडाए दुट्ठरक्खा सोहग्गाए य मंतसोहग्गं । तह अंजलीए देसण मुद्दाए कुणह कज्जाई ॥ ५५ ॥

१ 'पुष्पखयं' प्रती ॥ २ 'देज्ज' प्रती । स्थैर्यार्थम् ॥ ३ 'कालका' प्रती ॥ ४ -बद्धादिभिः ॥ ५ 'ओ य विं' प्रती ॥

जिनबिंब-
विधाने पद्म-
नृपकथा-
नकम् १२ ।

॥ ८७ ॥

चोएइ एत्थ कोई जह किर सामाइयम्मि किं गुरुणो । जुत्तो ठियस्स एसो सावज्जो विहिसमारंभो ? ॥ ५६ ॥
कायवहकरणभंगा तम्मि जओ तस्स नियमओ हुंति । जायइ य अविस्सासो गुरुवएसेसु सिस्साणं ॥ ५७ ॥
गुरुणा भणियं हे मूढ ! कह वि जइ होइ कोई कायवहो । तह वि हु गुरुवयणाओ आयरणाओ य न हु दुट्ठो ॥ ५८ ॥
विहिवयणं च पमाणं सुत्तुत्तं जेणं ठावणा गुरुणा । कज्जा जिणबिंबाणं तं च सविसयं हवइ करणे ॥ ५९ ॥
अन्नह निविसयत्तं पावइ तस्स त्ति तेण सो जुत्तो । तइया तह गुरुंठवणा बिंबस्स य गउरवाइगुणा ॥ ६० ॥
अन्नं च सुत्तविहिणा संभविजयणाए बिंबठवणाए । नो कायवहाईया दोसा जिणभवणकरणे व ॥ ६१ ॥
जिणभवण-बिंब-पूयाइयं च न विणा गुरु गिही मुणइ । न य तत्थ न कायवहो गुरुणो 'दोसो य न य बुत्तो ॥ ६२ ॥
अलमेत्थ पसंगेणं ठविए एवं जिणस्स बिंबम्मि । अट्ठोत्तरकलससएण मज्जिए पुण जहाविहवं ॥ ६३ ॥
पूयाइएसु जत्तो परमो पइदियहमेव कायवो । भो वीर भद्दपमुद्दा ! एस पइट्ठाए विहिलेसो ॥ ६४ ॥

[तओ] अब्बंक्खित्तचित्ता भालयलारोवियपाणिणो य वीर भद्दाइणो 'भयवं ! अणुग्गहिया अम्हे' इति पुणो पुणो उववूहंता गुरुं वंदिऊण पउमराइणो सब्बं परिकहिति । सो वि तवयणा[यणणा]णंतरमेव तूरमाणमाणवपयद्वियपुरसोहं

१ 'स्सामो गुरुव' प्रती ॥ २ 'ण ट्ठाव' प्रती । येन स्थापना गुरुणा कार्या जिनविम्बानाम् ॥ ३ 'रुट्ठव' प्रती ॥ ४ 'वियजणाए बिंब-
ट्ठव' प्रती ॥ ५ 'कहणे' प्रती ॥ ६ गुरु प्रती ॥ ७ दोसे प्रती ॥ ८ यत्नः ॥ ९ 'व्वक्खित्त' प्रती । अव्याक्षिप्तचित्ताः ॥ १० अववू' प्रती ॥
११ तद्वचना[कर्णना]नन्तरमेव त्वरमाणमानवप्रवर्तितपुरशोभं प्रमुक्तचारकावरुद्धजनौघं उपाहृतसमस्ततीर्थजलकुसुमसर्वौषधिसुकुमारमृत्तिकाप्रमुखप्रतिष्ठोप-

साधूनां
प्रतिष्ठा-
विधिविधान-
पनस्या-
दुष्टत्वम्

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ८८ ॥

पमुक्कचारगावरुद्धजणोहं उवाहरियसमत्थतित्थजल-कुसुम-सवोसही-सुकुमारमट्टियापमुहपइट्ठोवगरणं सन्निहिनिहितनिहोव-
ओगिवत्थुवग्गं दूरदेसवाहरियकुसलसाहम्मियगणं अच्चंतपयत्तपडिसिद्धविहारोवट्टियसुट्टियसाहुजणं पइट्ठामहूसवमारंभिऊण
खेमंकरसूरिं भणिउं पवत्तो—भयवं ! अम्हाणुग्गहं काऊण जिणबिंबपइट्ठं करेह त्ति ।

ततो सूरि कैयचउत्थतवोविसेसो समाहियप्पा तत्कालोचियविहियनेवच्छो पुव्वग्गाहियसिक्ख-दक्ख-दवभावसुद्धिसंपन्न-
समालभियालंकि-निम्मलोभयपक्खकइवयणहवणगरसहिओ पढमनिदंसियविहिणा सूरिमंतेंणाधिवासणाइविहाणेण ईट्ठंसवेला-
[ए] अविलंबियस्वित्तबिंबसुरहिवासो समयाविरुद्धकमेण पइट्ठं करेइ । राया वि पुंन्नपगरिसागरभूयमप्पाणं मन्नंतो ताणि
ताणि तत्कालोचियचिइवंदणा-ऽऽरत्तियाइकिच्चाणि संघ-साहम्मियदाणाणि सयणवग्ग-पयइलोयसम्माणणाणि य सयं करेइ ।
अह अवसेसिए पइट्ठाकिच्चे गुरू रायाइसभाए धम्मं कहिउमादत्तो । जहा—

जिणभवण-बिंबठावण-पूया-जत्ताइकयपयत्तेहिं । धन्नेहिं गोर्पयं पिव लंघिज्जइ भवसमुदोऽयं

॥ १ ॥

करणं सन्निधिनिहितनियतोपयोगिवस्तुवर्गं दूरदेशव्याहारितकुशलसाधर्मिकगणं अत्यन्तप्रयत्नप्रतिषिद्धविहारोपस्थितसुस्थितसाधुजनं प्रतिष्ठामहोत्सवमारभ्य ॥

२ °चारुगा° प्रतौ ॥ ३ कृतचतुर्थतपोविशेषः समाहितात्मा तत्कालोचितविहितनेपथ्यः पूर्वग्राहितशिक्ष-दक्ष-द्रव्यभावशुद्धिसम्पन्न-समालब्धालङ्कृत-
निर्मलोभयपक्षकतिपयस्नपनकरसहितः प्रथमनिर्दिष्टविधिना ॥ ४ °याणंकयनि° प्रतौ ॥ ५ °णाचिवा° प्रतौ ॥ ६ इष्टांशवेलायाम् ॥ ७ पुण्यप्रकर्षा-
करभूतम् ॥ ८ तत्कालोचितचैत्यवन्दनाऽऽरात्रिकादिकृत्यानि सङ्घसाधर्मिकदानानि स्वजनवर्गप्रकृतिलोकसम्माननानि च ॥ ९ समापिते इत्यर्थः ॥
१० गोष्पदमिव ॥

सागिक्ख-वरसोलय-खंडाईणं वरोसहीणं च । संपुन्नबलीय तहा ठवणं पुरओ जिणिंदस्स
घंयगुडदीवो सुकुमारियाजुओ चउजुवारया दिसिसु । बिंबपुरओ ठवेज्जा भूयाण बैलिं तओ देज्जा
आरत्तिय मंगलईवयं च उत्तारिऊण जिणनाहं । वंदिज्जइहिवासण देवयाए उस्सग्ग थुइदाणं
अह जिणपंचंगेसुं ट्ठावेइ गुरू थिरीकरणमंतं । वाराओ तिन्नि पंच व सत्त व अच्चंतमपमत्तो
मयणहलं आरोवइ अहिवासणमंतनासमवि कुणइ । ज्ञायइ य तयं बिंबं सजियं व जहा फुडं होइ
एवमभिवासियं तं बिंबं छाएज्ज सदसवत्थेण । चंदणल्लुब्भडेणं तदुपरि पुप्फाईं वि खिवेज्जा
न्हावेज्ज सत्तधन्नेण तयणु जीवंतउभयपक्खाहिं । नारीहिं चउहिं समलंकियाहिं विज्जंतनाहाहिं
पडिपुन्नचत्तुसुत्तेण वेढणं चउगुणं च काऊण । ओमिणणं कारेज्जा तुट्ठाहिं हिरन्नदाणजुयं
तो वंदेज्जा देवे पइट्ठदेवीए काउ उस्सग्गं । देज्ज थुई तीए चिय ठवेज्ज पुरओ य घयपत्तं
सोवन्नवट्टियाए कुज्जा महु-सकराहिं भरियाए । कणगसलागाए बिंबनयणउम्मीलणं लंग्गे
सम्मं पइट्ठमंतेंण अंगसंधीसु अक्खरन्नासं । कुणमाणो एगमणो सूरि वासे खिवेज्ज तहा

॥ ३३ ॥

॥ ३४ ॥

॥ ३५ ॥

॥ ३६ ॥

॥ ३७ ॥

॥ ३८ ॥

॥ ३९ ॥

॥ ४० ॥

॥ ४१ ॥

॥ ४२ ॥

॥ ४३ ॥

१ °डाईणम्भरो° प्रतौ ॥ २ घयकुडदीवसु° प्रतौ ॥ ३ बलित्तओ प्रतौ ॥ ४ आरात्रिकं मङ्गलदीपकम् ॥ ५ गुरु प्रतौ ॥ ६ °ल्लुब्भ°
प्रतौ ॥ ७ °विद्यमाननाथाभिः° सधवाभिः ॥ ८ प्रतिपूर्णतर्कुसूत्रेण ॥ ९ 'सुवर्णवाटिकायां' सुवर्णकञ्चोलिकायाम् ॥ १० शुभलम्ने ॥

जिनबिंब-
विधाने पद्म-
नृपकथा-
नकम् १२ ।

॥ ८८ ॥

देवमदसुरि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥
॥ ८९ ॥

अंगुठलविट्ठा वि हु जेहिं पइट्ठाविया न जिणपडिमा । ते निव्वुईए पुरिसा कहमप्पाणं पइट्ठुं ? ॥ १३ ॥
एवं सुचिरं ते उववूहिऊण अन्नत्थ विहरिया सूरिणो । राया वि रज्जकजाइं धम्मकजाणि य चित्तिउं पवत्तो । अन्नया य रज्जसि-
रिसुहमणुहवंतस्स तस्स पुव्वनिकाइयकम्मदोसाओ राइणो महंतो दाहजरो संबुत्तो । काराविया य मंत-तन्तोवयारा, वाउलीहूओ
सवो जणो, अणवरयविमुक्कंसुयजालं परुन्नमंतेउरं । अच्चंतमणिवत्तगदाहजराभिभूयस्स य रन्नो परिगलिओ सम्मत्तभावो ।
तहानिबद्धाउयत्तणेण स महप्पा अट्टज्झाणदोसेण मरिउं सयंभुरमणमहासमुद्दे गम्भवक्कम्मियमच्छत्तणेणं उववन्नो त्ति ।
तंविहजिणप्पइट्ठाकारवणऽज्जियविसिट्ठुपुन्नो वि । अणवरय समयसंसिय[स]किरियाकरणरसिओ वि ॥ १ ॥
आबालकालउ चिय निपैपडिमविवेयपगरिसगुरु वि । तेत्तियजणोण पुरओ कयतित्थपभावणो वि दढं ॥ २ ॥
उवसम-विवेय-अत्थिक्कपमुहगुणभूसितो वि स महप्पा । तह दुग्गइं पवन्नो ही ही ! कम्माण माहप्पं ॥ ३ ॥
अहवा जइ मल्लिजिणो इत्थित्तं वीर्यगम्भवासं च । वीरो वि कारविजइ ता को कम्माण पडिमल्लो ? ॥ ४ ॥
इय सो मच्छो होउं इतो ततो जलनिहिम्मि हिंडंतो । जिणबिंबतुल्लरूवं पेच्छइ एगं महापउमं ॥ ५ ॥
वलयागारं मोत्तुं मच्छा पउमा य किर तहिं हुंति । आगारेहिं सवेहिं संबविउणि-त्ति निदिट्ठं ॥ ६ ॥

१ अनवरतविमुक्ताश्रुजालं प्ररुदितमन्तःपुरम् ॥ २ तद्विधजिनप्रतिष्ठाकारणार्जितविशिष्टपुण्योऽपि । अनवरतं समयशंसितसत्क्रियाकरणरसिकोऽपि ॥
३ निष्प्रतिमविवेकप्रकर्षगुरुरपि । तावज्जनानां पुरतः कृततीर्थप्रभावनः ॥ ४ 'णाणुपु' प्रतौ ॥ ५ द्वितीयगर्भवासम् ॥ ६ 'सर्वविदा' सर्वज्ञेन इति ॥

अह तंहाविहरूवपलोयणपाउब्भवंतमहंतपरितोसस्स ईहा-ऽपोह-मग्गणं कुणमाणस्स तस्स जायं जाईसरणं । दिट्ठिवंह-
पइट्ठियं व दिट्ठं पुव्वकारावियं जैयगुरुबिंबं, अणुसुमरितो य करुणामयमयरहरो सूरि खेमं करो, टंकुकीरिय व पयडीहूया हिय-
यसिलावट्ठम्मि तदुवएसा । संवेगमग्गाणुलग्गमाणसो य चित्तिउं पवत्तो—अहो ! मम मंदंभग्गया, अहो ! संकिलिट्ठकम्मया,
अहो ! निर्यइनिरुव्वंक्कमत्तणं, जं तंहाविहसद्धम्मसामग्गिसंभवे वि सिंधुतडपत्तं जाणवत्तं व विहडियं तड त्ति मह अंतसमए
सम्मत्तं, ता किमित्तो करेमि ? कं पवज्जामि ? कत्थ वच्चामि ? किं वा कयं सुकयं हवइ ?—त्ति सुचिरं संतप्पिऊण अच्चंतसु-
विसुद्धमणपसरो 'सो चेव सरय[चंदो] चंदप्पहो जयगुरु सरणं' ति कयविणिच्छओ निरागारमणसणं पवज्जिऊण परमसमा-
हीए पंचपरमेट्ठिमहामंतमेक्कमेवाणवरयमणुसरंतो कालं काऊण सहस्सारे कप्पे उक्कोसाऊ देवो उववन्नो त्ति । परिसम्मत्त-
पज्जत्तिभावो य कयतंहाविहतकालोचियकिच्चो 'कस्स कम्मणो फलमेयं ?' ति जाव ओहिं पउंजइ ताव पेच्छइ मच्छभवुत्तरं
नरिंदभवं पुव्वाणुभूयं त्ति । तं च दट्ठूण ज्झड त्ति गाढुकंठापरिगओ गओ अलंकरियसमुच्चियअलंकरणो य विमाणमारुहिऊण
कइवयपहाणसुरपरियरिओ पुव्वकारियम्मि तम्मि चंदप्पहजिणमंदिरम्मि । वंदिओ परमभत्तिपर्ययरिसमुवहंतेण जयगुरु ।

१ तथाविधरूपप्रलोकनप्रादुर्भवन्महापरितोषस्य ईहाऽपोहमार्गणां कुर्वाणस्य ॥ २ दृष्टिपथप्रतिष्ठितमिव ॥ ३ जायं प्रतौ ॥ ४ करुणामृतमकरगृहः ।
मकरगृहः—समुद्रः ॥ ५ मन्दभाग्यता ॥ ६ नियतिनिरुपक्रमत्वम् ॥ ७ 'वक्कम' प्रतौ ॥ ८ कथ प्रतौ ॥ ९ 'मणपणपसं' प्रतौ ॥ १० एकमेव
अनवरतं अनुस्मरन् ॥ ११ मत्स्यभवोत्तरम् ॥ १२ 'लंकारि' प्रतौ । अलङ्कृतसमुचितालङ्करणः ॥ १३—प्रकर्षमुद्रता ॥

जिनबिंब-
विधाने पन्न-
नृपकथा-
नकम् १२ ।
कर्मणां
वलिकत्वम्
मत्स्या-
नामाकाराः
॥ ८९ ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ९० ॥

नीहरंतेण य जिणाययणाओ तक्कालमेव विहारेणाऽऽगया दिट्ठा धम्मकहं कुणमाणा खेमंकराभिहाणा सूरिणो । परमपेमुकरि-
समुबहंतेण य पणिवइया अणेणं । दिन्नासीसो य आसीणो समीववसुमइतलम्मि । दिव्वनाणोवलद्धभावेण भगवया सायरं संभा-
सिओ य, जहा—भो सुरवर ! पुन्नवंतो सि तुमं, तथाहि—

शशधरकमनीयं जैनबिम्बं महीयस्तदिदमुदितभासोद्भासयद्विश्वविश्वम् ।
जिनभवनभ्रुवीह स्थापयन् पुण्यभाजां, भवसि न कथमीशो ? मादृशां वा न शस्यः ? ॥ १ ॥
सुचरितचरणेऽपि प्राकृतैर्दुष्कृतैस्ते, किमपि सुमतिरोधी कण्टकोद्वेधकल्पः ।
समजनि य[द]कस्मादन्तकालुष्यविघ्नस्तदिह हृदि विषादं सर्वथा मा कृथास्त्वम् ॥ २ ॥
कृतसुकृतशतोऽपि प्राणिवर्गः कुकर्मव्यतिकरनिहतात्मा प्राप्नुयात् किं न दौस्थ्यम् ? ।
तदपि शिवमुपेक्ष्यस्यन्यमानुष्यजन्मन्यनुपमजिनबिम्बस्थापनायाः प्रभावात् ॥ ३ ॥
इति गुरुगिरं श्रुत्वा हृष्टः कृतप्रणतिः सुरः, सुरपदमगाद् यानाक्षेपस्फुरन्मणिकुण्डलः ।
मुनिपतिरपि प्रीत्या भव्यैः सदा समुपासितः, सह यतिजनेनोर्वीं गुर्वीं विहर्तुमशिश्रियत् ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे जिनबिम्बप्रतिष्ठाप्रक्रमे महाराजपद्मकथानकं समाप्तम् ॥ १२ ॥

जिनबिंब-
विधानेपद्म-
नृपकथा-
नकम् १२ ।
जिनबिम्ब-
स्थापन-
माहात्म्यम्

॥ ९० ॥

एएसि एकं पि [हु] नूणं सद्धम्मकारणं गरुयं । किं पुण जिणंप्पइट्ठालट्ठा सवे वि दट्ठवा ? ॥ २ ॥
किं भन्नइ इह बहुयं ? जिणप्पइट्ठाविहिम्मि कीरंते । तं किं व न कल्लणं जं नो सइज्जइ ? तहाहि ॥ ३ ॥
जमिह पइट्ठाए जिणं णहवंति विविहेहिं सलिलकलसेहिं । तं अत्तणो कुणंती तिलोयरज्जाभिसेयं व ॥ ४ ॥
जं च बहुमेयफल-पाग-सागबलिमुवणमंति जिणपुरओ । तं मोक्खसोक्खसेवहिमक्खेवेणुंक्खणंति व ॥ ५ ॥
घणसुसिणिद्ध-सुदीहो सोहेई नवजवंकुरप्पूरो । तक्कालुग्गयसुहकप्पसाहिपारोहनिवहं व ॥ ६ ॥
किं वेइविरयणाए जिणस्स ? नवरं कुणंति मन्ने हं । तदारेणं निव्वुइवहूए हत्थग्गहं भव्वा ॥ ७ ॥
सुहपुन्नचत्तुतूहिं सामिणो जं कुणंति ओमिणणं । तंतुच्छलेण लच्छि व अप्पणो संजंमिति दहं ॥ ८ ॥
उम्मीलिज्जइ भुवणेक्कचक्खुणो जं च लोयणजुयं पि । तं तइलोयपंलोयणपउणं पकुणंति नियचक्खुं ॥ ९ ॥
छेलिया छत्तीपत्तं व पावियव्वं बुहेहिं काउमिमं । इय संसिउं व सबत्थ निब्भरं भमइ तूररवो ॥ १० ॥
इइ जं [जं] जयगुरुणो कीरइ भवेहिं मंगलकएण । परिणमइ तयणुरुवत्तणेण तं तं सुहाए सिं ॥ ११ ॥
ता सुकयकम्मणो चिय तुब्भे जेसिं जिणिंदविसयम्मि । एवंविहा पवित्ती सबपयत्तेण संभवइ ॥ १२ ॥

१ नूण प्रती ॥ २ 'णपइ' प्रती । जिनप्रतिष्ठाश्रेष्ठानि सर्वाण्यपि द्रष्टव्यानि ॥ ३ मोक्षसौख्यसेवधिम् अक्षेपेण उत्खनन्ति इव ॥ ४ 'पुण्णं' प्रती ॥ ५ वेदीविरचनया ॥ ६ निर्द्वैतवत्त्वाः 'हस्तग्रहं' पाणिग्रहणम् ॥ ७ शुभपुण्यतर्कतन्तुभिः ॥ ८ तंतच्छ' प्रती ॥ ९ संयच्छन्ति ॥ १० 'पओय' प्रती । त्रैलोक्यप्रलोकनप्रगुणम् ॥ ११ छागी सप्तपर्णमिव ॥ १२ सुखाय तेषाम् ॥ १३ सुकृतकर्माणः ॥

देवमहसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
वाहिगारो।

॥ ९१ ॥

कामियसिद्धीणमिमं दारं सारं गिहत्थधम्मस्स । जिणपूयणं जेणाणं निप्पुन्नाणं न संभवइ ॥ ११ ॥

सोक्खं सब्बो वंछइ तं मोक्खे सो य होइ धम्माओ । सो पुण सम्मत्ताओ तं पुण जिणपायपूयणओ ॥ १२ ॥

इय बुज्झिऊण इत्थेव सब्बजत्तेण उँज्जओ मणुओ । हवइ भवपारगामी पभंकरो एत्थ दिट्ठंतो ॥ १३ ॥ तद्वाहि—

अत्थि कैयजुगकयैणिच्चावयारं व अणवरयपयट्ठमहंतमहसवं, सवणगोयरोवगमे वि दिन्नपहियपरितोसं वसंतउरं नाम नयरं । जहिं च कुलसेल व सुरभवणविसेसा, देवलोयविमाणमाल व मणहरा पासायपरंपरा, देवगुरुमिहुणंग व नर-नारीगणा, कमल-कलहार-कुमुयपरागवासियसच्छसलिलपडहच्छा उवहसियमाणसा सरोयरपंती । तत्थ य उँडंभुयदंडमंडवावासियराय-लच्छिसाणुरायऽच्छिविच्छोहविच्छुरियव[य]णो, सहस्सनयणो व निर्हयपरभूधरसत्तुपक्खो, जहत्थक्खो सुदंसणो नाम राया । सयलसीमंतिणीसीमभूयरूवा पभावई नाम से भज्जा । पैरिभूयदेवगुरुमइविभवो भवदत्तो अमच्चो, पसायट्ठाणं नरवइस्स, दढमणुरत्तो य सब्बनुधम्मम्मि । जहानिउत्तरज्जकजाणि य सो चिंतंतो कालं वोलेइ ।

१ इच्छितसिद्धीनाम् ॥ २ जिणाणं निप्पुन्नाणं म सं प्रतौ ॥ ३ उद्यतः ॥ ४ कृतयुगकृतनित्यावतारमिव अनवरतप्रवृत्तमहामहोत्सवम्, श्रवणगोचरोपगमेऽपि दत्तपथिकपरितोषम् ॥ ५ 'यकिच्चा' प्रतौ ॥ ६ देवगुरुः—बृहस्पतिः ॥ ७ 'णमच्चनर' प्रतौ ॥ ८ कमलकलहारकुमुदपरागवासित-स्वच्छसलिलप्रतिपूर्णा उपहसितमानससरोवरा सरोवरपंक्तिः ॥ ९ 'च्छाओ उव' प्रतौ ॥ १० उड्ण्डभुजदण्डमण्डपावासितराजलक्ष्मीसानुरागाक्षिविक्षेपा-द्भुतवदनः ॥ ११ इन्द्राक्षे निहताः—छिन्नाः पराः—महान्तः भूधराः—गिरय एव शत्रवः तेषां पक्षाः—पतत्रा येन सः, राजपक्षे पुनः निहतः—विनाशितः परभूधराः—प्रकृष्टबलगर्विता राजान एव शत्रुपक्षे येन ॥ १२ परिभूतबृहस्पतिमतिविभवः ॥

अन्नया य राया अमच्चो [य] पट्टिया रायवाडीए । उवणीया तँकालदेसंतरागयवणियजच्चतुरगा वंदुरावालेणं । कोऊहलेण य एगम्मि राया आरूढो, बीयम्मि अमच्चो । वाहिया जहासत्तीए । विवरीयसिक्खत्तणेण पवणाइरेगवेगत्तणेण य 'एस नरिंदो, एस नरिंदो' त्ति विप्फारियलोयणं वाहरंतस्स वि रायलोयस्स ते तुरगा दीहमट्ठाणं लंघिऊण निमेसमेत्तेण वि चक्खुगोयरमइगय त्ति । नरिंदं अमच्चं च तद्वाहरियं अवधारिऊण रायपरियणो सकरि-तुरग-वाहणो लग्गो तदणुमग्गेण । अमच्च-रायाणो य तुरगेहिं दुट्ठकम्मेहिं व पाडिया भीमाडवीए । अचंतपरिस्समविहुरा य जैमातिहित्तमावन्ना तुरया । गाढ-सुढियतणुप्पन्नतण्हाइरेया य राया-ऽमच्चा निर्वेन्ना बहलपत्तलतरुवरच्छायाए, सिसिरमारुयवसेण य मणागमुवलद्धपडियारा परोप्परं भाविउं पवत्ता—

कज्जाण भई कुडिला अचित्तिणिज्जं च औवयावडणं । संपत्तीओ वि कहं ज्झड त्ति ही ! दिट्ठनट्ठाओ ? ॥ १ ॥

दुट्ठमहिल व पावा रायसिरी पेच्छ कँट्ठसंतप्पा । दइवम्मि विसंवइए अमयं पि विसत्तणमुवेइ ॥ २ ॥

किल रजंगाई तुरंगमाइणो विसंमनित्थरणहेउं । जुज्जंति नवरि ते वि हु विहुरंभरं इय पणामिति ॥ ३ ॥

इय जा[व] सोगंसंगिलणसामलीभूयसंकुइयवयणा । चिट्ठंति सगोटीए सुणंति ता दुंदुहिनिनायं ॥ ४ ॥ तथा—

१ तत्कालदेशान्तरागतवणिग्जात्यतुरगौ मन्दुरापालेन ॥ २ नरिंदं अमच्चं त तद्वा प्रतौ ॥ ३ 'यमातिधित्वमापन्नौ' मृतौ तुरगौ । गाढश्रान्ततनू-त्पन्नतृष्णातिरेकौ ॥ ४ उपविष्टौ ॥ ५ आपदामापतनम् सम्पत्तयोऽपि कथं झटिति ॥ ६ कष्टसन्तर्पणीया देवे 'विसंवदिते' प्रतिकूले जाते अमृतमपि विषत्वमुपैति ॥ ७ कष्टनिस्तरणहेतोः ॥ ८ जुज्जंत प्रतौ ॥ ९ 'विधुरभरं' व्याकुलत्वम् एवं अर्पयन्ति ॥ १० शोकसञ्जितनयामलीभूतसङ्कुचितवदनौ तिष्ठतः सगोष्ठिकौ ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्करकथा-
नकम् १३ ।

॥ ९१ ॥

देवमहसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ९२ ॥

संवायरहरिसुकरिसजायरोमंचकुहयकाया । गयणयले सुरनिवहा विज्जुजोयं पिव कुणंता ॥ ५ ॥
उप्पयण-निवयणुम्मिलण-खलण-लुलणाइभूरिसंरंभा । गंधुदय-कुसुमवरिसं चेलुक्खेवं च कुणमाणा ॥ ६ ॥
एगे नच्चंति थुणंति चावरे तदवरे य गायंति । अच्चंतमत्तिपब्भारतरलिया किं व न कुणंति ? ॥ ७ ॥
हरि-हरिण-ससग-सूयर-तैरच्छ-भल्लुंकपमुहपसुनिवहा । अन्नोन्नमुक्कवइरा तदभिमुहा पड्डिया दिट्ठा ॥ ८ ॥
सम्ममुवसंतचित्ता वल्लीवद्धोद्धकेसजूडा य । अंडइयणा य पयट्ठा तदभिमुहं पेहिया रत्ता ॥ ९ ॥
एगो य थेरसवरो पुट्ठोऽमच्चेण तेण वि य सिट्ठं । एत्थ पएसम्मि मुणी संपत्तो केवलालोयं ॥ १० ॥
तस्सेस पायपूयणकएण सनरा-ऽमरो तिरि[य]वग्गो । परिहरियसेसकजो सजो निज्जाउमारद्धो ॥ ११ ॥
एवं सोऊण कोऊहलेण सामच्चो राया गतो तम्मग्गेण । दिट्ठो देवकयकणयकमलनिसन्नो रवि व पभासंतो मुणिवरो । कयत-
प्पायपउमयणामा य उवविट्ठा धरणिवट्ठे । मुणियतिहु[य]णवइयरेण संभासिया केवलिणा । पारद्धा य सवसाहारणा देसणा ।
जहा—भो भो भवा ! विभावेह सम्मं भवस्सभावं अच्चंतविरसं दुज्जणसरूवं व मुहमेत्तरमणीयं च, माइंदजालविलसियं व
पांयडियविविहसरूवं दूरवुक्कंतपरमत्थं च, काउरिसचेट्ठियं व मुद्धसम्मोहकारयं बाढमुवियणिजं च । एएण वामोहिया पुरिसा

१ सर्वादिरहर्षोत्कर्षजातरोमाश्चकञ्चुकितकायाः ॥ २ उत्पतन-निपतन-उन्मीलन-स्खलन-लुलनादिभूरिसंरंभाः । गन्धोदककुसुमवर्षा चेलोत्क्षेपं च ॥ ३ तरक्षः—
व्याघ्रविशेषः ॥ ४ शृगालः ॥ ५ अटवीजनाः ॥ ६ प्रेक्षिताः ॥ ७ तस्य एष पादपूजनकृते सनरामरः तिर्यग्वर्गः । परिहृतशेषकार्यः सद्यः निर्यातुमारब्धः ॥
८ भवस्वभावम् ॥ ९ प्रकटितविविधस्वरूपं दूरव्युत्क्रान्तपरमार्थं च, कापुरुषचेष्टितमिव मुग्धसम्मोहकारकं बाढमुद्धेजनीयं च ॥ १० 'यं पाढं' प्रती ॥

सम्मं पइट्ठिए वि हु जिणिदब्बिंवे न पूयणेण विणा । होज्जा निज्जरलाभो ता तप्पूयाविहिं वोच्छं ॥ १ ॥
काले सुइनेवच्छो वरेहिं पूफाइएहिं विहिसारं । सारत्थवणंपहानं जिणेंदपूयं रएज्ज गिही ॥ २ ॥
कालो य तत्थ संज्झातियं ति अहवा सवित्तिअणुरूवो । सुइणा य दवतो मज्जिएण सुहवित्तिणा भावो ॥ ३ ॥
नेवच्छमवि य एत्थं सुपसत्थमणुब्भडं अहसणिजं । सेयं-ऽवाहय-निदोसदूसरूवं मुणेयवं ॥ ४ ॥
पुण्फ-ऽक्खय-धूव-पईव-वास-बलि-वारि-पत्त-सुफलेहिं । चुंसिण-घणंसार-चंदण-मयेणाहिविलेवणेहिं च ॥ ५ ॥
कंचण-मणिनिम्मियमउड-कडय-कडिसुत्त-तिलयपमुहेहिं । पवरेहिं भूसणेहिं वत्थेहिं तहा मंहत्थेहिं ॥ ६ ॥
सेसेहिं वि सिद्धत्थाइएहिं वत्थूहिं सुप्पसत्थेहिं । जुत्ता पूया एत्तो नऽन्नो धन्नो हि उवओगो ॥ ७ ॥
पूयाकरणे य विही वयणं नासं च संजमित्तु दढं । वत्थेण जिणं पूएज्ज इहरहाऽऽसायणा गरुई ॥ ८ ॥
सिट्ठं च इमं जे भूवइस्स वट्ठंति जत्तओ किच्चे । पावंति फलं ते तदवरे य नवरं किलिस्संति ॥ ९ ॥
'गंभीरपयत्थमहत्थसंथवुहंडडंडउदामं । कित्तेज्ज गुणग्गामं परमा एसा खु जिणपूया ॥ १० ॥

१ निरज्जलां प्रती । निज्जरालाभः ॥ २ 'णप्पहा' प्रती । सारस्तवनप्रधानाम् ॥ ३ स्ववृत्तेः—स्वाजीविकाया अनुरूपः ॥ ४ भावतः ॥
५ श्वेताव्याहतनिर्दोषदृष्यरूपम् ॥ ६ 'पूफखयधूवपईव' प्रती ॥ ७ वुसुणं—केशरम् ॥ ८ घनसारः—कर्पूरम् ॥ ९ भुगनाभिः—कस्तूरिका ॥
१० 'महायैः' महामूल्यैः ॥ ११ सिद्धार्थादिभिः ॥ १२ वदनं नासिकां च संयम्य दढम् ॥ १३ गम्भीरपदार्थमहार्थसंस्तवोद्दण्डदण्डकोदामम् ।
कीर्तयेद् गुणग्रामम् ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्गरकथा-
नकम् १३ ।

॥ ९२ ॥

जिनपूजा-
स्वरूपम्

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
बाहिगारो ।
॥ ९३ ॥

कह कह वि अणंतं दारुणं दीहकालं, दुहनिवहमपुव्वापुव्वजोणीसएसु ।
दुसहमवि सहित्ता सब्बहा भूरिपावक्खउवसमवसेणं माणुसत्तं लहंते
तमवि य लहिऊणं हीणजाइत्तणेणं, मलिणकुलवसेणं नञ्जदेसत्तओ य ।
अकयसुकयकम्मा रुंदंदारिद-रोगप्पमुहविहुरदुत्था ही ! मुहा हारविति
कह वि कुसलजोगा-SSरोग-जाई-कुलाणं, फुडमविकलभावे गाढरूढप्पमाया ।
निहयमुहविवेगा धम्म-देवाइ तत्तं, कहियमवि गुरुहिं णेगसो नो मुणंति
मुणियमवि कहंची संजमाबाहिगाढाSSवरणखलियचेट्ठा नऽज्झवस्संति सम्मं ।
इय गरुयसुमेहिं धम्मसामग्गिजोगो, फलइ सिवसिरीए पेच्छियाणं जणाणं
न य सँलहियमन्नं वन्नयंतेहिं एत्तो, न य इह उवलद्धे किंचि अत्थी अलद्धं ।
परिणयमइणो वा पत्थयंते न अन्नं, न य सिवसुहलाभो होइ एयं विणा वि
तदलमिह बहूहिं जंपिएहिं पियं वो, जइ य सुगइसोक्खं दुत्तितिक्खं च दुक्खं ।
परिहरियपमाया ता जिणुत्तम्मि तत्ते, कुणह सँइ पइत्तं मिच्छमुच्छिदिऊणं

॥ १ ॥

॥ २ ॥

॥ ३ ॥

॥ ४ ॥

॥ ५ ॥

॥ ६ ॥

१ अनार्यदेशत्वतः ॥ २ विस्तीर्णदारिद्र्यरोगप्रमुखलेशदुःस्थाः ॥ ३ कथञ्चित् संयमाऽऽबाधिगाढावरणस्खलितचेष्टा नाध्यवस्यन्ति ॥ ४ श्लाघितमन्यद्-
वर्णयद्भिः इतः ॥ ५ सदा प्रयत्नम् ॥

भयह गुणिसु तुट्ठिं दुव्विणीए उवेहं, दयमवि दुहिएसुं सेससत्तेसु मेत्ति ।
परिहरह विवायं मायमुम्मायजुत्तं, कुणह पसमसारं धम्मवावारभारं
परिकलह समग्गं तारतारुन्न-लच्छी-विसँसयण-धणा-SSऊ-भोग-संजोगमाई ।
खरपवणपणुंन्नुत्तालकल्लोललोलं, सुमिणमिव खणद्वेणावि ही ! दिट्ठनट्ठं
पुणरवि दुलहा भो ! धम्मसामग्गि एसा, कुणह जमिह जुत्तं मोत्तुमालस्समाई ।
नहि रयणनिहाणं पाविऊणं पहाणं, कुणह फुडमुवेहं सब्बहो बालिसो वि

॥ ७ ॥

॥ ८ ॥

॥ ९ ॥

इमं च केवलिणो धम्मदेसणं निसामिऊण पडिबुद्धा अणेगे जंतुणो । अपत्तपुव्वपावियबोहिलाभा य कयसायरपाय-
पणामा गया जहागयं । नँवरं तिकालगयवत्थुवित्थरणपवण[जिण]वयणविभावणजायविसेसजिन्नासा अमच्च-रायाणो काऊण
[पणामं केवलिणं पुच्छंति—भयवं ! अणुग्गहं काऊण] साहह इमं—किं भे पव्वजागहणकारणं ? ति । भगवया भणियं—
महती कहा, अवहिया होऊण निसामेह—

पंचालदेसालंकारकप्पे कमलसंडाभिहाणे नगरे सोमप्पभो सेट्ठी, सुभइहा से भज्जा । ताणं च परोप्परं परमप-
णएण वडुंताणं अहमेको पालगो त्ति नाम पुत्तो जाओ, कमेण पत्तो तारुन्नं, पयट्ठो दवोवज्जणाइवावारे । असंपजंततहा-

१ गुणसु प्रती ॥ २ °च्छीविलसय° प्रती ॥ ३—मुणालक्षयन—॥ ४ °णुमुस्ताल° प्रती ॥ ५ °हा पालि° प्रती ॥ ६ न तरं ति°
प्रती । नवरं त्रिकालगतवस्तुविस्तरणप्रवणजिनवचनविभावनजातविशेषजिज्ञासौ ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्करकथा-
नकम् १३ ।
मनुष्य-
जन्मादि-
धर्मसाम-
ग्र्याः सफ-
लीकरणो-
पदेशः

॥ ९३ ॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥ ९४ ॥

विहविह[व]लाभो य चित्तिउं पवत्तो—अहो ! किमणेण तुच्छलाभेण बहुकिलेसारंभेण ? सव्वहा मंदभग्गो हं, कहमन्नहा एत्तियवावारलेसेण वि अन्ने सुकयकम्माणो वंछियाइरित्तमत्थलाभमज्जिणंति ? अहं पुण भोयणं पि कट्टेण पाउणेमि, ता सव्वहा कम्मदुविलसियमेयं, एयं च अनिग्घाइऊण न वंछियत्थभागी सुचिरपोरिसावलंबणेणावि भविस्सामि, ता तैक्कम्मनिग्घायणट्टमुवक्कमो मे जुत्तो—त्ति विभाविऊण गतो पुरिसपरंपरागयस्स वाममग्गनिउणस्स गुरुणो जोगंधर[स्स] समीवे । पाएसु पँडिऊण निविट्ठो भूमिवट्ठे । पुट्ठो य अणेण—वच्छ ! कीस विच्छायमुहो दीससि ? किंनिमित्तं वा एत्तियं भूमिमुवागओ सि ? । मए भणियं—भयवं ! विच्छायत्ते दारिहं विमोत्तुं को अवरो हेऊ साहिज्जउ ? अन्ने वि बाहुल्लेण एत्तो चेव दोसा पाउब्भवन्ति । तहाहि—

परिगलइ मई महलिज्जई जसो नाऽऽदरंति सयणा वि । आलस्सं च पयट्ठइ विप्फुरइ मणम्मि रणैरणओ ॥ १ ॥

उच्छरइ अणुच्छाहो पसरइ सवंगिओ महादाहो । किं किं व न होइ दुहं अत्थविहीणस्स पुरिसस्स ? ॥ २ ॥

जोगंधरेण भणियं—वच्छ ! सच्चमेयं । मए भणियं—भयवं ! एयप्पडियारनिमित्तं च तुम्हपयपायवच्छायं अल्लीणो म्हि । जोगंधरेण जंपियं—वच्छ ! गुरुप्पसाएण जाणिज्जइ एत्थ अत्थे उवाओ, केवलं महासत्तपुरिससज्जो । मए भणियं—कुणह तह पसायं जह तुम्ह पायपूयणे समत्थो भवामि । जोगंधरेण वागरियं—पुत्त ! अम्ह गुरुहिं मडयसाहणमंतो

१ °लेससा° प्रती ॥ २ °उणोमि° प्रती ॥ ३ तत्कर्मनिर्घातनार्थमुपक्रमः ॥ ४ पाडि° प्रती ॥ ५ अन्नो वि प्रती ॥ ६ मणं पि र° प्रती ॥ ७ उद्देगः ॥ ८ °दाहो° प्रती ॥ ९ °च्छावं° अ° प्रती । युष्मत्पदपादपच्छायाम् ॥

अपोरिसे एव पयट्ठंति वावारे, न निरुवंति आगामिकालं, नावेक्खंति अप्पणो हियाहियं, नायरंति गुरुवएसं, [न] सुस्ससंति समसत्थं, नाभिलसंति विसिद्धगोट्ठिं । केवलं मत्त व मुच्छिय व दुहंन्तिदियग्गामपरायत्तचित्ता सह-रुय-रस-गंध-फरिसलुद्धा अच्चंतमुद्धा सारंग-पयंग-मीण-भुयंग-मायंग व तैक्खणऽक्खेवेणेवासंखतिक्खदुक्खभायणं भवन्ति, अणंतकालं च तासु [तासु] निंदियजोणीसु भुज्जो भुज्जो उववजंति विवजंति य । सेलसिरसरंतसरियडोलोवलवट्ठत्तनाएण य एगूणस[त्त]रिं मोहणीयस्स, एगूणतीसं च नाणावरण-दंसणावरण-वेयणीयंतरायाणं, एगूणवीसं च नाम-गोत्ताणं पत्तेयं पत्तेयं सागरोपमकोडाकोडीओ अहापवित्तकरणेण खविऊण, एगेगभिन्नसागरोवमकोडाकोडिसेसाए य आउयवज्जकम्मट्ठिइए, राग-दोसरूवं वज्जसारं निडुरं गंठिदेसं पाउणंति । तं च पाउणिऊण केइ गेरुयगिरिसिलाभग्गदंतदोषट्ठ व पच्छाहुत्तं ओहट्ठंति, उकोसट्ठिइं च सव्वपयडीणं पुणो उवचिणंति । अन्ने पुणापुवकरणबलेण तं गंठिं भेतुमारभंते, अनियट्ठिकरणसामत्थेण य तब्भेयणावसाणे कप्पतरुकप्पं उवसामियं सम्मत्तं लभंते । तदुत्तरं च केइ खाओवसमिगसम्मत्तलाभे उत्तरोत्तरपवड्डमाणपरिणामा मरुदेवि व तक्कालमेव कयकिचा भवन्ति । अन्ने य अणंताणुबंधिकसायउदयदिप्पमाणासुहभावा भमिऊण चउग्गइं देखणऽद्धपोग्गलपरियट्ठप्पमाणमुकोसतो संसार-कंतामणुपरियट्ठंति । तओ य—

१ समयस° प्रती । शमशास्त्रम् ॥ २ °इत्तिइंदि° प्रती । दुर्दान्तेन्द्रियग्रामपरायत्तचित्ताः ॥ ३ तत्क्षणाक्षेपेणैवासङ्ख्यतीक्ष्णदुःखभाजनम् ॥ ४ भूयोभूय उपपद्यन्ते विपद्यन्ते च । शैलशिरःसरत्सरिलोलोपलवृत्तत्वज्ञातेन ॥ ५ गुरुकगिरिशिलाभग्गदन्तहस्ती इव पश्चान्मुखमवघटन्ते ॥ ६ य तमणं प्रती ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्गरकथा-
नकम् १३ ।

दारिद्र्ये
दोषाः

॥ ९४ ॥

सम्यक्त्व-
प्राप्तेः स्व-
रूपम्

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो
॥ ९५ ॥

पुन्रमुवादाणमिहं निमित्त-सहकारिकारणत्वेण । मंताईणि य जुजंति सबकजाण सिद्धीसु ॥ ३ ॥
किं वा मूढा तुम्हे सोमोदाहरणमवि न जाणेह ? । पुन्रवियलत्तणेणं लाभो वि अलाभसारिच्छो ॥ ४ ॥
जोगंधरेण भणियं देव ! पसीयसु कहेसु को सोमो ? । लाभो वि अलाभसमो कह वा तस्स ? त्ति चोज्झमिणं ॥ ५ ॥

मडएण भणियं—निसामेसु,

अत्थि णियंतुंगिमाभरियगयणंतरालो महल्लसल्लइपल्लवकवलणुदाममयगलाउलपरिसरो विंज्झो नाम गिरिवरो । तस्स य पायंतलभूमीए अणेगकोडीसरियलोयविहियविलासविस्सुमरावियसुरपुरिविभमा अरिट्टपुरी नाम नयरी । तत्थ य सोमो नाम बंभणो आजम्मदालिहुवहुओ पइदिणपुरीपरिभमणज्जियकणवित्तिमेत्तजीवणो पइवरिसेकेकधूयासंभवंतगरुयकुडुंबमारो कह कह वि कालं बोलेइ ।

अन्नया य सो जहिच्छं विलसंतं नयरिलोगमवल्लोइऊण परमविसायमुवगओ चित्तिउं पवत्तो—आजम्माओ वि दोगच्च-
चक्कचमढणसुढिओ हं हुयासणं पवज्जामि ? किं वा गिरिसिरातो अप्पाणं मुयामि ? तरुसाहुल्लंबणेण वा पवणपहवत्ती भवामि ?—
त्ति जाव सुन्न-निप्फंदचक्खुक्खेवो चिट्ठइ ताव संभासितो सो संकराभिहाणेण मित्तेणं—भो भो ! किमेवं चिंताउरो व
दीससि ? साहेसु परमत्थं । सोमेण भणियं—भइ ! किं साहिए[ण] ? अप्पडिविहाणो खु एस ववहारो, साहिजंतो चित्तसंताव-

१ °न्नमिवा° प्रती । पुण्यमुपादानकारणमिह ॥ २ पुण्यविकलत्वेन ॥ ३ निजतुज्झिमभूतगगनान्तरालः महासल्लकीपल्लवकवलनोदाममदकलाकुलपरिसरः ॥
४ °यवत्° प्रती ॥ ५ अनेककोटीश्वरिकलोकविहितविलासविस्मारितसुरपुरीविभ्रमा ॥ ६ दौर्गत्यचक्राकमणश्रान्तः ॥

मेव तुम्हारिसाण जणइ, ता अलं इमीए संकहाए । संकरेण भणियं—मा मित्त ! एवं संकसु,

हिययब्भंतरपसरंततिव्वचिंताहुयासपरितत्ता । सुहिसंकामियदुक्खा सीईभूय व हुंति खणं ॥ १ ॥

फुरइ य मईविसेसो बालस्स वि कहिय[वत्थु]सवणेण । ता हियए चिय धरिउं न जुजए सवहा दुक्खं ॥ २ ॥

सोमेण भणियं—जइ एवं ता निसामेहि, अहं हि संपयं पयंगो व हुयासणाइसु निवडिऊण दोगच्चचक्ककंतस्स अत्तणो
विस्सामं काउमिच्छामि, एसो चिंतापरमत्थो त्ति । संकरेण जंपियं—दूरमजुत्तो एस चिंतासरंभो, अत्थि एत्थ अत्थे उव-
कमो सुपच्चइयपुरिसिद्धो, तमणुचिट्ठसु तुमं, जेण निविगप्पं वल्लियं सिज्झइ त्ति । सोमेण भणियं—कहं चिय ? । संकरेण
जंपियं—विंज्झगिरिवरातो पुवदिसीए वडविडविकोडरनिबद्धनिवासरई वडवासिणी नामं भगवई तवोकम्मपमुहविणओ-
वयारपरितोसिया कामधेणु व कामियफलं संपाडेइ—त्ति सवत्थ मिज्झइ, सा य तुज्झ उवसप्पिउं जुत्त त्ति । पडिवन्नं सोमेण—
कयं संबलं । गहियतकालोच्चियउवगरणो य लग्गो तम्मग्गेण । अविलंबियगमणेण य पत्तो भगवईभवनं, पूइया पज्जुवासिया
य । दिणावसाणे य सविसेसं पूइऊण विन्नत्ता—देवि ! एत्तो उडुं तुमए पसन्नाए परं भोत्तवं त्ति । कयाइं वीसलंघणाइं ।
अवजसभीयाए संभासिओ भगवईए—भइ ! पयट्ठसु सकज्जकरणाय, बाढं निप्पुन्नओ तुमं, न पत्थुयलाभाओ अब्भहियं
तुह पुरंदरेण वि दाउं पारियइ । जोडियकरसंपुडं च भणियं सोमेण—देवि ! एत्तो चिय तुम्ह पायपउमाराहणा कीरई,
इहरहा सुकयकम्माओ चेव कामियफलसिद्धी होजा, नहि सुकयकम्माणो नरिंदाइणो तुहाराहणाओ समिद्धिसुहमणुहवंति ।

१ सुप्रत्ययिकपुरुषशिष्टः ॥ २ अवलं° प्रती ॥ ३ निप्पन्नं° प्रती ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्गरकथा-
नकम् १३।

सोमस्य
उदाहरणम्

॥ ९५ ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥ ९६ ॥

देवयाए भणियं—बंभणजाइ त्ति बहुं पलविउं जाणसि—त्ति तिरोहूया देवी ।

सोमो वि निरसणो तहेव जाविउं पयट्ठो । जायं बत्तीसइमं लंघणं, पणट्ठा वाणी, विसंठुलीहूया दिट्ठी, पलीणा परि-
फंदाइणो कायवावारा, पसरिया दीहदीहा समीरुगारा । 'उवट्ठिया बंभणहच्च' त्ति भीया भगवई अणघरयणपंचंगमादाय
आगया माहणसमीवं, भणितं पवत्ता य—भो बंभण ! सो एस तुह बलाभिओगो, जइ एत्तो वि किं पि होइ ता होउ, गिण्हसु
ता इमाणि कोडिसुवन्नमोछाणि पंच रयणाणि, मुंचसु मे पट्ठि त्ति । रयणाइं से समप्पिऊण गया भगवई जहागयं । सोमो
वि तदुवलंभदिबोसहीमाहप्पसविसेसंपुणन्नवी[भू]यदेहो सणियसणियं समुट्ठिऊण पुवाणीयं पंचयणं उवभुंजइ । उवलद्धसरीरा-
वट्ठंभो य वडवासिणिं चिरं नमंसिऊण पट्ठिओ सैनयरहुत्तं । अंतरा य वच्चतो पत्तो तकरेहिं । निसंठुं ताडिऊण जट्ठि-मुट्ठीहिं
कंठचलणदाणपुव्वयमुहालियाणि अमंदमकंदंतस्स रयणाणि । गया य तकरा अभिमयं पयं । इयरो वि चोरविस्सुमरियमेक-
मसिपुत्तियं गहाय गाढकोवो तेहिं चेव पए[हिं] नियत्तिऊण गतो वडवासिणीए पुरओ । रत्तच्छिविच्छोयभीमाणणो य
भयवई भणितमादत्तो—

आ कडपूयणि ! पावे ! मंडयट्ठि ! पईट्ठियच्छिदुप्पेच्छे ! । वीसत्थभत्तघाइणि ! डाइणि ! इण्हिं कहिं जासि ? ॥ १ ॥

१ यापयितुम् ॥ २ °चममा° प्रती ॥ ३ तदुपलम्भदिव्यौषधिमाहात्म्यसविशेषपुनर्नवीभूतदेहः ॥ ४ °सपणुन्न° प्रती ॥ ५ पथ्यदनम् ॥
६ स्वनगराभिमुखम् ॥ ७ अत्यन्तम् ॥ ८ चौरविस्सुतामेकामसिपुत्तिकाम् ॥ ९ रक्ताक्षिविक्षेपभीमाननः ॥ १० मृतकारिणि ! प्रकृष्टाक्षिदुष्प्रेक्षे ! विश्व-
स्तभक्तघातिनि ! ॥ ११ °इट्ठियं° प्रती ॥

दिन्नो अत्थि, जइ दढं तुह चित्तावट्ठंभो ता आगमिस्सकसिणचउइसीए पउणो हवेज्जासि । मए वुत्तं—भयवं ! एवं
काहामि । पइक्खणदिणगणणेण य कह कह वि मणोरहसएहिं समं समागया कसिणचउइसी । पुट्ठो गुरु—किमिह
किच्चं ? त्ति । सिट्ठं गुरुणा । तदुवइट्ठोवकमसणाहो य गुरुणा समं पत्तो मसाणं । आलिहियं गुरुणा मंडलं । उवणीयं च मए
पुव्वदिट्ठमविणट्ठसरीरं तरुवरसाहावलंबियं मडयं । ण्हवियं चंदणविलित्तं च तं करयलारोवियनिसियकरवालं सोवियं मंडले ।
आइट्ठो अहं गुरुणा—वच्छ ! इमस्स पायतलहट्ठिं पयट्ठेसु त्ति । 'तह' त्ति काउमारट्ठो य अहं । गुरु वि बद्धपउमासणो नास-
ग्गासंगिनिचलनयणो कयसरीररक्खो रइऊण समीरं मंतं सुमरितं पवत्तो । अह जाव महापयत्तसमुच्चारियमंतक्खरो किं पि
कालं ज्ञाणेण चिट्ठइ ताव गाढजरापरिगयसरीरगमिव पकंपिऊण तं मडयं उट्ठिऊण अट्ठट्ठहासं पहसिउमारद्धं । अच्चंतं
विम्विओ जोगंधरो अहं च । पैमुक्कज्झाणाभिनिवेसेण य जोगंधरेण पुच्छियं मडयं—हंहो ! को एस प्पहासविडंबणाडंबर-
विसेसो ? असंपाडियसमीहियकज्जस्स हासो हि परं परिभवट्ठाणं, ता अच्छउ ताव अन्नं, हासस्सेव निवेदेउ देवो
कारणं—त्ति भणिए वागरियं मडएण—

जइ मंत-तंतविहिणा हवेज निप्पुन्नयाण वि य अत्थो । मिउंपिंडमंतरेण वि घडो वि सेज्जेज ता नूणं ॥ १ ॥
नोवादाणेण विणा निमित्त-सहकारिकारणुकरिसो । सामरिसो वि हु कज्जं पसाहिउं थेवमवि सको ॥ २ ॥

१ पादसेचनम् । तलहट्ठिः—सेचनम् ॥ २ प्रमुक्कज्झाणाभिनिवेशेन ॥ ३ मृत्पिण्डमन्तरेणापि ॥ ४ न उपादानकारणेन विना ॥ ५ °सो व हु प्रती ॥
'सामर्षोऽपि' सविचारोऽपि ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्गरकथा-
नकम् १३ ।

॥ ९६ ॥

निष्पुण्यानां
मन्त्राद्य-
सिद्धिः

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ॥

॥ ९७ ॥

ति साहिऊण गयावेसं निवडियं भूमीए मडयं । निराणंदा य ते गया सं ड्ढाणं । नवरं मडयवयणमणुसरंतो पालगो लग्गो नयरहुवारदेसवत्तिणं सुंदराभिहाणं भूयं पइदिणपूयाकरणेण आराहिउं । कइवयदिणावसाणे य भत्तिसारपूयापुरकाररंजिओ [भूओ] सुमिणे पालगस्स कहेइ—भो महाणुभाव !

सित्तो वि चिरं निबो किं दाउं तरइ अंबयफलाइं ? । आराहिओ य भिच्चो किं वियरइ सामिसम्माणं ? ॥ १ ॥

किं वा रोहणरयणाण गामगैड्ढासु संभवो होजा ? । अप्पैट्ठिओ हु देजा किं वा अम्हारिसो खुहो ? ॥ २ ॥

ता भइ ! वच्चसु तुमं एयादूरट्ठियम्मि जिणभवणे । अच्चेसु य जत्तेणं तिहुयणनाहं जिणं संति ॥ ३ ॥

एयस्स दंसणेण वि विलयं गच्छंति पुव्वपावाइं । पूयाकरणेण पुण वंछियलामो त्ति किं चोअं ? ॥ ४ ॥

देवाण एस देवो पुज्जो ससुरा-ऽसुरस्स वि जयस्स । एत्तो य वंदणिज्जो न पूयणिज्जो य अन्नो वि ॥ ५ ॥

एवं च सुमिणं दट्ठूण पबुद्धो पालगो 'किमिंदजालं ? उय विप्पयारणप्पयारो ? बुद्धिविबभमो वा ?' इच्चाइ संसंयंतो वारिओ गयणगिराए । जायसुमिणनिच्छओ य गतो संतिजिणिंदमंदिरं । दूराओ चिय सायरकयप्पणामो 'एसो सो देवाहिदेवो' त्ति हँरिसभरनिबभरुब्भजमाणरोमंचो अमा[णा]णंदसंदोहसंदिरनयणो सविसेसं जयगुरुपायपूयणं पइदिणं काउमारद्धो ।

अह एकम्मि वासरे देवाणंदो नाम साहू गुरुवयणेण एगागी विहरंतो आगओ चेइयवंदणत्थं । जयनाहं वंदिऊण

१ आम्रफलानि ॥ २ 'वितरति' ददाति ॥ ३ 'गट्ठासु' प्रती । ग्रामगतेषु ॥ ४ 'प्पट्ठिओ' प्रती ॥ ५ क्षुद्रः ॥ ६ आश्चर्यम् ॥ ७ जगतः ॥ ८ विप्रतारणप्रकारः ॥ ९ संशयानः ॥ १० हर्षभरनिर्भरोद्विद्यमानरोमाश्चः अमानानन्दसन्दोहस्यन्दनशीलनयनः ॥ ११ जगन्नाथम् ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्करकथा-
नकम् १३ ।

॥ ९७ ॥

उवविट्ठो सप्पुचियट्ठाणे । दिट्ठो य अणेण पालगो अहाभइयत्तणेण देवपूयाई कुणमाणो । 'भइगो एसो' त्ति मुणिओ मुणिणा । पूयाविहाणावसाणे य संभासिओ सो, जहा—

भइ ! सहलं तुह जम्म-जीवियं, अविकला कल्लाणसंपत्ती, पत्तीभूओ अप्पा परमपयसुहस्स, सहस्सहा फलियं सुकयक-प्पसाहिणा, साहिणीहूया सुरेसरसिरी जमेवंविहा परमगुरुचरणे रई । केवलं वच्छ ! सत्ता वि किरिया विहिणा कीरंती फल-साहिगा, विवज्जए दोससंभवाओ, तेण तुममिममणुसासिज्जसि—कयहत्थ-पायपक्खालणेण, दवओ सुइणा, भावओ य उवसं-तकसाएण, धोयै-सेया-ऽगंजियबीयवत्थेण उत्तरियसंजमियवयणेण राय व कासवएण अच्चंतोवउत्तेण आसायणाजणियसंसारदं-डभीरुणा देवाहिदेवस्स पूया कायवा । सा य पुप्फ-धूव-गंध-ऽक्खय-पईव-बलि-फल-जैलपत्तप्पयाणमेएण अट्ठहा । अतहावि-हसामत्थसंभवे य एत्तो एक्केकपूयंगसंपाडणमवि परमब्भुदयहेउं वन्नंति गुरुणो । तहाहि—

कंदोई-कुमुय-केयइ-जाई-वेइल्ल-बउलसरियाहिं । पूयंता जयनाहं हुंति सुपुजा किमिह चोअं ? ॥ १ ॥

घणसारा-ऽगरुधूवो डज्झंतो पैसरिउद्धधूमधओ । कप्पहुमंकुरो इव जिणपुरओ संहइ वड्ढंतो ॥ २ ॥

पसरंतपरिमलेहिं वासेहिं अच्चिओ तिलोकगुरु । वांसमवस्सं भवाण जणइ सग्गा-ऽपवग्गेसु ॥ ३ ॥

१ यथाभद्रकत्वेन ॥ २ सुकृतकल्पशास्त्रिणा, स्वाधिनीभूता सुरेश्वरश्रीः ॥ ३ धौतश्वेताऽगजितद्वितीयवस्त्रेण उत्तरीयसंयतवदनेन राजा इव 'काश्यपेन' नापितेन ॥ ४ पुष्प-गंध-धूव-ऽक्खय-धूव-बलिं प्रती ॥ ५ जलपात्रं-जलकुम्भः ॥ ६ नीलकमलकुमुदकेतकीजातिविचकिलवकुल-मालाभिः ॥ ७ प्रसृतोद्धधूमध्वजः ॥ ८ राजते ॥ ९ 'वासं' निवासम् ॥

पूजाविधिः

अष्टप्रकारी
पूजा

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥ ९८ ॥

तिजयपहुपायपुरतो अक्खंड-ऽप्फुडियअक्खयक्खेवो । अक्खेवेणं अक्खयसिवसोक्खसिरिं जणे कुणइ ॥ ४ ॥
जिणरूवपयडणपरं पईवमब्भुच्छलंतसिहिजालं । बोहतो अपईवं पइत्तमज्जिणइ भुवणम्मि ॥ ५ ॥
अक्खंडखंडखज्जयपमुहवली दिज्जए जिणिंदस्स । तेत्ती भव्वाणं पुण अहो ! मैहं नाहमाहप्पं ॥ ६ ॥
पैरिपागपिंग-पसरंतपरिमल्लुप्पीलफलकयच्चस्स । जिणतरुणो उयह अपुप्फविविहफलदानसामत्थं ॥ ७ ॥
जैलपुन्नपुन्नकुंभो पुरओ वि हु भुवणभाणुणो ठविओ । विज्झवइ भवभयग्गिं उग्गं पि महच्छरियमेयं ॥ ८ ॥
संसत्तदुट्ठनिट्ठुरकम्मट्ठयगंठिनिट्ठवणनिट्ठो । अट्ठप्पयार[पू]अं जं [अ]रिहइ ? तेण अरहतो ॥ ९ ॥
अहवा किमिच्छिणं ? अन्नं पि जमत्थि वत्थु सुपसत्थं । दीसंतसुंदरं तं पि देज्ज पूयाकए पडुणो ॥ १० ॥ किंच—
पुप्फाई दैवत्थयमकुणंतो कह गिही हवइ जोगो । भावत्थयस्स ? ता पढमभूमिगाए जइज्ज इहं ॥ ११ ॥
अन्नो वि सौवयविही सुविहियमुणिणा निवेइओ तस्स । तेणावि अब्भुवगतो सम्मं धम्मकेक्कचित्तेण ॥ १२ ॥
इय भवकयाणंदो देवाणंदो मुणीसरो तत्तो । पारद्वकिच्चकरणाय विहरिओ विरहिओ तमसा ॥ १३ ॥

१ 'यपरं' प्रती ॥ २ 'बोधयन्' दीपयन् 'अप्रतीपं' प्रतिपक्षवर्जितं पतित्वमर्जयति ॥ ३ तृप्तिः ॥ ४ महद् नाथमाहात्म्यम् ॥ ५ परिपाकपिज्ञ-
प्रसरत्परिमलसमूहफलकृतार्वस्य । जिनतरोः पश्यत अपुष्पविविधफलदानसामर्थ्यम् ॥ ६ 'लुपीलं' प्रती ॥ ७ जलपूर्णपुण्यकुम्भः ॥ ८ विध्यापयति
भवभयाग्निम् ॥ ९ 'संपत्तं' प्रती । संसत्तदुष्टनिट्ठुरकर्मप्रतिष्ठानिष्टापननिष्ठः । अष्टप्रकारपूजां यद् अर्हति तेन अर्हन् ॥ १० द्रव्यस्तवम् ॥
११ भावस्तवस्य ॥ १२ श्रावकविधिः ॥ १३ विहरिओ प्रती । विरहितः 'तमसा' अज्ञानेन पापेन वा ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्गरकथा-
नकम् १३ ।

॥ ९८ ॥

एसो हं तुह कंठे खिवामिं नियंअंतमालमविलंबं । रत्तकणैईरदामं वज्झस्स व मा कुण विगप्पं ॥ २ ॥
रयणप्पयाणकाले वि भिउडिभीमाणणाए तुह नायं । लाभो इमाण न चिरं हटेण जाओ थिरो होही ॥ ३ ॥
इय जा जमजीहं पिव भीमं छुरियं करेणं घेत्तूण । अच्चंतमेगचित्तो न विदारइ निययमुदरं सो ॥ ४ ॥
ता मुणियतन्निच्छयाए जायधिणाए देवयाए खग्गधेणुजुत्तं करं खलिऊण दिन्नाणि अमुल्लाणि दस रयणाणि भट्टस्स ।
अदंसणीह्या देवया । पहिट्ठो भट्टो पट्ठिओ सनयरं । नवरं गिरिर्नईमज्झमवयरियस्स तस्स भूरिवारिपूरहीरमाणस्स खलियग-
यणो भवियवयावसेण सुगोविया वि रयणगंठी पब्भट्ठा । 'देवयादुविलसियं एयं' ति पुणो वि समुप्पन्नगाढतरकोवो वडवा-
सिणीए 'सहस चिय चियाजलियजलणमज्झे पविसामि' ति कयनिच्छओ धाविओ पच्छओमुहं । वियाणियतंदब्भुवगमा य
तं वडं उज्झिऊण वडंतरमल्लीणा भगवई । इयरो वि गओ तं वडं । अदिट्ठभयवईरूवो मुणियपरमत्थो विलक्खो 'सच्चं निप्पुन्नतो'
त्ति जायबोहो गओ जहागय-न्ति ।

ता जोगंधर ! सोमो व कीस निप्पुन्नओ वि होऊण । मंताइसाहणेणं मुहा कयत्थेसि अप्पाणं ? ॥ १ ॥ छ ॥
पडिबुद्धो जोगंधरो, उवसंहरियं मंतसाहणं, खामियं मडयं । एत्थंतरे विहलियपरिस्समो पालगो पाएसु मडयस्स
पडिऊण विन्नविउं पवत्तो—सामि ! पसीयसु पसीयसु, को एत्तो उवाउ ? ति । तओ 'देवयापूयणं परं सबसंपयाणं मूलं'

१ 'मि निययं नियं' प्रती ॥ २ निजान्त्रमालाम् ॥ ३ 'णइरनामं दामं' प्रती ॥ ४ 'रेणु घे' प्रती ॥ ५ ज्ञाततन्निश्चयया 'जातवृणया'
जातदयया ॥ ६ स्थलितगतेः ॥ ७ 'तडुम्भव' प्रती ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ ९९ ॥

सारेण पइदिणं जिणिंदचलणे । एवं वच्चंति वासरा ।

अन्नया य एस तुह अमच्चजीवो अज्जुणतो नाम सावओ, अणेगकुग्गहग्घत्थमाणसो, एंगपक्खनिकखेवखीणमइबलो, अणेगकुब्भावणाहिं अप्पाणं च परं च वुग्गाहिंतो, सग्गामाओ विसिद्धलोगेण निवासिओ, गाम-नगराइसु परिवभंमंतो आगतो कोसंबीए । भवियवयावसेण य जाओ तुमए सह तस्स मीलगो । सवायरेण भणिओ तुमं तेण—भो सत्थवाह ! जहा रूवगो बहुसो सुपरिक्खिऊण पणियं च सम्मं पेहिऊण धिप्पइ एवं धम्मकिच्चं पि सुविणिच्छियं काउं जुत्तं, तुमं च धम्मत्थी वि मुद्धो व लक्खिअसि, न विचारेसि वत्थुत्तं, सवत्थ वि गड्डुरियापवाहेण वट्टसि । तुमए भणियं—वंदामि सावय !, साहेसु केरिसो वत्थुवियारो ? त्ति । अज्जुणेण भणियं—निसामेहि,

एसो हि जिणधम्मो छज्जीवनिकायरक्खणपहाणो, अओ सच्चित्तपुप्फाइपरिहारेण वासाइणा देवपूया उच्चिया । अक्ख-य-वत्थ-बलिपूया वि बाढमजुत्ता, तदुवभोगिणो निद्धम्मसत्तस्साणंतसंसारवडणहेउभावाओ । चेइयवंदणपयट्टस्स य पूयं-गहत्थस्स साहुदंसणे वि नमोकारकरणमजुत्तं, पूयंगस्स निम्मेल्लदोसभवणप्पसंगाओ त्ति । दुद्ध-दहिमाइएहिं जिणंणवणक-रणं पि तिरिक्खिसरीरसंभवत्तेण दूरमासायणाकरमेव, ता गंधोदयमेव णवणकजे निहोसं जुज्जइ त्ति । एत्तियपयत्थे सम्ममव-

१ एकपक्षस्थापनक्षीणमतिबलः अनेककुभावनाभिः ॥ २ रूप्यकः बहुशः सुपरीक्ष्य पण्यं च सम्यक् प्रेक्ष्य गृह्यते एवं धर्मकृत्यमपि सुविनिश्चितं कर्तुं युक्तम् ॥ ३ निर्धर्मसत्त्वस्यानन्तसंसारपतनहेतुभावात् ॥ ४ 'स्सामंत' प्रती ॥ ५ निर्माल्यदोषभवनप्रसङ्गात् ॥ ६ 'णभवण' प्रती ॥ ७ 'रिक्खस' प्रती । तिरश्चीशरीरसम्भवत्वेन ॥

गच्छसु, पच्छा अन्नं पि कहिस्सामि तुमए ।

सत्थवाहेण जंपियं—नाहं एवंविहविचारविवेयमवगच्छामि, ता एहि साहूण समीवे, ततो जं तुमं ते य विणिच्छि-ऊण साहिस्सह तं करिस्सामि । गाढेधिद्धिमाभिणिविद्धचित्तेण पडिवन्नमज्जुणएण । गया दो वि साहूण समीवे । निवेइया नियपरूवणा । भणिओ य साहूहिं अज्जुणतो—

धम्मप्परूवणाए केण निउत्तो सि मूढ ! किं न सुयं ? । धम्मो जिणपन्नतो पक्कजइणा कहेयवो ?	॥ १ ॥
हेउंनहं नयनयणं चउरणुजोगकमं समयसीहं । अदिट्ठसरूवं कोल्लुगो व कह कहसि जणपुरओ ?	॥ २ ॥
उस्सग्ग-उववायाणं सरूवलेसं पि नेव जाणासि । धम्मस्स को व कस्स व अहिगारी ? एयमवि मूढ !	॥ ३ ॥
संवारंभरयाणं छज्जीववहाउ अविरयमणाणं । दवत्थउ चिय परं भवागडावडणआलंबो	॥ ४ ॥
जिणभवण-बिंबठावण-जत्ता-पुप्फाइपूयणारूवो । दवत्थओ त्ति सिद्धो गिहीण इयरासमत्थान	॥ ५ ॥
पुप्फाई वि निसिद्धं जइ थेवोवकमं पि मूढ ! तए । ता चेइयाइकरणं बहुआरंभं सुपडिसिद्धं	॥ ६ ॥
जिणभवणाणमकरणे बिंबाणमठावणे य तुज्ज मए । तित्थुच्छेयाईया हुंती दोसा बहुपयारा	॥ ७ ॥ किंच—
देह-गिहाइयकजे आरंभं नो निरुंभसि अणज ! । कायवहो त्ति निसेहसि जिणपूयं अहह ! तुह मोहो	॥ ८ ॥

१ 'वाह जं' प्रती ॥ २ गाढधृष्टिमाभिनिविष्टचित्तेन ॥ ३ हेतुनखं नयनयनं 'चतुरनुयोगक्रमं' चत्वारोऽनुयोगाः—शास्त्रव्याख्यानभेदा एव क्रमाः—चरणानि यस्थेतादृशं समयसिद्धम् ॥ ४ शृंगालः ॥ ५ सर्वाभ्रतरानां षड्जीववधाद् अविरतमनसाम् द्रव्यस्तव एव परं भवावटापतनालम्बः । अवटः—कूपः ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्गरकथा-
नकम् १३ ।

॥ ९९ ॥

अधिकायै-
पेक्षया
विविधै-
द्रव्यैर्जिन-
पूजनस्या-
दूषितत्वम्

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१००॥

चेइयपूयाईणं करणे तित्थप्पभावणाईया । दीसंति बोहिजणगा वावारा णेमसुहजणगा ॥ ९ ॥
जइ पुण पोसहनिरया सच्चित्तविवज्जया जइसरिच्छा । उत्तरपडिमासु ठिया पुप्फाई ता विवज्जंतु ॥ १० ॥
पूयंगवंगहत्थो न नमइ साहुं पि जं पि वुत्तमिणं । तं पि हु पँलावमेत्तं सबुद्धिपरिकप्पणाजणियं ॥ ११ ॥
विणओ हि धम्ममूलं जहोचियं सो हु साहुमाईसु । वायनमोकाराई अप्पडिसिद्धो य सिद्धंते ॥ १२ ॥
न य एत्तियमेत्तेण वि दूसणमावडइ करयलगयस्स । पूयंगस्स अभत्ती य जिणवरे जणविरुद्धं वा ॥ १३ ॥
जं पि य दुद्धाईहिं न्हवणनिसेहं करेसि जयगुरुणो । आसायण त्ति तं पि हु न जुत्तिजुत्तं ति पडिहाइ ॥ १४ ॥
सिद्धंते न निसेहो सुम्मइ एयस्स न य विरुद्धमिणं । गोरोयण-मयँमय-कुंकुमाण देवे वि जुंजणतो ॥ १५ ॥
अतँहाविहुब्भवं पि हु पवित्तभावेण जं पसिद्धमिणं । तं नेव विरुद्धं लोग-सत्थपडिसेहविरहाओ ॥ १६ ॥
न य दुद्धा वि हु देवा दुद्धाईहिं न्हविज्जमाणंगा । रूसंती थेवं पि हु अवि वरदानुम्मुहा हुंति ॥ १७ ॥
वत्तणुवत्तपवत्ता दीसइ चिरकालिया य एस विही । गीयत्थाणुन्नाया चिरंकरइवद्धाऽणुवत्ता य ॥ १८ ॥
आसायणदोसो वि हु विसिद्ध-अविणट्टदुद्धमाईहिं । ण्हवणम्मि कीरमाणे होइ जहो भाववुद्धी य ॥ १९ ॥
जइ पुण न तहा भावो कस्स[इ] दुद्धाइणा उ संभवइ । गंधोदयं पि जुज्जइ जह भावो होइ तह किच्चं ॥ २० ॥

१ यतिसदृशाः ॥ २ पूजोपकरणव्यग्रहस्तः ॥ ३ प्रलापमात्रं स्वबुद्धिपरिकल्पनाजनितम् ॥ ४ श्रूयते ॥ ५ मृगमदः—कस्तूरिका, कुङ्कुमं—केशरम् ॥
६ अतथाविधोद्भवम् ॥ ७ वरदानसम्मुखाः ॥ ८ व्यक्तयनुव्यक्तिप्रवृत्ता ॥ ९ चिरकविवद्धाऽणुवत्तिता च ॥

तत्तो अहं 'तह' त्ति गुरुगिरिमवधारिऊण भावसारं सवन्नुपूयापमुहकिच्चेसु सविसेसं बद्धुज्जमो जाओ । पँइदिणजिणच्चैण-
ज्जणियसुकयपगरिसेण खतोवसमगततहाविहलाभंतरायकम्मो कालकमेण विउलधणलाभभागी सव्वजणपूयणिज्जो परमं सव्वत्थ
पसि[द्धि]मुवागओ । कालकमेण मरिऊण सोहम्मं देवत्तणं पत्तो । तत्तो य चुओ वेयङ्कगिरिपरिसरमंडणे देवाण वि दुल्लहे
गयणवल्लहे नयरे अवन्तिविजयस्स रत्तो पुत्तत्तणेणं उववन्नो, पइड्डियं च पभंकरो त्ति नामं । सो य एस अहं
आबालकालओ चिय साहुपज्जुवासणपरो, पुव्वभासेण जिणपूयणे बाढं बद्धलक्खो, संसारियकज्जनिरवेक्खो कालं वोलेमि ।

अन्नया य केवलिणो समीवे सुया धम्मकहा, जायं जाईसरणं, पाउब्भूया सविसेसं धम्मवासणा । परूविओ थ भगवया
अक्खेवेण संसारसमुदपारनयणसमत्थो बोहित्थो व भावत्थओ । अभिरुइओ य मज्झं । तओ इहेव अडवीए एगसिं गगि-
रिम्मि काराविऊण आइदेवाययणं, पयट्ठाविऊण जत्तामहूसवं, कयसव्वसंगपरिच्चागो पवन्नो समणधम्मं भिं । ता महा-
राय ! जं तुमए पुच्छियं पवज्जाकारणं तमिमं भावत्थयजणणसभावं दव्वत्थयरूवं ति, नावरं इट्ठवियोगाइ संकणिज्जं ति ॥ छ ॥

तुट्ठो राया सम[म]मच्चेण, कयप्पणामो पुँच्छियं पवत्तो य—भयवं ! पसायं काऊण साहेह, को इमस्स सगिहनिवास-
सुहपच्चूहस्स हेऊ कम्मविसेसो जेणेवं रोह व वट्ठामो ? । केवलिणा भणियं—निसामेह—

अत्थि कोसंबी नाम नयरी । तत्थ तुमं महाराय ! धम्मो नाम सत्थवाहो वत्थवो अहेसि । पूएसि य नियविहवाणु-

१ 'गिरिम' प्रती ॥ २ प्रतिदिनजिनार्चनजनितसुकुतप्रकर्षेण क्षयोपशमगततथाविधलाभान्तरायकर्मा ॥ ३ 'चनज्ज' प्रती ॥ ४ 'कारओ'
प्रती ॥ ५ अस्मि ॥ ६ प्रष्टुम् ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्गरकथा-
नकम् १३ ।

॥१००॥

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१०१॥

एवं निसामिऊण सुमरियपुवभवुत्तंता भयभीया निवडिया केवलिवरणेसु अमच्च-रायाणो, विन्नविउं पवत्ता य—
भयवं ! अवितहमेयं, ता देह अणुग्गहं काऊण अम्ह एयस्स दोसस्स पायच्छित्तं ति । केवलिणा भणियं—जिणपूयापयत्तो
चेव इह पायच्छित्तं, न तुम्ह वयाइसु जोग्गया अज्ज वि अत्थि त्ति । अब्भुवगयमेयं अमच्च-नरिंदेहिं ।

केवलिकयपणामा य गया पुवुत्ते एगस्सिगगिरिवरम्मि । पारद्धा य तद्देसवत्तिसयंपरूढकमल-केयइ-केसर-सरसवेइल्ल-
मालईमालाहिं नाभिनरिंदनंदणं आइदेवं तिसंज्झमवि पूइउं । चिरकालेण य खवियं तं दुरज्जियं कम्मसेसं ।

समागयं च इओ तओ परिभमंतं तेसि चातुरंगं बलं । दिट्ठो य गाढपरितुट्ठेहिं बलाहिव[पभि]ईहिं राया, महियलविलु-
लंतमउलिमंडलेहिं पणमिऊण विन्नत्तो य—देव ! कुणह नियदंसणजलेण सगामा-ऽऽगरस्स नियजणवयस्स विरहहुयवहमहा-
दाहोवसमं, आरुहह करेणुगं ति । ततो राया चिरविप्पओगसंभरियसुहि-सयणुकंढाहिट्ठियहिययो वि पहाणचीणंसुयाइपूयंगेहिं
भावसारं आइत्तित्थयरं पूइऊण थुणिऊण य सुचिरं, विन्नविउमाढत्तो—

देवाधिदेव ! यदि तावकपादपद्मसङ्कीर्तनस्य फलमस्ति तदाऽस्तु शश्वत् ।
त्वत्पूजने जनितसम्मदि मे प्रवृत्तिरासंसृति क्षतपुराकृतदुःकृतौघा

॥ १ ॥

१ तद्देशवत्तिसवयंपरूढकमलकेतकोकेसरसरसविचकिलमालतीमालाभिः ॥ २ चिरविप्रयोगसंस्मृतसुहृत्स्वजनोत्कण्ठाधिष्ठितहृदयः ॥ ३ तत्पू० प्रती ॥
४ °सम्मुदि प्रती ॥

जिनपूजा-
धिकारे प्र-
भङ्करकथा-
नकम् १३ ।

॥१०१॥

दौर्गत्य-रोग-रिपु-दौस्थ्य-विपन्निपात-बन्धूपघातजनिताभिरपि व्यथाभिः ।
वात्याभिरद्रिपतिवन्न स पीडयतेऽस्मिन्, यो नित्यमाहतमतिर्जिनपूजनायाम्
मूढाः स्तुवन्तु परिचिन्तितदानशक्तियुक्तानि कल्पविटपिप्रभृतीन्यहं तु ।
चिन्ताव्यतीतफलदानसहं भवाब्धेरुत्तारकं च जिनपूजनमेकमीहे
इति नरपतिरहत्पूजना-ऽऽशंसनायां, क्षणमुपहितचित्तः पर्युपास्याऽऽदिदेवम् ।
निजनगरमयासीत् केवली च व्यतीताखिलभवकृदधौघा मोक्षलक्ष्मीमवाप
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे पूजाधिकारे प्रभङ्करकथानकं समाप्तम् ॥ १३ ॥

॥ २ ॥

॥ ३ ॥

॥ ४ ॥

जिनार्चन-
फलम्

चेइयबिंबाईणं न कालदुत्थाइए विणा दव्वं । काउं तीरइ चिंता ता वद्धण-रक्खणं भणिमो
निष्पाइयम्मि य गिही जिणभवणाइम्मि सत्तिअणुरूवं । चेइयदव्वं सव्वायरेण चित्तेज्ज वड्डेज्ज
गाम-पुर-खेत्त-सुंकाइएसु कारेज्ज रायवयणेण । देवदायं तक्कारणेण जिणदव्ववुड्ढि त्ति
वुड्ढि णीयस्स ददं चेइयदव्वस्स रक्खणुज्जुत्तं । किं पि हु जणं निरुवेज्जऽवज्जभीरुं अलुद्वं च
जह तह परिद्विओ वि हु कुसलेण इमस्स नेव कायवो । देसाइदुत्थिमाए अवि अन्नत्तो अभावम्मि
॥ १ ॥
॥ २ ॥
॥ ३ ॥
॥ ४ ॥
॥ ५ ॥

देवद्रव्यम्
तद्दृष्टिश्च

१ °डयतस्मिं प्रती ॥ २ निष्पादिते ॥ ३ वड्डेज्ज प्रती । वर्धयेत् ॥ ४ शुल्कादिकेषु ॥ ५ 'देवदायं' देवभागम् ॥ ६ °रिचिओ प्रती । परिचयः ॥

देवभद्रखरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१०२॥

एयस्स रक्खणम्मिं सक्खं चिय रक्खिओ भवे धम्मो । न य एत्तो वि हु परमं अन्नं वन्नंति गुणठाणं ॥ ६ ॥
जिणपवयणवुद्धिकरं पभावगं नाण-दंसण-गुणाणं । जिणदव्वं रक्खंतो परिचसंसारिओ होइ ॥ ७ ॥
जिणपवयणवुद्धिकरं पभावगं नाण-दंसण-गुणाणं । जिणदव्वं वड्डंतो तित्थयरत्तं लहइ जीवो ॥ ८ ॥
चोएइ चेइयाणं इच्चाइगिराए जइ जईणं पि । वुत्तं रक्खणमेयस्स ता गिहत्थाण किं वैच्चं ? ॥ ९ ॥ तथाहि—
चोएइ चेइयाणं गाम-सुवन्नाइं गाव-रुप्पाइं । लग्गंतस्स हु मुणिणो तिकरणसुद्धी कइं नु भवे ? ॥ १० ॥
भन्नइ एत्थ विभासा जो एयाइं सयं विमग्गेज्जा । न हु तस्स होज्जं सुद्धी अह कोइ हरेज्ज एयाइं ॥ ११ ॥
सर्वत्थामेण तहिं संघेणं होइ लग्गियव्वं तु । सचरित्त-ऽचरित्तीणं एयं सैवसि कज्जं तु ॥ १२ ॥
एयं चिय साहारणदव्वं पि करेज्ज तदवरं नवरं । चेइय-विंवच्चण-संघपोग्गयाईणि (?) से विसओ ॥ १३ ॥
किर चेइयस्स दव्वं कजे उवज्जुज्जइ जिणस्सेव । साहारणदव्वं पुण उवज्जुज्जइ सब्बाणेसु ॥ १४ ॥
ता इममवि कायव्वं वैड्ढेयव्वं च रक्खियव्वं च । अन्नत्तो सइ लाभे वैयाणीयं एयमवि नेव ॥ १५ ॥
भंगे देसाईणं कुतित्थिएहिं समं च कलहम्मि । दंसणकजे य परेऽणुन्नाओ एयदव्वओ ॥ १६ ॥ किं बहुणा ?—
चेइयदव्वं साहारणं च जो दुइइ मोहियमईओ । सो जिणमयं पि न मुणइ अहवा बद्धाओ पुविं ॥ १७ ॥
इय सब्बपयारेहिं अरक्खणे रक्खणे य एयस्स । जे दोस-गुणा तेसु दिट्ठंतो भायरो दोन्नि ॥ १८ ॥ तथाहि—

१ वड्डंतो प्रती ॥ २ वाच्यम् ॥ ३ °ज सिद्धी प्रती ॥ ४ सर्वस्थान्ता ॥ ५ °वे वि कं प्रती ॥ ६ °वड्ढेयं प्रती ॥ ७ व्ययनीयम् ॥ ८ दुद्यति ॥

जिणविंवपूयणाईसु जस्स भावो जहिं जहिं रमइ । सो तस्स मोक्खहेऊ ता न खमो एगपक्खगहो ॥ २१ ॥
अक्खय-वत्थाईणि य परउवओमि त्ति नेव जुत्ताइं । णन्तभवहेउभावा एयं पि विगप्पणामेत्तं ॥ २२ ॥
जइ भावदोसविरहा पूयाकारिस्स एस दढदंडो । ता साहुभूरिदाणे अजिन्न मरणे य रिसिवाओ ॥ २३ ॥
जिणभवणाईणं पि हु कारवणे जं भगाण (?) हेउत्ते । भूरिभवदोसभावा तदकारवणं परं इट्ठं ॥ २४ ॥
मा सब्बा वि कुग्गहसिप्पिविकप्पणविमोहिया भदा ! । अच्चंतबहुस्सुयसंसिए वि भावे विसंकेह ॥ २५ ॥
न हि पुव्वमुणीसरदिट्ठमग्गमवहाय सैमइवडिओ वि । अन्नो विज्जइ पंथो सिद्धिपयट्ठाण सत्ताण ॥ २६ ॥
एवं सिकखविओ वि हु अज्जुणत्तो अज्जुणो व जडपयई । अवमन्नियमुणिवयणो न पवन्नो तह वि नियदोसं ॥ २७ ॥
तुमए वि तस्स पंथो सत्थाह ! समत्थिओ हि सुकरो त्ति । सैच्छंदपयाराओ सुहे ण विलसंति बुद्धीओ ॥ २८ ॥
एवं च दुवे वि तुम्मे जिणपूयाविसयकुग्गहनिग्गहियविसुद्धपरिणामा, परेसिं पि समुप्पाइयमइविब्भमा, जईगुरुपूयाविच्छे-
यावज्जियसुकयंतरायदोसेण घत्था य मरिऊण, असुभट्टाणेसु उप्पत्ति-मरणदुक्खाइं अणुभविऊण चिरकालं, तहाविहपुव्वजम्म-
सुकयवसेण संपइ अमच्च-रायत्तणेण उववन्ना । तस्स पुव्वदुक्कयसेसस्स अजिन्नस्स एसो अइइनिवडणाइरूवो दुब्बिलसियविसेसो ।
ता भो महाणुभाव ! पुव्वदुच्चरियं सरमाणा तह कइं पि सुचरिएसु पयट्ठह न जहा एवंविहविडंबणाभायणं हवह त्ति ॥ छ ॥

१ नन्नभं प्रती ॥ २ स्वमतिघटितः ॥ ३ अर्जुन इव ॥ ४ स्वच्छन्दप्रचाराः शुभे न विलसन्ति बुद्धयः ॥ ५ जिनपूजाविषयकुग्रहविनिगृहीत-
विशुद्धपरिणामौ ॥ ६ जगद्गुरुपूजाविच्छेदावर्जितसुकृतान्तरायदोषेण प्रस्तौ ॥ ७ अटवीनिपतनारूपः ॥

देवद्रव्या-
धिकारे
आवृत्तय-
कथान-
कम् १४ ।

साधारण-
द्रव्यम्

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।
॥१०३॥

एगया य सो मज्झरत्तसमए कंहं पि भवियवयावसेण ववगयनिहावेगो सेजं विमोत्तूण समुद्धिओ संतो जाव पुवदिसि-
हुत्तं पलोएइ ताव पेच्छइ उप्पयंतं-निवयंतभासुरसुरविसरसरीरपहापडलपल्लवियं व गयणंगणं । तं च पेच्छिऊण चित्तिउं पवत्तो—
मज्झं ताव इमं निसाए समओ नो कोइ भाविजए, नूणं सारहिणो रविस्स न घणो विज्जुच्छडाडंबरो ।
अच्छिन्नपेसरत्तणेण न फुडं उक्काफुलिंगुग्गमो, ता किं होज विभीसिय ? त्ति अहवा गंतूण दंसामिं नं ॥ १ ॥
तओ निबिडदुक्कलनिबद्धपरियरो, पेरियराओ खग्गं अप्पाणं च भिन्नं काऊणं, केणइ अमुणिजंतो, सणियसणियं नीहरिओ
रायभवणातो । लग्गो तम्मग्गेण । पुरओ वच्चमाणस्स रायसुयस्स विजियवडल-मालइपरिमलुग्गारो वियंभिओ दिसि दिसि
ज्झंकारमुहरमहुयरविलुप्पमाणो सरसपारियायतरुमंजरीजालपरागपम्भारो । सवणगोयरमुवगतो य निच्चलकुरंगवग्गंनिसामिओ
मणहरवेणु-वीणाविणिग्गयसरसरसीकयकलयंठकंठगायणपयट्ठिओ गीयनिंतातो । पयडीहूओ य साणंदविंदारयविंदविहिजमाणो
चेलुक्खेव-कुसुमंजलीपयाणप्पमुहो पूयासक्कारो । विणिच्छियं च कुमारेण—नूणं एसो सो देवागमो त्ति, किं पुण कारणं
एत्थाऽऽगमणस्स ?—त्ति विभाविउं पट्ठिओ पुरओ ।

१ °तमिवयं° प्रतौ ॥ २-प्रसरत्वेन ॥ ३ उल्कास्फुलिङ्गोद्गमः ॥ ४ °मिमं° प्रतौ । पश्यामि तम् ॥ ५ खड्गपक्षे परिकरः-कोशः, आत्मपक्षे परिकरः-
परिवारः ॥ ६ पुरतो व्रजतः राजसुतस्य विजितवकुलमालतीपरिमलोद्गारः विजृम्भितः दिशि दिशि झङ्कारमुखरमधुकरविलुप्यमानः सरसपारिजाततरुमंजरीजालपरा-
गप्रागभारः ॥ ७ °मालाईपं° प्रतौ ॥ ८ श्रवणगोचरमुपगतश्च निश्चलकुरङ्गवर्गेनिशमितः मनोहरवेणुवीणाविनिर्गतस्वरसरसीकृतकलकण्ठकण्ठगायनप्रवर्तितः
गीतनिनादः ॥ ९ °गगत्तिसा° प्रतौ ॥ १० °निज्जातो° प्रतौ ॥ ११ सानन्ददृन्दारकदृन्दविधीयमानः चेलोत्क्षेपकुसुमाजलिप्रदानप्रमुखः पूजासत्कारः ॥

दिट्ठो य तहिं एगो साहू अंतगयजीवियवो सायरं सुरा-ऽसुरेहिं शुबंतो सक्कारिजंतो य । ‘किं पुण एयं ?’ ति पुच्छितो
णेण एको सुरो—भो भो ! किंनिमित्तं महाणुभावो अभूमिसंचरणो वि भविय भयवं सुरगणो एवं वट्ठइ ? त्ति । सुरेण भणियं—
भो रायसुया ! एत्थ एसो तवस्सी निसिपडिमं पडिवन्नो सुक्कज्झाण[ऽग्गि]निदड्ढुघाइकम्मो समं चिय आउपमुहकम्मोहिं
सरीरच्चायं काऊण निवाणमुवगओ, तम्महिमाकरेणाय एसो सुरा-ऽसुरवग्गो एवं [व]वत्थितो त्ति ।

‘कंहिमेवंविहवइयरो मए दिट्ठो सुओ ?’ त्ति ईहा-ऽपोह-मग्गण-गवेसणं कुणंतस्स य रायसुयस्स जायं जाईसरणं ति ।
अणुसुमरिया पुवाणुजम्मसेविया पवज्जाइकिरिया । पुवाहीयं पि संपइपट्ठियं व कंठे पइट्ठियं पुवाइसुत्तं, पच्चक्खीहूओ
चक्कवालसमायारो, उज्झियसव्वसंगो य जाओ एस सयंबुद्धसाहू, विमुज्झमाणलेसत्तणेण य उप्पन्नं से ओहिनाणं । एवं च सो
जुगंधरसमणो दिव्वनाणनयणो एगत्थ निजीवप्पएसे कयसिलासणपरिग्गहो सुत्तं परावत्तिउं पवत्तो ।

अह पंचूसवियंभियसिसिरसमीरुम्भवंतसीयत्ता । गयनिहा सेज्जाए न सेज्जवाला पलोयंति ॥ १ ॥
रायसुयं सविसाया सभया ता सबओ निरुवित्ता । साहंति मंति-अंतेउरीण राईसरणं च ॥ २ ॥
अह तदेसजणेणं साहुपउत्ती निवेइया तेसिं । तो ते विम्हियहियया विच्छायमुहा निराणंदा ॥ ३ ॥
अंतेउरं पि गुरुविरहवेयणावांउलीकयसरीरं । उज्झियसिगारं दूरमुक्कनीसेसवावारं ॥ ४ ॥

१ स्तूयमानः संस्क्रियमाणश्च ॥ २ शुक्लध्यानाग्निनिर्दग्धधातिकर्मा ॥ ३ °कारं° प्रतौ ॥ ४ कहमे° प्रतौ ॥ ५ प्रत्यूषविजृम्भितशिशिरसमीरो-
द्भवच्छीतातीर्ताः ॥ ६-व्याकुलीकृत-॥

देवद्रव्या-
धिकारे
भ्रातृद्वय-
कथान-
कम् १४ ।

॥१०३॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्गु-
णाहिगारो ।
॥१०४॥

अणवरयसोगभरनीहरंतबाहूपवायधोयमुहं । हा हा हयास ! हयविहि ! किमेवमेयं ? ति जंपंतं ॥ ५ ॥
तं देसमणुप्पत्तं जत्थ महप्पा स चिद्धइ निविद्धो । दिद्धो य तदणुरवो पत्थिवमाईहिं सो कुमरो ॥ ६ ॥
तो गाढचित्तसंताववससमुद्धितसोगआवेगा । सवे वि रोविऊणं पलावमिय काउमारद्धा ॥ ७ ॥
हा वच्छ ! केसगुच्छो तांविच्छसमच्छवी घणसमिद्धो । कह लुंविऊण खित्तो तणं व तुमए महीवट्टे ? ॥ ८ ॥
एवंविहदेहंसिरी सिरीसकुसुमाइरेगसुकुमारा । किं वच्छ ! काउमुचिया कट्टाणुट्टाणठाणमहो ? ॥ ९ ॥
एयं च वच्छ ! वच्छंथलहारिहारावलीविरायंतं । कह सोहिही वहुयणमित्थं तुमए पउत्थम्मि ? ॥ १० ॥
तुंहविप्पओगपज्जलिरजलणजालावलीकवलियाण । पुत्त ! न निवाइ तणू सागर-सरियाजलेहिं पि ॥ ११ ॥
तं लायन्नं [तं] तुज्झ विलसियं तं च निरुवमं रूवं । मइपगरिसो य सो वच्छ ! इण्हि कम्मि पलोएमो ? ॥ १२ ॥
इय अवरोह-वहुजण-मंति-पहाणेहि परिवुडो राया । तं दट्ठुं अचइंतो सुदुहत्तो पडिगतो सगिहं ॥ १३ ॥

जुगंधररायरिसी वि 'असमउ' ति तांणमकयपन्नवणो सयण-परयणेसु तुल्लचित्तो गामा-SSगराईसु विहरिउं पवत्तो । पडिबोहिया य बहवे महाराय-मंति-सामंत-सेट्टि-सेणावइसुया गाहिया सबविरहं । तेहि य अहिगयसुत्तथेहिं परियरितो भइ-

१ अनवरतशोकभरनिःसरद्वाष्पप्रपातधौतमुखम् ॥ २ तमालवृक्षसमच्छविः घनसमुद्रः ॥ ३ 'देवसि' प्रती ॥ ४ 'च्छयल' प्रती । वक्षस्थलहा-
रिहारावलीविराजत् ॥ ५ त्वद्विप्रयोगप्रज्वलनशीलज्वालावलीकवलितानाम् । पुत्र ! न निर्वोति तनुः सागरसरिजलैरपि ॥ ६ 'दुहुत्तो' प्रती ।
सुदुःखार्तः ॥ ७ तेषाम् 'अकृतप्रज्ञापनः' अकृतप्रतिबोधः स्वजनपरजनेषु ॥ ८ 'परिय' प्रती ॥

अत्थि भुवणललामभूया, परपक्खभय-डमरदूरपरिहरिया, हरितणु व सेंसिसरीया, विरिंचिमुत्ति व सैवतोमुही, विंशाला
वि अलंघ-गुरुपायारपरिगया, विक्खाया [वि] वलयालंकिया, बंगविसयतिलयतुल्ला विस्सपुरी नाम नयरी । तं च अखंडभुय-
दंडारोवियभूभारो रक्खइ खेमं करो नाम नरवई । जेण य सैमरंगणवेइमंदिरे अचुकमुकसरधोरणीविरइयमंडवे चाउहि[सि]-
पयट्टमत्तदोघट्टवियडकुंभयडकलसपरंपरापरिगए सुहडकवयावडंतखगगनिहसुद्धियपज्जलंतजलणविजयलच्छी वहु व पढंतेसु
भट्टथट्टेसु परिणीया । स महप्पा जयसुंदरीपमुहावरोहपरिगतो सिचदत्ताईमंतिजणारोवियरज्जचित्तो सुहेण कालं बोलेई ।

अन्नया य जातो से सुंस्सिमिणसुइओ पुत्तो, कयं वद्धावणयं, पयंठियं च से जुगंधरो ति नामं । एवं च सो कुमारो
समं नरवइमणोरहेहिं वड्ढिओ देहोवचएणं कलाकोसल्लेण य, परिणाविओ य कइवयरायधूयातो । दिन्ना य से भुत्ती, तहिं
च परमसुहेण रायसिरिं अणुभुंजइ ति ।

१ परपक्षभयविलवदूरपरिहृता ॥ २ यथा हरितनुः 'सश्रीका' लक्ष्म्याख्यपत्नीयुता एवं पुंर्यपि 'सश्रीका' शोभायुक्ता ॥ ३ यथा विरश्मिमूर्तिः चतुर्मुख-
त्वात् सर्वतोमुखी एवं पुंर्यपि द्वारमहाद्वारोपेतत्वात् सर्वतोमुखी ॥ ४ या 'विशाला' विगतप्राकारा असौ कथं अलङ्घ्यगुरुप्राकारपरिगता भवति इति विरोधः,
तत्परिहारस्तु 'विशाला' विस्तीर्णा इति ॥ ५ या 'विख्याता' विगतखातिका असौ कथं वलयालङ्कृता भवति इति विरोधः, तत्परिहारस्तु 'विख्याता' प्रसिद्धा
इत्यर्थविधानात् ॥ ६ समराङ्गणवेदीमन्दिरे अभ्रष्टमुक्तशर(मुक्तासरिक)धोरणीविरचितमण्डपे चतुर्दिक्प्रवृत्तमत्तहस्तिविकटकुम्भतटकलशपरम्परापरिगते सुभटकव-
चापतत्त्वज्ञनिघर्षोत्थितप्रजलज्ज्वलने विजयलक्ष्मीः वधूरिव पठस्तु भट्टसमूहेषु परिणीता ॥ ७ 'इमंतज' प्रती ॥ ८ बोहेइ प्रती ॥ ९ सुस्वप्नसूचितः ॥
१० 'यट्टियं' प्रती । प्रतिष्ठितं च ॥

देवद्रव्या-
धिकारे
आतुदय-
कथान-
कम् १४ ।
करुण-
विलापः

॥१०४॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१०५॥

तपुवभवजाइपुच्छणत्थं च जाव जोडिय पाणिसंपुडं पवत्तो, ताव वणमुहविणिस्सरंतपूयगंधाणुगमच्छियाजालाउलो, अचंतकुडुवाहिविण्डुसवंगो, निहाणं व सयलरोगैणं, आगरो व गरुयपावरासीणं, आधारो व तिक्खदुक्खाणं, खाणि व दोग-
चस्स, निवासो व सयलजणावमाणणं, 'अइसयनाणि' ति जणाओ निसामिऊण तं पएसमागओ एगो रोरथेरपुरिसो ति । तओ तिपैयाहिणिऊणं तं समणं कयसंथवणो उद्धट्टिओ चेव पज्जुवासिउं पवत्तो । निवडिया य तम्मि सयलस्स सभावत्तिणो जणस्स निम्भरकरुणाभरमंथरा दिट्ठी । 'अहह ! किं पुण पुरा कयमणेणं ?' ति जिन्नासा जाया । अह जावऽज्ज वि न सो रोगिपुरिसो किं पि जंपह ताव भणियं राइणा—भयवं ! बहुं किं पि पुच्छियवमत्थि परं अच्छउ ताव अन्नं, किमणेण महाणुभावेण दुत्थियसत्थसीमापत्तेण रोगिणा पुवं कयं ? ति साहेह, महंतं कोऊहलं ति । साहुणा कहियं—महाराय ! जं पुवं तुमए पुच्छिउमिच्छियं तस्स वि एयमेव निवयणं ति एगचित्तो निसामेसु—

कुसुमे व पंहियमणमहुयरमणोहरे कुसुमपुरे नयरे सबन्नुपायपूयण[परो] परोवयाराइगुणसंगतो सागरो नाम सेट्ठी अहेसि, सुदंसणा से भजा । ताणं दुवे पुत्ता—जेट्ठो अहं नंदो नाम, कणिट्ठो य एसो रोगिपुरिसजीवो नागदेवनामो ति । दोण्ह वि अम्हाणं परोप्परगाढसिणेहसारं सबत्थ वट्टमाणाण गयाइं कइय वि वच्छराइं । सुंरिदचावचावलत्तणेण य संसारि-

१ वनमुखविनिस्सरत्पूतिगन्धानुगमक्षिकाजालाकुलः अत्यन्तकुष्ठव्याधिविनष्टसर्वाङ्गः ॥ २ 'गुगंधमं' प्रती ॥ ३ 'गाणमागं' प्रती ॥ ४ 'सीण-
माधां' प्रती ॥ ५ 'यणजं' प्रती ॥ ६ त्रिः प्रदक्षिणां कृत्वेत्यर्थः ॥ ७ जिज्ञासा ॥ ८ उःस्थितसार्थसीमाप्राप्तेन ॥ ९ उत्तरमित्यर्थः ॥ १० कुसुम-
पक्षे प्रहृतमनोभिः—आकृष्टचित्तैः मधुकरैः मनोहरे, नगरपक्षे पथिकमनोमधुकरमनोहरे ॥ ११ सुरेन्द्रचापचपलत्वेन ॥

यभावाणमतकियमेव तहाविहसरीरकारणं पाविऊण पंचत्तमुवगया अम्मा-पियरो । कयाइं तप्पारलोइयकायवाइं । कालक-
मेण जाया अप्पसोगा, चित्तिउं पवत्ता य घरकजाइं । अन्नया य अतहाविहं ववहारसुद्धिं पलोइऊण नागदेवस्स भणियमेगंते मए—

हे भाइ ! किं व सीसउ तुह जुत्ता-ऽजुत्तजाणनिउणस्स ? । तह वि हु सिणेहचावलऽवलेवओ किं पि साहेमि ॥ १ ॥

कट्ठेण संट्टेविज्जइ अप्पा सुगुणे गिरिम्मि उवलो व । पाडिज्जइ पुण तत्तो उव्वक्कमेणं सुलहुणा वि ॥ २ ॥

न य ऐकसि पि अवजसंपंकियसीलस्स पुण मणूसस्स । सुकयसहस्सजलेहि वि तीरइ पक्खालणं काउं ॥ ३ ॥

ता ववहारविसुद्धिं वयणपइट्ठं च लोभनिग्गहणं । दक्खिन्न-दयासारत्तणं च सीलं च धरसु दहं ॥ ४ ॥ किं बहुणा ?—

लहुओ वि वुंहुचेट्ठियमणुचिट्ठसु तह कहं पि हे भाइ ! । जह होसि तुमं जेट्ठो विसिट्ठमज्झम्मि पुज्जो य ॥ ५ ॥

गउरवमुविति हि गुणा न दूरमावज्जिया वि लच्छीओ । सिंवलिकुसुमं पाडलदलं पि कमलं व नो सहइ ॥ ६ ॥

पुवपुरिसज्जियं पि हु माहणं जहतहाववहरंतो । हारिहिसि लोयमज्जे ता एत्तो कुणसु जं जुत्तं ॥ ७ ॥

नागदेवेण वुत्तं—सवहा खमह मह एगमवराहं, नाहमेत्तो पुवपुरिसकमविरुद्धं किं पि करिस्सं, सम्मं कयं तुवमेहिं जंमहमेयातो दुडुचेट्ठियाउ नियत्तिओ । एवं च पुवपवाहेण ववहरिउमारद्धा अम्हे । थोयकालेण वि पत्ता लोयमज्जे पसिद्धी,

१ युक्तायुक्तज्ञाननिपुणस्य ॥ २ स्नेहचापल्यावलेपतः ॥ ३ संस्थाप्यते ॥ ४ प्रयत्नेनेत्यर्थः ॥ ५ एकशोऽपि अपयशःपङ्कितशीलस्य ॥ ६ वचनप्रतिष्ठाम् ॥
७ वृद्धचेष्टितमनुष्ठीयताम् ॥ ८ शात्मलिकुसुमं पाटलदलमपि कमलमिव न राजते ॥ ९ यद् अहम् एतस्मात् ॥

देवद्रव्या-
धिकारे
भ्रातृद्वय-
कथान-
कम् १४ ।

युगन्धरमुने
रोरस्य च
पूर्वभवाः

॥१०५॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१०६॥

पूयाय पयं गया य रायाईणं । नवरं 'दुपरिचया पयइ' ति नागदेवो न मुयइ दुडुसहावं । ततो विभजिऊण घरसारं दिन्नं मए एयस्स । अणिच्छंतो वि द्वाविओ विभिन्नमंदिरे । भिन्नं ववहरिउमारद्वो य एसो ।

अन्नया य तन्नयरसामिणा बलभद्दाभिहाणराइणा संभूयमुणिसमीवे पवन्नसावगधम्मेण परमं जिणपक्खवायमुवहंतेण कारावियं चेईहरं, दिन्नाइं सासणनिबद्धाईं गामाईं, उवकप्पिया अन्ने विं अ दायविसेसा । 'सुइसमायार' ति परिभाविऊण देवदविणरक्खण-वड्डुणनिमित्तं अम्हे दो वि भायरो द्वाविया गोड्डियपए । समप्पितो दव्वभंडारो समं कुंचिगाहिं । गौढरायव-यणोवरोहेण य पडिवन्नो अम्हेहिं । समयसत्थनिदंसियनाएण तव्वड्डुण-रक्खण-उचियट्ठाणविणिओगाईहिं पयट्ठा चिंतिउं ।

सरंते य काले किं पि किलिड्डकम्मवसओ तुच्छधैणीहूओ नागदेवो । 'सीयंता य पाणिणो पाएण निद्धम्मा हवंति' ति पारद्वो य एसो किं पि किं पि देवदव्वं पि उवभोत्तुं । वियाणिओ मए पन्नविओ य, जहा—भइ !

एगत्थ सवपावं अन्नत्थ य देवदव्वपरिभोगो । तेणेस परिहरिज्जइ दूरं कल्लाणकामेहिं ॥ १ ॥

वरमुग्गविसं भुत्तं न देवदव्वं सुथेवमेत्तं पि । एगभवे हणइ विसं चेइयदव्वं पि भूरिभवे ॥ २ ॥

सेसाणं पावाणं विज्जइ कत्तो वि किं पि परिताणं । देवसत्थभोगपावं अपरित्ताणं परिवयंति ॥ ३ ॥

पईजम्मरुद्धदारिदुवदुया दीहरे भवारन्ने । देवत्थभोगनिरया [निरया]इगईसु वचंति ॥ ४ ॥

१ वि आदायं प्रतौ ॥ २ गाढराजवचनोपरोधेन ॥ ३ समयशास्त्रनिर्दिष्टितन्यायेन तद्धर्धनरक्षणउचितस्थानविनियोगादिभिः ॥ ४ 'धणूह' प्रतौ ॥ ५ 'रिचयं' प्रतौ । परिवदन्ति ॥ ६ प्रतिजन्मरौद्रदारिद्र्योपद्रुता दीर्घे भवारण्ये । देवद्रव्यभोगनिरता निरयादिगतिषु व्रजन्ति ॥

देवद्रव्या-
धिकारे
भ्रातृद्वय-
कथान-
कम् १४ ।

देवद्रव्य-
भक्षण-
विपाकः

॥१०६॥

जाइगयनिवहाणुगओ एरावणो व विरायमाणो सवत्थ विहरिऊण जणणि-जणगाइसयणवग्गपडिवोहणत्थमुवागओ विस्सपु-रीए नयरीए, द्विओ एग[म्मि] विजणे उज्जाणे । जाणियतदागमणो य पहरिस-सोगसंभाराऊरिजमाणहियओ सममंतेउरी-पमुहपहाणपरियणेण खेमंकरनरिंदो उज्जाणे गओ । वंदिओ सव्वायरं जुगंधरमुणिवरो । दिन्नो य भगवया विर्यसियसयव-त्तविब्भमं चक्खुं खिवंतेण धम्मलाभो । आसीणो य समुचियट्ठाणे सपरियणो राय्यो पउरलोगो य ।

भगवया वि कुंमुय-मयंकाणुगारिदसणमऊहनिवहैजलपक्खालियाए व धवलाए भारईए पयंपिउमाढत्तं—भो महाराय ! तइया अम्हअतकियसवविरइदंसणसमुप्पन्नतिवसोगसंभारा अमुणियकारणविसेसा चेव जहागयं पडिगया तुब्भे, अहं पि 'असंमतो' ति समुवेक्खिय तुब्भे अन्नत्थ विहरिओ, संपयं च महाराय ! 'एस सो पत्थावो' ति निसामेह तक्कालतहागहियदिकखानिमित्तं ति । हरिसविसप्पंतवयणवियासेण य भणियं राइणा—भयवं ! एयमेयं, साहेह परमत्थं ति । ततो जुगंधरमुणिणा सिट्ठो सब्बो रियणिमज्झसमुप्पन्नदेवागम-मुणिसक्कारदंसणजायजाईसरणाई वुत्तंतो । तं च निसामि-ऊण सपउर-परियणो परमं पमोयपब्भारमुवगओ नराहिवो ।

१ प्रहर्षशोकसम्भारापूर्यमाणहृदयः ॥ २ विकसितशतपत्रविभ्रमम् ॥ ३ 'या पउरपउरलोगो' प्रतौ ॥ ४ कुमुदसृगाङ्कानुकारिदशनमयूखनिवह-जलप्रक्षालितया ॥ ५ 'हमऊहजल' प्रतौ ॥ ६ अस्मदतर्कितसर्वविरतिदर्शनसमुत्पन्नतीव्रशोकसम्भाराः अज्ञातकारणविशेषाः ॥ ७ 'असमयः' अनवसरः ॥ ८ रजनिमध्यसमुत्पन्नदेवागममुनिसंस्कारदर्शनजातजातिस्मरणादिवृत्तान्तः ॥

देवमहस्वरि-
चिरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१०७॥

देवत्तणेण पंचमकप्पम्मि । अंहाउयखण्ण य चुओ समाणो कुंडिणपुरे इव्वस्स संखसेट्ठिणो पुत्तत्तणेण समुप्पन्नो । कयं धवलो त्ति नामं । पत्तो कालकमेण [जोवणं] । जाया सुसाहूहिं समं संगई, अभिरुइओ जिणधम्मो, तदेगचित्तत्तणेण कालं वोलेमि । पच्छिमकाले य पवन्ना पवज्जा । सवसावज्ज[वज्ज]णुज्जमेण य सम्मं पालिऊण पज्जन्तकयाणसणो विहिपरिचत्तपाणो पाणयकप्पे कप्पाहिवत्तसुहं सुचिरमणुभविऊण चुओ समाणो सुमाणुसत्तं समणत्तणं च लद्धुण पुणो अर्चंचुए देवत्तं [पत्तो] । एवमणेण कमेण सत्तसु भवेसु चारित्तमाराहिऊण जहुत्तं, जयंतविमाणे देवसुहं च भोत्तूण, भो महाराय ! तुह सुओ जाओ म्हि । रैयणिमज्झसमयदिट्ठदेवागमाणुसारगमण-मुणिवइयरसवणजायजाईसरणपच्चक्खीभूयसुय-संजमो य समणो संवुत्तो म्हि । ता महाराय ! एयमम्ह पवज्जानिमित्तं ॥ छ ॥

सो पुण नागदेवो तव्वभव एव गहिओ महावाहिणा विसन्नो चित्तेण । देवदवोवओगदुच्चरिण्ण य बाढं दुगुंछमावन्नो, चित्तिउं पवत्तो य—अहो ! महाणुभावेण तइया जेट्ठभाउणा निसिद्धेण वि मए पावकारिणा खणमेत्तसुहलालसेण य अपरिभाविपौणंतदुक्खवावडणेण अच्चंतमणुचियं देवदवभक्खणमणुट्ठियं, तस्सेव मन्ने एस मैहावाहिविहुरनिवायरूवो कुसुमुग्गमो, फलमज्ज वि अन्नं भविस्सइ, ता एत्तो न जुज्जइ अत्तणो उवेहणं—ति सम्मं परिभाविऊण उवभुत्तदेवत्थपूरणत्थं दिन्नो धणकणगाइओ अत्थो । थोवरिद्धित्तणेण य न सबविसुद्धी जाया । मरणसमए य भणिया पुत्ताइणो—अरे ! एत्तियमेत्तं दवं

१ यथायुक्क्षयेण ॥ २ °चुओ दे° प्रती ॥ ३ रजनिमध्यसमयहृदेवागमाणुसारगमनमुनिव्यतिकरश्रवणजातजातिस्मरणप्रत्यक्षीभूतश्रुतसंयमः ॥ ४ °यानंत° प्रती ॥ ५ महाव्याधिदुःखनिपातरूपः ॥ ६ उपेक्षणम् ॥ ७ उपभुक्तदेवार्थपूरणार्थम् ॥

देवद्रव्या-
धिकारे
भ्रातृद्वय-
कथान-
कम् १४ ।

॥१०७॥

घराउ दाऊण देवस्सविसुद्धिं करेज्जह—त्ति निरुंविऊण मओ एसो उववन्नो नेगासु हीणजाईसु चिरकालं ।

जहिं जहिं एस महाणुभावो, कुलम्मि उप्पज्जइ पावकम्मो । तहिं तहिं पुव्वधणं बहुं पि, एयप्पभावेण खयं उवेइ ॥ १ ॥ अणत्थसत्था बहवो पडंति, रोगा य जायंति बहुप्पयारा । अयंउचंडो कलहप्पबंधो, बंधूहिं सद्धिं च पवट्ठई य ॥ २ ॥ अवन्नवाओ भमई दिसासुं, उप्पज्जई नेव रई खणं पि । दव्वज्जणत्थं च कया उवाया, न कासपुप्फं व फलंति किं पि ॥ ३ ॥ तहोवयारम्मि कए वि कोवो, परेसि संपज्जइ चंडचंडो । मित्ते वि सत्तुत्तणमेव जाइ, न किं पि कत्तो वि सुहं हवेइ ॥ ४ ॥ एवं च सबत्थ छुहाभिभूओ, रोगाउरो भूरिभयप्परुद्धो । उज्झिज्जमाणो जणगाइएहिं, अणिट्ठदोगच्चकरो त्ति दूरं ॥ ५ ॥ मैहाकिलेसेणइवाहइत्ता, एसो पभूयं किल कालमेयं । देवत्थभोगेण विणट्ठबोही, कहं पि जाओ पुण माणुसत्ते ॥ ६ ॥ तहिं पि एवंविहभीमरूवो, असेसरोगाण दुहाण खाणी । पए पए सोगभरं धरंतो, सदुक्खसइं करुणं रसंतो ॥ ७ ॥ किमागओ अच्छसि कीस एत्थ, हे कुट्टनट्ठो ! विणट्ठदेह ! । अच्चंतमुद्देगकरो सि जाहि, हीलिज्जमाणो स जणेण एवं ॥ ८ ॥ उल्लंबणेण अहवाऽनलेण, जलेण वा सेलनिवायओ वा । मरामि किं ? एव विचित्तयंतो, अम्हं समीवे इय वट्ठइ त्ति ॥ ९ ॥ छ ॥

एवं च पुव्वभववित्थरे जुगंधरमुणिवरेण साहिए सो नागदेवो सा य परिसा [अं]वधारियनीसेसदेवदवोवभोगभीसणा-सुहसरूवा परमं भयपगरिसं उवगया । रोगी वि सुमरियसव्वजैहट्ठियपुव्वभवपरंपरावुत्तंतो भयवओ पाएसु पडिऊण पुव्वभवभाइ-

१ देयस्स वि° प्रती । देवस्वविशुद्धिं करिष्यथ ॥ २ 'निरूप्य' कथयित्वा ॥ ३ महाक्रेशेनातिवाह्य ॥ ४ उद्देगकरः ॥ ५ अवधारितनिःशेष-देवद्रव्योपभोगभीषणाशुभस्वरूपा ॥ ६ °जहिट्ठि° प्रती ॥

देवभद्रस्वरि-
विरइओ
कहार्यण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥

॥१०८॥

सुमरणेण अच्चंतदुक्खियत्तणेण य अब्भाहओ समाणो अञ्चिन्नवहंतवाहप्पवाहपक्खालियवयणो भणिउं पवत्तो—भयवं ! अवि-
तहमेयं, सव्वं सरीरेण अणुभूयं मए महापावेण, किमियाणि करेमि ? साहेह दुक्करं पि, निव्विन्नो हं संपइ पुव्वपावदु-
व्विलसियाओ, देह आएसं, पडामि जल-जलणाईसु, नत्थि त्थेवं पि पओयणं जीविएणं, केत्तियं वा अज्ज वि तं असुहक-
म्ममज्जिणं ? ति । भयवया भणियं—महाणुभाव ! जुत्तमेयं पुव्वदुच्चरियनिंदण-गरहणाईयं, केवलमणलाइपओगेण पाणचातो
अजुत्तो, तव-नियमा-ऽणसणेहिं चेव अप्पणो परिचातो पसत्थो सत्थेसु गिज्जई, निज्जरियप्पायं च तं असुहं कम्मं ति ।

एवं च निसामिऊण परं संसारभयमुव्वहंतो, पवड्डमाणसंवेग-निवेयाइगुणगणो, पवन्नसम्महंसणो, गुरुणो समीवे निरागारं
पच्चक्खिऊण चउव्विहाहारं, एकम्मि सिलायले सुसाहु व निच्चलचित्तो, पुणो पुणो गरिहंतो पुव्वदुक्कियाई, संलीणंगो ड्डिउ
त्ति । मासियसंलेहणं च काऊण मओ उ[व]वन्नो अच्चुए देवलोए देवो महिड्डिओ त्ति । तओ चुओ कइय वि भवेसु जहुत्त-
चारित्तफरिसणेणमपुणागमं पयं पाविहि त्ति ।

अवरवासरे पुणो वि पुहइपाल्लपुरस्सरा सा सभा जुगंधरसाहुं सायरं पणमिऊण पुच्छिउं पवत्ता—भयवं ! अच्चंतपम-
त्ताणमम्हारिसाणं संसारसायरतरंडकप्पं किं पि उवइसह तत्तं ति । भयवया भणियं—नएण पुव्वं वित्थरेण कहियमेव,
विसेसओ पुण इममवधारह—

१ अब्भाहओ प्रती ॥ २ अञ्चिन्नवहद्वाहप्रक्षालितवदनः ॥ ३ गीयते ॥ ४ 'रुणा स्' प्रती ॥ ५ 'अपुनरागमं पदं' मोक्षम् ॥
६ 'लस्स पु' प्रती ॥ ७ 'भा ग जु' प्रती ॥ ८ नएण पुव्वुत्तवित्थं प्रती ॥

देवद्रव्या-
धिकारे
भ्रातृद्वय-
कथान-
कम् १४ ।

॥१०८॥

किं बहुणा भणिएणं ? जं जमणिड्डं जणाण इह पडई । तं तं देवस्सुवभोगपावदुव्विलसियं जाण ॥ ५ ॥
एयं च निसामिऊण अप्पणो साहुत्तणं दंसितेण असाहुणा वि किंचिसमुप्पन्नकोवेण भणियं नागदेवेण—हे भाइ !
सच्चो कओ तए लोयप्पवाओ 'जो तिणस्स चोरो सो तणसयस्स वि' त्ति, जइ कह वि पुव्वकाले बालभावओ मए
अवरद्धं ता किमियाणि पि मं तहाविहत्थकारिणं समत्थेसि ? किमहं देवदव्वभक्खणलक्खणं पावमायरिस्सामि ? एत्तियमेत्तं
पि न जाणामि जं एवं ममाभिमुहमुल्लवसि ? । 'अजोगो' त्ति कलिऊण ठिओ हं तुण्हको । चित्तियं च मए—किमियाणि
कीरइ ? जइ राइणो एयवइयरो साहिज्जइ ता महादंडोवणिवाओ, अह न साहिज्जइ ता देवअत्थविणासोवेक्खणजणियमहा-
पावागमो, तमेयं एगत्त दोत्तडी अन्नत्तो सड्ढो, अहवा किमेस एगजम्मसयणो काही ? अणंतजम्मवासणविवागं
देवदव्वभक्खणोवेक्खणं, ता होउ किं पि, पभाए गंतूण राइणो देवदव्वभंडारसमप्पणं करेमि—त्ति संपहारिऊण
पसुत्तो रयणीए । भवियव्वयावसेण य समुप्पन्नं सुलं, कया केइ मंत-तंताइणो उवाया, न जाओ को वि पडियारो, अवि
य बुद्धिं सविसेसं गयं । तदहिगत्तणेण य निच्छिओ मए अप्पणोऽवसाणसमओ । तओ सुमरितो भावसारं संसारसारंगकेस-
रिकिसोरो वीयरामो गुरुणो य, कया सव्वसत्तखामणा, विहियं सागारमणसणं, पंचनमोक्कारं परावत्तयंतो मरिऊण उववन्नो

१ 'णियं जं' प्रती ॥ २ देवस्वोपभोगपापदुर्विलसितं जानीहि ॥ ३ तृणस्य ॥ ४ तथाविधार्थकारिणं समर्थयसि ॥ ५ मौनमित्यर्थः ॥ ६ एत-
द्यतिकरः कथ्यते ॥ ७ देवार्थविनाशोपेक्षणजनितमहापापागमः । तदेतदेकत्र दुस्तटी अन्यतः शार्दूलः ॥ ८ 'वेक्खणं' प्रती ॥ ९ अनन्तजन्मवासनविपाकं
देवद्रव्यभक्षणोपेक्षणम् ॥

देवमहस्त्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।
॥१०९॥

संस्थित्यभावगा पुण कंहं पि चुकां विसिद्धमग्गातो । नौणकुसवसपत्ता गय व मग्गम्मि लग्गंति ॥ ५ ॥
न वि तं करेइ देहो न य सयणो नेय वित्तसंघाओ । जिणवयणसवणजणिया जं संवेगाइया लोए ॥ ६ ॥ किंच—
कंखइ लोगो सोक्खं तं पुण धम्माओ सो विवेयाओ । सो सत्थस्सवणाओ ता तस्सवणुज्जमो जुत्तो ॥ ७ ॥
अच्चंतजीववहनिरयमाणसा विगयसवकरुणा वि । निच्चं पि य [...] अबुद्धाविणो वि विणया[उ] हीणां वि ॥ ८ ॥
सत्थसवणाणुरागेण ओर्यपत्ता इहं महब्भुदयं । पावियसमीहियत्थो सिरिगुत्तो [इह] उदाहरणं ॥ ९ ॥
तहाहि—अत्थि मग्गहाविसयालंकारकप्पा, कप्पवासिसमाणरूवसुंदेराइगुणमणुयलोयाहिट्टिया, जुहिट्टिलसेण व संयाण-
उलविलसियाभिरामा, मरुभूमि व विहुंम-रिट्ठनीलुप्पीलुपसोहिया विजयपुरी नामं नयरी । रक्खइ यं तं च विक्रमेक्कधणो
अप्पडिमपयाव-रूव-चाग-सो[ह]ग्गाइगुणावगणियासेसमहीवालो वइरिवरूहिणीमहाखयकालो नलो नाम राया । सव्वंतेउर-
वरिट्ठा य पउमावई से भज्जा । असेसदेसंतरचरणोवज्जियभूरिदवपब्भारो महीधरो नाम सत्थवाहो । सिरि य से भज्जा ।

१ शास्त्रार्थचिन्तका इत्यर्थः ॥ २ भ्रष्टाः ॥ ३ ज्ञानाकुशवशप्राप्ता गजा इव ॥ ४ 'पत्ता गं' प्रती ॥ ५ सोमं, तं प्रती ॥ ६ 'स्सधणुं' प्रती ॥
७ हीणो वि प्रती ॥ ८ 'ओजःप्राप्ताः' नीरागद्वेषाः ॥ ९-रूपसौन्दर्यादि-॥ १० युधिष्ठिरसेना सदा नकुलविलसितैरभिरामा, नगरी पुनः सदानकुलानां-
दानधर्मपरायणानां कुलानां विलसितैः-विलासैः अभिरामा-मनोहरा ॥ ११ मरुभूमिः विदुमाः-अर्कैरण्डकरीरादिक्षुद्रवृक्षाः रिष्टाश्च-काकाः नीलाश्चेत्येतेषां
समूहैरुपशोभिता, नगरी पुनः विदुमरिष्टनीलाखरत्नसमूहैरुपशोभिता ॥ १२ य तच्च विं प्रती ॥ १३ अप्रतिमप्रतापरूपत्यागसौभाग्यादिगुणावगणिताशेष-
महीपालः वैरिवरूहिनीमहाक्षयकालः ॥

शास्त्रश्रव-
णाधिकारे
श्रीगुप्त-
कथान-
कम् १५।

॥१०९॥

पुत्तो य असेसवसणकारित्तणेणं बहुसो विंगुत्तो सिरिगुत्तो नाम ।

सो य सत्थवाहो पयई[ए] चिय दाण-दक्खिन्न-दया-सच्च-सोहिच्चंसीलो लोगाविरुद्धेणं कम्मेण वडुंतो वि पुत्ताणत्थसत्थ-
उप्पित्थमाणसो आगामिदे[ज्ज]निरुंभणत्थं नरिंदमंदिरं गओ । पडिहारनिवेइओ पविट्ठो रायसमं । कयपंचंगपणिवाओ दवा-
वियासणो निसन्नो समुचियट्ठाणे । संभासिओ सिणेहभरमंथरचक्खुक्खेवपुरस्सरं राइणा—सत्थवाह ! किमेवं ववगयपक्ख-
वाओ व लक्खिज्जसि जमेवं चिरकालाओ आगच्छसि ? ममाणुचियपवित्तिवसओ वा संभावियाबहुमाणत्तउ त्ति न सम्मम-
वगच्छामो अणागमणनिमित्तं ति । सिरिविरइयकरकमलकोसं च भणियं सत्थवाहेण—देव ! मा एवमसब्भूयं विकप्पह, सुमिणे
वि अंदसियएवंविहवइयराणं देवपायाणं को हि अणुचियं संभावेज्जा ? केवलमव्वरावरणिहवावारविरयणाउलमाणसाणमम्हारि-
साण पइदिणं देवपायारविंददरिसणे सायराणं पि पुवकयदुकयनिचओ चेवावरउंज्जइ, न उण कारणंतरं ति । राइणा भणियं—
होउ ताव, साहेसु आगम[ण]कारणं । सत्थवाहेण भणियं—देव ! बाढमिमं न कहिउं न सोढुं नावि गोविउं पारियइ,

अन्नत्तो उप्पन्नं दुक्खं अक्खिज्जई सुहेणेव । अप्पसमुट्ठाणं पुण सीसइ कट्ठेण गरुएण ॥ १ ॥

तह वि हु सामिम्मि निवेइऊण दुक्खं सुंतिक्खमवि होमि । सयमवगयदुक्खो हं, को व समत्थो तुमाहितो ? ॥ २ ॥

१ 'विगुप्तः' निन्दितः ॥ २ सौहित्यं-हितैश्वर्यम् ॥ ३ पुत्रानर्थसार्थव्याकुलमानसः आगामिदेयनिरोधार्थम् ॥ ४ 'णवउ' प्रती ॥ ५ अदर्शितैवं-
विधव्यतिकराणाम् ॥ ६ अपरापरगृहव्यापारविरचनाकुलमानसानामस्मादशाम् ॥ ७ 'रज्जइ' प्रती ॥ ८ 'ज्जइ सु' प्रती । आख्यायते ॥ ९ आत्म-
समुत्थानं पुनः शिष्यते ॥ १० सतिं प्रती ॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥

॥११०॥

तओ मुणियाभिप्पाएण राइणा कारावियं विजणं । भणिओ सत्थवाहो—भइ ! वीसत्थो साहेसु दुक्खं । सत्थवाहेण जंपियं—निसामेउ देवो—

अत्थि कोमुइमयंकधवलस्स अम्ह कुलस्स कलंको अणत्थेक्कचित्तो सिरिगुत्तो नाम पुत्तो । सो य 'एगो' त्ति अणिवा-
रिजंतो दुल्ललियगोठ्ठिचेट्ठिएसु निरंतरमैक्खित्तचित्तो रमइ जूयं, निवसइ पणंगणागिहेसु, पोसइ नड-चेड-चाडुयरपमुहमनि-
बद्धं बहुं जणं । एवं च सत्तपुरिसपरंपरागओ वि अत्थो निहणमुवागओ । वाहरिऊण य एगंते अणुसासिओ सो मए—
अरे ! मा अकाले च्चिय निहणमुवणेसु धणं, परिहर कुसंगं, वट्टसु विसिट्ठसमायारेण—इच्चाइ बहुविहं भणिजंतो वायामेत्तेण
पडिवज्जिऊण सविसेसं जहिच्छं विंयंभिउं पवत्तो । मए वि तव्वहरणं तहाविहं नाऊण संगोवियं सम्मं सबं घरसारं, सबत्थ
ठविया रक्खगा, भोयणमेत्तं मोत्तुं सेसं तणं पि धेतुं न पारइ एसो, तह वि वसणाभिभूयत्तणेण न विरमइ
जूयंइप्पसंगाओ । हारियं च बहुयं धणं । बाढं निरुद्धो दवत्थं संहिएण । तत्तो कहिं पि अप्पाणं विमोइऊण रयणीए अम्ह
गिहसमीववत्तिसोमसेट्ठिणो भवणे पाडियं खत्तं, आयड्डियं गेहसारं, निजुंजियं च अभिरुइयट्ठाणेसु । वियाणितो य मए
एस वइयरो तदभिर्मयविलासिणिदासचेडियवयणाओ । रायविरुद्धसमायराणाओ य भीओ दूरमहं । सहस्सचक्खुणो य
खोणीवइणो भवंति । 'जावज्ज वि देवो वइयरमिमं न निसामेइ ताव सयं नियदुच्चरियं संहेमि' त्ति तुम्ह समीवे

१ दुर्ललितगोष्ठीचेष्टितेषु ॥ २ 'मखित्त' प्रती ॥ ३ 'विजृम्भितुम्' विलसितुम् ॥ ४ 'याउप्प' प्रती ॥ ५ 'समिकेन' द्यूतकारसुखेन ॥
६ 'भिगय' प्रती । तदभिमतविलासिनीदासचेटिकावदनात्—वचनाद्वा ॥ ७ कथयामि ॥

यदि पथि सतां गन्तुं बुद्धिर्यदि प्रवरं पदं, नृप-दिविषदां प्राप्तुं काङ्क्षा श्रियोऽप्यविनश्वरीः ।

यदि करंगता लीलाः कर्तुं सदैव हि वासना, यदि च विपदुच्छेदच्छेका मनोरथसन्ततिः ॥ १ ॥

यदि भवमहासिन्धोरन्तं प्रयातुमहो ! मतिर्यदि च सुकुलप्रत्यायातिप्रमुख्यशुभस्पृहा ।

यदि च कुमुदश्चेतोदात्तत्विषा यशसा दिशः, सितयितुमलं वाञ्छा काचित् समस्ति तदा सदा ॥ २ ॥

जनयेत जनाः ! जैनद्रव्याभिवृद्धिममू विना, क्षययुजि जिनागारादौ यत् तथाविधदौस्थ्यतः ।

क्व यतिविहृतिः सम्पद्येत ? क्व वा जनबोधनं ?, कथमिव तथा वृद्धिं गच्छेत् क्षितौ जिनशासनम् ? ॥ ३ ॥

इति क्षमाधीशपुरःसराया, युगन्धरः साधुवरः सभायाः । निगद्य तत्त्वं नृपवन्द्यमानो, विहर्तुमन्यत्र चकार चेतः ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे देवद्रव्यचिन्ताधिकारे भ्रातृद्वयकथानकं समाप्तम् ॥ १४ ॥

जिणभवणाइविहावणमैणहं न विणा उ सँमयसवणेण । ता सिद्धंतस्सवणे करेज्ज जत्तं ति वोच्छामि ॥ १ ॥

सुस्सुसा पढमं चिय लिंगं जंपंति धम्मवंछाए । तदभावे च्चिय सँत्थत्थसावणं कंठसोसकरं ॥ २ ॥

सत्थत्थसवणरहिया पसु व पुरिसा न किं पि जाणंति । हियमहियमजाणंता अहियं पि कहं पि कुवंति ॥ ३ ॥

तक्करणातो भवसायरम्मि रंगंतदुहमहावत्ते । उँम्मज्जण-निम्मज्जणसयाइं कुम्मो व कुवंति ॥ ४ ॥

१ 'रतला ली' प्रती ॥ २ 'यति ज' प्रती ॥ ३ अनघम् ॥ ४ जिनागमश्रवणेनेत्यर्थः ॥ ५ चिह्नम् ॥ ६ शास्त्रार्थश्रावणम् ॥ ७ उम्मोज्जं प्रती ॥
१९

शास्त्रश्रव-
णाधिकारे
श्रीगुप्त-
कथान-
कम् १५ ।

॥११०॥

देवद्रव्यर-
क्षणोपदेशः

जिनागम-
श्रवणम्

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामनगु-
णाहिगारो ॥

॥१११॥

साहु तुह वयणविनासो जो तुमं वणियजणं चेव चोरं काउमिच्छसि, किं वाऽमुणा कवोलवाएण ? महायणो साहेउ 'केत्ति-
यमित्तो अत्थो गओ ?' ति । सम्ममालोचिऊण जंपियं महायणेण—देव ! पणवीसं सुवन्नसहस्स ति । तओ भंडागाराओ
दवाविऊण तेत्तियमेत्तं सुवन्नं, तंबोलाइदाणेण सम्माणिऊण विसज्जितो महायणो ।

राइणा वि वाहरिओ सिरिगुत्तो, वुत्तो य—अरे ! जइ कह वि सत्थवाहलजाए तुह अजुत्तं न भासेमि करेमि वा
ता किं तुह एवं वंडिउं खमं ? अतो अज्ज वि जमिमं महाणुभावस्स सोमसेट्ठिणो दवमवहडं तं समप्पेसु, मा अण्णं
विरुद्धकारित्तणेण अपत्तकालं चिय कालातिहित्तणं उवणेसु । सिरिगुत्तेणं भणियं—देव ! को एवंविहमघडंतं खरसिंगं व
वाहरइ ? किमम्ह कुले केण वि एवंविहमकज्जमणुट्ठियं ? सच्चं 'नत्थि दुज्जणाणं किं पि अवत्तव्वं' ति, अहवा किमणेण
वायावित्थरेण ? एत्तो पाणियं पि पाहामि सुद्धो हं । ततो रत्ता वाहराविओ जूयवालो पुच्छिओ—अणेण सत्थ-
वाहपुत्तेण केत्तियं दविणजायं हारियमासि ? । तेणं संलत्तं—देव ! दस सहस्सा कणयस्स, परं संपयं दिन्ना । रत्ता भणियं—
अरे सिरिगुत्त ! ते सुवन्नसहस्सा दस घरे किं पि अपावमाणेण कत्तो तुमए दिन्ना ? । ते[ण] जंपियं—तुम्ह पसायातो
अज्ज वि पिउणो वि अत्थि तेत्तियं जेत्तियमहमुवञ्जामि । रत्ता भणियं—निरुद्धघरजहिच्छाचारस्स तुह दूरमसहहणिज्जमेयं ।
तेण भणियं—जइ दूरमपच्चओ मज्झ वयणे ता अणुगिण्हउ देवो ममं दिव्वादाणेण । तओ पच्चक्खावला[वा]ओ जायतिव्वकोवेण

१ °ए गुह° प्रतौ ॥ २ वट्टिउं प्रतौ ॥ ३ अपहृतम् ॥ ४ °अण्णो वि° प्रतौ ॥ ५ अघटमानं खरशृङ्गमिव 'व्याहरति' वक्ति ॥
६ अप्राप्नुवता ॥ ७ निरुद्धगृहयथेच्छचारस्य तव दूरमश्रद्धानीयमेतत् ॥ ८ प्रत्यक्षापलापात् ॥

शास्त्रश्रव-
णाधिकारे
श्रीगुप्त-
कथान-
कम् १५।

॥१११॥

नरवइणा निरुविया धम्माहिगरणिया—इमं दुट्ठं देवयापुरओ फालगाहणेण विसोहिऊण मम समप्पह ति । 'जं देवो आणवेइ'
त्ति चालिओ एसो धम्माहिगरणिएहिं । तओ विन्नत्तं सिरिगुत्तेण—देव ! को पुण एत्थ सिरए डाहि ? ति । आवद्ध-
कोवुब्भडभिउडिणा य भणियं नराहिवेण—अहं सिरए होहामि ति । 'जत्थ राया सयमेव सिरोवट्ठावणं कुणइ तत्थ दूरं
पउत्था नयववत्थ' ति हैत्थं वाहरंतो नीओ कारणिएहिं देवयामंदिरं । काराविओ सचेलं ण्हाणं । जलणविदुड्डामरं बाढं धमा-
वियं फालं । तं च सिरिगुत्तेण उम्मुक्ककेसेण सब्बजणसमक्खं सच्चसावणं काऊण पुव्वकालपटियसिद्धदिव्वथं भणमन्तसुमरण-
पुरस्सरं सायरं करयले तहापेच्छंतस्स धम्माहिगरणियलोयस्स हिमसिलासगलं व डुवियमक्खेवेण । अचित्तमाहप्पत्तणओ मणि-
मंताणं न लोममेत्तं पि ज्झामियमेयस्स । तहट्ठियं चेव दिट्ठं करयलं कारणिएहिं । पडिया ताला । 'सुद्धो सुद्धो' ति घोसियं
बंभणेहिं । पक्खित्ता से सेयसुरहिकुसुममाला कंठदेसे कारणिएहिं । निवेइओ एस वुत्तंतो नरिंदस्स । चमकिओ य एसो अवि-
भावियसिरयगहपइन्नापगरणेण परिभाविउं पवत्तो य—

दिव्वगहणेण सुद्धम्मि तक्करे सिरिपरिग्गहपवन्नो । डंडिज्जइ पयडं तक्करो व मिव्वकरं रत्ता(?) ॥ १ ॥

सयमेव सिरयपक्खं लोयसमक्खं पवज्जिऊणाहं । जइ अण्णं चोरं व अण्णं नो निगिण्हामि ॥ २ ॥

ता सच्चवाइणो राइणो ति नूणं इमीए वाणीए । दिज्जउ जलंजली जाव जयमिणं भमउ य अकित्ती ॥ ३ ॥

१ °कोवभड° प्रतौ ॥ २ प्रोविता ॥ ३ शीघ्रं व्याहरन् ॥ ४ अवलनवृन्दभयङ्करम् ॥ ५ सत्यशापनं कृत्वा पूर्वकालपठितसिद्धदिव्यस्तम्भनमन्त्र-
स्मरणपुरस्सरम् ॥ ६ °रणलो° प्रतौ ॥ ७ अविभावितशिरोग्रहप्रतिज्ञाप्रकरणेन ॥ ८ °ण्णो नो न नि° प्रतौ ॥ ९ °लंघली° प्रतौ ॥ १० जगद् इदम् ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥११२॥

परित्यज्य नयवत्ता कलुसउ कलिकालकलिलमखिलजणं । उत्तम-जहन्न-मज्झिममग्गो विं समत्तणं लहउ ॥ ४ ॥
इयं किं व जीविणं देहीणं नयविहीविहीणेण ? । वरमिण्हि नवरि मरणं पच्छा वि अवस्समरियवे ॥ ५ ॥
एवं च विणिच्छइयमरणकायवेण सविसेसं सुमरिया देव-गुरुणो, वाहराविया मंतिणो, साहिओ तेसि निययाभिप्पातो ।
विसन्ना मंतिणो, भणिउं पवत्ता य—देव ! न जुत्तमेयं तुम्हाणं सयलमहीमहाभारसमुद्धरणधीराणं, पैयागरुयपुन्नपब्भारवसउ
च्चिय तुम्हारिसाणमुप्पत्ती, न जहत[ह] संभविणी, ता देव ! अप्पदोसमंगीकाऊण बहुगुणं कजं काउं जुज्जइ । एवं च जाव
पर्यपंता ते चिट्ठंति ताव सणियसणियं पसरिया गरुयमंदिरेसु वत्ता, जहा—देवो अपरिभाविमसिरयंगीकारपेडिण्णावसओ
अप्पणो चोरदंडं काउमुवट्ठिओ त्ति । सुया य एसा वत्ता सत्थवाहेण । ततो अच्चंतमाउलचित्तो तुरियतुरियमागतो एसो
रायमंदिरं, पडिहारनिवेइओ पविट्ठो सभामंडवं, कयरायप्पणामो निसन्नो समुच्चियट्ठाणे । लद्धावसरेण य विन्नत्तमणेण—
देव ! अद्धञ्चुत्तेण मए निसामिया असोयवा का वि वत्ता, आचंदकालियं विज[य]उ देवो, सयं काउं समीहिण अत्थे य देउ
ममाएसं, अहमेव एयस्स अत्थस्स परमत्थओ हेउ त्ति । राइणा भणियं—साहु साहु सत्थाह ! किं भन्नइ तुह पडुभत्तीए ? ।
महामंतिणा भणियं—सत्थाह ! जं तुमए देवस्स पुत्तसंतियं दुव्विलसियं साहियं तं किं उद्देसमेत्तओ ? पच्चक्खदंसणाओ ?
पच्चइयमाणुसकहणाउ व ? त्ति साहेसु अवितहं । सत्थवाहेण भणियं—किं देवपायाणं सर्वमिचारं कयाइ कहिज्जइ ?

१ परित्यज्यताम् ॥ २ अपि समत्वं, विषमत्वं वा ॥ ३ प्रजाशुरूकपुण्यप्राग्भारवशतः ॥ ४ अपरिभाविमसिरोऽङ्गीकारप्रतिज्ञावशतः ॥ ५ पडिप्प-
वेसओ प्रती ॥ ६ प्रत्ययिकमात्रकथनात् । प्रत्ययिकः—विश्वस्तः ७ सव्यभिचारम् ॥

समागओ म्हि । ता देव ! पुव्वमणागमणस्स संपइ समागमणस्स य एयं निमित्तं ।
इण्हि च देवो पसायं काऊण घरसारसवस्सं एवंविहारवराहकारिणो मे गेण्हउ त्ति । राइणा भणियं—सत्थवाह ! कहं
तुमं अवराहकारी । सत्थवाहेण भणियं—अवराहकारिणं जणं पोसंतो कहमिव नावराहकारी ? , यतः—
चौरश्चौरापको मन्त्री मर्मज्ञः काणकक्रयी । अन्नदः स्थानदश्चैव चौरः सप्तविधः स्मृतः ॥ १ ॥
अओ किमवरं देवपायाणं सीसइ ? । राइणा जंपियं—वीसत्थो भव, सोयत्तं चेव तुह धणमम्हाणं, निरुव्विग्गो वच्चसु
सणिहं । ततो दावियतंबोलो पडिगओ सत्थवाहो सणिहं ।
एत्थंतरे सुयदंडारोवियसाहुलो 'अनाओ अनाउ' त्ति पोकरंतो पविट्ठो पउरवणियलोगो । 'किमेयं ?' ति ससंभमं पुच्छियं
रन्ना । निवेइयं च पडिहारेण दूरावणयमउलिणा, जहा—देव ! चोरमुसियसवसारं सोमसिद्धिमणुवत्तयंतो पहाणजणो
देवदंसणूसुओ चिट्ठइ त्ति । राइणा भणियं—तुरियं पवेसेहि । 'जं देवो आणवेइ' त्ति पवेसिओ लोगो, उव्वणीयमहरिहपा-
हुडो पायपडणपुरस्सरं विन्नविउं पवत्तो य—देव ! बाढमसमंजसमेयं, जमेवं विजयंते वि देवे परिभमणसीले वि दंडवा-
सियजणे घरसारो मुसिज्जइ । राइणा भणियं—अरे दंडवासिय ! को एस वुत्तंतो ? । तेण वागरियं—देव ! जइ अन्नत्तो
कत्तो वि तक्करागमो हवइ त्ति ता अम्हे मोसैरित्थं नित्थरामो । रन्ना भणियं—जइ एवं ता पुरीवत्थवा चेव चोरा ? साहु

१ 'वहारका' प्रती ॥ २ स्वायत्तम् ॥ ३ भुजदण्डारोपितशास्त्रः 'अन्यायः अन्यायः' इति पूकुर्वन् ॥ ४ उपनीतमहार्हप्राभृतः ॥ ५ 'मोषरिक्थं'
चौर्यद्रव्यं निस्तरामः ॥

शास्त्रश्रव-
णाधिकारे
श्रीगुप्त-
कथान-
कम् १५ ।

॥११२॥

देवमहसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥
॥११३॥

कथं कथं तुह परिस्समो ? । तेण भणियं—किं तुम्ह एण ? [जं] कजं तं साहह ति । ततो सिद्धो तेहिं तहाविहसत्थाहसु-
यगहियफालवुत्ततो । सम्मं परिभावि य भणियमणेण—मह समक्खं गेण्हावेह तं सत्थाहसुयं फालं जेण सुणह जहट्टियं ति ।
'तह' ति पडिवन्नं सवेहिं । गया य वीयदिणे पुव्वोवइट्ठदिवदेवयाभवनं । उव्वेविट्ठा समुचियट्ठाणेसु नरिंदाइणो । आसीणो
एगत्थ कुसलसिद्धी । पगुणीकओ उग्गीरियफारफुलिंगजालो फालो । वाहरिओ सत्थाहपुत्तो, वुत्तो य—अरे ! जइ सच्चं
सुद्धसमायारो ता गिण्हसु इमं । पुव्वट्ठिईए पयट्ठो एसो तग्गहणत्थं । एत्थंतरे कुसलसिद्धिणा परविज्जाछेयकारिणा मंते-
णाभिमंतिऊण अक्खया पक्खित्ता चाउदिसिं । तप्पभावेण न जायं दिव्वथंभणं । दड्ढा फालग्गिणा सिरिगुत्तस्स पाणिणो ।
उच्छलिओ नरवइस्स जयजयारवो । 'जहत्थनामो' ति पूइओ कुसलसिद्धी पंचंगप्पसायप्पयाणेण । इयरो निरुद्धो
रायपुरिसेहिं । जायं पुरीए परंमपमोयभरनिभरनच्चंतरामायणं महया रिद्धिसमुदएण वद्धावणं । कयभोयणाइकिच्चो य
पमुइयमाणसो आसीणो अत्थाणीमंडवे राया । कयं च मंगेलीयमुत्तममुत्ताकलावाइसमप्पणेण सत्थवाहपमुहपहाणजणेण
रायसन्निहियलोएण य ।

एत्थंतरे विन्नत्तं रायपुरिसेहिं—देव ! तुम्ह संसयतुलारोवियजीवियस्स को दंडो कीरउ ? ति । राइणा भणियं—अक्ख-
यसरीरं चेव तं वरागमेत्थाऽऽणेह ति । ततो सो तेहिं उवणीओ रायसभाए विगयजीविउ व निरुच्छाहो । संभासिओ राइणा—
अरे सत्थवाहसुय ! को एस वइयरो ? ति । तेण वुत्तं—देवो जाणइ । राइणा भणियं—तहावि असंखुद्धमणो साहेहि

१ 'विट्ठो स' प्रती ॥ २ 'त्थमेत्थं' प्रती ॥ ३ 'पाणी' इत्ती ॥ ४ परमप्रमोदभरनिर्भरवृत्त्यद्रामाजनम् ॥ ५ माङ्गलिकम् उत्तममुक्ता- ॥

शास्त्रश्रव-
णाधिकारे
श्रीगुप्त-
कथान-
कम् १५ ।

॥११३॥

परमत्थं । 'जं देवो आणवेइ' ति पयट्ठो सो कहिउं, जहा—पुव्वकाले कालसीहो नामं कउलायरिओ समागओ आसि,
समाणसीलत्तणेण य तेण समं मम जाया परममेत्ती, बाढं परिओसिओ य सो मए अणवरयमइरापाणपणामणाइणा,
अन्नया तेण देसंतरं वच्चंतेण 'परमोवगारि' ति मे दिन्ना दिव्वथंभणाइणो मंता, तम्माहप्पेण य एत्थं मए अप्पा विनडिउ
ति । मंतिणा भणियं—अरे महापाव ! न केवलमप्पा विनडिओ तुमए, देवो वि संसयतुलमारोविओ । सत्थवाहसुएण
भणियं—एवमेयं, ता देह आएसं जेण अत्ताणं सत्थघाय-तरुल्लंबणाइणा वावाएमि ति । राइणा जंपियं—संदुक्कम्मणा वि
हणिज्जसि लंगो । किंच—

एवंविहदूरमकज्जमप्पणा काउमुज्जमंतस्स । जुज्जइ तुज्ज विणासो केवलमाजम्ममेत्तस्स

॥ १ ॥

लज्जिज्जइ सत्थाहस्स होउ ता दाणि दंसणेण ते । जइ सुचिरजीवियत्थी ता उज्जसु झत्ति मज्ज महिं

॥ २ ॥

एवं च रत्ता वुत्ते किंकरनरेहिं निट्ठाडिओ सो रायमंडवाओ, धिकारिजंतो य नीहरिओ नयरीओ, पयट्ठो गंतुमुत्तरावहं ।
अइकंतपुव्वपुहइपालदेसो य वीसंतो कइवयदिणाइं एगत्थ सन्निवेसे, चित्तिउमाढत्तो य—अहो ! तेण पावकारिणा कुसल-
सिद्धिणा मंतवाइणा कहमहमकारणवेरिणा एवंविहं दुत्थावत्थं उवणीओ ? तुंको नियसुहि-सयण-धणाणं दूरदेसातिहित्तणम-
णुपत्तो, ता होही तं किं पि दिणं जत्थ सो सहत्थेण मए हंतवो ति । एवं च सो सामरिसो गामा-ऽऽगरेसु परिभमंतो गओ

१ 'म कुला' प्रती । नाम कौलाचार्यः ॥ २ 'ओयसि' प्रती ॥ ३ मदिरापानार्पणादिना ॥ ४ 'त्थम्मए' प्रती ॥ ५ अत्तणं प्रती । आत्मानम् ॥
६ स्वदुष्कर्मणाऽपि ॥ ७ निर्भाग्यः ॥ ८ अतिक्रान्तपूर्वपृथ्वीपालदेशश्च ॥ ९ भ्रष्टः ॥

देवभइसरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो।
॥११४॥

गयपुरे । दिट्ठो य तत्थ भवियवयावसेण धीहीए उवविट्ठो समीवागयाकुसलो कुसलसिद्धी । ततो अविमरिसियजुत्ताऽ-
जुत्तेण अंतोवियंभंतकोवानलेण अन्नस्स तिकखग्गखग्गधेणुणा निदयं निहओ एसो, गओ य पंचत्तं । सिरिगुत्तो य पला-
यमाणो पाविओ आरक्खियपुरिसेहिं, बद्धो समप्पिओ कारणियाणं । पुच्छिओ सो विणासकारणं । जहावट्ठियं सिट्ठमणेणं ।
कारणिएहिं भणियं—जइ एवं तहावि

विजंतम्मि नरिंदे नयमग्गवियारणाए हुंतीए । सहसाकरणमजुत्तं सेसं पि हु किं पुण विणासो ? ॥ १ ॥

दोसाण संभवे वि हु अन्नोन्नविणासणं जणेऽणुचियं । सच्छंदं चिय इहरा अमाणुसं जायइ जेयं पि ॥ २ ॥

जइ रे ! वेरी तुह एस होइ ता कीस अम्ह न कहेसि ? । सयमेव कुणसि दंडं एवं सइ दोसवंतो सि ॥ ३ ॥

आरोवियम्मि दोसे कारणियनरेहिं सो तओ वज्झो । अहिगारिणा निउत्तो तरुम्मि उल्लंघणविहीए ॥ ४ ॥

अह भयभरपकंपंतकाओ चालिओ आरक्खिगेहिं, नीओ वज्झट्ठाणं, निबद्धा कंठदेसे निडुरा रज्जू । भणिओ य तेहिं—
आसु रे ! सुदिट्ठं कुणसु जीवलोयं, सुमरसु इट्ठदेवयं, निदोसा इह अम्हे, तुह दुविलसियाइं चेव एत्थमवरज्झंति चि । तओ
तं भयथरहरंतदेहं किंकायवयवाउलं उल्लंघिऊण साहिसाहाए गया सं ठाणं निउत्तपुरिसा । सो य कट्ठिणकंठपासयसंरुद्धस-
मीरप्पयारो गलनाडीनिबिडावेदविहडियचक्खुवावारो

१ 'पुरि । दि' प्रती ॥ २ वीथ्याम् ॥ ३ ततोऽविमृष्टयुक्तयुक्तेन अन्तर्विजृम्भमाणकोपानलेन ॥ ४ नयमार्गविचारणायां भवन्त्याम् ॥ ५ जगद् ॥
६ असु प्रती ॥ ७ एवम् प्रती ॥ ८ भयकम्पमानदेहं किं कर्तव्यताव्याकुलम् ॥

शास्त्रभव-
णाधिकारे
श्रीगुप्त-
कथान-
कम् १५।

॥११४॥

अवि चलइ चलंतुत्तुंगसिङ्गगलगामरैमिहुणयकीलारामरम्मो सुमेरू ।

अवि सुयइ मयंको हँववाहप्पवाहं, किरइ तिमिरपूरं नूण खरो वि दूरं ॥ १ ॥

अवि सुसइ समुदो लोलकल्लोलरोलाउलियमयंर-मीणऽकंतपेरंतभागो ।

न उण वयणमम्हं ता वियप्पं विमोत्तुं, कुणह जमिह जुत्तं किं खमं वोत्तुमन्नं ? ॥ २ ॥

इमं च तं निच्छयं सुणिऊण, सुहुमबुद्धीए वीमंसिऊण परोप्परं, जंपियं मंतीहिं—देव ! अवितहवयणो सत्थवाहो ता
होयवमेत्थ मंताइसामत्थेणं, न अन्नहा एस वइयरो एवं संभवइ, सुंवंति य मंताइविहिणा दिव्वत्थंभणविहीओ असाहूणं पि,
तदेवथाउ वि कयाइ निरहिट्ठाणा भवंति चि, अत एवोच्यते—“दिव्यस्य दिव्या गति”रिति, ता एत्थ विसिद्धमंतवाइणो
समक्खं दिव्वगहणं जुज्झइ चि ।

एत्थंतरे पायपणामपुवं विन्नत्तं पडिहारेण—देव ! दुवारे कुसलसिद्धी नाम सिद्धमंतो असेसदेसपसिद्धो सिद्धसम्म-
पुरोहिंएण तुम्ह दंसणत्थं उवणीओ वट्ठइ चि । रन्ना जंपियं—सिग्गं पवेसेसु । ‘तह’ चि पवेसिओ पडिहारेण एसो, दिन्ना-
सीवाओ य चेडंदिन्ननियडासणे आसीणो य, सायरं संभासितो रन्ना । लद्धावसरेहि य पुच्छिओ मंतीहिं—भो सिद्धमंत !

१ 'ङ्गल' प्रती । चलदुत्तुङ्गशृङ्गाप्रलग्नमरमिथुनककीडारामरम्यः ॥ २ 'मिद्दण' प्रती ॥ ३ हव्यवाहः—अग्निः ॥ ४ लोलकल्लोलरोलाकुलितमकरमी-
नाकान्तपर्यन्तभागः ॥ ५ 'यणमीणकंतपे' प्रती ॥ ६ तं निच्छय सु प्रती ॥ ७ श्रूयन्ते ॥ ८ 'लबुद्धी' प्रती ॥ ९ 'हियण तुम्ह तुम्ह'
प्रती ॥ १० चेटदत्तनिकटासने ॥ ११ रन्ना प्रती ॥

देवमहसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।

॥११५॥

वंलंति भासितं मिच्छा तुच्छा मेच्छ व बालिसा । दीहं दुद्धमपेच्छता जणाओ गंजणं तहा ॥ ३ ॥
रिक्का चोरिककजेण सज्जो सज्जंति विकमं । न मुणंति णं से भावि बंधणुल्लंघणाइयं ॥ ४ ॥
गिज्झंती य पुरंधीसु रुव-लायन्नमोहिया । विवज्जंति पयंग व पईवग्गसिहासु य ॥ ५ ॥
खेत्त-धन्न-हिरन्नाइममत्तददतंतुणा । बंधं[ति] बाढमप्पाणं कोसियार व कीडया ॥ ६ ॥
दुब्बारवेरिसंकासचित्तवावारवाउला । किंमिकिन्नंगसाण व निच्चंति न कहिं पि हु ॥ ७ ॥
एवं विरुद्धचेट्ठार्हि अप्पाणं अप्पणा जणा । हणंति ही ! महामोहजोहमाहप्पमेरिसं ॥ ८ ॥

एयं च पट्टिज्जमाणं निसामिऊण वीमंसिऊण य चित्तिमणेण—अहो ! सुपट्टियं जहावत्थियत्थपडिबद्धं, ता किं एयस्स समीवे गंतूण पडिवालेमि मुहुत्तमेत्तं ? पुच्छामि य करणिज्जायं ? धम्मिओ को वि एस संभाविज्जइ एवंविहसुपट्ठणाओ, अहवा सवत्थ वि अविस्सासो जुत्तो, विसेसओ अम्हारिसाण पडिकूलविहीणं, ता सिग्घमवक्कमामि एत्तो—त्ति पट्टिओ मंद-मंदमुक्कचरणो एगदिसिविभागेण । जाव य वणनिउंजमज्जेण कित्तियं पि भूभागं गओ ताव अत्थमिओ मायंडो । पांसंडि-दंडखंडेहिं व संज्झंभरायरेहानिवहेहिं मंडिओ गयणमंडवो, उंढतमकंडसंपिडियं व मउलियं कमलसंडं, सनीडं पडुच्च

१ म्लेच्छाः ॥ २ जनेभ्यः तिरस्कारम् ॥ ३ 'रिक्ताः' स्वच्छन्दाः चौर्यकार्येण ॥ ४ ण न सो भां प्रतौ न जानन्ति खलु तस्य भावि । अत्र 'ण' इति खल्वर्थे ॥ ५ गृध्यन्ति ॥ ६ 'गगसुद्धा' प्रतौ ॥ ७ दुब्बार' प्रतौ ॥ ८ सङ्काशः—समानः ॥ ९ कृमिकीर्णाङ्गश्वाना इव स्थिरीभवन्ति न कुत्रापि हि ॥ १० पसं' प्रतौ ॥ ११ सन्ध्याभरागरेखानिवहेः ॥ १२ उद्दण्डतमःकाण्डसम्पिण्डितमिव मुकुलितम् ॥

उड्डियं कारंडव-भारुंडपमुहपक्खिक्कुडुंबं, पंरिपिक्कदाडिमीफलविसरो व किं पि अरुणो पंसरि[ओ र]यणियरो, सुमरियनियनि-यनिवासाइं नियत्ताइं दिसिमुहेहिं तो मय-महिस-गय-गवयजूहाइं । ततो चित्तिमणेण—न जुत्तमित्तो गमणं, सपच्चवाओ खु एस प्पएसो । ततो गंभीरसाह-प्पसाहाउलस्स वडविडविणो आरुहिऊण पमुत्तो साहाए । जाव य साहुपट्टियं परिभाविं तो अच्छइ ताव जाममेत्ताए गयाए रयणीए समागओ तत्थ वडकोडरे मणुयभासुल्लावकुसलो एगो सुगो । अब्भुट्ठिओ सुगीए, पुट्ठो य—किं एत्तियवेलाविक्खेवकारणं ? तेण भणियं—अच्छरियभूयं भवदुब्बिलसियं साहिउं पि न तीरइ । तीए जंपियं—सवहा साहेहि ताव । सुगेण भणियं—सुणसु,

अहं हि अज सरस्सइतरंगिणीतीरे केयारफारपरिमलुग्गारकलमकणकवलणमाकंठमणुट्ठिऊण पडिनियत्तं तो एत्तो अदूर-तरतरुसण्डमंडणभूयमसोगतरुवरं पत्तो, वीसंतो य तस्स साहाए । दिट्ठो तीए हेट्ठुट्ठिओ विजियकलयंटाए भारईए धम्ममा-इक्खमाणो एगो समणो एगस्स विज्जाहरजुवाणस्स । संबुद्धो य सो तस्स धम्मकहाए । पाएसु य भत्तिसारं निवडिऊण पुच्छिओ णेण सो नियपुब्बजम्मो त्ति । जहावट्ठिओ य सिट्ठो सो तेण भगवया । पहिट्ठो विज्जाहरजुवाणो । ततो मज्झ वि जायं परमकोऊहलं । ओयरिऊण तरुसाहाओ पडिओ हं साहुचरणेसु । रत्तासोयपल्लवपडिच्छाएण य पाणिणा परामुट्ठो हं पट्ठीए साहुणा, पुच्छिओ य—वच्छ ! किं कीरउ ? त्ति । मए भणियं—भयवं ! पसीयसु, साहेसु किं मए पुब्बमवे कयं

१ परिपक्व—॥ २ 'प्रसृतः' उदितः 'रजनिकरः' चन्द्रः ॥ ३ 'साइन्नियं' प्रतौ ॥ ४ केदारस्फारपरिमलोद्गारकलमकणकवलनं आकण्ठं अनुष्ठाय प्रतिनिवर्त्तमानः इतोऽदूरतरतरुसण्डमण्डनभूतम् ॥ ५ 'एन य' प्रतौ । प्रतिच्छायेन—तुल्येन ॥

शास्त्रश्रव-
णाधिकारे
श्रीगुप्त-
कथानकम्
१५ ।

॥११५॥

शुकस्य
कथा

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥११६॥

जेणेवं तिरियत्तणमणुपत्तो म्हि ? । साहुणा वुत्तं—आयन्नसु,
सावत्थीवत्थवो भवो तं भवभएण निक्खंतो । घरवासाओ वेत्तुं पव्वजं सुगुरुमूलम्मि ॥ १ ॥
छट्ट-उट्टमाइनिट्टुरतवोविसेसं सँमायमायरिउं । पज्जंते वि हु तंदकयपडियारो वंतरो जाओ ॥ २ ॥
तत्तो य चुओ भइय ! मायादोसेण तेण तिरियत्तं । अणुभवसि संपइ तुमं ता एत्तो कुणसु जं जुत्तं ॥ ३ ॥
तो पुँवजाइसुमरणरणयसमुच्छलंतमुच्छो हं । ठाऊण विवन्नो इव खणमेकं जायपडिवोहो ॥ ४ ॥
परिभाविंत्तो सुत्तं पुवं पढियं पि इण्हि पढियं व । संजायभवविरागो तओ मुणिं भणिउमादत्तो ॥ ५ ॥
भयवं ! किमिण्हि कीरइ ? कीरो हं तुम्ह पायसेवाए । दूरमजोग्गो जोग्गो य नेव तह सव्विरईए ॥ ६ ॥
न य तिरियजीवियवे माँयमई मज्झ थोयमेत्तं पि । न य तीरइ अकलंको जिणधम्मो काउमिमिणा मिं ॥ ७ ॥
ता भयवं ! कहसु ममं किं तित्थं सुप्पसत्थमच्चत्थं ? । उज्झामि जत्थ जीयं सत्थुदिट्ठेण विहिणा हं ॥ ८ ॥
मुणिणा सिट्ठं तित्थं न विसिट्ठं पुंडरीयसेलाओ । सिट्ठाओ जहिं पुंडरियपमुहसाहुण कोडीओ ॥ ९ ॥
जइ एवं ता भयवं ! तित्थे तत्थेव अणसणं काहं । मुणिणा भणियं सिज्झउ निव्विग्घं वंछियं तुज्झ ॥ १० ॥
ता तुज्झ पिए ! इह-पारभवियमिच्छुकडं अहं देमि । खमियवं सवं सुयणु ! मज्झ थोवं पि अवरद्धं ॥ ११ ॥
एवं च वइयरं से तदेगचित्तो सु[णित्तु सि]रिगुत्तो । तं चिय मुणिउं साहुं सुगमेवं भणिउमादत्तो ॥ १२ ॥

१ समायं आचर्य ॥ २ तदकृतप्रतीकारः ॥ ३ पूर्वजन्मस्मरणोद्देगसमुच्छलन्मुच्छः अहम् । स्थित्वा विपन्न इव ॥ ४ मयं प्रती । मायामतिः ॥ ५ मया ॥

गयणमिव महीए भूमिवट्ठं व वोमे, दिसिंणमिव चके ट्ठावियं कप्पयंतो ।
अगणियससिजुण्हा-वण्हि-मायंडतेयपसरतिमिरफुरंतं (?) मन्नमाणो व लोयं ॥ १ ॥
कहकह वि महं मुकं....पसंपायपीडाविहुरमभिरदेहक्खेवसंतुट्ठपासो (?) ।
खरपवणपणुन्नो तालरुक्खो व सक्खा, तयणु निवडिओ सो भूमिवट्ठे विचिट्ठो ॥ २ ॥

अह सिसिरसमीरणवसओ मणागमुवसंतदेहदाहो खणंतरेणोवलद्धचेयणो पच्चुज्जीवियं व अप्पाणं मुणंतो सणियसणियं
मसाणपएसओ पलाणो । 'जइ पुण कोइ अणुमग्गेण लग्गिज्झइ' चि पयट्ठो पविट्ठो एगत्थ वणनिगुंजे । तहिं च वेणु-
वीणाविजइनिनायं कत्तो वि समुच्चरंतं निसामिऊण भयतरलच्छं तरुखंधंतरिओ सव्वतो दिसं पेच्छिउं पवत्तो । दिट्ठो य
अणेण एगो सज्झायं कुणंतो महातवस्सी । तं च दट्ठूण चित्तियं भयसंभंतेण अणेण—मन्ने एस कोइ अमुणा केँयवेणं इय गहणे
वट्ठन्तो अम्हारिसाण पलोयणं कुणइ, ता रुक्खंतरिओ चेवं सुणामि । 'किं एस पढइ ?'—चि तस्सवणत्थं निउत्तो सवणो ।
एत्थंतरे पढियं साहुणा, जहा—

इंदिउँदामदोघट्टसंघसंघट्टणट्टिया । पयट्ठंति अकिच्चेसु अँणुप्पित्थमणा जणा ॥ १ ॥
कुणंति जीवसंघायघायमायमुहेसिणो । असंखतिकखदुक्खोहखोहं तत्तो णवेक्खिउं ॥ २ ॥

१ भूमिपृष्ठम् ॥ २ 'सिमणं' प्रती ॥ ३ 'विचेष्टः' मूर्च्छितः ॥ ४ कैतवेन ॥ ५ 'व मुणा' प्रती ॥ ६ इन्द्रियोद्दामहस्तिस्त्वसङ्घट्टनस्थिताः ॥
७ अत्रस्तमनसः ॥ ८ आत्ममुखैषिणः ॥ ९ 'त्तो नवे' प्रती ॥

शास्त्रश्रव-
णाधिकारे
श्रीगुप्त-
कथानकम्
१५ ।

शुकस्य
पूर्वभवः

॥११६॥

देवभद्रस्रि
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥११७॥

सि, इण्हि पि तह कहंचि वट्टसु जह परममुच्चइसुवेइ पुवपुरिसकमो, पसरइ सरयससहरुज्जला किच्ची, सामलीभवन्ति खलयणाण वयणाइं, हवसि पढमो सप्पुरिसाणं ति । सिरिगुत्तेण जंपियं—किं बहुणा भणिणं ?

अणुमुंचामि समग्गं दुन्नयमग्गं पवड्डियवियारं । जं सिक्खाए लग्गइ अणग्गलं पि हु मनो मग्गे ॥ १ ॥

तम्हा न कायवो ताय ! मइ अविस्सासो ति । ततो जहतह पुंवाणीयपणियविक्रयं काऊण सनयरीहुत्तं नियत्तो सत्थाहो । महरिहपाहुडपुवयं दिट्ठो राया, [कहिया य] सिरिगुत्तवत्ता । पवेसितो य सो राइणा महाविभूर्इए ।

अह सिरिगुत्तो जिणधम्मकम्मकरणेकवट्ठपडिबंधो । पुरिसत्थेसु पयट्ठो तह जह किच्ची परं पत्तो ॥ १ ॥

अप्पुवापुवं समयसत्थमणवरयमेव य सुणंतो । वेरंग्गावड्डियमई परिभाविंती तयत्थं च ॥ २ ॥

सत्तीए अणुरूवं बारस वि वयाइं फासमाणो य । सुग्गमेव संभरंतो कालं वोलेइं स महप्पा ॥ ३ ॥

अवरवासरे य रयणीए पढमपओसे कयचिईवंदणस्स सामाइयड्डियस्स सिरिगुत्तस्स समुज्जोइयदिसिमंडलो नियरुय-विणिज्जियाखंडलो समागओ एगो देवो । कयसायरपणामो य पुच्छिउं पवत्तो—मो सिरिगुत्त ! अवि निव्वहइ बाहावि-रहियं हियाणुट्ठाणं ? । सिरिगुत्तेण भणियं—बाहं निव्वहइ देव-गुरुपसाएण, सविसेसं च सुगाणुभावाओ । देवेण जंपियं—को पुण सो सुगो ? । ततो सिरिगुत्तेण सिट्ठो तदुवयारखुत्तंतो । 'अविस्सुमरिओवयारो मँहाणुभावो' ति परितुट्ठो तियसो

१ अनुमुच्चामि समग्रं दुर्नयमार्गं प्रवर्धितविकारम् । यत् शिक्षया लगति अनर्गलं अपि हि मनो मार्गे ॥ २ पूर्वाणीतपण्यविक्रयं कृत्वा स्वनगर्यभिमुखं निवृत्तः सार्थवाहः ॥ ३ अपुष्वा प्रती ॥ ४ वैराग्यापतितमतिः ॥ ५ अतिवाहयतीत्यर्थः ॥ ६ अविस्मृतोपकारः ॥ ७ मभाणु प्रती ॥

भणइ—सिरिगुत्त ! परियाणसि तं सुगं ? । सिरिगुत्तेण भणियं—कहासेसभूयस्स कत्तो तस्स परिचाणणं ? । तओ सिट्ठं देवेण, जहा—सो अहं सुगो पुंडरियगिरिकयाणसणो सणंकुमारे कप्पे देवत्तणेण उववन्नो, संपयं च तुह समीवे धम्मथिरीकरणत्थं पओयणंतरकहणत्थं च आगओ म्हि । सिरिगुत्तेण भणियं—सम्मं कयं, पसायं काऊण साहेसु पओयणं-तरं । देवेण भणियं—इओ दिणाओ सत्तमे दिवसे तुह जीवियंतो होही, ता सम्मं धम्ममाराहेज्जसु—त्ति संसिऊण तेण बाढम-भिनंदिज्जमाणो सट्ठाणं गओ तियसो ।

सिरिगुत्तो वि तस्स वयणाणंतरमेव [कय]जिणाययणपूयामहिमो पूजियसंघो खामियसव्वसत्तो दिव्वणाणिणो विज-यसूरिणो समीवे संथारयदिवस्वं पवज्जिय कयाणसणो पंचनमोकारपरो मरिऊण दिवं ग[उ] ति । पत्थावे य नयरीजणेण पुच्छिओ सूरि—भयवं ! अच्चंतनिद्धंघससमायारो वि भविय सिरिगुत्तो कहमेवंविहविसुद्धविवेयजुत्तो संवुत्तो ? । सूरिणा भणियं—सत्थसवणं एवंगुणजणगं ति, तुम्हाण वि एत्थ उज्जमो जुत्तो ति । किंच—

सदसदिति विवेका[त्] त्यक्तशङ्काकलङ्कोऽशुभकरमिह वस्तु प्रक्रमेत प्रहर्तुम् ।

स च भवति विवेकः शास्त्रशुभूषयैव, श्रमविरहितचित्तस्तेन तस्यां यतेत ॥ १ ॥

स्वयमपगतबोधः प्राणिवर्गः समग्रः, कलिकलिलवशाद् वाऽतीन्द्रियज्ञो न कश्चित् ।

यदि जिनमतमेतत् सूर्यवज्राभविष्यत्, किमिव हि न तदानीं दौस्थ्यमाप्स्यन्नोऽयम् ? ॥ २ ॥

१ प्रयोजनान्तरम् ॥ २ सम्मं प्रती ॥ ३ लङ्कः, शुभं प्रती ॥

शास्त्रश्रव-
णाधिकारे
श्रीगुप्त-
कथानकम्
१५ ।

॥११७॥

शास्त्रश्रवण-
फलं तदु-
पदेशश्च

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥११८॥

शिवपथरथकल्पं ध्वस्तकं द्वादिजल्पं, निरुपहति च नेत्रं धीमहोद्यानचैत्रम् ।
स्मररिपुजयश्च श्रीजिनोद्दिष्टास्त्रं, भवभयमपहन्तुं नाप्नुयात् कोऽधिगन्तुम् ?
इतीहमानैर्मनुजैः समृद्धिं, गुणावलीनां च सदाऽभिवृद्धिम् ।
जिनेन्द्रशास्त्रश्रवणाभियोगः, कार्यो निरस्ताखिलदुःखयोगः

॥ ३ ॥

॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे शास्त्रश्रवणाधिकारे श्रीगुप्तकथानकं समाप्तम् ॥ १५ ॥

सिद्धंतसत्थसवणुब्भवंतनिम्मलविवेयपैडिहत्था । अब्भुच्छहंति दाणे ता तव्विहिमिण्हि वोच्छामि
पढममिह नाणदाणं वीयं अभयप्पयाणमक्खायं । धम्मोवग्गहहेउं तइयमुवट्ठंभदाणं ति
नाणं चिय स-परसरूवपयडणे नूण पायडपभावं । ता तदाणे चिय पढममुज्जमो जुज्जए काउं
दिक्खेणऽमुणा जीवो विन्नाया होइ बंध-मोक्खाणं । पुन्नाणं पावाण य तदुच्चियकिच्चाणुरागी य
पावपरिहारपरमो पुन्नोवज्जणसमुज्जओ य भवे । इह-परलोए य सुही नाणपयाणप्पसाएण
दाणाणं सेसाणं कत्तो वि कहिंचि दीसइ विणासो । दिज्जंतस्स वि निचं वुड्ढि चिय नाणदाणस्स

॥ १ ॥

॥ २ ॥

॥ ३ ॥

॥ ४ ॥

॥ ५ ॥

॥ ६ ॥

१ कुत्सिता वादिनः कद्वादिनः—दुर्वादिन इत्यर्थः ॥ २ श्रीजनो° प्रती ॥ ३ °न्तुं प्राप्नुयात् क्रोधेन° प्रती ॥ ४ सिद्धान्तशास्त्रश्रवणोद्भवनिर्मल-
विवेकपूर्णाः । अभ्युत्सहन्ते ॥ ५ °पडहं° प्रती ॥ ६ विज्ञाता ॥ ७ °दुच्चियं° प्रती ॥

ज्ञानदाना-
धिकारे
धनदत्त-
कथान-
कम् १६ ।

ज्ञानदानम्

॥११८॥

तिरितो वि तुमं धन्नो कयपुन्नो जेण सो महासाहू । सक्खाऽभिवंदिओ पुच्छिओ य संदेहसंदोहं ॥ १३ ॥
परमेगोऽहमधन्नो दिट्ठो वि स दुट्ठवुद्धिणा जेण । नो वंदिओ न पुट्ठो तहसज्झायं कुणंतो वि ॥ १४ ॥
हा पावजीव ! अज्ज वि जवियवो अइचिरं तए अप्पा । चित्तामणि व स मुणी जेमवन्नानिब्भरं दिट्ठो ॥ १५ ॥
वोक्कंतवत्थुपरिसीयणेण किं वाऽमुणा ? मुणिज्ज तुमं । सयमुणियकज्जतत्तो ता कह जं मज्झ करणिज्जं ? ॥ १६ ॥
देव-गुरु-धम्मतत्ताइ तयणु सव्वं सुणेण से कहियं । सत्थसवणे य जेतो उवइट्ठो इट्ठसिद्धिकरो ॥ १७ ॥
कयखामणो य तेसिं सुगो गओ वंछियत्थकरणाय । सिरिगुत्तो वि दुहट्ठो तओ पयट्ठो पहे गंतुं ॥ १८ ॥
सो य महीधरसत्थवाहो सनिकारनगरनिवासियसुयसंतावेण सगिहे ट्ठाउमपारयंतो अत्थोवज्जणकइयवेण नीहरिओ
उत्तरदिसाभिमुहं । अन्नया गाम-नगराइसु सिरिगुत्तमुद्धिं कुणंतो कम्म-धम्मसंजोएण गयउरमइक्कम्म केत्तियभूभागे
दिन्नावासो जाव चिट्ठइ ताव सिरिगुत्तो ततो तरुगहणाओ अइतो संपत्तो तं पएसं । पच्चभिन्नाओ सत्थाहेण, उवगूहिओ
सिणेहसारं, सायरमापुच्छिओ परिभमणवुत्तंतं । सिट्ठो य जहट्ठिओ नयरीनिग्गमाओ कीरदंसणावसाणोऽणेण नियवइयरो ।
तं च सोच्चा अंसुयपूरपूरिजंतलोयणेण सदुक्खावेगगगरसरं भणियं सत्थाहेण—पुत्त ! को इमो कालो अम्ह अत्थोवज्जणस्स ?
केवलं तुह पवासाणंतरमेव समुप्पन्नदेहदाहो तुमं चेव पलोइउं गिहाओ निग्गओ म्हि, ता पुत्त ! सुंदरं जायं जं तुमं दिट्ठो

१ तिर्यंगपि ॥ २ यद् अवज्ञानिर्भरं दृष्टः ॥ ३ °रिमोयं° प्रती । व्युत्क्रान्तवस्तुपरिशोचनेन ॥ ४ स्वयंज्ञातकार्यतत्त्वः ॥ ५ यत्नः ॥ ६ सनि-
कारनगरनिर्वासितसुतसन्तापेन । निकारः—तिरस्कारः ॥ ७ °इवयवे° प्रती । —कैतवेन ॥ ८ अश्रुपूरपूर्यमाणलोचनेन सदुःखावेगगद्गदस्वरम् ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामनगु-
वाहिगारो ।
॥११९॥

सिग्धं पवेसेह । पवेसिया ते अणेणं, आपडिया रन्नो चलणेसु, खित्तो लेहो । सयमेव वाइओ नरिंदेण, जहा—
स्वस्ति । मागधवसुधासुधाधामानं श्रीजयचन्द्रं महानरेन्द्रं सुरतरङ्गिणीपरिसरवसुन्धराधिपत्यनियुक्तः सदाऽऽदेश-
कारी कुरुदेवः पञ्चाङ्गप्रणिपातपुरःसरं प्रणम्य विज्ञपयति । यथा—कुशलं देवपादानुस्मरणात् । केवलं 'शैवलनामा सीमा-
लमेदिनीपालः प्रतिहतसमीपग्रामो देवदेशमुपद्रवति' इति श्रुत्वा देव एव प्रमाणमिति ॥
एवं च वाइऊणं राया पसरंतकोवपम्भारो । अरुणनयणप्पहाहिं अकालसंज्झं व दावितो ॥ १ ॥
रे रे ! पेच्छह पेच्छह पसुत्तकेसरिसिरिगगकंडुयणं । सेवालो बालो इव कह काउमुवड्डिओ दुड्डो ? ॥ २ ॥
पैउरकरि-तुरय-रहवर-वीरुम्भडमिलियसयलमहिवालं । बैहिया ट्ठावह सेन्नं इह भासंतो ससरंभं ॥ ३ ॥
विन्नत्तो कुमरेहिं देव ! किमेवं समुवहह कोवं ? । जलसंगमदुल्लिए को सेवाले वि सरंभो ? ॥ ४ ॥
देहाऽऽएसं अम्हं जह तहप्पं अणप्पमवि दलिमो । को सेवगे वि संते पडुस्स सयमेव वावारो ? ॥ ५ ॥
एवं कुमरगिरं निसामिऊण राइणा पक्खित्ता मंतीसु दिट्ठी । इंगियागारकुसलेहिं तेहिं वुत्तं—देव ! साहु विन्नत्तं रायपु-
त्तेहिं, को अबो एवं पत्थावाणुरूवं वोत्तुं जाणइ ? त्ति । तओ राइणा दिन्नो आएसो जेडुस्स विजयचंदरायपुत्तस्स त्ति ।
तओ कुविओ चंदसेणो दंसियनिडालभिउडिभंगो रायसभाहितो नीहरिउमारद्धो । जाओ सभाखोहो । नियत्ताविओ य

१ अप° प्रती ॥ २ प्रचुरकरि-तुरग-रथवर-वीरोद्धटमीलितसकलमहीपालम् ॥ ३ पहिया ट्ठावण सेन्नं प्रती ॥ ४ सेवालपक्षे जलस्य-पानीयस्य सङ्गमेन दुर्ललिते, राजपक्षे तु जडानां-जडबुद्धीनां सङ्गमेनेति ॥

ज्ञानदाना-
धिकारे
धनदत्त-
कथान-
कम् १६ ।

॥११९॥

रन्ना कह कह वि, भणिओ य—वच्छ ! किमेवं कुप्पसि ? किं न याणासि तुमं लोगड्डिइं ?—
जेडुम्मि गुणविसिद्धे न कणिडुट्ठावणं हवइ जुत्तं । एगोयरे वि भाइम्मि वच्छ ! मच्छरियमच्छरियं ॥ १ ॥
केत्तियमेत्तं एयं ? रज्जं पि न दिअमाणमिच्छंति । पिउंनिविसेसबुद्धीए जेडुभायम्मि विजंते ॥ २ ॥ किंच—
वोक्तंतकमसम्माणणं पि अवमाणमेव मन्नंति । सप्पुरिसा इयरे पुण जहतह तं चेव वंछंति ॥ ३ ॥
नयमगगतुलारूढा वि नैयायमुज्झंति कह वि जइ पुरिसा । ता दूरमवकंता पुत्तय ! खंत्तस्स वत्ता वि ॥ ४ ॥
एवं पन्नविओ वि नोवसंतो रायपुत्तो । तओ रायवयणेण भणिओ मंतीहिं—रायपुत्त ! कीस देववयणं पडिक्कलेसि ?
कीस वा सवत्थ वित्थेरंतं 'अविणीउ' त्ति अवजसपंसुं न पसमेसि ? 'निम्मलजसप्पहाणं हि जीवियं सलहंति' त्ति किं
न याणइ रायपुत्तो ? त्ति । इच्चाइभूरिवयणपहानिवहाणुसासिजमाणो नायमगगं पवन्नो चंदसेणो । इयरो वि चउरंगबलस-
णाहो सेवलनरिंदं पडुच्च गंतुं पयड्डो, कमेण य पत्तो सदेससीमासंधिं । समाहूया य तदेसवत्तिणो सामंताइणो । भणाविओ
दूयवयणेण सेवलराया, जहा—

अजहाबलमारंभो हि दूसणं भूसणं अओ पणई । ता अप्पाणं परिभाविऊण भो ! कुणसु जं जुत्तं ॥ १ ॥

१ पितृनिर्विशेषबुद्ध्या ज्येष्ठभ्रातरि विद्यमाने ॥ २ °तकम्मस° प्रती । व्युत्क्रान्तक्रमसम्माननम् ॥ ३ न्यायम् ॥ ४ क्षात्रस्य वार्त्ताऽपि ॥ ५ °त्थरंतम-
वणीउ प्रती ॥ ६ °हामिव° प्रती । —प्रथानिवहानुशिष्यमाणः न्यायमार्गम् ॥ ७ प्रणतिः ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१२०॥

तेणं पयंपियं जुज्झभीरुणो उगिरंति नयमगं । दोघट्टंघडब्भिमडणे हरिणो को नीइपहदंसी ? ॥ २ ॥
ता होसु समरसज्जो दंसेसु नियं च विकमुकरिसं । अजहाबलित्तमियरं व साहिही समरमेव धुवं ॥ ३ ॥
एवं भणिए निग्गओ दूओ । निवेइओ य एस वुत्तंतो तेण रायपुत्तस्स । ततो दवावियं पयाणयं । परोप्परथेवन्तरम-
णुपत्ताइं दो वि बलाइं । तो अंगीकयस्वत्तसमायाराणि पडुकजवहुमन्नियपहरणपहाराणि समुच्छलियतुमुलतूररवपणस्संतका-
यराणि कुंतैग्गघायधुम्मंतकुंजराणि निट्ठुरमोगगरपहारजजरिजंतरहवराणि निवडंतलत्त-धय-चिंधरउदाणि उभयपक्षपहीयमाण-
सूराणि सुचिरं ताइं जुज्झउं पवत्ताइं ति । अह भवियवयावसेण पराजियं विजयचंदसेनं, पलाणं च जं जहा तं तह त्ति ।
विजयचंदो वि मंतीहिं कह कह वि अणिच्छंतो नियत्तिओ समरंगणाओ ।

सुओ य एस वइयरो राइणा, आणाविओ विजयचंदो, पारद्धं सयमेव गमणं । एत्थंतरे उट्ठिओ चंदसेणो—रायं !
पुवं पि अहं तुब्भेहिं वारिओ ता इण्हि न किं पि वत्तवं, देह ममाएसं ति । मंतीहिं जंपियं—देव ! रा[य]पुत्तो पुवं महाक-
ट्टेण पडिसिद्धो ता संपयं अजुत्तो रायपुत्तपणयमंगो, सविसेसकरि-तुरय-रह-जोहसमप्पणेण पगुणीकाऊण विसज्जह इमं ति ।
पडिवन्नं रन्ना, दिन्नो चंदसेणस्स आएसो । भाउणो अब्भहियं करि-तुरगाइं अं गिण्हिऊण नीहरिओ एसो । अक्खलियप-

१ 'रुणा उ' प्रती ॥ २ हस्तिघटासम्मुखगमने ॥ ३ नेइप' प्रती । नीतिमार्गदर्शी ॥ ४ अङ्गीकृतक्षात्रसमाचारे प्रभुकार्यबहुमानितप्रहरणप्रहारे
समुच्छलिततुमुलतूररवप्रणश्यत्कातरे कुन्ताप्रघातघूर्ण्यमानकुजरे निट्ठुरमुद्गरप्रहारजर्ज्यमाणरथवरे निपतच्छत्रध्वजचिह्नरौद्रे उभयपक्षप्रहीयमाणशूरे ॥
५ 'तयरघा' प्रती ॥ ६ 'इ अगि' प्रती ॥

ज्ञानदाना-
धिकारे
धनदत्त-
कथान-
कम् १६ ।

॥१२०॥

दितेण नाणदानं नूणमदिन्नं न किं पि जियलोए । एत्तो य नोवयारो पवरो विज्जइ जए अन्नो ॥ ७ ॥
तं पुण पढणत्थमुवट्ठियाण अणुकूलकरणओ नेयं । पैटियमहत्थ[य]पोत्थयवायण-वक्खाणमाइहिं ॥ ८ ॥ किंच—
नाणमदितो वि सयं मेसह-वत्थ-ऽन्नपमुहमुवणितो । पढमाणेण परेसिं परमत्थेणेस तदाया ॥ ९ ॥
किं जंपिएण बहुणा ? नाणपयाणेण केवलालोयं । लहिऊण पावइ सिवं धणदत्तो एत्थुदाहरणं ॥ १० ॥

तहाहि—अत्थि मगहाजणवयावयंसनिविसेसं, सेसाहिफारफणारयणजालं व पेरेसिमलंघणिजं, सुरपुरपरिसरं पिव दीसं-
तगुरुबुहजणं, जणियसयललोयाणुरायं रायगिहं नाम नयरं । तत्थ य हइहयकुलनहयलमयंको निहयवयरि[वहू]विहियायंको
भुवण[जण]जणियाणंदो जयचंदो नाम राया । निरुवचरियसिणेहभूमी कमल व कणहस्स कमलावई नाम से भारिया ।
ताणं कलाकलावपत्तट्ठा सोडीरयाइगुणविसिट्ठा दुवे पुत्ता—विजयचंदो चंदसेणो य । ते य एगोदरसंभूया वि केणइ
कम्मदोसेण अवरोप्परं सामरिसा असहणा य आहोपुरिसत्तणेण वट्ठन्ता दिणाइं वोलेति ।

अवरवासरे य राइणो अत्थाणीनिर्सेन्नस्स रायपुत्त-मंति-सामंताइपहाणलोयस्स य समुच्चियट्ठार्णनिविट्ठस्स विन्नत्तं पडि-
हारेण—देव ! अणवच्छिन्नदीहद्वलंघणपरिस्संता लेहहत्था दुवे पुरिसा तुरियं देवदंसणमभिलसंति त्ति । राइणा भणियं—

१ वियते जगति ॥ २ पठितमहार्थकपुस्तकवाचनव्याख्यानादिभिः ॥ ३ 'णमिदंतो' प्रती ॥ ४ 'माताण' प्रती ॥ ५ 'परेषां' अन्येषां शत्रूणां च ॥
६ 'रुवहुज' प्रती ॥ ७ हैहयकुलनभस्तलमृगाङ्कः निहतवैरि[वधू]विहितातङ्कः ॥ ८ 'आहोपुरुषत्वेन' अभिमानितयेत्यर्थः ॥ ९ 'ट्ठत्ता दिणाइ' प्रती ॥
१० 'इणा अ' प्रती ॥ ११ 'सम्मस्स' प्रती ॥ १२ 'णनिवट्ठ' प्रती ॥

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामनगु-
णाहिगारो ।
॥१२१॥

सत्यमुच्यते “अत्रोरपि गुणा ग्राह्याः” इति वचः, ता बाढं दूयवयणेण अजुत्तमत्तणो उकरिसपयडणं कयं मए, अप्पपसंसा हि परमं लज्जणं सुकुलुग्गयाण, जओ—

जंपंति थोर्यथोर्यं कजं च कुणंति भूरिवित्थारं । विबुहजणविम्वहयकरो गरुयाणं को वि वावारो ॥ १ ॥

अम्हारिसा उ मुद्धा अतहाविहकजकरणदच्छा वि । अप्पाणमप्पण चिय विहलमणा कह विकत्थिति ? ॥ २ ॥

ता सच्चू वि सेवलराया मे गुणवं पडिहाइ, अओ न जहतह जोहणिजो त्ति, अविभाविअ कयं हि विसं पि विसेसेइ कज्जं ति । ठिओ एगंते रायपुत्तो, वाहराविया मंतिणो, सिट्ठो सब्बो वि तेसिं निययाभिप्पाओ । वीमंसिओ मंतीहिं, भणियं च तेहिं—रायपुत्त ! जहा तुमं भणसि तहा सच्चमेयं, ता पेसिजंतु अच्चंतपच्चइया पच्छन्नचरपुरिसा, मुणंतु ते तस्स राइणो करितुरगाइसामग्गिं, लक्खंतु तयैणुरत्त-विरत्तसामंतवग्गं, जाणंतु जाणा-SSसणाणमवसरं, तक्कहणाणुसारेण य वावारिजंतु साम-मेयाइणो जहाणुरूवं नयमग्गा, मग्गिजंतु य नीसार-पवेसपाउग्गा जल-दुग्गाइमंतो पहविसेस त्ति । पडिवन्नं रायपुत्तेण । पेसिया य गूढचारपुरिसा कयविविहपासंडिनेवच्छा तव्वइयरोवलंभणत्थं ति । ताण य एगो सामवेयपादित्तणेण पवन्नो रायपुरोहियं, अवरो मंतवाइरूवेण अणुपविट्ठो संधिविग्गहियं, इयरो वि नेमिच्चिगत्तणेण लीणो महामंतिणो, अन्नो वि जोतिसियभावेण अब्भुवगओ राइणो मूलं । एवं ते चउरो वि गूढचरा नियनियविज्जासु पत्तट्ठा कयकरणा समयाणुरूवभासिणो आगारिगियाइवेइणो निउणेणावि अमुणिजमाणमज्झा तह कह वि निय[निय]वावारेसु पयट्ठा जह कमागय व थोवदिणेहिं

१ स्तोकस्तोकम् ॥ २ तदनुरक्तविरक्त-॥ ३ ° इज्जंतो प्रती ॥ ४ तद्व्यतिकरोपलम्भार्थम् ॥

पि अब्भंतरीभूया रायाईणं ति । संचारिंति य गूढचरेहिं पइदिणवित्तं जहावित्तं रायसुयचंदसेणस्स । एवं वच्चंति वासरा । भणितो य मंतीहिं रायसुओ—अप्पणो परस्स य बलतुलयं काऊण विसेसवाव[रा]रंभो जुज्जइ, ता जावज्ज वि सविसेसुज्जमसमओ न जायइ ताव सेवलराइणो बहियादेसुवद्वो कीरइ, एवं हि उवद्विजंतदेसभोइणो सामंताइणो तुम्ह सेवं पवज्जंति, एवं पि सत्तुणो अवयरियं हवइ । ततो रायसुएण सिग्घवेगतुरंगवग्गपेसणेण तग्गाम-नगराइणो ल्ळंडिउं पारट्ठा । नियदेसोवद्वं सोच्चा कुद्धो सेवलराया, पउणीकयं चाउरंगं बलं, वाहराविया जोइसिया, गणावियं विजयजत्ताजोगं लग्गं, खित्ता आगंतुगजोइसियम्मि दिट्ठी । तेण भणियं—देव ! पत्तियजणदिक्खे लग्गे कहं ‘सदोसं’ ति भन्नइ ? । राइणा भणियं—कहसु जहट्ठियं । तेण जंपियं—जइ देव ! मं पुच्छह ता न जुत्ता विजयजत्ता, लग्गबलेण इहट्ठियाणं चेव तुब्भं विजयं पेच्छामि । सेसजोइसिएहिं भणियं—देसे ल्ळंडिजंते कहं विजओ ? । इयरेण भणियं—पडिवालह पंच दिणाइं जइ न पच्चओ । ‘एवं’ ति पडिवन्नं रत्ता ।

चारजोइसिएण वि तक्खणं चिय गुत्तपुरिसमुहेण कहावियं चंदसेणस्स, जहा—कवडकलहं काऊण मुणावियकज्जपर-मत्था कइयवि वहरसीहपमुहसामंता सेवलरायं पइ घडावेयवा, सन्निकारं च खंधावाराओ निवासणिज्जा य त्ति । तहेव अणुट्ठियं रायसुएण । तेहिं वि वहरसीहपमुहसामंतेहिं सामिभंत्ति परममुवद्वंतेहिं ‘तह’ ति कज्जमवबुज्झिय पहाणपुरिसपे-

१ मूढ° प्रती । गूढचरैः प्रतिदिनवृत्तं यथावृत्तम् ॥ २ सविशेषोद्यमसमयः ॥ ३ उपद्रव्यमाणदेशभोगिनः ॥ ४ अपकृतम् ॥ ५ लुण्ठितम् ॥ ६ पत्तिय° प्रती । प्रत्ययितजनदत्ते ॥ ७ लुण्ठ्यमाने ८ ॥ ज्ञापितकार्यपरमार्थाः कतिचिदपि ॥ ९ ° इरिसी° प्रती ॥ १० सापमानं च ॥ ११ ° भत्तपर° प्रती ॥

ज्ञानदाना-
धिकारे
धनदत्त-
कथान-
कम् १६ ।

॥१२१॥

देवभइसरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामभगु-
णाहिगारो ।

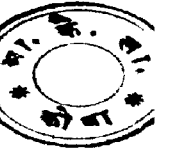
॥१२२॥

सणेण भणावितो सेवलनरिंदो—अम्हे तुह पायसेवं काउमिच्छामो अणेण डिंभराइणा संताविय चि । ततो राइणा वाहरावितो संधिविग्गहिओ, भणिओ य—अरे ! केरिसा इमे पडिक्खसामंता ? कहिओ य तुह चारपुरिसेहिं कोइ तवा-
वारो ? । तेण भणियं—देव ! आगमिस्सा अज्ज अम्ह चाराहिगारनिउत्तपुरिसा, तत्तो तेहिं विणिच्छिऊण साहिस्सं । विस-
ज्जिओ सो गओ सं द्वाणं । सो य किर संधिविग्गहिओ तेण वेरिचरेण ठंगिओ मंतसामत्थेण दिट्ठं सुयं च सबं तस्स साहइ
त्ति । आगयमित्तेण कहिओ से रायवुत्तंतो । तेण वि जाणियकज्जमज्जेण भणियं—संधिविग्गहिय ! जइ ते वहरसीहायणो
सामंता रन्नो सेवगत्तं पवज्जिस्संति ताव चंदसेणो वि सेवं पवन्नो चि वत्तवं, तविरहेण तहाविहसेवगाभावाओ ।

एत्थंतरे आगया चारपुरिसा, निवेइओ य तेहिं परवलवुत्तंतो । दंसिया ते रन्नो । तेहिं सिट्ठं—देव ! वहरसीहाइणो
सामंता अच्चंतं निदुरवयणेण तज्जिया चंदसेणेणं 'न मह सेन्ने अच्छियवं' ति, 'निद्धाडिया य' इति पडहेहिं उग्घोसि-
ज्जइ । राइणा भणियं—ता संधिविग्गहिय ! किमिह जुत्तं ? । तेण जुत्तं—देव ! ददं सम्माणजोग्गा ते तुम्हाणं, तद्दारोवल-
द्धपरपक्खसरूवणायसुलहो परविजओ चि । ततो आणाविया ते सामंता, सम्माणिया य पसायदाणेणं । तेण य चरनेमि-
त्तिण्ण अच्चंतं चिता-मुट्ठि-नट्टाइकहणेणं रंजिओ अमच्चो । तेणावि एगंते दंसितो सो राइणो । तेणावि पुच्छिओ—कहसु
नेमित्थिय ! केरिसं अम्ह बलाबल—न्ति । तेण भणियं—देव ! थिरं लग्गं इहट्ठियाण चेव कज्जसिद्धिं साहेइ । ततो 'जोइ-
सियवयणसंवाइ' चि पूइओ सो रन्ना । सिट्ठा य मंतिणो—सपच्चओ जोइसिओ एसो चि । तेण वि पुरोहिण्ण जंयाहियसे-

१ वञ्चितः ॥ २ °हासणो प्रतौ । वैरसिंहादयः ॥ ३ तद्दारोपलब्धपरपक्षस्वरूपज्ञातसुलभः ॥ ४ सिट्ठो य प्रतौ ॥ ५ जपाहृतसैन्यव्याधिविशेषेण ॥

ज्ञानदाना-
धिकारे
धनदत्त-
कथान-
कम् १६ ।

॥१२२॥

याणगेहिं पत्तो सेवलराइणो सीमभूमि । भणियव्विसेसं सिक्खविऊण पेसिओ दूओ सेवलराइणो । भणिओ से तेण, जहा—
जइ कह वि दिव्वदुव्विलसिण्ण सारंगसंगरे वि हरी । भग्गकमो निर्लुक्को किमित्तिण्ण वि स तज्जेओ ? ॥ १ ॥
जइ कह वि जेरठपन्नगफणाकडप्पुंफिडंतचंचुपुडो । पडिभग्गो गरुडो एत्तिण्ण वि किं विजंइणो नागा ? ॥ २ ॥
जइ जेट्ठमाउगो मह पैमायवं कह वि निज्जिओ तुमए । ता विजइणमप्पाणं मुणितं मा होसु वीसत्थो ॥ ३ ॥
जलहंतवस्स वि हुयवहस्स गोतुम्भवेण कुलवहरं । दद्धोयहिसलिलेणं वुब्भइ वडवग्गिणा पेच्छ ॥ ४ ॥
ता उज्झितं पमायं संपइ तं होसु सैमरपरिहच्छो । छलणाए निज्जिओ हं ति मा वएज्जासि जणपुरओ ॥ ५ ॥
अह सेवलेण भणियं भो दूय ! निरग्गला तुहं पडुणो । जहतह जंपंति किमित्थ जुज्जए भासितं मज्झ ? ॥ ६ ॥
एए निदोस च्चिय सदोसवं केवलं महीनाहो । एयाण पिया जो एरिसे वि समरम्मि पेसेइ ॥ ७ ॥
दुस्सिक्खिय [चि] बहुजंपिर चि अच्चंतदुव्विणीय चि । पेसणमिसेण मन्ने इय सिक्खविउं स पेसेइ ॥ ८ ॥
ता जाहि दूय ! पडिभणसु नियपहुं सिसुजओ हि मह हीला । तुह पुण पिउणा सद्धिं जुज्जं पि हु जुज्जए काउं ॥ ९ ॥
एवं निसामिऊण निग्गओ दूओ, पत्तो राय[सुय]समीवं । निवेइओ सबो तदुल्लाववुत्तंतो । तं चाऽऽयन्निऊण चंदसेणो
विभावितं पयत्तो—अहो ! अजुत्तो एसो अपरिभावियसमुल्लावो, पेच्छ, सत्तुणा वि होऊण सुपसन्नं समुच्चियं जंपियमणेण,

१ निलीनः ॥ २ जरठपन्नगफणासमूहोत्सिफटच्चुपुटः ॥ ३ °पुफिडं प्रतौ ॥ ४ विजयिनः ॥ ५ प्रमादवान् ॥ ६ जलहन्तव्यस्यापि हुतवहस्य
गोत्रोद्भवेन कुलवैरम् । दग्धोदधिसलिलेन उह्यते वडवाग्निना पश्य ॥ ७ समरनिपुणः ॥ ८ वदिष्यसि ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥
॥१२३॥

पुष्टद्विहं, विसञ्जिओ [य] सं द्वाणं ति ।

चंदसेणो वि 'बुद्धि-परकमेहिं गुणजेदो' ति द्विविओ जुवरायपण, दिन्ना महई भुत्ती । 'अच्चंतं परिभूओ' ति एगागी रयणीए णीहरिओ विजयचंदो, [पयदो] य देसंतरे गंतुं । कइवयपयाणगेहिं य समइकंता पिउणो भूमी । वुत्थो य एगत्थ क्खुहसन्निवेसे । तत्थ य जिन्नुज्जाणे तरुच्छायालीणो उज्जाणविभागं पलोइऊण चित्तिउं पवत्तो—

एत्तो जिन्नतरु विसन्नविडवो वावी इओ निजला, एत्तो भट्टेधयं विकिन्नसिहरं कच्चाइणीमंदिरं ।

नहुच्छन्नकुलो य भग्गभवणो गामो य एसो इओ, उप्पाएइ सुहं महंतयमिमो जोगो समाणे हिं मे ॥ १ ॥

एवं च पयदो तत्तो पएसाओ गओ उड्डियायणजणवयं । दिदो य तहिं कित्तिधरो नाम तवस्सी । निसामिओ य

तम्मूले साहुधम्मो । जहा—

संसारोयहिनिवडंतजंतुनिस्तारणेकबोहित्थं । सिवपंथसत्थवाहं अवावाहेकसुहहेउं ॥ १ ॥

मुणिधम्माओ वि न धम्ममन्नमब्भुदयसाहगं मन्ने । ता धन्नाणमिह चिय जुत्तो जत्तोऽन्नचागेण ॥ २ ॥

पाविज्जइ रज्जं लच्छिवित्थरो वंछियं च सोक्खं पि । निदलियअसुहकम्मो कयसिवसम्मो ण मुणिधम्मो ॥ ३ ॥

रज्जाइणो पयत्था जइ वि हु मुहमहुरयाए रमणिजा । तह वि न सलाहणिजा परिणइकयविविहदुहनिवहा ॥ ४ ॥

१ 'पहाण' प्रती ॥ २ उषितः ॥ ३ 'द्वयं' प्रती ॥ ४ सुखं महद् अयं योगः स-माने हि मयि ॥ ५ 'हि' म्मे प्रती ॥ ६ संसारोदधिनिपतजन्तुनिस्तारणै-
कबोहित्थम् । शिवपथसार्थवाहं अव्याबाधैकसुखहेतुम् ॥ ७ धर्मम् अन्यम् अभ्युदयसाधकम् ॥ ८ 'जत्तन्न' प्रती । यत्नोऽन्यत्यागेन ॥ ९ 'म्मो य मु' प्रती ॥

ज्ञानदाना-
धिकारे
धनदत्त-
कथान-
कम् १६ ।

॥१२३॥

निबोसहं व जइ वि हु जईण धम्मो मुहम्मि कडुयरसो । परिणइपत्तो तह वि हु अच्चंतसुहावहो होइ ॥ ५ ॥

को नाम किर सक्को मुहमहुरं परिणईए विरसं पि । जाणंतो वि न हिंवा इयरं सवायरं लेजा ? ॥ ६ ॥

एयं सोच्चा संजायगेहवासंगचागपरिणामो । पडिवज्जइ [मुणिपासे] पवजं विजयचंदो सो ॥ ७ ॥

विहरइ गुरुणा सद्धिं सद्धम्मऽज्झयणबद्धपडिबंधो । कालकमेण गुरुणा जोगो ति पइद्विओ सपए ॥ ८ ॥

भणिओ य वच्छ ! निव्वणलच्छिविच्छइदाणदुल्ललियं । गोयमपमुहमहापहुनिसेवियं वित्ति पयमेयं ॥ ९ ॥

ता उज्झियप्पमाओ सिस्साणं सारणाइ कुणमाणो । सिद्धंतवायणाईसु सवहा उज्जओ होजा ॥ १० ॥

सुहसीलयाए थेवं पि मा वहेज्जसि परिस्समं कह वि । एयं चिय रिणंमोक्खो सासणवुड्डी य एवं च ॥ ११ ॥

इय सिक्खविऊण बहुं सम्मेयमहागिरिस्स सिहरम्मि । मासं पाओवगओ निव्वुइसुहसंपयं पत्तो ॥ १२ ॥

विजयचंदसूरी वि गामा-ऽऽगराइसु विहरिउं पवत्तो । पयद्विओ य कइयवि दिणाई सिस्साण पढणाइवावारो । पराभग्गो य पच्छा निच्छइ भासिउं पि, थेरेहिं चोइजंतो य भणइ—किमणेण कंठसोसेण ? तवे आयरं कुणह, "यः क्रियावान् स पण्डितः" इति वचनात् । 'किं वा पढियं मासतुसाईहिं' [ति] दिदंतोवैन्नासं च कुणंतो उवेहिओ थेरेहिं । कालकमेणं अपडिक्कंतो ततो द्वाणाउ मरिऊण सोहम्मो देवत्तणेण उववन्नो । अहाउयं तहिं पालिऊण चुओ पउमसंडपुरे धणंजयस्स

१ 'सक्क' विद्वान् ॥ २ हित्वा इतरत् सर्वादरं लाति ॥ ३ सजातगेहव्यासज्जत्यागपरिणामः ॥ ४ निर्वाणलक्ष्मीविच्छेददानदुर्लभितम् ॥ ५ 'यं' पिति प्रती ॥ ६ ऋणमोक्षः ॥ ७ 'तोविन्ना' प्रती । दृष्टान्तोपन्यासम् ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।
॥१२४॥

सेट्टिणो सिवाए भजाए धणसम्मो नाम पुत्तो जाओ त्ति । वोक्तअट्टवरिसो य आढत्तो पाढिउं । पुंभवनिविडजियनाणं-
तरायदोसेण य नावडइ गाढधुम्मं[तं] पि एकं पि अक्खरं । परिस्संतो उवज्झाओ, 'पत्थरो' त्ति परिचत्तो य । जहा एकेण
इमिणा, एवं पंचहिं वि उवज्झायसएहिं त्ति । विसन्नो से पिया, पारद्धा ओसहाइणो उवयारा, न जाओ को वि विसेसो ।
पुच्छइ मंताइजाणगे । कहिओ य से एगेण पुरिसेण, जहा—अमुगत्थ पएसे विसिट्ठो जाणगो तवस्सी वसइ त्ति । ततो सेट्टी
सपुत्तो गओ तस्स साहुणो समीवं, वंदिऊण निसन्नो, भत्तिसारं भणिउं पवत्तो य—भयवं ! किमणेण मम सुएण कयं
जेणेवंविहो जडो ? त्ति । ततो भगवया निवेदिओ से णाणहीलणापमुहो पुव्वइयरो । तं च सोच्चा जायं धणसम्मस्स जाईसरणं,
निवडिओ साहुचलणेसु, भणिउं पवत्तो य—भयवं ! एवमेयं, संपयं च भीओ हं 'कहमिमाउ नाणंतरायपारावाराओ पारं
परं वच्चिस्सामि ?' त्ति, सब्बा साहेसु उवायं । भयवया भणियं—सोम ! सुण जमेत्थ कायवं—

दोसेण जेण केणइ भावस्स सुहस्स होइ विट्ठंसो । तैप्पडिवक्खपवित्तिं परमं किंत्तित्ति पच्छित्तं ॥ १ ॥
ता नाणदाणविच्छेय-हीलणोवज्जियस्स कम्मस्स । नाणप्पयाणभावेण होइ तन्निजराभावो ॥ २ ॥
तं च तुह नाणदाणं सक्खा नो घडइ निविडजडिमत्ता । नाणस्स य नाणीण य ता बाढं कुणसु बहुमाणं ॥ ३ ॥

१ पूर्वभवनिविडाजितज्ञानान्तरायदोषेण च नापतति 'गाढधून्तमपि' उच्चैः घोषन्तमपि ॥ २ 'हुणा स' प्रती ॥ ३ तत्प्रतिपक्षप्रवृत्तिम् ॥ ४ ज्ञान-
दानविच्छेदहीलनोपार्जितस्य कर्मणः । ज्ञानप्रदानभावेन ॥

अवाहिविसेसेण सो सामवेयपाढी पउत्तो संतिहोमट्ठाणे । तेण य आहिचारिगमंतेहिं पारद्धो होमविही । तवसेण य जाया
करि-तुरग-लोगाईणं अणेगे रोगविसेसा । एवं च निप्पच्चूहेण चंदसेणेण उवसाहिओ तदेसो, वसीकया य केई सामंता ।
अवरम्मि य वासरे तेहिं गूढचरेहिं कहावियं चंदसेणस्स, जहा—अवसरो समरस्स त्ति । ततो चाउरंगिणीए सेणाए
तेणाऽऽगतुण पडिरुद्धो सेवलराया । पयट्ठाइं परोप्परं दोन्नि वि बलाइं पहरिउं त्ति । उच्छा[हि]ओ य सेवलराया वहर-
सीहाइसामंतेहिं—देवं ! पच्छा होइ तुम्मे, केत्तियमेत्तो एस डिंभो ?—त्ति जंपिऊण पारद्धं परेहिं सह पहरिउं ताव जाव
चंदसेणो समीवमुवागओ । एत्थंतरे वहरसीहाइबलेण चंदसेणबलेण य दोहिं वि अडिंभतरे वेत्तूण सेवलनरिंदो अण-
वरयमुक्सेल-भल्लि-नाराय-खुरुप्पपमुहपहरणेहिं सबत्तो पच्छाइओ त्ति । तं च छिन्नच्छत्त-दंडं निकित्तविचित्तधयवडं निवाडि-
यंगरक्खं समिक्खिऊण तग्गुणगणरंजिएण भणियं चंदसेणेण—भो भो सेणाहिवा ! सो महारायसासणं अइक्कमइ मह
सरीरं च दुहइ जो सेवलरन्नो घायं करेइ त्ति । घोसियं च महया सदेण । तं च सोच्चा फरगाईहिं चंपिऊण गहिओ सेवल-
राया, समप्पितो य समं सत्तंगाए लच्छीए रायसुयस्स ।

सो य तमादाय अक्खंडपयाणगेहिं गतो नियनयरिं । वद्धाविओ जयचंदराया । परमविभूईए पविट्ठो रायभवणं । कय-
तकालोच्चियपडिर्वत्तिणा य समप्पिओ सेवलभूवई, विन्नत्तो य—देव ! एसो सत्तू वि भविय अच्चंतगुणगुरुत्तणेण गुरु व
अम्हाणं, ता देवेण महापसाएण दडुवो हवइ त्ति । ततो रत्ता जायतग्गुणनिवहबहुमाणेण सम्मं सम्माणिऊण दिन्ना स चिय

१ तेणे य प्रती ॥ २ 'व पेच्छ हो' प्रती ॥ ३ निकृत्तविचित्रजपटं निपातिताङ्गरक्षं समीक्ष्य ॥ ४ 'वत्तणा' प्रती ॥ ५ 'वयव' प्रती ॥

ज्ञानदाना-
धिकारे
धनदत्त-
कथान-
कम् १६ ।

ज्ञानान्त-
रायकर्मनि-
वारणोपायः

॥१२४॥

देवमहस्त्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।
॥१२५॥

तद्वाणं पुण वक्खाण-वायणाईसु उज्जमंतस्स । नाणोवग्गहहेउं उवणितस्सोवगरैणं पि ॥ १६ ॥
तत्पाठपडीभग्गं थिरीकुणंतस्स सबलोयं पि । नाणगुणुंजयमच्चंतमणुखणं संशुणंतस्स ॥ १७ ॥
किं भन्नइ इह भवा ! नाणपयाणा-ऽपयाणफलमेयं ? । मह पच्चक्खमुवगयं तं नाउं कुणह जं जुत्तं ॥ १८ ॥
लोगेण जंपियं भणसु ताव भयवं ! तमप्पणो चरियं । तो मुणिवरेण सिद्धं जह दिद्धं जह व अणुभूयं ॥ १९ ॥
ता पच्चक्खपसिद्धं सिद्धंतपइद्वियं कुसलदिद्धं । कुणह सैइ नाणदाणं नियाणमिह सबसिद्धीणं ॥ २० ॥ किञ्च—
आत्मानमन्यदपि वस्तु समस्तमस्तजाड्यप्रपञ्चमुपदर्शयितुं समर्थम् । ॥ १ ॥
ज्ञानं श्रुताश्रयमजस्रकृतश्रियं च, तद्दानमेव हि ततः परमं प्रशस्यम् ।
कैवल्यवह्निपिहितोऽपि हितोऽपि दूरं, प्राप्तोऽपि नार्हति जैनं जिनकल्पवृक्षः । ॥ २ ॥
कर्तुं वितृष्णमुपदेशकतां विहाय, तज्ज्ञानदानमिह केन समं समस्तु ?
वैरूप्यवानपि विवागपि निष्प्रभोऽपि, तुच्छाशयोऽपि सरुजोऽप्यपलक्षणोऽपि । ॥ ३ ॥
यन्नम्यते गुरुधिया प्रणतेन मूर्धा, तज्ज्ञानदानलवजृम्भितमाहुरीशाः ॥ ३ ॥

१ उद्यच्छतः ॥ २ उपनयत उपकरणम् ॥ ३ रणिं पि प्रती ॥ ४ तत्पाठप्रतिभग्नम् ॥ ५ गुणयमुच्चंतं प्रती । ज्ञानगुणोद्यतम् अत्यन्तम् अनुक्षणम् ॥ ६ सिद्धान्तप्रतिष्ठितं कुशलैः—तीर्थकरणधरैः दिष्टम्—उपदिष्टम् ॥ ७ सदा ॥ ८ ति जिनं प्रती ॥ ९ तृष्टम् प्रती ॥

इति किमपि निगद्य स्वं पुराजन्मवृत्तं, प्रकटमपि च दत्त्वा ज्ञानदानोपदेशम् ।
पुरमपरमुपेत्याऽऽरब्धनिर्याणयात्रो, व्यरमदमर-मत्थैरचितोऽसौ मुनीन्द्रः ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे ज्ञानदानावसरे धनदत्तकथानकं समाप्तम् ॥ १६ ॥

पुढं चिय उक्खित्तं दाणावसरम्मि अभयदाणं पि । ता तं सरूव-फलदंसणेण लेसेण वन्नेमि ॥ १ ॥
पुढवाइणो उ पंच उ बेइंदियमाइणो उ चत्तारि । इय नवविहजीवाणं जं रक्खणमभयदाणं तं ॥ २ ॥
सवे सुहेसिणो चिय सवे वि जियेत्थिणो सयाकालं । सवेसि वेयण चिय सवे वि य मरणभयविहुरा ॥ ३ ॥
नवरं नियेनियकम्माणुरुवबल-देह-वन्न-संठाणा । नाणाजोणीजम्मणपविभत्तं विवित्तचेयन्ना ॥ ४ ॥
ताण [अ]भयप्पयाणं काँउमणेणं मणागमेत्तं पि । संघट्टणाइरूवो उवइवो वज्जणिजो त्ति ॥ ५ ॥
एगच्छत्तं पि महिं मरणे समुवट्ठियम्मि दितस्स । न तथा से परितोसो जह अभए दिज्जमाणम्मि ॥ ६ ॥
अवगणियकुलायारा किं किं न कुणंति मरणभयविहुरा ? । दासत्तं पि पवजंति ठंति मायंगगेहे वि ॥ ७ ॥
दीणं चवंति दीणं धुणंति निवडंति जंति वेगेण । मरणभयाउरहियया जीवा किं किं व न कुणंति ? ॥ ८ ॥

१ रमपे प्रती ॥ २ उत्तिष्ठम् ॥ ३ सुखैषिणः ॥ ४ यच्छिणो प्रती । जीवितार्थिनः ॥ ५ निजनिजकर्मानुरूपबलदेहवर्णसंस्थानाः । नानायोगि-जन्मप्रविभक्तविविक्तचैतन्याः ॥ ६ चत्तविचित्तं प्रती ॥ ७ कर्तुमनसा ॥ ८ माणं पि प्रती ॥ ९ जल्पन्ति ॥

ज्ञानदाना-
धिकारे
धनदत्त-
कथान-
कम् १६ ।

ज्ञानदानस्य
फलम्
तदुपदेशश्च

॥१२५॥

अभयदानम्

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥
॥१२६॥

एत्तो चिय ताणं रक्खणेण अक्खंति भिक्खुणो धम्मं । बहुचागचागसुपसत्थित्थदाणाइतो वि बहुं ॥ ९ ॥
जो देह अभयदानं जीवाणं विविहदुक्खतवियाणं । अज्जिणइ जयसिरिं सो जउ व निवाणमवि नियमा ॥१०॥ तहाहि—
अत्थि जंबुद्दीचतिलयतुल्लभारहखेत्तचूडामणिविम्भमं, भंमंतपुरिसोत्तमविराइयं, विजयधयवडं व जीवलोयपासा-
यस्स, उप्पत्तिट्ठाणं व धम्ममग्गस्स विजयवद्धणं नाम नयरं । तत्थ य कुमुयकोमल्लुम्मिलंतदेहप्पहापहसियसीयकिरणो रणरंग-
पहयपडुपडह-मुइंग-झल्लरीपमुहत्तरवायन्नणभीयवइरिचत्तवावारो वारविलासिणीसलीलचालिय[चाम]रुप्पीलपयडियगरुयरिद्धि-
वित्थरो जयसुंदरो नाम राया । सयलजुवइलक्खणाणुगयसरीरा विजयवई से भज्जा । जुवरायसिरितिलयभूओ भुवण-
चंदो नाम पुत्तो । मिच्चा य तस्स सेड्डिसुओ संखो नाम, पुरोहियपुत्तो अज्जुणो नाम, सेणावइसुओ सोमो नाम । एवं
च तिहिं बालमेत्ते[हिं] परिगओ गँओ व निरंकुसो सो रायपुत्तो इओ तओ सच्छंदं विलसमाणो कालं वोलेइ ।

अन्नया य नयरबाहिरुज्जाणकीलागएण मिच्चाणुगएण तेण नाणादेसभमणमुणिय[विविह]भासा-नेवच्छो विचित्तमंत-तंत-
विन्नाणनिउणो नाणकरंडो नाम कावालियमुणी दिट्ठो, पणिवइओ सवायरेण, 'पायालकन्नगानाहो होसु' ति दिन्नासीसो
निविट्ठो से समीवे । भणियं च सविम्हएण—भयवं ! कह पायालकन्नगाणं संभवो ? कहं वा तासिं लाभो ? ति । कावा-

१ अर्जयति ॥ २ किल द्वारिका पुरी एकेन पुरुषोत्तमेन—कृष्णेन विराजिताऽऽसीत्, इदं पुनः पुरं भ्रमद्भिः प्रभूतैः पुरुषोत्तमैः विराजितम्, अत्र पक्षे
पुरुषोत्तमैः—उत्तमपुरुषैरित्यर्थः ॥ ३ "लुम्भितं" प्रतौ । कुमुदकोमलोन्मीलदेहप्रभाप्रहसितशीतकिरणः रणरङ्गप्रहतपटुपटहमुदङ्गल्लरीप्रमुखत्तरवाकर्णनभीत-
वैरित्यक्तव्यापारः वारविलासिनीसलीलचालितचामरसमूहप्रकटितगुरुकर्द्धिविस्तरः ॥ ४ गज इव ॥

अभयदान-
प्रस्तावे
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १७।

॥१२६॥

आयरसु पढंताणं महत्थपोत्थयसुपोत्थयाईहिं । मेसज्जप्पमुहेहि य उवग्गहं नाणबुद्धिकरं ॥ ४ ॥
इय सोच्चा स महप्पा पच्छायावं परं परिवहंतो । णाणोवग्गहविसए सवपयत्तेण वईतो ॥ ५ ॥
मणुयाउयमवसेसिय सोहम्ममे देवसोक्खमणुभोत्तुं । तत्तो चुओ य जातो सुक्कुले धणदत्तनामो ति ॥ ६ ॥
तत्थ वि य सावसेसत्तणेण सन्नाणवरणकम्मस्स । सम्ममहिजंतस्स वि अक्खरमेत्ते वि अचडंते ॥ ७ ॥
वेरग्गावडियस्स य ईहा-ऽपोहप्पहं पवन्नस्स । जायं जाईसरणं वियाणियं पुव्वेवुत्तं च ॥ ८ ॥
तो पुवं पिव पढणाइएसु सई उज्जमंतसत्तेसु । पोत्थयमाईहिं चिरं उवग्गहं काउमारद्धो ॥ ९ ॥
संवैगोवगमेणं दुक्कडगरिहाए सुहपविच्चीए । तेणावि गरहणीयं नाणावरणीयमवणीयं ॥ १० ॥
पडिवन्ना पवज्जा संगोवंगं च सुत्तमवि पट्ठियं । तो सँरियपुव्वभावो सवायरमवरमव्वाणं ॥ ११ ॥
नाणप्पयाणनिरओ विरओ थेवं पि हु प्पमायातो । निहयधणघाइकम्मो संपत्तो केवलालोयं ॥ १२ ॥
विहिया केवलमहिमा तदेसँनिवासिदेवनिवहेण । एकयं पंकयमेकं च कंचणुहामदलकलियं ॥ १३ ॥
तत्थ निसन्नो तत्तो धणदत्तो केवली महासत्तो । सत्ताण निव्वुइकए उवएसं दाउमाढत्तो ॥ १४ ॥ जहा—
सुहमणहँमिहं जइणो तँत्तविवरीयवत्थुचागाओ । तच्चागो णाणाओ नाणं पुण नाणदाणाओ ॥ १५ ॥

१ सावशेषत्वेन सज्ज्ञानावरणकर्मणः । सम्यग्धीयानस्यापि ॥ २ "व्वपुत्तं" प्रतौ ॥ ३ सदा उद्यच्छत्सत्त्वेषु ॥ ४ स्मृतपूर्वभावः ॥ ५ "देवनि"
प्रतौ ॥ ६ "इमीह जं" प्रतौ ॥ ७ तत्तद्विपरीतवस्तुत्यागात् ॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥ १२७ ॥

पेच्छह सयं पि दिट्ठं संदेहपणं डुवन्ति दुवियङ्गा । नियबुद्धिसिप्पिकप्पियदुवियप्पुप्पाइयगिराहिं ॥ २ ॥
एवं च पयंपंतं पलोइऊण मुणियवरमत्थो मोणमल्लीणो मित्तवग्गो । एगया य रायसुतो गतो कावालियसमीवं । जाया
य परोप्परं गोड्डी । पत्थावे य पुट्ठो सो कुमारेण—भयवं ! 'कहं पुण विवरप्पवेसो ? कहं वा पायालबालियाणं लाभो ?' ति
कोऊहलाउलियं मह मणो न एत्थावत्थाणेण रइं संपयं पाउणइ, ता किमियाणि जुत्तं ? ति । कावालिण भणियं—रायसुय !
किं बहुवायावित्थरेण ? जइ थोवदिणमज्जे वंल्लियत्थपूरणेणं विगयकोऊहलं भवंतं न करेमि ता अत्तणो नामं पि न वहामि,
केवलं 'बहुविग्घाईं सेयाईं' ति [सिग्घं] पउणो गमणाय होसु ति । 'एवं करेमु' ति भणियं गओ रायसुतो सगिहं । वाहरा-
विया मित्ता सम्माणपुव्वगमेगंते, सायरं वागरिया य—भो भो वयस्सा ! कीस तुब्भे अविस्सासं कुणह ? वियप्पजालं वा
विरयह ? होह सब्बा मह सहाइणो, पयड्ढामि पायालजत्तानिमित्तं ति । उवरोहसीलयाए पडिवन्नं मित्तेहिं । रायाईणमनिवे-
इऊण वत्तं कयवेसपरियत्ता कावालिण समं रयणीए नीहरिया । पुरओ वच्चंताण य जाया अ[व]सउणा । तहाहि—
दुरालोयं जायं दिवसयरबिंबं रयवसा, पयड्ढं दोधंङ्गाणुगिई गयणे मेहपडलं ।
कैउवेया वाया दिसिसु पडिकूला य सउणा, मैणुच्छाहच्छेओ खलियविलया चेव य गई ॥ १ ॥

१ दुर्विदग्धाः । निजबुद्धिशिल्पिकल्पितदुर्विकल्पोत्पादितगिराभिः ॥ २ कामालिं प्रतौ ॥ ३ साम्प्रतं प्रगुणयति ॥ ४ भणित्वा ॥ ५ अविश्वासं
कुरुषु ? विकल्पजालं वा विरचयथ ॥ ६ वार्ता कृतवेषपरिवर्त्ताः ॥ ७ 'घटाणु' प्रतौ । 'हस्त्यनुकृति' हस्त्याकारम् ॥ ८ कृतोद्दिगाः ॥
९ मनउत्साहच्छेदः ॥

ततो भणितो रायसुतो वयस्सेहिं—न जुत्तं गमणमियाणि, पडिनियत्तह ताव, भुज्जो पत्थावन्तरे [पत्थाणं] कायवं ति ।
कावालिण भणियं—भो भो ! किमेवं वाउलीभूया ? न जाणह तुब्भे परमत्थं, पायालजत्ताए एरिस चिय सउणा फलसा-
हग ति कप्पपरमत्थो, अह संका तुब्भं ता मम निवडंतु एए अवसउणा, एह तुब्भे निस्संक ति । रायसुयाणुवित्तीए य
पडिया वैयंसा । पत्ता य कालकमेण विंज्झगिरिपरिसरं—

सरंतरु-सेरिभं भमिरभूरिकंठीरवं, विसप्पिरमहोरगं पुरुहुंरंतकोलाउलं ।

रसंतकरि-दीवियप्पमुहदुट्ठसत्तुब्भडं, गिरिं गुरुंदुरंतयं तयणु विंज्झमज्झासिया ॥ १ ॥

कमेण य दिट्ठं पुव्वोवइट्ठं जक्खभवणं । कैयचलणसोहणा य पविट्ठा भवणम्भंतरे, पूइओ जक्खो पंकयाईहिं, सायरं पण-
मिओ य । जाए य वियालसमए कावालिण पच्चासन्नगोउलाओ आणीया चत्तारि छगलगा, पउणीकतो य अन्नो वि साहण-
विही, काराविया य रा[यसु]याइणो चत्तारि वि समं छगलगेहिं ण्हाणं, चच्चिकया जहोचियं चंदणछडाहिं, भणिया य—भो !
तुब्भे जहक्कं एक्केकं छगलगं मम पणामह जेण तव्णिणासणेण देवपूयं काऊण विवरदुवारमुंभिभदिज्जइ ति । ततो अविद्याणिऊण
तच्चित्तवित्तिं, अविभाविऊण तदारेण अत्तणो विणासं, अविमंसिऊण सच्छंददेवविलसियं जहुदिट्ठमणुट्ठियं रायसुयाईहिं । नवरं

१ 'पत्थावन्तरे' प्रतौ । भूयः प्रस्तावान्तरे प्रस्थानम् ॥ २ वयस्याः ॥ ३ 'परिसं' प्रतौ ॥ ४ सरदूरुसैरिभं भ्रमणशीलभूरिकण्ठीरवं विसर्पण-
शीलमहोरगं घुर्धुरायमाणकोलाकुलम् । रसत्करिद्वीपिकप्रमुखदुष्टसत्त्वोद्भटं गिरिं गुरुदुरन्तकं तदनु विन्ध्यमध्यासिताः ॥ सैरिभाः—महिषाः । कोलाः—शूकराः ॥
५ 'रुंदरं' प्रतौ ॥ ६ जहम् प्रतौ ॥ ७ कृतपादप्रक्षालना इत्यर्थः ॥ ८ 'उद्धियते' उद्धाव्यते ॥ ९ अविमृश्य स्वच्छन्ददैवविलसितम् ॥

अभयदान-
प्रस्तावे
जयराजवि-
कथान-
कम् १७ ।

॥ १२७ ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१२८॥

सेट्टिसुएण तक्कालजायजीवदयाभावेण न पडिवन्नमेयं । पन्नविओ य सवप्पयारेहिं एसो कावालिण । 'अच्चार्यरो संकाकारि' त्ति सुट्टयरं न पडिवन्नो एसो । [तओ कावालिण] नियमंतसिद्धिनिमित्तं थोभिऊण छगलगा वौवाइया कुमाराइणो एगं छगलगं सेट्टिसुयं च विमोत्तूण । एवं च तदुत्तमंगकमलेहिं निव्वत्तिए पूयाविहाणे कावालिण हटेण वि हंतुमारद्वो सेट्टिसुतो । एत्थं-तरे भणियं जक्खेण—अरे कावालियचिलाय ! अपडिवन्नछगलगविणासछलं जइ इमं वरागं हणिस्ससि ता निच्छयं न भविस्ससि । चत्तो कावालिणं 'हा हा पावपासंडिडिडिय ! एवंविहपुरिसरयणं हणिऊण केच्चिरं जीविस्ससि ? हा रायसुय-परमबंधव ! हा सयलगुणरयणनिहाण ! कहं मुहा निहणमुवगओ सि ?' इच्चाइ पलावं कुणंतो पलाणो ततो ट्ठाणातो पुणजायमिव अप्पाणं मन्नंतो सेट्टिसुओ, अइकंतो विज्झविसयं, ठिओ एगत्थ गामे, रायसुयाइ सुमरंतो य गहिओ महासोगेण । कयं तप्पारलोइयकायवं । वीसंतो कइयवि दिणाइ । 'कहं पडिनियत्तिऊण रायाईणं मुहं दंसिस्सं ? किं वा कहिस्सं ?' ति पयट्ठो पुबदिसाभिमुहं ।

मिलिओ य मग्गे पवज्जं पवज्जिउकामो सुमेहो नाम सावगो गुरुसमीवं वचंतो एयस्स । जाया परोप्परं संकहा, पइदि-णालावेण य पणयभावो य । एगया य पुच्छिओ सो सुमेहेण—भइ ! कीस तुमं विमणो व लक्खिज्जसि ? जइ न बाढम-कहणिज्जं ता कहेहि । तओ अंसुजलाविल्लोयणेण सिट्ठो से रायसुयाइविणासवुत्तंतो । सावगेण भणियं—इहलोगि चिय फलिओ छगलग[र]क्खण चिय सुकयकप्पपायवो, इहरहा रायसुयाइणो व तँवेलं चिय निहणं उवित्तो त्ति, पच्चक्खदिट्ठफले

१ प्रज्ञापितः ॥ २ 'यं सं' प्रती ॥ ३ 'व्यापादिताः' मारिताः ॥ ४ तद्विलमेव ॥

लिण जंपियं—रायसुय ! निसामेहि,

अत्थि विज्झगिरिपायमूले विजयकुंडं नाम उज्जाणं । तम्मज्झभागे भगवतो सुवेलाभिहाणस्स जक्खस्स दक्खिण-भवणभित्तिभागे पउमागारसिलमवणेऊण पविसिज्जइ केऊरनामम्मि विवरे । तत्थ य कोसमेत्तं अइकंते अच्चंतकंतसवावयव-सुंदरंगीओ नयणलायन्नावगन्नियकुरंगीओ नियरूव-सोहग्गभग्गरइ-रंभापवायाओ जक्खकन्नगाओ सक्खा दीसंति । ततो य तुम्हारिसाणमसमसाहसावज्जियविजयलच्छीणं निरुवकमविक्रमकंतभूचक्राणं चक्खवट्ठिलक्खणं कियदेहाणं पुहइपालाणं अण्णपुण्णपगरिसायड्डियहियया गिहिणीभावमावज्जंति त्ति ।

इमं च सोच्चा अच्चंतं विम्हिओ रायपुत्तो समं मित्तवग्गेण । जातो य बाढं तल्लाभसमसुयमणो । मणागं निरुंभिऊण वियौ-रभावं च कहंतरवक्खेवेण खणंतरं विगमिऊण गतो सगिहं । तहिं गतो वि रायसुओ तमेव पायालकन्नगावुत्तंतं तदेगच्चित्तो चित्तयंतो सुत्तो व परवसो व वट्ठन्तो भणिओ मित्तवग्गेण—रायपुत्त ! किमेवमन्नचित्तो व लक्खिज्जसि ? खिज्जसि य देहेणं ? किं नु सरसि कावालियसिट्ठरसायलसीमंतिणीवुत्तंतं ? बालजणविमोहणिजा खलु एवंविहसमुल्लावा तुम्हाण वि चित्तं विक्खि-वंति त्ति चोअमेयं । रायसुएण भणियं—किं तस्स महाणुभावस्स वितहसमुल्लावेणं सँज्झं ? ।

लिच्छाइएहिं मिच्छाविभासणं संभवेज्ज संगिस्स । एवंविहभणणे भूइ-हट्ठतुट्ठस्स किं कज्जं ?

॥ १ ॥

१ 'अच्चंतकनस' प्रती ॥ २ अनन्यपुण्यपकर्षाकृष्टहृदयाः ॥ ३ विकारभावम् ॥ ४ लक्ष्यसे ? खिद्यसे ॥ ५ आश्चर्यमेतत् ॥ ६ साध्यम् ॥
७ लिप्सादिकैः मिथ्याविभाषणं सम्भवेत् सज्जनः ॥ ८ भूत्यस्थितुष्टस्य ॥

अभयदान-
प्रस्तावे
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १७ ।

॥१२८॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामनगु-
णाहिगारो ।

॥१२९॥

एत्थंतरे अवरुप्परमंतेउरीणं जाया समुल्लावा—एवमेवमग्हाहिं उत्तरोत्तरं पवडुंतो वित्तवओ कओ, एयाए पुण न किं पि कयं ति । थेरीए रायणिहिणीए भणियं—किमेतेण सँगिहमंगलुग्गाणेण ? एयमेव तकरं पुच्छह जं जीए अब्भहियं कयं ति । ततो पुट्ठो तकरो ताहिं—अरे ! ‘काए तुहऽब्भहियं कयं ?’ ति सच्चं साहेसु । तकरेण भणियं—देवीए भउ-
ब्भंतहियएण पुच्छिणं वि पुविं न किं पि नायं, संपयं पुण मह इमीए जणणीए दावियम्मि अभए जं पि तं पि भोयणाइयं अमयं व परिणयं, वसिओ मि जीवलोगो, पुन्न व सबमणोरहा, ता ‘इमीए जं कयं तं न कोइ कुणइ’ ति ममाभिप्पाओ । पडिवन्नं सवाहिं ति च्छिन्नो विसंवाओ ॥ छ ॥

ता भो महाणुभाव ! ‘नाभयप्पयाणाओ अन्नं किं पि लेट्ठयरं’ ति तद्दाणे सवहा उज्जमं करेज्जासि । सेट्ठिसुएण भणियं—
एवं काहामि । अन्नवासरे य ‘भद्दगो’ ति सिक्खविओ सो सावगेण पंचपरमेट्ठिमंतं, सिट्ठं से तम्माहप्पं, जहा—एस
परमभत्तीए तिसंज्झं जविजंतो थंभेइ भूय-साइणि-सहूल-वेयाल-जलणाइप्पभवं उवद्वजायं ति । ‘तह’ ति पडिवन्नमणेण ।
सावगो वि गतो जहाभिमयं ।

इयरो वि जहुत्तविहिपुवं पंचनमोक्कारमेकचित्तो परियत्तंतो पट्ठिओ जालंधरविसयं । मिलिया य मग्गे कइवय वि
संत्थिया । तेहिं समं वच्चंतस्स एगत्थ अयंडे चिय कुंडलियचंडकोडंडुड्डीणकंडखंडिजंतपहियमुंडमंडियमहिमंडला मंडलवाव-

१ परस्परमन्तःपुरीणाम् ॥ २ स्वगृहमङ्गलोद्दानेन ॥ ३ ण व पुं प्रती ॥ ४ ओ सि जीं प्रती ॥ ५ श्रेष्ठतरम् ॥ ६ उपद्रवसमूहमित्यर्थः ॥
७ सार्थिकाः ॥ ८ कुण्डलितचण्डकोदण्डोद्दीनकाण्डखण्डयमानपथिकमुण्डमण्डितमहीमण्डला मण्डलव्यापृताग्रहस्तावस्तसमुत्तरत्सुभटसार्था ॥

अभयदान-
प्रस्तावे
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १७।

॥१२९॥

डग्गहत्थाणुप्पित्थसमुत्थरंतसुहडसत्था निवडिया चिलायधाडी । तओ तं ससत्थियं बंदिग्गाहेणं वेत्तूण गया पल्लीए । सम-
प्पियं बंदं पल्लिवइणो मेहनायनामस्स । तेण भणियं—अरे ! केत्तिंया एए चिट्ठंति ? । भिल्लेहिं भणियं—दस जण ति ।
मेहनाएण भणियं—सुरक्खिया करेह जाव एक्कारसमो लब्भइ, जेण भूयाभिभूयस्स जेट्ठपुत्तस्स जायपगुणसरीरस्स चंडिगाए
बलिविहाणसंपायणेण उव्वंजाइयं दिज्जइ ति । ‘जं सामी आणवेइ’ ति तेहिं ददं निरुद्धा सेट्ठिसुयाइणो ।

अवरवासरे य आणिओ कत्तो वि भिल्लेहिं एक्कारसमपुरिसो । ततो ते सव्वे काराविया ण्हाणं, पंरिहाविया सेयवत्थजुयलं,
नीया चंडियापुरओ, पूइयं मंडलगं, गहियं पल्लीवइणा, भणाविया य एए—अरे ! सुदिट्ठं कुणह जियलोयं, सुमरह इट्ठदेवयं ।
एत्थंतरे धाहावियं पुरिसेण—हा ! धाव धाव, एस तुब्भं पुत्तो भूएण बाढमभिभविज्जइ ति । तओ ते विमोत्तूण पल्लीवई
धाविओ पुत्ताभिमुहं, आउलीहूओ गेहजणो । पुट्ठो य सेट्ठिसुएण एगो पुरिसो—किमेयं ? ति । सिट्ठो तेण भूयवुत्तंतो । तओ
पंचनमोक्कारमाहप्पमणुचित्तंतेण भणिओ सो सेट्ठिसुएण—दंसेसु भो ! तं पल्लीवइसुयं, जेण तदोसोवक्कमाय किं पि अप्पणो
विन्नाणमुवदंसेमि ति । कहिओ एस वुत्तंतो पुरिसेण पल्लिनाहस्स । तेणावि आणाविऊण भणिओ सो—भो भो महायस ! जइ
किं पि विन्नाणमत्थि ता तं पउंजिऊण पगुणेषु मे सुयं, साहेसु य तदुवक्कमोवायं जेण तं संपाडेसु ति । सेट्ठिसुएण भणियं—
पल्लिनाह ! अलमलं पसंभमेण, न वड्ढोवगरणमवेक्खइ एस दोसु ति । पारदो पंचनमोक्कारं जविउं । कहं चिय ?—

१ ण्डियचिं प्रती ॥ २ ण मोत्तू प्रती ॥ ३ कियन्तः ॥ ४ उपयाचितम् ॥ ५ परिधापिताः ॥ ६ क्कारपरं जं प्रती ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ॥

॥१३०॥

निष्फंदतारलोयणनासगोलगगथिमियपम्हउडं । उदरविचरंतनिम्भरकुंभयपवमाणवावारं ॥ १ ॥
निर्यनियविसयऽच्चासंगविरयसमरसियइंदियग्गामं । पंचपरमेष्ठिसुमरणसमकालुच्छलियगुरुनायं ॥ २ ॥
एकैकऽक्खरससहरंरंतपीऊसपवहपम्भारं । निव्विउमुट्टियं पिव तिहुयणदुहनिवहहव्वहं ॥ ३ ॥
पंसरंतसूरलक्खाइरेगपप्फुरियफारपहचकं । दूरोसौरियजणपच्चणीयंभूयाइदुट्टगणं ॥ ४ ॥
इय जाव जवइ जोगि व निच्चलो निम्भओ निरासंको । पंचपरमेष्ठिमंतं स महप्पाऽणप्पमाहप्पं ॥ ५ ॥
ताव अयंडविहंडियबंभंडंऽप्फुडणरवसमइरेगं । रसियं काउं भूओ दूरीहूओ सुयाहितो ॥ ६ ॥

जातो पगुणो पल्लिवइसुओ । सम्माणिओ पल्लिवइणा संखो । जोडिय पाणिसंपुडं च भणियं—अहो महासत्त ! तुमए
मम सुयपरमोवयारकरणेण बाढमामैरिसियं मह हिययं, ता साहेसु किं पि जं पणामिज्जउ त्ति । संखेण भणियं—पल्लिनाह !
जइ एवं ता अभयं दाऊण विसंजेसुमऽहागयं एए वरागा दस वि वंडेदिसिय त्ति । ‘जं तुमं आणवेसि’ त्ति जंपिरेण पल्लि-

१ निष्पन्दतारलोचननासाग्रावलप्रस्तिमितपक्ष्मपुटम् । उदरविचरन्निर्भरकुम्भकपवमानव्यापारम् ॥ पवमानः—वायुः ॥ २ निजनिजविषयात्यासङ्ग-
विरतशमरसिकेन्द्रियग्रामम् । पञ्चपरमेष्ठिस्मरणसमकालोच्छलितगुरुनादम् ॥ ३ एकैकाक्षरशशधरक्षरत्पीयूषप्रवाहप्राग्भारम् । निर्वापयितुमुत्थितमिव त्रिभुवन-
दुःखनिवहहव्यवाहम् ॥ ४ ‘रज्ज्वरं’ प्रती ॥ ५ प्रसरत्सूरलक्षातिरेकप्रस्फुरितस्फारप्रभावक्रमः । दूरापसारितजनप्रत्यनीकभूतादिदुष्टगणम् ॥ ६ ‘सारीयं’
प्रती ॥ ७ ‘यदुयां’ प्रती ॥ ८ यावद् जपति ॥ ९ अकाण्डविखण्डितब्रह्माण्डास्फुटनरवसमतिरेकम् । रसितं कृत्वा भूतः दूरीभूतः सुतात् ॥ १० ‘डफुडं’
प्रती ॥ ११ ‘सिउं कां’ प्रती ॥ १२ आकृष्टम् ॥ १३ अप्रयत्नात् ॥ १४ विसर्जय यथागतम् ॥ १५ वैदेशिकाः ॥

वि किमवरं सीसइ ? किंच—जीवियवे संते सबं सुहं पडिहाइ न इहरहा । तहाहि—

दिव्विलेवण-भूसण-सयणा-ऽऽसण-वसण-भोयणपयारा । तंबोल-पुप्फ-सुहफाससेज्ज-वरभवण-गेयरवा ॥ १ ॥

अचंतकंतरेहंतरूयरामाकडक्खविकखेवा । पजंतपत्तजीयस्स तोसमीसिं पि नो दिंति ॥ २ ॥

एत्तो चिय चोराहरणमेत्थ वन्नंति मुणियसम[य]त्था । सेट्टिसुएणं भणियं किं पुण साहेसु तं मज्झ ॥ ३ ॥

सुमेहेण जंपियं—निसामेसु,

वसंतपुरे जियसत्तू राया अग्गमहिसीए समं ओलोयणगतो चिट्ठइ । तम्मि य समए खेत्तदुवारे चिय उवलद्धो
नवजुवाणो एगो तक्को तलवरेण, दंसिओ रन्नो, वज्झो समाणत्तो । ततो अचंतं विहणवयणं वज्झभूमिं निजमाणं तमवल्लो-
इऊण संजायदयाभावाए ‘अदिट्टजियलोयसुहो मा विवज्जउ’ त्ति एगदिणं जाव मोयाविऊण देवीए नीओ नियभवणे,
कारावितो परमविभूईए ण्हाण-विलेवणा-ऽलंकाराइपरिगहं, जातो सब्बगेण पंचसयदंम्मवओ । बीयदिणे बीयरायमहिलाए वि,
नवरं साहस्सिओ वओ । एवं उत्तरोत्तरपंवड्डमाणदविणवण लालिओ सो एकैकदिणं सेसाहिं वि रायमहिलाहिं । नवरं
पजंतदिणे थेराए रायगिहिणीए रायाणं गाढोवरोहेण विन्नविऊण दवावियं अभयं तस्स तक्करस्स, वासियभत्ताइणा जेमाविऊण
जहाभिमयं विसज्जितो य एसो ।

१ अत्यन्तकान्तराजमानरूपरामाकटक्षविक्षेपाः । पर्यन्तप्राप्तजीवितस्य तोषमीषदपि न ददति ॥ २ ज्ञातसमयार्थाः । समयः—सिद्धान्तः ॥ ३ अवलोकनं-
गवाक्षः ॥ ४ ‘विद्राणवदनं’ म्लानमुखम् ॥ ५ ‘विपद्यताम्’ त्रियताम् ॥ ६-द्रम्मव्ययः ॥ ७-प्रवर्धमानद्रविणव्ययेन ॥ ८ विज्ञप्य दापितम् ॥

अभयदान-
प्रस्तावे
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १७।

॥१३०॥

जीवितव्य-
प्रियत्व-
विषये
चौराहरणम्

देवमद्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिमारो ।

॥१३१॥

इयरो वि पविट्टो नियघरं । आणंदिया जणणि-जणगाइणो । पुच्छितो पुव्वुत्तं । कहितो तेण मूलातो आरब्भ । निसा-
मिओ एस वइयरो रायाईहिं पि । जातो य तेसिमच्चंतसंतावो । एवं ते सोर्यणिज्जदसं पत्ता । इयरो पुण गेहसामी जाओ,
तिवग्गसारं जीवियफलं सुचिरमुवभुंजिऊणं मओ समाणो भवणवईणं मज्जे पलियाऊ देवो उववन्नो । तत्थ जाई सरिया । ‘अभ-
यप्पयाणकप्पपायवफलमेयं’ ति अंबगयं चित्तेण । पजंतसमए पुच्छिओ केवली—भयवं ! कहिं अहं एत्तो उववज्जिस्सामि ? ।
भगवया भणियं—विजयपुरे नयरे विजयसिंहस्स रन्नो विजयवईए देवीए कुच्छिसि पुत्तत्तणेणं ति ।

एवं सोच्चा सो महप्पा अप्पणो पुणो पडिबोहनिमित्तं विजयसिंहस्स रन्नो सुमिणे साहइ, जहा—सभाभवणभित्तीसु
इमं वुत्तंतं निउणचित्तगरेहिं आलिहावेसु, जहा—रायसुयाइणो तिन्नि वि जणा विज्झंगिरिकडयकुडंगदुग्गजक्खाययणट्टि-
यविवरदुवारपूयाकवडेण कावालिएणं छगलोवहारच्छलेण विणिहया, एगो य तव्विणासविहाणमणिच्छंतो न विणट्टो इच्चाइ
ताव जाव सगिहं सुहेण सो पत्तो ति । इमं च सुमिणंभुयं सो दइण विउंढो विभाविउं पवत्तो—किमेयं अदिट्ठ-सुयं
अणणुभूयमपयइवियारं मए सुमिणं दिट्ठं ति मन्ने ? अच्चंतदीहरत्तणेण आलप्पालमिमं ? ति । वीयरयणीए पुणो वि इममेव
से दरिसियं । ‘कारणेण होयवं’ ति रन्ना लिहावियं तं सबं संहोवइडुभवणभित्तीसु ।

अवरवासरे सो देवो चविऊण तस्सेव राइणो महिलाए गम्भे पुत्तत्तणेण उववन्नो, पसूओ य समुचियसमए, कयं

१ शोचनीयदशाम् ॥ २ ‘अवगतं’ ज्ञातम् ॥ ३ धिन्ध्यगिरिकटककुडङ्गदुर्गयक्षायतनस्थितविवरद्वारपूजाकपटेन ॥ ४ ‘मिणुब्भु’ प्रती ॥ ५ ‘विवुद्धः’
जागृतः ॥ ६ सभोपदिष्ट— ॥

वद्धावणयं, पइट्टियं च जओ ति नामधेयं, मंदरगिरिकंदरगओ व पायवो वड्डिउमारद्वो, अहिगयकलाकलावो य पत्तो
तरुणत्तणं । अन्नया य पिउणा कुसुमिणाणुमाणेण मुणियपच्चासन्नमरणसमएण सो ठविओ नियपए, सयं च गतो वणवासं ।
इयरो य रायसिरिमुवभुंजिउं पवत्तो ।

एगम्मि य समए अत्थाणनिसन्नस्स तस्स जाओ सहसा कोलाहलो । तओ वाउंलीभूयं इओ तओ धावमाणं जणमव-
लोइऊण पुच्छियं रन्ना—किमेयं ? ति । जणेण भणियं—देव ! एते तुम्हपायपउमोवजीविणो सहपंसुकीलिया तिन्नि वि
धणवाल-वेलंधर-धरणिंधरनामाणो चित्तमित्तमवलोयमाणा केणइ कारणेण मुच्छानिमीलियच्छा ‘धस’ ति धरणीयले
निवडिया । ततो जायविम्हओ गतो राया तयंतियं । कोऊहलेण पारद्धा सा चित्तभित्ती मूलाओ पलोइउं । दिट्ठं च
रायसुयाइपडिवन्नं विज्झंगिरिपल्लिपज्जवसाणं निययवित्तगालिहणं । तं च दइण ईहा-उपोहाइ कुणमाणस्स जायं
जाईसरणं । मुच्छासमुच्छाइयचेयन्नो निवडिओ महीवट्ठे । अच्चंताउलिएण य सेवगजणेण कतो सिसिरोवयारो । खणद्वेण
य राया इयरे वि उम्मिलियलोयणा सुत्तपबुद्ध [व] उट्टिया । ‘देव ! किमेयं ?’ ति पुच्छिओ राया पहाणलोणेण ।
सिट्ठो य सबो वि अभयप्पयाणपयडणपहाणो पुव्वभवइयरो । इयरे [वि] यं पुट्ठा मुच्छागमकारणं । तेहिं वि इणमेव सिट्ठं ।
ततो राइणा पुव्वभवसिणेहसमुम्भवंताणंदंसुप्पवाहपक्खालियाणणेण सायरमवगूहिया तिन्नि वि जणा । जोडियपाणि-

१ ज्ञातप्रत्यासन्नमरणसमयेन ॥ २ व्याकुलीभूतम् ॥ ३ निजकवृत्तकालेखनम् ॥ ४ ‘च्छासिमु’ प्रती । मुच्छासमुच्छादितचैतन्यः ॥ ५ अभयप्र-
दानप्रकटनप्रधानः ॥ ६ य बुद्धा मुं प्रती ॥ ७ पूर्वभवस्नेहसमुद्भवदानन्दाश्रुप्रवाहप्रक्षालिताननेन सादरमवगूढा ॥

अभयदान-
प्रस्तावे
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १७ ।

॥१३१॥

देवभद्ररि-
विरडो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१३२॥

संपुडेहिं विन्नचं तेहिं—देव ! तुल्ले वि पुवभवभमणाइवइयरे कहं एरिसी रायसिसी तुब्भेहिं आवज्जिया ? । नरवइणा वि 'अभयदाणकामधेणुविलसियमिममसेसं' ति निवेइयं तेसिमियरेसिं च । वित्थरियं च इमं सबत्थ जणवए । जाओ य जहासत्तीए अभयप्पयाणपडिबद्धचित्तो जणो ।

अणुसुमरियपंचनमोक्कारेण य रत्ता पडिवन्नो सुगुरुपायमूले जिणधम्मो, कारावियाइं जिणभवणाइं, पयड्ढाविया सुचिरं दीणाईण दाणसाला, पभावियं जिणसासणं । घोसावियं नियभुत्तीए, जहा—जो उवेच्चाए जीवघायं काही तस्स सबस्सदंडो कायवो चि । एवं बुहसलहणिजं सरयससहरधवलकित्तिपावणिजं रज्जं उवभुंजिऊण एगम्मि पत्थावे अत्थाणगओ वेरैग्गवग्गु-वग्गुरानिरुद्धचित्तचित्तंतो राया सभावत्तिलोयं भणिउं पवत्तो—अहो ! पेच्छह तुच्छमाउयं, विरसावसाणो विसंयवासंगो, विविहवोहिविहुरं सरीरं, खंणदिट्ठ-नट्ठं विभववियंभियं, अचंतपच्चासन्नो मच्चू, पच्चूहवूहो अभिलसियकजसमारोहो, सकज्जाणु-वित्तिसारो सयणवग्गो, अवस्समणुभवियवं सकम्मदुविलसियं, तहावि पमायमयपत्तो जणो थोयंसुहलवनिमित्तमणवेक्खिया-संखदुक्खसंपाओ दिट्ठेड्ठविरुद्धं पि जीवघायमायरइ, एयं पि न परिभावइ—जमप्पणो वि अणभिप्पेयं तं कह परस्स कीरइ ?

अणंतभवकारणं रणमिवंगिहुक्खावणं, वणं व कयविप्पियं पियविओगसंपायणं ।

न जीववहणं करे सुहसमुच्चए सी बुहो, विसं असइ को वि किं सुचिरजीवियत्थी जणो ? ॥ १ ॥

१ 'उपेत्य' हठात् ॥ २ बुधश्चाधनीयं शरच्छशधरधवलकीर्त्तिप्रापणीयम् ॥ ३ वैराग्यवल्गुवागुरानिरुद्धचित्तचित्रीयमाणः ॥ ४ विषयव्यासङ्गः ॥ ५ -व्याधि- ॥ ६ क्षणदृष्टनष्टं विभवविजृम्भितम् ॥ ७ स्तोकमुखलवनिमित्तम् अनपेक्षितासंख्यदुःखसम्पातः दृष्टेष्टविरुद्धम् ॥ ८ अङ्गिदुःखापणम् व्रणमिव ॥ ९ असि ॥ १० अश्नाति ॥

अभयदान-
प्रस्तावे
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १७।

॥१३२॥

वइणा संबलगदाणपुव्वगं विसज्जिया सबे वि । बंधु व सहोयरो व महईए पडिवत्तीए धरिऊण कइवयदिणाइं हिरन्नदाणाइणा य पूइऊण य भणितो संखो—आइससु किमियाणि कीरइ ? चि । संखेण जंपियं—पल्लिनाह ! किं तुममहं भणामि ?—

बहुकट्टकप्पणाहिं पाणी पाउणइ देहपारोहं । हम्मइ य थेवकजे वि सो य ही ही ! महापावं ॥ १ ॥

कटंठगवेहे वि दुहं उप्पज्जइ अप्पणो सुदुविसहं । निसियासिहणिजंतस्स जं च तं को मुणइ वोत्तुं ? ॥ २ ॥

जं दिज्जइ तं लब्भइ जंवा पइन्ना न सालिणो हुंति । जीववहेणं मूढा कह दीहरमाउमीहंति ? ॥ ३ ॥

जइ सुहमणहं दीहं च आउयं अइथिरं च पियजोगं । वंछह तुब्भे ता मुयह निच्छियं जीवघायमई ॥ ४ ॥

एवं भणिए 'तह' चि पडिवन्नमभयप्पयाणं पल्लिनाहेण । कइवयदिणाणंतरे च संखो नियजणगसमुकंठिओ पडिओ निय-नयराभिमुहं । ततो पल्लिवई वत्थाइणा सक्कारिऊण एयं दूरं अणुगच्छिऊण य नियत्तो सगिहामिमुहं । इयरो वि गंतुमारद्धो ।

अह कइवयपंथियसहातो एगम्मि पच्चंतसन्निवेसे भोयणकरणत्थमुवट्ठिओ पडिरुद्धो विविहुंगीरियपहरणेहिं 'हण हण' चि भणिरेहिं [तकरेहिं] । असंभंतेण य भणियं संखेण—अरे ! घायमकुणंता जमत्थि तं वेत्तूण मुंचह चि । एवं वुत्ते पारद्धो सो इयरे य चोरेहिं लुंतिउं । एत्थंतरे जायपच्चभिन्नाणेहिं तकरमज्झाओ कइवयनरेहिं वारिया अवरे—सो एस महप्पा अम्ह जीवियदाया बंदग्गाहमोयगो चि, ता अम्हे पेच्छिऊण [ण] एयस्स अणुचियमायरियवं ति । ओसक्का तकरा । तेहिं नीओ संखो नियघरे, काराविओ प्हाण-भोयणाइकिच्चं, पूइतो जहोच्चियपडिवत्तीए, सुहं सुहेण पराणिओ विजयवद्धणपुरं । खामिऊण पडिनियत्ता ।

१ कण्टकवेधे ॥ २ यवाः प्रकीर्णाः ॥ ३ विविधोद्गोणीग्रहरणैः ॥ ४ जातप्रत्यभिज्ञानैः ॥ ५ प्रेक्ष्य न एतस्य ॥ ६ 'अवव्यक्ताः' पश्चाद्वलिताः ॥

देवभद्रसरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१३३॥

ताणमुवट्ठंभो पुण उवग्गहो सो य वत्थ-पत्ताणं । ओसह-सेज्जा-सयण-ऽन्न-पाणमाईण दाणेण ॥ ३ ॥
जं तेहि उवग्गहिया मयं हि पांगाइपावविरयमणा । साहिति सुहेणं चिय सज्झाय-ज्झाण-तव-विणए ॥ ४ ॥
देहो साहणरहिओ न खमइ मोक्खाणुकूलमायरिउं । तस्माहणाई भन्ति तेण वत्थाइदाणाई ॥ ५ ॥
धम्मरयाण मुणीणं उग्गहकिच्चेसु संपयइंतो । तद्धम्मदीवणेणं गिही वि तन्निज्जराभागी ॥ ६ ॥
चोरोवग्गहकारी जह चोरो गिण्हई अचोरो वि । साह्वग्गहकारी गिही वि तह होइ साहु व ॥ ७ ॥
ता सब्बा गिहीणं सया वि सावज्जजोगनिरयाणं । दाणं चिय भवभयजलहितरणबोद्धित्थमच्चत्थं ॥ ८ ॥
तव-सील-भावणाओ बल विरई चित्तरोह सज्झाओ । दाणं च सुदेयमओ तम्मि पयत्तो सया जुत्तो ॥ ९ ॥
तं पुण दायगसुद्धं गाहगसुद्धं च कालसुद्धं च । भावविसुद्धं च तहा दिज्जंतं बहुफलं होइ ॥ १० ॥
रोमंचचियदेहो मयरहिओ कम्मनिज्जराहेउं । जो देइ कप्पणिज्जं दायगसुद्धं तु तं नेयं ॥ ११ ॥
जो साहु नियकिरियापवण्णचित्तो य उज्झियममत्तो । अकसाओ अतिही जत्थ तं भवे गाहगविसुद्धं ॥ १२ ॥
जं जम्मि उ उव्वज्जइ काले वत्थऽन्नमाइ साहुण । तं तत्थ दाणमाहंसुं निच्छियं कालसुद्धं तु ॥ १३ ॥
देयं पत्तं च वरं संपत्तं जेण तस्स मे सफलो । गिहवासो त्ति मई जत्थ भावसुद्धं तयं विति ॥ १४ ॥

१ पाकादिपापविरतमनसः ॥ २ उपग्रहकृत्येषु सम्प्रवर्त्तमानः ॥ ३ अत्यर्थम् ॥ ४ प्रयत्नः ॥ ५ रोमाञ्चाञ्चितदेहो मदरहितः कर्मनिर्जराहेतोः । यः ददाति 'कल्पनीयं' योग्यम् ॥ ६ 'ववज्ज' प्रती । उपयुज्यते ॥ ७ आहुः ॥

यत्थुपष्ट-
म्भदाना-
धिकारे सु-
जयराजवि-
कथान-
कम् १८ ।
उपग्रहदा-
नस्य चातु-
र्विध्यम्

॥१३३॥

उग्गम-उप्पायणदोसवज्जियं संजमेक्खुद्धिकरं । दोण्हं पि य पियजणयं देयं देयं च कुसलेहिं ॥ १५ ॥ किं बहुणा ?—
कयं-निट्ठियमत्तइं सम्ममणुट्ठाणिणो मुणिजणस्स । सुजउ व पावइ सुहं दित्तो असणाइ भत्तीए ॥ १६ ॥
तथाहि—अत्थि कोसलदेसावयंसत्तुल्ला महल्लपासायसहस्सोवसोहिया इक्खागुवंससंभूयभूवइविजयरायभूयपरिहप-
यत्तपडिहयपडिवक्खभया धण-धन्न-सुवन्नपडिपुन्नपयइलोयाणुगया अउज्झा नाम नयरी ।
किं वन्निज्जइ तीए जीए जइबंधवो जुगाइजिणो । रज्जं पवज्जं तह वज्जियवज्जं पवज्जित्था ? ॥ १ ॥
तत्थेव निच्चवासी सभावउ चिय विवेयसंगओ संगमओ नाम नावावणिओ सकुलकमाविरुद्धाए विंत्तीए कालं गमेइ ।
अन्नया य हीयमाणे चिरोवज्जियदवसंचए परिभावियमणेण—दव्वं हि जीवियं जणस्स, एयविउत्तो हि जणो जीवंतो
वि मओ व्व अवगणिज्जइ सव्वत्थ, न मन्निज्जइ पिउणा वि, नावेक्खेज्जइ कलत्तेण वि, न संभासिज्जइ
सुहिणा वि, न बहुमन्निज्जइ पुत्तेण वि, ता पुवपुरिसकमागयं पारंभेमि जाणवत्तववसायं, अज्जिणामि दव्वसंचयं ति ।
ततो पगुणावियं बोद्धित्थं, भरियं च विविहभंडाणं, सज्जीहओ निज्जामगजणो । सुमुहुत्ते य कयमज्जणो विहियदेव-गुरुपायं-
पूओ संपाडियतकालोच्चियकायववित्थरो संगमओ समारूढो बोद्धित्थं ।

१ 'देयं' दातव्यं वस्तु ॥ २ कृतनिष्ठितमात्मार्यं सम्यगनुष्ठानिनः ॥ ३ तस्या यस्यां जगद्बान्धवः यतिबान्धवो वा ॥ ४ वज्जिवर्यं वज्जितवर्यं वा राज्यं वज्जितवर्यं प्रव्रज्यां च प्रापयत ॥ ५ 'वृत्त्या' व्यापारेण ॥ ६ एतद्वियुक्तः ॥ ७ 'यमूले संपा' प्रती ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामञ्जगु-
णाहिगारो।

॥१३४॥

उन्मथितकूपस्वभारोविपविस्तरियसियवडाडोवं । पवहियवाउवेगं पवसंतं विययपक्खिं व ॥ १ ॥

सुमहल्लाऽवल्लवहणवेगवोलंतगरुयकल्लोलं । परतीरगमनोत्कर्षा कृत्तकमकमणुप्पयन्तं व ॥ २ ॥

वैष्णवसलसुल्लसंतपडिसद्भूरिघोररवं । निम्महणासंक्रियसलिलदेवयावद्धियायंकं ॥ ३ ॥

इयं अणुकूलखराबिलधुप्पंतमहंतसिचवडुग्घायं । पवणाद्वरेषवेगं संपत्तं तीरभामम्मि ॥ ४ ॥

ततो मुक्ता नंगरा, पाडिओ सियवडो, समुत्तिओ नावाज्जणे । भिन्नभिन्नममोपारियाणि मंडाणि, समागमा तवैत्तिणो,
आओ ववहारो, विविधद्धियाइं मंडाइं, गहियाइं पडिमंडाइं, समासाइओ पभूवदवलाभो । ततो 'कवसवलक्खिओ' चि जाणवत्तं
पगुणीकाऊण पडिओ संगमओ सदेसाभिमुहं । समुद्वज्जमणुप्पत्तस्स य तस्स विवस्सुद्धीहया कम्मवस्सिण्णं । ययण-
यलमोगाहिउं पवत्तं च पवहणपुरओ गरुयगिरिसिहराणुगारं सलिलपडलं । एत्थंतरे कूवस्वंभोवरिभागगणण विसिद्धंज्जण-
निम्मल्लोपणावल्लोइयजलगयमयराइदुट्टसत्तवग्गेणं सभय-चमक्कारं वाहरियं निज्जामण—अरे रे ! वीएह पलयपक्खुहिय-

१ ऊर्ध्वीकृतकूपस्तम्भारोपितविस्तृतसितपटाटोपम् । प्रव्यथितवायुवेगं प्रहसमानं विसृतपक्षिणमिव ॥ २ सुमहाऽवल्लकवहनवेगव्युत्कामद्रुकल्लोलम् ।
परतीरगमनोत्कर्षात् कृतकमकमणोत्पतदिव ॥ ३ 'साकयकयकमकमणुप्पयत्तयत्तं' व प्रती ॥ ४ वायमानातोषसमुच्छलत्प्रतिशब्दभूरिघोररवम् ।
निर्मथनाशङ्कितसलिलदेवतावर्धितातङ्कम् ॥ ५ इति अनुकूलखरानिलधुनन्महासितपटोद्धातम् । पवनातिरेकवेगं सम्प्राप्तं तीरभागे ॥ ६ 'णिवग्गं' प्रती ॥
७ तदर्धिनः ॥ ८ विपराकुम्भीभूता ॥ ९ गमनतलमममाहिदुम् ॥ १० कूपस्तम्भोपरिभागगतेन विशिष्टाञ्जननिर्मललोचनावलोकितजलगतमकरादिदुष्टसत्त्व-
वर्गेण सभयचमत्कारं व्याहृतं निर्यामकेण ॥ ११ 'ण भयवचमं' प्रती ॥ १२ वादयत प्रलयप्रभुवधपुष्करावर्तगर्जिगम्भीराणि ॥

किञ्चापरेण ?—

वयमपघृणचित्ताः सत्त्वसङ्घातघाताशुभमपि गृहवासं बुध्यमानाः सुबुद्ध्या ।
विपदमनुपदं च प्रेक्षमाणा अपीतः, तदपि न विसृजामो ही ! महामोहराजः ॥ १ ॥
परमिह मुनयस्ते वन्द्यपादारविन्दाः, वचन-तनु-मनोभिर्येऽभयं प्राणवद्भूयः ।
ददति न च मनागप्यर्दिताः क्रूरसत्त्वैर्विदधति रुषमन्तर्जीवितव्यव्ययेऽपि ॥ २ ॥
अयि हतक ! किमेतज्जीव ! जीवोपघातोपहितसुखलवं स्वं शाश्वतं मन्यसे त्वम् ? ।
स्मरसि किमु न पूर्वं निन्दनीयेन्द्रियार्थाचरणजनितदुःखं ? यत् त्वयाऽनन्तमाप्तम् ॥ ३ ॥
इति समुदितशुक्लध्यानवह्निप्रबन्धज्वलितनिखिलसंम्यग्घातिकर्मन्धनौघः ।
स धृतसुयतिवेषश्चारित्रिमुख्यो, भरत इव विजह्रे केवलश्रीसनाथः ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे अभयप्रदानप्रस्तावे जयराजर्षिकथानकं समाप्तम् ॥ १७ ॥

पुबिं पि पिसुंणियमिमं दाप्पमुवग्गाइकरं ति कित्तेमि । धम्मिद्धाणं तं पुण इद्धुवदुंभकरणेण ॥ १ ॥

धम्मिद्धा पुण एत्थं सैमत्थसावज्जोमपडिविरया । परमत्थेण मुणिं चिय मोक्खत्थं विद्धियवावारा ॥ २ ॥

१ 'सम्पदाति' प्रती ॥ २ 'पिणुनितं' सूचितम् ॥ ३ सम्पत्तसावज्जयोगप्रतिविरताः ॥

यत्पुष्ट-
म्भदाना-
धिकारे सु-
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १८।
प्रवहणम्

॥१३४॥

उमहम्भ-
दानस्य
स्वरूपम्

देवमहसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
बाहिगारो ॥

॥१३५॥

पेच्छइ एला-लवंग-नालियर-कयली-पणसपमुहफलभरोणमंतसाहं साहिनिवहं । ततो जायजीवियवपचासो पचासन्नसरोयरे कर-
चरण-मुहविसुद्धिं काऊण तरुवरफलाहं आहरिउं पवत्तो । उवाहरियसमीहियफलो य कयदेव-गुरुपायसुमरणो य भोयणहु-
मुवट्टिओ चित्तेइ—

जइ वि हरि-हरिण-सहूल-पीलु-भल्लुंक-भिल्लुदुव्विगमं । रत्नमिमं माणुसचारविरहियं तह वि मा कोइ ॥ १ ॥
अहमिव विक्कूलहयविहिविहियाणिट्ठो कहं पि इह एज्जा । ता तदाणं काउं मह संपइ कप्पई भोत्तुं ॥ २ ॥
तं भुत्तं जं अतिहीण दिन्नसेसं स एव विभवो य । जो सामन्नो मन्ने सबस्स वि निययलोयस्स ॥ ३ ॥
संसारम्मि अणंते किं नो पत्तं ? न किं व परिभुत्तं ? । मोत्तुं परोवयारं किं वा न कैयं च ? संके हं ॥ ४ ॥
ता हियय ! छुहकिंलंतं पि दीणयं मा खणं पवज्जिहसि । एवंविहपत्थावे अतिहिपयाणं सुहनिहाणं ॥ ५ ॥
इय जाव सो महप्पा तक्कालुच्छलियवीरिउल्लासो । दिसिवलयं पेहंतो अच्छइ अच्छिन्नदाणिच्छो ॥ ६ ॥
ताव कुरंगो एको तं पगुणियभोयणं पलोइत्ता । मण-पवणविजइवेगेण पडिगतो पुव्वदिसिहुत्तं ॥ ७ ॥
अविभीसणो वि य अहं [....] अणाउस्सविय किं पलाणोऽयं ? । अहवा भयाउर च्चिय सभावओ च्चिय तिरियजाई ॥ ८ ॥
इय चित्तंतस्स य तस्स तक्खणं धरियविमलसियल्लत्तो । एगो महातवस्सी खंदकुमारो व पच्चक्खो ॥ ९ ॥

१ -भरावनमच्छाखम् ॥ २ आहारि° प्रतौ ॥ ३ पीलु-हस्ती ॥ ४ °भल्लुंक-भि° प्रतौ ॥ ५ विकूलहतविधिविहितानिष्टः । विकूलः-प्रतिकूलः ॥
६ कहिं च प्रतौ ॥ ७ ° किलंतंमि दी° प्रतौ । छुधाकान्तमपि दीनतां मा क्षणं प्रपत्स्यसे ॥

अंगगट्टियविज्जाहरबंदिसमुग्घुदुविजयवरचरिओ । हरिणुवदंसियमग्गो बलदेवसिरि व संपत्तो ॥ १० ॥
तो मुणियसुमुणिमाहप्पबुद्धसारंगगमणपरमत्थो । अप्पत्तपुव्वपहरिसविणितरोमंचच्चिचइओ ॥ ११ ॥
सागयमिई जंपंतो सत्त-ऽट्टपयाइं सम्मुहं गंतुं । कयपायपउमनमणो कयलीफलमाइणा तेण ॥ १२ ॥
पडिलाहइ अत्तट्ठं कडेण तह निट्ठिण्ण अत्तट्ठं । तो वंदियंमणुगच्छिय सत्त-ऽट्टपयाइं परितुट्ठो ॥ १३ ॥
नीरनिहिनिहणपावियपवहणदुच्छं पि परममब्भुदयं । मन्नंतो मुणिवरवियररणेण अह जिमिउमारद्धो ॥ १४ ॥
कयभोयणो य पुत्तायतरुतले वीसमंतो परिभावेइ—अहो ! कहं एस महामुणी अचंतनीरागो ? कहं वा पुंसिधरिजं-
तसियायवत्तो ? , कहं परिभाविजंतनिज्जियमयाइवियारो ? कहं वा पुरतो मागहगीयमाणमाणवाइरित्तकित्तिवुत्तंतो ? , कहं
अचंतकिसियकाओ ? कहं वा सुराभिभवकारिकंतिपम्भारो ? त्ति, अहो ! महापुरिसाणं निस्सीमाओ विभूईओ अम्हारिसाण
तुच्छमईणं न वियारगोयरे वि वियरंति ।
एत्थंतरे सो मागहो पत्तो तमुद्देसं, भणिउं पवत्तो य—भो भो महायस ! सुकयकम्माणं पढमकित्तिणिज्जनामो समुवल-

१ अप्रस्थितविद्याधरबन्दिदसमुद्घुदुविजयवरचरितः । हरिणोपदर्शितमार्गः बलदेवश्रीरिव सम्प्राप्तः ॥ २ ततः ज्ञातसुमुनिमाहात्म्यबुद्धसारङ्गगमनपरमार्थः ।
अप्राप्तपूर्वप्रहर्षविनिर्द्योमास्त्रमण्डितः ॥ ३ °मिई जं° प्रतौ ॥ ४ वन्दित्वा अनुगत्य ॥ ५ नीरनिधिनिधनप्राप्तप्रवहणदौःस्थ्यमपि ॥ ६-वितरणेन-दानेन ॥
७ पुरुषध्रियमाणसितातपत्रः ? कथं परिभाव्यमाननिर्जितमहादिविकारः ? कथं वा पुरतो मागधगीयमानमानवातिरिक्तकीर्तिवृत्तान्तः ? ॥ ८ °ईय अ° प्रतौ ॥

यत्पुष्ट-
म्भदाना-
धिकारे सु-
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १८ ।

॥१३५॥

देवमहेश्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१३६॥

द्वजम्म-जीवियफलो असेसमणुयमत्थयचूडामणी तुमं निच्छियं होसि, कहमन्नहा विजाहरनरिंदसंदोहमणिमउडटिविडिकि-
यकम्मस्स तणं व परिचत्तविजाहररायलच्छिणो तिहुयणैसरसीसमुग्गयकित्तिकुमुयवणस्स एयस्स खयररायरिसिणो संपह
संपत्तचउमासतवपारणयपत्थावस्स नीसेसदोसविरहियऽन्न-पाणपेणामणेण करयलकमलोवणीयतिलोयलच्छिविच्छड्डो होसि ?
नहि अभाविमहा दूरोहाँमियकामधेणु-चिंतामणि-कप्पपायवं एवंविहं मुणिं दडुं पि लभंते किमंग पाराविउं ? किं वा न सुओ
तुमए एस सवजयपयडो वि महाणुभावो ? । संगमएण भणियं—जइ उलुएण अंसुमाली न पलोइओ किमिच्छिएण वि न
सो सयलतिहुयणपच्चक्खो ? ता सवहा सँवणपीऊसवरिसकप्पं साहेसु एयसरूवं । मागहेण भणियं—एवं करेमि ।

एसो हि पभूयरयणडुवेयडुपवयपइडियदाहिणसेदिपरिविदो निप्पुन्नयनरदुल्लहगयणवल्लहपुरपह् अणंतविरिओ नाम
विजाहरचकवड्डी विसंडुकंदोदुदलदीहरच्छीहिं रूयाइसयविजियामररामाहिं अंतेउरीहिं परिगओ सक्को व देवलोए विलसंतो
कालं वोलेइ । तस्स दुवे पुत्ता सयलकलाकलावकुसला सिद्धसव्वेजा महाबला—एगो मेहनाओ अवरो सिंहनाओ ति ।
पढमो ठविओ जुवरायपए, इयरो य कुमारभुत्तीए । सरंतेसु य वासरेसु कणिट्टपुत्तस्स पुवकयकम्मदोसेण कुट्टवाहिणा विणडुं
सरीरं, पउत्ता विविहद्वोसहप्पओगा, न जातो थेवमित्तो वि उवयारो । विसन्नो एसो, परिचत्ता जीवियासा । दुँइडिएण

१ विद्याधरनरेन्द्रसन्दोहमणिमुकुटमण्डितकमस्य ॥ २ °कम्मस्स प्रती ॥ ३ °णसिरं प्रती ॥ ४-अर्पणेन ॥ ५ विच्छर्दः-विस्तारः ६ ओहामिय-
अभिभूत ॥ ७ श्रवणवीयूषवर्षाकल्पं कथय ॥ ८ प्रभूतरत्नाव्यवैताव्यपर्वतप्रतिष्ठितदक्षिणश्रेणिपरिवृढः निष्पुण्यकनर- । परिवृढः-स्वामी ॥ ९ विकसितनी-
लकमल्लदीर्घाक्षिभिः रूपातिष्ठयविजितामररामाभिः ॥ १० दुःखात्तेन ॥

‘पोक्खलावत्तगज्जिगंभीराइं [तराइं,] पक्खिवह हुयवहजालाकलावाउलाइं अग्गितेलाइं, ‘एस दूरमुल्लासियनीरनिउरंओ
ससूर-तारमंवरं भरिउं पिव उडुं उच्छलइ तिमिगिलो नाम दुट्टजलयरो मन्ने न खेमंकरो’ ति कुणह कायवाइं, सँरह सरिय-
वाइं—ति जाव भणिउं न विरमइ ताव पवहणपिट्टओ एवं चिय उड्डिओ बीयदुडुसत्तो । तओ भूरिभयवभारभरिजंतहियओ
परिचत्तजीवियासो भणिउं भुज्जो पवत्तो—हंहो नावाजणा ! मुयह जीवियसंकहं, सुमरह इट्टदेवयं, दोण्हं कैयंताणमंतरे निवडिया-
[णं] नत्थि मे मोक्खो—ति वाहरंन्तस्सेव तस्स एगेण तिमिगिलेण जुगविगमतिजयकवलणमणकीणासमुहकुहररउदाणणेण तं
जाणवत्तं गहियं पुवओ, इयरेण पिट्टदेसउ ति । एवं च आयडु-वियडुं कुणमाणान ताण निसेससदेण वि विलंबंतवाणिउत्तं
विसंडुलविचेडुंतवंठलोयं भयभरवेवंतकायरं सयखंडयं पत्तं जाणवत्तं । सत्तुयमुट्टि व पणट्टो सव्वतो नावाजणो । संगमतो वि
कहं चिय भवियव्यावसेण पत्तफलगखंडो मँहल्लकल्लोलपरंपरावुब्भमाणो कइवयदिणेहिं पत्तो पारावारपारभागम्मि सुवेलाचल-
परिसरं । अचंतपरिस्समँकिलामियकाओ वि धरियधीरिमावडुंभो छुहापिवासोवसम[ण]त्थमिओ ततो गिरिनिगुंजेसु परिभमंतो

१ °पोगलां प्रती ॥ २ दूरम् उल्लासितनिरनीकुरुम्बः ससूरतारम् अम्बरं भरितुमिव ॥ ३ स्मरत स्मर्तव्यानि ॥ ४ °ओ सूरिं प्रती । भूरि-
भयप्राग्भारभ्रियमाणहृदयः परित्यक्तजीविताशः ॥ ५-सङ्ग्रहाम्, स्मरत ॥ ६ कृतान्तयोः अन्तरे ॥ ७ °रत्तस्स वि तं प्रती ॥ ८ युगविगमत्रि-
जगत्कवलनमनःकीनाशमुखकुहररौघाननेन ॥ ९ एयं च प्रती । एवं च आकृष्टविकृष्टिम् ॥ १० विलपद्गणिकपुत्रं विसंस्थुलविचेष्टमानवण्डलोकं भयभर-
वेपमानकातरं शतखण्डतां प्राप्तं यानपात्रम् ॥ ११ महाकल्लोलपरम्परोद्यमानः ॥ १२ °मकाउकिलामियकाउ वि चरिं प्रती । अत्यन्तपरिश्रम-
क्लान्तकायोऽपि धृतधीरिमावष्टम्भः क्षुधापिपासोपशमनार्थम् इतस्ततः ॥

यत्पुष्ट-
म्भदाना-
धिकारे सु-
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १८ ।

अनन्तवीर्य-
मुनेः सिंह-
नादस्य च
सम्बन्धः

॥१३६॥

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्तगु-
णाहिगारो ।

॥१३७॥

संतावं, पडिवज्जसु धीरत्तणं, अणुचितेसु दुट्ठचेट्टियाणं कडुयविवागं ति । इमं च सोच्चा चित्तिं विजाहरनरिंदेण—

अवि पलयल्लंतो लोलकल्लोलमालाउलजलहिजेलोहो रुब्भए वित्थरंतो ।

कह वि सुहुमखोमक्खंडमुत्तोलिमज्जे, पडुपवणपवाहो कीरणे निच्चलो य ॥ १ ॥

अवि य सुचिरकालं लिंस्सई य प्पयंडं-जलिरजलणजालाजालमंतोऽनलस्स ।

सुरगिरिपण्णेणं पाणिपंचगुलीसुं, घट्टियनिहट्टिएणं नूण कीलिजई य ॥ २ ॥

न उण विगुणजीवुजोगसंजोगजम्माऽसुहट्टिइ-रसकम्मुप्पीडपीडं असोढुं ।

अवि असुर-सुरेहिं सेरंसंचारसारं, समयमवि य ठाउं निच्छियं लब्भईह ॥ ३ ॥

ता सब्भा संकडमिममावडियं, न संकेमि कुसलमिमस्स-त्ति गओ पुत्तसमीवं । साहिओ देवयानिवेइयपुवजम्मवुत्तंतो । जायजाईसरणेण सम्मं पडिवन्नो य कुमारेण । ततो जायगरुयवेरगणेण अच्चंतविलीणकिमिकुलाउलकलेवरावलोयणविणिच्छि-यहुयासणपवेसेण भालयलघडियपाणिसंपुडं विन्नत्तमणेण—ताय ! विसमो दसाविवागो, पडिकूला कम्मपरिणई, न य पे-

१ 'लुलंत लो' प्रती ॥ २-जलौघो रुध्यते ॥ ३ सूक्ष्मक्षौमखण्डमुक्तावलीमध्ये ॥ ४ श्लिष्यते च प्रचण्डज्वलनशीलज्वलनज्वालाजालमताऽनलेन ॥ ५ 'तो जल' प्रती ॥ ६ सुरगिरिपञ्चकेन पाणिपञ्चाङ्गुलीषु घट्टिकानिभस्थितेन नूतं कीज्यते च ॥ ७ 'यविह' प्रती ॥ ८ विगुणजीवोद्योगसंयोग-जन्माशुभस्थितिरसकर्मोत्पीडपीडामसोढुम् । अपि असुरसुरैः स्वैरसञ्चारसारं समयमपि च स्थातुं निश्चितं लभ्यते इह ॥ ९ 'वि य सु' प्रती ॥ १० 'रसञ्चार' प्रती ॥ ११ 'च्छियं ल' प्रती ॥

च्छामि किं पि आरोगत्तणे उवायं, ता मग्गेमि किं पि जइ तुब्भे देह ति । विजाहरचक्कवट्टिणा भणियं—वच्छ सिंहनाय ! किमेवं जंपसि ? तुज्झ वि किं पि अदेयं ? निस्संको भणसु जेण तं पयच्छामि ति । सिंहनाएण भणियं—ता[य !] जइ एवं ता तुब्भेहिं न कायवो थेवो वि हुयासणपवेसेण अप्पविघायं कुणंतस्स मह विग्घो ति । ततो अविभावियवयणच्छलसमुच्छ-लंतातुच्छपच्छायावो खयरचक्कवट्टीसरो महंतं चित्तसंतावमुवगतो । इयरो वि वारिजंतो वि नियगलोगेण पयंगो व पडिओ हुयासणे । जाओ य नयरे महंतो हाहारवो । तम्मग्गमणुसरंतो कट्टेण पडिसिद्धो तदंतोउरीजणो ।

'हा ! कीस मए देवयासिद्धपुवजम्मवइयरो एयस्स कहिओ ? कीस वा एयंऽब्भत्थणा [अ]ब्भुवगय ?' ति बाढं संत-प्पंतो, कत्थइ रइं अलभंतो य, अच्चंतं निवारिजमाणो य रायलोएण, मेहनायं रज्जे ठविऊण महाबाहुपहुसमीवे इममेव वेरगगकारणमुवहंतो विजाहरीसरो समणो जातो, पढमपवज्जादिणाओ वि पक्खक्खमणाइतवं करेइ । अणवरयं अवरावरवि-जाहराहिवकीरमाणीं वंदण-पूयापडिवत्तिं पि 'धम्मज्झाणविग्घं' ति मन्नमाणो 'मुणियधम्मसारो' ति गुरुजणाणुन्नातो इमं सुवेलाचलविजणवणविहारमल्लीणो । अणिच्छंतस्स वि य एयस्स महामुणिणो एस छत्तधारगो अहं च मागहो मेहनाय-नरिंदेण पिउणो परमभत्तीए सबहुमाणं धारिया समीवे । जहिवसं एयसरीरवत्तं नो लहइ तदिवसं भोयणं पि परिहरइ नरिंदो । एत्तो य उवरोवरिं एयपउत्तिजाणणत्थं इति जंति य विजाहरा । संपयं च इमिणा मुणीसरेण कयं चाउम्मासखमणं । पज्ज-तमुवगए तम्मि 'अज्जदिणे कहमेसो पारिहि ?' ति वाउलीहुया अम्हे । एसो य महप्पा पहरदुगसमए पगुणीकयपडिग्गहो

१ 'त्तणं उ' प्रती ॥ २ आत्मविघातम् ॥ ३ अविभावितवचनच्छलसमुच्छलदुच्छपञ्चात्तापः ॥ ४ 'यतुब्भ' प्रती ॥

यत्पुष्ट-
म्भदाना-
धिकारे सु-
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १८।

॥१३७॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१३८॥

जाव चिह्नइ माव एयंसंसग्गसग्गमविवेयवससमासाइयजाईसरणेण हरिणेण सन्नचोपलोयणमुणियतुहसरुवेण आगंतूण दरि-
स्सिमा चाल्लोसु निव्वडिअण तहाविहा चेह्वा । मुणियत्तदिग्गिमाआरो य एस अणमारो हरिणोवदंसिज्जमाणमग्गो [समा]गतो तुहंतिमं
मि । वा ओ अहणुआव ! न तुमं सामच्चणुओ सि ॥छ॥

इमं च सोचा ववमयसवपुत्तकुवियप्पो परमं पमोयपढभारमुवहंतो पसुत्तो रयणीए संगमतो । बहुलंघणाणुचियकंद-
मूल-फलाइवसतो समुप्पन्नं उदरखलं, जाया बाढं अरई, तहाविहपडियाराभावओ य मरिऊण तीए चेव अवज्झाए नयरीए
नरिंदविजयरायग्गमहिसीए स्तीयानामाए देवीए गम्भम्मि संभूओ पुत्तत्तणेणं ति । जम्मणसम[ए य] एयस्स महादुग्गट्टि-
यपच्चंतपुहइपालविजएण वद्धाविओ जणगो । कैयं च से समहिगहरिसुल्लासपुवयं जम्मणवद्धावणयं, बारसाहे य पयंठियं
सुजओ ति नामं । समइकंतबालभावो य पढमं पडिवन्नो बाहत्तरीए कलाहिं, पच्छा बत्तीसरायकन्नमाहिं । अवि य—

चउरगुणो भ्रुयदंडुंन्नामियकोदंडकोडिभागम्मि । चोजमिणं चउदिसि नमइ भीयअरिरायसिरिविसरो ॥ १ ॥

घोरैघणथणियविग्भमपयंडकोदंडगुणज्ञणकारो । कुणइ अकाले चिय रायहंसवग्गं भउव्विग्गं ॥ २ ॥

एगो वि से पयावो सक्खा दीसइ दुहा परिणमंतो । हिमसिसिरो पणयाणं इयराण य पलयजलणसमो ॥ ३ ॥

१ एतत्संसर्गसमुत्तविवेकवशसमासादितजातिस्मरणेन हरिणेन सर्वतःप्रलोकनज्ञातत्वस्वरूपेण ॥ २ व्यपगतसर्वपूर्वोक्तकुविकल्पः ॥ ३ 'धम्मग्ग' प्रती ॥
४ कयञ्च से प्रती ॥ ५ प्रतिष्ठितम् ॥ ६ 'दंडनमिय' प्रती ॥ ७ घोरघनस्तनितविभ्रमप्रचण्डकोदण्डगुणज्ञणत्कारः ॥ ८ राजहंसाः राजानश्च ॥

य विज्जाहरचक्कवट्टिणा पयट्टिआ मंत-तंता, तेहिं वि समहिगतं वड्डिओ वाही । सोमसंभारपूरिजंतगलरंधो य रोयंतो सो
वारिओ पन्नस्सिमहाविज्जादेवयाए, जहा—

ओ खयरहिव ! किमेवं गरुयविज्जाहरवंसजम्मसहसंभूयं पि धीरिममवहाय पागयनरो व 'निवेयमुवहसि । पुव्वकयदुकयाणं
पि किं देवो दाणवो वा सयमेव तित्थयरो भयवो वा गोयरमगतो दिट्ठो निसामिओ वा ? जमेवं संतप्पसि । एएण हि महाणु-
भावेण पुव्वजम्मे कंच्चीपुरेसरस्सिरिवम्मनरिंदपुरोहियभवे वट्टमाणेण अच्चंतारायसंम्माणजायजणपूयाइरेगपरिवट्टियऽट्टविहमय-
ट्टाणेण सगिहभीयणकरणपयट्टेण तक्खणमासखमणपारणयागयगयउररायरिसिणो सणंकुमारस्स हीलाए उच्चिट्ठा अत्ताव-
सेसा इवाविया भिक्खा । मुणिणा वि मुणियत्तका[लो]च्चियदवाइसुट्टिणा गहिया आगमसुतविहिणा, परिभोत्तुमारद्धा य । नवरं
देवयानिवारिएण परिहरिया अणेण, तहा वि देवयाए जायगरुयामरिसाए पुरोहियसरीरे निव्वत्तिया समकालं सोलसमहारोगा-
यंका । तेहिं अच्चंतबाहिज्जमाणो मीणो व थोवजलखित्तो तल्लुंवेळिं कुणंतो मतो, उववन्नो य निंदियजाईसु, तत्थ वि रोगनि-
वहविहुरिओ विवन्नो । एवं कइवयभवगहणाइं अणुभमिय तिकखदुक्खाइं दुक्कम्मसावसेसयाए कयतहाविहसुकयविसेसो संपय-
मेसो तुह पुत्तत्तणं पत्तो, पुव्वुत्तदोसलेसओ य इमं दुत्थावत्थमुवगओ सि । ता विभावियभवभावसरुवो महाराय ! मुंचै

१ शोकसम्भारपूर्वमाणगलरन्ध्रः ॥ २ निव्वदेय' प्रती ॥ ३ 'समाणजाणजण' प्रती । अत्यन्तराजसम्मानजातजनपूजातिरेकपरिवर्धिताष्टविधमद-
स्थानेन स्वगृहभोजनकरणप्रवृत्तेन तत्क्षणमासक्षपणपारणकागतगजपुरराजर्षेः सनत्कुमारस्य हीलया उच्छिष्टा ॥ ४ ज्ञाततत्कालोचितद्रव्यादिशुद्धिना ॥ ५ तीव्र-
व्याकुलीभावम् ॥ ६ 'अ सभाधं' प्रती ॥

यत्युपष्ट-
म्भदाना-
धिकारे सु-
जयराजर्षि-
कथान-
कम् १८ ।

॥१३८॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥

॥१३९॥

दक्षेभ्यो दक्षिणात्पीयगाथकेभ्यश्चतुर्दश । हाटकस्य स्फुटं कोटीरदिशद् गीततोषितः
संचराय कृतोद्दामचित्रमायेन्द्रजालिने । अत्यन्तविस्मयस्मेरो हेमकोटीरदा नव
तथा कोटीर्हिरण्यस्य पञ्च पञ्चमगानतः । तुष्टः प्रदत्तवान् देवः पथिकाय प्रवासिने
विचित्रनाट्यविज्ञानतुष्टः कोटयेककाञ्चितम् । सर्वाङ्गीणमलङ्कारं केरलीसादचीकरत्
उदीर्णाजीर्णसम्भूतज्वरातङ्कविधातिनम् । देवोऽष्टहेमकोटीभिः सद्यो वैद्यमपूजत्
प्रकीर्णदानतो जग्मुः स्वर्णकोटयोऽष्टविंशतिः । पञ्चाशीतिश्च कोटीनां तदेवं सर्वसङ्ख्यया
इत्थं निवेद्य निःशेषं व्ययस्थूलसमुच्चयम् । भूपतेर्वर्षसम्बद्धं विरराम स बुद्धिमान्

॥ ४ ॥

॥ ५ ॥

॥ ६ ॥

॥ ७ ॥

॥ ८ ॥

॥ ९ ॥

॥ १० ॥

इमं च सोच्चा जायचित्तसंतापो राया भणिउं पवत्तो—के वयं दायारो ? केत्तियं वा दिन्नं ? जमेत्तिएण वि निट्ठिया
कोस-कोट्टागारा, अज्ज वि सुव्वइ—केहिं वि सप्पुरिसेहिं नीसेसा वि सागरावसाणा मेइणी 'निरिणीकय त्ति, अहं पु[ण]
कंइवयजणतुच्छयरवियरणे वि कहं सुस्समणो व निग्गंथो जाओ म्हि ? अहो ! निप्पुन्नया, अहो ! अदिन्नदाणया, अहो !
विहलालीयसंभावण त्ति । इच्चाइ अप्पाणं ज्झरंतो विसज्जियसेवागयजणो उवसंहरियपेक्खणयाइवावारो कयपाओसियदेवया-
पूयाकायवो ठिओ सुहसेज्जाए । कट्ठेण समागया निहा । विउद्धो य पहायसमए य मंगलतूररवेणं । ततो संपाडियपभायकिच्चो
निसन्नो अत्थाणमंडवे । एत्थंतरे विन्नत्तं कोसागाराइनिउत्तेहिं, जहा—देव ! वद्धाविज्जह तुब्भे, केणइ हेउणा न याणामो

१ निरणी° प्रती । अचुणीकृतेत्यर्थः ॥ २ कतिपयजनतुच्छतरवितरणेऽपि । वितरणं—दानम् ॥ ३ 'निर्घन्थः' निष्परिग्रहः ॥

यत्युपष्ट-
म्भदाना-
धिकारे सु-
जयराजर्वि-
कथा-
नकम् १८ ।

॥१३९॥

कणगाइणा भंडारा सब्बे पडिपुन्ना गयणग्गसिहा जाय त्ति । ततो राया 'ईसिविहडियओट्टुउडाणुमेयपमोयाइसओ पुणो वि
जहिच्छाए अच्छिन्नपसरो दाउमारद्धो ।

नवरं पणट्टुकोसाइनिसामणेण विउंविद्या पच्चंतपत्थिवा, पारद्धा य देसोवद्वं काउं । सुयं च एयं सुजयराइणा, पयट्टो
महया संरंभेण तदुवरि विक्खेवेणं, कइवयपयाणएहिं पत्तो सदेससीमं । जातो य पच्चंतराईणं महासंखोभाइरे[गे]ण अभया-
भक्खणेण व अच्चंतमइसारो । आलोचियं विजेहिं व मंतीहिं रोगुट्टाणं, निच्छियं च तदणुप्पवेसलक्खणं से ओसहं । ततो ते
पच्चंतराइणो लंबंतमुक्ककेसकलावा कंठारोवियकुठारा सेवं पवन्ना सुजयरन्नो, दिन्नाभयप्पयाणा य गया जहागयं ।

राया वि कोउगेण इओ तओ काणणंतरेसु वियरंतो पविट्टो बहलतलतमालसामलमेगं वणनिगुंजं । पेच्छइ य तत्थ—

आयावणभूमिगयं उवरिधरिजंतसेय[ध]य-लत्तं । पुरतो पढंतमागहमइसयसुंदरागारमेगमणगारं ॥ १ ॥

ततो दूराउ चिय पम्मुकरायरिहंविंधो पडिओ साहुणो चलणेसु । 'कहिं मए एवंविहं रूवं दिट्ठं ?' ति ईहा-ऽपोहा-
इपयट्टेण य सरिओ पुव्वभवो, जाणितो परमत्थो । विन्नत्तो य मुणी—भयवं ! परियाणह तुब्भे ममं ? ति । साहुणा
भणियं—भो देवाणुप्पिया ! न सम्मं परियाणामो । राइणा भणियं—सुबेलसेलपरिसंठिएहिं कुरंगदंसिज्जमाणमग्गेहिं
तुब्भेहिं चाउम्मासियपारणगे तहाविहकंदफलाइग्गहणेण जोऽणुग्गहिओ सो हं तद्दिणरयणीए अणुचियाहारवसुंप्पन्नपोट्टुसल्लो

१ ईषद्विधितौष्टुपुन्यप्रमोदातिशयः ॥ २ गर्विता इत्यर्थः ॥ ३ 'विक्षेपेण' सैन्येन ॥ ४ 'अभयाभक्षणेन' हरीतकीभक्षणेन इव अत्यन्तम् 'अतिसारः'
विरेचनम् । आलोचितं च वैधैरिव ॥ ५ 'रिसिचिं' प्रती । प्रमुक्तराजार्हचिह्नः ॥ ६—वशोत्पन्नोदरशूलः ॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥

॥१४०॥

तइया मरिऊण तुम्ह पसाएण कोसलदेसाहिवत्तणं पत्तो, धन्नो य अहं जेण विजियकप्पपायवं संसारारणवत्तीणं जंतूणं परमदुल्लहं तुह दंसणं लद्धं ति ।

एत्थंतरे 'भोयणपत्थावो' त्ति विन्नत्तो सूवगारेणं राया । ततो हरिसुल्लसंतरोमंचकंचु[इ]यकाएण वंदिऊण रत्ना 'कुणसु भयवं ! पसायं जहासिद्धअसणाइगहणेण' ति निमंतितो साहू । 'पक्खदिणपारणमं' ति जुगमेत्तखेत्तदिट्ठिपसरो रायाणुमग्गेण गतो रायावासं । ल्हिया केसपा[सेण] से चलणा रत्ना, निज्जीवपएसे दिन्नमासणं, निसन्नो साहू । 'तमिममुत्तमं पत्तं, सा य एसा विसिद्धदेयसामग्गी, सो य एसो एगंतविसिद्धो दाणपरिणामो, सब्बा सहलीहूओ अज्ज घरवासो' त्ति हरिसंपगरिसमुब्वहंतेंण नरिंदेण असण-पाण-खाइम-साइम-वत्थ-कंबल-भेसहाईणि पणामियाणि तस्स । साहुणा नि उग्गमुप्पायणेसणाविसुद्धिं परिभाविऊण जहोवयारं अरत्त-दुट्ठेण गोपेयीवच्छगच्चत्तगहणनाएण गहियं किं पि । वंदितो य सपरियरेण रत्ना । गतो सो जहागयं ।

परिचत्तसयलवावारंतरेण य पुहईवइणा पज्जुवासिओ कइवयदिवसाणि । जाणिओ मुणिमुहातो जिणिंदधम्मपरमत्थो ।

१ हर्षोल्लसद्रोमाच्चकञ्चुकितकायेन ॥ २ सलहीहू° प्रतौ । सकलीभूतः ॥ ३ हर्षप्रकर्षमुद्रहमानेन ॥ ४ 'कंवणभे°' प्रतौ ॥ ५ 'गौवत्सकत्यक्त-ग्रहणन्यायेन' यथा गोः वत्सः मनुष्यैः त्यक्तं-शेषतया रक्षितं स्वमातुः दुग्धं गृह्णाति-पिबति तद्वद् मुनिरपि लोकैः शेषतया रक्षितं यत्किमपि आहारादि भिक्षायां गृह्णाति इत्यसौ गोवत्सकत्यक्तग्रहणन्याय उच्यते; यद्वा यथा गोवत्सः-वत्सतरः चारीं चरन् शेषरक्षणेन चारीं गृह्णाति-चरति, न तु समूलोत्खातं चरति, एवं मुनिरपि शेषरक्षणेन भिक्षाचर्यां चरति इत्ययमपि गोवत्सकत्यक्तग्रहणन्याय उच्यत इति; एवमुभावप्यर्थावन्न मुनिगोचरचर्यायां सज्जताविति ॥ ६ 'गवत्त°' प्रतौ ॥

ताव कहा इयराणं चांगे जाणे नए य विणए य । दक्खत्ते दक्खिन्ने य जाव नो थुवई एस ॥ ४ ॥

एवंगुणो य सो पिउणा पइट्ठिओ नियपए । सयं च पडिवन्ना समणदक्खा । गुरुणा समं गामा-SSगर-[नगर]सुंदरं वसुंधरं विहरिउमारद्धो । सुजयमहानरिंदो वि मिउंकरकयकुवलयानंदो चंदो व पइदिणपवड्डमाणंगो रायसिरिमुवभुंजंतो [वि]-लसइ । अन्नया य अच्चंतचागेण तुच्छकरग्गहणेण [य] निट्ठिया कोस-कोट्टागारा । निवेइयमिणं रत्तो तन्निउत्ताहिगारेहि । विसन्नो य एसो—अहो ! किमेयं जूयपमुहवसणविरहियस्स वि, गरुयदाणजोग्गे वि तुच्छं चिय पयच्छंतस्स वि, लोएहितो सब्बं चिय करं गिण्हंतस्स वि एगपए चिय कोस-कोट्टागाराणं रित्तत्तणं ? ति, मन्ने ममाणुचियदाणाइणा एवं भविस्सइ-त्ति वाहराविओ भाणुदत्ताभिहाणो सिरिहूरपारिग्गहिओ । पुच्छिओ य एसो—अरे ! अच्छउ ताव सेसं, एत्थ संवच्छरे किं मए कस्स दवावियं ? ति । तेण भणियं—देव ! निसामेसु—

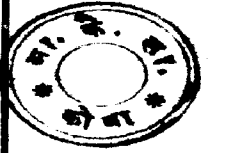
कोटीर्दश सुवर्णस्य चेदीशदयिने ददौ । लक्षवीराय वीराय देवः सौडीर्यरञ्जितः ॥ १ ॥

दुर्लक्षलक्षवेधेन राधावेधविधायिने । नेपालसूनवे तुष्टो निष्ककोट्यावदापयत् ॥ २ ॥

म्लेच्छराजजयावाप्तौ बन्दिवृन्दारकैः स्तुतः । देवस्तेभ्यः प्रहृष्टोऽष्टौ स्वर्णकोटीरकल्पयत् ॥ ३ ॥

१ 'त्यागे' दाने ज्ञाने नये ॥ २ चन्द्रपक्षे—मृदुभिः करैः—किरणैः कृतः कुवलयानां—रात्रिविकासिकमलानामानन्दो येन, राजपक्षे—मृदुभिः—अत्यल्पैः करैः—राजप्राह्वभागैः कृतः कुवलयस्य—महीवलयस्य आनन्दो येन सः । पुनश्चन्द्रः प्रतिदिनं वर्धमानानि अङ्गानि—कलारूपाणि यस्य, राजपक्षे तु अङ्गानि—देहावयवानि । 'राजश्रियं' चन्द्रलक्ष्मीं राजलक्ष्मीं च ॥ ३ 'गार नि°' प्रतौ ॥ ४ 'श्रीगृहपरिग्रहिकः' भाण्डागारिकः ॥

यत्पुष्ट-
म्भदाना-
धिकारे सु-
जयराजर्षि-
कथा-
नकम् १८ ।

॥१४०॥

देवमहस्रि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१४१॥

जह सुकुमारमहीए तणुं पि बीयं जलेण संसित्तं । जणइ महंतं विडैविं गुरुविडवाडोवरमणिजं ॥ १ ॥
तह थेवं पि सुपत्ते सैद्धाजलसित्तमोप्पियं दाणं । जणइ जणाणमवस्सं मँहल्लकल्लाणवल्लिधणं ॥ २ ॥
वत्थ-ऽण्ण-पाण-भेसह-कंबल-सेज्जा-ऽऽसणाणमेकेकं । उवउत्तं साहसुं किं व सुहं तं न जं कुणइ ? ॥ ३ ॥
इयरम्मि वि उवयरियं पच्चक्खं दिट्ठमिड्डफलजणगं । किं पुण महग्घगुणरयणरोहणेसुं सुसमणेसु ॥ ४ ॥
मुणिवसहो नित्थामो दुव्वहसंजमभरं न वोढुमलं । ता तव्वहणुवगरणं इट्ठं अच्चाइदाणमिणं ॥ ५ ॥
आहं कहं संजमवज्जियस्स लिंगावसेसमेत्तस्स । एवं सइ दाणविही विसिड्डफलया हवइ गिहिणो ? ॥ ६ ॥
तदाणोवग्गहिओ अणिट्ठचेट्ठासु वट्ठइ विंसकं । तक्कारवणेण गिही अच्चंतं दोसंवं नेओ ॥ ७ ॥
सच्चमिणं जइ दाया करेज्ज एवंविह नणु विकप्पं । देमि अहं जेण इमो वट्ठइ अविसिड्डचेट्ठासु ॥ ८ ॥
अहं दरिसणाणुरागेण धम्मस्खिसानिवारणट्ठाए । लिंणि त्ति उच्चियदाणे कह गिहिणो वुच्चई दोसो ? ॥ ९ ॥
इंहरा [से]णियराया सुरमुणिमीणग्गहं निवारितो । सामुल्लावपुरस्सरमसारसम्मत्तवं हवउ ॥ १० ॥

१ जइ न मं प्रती ॥ २ 'विटपिने' वृक्षं गुरुविटपाटोपरमणीयम् । विटपः—शाखा पल्लवविस्तारश्च ॥ ३ श्रद्धाजलसित्तमर्पितम् ॥ ४ महाकल्याणवल्लिधनम् ॥
५ 'इ अहं' प्रती ॥ ६ निःशङ्कम् ॥ ७ दोषवान् ज्ञेयः ॥ ८ दर्शनानुरागेण धर्मेनिन्दानिवारणार्थाय ॥ ९ इतरथा श्रेणिकराजा सुरमुनिमीनग्रहं निवारयन् ।
सामोल्लावपुरस्सरम् असारसम्यक्त्ववान् भवतु ॥ अत्रार्थे इदं शास्त्रोपनिषद्विदां पारम्पर्यम्—एकदा किल मगधराजश्रीश्रेणिकस्य धर्मदाढ्यपरीक्षार्थं कश्चित् सुरः
तद्रूपमनमार्गान्तः साधुरूपेण जलमध्याद् मत्स्यान् गृह्णाति । व्रजता च तेन वर्त्मना मगधराजेन मीनग्रहणप्रवृत्तः स कृतकमुनिः साम्ना निषिद्धः सन् प्रोवाच,

न य धम्मस्खिसवज्जणमुवइट्ठं एयमवि न वत्तवं । परमं अबोहिबीयं एयं तिवाइभणणाओ ॥ ११ ॥
इमिणा अवन्नवाओ वि वज्जणीयत्तणेणमवसेओ । जइ होज्ज गुणलवो वि हु ता तग्गहणं चिय विहेयं ॥ १२ ॥
परपरिवाए परदोसदंसणे परविहंणणे य रया । हारिति ही ! सकज्जं मूढ त्ति कयं पसंगेण ॥ १३ ॥
नियभूमिगाणुरूवं जहोचियं दाणधम्ममकुणंतो । उद्धरिही अप्पाणं भवक्खाओ कहं व गिही ? ॥ १४ ॥ किञ्च—

शास्त्रार्थचिन्तन-परप्रतिबोधना-ऽर्थव्याख्या-तपो-विनय-संयम-सत्त्वरक्षाः ।
क्षुत्पीडितो यतिरलं न विधातुमस्माद्, धीरैरगद्यतं उपग्रहदानधर्मः ॥ १ ॥
द्युता-ऽनल-क्षितिप-तस्कर-वारि-वेश्या-दायाद-तर्कु-सुहृत्सुतभोगभङ्गि ।
वित्तं विमूढहृदयो हि विदन्नपीदं, साधूपयोगि न करोति तदाऽन्तरायः ॥ २ ॥
तत्पाणिपङ्कजपुटीमटतीव लक्ष्मीः, स्वप्नेऽपि वाञ्छति न तं विपदुद्धताऽपि ।
यस्यानिशं सुमुनिदानविधौ रमन्ते, वाक्काय-चित्तकरणानि शरीरभाजः ॥ ३ ॥

यत्—राजन् ! त्वं न जानासि परमार्थम्, किञ्च सर्वेऽपि साधवो मादृशा एव । तथाऽप्यनुपशममप्राप्नुवता मगधेशेन पुनरप्यसौ मीनग्रहणप्रवृत्तः सुरमुनिः
साम्नाैव प्रतिबोधितः सन् स्वं रूपं प्रकटीचकार । स्तुत्वा च मगधापुरेशधर्माचलत्वं स नाकी नाकलोकमलञ्चके ॥

१ अत्र सन्धिर्न विहित इत्यसन्धित्वदोषः ॥

यत्पुष्ट-
म्भदाना-
धिकारे सु-
जयराजर्षि-
कथा-
नकम् १८ ।
उपष्टम्भ-
दानस्य
माहात्म्यम्

॥१४१॥

देवमहस्रि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१४२॥

इति नियतमनिष्ठाद्रीन्द्रवज्रोपमानं, शुभनिवहनिधानं यत्युपष्टम्भदानम् ।

खचरनृपमहर्षिः कीर्तयित्वा सभायाः, कृतविहरणबुद्धिः शिश्रिये स्थानमन्यत्

॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे यत्युपष्टम्भदानाधिकारे सुजयराजर्विकथानकं समाप्तम् ॥ १८ ॥

—○○○○○○—

सम्मत्ताइगुणेषु पुण्डुत्तेसु पयड्डमाणो वि । कुग्गाहवं विसीयइ ता तच्चागे जएज्ज दढं ॥ १ ॥

तुच्छा बुद्धी थोवं पयत्थविसयं च नूण विन्नाणं । भावा अइदिया केवलीण विसया परं हुंति ॥ २ ॥

जो तेसु वि समईगारवेण सुंदर-असुंदरविवेओ । विहि-पडिसेहपहाणं परूवणं वा तयं मोहो ॥ ३ ॥

कुग्गाहिणो वि सरूवं जत्थ मई तत्थ नेइ जुत्तीओ । इयरो य अन्नहा तेण निंदियं कुग्गाहग्गहणं ॥ ४ ॥

नियमइपमाणयाए पयड्डमाणे समत्थकिच्चेसु । अइसइनाणीण गिरं गरुयं पि असारयं निंति ॥ ५ ॥

तह भावम्मि अतीए अइदुकरकारिणो वि सीयंति । विज्जयविवज्जियाए किरियाए रोगविहुर व ॥ ६ ॥

जह मंत-[तंत-]जोइस-चिगिच्छसत्थाइ अइसइपणीयं । कज्जकरं तह समईवियप्पियं न उण थेवं पि ॥ ७ ॥

१ यतेत ॥ २ °च्छा बुद्धी थो° प्रती ॥ ३ कुग्गाहिणोऽपि स्वरूपं यत्र मतिः तत्र नयति युक्तीः । 'इतरश्च' सद्भाही च 'अन्यथा' यत्र युक्तिः तत्र मतिं नयति, तेन निन्दितं कुग्रहग्रहणम् ॥ ४ निजमतिप्रमाणतया प्रवर्तमानाः समस्तकृत्येषु । 'अतिशयिज्ञानिनां' तीर्थकृतां गिरं गुर्वमपि असारतां नयन्ति ॥ ५ वैद्यकविवर्जितायां क्रियायाम् ॥ ६ जह मं° प्रती ॥

पत्थावे य समुप्पन्नवेरग्गेण विन्नत्तो मुणी—भयवं ! सव्वाहा कुणसु कोसलपुरीए विहारं, जेणाहं पुत्तारोवियरज्जभरो तुम्ह समीवे पव्वजं अणुचरामि । मुणिणा भणियं—महाराय ! जुत्तमेयं तुम्हारिसाणं, वयमवि वड्डमाणजोगेण एवं काहामो त्ति ।

ततो बंदिऊण विज्जाहररायरिसिं गओ राया सनयरिं । निवेइतो निययाभिप्पाओ मंति-सामंताईणं । अणुमन्नियं तेहिं । निरूवाविय अभिसेयजोगं लग्गं पइड्डिओ पुत्तो रज्जे, काराविओ बंदिमोक्खो, उग्घोसाविया अमारी, पारंभिया जिणभवणेषु महूसवा, दवावियं तिय-चउक्क-चच्चरेसु दीणा-ऽणाहाईणं दाणं ।

संपत्तो य समुच्चियसमए भयवं विज्जाहररायरिसी । महया रिद्धिवित्थरेणं रायसुयसयसमेएण य पवन्ना रन्ना तदंतिए दिक्खा, संवेगसारं च पवत्तो संजममणुड्डिउं । विहरंतो य गुरुणा समं गतो य पोयणपुरं नयरं । तहिं च सो पालियजहु-त्तसामन्नो मरिउं अच्चुए कप्पे देवत्तणेण उववन्नो त्ति । 'सम्ममाराहियं' ति अहासन्निहियदेवेहिं [कया] से निसीहियामहिमा ।

गाढकोऊहलाउलिज्जमाणेण य पुच्छिओ गुरु लोणेण—भयवं ! को एस महप्पा महप्पभावो समणसीहो जस्स सुरेहिं पि एवं वड्डिज्जइ ? । ततो विज्जाहररायरिसिणा सिद्धो सव्वो मूलातो आरब्भ तव्वुत्तन्तो । तं च जहड्डियमवगम्म विम्भियम-णेण भणियं जणेण—भयवं ! थोवंतहाविहदाणाओ वि कहमेवंविहपरमफलवित्थरुत्थंभियसुकयकप्पपायवुप्पाओ संभवइ ? । गुरुणा भणियं—सुणसु,

१ °ज्जियन्तेहिं प्रती ॥ २ स्तोक्तथाविधदानादपि कथमेवंविधपरमफलविस्तरोत्तम्भितसुकृतकल्पपादपोत्पादः ॥

कुग्रहत्यागे
विमलोपा-
ख्यानकम्
१९ ।

कुग्रहस्य
स्वरूपम्

॥१४२॥

देवमहेश्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१४३॥

समकालजन्मणाणुभावेण य वड्डमाणपीइणो समगं कीलंति, समगं भमंति, समगं भुंजंति, न परोप्परविरहिया मणागं पि चिट्ठंति । अट्टवारिसिया य खेत्ता लेहसालाए । पट्टियसमुच्चियकलाकलावा य कीलंता ते अमच्चभरणं गया, दिट्ठा भत्त-पाण-निमित्तमागएण मुणिसंघाडएणं । तम्मज्झाओ जेट्ठेण अइसइनाणिणा 'विज्जणं' ति सिट्ठमियरस्स, जहा—एयाणं कुमाराणं एगो कुडिलबुद्धी कुगइगामी य, इयरो य पयइपसन्नमइविभवो पयइभदो सुगइगामी य । इमं च कंडगंतरिएणं निसामियममच्चेण । जायविम्वहयभरेण य चित्तियमणेण—अहो ! किंनिमित्तं [एवं] जंपियमणेण साहुणा ? न ताव राग-दोसाइवियारो संभा-विज्जइ एयस्स पैतोयणविरहातो, न य वितहभासणे निमित्तं किं पि संभाविज्जइ धम्मकिच्चेसुं सज्जमौणातो, ता निच्छियं अवितहमेयं वयणं, केवलं 'को पुण एयाण कुमाराण मज्झातो एवंविहसरूवो ?' ति न मुणिज्जइ निच्छ[य]ओ, ता तज्जा-णणत्थं करेमि किं पि उवायं—ति विभाविऊण भूमीए आलिहिया देवयापडिमा । भणिया य कुमारा—पुत्ता ! एयं उल्लं-घिऊण आगच्छह जेण तुम्ह आरोग्गया कल्लाणपरंपरा य संभवइ ति । ततो रायसुतो चित्तिउं पवत्तो—'न जुत्तमेयं, समग्गकुसलपंचूहो कखु एसो पूयणिज्जपूयाविइकमो' ति विभावि य तेण भणियं—नाहमिमं लंघयिस्सामि । बीओ भणितो । तेण पुण वयणाणंतरमेव अइकंता एसा । ततो ज्झत्ति चमकिओ अमच्चो अंतोपसरंतगरुयसंतावो वि आकारसंवरं काऊण रायसुयं पुच्छइ—वच्छ ! कीस तुमए पडिमा न लंघिय ? ति । रायसुएण भणियं—

१ कथितम् ॥ २ कटकः—यवनिका ॥ ३ प्रयोजनविरहात् ॥ ४ 'सु सुज्ज' प्रती ॥ ५ 'सज्जमानात्' तत्परात् ॥ ६ 'पच्चहो' प्रती ॥ ७ विचार्येत्यर्थः ॥ ८ परित्ता न लंघयति । रायं प्रती ॥

जो भूमीयलविलुलंतसीसकेसुच्चएहिं निच्चं पि । पणमिज्जइ पूइज्जइ वंदिज्जइ संथुणिज्जइ य ॥ १ ॥
सो कह भूमीयलविलिहिओ वि कंयठावणो वि अक्खादो । अइलंघिउं हि जुत्तो अभत्तिभावा अजुत्तमिणं ॥ २ ॥
जैप्पयपसायणाओ वंछिज्जइ कामियत्थसंपत्ती । सो मणसा वि न जुत्तो अइलंघेउं किमुय वयसा ? ॥ ३ ॥
जो पूइओ पसीयइ रूसइ आसाइओ स नियमेण । ता पूयणिज्जपूयावइकमो सब्बहाऽणुचिओ ॥ ४ ॥
तओ पुच्छिओ मंतिणा नियपुत्तो—वच्छ ! जइ एवं ता कीस तुमए देवयारूवमइलंघियं ? ति । तेण भणियं—ताय !
जहतहरेहाविलिहणमेत्तसंपत्तदेवयारूवे वि को अइलंघणदोसो ?—ति लंघिया मए एसा, परमत्थो य एसो, अन्नहा रेहामेत्त-संभविभ्रुयंगसंगमाओ वि दंससंभवो, चित्तविलिहियकरवालाइनिसियसत्थफरिसणाओ वि सरीरळेयाइदोसप्पसंगो, ता न जहतहदेवयागाराइलंघणाइणा अकल्लाणसंका काउमुच्चिय ति । ततो मंतिणा पलोईयं रायसुयवयणं । ततो भणिओ सो राय-सुएण—भद ! अणुच्चियमुल्लवसि,

सौयाराऽणायारा नामस्स वि ठावणा वि पुज्जाणं । तब्बुद्धिभावजणगत्तणेण पूयारिहा चेव ॥ १ ॥
तप्पूयणा-ऽवमाणजणिया दीसंति अत्थ-ऽणत्था य । ता कह निव्विसया होज आगिई देवयाईण ? ॥ २ ॥
जं च तए भणियमिणं न हु रेहासंभवो डसइ भुयगो । न हु चित्तविलिहियं पि हु पहरणमंगम्मि पक्कमइ ॥ ३ ॥

१ कृतस्थापनोऽपि अक्षादौ । 'अक्षादौ' इति सिद्धसंस्कृतरूपात् 'अक्खादो' इति प्रयोगसिद्धिः ॥ २ यत्पदप्रसादनात् ॥ ३ वयसा प्रती । वचसा, उपलक्षणात् कायेनाऽपीति भावः ॥ ४ 'इउं रा' प्रती ॥ ५ साकाराऽनाकारा ॥

कुग्रहत्यागे
विमलोपा-
ख्यानकम्
१९ ।

॥१४३॥

मूर्ति-
विषयकं
चार्चिकम्

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१४४॥

अणुचियमिमं पि हु जओ तबिहझाणुब्भवंतमाहप्पा । एवंविहभावो सिं दीसई सीसइ य कुसलेहिं ॥ ४ ॥
विमलेण ततो भणियं कंटगवेहे वि भुयगसंकाए । जइ होइ विसविगारो अन्नत्थ वि सो तहा नेओ ॥ ५ ॥
ता संक चिय दोसाण नूणमेवंविहाण जणिगेयं । तच्चागे चत्तो चिय दूरे एवंविहो दोसो ॥ ६ ॥
रायसुएणं भणियं जइ एवं ता सि णेह न उ देहं (?) । खाउ विसं निस्संको होऊणं कीस सो भाइ ? ॥ ७ ॥
तां ते निविसए चिय संका दोसाण साहिगा जत्तो । नत्थियवाओ इय मो सलाहणिज्जो न कुसलाण ॥ ८ ॥
एवंविहो य भावो न भाविभद्दस्स संभवइ पायं । न य तज्जम्मे वि न दुक्खकारओ नूण हरिणो व ॥ ९ ॥
अमच्चेण भणियं—रायसुय ! को एस हरी ? । कुमारेण जंपियं—निसामेसु,

कुल्लागपुरे नयरे एगो उच्छन्नवंसकुलपुत्तओ [हरी नाम] दोगच्चदंतो तंण-कट्टोवाहरणेण जीवइ । अन्नया य जायमव-
रिसणं, निट्ठियमासन्नतण-कट्टाइयं । ततो पंचयणसमेओ सो दूरयरदेसाउ उवाहरियतण-कट्टाइणा जीविउं पवत्तो । एगम्मि
य दिणे तण-कट्टच्चयं कुणंतेण रय-कयवरपच्छाइयसरीरा पायडसीसमेत्ता दिट्ठा अणेण जक्खपडिमा । पहिट्ठो एसो, 'जइ
पुण एत्तो वि दारिदावगमो हवइ' त्ति आढत्तो पुप्फाईहिं पइउं । गयाणि केच्चिराणि वि दिणाणि, न मणागं पि पसंतो
जक्खो । 'मुक्खो लो[ओ] देवयापूयणाइणा अप्पणो कल्लाणं मग्गइ' त्ति विपडिवन्नो एसो पारद्धो सिला-गल-लिड-डहणाइणा

१ सिं, न की° प्रतौ ॥ २ ता तो नि° प्रतौ ॥ ३ जुत्ता प्रतौ ॥ ४ नास्तिकवादः ॥ ५ 'मो' इति पादपूरणार्थकमव्ययम् ॥ ६ कल्ला°
प्रतौ ॥ ७ तृणकाष्ठोपाहरणेन ॥ ८ 'अवर्षणम्' अवृष्टिः ॥ ९ पथ्यदनं-शम्बलम् ॥

कुग्रहत्यागे
विमलोपा-
ख्यानकम्
१९ ।

हरेः कथा-
नकम्

॥१४४॥

इहलोइयं पि कज्जं कुणंति जे कुग्गहं अणिग्गहिउं । ते पाउणंति निंदं न य कज्जं किं पि सांहिति ॥ ८ ॥

[किं पुंण सच्चन्नुपयासियम्मि अत्थम्मि कुग्गहो जोउ । हो]ज न सोऽनत्थकरो ? विमलस्स व मंतिपुत्तस्स ॥ ९ ॥

तहा हि—अत्थि वच्छावच्छत्थलीभूयं, भुयणत्तयपडिबिंबं व असुर-सुर-नरसुंदरमंदिरपरिगयत्तणेण, तिणीकयतिणयणा-
वासमहिमं हेमपुरं नयरं । तहिं च उवज्झाओ नयसत्थत्थपत्थावणेण, [कुलगुरु सप्पुरिसमग्गगामित्तणेण,]
.....[कप्प]रुक्खो चित्तियफलपयाणेण, गणणा[इ]कंतगुणरयणमयरहरो हरितेओ नाम राया ।

नयरक्खियगोमंडललद्धं दुद्धं व जस्स जसमसमं । बंभंडभंडयाओ पयावकट्ठियं व लुठइ बहिं ॥ १ ॥

तस्स य रन्नो रत्ता विव रविणो रोहिणि व्व ससिणो विजया नाम देवी । [विसुद्धबुद्धिपगरिसागरो सागरो से
अमच्चो ।][एवं च] रज्जसुहाणि अणुभुंजमाणा सवे दिणाइं गमिति । अवरवासरे रन्नो अमच्चस्स
य समकालं जाया पुत्ता, कयं वद्धावणयं, पइट्ठियं रायसुयस्स सूरतेउ त्ति नामं मंतिमुयस्स य विमलो त्ति । दो वि

१ अनिगृह्य ते प्रगुणयन्ति ॥ २ साधयन्ति ॥ ३ अत्र हस्तलिखिततालपत्रीयप्रतिसत्कं पत्रम् एकपार्श्वतः प्रान्तभागे घृष्टकुसिताक्षरं वर्त्तते, अतोऽत्र
यान्यक्षराणि सर्वथा न दृश्यन्ते तत्स्थाने सूक्ष्मबिन्दवः स्थापिताः, यानि च अक्षराणि कथञ्चन वाच्यन्ते शङ्कितानि च तानि चतुरस्रकोष्ठकान्तः
स्थापितानि सन्तीति ॥ ४ तृणीकृतत्रिनयनावासमहिमम् । त्रिनयनावासः—कैलासः—हिमालयः ॥ ५ अत्र अष्टादशाक्षराणि न वाच्यन्ते ॥ ६ नयेन—विधिना
न्यायेन च रक्षितात्—पालिताद् गोमण्डलात्—गवां समूहाद् महीमण्डलात् च लब्धं यस्य असमं यशः दुग्धमिव ब्रह्माण्डभाण्डात् 'प्रतापकथितमिव' प्रता-
पेन—अग्न्युष्मणा राजतेजसा च कथितमिव लुठति बहिः ॥ ७ दुद्धं च जस्स जसमजसं प्रतौ ॥ ८ अत्र द्वादशाक्षराणि न दृश्यन्ते ॥

देवभद्रस्त्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१४५॥

णेण, ता अवस्सं जहट्टियं साहेसु । 'अहो ! देवस्स आगारिगियाइकुसलत्तणं' ति विभावित्तेण मंतिणा सिट्ठो एगंतट्टियस्स राइणो सबो पुव्वुत्तंतो । विर्याणियदोमणस्सनिमित्तेण य भणियं रत्ता—भो अमच्चवर ! सुं च संतावं, कुणसु सुयवि[ण]यणे पयत्तं । अमच्चेण भणियं—देव ! जा जस्स पयई सा तस्स विणयणसएण वि न अन्नहा काउं पारियइ । रत्ता जंपियं—अत्थि एवं, केवलं साइसयपुरिसपरिग्गहेण असुहसहावो वि सुहसहावत्तणं पवज्जइ, तहा हि—अप्पडिममंतमा-हप्पपुरिसपरिजवियं विसं पि रसायणभावं पवज्जइ, अइदुस्सहो वि हुयवहो हिमसिसिरसिरिमवलंबेइ, वियडफडाडोवदुप्पेच्छो वि भुयंगो रज्जुं करणिमणुसरइ, ता केत्तियाइं तुह कहिज्जंति एवंविहसंविह्माणगाइं ? सबहा मुक्ककुवियप्पो जेण मुणिणा तुह सुयसरूवं वियाणियं तं चेव कहिं पि उवलंभिऊण एयस्स विणयणत्थं निजुंजाहि, जेण नौइमग्गे इमो लग्गइ ति । 'जं देवो आणवेइ' [त्ति] नीहरिओ रायभवणाओ मंती । पुंसिपेयालपेसणेण सबत्थ पलोयाविओ सो तवस्सी, दिट्ठो य कुसुमसे-हराभिहाणे उज्जाणे । ततो महया रिद्धिवित्थरेण दोहिं वि कुमारेहिं समं समणसमीवे गतो, परमायरपुरस्सरं च तच्चरण-सरोरुहं पणमिऊण निविट्ठो अमच्चो, सिरोवरि रइयपाणिसंपुडो य विन्नविउं पवत्तो—

भयवं ! कुणसु पसायं दुंनयमयरायरे निवडिराणं । अम्हारिसाणमुवएसजाणवत्तप्पयाणेण ॥ १ ॥
सविसेसं पुण एयाण अम्ह कुमराण बालपयईण । ईस्सरियाइमहामयपच्छाइयसुद्धबुद्धीण ॥ २ ॥

१ विज्ञातदौर्मनस्यनिमित्तेन ॥ २ 'रज्जुकरणि' रज्जुसादृश्यम् ॥ ३ संविधानकानि—कथानकानि ॥ ४ ज्ञप्तिमार्गे ॥ ५ प्रधानपुरुषप्रेषणेन ॥ ६ दुर्नयम-कराकरे निपतनशीलानाम् अस्मादृशाम् उपदेशयानपात्रप्रदानेन ॥ ७ ऐश्वर्यादिमहामदप्रच्छादितशुद्धबुद्धयोः ॥

तो मुणिणा करुणाभरमंथरपंम्हउडनयणनलिणेण । साहारणधम्ममुवएससारमिय भणिउमाढत्तं ॥ ३ ॥
अच्चंतं गुरुपणई देवेसु य पूयणापराऽभिरुई । सत्थत्थसवणचिंता जहसत्तीए य तक्करणं ॥ ४ ॥
मंन्नाण माणणं चिय उचियपवित्तीए वैट्ठणं सम्मं । परपरिवायच्चाओ असदग्गहवज्जणे जत्तो ॥ ५ ॥
सपणयपुव्वुल्लावो अजुत्तकरणम्मि दढयरं लज्जा । नयभंगभीरुभावो भवविगुणविभावणा बुद्धी ॥ ६ ॥
लोगविरुद्धविवज्जणमणुदिणदीणप्पयाणपरिणामो । वय-नाणबुद्ध-सुवियट्ठसेवणं गुणिसु उवयरणं ॥ ७ ॥
दुत्थियजणाणुकंपा अपक्खवाएण नायवागरणं । परपीडापरिहारो सुदीहदरिसित्तनिउणत्तं ॥ ८ ॥
एमाइ तह कहं पि हु जइणा कायववित्थरो सिट्ठो । जह तेसि भइगाण वि जाया जिणसासणेऽभिरुई ॥ ९ ॥
नवरं वेलुयकवलो व नीरसं तं न रोयइ कहं पि । विमलस्स सुंदरं पि हु खीरं पिव पित्तविहुरस्स ॥ १० ॥

एवं च खीरासवलद्वित्तणेण मुणिणो पइदिणजिणसासणपणीयपयत्थपरूवणं निसामिता मंतिपमुहा जीवा-ऽजीवाइ-वियारकुसला जहट्टियावधारियपुन्न-पावा-ऽऽसव-संवर-बंध-निज्जरा-मोक्खसरूवा जाय ति । नवरं मुग्गसेलो व कुग्गहपरिच्चायं पडुच्च अणवरयमुणिबरोवएसवारिधारासिच्चमाणो वि न मणागं पि भिन्नो मंतिपुत्तो । अहह ! मंदपुन्नया, जं तहाविहस्स वि गुरुणो अणुसासितस्स ते चिय धम्मोवएसा एगेसिं कुग्गहनिग्गहे ण परिणय ति । कइवयदिणावसाणे य अन्नत्थ विहरिओ मुणिवरो । रायसुय-मंतिपमुहा य परमसम्मदिट्ठिणो, अखोभणिज्जा देव-दाणवाणं पि, 'जिणसास-

१-पक्ष्मपुट-॥ २ मान्यानाम् ॥ ३ वर्तनम् ॥ ४ नयभङ्गभीरुभावः । नयः—नीतिः ॥ ५ अभक्खं प्रती । अपक्षपातेन न्यायप्रकटीकरणम् ॥

कुग्रहत्यागं
विमलोपा
ख्यानका
१९ ।

॥१४५॥

सामान्य-
धर्मः

देवमहेश्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो।

॥१४६॥

णमेव अट्टो, सेसो अणट्टो' ति मन्नमाणा कालं वोलेति ।

अन्नाया य सुमिणरमणीयत्तणेण संसारियभावाण दिवंगतो हरितेयभूवई । पइट्ठिओ य तप्पयम्मि सूरतेयरायसुओ, पणिवइओ मंति-सामंताईहिं, धम्म-लोगाविरुद्धविचीए य रायसिरिमुवभुंजिउं पवत्तो । सागरो वि अमच्चो मच्चुमवलोइऊण रायणो 'अप्पणो वि एस चिय गइ' ति चिंततो राइणो निवेइऊण पवन्नो पवज्जं । सूरतेयराइणा वि पइट्ठिओ पिउणो पए विमलो । चित्तेइ सो रज्जकजाइं । [एवं] वचंति वासरा । अह समहियभुत्तस्स व अजिन्नुगारा कयसविसभोयणस्स व विसवियारा [स विमलामच्चो] वियंभिउं पवत्तो—

जं सुत्ते निदिट्ठं तं चिय कुसलाण जुज्जए काउं । लोयपवाहेणं पुण कुणमाणाणं च मिच्छत्तं ॥ १ ॥
ता चिइवंदणविसए तिहिं चेव थुईहिं वंदणा जुत्ता । वेयावच्चगरा चिय अविरयभावा न थुइजोग्गा ॥ २ ॥
सिद्धत्थए वि तिसिलोगमेत्तयं सेसयं न पढणिज्जं । पच्छा सबुद्धिपरिकप्पणाए रइयं ति हेयव्वं ॥ ३ ॥
सुत्तेण अत्थेण य जइ सुद्धं जुज्जए तया काउं । चिइवंदणं पि इहरा अविहिकयाओ [य] वरमकयं ॥ ४ ॥
जिणपडिमा वि हु विहिणा कया परं होइ वंदेणाइपयं । अविहिअणुमोयणाओ इयंरा पुण पावहेउ ति ॥ ५ ॥
जिणपूयणाइ वि परं कम्मक्खयगोयरं चिय विसिट्ठं । धण-पुत्ताइनिमित्तं तं पि हु मिच्छत्तमवसेयं ॥ ६ ॥

१ राज्ञः ॥ २ 'वैयाह्यकराः' जैनप्रवचनसेवाप्रभावनादिकारका देवाः ॥ ३ सिद्धस्त्ववः—“सिद्धाणं बुद्धाणं” इति सूत्रम् ॥ ४ 'हातव्यं' वर्जनीयम् ॥ ५ वन्दनपूजनादियाम्येत्यर्थः ॥ ६ 'इतरा' अविधिकृता ॥

उवसग्गिउं । पइदिणतहाविहगंधविधुरियसरीरो जक्खो विचित्तेइ—अहो ! कीणासवयणं पविसिउकामस्सं मोक्खेलोयस्स दुब्बिलसिएसु पयत्तो जं एवं अम्हारिसेसु वि च्छड्डिजइ, ता दंसेमि सबंकसविणासकरणेण दुब्बिणयफल-न्ति विभाविय पच्चक्खी-हओ एसो जंपिउं पवत्तो—भो कुलपुत्तय ! तुह असरिसभत्तिपगरिसेण दूरमागरिसियं मह हिययं, ता इमं गंधं वडियं धेत्तूण वच्चसु सगिहं, दुवारनिरोहं काउं सपरिवारो गेहम्भंतरे दहिऊण गंधं गेण्हेज्जासि जेण कयकिच्चो होसि ति । 'अउ चिय कज्ज-कारि' ति पइट्ठो सायरगहियगंधेगुलिगो गतो सगिहं । 'तह' ति निवत्तियं सबं, गतो य तग्गंधदोसेण निहणं ति ॥ छ ॥

ता मुंच कुग्गहं मंतिपुत्त !, वच्चसु पसिद्धमग्गेण, कुविगप्पणाए इहरा पाणेण वि काहिसि विणासं । एमाइभूरिभणितो वि कुग्गहाओ न थेवं पि विरओ विमलो, केवलं मोणमवलंविऊण ठिओ । ततो मंतिणा परिभावियं—अहो ! जो साहुणा सिट्ठो कुडिलबुद्धी दुग्गइगामी य सो एस निच्छियं मह पुत्तो, इयरो य रा[य]सुओ ति, ता किमियाणि काउमुचियं ? दुपुत्तपज्जवसाणाणि कुलाणि, सबहा बाढमणिट्ठमुवट्ठियमिमं—ति विंतापम्भारसमुट्ठितवियप्पकल्लोलाउलस्स तस्स समा-गतो रायपुरिसो । भणियं च तेण—देवो वाहरइ ति । ततो कैयायारसंवरो गतो रायसमीवं अमच्चो । कुमारो वि पारद्ध-किच्चेसु वट्ठिउं पवत्ता । सुहासणासीणो य संभासिओ अमच्चो राइणा—भो ! किमेवं कालविलंबो तुह ? कसिणवयणया य ? ति । मंतिणा भणियं—देव ! न किं पि ताव निमित्तं, एवमेव जइ परं । राइणा जंपियं—होयव्वं निच्छियं केत्तिएण वि कार-

१ 'स्स सोक्ख' प्रती ॥ २ मूर्खलोकस्य ॥ ३ असदृशभक्तिप्रकर्षेण दूरमाकृष्टम् ॥ ४ गन्धवटिकाम् ॥ ५ 'धलुलि' प्रती ॥ ६ चिन्ता-
प्राप्तभारसमुत्थितविकल्पकल्लोलाकुलस्य ॥ ७ कृताकारसंवरः ॥ ८ कुणवदनता ॥

कुग्रहत्यागे
विमलोपा-
ख्यानकम्
१९।

सूत्रोक्तचैत्य-
वन्दना-
द्रव्यपूजादि-
विषयक
आक्षेपः
तत्परि-
हारश्च
॥१४६॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो॥

॥१४७॥

तुमए सिद्धं “जं सुत्ते निदिद्धं” इच्छाए एयं हि सुयकेवल्लिणो चेव जुज्जए वुत्तं, न तुम्हारिसस्स सुयलवमेत्तधारिणो । जं च “लोयपवाहेणं” इच्छाए उच्चरियं तं पि विचारणिज्जं, लोणो वि दुविहो—सामइओ असामइओ य, तत्थ सामइयलोगस्स गीयत्थस्स पवाहो अणुसरणिज्जो चेव, असामइयलोगस्स वि विरुद्धवत्थुचागेण कइं पि पवाहो अभिमओ त्ति । चिइवंदणविसए वि ‘थुइतिगेणेवं चिइवंदणं’ ति अवधारणमजुत्तं, जइ सुत्ते देवावग्गहमहिगिच्च मलमलिणसरीरस्स मुणिणो “तिन्नि वा कइइ जाव, थुइओ तिसिलोइया ।” इच्छाए वुत्तं, किमेत्तिएणं कयसरीरसिं गाराणं नवधोय-धवलवसणाणं सुइभूयाणं जिणजम्मणाइसु वि महई वेलं वड्डताणं थुइतिगमेत्तमेव चिइवंदणं पि वोत्तं जुज्जइ ? पंचसकत्थयचिइवंदणस्स कत्थइ देसणाओ । किंच—

निच्चं भावत्थयसेवणेण चिइवंदणं तिथुइयं पि । जुज्जइ मुणीण गिहिणो य सवसावज्जनिरयस्स	॥ १ ॥
अब्भहियदेववंदणविहिणा भावत्थएण अप्पाणं । निप्पावं खणमेकं कुणमाणस्स वि य कह दोसो ?	॥ २ ॥
वेयावच्चगरथुइ वि भइ ! एगंतसो न पडिसिद्धा । आवस्सयनिज्जुत्तीए जेण जइणो विऽणुन्नाया	॥ ३ ॥
चाउम्मासियवरिसे उस्सग्गो खेत्तदेवयाए उ । पक्खिय सेज्जसुराए करेति चउमासिए वेगे	॥ ४ ॥
तक्कालियसाहूण वि जइ वुत्तमिमं तदेयराणं पि । संपेइपमायमुणिणो तक्करणं ता कहमजुत्तं ?	॥ ५ ॥
एत्तो चिय चिइवंदणपज्जवसाणे वि तैत्थुइदाणं । संजमविग्गविधायणहेउं निहोसमाहंसु	॥ ६ ॥

१ ‘गेण व प्रतौ ॥ २ अभ्यर्हितदेववन्दनविधिना ॥ ३ ‘शय्यासुर्याः’ भवनदेवतायाः ॥ ४ अप्येके ॥ ५ वर्तमानकालीनप्रमादिमुनेरित्यर्थः ॥ ६ वैयावृत्यकरदेवतायाः स्तुतिकरणमित्यर्थः ॥

जइ जइणो वि हु एवं ता किं गिहिणो न दिंति ताण थुइ ? । न हु होइ कह वि एवं तिकंखो खग्गाउ पंडियारो ॥ ७ ॥
अच्चंतवहुस्सुयपरंपरापसिद्धत्तणेण चेव सिद्धत्थयस्स तिसिलोगब्भहियस्स वि सवणाओ तिसिलोगमेत्तभणणं पि अजुत्तं, जीयकप्पपहाणत्तणेण तदब्भहियभणणेण वि दोसाभावाओ त्ति । जं पि ‘सुत्तत्थसुद्धं चिइवंदणं चेव काउं जुत्तं “अविहिकया वरमकयं” ति वयणाओ’ तं पि

अविहिकया वरमकयं असूयवयणं भणंति समयन्नु । जम्हा अकए अन्नं कए य अन्नं तु पच्छित्तं ॥ १ ॥
ता मग्गपवित्तिकारणत्तेण सुत्त-ऽट्ठाविसुद्धं पि चिइवंदणमपुणंबंधगाणं ईयरेसिं पि वीयरूवगतुल्लत्तणेण अदुड्डमेव । जो वि अविहिकयविंवे वंदणाइपडिसेहो तदणुमोयणादोसभावाओ सो वि अजुत्तो, “निस्सकडमनिस्सकडे, वा वि चेइए सवहिं थुइ तिन्नि ।” इति सुसा[हू]ण वि वंदणाकारवणाउ त्ति । जं पि ‘इहलोयत्थेण तित्थयरवंदणाइयं असब्भूयभावारोवणाओ मिच्छत्तं’ ति तं पि अजुत्तं, को हि न याणइ जहा जिणा निव्वुइं गया न कस्स वि किं पि दिंति अवणित्ति वा ? केवलं तव्वहुमाण-भत्तिवसओ साभिस्संगत्तणेण य “आरोग-बोहिलाभं, समाहिवरमुत्तमं दिंतु ।” इइवयणं व तहाविहवत्थुपत्थणं पि न दुड्डं, विसिद्धगुणट्ठाणपगरिसहेउत्तणेण वागुरसेट्ठिपमुहाणं व एयस्स विसयवभासाओ । चंडिगाईणं पुण पत्थणे दूर-

१ तीक्ष्णः खज्जात् प्रत्याकारः ॥ २ परियां प्रतौ ॥ ३ सूत्राऽर्थाविशुद्धमपि ॥ ४ ये जीवा ज्ञानावरणादीनां सप्तानां कर्मणां अन्तःसागरोपमकोटा-कोट्यभ्यधिकां स्थितिं न कदाचनाऽपि बध्नन्ति भन्तस्यन्ति च ते अपुनर्बन्धकाः प्रोच्यन्ते ॥ ५ इतरे-मार्गाभिमुख-मार्गपतितादयः ॥ ६ गाथेयं बृहत्कल्पभाष्ये १८०४ तमी, तत्र च निस्सकडमनिस्से वा इति पाठो वर्तते ॥ ७ गाथोत्तरार्धमिदं चतुर्विंशतिस्तवे गाथा ६ सत्कम् ॥

कुग्रहत्यागे
विमलोपा-
ख्यानकम्
१९ ।

॥१४७॥

देवभद्ररि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१४८॥

हओ चेव उत्तरो गुणलाभोत्ति, ता कह इच्छा-परिग्गहारोवणदूसणं जिणेसरे संभवइ ? । जं च 'सुस्समणा चेव वंदणिज्ज' ति भणियं तं च अम्हाणमणुमयमेव, केवलं पासत्थाईण वि धम्मस्सिंसाइकज्जकारणभावेण वायानभोकाराइवंदणं सुसाहूण वि अणुमयं, सत्थयारवयणपमाणभावातो चेव तप्पमायाणुमोयणदूसणं पि दूरपरिचत्तमेव । एवं च जइ सुजईण वि लोयववहा-
रावेक्खा ता का वत्ता मायंगेसु वि सिरोनमणाइपयट्ठाणं गिहत्थाणं ? ति । किं च—

न समणगुणठाणाओ अब्भहियं विति गिहिगुणट्ठाणं । जणचित्तग्गहणत्थं ता कह ते तन्न कुवन्ति ? ॥ १ ॥

तम्हा अमच्चवर ! वरं मोणं, न पुण अवियाणियागमरहस्सस्स धम्मविसेसकहणं, ता पडिवज्जसु पच्छित्तं, मुयसु भुजो कुग्गहपरिग्गहं ति ।

इमं च सोच्चा अमच्चो अंतोवियंभंतकोवो 'अहो ! सिद्धंतसवस्सचोरो पासत्थाईसुं संपत्तो एसो साहू, ता अवंदणिज्जो' ति कोलाहलं काऊण गतो जहागयं । वाहराविओ सपक्खमग्गलग्गो कुग्गहियलोगो, पन्नविओ य जहा—एस साहू पूया-गारवा-
इपडिबद्धो पासत्थसंगइपरो य, अओ मिच्छदिट्ठिनिविसेसस्स एयस्स भिक्खादाणं वंदणं च तित्थंतरीयस्स व मा करेज्जह,
इहरा तदणुमोयणोवट्ठंभावेण तुब्भे वि मिच्छदिट्ठिणो भविस्सह ति । 'रायपुज्जो' ति 'तह' ति पडिवन्नो जणो । जाणिओ य एस सबो वि वइयो सूरतेयनरवइणा । कुविओ एसो, वोत्तुमारद्धो य—

रेऽमच्च ! मलीमसचेट्ठिओ वि नामेण वहसि विमलत्तं । कालाणुसारिसुंदरकिरियानिरयं पि जं साहुं ॥ १ ॥

१ अविज्ञातागमरहस्यस्य ॥ २ अन्तर्विजृम्भमाणकोपः ॥

न हु दिति जिणा कस्सइ न हरन्ति य नेव किं पि कुवन्ति । कह तव्विहा न चिंता निविसया जणइ मिच्छत्तं ? ॥ ७ ॥

इच्छा-परिग्गहाई लोइयदेवाण चेव सिंगारो । कम्मक्खयसिद्धाणं घडेज्ज कह तं जिणिंदाण ? ॥ ८ ॥

समणा वि वंदणिज्जा विहियाणुट्ठाणिणो परं चेव । लोगाणुवित्तिओ वि हु इयरे पुण सबहा नेव ॥ ९ ॥

तेसिं पि वंदणाओ पमायदुविलसियं बहुवियप्पं । अणुमन्नियमन्नाण वि कुमग्गघडणा बहू दोसा ॥ १० ॥

इय ऐगपक्खनिक्खेवसारमविमंसिऊण सोयारं । बालाइरूवमणुदिणमारद्धो जंपितुं पयओ ॥ ११ ॥

तो सबसत्तसुहओ वि समयसारो असारपत्तम्मि । पत्तो पैयं व भुयगे विसविरसो ही ! लहुं जाओ ॥ १२ ॥

कयं पसंगेण । सो विमलामच्चो गाढपरिग्गहिय[मु]साभिप्पाओ एवंविहपरूवणाहिं मग्गाणुलग्गं पि भवजणं असुयत-
हाविहसुयनिहसं अपज्जुवासियहेउ-नयकुशलमुणिजणं अदिट्ठगीयत्थसामायारिविसेसं अविमंसियाणेगंतवायवियारं वामोहिंतो
भणिओ तक्कालागयगीयत्थदिवायरमुणिवरेण—

भो अमच्च ! मुद्धबुद्धी पाएण लोगो, थोवो पारमत्थियवत्थुवियारवेइणो, न तहाविहा पारिणामिया मई, सुंदरमग्गपडि-
वत्तिपडिकूलो कालो, दुप्परिणमं पाएण जिणवयणं, ता जहा तुमं किंचविसेसपरूवणं कुणसि तहा बाढमज्जुत्तं । तहाहि—जं

१ अनुमतम् अन्येषाम् ॥ २ 'एकपक्षनिक्षेपसारम्' एकपक्षस्थापनप्रधानम् अविमृश्य श्रोतारम् ॥ ३ पयंग भुं प्रतौ । 'पय इव' दुग्धवद् 'भुजगे' सर्पे ॥
४ अश्रुततथाविधश्रुतनिकषम् अपर्युपासितहेतुनयकुशलमुनिजनम् अदृष्टगीतार्थसामाचारीविशेषम् अविमृष्टानेकान्तवादविचारं व्यामोहयन् ॥ ५ स्तोकाः ॥
पारमार्थिकवस्तुविचारवेदिनः ॥ ६ 'रिणामं' प्रतौ ॥ ७ कृत्यविशेषप्ररूपणम् ॥

कुग्रहत्यागे
विमलोपा-
ख्यानकम्
१९।

॥१४८॥

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१४९॥

ततो राया जोडियकरसंपुडो साहुं भणइ—भयवं ! तुम्हेहिं तस्स दुरायारस्स कूडमणो थेवं [पि] न वयणं मणसि
धरणीयं, अकल्लाणभागी खलु सो वरागो, नीरागेषु वि तुम्हारिसेसु जो एवं पओससु[व]हइ त्ति । मुणिणा भणियं—महा-
राय ! केत्तियमिमं ?

अकोस-हणण-तज्जण-धम्मम्भंसाण बालसुलभाण । लाभं मन्नइ धीरो जहुत्तराणं अभावम्मि ॥ १ ॥

धन्नाणं खु कसाया सुरंगधूलि व उक्खया वि खरं । अंतो चिय जंति लयं जलबुब्बुयग व वा सलिले ॥ २ ॥

एवं सोच्चा राया भत्तिसारं साहुं वंदित्ता गओ सठाणं । विमलो वि रायपुरिसावहरियसवस्सो रोरो व एगागी देसंतराहं
परिभमिउमारद्धो, जाओ य पेहपरिस्सम-खुह-पिवासापमुहदुहनिवहस्स भायणं । परिभमंतो य गओ गयपुरं । तहिं च पयं-
डतवविसेसवससमुप्पन्नासीविसाइलद्धिदुद्धरिसो धम्मरुई नाम तवस्सी संविग्गसावगवग्गस्स धम्ममाइक्खमाणो दिट्ठो अणेणं ।
ततो जायमच्छरो पुवड्डिहए दुव्विणयपुरस्सरं विभावितो मुणिणा कुविण कयवायावहारो मूओ व अचंतं बुडुबुडितो निच्छट्ठो
लोणेणं । विविहदुब्भावनार्हि अप्पाणं परं च वुग्गाहितो दुहट्ठो मरिऊण कुजोणीजणियदुक्खाण भागी अणंतकालं जाओ त्ति ।

इय कुंग्गहनिग्गहविरहिण गुरुणा वि धम्मकिच्चेण । कीरइ न परिताणं भवक्खवगयस्स थेवं पि ॥ १ ॥

ता तच्चागो चिय चित्तिर्यत्थसंपाडणेक्कप्पतरु । मग्गाणुसारिसुहभाववारिणा सिंचितं जुत्तो ॥ २ ॥

१ बुद्धुदा इव ॥ २ पथपरिश्रमश्रुघ्रापिपासाप्रमुखदुःखनिवहस्य ॥ ३ प्रचण्डतपोविशेषवशासमुत्पन्नासीविषादिलब्धिदुर्धर्षः ॥ ४ दुःखार्तः ॥ ५ कुग्रह-
निग्रहविरहितेन ॥ ६ परित्राणम् ॥ ७ चिन्तितार्थसम्पादनैककल्पतरुः । मार्गानुसारिशुभभाववारिणा ॥

अपि च—गुरुमपि तृणराशिं जातवेदःकणोऽपि, प्रचुरसुकृतमेकं हन्ति दुष्कर्म यद्वत् ।

उपचितमपि पुण्यं कुग्रहस्तद्वदेकोऽप्युपनयति नितान्तं स्फीतमप्यन्तमाशु ॥ १ ॥

यदि जिनवचःप्रामाण्येनाऽऽश्रिता श्रमणक्रिया, गृहिसमुचितो यद्वाऽऽरब्धः स्फुटो विरतिग्रहः ।

तदयमधमः कस्मादन्तर्भवन् ननु कुग्रहः, स्व-परमनसां क्लेशाधायी न जातु निवार्यते ? ॥ २ ॥

यद्यप्यङ्गमनङ्गभङ्गजनकज्यायस्तपःकल्पनास्वल्पीभूतपला-ऽसृगुल्वणनसान्यासास्थिवन्धकमम् ।

व्यावृत्तेन्द्रियवर्त्मनोऽपि हि मुनेः कस्यापि पापोदयाद्वा ! धिक् कष्टमयं तथाप्युदयते दुर्निग्रहः कुग्रहः ॥ ३ ॥

गोष्ठा-ऽश्वमित्रीयक-तिष्यगुप्त-यमालिमालिन्यमितो निशम्य ।

सम्यक् प्रवर्तेत चिरन्तनविद्वष्टेन मार्गेण सुधीर्विशङ्कः ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे कुग्रहत्यागे विमलोपाख्यानकं समाप्तम् ॥ १९ ॥

निग्रहियकुग्रहो वि हु मज्झत्थो चेव उचियमियरं च । नाउं काउं च खमो त्ति तं निदंसेमि लेसेण ॥ १ ॥

तत्थ य मज्झत्थो राग-दोस-मोहेहिं कुगइहेऊहिं । बुद्धिविवज्जयजणगेहिं जो न पुट्ठो स विन्नेयो ॥ २ ॥

विगुणं पि कुणइ रागी सुगुणं दुट्ठो गुणद्धमवि विगुणं । मूढो न कज्जमज्झं बुज्झइ बहुहा वि पन्नविओ ॥ ३ ॥

१ जातवेदाः-अग्निः ॥ २ गोष्ठा-ऽश्वमि° खं० ॥ ३ गुणरहितमित्यर्थः ॥

कुग्रहत्यागे
विमलोपा-
ख्यानकम्
१९ ।

॥१४९॥

कुग्रहत्यागे-
पदेशः

माध्यस्थम्
मध्यस्थः
मूढः

देवभद्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो
॥१५०॥

इय ते सुद्धं सद्धम्मकम्ममाराहिउं न पारेंति । गुण-दोसवियारखमो मज्झत्थो चेव तज्जोगो ॥ ४ ॥
लोगे वि नायवाई मज्झत्थो चेव कीरइ पमाणं । अत्थं जसं च धम्मं च सो परं लहइ अवियप्पं ॥ ५ ॥
रागो दोसो मोहो एए कालुस्सकारिणो गरुया । ताणमणुदिन्नयाए य निम्मला जायए बुद्धी ॥ ६ ॥
तीए सैमिक्ख थेवं पि धम्मकिच्चं परं पकुवाणो । नारायणो व निवाणभायणं जायइ कमेण ॥ ७ ॥
तहाहि—अत्थि निर्येचंगिभावगन्नियावरपुरसोहासमुदयपत्तपहाणनरनियरनिवारियकलिजहिच्छाविहारं, हारभूयं व मेइ-
णीरमणीए, मणीहियत्थसंपाडणपसिद्धं सिद्धत्थपुरं नाम नयरं । तहिं च बुद्धो व करुणापरो लोगो, अच्छरियणो व अक्खं-
डियरूव-लायन्नो सुंदरीजणो, पिणायपाणि व निग्गहियवम्महो लिंगिवग्गो । तहिं च पर्यडभुयदंडारोवियपुहइभारस्स सिरि-
विस्ससेणरन्नो छक्कम्मनिरयचित्तो चउइसविज्जाठाणपारगो जन्नदत्तो नाम पुरोहिओ, हिओ नरवइस्स, वइस्स-सुह-खत्ति-
यपूयापरिसपत्तो नियकम्मनिरओ कालमइकमइ । पुत्तो य तस्स सबविज्जावियक्खणो नारायणो नाम पर्यइइ चिय लोभा-
इदोसविरहिओ परलोयभीरू य अहेसि ।

सो य पुरोहिओ पारद्विपमुहपउरपावपब्भारसुद्धिनिमित्तं राइणा वाहराविऊण निउत्तो जन्नकज्जे । उवाहरिया जागनि-

१ 'तेषां' रागादीनाम् अनुदीर्णतायाम् ॥ २ 'तया' निर्मलबुद्ध्या ॥ ३ समीक्ष्य ॥ ४ निजचक्रिमावगणितापरपुरशोभासमुदयप्राप्तप्रधाननरनिकरनिवारित-
कलियथेच्छाविहारं हारभूतमिव मेदिनीरमण्याः मनइहितार्थसम्पादमप्रसिद्धम् ॥ ५ 'पुरिस्सो' खं० ॥ ६ 'राइणो' खं० । अप्सरोजन इव अप्सरोगण इव
वा ॥ ७ 'पिनाकपाणिः' महादेव इव 'निगृहीतमन्मथः' वशीकृतकामः ॥ ८—पूजाप्रकर्षप्राप्तः ॥ ९, पापद्धिः—मृगया ॥

अवमन्नसि मन्नसि अप्पयं पि विन्नायसव्वनायव्वं । थोवे वि उत्तुणत्तं न सबहा सच्चरियचिच्चं ॥ २ ॥
नाणपईवा सिवपंथसत्थवाहा य चत्तपरवाहा । हीलिजंती जइणो न भिल्लपल्लीसु वि य एवं ॥ ३ ॥
को वा तुह इह दोसो ? दोसो मम चेव एस नीसेसो । जो एवंविहदुद्धिलसियं पि न तुमं निगिण्हामि ॥ ४ ॥
एवंविहतुहदुच्चेट्टिएण नीहार-हारधवलं पि । मज्झ जसो चिरकालज्जियं पि मालिन्नमुवणीयं ॥ ५ ॥
जेहिंतो जिणवयणं किच्चा-ऽकिच्चं पि जाणियमसेसं । ते वि हु गुरुणो हीलंत ! पाव ! पत्तो न पायालं ॥ ६ ॥
कह तेसु वि तुह वाणी अगुणुगिरणम्मि एत्थमुत्थरिया ? । जाण न गुणैलेसं पि हु सकइ वोत्तुं सुरगुरु वि ॥ ७ ॥
इय गरुयकोवभरभिउडिभीमभालेण तेण भूवइणा । निवासिओ सदेसाओ साहुदुद्धो लहुं विमलो ॥ ८ ॥
पुरे वि उग्घोसावियं—जो एवंविहकुग्गहवग्गवग्गुरापडिओ सो अन्नो वि लहुं नीहरउ, इहरा सबस्सावहारेणं दंडिस्सामि
त्ति । पत्थावे य राया गओ दिवायरसाहुवंदणत्थं । सँवायरकयपायवडणो य आसीणो समीवे, भणिउं पवत्तो य—
भयवं ! एवंविहकुग्गहनिग्गहियमयिणो असमंजसपलाविणो मणुयस्स केरिसो गइविसेसो ? । साहुणा भणियं—किमिह भन्नइ ?
विगँगह-विवायरुइणो कुल-गण-संघेण बाहिरकयस्स । नत्थि किर देवलोए वि देवसमिईसु ओर्गासो ॥ १ ॥
अपि च—कुप्पहपरूवगाणं समइपवित्तीए गुरुविभासीण । केत्तियमेत्तं एयं ? दंडो दीहं भवब्भमणं ॥ २ ॥

१ सगर्वत्वमित्यर्थः ॥ २ 'रणं' पि ए' प्रती । अगुणोद्गीरणे इत्थं निःसृता ? येषाम् ॥ ३ 'णस्सेसं' प्रती ॥ ४ साधुद्विष्टः ॥ ५ एवंविध-
कुमहवर्गवाशुरापतितः ॥ ६ सर्वादरकृतपादपतनः । पतनम्—नमनम् ॥ ७ विग्रहविवादरुचेः ॥ ८ 'अवकाशः' स्थानम् ॥

माध्यस्थ-
गुणे नारा-
यणकथा-
नकम् २० ।

॥१५०॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कदारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१५१॥

रत्ता दुट्टा मूढा सिव-ससि-संख व जइ अरे ! तुम्हे । बुज्झाविउं न सका ता सक्खा सक्कगुरुणा वि ॥ १ ॥
एवंविहभावठियाण तुम्ह वैइवित्थरो सुगरुओ वि । कजंतरं पसाहइ न कंठसोसाउ अब्भहियं ॥ २ ॥
नियंउज्जुबुद्धिविहवाउ किं पि गुरुवयणतो य किंचेव । विसयविभागे ठवियं हवइ सुसुत्तं लहुं सुत्तं ॥ ३ ॥
ता कीसं अंगुलीभंगभावणेणुब्भवंतकुवियप्पा । पुवरिसिदिट्ठमविणट्ठमित्थमत्थं विणासेह ? ॥ ४ ॥
सीसेहिं भणियं—उवज्झाय ! अच्छउ ताव सुत्तपज्जणुजोगपच्चवत्थाणं, महंतं कोऊहलं, के इमे सिवाइणो रत्ताइसु
अत्थेसु दिट्ठता सिट्ठ ? त्ति साहेह । उवज्झाएण जंपियं—आयन्नह—
अवंतीजणवए जयखेडं नाम गामो । तहिं वत्थवो सिवो नाम कुलपुत्तगो । तस्स दुवे भायरो—जेट्ठो कणिट्ठो य ।
तत्थ जो कणिट्ठो सो अच्छंतं सिवस्स इट्ठो, तदुत्तमजुत्तं पि जुत्तं पडिवज्जइ । इयरो य अणिट्ठो, सुंदरं पि जंपंतो 'असंबद्ध-
पलावि' त्ति खिसिज्जइ । एवं जंति दिवसा ।
अन्नदियहे य ते तिन्नि वि भायरो गया पओयणवसेण 'पोलिगापच्छयणं' वेत्तूण अडवीए । तहिं च समारद्धा ते तिन्नि
वि तरुवरे च्छिदिउं । गाढपरिस्समकिलामिया य जाया तण्हाउरा, पेहिउमारद्धा य सलिलं । दिट्ठा य थोयसलिला एगा तडा-

१ रत्ता द्विष्टाः ॥ २ बोधयितुं न शक्यौ ततः साक्षात् ॥ ३ वचोविस्तरः ॥ ४ निजकजुबुद्धिविभवात् ॥ ५ किञ्चिदेव ॥ ६ सुसूत्रं लघु सूक्तम् ॥
७ कस्माद् अङ्गुलीभङ्गभावनेन उद्भवत्कुविकल्पौ पूर्वविदष्टम् अविनष्टम् इत्थम् अर्थं विनाशयथः ? ॥ ८ 'सूत्रपर्यनुयोगप्रत्यवस्थानम्' सूत्राक्षेपस्य उत्तरम् ॥
९ 'पियमाय' खं० प्र० ॥ १० पोलिकाशम्बलमित्यर्थः ॥

गिगा, मायण्हियासरोवरं च गरुयं । तं च दट्ठण भणियं सिवेण—किमिमाए थोय-पूइसलिलाए तडागिगाए ? एहि भूरि-
भंगुररंगंततरंगपरंपराविराहयं इमं सरोयरं वच्चाओ त्ति । जेट्ठेण भणियं—मायण्हियासरमपारमत्थियं, इमीए वि सरसीए
कुणह कायवं ति । कणिट्ठेण वुत्तं—नं एसो न किं पि जाणइ, करवत्तयं वेत्तूण सिव ! वच्चाहि तुममिह त्ति । ततो तवय-
णगाढाणुरागेण सविसेससमुल्लासियमई जेट्ठेण निरुब्भमाणो वि वेगेण पट्ठिओ सिवो तदभिमुहं । तओ—

जह जह वच्चइ एसो तह तह तं अँगए व पक्कमइ । निप्पुन्नगुरुमणोरहपारद्धा धाउसिद्धि व ॥ १ ॥

निमिसद्ध-निमेष-मुहुत्तमेत्तमित्तो वि लग्गइ न नूण । तुरियं पि धाविरो तं महोसहिं पिव नियइ दूरे ॥ २ ॥

ततो सुचिरं किलिस्सिऊण अकयकज्जो चेव नियत्तो एसो । पुव्वुत्ततडागिगाए चेव कयं जलपाणाइ, वुत्था तत्थेव ।
वीयदिवसे वि तरुच्छेयणं काऊण मज्झंदिणसमए भोयणं काउमारद्धा । दिट्ठं च अदूरे सवच्छं चरंतं गवयमंडलं । ततो
सिवेण भणियं—सुक्काउ पोलिगाओ न तीरंति गोरसं विणा भक्खिउं, अओ जइ एत्तो गोमंडलाओ दुद्धं आणिज्जइ ता लहुं
हवइ त्ति । जेट्ठेण भणियं—गंवलमंडलमेयं माणुसोवघायगं, न गोमंडलं ति । कणिट्ठेण जंपियं—भो सिव ! वच्चसु तुमं,
एत्तो दुद्धं वेत्तुं लहुमागच्छसु त्ति । तंवयणपेरिओ भायणहत्थो पट्ठिओ एसो, जेट्ठेण वारिओ वि न ठिओ । ततो दूरनिच्छा-

१ मृगतृष्णिकासरोवरम् ॥ २ 'पूयस' खं० । स्तोकपूतिसलिलया । पूति-दुर्गन्धि ॥ ३ 'स्थियमिमी' खं० प्र० ॥ ४ वुत्तं—एसो
प्र० ॥ ५ करपात्रकं करवर्त्तकमिति वा, कलशमित्यर्थः ॥ ६ व्रज ॥ ७ अग्रत एव प्रकाम्यति ॥ ८ 'त्तमेत्तो' प्र० ॥ ९ गवयमं प्र० ॥
१० तद्वचनप्रेरितः ॥ ११ दूरनिर्लालितध्यामकरुषदीर्घजिह्वाककचेन ॥

माध्यस्थ-
गुणे नारा-
यणकथान-
कम् २० ।

रक्तवे
शिवोदा-
हरणम्

॥१५१॥

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१५२॥

लिय-ज्झामय-फरुस-दीहजीहाकरमएण पारदो सो भवएहिं परामरिसिउं । कंठगयपाणो य महया कट्टेण मोयाविओ ह्यरेहिं ।

जत्थ दढं अणुरागो तवयणेणेव संपेयदुइ जो । न सयं न परेणुत्तो बुज्झइ रत्तो स एसो त्ति ॥ १ ॥ ॥ छ ॥

दुट्ठविट्ठंतं निसामेह—सोरट्ठाविसए परुक्खो नाम सन्निवेसो । तत्थ य सस्सी नाम आभीरो परघरेसु कम्म-
करणेण जीवइ । सो य अन्नया एगेण वणिएण अप्पणो बीओ चालिओ । गामंतरे गच्छंताण य ताण जाया गोट्टी । कहतरे
य पसंसिया आभीरेण नियगा जाई । वणिएण भणियं—तुम्हाण पसूण य विवेयं वियलत्तणेण तुल्ला चेव जाई । रुट्ठो आभीरो,
ठिओ तुण्हिको । सैरुक्खवक्खुक्खेवेण लक्खिओ वणिएण, दाण-सम्माणाइणा अणुवत्तिओ वि न पसन्नो । साहियकजा य
पडिनियत्तंता गहिया तकरेहिं । लैडियं सबस्सं । ‘मम किच्चं तकरेहिं वि कयं’ ति तुट्ठो आभीरो । निस्सट्ठं बद्धा दो वि, कुट्ठिउ-
मारद्धा य । वणिएण भणियं—कीसं एयं हणह एयं वरायं ? कम्मयरो खु एसो । समुट्ठंतगुरुकोवेण भणियं आभीरेण—
वरागो एयस्स पिया, कम्मयरो वि एसो चेव ममं, ता मुयह इमं ति । ततो तकरेहिं पलोइयं वणिर्यवयणं । वणिएण भणियं—
जमेस जंपइ तं अवितहं ति । मुक्को वणिओ पैलाणो वेगेण । ह्यरो वि धणनिमित्तमारदो ताडणाइपगारेण बाहिउं ति ।
एवंविहो दुट्ठो त्ति ॥ छ ॥

इयाणि मूढो भन्नइ—कुणालाविसए कोसंबो नाम गामो । तहिं संखो नाम कुलपुत्तगो । दत्तो नाम से बाल-

१ परामर्षितुम् ॥ २ सम्प्रवर्त्तते ॥ ३ विवेकविकलत्वेन ॥ ४ सख्यक्षेत्रःक्षेपेण ॥ ५ लुण्ठितम् ॥ ६ ‘निःसृष्टं’ अतिशयेन ॥ ७ कस्माद् एवम् ॥
८ वणिग्वदनम् ॥ ९ पलायितः ॥

मित्तं पसुपमुहा उवमरणविसेसा, उब्भवितो जूवत्थंभो, निवत्तितो जागमंडवो, पारंभिओ महया पबंधेण पसुमेहो । तं च भीमं
जीवघायं दड्ढं नारायणो सुहुममहवियारियकिच्चा-ऽकिच्चो पियरं भणइ—ताय ! तुम्हे जन्नकजे पसुविणासणं कुणह,
अथ च “आत्मवत् सर्वभूतानि, यः पश्यति स पश्यति ।” इति वदत, किमत्र तात्पर्यम् ? । पुरोहिण भणियं—वच्छ !
“उक्तानि प्रतिषिद्धानि, पुनः सम्भावितानि च ।” इत्यनेकधा वेदवाक्यानि, को बोद्धुमीक्षस्तात्पर्यम् ? । नारायणेण
भणियं—ताय ! जइ एवं ता अबुज्झंता तप्परमत्थं कइ कुणह एयं ? जोइसं चिकिच्छियं पायच्छित्तं धम्मकिच्चं च
अवियाणियं कीरंतं विवज्जासफलमेव । पुरोहिण भणियं—वच्छ ! पुरिसपरंपरागयजन्नाइविहाणपमाणीकरणेण
पविस्सी अविसेसेण जाया, सा य न अन्नहा काउं तीरइ । नारायणेण भणियं—ताय ! अणुभवेण ताव जीवघायणं अन्नंतं
पलोइजंतमवि लोमुट्ठोसकरं, एवं पि जइ तं सग्गाइकारणं ता ‘तालउडभक्खणं पि जीवियहेउं’ ति “किं न भन्नइ ? ।
पुरोहिण भणियं—वच्छ ! अम्ह गुरु नरसिंहो नाम अज्झावगो वेयंतंरहस्सवेदी इहेव चिट्ठइ, ता एहिं, तं गंतूण दुवे
मिलिय चिय एयमत्थं पुच्छामो त्ति । पडिवन्नं नारायणेण । गया दो वि नरसिंहअज्झावगसमीवं । कयसायरपायवडणा
य लद्धासीसा सीसजणोचिए निविट्ठा भूमिवट्ठे । तक्खणं च वेयंरहस्सवक्खाणपयविप्पडिवन्ना बहुविहहेउ-दिट्ठंत-जुत्तिकहणे
वि कज्जमज्झमबुज्झमाणा सिस्सा भणिया अज्झावगेण—

१ ऊर्ध्वोक्तः यूपस्तम्भः, निर्वर्त्तितो यागमण्डपः ॥ २ अबुज्झंता खं० ॥ ३ रोमोद्धर्षकरम् ॥ ४ किन्न प्र० ॥ ५ वेदान्तरहस्यवेदी ॥
६ एहि प्र० ॥ ७ वेदरहस्यव्याख्यानपद्मप्रतिपत्तौ ॥

माध्यस्थ-
गुणे नारा-
यणकथान-
कम् २० ।
द्विष्टत्वे
शशिन
आहरणम्

॥१५२॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्त्रगु-
णाहिगारो ।
॥१५३॥

तलवरेहिं, नोवलद्धा कत्थ वि सुद्धी । आउलीहूओ संखो कह कह वि रुयंतो निसिद्धो सयणेहिं । दिन्नं च तेणोवजाइयं गामदेवयाए—जइ भयवइ ! दत्तो एही ता तुज्झ जागरं दाहामि चि । अत्थगंठिं संठविऊण अवरवासरे आगओ दत्तो । तुद्धो संखो, कयं वद्धावणयं, पारद्धो जागरूसवो गामदेवयाए । सन्निहियपाडिहेरत्तणेण एगाए जुवईए आगयं पत्तं, तेण भणियं—संख ! तुह कुमिच्छदुचेद्वियमेयं अत्थहरणं, ता अमुगट्टाणे तं खित्तं तुमं गंतुं गिण्हसु चि । तं सोचा रुद्धो संखो—आ पावे ! कुग्गामवासिणि ! कडपूयणि ! असच्चसंभावणादसियं कुणसि मह मिच्छं ?—ति आहयं पत्तं तेण करचवेडाए । कयरंगभंगो य कने पच्छाहूण गओ सगिहं ।

एवंविहो हि मूढो कज्जा-ऽकजं कहिजमाणं पि । अच्छउ दूरे सेसं सोउं पि हु नेव पारियइ ॥ १ ॥ ॥ छ ॥
इय रत्त-दुद्ध-मूढाण संतिए संसिऊण दिट्ठंते । अज्झावगो महप्पा पुणरवि सिस्से इमं भणइ ॥ १ ॥
पुंन्वुत्तदोसवज्जण-सुगुणज्जणजणियपक्खवाएहिं । पुद्धारवविरोद्धत्थपेहणुप्पेहडमईहिं ॥ २ ॥
इह-परलोयविरोद्धत्थकारिपरिहारठवियचित्तेहिं । निच्चं अलुद्ध-सुविसुद्धबुद्धिजणसेवणपरेहिं ॥ ३ ॥
परमपयपउणपयवीअणुगुणकिरियाकलावकुसलेहिं । नियनियविसयविसंठुलकरणणावेलिसुगुत्तेहिं (?) ॥ ४ ॥
पुरिसेहिं परं परमं समयरहस्सं हि तीरण नाउं । संसारपारवारस्स पारमवि पाविउं नियमा ॥ ५ ॥

१ 'पात्र' रूपम् ॥ २ 'हो उ मू' प्र० ॥ ३ पूर्वोक्तदोषवर्जनसुगुणार्जनजनितपक्षपातैः । पूर्वापरविरोद्धार्थप्रेक्षणोद्भटमतिभिः ॥ ४ इयं गायत्रि प्र० नास्ति । परमपदप्रगुणपदव्यनुगुणक्रियाकलापकुशलैः । निजनिजविषयविसंस्थुलकरणणावेलिसुगुतैः ॥ ५ 'वणिसु' प्रती ॥

इयं गुरुयभावगन्धं सिक्खविउं जा न विरमए एसो । ता गुरुयसुलवियणाए ज्ञप्ति पंचत्तमणुपत्तो ॥ ६ ॥
पायडियासेसपयत्थं च सुरगुरुं व अत्थमियं तमवल्लोइऊण 'हा ! किमेयं ?' ति भणंता धाविया सीसा । उक्खित्तो सो महियलाओ । दिट्ठो य विप्फारियाणिमेसनयणो ईसिवियासियवयणो निष्फंदसरीरो । ततो कया से सिसिरोवयारा, संवाहियमंगं, वाहरिया जाणगा, सिद्धो वुत्तंतो, पलोइऊण 'गयजीओ' चि परिचत्तो तेहिं । जाओ य अच्चंतसोगभरनिम्भरो अकंदियरवो, कयं पारलोइयकिच्चं । अणुवलद्धजागविसयसंसयपरिच्छेया 'सवहा अकल्लाणभाइणो वयं' ति जंपंता गुरुयसोगभरुम्भवंतवाहप्पवाहाउललोयणा पुरोहिय-नारायणा गया सगिहं ।

अन्नसमए य नारायणेण भणिओ पुरोहिओ—ताय ! परमत्थओ उवइट्ठं चेव महाणुभावेण अज्झावगेण सव्वं सामन्नेण कज्जतत्तं, केवलं तं चिय सुनिरुत्तं जाणियव्वं, तं च महप्पभावपुरिसविसेसविरहेण न संभवइ, अओ जइ तुममणुजाणसि ता अहं कइवयदिणाइं तंदन्नेसणं काऊण आगच्छामि, न जुत्तमालस्सोवहएहिं एवं चिय ट्ठाउं, जओ तडितरलमाउयं, समीववत्ती समवत्ती, अच्चंतदुन्निवारातो आवयाउ चि । पुरोहिण भणियं—वच्छ ! एवं कुणसु चि ।

तओ सोहणतिहि-मुहुत्त-जोगे किं पि संबलमादाय निग्गतो नारायणो । पवडुंतसउणचित्तुच्छाहो य सुनिउणं पुरिस-विसेसं निरुवित्तो गओ एगं गिरिनिगुंजं । दिट्ठो य तहिं अणेगकट्टकप्पणाहिं अप्पाणं तुलंतो अट्टमपारणगे चिरविणिवाइय-

१ गुरुकभावगर्भः शिक्षयित्वा ॥ २ 'पञ्चत्वं' मरणम् ॥ ३ गुरुकशोकभरोद्धवद्वाप्पप्रवाहाकुललोचना ॥ ४ विशेषणेत्यर्थः ॥ ५ तदन्वेषणम् ॥
६ 'समवत्ती' यमराजः ॥ ७ चिरविनिपातितवनवारणपिशितकल्पितप्राणवृत्तिः । निनिपातितः—मारितः ॥

माध्यस्थ-
गुणे नारा-
यणकथान-
कम् २० ।

अरक्तद्विष्ट-
मूढानां
तत्त्व-
ज्ञानासिः

॥१५३॥

हस्तिताप-
समतनिर-
सनम्

देवभद्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो॥

॥१५४॥

वणवारणपिसियकप्पियपाणवित्ती एगो हत्थित्तावसो । तं च तहाविहधम्मपरं पेहिऊण नारायणो कयनमोकारो भणिउं पवत्तो—भयवं ! को एस धम्मपरमत्थो जं हत्थिपिसिएण भिल्लज्जजोग्गेण पारणयं कीरइ ? , किल—

“अवधूतां च पूतां च प्रशस्तामृषिसेविताम् । चरेन्माधुकीं वृत्तिमपि म्लेच्छकुलादपि ॥ १ ॥”
इत्यविगानेन मुनिजनशृणुः पन्था इति । तावसेण भणियं—भइ ! अम्ह धम्मे जीवदया सारो, सा पुण पइघरभिवखा-
भमणाणेगजीवसंघायणेण न संभवइ, पइकणमेकेकजीवसंभवाओ तब्बहुमीलणेणाऽऽहारपागे वि बहुजीवघाओ, अओ अणेग-
सत्तसंताणरक्खणत्थं एगमहासत्तवावायणमणुमयं पाणवित्तिहेउं ति । नारायणेण भणियं—भयवं ! संदिद्धचेयणालक्खण-
जीवगुणं कणनियरं रक्खंताण परिफुडंजीवणं पि वणकरिणं घायंताण का जीवदया ? कहां वा न तज्जाइयजीवुप्पत्ती तप्पिसि-
यपेसीसु विस्सभावोवगयासु संभवइ ? रक्खसंभक्खं च इमं, तथा—

“स्वमांसं परमांसेन यो वर्द्धयितुमिच्छति । उद्विग्नं लभते वासं यत्र यत्रोपजायते ॥ १ ॥
मांसं स भक्षयिताऽमुत्र यस्य मांसमिहाक्यहम् । एतन्मांसस्य मांसत्वं प्रवदन्ति मनीषिणः ॥ २ ॥”
इत्यादिवाक्यैः स्मृत्यादावपि निषिद्धमेतत् । तावसेण भणियं—भइ ! अलं अलं विसंवादेण, एस ताव अम्हं धम्म-
मग्गो न वियारगोयरसहो त्ति । नीहरिओ नारायणो, पड्डिओ देसंतरं ।

दिट्ठो य एगत्थ सन्निवेसे मुद्वज्जणसेविज्जमाणो एगो भागवयमुणी तिकालसिणाणेण वडुंतो त्ति । गओ य तस्स-

१ “श्रुजः खं० प्र० ॥ २ “कुट्टजी” खं० ॥ ३ विस्सभावोपगतासु । विस्सं—दुर्गन्धि ॥

मित्तो अच्चंतं वल्लहो सबकजेसु आपुच्छणिओ [य], परं मायावी । इयरो उज्जुपयई । दोण्ह वि तहासरूवेण जंति दिणाई ।
अज्जिओ य केणइ सुकयवसेण संखेण केत्तिओ वि अत्थसारो । पुच्छिओ अणेण दत्तो—कहमेसो अत्थसारो रक्खियव्वो ?
पच्चवायबहुलो गामो त्ति । दत्तेण भणियं—वरमित्त ! एवमेयं पगुणीकरेहि दवसंचयं, जेण गंतूण अडवीए जक्खाययणे
भूमिनिहितं करेमो । पडिवन्नं संखेण । दुट्ठामिसंधिणा य दत्तेण किं पि दाऊण संकेइया अद्वपहे दुवे पुरिसा—एवमेवं अम्हे
पहे इंता तुम्हेहिं भेसियव्व त्ति । अह जाए मज्झरत्ते कोडंड-कंडवावडकरेण दत्तेण वाहरिओ संखो—एहि, समीहियकज्जकर-
णाय वच्चाओ त्ति । ततो पैच्छयणहत्थो अत्थसारगंठिं वेत्तूण केणइ अमुणिजंतो दत्तेण समं पड्डिओ एसो । गामबाहिणीह-
रिओ य भणिओ दत्तेण—दुल्लक्खो देवपरिणामो, अविभावणिज्जागमाओ आवईओ, अतो तुममिमं अत्थगंठिं मैमं समप्पेसु,
पच्छयणं च सयं गिण्हाहि, कह वि तकराइभयं उवट्ठाइ ता मा काहिसि दवपडिवंधं, लहुं एगदिसं अंगीकाऊण पलाएज्जासि,
श्रुजो जीविए विजंतो न दुल्लहा वित्तसंपत्ती । उज्जुपयइत्तणेण ‘तह’ त्ति पडिवन्नं संखेण । तुरियंतुरियं पयट्ठा गंतुं । अद्व-
पहमेत्तं च जाव पत्ता ताव पुव्वदिन्नसंगारा आयट्ठियनिसियासिणो ‘हण हण’ त्ति वाहरंता उट्ठिया दुवे पुरिसा । तिमिरनिय-
राऊरियत्तणेण रयणीए खाणुं पि ‘तकरं’ ति मन्नंतो पलाणो संखो गामहुत्तं । दत्तो वि दिसंतरमादाय गंठिहत्थो नट्ठो वेगेण ।
संखेण वि उज्जुसीलयाए गंतूण साहियं तलवरस्स—अत्थो तुज्झ, मित्तं मज्झ अक्खयसरीरमुवणेहि त्ति । पेहिउमारड्ठो

१ एवमेवम् ॥ २ कोडंडं प्र० ॥ ३ पथ्यदनं—शम्बलम् ॥ ४ “हिनीह” प्र० ॥ ५ मज्झ सं प्र० ॥ ६ “रियं तु” खं० ॥
७ आकृष्टनिशितासी ॥ ८ ग्रामाभिमुखम् ॥

माध्यस्थ-
गुणे नारा-
यणकथान-
कम् २०।

॥१५४॥

मूढत्वे
शङ्कस्या-
हरणम्

देवमहस्रि-
विरहो
कदारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१५५॥

महुमाइणो हि चउरो अणेगतवन्न-गंध-रसजीवा । पच्चक्खभूरिजीवाइं जाण पंचुंवरिफलाइं ॥ ३ ॥
एकस्स तुच्छनियजीवियस्स कज्जेण णेगजीवाणं । कह कीरउ विणिवाओ मुणिउं सवन्नुवयणं पि ? ॥ ४ ॥
नारायणेण भणियं गज्जरमाईसु णंतजीवत्तं । कहं तीरइ विन्नाउं सक्खा अहिस्समाणत्ता ? ॥ ५ ॥
जिणदत्तेण भणियं जिणवयणपमाणओ हि विन्नेयं । न हु नाण-दानै-तवसंभवं पि दीसइ फलं सक्खा ॥ ६ ॥
रागाईणमभावा वयणं तेसिं न संभवइ मिच्छा । न य सैमइकप्पणाए अइंदियत्थाण संसिद्धी ॥ ७ ॥

‘अहो ! गिहत्थो वि सुहुमपयत्थवियारकुसलो एस, एयगुरुणो पुण सुहु विसिद्धतमा होहिंति’ [त्ति] विभांविंतेण भणियं नारायणेण—भइ ! कस्स समीवाओ तुज्झ एवंविहविवेयसारो धम्मवावारो ? त्ति । जिणदत्तेण भणियं—संति एत्थेव पएसे भयवंतो सुगहियनामधेया भवकूवनिवडंतजंतुदिन्नहत्थावलंबा करुणामयमयरहरा हर व निदड्डमणोभवा भवंतकारिणो जयसिंहसूरिणो ।

जेसिं खमाए न खमा वि भायणं तुंगिमाए नहु सेलो । गंभीरिमाए पडिहाइ गोपयं पिर्व समुहो वि ॥ १ ॥
सुरो वि दिवसपरिणइपरिमियतेयत्तणेण तंणुसोहो । सँजो खजोयजुइं धरइ व अइगुरुपयावस्स ॥ २ ॥

१ °ह कीर° खं० प्र० । कथं शक्यते विज्ञातुं साक्षाद् अदृश्यमानत्वात् ? ॥ २ संखा अ° खं० ॥ ३ °णसंतसंभ° खं० ॥ ४ स्वमतिकल्पनया अतीन्द्रियार्थानाम् संसिद्धिः ॥ ५ °भावते° प्र० । ‘विभावयता’ विचारयता ॥ ६ भवकूपनिपतज्जन्तुदत्तहस्तावलम्बाः करुणामृतमकरगृहाः । मकरगृहः—समुद्रः ॥ ७ ‘क्षमायाः’ क्षान्त्याः ‘क्षमा’ पृथ्वी ॥ ८ पिय खं० ॥ ९ ‘तनुशोभः’ अल्पशोभावान् ॥ १० सयः खद्योतयुतिम् ॥

चंदो वि सोमयाए ता गिज्जई दिज्जई य उवमाणं । हरिणारी वि हु सोडीरिमाए ता मा इमो हियए ॥ ३ ॥
जावऽज्ज वि सुजंविद्यवारसंगसुयमुणियतिजयवावारा । ते सुकयपावणिंजा ने चक्खुपहं पवजंति ॥ ४ ॥
तेहिंतो बहुनय-भंग-हेउगंभीरसमयसिंधुभवो । अइथोयसुकयकम्मत्तणेण पत्तो विवेयलवो ॥ ५ ॥
इमं सोच्चा तुट्ठो नारायणो भणिउं पवत्तो—न रोहणाओ अन्नत्थ निरुवमरयणसंभवो, न वा अँणेरिसगुरुहिंतो एवं-विहसुहुमधम्मपरिन्नाणं, ता भो जिणदत्त ! सव्वा कयं तए सव्वममह कायवं, दंसेहि ताण नियगुरुण चरणंबुरुहं, जइ पुण कहं पि तहिं मम मणमहुयरोऽभिरइं पावइ त्ति । जिणदत्तेण भणियं—एवं करेमि त्ति ।
ततो पंचजोयणंतरिए सेयपुरे नयरे दो वि गया । दिट्ठा सूरिणो तक्कालागयनरवइपमुहपहाणजणकीरमाणपूयामहिमा धम्मकहं कहिंति—त्ति । ततो सँमुट्ठितरोमंचसुइजंतबहुमाणा जिणदत्त-नारायणा निवडिया गुरुणो चलणेसु । चक्खुक्खेव-पुरस्सरं च दिन्नासीसा सीसारोवियकरकमला निलीणा समुच्चियधरामंडले । एत्थंतरे गुणावज्जियहियएण राइणा कूडीक-याओ पंच सुवण्णकोडीओ चीणंसुयपमुहवत्थरासीओ य गुरुपुरओ, भणियं च—भयवं ! अणुग्गहं काऊण गिण्हसु इमं त्ति । सूरिणा भणियं—महाराय !

१ °इ गिज्ज° प्र० ॥ २ सुजपितद्वादशाङ्गश्रुतज्ञातत्रिजगद्वापाराः ॥ ३ तो सु° खं० प्र० । ते सुकृतप्रापणीयाः ॥ ४ °जा, नो च° खं० प्र० । ‘ने’ अस्माकम् ॥ ५ अनीदशगुरोः ॥ ६ कहिं पि खं० प्र० ॥ ७ समुत्तिष्ठोमावसूच्यमानबहुमानौ ॥ ८ ‘कूटीकृताः’ राशीकृताः ॥

माध्यस्थ-
गुणे नारा-
यणकथान-
कम् २० ।

॥१५५॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१५६॥

अत्थो अणत्थहेऊ अत्थो संसारकारणं गरुयं । अत्थो संजमवणसंडचंडगुरुदावहंबवहो ॥ १ ॥
अत्थो उम्मायकरो सयंवरो दुम्मईमहिलियाए । तेणेस वज्जिओ मुणिवरेहिं दूराउ दूरेण ॥ २ ॥
जं पुण अमहद्वणसेयवत्थ-कंबलपमोक्खमुवगरणं । संजमहेउं तं किं पि किं पि गिण्हंति परिसुद्धं ॥ ३ ॥
ता संपह पज्जत्तं सवेणं भूमिनाह ! एएणं । पत्तं चिय दाणफलं तुमए इय कयपयत्तेण ॥ ४ ॥
इच्छेज्ज न इच्छेज्ज व तह वि हु पयओ निमंतए साहु । परिणामविसुद्धीए य निज्जरा होअगहिए वि ॥ ५ ॥
इय पन्नविओ वि निवो अणणुग्गहिओ गुरुहिं अप्पाणं । निप्पुन्नं मन्नंतो जहागयं पडिगओ नमिउं ॥ ६ ॥
नारायणो य चिंतइ अहो ! महप्पा दढं विजियलोहो । एत्तियमेत्तं पि धणं तणं व जो चयइ दिज्जंतं ॥ ७ ॥

जायं विजणं । तओ जिणदत्तेण दंसिओ परमपरितोसोवगतो नारायणो, गुरुण सिद्धो य, जहा—एस महप्पा तुम्हपायपउमाणुराणेण एत्तियभुवमागओ, ता नियसेवाणुरूवफलभायणं कुणह एयं ति । ततो गुरुणा उवइद्धो साहुधम्मो गिहिधम्मो य सवित्थरो एयस्स । तं च सोच्चा लहुकम्मयाए अच्चंतमज्झत्थयाए य सुहुममइविभावियभावत्थो पडिबुद्धो एसो, चिरकालं पज्जुवासिऊण समुवलद्धसद्धम्मसारो कयगुरुखामणो गओ नियनयरं ।

दिद्धो पिया । कहिओ धम्मसारोवलंभवुत्तंतो । पसंसिओ पिउणा । परिचत्तो य जन्नकज्जाइसावज्जवावारो । एवं च ते दोन्नि वि सम्ममणुवय-गुणवय-सिक्खावयपरिवालणेण सुमुणिपज्जुवासणेण सिद्धंतरहस्ससवणेण य पइदिणं सविसेसधम्म-

१ इव्यवाहः—अग्निः ॥ २ अमहाधनश्चेतवन्नकम्बलप्रमुखमुपकरणम् ॥ ३ भवत्यगृहीतेऽपि ॥

माध्यस्थ-
गुणे नारा-
यणकथान-
कम् २० ।

॥१५६॥

मीवं । कयपायवडणो उवट्ठिओ समीवे, पत्थावे भणिउं पवत्तो य—भयवं ! सव्वगयत्तेण विण्हणो तदहिट्ठियजलपूरेण ण्हाणं, एवं कुणंताणं कहं न हरिणो विराहणा हवइ ? अप्पहाणं च इमं सामन्नजणेण वि सेवणाओ, परमत्थियं तु एयं गिज्जइ—
आत्मा नदी संयमतोयपूर्णा, सत्याम्बुजा शील-दयातटोर्मिः ।

तत्राभिषेकं कुरु पाण्डुपुत्र !, न वारिणा शुद्धयति चान्तरात्मा ॥ १ ॥

काविलेण भणियं—ज्ञाणहुयासणेण तहुकयकयवरनिदहणाओ नत्थि एत्थ दोसो । नारायणेण जंपियं—ज्ञाणेण पावपंकस्स सुद्धी, पैउरपयपूरसरीरपक्खालणेण पुणरवि तस्संभवो ति एयं तं गयवरण्हाणं ति । काविलेण भणियं—होउ किं किं पि । ‘एसो वि पढमेल्लुयतुल्लो’ ति पुरओ पयद्धो नारायणो ।

मिलिओ मग्गे वच्चमाणस्स जिणदत्तो नाम सावगो । ‘सत्थिओ’ ति जाया अणेण समं गोद्धी । ‘वियद्धो’ ति समु-
प्पन्नो तं पइ पक्खवाओ । लद्धा य कत्तो वि गज्जराइणो कंदविसेसा नारायणेण । ‘सत्थिउ’ ति दिन्ना कइवय वि जिणदत्तस्स । न गहिया जिणदत्तेण । ‘कीस न गिण्हह ?’ ति [पुच्छिण] जिणदत्तेण भणियं—

पडिपुन्नकेवलालोकलियतइलोकगयपयत्थेहिं । पडिसिद्धो भोगो गज्जराइकंदाण नाणीहिं ॥ १ ॥

एए हि णंतजीवंगवग्गनिवत्तिय ति नो भुज्जा । महु-मज्ज-मंस-मक्खण-पच्चुंवरिफलविसेसा वि ॥ २ ॥

१ सर्वगतत्वेन विष्णोः ॥ २ तदुष्कृतकचवरनिर्दहनात् ॥ ३ प्रचुरपयःपुरशरीरप्रक्षालनेन ॥ ४ प्राथमिकतुल्यः ॥ ५ प्रतिपूर्णकेवलज्ञानालोककलितत्रैलोक्य-
गतपदार्थैः ॥ ६ °एहिं तन्न जी° ख० । एते हि अनन्तजीवाङ्गवर्गनिर्वर्तिता इति नो भोज्याः ॥

शौचवाद्-
प्रतिक्षेपः

अनन्त-
कायादीनां
सदोषत्वम्

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१५७॥

मज्झत्थबुद्धिजुत्तो वि जं विणाऽणुट्ठितं न धम्ममलं । किं पि समत्थसरूवं तमहं संपइ पवक्खामि ॥ १ ॥
भन्नइ इह स समत्थो धम्मं बीहेइ न कुणमाणो जो । माइ-पिइ-भाइ-सयणाइयाण धर्मेमाणभिन्नाण ॥ २ ॥
अहवा पुँवच्चियदेवयाण तक्कालपूयणाविरहे । पडिक्कलकम्मकारीण जो न बीहेइ समत्थो सो ॥ ३ ॥
संभवइ य उभयं पि हु विग्घकरं धम्ममारभंतस्स । न य लब्भइ रयणनिही घेतुं पच्चूहविरहेण ॥ ४ ॥
हुंतीह केइ पुरिसा सरभसमुक्खिविय गरुयधम्मभरं । पच्छा विग्घोवहया हँय व उज्झंति दुइंता ॥ ५ ॥
ता दव-भावसामत्थसंजुया जिणवरिंदधम्मविहिं । काउं तरंति विचलंति नेव विग्घोहँविहया वि ॥ ६ ॥
सो धम्मे पडिवद्धो विग्घोवहओ वि जो समुज्जमइ । तयभावे सबो वि हु धम्महिगारी भवे इहरा ॥ ७ ॥
धम्मत्थनिहिर्यचित्तो सामत्थं मुबइ जो न विग्घे वि । सो होइ भूरिसुभनिवहभायणं अमरदत्तो व ॥ ८ ॥

तथाहि—अत्थि वित्थिन्नसालवलयतुंगकविसीसयसमारोवियविजयद्वयपहसियसेसपुरसिंगारं गारवगुणग्घवियपवरपु-
रिससमूहसंकुलं कुलहरं व परमब्भुदयदइयाए रयणपुँरं नयरं । तं च नियपुन्नपयावपडिहयपडिवक्खो सबसत्थपरमत्थवि-
यारदक्खो रक्खेइ विजयधम्मो नाम नराहिवो ।

१ विभेति ॥ २ धर्मानभिज्ञेभ्यः ॥ ३ पूर्वार्चितदेवतेभ्यः ॥ ४ बीहेइ खं० प्र० ॥ ५ उत्तिष्ठ ॥ ६ अश्वा इवेत्यर्थः ॥ ७ विघ्नोष-
विहताः ॥ ८ °निहय° खं० प्र० ॥ ९ विस्तीर्णसालवलयतुङ्गकपिशिर्षकसमारोपितविजयध्वजप्रदक्षितशेषपुरश्चकारं गौरवगुणार्चितप्रवरपुरुषसमूहसंकुलम् ॥
१० °पुरजय° खं० प्र० ॥

एका वि खगगलेहा समरहरे धरइ जस्स दो रूवे । सुहडाण कुट्टणी दारिया य वइरीभकुंभाण ॥ १ ॥
तस्स रन्नो परमपसायट्ठाणं समकालसकलकलागहनसविसेससमुप्पन्नविस्सासो जयघोसो नाम सेट्ठी, सुजसाभिहाणा
य से भारिया । सुगयपायपूयणपरो य सेट्ठी दिवसे गमेइ । सा य तब्भज्जा 'वंज्ज' ति अणवरयं अमराभिहाणाए
कुलदेवयाए पूयापडिवत्तिपरा वट्टइ । कालकमेण य तदणुभावेण पाउब्भूओ गब्भो । पडिपुन्नसमए य पसूया एसा, जाओ
य दारगो, कयं वट्ठावणयं । वाहराविओ संवच्छरिओ, कया से पूया-पडिवत्ती । पुच्छिओ सायरं सेट्ठिणा—भो नेमिच्छिग !
एवंविहसुमुहुत्तसंपत्तजम्मणो केरिसगुणो एस सुओ होहि ? ति । संवच्छरिएण वि नियसत्थाभिप्पाएण निच्छिऊण भणियं—
एसो हि तुज्झ पुत्तो सबगुणसंपुन्नो होही, केवलं पुवपुरिसपरंपरागयधम्ममुज्झहि ति । इमं सोच्चा झमक्किओ ज्झड ति सेट्ठी
चित्तिउं पवत्तो—

पुँत्तुप्पत्ती जणयइ पीइं पिउणो हि एत्तिएणेव । जं पुवपुरिसकमपत्तधम्मकम्माइं वट्टुंइ सो ॥ १ ॥
अह तं पि निययदुस्सीलयाए सिँडिलेइ कलुसपरिणामो । ता किं व तेण जाएण ? सायरं वट्ठिएणं वा ? ॥ २ ॥
इमं च निज्झायंतं विच्छायमुहं पेच्छिऊण सेट्ठिं संवच्छरिएण भणियं—भो महाभाग ! कीस एत्तिएण संतप्पसि ? जं
वा तं वा गुणविसेसं पवन्नो पुत्तो पिउणो कित्तिकारणं चेव । 'एवं होउ' ति तुट्ठो सेट्ठी । पइट्ठियं सुमुहुत्ते 'अम-

१ खङ्गलेखा समरहरे ॥ २ 'कुट्टनी' पुंश्वली विनाशिनी च । ३ 'दारिका' विदारणी पुत्री च ॥ ४ पुट्टुप्प° खं० प्र० ॥ ५ वट्टइ खं० प्र० ॥
६ शिथिलयति ॥ ७ विज्झाय° प्र० ॥

सामर्थ्य-
गुणे अमर-
दत्तकथान-
कम् २१ ।
सामर्थ्यस्य
स्वरूपम्

॥१५७॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो॥
॥१५८॥

रदेवयाविहो' ति 'अमरदत्तो' ति पुत्तस्स नामं । पंचधावीपरिग्गहिओ य समइकंतो बालभावं, पाढिओ सयलकला-
कलावं, जोवणमणुपत्तो य परिणाविओ इब्भकन्नयं । धम्मंतरपरिहारनिमित्तं च पिउणा सविसेसं पइदिणं निज्जइ सो सुगय-
पायपूयणत्थं, पाडिज्जइ य भिक्खूण पाएसु, सुणाविज्जइ य सुगयसत्थाइं, उज्झाविज्जइ सेसलिंगिजणेण सह संगं ति । एवं
वच्चंति वासरा । 'बुद्धधम्मपरमत्थवियक्खणो सुपडिलग्गो य एसो' ति बाढं रंजिओ य सेट्ठी । ठविओ य सब्बेसु अब्भंतरिय-
नियकिच्चेसु अमरदत्तो । एवं च से तिवग्गसंपाडणपरस्स आगओ वसंतसमओ । सम्मओ जो पक्खीण वि, दंसियवियारो
तरुवराणं पि, उक्कंपियपियविउत्तकामिणीजणो, जणियपुहइपमो[ओ] य । अवि य—

वियसंतकुमुयनयणेहिं कमलवयणेहिं वड्ढिउक्करिसा । वणलच्छीओ सोरब्भनिब्भरं जं नियंति व ॥ १ ॥
जम्मि य पहिया सहयारमंजरीरेणुपुंजपिंजरिया । अंतो नियंतदइयाणुरायरत्त व रेहंति ॥ २ ॥
गाढुकंठाकंठगलग्गजीया वि जावयंति जहिं । कंकेल्लिपल्लवोत्थयहिययाओ पउत्थवइयाओ ॥ ३ ॥
जयडिंडिमो व पडिहाइ मणहरो पेरहुयारवो जत्थ । सो महुसमओ भण कस्स सम्मओ होज्ज न जियस्स ? ॥ ४ ॥
एवंविहगुणाभिरामे य तम्मि अमरदत्तो भणिओ य वयस्सेहिं—भो पियमित्त ! दट्ठदंसणफलाणि भणंति लोयणाणि,

१ नीयते ॥ २ 'यं' वसन्तं पश्यन्तीव ॥ ३ अन्तः नितान्तदयितानुरागरक्ता इव राजन्ते ॥ ४ गाढोक्कण्टाकण्टाप्रलग्नजीविता अपि यापयन्ति
यत्र । कंकेल्लिपल्लवावस्तुतद्दयाः प्रोषितपतिकाः ॥ ५ 'परभृतारवः' कोकिलाशब्दः ॥

सामर्थ्य-
गुणे अमर-
दत्तकथा-
नकम् २१ ।

वसन्त-
वर्णनम्

॥१५८॥

जया जाया । कमेण य फासियदेसविरहो सब्बविरहजोग्गयमुवगम्म सम्ममाराहियसंजमा निवाणमुवगय ति । एवंविह-
कल्लाणावलीकारणं मज्झत्थं ति । किंच—

विमलम्मि दप्पणे जह पडिबिंबइ पासवत्तिवत्थुगणो । मज्झत्थे तह मणुए संकमइ समग्गधम्मगुणो ॥ १ ॥
मज्झत्था दोसं उज्झिऊण गिण्हंति वत्थु वेत्तव्वं । नियनिउणयाए हंस व नीरचाणेण खीरंलवं ॥ २ ॥
अपि च—अशास्त्रजं संस्करणं हि बुद्धेरलोचनं वस्तुविलोकनं च ।
आचार्यशिक्षाव्यतिरिक्तमेव, माध्यस्थमाहुः परमं पटुत्वम् ॥ १ ॥
माध्यस्थतः स्यादगुणोऽपि पुंसामाराध्यपादः सुहृदांवरश्च ।
माध्यस्थमेकं प्रतिपद्य जीवाः, प्राप्ता जवात् संसृतिसिन्धुपारम् ॥ २ ॥
उदीर्णदुष्कर्मसमूहयोगे, माध्यस्थमासादयते न जीवः ।
न सन्निपातोपहतः कदाचिच्छुभा-ऽशुभं वस्तु विवेक्तुमीशः ॥ ३ ॥
इति सर्वाग्रहत्यागाद् माध्यस्थशरणः सुधीः । क्षीराब्धिरिव सिन्धूनां संपत्तीनां पदं भवेत् ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे माध्यस्थगुणचिन्तायां पुरोहितसुतनारायणकथानकं समाप्तम् ॥ २० ॥

माध्यस्थस्य
माहात्म्यम्

१ सक्रमं खं० प्र० ॥ २ 'रवलं' खं० प्र० ॥ ३ 'ध्यस्थे' शं० प्र० ॥ ४ सपत्नीनां प्र० ॥ ५ 'न्ताया उ पुं' खं० प्र० ॥

देवभइसरि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१५९॥

कुणइ कुसुमुच्चयं सरइ सरसीतडं, विसइ सलिलम्मि तंडदिन्नझंपुब्भडं ।
दोलकीलाए वड्डइ खणं रंजिओ, रमइ अक्खेहिं जोगि व अविगंजिओ

॥ ४ ॥

इय एवंविहबहुविहविलासलीलाहिं वणनिगुंजेषु । वणवारणो व सो भमइ निब्भरं मित्तवग्गजुओ ॥ ५ ॥

एवं च भमंतो स महप्पा असोगतरुपट्टए निसन्नं समणं एकं अच्चंतकरुणपलावस्स एगस्स वइदेसियनरस्स भूरिमंडल-
[मज्झ]गयस्स वाहिवेयणाविहुरस्स किं पि उवइसंतं पेच्छइ । ततो भणिया अणेण नियवयस्सा—अरे ! आगच्छह, एस साहु
आइक्खइ किं पि तं निसामेमो त्ति । वयस्सेहिं जंपियं—पियमित्त ! तुमं पिउणा सुचिरं वारिओ, जहा—विधम्माणो मिलंति
तथा तस्संगमो य धम्मविणासगो त्ति सो मोत्तवो, ता न जुत्तमेत्थावत्थाणं । अमरदत्तेण भणियं—एतेण वि को दोसो ?
न हि जलण-तालउड-खग्गाईणं दंसणं सवणं वा अणिंहुं जणिउमलं, ता अलं संभमेण, एह खणमेत्तं निसामेह—किमेस वइ-
देसिओ जंपइ ? किं वा एस मुणी समुल्लवइ ? । तुण्हका ठिया वयस्सा । गओ अमरदत्तो मुणिणो समीवं । एत्थंतरे रुयंतो
सो वइदेसिओ पुच्छिओ जणेण—भइ ! किं रुयसि ? त्ति । तेण भणियं—कडुई कैन्नाण मे संकहा तहा वि निसामेह—

अहं हि कंप्पिल्लपुरे संकरस्स घरवइस्स धरिणीए दुट्ठलक्खणो सुओ जम्मणदिवसे चिय निहणोवणीयधणो जाओ म्हि ।
जाव य छम्मासिओ संबुत्तो ताव माया-पियरो परलोगमुवगया । तप्पभिइं पालिओ हं जेहिं सयणेहिं ते वि महाणुभावा

१ सरति ॥ २ तट्टदत्तझम्पोद्धटं यथा स्यात् तथा ॥ ३ एत्तेण प्रती ॥ ४ णिच्छं जं प्रती ॥ ५ कर्णयोः ॥ ६ जाय व छं प्रती ॥
७ तेहिं मं प्रती ॥

महदुक्कम्मजम्मोवहया दिवं गया । वरिसमेत्तो य इओ तओ कंठुकप्पणाकप्पियपाणविच्ची विसरुक्खो व सैवसंतावकारी
वड्डिओ सरीरेण दुक्खेण [य] एत्तियं कालं । संपयं च गंडोवरि पिडिंमुब्भेयविब्भमेण दुस्सहमहावाहिनिवहेण वेरिविसरेणेव
पइक्खणुप्पाइयतिकवतरदुक्खलक्खेण पडिवन्नो म्हि । एत्तिएण य न द्वियं, अंतरंतरा अदिट्ठो कोइ भूओ पिसाओ वा तं
वेयणमुव[ज]णइ जा जीहासएण वि वोत्तुं न पारियइ । एवंविहमहादुहोवहओ य इण्ह जीवियवभग्गो नग्गोहसाहाए उल्लंवि-
ऊण अप्पाणं मरणड्डमुवड्डिओ । तत्थ वि पडिकूलदेववसओ असंपुन्नमणोरहो तुड्डपासो निवडिओ धरणिवट्ठे । गरुय-
वेरग्गोवगओ य 'किं मए पुरा कयं ?' ति साहुमिममापुच्छिउमेत्थ आगओ म्हि ॥

ततो विम्हिओ जणो 'किं कहिस्सइ साहु ?' त्ति जाओ एगचित्तो । एत्थंतरे भणियं साहुणा—भो महाणुभाव ! निसामेहि-
तुमं हि एत्तो तइयभवे पच्चंतगामे देवलओ नाम कुलपुत्तओ अहेसि । पओयणवसेण य मेत्तसमेओ गामं वच्चंतो
मिलिओ एगस्स पहियस्स । जाओ संकहावसेण तेण सह पणओ । उवलट्ठो य तुमए सो पहिओ, जहा—निच्छियं धणट्ठो
एसो त्ति । ततो नियमित्तेण सह मंतिऊण रयणीए निब्भरपसुत्तो सो पोत्तेण वयणं गाढं पच्छाइऊण गलदेसोमोडणेण
मारिओ तुब्भेहिं, गहियं तैद्वं । पडिया दो वि । दवलोभेण य जाओ अवरोप्परं वहपरिणामो ।

अह भोयणस्स समए तुमए इयरस्स मारणकएण । खिविऊण महुम्मि विसं दिन्नं तेणावि तुज्झं पि ॥ १ ॥

१ महुक्कर्मजन्मोपहृताः ॥ २ कष्टकल्पनाकल्पितप्राणवृत्तिः ॥ ३ सत्तसं प्रती ॥ ४ पिडिमोद्धेदविभ्रमेण ॥ ५ तद्वं प्रती ॥

सामर्थ्य-
गुणे अमर-
दत्तकथा-
नकम् २१ ।

देवलकथा

॥१५९॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१६०॥

पुंस्वसुसंभियविसमिस्सपक्खिमंसं पणामियं तइया । दो वि विणासं पत्ता ही ही ! अत्थो महाणत्थो ॥ २ ॥
ता भो देवल ! संकिलिङ्गगरुयकम्मपब्भारनिहयसुकयकम्मो तुमं मरिऊण उववन्नो नरए । चिरकालं च केलणाइकंतं
दुक्खं सहिऊण संपयं एवंविहदुहाभागी जाओ सि । सो हि पहिओ तहा वहिओ उववन्नो भवणवासिदेवेसु, सैरियचिरभव-
वइयरो य एवंविहजायणाहिं तुमं बाहइ । जो वि उल्लंघणपासो तुट्ठो सो वि 'चिरकालं किलिस्सउ एसो' ति तैक्कओ चेव ।
ता भइ ! एयं तुह पुव्वदुकयं ति ।

अन्नाण-मोहवामोहिया मुहा अज्झिऊण पावरयं । किच्चमकिच्चमनाउं अंध व पडंति भवक्खूवे ॥ १ ॥
इट्ठविओगा-ऽणिट्ठप्पओगसंतावतत्तसवंगा । चिट्ठंति चिरं च तहिं तण्हा-ल्लुहवेयणाइहया ॥ २ ॥
उम्माहिज्जंति चिरोवभोत्तसोक्खाण गुत्तिखित्त व । बहुसो वि य विलवंता लहंति थेवं पि न विमुत्ति ॥ ३ ॥
ता भो देवाणुपिया ! पच्चक्खं पेक्खिउं दुहविवागं । नियंदुकयाणमभिरमह सब्हा कुसलकम्मेसु ॥ ४ ॥
अवि हालाहलगिलणं पि गलतले जुंजणं पि खग्गस्स । सुहसुत्तसिंहकंदूयणं पि पत्तं कह वि होज्जा ॥ ५ ॥
न उण निरंकुसमयसत्तमत्तकरिदुट्ठचेट्ठियं कह वि । खेमाय होज्ज कस्स वि अवि सुरवइतुल्लसिरिणो वि ॥ ६ ॥

१ पुंस्व सुं प्रतौ । पूर्वसुसम्भृतविषमिश्रपक्षिमांसं अर्पितं तदा ॥ २ 'कलनातिक्रान्तं' कल्पनातिक्रान्तम् ॥ ३ स्युतचिरभवव्यतिकरश्च एवंविष-
यातनाभिः ॥ ४ तत्कृतः ॥ ५ अर्जयित्वा पापरजः । कृत्यमकृत्यम् अज्ञात्वा ॥ ६ उन्माध्यन्ते चिरोपभुक्तसुखेभ्यः ॥ ७ निजदुष्कृतानाम् ॥
८ निरङ्कुशमदसक्तमत्तकरिदुष्टचेष्टितम् ॥

ता कुणसु सिंगारं, पिच्छसु वसंतूखं ति । ततो जायवसंतावलोयणकोऊहलो अमरदत्तो पियरं विन्नविउं पवत्तो—ताय !
जइ तुब्भे आइसह ता वसंतसिरिं अदिट्ठपुव्वं अवलोएमि ति । सेट्ठिणा भणियं—वच्छ ! किमजुत्तं ? केवलं तविलोयणगयाण
अणेगविभिन्नधम्माणो कुबुद्धिदायारो य संभवंति, ता जह न तेहिं तरलिज्जइ मणो [न] हवइ धम्मविणासो दवक्खओ य
तहा अभिरमसु, कहं तुह कीलाभिलासपडिक्कलं वट्ठामि ? ति । एवं च पिउणाऽणुन्नाओ कइवयवयस्सपरिवुडो सुंदरनेवच्छो
गओ पुप्फावतंसयम्मि उज्जाणे, पविट्ठो तयब्भंतरे, जहिच्छमारद्वो य कीलिउं । कहं चिय ?—

कर्त्थई नियइ रणझणिरमणि-कंचणं, हिट्ठवयणं पणचंतमबलाजणं । ॥ १ ॥
फुल्लनलिणं रणंतालिमालागणं, खरसमीराहयं नाइ नलिणीवणं ॥ २ ॥
कर्त्थई पंचमुग्गाररवनिब्भरं, गेयमायन्नई वेणु-वीणारवं । ॥ ३ ॥
पहियपमयाण कयगाढमुन्नागमं, थोभणं मंतपढणं व भूरिब्भमं ॥ ४ ॥
पेच्छई कहिं वि फुल्लंतवेइल्लयं, कोरइजंतकंकेल्लिपाहोल्लयं । ॥ ५ ॥
पेहई भैत्तुणा चाडुसयचड्डियं, अणुणइज्जंतियं पणइणिं खंडियं ॥ ६ ॥

१ कुत्रचित् पश्यति रणझणनशीलमणिकाञ्चनं हृष्टवदनं प्रनृत्यदबलाजणम् । पुष्पितनलिनं रणदलिमालागणं खरसमीराहतमिव नलिनीवनम् ॥ २ यरइ
रणज्झणिं प्रतौ ॥ ३ कुत्रचित् पञ्चमोद्गाररवनिर्भरं गेयमाकर्णयति वेणुवीणारवम् । पथिकप्रमदानां कृतगाढविषादागमं स्तम्भनं मन्त्रपठनमिव भूरि-
भ्रमम् ॥ ४ प्रेक्षते कुत्रापि पुष्पद्विचकिलं कोरककङ्कलिशाखम् । प्रेक्षते भर्त्रा चाडुशतमृदितां अनुनीयमानां प्रणयिनीं खण्डिताम् ॥ ५ भणुणा प्रतौ ॥

सामर्थ्य-
गुणे अमर-
दत्तकथा-
नकम् २१ ।

शुश्रूषाया
माहात्म्यम्

॥१६०॥

वसन्तक्रीडा

देवमहस्वरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१६१॥

विरहियस्स । तइयदिणे य वयस्समुहेण भणाविओ सेट्ठी, जहा—मुहारयणं अंगुलीकिसलयाओ गलियमुज्जाणदेसे, ता जइ तुब्भे अणुजाणह ता तमहं गंतूण पलोएमि त्ति । पिउणा भणियं—एवं करेहि, परं कालक्खेवं विवज्जेज्जासि । तओ गओ अमरदत्तो उज्जाणं, भावसारं वंदिओ साहु, आसीणो समीवे, सुओ सबन्नुधम्मपरमत्थो अचंतमभिरुइओ य । तओ सवायरं भणितो तवस्सी—भयवं ! गिहिधम्मप्पयाणेण अणुगिण्हह ममं ति । साहुणा भणियं—भो महायस !

नाउं जिणिंदधम्मं सम्मं भेय-प्पभेयओ पच्छा । वड्ढंतसुद्धभावो विहिपुवं तं पवज्जेज्ज ॥ १ ॥

जीवा-ऽजीवाइपयत्थगोयरं न हु अबुज्झिउं तरइ । हिंसाईण निवित्तिं काउं धम्मैकचित्तो वि ॥ २ ॥

न य जह तह पारद्धा विमुद्धधम्मत्थसाहणी किरिया । होउमलं ता भदय ! वीसत्थो सुणसु सत्थत्थं ॥ ३ ॥

अमरदत्तेण भणियं—भयवं ! एयमेवं, केवलं अम्ह पिया दंसवलमग्गाणुगामी धम्मंतरं सोउं पि नेच्छइ, न य अम्हा-रिसं पि सुणंतमणुजाणइ, तब्भएण अहमेत्थ संखेवओ धम्मं वेत्तुमिच्छामि त्ति । मुणिणा भणियं—भइ ! उत्तमवत्थुगहण-पयट्ठेहिं न भाइयव्वं जणगाइर्जणाओ, न लज्जियव्वं सामन्नलोगाओ, न खुभियव्वं पच्चूहवूहातो, अयं हि जिणधम्मो महानिहिं व गरुयपुनपब्भारलब्भो परमब्भुदयहेऊ य, अओ संभवइ एत्थ विग्घकारी, ता होसु एगचित्तो, चयसु पियराइपडिभयं, अणंतं हि इह संसारे सरंतजंतुणो अणंता माया-पियराइणो जाया, परं न तेहिंतो थेवो वि उवलद्धो दुक्ख-पडियारो, न य एत्तो सरियावारिपूरहीरमाणेण व तडविडविपालंबो अहवा जलहिगएण व पोओ पत्तो जिणधम्मो तुमए

१ विवर्जयिष्यसि ॥ २ बौद्धमार्गानुयायी इत्यर्थः ॥ ३ 'वत्थगं' प्रती ॥ ४ 'जणओ' प्रती ॥ ५ सरिद्वारिपूरहियमाणेन इव ॥

सामर्थ्य-
गुणे अमर-
दत्तकथा-
नकम् २१ ।

॥१६१॥

उवेहिउं जुत्तो त्ति । एवमाइजुत्तिसारवयणपरंपराजियकुवियप्पो अमरदत्तो नीसेससंखोभवग्गमवहाय जहुत्तविहीए जिण-सासणं पवन्नो, नियसामत्थाणुरूवा य पाणवहविरइपमुहा पडिग्गहिया अभिग्गहविसेसा ।

भणिओ य तओ मुणिणा देवाणुप्पिय ! पवन्नजिणधम्मो । संकाइदोसजालं एत्तो दूरं चंएज्जाहि ॥ १ ॥

संकाइदोसदुट्ठो लद्धे पि जिणिंदधम्ममाणिकं । उज्झइ ततो य दारिहरंददुहभायणं होइ ॥ २ ॥

जिणधम्मसंगओ दुग्गओ वि परमत्थओ मैहाइब्भो । एयविउत्तो पुण ईसरो वि दारिहियब्भहिओ ॥ ३ ॥

अत्थो जणणी जणगो बंधू सयणा य भिच्चसंघाओ । काउं तं न समत्था जं जिणधम्मो ददं चिन्नो ॥ ४ ॥

चिंरमुवइरिया वि इमे इहलोइयमेव किं पि कुवन्ति । जिणधम्मो पुण तं नत्थि जं न मणवंलियं कुणइ ॥ ५ ॥

किं बहुणा भणिणं ? एत्तो भदं न अन्नमिह किं पि । ता उज्झियसव्वभओ भएज्ज धम्मं इमं सम्मं ॥ ६ ॥

‘एवं कैह’—न्ति भालयलपरामुट्ठमुणिपायवट्ठो ‘नित्थारगपारगो होज्जाहि’ त्ति गुरुणा दिन्नासीसो जिणधम्मरयणं मुहार-यणं च वेत्तूण गओ नियघरं । तिकालचेइय-साहुपूयारओ य जहापारद्वपओयणेषु वड्डिउमारद्धो । उवलद्धसव्वतंनुत्तंतो य पिया परं कोवमुवहंतो भणिउं पवत्तो—अरे दुट्ठसुय ! पुवपुरिसपरंपरागयं सुगयधम्ममुज्झिय धम्मंतरं कुणंतो ददुं पि न जुज्जसि किं पुण संभासिउं ? केवलं दुपुत्तपडिबंधो एवं विडंवेइ त्ति । अमरदत्तेण भणियं—ताय ! कणगमिव धम्मो सुपरि-

१ एवमादिजुत्तिसारवचनपरम्पराजितकुविकल्पः अमरदत्तः निश्शेषसंखोभवर्गम् अपहाय ॥ २ त्यक्ष्यसि ॥ ३ ‘महेभ्यः’ महर्द्धिकः ॥ ४ विरमुप-चरिताः ॥ ५ भजे ॥ ६ ‘करिष्यामि’ इति भालतलपरागुट्ठमुनिपादपृष्ठः ॥ ७ ‘तदुव्वंतो यं पि’ प्रती । उपलब्धसर्वतद्वृत्तान्तश्च ॥

धर्मोपास्तेः
प्राधान्यम्

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१६२॥

क्विवृणुष्वेत्तद्वो, न उण पुवपुरिसकमपाहन्नेणं । किंच—

पाणिवहा-ऽलिय-चोरिक्कविरह-परजुवइवज्जणपहाणो । पच्चक्खदिट्ठसारो धम्मो एसो कहमजुत्तो ? ॥ १ ॥
पच्चक्खेण वि दीसइ एवंविहधम्मविहिविहीणाणं । जीवाण जायणाओ विविहाओ दुक्खज्जेणिगाओ ॥ २ ॥
किं वा इमिणा ? तुब्भं वेसाईवसणवज्जणे जैत्तो । कैउं जुत्तो धम्मज्जमे य मे किं व वयणिज्जं ? ॥ ३ ॥
उत्तमपणियं लितो जहा न निंदापयं हवइ वणिओ । उत्तमधम्मपव्वन्नो न हीलणिज्जो तहा हं पि ॥ ४ ॥

पिउणा भणियं—अरे दुरायार ! अतिमुहरो सि, कुणसु जं ते रोयइ, न एत्तो वत्तद्वो सि त्ति । वित्थरियमेयं च नयर-
मज्जे—जहेस चत्तनियमग्गो धम्मंतरं पवन्नो त्ति । सुयमिमं ससुरेण । भणाविओ तेण एसो—जइ मह धूयाए कज्जं ता
सैज्जो वज्जेसु मग्गमिमं ति । तह वि न संखुद्धो एसो । विसज्जिया पिर्यहरं भज्जा । अवरवासरे य संलत्तो एसो जणणीए—
वच्छ ! किं पि कुणसु धम्मं, केवलं अमराभिहाणं कुलदेवयं पूएसु सत्तायरेणं, एयप्पसायपभवो हि तुज्झ जम्मो त्ति । अमर-
दत्तेण भणियं—अम्मो ! सबन्तुमेकं चिय अचयंतस्स जं होइ तं होउ, अलाहि देवंतरपूयणेणं । तओ कुविया कुलदेवया ।
भेसिओ सुहपसुत्तो रयणीए भीमभूर्यग-मायंग-वेयालपमुहोवसग्गेण । भणिओ य—अरे दुस्सिक्खिय ! दुक्खियं काहामि त्ति ।
तह वि न भीओ एसो, परं परुद्धदेवयाजणियगरुयरोगवग्गविहुरो वि थिरयरीभूओ जिणिदधम्मम्मि, चित्तिउं पवत्तो य—

१ यातनाः ॥ २ °जणगा° प्र० ॥ ३ जुत्तो खं० प्र० ॥ ४ धम्मज्जुत्तो प्र० ॥ ५ उत्तमपण्यं 'लान्' आददानः ॥ ६ वत्तो न प्र० ॥
७ सद्यः ॥ ८ पितृग्रहम् ॥

सामर्थ्य-
गुणे अमर-
दत्तकथा-
नकम् २१ ।

॥१६२॥

सुगुरुवएसंकुसविरहओ य न सुमग्गलग्गणं पायं । ता सुंस्खसाए मणो पढमं पि निजुंजणीयमिमं ॥ ७ ॥
तग्गाढारुढमणो पईवपडिमं सुहं सुयं लहइ । तत्तो य विरहभावं तओ लहुं आसवनिरोहं ॥ ८ ॥
तैप्फलमसमतवोबलमह तत्तो निज्जराफलं विउलं । किरियाविगमं तत्तो ततो य परमं अजोगित्तं ॥ ९ ॥
तत्तो भवसंतइखंडणं च मोक्खं च तप्फलमुयारं । इय सबकुसलमूलं वयंति सैत्थत्थसुस्ससं ॥ १० ॥

एवं मुणिणा सिंहे सबकज्जपरमत्थे परमं पमोयमुवगओ पेच्छगो लोगो । सो वि वइदेसिओ सरियपुवभवसववुत्ततो
अंतोर्वियंभंतगरुयसोगावेगो 'भयवं ! अवितहमेयं, अणुभूयं निरवसेसं ससरीरेणं' ति वागैरंतो अणसणं पवन्नो ॥ छ ॥
अमरदत्तो वि तदायन्नणपवडुंतसुहभावो, भवियवयावसेण लद्धदंसणावरणविवरो, 'वरं मरणमेवंविहधम्मविरहियाणं' ति
चित्तनिहितविवेगमुहो, मुहारयणं तत्थेव गोविऊण, मुणिणो नाणाइसयं पुणो पुणो सरंतो वयस्साणुविच्चीए गतो सगिहं ।
संभासिओ पिउणा—वच्छ ! किमच्छेरयभूयं किं पि तहिं दिट्ठे ? ति । संखुद्धमणो य अमरदत्तो जाव न किं
पि जंपइ ताव सिट्ठो वयस्सेहिं साहु-वइदेसियवुत्ततो । तं च सोच्चा चित्तियं सेट्ठिणा—एस पढमुग्गमो संवच्छरिओ-
वइद्धधम्मविधायपायवस्स त्ति । जायगरुयरोसेण य भणिओ एसो—वच्छ ! पंजत्तमित्तो वसंतलच्छीपेच्छणच्छलेण, अच्छसु
गिहे चिय पेच्छणयाइपलोयणपरो त्ति । एवं च पिउवयणरज्जुसंदीणियस्स महाकट्ठेण बोलीणं दिणमेगममरदत्तस्स साहु-

१ शुभ्रपायाम् ॥ २ श्रुतम् ॥ ३ तत्फलम् असमतपोबलम् अथ ॥ ४ शास्त्रार्थशुभ्राम् ॥ ५ 'शिष्टे' कथिते ॥ ६ अन्तर्विज्जमानगुरुक-
शोकावेगः ॥ ७ व्यायुणन् ॥ ८ तदाकर्णनप्रवर्धमानशुभभावः ॥ ९ वयस्यानुवृत्त्या ॥ १० पर्याप्तम् इतः ॥ ११ सन्दानितः—बद्धः ॥

देवभद्रसरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥
॥१६३॥

तद्वज्जिनेन्द्रगदितामलधर्मकर्मनिर्माणवसरविघ्नगणं विहत्य ।

आसादयन्ति शिवमद्भुतचित्तदाढ्यात्, सीदन्ति केवलमनीदृशचेतसश्च

॥ २ ॥ अपि च—

तावद् दुर्विषहा हिमाचलमरुद्-वैश्वानरा-ऽर्कद्युतः, तावद् भीमभुजङ्गसङ्गविषमाः पाताल-भूकुक्षयः ।

तावद् दुःखगमाश्च सिंह-शरभैः शैलस्थलीभूमयः, यावच्चित्तदृढत्वरूपविलसत्सामर्थ्यभाजो नहि ॥ ३ ॥

इति सामर्थ्यं सर्वार्थसाधनं धनमिवानिर्धनमाप्य । दौर्गत्य-दुःखविषयं न यान्ति सन्तः किमाश्चर्यम् ? ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे सामर्थ्यगुणचिन्तायां अमरदत्तकथानकं समाप्तम् ॥ २१ ॥

सामर्थ्ये संते वि हु न जं विणा संभवेज्ज धम्ममई । तं अत्थित्तं संपइ लेसुदेसेण दंसेमि ॥ १ ॥

जह भोयणम्मि इच्छा भेज्जा-वइयाण जह व अणुरागो । तह अत्थित्तं सारं परलोयपहाणचेट्ठासु ॥ २ ॥

अत्थी एत्थं सो पुण जो संसारियभयं परिवहंतो । एसो चिय परमत्थो सेसोऽणत्थो त्ति मन्नंतो ॥ ३ ॥

पुच्छइ गुरुणो तब्भेय-विसय-ववहार-निच्छयाइगयं । तस्स सरूवं अणुदिणमब्भहियं कयसमुट्ठाणो ॥ ४ ॥

धम्मियंजणेऽणुसज्जइ सज्जइ य ससत्तिओ अणुट्ठाणे । वज्जइ य तं विरुद्धपविचिपवणं जणं दूरे ॥ ५ ॥

तक्कहनिसामणेण वि हेरिसिज्जइ खिज्जइ असुहकिचे । धर्माणत्थीणमिमे दूरविरुद्धा समायारा ॥ ६ ॥

१ अखण्डमित्यर्थः ॥ २ भज्जोव° खं० प्र० । भार्यापत्योः ॥ ३ धार्मिकजनान् ॥ ४ तद्विरुद्धप्रवृत्तिप्रवणम् ॥ ५ हृष्यति खिद्यते ॥ ६ धर्मानर्थिनाम् इमे ॥

इयलक्खणो विणेओ अत्थी जोग्गो विसेसधम्मस्स । एयविलक्खणरूवो य जाणियहो अजोगो त्ति ॥ ७ ॥

एवंविहस्स वि धुवं धम्मारोवणमरन्नरुन्नसमं । केवलकिलेसमेत्तं विन्नेयं सुंदरस्सेव ॥ ८ ॥

तहाहि—अत्थि सुरसरिलोलकल्लोलभुजपरिहालिगियतुंगपायारविराइया अणवरयपयट्टारहट्टजलुप्पीलसदलजंबु-जंबीर-कयंबंबपमुहतरुसंडमंडियपरिसरा मेहरहमहानरिंदपुनपयावपडिहयपडिवक्खभया जयंती नाम नयरी । तर्हि च पुव्वभवाव-जियगरुयसुकयसंभारोवलद्धविभववित्थरो दया-दक्खिन्न-गंभीरिमाइनिम्मलगुणगणागरो संवरो सेट्ठी, सयंपभा से भज्जा । उभयलोगाविरुद्धेण आयारेणं गमंति दियहाइं । कालकमेण य जातो ताण पुत्तो, सुंदरो त्ति पइट्ठियं से नामं । पडियकइव-यकलाविसेसो य कारावियदारसंगहो सो पयट्टो गिहकिचेसु । ‘एसो चिय घरकज्जचित्तं काहि’ त्ति चित्तिथं संवरसेट्ठिणा—जइ वि पिउ-पियामहा[इ]पुरिसपरंपरासमज्जिओ विज्जइ पउरो दवसंभारो तहावि परिभावेमि अप्पणो लाभविसेसं, परिक्वेमि कम्माणुकूलयं, अवलोएमि ससरीरसामत्थं, संसामत्थाणुरूवं च अणुकंपेमि दीण-दुत्थियजणं देसंतरजत्ताकरणेण—त्ति सविसेसं पुत्तं घरे निरुविऊण पडिगाहियभूरिभंडो पट्ठिओ पुर्वदेसाभिमुहं । धणसत्थवाहनाएण घोसावियं नयरीए—जो को वि

१ विज्ञेयः ॥ २ एयंविहस्स अ धुवं प्र० । ‘एवंविधस्यापि’ अयोग्यस्य अनर्थिनो वेल्यर्थः ध्रुवं धर्मारोपणम् अरण्यरुदितसमम् । केवलकेशमात्रम् ॥ ३ सुरसरिलोलकल्लोलभुजपरिहालिगियतुंगपायारविराजिता अनवरतप्रवृत्तारघट्टजलसमूहशाल्वलजम्बूजम्बीरकदम्बाऽऽन्नप्रमुखतरुषण्डमण्डितपरिसरा मेघरथमहानरेन्द्रपुण्यप्रतापप्रतिद्वतप्रतिपक्षभया ॥ ४ ‘णो भालवि’ खं० । ‘भालविशेष’ भाग्यमित्यर्थः ॥ ५ सासमं° खं० प्र० ॥ ६ ‘वदिसा’ प्र० ॥

अर्थित्व-
व्यतिरेके
सुन्दर-
कथानकम्
२२ ।

अर्थित्व-
स्वरूपम्

॥१६३॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१६४॥

पुवदेसमागच्छिही तस्स संवरो सेट्ठी * उदंतं वहिहि त्ति । पगुणीहूओ तडिय-कप्पडियपमुहो अणेगो जणो । सुमुहुत्ते दिन्नं पयाणयं ।

दिजंतऽनिवारियपउरभत्तपरितुडुपहियगिजंतो । अप्पुवापुवपुरा-ऽऽगराइठाणे पलोयंतो ॥ १ ॥

धम्म-ऽत्थ-कामकिच्चाणुकूलचेट्ठाए वच्चमाणो य । सुरभिपुरं संपत्तो स महप्पा संवरो सेट्ठी ॥ २ ॥*

एत्थंतरम्मि कुल्लंतनीवपसरंतपरिमलुगारो । तंडवियसिहंडिकुलो वियंभिओ पाउसारंभो ॥ ३ ॥

“दिसिविलयाविगलियहारविमलमुत्ताहलाण पंति व । घणसिप्पिउडविमुक्का जलधाराधोरणी सहइ ॥ ४ ॥

दोसुट्ठाणं घणसंपया वि संपाडइ त्ति कलिउं व । चंदुजोएण समं हंसउलं लहु अवकंतं ॥ ५ ॥

अच्चंतकसिणघणमंडलीसु विज्जुच्छडं पहियलोगो । कीणासकडक्खं पियं पेक्खंतो सगिहमणुसरिओ ॥ ६ ॥

एवंविहे य विलसंते वासारत्ते संवरेण तहाविहजणभाडयमंदिराणि घेत्तूण द्वाणे करावियं भंडं, जहिच्छाचारेण चरिउं विसज्जिया वसह-वेसराइणो, निउत्ता य तक्कालोच्चियकिच्चेसु कम्मयरा । सयं च अट्ठावयाइकीलाहिं कीलिउं पवत्तो ।

१ * * एतच्चिह्नमध्यवर्त्ता पाठः खं० प्रती पतितः ॥ २ दीयमानानिवारितप्रचुरभक्तपरितुष्टपथिकगीयमानः ॥ ३ सुंदरो प्र० ॥ ४ पुण्यक्षीपप्रसरत्परिमलोद्गारः । ताण्डवितशिखण्डिकुलः विजृम्भितः प्रावृडारम्भः ॥ ५ दिग्बनिताविगलितहारविमलमुक्ताफलानां पङ्क्तिरिव । घनशुक्तिप्रविमुक्ता जलधाराधोरणिः राजते ॥ ६ ‘घनसम्पत्’ प्रभूतसम्पत्तिः मेघसम्पच्च ‘दोषोत्थानं’ दोषाणां-दूषणानां दोषायाः-रात्रेश्चोत्थानं सम्पादयति इति ‘कलयित्वा इव’ ज्ञात्वा इव ॥ ७ अत्यन्तकृष्णघनमण्डलीषु विद्युच्छटां पथिकलोकः । कीनाशकटाक्षमिव प्रेक्षमाणः स्वगृहमनुसृतः ॥ ८ पिव पे प्र० ॥

पडिकूला हवउ सुरा माया-पियरो परम्मुहा होंतु । पीडंतु सरीरं वाहिणो वि खिसंतु सयणा वि ॥ १ ॥

निवडंतु आवयाओ गच्छउ लच्छी वि केवलं एक्का । मा जाउ जिणे भत्ती तदुत्ततेसु तैत्ती य ॥ २ ॥

इय निच्छयप्पहाणो दुत्थावत्थं पि परममब्भुदयं । मन्नंतो स महप्पा एगगो कुणइ जिणधम्मं ॥ ३ ॥

एवं च द्व-भावसामत्थाणुगयस्स तस्स महाणुभावस्स वच्चंतेसु वासरेसु, परिहीयमाणेसु धम्मविग्घकारिसु असुह-कम्मपोग्गलेसु, धम्मनिच्छयं पेच्छिऊण पराभग्गा कुलदेवया, उवसंहरिया रोगा, सपायपणामं कयखामणा गया उवसमं । अम्मा-पियरो वि तैववहारसुद्धिरंजियजणगिजंतगुणगणसवणुब्भवंतपरमपमोया पुवमिव सिणेहसारं पेरिचत्तधम्मविग्घा वड्डिउं पवत्ता । अणुकूलीहूओ सयणवग्गो, विलक्खीहूओ ससुरो, खामणापुवगं च अणेण पेसिया पइहरं धूया । अणुदिणमिउपन्नवणाए य जिणधम्माभिमुहीकओ माया-पियाइलोगो अमरदत्तेणं ।

इत्थं सामत्थगुणं स-परुवयारप्पहाणमवगम्म । पडिभयचक्कविमुक्को तत्थेव ठवेज्ज अप्पाणं ॥ १ ॥

पाएण विग्घवग्गगलाइं गिजंति धम्मकिच्चाइं । कीरंति न खलिउं ताइं उभयसामत्थविरहेण ॥ २ ॥ किंच—

चोराकुलं मकर-मीन-तिमिङ्गिलादिरोद्रं समुद्रमरिदुर्विषहं रणं च ।

सामर्थ्यतः समतिलङ्घ्य शमाप्नुवन्ति, सीदन्ति तद्विरहिताश्च यथा मनुष्याः ॥ १ ॥

१ यातु ॥ २ ‘णे सत्थी तं खं० ॥ ३ ‘तप्तिः’ चिन्ता ॥ ४ ‘यं काऊण प्र० ॥ ५ तद्व्यवहारशुद्धिरंजितजनगीयमानगुणगणश्रवणोद्भवत्पर-मप्रमोदौ ॥ ६ परित्यक्तधर्मविघ्नौ ॥ ७ अनुदिनमृदुप्रज्ञापनया ॥ ८ स्वपरोपकारप्रधानमवगत्य ॥ ९ ‘शं’ सुखम् ॥

अर्थित्व-
व्यतिरेके
सुन्दर-
कथानकम्
२२ ।
प्रावृड-
वर्णनम्

॥१६४॥

सामर्थ्यस्य
माहात्म्यम्

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१६५॥

विणस्सइ' त्ति विभाविऊण गओ तुह समीवं, एगंते य निवेइयं—

भो मित्तवर ! अहं पओयणवसेण सगामं गओ । तुह घरे य केवलं चंदलेहा तक्कालं केणइ विडेण सद्धिं अणुचियकम्म-
मायरंती मए दिट्ठा । ततो दुवारातो पडिनियत्ततो दिट्ठो हं तीए । गरुयसज्झसावेसवसविसेसविसंतुलविगलंतमंसुयं एगेण
पाणिणा संठेवन्ती अवरेण उत्तरीयं सिहिणैत्थलीए वित्थरंती ज्झड त्ति उट्ठिया, भणिउं पवत्ता य—भो पियमित्त ! कहिं
गच्छसि ? त्ति । अहं पि लज्जायमाणो 'कहं मुहमिमीए दंसिस्सामि ?' त्ति वेगेण पलाणो । सा वि हिर्ययन्भंतरसमुन्भवंत-
कुक्कमायरणसंखोभाइरेगविभिन्नहियया पंचत्तमणुपत्ता । ता भइ ! एवंविहो चेव जुवइजणो होइ त्ति न सोइयवं तुमए ।

तुममवि सोऊण इमं सँविलियसोगुन्भवंतगुरुदुक्खो । चित्तिउमिमं पर्वत्तो दुव्विन्नेयं अहो ! दइवं ॥ १ ॥
कहमन्नहा तहाविहसारयरयणियरविमलसीला वि । उभयकुलकलंककरं करिज्ज सा एरिसमकज्ज ? ॥ २ ॥
जे वि हु मिणंति गयणं तुलन्ति बुद्धीए तियससेलं पि । अइदूरभूमिनिहियं निहिं पि लीलाए जाणंति ॥ ३ ॥
ते वि य दूरोहामियमइविहवा जुवइहिययपरिकलणे । वामुज्झंति विसीयंति आउलिज्जंति खिज्जंति ॥ ४ ॥
जइ सा वि कुणइ एवंविहाइं कम्माइं धम्मविमुहाइं । ता जुवईणं दिन्नो सीलस्स जलंजली लोए ॥ ५ ॥
एवंविहाए तीए अलमेत्तो मज्झ चित्तियाए वि । दुग्गइनिबंधणेणं गिहवासेणावि पज्जत्तं ॥ ६ ॥

१ गुरुकसाध्वसावेशवशविशेषविसंस्थुलविगलद् अंशुकम् ॥ २ संस्थापयन्ती ॥ ३ स्तनस्थत्यां विस्तारयन्ती ॥ ४ हृदयाभ्यन्तरसमुद्भवत्कुकर्माचरणसंक्षो-
भातिरेकविभिन्नहृदया ॥ ५ संमीडशोकोद्भवद्गुरुदुःखः ॥ ६ 'वन्नो दु' खं ॥ ७ दूराभिभूतमतिविभवाः ॥ ८ व्यामुहयन्ति ॥

ततो रयणिमज्झम्मि केस्सइ वत्तमणाइक्खिऊण एगागी नीहरितो तित्थाइं पेच्छिउं, वच्चंतो य पडिओ महाडवीए,
तुइं संबलं, छुहापरिगओ इओ तओ कंदमूलाइं अन्नेसितो दिट्ठो तुमं एगेण वणयरेणं । गौढकरुणारसाउरेण य तेण नीओ
सि नियगिरिगुहाए । भणिया य घरिणी—पिए ! अत्थि किं पि जमिमस्स महाणुभावस्स दीर्हंपहपरिममणुच्छलियछुहाइरे-
गस्स पणामिज्जइ त्ति । तीए भणियं—अत्थि नीवारन्नतंदुलंजलिमेत्तं, तं च सयं वा भुंज अतिहिस्स वा देहि त्ति ।
वणयरेण भणियं—

चिरकालं भुत्तेण वि जा तित्ती नेव दैडुजरदस्स । जाया सा किमियार्णि होही ? ता मुक्कपरिसंका ॥ १ ॥
तं देहि लहुं सव्वं इमस्स गेहंगणं उवगयस्स । निम्माणुसाडवीए पुरोऽवयरणं पुणो कत्तो ? ॥ २ ॥
किं नाम जीवियमिमं सलहिज्जइ निज्जइ य परिवुट्ठिं । भुज्जइ न जत्थ दाउं न्णियगासाओ वि गासद्धं ? ॥ ३ ॥
इय तेण तह कहं पि हु पन्नविया सा जहा लहुं तीए । सवायरेण भुंजाविओ तुमं सोविओ य सुहं ॥ ४ ॥

वियालसमए य पुणो वि दिन्नं किं पि वेयालियं, विगलिया तुज्झ छुहा । एवं च समागओ रयणिसमओ । धेणघुसिण-
रसाइरेगेणाणुरागेण समुम्मिलंतनवपल्लवुल्लेहं व तरुणं कुणंती पसरिया संज्झा, मित्तंमंडलमत्थमंतमवलोइऊण सज्जणेहिं व

१ कस्यापि वात्तमिनाख्याय ॥ २ 'ए, नट्टं खं' खं ॥ ३ गाढकरुणारसातुरेण ॥ ४ दीर्घपथपरिभ्रमणोच्छलितक्षुधातिरेकाय अप्र्यते ॥
५ दग्धजरठस्य ॥ ६ त्वम् ॥ ७ निजग्रासादपि ग्रासार्द्धम् ॥ ८ 'वैकालिकं' सायङ्कालीनभोजनम् ॥ ९ घनघुसुणरसातिरेकेणानुरागेण समुन्मीलन्नवपल्लवो-
ल्लेखमिव ॥ १० 'णुगारेण समुमिलंतं' खं प्र० ॥ ११ 'मित्रमण्डलं' सूर्यमण्डलं सुहृद्वर्गं च ॥

अर्थित्व-
व्यतिरेके
सुन्दर-
कथानकम्
२२ ।

॥१६५॥

अतिथि-
सत्कारः

रात्रि-
वर्णनम्

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१६६॥

सदुक्खेहिं दूरमकंदियं चकवायचकेहिं, दिट्ठदोसागमेणं खलयणेण व किलिकिलियं हरिसभरनिम्भरेण कोसियकुलेण, साहु-
जणो व नियनियकुलायनिलयं निलीणो पक्खिगणो ।

एत्थंतरम्मि मंडलंतकमलउड्डीणभमरपालि व । सवेसु दिसिमुहेसुं वियंभिया तिमिरैरिंछोली ॥ १ ॥

वित्थरिओ गयणतमालसाहिणो दिसिविसालसालस्स । कुसुमुकरो व दहिपिंडपंडुरो तारयानियरो ॥ २ ॥

उच्छलिओ धवलियगयणमंडलो इंदुणो पहापसरो । खयसमयसमीरुक्खयखीरोयहिवारिपूरो व ॥ ३ ॥

एवंविहे य पयट्ठे रयणीसमए वणयरेण भणिओ तुमं, जहा—गुहामज्झट्ठिओ रयणिं तुममइवाहेसु, अहं पुण गुहादुवा-
रट्ठिओ अंगिद्वियापासपसुत्तो केसरिणं पडिक्खलिस्सामि ति । तुमए जंपियं—अजुत्तमिमं, तुमं गुहामज्झे भव, अहं बाहिं
वसिस्सामि । वणयरेण भणियं—न जाणासि तुमं, बहुपच्चवाओ खु एस एसो ति । अणिच्छंतो वि तुमं पक्खित्तो गुहभं-
तरे, वणयरो ठिओ बाहिं । अह निमित्तमेत्तप्पेहणुप्पेहडकीणासागरिसिओ व मज्झरत्तसमए दिप्पंते वि हुयासणे सणियस-
णियमागतूण निदायमाणो विणासिओ सो केसरिणा । पत्ते य पभायसमए, समुग्गए मायंडमंडले, उड्डीणसउणिउलकोलाह-
लाउलिए दिसिचक्खवाले, गुहभंतरे पविट्ठासु मंजिट्ठारुणासु रविपहासु, पण्डुनिदावियारो समुट्ठिओ तुमं वणयरगिहिणी य ।
'कीस दुवारे न किं पि को वि जंपइ ?' ति नीहरिऊण तुम्भेहिं सो पलोइओ ताव दिट्ठो करंकावसेसो । तओ 'हा

१ दोषा—रात्रिः दूषणानि च ॥ २ मुकुलयत्कमलोड्डीनभ्रमरपङ्क्तिरिव ॥ ३ तिमिरश्रेणिः ॥ ४ अरिनिष्ठिका—अग्निशकटिका ॥ ५ निमित्तमात्रोत्प्रे-
क्षणतत्परकीनाशाकृष्ट इव ॥

अर्थित्व-
व्यतिरेके
सुन्दर-
कथानकम्
२२ ।

॥१६६॥

अवरवासरे य एगेण पुरनिवासिणा सिट्ठमेयस्स, जहा—इह नयरे सुमेहो नाम बंभणो तीया-ऽणागयजाणगो परिव-
सइ ति । जायपरमकोऊहलेण य वाहराविओ संवरेण एसो, दिन्नासणो सविणयपणामपुव्वयं संभासिओ य—भइ ! कुसलं ?
ति । नेमित्तिएण जंपियं—आमं । सेट्ठिणा भणियं—निर्वग्गहो निसामिअइ तुम्ह नाणपयरिसो, सो य किं नट्ठ-मुट्ठि-
चिंताइसु चेव ? अहव भवंतरपरिन्नाणे वि ? । नेमित्तिएण भणियं—महाभाग ! भगवंत-गुरुजणपायप्पसायातो सबत्थ वि
अत्थि थेवथेवो अब्भासलेसो ति । सेट्ठिणा भणियं—नट्ठ-मुट्ठि-चिंताइणो जम्मि तम्मि वि पुरिसविसेसे उवलब्भंति, भवंतर-
परिन्नाणं पुण न कहिं पि दिट्ठं सुयं वा, ता सब्बहा साहेसु—किमहं भवंतरे हुंतो ? ति । तओ पण्हबलपरिभाविभूयभवं-
तरवित्तं निर्वसेसं निच्छिऊण भणियं नेमित्तिएण—भो वणियवर ! एगगमणो निसामेसु—

तुमं हि पंचालदेसे कणयउराभिहाणे सन्निवेसे वइसदत्तो नाम कोडुंबिओ अहेसि । चंदलेहा य भज्जा । परोप्परं
अच्चंतसिणेहो, विसेसओ तुमं पडुच्च चंदलेहाए । [एवं] वच्चंति वासरा । एगया य गामं गओ पओयणवसेण तुमं । एगेण
अणत्थसीलेण मित्तेण पडिनियत्तिऊण सिणेहपरिक्खानिमित्तं कवडविरइयसोगावत्थेण सगगिरगिरं भणिया चंदलेहा—
तुह पई विसहरेण डैको मओ य । तओ वज्जवडणं व दारुणं तवयणं निसामिऊण भणियं तीए—पियमित्त ! किं सच्चमेयं ? ।
तेण वुत्तं—कहमेवंविहमसब्भूयं भन्नइ ? । तिक्खुत्तमिममेव य उच्चरंती ज्झड ति 'विदिन्नहियया पंचत्तमुवगया एसा ।
'अहो ! महानत्थो' ति चमक्किओ मित्तो, 'निच्छियं सो वि विवज्जइ एयमरणं निसामिऊण, ता तहा करेमि जहा सो न

१ ज्ञानप्रकर्षः ॥ २ सगद्गदगिरम् ॥ ३ दष्टः ॥ ४ वज्रपतनमिव ॥ ५ विभिन्नं प्र० । विदीर्णहृदया ॥

संवरश्रेष्ठि-
पूर्वभवः

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
हाहिगारो।
॥१६७॥

ते धन्ना कयपुन्ना पुंनं चिय चित्तिं जए ताण । कुल-इष्ट-देसनासो जेहिं जियंतेहिं नो दिट्ठो ॥ ३ ॥
हाऽणञ्ज ! वज्जघडियं, व हियय ! सज्जो विलज्जसि न कीस । पलयसमदुक्खहुयवहतविज्जमाणं पि अणवरयं ? ॥ ४ ॥
इय बहुविहप्पयारं परिदेविय तित्थनिच्छइयमरणो । तुममंखलियगईए पयागपडणं लहुं पत्तो ॥ ५ ॥
तहिं च कयसरीरसुद्धी परिहियविसुद्धवत्थजुयलो तक्कालाणुरूवपुप्फाहिसामग्गिपुरस्सरं पूइऊण देवयाजणं, गमिऊण
धम्मकिच्चकरणेण कंचि कालं, निविडंनिबद्धनियंसणो संजमियकेसपासो जाव पंडणे निवडिउमुवट्ठिओ तुमं ताव धरिओ
एणेण साइसएण कारुणियनरेण, पुच्छिओ य—भइ ! केण वेरग्गकारणेण एवं जीवियवं परिच्चयसि ? त्ति । तुमए भणियं—जइ
एगं होइ ता साहेमि, अओ अकहिजंतमेव रमणीयमिमं, मुंचसु महाणुभाव ! ममं पारद्ववत्थुकर[णे]णं ति । तेण जंपियं—
होउ किं पि, सब्बा निवेदेसु इमं ति । तदणुरोहेण य सिट्ठो तुमए जहट्ठितो सबो पुववुत्तंतो । तं च सोच्चा भणियं तेण—
भइ ! जइ वणयरसोगेण मरिउमिच्छसि ता सब्बा अणुचियमिमं, तुमं हि जइ तम्मि सिणेहमुवहसि ता कारवेसु तन्नामपडि-
बद्धं सुरागाराइ कित्तणविसेसं किं पि, दवावेसु दीणाणाहाण दाणं च । तुमए जंपियं—अहो महाभाग ! दवेण विणा
कहमेवविहकित्तणाइं काउं पारीयंति ? । तेण भणियं—भइ ! जइ एवं ता गिण्ह इमं फरुसपौहाणखंडमेगं,
एयफरुसजायतेयसंसग्गजायजायरूवभावं लोहं पि काही मणिच्छियं संपत्तिं ति । ततो तुमं तदणुरोहेण तं वेत्तूण पयत्तेण

१ पुण्यं खलु चिन्तितं जगति तेषाम् । कुल-इष्ट-देशनाशः यैः जीवद्भिः न दृष्टः ॥ २ 'मखलि' खं० प्र० ॥ ३ निविडनिबद्धनिवसनः ॥
४ प्रयागपतने इत्यर्थः ॥ ५ 'पाहण' प्र० । स्पर्शपाषाणः—पारसमणिः ॥ ६ 'रूवं लो' खं० ॥

पडिनियत्तो सग्गामं । तदुत्तविहिणा यं पाडियं भूरि कणयं, कारावियं वणयरनामेण तुमए एगं सुरभवणं, पयट्ठावियं च
दीणा-ऽणाहाइणमणिवारियं सत्तं, अब्भुद्धरिओ सुहि-सयणवग्गो, कया अन्ने वि लोगमग्गाणुलगा धम्मविसेसा ।
मरणसमए य तस्स देवभवणस्स अड्ढिभतरेककोणे निक्खित्तो सो फरिसपौहाणो । आराहियपरलोयकिच्चो मरिऊण एस
संवर ! तुमं जातो सि त्ति । एसो ताव पुवभवो ॥ छ ॥

इमं च अवक्खित्तचित्तो निसामितो संवरसेट्ठी ईहा-ऽपोहाइपयारपच्चक्खीभूयसवपुव्वाणुभूयभावो वत्थ-तंबोलप्पयाणा-
इणा सक्कारिऊण विसज्जियनेमित्तिगो चित्तिउं पवत्तो—किमणेण कयवरप्पायपणियविकएण होही ? ता जहतह इमं विणिव-
ट्ठिऊण वच्चाभि कणयउरसन्निवेसं, आंयट्ठेमि पुवनिहितं फरिसपौहाणं, पुवट्ठिईए अट्ठावयकरणेण अप्पाणं च परं च उवट्ठ-
मिऊण सफलीकरेमिं जयंजम्म-जीवियं ति । एवं च कयसंकप्पो अकालक्खेवेण कयसवसंवाहो वरिसायाले वि अविलंबिय-
पयाणगेहिं गतो पंचालतिलयभूयं कणयउरसन्निवेसं, पुवुत्तदेवउलसमीवे बद्धो आवासो, पइदिणं च देवच्चणं सवपयत्तेण
काउमारद्धो य । एवं च समइकंतप्पाए पाउसे देवउलकोणनिहितं वेत्तूण फरिसपाहणं गतो सनयरं । आणंदिओ नयरलोगो ।

फरिसवसुट्ठावियाणिट्ठियकणयकोसप्पयाणेण य चिरकालं पीणिऊण पणइणो तंहुयजणं च, पडिपुन्नवंछं नियसुयं च

१ य पडिं खं० प्र० ॥ २ 'सन्न' दानशाला, अभ्युद्धतः सुहृत्स्वजनवर्गः ॥ ३ 'पाहणो' प्र० ॥ ४ आकर्षामि ॥ ५ पाहणं प्र० ॥
६ अष्टापदं-सुवर्णम् ॥ ७ 'मि नियं' प्र० ॥ ८ जगज्जन्मजीवितम् ॥ ९ संवाहः—सज्जीभावः ॥ १० स्पर्शमणिवशोत्थापितानिष्ठितकनककोशप्रदानेन ॥
११ प्रीणयित्वा प्रणयिनः स्वजनजनं च ॥

अर्थित्व-
व्यतिरेके
सुन्दर-
कथानकम्
२२ ।

॥१६७॥

देवभद्ररि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१६८॥

काऊण मरणमणुपत्तो संवरो । कयमच्चंतसोगापूरपूरियहियएण सुंदरेण पुरलोगेण य से पारलोइयकिच्चं । तविप्पओगदुक्ख-
संतत्तो य सुंदरो न घरे न दुवारे न दिणे न रयणीए न जणे न वणे न सयणे न आसणे कत्थइ रइं लहंतो भणिओ सयण-
वग्गेण—भो सेट्टिसुय ! किमेवमप्पा सोगावेगेण पीडिज्जइ ? न चित्तिजंति गिहकिच्चाइं ? न पउणिजंति पणियाइं ? न
पेसिजंति वणियसुया देसंतरेसु ? त्ति । तत्तो सो तदणुरोहेण निरुच्छाहो वि लग्गो गिहवावारं निरूविउं ।

अवरवासरे य भणिओ सो जणणीए—वच्छ ! तुज्झ पिया धम्मसत्थं वायावितो धम्मे य अच्चंतमुज्जओ हुंतो, तुमं पुण
उभयत्थ वि उदासीणो, न जुत्तमेयं, तिवग्गसंपाडणपरं हि सलहंति जीवियं, न य धम्मसत्थसवणं विणा मुणिउं
तीरइ इमं, ता वाहराविज्जइ सत्थपाढगो, काराविज्जउ पोत्थावाइयं ति । अकामेण य भणियं सुंदरेण—अम्मो ! एवं करावेसु
त्ति । ततो वाहरावितो तीए सत्थपाढगो । पारद्धा अणेण पोत्थावाइया, उच्चारिओ नमोकारो । एत्थंतरे गेहदुवारदिन्नदिट्ठिणा
भिक्षवट्ठा पविट्ठं कप्पडियं पलोइऊण आबद्धभिउडिणा भणियं सुंदरेण—अरे अरे ! को दुवारे चिट्ठइ ? । सिग्घमुवसप्पि-
ऊण जंपियं दुवारपालेण—आइससु सेट्टि ! किं कीरइ ? त्ति । सुंदरेण भणियं—रे दुरायार ! न पेच्छसि विलुप्पंतमेवं
घरं भिक्षायरेहिं ? ति । तओ कंठग्गहपुरस्सरं दुवारपालेण निच्छहो भिक्षाचरो, दिन्नं भुयग्गलासहियं कवाडसंपुडं ।
अह चित्तियगिहकिच्चं च सावहाणं तं विभाविऊण पुरओ वाइउमारद्धो सत्थपाढगो । एत्थंतरे परोप्परकयजुद्धाइं रोविउं
पवत्ताइं डिभाइं । ततो संभंतो धाविओ सुंदरो, निवारियाइं डिभाइं, खणं इओ तओ रमाविऊण ट्ठिओ सट्ठाणे । पुणो पारद्धं
धम्मक्खाणं सत्थपाढगेण । एत्थंतरे—

पाणनाह ! कहमेवंविहमवत्थमुवगतो सि ?' त्ति निबिडकरतलतालज्जमाणवच्छत्थलगलियगुंजाहलच्छलेण सोगभरभिन्न-
हिययनीहरंतरुहिरिबिंदुपरंपरं व विक्खिवंती मुच्छानिमीलियच्छी निवडिया धरणिवट्ठे वणयरवहू । 'हा निग्घिणकयंत !
को एस सव्वंकसविणासकीलापबंधो ?' त्ति गैरुयमुक्कपोकं तुमं पि रोविउं पवत्तो । वणयरवहू वि सिसिरसमीरोवलद्धमुच्छा-
वच्छेया संभासिया तुमए—अम्मो ! मुयसु भूरिसोगसंरंभं, एरिसो चिय एस हयविही न सहइ सुहियं जणं दडुं, सव्वसाहा-
रणो य एस मग्गो सुरा-उसुराणं पि, ता धरसु धीरिमं, परिभावेसु संसारसमुत्थसमत्थपयत्थाणमेवंविहभावसुलभसीलयं ति ।
वणयरीए भणियं—अलमियाणिमवरुद्धावेण, विरएसु संपइ चियं, पक्खिवसु नियमायरं ममं च, अणुजाणेसु तमेवाणुसं-
रंती, पियविरहियाए मह किममाणुसाडवीपरिभमणेणं ? ति । ततो तव्वयणायन्नणविभावियपरमत्थेण 'तह' त्ति संपाडियं
तुमए सव्वं । एत्थंतरे पँजलिरजलणजालावलीकवंचियाए [चियाए] पक्खित्ते वणयरक्केवरे वणयरी वि पयंगि व निवडिया
वेगेणं, मुहुत्तमेत्तकालेण य कव्वीतकंधराधूसरं भूहभावं दो वि पत्ताइं ति ।

तो पढमं तुमए भूरिसोगनीयंतनयणसलिलेण । दिन्नो जलंजली ताण तयणु सरियाए नीरेण ॥ १ ॥
परिभावियं च तुमए किमियाणि जीविएण कायवं ? । एवंविहोत्तरोत्तरदुहाणि दीसंति जत्थ दढं ॥ २ ॥

१ निबिडकरतलतालज्जमाणवक्षस्थलगलितगुंजाफलच्छलेन शोकभरभिन्नहृदयनिःसरदुधिरबिन्दुपरम्परामिव ॥ २ विंदुवरंपरं व खं० प्र० ॥
३ गुरुकमुक्तपूत्कारम् ॥ ४ अलमिदानीमपरोक्षापेन ॥ ५ 'सरंति, पि' खं० प्र० । अनुसरन्तीम् ॥ ६ प्रज्वलनशीलज्वलनज्वालावलीकवचितायाम् ॥
७ 'वलियाए प' खं० प्र० ॥ ८ 'वोलकं' खं० प्र० ॥

अधित्व-
व्यतिरेके
सुन्दर-
कथानकम्
२२ ।

॥१६८॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामनगु-
णाहिगारो ।
॥१६९॥

कारुण्यवानपि परोपकृतौ रतोऽपि, रात्रिन्दिवं च निगदन्नपि धर्मतत्त्वम् ।
साक्षाद् बृहस्पतिसमोऽपि गुरुर्न नूनं, धर्मस्पृहाविरहितं प्रविनेतुमीशः ॥ २ ॥
अपि च—योऽशेषदोषमुषि सौख्यपुषि प्रसिद्धसिद्धान्ततत्त्वकथनेऽपि भवेदनर्थी ।
अर्थी स भूरिविपदां स्वगृहोद्गतां च, श्रीकल्पवृक्षलतिकामधमश्छिनत्ति ॥ ३ ॥
मा भूद् भवो निखिलधार्मिकमोक्षयानाच्छून्योऽयमित्यभिलषन्निव पद्मयोनिः ।
धर्मार्थिताविमुखमप्यसृजज्जनौघमित्थं सुनिश्चितमहं परिभावयामि ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे धर्मार्थिव्यतिरेकचिन्तायां सुन्दरकथानकं समाप्तम् ॥ २२ ॥

अत्थितमुद्ब्रूहंतो वि धम्मविसयं हि साहिउं तरइ । आलोचगो चिय नरो लेसेणेमं निरूवेमि ॥ १ ॥
काउं किमिमं उच्चियं ? इयरं वा ? किं च मे सरीरबलं ? को वेस देस-कालो ? का वा वि सहायसंपत्ती ? ॥ २ ॥
किं वा एत्तो य फलं ? कीरंते वा भवे किमिह खलियं ? जो एवं परिभावइ तमाहु आलोयगं पुरिसं ॥ ३ ॥
ऐसो चिय धम्मविहिं विहियाणुद्वाणगोयरं नियमा । पारं पावौवेउं होइ समत्थो न उण इयरो ॥ ४ ॥
उत्तमजिणप्पणीओ उत्तमजणसेविओ महाफलदो । निवाहिउं न तीरइ तुच्छमईहिं इमो धम्मो ॥ ५ ॥

१ ब्रह्मा ॥ २ एत्तो चिं खं ॥ ३ प्रापयितुम् ॥

संपयपलोयणामेत्तजायअच्चंतचित्तउच्छाहा । धम्मम्मि के न लग्गा ? भग्गा य न के सुणिजंति ? ॥ ६ ॥
जह इहलोइयकिच्चं सम्ममणालोच्चिऊण कीरंतं । सिज्झइ न किं पि तह जाण निच्छियं धम्मकम्मं पि ॥ ७ ॥
सम्ममणालोच्चियं धम्मकारिणो विग्घविहणिउच्छाहा । सीयंति धम्मदेवो व सवहा उभयलोगे वि ॥ ८ ॥
तथाहि—अत्थि सुपसत्थवणहत्थिकुंभत्थलि व अंतोदिप्यंतकंतमुत्ताहलनिउरंबसोहिया, खीरमहासमुद्दमज्झभागभूमि व विहुंमप्पमुद्दमहग्घमहारयणसंचयसमुच्छरंतपंचवन्नमऊहनहनिम्मवियसुरिंदाउहा, सबदरिसणसभामंडलि व नायविसेसदवपजा-
यनिउणकारुणियजणालंकिया वइदेसा नामं नयरी । राया य तहिं तिहुयणातिहीकयमयंकनिम्मलुंम्मिलंतगुणपढभारो भूरि-
कित्तिकुमुइणीमुणालजालजडिलीकयदिसाचको चकवड्ढि व निम्मलुप्पन्नपयाव-कित्तिधरो कित्तिधरो नाम ।
निर्चामरत्तपत्ता पवालसेजा सुरिद्विविद्विजुया । विलयाउला सुरिउणो परमसुहं जस्स माणिति ॥ १ ॥
तस्स य रत्तो चंदलेह व संयललोयलोयणाणंददाहणी चंदलेहा अग्गमहिसी । गुंविलविविहचारोवलद्वारायंतरवावारो
वइरिसेणो नाम सेणावई, अच्चंतपिया पियसेणा नाम [से] भज्जा, ताण पुत्तो धम्मदेवो नाम । सव्वाणि वि ताणि पुब-

१ सम्पत्प्रलोकनामात्रजातात्यन्तचित्तोत्साहाः ॥ २ °लोच्चिऊं° प्र० ॥ ३ °य कम्म° प्रसं० ॥ ४ विहुमप्रमुखमहार्घमहारत्नसंख्यसमुत्तरत्पञ्चवर्ण-
मयूखनभोनिर्मापितसुरेन्द्रायुधा ॥ ५ °मुच्चरं° खं० प्र० ॥ ६ नाम प्र० ॥ ७ °लुमिलंतं° खं० प्र० ॥ ८ नित्यामरत्वप्राप्ता निश्चामरत्वप्राप्ताश्च, प्रवाल-
शय्याः नवपत्रशय्याश्च, सुकृद्धिवृद्धियुताः सुरद्धिवृद्धियुताश्च, वनिताकुलाः विलयाकुलाः—विनाशाकुलाश्च, सुरिपवः, परमसुखं परम् असुखं च, यस्य
मानयन्ति ॥ ९ सव्वलो° प्र० ॥ १० गुपिलविविधचारोपलब्धराजान्तरव्यापारः ॥

आलोचक-
व्यतिरेके
धर्मदेव-
कथानकम्
२३ ।

आलोचक-
स्वरूपम्

॥१६९॥

देवभद्रसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नशु-
णाहिगारो ।

॥१७०॥

भवकयसुकयसमणुरुवमुवभुंजमाणाणि संसारियसुहं कालं गमिति ।

अह एगम्मि अवसरे अत्थाणमंडवोवगयस्स नरवइस्स, सन्निहियनिसन्नंसेणावइस्स, नियनियट्ठाणट्ठिएसु य मंति-सामं-
ताइएसु, पणच्चिउं पर्यंटे पुरओ पवरवारविलासिणीजणे, परमपमोयभरनिभरे य पेच्छगलोगे समीवमागम्म पडिहारो विन्न-
विउं पवत्तो—देव ! दूरदेसंतरा[ग]ओ असेसजोइससत्थपरमत्थपारदरिसी स्तिवभूई नाम जोइसिओ कइवयसिस्सपरिवुडो
दुवारनिरुद्धो देवदरिसणं अभिलसइ त्ति । राइणा भणियं—असमओ एस जोइसियस्स । सेणावइणा जंपियं—देव ! दूरदेसा-
गयत्तेण साइसओ संभाविअइ ता नं जुत्तो विसज्जिउं । राइणा भणियं—जइ एवं ता लहुं पवेसेहि । ‘जं देवो आणवेइ’ त्ति
भणिऊण पवेसिओ अणेण जोइसिओ, आसीवायं च दाउं पवत्तो । यथा—

आदित्यः श्रियमादधातु शशभृत् सौम्यं शिवं मङ्गलः, सद्बोधं च बुधो धियं सुरगुरुः सौभाग्यवृद्धिं कविः ।

सौरिः केतु-तमोन्वितश्च विपदं विद्वेषिणां स्थेयसीमित्थं पार्थिवचन्द्र ! सन्तु सततं सानुग्रहास्ते ग्रहाः ॥ १ ॥

एवं दिन्नासीसो विणयंणिउत्तनरदिन्नसुहासणासीणो य एसो सायरथेवविणमियमउलिमंडलेण य नरवइणा संभा-
सिओ—भइ ! कुसलं ? ति । जोइसिएण जंपियं—देव ! तुम्हपायप्पसाएण जइ परं कुसलं, सेसं न किं पि कुसलकारणम-
वलोएमि । सभय-चमकारं च संलत्तं राइणा—भो संवच्छरिय ! किंसमुट्ठाणं पुण अकुसलं संभावेसि ? । जोइसिएण भणियं—

१ °नस्स से° खं० प्र० ॥ २ °यट्ठेसु पु° खं० प्र० ॥ ३ न जत्तो खं० प्र० ॥ ४ °द्वेषणां प्र० ॥ ५ °यनिउं प्र० ॥

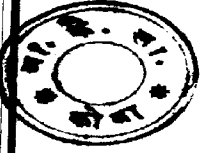
निदयकरताडियपेडह-सुरव-दकापमोक्खतूररवो । उच्छलिओ पलयरसंतमेहसंदोहदुविसहो ॥ १ ॥
सवदिसिपेसियच्छो किं किं एयं ? ति गरुयसंरंभो । सो गंतुं रायाणं निग्गच्छंतं पलोएइ ॥ २ ॥
चक्खुपहाउ अइगए पुहईपाले गए सठाणम्मि । तो सत्थपाढगेणं सविलक्खेणं इमं वुत्तो ॥ ३ ॥
सत्थत्थसवणकाले धरचिंताईणि नेव जुत्ताणि । वांसंगसंगिचित्ताण होइ नो तत्तविन्नाणं ॥ ४ ॥
तेणं पर्यपियं तत्तनाणभावे वि किं पि नत्थि फलं । जं तत्तन्नाणी वि हु परगेहे भमसि तं^३ भिक्खं ॥ ५ ॥
इयरेणं पडिभणियं मा एवं उल्लवेसु नाणातो । सक्खं चिय दिट्ठातो रिद्धीओ तह य सिद्धीओ ॥ ६ ॥
तो सुंदरेण वुत्तं जेहिं^४ वि लद्धातो रिद्धि-सिद्धीओ । ते वि हु कीणासाणणमणुपत्ता को उण विसेसो ? ॥ ७ ॥
इय जंपिरम्मि तम्मि नीहरिओ सत्थपाढगो तुरियं । काही तुह वक्खाणं तुज्जेव पिय त्ति जंपंतो ॥ ८ ॥
एवंविहो अणत्थी निदंसितो समयसत्थकुसलेहिं । अणुसासणं पि एवंविहस्स दूरं चिय निसिद्धं ॥ ९ ॥
न य विज्जो वि हु विजंतगरुयरोगं पि रोगिणं दट्ठुं । अणभिमयचिकिच्छं पि हु चिकिच्छिउं वंछई कह वि ॥ १० ॥

किञ्च—सन्धुक्ष्यमाण इव भस्मनि वह्निशून्ये, सम्भाष्यमाण इव वा बधिरे मनुष्ये ।

अर्थित्ववर्जितहृदि प्रविधीयमानः, सम्पद्यते हि विफलः सकलः प्रयासः ॥ १ ॥

१ °पयडमु° खं० ॥ २ व्यासङ्गसङ्गित्तानाम् ॥ ३ त्वम् ॥ ४ जेहिं ल° प्र० ॥ ५ वैद्यः ॥

आलोचक-
व्यतिरेके
धर्मदेव-
कथानकम्
२३ ।

॥१७०॥

अनर्थिनः
स्वरूपम्

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१७१॥

इय जंपिरे जणोहे जाव निवो सोगसामलियवयणो । नयरीहुत्तं पेच्छइ 'विरेल्लिया ताव जलरेल्ली ॥ ६ ॥
पच्छाइयपायार-ऽट्टालय-टलटलियगेह-देवउला । उल्लसिरगुरुतरंगा संपत्ता रायपयपीढं ॥ ७ ॥
'तमेव जोइसियसुइयं अकुसलं' ति चिंततो ज्झड त्ति उट्ठिओ राया सिंहासणाओ । 'कहमियाणि होयवं ?' ति खित्ता
दिट्ठी सेणावइम्मि । एत्थंतरम्मि कइवयमहल्लावल्लयपेल्लियजलकल्लोलंतरमग्गसंचरणा विसिद्धकट्टफारफलगनिम्मविया थेवंतरेण
नरवइणो समुवणीया निज्जामेण नावा । कयप्पणामेण य विन्नत्तमणेण—देव ! पसीयह, आरुहह नावमिमं ति । ततो ईसि
समूससियहियओ व पुहइवई सेणावईखंधरारोवियहत्थो उट्ठमुप्पाडियदाहिणचलणो न जाव आरुहइ नावं ताव न नावा, न
नावावाहगो, न जलं, न जलहरो, सबं सुत्थावत्थं पिव पलोइऊण लज्जिरो सिंहासणे निसन्नो 'अहो ! महच्छरियं' ति जंपिरो
संवच्छरियं भणिउं पवत्तो—भो ! किमेयं ? ति । जोइसिएण भणियं—देव ! माइंदयालमेयं मए तुम्हचित्तक्खेवनिमित्तमेत्थमु-
वदंसियं, अहं हि माइंदजालिओ वि भविय तुम्ह भवणे पवेसमलभमाणो संवच्छरियच्छलेण पविट्ठो । विम्हिओ रायलोगो ।
सवंगीणाभरणदाणेण तदवरभूरिदविणवियरणेण य सम्माणिऊण विसज्जिओ माइंदजालिओ रत्ता ।
सेणावई वि तहाविहमाइंदजालावलोयणवससमुम्मिलंतगरुयवेरग्गावेगो 'सवो संसारसमुत्थवत्थुवित्थरो एवंविहसरूवो'
त्ति परिभाविंतो 'अलमित्तो संसारवासेण' ति कयनिच्छओ भालयलारोवियपाणिसंपुडो रायाणं विन्नविउं पवत्तो—देव !

१ विस्तृतस्तावद् जलप्रवाहः ॥ २ कतिपयमहाऽवलकप्रेरितजलकल्लोलान्तरमार्गसञ्चरणा ॥ ३ 'सुमिहंतगरुयगरुयवेरं' खं० प्र० ॥ ४ 'भावंतो
'अलमेत्तो प्र० ॥

तुम्हपायप्पसाएण तं नत्थि सुहं जं नोवभुत्तं, सुदुकरं पि तं नत्थि जं न कयं, केवलं विरत्तं संपयं भववासाओ मह मणं,
पच्चक्खदिट्ठमाइंदजालतुल्लं व सयलं पडिबंधट्ठाणं, न पारमत्थियं, ता अणुजाणउ देवो ममं तावसदिक्खापडिवत्तिनिमित्तम-
रन्नगमणाय । महिवइणा जंपियं—सेणाहिव ! किमेवमाउलो होसि ? अज्ज वि न को वि पत्थावो एवंविहकिच्चविसेसस्स,
पच्छिमकाले च्चिय एयमायरेज्जासि, न य तुह विप्पओगे खणं पि रइमहमुवलभामि, [न वा] को वि तुमाहिंतो वि मह पडि-
बंधभायणं ति । सेणावइणा जंपियं—देव !

पत्थावाऽपत्थावो किं को वि अवट्ठिओ जए अत्थि ? । जंत्युग्गडंडचंडो भमइ कयंतो समीवगओ ॥ १ ॥
कस्स वि पडिहाइ इमं सुदुकरं देव ! घोरतव-चरणं । माइंदजालसरिसा किंतु भवत्था ठिई सयला ॥ २ ॥
किं वा न मुणामिं तुमं नरिंद ! अच्चंतपणयपडिबद्धं ? । केवलमणिच्चभावा होयवमवस्सविरहेण ॥ ३ ॥
ता जावऽज्ज वि तुह चलणकमलममिलाणलच्छिलायत्तं । नो अन्नहा पलोएमि देव ! जा देहवलममलं ॥ ४ ॥
जाव न अन्नं पि हु दुक्खकारणं किं पि संघडइ विसमं । ताव तएऽणुन्नाओ वणवासमहं पवज्जामि ॥ ५ ॥
नरनाह ! संपयमिमं सुमिणम्मि वि मा करेज्ज जह कोइ । निच्चावट्ठियरूवो अहवा अजरो व अमरो वा ॥ ६ ॥
चिरपुरिसा सयमेव हि मुणिऊण विणस्सरं भवसरूवं । परिचत्तसयलसंगा मुणिमग्गमदुग्गमं लगा ॥ ७ ॥
अम्हे पुण गुरुयणकीरमाणअणुसासणां वि पइदियहं । कह कह वि कीवैहियया धम्मदुमुवट्ठिया इण्हिं ॥ ८ ॥

१ पच्छावां खं० ॥ २ यत्र उग्रदण्डचण्डः ॥ ३ 'मि एवं न' खं० ॥ ४ 'णा इ प' प्र० ॥ ५ क्रीबहृदयाः ॥

आलोचक-
व्यतिरेके
धर्मदेव-
कथानकम्
२३ ।

॥१७१॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१७२॥

इमं च सोच्चा भाविविप्पओगदुक्खगग्गिरगिरो नरवई विभावियतन्निच्छओ भणिउं पवत्तो—भो सेणाहिव ! साहेसु किमेवंविहकजसज्जीकयचित्तस्स तुह संपइ पियं पणामिज्जउ ? । सेणाहिवेण भणियं—देव ! तुम्हाणुभावाओ अणुभूयपभूय-
पियपबंघस्स मह किमवरमणणुभूयपुवं पियं ठियं जमियाणि मग्गिज्जइ ? केवलं देव ! इममेव पियप्पयाणं—एस मह सुओ जहा नियपायकप्पपायवच्छायाणुविची हवइ निच्चं तहा किच्चं ति । ‘एवं कांहे’ ति पडिस्सुयं भूवइणा । सुमुहुत्ते निवेसिओ धम्मदेवो सेणावइपए । सेणावई वि गतो वणवासं । धम्मदेवो वि पुवट्ठिईए रज्जकज्जाइ चित्तिउं पवत्तो ।

एवं वच्चंतम्मि काले विप्पडिवन्नो सिंहलदेसाहिवो पारद्धो गाम-नगर-पुरपउरं वसुंधरमुवइविउं । निवेइयं च इमं चारा-
हिगारनिउत्तनरेहिं सेणाहिवस्स । तेणावि सिद्धं पुहइवइणो । तं च सोच्चा अच्चंतनिप्फंदलोयणपिसुणियच्चितापब्भारं नरिंदमव-
लोइऊण भणियं धम्मदेवेण—देव ! अलं चित्ताकरणेण, देह एयकालोचियं ममास्सएसं ति । ‘अहो ! पत्थावोचियकारि’ त्ति परितोसमुवहंतेण नरवइणा पउरकरि-तुरगाइसामग्गीसणाहो सिंहलेसरं पडुच्च पेसिओ एसो । तओ चैउरंगवलभरसम्मह-
निदयनिहलियमेइणीवट्ठो अकालविलंबं पत्तो सिंहलेसरदेससीमं । संधिं च काउकामेण मुणियतदागमणेण सिंहलरत्ना पेसिया पहाणपुरिसा । कयपायपडणा य विन्नविउं पवत्ता—सेणाहिव ! वयं परमेसरसिंहलाहिवेण तुम्ह समीवे नियदोस-
निग्घायणनिमित्तं जाजीवविरोहपरिहारत्थं च कइवयकरि-तुरय-पहाणवत्थुदाणेण संधिं घडिउं पेसिया ता परिच्चयसु कोवकंडं,

१ निजपादकल्पपादपच्छायानुवर्त्ती ॥ २ काहिं ति खं० प्र० ॥ ३ चतुरङ्गबलभरसम्मर्दनिर्दयनिर्दलितमेदिनीपुत्रः ॥ ४ ‘लेसदेससीमसंधिं खं० ।
‘लेसरं देससीससंधिं प्र० ॥

देव ! सट्ठाणचलियंगारयाइगहप्पभवमहामेहमुक्कनीरपूरसमुट्ठाणं ति । रत्ना वुत्तं—केत्तियकालेण पुण इमं ? केत्तियं वा तं
जलं ? ति । संवच्छरिण सिद्धं—देव ! स[धरा]धरधरावोलणपबलं मुहुत्तमेत्तकालाओ उवरिं ति । ततो भूरिभयतरलतारयं
नरवइपुरस्सरसभालोगो गयणंगणे अन्भपडलं पलोइउं पवत्तो । निरुत्तचक्खुक्खेववसतो य महाकट्टकप्पणाए दिट्ठं हलहरसिच-
यसामं हत्थप्पमाणमेगमन्भखंडं । ‘किमियमप्पवित्थारं काहि ?’ त्ति परोप्परदिन्नहत्थतालं हसिऊण जावज्ज वि सट्ठाणे न
निसीयइ ताव तं दसहत्थप्पमाणं मसीपुंजसच्छायं च जायं ति । अह सविम्हयविप्फारियलोयणाणमेव लोयणाणमवल्लोयंताण
तमन्भखंडं अयंडतंडवियसिंहंडिमंडलं फुरियसोयामिणीमालं गहिरगज्जिरवावूरियगयणचैकं उक्कपियपंथियसत्थं वित्थरियं सय-
लदिसिवलयम्मि, पयडुं च मुसलमेत्तधाराहिं वरिसिउं । अवि य—

फालिहदंड व परुढविसैपरोह व कयलित्थं भ व । उभयंतरुद्धनह-धरणितलविभागा सलिलधारा ॥ १ ॥
नीरंधरुद्धचक्खुप्पहा लहुं भरियंभुवणसम-विसमा । औसुत्तियपलयन्नववेला व वियंभिया दूरं ॥ २ ॥
अह खणमेत्तं जा नेव जाइ ता पबलसलिलपूरेण । पूरिज्जंते नयरे समुट्ठिओ लोयतुमुलरवो ॥ ३ ॥
हा नयरदेवयाओ ! किमुवेहह निग्घिणं घणं एवं ? । हा हा जुगक्खय ! कहं तुमं अयंडे वि पत्तो सि ? ॥ ४ ॥
हा पुहइपाल ! पलयंगय व सा तुम्ह पुन्नलच्छी वि ? । कहमन्नहमेवंविह वुट्ठी समुवट्ठिया दुट्ठा ? ॥ ५ ॥

१ स्वस्थानचलिताङ्गारकादिग्रहप्रभवमहामेघमुक्कनीरपूरसमुत्थानमिति ॥ २ ‘चक्रमुक्कं’ खं० प्र० ॥ ३ ‘सहरो’ खं० ॥ ४ ‘यभव’ खं० प्र० ॥
५ आसूत्रितप्रलयाणववेला इव ॥

आलोचक-
व्यतिरेके
धर्मदेव-
कथानकम्
२३ ।

॥१७२॥

देवभद्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१७३॥

विसहंति य धीमंतो अंतोपसरंतवइरपम्भारा । गूढायारा किं पि हु निमित्तमवलंबितं गरुया ॥ ५ ॥
ता अपरिभाविऊणं सामुल्लावे वि दूयमग्गम्मि । तद्विहवयणं फरुसं दूरमजुत्तम्ह पडिहाइ ॥ ६ ॥ किंच—
जइ विमलयाए सलिलस्स तलगए दंसए मणी उदही । तह वि स जाणुपमाणो ति मा मणे संठवेज्जासि ॥ ७ ॥
भूरिकरि-तुरय-रह-जोह-कोससंभारसारसामत्थो । सामुल्लावे वि य सिंहलेसरो तुज्झ नो सज्झो ॥ ८ ॥
आयबलं च परबलं भूमिबलं नित्तुलं सहाइबलं । बलवइणा परिभाविय भवियवं जुज्झसज्जेण ॥ ९ ॥

एवमाइमंतिवग्गगिरं निसामिऊण दिट्ठिसौणिमाजाणावियगरुयकोवावेगो सेणावई भणिउं पवत्तो—मंतिणो वि भविय पागय व असमिक्खियभासिणो सयममुणंता वि कज्जपरमत्थं समयसमुच्चियवत्तारं पि अम्हारिसं निरसंता कुणह जं भे रोयइ—
त्ति आसणाओ उट्ठिऊण वच्चंतो बला धरिओ मंतीहिं । ‘छंदाणुवित्तिगिज्झो मुक्खो’ ति लक्खंतोहिं य सायरं संलत्तो एसो—सवहा खमसु पढममवराहं, न भुज्जो अकज्जमेवविहमायरिस्सामो ति । ततो सेणावइणा परितोसवसपवसंतवयणसामि-
गाइकोववियारेण ज्झड ति द्वाविं पयाणयं । तवयणाणंतरमेव चलयं चाउरंगं बलं ।

वियाणियतम्मज्जेण सिंहलेसरेणावि सचिवेहिं सह सुंविवेच्चियकिच्चविसेसेण पगुणीकयसेससामंतसेवगलोगेण विसज्जिओ गरुयारंभो नाम सेणाहिवो परबलाभिमुहं, सिक्खविओ य जहा—रिउसेन्नस्स दंसणं दाऊण पँच्छाहुत्तं नयित्तेज्जासि जाव

१ ‘मचिलं’ खं० प्र० ॥ २ निरुपमम् ॥ ३ दृष्टिशोणिमाज्ञापितगुरुककोपावेगः ॥ ४ परितोषवशप्रवसद्वदनश्यामिकादिकोपविकारेण ॥ ५ सुविवे-
चितकृत्यविशेषेण ॥ ६ पञ्चान्मुखम् ॥ ७ ‘यत्तिज्जा’ प्र० ॥

गोदावरीगुहागंभीरपएसं ति । ‘जं देवो आणवेइ’ ति भणिऊण जच्चतुरंगवाहिणीपरिवुडो गरुयारंभो सेणाहिवो नाणा-
विहविजयच्चिधच्चिचइयगयणवट्ठो सुहडभुयदंडकुंडलियपयंडकोडंडुड्डीणकंडसंडुड्डीमरियपरबलपुरोवत्तिकइवयसुहडो जहुत्तं गोदा-
वरीकंदरोदरं पडुच्च ज्झड ति पडिनियत्तो । धम्मदेवसेणावई वि गाढकोवभरदट्ठोडुक्खलियक्खराए गिराए संरंभनिम्भरं—

संन्नहह गुडह पँक्खरह जाह पहरह पडिक्खलह तुरियं । इय सेणिऐं तुरंतो सेणाए समं लहुं चलिओ ॥ १ ॥
पडिबलमणुवच्चंतो संपत्तो गहिरकंदरीविसमं । गोदावरीपरिसरं बहुविहतरुनिवहदुव्विगमं ॥ २ ॥
एत्थंतरम्मि विसमावणीगयं तं वियाणिउं राया । सिंहलनाहो वि ठिओ सवत्तो घडियरिउवेढो ॥ ३ ॥
अणवरयमुक्कसरविसर-सेल्ल-वावल्लि-भल्लि-नाराया । सिंहलसुहडा लग्गा य पहरिउं पडिरिऊहिं समं ॥ ४ ॥
भूमिबलं देहबलं सामिबलं अविकलं धरंतेहिं । तेहिं कलीहिं व लहु धम्मदेवसेणा कया दीणा ॥ ५ ॥
दक्खा वियक्खणा सुकुलसंभवा विस्सुया वि विसमगया । किं नाम कुणंतु भडा खीणधणा परमपुरिस व ? ॥ ६ ॥

एवं च निमेसमित्तेण वि हयसुहडे निवडियमहंतसामंते दोहंडियवेयंडे खंडियतुरगतुंडे मुंसुमूरियचारुहवरे दिसोदिसिं
पक्खित्ते सिंहलेसरेण रिउबले धम्मएवसेणावई से सावसेसबलसमेओ कह कह वि पलाणो समराजिराओ । ‘किमणेण वरा-
गवइदेसियमारणेण ?’ ति पडिनियत्तो सिंहलेसरो । धम्मदेवो वि अच्चंतविलक्खोवगओ तुरियतुरियं दूरं पच्चोसक्किऊण

१ नानाविधविजयचिह्नव्यासगगनपृष्ठः सुभटभुजदण्डकुण्डलितप्रचण्डकोदण्डोद्गीनकाण्डघण्डभाषितपरबलपुरोवत्तिकतिपयसुभटः ॥ २ सकवचा भवत ॥
३ हस्तिनः कवचयत ॥ ४ अश्वान् कवचयत ॥ ५ सैनिकान् ॥ ६ द्विखण्डितहस्तिनि ॥ ७ भग्नचारुध्वरे ॥ ८ समराज्जणात् ॥ ९ अत्यन्तवैलक्ष्योपगतः ॥

आलोचक-
व्यतिरेके
धर्मदेव-
कथानकम्
२३ ।

॥१७३॥

देवभद्रस्मरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो
॥१७४॥

कथखंधावारनिवेशो ठिओ पच्छिमभूमीए । कमेण य इओ ततो मिलिएसु कइवयसामंताइसु पड्डिओ सदेसाभिमुहं ।

जाणियपराजयवत्तेण य अंतरा केरलदेसाहिवइणा नियडीसीलयाए सायरमुवनिमंतिऊण सम्माणिओ भोयण-पवरवत्था-
ऽलंकाराइदाणेण । भणिओ य एगंते, जहा—सेणावरिड्ड ! एत्तो सन्निकिड्डदेसवत्ती महाबलो सामंतो पउर[कोस-]कोट्टागारो
संपयं अप्पबलो वड्डइ, ता जइ तुमं सहाई हवसि ता तं मिलिया चेव गिण्हामो, अद्धदेण य तदुवलद्धरिद्धिवित्थरं संविभ-
जामो य । इमं सोच्चा अविभावियकज्जमज्जेण अणालोच्चिय नियमंतिजणेण पडिवन्नं सेणाहिवेण । ततो दोहि वि दिन्नं
पयाणयं । अद्धपहे संकेइयनियसुहडेण केरलवइणा सबतो निरुंभिऊण लूडिओ धम्मदेवसेणाहिवई । उद्दालियकरि-तुरगा-
इपरिग्गहो य सुसाहु व सरीरमित्तो पलाणो एगाए दिसाए । पत्तो य कह कह वि गुरुकिलेसा-ऽऽयासविसोसियसरीरो एगं
तावसासमं । कंद-फलाइदाणेण पीणिओ तावसेहिं । बुत्थो य तत्थेव कइवयदिणाणि, चित्तिउं पवत्तो य—अहो ! मे मंद-
भग्गया, अहो ! असमिक्खियकारिया, जमेवं भुज्जो पराजिओ परेहिं, अवहरियं सबस्सं, संचारिओ सबदिसासु अजसो,
जाजीवं पराभवपयमुवणीओ अप्पा, दूरवत्ती जाओ रायपायसेवाए, ता अलं एत्तो सगिहगमणेण, एत्थेव आसमपए
पवज्जामि पुवपुरिससेवियं धम्ममग्ग-न्ति पडिवन्नो कुलवइसमीवे तावसदिकखं । पारद्धा य असमिक्खियनियबलेण निवारि-
जमाणेण वि सेसतावसेहिं विविहा दुक्करतवोविसेसा ।

इओ य सुओ एस वइयो कित्तिधरनराहिवेण मंतिपमुहलोयातो, जहा—इत्थमित्थं च अणालोच्चियवत्थुसमत्थणेण
निन्नासियं सेन्नं धम्मदेवेणं, एगागी य संबुत्तो कत्थइ तावसासमे तावसदिकखं पवन्नो त्ति । ‘हा हा ! कहं तारिसमहापुरिस-

अंगीकरेसु दक्खिन्नं, पडिवज्जसु पणयवच्छलेण सप्पुरिसमग्गं, हवउ आचंदकालियं परोप्परपाहुडपेसणेण सिणेहववहारो त्ति ।
अह अणालोच्चियसमुच्चियकिच्चविसेसेण कोवभरइयभालवड्डभिउडिणा भणियं सेणाहिवेण—अरे रे दुरायारा ! अम्ह पडुणो
देसमसेसं लूडिऊणमियाणिं संधिकवडेण ममं विप्पलंभिउमुवट्टिया, किमहं डिंभो जमेवं मुहमहुरवयणमित्तेण वि विप्पया-
रिज्जामि ? ता रे ! साहह तस्स रन्नो नीसेसकरि-तुरय-कोस-कोट्टागारसमप्पणेण आजीवं निब्भिन्नं च भिच्चभावदंसणेण य सेवा-
वित्ति पडिवज्जसु, विसिद्धं द्वाणंतरं वा अप्पणो पलोएसु त्ति, एस सेणावइणो संधिबंधमुदाविन्नासो त्ति । तेहिं भणियं—
सेणाहिव ! कइवयनिस्सारखेडयलूडणेण वि^१ एवंविहपयंडडंडडामरमजुत्तं ?—ति परिभाविऊण आएसमुच्चियं वियरसु त्ति ।
सेणाहिवेण भणियं—अत्थि कोइ एत्थ जो कंठे धरिऊण निच्छुभइ इमे अलियजंपिरे द्याहमे ? त्ति । ततो निद्धाडिया ते
सेवगेहिं । गएसु य तेसु अवक्खंददाणाय दवाविया सन्नाहभेरी, पउणीकरावियं चाउरंगं बलं । ‘अहह ! सहसाकारि’ त्ति
जायचित्तसंतावेण भणियं से मंतिजणेण—भो सेणाहिव !

सम्ममणालोच्चियकीरमाणकज्जाण पमुहमहुराण । परिणइदुहाण जाणसु किंपागफलेहिं तुल्लत्तं ॥ १ ॥

जइ कह वि कज्ज-कारणवसेण केणावि सिंहलनिवेण । संधि पडुच्च पणई पयासिया दंसिओ सामो ॥ २ ॥

ता किं तैमेत्तिएण वि उत्तुणओ भविय कयफडाडोवो । संभावियरिउविजओ रणत्थमित्थं पयड्डो सि ? ॥ ३ ॥

किं मुणसि तुमं न इमं दूरं ओसरइ पहरिउं मेसो । संकुइय केसरी कोवओ य पुण उप्पइउकामो ? ॥ ४ ॥

१ लुण्ठयित्वा ॥ २ निर्भृत्यभृत्यभावदर्शनेन ॥ ३ वि न ए° खं० प्र० ॥ ४ °तिणा ज° खं० प्र० ॥ ५ त्वमेतावताऽपि गर्वितो भूत्वा ॥

आलोचक-
व्यतिरेके
धर्मदेव-
कथानकम्
२३ ।

॥१७४॥

देवमदस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१७५॥

इहलोय-पारलोह्यसुहाणऽणालोचियं करिंतेण । सर्वं च किञ्चमबुहेण उर्यह सलिलंजली दिन्नो ॥ १ ॥
सद्या वि कज्जसिद्धी असमिक्खापबलपवणपडिहणिया । दीवेयसिहि व विज्झाइ विहियबहुविहपयत्ता वि ॥ २ ॥
असमिक्खिउं पयट्ठा सुहे वि कज्जम्मि नंदिसेणाई । सुवन्ति पडिनियत्ता करिणो गिरिभग्गदसण व ॥ ३ ॥
किञ्च—यद् वारिबन्धविधुराः करिणो यदग्निदीप्यत्प्रदीपकलिकाकुलिताः पतङ्गाः ।
गानावधानविपदो हरिणाश्च यच्चानालोचनाविलसितं तदशेषमाहुः ॥ १ ॥
कार्यप्रसाधनविधावधिकान्तरङ्गरङ्गद्वला गतमला मतिरेव मुख्या ।
पूर्वा-ऽपरव्यतिकरव्यवलोकनेन, सा कामधेनुरिव किं न शुभं विधत्ते ? ॥ २ ॥
धर्मक्रियासु विशदास्वपि सम्प्रवृत्तः, नानापदां पदमभूदयशस्ततेर्वा ।
को नाम नेह रभसादविचिन्त्य कृत्या-ऽकृत्यस्वरूपमनिरूपितभाविभावः ? ॥ ३ ॥
तदेवमालोच्य विशुद्धबुद्ध्या, स्वयं परेणापि बहुश्रुतेन ।
प्रवर्तमानः सकलक्रियासु, स्याद् भाजनं निर्मलधर्मसिद्धेः ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे आलोचकपुरुषव्यतिरेके धर्मदेवकथानकं समाप्तम् ॥ २३ ॥

१ पश्यत ॥ २ प्रदीपाग्निः ॥ ३ हस्तिग्रहणार्थं बन्धनार्थं वा कृता कचवरादिपूर्णा महती गर्ता 'वारि' इत्युच्यते ॥ ४ 'व्यतिकरे धर्म' प्र० ॥

आलोयगो य पुरिसो उवायदरिसी हंविज्ज जइ सम्मं । आराहिज्जा ता धम्ममग्गमिति संपयं वोच्छं ॥ १ ॥
पारद्वम्मि उवेए वत्थुम्मि विग्घसंभवे कह वि । तविग्घघायणखमो वावारो भन्नइ उवाओ ॥ २ ॥
सो पुण कस्सइ सुविसुद्धबुद्धिणो तक्खणं पडिप्फलइ । कुसला वि विसमकजे बहवो मुज्झंति पाएण ॥ ३ ॥
सिज्झंति अत्थ-कामा धम्मो य उवायओ परं धम्मे । सम्मं उवायचित्ता काम-ऽत्थाणं हवउ किं पि ॥ ४ ॥
धम्माउ चिय जम्हा अत्थो कामो य दीसए हुंतो । तेहिंतो पुण धम्मो सक्खा लक्खिज्जए नेव ॥ ५ ॥
इय धम्मविहाणम्मि उवायपरिमग्गणं गुणोहकरं । सेसपयत्थेहिंतो सबपयत्तेण कायधं ॥ ६ ॥
संभवइ सो वि देसो कालो वा जत्थ विकमुकरिसो । होइ विहँलो हि केवलमुवायओ कज्जनिप्फत्ती ॥ ७ ॥
संमुचियविसयनिजुंजियउवायवावारनिरसियावाया । साहिति वंछियत्थं नीसेसं विजयदेवो व ॥ ८ ॥
तहाहि—अत्थि दाहिणदिसाविलासिणीभालतिलयभूया, आइवराहमुत्ति व सुरवरविसरविराइया, कणयसेलमेहल व पुन्नागसंताणयसमलंकिर्या, पोक्खरणि व बहुविहनीरयविराइया वि अवणीरयविरहिया, जार्यवकुलनहयलमयंकमहासामं-

१ हवेज्ज प्र० ॥ २ 'राहेज्जा' प्र० ॥ ३ 'उपेये' साध्ये ॥ ४ 'हलेहिं के' खं० प्र० ॥ ५ समुचितविषयनियुक्तोपायव्यापारनिरस्तापायाः । साधयन्ति ॥ ६ 'कनकशैलमेखला' मेरुमेखला-पुन्नागवृक्षैः सन्तानकल्पपादपैश्च समलङ्कृता, नगरी पुनः पुन्नागसन्तानकेन-उत्तमपुरुषसमूहेन समलङ्कृता ॥ ७ पुष्करणीपक्षे—बहुविधैः नीरजैः—कमलैः विराजिता अपि 'अपनीरजविरहिता' कमलसहिता इत्यत्र किमाश्चर्यम् ? आश्चर्यसूचनं त्विहैवम्—अपनीरजैः—दुष्टकमलैः विरहिता, यद्वा अवनीरजसा कर्दमेन विरहिता । नगरीपक्षे तु—बहुविधैः नीरजोभिः—निष्पापैः भ्रमणादिभिः जनैः विराजिता, 'अपि' पुनः अपनीरजोभिः—दुष्टभ्रमणादिभिः वीथ्यादीनां स्वच्छत्वेन वा अवनीरजसा विरहिता । नगरीपक्षे विरोधाऽऽश्चर्यादिकं स्वयमभ्यूह्यम् ॥ ८ यादवकुलनभस्तलम्-

आलोचक-
व्यतिरेके
धर्मदेव-
कथानकम्
२३ ।

अनालोचि-
तकारित्वे
दोषः

॥१७५॥

उपाय-
चिन्तायाः
स्वरूपम्

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥

सामन्त्रगु-
णाहिगारो॥

॥१७६॥

ताणंतदेवभुयदंडचंडिमापडिरुद्धडिंब-डमरा महुरा नाम नयरी । तहिं च वत्थवो, तिवग्गसंपाडणपयडपुरिसयारो, सायरो व समग्गगुणरयणावासो सिरिदेवो नाम सेट्ठी । रूवाइगुणमाणिकमंडिया भवणदेवय व विरायमाणा वसुमई से भज्जा । ताण य वेयं व सबलोगाहिमया, महुमहणभुयपरिह व दूरमुल्लासियलच्छिणो चउरो पुत्ता—पढमो जओ नाम, बीओ विजओ, तइओ देवो, चउत्थो विजयदेवो ति । सबे वि कलाकुसला जहासामत्थमत्थोवज्जणाइसु वावारेसु अणवरयं पयडुंता दियहाइं विइक्कमाविति, नियनियदविणोवज्जणा[णु]रूवं च दाण-भोगाइसु अभिरमंति ।

अवरवासरे विजयदेवेण पुंढदेसागयगायणुग्गाइयगीयाइपरितोसिएण दवावियं दम्मसोलसयं पारितोसियं, वित्थरियं च सबनयरीए एयं । निसामियं च जेडुभाउणा जएण, कुविओ एसो, साहियमिमं सेसभाउयाणं पिउणो य । ते य कोवभ-
रायंविच्छिच्छिओहा विच्छायमुहा एगत्थ मिलिया विजयदेवं भणिउं पवत्ता—

रे दुट्ठ ! धिट्ठ ! निट्ठविउमेवमभुज्जतो सि कीस धणं ? । किं इमिणा णे भुज्जो कज्जं थेवं पि न हु होही ? ॥ १ ॥

किं वा पिया-पियामहपमुहमहापुरिसमज्झयारातो । केणावि सुयं तुमए दिन्नं एवंविहं दाणं ? ॥ २ ॥

किं वा न मुणसि पइदिणघय-तंदुल-वत्थ-गोरसाइगयं । दव्वयमइगरुयं हुंतं मणसा वि दुव्विसेहं ? ॥ ३ ॥

गाङ्कमहासामन्तान्तदेवभुजदण्डचण्डिमप्रतिरुद्धभयविग्रहा । अनन्तदेवः—शेषशायी कृष्णः ॥

१ सागरपक्षे समग्रगुणानि यानि रत्नानि तदावासः, श्रेष्ठी पुनः समग्रगुणा एव रत्नानि तदावासः ॥ २ वेदाः इव सर्वलोकाभिमताः, मधुमथनमुजपरिह इव दूरम् उल्लासितलक्ष्मीकाः ॥ ३ पूर्वदेशागतगायनोद्गीतगीतादिपरितोषितेन ॥ ४ अस्माकम् ॥ ५ सयं खं० ॥

उपाय-
चिन्तार्या
विजयदेव-
कथानकम्
२४ ।

॥१७६॥

पुत्तो वि होऊण एवं मुद्धबुद्धी एस जाओ ?" ति सपरिसो राया सोइउं पवत्तो ।

धम्मदेवो वि विगिडुतवोविसेसकिसीकयसरीरो उट्ठिउं पि सयमपारितो कुलवइणा निवारिज्जमाणो वि पाओवगम-
णविहिं पवन्नो । सवाहारपरिहारवसेण य अचंतकिलंतो लुहाए कहं पि रइमलहंतो य भणिओ बुद्धतावसेण—भो मुणिवर !
बाढमजुत्तो इत्थं हडेण जीयं चागो, पुराणेसु वि एवंविहमरणे कुगइकित्तणाओ, तहाहि—

असुर्या नाम ये लोका अन्धेन तमसाऽऽवृताः । तां गतिं ते गमिष्यन्ति ये के चाऽऽर्त्तमहनो जनाः ॥ १ ॥ इति ।

उज्झसु अणसणविहिं, करेसु ताव तावसजणसमुच्चियं पि कंद-कयलाइभोयणं, पच्छा ज्ञाणपयरिसारोहणेण अप्पाणं
ज्झोसिज्जासि ति । समिक्खारहियत्तणेण य 'तह' ति पडिस्सुयं धम्मदेवेण, भुत्तं च जहिच्छं चिरुहावाएण कंद-कइला-
इयं । केसियकायत्तणेण य समुप्पन्नोदिन्नविसुइयावियारो विरसमारसंतो रासंभो व पंचत्तमुवगओ एसो ति ।

१ जीवितत्यागः ॥ २ असुर्या खं० प्र० ॥ ३ "असुर्याः परमात्मभावमद्वयमपेक्ष्य देवादयोऽप्यसुराः, तेषां च स्वभूता लोका असुर्या नाम ।" इति
इशावास्योपनिषद्भाष्ये ॥ ४ "म ते लो" इशावास्योपनिषदि ॥ ५ "अन्धेन अदर्शनात्मकेन अज्ञानात्मकेन तमसा" इति ई० वा० भाष्ये ॥ ६ ताऽस्ते
प्रेत्याभिगच्छन्ति इशावास्ये ॥ ७ ये नात्महनो...जं खं० । ये आत्महनो...जं प्र० ॥ ८ "आत्मानं घ्नन्तीत्यात्महनः, विद्यमानस्यात्मनो यत्
कार्यं फलं अजरामरत्वादिसंवेदनलक्षणं तद् हतस्यैव तिरोभूतं भवतीति प्राकृता अविद्वांसो जना आत्महन उच्यन्ते । तेन ह्यात्महननदोषेण संसरन्ति ते ।"
इति ई० वा० भाष्ये ॥ ९ मन्त्रोऽयम् इशावास्योपनिषदि तृतीयः ॥ १० जुषिष्यसे ॥ ११ कयलाइयं । किसिं प्र० ॥ १२ समुत्पन्नोदीर्णविसूचिका-
विकारः ॥ १३ सभु व्व प्र० ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो
॥१७७॥

सरीरावडुंभो 'तमिमं गुरुवयणावयन्नदुक्कयकिंपागकुसुमुट्टाणं' ति भुजो भुजो परिभाविंतो अच्छिउं पवत्तो । सत्थलोगो वि नियगसयणजणेण तहाविहदाणपुव्वयं मोयाविओ गओ नियनियट्टाणं ।

ततो चित्तिं विजयदेवेण—कहमहमियाणिं नरयभीसणे एगागी निवसिस्सामि ? करेमि किं पि उवायं जेणोवलद्ध-
मोक्खो मुणि व निव्वुत्तो हवामि त्ति । 'को पुण मोक्खोवातो ?' त्ति सम्मं पलोइतेण गुत्तिवालसुओ उप्पेरमहावाहिविहुरो
दिट्ठो । अह तत्कालसमुवलद्धोवाएण भणिओ अणेण गोत्तिपालो—अहो भइ ! कीस एवमायासिज्जंतं विसीदंतं च उवेहसि
बालयं ? न करेसि किं पि उवायं ? ति । गुत्तिवालेण भणियं—महाभाग ! कयाणि काणि वि ओसहाणि परं न जातो को
वि उवयारो । विजयदेवेण भणियं—अत्थि बहुसो उवलद्धपच्चयं पच्चंतवासिणा सबरमुणिणा सिट्ठं एगं महोसहं । तेण
जंपियं—जइ एवं ता साहेसु कयरं तं ? ति । विजयदेवेण भणियं—निसामेहि—

छायातरु-सिरिफल-फलिणिकंद-कंदोडुकाढओ पीओ । उप्पेरं फारं पि हु फेडइ असणं व अहिफोडो ॥ १ ॥

गुत्तिवालेण भणियं—अत्थि एसो जोगो, केवलं ओसहाणभिन्नेण न मए मीलिउं तीरइ । विजयदेवेणं भणियं—
किमिह अन्नं भणइ ? जइ एत्थ पत्थावे न इमं जोगं कुणइ एस बालो ता निच्छियं कालाइकंतकरणे वि न गुणंतरे किं पि
समासाइस्सइ त्ति । 'अवितहमेयं' ति भीओ गुत्तिवालो, आउलसरीरो य पुच्छिओ मेहिणीए, सिट्ठो अणेण सबो वइयरो ।

कर्णनदुक्कतकिम्पाककुसुमोत्थानम्' इति भूयो भूयः ॥

१ औषधानभिज्ञेन ॥ २ पि न समासाइयइ त्ति खं० प्र० । किमपि न समासादयिष्यति ॥

तीए जंपियं—किमणेण कालविलंबेण ? गुत्तिगिहातो कट्ठिऊण दिणमेगं मुच्चइ एस पुरिसो, ओसहमीलणे कए पुणरवि वेत्तहो,
न को वि किं पि मुणिहि त्ति । तहेव विहियं गुत्तिवालेण । संबलहत्थसहाइणा य समं विसंजिओ एसो ओसहमीलणत्थं, गतो य
विविहोसहीसहस्ससंकुलं गिरिनिगुंजवणं, इओ तओ ताव तदब्भंतरे भमिओ जाव आगया रयणी, पसुत्तो तत्थेव । ततो
निम्भरनिहामंदीकयचेयन्ने पसुत्ते सहायम्मि पलाणो विजयदेवो । पभायसमए पडिबुद्धो विलक्खो गओ सगिहमियरो ।

विजयदेवो वि वच्चमाणो पत्तो दस्सपुरं, उवविट्ठो एगस्स वणियस्स औवणे । पुडिगाइबंधणेण कयमणेण वणियस्स
साहेज्जं । भोयणसमए य नीतो वणिणं सगिहं, समपडिवत्तीए कारावितो भोयणं, 'सुइसील-समायारो' त्ति धरिओ
अप्पणो समीवे । मासावसाणे य कया पंचदीणारपैयाणमेत्ता एयस्स वित्ती । ठिओ विजयदेवो सायरं, ववहरिउं पवत्तो
य । कइवयमासेहिं लद्धा पन्नासं दीणारा । 'जायं पच्छयणं' ति वणियमापुच्छिऊण गतो गयपुरं । तहिं च इतो ततो परि-
भममाणस्स मिलिओ एगो रयणवणिओ । तेण य दंसियमेगंते महामोच्छं माणिकं । सबरयणगुणोववेयं महाइसयं च तमव-
लोइऊण विजयदेवेण चित्तिं—

अच्चंतसिणिद्धं विप्फुरंतकिरणावलीदलियतिमिरं । पुन्नेहिं लब्भइ परं एवंविहमुत्तमं रयणं ॥ १ ॥

भूय-पिसाया साइणि-रक्खा जक्खा य ताव पीडंति । जाव न अज्ज वि नूणं पाविज्जइ एरिसं रयणं ॥ २ ॥

१ गोत्तिं प्र० ॥ २ विज्जविओ खं० ॥ ३ आसणे खं० ॥ ४ 'पयमे' खं० ॥

उपाय-
चिन्तायां
विजयदेव-
कथानकम्
२४ ।

॥१७७॥

देवमहस्रि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१७८॥

दोगच्चकमकमइ निक्किवं विकमंति रिउणो वि । ताव नरं नो विप्पइ जावऽज्ज वि एरिसं रयणं ॥ ३ ॥
इय एवंविहविलसंतभूरिसंकप्पवाउलियहियओ । तल्लाभोवायमपेच्छिरो य विच्छायमुहसोहो ॥ ४ ॥
सुन्नो व मुच्छिओ इव चित्तालिहिओ व कयसमाहि व । वडुंतो सो भणिओ सविम्हयं रयणवणिण ॥ ५ ॥
भो भो वणियसुय ! किमेवं सामलमुहो ज्ञायसि ? त्ति । विजयदेवेण जंपियं—न किं पि । रयणवणिण भणियं—
तह वि कहेसु किं पि रयणगयं गुण-दोसं जमवलोइऊण तुममेवं विमणदुम्मणो संवुत्तो सि । विजयदेवेण जंपियं—पत्थावे
साहइस्सामि । तओ लग्गो इयरो गाढग्गहेण पुच्छिउं । एत्थंतरे रायपट्टहत्थी उम्मूलियालाणखंभो निवाडियभवणभित्तिभागो
संखोभियपुरजणो तं पएसमणुपत्तो । पलाणो तद्देसवत्ती लोगो । विजयदेवो वि इमिण चिय कइयवेण अवक्कंतो ततो पएसओ ।
अवरदिणे पैहरिके कहिं पि दाणाभिनंदियं काऊण पुच्छिया रयणवणियदासी—भदे ! तुह सामिणा माणिकमिमं कहमुव-
लद्धं ? ति । तीए जंपियं—भिल्लपल्लिमुवगएण मह सामिणा पहविणासियसत्थवाहोवलद्धरिद्धिवित्थराओ भिल्लसयासातो कइव-
यदीणारोवलद्धं ति । एवं च विंयाणियमाणिकुट्टाणपारियावणियाविसेसो विजयदेवो चित्तमंतरुत्तिमन्नोवायविभागो गतो एगया
रयणवणियसमीवे । दिन्नासणो य भणितो तेण—भो विजयदेव ! सब्हा साहेसु संपयं पुवपुट्ठं ति । विजयदेवेण भणियं—
अच्चंतपयत्तुवलद्धवत्थुविसयम्मि दोस-गुणकहणं । जुत्तं न होइ कुसलाण हिययं कालुस्सजणयं ति ॥ १ ॥

१ एवंविधविलसद्भूरिसङ्कल्पव्याकुलितहृदयः ॥ २ गाढाग्रहेण ॥ ३ एकान्ते इत्यर्थः ॥ ४ विज्ञातमाणिक्योत्थानपरियापनिकाविशेषः ॥
५ अत्यन्तप्रयत्नोपलब्धवस्तुविषये ॥ ६ 'यस्सल्लु(सल्ल)स्स जं प्र० ॥

सोहसि दितो वि तुमं अच्चत्थं रित्थरासिमज्जिणुं । पुवपुरिसज्जिए पुण किं गिज्जइ चागसामत्थं ? ॥ ४ ॥
इमं च निसामिऊण मन्नुभरसगगिरसरेण भणियं विजयदेवेण—सब्बहा खमह मह एकमवराहं, न भुज्जो एरिसं
काहामि, तहा अणुगिण्हह देसंतरेसु दविणोवज्जणनिमित्तमणुन्नादाणेणं ति । एत्थंतरे कंणिट्ठावच्चमहापेमाणुबन्धकायरीकयहि-
यओ ईसिनयणनलिणनीसरंतं सुजलो जणगो भणिउमारद्धो—रे पुत्ता ! सब्बहा एगवयणेण वि निसिद्धा तुब्भे अच्छह, मा
मइ जीवते^१ देसंतरगमणं कहं पि करेज्जह, पच्छा जहावळियमणुट्ठेज्जह ति । एवमायन्निऊण सभय-सल्लजेहिं जंपियं जय-
प्पमुहेहिं—ताय ! एवं काहामो त्ति । ततो निम्मविया चत्तारि हट्ठा, उवविट्ठा य तेसु पिहो पिहो चउरो वि भायरो,
पारद्धा ववहरिउं । मासावसाणे य आंय-वयविसुद्धिं विभारित्ति दवोवज्जणं ति ।
अन्नया य विजयदेवो^२ य तहाविहविहवोवज्जणारहियं हट्ठावावारमसारमवधारिऊण सैरियपुवाणुसतो संबलगमेत्तमा-
दाय पट्ठिओ उत्तरावहं । सत्थेण सह वच्चंतो य पडिओ महाडवीए । तम्मज्जमणुपत्तस्स य अयं डे चिय पैयंडकंडवरिस-
दुद्धरिसा कीणासदासनिविसेसा चिलायधाडी आवडिया, निवाडियसत्थसुहडा बंदिग्गाहपग्गहियजणा गया जहागयं ति ।
विजयदेवो वि तं विसमदेवदसावागवागुराकूडनिरुद्धो मुद्धहरिणो व दिवसावसानोवलद्धपज्जुसियविरसावसेसासणमुट्ठि[क]य-

१ 'रिक्थराशि' धनराशिम् ॥ २ कनिष्ठापत्यमहाप्रेमानुबन्धकातरीकृतहृदयः ईषन्नयननलिननिःसरदधुजलः ॥ ३ 'तेहिं दे' खं० ॥ ४ आयवयवि-
शुद्धिम् ॥ ५ 'वो अ तहा' खं० ॥ ६ स्मृतपूर्वानुशयः ॥ ७ प्रचण्डकाण्डवर्षादुर्धर्षा कीनाशदासनिर्विशेषा ॥ ८ निरातितसार्थसुभटा बन्दिग्गाहप्रगृही-
तजना ॥ ९ तद्विषमदैवदशापाकवागुराकूटनिरुद्धः मुग्धहरिण इव दिवसावसानोपलब्धपर्युषितविरसावशेषाशनमुष्टिकृतशरीरावष्टम्भः 'तदिदं गुरुवचनाप-

उपाय-
चिन्तायां
विजयदेव-
कथानकम्
२४ ।

॥१७८॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१७९॥

केणइ पुव्वकयसुकयाणुभावेण मुक्को सत्थवाहो अहं पि, ता भइ ! अणुसरियपुव्वएयसंसग्गसमुवलद्धाणत्थो साममुहच्छायत्त-
मुवगओ ति । इमं च सोच्चा रयणवणिण्ण भणियं—अत्थि एवं जहा तुमं भणसि, पल्लीए वाणिज्जोवगएण भिच्छसयासातो मए
इममुवलद्धं, अहो ! ते पन्नातिसओ जं ईसिदंसणे वि इमं एवं नाम पच्चभिजाणसि ? एवं च किमणेण घरे धरिण्ण ? ता सब्बहा
भो विजयदेव ! तुममेव केणइ अमुणिजंतो जह तह विक्किणसु इमं, बहुजणदंसिज्जमाणं हि मा कोइ पच्चभिजाणिहि ति ।
विजयदेवेण भणियं—करेमि अहं एयं, केवलं विकीयमाणं किमिमं लहिहि ? ति, थोवलाभे चित्तसंतावो तुज्झ होही, ता
सयं चेव विक्किणसु । रयणवणिण्ण भणियं—लहउ किं पि, कुणसु मह कज्जमिमं ति । अणिच्छंतस्स वि तस्स समप्पियं तं
माणिकं । अंतोपसरंतपमोयपब्भारो तमादाय इओ तओ वीहिमज्जे भमिऊण पुव्वविट्ठे पन्नासं दीणारे वेत्तूण समागओ रय-
णवणियमंदिरं । समप्पिया से दीणारपोत्तिया ‘एयं तविकतोवलद्धं धणं’ ति । तुट्ठो रयणवणिओ, पडिगाहिया दीणारपो-
त्तिया, ‘साहु ! पडिवन्नवच्छल ! साहु !’ ति अभिणदिओ विजयदेवो । तंबोलाइदाणकयसम्माणो य गतो सं ठाणं ।

जाए य रयणिसमए रयणुवलंभुवभवंतपरितोसो । चित्तेइ सो न जुत्तं एत्तो अत्थं अवत्थाणं ॥ १ ॥
मा इह कहं पि कत्तो वि को वि मुणिऊण वइयरमिमस्स । ववसेज्जणज्जकज्जं सज्जो काउं तयत्थी मे ॥ २ ॥
अहवा एयहाया वि दइवदुज्जोगतो मुणियसारो । संजायपच्छयावो पुण वेत्तुमिमं समीहिज्जा ॥ ३ ॥
न य एत्थावत्थाणे पेहेमि पओयणं पि किं पि परं । सिद्धे य एयलाभे सिद्धं मज्झं पि नीसेसं ॥ ४ ॥

१ अनुस्मृतपूर्वैतत्संसर्गसमुपलब्धानर्थः ॥ २ °ओ लि । इ° खं० प्र० ॥ ३ सट्ठाणं प्र० ॥ ४ एसो अ° प्र० ॥ ५ अत्र ॥

एवं परिभाविऊण पडिवन्नतिदंडिवेसो कन्नवट्ठिनिबिडसीवियरयणं कोपीणयपट्ठं संवट्ठियं दंडग्गे गाढं बंधिऊण मज्झ-
रत्तसमयम्मि नीहरितो गयउराओ । पच्चवायसंकिओ य पैगुणपहपरिहारेण गओ पाडलिपुरं । दूरातो चिय पासायगव-
क्खगयाए कयमणहरसिंगारसारनेवच्छाए मयणमंजूसामिहाणाए सलीलं रायमग्गमवलोयंतीए दिट्ठो एसो विलासिणीए ।

अह फेलिहकुंभअंतो जलंतदीवयपह व सवंगं । बहिया उज्जोयन्ती छाया रयणाणुभावभवा ॥ १ ॥
दिट्ठा से कुसलाए तीए तो चितियं हिययमज्जे । दिवमणि-मंतजुत्तेण नूण होयवैमिमिण ति ॥ २ ॥
रंससंभियजोयणसंभवे वि दीसइ न एरिसी जोण्हा । सवंगसंणिणी रिद्धिवित्थरुत्थंभियस्सावि ॥ ३ ॥
कासायवत्थधारी जइ वि हु सक्कारवज्जियसरीरो । तह वि हु कोइ महप्पा दीसंतमहप्पभावोऽयं ॥ ४ ॥

एवं परिभाविऊण जाव सा गवक्खाओ ओइन्ना गया भवणंगणं ताव पत्तो तमुहेसं विजयदेवो । ततो सविलासपेसि-
यकुवलयदलदीहरच्छीए अंजलीबंधपुरस्सरं भणितो तीए—भो देवाणुप्पिय ! पसीयसु इह वीसामकरणेणं ति । ततो सुसंगो-
वियत्तणेण दूरपमुक्कमाणिकपणासासंको ‘सायरं तीए उवनिमंतितो’ ति पविट्ठो भवणं । दवावियं तीए आसणं, पक्खा-
लाविया चलणा । खणंतरे परमायरेण काराविओ मज्जणं, गोसीसचंदणविलित्तगतो य सुसंभियभूरिरसोवेयं भुंजावितो भोयणं,
अक्खज्जूयाइणा कीलाविसेसेण दिणावसाणं जाव रमाविओ य ।

१ °यरयणं के । पणय° खं० ॥ २ बंधेऊ° प्र० ॥ ३ ‘प्रगुणपथपरिहारेण’ मुख्यमार्गत्यागेन ॥ ४ स्फटिककुम्भान्तः ॥ ५ °वममिण खं० प्र० ॥
६ रससम्भृतलोचनसम्भवेऽपि । ‘जोयण’शब्दो लोचनार्थको देशीनाममालायाम् ॥ ७ °रचच्चिय° खं० ॥ ८ °यअत्त° खं० प्र० । सुसङ्गोपितत्वेन ॥

उपाय-
चिन्तायां
विजयदेव-
कथानकम्
२४ ।

॥१७९॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥
॥१८०॥

जाए य रयणीसमए सुकुमालहंसतूलीनिर्विसेसमिउफासाए उभयंतठविओवहाणमणहराए सोयाविओ सेजाए । निरुविया य नियधूया सरीरसंवाहणाइसुस्सुसाकरणत्थमेयस्स । भणिया य सा रहसि—वच्छे मयणसुंदरि ! मंतसिद्धिवसतो रयणाइस-
आणुभावतो वा सस्सिरीतो एस कोइ महप्पा तुहपुन्नपगरिसागरिसितो व इहइं वड्डइ ता सम्ममणुचरेजासि ति । 'तह' ति पडि-
सुणिय पारद्धा सा तहेव वट्ठिउं । अह सुहभोयण-सयण-सरीरसंवाहणाइपीणियसरीरो निप्पच्चूहगेहोवगतो निम्भरं पसुत्तो एसो ।

पम्मुक्कघोरघुरुडुक्कनिम्भरं सोविरं च तं नाउं । अच्चंतविमलबुद्धी परिचितइ मयणमंजूसा ॥ १ ॥
सैसिरीयसरीरो कोइ एस वइदेसिओऽम्ह पडिहाइ । न य दीसइ पच्चक्खेण किं पि तकारणं ताव ॥ २ ॥
जइ मंत-तंतसिद्धीए एस एवं विरायमाणंगो । ता विणयवित्ति-सम्माणदान-सेवाइणा गिज्झो ॥ ३ ॥
अह वज्झं पि हु संभवइ किं पि पेहेमि डंडबद्धं ता । कोवीणमिमं मा होज्ज एत्थ रयणाइ संजमियं ॥ ४ ॥
इय सुहुमबुद्धिनिच्छइयकज्जमज्झाए डंडगयवत्थं । तं पेहिरीए निउणं सहसा माणिकमुवलद्धं ॥ ५ ॥
पुणरवि डंडगो बंधिऊण पुवट्ठिईए तं वत्थं । उवलद्धवंछियेत्था वीसत्था निम्भरं सुत्ता ॥ ६ ॥

जाए य पभायसमए, समुग्गयम्मि मायंडमंडले, विगलंतीसु दिसिर्वहूगंडत्थलीमियमयपत्तवल्लीसु व तिमिरमंजरीसु,
आणंदनिम्भरं रसिएसु चक्कवायकुलेसु, पडिदेवभवणं ताडिएसु संज्झाबलिपडुपडह-मुयंगपमुहजयतूरेसु पबुद्धो विजयदेवो ।

१ °निवेसविसेसमि° प्र० ॥ २ °इसुआणुभावन्नो वा खं० । °इसुअणुभावतो वा प्र० । रत्नातिशयानुभावतः ॥ ३ ससरीरसरी° खं० ॥
४ °मिया प्र० ॥ ५ °यट्ठा वी° प्र० ॥ ६ दिग्बधूगण्डस्थलीमृगमदपत्रवल्लीषु ॥ ७ सन्ध्याबलिः—प्रभातसन्ध्यापूजा ॥

उपाय-
चिन्तायां
विजयदेव-
कथानकम्
२४ ।

॥१८०॥

भवियद्धं जं जह जम्मि देस-कालम्मि जत्थ वा देसे । तं तम्मि तहा तत्थेव होइ किं भूरिभणणेण ? ॥ २ ॥
इय कइयवेण गंभीरवयणनिवहं निसामिउं तस्स । अविमुणियरयणगुण-दोसवित्थरो संकिओ वणिओ ॥ ३ ॥
सायरविलइयभालयलपाणिकमलो पयंपए एवं । भो विजयदेव ! सवायरेण मह पुच्छिरस्सावि ॥ ४ ॥
कीस न फुडक्खरं कहसि ? किं पि नो सुंदरेण वि इमेण । गिहधरिएणं कज्जं जइ दुट्ठं तुज्झ पडिहाइ ॥ ५ ॥
अच्चंतमणहरेण वि दुट्ठेण गिहट्ठिएण को व गुणो ? । ता निस्संको माणिकदोस-गुणविसयमुवइससु ॥ ६ ॥
एवं निसामिऊण बुज्झियतम्मज्जेण अलक्खावियतदत्थित्तेण भणियं विजयदेवेण—भो महायस ! को हं ? को वा मे
सत्थपरमत्थपरिन्नाणपरिस्समो ? किं वा मए दिट्ठं जेण भुज्जो भुज्जो पुच्छसि ममं ? न हि विन्नाणलवमित्तेण जह तह जंपिउं
जुत्तं । रयणवणिएण भणियं—अलं बहुवायावित्थरेण, परिकहसु सब्बा, कीस तुममिमं पलोयंतो साममुहच्छवी संवुत्तो सि ? ।
विजयदेवेण जंपियं—जं जस्स अणिट्ठं तं तस्स जइ वि संसिउमजुत्तं तहावि तुह गरुयवयणोवरोहओ सीसइ, केवलं न
रुसियद्धं तुमए, इमस्स हि माणिकस्स पसाएण अहमिममवत्थं पत्तो । रयणवणिएण भणियं—कहं चिय ? । इयरेण बुत्तं—
निसामेसु, जस्स सत्थवाहस्स हत्थे इमं माणिकमासि तस्स सत्थे मिलिओ अहं पि संबलगसणाहो इंतो, जायमेत्तीभावेण
सत्थवाहेण पलोयाविओ इमं रयणं, एयकिरणुज्जलयाइगुणेण अहं सत्थवई य परं पहरिसमुवगया,

अह अडविमज्झनिवडिया गहिया भिँछेहिं बंदिगाहेण । नीया [अम्हे] पल्लि सहाविया विविहदुक्खाइं ॥ १ ॥

१ °विरह° प्र० ॥ २ °ज्जेण अ° प्र० ॥ ३ °ल्लेण बं° प्र० ॥

देवभद्रस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१८१॥

धीमंतो पुण अन्तो पहरिसमतिउद्धुरं पि धारिंता । रयणायर व कलिउं कुसलेण वि नो तैरिजंति ॥ ३ ॥
ता वेड्डिज्जसु तह कह वि पुत्ति ! सुनिउत्तचित्तवावारा । जह हरिस-विसायाणं वेरीण व देसि नोगांसं ॥ ४ ॥

‘अम्मो ! जं तुमं आणवेसि तं काहामो’ ति भणंतीओ नियनियकिच्चाइं चित्तिउं गयातो चेडीओ मयणसुंदरी य । अह जाममेत्तम्मि संपत्ते दिवसे, समीवमुवगए देवपूयावसरे मयणमंजूसाए भणिया मयणसुंदरी—वच्छे ! जावऽज्ज वि भोयणवेला न संपज्जइ ताव इमं नियनायगं सुरसरितीरसंपाडियण्हाण-पिंडप्पयाण-देवपूयणाइवावारं दवावियजहिच्छियातिहि-
दाणं धम्मसहाइणी होऊण समीवोवगया लहुं करेसु ति । ‘अम्मो ! जं तुमं आइससि’ ति भणिऊण गया सा नियवासभवणं । पबोहिओ कवडपसुत्तो विजयदेवो, भणिओ य—भो देवाणुप्पिय ! अइकालो वड्डइ ता पयड्डसु सुरसरियाण्हाण-पिंडपयाणा-
ऽतिहिदाणादिकिच्चकरणत्थं ति । ततो दरिसियंगभंगो जिभायमाणो उट्ठिओ विजयदेवो, अदंसियमुहसामाहवियारो पट्ठिओ सुरसरियतीरं । मयणसुंदरी वि कइवयदासचेडीपरिवुडा पुप्फ-बलि-अक्खयाइपडलगसमेया पयड्डा तयणुमग्गओ । गयाइं मंदाइणीतीरं, कयं विजयदेवेण ण्हाणं, परिहियं वत्थजुयलं, पूइया देवया, कयं मंतसुमरणं, दिन्नो अग्धंजली अंसुमालिणो ।

एत्थंतरे भणितो सो मयणसुंदरीए—पिययम ! मा दव्वसंकिन्नयं करेज्जाहि, पिंडप्पयाणाति अणुचिट्ठसु । विजय-
देवेण भणियं—एवं करेमि, वाहरावेसु वेयवियक्खणे बंभणे जेण कयपिंडपाओ ताणं दाणं देमि । ‘तह’ ति वाहराविया

१ शक्यन्ते ॥ २ वट्टेज्जं प्र० ॥ ३ न अवकाशम् ॥

उपाय-
चिन्तायां
विजयदेव-
कथानकम्
२४ ।

॥१८१॥

तीए कुसला चउरो बंभणा । कयं तेहिं पिंडविहाणाइ किच्चं । तदवसाणे य जोडियपाणिसंपुडं भणियं विजयदेवेण—भो बंभणा ! निसुणह मह वयणं—मज्झं दइवहुज्जोगवसेण रयणमेगं संपडियं, तेण य दुट्ठलक्खणेण लक्खसंखं धणं नीसेसं कुलं च खयमुवणीयं तह वि कूडपडिबंभाओ न मए तमुज्झियं, संपयं च केणइ पुन्नवसेण तं अवकंतं, एत्तो य जस्स घरे तं वीसंतं तस्स चेव अणत्थो होउ मा अम्हं ति, एत्थ अत्थे मंतुच्चारं तालं च पाडेह जेणाहं ववगयणत्थो सुहं ववहरामि ति । इमं च अयं डवज्जासणिडंडनिवडणदारुणं रयणं वुत्तंतं निसामिऊण मयणसुंदरी भणिउं पवत्ता—भो बंभणा ! पडिवालेह ताव खणमेक्कं जाव चेडीओ मायरं दड्डूण पडिनियत्तंति । बंभणेहिं भणियं—एवं होउ । तओ तीए तव्वुत्तंतकहणत्थं रयणा[णय]णत्थं च पेसियाओ तुरियं चेडीओ । गंतूण सिद्धं जहट्टियं मयणमंजूसाए ताहिं नीसेसं । तं च सोच्चा विच्छाईहया ज्झड ति एसा, ‘जइ पाणच्चायं करेमि तह वि माणिकमिमं न उज्झामि’ ति निच्छयं ववसिया य । उवलद्धतन्निच्छयातो य पडि-
नियत्ताओ चेडीओ । सिद्धो मयणसुंदरीए वुत्तंतो । कोव-संतावभरकिलामियवयणकमला य सयं पट्टिया मयणसुंदरी । संलत्ता य विजयदेवेण—पिए ! कीस पत्थुयत्थविग्धं करेसि ? जीविओ म्हि चिरकालाओ जमेरिसं कल्लाणमुवट्टियमिच्चाइ । जह जह सो भणइ तह तह इत्थीसहावसुलभनिविवेययाए अहिययरमुत्तम्ममाणमाणसा [सा] सिग्धं गया मयणमंजूसा-
समीवम्मि, वोत्तुमारद्धा य—अम्मो ! चेडीमुहेण निसामियमाणिकवइयरा वि तदप्पणपरम्मुही तुमं कीस ठिया ? ।

किमिमं जुत्तं पडिहाइ तुज्झ सज्झसकरे वि जं कजे । पक्खिप्पइ अप्पा एवमावयावडणदुविसहे ? ॥ १ ॥

१ व्यपगतानर्थः ॥ २ ‘णवित्तं’ प्र० ॥ ३ मदनमञ्जूषायै ॥ ४ मदनसुन्दर्यै ॥ ५ उत्ताम्यन्मानसा ॥

देवभद्ररि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१८२॥

लच्छी भवणं भिच्चाइपरियरो वत्थमंडणपयारो । कीरंति सरीरकए तं पि विवज्जइ जइ इमाओ ॥ २ ॥
ता किं इमिणा माणिककइयवुवाहिणा कयंतेण । गेहधरिणए अम्मो ! ? ता सुंचसु एयकुग्गाहं ॥ ३ ॥
सवगुणसुंदरेण वि अलाहि जीवियविणासिणा तेण । केणगमइया किवाणी किं जुज्जइ वाहिउं देहे ? ॥ ४ ॥
एयस्स ववगमे सो न निंयसि वियसंतवयणसयवत्तो । उवलद्धजीवियं पिव अभिनंदइ दूरमप्पाणं ? ॥ ५ ॥
एगवराडयनासे वि किन्न तम्मंतमिक्खसि जणोहं ? । वाहिविगमो व एसो य परमपरितोसमावन्नो ॥ ६ ॥
किं भूरिजंपिणं ? पिणए जइ जीविणए मह कज्जं । ता उज्जसु झत्ति इमं तुह प्पसाएण किमपुन्नं ? ॥ ७ ॥
इय तीए तह कहं पि हु पन्नविया सा जहा लहुं तिस्सा । माणिकमप्पियं तीए गरुयदुक्खं वहंतीए ॥ ८ ॥
ततो मयणसुंदरी तं गहाय गया तुरियतुरियं अमरतरंगिणीतीरं, समप्पियं अणिच्छंतस्स वि विजयदेवस्स,
गहियं च तेण परमतदुवरोहेण । अणुवलद्धदक्खिणा य विलक्खीहया गया वंभणा । ‘अहो ! पडिक्कलया देवस्स, जमिमं मे
रयणं पणइं पि भुज्जो कत्तो वि आगयं, ता मंदाइणीमहदहे कत्थइ अणत्थपत्थारीपडितुल्लं खिवामि एयं’ ति कइयवेण ततो
ट्टाणाओ अवकंतो विजयदेवो । सुसंगोवियरयणो य अणवरयपयाणगेहिं पत्तो नियनयरिं, परितुट्ठो पिया, आणंदिया बंधुणो ।
पत्थावे सिट्ठो रयणलाभवइयरो, संसितो य सवकुडुवेण । माणिकपभावेण य पाउब्भूया पभूया सिरी । तीए य सुहट्टाणविणि-
ओगेण उभयभवियसुहसंदोहभायणं जाओ त्ति ।

१ ‘विपश्यते’ विनश्यति यदि ‘अस्माद्’ माणिक्यात् ॥ २ कनकमयी कृपाणी ॥ ३ पश्यसि ॥ ४ ताम्यन्तम् ॥ ५ तस्यै ॥

उपाय-
चिन्तायां
विजयदेव-
कथानकम्
२४ ।

॥१८२॥

पंरामुट्ठा कोवीणबद्धा रयणगंठी, ‘अंतो सुन्न’ ति ज्झमकितो ज्झड त्ति हिययम्मि । ‘हुं, निच्छियं छलिओ इमीए कैयंतदा-
ढाकडप्पकुडिलाए विलासिणीए, किमियाणि लोगोवहासकारगेण परहत्थीभूए रयणे कोलाहलेण ? उवायातो चैव विहडि-
यकज्जसंघडण’ ति आयारसंवरं काऊण पुवं पिव कइयवेण पुणो निब्भरं पसुत्तो एसो ।

मयणमंजूसा वि चेडीकरयलसंवाहणावैवगयनिदा समुट्ठिया सयणिजातो । परमपमोयं पब्भारवियसियवयणसयवत्ताए
य पुच्छिया मयणसुंदरी—वच्छे ! सो वइदेसिओ सुवइ गतो व ? त्ति । तीए भणियं—अम्मो ! अज्ज वि केणइ कारणेण
निब्भरं निदायइ त्ति । मयणमंजूसाए जंपियं—वच्छे ! एत्तो वरागातो कोवीणंणूमियं जं माणिकमेकं मए उवलद्धं तं
पुरंदर-कुबेरपमुहाणं पि असंभावणिजं, ता देहि आसत्तवेणियं जलंजली दोगच्चस्स, अवहत्थेहिं भूय-पिसाय-साइणीपडि-
भयं ति । ततो विम्भिया मयणसुंदरी, भणिउं पवत्ता य—अम्मो ! महंतं मैम कोउयं, दंसेसु तयं ति । ततो भायंडखंडं
पिव भूरिसमुच्छलंतकिरणजालविणिम्मियहरिचावचकं माणिकं दंसियमिमीए । ‘अहो ! महालामो’ ति सह चेडीहिं हरिसिया
मयणसुंदरी । अह ताण हरिसुकरिसनिरुंभणत्थं पढियं मयणमंजूसाए—

अइहासो अइतोसो अईवरोसो असम्मए वासो ! अच्चुब्भडो य वेसो पंच वि गरुयं पि लहुयंति ॥ १ ॥

अइगरुयहरिसदंसियइंगियसवियारदिट्ठ-संलावा । करजलरुहट्टियं पि हु लच्छि हारंति ही ! मूढा ॥ २ ॥

१ परमुट्ठा को० ख० प्र० । परामुट्ठा ॥ २ कृतान्तदंष्ट्रासमूहकुटिलया ॥ ३-व्यपगतनिद्रा ॥ ४ ‘यविय’ प्र० ॥ ५ कौपीनमोपितमित्यर्थः ॥
६ अपहस्तय ॥ ७ मह प्र० ॥ ८ मार्त्तण्डखण्डमिव भूरिसमुच्छलत्किरणजालविनिर्मितहरिचापचक्रम् ॥ ९ अतिगुरुकहर्षदक्षितेक्षितसविकारदृष्टसंलापाः ॥

देवभद्वरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥
॥१८३॥

एएसु उदिनेसुं विफलो चिय धम्मकम्मसंरंभो । न य एत्तो वि हु अन्नं वन्नंति भवत्थदुत्थकरं ॥ ४ ॥
कोहो सयणविरोहो हंयसोहो दिन्नदारुणदुहोहो । माणो य हयसुनाणो कयावमाणो गुरुजणे वि ॥ ५ ॥
माया कुडिलियवाया पए पए दिन्नपच्चवाया य । लोभो य सयणदोहो कयसम्मोहो सुगइरोहो ॥ ६ ॥
एकेकसो वि ककस-किलेस-कालुस्सकारिणो एए । मिलिया य अणुवसंता य कह णु कुसलावहा होंति ? ॥ ७ ॥
ता एयाणं उवसममसेसकल्लाणमूलमक्खंति । कंखंति भिक्खुणो तेण तक्खयं मोक्खसोक्खकए ॥ ८ ॥
जं भावि पुरा भूयं हवइ य दुक्खं सुतिक्खमिह लोए । तं जाण कसायाणं कलुसं दुविलसियमसेसं ॥ ९ ॥
जं मुज्झइ बाहुवली गिज्झइ भरहो तहित्थिया तित्थं । कुगइं जौइ सुभूमो तं जाण कसायविप्फुरियं ॥ १० ॥
ते धन्ना सप्पुरिसा तेहिं परं पाविया जयपडाया । जेहिं सोढो पोढो कसार्यफणिणो फडाडोवो ॥ ११ ॥
उवसमसेहिं बाढं आरुढं पि हु लहुं निवाडिंति । तूलं व कसाया पल्यकालवाय व दुविसहा ॥ १२ ॥
इय ताण दारुणत्तं परवागरणातो नियमईए वा । णाउं जो उवसंतो सो होइ सुही सुदत्तो व ॥ १३ ॥

तहाहि—अत्थि समत्थावरविदेहदेहसोहाकारिणी, कारुणियमुत्ति व परोवयारसारोयारलोयंभिरामा, रामएवसरीरजट्टि
व सीयंसयपसाहिया, साहियासेसविपक्खमहानरिंदजियसत्तुपयंडभुयदंडमंडवजणियच्छाया सावत्थी नाम नयरी । जहिं

१ भवत्थं खं० प्र० । भवत्थदौस्थ्यकरम् । भवत्थाः—संसारिणः ॥ २ हतशोभः ॥ ३ सुख्यति ॥ ४ गृह्यति ॥ ५ याति ॥ ६ यपलिणो खं० ॥ ७ वाडेंति
प्र० ॥ ८ प्रलयकालवाता इव ॥ ९ नाउं प्र० ॥ १० लोकाभिरामा—प्रकाशेन लौकैश्चाभिरामा ॥ ११ सीताऽऽशय(ऽऽश्रय)प्रसाधिका सीताशतप्रसाधिता च ॥

च वरुडगेहेसु वंसविदलणं, वेजहडेसु नागरचुन्नणं, जूयसालासु दंडुक्खेवो, तरुसु सांहापरिगहो न कयाइ लोएसु । तहिं च
निच्चनिबद्धनिवासो वासवदत्तो नाम सेट्ठी, ललिया नाम भज्जा । पयई[इ] चिय सच्छसहावो सुदत्तो नाम ताण पुत्तो ।
नियकुलकमाविरुद्धवित्तीए सवाइं कालं वोलेति ।

एगया य सुदत्तो सहपंसुकीलियस्स मेत्तस्स खेमाभिहाणस्स कज्जवसेण मंदिरं गओ, दिन्नमासणं खेमेण, आसीणो
एसो । पारद्धा य दो वि सारखेड्डेण कीलिउं । परमपयरिसमणुपत्ते य सारिकीलाविसेसे सहस त्ति समुड्डितो भवणंतो कोला-
हलो । 'किमेयं ?' ति आउलो धाविओ गिहहुत्तं खेमो । महाकडुकप्पणाए परोप्परं कयकलहं मुसलघायजज्जरियसिरनिस्स-
रंतरुहिरोशालियसरीरं निवारियं कुडुवं । मिलितो कोऊहलेण लोगो । विम्वहय-सज्जसपरवसेण य पुच्छिओ सुदत्तेण
खेमो—भो मित्त ! को एस अयंडे चिय विडंबणाडंबरप्पवंचो ? । खेमेण भणियं—वीडावसेण कहिउं पि न तीरइ । सुदत्तेण
भणियं—[तहावि] तहाविहासमंजसजणणे होयवं गरुयनिमित्तेण, ता साहेसु लेसमेत्तं । खेमेण भणियं—निसामेसु—

मह घरिणीए कुंभो भग्गो सलिलं उवाहरंतीए । सा जणणीए कुवियाए ताडिया करचवेडाए ॥ १ ॥
मह धूयाए नियजणणिताडणुप्पन्नगरुयकोवाए । मह जणणीए कंठातो तोडिओ नवसरो हारो ॥ २ ॥
अह मह भइणीए नियंगमायपरिहवभवंतदुक्खाए । मुसलेण सिरे पहया सा धूया निदयमणाए ॥ ३ ॥

१ वरुडेति अन्यजजातिविशेषः ॥ २ वंशाः—वेणवः कुलानि च ॥ ३ नागरस्य—शुण्ड्याः नगरवासिनां च चूर्णनम् ॥ ४ दण्डः—दण्डनम् ॥ ५ शाखा
पक्षश्च ॥ ६ पाशकक्रीडया ॥ ७ गृहाभिमुखम् ॥ ८ ओरालियं—खरण्टितम् ॥ ९ निजकमातृपरिभवभवद्दुःखया ॥

उपशान्त-
प्रक्रमे सुद-
त्तकथान-
कम् २५ ।

॥१८३॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१८४॥

नियधूयं भिन्नसिरुच्छलंतसोणियभरं नियंतीए । मह भज्जाए वि हया मुसलेण सिरि नियनणंदा ॥ ४ ॥
इय अवरोप्परकयघोरघायधुंमंतमित्थमच्चत्थं । दुत्थावत्थं पत्तं, पावकुडुंबं नियंसु मज्झ ॥ ५ ॥
निकारणं रणं पइदिणं पि अन्नोन्नमवि अणुल्लवणं । कह सौहिज्जइ लज्जाए तुज्झ वत्ता कुडुंबस्स ? ॥ ६ ॥
सुदत्तेण भणियं—अहो ! विसमो दसावागो, अहो ! पडिक्कलकारिणी कम्मपरिणई, जं परमपेम्मट्टाणे वि एवंविहगरुय-
वहरभावो, भवियवं ता एत्थ भवणभूभागसल्लदोसेण पूयाविवज्जयवसकुवियदेवयाकयवियारेण वा विसमट्टाणगयकुग्गहदुविल-
सिएण व त्ति । खेमेण भणियं—निच्छियं संभवइ एवं, कहमन्नहा अतहाविहकजे वि सज्जो लज्जाविवज्जयं वियणिज्जकरण-
मित्थं घरयणो ववसेज्जा ? किं कीरइ ? नत्थि कोइ दिव्वानाणालोयपच्चक्खीकयजीवलोयवावारो महप्पा जो सक्खा गंतूण
पुच्छिज्जइ ‘किं कारणमेयं ?’ ति । सुदत्तेण भणियं—एवमेयं, परं सावहाणो एत्थ अत्थे होज्जासिं, मा कोइ कयाइ
एवंविहो वि होज्ज त्ति । एवं च खणमेकं विगमिऊण गओ सुदत्तो नियगिहं ।
अवरम्मि य अवसरे सो सुदत्तो खेमेण समं रायमग्गमोगाढो अन्नमन्नं जणं जंपंतं निसामेइ, जहा—कोइ अप्पडिमरूय-

१ पश्यन्त्या ॥ २ घूर्णमानम् ॥ ३ पश्य ॥ ४ कथ्यते ॥ ५ अहो ! अपं प्रतौ ॥ ६ वचनीयकरणमित्थं गृहजनो व्यवस्येत् ॥ ७ दिव्यज्ञाना-
लोकप्रत्यक्षीकृतजीवलोकव्यापारः ॥ ८ °सि, कामोइ कं प्रतौ ॥ ९ अप्रतिमरूपलावण्यावमतकन्दर्पः अनल्पमाहात्म्यप्रतिहताशिवादिसङ्क्षोभः त्रिजगद्गुर्ज-
यमन्मथमथनाभिभूतहरिहरहिरण्यगर्भपोरुवारम्भः रम्भाप्रमुखाप्सरःप्रारब्धप्रेक्षणकप्रपञ्चप्रपञ्चितपूजातिरेकः रत्नतारतरतरत्नविराजमानमहाप्रमाणविजयवैजयन्ती-
शताकुलविमलमणिकलधौतरजतविशालशालवलयामिरामसिंहासनासीनः ॥

एवं उवायदरिसी जह इहलोइयमसेसमवि कज्जं । तह पारलोइयं पि हु साहइ सिग्घं सुहेणेव ॥ १ ॥
धम्महिगारी सविसेसमेस तेणोवदंसिओ समए । न हु दुम्मईहिं धम्मो धेतुं तीरइ वरनिहि व ॥ २ ॥ अपि च—
धनलवमपि कश्चिन्निश्चितोपायवन्ध्यो, यदि भवति न लब्धुं सर्वथाऽलं तदानीम् ।
कथमिव निरुपायः प्राज्यकल्याणकर्त्री, निखिलसुखविधात्रीं प्राप्नुयाद् धर्मसिद्धिम् ? ॥ १ ॥
उपर्युपरि पापीयान् व्युपायान् पापकर्मणि । प्रेक्षते धर्मकृत्ये च जन्मान्ध इव न क्वचित् ॥ २ ॥
तुच्छं भूरितरव्यपायकलिकाकोशाकुलं सर्वतः, सर्वं संसृतिकार्यमित्यपफलस्तत्राप्युपायक्रमः ।
पापक्षेत्रपरि शर्मधातरि यशःसन्दोहरत्नोदधौ, सम्यग्धर्मविधौ पुनः स फलदस्तैर् तत्र यत्नः सताम् ॥ ३ ॥
इति विमर्शितकृत्यपथः सुधीरधिकधर्मनिवेशितमानसः । भवति कामिकसर्वसमीहितोत्तमसमृद्धिसमूहपदं जनः ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे उपायचिन्तायां विजयदेवकथानकं समाप्तम् ॥ २४ ॥

उवसंतो चिय पुव्वुत्तगुणगणालंकिओ परं धम्मं । निव्वाहिउं समत्थो त्ति संपैयं तं पवक्खामि ॥ १ ॥
कोहो माणो माया लोहो चत्तारि हुंति हु कसाया । दिन्नविविहाववाया कलुसियसद्धम्मववसाया ॥ २ ॥
ते उदयनिरोहाओ उदए वा विफलभावजणणेण । जैस्सोवसमंति फुडं सो भन्नइ एत्थ उवसंतो ॥ ३ ॥

१ °स्तत्तत्र यत्नः प्र० ॥ २ °कृत्यापं खं० प्र० ॥ ३ °यं संपं खं० प्र० ॥ ४ यस्योपशाम्यन्ति स्फुटम् ॥

उपशान्त-
प्रक्रमे सुद-
तकथान-
कम् २५ ।

॥१८४॥

उपायदर्शि-
त्वस्य फलम्

उपशान्तस्य
स्वरूपम्
कषायाणां
दोषाश्च

देवभद्रहरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१८५॥

राया वि भक्तिपरिसरपसरंताणंदसंदिरच्छिजलो । तित्थयरं पणमिय भक्तिसारमिय थुणिउमाढत्तो ॥ ६ ॥
संसारपङ्कजतुषार ! निरस्तमार !, सज्ज्ञानसार ! निहतान्तरवैरिवार ! ।
विश्वप्रभो ! प्रभव ! धर्म[विधे]र्विधेहि, मामीश ! मोहमकराकरतो बहिष्ठात् ॥ १ ॥
कोऽयं भ्रमो जडधियोऽस्य जनस्य नाथ !, [यन्नोथ]तेऽभवभयच्छिदमन्यदेवम् ? ।
ईष्टे किमिष्टतमरत्ननिधिं प्रदातुमाजन्मदुर्गतनरो बहुयाचितोऽपि ? ॥ २ ॥
एकस्त्वमीश ! बहुशोऽर्तिजुषो मनुष्यान्, तुल्यक्षणं प्रतिविभिन्नफलार्थिनोऽपि ।
दूरस्थितोऽपि कुरुषे परिपूर्णवाञ्छान्, चिन्तामणेरिति विजेतु विजृम्भितं ते ॥ ३ ॥
स्वस्वक्रमागतनमस्करणीयवर्गं, तीर्थ्या विहाय यदधीश ! भवन्तमीयुः ।
त्वामेकमेव भुवि देवतया वदन्तो, लोकोत्तरः स भवतो भुवि सिंहनादः ॥ ४ ॥
प्रत्यक्षमेव वितरन् निखिलार्थसार्थं, विश्वप्रभो ! तनुभृतां मनसाऽप्यसाध्यम् ।
किं नानुमापयसि दृग्विषयव्यतीतस्वर्गा-ऽपवर्गसुखसंहतिदानशक्तिम् ॥ ५ ॥
यैरत्र देव ! भवदीयपदप्रसादादासादितानि न मनोऽभिमतानि पुम्भिः ।
तेषां सुरा हरि-विरञ्चि-विरोचनाद्या, दातुं मनागपि मनोऽभिमतं किमीशाः ? ॥ ६ ॥

१ भक्तिप्रकर्षप्रसरदानन्दस्यन्दनशीलाक्षिजलः ॥ २ याचते इत्यर्थः ॥

उपशान्त-
प्रक्रमे सुद-
त्तकथा-
नकम् २५।

॥१८५॥

तीव्रस्मरानलिलिनि रोगभुजङ्गभीमे, कीनाश-राक्षसवतीह भवस्मशाने ? ।
यावद् वसामि तव तावदधीश ! नाममन्त्राक्षराणि मम चेतसि विस्फुरन्तु ॥ ७ ॥
इति नरपतिरर्हत्फुल्लवक्त्रविन्दप्रहितगतनिमेषस्फारनेत्रद्विरेफः ।
स्तवनमनुविधाय क्षोणिपीठे निषण्णोऽलिकफलकनिविष्टस्पृष्टहस्ताब्जकोशः ॥ १ ॥
अहं ससुरा-ऽसुर-नर-तिरियैसत्तसाहारणाए वाणीए । पारद्धा धम्मकहा धम्मोइगरेण जयगुरुणा ॥ २ ॥
इह निच्चमभिरभवजंतजंतुगोनाणमोयणसमत्थो (?) । धम्मो चिय किच्चो तदुचियत्थसंपाडणेण सया ॥ ३ ॥
उचियं च किच्चमिह देववंदणं पूयणं च पइदियहं । भवकूवनिवडिराणं हत्थालंबोऽयमेव जओ ॥ ४ ॥
सेवेयवा सिद्धंतवेइणो पइखणं च वरमुणिणो । तवियलो विहलो चिय सयलोचियधम्मवावरो ॥ ५ ॥
चेइयवो य पमाओ न [हु] कायवा कुसीलसंसग्गी । सयमवि अलसो निद्धम्मजोगओ होइ अहिययरो ॥ ६ ॥
अणिदानं दाणं पि हु सद्धा-सक्कार-कमजुयं देयं । तव-सील-भावणाअक्खमाण एयं चिय पहाणं ॥ ७ ॥
विरई य विहेयवा अणुसरियवा य पइखणं सम्मं । जं नत्थि न वि य होही तं पि मणो मणइ अनिरुद्धं ॥ ८ ॥
समयत्थचित्तिणं पि हु कायवं एगचित्तयाए परं । न हि राग-दोस-कलुसस्स सोहंणं विज्जए अवरं ॥ ९ ॥

१-अनलिलि-अनलवति ॥ २ 'श' मानम् प्रती ॥ ३-तिर्यक्सत्त्वसाधारण्या ॥ ४ 'इरेगेण प्रती ॥ ५ त्यक्तव्यः ॥ ६ अक्षमाणां-
असमर्थानाम् ॥ ७ विधातव्या अनुसर्तव्या च ॥ ८ 'मनुते' विचारयति ॥ ९ सिद्धान्तार्थचिन्तनम् ॥ १० 'शोधनं' शुद्धिकरम् ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिमारो ।
॥१८६॥

इय मोहमहानलडङ्गलमाणदेहाण भवसत्ताणं । निस्संढाऽमयवुद्धिं व देसणा मणहरा पडुणा ॥ १० ॥
एत्थंतरे निदरिसणं दुक्खियाणं, सीमा विविहवाहिविहुराणं, आदरिसो कुदरिसणाणं, निवासो दालिहोवद्वस्स, अचंत-
विरुवो, चउहिं अवचेहिं पिसाएहिं व परियरिओ पविट्ठो एगो थेरपुरिसो । सायरकयपायपडणो य विन्नविउं पवत्तो—भयवं !
विजियकामधेणु-चिंतामणि-कप्पपायवं तुम्हदरिसणं निसामिऊण नियतिक्खदुक्खनिंत्थरणत्थमहं किं पि पुच्छिउमिच्छामि ।
भगवया वाहरियं—भो देवाणुप्पिय ! वीसत्थो सवित्थरं साहेसु । थेरेण भणियं—भयवं ! एत्थेव पुरीए अहमाजम्मरोरो
नीसेससुकयपुन्नलोयाणं चक्खुपरिहरणत्थं व विहिणा निम्मिओ महाकिलेसकप्पणाए दिणगमणियं करेमि, जायाणि य
चंड-पयंड-चुडली-वोमनामाइं चत्तारि पुत्तभंडाइं, तेहि य कलिकालजणहणवाहुदंडेहिं व इओ तओ विप्फुरंतेहिं तं नत्थि
जं न मे दुक्खमुवणीयं, कम्मि वा आवयावत्ते न पाडिओऽहमिमेहिं ? । तथा—
पढमो कलहेकरुई उँवियणिज्जो समत्थलोयस्स । परपरिभवी य वीओ अँत्तुक्कासी य दुव्विणओ ॥ १ ॥
धूया य दुट्ठसीला अच्चगलजंपिरी कुडिलचित्ता । तइया सुतो चउत्थो य एस नीसेसदोसघरं ॥ २ ॥
एवंविहेहिं संपइ सुएहिं संतावियस्स मे कहसु । किं पुव्वकयं पावं दारुणमवरज्झइ जमेवं ? ॥ ३ ॥
भगवया वागरियं—भो देवाणुप्पिय ! निसामेसु,

१ निःसृष्टा अमृतवृष्टिरिव ॥ २ 'निम्भरं' ख० प्र० । -निस्तरणार्थम् अहम् ॥ ३ अहम् आजन्मरोरः । रोरः-दरिद्रः ॥ ४ उद्वेजनीयः समस्त-
लोकस्य ॥ ५ आत्मोत्कर्षा ॥

लायन्नावमन्नियकंदप्पो अणप्पमाहप्पपडिहयासिवाइसंखोभो तिजयदुजेयवम्महमहणोहामियहरि-हर-हिरन्नगम्भपोरिसारंभो
रंभापमुहच्छरापारद्वपेच्छणयपवंचपवंचियपूयाइरेगो रंगंततारतरतरंगविरायमाणमहप्पमाणविजयवेजयंतीसयाउलविमलमणि-
कलहोय-रययविसालसालवल्याभिरामसिंहासणासीणो 'सवन्नु' ति गिज्जंतो महापुरिसो पुरिपरिसरे धम्मं साहइ, ता तदंसणेण
पूयपावमप्पाणं काउं उज्झियसेसकायवा पगुणीहवउ जेण वच्चाओ ति । इमं च असुयपुवं सोच्चा जाव विम्हयविफारियच्छो
'किमेयं ?' ति अंतोविफुरंतवियको सो अच्छइ ताव गयणमंडलं मंडयंती वियसंतपुंडरीयसंडाणुगारिणी सुरयणविमा-
णमालापरंपरा चउदिसावगासमणुरुंधंती सवतो पसरिया । 'अरे ! सुनिच्छियमेस महाणुभावो नियप्पभावविहणियविग्घो
सुरसंघो तस्स भगवओ पायदंसणत्थमित्थं पत्थितो संभाविज्झइ, ता अहं पि नियनयणनिम्माणं तदंसणेण सहलीकरेमि' ति
विभाविय मित्तेण समं पड्डिओ भगवओऽभिमुहं ।

अह जाव नयरिगोउरसमीवदेसं कहं पि संपत्तो । ताव सियधरियत्ततो जयकरिवरकंधरारूढो ॥ १ ॥
रह-तुरय-जाण-जंपाण-सिबियमयराथलोयपरियरितो । राया वि रुद्धमग्गो चलिओ तच्चलणनमणत्थं ॥ २ ॥
अन्ने य सेट्ठि-सत्थाह-इब्भ-कोडुंबियाइणो लोया । नियनियविहवणुरूवं जिणनाहं वंदिउं चलिया ॥ ३ ॥
पँउरयरपउरजणगमणसंकडीहूयगरुयरायपहं । अहमहमिगाए लोगो कह कह वि जिणंतियं पत्तो ॥ ४ ॥
अह दूराओ चिय मुक्कजाण-जंपाणपमुहविच्छड्डो । सो सबो वि निसीयइ जहविहिकयजिणपयपणामो ॥ ५ ॥

१ पूतपापम् ॥ २ अन्तर्विस्फुरद्वितकः ॥ ३ प्रचुरतरपौरजनगमनसङ्कटीभूतगुरुकराजपथम् ॥

उपशान्त-
प्रक्रमे सुद-
त्तकथा-
नकम् २५ ।
कषाय-
विपाके
रोरस्य
तत्पुत्राणां
च पूर्वभव-
वृत्तगर्भिता
कथा

॥१८६॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१८७॥

विहर्तविज्ञापउंजणाइणा जीवइ । सो य तुह बीयसुएण कयतिपुंडगाइमंडणेण दंसियफडाडोवेण भणिओ—अरे दुडु ! धिडु ! मइरालुद्ध ! मुद्ध ! को तुमं ? किं वा ज्ञाणं ? किं धेयं ? का वा ओली ? कह वा पुप्फाणि ? । इचाइ पुच्छितो भीतो संखुद्धो सो पडिओ से पाएसु, दवावियं भोयणं, ऐयंते य सुवन्नदाणपुव्वयं भणिओ से जोगायरिएण—अहं एत्थ जीवामि मंताइविच्चीए, ता न तुम्हेहिं किं पि वत्तवं ति । एवं च तदुवलद्धधणो सो इममेव अत्तुकरिसाइरूवं अत्थपयं निस्सीकाऊण सवत्थ परिब्भमिओ, उवज्जियं च किंचि दवं । [आ]गतो तुह समीवं, सिद्धं माणप्पहाणं नियवित्तं, पसंसिओ सायरं तुमए, जाओ य एत्थेव से पयसिओ ति ।

तइओ वि तुह सुओ तहाविहं अत्थोवज्जणोवायं किं पि अपेच्छमाणो कवडविरह्यधाउवाइयरूवो धाउवाइयविज्जं सिक्खिऊण विप्पंयारियमुद्धलोगोवलद्धकइवयकणयगदियाणगो इओ ततो भमंतो पत्तो कंपिल्लपुरं, उवविट्ठो एगत्थ हट्ठे । दिट्ठो तत्थ वणिओ धणकणयसमिद्धो । पुच्छिओ सो सपणयं—किं तुम्ह नामं ? ति । तेण भणियं—धणदेवो ति । इयरेण वि कवडसीलयाए जंपियं—ममं पि एयमेव नामं, ता तुमं सव्वहा मह भाउगो सि, पसीयंति य मह लोयणाणि तुह दंसणेण वि, ता काउमिच्छामि किं पि तुज्झोवयारं, अतो समप्पेसु सुवन्नधरणमेगं गदियाणगं वा जेण धाउवायसिद्धीए दुगुणीकाऊण समप्पेमि ति । 'तह' ति गदियाणगमेगंमुवणीयं वणिएणं । दुगुणीकाऊण तमप्पियं तेण । ततो वणिएण काराविओ

१ °तविज्ञा° खं० प्र० ॥ २ परिपाटी ॥ ३ एगन्ते प्र० ॥ ४ आत्मोत्कर्षादिरूपम् ॥ ५ विप्रतारितमुग्धलोकोपलब्धकतिपयकनकगद्याणकः ॥ ६ तव्वणि° खं० प्र० ॥ ७ माषचतुष्कमित्त एको धरणः ॥ ८ °मेवमु° खं० प्र० ॥

सायरं सो भोयणं, समप्पियाणि पुणो वि दस गदियाणगाइं । ताणि वि पुव्वाणीयनियकणगपक्खेवेण भुज्जो दुगुणियाणि तुह सुएण । ततो लोभेण अंधीकतो वणिओ, वीससिओ य बाढं । सपुरकारं समप्पियाइं तेण पंच सय्योइं भुज्जो से सुवन्नस्स । तुह सुएण भणियं—भाउग ! अच्छंतु तुह घरे चिय जाव ओसहसामग्गिं करेमि । इयरेण भणियं—तुह पासट्टियाणं को एयाण दोसो ? । 'एवं होउ' ति पडिवज्जिय तुह सुओ रयणीए घेत्तूण आगओ तुह समीवं । सविसेसं पसंसिओ तुमए, थिरीकतो य एवंविहपरप्पयारणपावट्टाणे ।

चउत्थो वि तुह पुत्तो पउत्तदवोवज्जणविविहोवाओ महालोभाभिभूयत्तणेण जलहिलंधण-नरिंदसेवाइणा पगारेण किं पि अज्जिऊण एगस्स लिगिणो पउररिद्धिणो पवन्नो सिस्सभावं । विणयविच्चीए य आवज्जियं से हिययं, जातो य अहियं वीसासट्टाणं । कहवयदिणावसाणे य तस्स सव्वस्सं गिण्हिऊण मज्झरत्तसमए तुरियतुरियं पलाणो समागओ तुह समीवं । निवेदिंयं च दवजायं नियकिच्चं च । सो वि य उववूहिओ तुमए, पयट्ठो य जहिच्छाए ववहरिउं ।

इय कोह-माण-माया-लोभज्जियरित्थरंजियमणेण । भो थेर ! ते सुया तह कहं पि ठविया तएऽणत्थे ॥ १ ॥

जह ताण न सुमिणे वि हु उप्पज्जइ तव्विवज्जणेऽभिरुई । अवि तेसु बहुपयारं अच्चंतं उज्जया जाया ॥ २ ॥

किंपागतुरुफलं पिव मुहमहुरं तेण संभविय पुट्ठिं । अइकडुयविवागत्तेण ताण ते परिणया पच्छा ॥ ३ ॥

जह कह वि कम्मवसओ अकिच्चकरणे वि अत्थसंपत्ती । विसदिद्धभोयणं पिव तहा वि सा मरणहेउ ति ॥ ४ ॥

१ °याणि अच्चाणि वि तुह खं० प्र० ॥ २ °याणि भु° प्र० ॥

उपशान्त-
प्रक्रमे
सुदत्त-
कथानकम्
२५ ।

॥१८७॥

कषायाणां
विपाकः

देवभद्वरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१८८॥

जइ कह वि बिले हत्थप्पवेसणे रयणमालियालाभो । तह वि हु तहकरखेवे कयाइ भुयगातो मरियवं ॥ ५ ॥
एवं च ते वरागा कोहाइसु गाढवद्धपडिबंधा । रिद्धि पत्ता कम्माणुभावओ कहयवि दिणाणि ॥ ६ ॥
पच्छा मुणियसरूवा पुरमयहर-तलवराइलोगेण । निल्लुणियकन्न-नासा-कर-चरणा भूरिदुक्खत्ता ॥ ७ ॥
अइकलुण-दीणवयणा बहुसो धिकार-तज्जणाभिहया । सयणकयनिंदणा अह कहं पि मरणं समणुपत्ता ॥ ८ ॥
तम्मरणदुक्खअइतिक्वभल्लिभिजंतहिययसव्वस्सो । भो थेर ! तुमं पि मतो निंदिजंतो पुरजणेण ॥ ९ ॥
निंदियनर-निरय-तिरिक्खदुक्खलक्खाइं अणुभविय बहुसो । भो थेर ! एत्थ जम्मे एस तुमं इह पुरे जातो ॥ १० ॥
ते वि य चत्तारि वि तुज्झगरुयपडिबंधरज्जुबद्ध व । उप्पन्ना एवंविहअवच्चभावेण भीमेण ॥ ११ ॥
पँडिजम्मज्जमत्थकसायओ य इण्हि पि तह पयडुंति । पाविंति जह विडंबणमणुचियदुक्कम्मनिम्मायं ॥ १२ ॥
एत्तो व्विय पढमसुतो कूरो आंयंभिरच्छिच्छिच्छोहो । विधिणो चंचलचित्तो पाणिवहम्मि पवत्तो य ॥ १३ ॥
वीतो वि सेलथंभो व नम्मयावज्जिओ परुसभासी । परविक्खेवासत्तो अप्पपसंसी विणयहीणो ॥ १४ ॥
तइया वि हु मायाजणियदोसओ इत्थिभावमणुपत्ता । देहेण सहावेण य कुडिला दिट्ठा य भुयगि व ॥ १५ ॥
एस चउत्थो वि सुओ संतोसविवज्जितो किससरीरो । न कहं पि हु लद्धरई इतो ततो भमणसीलो य ॥ १६ ॥

१ 'मइह' प्र० ॥ २ तम्मरणदुःखातितीक्ष्णभल्लिभिद्यमानहृदयसर्वस्वः ॥ ३ 'ज्जुबंध' द्वय खं० प्र० ॥ ४ प्रतिजन्माभ्यस्तकषायतः ॥ ५ आता-
म्राक्षिविक्षेपः ॥ ६ 'विघृणः' दयावर्जितः ॥ ७ द्वितीयोऽपि ॥ ८ नम्रतावर्जितः ॥ ९, विक्षेपः-निन्दा ॥

तुमं हि एत्तो भवातो सत्तमभवे कुम्मापुरे नयरे चरणानं मज्झे दुग्गो नाम बंभणो अहेसि । ए[ए] य तुज्झ संपयं व
तज्जम्मे वि चत्तारि वि पुत्तत्तणेण उववण्णा, कुसलीकया य समुचियकलासु । सरंते य काले तुच्छत्तणतो अत्थोवज्जणस्स,
अणुप्पायातो खेत्तसस्ससंपयाए, सीयमाणे कुडुंवे तुमए चत्तारि वि पुत्ता वाहरिऊण भणिया—अरे ! कहमियाणि
होयवं ? सबओ पणट्ठो जीवणोवातो त्ति । सुएहिं भणियं—ताय ! वीसत्थो होसु, तहा काहामो जहा अकिलेसेण निवाहो
संपज्जइ त्ति । तए भणियं—जुत्तमेयं तुवभाणं ति ।

ततो पढमपुत्तो गओ अवरगामवासिणो पिउभाउणो पाहुणगो । दिन्नं तेण भोयणं, पुच्छिओ य—किमागमणकारणं ?—
न्ति । सुएण जंपियं—पिउणा भागावसेसमग्गणत्थं पेसिओ म्हि । ततो परुट्ठो इयरो, फरुसं जंपिउं पवत्तो य । उप्पन्नो य
तुह सुयस्स कोवानलो, पयट्ठो असमंजसमुल्लविउं, जातो कोलाहलो, उवट्ठिया जुज्जेणं, कह वि फुट्ठं सिरं तुह सुयस्स ।
घायरुहिरप्पवाहकिलिन्नकाओ बंभणहच्चमुच्चरंतो य पट्ठितो सो रौउलं । भीओ इयरो, महाकट्ठेण नियत्तिओ तुह सुओ ।
दिन्नाणि पंच दम्मसयाणि, खामिऊण विसज्जितो गओ रंजियमणो एसो सघरं । सिट्ठो तुह वुत्तंतो । रंजितो बाढं तुमं,
'वच्छ ! साहु साहु विहियं' ति पसंसितो । तहपसंसणे य सुट्ठुयरमारुढो एस कोहपारोहे, असमंजसुल्लाव-उदरविदारणु-
गिरणाइणा य भेसियजणेहिंतो अत्थोवज्जणं काउमाढत्तो ।

वीओ य सुओ सहाइसामग्गि काऊण गतो कुसत्थलपुरं । दिट्ठो य तहिं भूइलो नाम जोगायरिओ लोयपुज्जो तहा-

१ 'रणं' ? ति प्र० ॥ २ घातरुधिरप्रवाहक्लिन्नकायः ब्राह्मणहत्यामुचरन् ॥ ३ 'वातोहकिं' प्र० । —प्रपातौघक्लिन्न- ॥ ४ राजकुलम् ॥
३२

उपशान्त-
प्रक्रमे
सुदत्त-
कथानकम्
२५ ।

॥१८८॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो।
॥१८९॥

कोहे पाउब्भूए चित्तेजा ही ! इमो महापावो । सवंगजणियदाहो वइरपबंधाण बंधू य ॥ १ ॥
संपराणुदेगकरो सुगइपुरीगोउरग्गलादंडो । ते धन्ना कयपुन्ना जेहिं इमो वज्जिओ दूरं ॥ २ ॥
माणे वि इमं भावेज्ज पेच्छ एयस्स दारुणं रूवं । जं एतेणोवहया नमंति पूइंति न गुरुं पि ॥ ३ ॥
सुय-सीलविलयहेऊ तिवग्गसंपत्तिनिम्महणकेऊ । दुम्मइ-कलहालाणो ही ही ! माणो दुहामाणो ॥ ४ ॥
उदयगयाए मायाए भावियवं इमं हि ही ! पावा । विस्सासविणासयरी लोयम्मि लहुत्तजणणी य ॥ ५ ॥
विबुहजणनिंदणिजा अणुसरणिजा य नीयलोयाणं । ते धन्ना जेहिं इमा समुज्झया सुगइनिम्महणी ॥ ६ ॥
लोहे वि विभावेजा तवसगाणं पए पएऽणत्थं । लाभे वि असंतोसं चोरिकाईपसंगं च ॥ ७ ॥
दविणज्जण-रक्खण-वड्डणाहिं बाढं सरीरसंतावं । परिभोगे वि य दुक्खं तविरयाणं च परमसुहं ॥ ८ ॥
एवं कसायपडिवक्खभावणाभावणे[ण] पडिसमयं । तह किंचं जह तेसिं न कयाइ वि होज अवगासो ॥ ९ ॥
एवं निसामिऊणं खेमो खेमं परं समीहंतो । दिक्खं जिणंपामूले पडिवन्नो तिवसद्वाए ॥ १० ॥

सुदत्तो वि पडिवज्जिऊण जिणधम्मं कसायपडिवक्खभावणं च गतो नियघरं, पयट्ठिउमारद्धो य समुच्चियकरणेसु ।
अन्नया य पिउणा तज्जितो एसो—अरे सुदत्त ! साहु व अदंसियकोववियारो कम्मयराणं पि हीलापयं भविस्ससि,
घरजणेण वि अवगणिज्जिहसि, किं वा न सुयं तुमए ?—

१ स्वपरयोरुद्देगकरः सुगतिपुरीगोपुरार्गलादण्डः ॥ २ जिनपादमूले ॥

उपशान्त-
प्रक्रमे
सुदत्त-
कथानकम्
२५ ।
कषाय-
विजय-
भावना

॥१८९॥

जे भइजाइणो हुंति हत्थिणो सुप्पसंतवावारा । ते' अवियाणेहिं फुडं वाहिजंतीह जवसाई ॥ १ ॥
जे पुण दुट्ठा करिणो हणंति भंजंति जंति य जहिच्छं । ते गिजंति पहाणा कीरइ पूया य तेसिं च ॥ २ ॥
ता वच्छ ! एस कालो न पसंताणं न साहुचेट्ठाणं । जलनिहिणो वि हु उवरिं ठंति तरंगा तले मणिणो ॥ ३ ॥
सुदत्तेण जंपियं—ताय ! होउ किं पि, कडुयविवागो खु कसायपरिणामो, कहं मुणियतव्विवागो असमंजसायरणेण
तुच्छजीवियकए पउरपारभवियकिलेसायासभायणमप्पाणं करेमि ? त्ति । पिउणा भणियं—जं रोयइ तं कुणसु त्ति ।
एगया य जायं अवरिसणं, पीडिओ लोगो, दुत्थावत्थमणुपत्ता पागयनरा पयट्ठा चोरकिच्चेसु, सचमकारो अप्परक्ख-
णत्थं सावहाणत्तं पवन्नो इड्ढिपत्तो लोगो । एवं च कत्थइ ओगासमलभमाणा जहिच्छासोविरजामरक्खगं, इतो ततो विप्पइ-
न्नगिहवक्खरं, असंघडियनिबिडकवाडसंपुडं पविट्ठा तकरा सुदत्तमंदिरं । लूडियं सवस्सं, सिरोवरिडुवियपोट्टला य निग्गया
घराओ, कम्मजोगेण नीहरंता पत्ता आरक्खिगेहिं, ससरंभं संभासिया—अरे ! के तुब्भे ? किं वा पोडुलएसु ? । इमं सोच्चा संखुद्धा
तकरा, पमुक्कपोट्टलया य पलाइउमारद्धा । उच्छलिओ तो कोलाहलो, उट्ठिओ सुदत्तो । पंचमिजाणियं च तेण तं सवं नीयं
नियघरे । चोरा वि के वि तव्वेलेमव विणासिया, के वि बंधिऊण खेत्ता तलवरेहिं गोत्तीए । 'न धणहाणी जाय' त्ति
सैलहितो सुदत्तो लोगेणं । 'अहो ! खंतिमूलस्स जिणधम्मस्स माहप्पं' ति सविसेसं उज्जुत्तो जातो धम्मकिच्चेसु ।

१ तेऽवि° खं० । ते उ वि° प्र० । ते अविज्ञायकैः ॥ २ यथेच्छास्वपनशीलयामरक्षकम् इतस्ततो विप्रकीर्णगृहोपस्करम् ॥ ३ प्रत्यभिज्ञाय ॥
४ कारागारे इत्यर्थः ॥ ५ श्लाघितः ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१९०॥

अन्नया य कुडुंबकिचेसु ठविऊण कणिट्टभायरं पवइतो एसो । अहिगयसुत्तथो य विहरंतो गामाणुगामं गओ कलंबुया-
भिहाणं सन्निवेसं । तहिं च गामवहिया काउस्सग्गट्ठिओ दिट्ठो य तेहिं पुंवुत्ततकरमयसेसेहिं, पच्चभिजाणितो य । तओ
'एयकओ पुव्वकालिओऽणत्थो' त्ति संकंतेहिं अणेगप्पयारं पारद्धो सो उवसग्गिउं । सम्ममहियासमाणो य चित्तिउं पवत्तो—

जिणवयणरहस्सं पसमसारमुवलक्खिऊण मा जीव ! । काहिसि पओसमेएसु बालिसेसुं हणंतेसु ॥ १ ॥
केत्तियमेत्तं एयं अज्ज वि ? सिरिअज्जखंदगमुणीहिं । जंततणुपीलणं पि हु दुविसहं सम्ममहिसहियं ॥ २ ॥
सव्वाणुभूइपमुहेहिं समणसीहेहिं जियकसाएहिं । गोसालगऽग्गिजैलिएहिं तिक्खियं तिक्खदुक्खं पि ॥ ३ ॥
जइ पुव्वभवजियदुक्कडाण सोढुं विवागमरिहंति । अरहंता वि हु विहुरत्तणं तुमं भयसि ता कीस ? ॥ ४ ॥
इय निम्मललेसाजलपक्खालियसयलकलिलकालुस्सो । मरिऊण सो महप्पा सव्वट्ठे सुरवरो जाओ ॥ ५ ॥
इय उवसंताण सुहं इह-परभवसंभवं पि भाविंते । को निक्कसाययाए सम्मं न ठवेज्ज अप्पाणं ? ॥ ६ ॥
ताव गुणा ताव मई ताव जए भमइ निम्मला किच्ची । ताव य गुरु व देवो व नूण पूइज्ज जणेण ॥ ७ ॥
जाव न कसायकालुस्सदूसणं कह वि पाउणइ पाणी । अह तं पि कह वि पत्तो होइ लहू ता तणातो वि ॥ ८ ॥
किं बहुणा भणिणं ? उवसमविहलाण निप्फलो धम्मो । ता सव्वपयारेणं कसायविजयाय जइयवं ॥ ९ ॥ अपि च—

१ पूर्वोक्ततस्करमृतशेषैः ॥ २ गोशालकाग्निज्वलितैः ॥ ३ 'जणिणं' ख० प्र० ॥ ४ अरिहं प्र० ॥

इय कोह-माण-माया-लोभा सक्खं व पयडियसरूवा । ते तुज्झमप्पणो वि य दुहावहा सेसगाणं पि ॥ १७ ॥
संसग्गिसंभवे वि हु एएसिं ज्झत्ति विमलसीलो वि । उज्झियनिययववत्थो किं तमकिच्चं न जं कुणइ ? ॥ १८ ॥
ता थेरपुरिस ! तप्पच्चयं इमं अणुमईभवं तह य । दुक्कम्मविलसियं सहसु कीस संतप्पसे बाढं ? ॥ १९ ॥
एवं तिहुयणदिवायरेण भगवया जिणेण भणिणं सो थेरो जाईसरणपच्चक्खीभूयपुव्वाणुभूयभावो भाविऊण भवविरूवयं
वयपडिवत्तिकाउमसमत्थो सम्मइंसणपडिवत्तिसारमगारधम्मं पडिवन्नो । तप्पुत्ता पुण अईतोदिन्नकसायकालुस्सपणइविवेया
पुव्वमग्गमेव ओइन्न त्ति ॥ २० ॥

एत्थंतरे निसांमियथेरकुडुंबवित्तंताणुसारविमरिसियमित्तमाणुसदोसविसेसेण जंपियं सुदत्तेण—भो मित्त ! परिभावियं
तुमए एत्थ किं पि ? । खेमेण भणियं—सामन्नेण किं पि परिभावियं, न विसेसओ । ततो सुदत्तेण सिट्ठो भावत्थो,
जहा—भइ ! तुमए थेरेण व कसायाणुमइभावेण एवंविहकम्ममज्जियं संभाविज्जइ । खेमेण भणियं—एवमेयं, परं 'कह-
मियाणिं इमातो धोरधरजणजणियदोसपासाओ मोक्खो होहि ?' त्ति एसं तेलोक्कचक्खू सक्खा आपुच्छिउं जुत्तो, जेण
तदाइट्ठाणुट्ठाणनिट्ठा पवट्ठामो त्ति । 'एवं होउ' त्ति दोहिं वि पणमिऊण सामी भणिओ—भयवं ! कहमियाणिं एवंविह-
पावकसायदुविलसियातो मोक्खो ? त्ति । भगवया जंपियं—तविरुद्धाणुट्ठाणाओ, नऽन्नहा, तं च एवं—

१ उज्झितनिजकव्यवस्थः ॥ २ अतीवोदीर्घकषायकालुष्यप्रणष्टविवेकाः ॥ ३ अवतीर्णाः ॥ ४ निशमितस्थविरकुटुम्बवृत्तान्तानुसारविमृष्टमित्रमानुष-
दोषविशेषेण ॥ ५ 'स तिलो' प्र० ॥ ६ तदादिष्टानुष्ठाननिष्ठाः ॥

उपशान्त-
प्रक्रमे
सुदत्त-
कथानकम्
२५ ।
कषाय-
विजय-
भावना

॥१९०॥

देवभद्रसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१९१॥

बहुसत्थपाठगा वि हु नीसेसकलाकलावनिउणा वि । दक्खा न हुंति जइ ता हीलापयविं पवजंति ॥ ४ ॥
संत्थत्थअपरिहत्थो वि तुच्छजाणो वि हीणपयई वि । दक्खत्तगुणग्घविओ पूइजइ निवसभासुं पि ॥ ५ ॥
एत्तो चिय जाइ-कुलाइगुणजुयाणं पि वारियं समए । पवजाए दाणं अचंतं करणजड्डाणं ॥ ६ ॥
पडिलेहणाइकिच्चं मुणमाणा वि हु ण जेण ते काउं । सम्मं तरंति धम्मत्थिणो वि थूरयरकिरियत्ता ॥ ७ ॥
इय सक्खं चिय दक्खा पुरिसा परमं सिरिं पवजंति । इह लोए चिय सुरसेहरो व परदेसवत्ती वि ॥ ८ ॥
तहाहि—अत्थि एत्थेव भारहे वासे कुसट्ठाविसए निच्चपयट्टनट्टविहिविहियपहियपरितोसं असेसदेससविसेससमिद्धि-
समुदयपत्तपचित्तपुरिसप्पवैरविराइयं रायपुरं नाम नयरं । तं च पुन्न-पयावाइगुणेहिं पालेइ पणमंतसीमालभूवालमउलि-
मणिकिरणालीजलपडलपक्खालियपायवीढो असमसाहसावज्जियवैज्जहरो हरिसेणो नाम राया । असेसंतेउरीतिलयभूया
विजयवई नाम महादेवी । उत्तरोत्तरकलाकोसल्लसमलंकिया य जयदेव-देवधर-धरणिंधर-सुरसेहराइणो पुत्ता । मंतिणो
य सुमइ-वामदेवप्पमुहा । तेसु य निहितरज्जकज्जचित्ताभरो सो राया तिवग्गसंपाडणपरमं सुहमुवभुंजइ ।

[अन्नया] जाया य पच्छिमरयणीए सुहपसुत्तस्स तस्स राइणो चिंता—एच्चिरं हि कालमविकलं लीलाए चिय करकिसलय-
ट्टियं वलयं व धरियं धरणिवलयं, पइट्टियं चउदिसिनिउंजेसु नीहार-हारधवलं जसपडलं, कुसुममालिय व नरवइसिरेसु संकामिया

१ शास्त्रार्थानिपुणोऽपि तुच्छज्ञानोऽपि हीनप्रकृतिरपि । दक्षत्वगुणपूर्णः पूज्यते नृपसभास्त्वपि ॥ २ नित्यप्रवृत्तनाव्यविधिविहितपथिकपरितोषम् अशेष-
देशसविशेषसमृद्धिसमुदयप्राप्तपवित्रपुरुषप्रवरविरागराजितम् ॥ ३ 'वरविरायराइयं राय' खं० ॥ ४ वज्रधरः—इन्द्रः ॥ ५ 'वजयधरणि' खं० ॥

निव्विसंकं आणा, पणामियं च नियविभवाणुरुवमणिंवारियप्पसरं [सरं]तदीणाईणं धणं, रेहामित्तं पि नाइकंता चिरपुरिसमज्जाया,
नेव समइरेगदंड-करभराइणा थेवं पि उवइवितो जणो । एत्तो उत्तरं च जराजजरिए मह सरीरे मंदीभूए य आणा-इस्सरिया-
इसारे रज्जवावारे किमिमे करिस्संति कुमारा ? कइं वा पुंनपुरिसट्ठिईमणुयत्तिस्संति ? को वा एएहिंतो परमपयरिसपत्तकलाकोस-
ल्लाइभावो ? त्ति । जइ सम्मं मूले चिय सुविवेचियं इमं होइ ता सविसेसोवलद्वपुरिसारोवियरज्जभरस्स मह उभयलोगसफल-
जीवियसंपाडणेण समीहियं किं न सिज्झइ ? त्ति । ता पच्चूसे मंतिजणेण सह विमरिसिऊण, सयलकुमारपरिक्खं च काऊण
तदुच्चियमायरामि—त्ति विभाविरस्स ताडियं पडुपडह-ज्झल्लरीज्झंकारुम्मिस्सपउरभेरीभंकारभासुरं पाभाइयं मंगलतूरं ।

कमेण य पभाया रयणी, समुग्गतो दिवायरो । कयपाभाइयकिच्चो य निसन्नो अत्थाणमंडवे मेइणीवई । निविट्ठं
समुच्चियट्टाणे मंति-सामंतमंडलं । खणमेकं चितियरज्जकज्जो य विसज्जियसेवगवग्गो कइवयपहाणमंतिपरिवुडो एगंते रयणि-
परिभावियं निययाभिप्पायं मंतीण कहिउं पवत्तो । तेहिं वि विमलमइकोसल्लावगयकायवविभागेहिं समुल्लवियं—देव !
जुत्तमेयं, एवं कीरउ त्ति । ततो वाहराविया कुमारा, वागरिया य—अरे वच्छा ! दंसेह एच्चिरकालपरिकलियकलापरिह-
त्थयं ति । 'जं ताओ आणवेइ' त्ति भणिऊण जयदेवपमोक्खकुमारेहिं पारद्धा दंसिउं चित्त-पत्तच्छेय-निजुद्धाइणो कलाविसेसा ।

समकालं पढियाण वि एगज्झावगविइन्नविजाण । जाणियसत्थत्थाण वि पुणरुत्तकयस्समाणं पि ॥ १ ॥

१ अनिरं वारितप्रसरं सरहीनादीनाम् ॥ २ पूर्वपुरुषस्थितिं अनुवर्त्तयिष्यन्ति ? को वा 'एतेभ्यः' एतेषु परमप्रकर्षप्राप्तकलाकौशलादिभावः ॥ ३ परिहृत्थयं—
निपुणताम् ॥ ४ एकाध्यापकवित्तीर्णविद्यानाम् । ज्ञातशास्त्रार्थानामपि (ज्ञातशास्त्राणामपि) पुनरुक्तकृतश्रमाणांमपि ॥

दक्षत्वे
सुरशेखर-
राजपुत्र-
कथानकम्
२६ ।

॥१९१॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१९२॥

रायसुयाण ससत्तीए दंसिराणं पि पत्तछेजाइं । सुरसेहरस्स दक्खत्तपयसिओ असरिसो कोइ ॥ २ ॥
जेत्तियमेत्तं सवे चित्तालिहणाइयं किर कुमारा । कुवन्ति तेत्तियं एकगो वि सुरसेहरो कुणइ ॥ ३ ॥
अह उवलक्खियदक्खत्तणऽक्खत्तसविसेससिणिद्धचक्खुणा पलोइतो मंतीहिं सुरसेहरो । राइणा वि चित्तम्भंतरुच्छलिय-
परमपमोएण वि कयागारसंवरेण ईसि अन्नववएसेण एसो । सत्तायरं पसंसिया य जयदेवाइणो कुमारा, न किंचि संलत्तो
सुरसेहरो । [ततो] विलक्खीहूओ सो मणम्मि, मणागममरिसितो य । दावियतंबोला य कुमारा गया जहागयं । मंतीहिं
भणियं—देव ! अति हि नाम दक्खत्तणगुणेण सेसकुमारेहिंतो अइसइज्जइ सुरसेहरो । राइणा जंपियं—एवमेयं, केवलं अज्ज
वि धणुवेयविसए परिक्खियहो एसो । पडिस्सुयमिमं मंतीहिं । अवरवासरे य पुणो वाहराविया सवे कुमारा भणिया—अरे !
पयडेह नियनियकोदंडदंडवेयवियद्धिमं ति । 'तह' ति पडिवन्ननरिंदाएसा रायसुया पयट्ठा धणुदंडारोवणाईसु । नवरं—
तडडंतअडणिकोडिं निविडकरुकरिसितो गुणो चडइ । सज्जियसरासणाणं जा नऽज्ज वि सेसकुमाराण ॥ १ ॥
ता वलइय-संधिय-कड्डिउग्गकोदंडजंतनिप्पिडितो । लक्खं पडुच्च पत्तो कुमारसुरसेहरस्स सरो ॥ २ ॥
एकेकं जाव सरं खिवन्ति कुमारा सरासणेहिंतो । ताव सुरसेहरो हरिसितो व सरधोरणिं मुयइ ॥ ३ ॥
एकेकं सरलक्खं जा न वि विंधंति सेसरायसुया । ता सुरसेहरकुमरो विंधइ सत्तऽट्ठ लक्खाइं ॥ ४ ॥
दक्खत्तणं धणुम्मि व सेसेसु वि पहरणेसु पेच्छंतो । सुरसेहरस्स राया परं मणे वहइ परितोसं ॥ ५ ॥

१ उपलक्षितदक्षत्वाक्षिसविशेषस्निग्धचक्षुषा ॥ २ अतिशीयते ॥ ३ सज्जियं^० खं० ॥

दक्षत्वे
सुरशेखर-
राजपुत्र-
कथानकम्
२६ ।

॥१९२॥

यद्वच्छमीदलपुटै रसकूपिकायाः, कोटीप्रवेधकरसं कणशो विगृह्य ।
निर्व्यग्रधीः प्रचुरकालमखिन्नकायः, पात्रं सुदुर्भरमपि प्रपिपतिं कश्चित् ॥ १ ॥
पश्चात् कथञ्चन भवत्कुविकल्पयोगात्, तं स्वर्गपत्रपुटकैर्ह्रदिति प्रजह्यात् ।
वर्षायुतार्जितमपि क्षणमात्रकेण, तद्वत् कषायकलुषः सुकृतं विहन्ति ॥ २ ॥
यद्वत् कषायवति वाससि रङ्गयोगः, तैलोपलेपिनि वपुष्यपि पांशुपूरः ।
नैर्मल्यभाजि मुकुरे प्रतिबिम्बभावस्तद्वत् कषायिणि शरीरिणि पापलेपः ॥ ३ ॥
सर्वङ्गषोल्बणकषायकृशानुतीव्रसन्तापसम्पदुपशान्तिसुनिर्वृतात्मा ।
संसारवेश्मनि वसन्नपि मुक्तिसौख्यसख्यश्रियं समधिगच्छति नात्र चित्रम् ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे उपशान्तप्रक्रमे सुदत्तकथानकं समाप्तम् ॥ २५ ॥

सिक्खाण गुणाण य हुंति भायणं पाउणंति मोक्खं पि । दक्ख चिय पुरिसा तो भणामि दक्खस्सरुवमहं ॥ १ ॥
जो कम्म-सिप्पं-वणियाइएसु समतोच्चियप्पवित्तिसु य । अक्खेवेण पयट्ठइ साहइ किंचं च सो दक्खो ॥ २ ॥
कयकरणो वा दक्खो आगारिगियपमुक्खहेऊहिं । जो वा पैरचित्तविऊ तं पि हु अक्खंति दक्खमिह ॥ ३ ॥

१ यः कर्मशिल्पवाणिज्यादिकेषु समयोचितप्रवृत्तिषु च ॥ २ °प्पविणया° खं० प्र० ॥ ३ परिचित्तं^० खं० प्र० । परचित्तवित् ॥

उपशा-
न्तानुप-
शान्तयोः
फलम्

दक्षत्वस्य
स्वरूपम्

देवभद्रसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो॥

॥१९३॥

संसयतुलाए नियजीवियवमोरोवियं पयडुंता । हच्छं लच्छि करकमलकोडरं निति सप्पुरिसा ॥ २ ॥
करिणो केसरिणो वि य भयावहा ताव नूण भासंति । जाव न विफुरइ अन्नन्नविक्रिमं वीरियं हियए ॥ ३ ॥
इय गुरुहिययावडुंभनिम्भरं तं पैयंपिरं दडुं । लज्जामिलंतनयणा झमकिया ज्ञप्ति रायसुया ॥ ४ ॥

‘किं वा निबिडवीडाविच्छायत्तणमुवणीएहिं इमेहिं वरागेहिं ?’ ति विभाविय गाढनिबद्धकंडिल्लदुक्कलंचलो, सुसंजमि-
यकेसपासो, कुंडलीकयावरिछं करपल्लवेण धरितो सुरसेहरो पधावितो करि पडुच्च वेगेण । दिट्ठो य सो कयहकापोकारो
सरोसंउच्छिविच्छोहेण ताविच्छपुप्फगुच्छाणुरुवमयगंधिणा हत्थिणा । ततो उल्लालियपयंड-चडुलसुंडादंडो सो वेगेण जमो
व धावितो कुमराभिमुहं । अवि य—

कालोयहिणा खरपलयपवणउच्छालिउं व कल्लोलो । उंभवियअग्गहत्थो तमोत्थरंतो सहइ हत्थी ॥ १ ॥
अइगरुयकोवसरंभनिम्भरं धाविरो वि मत्तकरी । अमुणियकमसंचारो वियरइ दुक्कम्मनिचउ व ॥ २ ॥
बहुवेगभमणसंते य तम्मि कुमरेण अप्पणो वत्थं । कुंडलियं तयभिमुहं पक्खित्तमखुद्धचित्तेण ॥ ३ ॥
हत्थी वि य तक्कोवं निज्जविउं जाव तत्थ वत्थम्मि । उंन्नामियग्गकातो बाढं परिणमिउमारद्वो ॥ ४ ॥

१ आरोप्य प्रवर्तमानाः शीघ्रं लक्ष्मीम् ॥ २ अन्यान्यविक्रमम् ॥ ३ प्रजल्पनशीलम् ॥ ४-कटिवस्त्रदुकुलाञ्चलः ॥ ५ कुण्डलीकृतोपरितनवस्त्रम् ॥
६ ‘सच्छवि’ खं० । सरोषाक्षिविक्षेपेण तापिच्छपुष्पगुच्छानुरूपमदगन्धिना । तापिच्छः-तमालवृक्षः ॥ ७ उल्लालिं खं० प्र० ॥ ८ ‘लिय व कं’ प्र० ॥
९ ऊर्ध्वाकृताग्रहस्तः तम् आक्रममाणो राजते हस्ती ॥ १० बहुवेगभ्रमणश्रान्ते ॥ ११ कुण्डलयित्वा ॥ १२ उन्नामिताग्रकायः ॥

ताव अइदक्खयाए कुमरो खंधम्मि से समारुढो । गाइउमारद्वो वेणुविजइणा सुंदरसरेण ॥ ५ ॥
गारुडमंतुचारो व कन्नविवरं अहिस्स व गयस्स । गेयसरो पविसंतो दप्पविसं से पणासेइ ॥ ६ ॥

अह समुवल्लसामावियसरूवे सयमेवाऽऽलाणसालासमीवमणुपत्ते जयकरिम्मि निबिडखंधनिबद्धासणं रायसुयमवल्लोइऊण
पुच्छियं राइणा—को एस कुमारो ? ति । सेवगजणेण भणियं—देव ! तुम्हपायपउमोवजीवीण चीण-हूण-कलिग-बंगराय-
सुयाइण मज्झातो न ताव एसो, अतो देसंतरिओ व संभाविजइ, दक्खत्तणाइगुणेण य विसिद्धकुलुम्भवो व लक्खिजइ ति ।
तओ वाहराविओ सुरसेहरो राइणा, दवावियं किं पि आसणं । ‘गउरवविरहियं’ ति न उवविट्ठो रायसुतो । ‘गरुयरायकुल-
संभवो’ ति निच्छिऊण य रत्ता सायरं उववेसितो समीवसिंहासणे, आपुच्छिओ य—वच्छ ! कत्तो आगओ सि ? के वा
अम्मा-पियरो ? किं वा कुलं ? कत्तो वा कलासु दक्खत्तणं ? ति । सुरसेहरेण जंपियं—महाराय ! वइदेसियसरूवे पच्च-
क्खमुवल्लक्खिजमाणे सेससविकत्थणावित्थरो विडंबणामित्तो चेव पडिहाइ । राइणा जंपियं—वच्छ ! मा एवं उल्लवसु,
दिस्समाणमणहरमाहप्पेसु वि रयणाइसु आगराइपुच्छा छेयजणस्स वि सुप्पसिद्धा चेव, ता किं तुममित्थमत्थाणे चिय
किलिस्ससि ? । सुरसेहरेण जंपियं—

सुयस्स सीलस्स कुलस्स अप्पणो, सयं सरूवं पकहेइ जो नरो ।

न सोहए तस्स तमिंदुसुंदरं, सचामरं छत्तमिवऽप्पणो ढियं (?) ॥ १ ॥

१ शेषस्वविकत्थनविस्तरः ॥ २ दिप्पमां खं० ॥

दक्षत्वे
सुरसेखर-
राजपुत्र-
कथानकम्
२६ ।

॥१९३॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।
॥१९४॥

वरं हि मूयत्तणमेव सवहा, अमाणुसाए अडवीए वा ठिई ।

न जत्थ थेवं पि हु अप्पणो कहापवंचचिताए मणो पयडुदि ॥ २ ॥

अह निच्छियतयभिप्पाएण पुहईवइणा भणिया निययसेवगा—अरे ! सम्मं पेहेह, इमिणा सह कोइ सहाई आगतो न व ?
त्ति । समीवोवगएण जंपियं भीमेण—देव ! एसो हं एयस्स रायसुयस्स नाममित्तेण सहाई, परमत्थतो पुण पुव्वजम्मसमु-
वज्जियसुकयसंभारो चेव एयस्स महाणुभावस्स सहाइ त्ति । राइणा भणियं—एवमेयं, तहावि ममोवरोहेण कहेसु—अलंकिय-
कयरगोत्तो किमभिहाणभूवइसुओ एसो ? त्ति । ततो भीमेण सिद्धो सबो से वुत्तंतो । परितुद्धो राया । सवायरमालिगिऊण सुर-
सेहरो आरोविओ उच्छंगे, भणितो य—वच्छ ! किमेवं सरूवमेत्तकहणे वि अप्पपसंसादोसमुप्पाएसि ? त्ति । परोप्परपणय-
प्पहाणुल्लावेण खणमेकं विगमिऊण उट्टिया भोयणकरणत्थं । भोयणावसाणे य वाहराविऊण संवच्छरियं कतो पाणिग्गहण-
लग्गविणिच्छओ । पडणीकयं विवाहोवगरणं राइणा, समुच्चियसमए य सप्पणयं अमच्चमुहेण भणाविओ सुरसेहरो, जहा—
ललियसुंदरी नाम रत्तो धूया नेमित्तिएण आइट्ठा—‘जो पट्टहत्थि अवहत्थियालाणखंभं अवगन्नियारोहगवग्गं निरग्गलं
वियरंतं दक्खत्तणेण आरुहिऊण आलाणट्ठाणे आणेही सो इमीए पाणिग्गाहो भविस्सइ’ त्ति, एयप्पओयणप्पसाहणत्थं च
पढमयरमेवाणेगे उवाहरिया रायसुया, न य तेहिंतो केणइ किं पि पत्थुयत्थे सिद्धं, तुमए य भो रायसुय ! करिवरं विणयं-
तेण सयमेव उवज्जिया एसा रायसुया, ता संपयं पउमे पउमं व तुमम्मि निसीयउ, अणुरूवपइसंपत्तीए सहलीकरेउ य नियं-

१°तो निव खं० ॥ २°उमो व खं० प्र० । पदो ‘पद्मा इव’ लक्ष्मीरिव ॥ ३ निजनिर्माणम् इयमिति ॥

तह वि हु अवायभीतो ताण पुरो नेव तं पसंसेइ । हरिसेणमहीनाहो अहो ! अलक्खा महापुरिसा ॥ ६ ॥

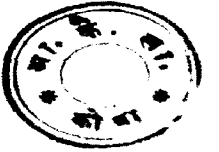
हरिसट्ठाणे रुट्ठा कोवट्ठाणे य दरिसियप्पणया । नैजंति कहं गरुया रुट्ठा तुट्ठा व इयरेहिं ? ॥ ७ ॥

अह अदिन्नसाहुकारो सुरसेहरो सेसरायसुया य कयसकारा गया जहागयं । पत्थावे य दिन्ना नरिंदेण पत्तेयं कुमाराणु-
श्रुत्ती । सुरसेहरो वि अणुवलद्धतहाविहगामाइपसायत्तणेण अप्पाणं परिभूयं मन्नंतो रयणीए नीहरिओ नयराओ भीमा-
भिहाणेण एगेण सहाइणा समं । कमेण य वचंतो संपत्तो लच्छीविलासविच्छड्डुरिछे कमलसंडे व कमलसंडपुरे नयरम्मि
पविट्ठो नयरम्मज्झम्मि । एत्थंतरम्मि तन्नयरसामिणो कत्तविरियराइणो गंधहत्थी कैरप्पहारजञ्जरियालाणखंभो जहिच्छा-
विहारमुंसुमूरियपेक्खगजणो अकालकुवियकयंतविब्भमो निरंकुसं सवत्थ वियरिउं पवत्तो । ‘तं च जो किर अंकुसपहारम-
कुणंतो आलाणथंभदेसमाऽऽणेही तस्स राया दुहियरं दाहि’ त्ति पणविसेसनिसामणुप्पन्नामरिसा बहवो खत्तियकुमारा गंध-
वाइकलाविसेसविन्नाणगव्वुदुरा करिवरखलणत्थमुवट्टिया । अह तं रायधूयापयाणपणपहाणं तहाविहवुत्तंतं जणमुहातो
सुरसेहररायसुओ निसामिऊण गओ कुंजराभिमुहं । दिट्ठा य पुरतो पिट्ठतो पासओ य रविं व तिमिरुक्केरा, केसरिं व कुरंग-
वग्गा, दूरगया गयवरमुवसप्पमाणा णेगरायसुया । ततो ईसिर्पहसिरेण भणिया ते सुरसेहरकुमारेण—

किं दूरगया अच्छह ? आरुहह न जं गयस्स खंधम्मि । जीवियनिरविव्खाणं कज्जाणं होइ निप्फत्ती ॥ १ ॥

१ अलक्ष्याः ॥ २ ज्ञायन्ते ॥ ३ कमलषण्डपक्षे लक्ष्मीदेव्या विलासैर्व्याप्ते, नगरपक्षे पुनः ऋद्धिजनितैर्विलासैरित्यर्थः ॥ ४ करः—शुष्कादण्डः ॥
५ मुसुमूरिय—भञ्जित ॥ ६ प्रतिज्ञाविशेषश्रवणजाताभिलाषा इत्यर्थः ॥ ७ ‘तिमिरोत्कराः’—अन्धकारसमूहाः ॥ ८ ईषत्प्रहसनशीलेन ॥

दक्षत्वे
सुरशेखर-
राजपुत्र-
कथानकम्
२६ ।

॥१९४॥

महापुरुष-
त्वम् ॥

देवभद्ररि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥१९५॥

आणत्तो अवराजिओ, माराविया य घायगा, 'जीवियदायगो' ति सवायरं पूहतो सुरसेहरो, पणामियं च नियरजं ।
तं च अणिच्छंतो पाएसु पडिऊण रायसुओ विन्नविउं पवत्तो—देव ! ममोवरि पसायं कुणमाणा खमह अवराजिय-
स्स अवराहमिममेकं, अजाणो कखु एसो, कहमन्नहा देवाण वि दुल्लहाणं देवपायाणमणिद्वं काउं ववसेज्जा ? एयाणं पि
घायगाणं देउ देवो अभयदाणं नियदुक्कयहयाण कीडप्पायाणं, किमिमिणा मयमारणेण ? । 'तह' ति पडिवन्नं रत्ता, नियत्तिओ
अवराह्यरायपुत्तो । 'अहो ! महापुरिसया, अहो ! निरीहत्तणं, अहो ! परोवयारि' ति वित्थरिओ सबत्थ सुरसेहरस्स
साहुवाओ । अवरवासरे य राया वेरग्गोवगतो चित्तिउं पवत्तो—

हा धी ! निरत्थयं मुद्धबुद्धिणो पुत्तसंतइनिमित्तं । सुहि-सयण-मेत्तहेउं च कह कयत्थिति अप्पाणं ? ॥ १ ॥
न मुणंति सकज्जणुरागिणं इमं सबमेव थेवे वि । कज्जविसंवायम्मि विसंवयंतं सपन्नं व ॥ २ ॥
एकपए चिय एत्थं पैल्लत्थियसव्वपुवउवयरियं । वट्टंते वि कुट्टंवे डुंवि व विडंबणा मोहो ॥ ३ ॥
धण-सयण-जाय-जोवण-विसयव्वासंगदसियमणस्स । हा हा ! निरत्थओ कह मह कालो वोलिओ दूरं ? ॥ ४ ॥
अज्ज वि एत्थेव चिरं अणुरज्जंतोऽहमुज्झियविवेगो । धम्मसहाई हुंतो जइ एस सुओ न एवं मे ॥ ५ ॥
ता दोसो वि गुणत्तेण परिणओ पुत्तसंतिओ इण्हि । उज्झियरज्जो सज्जो वणवासं चिय पवज्जामि ॥ ६ ॥

१ मृतमारणेन ॥ २ 'सपत्नमिव' शत्रुमिव ॥ ३ पर्यस्तितसर्वपूर्वोपकृतम् ॥ ४ 'जीय' प्र० । धनस्वजनजायायौवनविषयव्यासङ्गद्वेषितमनसः ॥
५ सद्यः ॥

एवं विभाविऊणं ठविउं सुरसेहरं अणिच्छंतं । कह कह वि नियपयम्मि पडिवन्नो तावसाण वयं ॥ ७ ॥
एवं च सुरसेहरो ससुरसमप्पियरज्जो रज्जुनद्धो व पुवपुरिसप्पवाहेण जाव वसुंधरं पालेइ ताव पिउणो पहाणपुरिसा
समागया, पत्थावे सिद्धं च तेहिं, जहा—देवस्स हरिस्सेणस्स वणवासोवगयकत्तविरियमहारायरिसिणो वित्तंतं निसामिऊण
तुट्ठा मववासवासणा, बुच्छिन्ना विसयवंच्छा, विहडियं पेमनिगडं, उल्लसियं जीवविरियं; तुह समप्पियरज्जभरो य संपयमेव
समीहइ सबविरइ, ता कुणह संवाहं, दवावेह पत्थाणढकं, सज्जावेह वाहणगणं ति । ततो 'तह' ति पडिसुणिऊण तद्वयणं,
नियरायपए पइडिऊण अवराजियं अक्खंडियपयाणएहिं गतो नियनयरं, पवेसिओ महया विभूईए । कयपायपंचंगपणिवाओ
य निवेसितो राइणा उच्छंगे, पुच्छिओ सबं पुववुत्तंतं, सुमुहुत्ते निवेसिओ रायपए । सयं च राइणा गुणसेणसूरिणो समीवे
पडिवन्ना सबविरइ, विहरिओ अप्पडिबद्धविहारेण, आराहिऊण य संजमं पत्तो देवलोयसिरिं ति । सुरसेहरो वि राया
नियदक्खत्तणेण सुचिरमाणासारं रायसिरिमुवभुंजिऊण एगया परिभाविउं पवत्तो—

भवणे भवणे बहुमुक्कयसालिणो संति नरवईण सुया । नीसेसकलाकुसला य सबसत्थत्थविउणो य ॥ १ ॥
तेसिं मज्जे य मए विजयपडाया अणेगहा पत्ता । दक्खत्तगुणेण परं उवज्जिया रायलच्छी वि ॥ २ ॥
केवलमेयं दक्खत्तणं परं कारणं भवदुहाणं । ता तं दक्खत्तं अणुसरामि न पडेमि जेण भवे ॥ ३ ॥
इय भाविउं स धीमं रज्जे आरोविउं नियगपुत्तं । पवज्जं पडिवन्नो दिव्वं पत्तो य देवसिरिं ॥ ४ ॥
एवं संसारियकज्जसाहगं जह वयंति दक्खत्तं । तह धम्मकज्जविसयं पि तं धुवं परमपयजणं ॥ ५ ॥ अपि च—

दक्षत्वे
सुरसेखर-
राजपुत्र-
कथानकम्
२६ ।

॥१९५॥

दक्षत्वस्य
फलम्

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।
॥१९६॥

शस्त्रेऽपि शास्त्रेऽपि कृतश्रमोऽस्तु, भवत्वशेषासु कलासु विज्ञः ।
विज्ञानभेदांश्च विदाङ्करोतु, काव्यप्रबन्धं च परं तनोतु ॥ १ ॥
चेत् कार्यकाले समुपस्थितानां, प्रावादुकानां कृतमत्सराणाम् ।
गर्वं न खर्वं क्षमते विधातुं, तदा स विज्ञोऽपि जडत्वमेति ॥ २ ॥
स्वल्पेऽपि विज्ञानबले बलीयान्, दक्षः पुनर्न्यत्कृतदुष्टपक्षः ।
पूजाप्रकर्षं च परां च कीर्तिं, श्रियं च मोक्षं च लभेत सद्यः ॥ ३ ॥
इति निखिलगुणानां चण्डजाब्जान्धकारावरणपिहितभासां दीपवद् व्यञ्जकोऽयम् ।
कथमिव न विशिष्टो दक्षभावः ? कथं वा परमसुखसमृद्धेर्नैव हेतुर्भवेच्च ? ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे दक्षत्वगुणचिन्तायां सुरसेखरराजपुत्रकथानकं समाप्तम् ॥ २६ ॥

दक्खो वि नरो दक्खिन्नवज्जिओ भुवि लभेज्ज वयणिज्जं । ता दक्खिण्णसरूवं किं पि निरुविज्जए एत्तो ॥ १ ॥
जो हि सुहासयगम्भो जोगो मच्छरियदोसनिम्महणो । परकिच्चेसु पयट्ठइ तं वनंतीह दक्खिन्नं ॥ २ ॥
तग्गुणपहाणयाए पुरिसो वि हु दक्खिणो त्ति निदिट्ठो । जह दंडजोगउ चिय नरो वि दंडो त्ति किञ्चित्ति ॥ ३ ॥

१ डंडं प्र० ॥ २ डंडो प्र० ॥

दाक्षिण्य-
गुणे भव-
देवकथा-
नकम् २७ ।

दाक्षिण्य-
गुणस्य
स्वरूपम्
॥१९६॥

निम्माणमिमं त्ति । सुरसेहरेण जंपियं—किमिह अम्हारिसा [जाणंति ?] गुरवो चिय उचिया-ऽणुचियं मुणंति त्ति । अहं जाणियतयभिप्पाएण पुहइवइणाऽणुकूलगहबलोवेए विवाहजोग्गे लग्गे सुरसेहरस्स सायरं दिन्ना ललियसुंदरी, कयं पाणिग्गहणं, वित्तो महया रिद्धिसमुदएण विवाहो । पिईभवणाओ वि सविसेसं रायसुओ सुहेण तत्थ दिणाइं गमेइ त्ति ।

अन्नया य राया तेण समं कइवयपहाणपुरिसपरिवुडो पमयवणे वणलळिं पेच्छिउं पविट्ठो, सुरसेहरखंधारोवियकरतलो य इओ तओ तरुवरमवलोइंतो विवित्तविभागावट्ठिए पविट्ठो कयलीहरे । एत्थंतरे 'हण हण' त्ति जंपंता दुवे भीसणा-यारा महामल्ला निक्किंवकिवाणीपाणिणो राइणो घायकरणत्थमुवट्ठिया वेगेण । अहं ज्झड त्ति दक्खयाए अखुद्धेणं सुरसेहरेणं खोणीवइं पिट्ठओ पक्खिविय दोहिं वि हत्थेहिं गहाय सपहरणा चेव मल्ला निजुद्धकुसलयाए पण्हपहारेहिं चूरिऊण निवाडिया धरणिवट्ठे । पत्ता य तक्खणं राइणो अंगरक्खा, पडिरुद्धा सबओ तेहिं, पुच्छिआ य—अरे ! केण तुम्मे एवंविह-कज्जकरणाय निउत्त ? त्ति । सबपयत्तसमुल्लाविया वि जाव न किं पि जंपंति ताव निवेइयं राइणो । ततो वाहराविऊण पुट्ठो उज्जाणपालगो—अरे ! को इह पुवं पविट्ठो ? त्ति । तेण जंपियं—देव ! तुम्हाण पुत्तो अपराजिओ विमोत्तूण न अन्नो को वि इहाऽऽगयपुट्ठो । ततो राइणा कसप्पहारेहिं ते ताडाविया सुनिट्ठुरं । अहं घोरघायवाउलीह्वयजीवियवाणं पायडीहओ सम्भावो, विस्सुमरिओ वयणबंधो । ततो भणियं तेहिं—देव ! तुम्हं सुएण अवराजिएण रज्जाभिलासिणा दीणारलक्खप्पयाणेण उवलोभिऊण तुहं वावायणत्थमित्थं वावारिया अम्हे । इमं च सोच्चा गरुयकोवावेगरत्तनयणेण राइणा निविसओ

१ 'वयणा' खं० ॥ २ निष्कपकृपाणीपाणी ॥ ३ व्यापादनार्थमित्थं व्यापारितौ आवाम् ॥

देवभद्ररि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो
॥१९७॥

कोववियारेसु न धम्मववहारेसु, अलियजंपणं भालयलकित्तणेसु न नीइनिवत्तणेसु, सउलविणासो धीवरेसु नाहिगारिमंदिरेसु ।
तीए य पुरीए वत्थवो भूरिदवोवज्जणजाणावियववसायवित्थरो मंथरो नाम सेट्ठी, कमलदलविसालच्छी लच्छी नाम से भज्जा ।
सव्वगुणजुत्ता सावदेव-भवदेवनामाणो दुवे पुत्ता, अणुरूवकुलुभववालियाकयपाणिग्गहणा य उचियठिईए कालं वोलेति ।

एगम्मि य अवसरे गेहपुरतो मंडवकरणत्थं वेलिं निहणंतस्स सेट्ठिणो जेट्ठसुयस्स सव्वदेवस्स खडकितो निहाणकंठओ ।
'किमेयं ?' ति सवित्थरं खणितस्स पयडीहूओ तंबकलसो । विहाडिऊण मुहमुहं तम्मज्झमवलोयंतस्स पुव्वभवनिहिताभरण-
दंसणे जायं जाईसरणं, मुच्छानिमीलियच्छो य पडिओ धरणिवट्ठे । 'हा हा ! किमेयं ?' ति वीजिओ सो वत्थंचलेण । खणं-
तरेण य उवलद्धवेयणो पुच्छिओ—वच्छ ! किमेयं ? ति । सावदेवेण भणियं—ताय ! पुव्वभवसरणनिमित्तमेयं ति । पिउणा
भणियं—कहमेवं संभवइ ? । तेण वागरियं—सम्मं निसामेसु—

एत्तो पंचमे भवे अहं वसू नाम वणियसुओ उज्जेणीपुरीओ पहाणपणियनिवहमादाय एत्थ पुरीए आगतो । विणिव-
ट्ठियं भंडं, समासाइओ भूरिदवलाभो । जाया य पइदिणदंसणेण सपणयालावेण य एयभवनसामिणा संभुणा सद्धिं मेत्ती ।
एगम्मि य पत्थावे संवुत्तो परचकसंखोभो । ततो मए एगंते सिद्धं संभुणो, जहा—किमियाणिं कायवं ? एसो अत्था-SSभ-
रणसंभारो न तीरइ जह तह गोविउं । तेण जंपियं—वीसंत्यो होसु, एत्थ तंबमयकलसे खिविऊण सव्वसारं एत्थ भवणंगणे
निहणसु त्ति । 'तह' त्ति जायपरमविस्सासेण सवं निवत्तियं मए । सुद्धुद्धित्तणेण य इओ तओ पेसियनियपरियणो तीए चेव

१ 'स्स घड' खं० ॥ २ पूर्वभवस्मरणनिमित्तमेतत् ॥ ३ 'संवृत्तः' सज्जातः ॥ ४ विश्वस्तो भव, अत्र ताम्रमयकलशे ॥

दाक्षिण्य-
गुणे भव-
देवकथा-
नकम् २७।

सर्वदेवस्य
पूर्वभव-
वृत्तम्

॥१९७॥

रयणीए एगागी सुत्तो तत्थेव । उप्पन्नगाढलोभेण य संभुणा निबिडकंठावीडणविहिणा विणासिओ हं उववन्नो तत्थेव घरे
भूसगत्तणेण । उवलद्धसरीरवलो य पुव्वजियधणट्ठाणे ओहसन्नाए दूरिं काऊण ट्ठाउं पवत्तो । सविसेसवड्ढिउच्छाहो तं चेव
हेट्ठओ खेणं वच्चंतो खइतो विसहरेणं मत्तो भुज्जो तम्मि य घरे उववन्नो भुयगत्तणेण । पुव्वपडिबंधेण य तहिं चेव निहाणपएसे
पुणो पुणो संचरंतो तद्देसपरिसप्पिणा मारिओ हं नउलेण । गयजीवितो य पुणो एत्थेव घरे घरवइणो जाओ पुत्तभावेण,
बालत्तणमइकंतो पढाविओ किं पि समुच्चियकलं, पत्तो कमेण तारुन्नं ।

ताव रई ताव मई ताव चिय दिसिविभागविन्नाणं । ताव य कुसलं चित्तं ताव य परमुज्जमो कजे	॥ १ ॥
जावऽज्ज वि नो गेहे तत्थ अहं आवसामि निब्भंतं । गेहागयस्स सवं ज्जड त्ति तं वच्चए नासं	॥ २ ॥
अह पिउणा पडियारा णेगे मंताइणो समारद्धा । तह वि न मे उवयारो थेवो वि हु सक्किओ काउं	॥ ३ ॥
एगम्मि य पत्थावे निम्मलनाणोवलद्धभवभावो । पत्तो तहिं महप्पा संचरनामो मुणिवरिद्धो	॥ ४ ॥
दिट्ठो स कहं पि मए पुट्ठो य तमप्पणो सरूवं च । तेणं भणियं भइय ! आघायट्ठाणमेयं ति	॥ ५ ॥
कहमेवं ? तो मुणिणा पयंपियं इयभवाउ तुरियभवे । एयघरसामिएणं हओ तुमं दवलोभेण	॥ ६ ॥
घरसामी वि हु रन्ना हणाविओ तुह विणासरुट्ठेण । तत्थेव निहाणोवरि मरिउं सप्पो समुप्पन्नो	॥ ७ ॥
तं च निहाणस्सोवरि वट्ठंतो तेण भइ ! निहओ सि । भुज्जो य अही हुंतो तेणं नउलेण निम्महिओ	॥ ८ ॥

१ 'दरि' बिलम् ॥ २ खनन् ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१९८॥

संपह एत्थेव घरे एस सुयत्तेण तं समुप्पन्नो । लहसि न एत्थं च रइं हउ त्ति काऊण तिक्खुत्तो ॥ ९ ॥
जत्थ पएसे मरणं उवघाएणं हवेज्ज जंतूण । दिसिवामोहाईया हुंति तहिं चित्तवाधाया ॥ १० ॥
एवं सिट्ठे मुणिणा अणुसुमरियसव्वपुव्वुत्तंतो । अच्चंतं भीओ हं गेहं कलिउं मसारणं व ॥ ११ ॥
पिउणो अकहिय वत्तं तित्थाइं पलोइउं लहु पलाणो । सैरिवारिपूरविहओ तत्थ वि पंचत्तमणुपत्तो ॥ १२ ॥
एसो पुणो वि एत्थेव मंदिरे ताथ ! तुह सुतो जातो । जमवयणं पिव भीमं दिट्ठं च निहाणमवि एयं ॥ १३ ॥
ता जह एयं दिट्ठं तह दिट्ठो चिय धुवं कयंतो वि । एवं ठिए य संपह गेहनिवासो धुवं मच्चू ॥ १४ ॥
अह जाव किं पि तच्चित्तधीरिमुप्पायणं कुणइ जणगो । ता नीहरिओ गेहाउ झत्ति पत्तो स आरामं ॥ १५ ॥
दिट्ठो य तेण सो पुव्वकालिओ संचरो मुणिवरिट्ठो । भणिओ य वंदिऊणं भयवं ! सरणं तुमं एत्तो ॥ १६ ॥
कुणसु परित्ताणं मे मुणिणा भणियं चैयाहि भइ ! भयं । गिण्हसु जिणिंददिक्खं दुक्खाण जलंजली देसु ॥ १७ ॥
तो गिण्हिऊण दिक्खं स महप्पा तेण मुणिवरेण समं । विहरइ वसुहं एगग्गमाणसो धम्मकम्मम्मि ॥ १८ ॥
सुया य तप्पवज्जागहणवत्ता पिउणा, जाओ चित्तसंतावो । पन्नविओ य भवदेवेण—ताय ! “गतं मृतं प्रव्रजितं शोचन्ते
न विचक्षणाः ।” अओ कीस कुणसि सोगं ? ति । पिउणा भणियं—वच्छ ! तुम्मे दोन्नि वि चक्खुपडितुल्ला मज्झ, तदेगं-
विगमे य कहं न सोयामि ? । भवदेवेण जंपियं—अत्थि एवं, तहावि विइकंतपयत्थे निरत्थयं सोयकरणं । ‘एवमेयं’ ति

१ अकथयित्वा वार्ताम् ॥ २ सरिद्वारिपूरविहतः ॥ ३ लज्ज ॥ ४ “देयवि” खं० ॥

दाक्षिण्य-
गुणे भव-
देवकथा-
नकम् २७।

॥१९८॥

समए वि हु दक्खिन्नं लिंगं वुत्तं सुधम्मसिद्धीए । एयविउत्तो लोए वि तूललहुयत्तणमुवेइ ॥ ४ ॥
दक्खिन्नसुन्नहियंतो पुत्तो वि हु वेरिउ व पडिहाइ । दक्खिन्नाणुगओ पुण दीसइ बंधु व अवरो वि ॥ ५ ॥
दक्खिन्नमलंकारो दक्खिन्नमैखन्नवायधणलामो । दक्खिन्नमुन्नइपयं दक्खिन्नं परमवसियरणं ॥ ६ ॥
दक्खिन्नमुत्तरोत्तरगुणभवणारोहणेकनिस्सेणी । दक्खिन्नमखिन्ना जे धरंति ते हुंति जयपुज्जा ॥ ७ ॥
दक्खिन्नभावउ चिय सुपुरिसमग्गम्मि जायबहुमाणो । पत्तो परमपयं पि हु भवदेवो नाम वणियसुओ ॥ ८ ॥
तथाहि—अत्थि सुहडावलि व वेंणलच्छिविराइया, पंडियमंडलि व सुहासियासयंपसोहिया, वसिमभूमि व गयमयराय-
सावया बंगजणवयावयंसपडितुल्ला विस्सपुरी नाम नयरी । जहिं च विरोयणकुलकुवलयचंदो रायलच्छिनलिणीकंदो
निवारियवेरिरायपयावपसरो समुचियसमयदिन्नसद्भावसरो गुणरयणसायरो दिवायरो नाम राया । “जीए य खणमंगुरत्तणं

१ ‘समयेऽपि’ सिद्धान्तेऽपि ॥ २—हृदयः ॥ ३ ‘मखिन्नं’ खं० प्र० । अखन्यवादधनलाभः ॥ ४ जगत्पूज्याः ॥ ५ सुमटावली पणलक्ष्म्या—
प्रतिज्ञालक्ष्म्या विराजिता, नगरी पुनः वनलक्ष्म्या विराजिता ॥ ६ पण्डितमण्डली सुभाषितशतप्रशोभिता, नगरी पुनः सुखासिकाशतप्रशोभिता ॥ ७ “यणप”
खं० ॥ ८ वसिमभूमिः गतमृगराजश्रापदा, नगरी पुनः गतमदरागशापा ॥ ९ यस्यां च नगर्याम् ॥ १० यस्यां च नगर्याम् कोपविकारेष्वेव ‘क्षणमङ्गुरत्वं’
क्षणनाशित्वम्, न धर्मव्यवहारेषु । भालतलवर्णनप्रसङ्गे एव अलिकशब्दोच्चारणम्, अलिकशब्दस्य भालसमानार्थकत्वात्, न पुनः राजनीतिनिर्वर्तनप्रसङ्गे
‘अलीकजल्पनम्’ असत्यभाषणम् । ‘शकुलविनाशः’ मत्स्यविनाशनं ‘धीवरेषु’ मात्स्यकेष्वेव, न पुनः अधिकारिमन्दिरेषु सकुलानाम्—उत्तमवंशजानां
स्वकुलानां वा विनाशः ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥१९९॥

केवलं किं पि सरीरमपडुयं ति । भवदेवेणं भणियं—जइ एवं ता कहां तुममेवंविहावयावडियमुज्झिऊण वच्चांमि ? सबहा कहेसु 'किं ते बाहइ ?' ति । ततो तदुवरोहेण सिद्धो से भूवइणा खलवइयरो । मुणियविस्सइयावइयरेण य भवदेवेण सरीरसं-
वाहण-ओसहपाणाइणा उवयारेण पगुणीकओ राया । पयड्डा गंतुं, पत्ता पुरीपरिसरे । भवदेवेण निमंतितो राया—एहि मह भवणे, भुंजसु ति । रत्ता जंपियं—अत्थि मे एत्थ सयणो तग्गिहे चिय भुंजिस्सामि, अओ अणुजाणाहि ममं गमणाय ति । 'एवं कुणसु' ति य तेणाणुत्ताओ कइयपयाइं गंतूण नियत्तो राया, भणिउमाढत्तो य—भो भो महाभाग ! कत्थ भुज्जो तुमं दड्डवो सि ? ति । भवदेवेण जंपियं—देवो जाणइ । रत्ता जंपियं—मा एवमुल्लवसु, सबहा साहेसु—कत्थ तुमं वससि ? कस्स सुओ ? किं नाम-
धेयो सि ? ति । ततो तदणुरोहेण सिद्धं भवदेवेण, जहा—खंदमंदिरसमीवे मंथरसेट्टिसुओ भवदेवाभिहाणो हं वसामि ति ।
इमं च सम्ममवधारिऊण वेगेण पड्डिओ राया । भवदेवो वि 'अकयत्तप्पडिपुच्छो' ति सोगं कुणंतो गओ सगिहं । राया वि पच्छन्नविच्चीए चेव दिट्ठि वंचाविऊण चेडाईणं पविट्ठो रायभवणं । दिट्ठो य एगपए चिय उम्मंगो व धरणियलाओ राय-
लोएणं । ततो कयं वद्धावणयं । अह समइकंतेसु केचिरेसु वासरेसु चितियं रत्ता—

चिरमुवयरियं परिभाविऊण अहवा भविस्समुवयारं । दंसंति पणयभावं परस्स पयडो इमो मग्गो ॥ १ ॥
तस्स पहियस्स पुण एयविसरिसो कोइ पणयवावारो । पहपेहणे वि तहभोयणाइणा जमहमुवयरिओ ॥ २ ॥
धरइ धरं भुयगवई भणइ जणो अहमिमं नु तकेमि । पच्छुवयारपरम्महपुरिसेहिं धरिजए धरणी ॥ ३ ॥ अहवा—

१ 'ण जंपियं प्र० ॥ २ देवो प्र० ॥ ३ 'उन्मग्न इव' वहिर्निर्गत इव ॥ ४ राया लो' खं० प्र० ॥

दाक्षिण्य-
गुणे भव-
देवकथा-
नकम्
२७ ।

परोपकारी

॥१९९॥

पच्छुवयारं जे नऽहिलसंति जे वि य सरंति उवयारं । दोहिं पि धरिजइ तेहिं वसुमई इय मई मज्झ ॥ ४ ॥
सो चिय परं महप्पा पहिओ जेणोवयारिणा वि अहं । एयं पि न पुट्ठो कत्थ वससि ? किं तेऽभिहाणं वा ? ॥ ५ ॥
ता किं होही सो कोइ वासरो जत्थ सो सहत्थेण । ठविऊणं निययपए सयं गमिस्सामि वणवासं ? ॥ ६ ॥
इय जाव तदुवयारेकचित्तो पुहइवई अच्छइ ताव विन्नत्तो पडिहारेण—देव ! दुवारे चिरदंसणुसुयं महायणं चिद्धइ ति । रत्ता जंपियं—लहुं पवेसेसु । 'तह' ति पवेसियं तं पडिहारेण । समप्पियपाहुडं कयसायरप्पणामं च सुहासीणं पुच्छियं नरिंदेण—अवि कुसलं महायणस्स ? न अभिभवन्ति तकरा ? न खलीकरंति उस्सिखला खला ? न य परिताविति लंचोवजीविणो ? । महायणेण भणियं—देव ! तुम्ह पायपंकए पभवंतम्मि दुक्करमेयं, केवलं तकरेहिं उवद्विउमा-
रद्धा किं पि किं पि पुरी । सामरिसं व जंपियं रत्ता—कस्स संपयमेव मंदिरं लुट्ठियं ? ति । महायणेण भणियं—देव ! मंथरसे-
ट्टिणो । नामसवणुभवंतपरितोसेण य भणियं रत्ता—जो भवदेवस्स जणगो खंदमंदिरादूरनिवासी ये ? । महायणेण भणियं—
देव ! एवमेयं । तओ वाहुरिऊण मंथरसेट्टी राइणा अणिच्छंतो वि ठविओ अमच्चपए, दिन्नो पंचंगपसाओ, निरुविओ रज-
कज्जचित्ताए । गयाइं कइयवि दिणाइं । विन्नत्तं मंथरेण—देव ! जराजजरसरीरोऽहमसमत्थो रज्जचित्ताए, ता रज्जमहाभरुत्ता-
रणेण अणुगिण्हसु मम—न्ति । रत्ता जंपियं—जइ एवं ता नियपुत्तसंकामियरज्जभरो निच्चितो अच्छसु ति । 'महापसातो' ति भणंतेण मंथरेण ठविओ नियपए भवदेवो, दंसिओ रत्ता । एवं च सो रज्जकज्जमणुदिणमणुपालितो विम्हइयमाणसो—

१ 'रिभावि' खं० प्र० ॥ २ य मंथरसेट्टी ? । महा' प्रसं० ॥ ३ 'हराविऊण खं० ॥ ४ महाप्रसादः ॥ ५ रत्ता खं० प्र० ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो।
॥२००॥

अइपवररयणभूसणसणाहसोहंतकंतसवंगं । अमुणंतो तं भूवं पढदिट्ठं पि हु विचिंतेइ ॥ १ ॥
पुवपुरिसप्पकूटीए अहव गुणपगरिसेण केणावि । सेवाविच्चीए वा उवयरणेणं व अइगुरुणा ॥ २ ॥
आवज्जिया नरिंदा दिति पसायं ठवेति अहिगारे । कारिति अप्पतुल्लं पि सेवगं किमिह किर चोअं ? ॥ ३ ॥
जं पुण एवंविहभावविरहिए मारिसे वि सम्माणं । दंसइ एवं एसो नराहिवो तं मैहाचोअं ॥ ४ ॥
ईय पइदियहपुणन्नववियप्पकल्लोलमालियाउलिओ । अविमुणियकज्जमज्जो किच्छेण दिणाइं वोलेइ ॥ ५ ॥
सो वि य दिवायरनिवो जं जं वेलं उवेइ भवदेवो । पच्चभिजाणणभीओ तं तं छाएइ नियवयणं ॥ ६ ॥
थेवं पि उवयरंता नीयै अंगे वि नेव मायंति । पयडमुवयारकरणे गरुया लज्जाए शिज्जंति ॥ ७ ॥

अवरम्मि अवसरे ण्हाणत्थमुज्झियसयलालंकारो पगुणीभूतो राया । तवेले च समागओ कज्जवसेण भवदेवो । ततो अणावरियसरीरत्तणेणं पच्चभिन्नातोऽणेण नरवई । ‘निच्छियं सो एस महप्पा पढसहाइ त्ति, अहो ! महापुरिसया, अहो ! पच्चुवयारकरणलालसत्तणं, अहो ! अलद्धमज्जत्तणं’ ति विभाविंतो परमं परितोसमुवागओ एसो । मुणिओ इंगिया-गारकुसलयाए रत्ता । ‘नूणं पच्चभिन्नाओ अहमणेणं’ ति लज्जावलयिकंधरो य ढुओ अहोमुहो । अवरसमए य विजणम्मि पुच्छिओ भवदेवेण राया—देव ! कहां तारिंसं वंसणं तम्मि काले निवडियं ? ति । ततो कहिओ से दुट्ठतुरयावहाराडवीपड-

१ आश्चर्यम् ॥ २ मादृशे ॥ ३ महाश्चर्यम् ॥ ४ इति प्रतिदिवसपुनर्नवविकल्पकल्लोलमालिकाकुलितः । अविज्ञातकार्यमध्यः कृच्छ्रेण दिनानि व्यतिक्रामति ॥ ५ नीचाः ॥ ६ क्षीयन्ते ॥ ७ वयणं खं० ॥

पडिवन्नं पिउणा । पइदिणतदंसणाभावे य पणट्ठो कालकमेण से सोगो । भवदेवो वि अप्पणो परेसिं च कज्जाणि चिंतिउं पवत्तो, दक्खिन्नसीलयाए य पत्तो परमं जणवल्लहत्तं कित्तिपम्भारं च ।

अन्नया य कज्जवसेण भवदेवो पियरमापुच्छिऊण संबलगहत्थो एगागी चेव गतो गामंतरं । निवत्तियपओयणस्स नियत्तंतस्स तद्देसाहिवई राया दिवायरो कहिं पि पडिकूलयाए विहिणो तुरगवाहियालीनिग्गओ अवहरिओ दुट्ठतुरगेण, निवाडिओ अडवीए । सबत्थ वि पलोइओ वि परियणेण अमुणिजंतो पलीणम्मि तुरगे पयप्पचारेण धरियगामीणवेसो सनयराभिमुहं उवेंतो मिलितो भवदेवस्स । पुच्छिओ य सो राइणा—भइ ! कहिं गंतवं ? ति । भवदेवेण जंपियं—विस्सपुरीए । रत्ता भणियं—जइ एवं ता आगच्छ समगं चिय जेण वच्चाओ त्ति । पयड्ढा दो वि सणियसणियं गंतुं । पत्ते य मज्झंदिणे पत्ते भोयणकाले संबलगं वेत्तुं भोयणट्ठमुवट्ठिण परिभावियं भवदेवेण—एसो हि वइदेसितो को वि महाणुभावो अविज्जमाणपाहेओ लुहाकिलंतो य अच्छइ, अओ कहां सयं भोत्तुं जुंजइ ? । ततो अद्धद्वीकाऊण संबलं भुत्ता दो वि । खणमेगं वीसमिऊण सममेव पुरतो पड्डिया । अह चिरदिणोवलद्धसिणिद्धभोयणवसेण रयणीए जायं रायस्स उदरसूलं । अचंतधीरयाए सहिऊण गोवियवेयणावियारो य सुत्तोऽवट्ठिओ राया । पभायसमए य गमणत्थं पगुणीभूओ भणिओ रत्ता भवदेवो—भइ ! वच्चसु तुमं, अहं पुण इहेव अज्ज पडिवालिस्सामि त्ति । ततो दक्खिन्नसीलयाए भणियं भवदेवेण—भइ ! ‘विस्सपुरिं पडुच्च गंतवं’ ति भणिय किं संपयमेत्थाऽऽवसिउमिच्छसि ? ति । रत्ता जंपियं—अत्थि एवं,

१ ‘त्तियपम्भा’ खं० प्र० ॥ २ उचितो प्र० ॥ ३ अवेज्जं खं० । अविद्यमानपाथेयः ॥ ४ जुंजइ प्र० ॥

दाक्षिण्य-
गुणे भव-
देवकथा-
नकम्
२७ ।

॥२००॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२०१॥

दाक्षिण्यमप्रतिघ एव गुणो महत्सु, चेन्नाभविष्यदतुलोज्ज्वलशीलशाली ।
वीरस्तदा कुलपतेरवगूहनार्थमभ्युद्यतस्य किमिति स्वभुजं न्यधास्यत् ? ॥ १ ॥
यद्वाऽतिदूरतरदेशपदप्रचारस्विन्नात्मने कृतवते चिरसंस्तुताय ।
अभ्यर्थनां द्विजसुताय स एव देवो, देवांशुकार्द्धमखिलं च किमित्यदास्यत् ? ॥ २ ॥ किञ्च—
निर्दाक्षिण्यो मुच्यते बन्धु-भृत्यैस्तन्मुक्तस्य क्षीयतेऽस्य त्रिवर्गः ।
क्षीणे चास्मिन् मेदिनीभारकारी, कारीषाभो जीवति व्यर्थमेषः ॥ ३ ॥
इति दाक्षिण्यगुणार्द्धं वर्धितसुखसम्पदं पदं सुगतेः । अवबुध्य शुद्धबुद्धिः कः स्यादस्यामनवधानः ? ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे दाक्षिण्य[गुण]चिन्तायां भवदेवकथानकं समाप्तम् ॥ २७ ॥

दक्खिन्नपवन्नो वि हु न जं विणा पाविउं तैरह पारं । पारद्धम्मविसए तमिण्हि दंसेमि धीरत्तं ॥ १ ॥
मैरुयावयानिवाए वि दव्वनासे वि पणहिविरहे वि । जम्माहप्पा न मणो खुप्पइ तं बिंति धीरत्तं ॥ २ ॥
तैज्जोगाउ नरो वि हु भन्नइ धीरो स एव वोढुमलं । उक्खित्तं धम्मभरं इयरो तं चयइ किञ्छम्मि ॥ ३ ॥
जाव भवो ता देहो जा देहो ताव आवयावडणं । तप्पडणे वि न धीरा मुयंति मज्जायमुयहि व ॥ ४ ॥

१ शक्नोति ॥ २ गुरुकापक्षिपातेऽपि द्रव्यनाशेऽपि प्रणयिविरहेऽपि । यन्माहात्म्याद् न मनो मज्जति ॥ ३ तद्योगात् ॥

धीराण कायराण य अविसेसेणाऽऽवयाउ निवडंति । नवरं सहंति धीरा इयरे य दहं किलम्मंति ॥ ५ ॥
पुंढकडदुकडाणं फलमेयमुवट्टियं कडुय-ऽणिट्ठं । सहियवमवस्स मए त्ति चित्तिउं पभवई धीरो ॥ ६ ॥
एवंविहभावे चिय कम्मविणिज्जरणमुत्तमं बिंति । इहरा पसू वि अइदुक्खिओ वि नाऽऽरसइ नो रुयइ ॥ ७ ॥
इय सुंहविवेयसुंदरधीरिमसन्नाहनूमियसरीरो । न दुहेहिं अभिभवज्जइ किंछे वि निवो महिंदो व ॥ ८ ॥

तहाहि—अत्थि कुवलय-कमल-कलहार-सयवत्तपवित्तनीरपूरपूरियसरोवरविराडयपरिसरा सुय-सारिया-कवि-कविंजल-जल-
वायस-जीवंजीवयाभिरामाऽऽरामरमणीया अवराजिया नांमं नयरी । जीए तरुणो वि नीलकंठविराडया, पक्खिणो वि
सरामलक्खणा, अणीसरघराणि वि गोरीमणोहराणि कुमारविणायगाणुगयाणि य । तहिं च नीइंउक्कचरणो फुरंततारचार-
नयणो निसियकरवालदाढो उग्गाढसोडीरिमालद्वखंभवंधो असमसाहसघोरघोणाणुकारभीसणो असेसविबुहाहिट्टियसरीरो अतु-

१ अवसे° खं० प्र० ॥ २ पूर्वकृतदुष्कृतानाम् ॥ ३ शुभविवेकसुन्दरधीरिमसन्नाहच्छादितशरीरः ॥ ४ किञ्चे वि खं० ॥ ५ नाम प्र० ॥
६ आश्चर्यपक्षे नीलकण्ठः—महादेवः, तरुपक्षे तु नीलकण्ठः—मयूराः ॥ ७ आश्चर्यपक्षे रामलक्ष्मणाभ्यां सहिताः, पक्षिपक्षे पुनः सरस्सु अमलः क्षणः—
उत्सवो येषाम् ॥ ८ ईश्वरगृहाणि—शिवमन्दिराणि गौर्या—पार्वत्या मनोहराणि कुमारः—कार्तिकेयः विनायकश्च—गणेशः ताभ्याम् अनुगतानि—युक्तानि च
भवन्त्येवेति न किमप्याश्चर्यम्; किन्त्वस्यां नगर्याम् अनीश्वरगृहाण्यपि गोरीमनोहराणि कुमारविनायकानुगतानि चेत्याश्चर्यम् । अत्र पक्षे अनीश्वराः—
अधनाढ्याः, गौर्यः—स्त्रियः, कुत्सितो यो मारः—कामः तद्विनायकानुगतानि—तदपनयनानुगतानि च इति भावः ॥ ९ साम-दाम-दण्ड-भेदेति नीतिचतुष्कम् ॥
१० चाराः—गुप्तपुरुषाः ॥

धैर्यगुणे
महेन्द्रनृप-
कथानकम्
२८ ।
दाक्षिण्य-
गुणस्य
माहात्म्यम्
धीरत्वस्य
स्वरूपम्
॥२०१॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२०२॥

च्छच्छेययापुच्छच्छडो सयमिव महावराहो महिमच्छुद्धरिउमुवट्टिओ महिंदो नाम राया ।

मांयगंवाहणो मेइणीवई कुप्पहृहिं कयसेवो । तह वि स धम्माभिरई मग्गणगणपूरियासो य ॥ १ ॥

तस्स य रत्तो परमपणयभायणं पभावई भज्जा । तदंगजाया य जयंत-जयसेणाभिहाणा दुवे पुत्ता । मंतिजणारोवि-
यरज्जवित्थरचिंताभरो य [राया] सुहेण कालमइवाहेइ । अह पुवजम्मसरियवइरभावेण स महप्पा रयणीए सुहपसुत्तो
कालनामधेएण जक्खेण उप्पाडिऊण पक्खित्तो पुवमहो यहितडे, पभावई वि देवी पच्छिमदेसे महाडवीए, पुत्तो वि जेट्ठो
दाहिणदिसीए, इयरो वि उत्तराए पक्खित्तो त्ति । ततो 'कयंचिरवइरनिजवणो' त्ति परितुट्ठो गओ जहागयं जक्खो ।

राया वि पारावारपुलिणे खणमेत्तनिहायमाणो वि खरतरसमीरसमुल्लासियमहल्लकल्लोलपरोप्परपेच्छणुच्छलियमहानिनाय-
पडिबुद्धो 'किमेयं ?' ति जाव उम्मीलियनयणनलिणो दिसिवलयमवलोएइ ताव एगत्तो पेच्छइ तुंगरंगंततरंगपरंपरापरिगयं
सायरं, अन्नत्तो पुण तमाल-साल-हिंतालपमुहमहहुमालीपच्छाइयदिसावगासं सिंधुवेलावणावलिं ति । 'किं पुण एयं ?
कंहिं चित्तसालियाविसालसुहसेज्जाए सयणं ? कंहिं वा मच्छ-कच्छभुच्छालियकल्लोलरोलाउले जलहिपरिसरे एत्थ
इत्थमवत्थाणं ? ता किं सुमिणमिणमो मइमोहो व ?' त्ति सविसेसविफारियच्छो वि समहियं किं पि अपेच्छंतो 'हुं,
निच्छियं होयवमेत्थ केणइ पुवकयदुकम्मदुविलसियसमुल्लासियसुइदेवयाइसंपाडिएण अणत्थविसेसेणमेवंविहेणं, कहमन्नहा

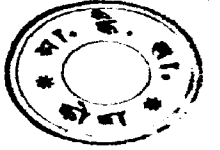
१ मातङ्गाः—चाण्डाला इस्तिनश्च ॥ २ 'कुप्रभुभिः' कुत्सितस्वामिभिः पृथ्वीपतिभिश्च ॥ ३ कइवयचिरवइरं खं० । कृतचिरवैरनिर्यापनः ॥
४ खरतरसमीरसमुल्लासितमहाकल्लोलपरस्परप्रेरणोच्छलितमहानिनादप्रतिबुद्धः ॥ ५-६ कहुं खं० प्र० ॥ ७ 'विफालियछो' खं० ॥

णवुत्तंतो राइणा । 'अहो ! कहुं एवंविहपुरिसरयणेसु वि आवयावडणं ?' ति विसन्नो भवदेवो, खणंतरे य गओ नियभवणं ।
एत्थंतरे वद्धाविओ सो जेट्ठभाउणो पवन्नपवज्जस्स आगमेण एगेण पुरिसेणं । ततो भवदेवो गओ तवंदणत्थं, निसा-
मिया धम्मकहा, पज्जुवासिओ कइ वि दिणाणि । कप्पावसाणे य वुत्तो भवदेवो साहुणा—भइ ! विहरिउमिच्छामि संपयं
ता अणुगच्छसु ममं ति । 'तह' त्ति पडिवज्जिय राइणो निवेइय वुत्तं, पुत्तं च निजुंजिऊण रज्जकजेसु, पट्टिओ भवदेवो
साहुं अणुगंतुं । अह दक्खिन्नसीलयं से कलिऊण साहुणा तदुवयारत्थं जोयणंमेत्तमणुगच्छिय नियत्तिउकामो भणिओ एसो—
भो महाणुभाव ! एच्चिरकालोवभुत्तभवसोक्खस्स वि न जायं तिच्ची, सा किमियाणिं पेरंतपत्तस्स होही ? ता संपयं परिहर
भववासपडिबंधं, समुज्जमसु धम्मकजेसु, तुच्छं जीवियं, वियारवहुला विसयवामोहा, पच्चासन्नो य मच्चू महापच्चूहो मणोर-
हाणं ति । ततो दक्खिन्नसीलयाए अकामेण वि भणियं भवदेवेणं—भवयं ! देहाऽऽएसं, किं करेमि ? त्ति । मुणिणा जंपियं—
कुणसु पवज्जं ति । तओ पवन्नो एसो साहुदिकखं । आगमोवलंमे य परमुल्लसंतसंवेगो भावओ आराहिऊण सामन्नं पजंतस-
मए य आराहिउत्तिमट्ठो सच्चवट्टविमाणे सुरो जाओ त्ति ।

एवं जं स महप्पा जए पसिद्धिं नरिंदपुज्जंतं । सुगइं च परं पत्तो तं दक्खिन्नस्स विप्फुरियं ॥ १ ॥ अपि च—

१ मासकल्पावसाने इत्यर्थः ॥ २ निवेद्य वृत्तम् ॥ ३ वुत्तंतं, पुं प्रसं० ॥ ४ 'णमित्तं' प्र० ॥ ५ 'या तेत्ती' प्र० ॥ ६ 'याणिं' थेरत्तपत्त
प्र० । किमिदानीं पर्यन्तप्राप्तस्य ॥ ७ विकारबहुलाः ॥

धैर्यगुणे
महेन्द्रनृप-
कथानकम्
२८ ।

॥२०२॥

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२०३॥

एत्थावसरे 'चिलायधाडी आवडइ' ति उट्टिओ हलबोलो, संखुद्धो सत्थो, इओ तओ वियरिओ अबला-बालगजणो । तवेलं च ढोइयं कवयं पहरणाणि य नरवइस्स । ततो सो कवयावरियसरीरो नाणाविहपहरणहत्थो सत्थाहसुहडसमूहपरि-
यरिओ नीहरंतो पेच्छइ चेडयमज्झवत्तिणं जयसेणाभिहाणं नियसुयं ति । तओ 'कह मह सुओ ?' ति संकंतो भुज्जो भुज्जो वलियकंधरो तमऽणिमेसाए अच्छीए पेच्छंतो ताव गओ जाव दंसणपहमोगाढं भिल्लबलं ति ।

तो बाहपरिहकुंडलियचंडकोदंडडयाहितो । अमुणियसंधाणो चिय दीसइ नितो सरसमूहो ॥ १ ॥

सरधोरणीहिं मेहो व वारिधाराहिं पत्तपसराहिं । छायंतो भिल्लबलं रणंगणे सोहइ नरिंदो ॥ २ ॥

एगो वि भयभराउलचक्खूण स भूवई चिलायाण । जाओ अणेगरूवो वं मुकलल्लकसरचको ॥ ३ ॥

जाव खणद्धं न पहारदाणदीणाणणीकयचिलाओ । चिट्ठइ रणम्मि राया ता भिल्लबलं लहु पलाणं ॥ ४ ॥

तओ सलहिजंतो लोणेण गतो नरिंदो आवासं । कयमज्जण-भोयणोवयारो य सीसारोवियपाणिकोसेणं भणिओ सत्थवा-
हेणं—भो महाभाग ! तुज्झ आयत्तो एसो जणो विभवसारो य, ता आइससु जत्थ उवजुज्जइ, तुह उवयारस्स सव्वं थोवमिमं,
परं किमन्नं कीरउ ? ति । राइणा भणियं—भो ! एवमेवं, तुह सप्पुरिसविच्चीए किमदेयं ? किं वा अकरणिजं ? ।

एत्थंतरे तं पएसं आमओ सो बालगो । 'एस सो मम सुओ' ति निच्छिऊण भणियं रत्ता—भो सत्थवाह ! कस्स
एस डिंभो ? ति । सत्थाहेण जंपियं—भो महायस ! मम उत्तरदिसिविभागवत्तिभीमाडवीमज्जे आवासियस्स सेवगेहिं

१ व मोक्कं खं० । इव मुक्तभयङ्करशरचक्रः ॥

धैर्यगुणे
महेन्द्रनृप-
कथानकम्
२८ ।

॥२०३॥

इंधणाइयमाहरंतेहिं रुक्खगहणे रुयंतो एस बालगो निसामिऊण बिभीसियासंकिएहिं रुक्खंतरिएहिं होऊण पलोयंतेहिं थेवेणां-
संपत्तजरकोल्हगमुहकुहरो सभय-चमक्कारं पलवंतो सैणियसणियं पच्चोसकंतो य दिट्ठो, ततो करुणाए घेतूण मह उवणीओ,
मए वि एच्चिरं कालं पुत्तो व उवलालिओ ति । रत्ता जंपियं—एसो हि मम पुत्तो दइवदुज्जोगेण इत्थं दुत्थावत्थं अणुपत्तो ।
ततो विम्भिओ सत्थाहो चित्तिउं पवत्तो—अहो ! सच्छंदचारित्तणं हयविहिणो, जं केसरिकिसोरगो वि एवं विसीयइ, कप्पतरु-
पोयगो वि एरंडो व अवगणिज्जइ ति । ततो सो डिंभो समप्पिओ नरवइस्स । सो वि तं गाढमालिंगिऊण निवेसिउं च
उच्छंगे किं पि किं पि ईसिवाहाविललोयणमंतो निज्झाइउं पवत्तो । पाएसु पडिऊण सत्थाहेण सवायरं पुट्ठो—को एत्थ परम-
त्थो ? ति । [ततो] नियकहालज्जिरेण वि रत्ता उवरोहेण सिट्ठो से एगंते नियवइयरो । तं च सोच्चा परं सोगावेगमुवगतो
सत्थवाहो । आलविओ य रत्ता—भो कीस संतप्पसि ? एवंविहो चेव एस संसारवइयरो—

सोक्खं दुक्खाणुगयं जोगो वि विओगनिच्चपडिबद्धो । संपत्ती वि विपत्तीए परिगया किमिह होउ सुभं ? ॥ १ ॥

एवंटिए य सत्थाह ! कीस संतावमेवमुव्वहसि ? । सुलभमिमं जीवाणं किं चोज्जं भवनिवासीण ? ॥ २ ॥

सत्थाहेण जंपियं—महाराय ! जाव तुमं कयकज्जो नियरजे न मुक्को न ताव अहमप्पणो कज्जं करिस्सामि, अतो न
एत्थ पच्चत्थिणा होयवं ति । राइणा भणियं—मा एवं जंपसु, अहं हि गज्जणगपुरे केच्चिराणि वि दिणाणि ट्ठाउकामो,
अओ तुमं मम वयणोवरोहेण सकज्जाइं चित्तेसु, पडिनियत्तो य जं तुमं भणिस्ससि तं काहामि ति । ततो तन्निच्छयमुवलब्ध

१ विभीषिकाशङ्कितैः ॥ २ स्तोकेनासम्प्राप्तजरच्छृगालमुखकुहरः ॥ ३ शनैः शनैः प्रत्यववृष्कमाणः ॥ ४ 'प्रत्यर्थिना' विघ्नकरेण ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२०४॥

पञ्चद्वयपुरिससहाओ सपुत्तो राया पोढपत्थयणदानपुव्वगं गज्जणगपुरे निवेसिऊण दिन्नं सत्थाहेण तओ पएसाओ पयाणगं ।
राया वि कणिट्टसुयस्साडविनिवडणसंभावियजेडुसुयविप्पओगो अप्पणो किलिडुकम्मयमणुचित्तो जाव अच्छइ ताव
नियविभूइसमुदयपरिभूयसुरलोयसोहाविसेसो चउव्विहदेवसमूहसेविज्जमाणचरणो समोसरिओ भयवं सुणिसुव्वयजिणवरो ।
समागतो वंदणत्थं पुरलोगो । राया वि अप्पणो तहाविहावयावडणनिमित्तं पुच्छिउं पत्तो भयवओ अंतियं । तिपयाहिणादा-
णपुव्वयं पणमिऊण सबो समुच्चियभूमिभागे आसीणो जणो । आयन्निया धम्मकहा, जाओ भवविरागो, उल्लसियं वीरियं, पवन्नो
य सोमन्नं बहू जणो । पत्थावे य महिंदभूवइणा पुट्टो जयगुरू—भयवं ! मम कणिट्टसुयस्स किमेवविहं वसणभावडियं ? ति ।
भगवया जंपियं—महाराय ! न केवलं तुज्झ [कणिट्ट]सुयस्स, किंतु जेडुसुयसमेयाए तुह भज्जाए वि इमं चेव वसणं ति ।
विम्विओ राया 'भयवं ! को पुण एवंविहाणत्थकारि ?' ति [पुच्छइ] । भगवया वि दंसिओ तकालमेव वंदणत्थमुवागओ
कालो नाम जक्खो सक्खं चिय वट्टमाणो ति । 'किं पुण इमिणा सह विरोहपयं ?' ति पुट्टेण भगवया जंपियं—निसामेहिं,
एत्तो सत्तमे भवे विजयपुरे नयरे विजयस्स गिहवइस्स पंच पुत्ता जाया । जेडो तुमं महाराय !, कणिट्टो पुण एस
जक्खजीवो, देवी दुवे [य] तुह सुया मज्झिमगा । एवं तुब्भे पंच वि भायरो गिहकजेषु वट्टह । नवरं कणिट्टेण समं
नत्थि चउण्हं पि सिणेहो । पए पए कलहो, ठाणे ट्ठाणे विसंवाओ, खणे खणे केसाकेसि जुज्झं । अण्णया य भग्गो कणि-
ट्टभाया वेरग्गोवगओ चित्तिउं पवत्तो—

१ प्रौढपथ्यदनदानपूर्वकम् ॥ २ श्रामण्यम् ॥

पुव्वदिणेषु दुस्सुमिण-दुन्निमिच्चाईणं अणिट्टसुयगाणं तहासंभवो होजा ? एयाणुमाणेण य देवीए वि पभावईए न कुसलं
तक्केमि, पुत्ताण वि संसइओ सुहेण घरनिवासो' ति विभाविंतो सयं चिय धरियधीरिमाभावो समुग्गयम्मि मायंडमंडले
दीहरतरुगहणरुद्धरविकरपसरत्तणेण अमुणंतो वि दिसाविभागं पयडो एगेण मग्गेण । देव-गुरुसुमरणपुव्वगं च कया कंदमूलाइणा
पाणवित्ती । मज्झदिणमईवाहिऊण य उत्तरदिसिहुत्तं पट्टिओ राया, पत्तो यं मलयाभिहाणं पुरवरं । तत्थ य वीसमिऊण
कइवयदिवसाइं चलिओ गज्जणयपुराभिमुहं । अंतरा य मिलिओ सैवडम्मुहो इंतो कुबेरो व पउररिद्धिविच्छडो कुबेरो
नाम सत्थवाहो । आवासिओ य सो तं वेलं ।

एत्थंतरे य जायं चिलायपडिभयं, भीओ सत्थवाहो, पारद्धा सुहडमग्गणा, दिट्टो य तक्खणं तरुतले वीसमंतो नराहिवो ।
सयमेव सत्थवाहेण निच्छियं—न सामन्नरूवो एसो—त्ति विभाविंतेण सगउरवं नीओ राया निययावासं, काराविओ ण्हाण-
भोयणाईयं । सुहासणत्थो य विन्नत्तो—भो महाभाग ! जइ वि आजम्माओ पढमं तुब्भेहिं सह दरिसणं तहा वि आगार-
विसेसोवलक्खिज्जमाणविसिडुकुल-कला-कोसल्लाइगुणा तुब्भे, अओ इमं भणिज्जह—एसो हि संपइ उवट्ठियचिलायपडिभओ
सत्थो इत्थी-बाल-बुड्डजणाइन्नो, ता नित्थारह इमातो आवयामहन्नवाउत्ति । राइणा भणियं—भो सत्थवाह ! के वयमेववि-
हकज्जनिवाहे ? केवलं जीवन्ताण न संभाविज्जइ एयं ति । ततो मुणियददचित्तावट्टुमेण भणियं सत्थाहिवेण—महाणुभाव !
एवमेयं, को सरमंडले पभवन्तम्मि तिमिरनियरस्सावगासो ? ति ।

१ 'मयवा' प्र० ॥ २ य कल' प्र० ॥ ३ अभिसुखम् आवन् ॥ ४ 'च्छियनस्सामन्न' खं० प्र० ॥

धैर्यगुणे
महेन्द्रनृप-
कथानकम्
२८ ।

महेन्द्रनृपा-
दीनां पूर्व-
भवचरितम्
॥२०४॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२०५॥

ता सरियपुव्वेरेण तेण विणिवाइया तर्हि तुम्मे । चउरो वि भायरो धोरंजलिरविज्जुच्छडाए लहुं ॥ १४ ॥
तो कावेरीपुरीए मज्झिमगुणभावओ समुप्पन्ना । चउरो वि वणियपुत्ता परोप्परं बद्धदढपणया ॥ १५ ॥
तत्थ वि दाऊण विसं विणासिया णेण चैव जक्खेण । कोसंबीए चउरो वि पुण हया खग्गघाएहिं ॥ १६ ॥
कायंदीए पुरीए पुणरवि चउरो वि लद्धमाणुस्सा । ईमिण चिय कुविणं कियौडियामोडणेण हया ॥ १७ ॥
रायगिहम्मि पुणरवि चउरो वि कहिंचि पत्तमणुयत्ता । खित्ता ईमिण चिय लवणजलहिमज्जे विवन्ना य ॥ १८ ॥
पुणरवि उज्जेणीए विप्पसुया संभविच्च उउरो वि । कयबालतवा इमिणा विणासिया वाहिकरणेण ॥ १९ ॥
इयं सत्तमे य जम्मे तुमं च देवी य दुन्नि पुत्ता य । नरवर ! कुडुंबभावेण उवगया ते य चउरो वि ॥ २० ॥
तो ईमिण चिय जक्खेण ईसिउवसंततिव्वकोवेण । अडवीए पक्खित्ता सहंतु सुचिरं दुहाइं ति ॥ २१ ॥
इय नरवर ! चिरभवदुकयकम्मदुव्विलसियं निरवसेसं । अवरज्झइ सवत्थ वि निमित्तमित्तं परो नवरं ॥ २२ ॥ छ ॥
इय सोच्चा पच्चक्खीभूयपुव्वाणुभूयसव्वभवो भूवई अतुच्छपच्छायावसारं जोडियकरसंपुडो तं जक्खं भणिउं पवत्तो—अहं
तुज्झ पायवडिओ पुव्वदुच्चरियं खामेमि, नत्थि थेवो विं ते अवरारो, अहमेव पावकारी अवरज्झामि, पसीयसु एत्तो, सव्वहा न
भुज्जो एवं करिस्सामि, जुत्तं च कयं तुमए पुव्वकालेसु जमेवंविहदुव्विणयस्स मह सिक्खाऽणुट्ठिया, इण्हि पि समुच्चियदंडनिवाडणेण

१ धोरंजलित्विज्जुच्छडया ॥ २ इमण खं० प्र० ॥ ३ कुकाटिकामोयनेन ॥ ४ प्राप्तमनुजत्वाः ॥ ५ इमण खं० प्र० ॥ ६ 'विपन्नाः' मृताः ॥
७ इह सं प्र० ॥ ८ इमण प्र० ॥ ९ अपराध्यति ॥ १० वि भे अं खं० ॥

धैर्यगुणे
महेन्द्रनृप-
कथानकम्
२८ ।

॥२०५॥

अणुगिण्हसु ममं, जहतह परिचइयवा इमे पावकारिणो पाणा जइ तुह समीहियसंपाडणेण चइजंति ता सुहु लहुं भवइ ति ।
एवमायन्निय जक्खो अचंतविलक्खो नियदुच्चरियविभावणुब्भवन्तगरुयसंवेगावेगो करुणापूरपूरिज्जमाणमाणसो चित्तिउं पवत्तो—
अइचिरदुक्करतव-चरणखीणकायत्तणेण संजणियं । चिरकालसुगुरुसेवा-दंसण-नाणोवजणियं पि ॥ १ ॥
पुन्नमईगरुयगिरिसच्छहं पि पज्जंतदारुणफलेण । नीयं नियाणबंधेण धी ! मए कहमसारत्तं ? ॥ २ ॥
सो एस कागिणिकओ अणग्घरयणाण कोडिदाणेण । तमिमं इंगालकए हरिचंदणदारुनिहहणं ॥ ३ ॥
चित्तामणिप्पयाणेण लेट्टुकिणणं व तं इमं नूणं । जं सुकयरासिणा तारिसेण जीवोहवहजणणं ॥ ४ ॥
दुप्पैट्ठियस्स पावस्स अप्पणो किं व संपइ करेमि ? । अहवा तंविहसुहनिवहविहलणेणं कयं किच्चं ॥ ५ ॥
को एत्तो वि हु दंडो होउ पयंडो इमस्स पावस्स ? । सुकयविमलो वि जं गुरुकसायकलुसत्तणं पत्तो ॥ ६ ॥
इय संवेगोवगओ जेट्टुसुयं तह पभावई देविं । रत्तो समप्पिऊणं सविणयपणओ इमं भणइ ॥ ७ ॥
भो धीरिमागुणागर ! नरवर ! सुचिरं मए तुहऽवरद्धं । खमसु ममं सकुडुंबो डुंबस्स व सव्वदुच्चरियं ॥ ८ ॥
एवं खमाविऊणं रायाणं नियपुरे य मोत्तूण । उवसंतपुव्ववइरो जहागयं पडिगतो जक्खो ॥ ९ ॥
राया वि रज्जसिरि-पुत्त-पणइणीलाभसंभवे वि परं । मुणिस्तुब्बयपयविच्छोहिओ ति सोगाउरो जाओ ॥ १० ॥
एत्थंतरे भणिओ पभावईए—देव ! किमेवमुव्विग्गो व लक्खीयसि ? किमेगागिणो वि रई जाया जमेवं मणोरहदु-

१ अतिगुरुकगिरिसमानम् ॥ २ काकिणीकयः ॥ ३ दुष्प्रस्थितस्य ॥ ४ तद्विधशुभनिवहविफलनेन ॥ ५ सुकृतविमलः ॥ ६ लक्खियं खं० ॥

देवभद्रस्त्रि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥२०६॥

छुमे वि पियजोगे जोगि व उदासीणो वडुसि ? त्ति । अह कयागारसंवरेण रन्ना भणियं—देवि ! मां मेवमुल्लवसु, एच्चिर-
दिणाइं कहिं गया ? कहं वा बुत्थ ? त्ति । देवीए भणियं—महाराय ! निसामेहि—

अहं हि पच्छिमदिसाडवीए निवडिया वि एगाए दिसीए वचंती पडिया सीहस्स चक्खुगोयरं । ततो भयवेविरंगी इतो
ततो पलोयंती पत्ता पारद्विएणं । सपणयालावं संभासिऊण नीया हं तेण नियभरणं । उवयरिउमारद्धा तंबोल-भोयणाइदा-
णेणं । अहं च [तुह] गरुयविरहहुयासणसंतावनिस्सहंगी अवगन्नियतदुवयारा परिचत्तपाण-भोयण-सरीरसक्कारा सीलमंग-
भएण मणसा पवन्ना अणसणं । अट्टमोववासावसाणे य करुणाए 'मह कणिट्टभगिणि' त्ति पडिवज्जिय तेण पारद्विएण
काराविया किच्छेण भोयणं । ठिया पिउघरे व निवावाहमेच्चिराइं दिणाइं ति । देव ! तुब्भे वि साहह निययवित्तं ति ।

ततो राइणा वि पुवजलहिपेरन्तपडणपमुहो सत्थवाहसमप्पियसुयपज्जवसाणो निवेइओ नियबुत्तंतो । अह रन्ना संभा-
सिओ जेडुसुओ—वच्छ ! कहिं एच्चिरं कालं बुत्थो ? त्ति । तेण जंपियं—ताय ! दाहिणदिसीभीमाडवीनिवडिओ वि
जहिच्छपरिभेमणसमासाइयतावसासमो कंदमूलविच्चीए सुहेणाहं तावससमीवे निवसिओ म्हि ।

इय अवरोप्परसुह-दुक्खसंकहावड्डमाणपरितोसो । चिंतिउमाढत्तो सो महीवई रज्जकजाइं ॥ १ ॥

एगम्मि य पत्थावे विरत्तचित्तो भैवुब्भवसुहाण । रज्जे ठविउं पुत्तं पोसहसालाए पोसहिओ ॥ २ ॥

पारद्धतव-चरणो सज्झाय-ज्झाणविहियपडिबंधो । स महप्पा संविग्गो सम्मं दिणगमणियं कुणइ ॥ ३ ॥

१ मा मा एवम् ॥ २ 'भवण' खं० प्र० ॥ ३ भवोद्भवसुखेभ्यः ॥

धैर्यगुणे
महेन्द्रनृप-
कथानकम्
२८ ।

॥२०६॥

धन्ना चिरंभवसुविदत्तसुकयसंभारजायसुंदेरा । जं किं पि कुणंता वि हु सलहिजंतीह लोएण ॥ १ ॥

अणुचियमवि जंपंता अब्भहियभवंतभूरितोसेहिं । सुंसिलिङ्ग-लट्ठवयण त्ति माणवेहिं थुंणिजंति ॥ २ ॥

रोसंवसायंबिरलोयणा वि दिन्ता वि कडुकरचवेडं । को एत्तो वि पसंतो ? त्ति सायरं चैव गिज्जन्ति ॥ ३ ॥

अहयं तु निरुत्तकरो वि उच्चियभासी वि पसमजुत्तो वि । ही ही ! नियभाऊण वि उच्चियणिज्जो दढं पावो ॥ ४ ॥

एवंविहस्स य ममं घरवासो नणु विडंबणामित्तं । चिरकालजीवियं पि हु तिवग्गविमुहं विहलमेव ॥ ५ ॥

इय वेरग्गोवगओ विणिग्गओ सो गिहाओ रयणीए । पडिवन्नो पव्वजं खेमंकरमुणिवरसमीवे ॥ ६ ॥

अह अहिगयसुत्तत्थो अभिग्गहं गिण्हई गुरुसमीवे । मासं मासेण मए तवो विहेयं ति जाजीवं ॥ ७ ॥

एवंविहेण तवसा स्त्रीणो जीविए निरमिलासो । घेत्तूणमणसणं सो सावत्थीए पुरीए ठिओ ॥ ८ ॥

दिट्ठो य कह वि कज्जागएहिं तुब्भेहिं चउहिं भाऊहिं । हसिओ य एस सो गेहकम्मभग्गोऽत्थ पव्वइओ ॥ ९ ॥

इच्चाइजंपिराणं तुब्भाण निसामिऊण सो वयणं । उप्पन्नगरुयकोवो विभाविउं एवमाढत्तो ॥ १० ॥

एते ते कहमज्ज वि मुयंति पावा न भाउणो पडिं ? । उज्झियगिहस्स वि ममं निक्कारणवेरिणो दूरं ॥ ११ ॥

ता जइ तव-नियमाणं वयाण किं पि हु फलं इहं अत्थि । एयाण तो धुवमहं पइजम्मं घायगो होज्ज ॥ १२ ॥

इय कयनियानबंधो वारिजंतो वि गुरुजणेण बहुं । एसो स कालनामो मरिउं जक्खो समुप्पन्नो ॥ १३ ॥

१ चिरंभवसुअर्जितशुद्धतसम्भारजातसौन्दर्याः ॥ २ सुल्लिष्टश्रेष्ठवचनाः ॥ ३ मुणिं खं० ॥ ४ रोषवशाताम्रलोचनाः ॥ ५ 'निरुत्तकरः' कथितकारी ॥

देवभद्रहरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामञ्ज-
गु-
वाहिगारो ॥

॥२०७॥

भय-सोग-हरिस-कोवाङ्गो हि भावा न जन्मि नज्जंति । अच्चंतन्निउणेण वि तं गंभीरत्तमाहंसु ॥ २ ॥
गंभीरिमापरिगया पुरिसा हीणे कुले वि संभूया । उत्तमकुलप्पसूय व पूयणिजा ददं हुंति ॥ ३ ॥
सत्तु वि होइ मित्तो परो वि सयणो खलो वि गुणगाही । गंभीराण नराणं सुरा वि सेवं पवज्जंति ॥ ४ ॥ किञ्च—
सवन्नुणा पणीया उस्सग्ग-ऽववायरूविणो भावा । परिणामिउं न तीरंति नूण गंभीरयाए विणा ॥ ५ ॥
अन्नोन्नमवाहाए अमय-विसाई व सिंधुमज्झम्मि । गंभीरे' ठंति नरे सामन्न-विसेससुत्ताई ॥ ६ ॥
इयरे विसेससुयलवमित्तेण वि उंत्तुणा न मायंति । वयमेव परं विउणो त्ति सेसमुणिणो उवहसंति ॥ ७ ॥
न वि ते गुरु ण पुजा सुयसागरपारगा य नो हुंति । भइणीदंसियनियरिद्धिवित्थरो थूलभहो व ॥ ८ ॥
इय गंभीरा पुरिसा सकज्ज-परकज्जसाहणसमत्था । सुहसंपयमुत्तममुवचिणंति सिरिविजयसूरि व ॥ ९ ॥ तथाहि—
आसि सदकमढकयगरुयजलहरासारपिहियदेहो वि । सिरिपासजिणो सविसेसजलिरिज्ञाणानलुप्पीलो ॥ १ ॥
किर विहरंतो पुर-नगर-खेड-कब्बड-मडंब-गामेसु । सो य महप्पा पत्तो महुरानयरीए बाहिम्मि ॥ २ ॥
सुरविरइयसालत्तयपरिगतसिंहासणे य आसीणो । ससुरा-ऽसुरपरिसाए धम्मकहं केहिउमाढत्तो ॥ ३ ॥
अह तिय-चउक-चच्चर-सभा-पवाईसु विविहठाणेसु । धम्मं साहेइ जिणो त्ति पसरिया सब्बओ वत्ता ॥ ४ ॥

१ ० रे संति ख० प्र० ॥ २ गर्विताः ॥ ३ आसीत् शठकमठकृतगुरुकजलधरासारपिहितदेहोऽपि । श्रीपार्श्वजिनः सविशेषवर्जितुध्यानानलसमूहः ॥
४ सुरविरचितशालत्रयपरिगतसिंहासने । शालत्रयं-वप्रत्रयम् ॥ ५ कथयितुमारब्धः ॥

तो राईसर-तलवर-सेणावइ-सेट्ठि-मंति-सामंता । भत्तिभरनिम्भरंगा जिणवइणो वंदणाय गया ॥ ५ ॥
कयसविणयप्पणामा धम्मकहासवणविहुयरयविहुरा । परितोसवियसियच्छा य पडिगया नियनियं ट्ठाणं ॥ ६ ॥
अह भयवओ जसघोसो नाम तवस्सी छट्ठ-ऽट्ठमाइनिट्ठुरमहातवसुसियसरीरो पारणगदिणे पडिग्गहमादाय अतुरियम-
चवलं जुगमेत्तमहीनिहितचक्खुपसरो य तीए चेव पुरीए उच्च-नीएसु मंदिरेसु भिक्खं भमंतो पत्तो कणयदत्तपुरोहियधरे ।
तस्स य पुरोहियस्स तं कालं देवयाइआराहणाइणा पसूओ विजओ नाम पुत्तो । 'सो य छंम्मासवओ वि गहिओ विवि-
हरोगेहि, न उवायसहस्सेण वि तीरिओ पगुणीकाउं' ति सोगसरंभनिम्भरो संतावमुवहंतो पुरोहिओ पेच्छइ भवणंगणोवगयं
थिमियैलीयणं तं तवोहणं । ततो 'अहो ! स एस पच्चक्खसुकयरासि' त्ति परं पमोयमुवहन्तो सायरं पाएसु पडिऊण सविणयं
विन्नविउं पवत्तो—भयवं ! तुम्ह दंसणं पि साहेइ निरुवमं कारुणियत्तणं, चक्खुक्खेवो वि पडिहणइ दुरियरासि, पायपंसु
वि पसमेइ पाववियारं, अतो पसायं काऊण पलोयह कहमेस वंरातो मम सुओ नीरोगो होहि ? त्ति । साहुणा भणियं—
महाभाग ! अम्हे य सज्झाय-ज्झाणाइसु चेव पड्डुणा निउत्ता, एवंविहकिच्चेसु बाढं निसिद्ध त्ति । पुरोहिण जंपियं—को पुण
तुम्ह पड्डु ? । साहुणा जंपियं—

जप्पायप्पणई पणासइ भयं भूय-प्पिसाउम्भवं, जन्नामग्गहणं हणेइ गहणं रोगाइवल्लीण वि ।
जस्संकित्तणमेत्तओ वि न भवे भुजो भवे संभवो, सो पासो तिजयप्पयासचरिओ अम्हाण नूणं पड्डु ॥ १ ॥

१ षण्मासवयाः ॥ २ स्तिमितलोचनम् ॥ ३ पापविकारं पापविचारं वा ॥ ४ वराकः ॥

गाम्भीर्य-
गुणे विज-
याचार्य-
कथानकम्
२९ ।

॥२०७॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥२०८॥

पुरोहिणं वृत्तं—जो धरणिदफणाफलगनिम्मवियमंडवो खंडियपयंडकोवकमडमंडफरो फारफुरंतचरणनहमणिमऊह-
मंडियदिसिमंडलो सेवापवन्ननीसेसाखंडलो ? । साहुणा भणियं—एवमेयं । ततो सहत्थेण मुणिं पडिलाभिऊण सवायरेण
वंदिऊण य निवत्तियघरकायवो ते सुयमादाय गतो सो भगवओ समीवे ।

भयवं पि तव्वेलं गयणयलविलसंतसियायवत्त-समणिपायवीदसीहासणो उभयपासदलंतसेयचामरो पयट्टधम्मचक्काणुम-
ग्गकयचंक्रमणो परिवाडिनिवडंतकणयकमलनिवेसियचलणो पट्टिओ विहारजत्तं । तओ भगवंतं अण्णेगविंदारयविंदाणुगम्म-
माणमग्गं पेच्छिऊण वच्चंतं पुरोहिओ 'हा हा ! कहमभग्गो ?' ति सौइंतो भणिओ एगेण सावगेण—किं भो ! संतप्पसि ? ।
पुरोहिणं वि कहिओ सरोगसुयपंडियारनिमित्तमागमणवुत्तंतो । सावगेण भणियं—मुद्धा ! किं न पेच्छसि भगवओ चलणक-
मलावलीविन्नासपवित्तं महीरेणुपडलमुत्तिमंगे निक्खिप्पमाणं सरीरे य सवायरेणं इमिणा रोगिणा जणेण ? ता वच्च, तुमं पि
इमं डिंभरूयं इमिण चिय रेणुणा संबं गियं उट्ठूलेसु भगवतो पाएसु पाडेसु य ति । तओ पहिट्ठेण पुरोहिणं 'तह' ति
भत्तिसारं सब्बं निवत्तियं । उवसंतपरुट्ठुदुट्ठवंतरीकयरोगो य अमयकुंडसित्तगतो व पसंतीहओ पुत्तो । गतो य सघरं पुरोहिओ ।
तदिणाओ चेव आरब्भ पवन्नो सुसावगत्तणं । पुत्तो य नीरोगो पवडुंतो जातो तरुणो ।

अह सम्मेयसेलम्मि निवाणमुवगए तिलोगबंधवे पासजिणवरे, हँह्लोहलाउलिण विसेसतव-चरणपरायणे समणसंवे,

१ मडफरो—मानः ॥ २ अनेकवृन्दारकवृन्दानुगम्यमानमार्गम् ॥ ३ शोचमानः ॥ ४ 'पडीया' प्र० ॥ ५ सव्वंगं उं खं० ॥ ६ त्वराकुलिते ॥

गाम्भीर्य-
गुणे विज-
याचार्य-
कथानकम्
२९ ।

॥२०८॥

पुवभवकम्मदोसेण सास-कासाइणो महारोगा । जाया तह वि य सो धीरमाणसो तेऽहियासेइ
एत्थं पज्जंतविहिं सम्मं आराहिऊण कालगओ । सोहम्मं उववन्नो पलियाऊ भासुरो तियसो
जो संपेयं व मन्नेइ आवयं बाढमविचलियचित्तो । सो धीरो तं च समोयरंति सवाउ रिद्धीओ

॥ ४ ॥

॥ ५ ॥

॥ ६ ॥ किञ्च—

कुच्छे कनीयस्यपि धैर्यहीनो, नरो विमुह्यत्युपयाति शोकम् ।

मूढश्च शोकाभिहतश्च पश्चात्, स निश्चितं धर्मविधेरपैति

॥ १ ॥

धर्मव्यपेतश्च विवर्धमानाः, कल्याणवल्लीरखिलाञ्छिनन्ति ।

तच्छेदनाच्छिन्नपतत्रपालिः, पक्षीव कर्तुं क्षमते न किञ्चित्

॥ २ ॥

तथाविधश्चैव भवाम्बुराशौ, निमज्जनोन्मज्जनखिन्नकायः ।

कदाचिदप्राप्तविमुक्तिमार्गः, कस्या विपत्तेर्भविता न धाम ?

॥ ३ ॥

इति धैर्या-धैर्यवैतोर्गुणांश्च दोषांश्च सम्यगवधार्य । गुणवत्पक्षं दक्षः कक्षीकुर्यादविक्षेपात्

॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे धैर्यगुणचिन्तायां महेन्द्रनृपकथानकं समाप्तम् ॥ २८ ॥

दीसंति गुणा के वि हु कहिं पि गंभीरिमा न सबत्थ । इय तीए पेरिगयाणं सकजसिद्धि ति दंसेमि

॥ १ ॥

१ इत्थं प्र० ॥ २ सम्पदमिव मन्यते आपदम् ॥ ३ 'वतो, गुं' खं० प्र० ॥ ४ 'परिगतानां' युक्तानाम् ॥

धैर्यगुणस्य
माहात्म्यम्

गाम्भीर्यस्य
स्वरूपम्

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२०९॥

कयनिच्छया हि पुरिसा विसंति किं नो जलंतजलणम्मि ? । निवडंति किं न वा भुयगभीसणे भइरवे पडणे ? ॥ ४ ॥
किं वा कलत्तसंगह-कुलबुद्धीहिं पि तांय ! कायवं ? । जेहिंतो साहारो थेवो वि न भवंभयट्ठाण ॥ ५ ॥
तो जावऽज्ज वि वज्जासणीसमो न वि जमो समुत्थरइ । ताव तएऽणुत्तातो सामण्णमहं चरामि ति ॥ ६ ॥
अहं तज्जणणी एवंविहमुल्लावं आयन्निऊणं ताणं तणं व अप्पाणं मन्नंती सोगभरुच्छाइयचेयणा मुच्छानिमीलियच्छा
निवडिया महीए । अहं सायरपधाविरपरियणकयसिसिरोवयारलद्धचेयणा भुज्जो रुयंती भणिया विजएण—अम्मो ! किमे-
वमन्नाणज्जणोचियमाचरिज्जइ ? जइ तुज्ज सुओ उत्तमसेवियं पयमारोहइ [एत्तो] किं तुज्ज य कल्लाणं ? ति । जणणीए
जंपियं—तुज्ज अत्थि एवं, परं तुह विओगं खणं पि न तरामि सोढुं । विजएण जंपियं—अम्मो ! मुयसु महामोहदुविल-
सियं, जहतह अवस्समरणसंभवे किमसोढं नौम ? विओगदुक्खे वि नेय अजरामरो विज्जइ जए कोइ । पुरोहिण जंपियं—
भो बंभणि ! सुक्कवणगहणपयट्ठो हुयवहो कयनिच्छतो य पुरिसो न निरुंभिउं पारीयइ । माहणीए भणियं—जइ एवं ता
अम्हे वि पुत्ताणुचरियमेव मग्गं अणुसरामो, किं निरवच्चाण घरनिवासेणं ? ति । पडिवन्नमिमं पुरोहिण । ततो तिन्नि वि
ताइं सन्वाणुभूहणहरसमीवे पवन्नाइं समणत्तणं । पिउणा जणणीए य अहिगयाइं कालक्कमेण एकारस वि अंगाइं ।
विजएण पढियाइं ससुत्ताइं सअत्थाइं चउदस वि पुवाइं ।

१ भवभयात्तानाम् ॥ २ ता तं खं० ॥ ३ ण तणं व खं० ॥ ४ जणोच्चियं खं० ॥ ५ नामं विओ विओगदुक्खे य नेय खं० ॥
६ पारियं खं० ॥

गाम्भीर्य-
गुणे विज-
याचार्य-
कथानकम्
२९ ।

॥२०९॥

अन्नया य सन्वाणुभूहणहरो विजयं सूरिपए पइट्ठिऊण कयाणसणो निव्वाणमुवगओ । विजयसूरि वि गंभीरिमापमु-
हगुणरयणायरो भवंसत्तसंताणताणकरणत्थं पयट्ठियाविच्छिन्नधम्मकहापवंधो संजमुज्जोगसज्जीकयसाहुवग्गो निरुवसग्गं वसुहाए
अणिययवित्तीए गामा-ऽऽगराईसु विहरइ । अन्नं च—

पंचसयसाहुगच्छे को वि य कोवाउरो जइ वि बाढं । जइ वि य विणयविट्ठणो य को वि अहवा वि मांइल्लो ॥ १ ॥
जइ वि य मौणग्घत्थो य को वि लोभाउरो य जइ को वि । जइ वि य कोइ पमाया समिई-गुत्तीसु अनिरुत्तो ॥ २ ॥
तह वि मुणिणो स सूरि सिंधु व सुदुट्ठजलयरकुलं व । गंभीरिमाइरेणेण अविगिओ सहरिसं धरइ ॥ ३ ॥
न य स महप्पा केणइ सुरगुरुमइणा वि जाणिउं सक्को । अभओ सभओ व सुही दुही व दुट्ठो य रुट्ठो वा ॥ ४ ॥

एवं च तस्स सूरिणो गणं सबाल-बुद्धाउलं सुत्तवुत्तविहिणाऽणुपालेतस्स सारण-चारणाईहिं जहावसरमणुसासितस्स य
वच्चंति वासरा । अन्नया य पवाविया णेण चत्तारि रायसुया, तंजहा—पढमो कुरुनरिंदनंदणो चरुणो नाम, बीओ य
पंचालभूवइसुओ सयंभुदत्तो, तइओ य सिंधुसोवीरदेसाहिवतणओ ईसाणचंदो, चउत्थो सावत्थीपत्थिवंगरुहो
अरिहत्तेउ ति । ते य चउरो वि नय-विणय-सच्च-सोय-खमा-दम-संजमाइगुणगणाणुगया, गहणा-ऽऽसेवणासिक्खावियक्खणा,
अणुक्खणं वीरासणाइकट्ठकिरियासु पयट्ठंता, अभिक्खणं उग्गकाउस्सग्गचेट्ठासु उज्जममाणा, अप्पणो सामत्थं ताहिं ताहिं

१ भव्यसत्त्वसन्तानत्राणकरणार्थम् ॥ २ मायावी ॥ ३ मानप्रस्तः ॥ ४ वि लाभां खं० प्र० ॥ ५ स्वलित इत्यर्थः ॥ ६ अविकृतः सदृशम् ॥

देवमहस्रि-
विरडो
कहारथण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो।
॥२१०॥

दुकराहिं पि किरियाहिं तुलिऊण गया स्रिणो समीवं, भत्तिसारं वंदिय विन्नविउं पयत्ता—भयवं ! तुम्मेहिं अब्भणुआया वयं किं पि सविसेसं कट्ठाणुट्ठाणमणुट्ठिउमिच्छामो त्ति । गुरुणा जंपियं—निव्विगं देवाणुप्पिया ! जहावंछियं हंछमाचरेह त्ति । तत्तो 'तह' त्ति सिरविरइयंजलिणा सविणयं पणमिऊण वरुणरायसिी वेयालवसहिं गंतूण ट्ठिओ काउस्सग्गेण, सयंभुदत्तो वि कुमारसमणो वडवासिणीखेत्तदेवयाए पुरो, ईसाणचंदो भूयगुहाए, अरिहतेतो वि रायसिी सुसा-
णम्मि त्ति । एवं ते चउरो वि समणसीहा कुलसेल व थिरप[य]इणो महासत्ता महाबला महामइणो महातेयंसिणो परमसं-
विग्गा परमभवभीरुणो सुप्पणिहियमण-वयण-काया जाव नियनियट्ठाणेसु काउस्सग्गगया चिट्ठंति ताव पढमस्स मुणिणो
खोभणत्थमुवट्ठियं वेयालवंद्रं । कहं चिय ?—

रुंदं-रउद्दीहमुहकंदरदढदाढाकंउप्पयं, कालकरालकायगरुयत्तणनिभरभरियगयणयं ।

निसियकिवाणकप्पगुरुकत्तियउकत्तियनरंगयं, पइखणमुकहक-पोकारवकिलिकिलि-कलिलसइयं

॥ १ ॥

एवंविहं पि वेयालवग्गमविभग्गमाणसो दट्ठं । ईसिं पि न ज्ञाणातो चलितो वरुणो मुणिवरिट्ठो

॥ १ ॥

बीयस्स वि साहुणो वडवासिणीदेवयाए खोभणत्थं पारद्धो उवकमो । जहा—

जालाकरालहुयवहहुणणपयट्ठस्स सँरियमंतस्स । विजासाहणअब्भुअयस्स किर मंतवाइस्स

॥ १ ॥

१ शीघ्रम् ॥ २ चरह त्ति । ततो प्र० ॥ ३ अहंतेजाः ॥ ४ विस्तीर्णरौद्रदीर्घमुखकन्दराहददंष्ट्रासमूहं कालकरालकायगुरुकत्वनिर्भरभृतगगनम् । निश्चितकृपाणकल्पगुरुकर्तिकोत्कर्तितनराङ्गकं प्रतिक्षणमुक्तहृक्पोकारवकिलिकिलिकिलिलशब्दम् ॥ ५ 'कणप्प' खं० ॥ ६ स्मृतमन्त्रस्य ॥

गाम्भीर्य-
गुणे विज-
याचार्य-
कथानकम्
२९ ।

॥२१०॥

सविसेसजिणपूयापरे सावगवग्गे, चेइयवंदणत्थं गएण उंवरोहिण निसामिऊण वत्ता कतो तद्दिणमुववासो । परिचत्तगिहवा-
वारो पिईजणे व परोक्खीहए महंतं चित्तसंतावमुवहतो गिहिककोणनिविट्ठो दिट्ठो विजएण, पुट्ठो य—ताय ! किमेवं कंसि-
णाणणो वट्ठसि ? किं मए किं पि अवरद्धं ? परियेण[मज्झा]तो केणइ आणाखंडणं वा कयं ? ति । पुरोहिण जंपियं—वच्छ !
नत्थि कस्स वि किं पि अवराहपयं, केवलं केवलालोयावलोइयलोया-ऽलोयसरुवो रुवविजियकंदप्पो दप्पसप्पनागदमणी
मणीहियत्थसंपाडणकप्पपायवो पायवोवगमणविहाणेण सो पासजिणो निव्वुइं पत्तो, जस्स भगवतो पायपंसुफरिसणेण पुत्त !
तुममारोग्गयमुवगतो, जम्मग्गलग्गो अम्हारिसो य जणो न भायइ ईसिं पि भववेरिवाराओ, जदत्थमणे य नीरंधतिमिरपूर-
पूरियं व नजइ तिहुयणं ति, तप्पायपंकयविरहदुहनिवहो चेव मम एवंविहावत्थाकारणं ति । एवं च आयन्निऊण विजत्तो
जायवेरग्गो जंपिउं पवत्तो—ताय ! जइ एवं तस्स भगवओ पायप्पसाएण अहं नीरोगसरीरो संवुत्तो, जो य एवंविहनीसा-
मन्नगुणो, तस्स निव्वुइगयस्स विरहे किं संसारवासवासंगेण ? ता मुयह ममं जेण तदणुचिन्नं सामन्नमणुसरामि त्ति । पिउणा
जंपियं—वच्छ ! किमजुत्तं ? केवलं—

अज वि कोमलकाओ काउमसको य कक्खडं किरियं । निवससु सगिहे चियं किच्चिरं पि कालं कुमार ! तुमं ॥ १ ॥

कुणसु य कलत्तसंगहमणुगिण्हसु दीण-सय्यणलोगं च । वट्ठियसंताणो सवविरइकिरियं करेजासि

॥ २ ॥

विजएण जंपियं ताय ! केरिसं कोमलत्तणं मज्झं ? । किं वा वि दुकरं धम्ममग्गनिच्छइयचित्तस्स ? ॥ ३ ॥

१ पुरोहितेनेत्यर्थः ॥ २ कृष्णाननः ॥ ३ यणातो के' खं० प्र० ॥ ४ संसारवासव्यासङ्गेन ॥ ५ 'य केच्चि' प्र० ॥ ६ 'यल्लो' खं० ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ॥
॥२११॥

तो अइसयसुयनाणावलोयविन्नायतस्सरूवेण । अप्पयडियदोसेणं तेण वि तह कह वि उल्लविया ॥ ४ ॥
जह ज्ञाणथिरमणाणं सविसेसथिरत्तणं समुल्लसइ । इयराण वि अविलियमाणसाण ददमुज्जमो हवइ ॥ ५ ॥
जइ पुण अचलियज्ञाणा दो चिय सल्लहेज साहुणो सखी । पँचारिज य इयरे फुडक्खरं पँउरजणपुरओ ॥ ६ ॥
ता दोण्हं उक्करिसो दोण्हं पुण लज्जणेण संतावो । उभयं पि अणुचियमिमं विवेणिणो साहुवग्गस्स ॥ ७ ॥
एवंविहं च वोत्तुं न तरइ गंभीरिमं विणा नूनं । वत्तवविसेसं न वि मुणंति हरिसाइणाऽऽउलिया ॥ ८ ॥
एवमवरे वि मुणिणो गरुयं गंभीरिमं धरितेण । विलियं पेच्छंतेण वि तेणमपेच्छंतएणं व ॥ ९ ॥
निसुणंतेण वि अणुचियमसुणंतेणं व कस्सइ कहिं पि । अन्नववएसओ मिउगिराए सिक्खं च दिंतेण ॥ १० ॥
अखलियलज्जापसरा अक्खंडियविणय-संजमायारा । अविसुक्कभया अविलुत्तमुत्तपाढा अणालस्सा ॥ ११ ॥
तहविहंसाहुगुणे[सु] सुठाविया जह पहीणकम्ममला । ते वि महप्पा सखी वि सिवपयं परममणुपँत्ता ॥ १२ ॥
इय अप्पणो परस्स य परमुच्चइनिवहभाइणो होति । गंभीरिमापरिगया पुरिसा सँइ सलिलनिहिणो व ॥ १३ ॥ अपि च—

१ अतिशयश्रुतज्ञानावलोकविज्ञाततत्स्वरूपेण । अप्रकटितदोषेण ॥ २ अव्रीडितमानसानाम् ॥ ३ 'लह्मिज्ज' प्र० ॥ ४ उपालभेत ॥ ५ प्रचुर- ॥
६ जानन्ति हर्षादिनाऽऽकुलिताः ॥ ७ एवमपरेऽपि मुनयः गुर्वी गम्भीरतां धरता । व्रीडितं प्रेक्षमाणेनापि तेनाप्रेक्षमाणेन इव ॥ ८ निश्चिन्ताऽपि
अनुचितमश्रुत्वता इव कस्यचित् कुत्रापि । अन्यव्यपदेशतः मृदुगिरा शिक्षां च ददता ॥ ९ 'वि ह्र सा' खं० प्र० ॥ १० 'पत्तो खं० प्र० ॥
११ सदा ॥

गम्भीरताविरहितः पुरुषः परेषां, रोषाद्युपाधिविधुरीकृतचित्तवृत्तिः ।
मर्माण्यपि प्रकटयत्युचितेतरच्च, वक्तुं विवेक्तुमपि न क्षमते कथञ्चित् ॥ १ ॥
एवंविधश्च लघुतां महतीमुपैति, प्राप्नोति चाऽऽपदमसङ्गतवाक्क्षतेभ्यः ।
वाक्कण्टका हि विकटाः श्रुतिरन्ध्रमग्रा, नोद्धर्तुमुद्यतधिया हरिणाऽपि शक्याः ॥ २ ॥
तत्प्रत्ययः प्रतिभवं च महान् व्यपायः, वैरानुबन्धमधिकं परिवर्धते च ।
तत् सर्वथोचितवचःप्रविवेचनायाः, गम्भीरतैव जनिकेति न किञ्चिदन्यत् ॥ ३ ॥
इति तस्यां मतिमद्भिः, सद्भिर्भववैरिविजयमिच्छद्भिः । परिहृतपरपरिवादैर्नियोजनीयं मनो नित्यम् ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे गाम्भीर्यगुणचिन्तायां विजयाचार्यकथानकं समाप्तम् ॥ २९ ॥

सबे वि गुणविसेसा इंदियविजयं विणा विसीयंति । ता तँज्जइणा होयवमेवमिच्छो पवक्खामि ॥ १ ॥
इंदो जीवो तस्स उ इमाइं तो इंदियाणि भन्ति । सोय-ऽच्छि-घाण-रसणा-फरिसणरूयाइं पंचेव ॥ २ ॥
सोयं हि वेणु-वीणा-गेयनिनायाइपावियपमोयं । अच्छी वि पवररूवावलोयणेणऽज्जियसुहत्थी ॥ ३ ॥
घाणं च परमपरिमलमालइगंधाइवड्डियप्पाणं । रसणा वि सरसभोयण-पाणाइसु गहणवद्धखणा ॥ ४ ॥

१ 'रहतः खं० ॥ २ 'तज्जयिना' इन्द्रियजयिना ॥ ३ 'वमेत्तो प्र० ॥

गाम्भीर्य-
गुणे विज-
याचार्य-
कथानकम्
२९ ।
गाम्भीर्यस्य
माहात्म्यम्

॥२११॥

गाम्भीर्य-
भावाऽभाव-
योः गुण-
दोषौ

इन्द्रिय-
विजयस्य
स्वरूपम्

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामनगु-
णाहिगारो ।
॥२१२॥

फरिसणमविरयमउयासणाइपरिभोगविहियसद्वसणं । अवगच्छ भिन्नविसयं इय सयलं इंदियाण गणं ॥ ५ ॥
एकेकं पि हु एयाण जाण जीवाण मच्चुजणणखमं । सीसइ समए वि इमं दीसइ पयडं चिय तहा हि ॥ ६ ॥
गेयरव-दीवयसिहा-कुसुमा-ऽऽमिस-वारुयासु आसत्ता । हरिण-पयंग-भुयंगम-मीणेभा ही ! विणस्संति ॥ ७ ॥
एकेकविसयसंगे वि एवमेते विणासमणुपत्ता । एको वि पंचसु रओ ज्झड चि कह जाइ नो निहणं ? ॥ ८ ॥
इंदियवाउलियमणा मणागमेत्तं पि सुहमविंदंता । रण-सिंधुतरण-विवरप्पवेसवसणेसु निवडंति ॥ ९ ॥
पेच्छंति बहुविहाइं दुहाइं वच्चंति दुग्गईसु चिरं । इंदियविसयपरद्धा किं वाऽणत्थं न पेच्छंति ? ॥ १० ॥
जं नेव जंति सगं जं च विडंबणमुर्विति इह घोरं । दुहंतिदियदारुणदुविलसियमेव तं जाण ॥ ११ ॥
पढियं पि सुयमुयारं तवं पि तवियं तहा बहुपयारं । जइ नत्थि इंदियजओ ता तं विहलं मुणसु सयलं ॥ १२ ॥
तरिओ चिय भवजलही जेहिं जिओ एस इंदियगइंदो । वामेण य चलणेणं आवइवकं पि अकंतं ॥ १३ ॥
एयजए अजए वि य सुह-दुक्खाइं तु जणग-पुत्ताणं । दिट्ठंतनिबद्धाणं सुजसाईणं निसामेह ॥ १४ ॥
तथा हि—अत्थि जंबुदीवविसेसयतुल्लदाहिणद्ध भारहविसयवसुंधरापसिद्धा समिद्ध-सद्धम्मवंतलोयाहिट्टिया माहेसरी
नाम नयरी । जा य दिवकुंडेलजुयलालंकियजुवइपरिगया एगकुंडलालंकरणगवियमुवहसइ अलयापुरिं, खलयणंविज्जिया य

१ स्पर्शनं अविरतमृदुकासनादिपरिभोगविहितसव्यसनम् ॥ २ शिष्यते समयेऽपि ॥ ३ वारुया-हस्तिनी ॥ ४ आपञ्चकम् ॥ ५ 'डलालंकियं'
प्र० । दिव्यकुण्डलयुगलालंकृतयुवतीपरिगता सती एककुण्डलालङ्करणेन गर्वितां हसति अलकापुरीम् । अलकापक्षे एककुण्डलः-कुबेरः ॥ ६ 'णसुव'

साहणविहिम्मि चुकस्स कह वि लल्लेकमुक्केकारा । वडवासिणी सिरं से रुद्धा समुवट्टिया छेतुं ॥ २ ॥
अह निम्भंरकरुणाभरविस्सुमरियनियविहिस्स साहुस्स । झाणाओ ज्झत्ति मणं चलयं हा ह ! चि भणिरस्स ॥ ३ ॥
अह तइयसाहुणो वि हु भूएण पारंभिओ खुदोवइवो । कहं चिय ?—
कुवलयदलदीहंरलोयणाए जुवईए परिगतो सहसा । नवजुवणो जुवाणो निमेरंसुंदेर-सारंगो ॥ १ ॥
बहुहाव-भाव-विन्मममणोहरं रयसुहं अणुभवन्तो । तह कीलिउं पयट्ठो जह चलई मणो मुणीणं पि ॥ २ ॥
साहु वि तं तहाविहरइवइयरमणवलोयमाणो व । सविसेसझाणपयरिसमारुढो अविचलियचित्तो ॥ ३ ॥
चउत्थस्स वि साहुणो सुसारणंचिन्नकाउस्सग्गस्स एमेव कह वि गुंजापुंजरत्तलोयणो वणकरिकरकरणिकायदंडो पयंडफ-
णाकडप्पदुप्पेच्छो महाभुयंगमो पाएहितो सीसदेसमारुढो, तत्तो वि य कक्खं-खंधसिहरेसु वियरिओ ।
तहदेहविहियभमणस्स भीमरूवस्स पन्नगवइस्स । नवनलिंणिनालसीयलसरीरफरिसेण संभूओ ॥ १ ॥
रोमुंदोसो मुणिणो झाणातो कंपियं च किं पि मणो । भुयगो वि अकयडंसो सणियं सणियं अवकंतो ॥ २ ॥
इय ते मुणिणो चउरो वि उग्गए मंडलम्मि दिणवइणो । पारियकाउस्सग्गा गया सयासम्मि सूरिस्स ॥ ३ ॥

१ भयङ्करमुक्तेकारशब्दा ॥ २ निर्भरकरुणाभरविस्मृतनिजविधेः ॥ ३-दीर्घलोचनया ॥ ४ 'वज्रोष्ठ' प्र० ॥ ५ निर्मर्यादसुन्दरसाराङ्गः ॥
६ रतसुखम् ॥ ७ 'इ चलो मु' खं० प्र० ॥ ८ 'णदिन्न' खं० प्र० । श्मशानचीर्णकायोत्सर्गस्य ॥ ९ वनकरिणः करेण-शृण्वादण्डेन करिणः-तुल्यः
कायदण्डो यस्य ॥ १० प्रचण्डफणासमूहदुष्प्रेक्षः महाभुजङ्गमः पादेभ्यः ॥ ११ 'कखडखं' खं० ॥ १२ 'लिणना' प्र० ॥ १३ रोमोद्धर्षः ॥

इन्द्रिय-
विजया-
विजययोः
सुजसश्रे-
ष्ठि-तत्सुत-
कथानकम्
३० ।

॥२१२॥

देवमहसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामनगु-
णाहिगारो
॥२१३॥

विद्विस्संति, निवारिया य चित्तसंतावं उव्वहिस्संति, तह वि निवारणा चेव जुत्ता, उवेहिया हि अंगुभवा रोगा सुया य न सुहावहा होंति चि । ततो पारद्धा पंच वि सिक्खविउं सेट्ठिणा—

रे रे मूढा ! को एस उव्वणो भोगभयणवावारो ? । किं नेव बुज्झह धणं सगिहे ? किं वा न कोसहं ? ॥ १ ॥

किं वा न सबाहुबलं अवगच्छह ? किञ्च पेच्छह जणं च । परिमियपरिभोगुवभोगविजियसव्विदियपयारं ? ॥ २ ॥

किं वा नो परिभावह असाहुवातो जए पवित्थरिही । एवमनिहुयमसंकं सच्छंदं विलसमाणाण ? ॥ ३ ॥

किं सो वि इह गणिज्जइ जो मैलिणइ नियकुलं च सीलं च । खिविऊणं अप्पाणं नूणमसंभावणापंके ? ॥ ४ ॥

किं बहुणा ? जइ वंछह मज्झ घरे निवसिउं सिरिं भोचुं । ता उज्झियअइरेगा निहुया होऊण ठाह चिरं ॥ ५ ॥

इय दंसियगुरुतरकोवनिब्भरं पेच्छिऊण नियपुत्ते । सौसिज्जते पिउणा रुद्धा सुलसा इमं भणइ ॥ ६ ॥

मैइ जीयंतीय वि पेच्छ कह सुया निहुं भणिज्जंति ? । सुहसीला-SSयारा वि हु अकयविणासा विणीया वि ॥ ७ ॥

ता सैरियमियाणि मज्झ गेहवावारविरयणाए मुहा । जत्थित्तिए वि पुत्ताण एरिसी कीरइ अवन्ना ॥ ८ ॥

ततो सा जायगरुयाभिमाणा परिचत्तपाण-भोयणा एगंतदेसे परिमिलाणवयणकमला सोविऊण ठिया । भोयणसमए दुवाराओ आगतो सेट्ठी । सयं पि पायपक्खालण-देवयादंसणाइ काऊण भोयणमंडवमुवगतो य पुच्छइ—कत्थ गया सुलस ? चि । परियणेण भणियं—कज्जमज्झमबुज्झमाणेहिं किं कहिज्जइ ? परं कोवाउर व सेट्ठिणी उज्झियगिहकिच्चा

१ उल्लवणो भोगभजनव्यापारः ॥ २ असाधुवादः जगति प्रविस्तरिष्यति ॥ ३ मलिनयति ॥ ४ शिष्यमाणान् ॥ ५ मयि जीवन्त्यामपि ॥ ६ सतम् ॥

अमुगत्थ पसुत्ता अच्छइ चि । इमं च सोच्चा संभंतो गतो सेट्ठी तीए समीवं, संभासिया य—भदे ! किमेवं कुविय व दीससि ? किं कारणं न चित्तेसि गिहकिच्चाइ ?—न्ति । सा य इममसुणमाणि व वत्थपच्छाइयवयणा ठिया परम्मुही । विलक्खी-हूओ सेट्ठी गतो ततो पएसाओ । ततो पेसिया तीए समीवे नियजेट्ठभइणी सेट्ठिणा । तीए वि सामवयणविन्नासपुरस्सरं तहा कहं पि पन्नविद्या जहा ईसिपसंतकोवावेगा सम्मुहीहोऊण भणिउं पवत्ता—तुह भाउणा इत्थमित्थं च सुया निहोसा वि अणुचियवयणेहिं तज्जिया, तहुक्खेण य मए भोयणाइ सव्वं परिचत्तं ति । नणंदाए भणिया—सव्वहा खमाहि एकवारं, न भुज्जो सेट्ठी किं पि जंपिही । एवं भुज्जो भुज्जो सा पन्नविजमाणी उज्झियकोवा भुत्ता समं सेट्ठिणा । तहिणातो आरब्भ चत्ता पुत्ततत्ती सेट्ठिणा । दव्वविणासे वि न सिक्खवइ किं पि, कज्जविणासे वि चिट्ठइ तुसिणीए । एवं च उवेहिज्जंतं पलीण-प्पायसारं जायं घरं । गरुयवेरग्गोवगयचित्तो य परिभाविऊण माइंदजालविलसियं व अपारमत्थियं पियपणइणी-पुत्ताइयं, निरिक्खिऊण खणजोग-विओगं पेमप्पवंचं दमघोससूरिणो समीवे पवइओ सुजसो । विसिट्ठोवहाणपुरस्सरं च सव्वं सामा-यारिमणुपालितो गामा-SSगराईसु गुरुणा समं विहरिउं पवत्तो ।

अह सुचिरकालमकलंकसीलपरिपालणपरो सम्ममहिगयसुत्तत्थो 'मा कुडुंबमज्झातो को वि पडिबुज्झहि' चि गुरुणा चेव समं समागतो सो माहेसरीपुरीए । आगओ य वंदणवडियाए जणो, धम्ममायन्निऊण य गतो जहागयं ।

पढमजामावसेसे य दिवसे सूरिसमीवोवविट्ठस्स सुजससाहुणो 'विजणं' ति काऊण पुंढदुच्चरियचित्तणुप्पजमाणलज्जा-

१ 'प्रज्ञापिता' अनुनीता ॥ २ 'प्रज्ञाप्यमाणा' अनुनीयमाना ॥ ३ शिक्षयति ॥ ४ मायेन्द्रजालविलसितमिव ॥ ५ पूर्वदुश्चरितचिन्तनोत्पद्यमान-

इन्द्रिय-
विजया-
विजययोः
सुजसश्रे-
ष्ठि-तत्सुत-
कथानकम्
३० ।

॥२१३॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ।
॥२१४॥

भरोणयवयणा सदुक्खं रुयंती समागया सा सुलसा सेट्ठिणी । वंदिओ सूरि सुजससाहू य । आसीणा समुच्चियट्ठाणे । इंगियाईहिं मुणियसंबंधेण य संभासिया सूरिणा—भदे ! अवि निवहइ धम्मकिच्चं ? धम्मसहाई य पुत्ताइपरियणो ? ति । ततो घट्टियहिययसल्ल व सगगगरं सा रोविउं पवत्ता । भणिया य गुरुहिं—महाणुभावे ! कीस रोयसि ? । तीए जंपियं—भयवं ! एवंविहाणत्थपत्थारीकारणं अप्पाणं चिय रुवामि, जीए मए सम्ममणुसासितो वि निट्ठाडिओ घरसामी, अणुचियं वट्ठता वि 'सुसमायार' ति उवव्हिया सुया, पत्ता य मंदभागिणी नियदुन्नयपायवमूलं पावफलं । गुरुणा भणियं—कहं चिय ? । तीए जंपियं—घरसामिणो पवजागहणेण एगं तुमं पच्चक्खमेव, बीयं पुण विलुत्तवित्तपुत्तवुत्तंतं च निसामेह—

इमम्मि घरनाहे पवजोवगए मए ठविया पुत्ता गिहकजेसु । ते य पढमं सलजं वट्टिय पच्छा मं अवेगन्निऊण सच्छंदा निरंकुसा करिणो व वियरिउं पवत्ता । तत्थ जेट्ठो धरो पुत्तो ममं । सो य अचंतगीयाभिरई पोसेइ गायणवग्गं, गेयं विणा य न सकइ ठाउं ।

अवि चयइ भोयणं पि हु उज्झइ तंबोल-वत्थ-ऽलंकारं । परिहरइ बंधुवग्गं पि न उण गेयं मणागं पि ॥ १ ॥
थेवं पि हु तयभावे मयं व मुसियं व मुणइ अप्पाणं । सेसविसओवलंमे वि लहइ ईसिं पि नेव रइं ॥ २ ॥
लजं मोत्तूण मए वि जंपिओ पुत्त ! अणुचियं बाढं । जेट्ठो वि तुमं होउं जं वियरसि एवमनिबद्धं ॥ ३ ॥

लज्जाभरावनतवदना ॥

१ ज्ञातसम्बन्धेन ॥ २ सगद्गदम् ॥ ३ विलसवित्तपुत्रवृत्तान्तम् ॥ ४ 'वगन्नि' खं० ॥ ५ विचरसि ॥

इन्द्रिय-
विजया-
विजयोः
सुजसभे-
ष्ठितसुत-
कथानकम्
३० ।

॥२१४॥

दुज्झिहकुलकलंकियमवमन्नइ नागरायनयरिं । तीए पुरीए निरवग्गहपरोवग्गहसंपाडणपंडिट्ठो नीसेसलोयइट्ठो सुजसो नाम सेट्ठी, सुलसा से भज्जा । ताणं च पुवभवज्जियसुकयाणुरूवं सुहमुवधुंजंताण कालकमेण पंच पुत्ता जाया—पढमो धरो, बीओ धरणो, तइओ जसो, चउत्थो जसचंदो, पंचमो चंदो ति ।

पढमे गम्भोवगए जणणीए डोहलो समुप्पन्नो । गेयसवणम्मि बीए रुवाण पलोयणे बाढं ॥ १ ॥

तइए य सुरभिकुसुमाइएसु तरिए य सरसभोजेसु । पंचमगे वि य मिउ-मउयतूलिसेज्जा-ऽऽसणाईसु ॥ २ ॥

तदोहलाणुसारेण तविहो चेव पुत्तपरिणामो । नियबुद्धिकुसलयाए विणिच्छिओ सेट्ठिणा तत्तो ॥ ३ ॥

एवं च पंच वि सुया परिवट्ठमाणा कमेण वाणिज्जाइकलाहिगमवंतो पत्ता तरुणत्तणं, काराविया य जहोचियं पाणिग्ग-हणं, निउत्ता य गिहकिचेसु । अह पुव्वैकम्मनिम्माणवसेण ते धराइणो पंच वि कइयवि दिणाणि पिउणो उवरोहेण वट्ठिऊण गिहकायवेसु, आवज्जिऊण किं पि दविणजायं, लद्धावगासा अणवरयगीय-पेच्छणय-मणहरविलेवणाइ-सुहंसेज्जा-ऽऽसणोवभोग-भंगिवट्ठमाणुकरिसा जहिच्छं वियरिउं पवत्ता । तओ एक्केकविसयसंगिणो ते पेच्छिऊण पिउणा चित्तियं—अहो ! एस दोह-लगाणुरूवो एयाणं वरागाण पवत्तिओ पयरिसो, एवं ठिए य किं काउमुचियं ? अणिवारिज्जमाणा हि एए गिहसारं कमेण

खं० । खलजनविवर्जिता सती द्विजिहकुलेन कलङ्कितां नागराजनगरीमवमन्यते । नागराजनगरीपक्षे द्विजिह्वाः—नागाः, न तु खलाः ॥

१ निरवग्रहपरोपग्रहसम्पादनपटिष्ठः ॥ २ 'पविट्ठो' खं० ॥ ३ 'वक्कयकम्म' प्रसं० ॥ ४ 'हसिज्जा' प्र० ॥ ५ उपभोगः—भोजनम् ॥ ६ पवि-
त्तियं पं० खं० प्र० ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥२१५॥

तइओ य जसो नाम सुओ अचंतं सुरभिक्षुमाइपरिमलंपडो एगया काणणं गओ । तत्थ य तंकालवियसंतमालईमउ-
लमंसलपरिमलं दिसिमुहेसु पसरंतमग्घाइऊण परमपरितोसमुवहतो, कीणासचोइउ व निवारिजमाणो वि मालाकारेहिं, पविट्ठो
तयन्मंतरं । अह तंवेलुल्लसंतसोरभभरमासाइतेण मालईगहणादस्समाणसरीराभोगेण डको सो महाभुयंगमेण । अचुकडयाए
विसवियारस्स, अणुचितेसु वि गारुडिएसु, पगुणीकएसु वि तंतोवयारेसु, अभिभूओ महानिदावेगेण, निमिसद्धेण य जमराय-
रायहाणिं गतो ति ॥

चउत्थो वि जसचंदनामधेयो सुओ अचंतसरसभोयणलंपडो घरे तहाविहवित्तविरहेण तविहभोयणमपाउणंतो वाणिज-
ववएसेण सयणाइसंतियं भंडोल्लमादाय गओ देसंतरं । पारद्धा य ववसायविसेसा, आवज्जियं किं पि दविणजायं, जाया य
एगेण खुहप्पायपुरिसेण समं से मेत्ती । जाणिओ य तेण सरसभोयणाभिलासलालसो सभावो जसचंदस्स । ततो तेण पुरि-
सेण तद्वोवरि जायमुच्छेण हणणोवायंतरमपेच्छमाणेण उग्गविससंजोजिओ निष्फाइतो मोयगो । अह कयविसिद्धभोयणस्स
वि पैणामिओ तेण जसचंदस्स । समीवपत्तकयंतपेरिण व तेण रसलंपडयाए भोत्तुमारद्धो य ।

भुजंतमोयगरसो जह जह उदरंतरं उवगओ से । तह तह अमायमाणि व वेयणा अइगया दूरं ॥ १ ॥
लोयणनिमेसंमिचे काले कालेण कवलिओ सो य । अहह ! दुरंता रसणा असणि व विणासमुवणेइ ॥ २ ॥

१ तत्कालविकसन्मालतीमुकुलमांसलपरिमलम् ॥ २ तद्वेल्लसत्तोरभभरमास्वादयता मालतीगहनादभ्यमानसरीराभोगेन दष्टः ॥ ३ भाण्डसमूहमित्यर्थः ॥
४ उग्रविषसंयोजितः ॥ ५ अर्पितः ॥ ६ संमेत्ते प्र० ॥

एवं सो जसचंदो दुज्जणजणहिययवड्डियाणंदो । पंचत्तं अणुपत्तो जाओ अत्थो य विंडसोत्थो ॥ ३ ॥
पंचमगो वि चंदाभिहाणो सुओ अहिअं सुहफरिसवेसासंभोगप्पसत्तो भणितो मए—अरे पाव ! निहणगयप्पायं कुडुंबं,
ता तुममेव एको संपइ जइ वट्टसि विसिद्धचेट्टासु, उज्झसि दुट्ठगोड्ढिं, अणुट्टेसि सुंदरमत्थोवज्जणं, ता अणुगिण्हसि अप्पाणं
कुडुंबं च, अणुचियपवित्तिवसेण य वच्छ ! किं न दिट्ठं तए नियभाउमाणं अकाले वि तहाविहं विणासपज्जवसाणं विडंबणा-
डंबरं ? ति । तेण जंपियं—जत्थ तुज्झ सारिच्छा जणणी दुट्ठमुही न तत्थ दुल्लभमेवंविहमसमंजसं, ता कालरयणि व सवं कुडुंबं
निट्ठविय फुडं तुमं मोणेण ट्ठाइस्ससि । इमं च सोच्चा अयंडजमदंडताडिय व 'जणणी वि कालरयणी, अहो ! पावस्स
भत्तिपयरिसो' ति अहं सोगसरंभनिब्भरं रोविउं पवत्ता, 'एत्तो य होउ किं पि, न किं पि मए वत्तवं' ति मोणमल्लीणा ।
सो य दुट्ठसुतो इतो ततो वेसागिहेसु वसंतो संकंतो वसंतसेणाघरं । आसत्तो य दहं तदंगफरिसम्मि । नवरं दविणविय-
लत्तणेण निवारितो घरप्पवेसो तंवाइगाए । अन्नववएसेण दंसिज्जइ सेऽवमाणं, तत्तप्पओयणेण य निवासिज्जइ मंदिरातो,
'अणवसरु' ति रुब्भइ दुवारे वि, तह वि निल्लजत्तणेण य न मुयइ तदभिगमं उवपुप्फ-फलाइणा । एवं च सो कहं पि अण-
वबुज्झमाणो भणितो वौइगाए—रे वणियसुय ! एगं अप्पणा न किं पि वियँरसि, बीयं अन्नेसिं पि इंताण पच्चूहो तुमं, ता
मा एत्तो अम्ह घरे एज्जासि ति ।

एवं पि पावबुद्धी भणिओ फरुसक्खरेहिं सो तीए । तह वि परिओसमुवहइ ही ! महं मयणमाहप्पं ॥ १ ॥

१ विट्सुत्थः ॥ २ तन्मात्रा-अकया इत्यर्थः ॥ ३ अकया ॥ ४ 'वितरसि' ददासि ॥

इन्द्रिय-
विजया-
विजययोः
सुजसश्रे-
ष्ठि-तत्सुत-
कथानकम्
३० ।

॥२१५॥

देवमद्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥२१६॥

हीला लील त्ति परुडुजंपियं नूण पणयकोवो त्ति । कम्मे निजुंजणं पि हु सकुडुंबसमाणगणं त्ति ॥ २ ॥
आरुडुपयपहारप्पयाणमवि अइमहापसाउ त्ति । पडिहाइ कामुयाणं अहो ! कहं मइविवज्जासो ? ॥ ३ ॥
एवं च 'बहुहा निवारणं पि पवत्तणं' ति मन्नंतो वसंतसेणाभवणं खणं पि अचइंतो अवरवासरे वाइगाए संकेइऊ-
णावरं पुरिसं माराविओ एसो, लोए य पयडियं—अन्नपुरिसक्खणयपविट्ठो एस इत्थं हओ त्ति ॥ ४ ॥
एवं पंच वि पुत्ता भयवं ! मह मंदभाइणीए मया । एसो वि गेहसामी मह दोसा चेव निक्खंतो ॥ १ ॥
हा हा ! अहं हयासा जीसे न पई न यावि अंगरुहा । नियतुच्छबुद्धिदुद्धिलसिएण विसमं दसं पत्ता ॥ २ ॥
एवंविहविसमदसं गयाए भयवं ! न जुज्जइ उवेहा । सरियचिरप्पणयाणं भवारिसाणं सुपुरिसाणं ॥ ३ ॥
इय करुणाभरनिम्भरपयंपिरं बाहपवहधोयमुहिं । तं पेच्छिऊण सुजसो साहु तत्तो अवक्तो ॥ ४ ॥
परिभाविउमारद्धो य पेच्छ अजिइंदियाण जीवाण । कहमावयाउ निवडंति जीवियद्वंतजणणीओ ? ॥ ५ ॥
धन्ना कयपुन्ना तह मुणिणो चिय इय जयम्मि भयवंतो । जेहिं सुहहरिणहंता निहओ दुद्धिदियमइंदो ॥ ६ ॥
इममेव सो महप्पा वेरगगपयं पधारिउं चित्ते । सविसेसतवचरणेण झोसिउं बाढमप्पाणं ॥ ७ ॥
कयपजंताणसणो सणंकुमारम्मि देवलोयम्मि । देवत्तेणुवन्नो उक्कोसाऊ महिड्डीओ ॥ ८ ॥

१ ण—न्ति प्र० ॥ २ आरुष्टपदप्रहारप्रदानमपि अतिमहाप्रसाद इति ॥ ३ अत्यजन् ॥ ४ अकया ॥ ५ स्मृतचिरप्रणयानां भवादशानाम् ॥
६ बाष्पप्रवाहधौतमुखीम् ॥

आ रंडे ! चायुंडि व दुडुतुंडे ! न ठासि तुसिणीया । इय जंपिरो य भुज्जो न मए थेवं पि आलविओ ॥ ४ ॥
ततो सविसेसं सच्छंदं गीयसुणणासत्तो पाणगायणकुडुंबं उवचरिउं पवत्तो । अमुणियपत्थावा-पत्थावो अवमन्नियावजसो
अगणियलोयलज्जो गेयसवणत्थं वच्चइ पाणगायणधरे । मउ व निसामेइ एगचित्तो तग्गीयरवं ति । एवं च एगकुडुंबविच्चीए
पाणेहिं समं अच्छंतो निवेइओ राउले, जहा—एसो सुकुलपसुतो वि एवमेवं पाणेसु अभिरमइ त्ति । ततो 'वन्नसंकरकारिणो
विणासो चेव दंडो' त्ति विभाविंतेण डंडिगेण महायणसमक्खं माराविओ एसो त्ति ॥

बीओ वि सुतो धरणाभिहाणो निरंतरं सुरुवरामायणावलोयणाभिरई एगया नडपेच्छणए गओ मंडिय-विभूसियं नड-
दुहियरं पेच्छिऊण बाढमज्झोववन्नो अवहत्थियकुलाभिमाणो गेहसारं दाऊण नडं भणइ—नियधूयं मह देहि त्ति । नडेण
भणियं—एसा हि अम्ह जीवियभूया, ता जइ तुमं ईईए अत्थी ता एहि देसंतरेसु अम्हेहिं समं, अहिज्जसु नडविजं ति । ततो
रुदंति धरणिं ममं च मोत्तूण गतो नडेण समं । नडधूयावयणावलोयणाणंदिओ पयट्ठो नडविजं सिक्खिउं । छेयत्तणतो य
अहीया थेवकालेण । पारद्धो य कालसेणाभिह्लपल्लीए वंसं महंतमारोविऊणं नच्चिउं । अह णडधूयाए तीए चेव रुवक्खित्तेण
पल्लीवइणा सयं उवोदुमिच्छंतेण छिंदावियाउ वंसनाडीओ, निराधारो डोल्लिओ वंसो, खगग-फरगहत्थो निवडिओ तत्तो
धरणो । पत्ता य पंचत्तोवगएण तेण धरिणि त्ति ॥

१ चाण्डालगायनगृहे इत्यर्थः ॥ २ अभिभूतकुलाभिमानः ॥ ३ 'डेहिं भ' प्र० ॥ ४ एतस्या अर्थी ॥ ५ ण पारद्धं नं खं० प्र० ॥
६ नटपुत्र्याः तस्या एव ॥ ७ धरणि प्र० ॥

इन्द्रिय-
विजया-
विजययोः
सुजसश्रे-
ष्ठितत्सुत-
कथानकम्
३० ।
इन्द्रियविज-
यभावना

॥२१६॥

देवमहेश्वरि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२१७॥

संता-ऽसंते दोसे परस्सं पउणेइ जो सपिउणो वि । तक्कम्मं पेसुन्नं किलिड्डमण-वयणवावारो ॥ २ ॥
नयससिगहकल्लोलो विसिद्धयाहंसपाउसारंभो । कारुन्नहरिणसिंहो सद्धम्ममहीकंसणसीरो ॥ ३ ॥
दक्खिन्नमयणहीरो सक्कुलकमकमलिणीहिमासारो । नयवेईणाऽवमओ दूरं पेसुन्नसंबंधो ॥ ४ ॥
पेसुन्नावन्नमणा दिवा-निसं चिय परेसि दोसगणं । पेहंता नियकजं पि बालिसा तो परिहरंति ॥ ५ ॥
सामिम्मि परिचिए वि य उज्जलवेसे य आमिसदए य । उज्झियभसणं विणियं पिसुणाओ सुणं सगुणमाहु ॥ ६ ॥
हीलाए पयं अकोसभायणं वइरठाणमच्चंतं । तेणऽप्पा उवणीओ पेसुन्नं जेण आरद्धं ॥ ७ ॥
पेसुन्नयस्स चागे अच्चागे वि य गुणा य दोसा य । पयडं चियं दिट्ठंतो धणवालो बालचंदो य ॥ ८ ॥
तथाहि—अत्थि देवकुरुभूमि व अणिंदजणाहिट्ठिया, सुररायरायहाणि व सुलेहरामारमणीया कायंदी नाम नयरी ।
तहिं च हेहयकुलनलिणीवणवियासणेक्कसुरो नरवीरो नाम राया ।

१ °स्स पिउणेइ जो सपिउणो त्ति प्रती ॥ २ नयशशिग्रहकल्लोलः (ग्रहकल्लोलः—राहुः) विशिष्टताहंसप्रावृडारम्भः । कारुण्यहरिणसिंहः सद्धर्म-
महीकषणसीरः ॥ ३ कसिणं प्रती ॥ ४ दाक्षिण्यमदनहरः स्वकुलक्रमकमलिनीहिमासारः । नयवेदिनाऽवमतः ॥ ५ पैशुन्यापन्नमनसः ॥ ६ स्वामिनि
परिचितेऽपि च उज्ज्वलवेसे च आमिषदये च । उज्झितभक्षणं विनीतं पिशुनात् शुनकं सगुणमाहुः ॥ ७ °य चिट्ठं प्रती ॥ ८ देवकुरुभूमिः अनिन्द्र-
जनैः—स्वतन्त्रविहारिजनैः अधिष्ठिता, नगरी पुनः अनिन्द्यजनाधिष्ठिता । इन्द्रराजधानी सुष्ठु लेखरामाभिः—अप्सरोभिः अभिरामा, नगरी तु सुलेखाभिः—
सद्गम्याभिः रामाभिः—रमणीभिः रमणीया ॥

चउरंगवलमहोयहिमऽरीण महिऊण खगसुरगिरिणा । जेणाऽऽणीया सगिहं जयलच्छी लच्छिवइण व ॥ १ ॥
तस्स राइणो वीसासभवनं भवणचंदो नाम सेट्ठी, बंधुमई भज्जा । ताण धणपालो नाम पुत्तो परमपयरिसपत्तो
सप्पुरिसचेट्ठिएहिं कलासु कुसलो य उभयलोगाविरुद्धवितीए वड्ठंतो कालं बोलेइ । जाया य संकरसेट्ठिसुएण बालचंदा-
भिहाणेण समं मेत्ती । नवरं उज्जुसीलो धणपालो, इयरो य दुडुपयई, तह वि अविभावियदो[स]संपाडियपेमसवस्सं
खणं पि न तं विणा रइं लहइ धणवालो ।
भमइ य तेणेव समं कीलावण-भवण-देवगेहेसु । दविणज्जणाइकिच्चं चितइ तेणेव सह निच्चं ॥ १ ॥
अह एगम्मि दिणम्मि उज्जाणगएहिं गयवरो व मुणी । दीसंतसस्सिरीओ सुहदंतो वंदिओ तेहिं ॥ २ ॥
अचंतसोम-सुहलक्ख[णे]हिं उवलक्खिउं असामन्नं । तं पुच्छिउं पवत्ता पवइतो किं निमित्तं ? ति ॥ ३ ॥
मुणिणा भणियं भदा ! अणंतवित्तंतगहणभीमम्मि । सीसंति केत्तियाई भवम्मि दिक्खानिमित्ताई ? ॥ ४ ॥
तह वि हु जइ कोऊहलमायन्नह ता भवित्तु एगमणा । लेसुदेसेणाहं तुम्हं साहेमि सनिमित्तं ॥ ५ ॥
अहं हि अवंतिजणवए बहुलसन्निवेसे पुरंदरस्स सत्थाहस्स पुत्तो रामो नाम, सहोयरी य रामाभिहाणा भइणि
त्ति । अनो य बहू भाइ-भइणिपमुहसयणो सुहेण वसइ ।
अन्नया य निवडिओ दुक्कालो, खीणो धन्नसंचयो, पलीणो कय-विक्रयववहारो, खीणो पागयलोगो, सुन्नीहूयाई

१ चतुरङ्गवलमहोदधिम् अरीणां मथयित्वा खगसुरगिरिणा । येनाऽऽनीता स्वगृहं जयलक्ष्मीः 'लक्ष्मीपतिना' कृष्णेन इव ॥

पैशुन्यवि-
पये धन-
पालबाल-
चन्द्रयोः
कथानकम्
३१ ।

॥२१७॥

रामदेव-
मुनेरात्म-
कथा

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२१८॥

जायाणेगजणविणासाहं मंदिराहं । अहं हि परलोयगएसु जणणि-जणएसु, [स]सावसेसकुडुंवे विज्जंते, से सावसेसमसणं विमो-
त्तूण गतो देसंतरं । जीवणनिमित्तमारद्धा बहवे उवाया । दइव-ववसायवसओ य उवज्जिय चिरकालाओ सुमरियं घरयणस्स—
कहं गया बंधुणो ? कहं वा हूया सा वराइणी कणिट्ठभइणि ? त्ति ।

ततो कयसवसंवाहो णेगभंडभरियकरह-वसहनिवहो गतो नियगामं । दिन्नो गामसमीवे आवासो, पुच्छितो गामलोगो
नियबंधु-सयणवत्तं । चिरकालपलीणत्तणेण न किं पि केणइ साहियं, तह वि जम्मभूमिपक्खवायमुवहंतो पविट्ठो हं गाम-
मज्जे । दिट्ठं सुशुंदमंदिरं, आसीणो तत्थ । पयडुं च तवेलं ललियलीलावईनेउरारावरमणीयचरणचंकमणमणोहरं पेच्छणयं ।
दिट्ठा य विलासिणीण मज्झगया, सद्विज्ज [व] विज्जाणं, कप्पतरुलय व लयाणं, कामधेणु व धेणूणं, सविसेससस्सिरीया,
सुंदरामारा, सिंगारसारनेवच्छविराइया एगा पणंगणा । तं च दट्ठूण जायाणुरागेण रयणीसमए मए तंबोल-कुसुम-विलेवणाई
उवयारो किंकरहत्थेण पेसितो तग्गिहे । पडिच्छितो य सायरं तीए, सज्जितो य पल्लंको, पबोहिओ मंगलपईवो । कयसवि-
सेससिंगारा य जाव सा दप्पणमवलोयमाणी चिट्ठइ ताव नियत्तियसेवगवग्गो पविट्ठो हं भवणब्भंतरं, अब्भ[र]हिओ ससं-
भ[मं] तीए, आसीणो हं सुहसेजाए ।

एत्थंतरे मच्चरणसोहणत्थमुदगमुवाहरंतीए छीयं अणाए, जंपियं च—जीवउ चिरं रामदेवो त्ति । तं च निययनामा-
भिलावसरिसमायन्निऊण ईसिसमुप्पन्नकणिट्ठभइणीसंकेण जंपियं मए—भदे ! अच्छउ ताव चलणपक्खालणोवक्कमो, इमं

१ स्वसवशेषकुटुम्बे ॥ २ °सिससमणं प्रतौ । तस्यै सावशेषमश्ननं विमुच्य ॥

पैशुन्यवि-
षये धन-
पालबाल-
चन्द्रयोः
कथानकम्
३१ ।

॥२१८॥

इय गुण-दोसा पक्खमेव जिय-अजियइंदियाण दहं । दीसंति संतु तव्विजयबद्धलक्खा अओ धीरा ! ॥ ९ ॥
करकमलगोयरगयं ताण परं मुत्तिसोक्खभमरउलं । जेहिं निरुद्धा जंगजगडणुब्भडा इंदियगइंदा ॥ १० ॥ किञ्च—
यद्वद् विभिन्नहृदयेऽधिपतिः कुटुम्बे, स्वच्छन्दचारिणि नृपो यदि वा स्वसैन्ये ।
कार्यं मनागपि न किञ्चन कर्तुमीशः, सौडीर्य-वीर्य-मति-नीतिगुणान्वितोऽपि ॥ १ ॥
तद्वद् विभिन्नविषयामिषलब्धिलुब्धे, जीवोऽपि नेन्द्रियगणे भवभीरुकोऽपि ।
संवेगवानपि सुदृष्टिरपीष्टसिद्धिं, सम्प्राप्तमुद्यतमना अपि जातु शक्तः ॥ २ ॥
निर्मानुषाटविनिवास-जपोपवास-स्नेहोपचारपरिहारसुदुष्कराणि ।
कुर्वन्त्यमूनि मुनयो हतकेन्द्रियार्तिनिर्मूलखण्डनकृते न निमित्तमन्यत् ॥ ३ ॥
इति वाञ्छितार्थसाधनधनमिन्द्रियदमनमेव विमलमतिः । कुर्वीत मुक्तिवनिताहृदयाकर्षणपरममन्त्रम् ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे इन्द्रियपञ्चकविजय-व्यतिरेकवर्णनायां
सुजसश्रेष्ठि-[तत्]सुतकथानकं समाप्तम् ॥ ३० ॥

पेसुन्नसुन्नहियओ इंदियविजयाइयं हि काउमलं । ता पेसुन्नविणिग्गहहेउमहं किं पि जंपेमि ॥ १ ॥

१ जगत्कर्दर्थनोद्धटाः ॥ २ °धीर्यं प्रतौ ॥ ३ °वर्त्तना° प्रतौ ॥

३७

पैशुन्यस्य
स्वरूपम्

देवभद्रस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो।
॥२१९॥

तुज्झ अन्नस्स वा एत्थावराहो ? ।

ववसाय-साहसधणो वि नीइकुसलो वि किं कुणइ पुरिसो । पुर्वभवज्जियदुकयकम्ममहानडनडिजंतो ? ॥ १ ॥

किं भइणि ! तुज्झ संभवइ एरिसी सुकुलदूसियावत्था ? । चिंताइकंतो नवरि विसरिसो देववावारो ॥ २ ॥

एयावत्थोवगयाए कह व तुह दंसणं महं जायं ? । विहिविलसियाइं अघडन्तघडणपडुयाइं को मुणउ ? ॥ ३ ॥

मन्ने एवंविहदूसियत्थकरण[त्थ]मेत्थमम्हाण । आणयणं जणणं जीवणं च विहिणा विणिम्मवियं ॥ ४ ॥

इय सो परिदेवन्तो अप्पाणं भूरिभणितिमंगीहिं । जाणियवुत्तंतेहिं उल्लविओ गामवुड्ढेहिं ॥ ५ ॥

भो सत्थवाहसुय ! कीस असरिसं कुणसि चित्तसंतावं ? । को एत्थ तुज्झ दोसो ? दिव्वनाणी किमिह कोइ ? ॥ ६ ॥

सवियारदंसणुभवमिहोक्कहासंभवस्स पावस्स । पच्छित्तं पडिवज्जसु वज्जसु एत्तो महासोगं ॥ ७ ॥

अन्नाणतिमिरपडिहणियचक्खुणो गे[हिणो] किमु कुणंतु ? । उल्लसइ जेसि ईसि पि नेव नाणंजणुज्जोओ ॥ ८ ॥

ता एहि धरं परिहरसु सब्बा गैत्त-चित्तसंतावं । नहि गुप्पंति सुपुरिसा गरुए वि हु क[ज]गहणम्मि ॥ ९ ॥

एमाइवहुवयणनिवहेण पन्नविऊण नीओ हं गामवुड्ढलोएणाऽऽवासं । भइणी पुण महंतं सोगसंरंभमुवहंती, अच्छिन्ननि-
वडंतवाहप्पवाहाउल्लोयणा लज्जाए चेडीणं पि मुहं दंसिउमपारयंती, सरीरचिंताल्लेण नीहरिऊण मरणकयनिच्छया निव-
डिया पुरोहडावडम्मि ! धाहावियं दूरट्टियाहिं दासीहिं । धावितो गामलोगो । जाव इओ तओ तयायड्ढणोवकमा काउमा-

१ पूर्वभवार्जितदुष्कृतकर्ममहानटनाव्यमानः ॥ २ एतदवस्थोपगतायाः ॥ ३ गात्रचित्तसन्तापम् ॥ ४ व्याकुलीभवन्ति इत्यर्थः ॥

पैशुन्य-
विषये धन-
पालबाल-
चन्द्रयोः
कथानकम्
३१ ।

॥२१९॥

रद्धा ताव मया एसा, तहाविहा य आयड्डिया कूवाओ । मुणियतवइयरो संविसेससोगाहरेगमुवहंतो संपत्तो य अहं । ततो
मए वि कयमरणनिच्छएण रयाविया चिया, दिन्नं च दीणा-ऽणाहाणमनिवारियप्पसरं सहत्थेण महावित्थरेण दाणं । एवं च
जायनिच्छओ जाव जलणजालावलीनिचियं चियं आरुहिउमुवड्डिओ हं ताव चलणेसु निवडिऊण धरितो गामवुड्ढेहिं, भणितो
य—सत्थवाहसुय ! निहोसो वि जइ तुमं हुयासणं पवज्जिहसि ता वयमवि तुह मग्गमणुसरिस्सामो त्ति । एवं चावधारियतन्नि-
च्छओ मंदीहूतो हं मरणवइयरातो । नीतो य थोवंतरिआसोगतरुणो तले । तत्थ य धम्मसीहो नाम चारणसमणो
तव्वेलं चेव पारावियकाउस्सग्गो निसन्नो समुचियासणे । ततो वंदितो सो मए । दिव्वनाणोवओगओ विमरिसियसवपुववुत्तंतेण
संभासिओ हं तेण—

भो सत्थवाह ! वहसीह किमंग ! सोगं !, एसेव पुव्वकयदुकयभायणाणं ।

जीवाण होइ हु गई तदलं इमेण, तच्छेयणत्थमहुणा तुममुज्जमेसु ॥ १ ॥

जइ सच्चमेव अवगच्छसि दुक्खरूवं, दुक्खप्फलं च भवमुज्झिउमिच्छसी य ।

ता सब्बा समणधम्ममसम्मदारुदावानलं कुणसु वज्जसु सब्बसंगं ॥ २ ॥

एवंविहाण विविहाण दुहाण तेण, दिन्नो जलंजलिरलं दलिओ य कामो ।

कोहाइणो वि रिउणो निहणं हि नीया, जेणुज्जएण जइयं इह चेव सम्मं ॥ ३ ॥

१ मृता ॥ २ सविवेगसो प्रती ॥ ३ मरणव्यतिकरात् ॥ ४ रिओ असो प्रती ॥ ५ अशमदारुदावानलम् ॥ ६ हणं निहीया, प्रती ॥

देवमहसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२२०॥

आइच्चकंतिकलिय व महंधयारं, धूमद्वयेद्धुडलि व तरुप्पबंधं ।
आमूलओ चिय इयं चिय (?) साहुदिक्खा, दक्खा निहंतुमवरा पुण नेव चेड्डा ॥ ४ ॥
एत्थं रया न मुणिणो सलहंति सग्गं, मन्नेति सुत्थियरतं न गिरीसरं पि ।
कप्पिपि तुल्लमरि-मित्त सुवन्न-लेड्डुं, मुत्ताहलोवलदलाणमवि स्सरुवं ॥ ५ ॥
अग्गीए डज्झइ सरीरगमेव बज्झं, अब्भंतरं तु तह चिट्ठइ कम्मदेहं ।
तस्सऽत्थि दाहजणणे जइ तुज्झ वंछा, दिक्खाहुयासणचियाए चयाहि ता तं ॥ ६ ॥

इय तेण समणसीहेण सुहनिरीहेण सरलदीहेण । अणुसासिओऽहमित्थं जातो समणो करणदमणो ॥ ७ ॥ ॥ छ ॥

इमं च पव्वज्जापेडिवत्तिवित्तंतं अच्चंतचित्तुहेगाइरेगुप्पायगमायन्निऊण धणपालो संवेगावन्नमणो मुणिणो पाएसु पडिऊण पडिवन्नकइवयवयविसेसो समं बालचंदेण 'दिणावसाणं' ति कलिऊण गओ सगिहं । कयसंज्झासमयसमुचियचिईवंदणाइकिच्चो य सगोड्डीनिविट्ठो बालचंदं मणइ—भो वयस्स ! पेच्छ तस्स साहुणो असरिसं सप्पुरिसत्तणं, अतुच्छा अकज्जविचिगिच्छा, गरुयसरंभो तवारंभो, पगिड्डा सचेड्डा, कयामयावन्नं वयणलायन्नं ति । अइसंकिलिड्डयावसेण अरोयमाणेण वि साहुकिरिया-कलावं तयणुवित्तीए भणियं बालचंदेण—एवमेयं, पयरिसभूमि कखु सो महाणुभावो सद्धम्मकम्मनिम्माणस्स ति ।

१ आदित्यकान्तिकलिका इव ॥ २ 'येध चु' प्रती । धूमचज्जेड्डोल्का इव ॥ ३ 'सुत्तिथि' प्रती । सुत्थितरतं न 'गिरीश्वरं' महादेवमपि ॥ ४ न गरी' प्रती ॥ ५ 'पवित्तिवित्तंतमच्चं' प्रती । प्रवज्जाप्रतिपत्तिवृत्तान्तं अत्यन्तचित्तोद्वेगातिरेकोत्पादकम् ॥ ६ कृतामृतावर्णम् ॥

पैशुन्य-
विषये धन-
पालबाल-
चन्द्रयोः
कथानकम्
३१ ।

॥२२०॥

साहेसु—को एस तए छीयंते रामदेवो समुक्कित्तु ? ति । तीए भणियं—भो देवाणुप्पिय ! को वि सो होउ, किं तवा-
जेण ? । मए भणियं—भदे ! सब्बा गरुयसवहसाविया सि, कहेसु जेहाइड्डं ति । एवं च भुज्जो भुज्जो भणिज्जमा-
णीए संभरियनियकुलचंगिमाए तकालविरुद्धनियववहारावधारणेण हियेयंतोपसरंतमनुभरनिस्सरंतं सुजालाविल्लोयणाए सग-
गिरगिरं भणियमणाए—भो अज्जपुत्त ! महई एसा कहा कहिजंती वि महंतं दुक्खमुप्पाएइ, परं तुहाभिओगेण भन्नइ—

अहं हि एत्थेव गामे निचलनिवासिणो पुरंदरसत्थाहस्स विमलकुलकलंकभूया धूया सज्जणमणाणभिरामा रामा
नाम । अच्चंतदुकालकवल्लि कुले मम मंदभाइणीए एगो चेव जेड्डभाउगो रामदेवो देसंतरगओ । अहं च बालिया वि-
उच्छन्नकुल ति पडिगाहिया एगाए इह वुड्डविलासिणीए, परिपालिया य सब्बपयत्तेण, सिक्खाविया वेसाजणजोग्गं गीय-
नट्टप्पमुहं कलाकोसल्लं, वड्डामि य संपइ एवंविहवित्तीए । सरामि य अज्ज वि से नियकुलकेउणो भाउणो ति ।

इमं च सबं मूलातो कहियमायन्निय अहं बाढं विसन्नमाणसो जायतप्पच्चभिन्नाणो 'भइणीभोगाभिलासाकज्जमज्झव-
सियं' ति संतप्पंतो संभरियसवकुडुंभनिहणो मोक्कपोकं वत्थेण मत्थयमवगुंडिय रोविउं पवत्तो । 'हा हा ! किमेयं ?' ति
दूरं विसन्ना इयरी निब्बंधं काऊण पुच्छिउमारद्धा । मए वि अच्चायरेण पुच्छंतीए तीए साहितो सब्बो नियवइयरो । सा वि
तकालाणुचियसंलावदुक्खेण चिरकुलखयसंभारणेण य विलवंती मुच्छानिमी[लि]यच्छी परमुच्छिन्न व कयलीलया निव-
डिया महीवट्ठे । सायरचेडीकयसिसिरोवयारोवलद्वचेयणा संभासिया मए भइणी—धीरा भव, [मुंच] सोगावेगं, को

१ यथादिष्टम् ॥ २ हृदयान्तःप्रसरन्मन्युभरनिःसरदधुजालाविल्लोचनया सगदुदगिरम् ॥ ३ व्युच्छन्नकुला ॥ ४ सुक्तपूत्कारम् ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२२१॥

बलि-दीवयाइपूयापम्भारेण संभाविऊण 'देवि ! तुह पायप्पसायातो उवलद्धवरो चेव भुंजिस्सामि' ति निच्छयं काऊण पडितो तीए पुरओ पाडिच्चरणेण । भेसितो य रयणीए अहं दसमोववासा[वसा]णे । कहं चिय ?—
एगत्तो करयलतालतालणुत्तालकालवेयालं । अन्नत्तो डंकारुक्कडामरं डाइणीडमरं ॥ १ ॥
एगत्तो कयकिलिकिलिरवभीसणभूय-पूयणाचकं । अवरत्तो दिट्ठीविसभुयंगगुरुभोगभंगभयं ॥ २ ॥
अन्नत्तो चट्टलजलंतच्चुडलियाफारपसरियफुल्लिं । अवरत्तो य विडंबियमुहधावियगरुयपंचमुहं ॥ ३ ॥
इय एवंविहमवलोइउं पि भीमं बिभीसियानिवहं । ईसिं पि जा न भीओ ता तुट्ठा देवया सहसा ॥ ४ ॥
नीहारखीरधवलं एगावलिहारजुगलममैलपहं । मज्झं समप्पिऊणं सप्पणयं भणिउमाढत्ता ॥ ५ ॥
पुत्त ! किलिट्ठो कालो पडिपुत्ता नेव पुत्तसामग्गी । अवहारकारिणो वंतरा य ता जाहि तुममेत्तो ॥ ६ ॥
कायंदीए पुरीए कस्सइ लहु सुकयसालिणो वणिणो । देसु इमं हारदुगं रक्खिस्समहं अवायं ते ॥ ७ ॥
इय तीए भणिणं दिन्नो एगो इहेव बीओ य । एसो तुह उवणीओ जं जोगं तं लहुं देसु ॥ ८ ॥
तो धणपालेणं नियमईए नियमित्तु मोल्लमेयस्स । एगंते चिय दिन्ना दस उ सहस्सा सुवन्नस्स ॥ ९ ॥
विप्पो गओ सठाणं धणपालेण वि य हरिसियमणेण । खित्तो रयणकरंडे रुइरो एगावलीहारो ॥ १० ॥
दूरट्ठिएण दिट्ठा कहं पि कंतिच्छडा य हारस्स । छिड्डालोयणरूणा मित्तेणं बालचंदेण ॥ ११ ॥

१ डंकारोत्कभयङ्करम् डाकिनीकलहम् ॥ २ चट्टलज्वलदुल्कास्फारप्रसृतस्फुलिङ्गम् ॥ ३ अमलप्रभम् मह्यं समर्प्य ॥

पैशुन्यवि-
षये धन-
पालबाल-
चन्द्रयोः
कथानकम्
३१ ।

॥२२१॥

हुं नायं धुवमेसो चोराहरिउ ति होहिही हारो । काणकएण गहिओ तेणेव घरेक्कोणम्मि ॥ १२ ॥
इहरा अम्ह समक्खं पि किं न गहिओ ? ति कलुसिओ बाढं । हिययंतो सो मित्तो दूरे धरिओ ति सविसेसं ॥ १३ ॥
धणपालो वि विसज्जियविप्पो खणंतरेणाऽऽगंतूण आसीणो पुद्वासणे । 'मा दूरीकतो कुवितो होहि' ति सायर-
मुल्लविओ बालचंदो—भो वयस्स ! किं पि कहियवं परं अपत्थावो ति खणंतरेण साहिस्सामि ति । 'काणकओ चेव साहिस्सइ' ति चिंतंतेण भणियं बालचंदेण—एवं होउ ति । अह सकज्जकरणत्थं गए तम्मि धणपालो वि पारद्धो गिह-
किचाइं काउं । नवरं 'वीसरितो' ति न सिट्ठो से हारवित्तंतो धणपालेण ।
इओ य पुवकाले राइणो अग्गमहिसीए अंतेउरपमयवणसरसीए तडे पम्मुक्काभरणाए मज्झणं कुणंतीए तारावलीवि-
ब्भमो एगावलीहारो सेयभुयगविब्भमेण चंचुप्पुडेणुप्पाडिओ सउणियाए । गया एसा नियतरुवरकुलायं ति । रायग्गम-
हिसी वि खणमेक्कं जलकीलं काऊण चेडीचडयरपरिगया पुक्खरणिं उत्तिन्ना जाव पैलोयइ आभरणसंभारं न ताव पेच्छइ
एगावलिहारं । ततो अचंतदुक्खिया इओ तओ सबत्थ पलोइउं पवत्ता । कहिया वत्ता पमयवणनिउत्तपुरिसाणं । तेहिं पि
सुनिउणं पलोइऊण उज्जाणभूमिं भणियं—देवि ! जइ परं गयणगामिणा न महीचारिणा एस हारो हरिओ, न हि देवीए
पमयवणसरसीमुवगयाए कस्सइ रायसुयाइणो पैवेसो अत्थि, किं पुण सामन्नस्स ? ति ।
ततो सोगाइरेगाओ उज्झियपाण-भोयणा रायग्गमहिसी सँयणिज्जनिज्जाणनिहित्तसरीरा पमिलाणवयणा पमुक्कसहीयण-

१ °लालयं प्रतौ ॥ २ पलोइय आ° प्रतौ ॥ ३ पवेसेमो अ° प्रतौ ॥ ४ शयनीये निर्याणं—परावृत्तिरहितं निहितं शरीरं यया ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिमारो ।
॥२२२॥

संभासणाह्वावारा सुन्न व निच्चला होऊणं ठिया । जाणिया चेडीमुहातो एसा राइणा वत्ता । भणाविया पहाणपुरिसवयणेण देवी—कीस एवं उव्वेयमुव्वहसि ? तहा काहं जहा अकालविलंबमंबियौपइणो वि सयासातो हारो लब्भइ त्ति । एवं च पारद्धा अपणेगे तदुवलंभत्थं उव्वकमा । देवावितो सव्वत्थ नयरीए पंडहतो, जहा—जइ कोइ हाँरावहारपउत्तिमेत्तं पि साहइ तस्स राया सोलं सुवन्नसहस्सं निव्वियप्पं पैणामइ त्ति ।

आयन्नितो एस आघोसणावइयरो बालचंदेण । चित्तिं च णेण—निच्छियं सो एस रायमहिलासंतितो हारो चोरिऊण केणइ पयारेण तेण देसंतरियनरेण धणपालस्स पच्छन्नं समप्पितो संभाविज्जइ, कहमन्नहा तथा अहं पि तेण दूरीकतो ? त्ति, ता साहेमि राइणो इमं वइयरं, गिण्हामि सोलं सहस्सं सुवन्नस्स त्ति । ततो कंयवेसपरियत्तेण पच्छन्नवेलाए गंतूण राइणो समीवम्मि कहिओ सव्वो वि धणपालगहियहारवित्तंतो । ततो दवावियं जहुत्तं सुवन्नमेयस्स । विसज्जिओ य गतो जहागयं ।

राया वि परिभावेइ—कहमेयं संभवइ ? जं भवणचंदसेट्ठिणो साहुसमायारस्स सुओ होऊण धणपालो बालजणोचियं कम्ममेवंविहं काहि ? त्ति, अहवा गंभीरो लोहमहोयही, किं न संभवइ ? तथा हि—

लोभाभिभूया न गणंति सीलं, कुलकमं नेव वियारयंति ।

धम्मं न लक्खंति नयं न वित्ति, लज्जंति नो धम्म-गुरूयणाओ

॥ १ ॥

१ सुवत्तनिं प्रती । शून्या इव ॥ २ उद्वेगमुव्वहसि ॥ ३ अम्बिकापतिः—यमराजः ॥ ४ दापितः ॥ ५ पट्टहकः ॥ ६ हारोवहारपउत्तमे प्रती ॥ ७ अर्पयति ॥ ८ राजमहिलासत्कः ॥ ९ कृतवेपपरावर्तेन ॥

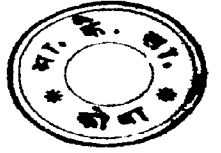
एवं च तक्कहापसंसाए वच्चंतेसु निसि-दिवसेसु, एगया एगो देसंतरियथेरपुरिसो एगावलिहारं इंदुमंडलायमाणमुत्ताह-लपहापब्भारं सुसंगोवियं काऊण, एगंतदेसमुहासणासीणस्स धणपालस्स समीवमागतो, भणिउं पवत्तो य—भो सेट्ठिसुय ! जइ विजणं कुणसि ता किं पि पओयणं तुह साहिज्जइ त्ति । ततो बालचंदईणमधिइपरिहरणत्थं तं द्वाणं विमोत्तूण धणपालो देसंतरिणण समं ठिओ एगंते । देसंतरियनरेण तओ दंसिओ से हारो । सविम्हयमवलोइओ सो धणपालेण । सायरं भणिओ देसंतरिओ—भइ ! कत्तो एवंविहहारस्स लाभो ? त्ति । तेण भणियं—कहेमि,

अहं हि सीहलदीववत्थवो आइच्चो नाम बंभणो बंभणवाहप्पमुहदेसेसु कय-विकयकरणोवज्जियवित्तेण जीवामि । अन्नया य पयट्ठो पवहणेण कडाहदीवाइसु दव्वजणनिमित्तं । नवरं पडिवेलं [पत्तं] विउलनाणाविहपयत्थपडहच्छं जाणवत्तं, खयमुवगयं सबं गेहसारं । 'निस्सारो' त्ति पत्तो परं पुरजणमज्झे पराभवं, पडिओ महाचित्तासमुदे—किं करेमि ? किं सरामि ? किं वा मरामि त्ति । इय चिंतादुक्खभरकम्ममाणो गतो मुच्छं, विचेयणो य कट्ठं व पडिओ भूवट्ठे, पेच्छामि सुमिणे जणणिं ससिणेहं सदयं जंपमणिं, जहा—वच्छ ! कीस इत्थं निगंथो त्ति संतावमुव्वहसि ? नियकुलदेवयं सायरं उज्झियभत्त-पाणो पाणच्चायविणिच्छियं काऊण आराहेसु, जेण सा भगवई तहा करेइ जहा न तुमं विसीयसि त्ति, न य एत्तो अन्नओ तुह थेवं पि परित्ताणं संपज्जिहि—त्ति वोत्तूण सा अहंसणीहूया ।

अहं पि परियणकयसरीरसंवाहणाइउवक्कमसमुवलद्धचेयणो सुमरंतो जणणीदिन्नोवएसं तदिणावसाणे एव कुलदेवयं पुप्फ-

१ विदलं प्रती । विपुलनानाविधपदार्थप्रतिपूर्णम् ॥

पैशुन्यवि-
षये धन-
पालबाल-
चन्द्रयोः
कथानकम्
३१ ।

॥२२२॥

आदित्य-
ब्राह्मण-
सम्बन्धः

देवमहसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामनगु-
णाहिगारो ।

॥२२३॥

विलक्खवयणो य गतो सगिहं । वसुंधरावइणा वि देवीए उवणीओ हारो । 'सो चेव निच्छियमिमो' त्ति परितुट्ठाए
डुविओ नियकंठदेसे ।

अह पच्छिमरयणीए सुहसेज्जाए सुत्तपबुद्धो निउणबुद्धीए परिभाविउं पवत्तो राया—अहो ! अम्ह आबालकालाओ पसा-
यचिन्तगो भवणचंदसेट्ठी, तप्पुचो वि धणपालो नीइकुसलो धम्मन्नु चोरोवणीयं मणसा वि न इच्छइ—त्ति संभावेभि—
सो वि देसंतरितो जइ पुण एयसरिसागारं बीयहारं दाऊण गतो होज्जा, ता सुहु परिभावणीयमिमं, असमिक्खिय-
जंपियं हि तिक्खक्खग्गघायातो वि गरुयदुक्खकारणं—ति कयनिच्छओ उग्गयम्मि सूरं सरियदेवयाचरणो
आसीणो अत्थाणमंडवे ।

अह समइकंते जाममेत्ते वासरे एगो आरक्खियपुरिसो पडिहारनिवेइओ पविसिऊण रायसहं कयपंचंगपणामो राइणो
पायवीढे पोढामलयथूलमुत्ताहललंभियसोभापब्भारं हारं मुयइ । राया वि विम्हइयपफुल्लोयणो करयले तं कलिय जंपिउं
पवत्तो—अरे ! को एस वइयरो ? । तेण भणियं—देव ! सिंबलिरुक्खे सउलियाकुलाए गिद्धो समारुहिय आमिसाइबुद्धीए
इमं वेत्तण उप्पयंतो अन्नेहिं चउदिसं पडिरुद्धो तंदभिगिद्धेहिं गिद्धेहिं, तेहि य सद्धिं चंचुप्पहारेहिं जुज्झंतस्स तस्स उज्जोवि-
यदिसामंडलो पडिओ एस हारो धरणीयले, तत्तो उक्खियवि य तुम्ह उवणीउ त्ति ।

ततो जाणियपरमत्थेण पत्थिवेण वाहराविओ धणपालो, दंसिया य दो वि हारा, भणिओ य—भइ ! एएहितो

१ 'क्खसक्ख' प्रती ॥ २ शात्मलिवृक्षे शकुनिकाकुलाये यध्नः समारुह्य ॥ ३ तदभिगृह्यैः यध्नैः ॥

गिण्हसु अप्पणो हारं ति । धणपालेण भणियं—देव ! किमेयं ? ति । ततो राइणा सिद्धो तल्लाभवित्तंतो । धणपालेण
भणियं—देव ! तया तेण देसंतरिएण सिद्धमिमं—दोन्नि वि हारा इमे मह देवयाए दिन्ना, एगो इहेव विकीओ, बीयं तुमं
गिण्हसु त्ति । राइणा भणियं—भइ ! कयं वित्थरेण, गिण्हसु हारं, खमाहि य मह अपरिभाविया-उज्जुत्तपुव्वुत्तवयणं ति ।
धणपालेण भणियं—देव ! कहं तुम्ह एयं संभवइ ? केवलं अम्ह चेव पुव्वभवजियदुक्कम्मविलसियमिमं ।

अह तंबोलदाणाइणा कयसकारे गयम्मि तम्मि अलियदोसारोवणकुविण्ण राइणा वाहरावितो बालचंदो, सामरिसं
भणितो य—रे रे निंदील ! नियकुलकील ! असच्चसंध ! दंविद्यबंधुगुत्तिबंध ! सच्चरियसुन्न ! पायडियपेसुन्न ! सव्वा अघ-
डंतमेवंविहदोसं निदोसस्स वि महाणुभावस्स धणपालस्स अम्ह पुरओ वि संभावेसि, तं निच्छयमहुणा न भवसि त्ति ।
आणत्तो एसो वज्झो । ततो छिन्नकन्नगदहपट्ठीए आरोविओ धाउरसविलित्तगतो गलावलंबियसरावमालो कणवीरकुसुमरइय-
सेहरो बालचंदो तिय-चउक-चचरेसु 'सो एस मित्तपेसुन्नकारी महापावो' त्ति पए पए कित्तिजंतो पुरीए भामिउमारद्धो ।

दिद्धो य धणपालेण नियगेहगवक्खोवगएण । 'अहह ! किमेयमसमंजसं ?' ति पुच्छिओ एगो रायपुरिसो । तेण वि
सिद्धो मूलातो आरब्भ तवइयरो । 'कहमेस एवं काहि ?' त्ति तमेव हारं वेत्तण गतो धणपालो राउलं । पायपडितो हारं
समप्पिऊण विन्नविउं पयत्तो—देव ! पसीयह, मुयह वरागमेयं, पुव्वदुक्कियाइं एत्थमवरज्झंति, किमेसो एवमजुत्तं कयाइ

१ निर्वीड ! ॥ २ दापितवन्धुगुत्तिबन्ध ! ॥ ३ राजकुलम् ॥ ४ पूर्वदुष्कृतानि ॥

पैशुन्यवि-
षये धन-
पालबाल-
चन्द्रयोः
कथानकम्
३१ ।

॥२२३॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामनगु-
णाहिगारो ।

॥२२४॥

करेह ? । राइणा भणियं—दुरायारो क्खु एसो एवंविहडंडस्सेव जोग्गो । ततो गाढयरधणपालोवरोहओ मोयावितो सो राइणा, हारो य भुजो समप्पिओ धणपालस्स, सुचिरं सलहिओ विसज्जिओ य ।

अह सवत्थ वि नयरे वित्थरियं मोइओ महापिसुणो । धणपालेणं हारप्पयाणतो बालचंदो त्ति ॥ १ ॥

धन्ना धरा धुवमिमा जीए दीसंति पुरिसरयणाइं । पिसुणे वि हु उंवगिइकारयाइं धणपालसरिसाइं ॥ २ ॥

इय सो महाणुभावो कित्ति सुगइं च परममणुपत्तो । इयरो वि निंदणं हीलणं च कुगइं च अइभीमं ॥ ३ ॥

जो मुणइ किं पि तत्तं अहवा वंछइ सुनिच्छियं धम्मं । सो पेसुन्नं वज्जइ वज्जासणिपायमिव दूरं ॥ ४ ॥ अपि च—

आख्याति मुत्तयतरिकामखिलक्रियाणां, चेतोविशुद्धिमिह धर्मविधेर्विधात्रीम् ।

सा चाऽऽदितोऽप्यपरमूर्धनि दोषचक्रमाधातुमुद्यतमतेः प्रलयं प्रपन्ना ॥ १ ॥

वैरीयतेऽखिलनृणां स्वकुलं यशश्च, व्याहन्ति बन्ध-वधमाशु लभेत भूपात् ।

पैशुन्यपण्यपरिकल्पितवृत्तिरित्थमस्वास्थ्यदौस्थ्यमुपगच्छति तुच्छबुद्धिः ॥ २ ॥ तथा—

तावत् सुहृत्स्वजन-बान्धव-पूज्यबुद्ध्या, पश्यन्ति गुप्तविषये च नियोजयन्ति ।

यावद् विदन्ति नै नरं पिशुनं कथञ्चित्, जानन्ति तं तदनु सर्पमिव त्यजन्ति ॥ ३ ॥

१ उपकृतिकारकाणि ॥ २ नवरं प्रती ॥

बुज्झंति नो कुंद-मयंकगोरं, चिरजियं कित्तिधयं 'तिजंतं ।

न लोयमगं पि हु पालयंति, सकजमेकं अणुचितयंति ॥ २ ॥

ता एवं संभवइ, केवलं कहं पुण सहसा धणपालो तज्जणगो वा एवं वत्तवो ? जहा—तुम्हेहिं एत्थमित्थं चोरहत्थाओ काणकएण हारो गहिओ त्ति, बाढं दक्खिन्नसुन्नमेवंविहवयणं, ता उवायकप्पणा इह जुत्त-त्ति संपहारिऊण आहूओ नयर-पहाणलोगो । अंजलिपग्गहपुरस्सरं च भणिओ राइणा, जहा—एगावलीहारो देवीए सयासातो केणइ कहिं पि अवहरिओ, तस्स य अन्नेसणत्थं अहं घरेसु नियपुरिसपेसणेण सुद्धिं काराविउमिच्छामि, अओ न थेवं पि तुम्हेहिं रूसियवं ति । पुरजणेण भणियं—देव ! किमजुत्तं ? एवं कारावेसु त्ति ।

ततो विसज्जियं नियपंचउलं, भवण[चंद]सेट्ठिमंदिरादूरधराइं च सोहिउं पवत्तं, कमेण आगयं भवणचंदसेट्ठिणो घरे । अह निउणं तविसुद्धिं कुणंतेण आभरणकरंडमज्झसंपिंडिओ डिंडीरपिंडो व दिट्ठो एगावलीहारो, उवणीओ राइणो । 'तत्तुल्लो' त्ति पच्चभिन्नाओ य रत्ता । एत्थंतरे विन्नत्तं धणपालेण—देव ! देसंतरियसयासाओ एस मए अमुगदिणे गहिओ त्ति । रत्ता भणियं—कहिं सो देसंतरितो ? । धणपालेण भणियं—सो संपइ सिंहलदीवं गतो । राइणा भणियं—जो [.....] वरिसदेसीओ भमररिंछोलिछायछवी अफुडवक्को य ? । धणपालेण जंपियं—देव ! [एव]मेयं । रत्ता वुत्तं—मए वि तस्स सयासातो चेव हारो गहिओ, निय[यं] सो य एसो त्ति । धणपालेण जंपियं—देवो जानइ त्ति ।

१ अतियान्तम् ॥ २ भ्रमरपङ्क्तिच्छायच्छविः ॥ ३ 'वो आण' प्रती ॥

पैशुन्य-
विषये धन-
पालबाल-
चन्द्रयोः
कथानकम्
३१ ।

पैशुन्य-
त्यागोपदेशः

॥२२४॥

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥२२५॥

तथाहि—अत्थि नीसेसवसुंधरापुरपुरंधिरमणरमणीयरूवं, वेयविहिविहंनुधणडुजडुलडुभूवडुपडुडियभूडुजुवं, बहुविहर-
क्खसंगयं न लंकालयाणुगयं, पायडियवहुवाडियाडोवं पि दीसंतपोढपमयापरमभोगोवभोगं भोगपुरं नाम नयरं । तहिं च
नियंपयाव-पुंन-माहप्पप्पमुहगुणगणविजियविक्कंतभूवडुचको नियसोडीरिमावै[ग]न्नियसको समरपरिहत्थुच्छलंतवेरिमयगलम-
लणसरहो मंहाराया सिरिभरहो भारहद्वकडवयमंडलाहिवडुमोलिलालियचलणं दुइंतदुडुदलणं रज्जमणुपालेइ ।

पौरद्वि-गेय-नट्टोवयार-वरजुवडु-जुववसणेहिं । न परोवयाररसियं ईसिं पि मणं दहं जस्स ॥ १ ॥

पररिउविजए वि हु विहलमेव मन्नइ सजीवियं जो य । अविहियपरोवयारं भुजो भुजो दिणद्वे वि ॥ २ ॥

तस्स य रत्तो सबंतेउरप्पहाणा सुलोचना णाम पणइणी, अप्पडिमरूवाइगुणो य महीचंदो नाम पुत्तो । बुद्धिपगारि-

१ °दुधणडुज° प्रती । वेदविधिविधनधनव्यइष्टप्रधानभूषणप्रतिष्ठितभूयिष्ठयूपम् ॥ २. बहुविधैः रक्षोभिः—राक्षसैः सङ्गतमपि—व्याप्तमपि न लङ्कालयैः—
लङ्कावासिभी राक्षसैरनुगतम् इति; अत्र चेदिदं पुरं रक्षोभिः परिपूर्णं तर्हि कथं न लङ्कावासिभी राक्षसैः सम्बद्धं भवति ? इति विरोधः । विरोधपरिहारपक्षे तु—इदं
नगरं बहुविधैः रक्षैः—रक्षाकारिभिर्नरैः सङ्गतं—युक्तम् पुनश्च न लङ्कालयैः—श्लेषादिषु रलयोर्दलयोः सावर्ण्याद् रङ्कालयैः—दीनगृहैः अनुगतमिति ॥ ३ प्रकटितः
वधूवाटिकानां—वधूटिकानाम् आटोपः येनैतादृशं पुरं दृश्यमानप्रौढप्रमदापरमभोगोपभोगमेव भवति इति किमाश्चर्यम् ? यद्वा प्राकृतभाषानुरोधात् सामासिकपदपर-
निपाते ‘प्रकटितवारितवध्वाटोपं’ पूर्वं प्रकटितः सन् पश्चाद् वारितः वधूटिकानाम् आटोपो यत्र एतादृग् नगरं कथं दृश्यमानप्रौढप्रमदापरमभोगोपभोगं
भवति ? इति विरोधः । अन्यत्र—प्रकटितः बहुवाटिकानां—प्रभूतारसामाणामाटोपो येन पुनश्च दृश्यमानेत्यादि योज्यम् ॥ ४ निजप्रतापपुण्यमाहात्म्यप्रमुख-
गुणगणविजितविकान्तभूपतिचक्रः निजशौण्डीर्यावगणितशक्रः समरनिपुणोच्छलद्वैरिमदकलमर्दनशरभः ॥ ५ °पुत्तमा° प्रती ॥ ६ °विइक्कं° प्रती ॥
७ °वत्तियं° प्रती ॥ ८ मरायसिरि° प्रती ॥ ९ पापद्विगेयनाड्योपचारवरयुवतीद्युतव्यसनेषु । अत्र प्राकृतनियमवशात् सप्तम्यर्थे तृतीया ॥

परोपकारे
भरतनृप-
कथानकम्
३२ ।

॥२२५॥

सागरभूया य भूइलप्पमुहा मंतिणो । ते^१ य राइणा सप्पणयं पुवमेव एगंतोवगएण भणिया, जहा—भो मंतिणो ! महीमहा-
भारसमुद्धरणधीरो हि एस सुओ महीचंदो अहं व तुवमेहिं सबकज्जेसु आपुच्छणिज्जो पमाणीकायवो य, अहं पुण कज्जवसेण
एत्थ वा अन्नत्थ वा पयडो वा पच्छन्नो वा चिट्ठामि वा वच्चामि वा, अतो रज्जकज्जचित्तासमुज्जएहिं होयवं ति । अह ‘तह’ ति
पडिवन्नसासणेषु मंतिसु सुए य समारोवियरज्जभरो स भरहराया परोवयारकरणे चिय निच्चनिउत्तमाणसो, असकतविह-
पडियारं पइदिणं पंचत्तमुवितं विविहवाहीहिं बाहिजंतं च जणवयं पलोइऊण, पैडिपक्खं तमक्खंडिजमाणमंडलं मयंक-
चिंवं च निरिक्खिऊण, हिमवंतपमुहमहामहीहरमहाभाराकयसंविभायं भूमि चास्सभोइऊण सदुक्खं परिभाविउं पवत्तो—

केणावि कुसलकम्मोदएण जाया वयं धरावइणो । गिज्जइ य चरियमम्हाण किं पि कयतिहुयणच्छरियं ॥ १ ॥

विप्फुरियं पुण थेवं पि नत्थि दुक्खत्तसत्तताणकए । तह वि हु परोवयारि ति ही ! मुहा मागहा बिति ॥ २ ॥

धी धी ! जीवियमफलं धी धी ! विफलो य भूयबलालेवो । धी धी ! पगवममइविवममो य धी धी ! य निवइत्तं ॥ ३ ॥

एवं च दूरसमुज्जियायबहुमाणो, सबंगियमालिं गितो व रणरणएणं, सबहा वज्जिउ व उज्जमेणं, तिणमेत्ताओ वि अप्पय-
मसारं मन्नंतो राया पासायसत्तमभूमिभवनसेजाए सयणत्थमारूढो ।

एत्थंतरे अणंगकेऊ णाम गुडिगासिद्धो दूरगयणपहविलंघणकिलामियकलेवरो वीसामनिमित्तं ‘विजणं’ ति सुहसे-

१ तेण रा° प्रती ॥ २ अहमिव ॥ ३ प्रतिपक्षं तमखण्डयमानमण्डलं मृगाङ्कविम्बम् । तमः—राहुः ॥ ४ —अकृतसंविभागाम् ॥ ५ भुजबलावेलपः ॥
६ दूरसमुज्जितात्मबहुमानः, सर्वाङ्गिकमालिङ्गित इव निःश्वासेन, सर्वथा वर्जित इव उद्यमेन, तृणमात्रादपि ॥

देवभद्रस्मरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२२६॥

जाए नियनिस्सहविमुक्कसवंगो निविसंको निसंनो खणं । सुहफरिसवसओ सेजाए, रमणीयत्तणतो तप्पएसस्स, अइसिसिरत्तणओ य समीरस्स, नहनिवन्नस्स य तस्स समागया निब्भरं निहा । तवसओ य घोरमुक्कपुरुडुक्कविप्फारियवयणातो जच्चकंचणसच्छ-
हच्छायाविसेसा विगलिया बाहिम्मि गुलिया । पेच्छइ य नराहिवो तं तहप्पसुत्तं तं च गुलियं मुहाउ गलियं ति । ततो ईसिजायकोवावेगो भूवई 'अरे ! को एस दुरायारो एवंविहेगंतसेजाए देवाण वि दुल्लंभाए निहाभरनिब्भरं सुवइ ?' ति खणं परिभाविय 'हुं गुलियासिद्धो कोइ निच्छियमिमो' ति नियचलणंगुडुगहियगुलियारयणो किंचि दूरे होऊण भणिउं पवत्तो—रे रे ! को तुमं अम्ह सेजाए सुवसि ? ति । ततो संभंतो ज्ञत्ति उज्झियनिहामुहो अविभावियमुहभट्टगुलि-
यावुत्तंतो आकासमुप्पइउं विमुक्कहुंकारो सो गुलियासिद्धो उहुं उच्छलिओ । गुलियाअभावे निवडिओ विलक्खीहओ भणिउं पवत्तो—भो महाभाग ! अहं हि अणंगकेऊ नाम गुलियासिद्धो सिरिपव्वयं पडुच्च वच्चंतो पहपरिस्समा[व]-
णयणत्थमित्थमित्थेव खणमेगंतसेज ति वीसंतो निहमुवगतो य, अवगया य मुहाउ गुलिगा, तदभावे य भूगोयर व गयणलंघणं न सक्केमि काउं, ता कुणसु जं मे रोयइ ति । अह संकरुणतव्वयणोवसंतकोववियारेण रत्ता खित्ता तदभिमुहं गुडिया । सायरं गहिया य तेण, भणितो य राया—सव्वा भो महाभाग ! पडिवजसु तुममिमं ति । राइणा जंपियं—

चंकमणसत्तिरहितो पण्डुदिट्ठीवलो अँपुरिसो वा । किमहं तुमए नाओ जंमेव अणुकंपसि ममं पि ? ॥ १ ॥
पजत्तं तुह गुडियाय मज्झ नवरं कहेसु कहमेसा । तुमए लद्ध ? ति अणंगकेउणा तयणु वुत्तमिमं ॥ २ ॥

१ निसंतो खणं प्रती ॥ २ सकरुणतद्वचनोपशान्तकोपविकारेण ॥ ३ 'मुहा गुं' प्रती ॥ ४ 'अपुरुषः' पुरुषार्थविरहितः ॥ ५ यदेवमित्यर्थः ॥

परोपकारे
भरतनृप-
कथानकम्
३२ ।

॥२२६॥

इत्यैहिका-ऽऽमुष्मिकदोषदुष्टं, प्रत्यक्षतः शास्त्रगिरा च बुद्धा ।
सर्वापदां दूरविहारकामः, पैशुन्यदोषं विजहीत शश्वत्

॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे पैशुन्यगुण-दोषचिन्तायां धणपाल-बालचन्द्रकथानकं समाप्तम् ॥ ३१ ॥

अप्पाणं पि परजणं उवगिण्हंतो कैयत्थयं नेइ । नूणं परोवयारी ता एत्तो सीसइ स एव ॥ १ ॥
उवयरणं उवयारो सो य दुहा दव-भावतो नेओ । दवे असणार्हणं दाणेण परेसि उवयरणं ॥ २ ॥
भावे य णाण-दंसण-चरित्तसंपाडणेण सत्ताणं । दुक्खत्ताणं परमोवयारकरणेण विन्नेयं ॥ ३ ॥
तत्थ पढमं पि सामन्नबुद्धिणा तुच्छपयइणा गिहिणा । अणुवट्ठियकल्लाणेण नूणं नो तीरई काउं ॥ ४ ॥
किंतु सुकुलप्पसूया थिर-गंभीरा भविस्सभहा य । परमुवयरिउं पारित्ति उत्तमा परमसत्ता य ॥ ५ ॥
बीयं तु तित्थनाहा आयरिया गणहरा महिद्धीया । उज्झाया मुणिणो वि य काउमलं निम्मलालोआ ॥ ६ ॥
अन्ने वि भूमिगोच्चियमवसेया सावयाइणो मुणिणो । एवंविहऽत्थकरणेऽहिगारिणो धम्मविहिक्कुसला ॥ ७ ॥
भावोवयारकारीण निव्वुइ चिय फलं पसिद्धमिणं । देवोवयारिणो वि हु फलमतुलं भरहरन्नो व ॥ ८ ॥

१ कृतार्थताम् ॥ २ 'ण तो ती' प्रती ॥ ३ 'लोओ' प्रती ॥ ४ भूमिकोचित्तमवसेयाः श्रावकादयः मुनयश्च । एवंविधार्थकरणे ॥ ५ देवोव' प्रती ॥

परोपकारि-
त्वस्य
स्वरूपम्

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२२७॥

अणेगे गुलिगानिमित्तं तं ण्हाणजलं छिक्कं-पडिच्छिक्कं काऊण दाहभएण ओसरंता सरंता य साहगा । ततो पुच्छिया ते रत्ना—
अरे ! केत्तिया तुब्भे अच्छह ? ति । तेहिं जंपियं—अट्टोत्तरसयं ति । ततो 'इत्थं न कज्जसिद्धि' ति भणंतो राया रत्तासो-
यपाडलेण पाणिसंपुडेण तं मज्जणजलं [जलजलं] तं असंभंतचित्तो वेत्तुं समुवड्ढितो । अह कट्ठियतंबयसरिच्छं मज्जणजलं
अच्छिन्नधारं [गेण्हंतस्स] ईसिं पि अविचलियकरयेलंगुलिग[स्स] तस्स नरवइस्स णिहद्वच्छवीसु अंगुलीसु महासत्तत्तणतुडेण
पणामियं देवेण जहुद्धिं गुलियारयणं ।

अह 'कहमहं इमेसु वरागेसु अपुन्नमणोरहेसु सयमिमं गिण्हामि ?' ति परिभाविऊण दिन्नं एगस्स तदत्थिणो । पुणो
य पयड्डो अप्पणो निमित्तं । पुव्वड्डिइए य भुज्जो दिन्ना बीया गुडिया देवेण । सा वि बीयस्स तयत्थिणो पणामिया भूवइणा ।
अह पुणरवि तमुण्हं ण्हाणजलं धरंतस्स असेसतदत्थिजणमणोरहपूरणत्थं पत्थिवस्स दाहाइरेगवसओ समंस-सोणियासु तुट्ठि-
ऊण निवडंतीसु वि अंगुलीसु ईसिं पि अविक्कंपिरस्स सत्तेण महापुरिसत्तणेण य पयडीहूओ देवो, जोडियपाणिसंपुडं भणिउं
पवत्तो य—भो नरवर ! छम्मासकयसेवस्स वि साहगस्स कस्सइ परं अहं गुलियं दित्तो, तुमए पुण खणद्वेण वि दोन्नि
गुडियातो पणामियातो अन्नेसिं, ता अहो ! तुह उदारत्तणं, अहो ! परोवयारित्तणं, अहो ! महाधीरत्तणं, ता तुड्डो म्हि,
साहेसु जं कीरइ ति । राइणा भणियं—के वयं ? तुम्ह चलणरेणुणो वि न तुल्ला भवामो, केवलं 'वरागा इमे तुच्छासया
सया वि दुत्थिया, ता थेवं पि एएसिमुवयरिउं जुत्तं' ति किं पि दिन्नं, संपयं पुण ममाणुवित्तीए पडिपुन्नवंछियत्थे काऊण

१ स्पृष्टप्रतिस्पृष्टम् ॥ २ 'यलंकलिगतस्स प्रतौ ॥

परोपकारे
भरतनृप-
कथानकम्
३२ ।

॥२२७॥

विसजेसु इमे ति । अट्टोत्तरसयं पि पूरियमणोरहं काऊण विसज्जियं देवेण । राइणो वि समप्पिया गयणलंघणमाहप्पप्पहाणा
गुडिया । गहिया सायरं राइणा । ततो 'किं पि परोवयारि' ति परमपमोयमुवहंतो रामसेहरसुरं पणमिऊण भत्तीए
उप्पइतो नलिणीदलसामलं गयणयलं । निमेसद्वेण य मरहट्ठविसयवरिड्डं रिट्ठपुरं नयरं संपत्तो ।

तहिं च रमणीययागुणरंजियहियतो जाव चउहट्ठयं पडुच्च दिट्ठिं ठवेइ ताव दीसंतसुंदरायारं सनिकारं पुरिसं एगं
डिंभवंद्रपरियरियं पुरतो ताडियवज्जडिं डिमुड्डमरारावायन्नणसभयतरलच्छजणपलोइज्जमाणं रायपुरिसेहिं वज्जभूमीए निजंतं
पेच्छइ । 'अहह कहमेवंविहमणहरायारो महाणुभावो एस एवं हंतुमारड्डो ?' ति जायगरुयकरुणापूरो राया पलोयंताण
वि रायपुरिसाणं तं करयलेणुक्खिविय वेगेण पट्ठिओ, पत्तो य नियनयरं, समुत्तिन्नो य सत्तभूमिनियपासायउवरिभूमिगाए,
वीसंतो सुहसेज्जाए खणमेगं । मुणियागमणेण य परियरिओ चेडं-चाडुगरचडगरेण । पसरिया य पुरे रायागमणवत्ता । पयड्डो
पुरमहूसवो । कयण्हाण-भोयणाइक्किओ य भरहनरवई कयालंकारपरिग्गहो आसीणो अत्थाणमंडवे । समागओ य चिराग-
यरायदंसणकुऊहलेण मंति-सामंत-पुरप्पहाणपरियरितो महीचंदो जुवराया । पंचंगपणिवइयपिउपायपउमो य आसीणो
समीवस्मि । नरवइणा वि सिणिद्ध-धक्कल-पसंत-सवियासलोयणा[व]लोयणेणाणुगिण्हिय सव्वं जहोचियं भणिउमारद्धा—अवि
कुसलमसेसरायलोयस्स ? अवि पीणिजंति पैयइणो ? अवि निप्पच्चूहं सिज्जंति रज्जकज्जाइं ? ति । जुवराएण जंपियं—देव ! तुम्ह
पायप्पसाएण सव्वं एवमेयं ।

१ डिम्भवृन्दपरिवृतं पुरतः ताडितवध्यडिण्डिमभयङ्करारावाकर्णनसभयतरलाक्षजनप्रलोक्यमानम् ॥ २ चेटचाडुकरसमूहेन ॥ ३ 'प्रकृतयः' प्रजाः ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्तगु-
णाहिगारो।

॥२२८॥

अह समइकंते खणमिच्छे, विसज्जिएसु सामंताइसु, जाए विवित्तजणे विन्नत्तं मंतीहिं—देव ! पसायं काऊण साहेह, एच्चिरदिणाइं कयरी दिसा अलंकिया ? किं वा कज्जमज्जवसियं साहियं व ? त्ति । ‘हा हा ! कहं अत्तगुणविकत्थणापाव-
मायरियं ?’ ति जाव राया लज्जावससम्मीलंतनयणनलिणो किंकायवयवामूढो इओ तओ पलोएइ ताव विन्नत्तं पडिहारेण—
देव ! लेहहत्यो पुरिसो तुम्ह दंसणं समीहइ त्ति । राइणा जंपियं—सिग्घं पवेसेहि । ‘तह’ त्ति पवेसिओ समप्पियलेहो य
पडितो पाएसु । वाइओ य लेहो जुवराएण । जहा—

स्वस्ति । श्रीभोगपुरपरमेश्वरं वैरित्रिपुरशङ्करं उदात्तचरितविस्मारितनल-नघुषादिपूर्वभूभुजं श्रीभरतराजाधिराजं
कालिञ्जरमहानशेषान्तग्रामा (?) ग्रामाधिवासिनः प्रकृतिमहत्तराः सविनयमवनितलविलुलितमौलिमण्डलं प्रणम्य विज्ञपयन्ति ।
यथा—यद् वज्रपञ्जरानुकारिभवहोर्दण्डमण्डपाश्रितानप्यस्मानभिभवति पल्लीदुर्गबलगर्वितो भीमाभिधानो म्लेच्छराजः,
तन्नूनं राजसधानीमभिलषयतीति (?) निश्चिनुमः । स च सम्प्रत्येव यथाभिलषितभाजनं स्यात् तथा विधेयमिति ॥

इय लेहत्यं रायाऽवधारितं जायगरुयपरिकोवो । आवद्धभिउडिभीमो भीमं पइ भणिउमाढत्तो ॥ १ ॥

पेच्छह मिलेच्छमुच्छेयमइगं अविमुणितमप्पाणं । नूणमकाले चिय कालवयणकुहरं विसिउकामं ॥ २ ॥

मंतीहिं जंपियं देव ! मुयह को तम्मि कोवसरंभो ? । कुविओ वि न पहरइ कोल्लुयम्मि कइया वि पंचमुहो ॥ ३ ॥

जइ कह वि दुग्गबलमेत्तओ वि सो मुणइ अप्पयं सूरं । किं देव ! एत्तिएण वि दुजेओ सो जए जाओ ? ॥ ४ ॥

१ किंकर्त्तव्यताव्यामूढः ॥ २ ‘उत्सेकं’ गर्वं अतिगतम् अविजानन्तमात्मानम् ॥ ३ शृगाले ॥ ४ सिंह इत्यर्थः ॥ ५ दुर्गबलमात्रतः ॥

परोपकारे
भरतनृप-
कथानकम्
३२ ।

॥२२८॥

अत्थि मलयमहिहरसिरसेहरं हरवसहधवलं वलयागारमहिबीढपरूढभुयगभी[म]मलयदुमारामाभिरामं रामसेहरं देवस्स
भयवओ भवणं । तत्थ य जो छम्मासं देवस्स मज्जणजलं जलंतजलणनिव्विसेसं हिट्ठओ निवडंतं थेवथेवेण करयलेण फरिसइ
सो एवंविहं गुलियं लहइ । नवरं तं जलं तह फरिसियं जह करयलदाहो न हवइ त्ति । ततो सवमिममवधारिऊण रत्ना विस-
ज्जिओ अणंगकेऊ गओ जहावंचियं ।

राया वि तत्थ चेव सयणिंजे ताव ठिओ जाव जायं मज्जरत्तं । अह कयवेसपरियत्तो नियपरियणेण वि अमुणिजंतो
खग्गमेत्तसहाओ नीहरितो रायभवणातो । अक्खंडियपयाणगेहिं तहा तुरियतुरियं गंतुं पवत्तो जहा पत्तो अकालविलंबमेव
मलयाच्चलं ति ।

पेच्छइ अतुच्छताविच्छगुच्छसच्छहसमुच्छलियरुणो । कुंडलियकायवेढियचंदणतरुणो महाफणिणो ॥ १ ॥

अणुहवइ य वणकरिकरपहारजजरियचंदणवणातो । पाउभूयं पसरंतपरिमलेणाऽऽउलं अनिलं ॥ २ ॥

आयन्नइ किन्नरमिहुणमणहरुगीयपंचमुग्गारं । गिरिकुहरपडिसुयारवनिच्चलियकुरंगमसमूहं ॥ ३ ॥

इय एत्थ तत्थ सवत्थ पत्थिवो गुरुकुलहलाउलिओ । अवलोएंतो पत्तो गिरिसिहरे तम्मि सुरभवणे ॥ ४ ॥

ततो पुक्खरिणितडे पक्खालियसरीरो कयवयणविसुद्धी गहियकइवयकमलो पविट्ठो सुरभवणं । पूइओ देवो । दिट्ठा य

१ रओतस्स प्रती ॥ २ जे जाव प्रती ॥ ३ अतुच्छतापिच्छ(तमालवृक्ष)गुच्छसदृशसमुच्छलितरुचयः कुण्डलितकायवेष्टितचन्दनतरवः ॥

४ प्रतिश्रुदारवः—प्रतिष्ठाशब्दः ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२२९॥

पेक्खइ सुंतिक्खवग्गुच्छलंतपहपडलसामलच्छायं । सक्खा जमाणजायं व अग्गतो मेइणीनाहं ॥ १ ॥
अहह ! कहं कत्तो वा दुवारवालाइणा वि अक्खलितो । परपुरिसदुप्पवेसं पत्तोऽयं मज्झं भवणभुवं ? ॥ २ ॥
इय परिभाविंत्तो ज्झंत्ति चत्तसेज्जो य सम्मुहं गंतुं । भूमियललुलियसीसं पडितो पाएसु सो भणइ ॥ ३ ॥
देव ! पसीयह पणएसु सरणपडिवन्नमाणसेसु दढं । दुव्विणएसु वि अम्हारिसेसु इच्चाइ जंपंतो ॥ ४ ॥
उक्खित्तो नरवइणा करम्मि वेत्तूण नूणमभयं ते । इय जंपिरेण नीतो य तक्खणं निययभवणम्मि ॥ ५ ॥
अह कयसिगारेणं आसीणेणं सभाए भूवइणा । सो एस पल्लिनाहो त्ति दंसिओ मंतिमाईणं ॥ ६ ॥
तो विम्हिहहिं तेहिं विणिच्छियं तीए विजयजत्ताए । नहगमण-सत्तुनिग्गहलद्धी देवस्स जाय त्ति ॥ ७ ॥
भणियं च तेहिं उंबरतरु व नरनाह ! तुज्झ वावारो । अकयकुसुमुग्गमो पायडइ महंतं फलुब्भेयं ॥ ८ ॥
राया वि चित्तपसरंतगरुयलज्जामिलाणमुहकमलो । सट्ठाणे पल्लिवइं पवन्नसेवं विसजेइ ॥ ९ ॥
पल्लिवइवइयरेण य सेसाण वि भूवइण हिययम्मि । दुव्विणयकरणविमुहा जाया तं पइ परा भत्ती ॥ १० ॥
अह विसज्जियसयलसेवोवगयलोगो राया देवयापूयापुरस्सरं निवत्तियभोयणाइकिच्चो सुहसेज्जानिसन्नो तं वज्झपुरिसं
मरहट्टदेसातो पुव्वाणीयं पुच्छइ—भइ ! अवरावरकजपरंपरावक्खित्तचित्तेण पुच्छिउकामेण वि न किं पि वोत्तुं पारिओ,

१ सुतीक्ष्णखज्जोच्छलत्प्रभापटलश्यामलच्छायम् । साक्षाद् 'यमानुजातं' यमलघुबान्धवम् ॥ २ 'ज्झ भुवं' प्रतौ ॥ ३ झटिति त्यक्तशयः ॥
४ तो अम्हणं प्रतौ ॥ ५ चित्तप्रसरद्गुरुकलज्जाम्लानमुखकमलः ॥

ता साहेसु तुमं—केण कारणेण तुमं दीसमाणमणोहरागारो वि एगागारिओ व विणासनिमित्तं तहा उवणीतो सि ? त्ति ।
तेण भणियं—देव ! निसामेह,
अहं हि पारासरो नाम भारह-रामायणाइजाणगो कहगवित्तीए निव्वहामि, मंत-तंतोइणा य लो गोवयारे वट्ठामि,
देवयादिन्नंसिद्धिवसेण य जं किं पि आइक्खामि अक्खाणयं तं पि चरियमेव हवइ त्ति । एवं वच्चंतेसु वासरेसु एगया मए
रायमहिलासुयस्स छम्मासजायस्स रोगविहुरस्स पारद्वो मंत-तंतोवयारो, न जाओ से पडियारो विवन्नो य । तम्मरणे य
बाढं दुक्खिओ राया । सिद्धं च से ममोवरि बद्धमच्छरेहिं, जहा—देव ! एसो तुम्ह सुतो अणेण पारासरेण खुइदेवयपूया-
निमित्तं मंतेहिं विणिहउ त्ति, करेइ य एसो पुरिसवेहाईणि जणसमक्खं पि, जइ न पच्चतो ता वाहरिऊण निहुयं पुच्छह त्ति ।
अवियारसारबुद्धिणा य 'तह' त्ति पडिवन्नं रत्ना, वाहराविओ अहं, पुच्छितो य—किं भइ ! पुरिसवेहाइ जाणसि ? त्ति ।
अमुणियपरमत्थेण य मए वुत्तं—देव ! जाणामि त्ति । ततो राइणो आएसेण दंसितो मए पुरिसवेहो । 'जह पुरिसवेहं तह
पुत्तविणासं पि एस कुणइ' त्ति कुविण्ण रत्ना वज्झो आणत्तो हं । तदुत्तरं च देव ! तुम्हं पि पच्चक्खं सबं किं सीसइ ? त्ति ।
तुण्हको द्विओ पारासरो ॥ छ ॥

रत्ना वुत्तं—होउ ताव, साहेसु किं पि नवं कहाणयं । तेण वुत्तं—निसामेहिं,
गंधारविसए गंधपुरे नयरे विरोयणो नाम कुलपुत्तओ, संपा नाम से भज्जा । अवरोप्परपणएण कालं वोळित्ति,

१ लोगावयारे वज्झमि प्रतौ ॥ २ 'असेट्ठि' प्रतौ । देवतादस्तशिष्टिवशेन च ॥ ३ 'व्याहारितः' आकारितः ॥

परोपकारे
भरतनृप-
कथानकम्
३२ ।

॥२२९॥

पारासर-
कथा-
सम्बन्धः

भरतनृप-
पूर्वभावः

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२३०॥

रायसेवाए य वित्ति कर्पिषि । अन्नया रायाएसेण सो भंडारारविखत्तं कुणंतो रयणीए चोरेहिं हतो संतो मरिऊण पयाग-
तिथस्स समीवे नंदिग्गामे समुप्पन्नो बंभणपुत्तत्तणेणं, कयं दामोयरो चि नामं, कमेण य पत्तो अट्टवारिसियत्तणं ।
सुमुहुत्ते य पारद्वं से मुंजीबंध-जन्नसुत्तप्पयाणपव्वं । निमंतितो सयणवग्गो गामपहाणलोगो य, समुचियसमए भुंजिउं पवत्तो य ।
इओ य सा संपा तहाविणट्टस्स [नियपिउणो] सोगभरनिब्भरंगी काऊण सरीरसकारं दद्धावसेसाणि अट्टियाणि
घेत्तूण गंगाए गया, पवाहियाणि तदट्टियाणि । कइवयदिणाणि तित्थस्स पज्जुवासणं काऊण पुक्खराइतित्थेसु कमेकमेण
पहाण-पिंडप्पयाण-देवयापूयणाइ निव्वत्तिऊण पयागतिथाओ समागया नंदिगामं । खीणसंबलत्तणेण अनिव्वहंती पविट्ठा
भिक्षवत्थं गाममज्जे, दिव्वसेण य पत्ता तम्मि चेव संखडिघरे । दिट्ठो सो दामोयरबडुओ चंचकितो चंदणच्छडाहिं
बंभणदिक्खं पवन्नो ।

ततो पुव्वभवगरुयपडिबंधनिबंधणत्तणेण जातो तीए परमपरितोसो, आणंदियाइं लोयणाइं, ऊससियं हियएण, विस्सुमरितो
अप्पा, चित्तालिहिय व तं चेव अणिमिसाए दिट्ठीए पलोयंती ठिया । सो वि बडुतो तं संभमभरियच्छिविच्छोहं सायरं
पेच्छिय ईहा-ऽपोहाइपयट्ठो चिरजाइं सरंतो मुच्छाविच्छिन्नवेयन्नो पडिओ महीवट्ठे । 'हा हा ! किमेयं' ति धाविओ लोगो,
कओ सिसिरोवयारो, पगुणीहूओ मणागमेत्तं । पुच्छिओ य जणेण—किमेयं ? ति । सिट्ठो अणेण पुव्वभवकुत्तं । संभासिया य
सायरमेसा—पिए ! कत्तो तुममिहाऽऽगया सि ? ति । तीए वि चिरविरहदुक्खविणिंतबाहप्पवाहाउललोयणाए कह कह वि

१ चर्चितः ॥

परोपकारे
भरतचूष-
कथानकम्
३२ ।

॥२३०॥

इय सुंसिलिट्ठ-मणोहरमंतिगिरुप्पन्नकोववीसामो । सुपसन्नवयणकमलो तो जुवराएण विन्नत्तो ॥ ५ ॥
मंतियणपत्थणा ताय ! निप्फला जुज्जए न पुव्वकया । तुम्हाणं ता साहह किं सिद्धं विजयजत्ताए ? ॥ ६ ॥
तौ ईसिहासवियसियमुहकुमुयफुरंतं कंतदंतदलो । नियवित्तकहणविवरम्महो निवो तं भणइ एवं ॥ ७ ॥
वच्छ ! जइ पावरुवं भीमं पल्लीवइं उवणिंणस्सं । तुब्भं कल्ले जाणिहह ता सयं विजयजत्तफलं ॥ ८ ॥
अह विम्हइया सेसा ते कहमेयं ? ति दूरतरवत्ती । पल्लिवइं कल्ले चिय आणेयवो चि संभवइ ? ॥ ९ ॥
एवं विभाविरेसु कयप्पणामेसु य जहागयं पडिगएसु जुवरायपमुहेसु, राया कयतुरग-करिवराइर्चित्तो तेहिं तेहिं
विणोएहिं गमिऊण रयणिं, पभायसमए समुच्छलंतेसु गुंजापुंजपिंजरेसु रविकरेसु, इओ तओ पयट्ठेसु पक्खिनिवहेसु,
पवाइएसु मंगलतूरेसु, सरियपइन्नाविसेसो गुडियं मुहे काऊण उप्पइओ नीलं नीलं वोममंडलं; निमेसमित्तेण य पत्तो पल्लीवइं-
भवणं । दिट्ठो य तकालमंदीहूयनिहावेगो जिंभायमाणमुहो भीमो, भणिओ य—रे रे ! सरेसु सरणिजं, तमिमं
दुक्कयकयलीफलं अदिट्ठकुसुमुब्भेयं समुट्ठियं अणिट्ठं ति । इमं च असुयपुवं आयन्निय कन्नकडुयवयणं संभंतो भीमो
'किमेयं ?' ति जाव विप्फारियनयणो पुरतो पलोयई ताव—

१ सुल्लिष्टमनोहरमन्त्रिगिरुत्पन्नकोपविभ्रामः ॥ २ 'णोरहमं' प्रती ॥ ३ ततः ईषदास्यविकसितमुखकुमुदस्फुरत्कान्तदन्तदलः । निजवृत्तकथनवि-
पराबुधः ॥ ४ 'तहंतदं' प्रती ॥ ५ 'णिमिस्सं' प्रती ॥ ६ 'चित्तंतो' प्रती ॥ ७ नीलरत्ननीलं व्योममण्डलम् ॥
३९

देवभद्रसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥२३१॥

पवज्जिय अणसणे पवन्न च्ति, तुज्झ वि संपयं एयमेव जुत्तं ति । 'तह' च्ति पडिवज्जिय ठिओ अणसणेणं दिन्नो, उवसग्गि-
उमारद्धो य सयणवग्गेणं । ततो 'सविग्घो एस पएसो' च्ति गतो भइरवपडणे, सरियदेवया-गुरुचरणो य सिलायलर्यलं व
अप्पाणं तहिं निवाडिऊण मतो च्ति ॥ छ ॥

इमं च अवक्खित्तचित्तो भरहभूवई आमूलाओ आरब्भ सुणंतो मुच्छित्तो, समासासिओ य तकालोच्चियकिरियाए ।
उवलद्धचेयणो य विम्हियमणेण पुच्छिओ पारासरेण—देव ! किमेयं ? ति । राइणा भणियं—भइ ! कहं तुमए मह असेसं
पुवभववित्तं जाणियं ? । पारासरेण भणियं—देव ! पुवसिद्धदेवयाणुग्गहातो, 'नवं किं पि कहाणयं कहेसु' च्ति तुम्हाएसेण
सिद्धमिमं मए, न पुण इमं 'तुम्ह पुववित्तं' ति जाणमाणेणं, देवयाए तुट्ठाए एस वरो मे दिन्नो—जेण पुच्छिओ जं कहं
कहिस्ससि सा तप्पुवभववाणुभूयगम्भा कहा 'तह' च्ति ते गोयरीभविस्सइ च्ति । रत्ना जंपियं—

चिरभववित्तंतनिबंधबंधुरं मह कहं कहंतेण । पारासर ! पच्चुवयारिणा तए तह कह वि जायं	॥ १ ॥
जह पंडिवच्चुवयारो न रज्जदाणे वि संवयइ सरिसो । तह वि मह हिययपरितोसलेसहेउं इमं गिण्ह	॥ २ ॥
तो सव्वमलंकारं तं चिय गुडियं पणाभिउं तस्स । संजायभवविरागो देवीए साहिउं सव्वं	॥ ३ ॥
पुत्तं ठविउं रजे तकालागयजुगंधरमुणिसस । पासे पवइऊणं चिरकालं चरियसामणो	॥ ४ ॥
जह पुर्वि तह तत्थ वि साहूणुवयारकरणतल्लिच्छो । मरिऊण अच्चुएऽणंतरं च मुखे सुहं पत्तो	॥ ५ ॥

१ शिलातलतलमिव ॥ २ प्रतिप्रत्युपकारः ॥

इय इहलोयम्मि परोवयारिणो सव्वतोमुही किच्ची । सग्गा-ऽपवग्गसंसग्गजा य लच्छी परभवम्मि ॥ ६ ॥
उवयरणिजा उवयारया य जइ संभवन्ति नो केइ । ता तकयसंबंधो रांसहसिंगं व कह घडउ ? ॥ ७ ॥
पढियं तवियं भुत्तं जट्टं सच्छंदविलसियं च चिरं । सव्वं खइयं दिट्ठं परोवयरियं तु अक्खइयं ॥ ८ ॥ अपि च—
प्रजल्पतु जनः किमप्युपदिशन्तु सन्तो मत्तं, फलं भवतु वाऽमुतः किमपि वाऽस्तु मा सर्वथा ।
न पुण्यमपरं परोपकृतितोऽपि विश्वत्रये, विशङ्कमिदमुद्यताङ्गुलिकरं [परं] ब्रूमहे ॥ १ ॥
न चेदिदमकल्मषाः किमिति सिद्धसाध्यक्रियाः, कराम्बुरुहकोटरीकृतशिवश्रियः श्रीजिनाः ।
सदेव-मनुजा-ऽसुरामपि सभां शशंसुः स्वयं, विमुक्तिपथमादृता भवभिदे गिरां विस्तरेः ? ॥ २ ॥
किमर्थमथवाऽगमन्निशि जिनो द्विषड्योजनां, व्यतीत्य चरमप्रभुर्वसुमतीमपापां पुरीम् ।
तदाऽऽगतगुणर्द्धिमद्विमलकीर्तिमद्भौतमप्रमुख्यतनुमत्ततेरुपकृतौ न चेदादरः ? ॥ ३ ॥
इति परोपकृतिं प्रति सर्वथा, निजमतिं वितथां ननु मा कथाः ।
यदि यशोऽभिलषस्यमलं सदा, स्पृहयसे च सुखं शिवसम्भवम् ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे परोपकारद्वारचिन्तायां भरतनृपकथानकं समाप्तम् ॥ ३२ ॥

१ स्वर्गाऽपवर्गसंसर्गजा च ॥ २ रासभशृङ्गमिव ॥ ३ सर्व 'क्षयिकं' क्षयधर्मं दृष्टं परोपकृतं तु अक्षयिकम् ॥ ४ 'ममिसभां, सशं' प्रती ॥
५ 'था, जिनमतिं' प्रती ॥

परोपकारे
भरतनृप-
कथानकम्
३२ ।

॥२३१॥

परोपकार-
करणोपदेशः

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२३२॥

सवगुणाणुगतो वि हु विणयं न विणा भवन्नवं तरिउं । होइ समत्थो ता तं पडुच्च वुच्चइ इतो किं पि ॥ १ ॥
जेण विणिज्जइ कम्मं सो विणतो दव्व-भावओ य दुहा । दव्वे दव्वनिमित्तं कीरइ राईसराईणं ॥ २ ॥
भावे य नाण-दंसण-चरित्तवंताण पुरिससीहाण । कम्मविणिज्जरुणकए जो कीरइ सो मुणेयवो ॥ ३ ॥
विणयातो जसं लच्छि वंछियसिद्धिं च गोरवमपुवं । पूयं बहुमाणं पाउणंति पुरिसा न संदेहो ॥ ४ ॥
गयरूवो वि जडो वि य लायन्नविवज्जिओ वि नीओ वि । विणएण ठविज्जइ उवरि रूवं-महमंतमाईणं ॥ ५ ॥
जह वा तरुस्स मूलाइं मूल[....]खमंति उत्तरगुणाणं । तह धम्मस्स वि मूलं विणयं चिय बित्ति समयविऊ ॥ ६ ॥
विणएण वसं देवा वि जन्ति सत्तू वि होइ मित्तसमो । विणयावज्जियहियया गुरुणो वि हु देंति सुयरयणं ॥ ७ ॥
विणयविहीणं सुयमवि चैयंति गिण्हंति विडमवि विणीयं । दिट्ठंतो हेमपहो सुलसो वि य एत्थ अत्थम्मि ॥ ८ ॥

तहाहि—उड्डियायणविसए सुनेवच्छमहिच्छलोयनिवहसमद्धासिया सारनिचयसंचयपहाणपणियपरिपुन्नविवणालं किया दूरतरदेसंतरागयवणियपारद्धपइदिणभूरिकय-विक्रया विजयपुरी नामं नयरी । जीए तुलाकोडिमणोहरातो भवणपरंपरातो सुंदरीचरणपालितो य विरायंति, कायंबकयंबयसुंदरातो सरोयरपंतीओ धणुद्धरधणुमंडलीओ य दीसंति, सारमेयसमिद्धातो

१ रूपमतिमदादीनाम् ॥ २ त्यजन्ति ॥ ३ सुनेपथ्यमहेच्छलोकनिवहसमद्धासिता सारनिचयसंचयप्रधानपण्यपरिपूर्णविपण्यलङ्घिता दूरतरदेशान्तरागतव-
णिकप्रारब्धप्रतिदिनभूरिकयविक्रया ॥ ४ सरोवरपङ्क्तयः कादम्बकदम्बकेन-हंससमूहेन सुन्दराः, धनुर्धरधनुर्मण्डल्यः पुनः बाणसमूहेन मनोहराः ॥
५ "तीउद्धरणुद्ध" प्रती ॥ ६ धनवर्ता-धनिनां भाण्डशालाः सारैः मेयैः-मेयपदार्थैः समृद्धाः, पापद्विषयभवनभूम्यस्तु सारमेयैः-श्वानैः समृद्धाः ॥

साहिया तित्थपलोयणाइवत्ता । 'अहो ! कहं मह निमित्तेण वराईए निरुवचरिओ पैणतो ?' ति जातो तदेगचित्तो सो लक्खिओ अम्मा-पिऊहिं । 'बंभणकुलकलंकहेऊ सुदीसंगो' ति निद्धाडिया सां करुणं रुयंती तेहिं ।

इयरो वि तविरहदुक्खाभिभूओ खिज्जिऊण मतो कइवयदियहेहिं उववन्नो हरिणो सुँरसरितीरम्मि । सा वि तदेसम-
णुसरंती दिट्ठा तेण । पुवभवसिणेहेण य पुरतो पिट्ठओ य तं चेव पलोयंतो गतो गामसमीवे । तीए वि पलोइतो साणंदच-
क्खुक्खेवेण । नवरं तीए निवारंतीए वि हओ सो गामलोगेण । भुज्जो जातो वणे वाणरत्तेण । तत्थ वि सा नियगामं पडुच्च
वच्चंती पलोइया तेण । चिरपणयवसेण तीए फलाईणि पणामितो ताव गतो जाव सन्निवेससमीवं । तहिं च भेसितो लोणेण
वलिओ, अच्चंतसोगाभिहतो य गओ पंचत्तं ।

उववन्नो वाणारसीए पुरीए परिसरग्गामे माहणकुले पुत्तत्तणेण । कयं दिन्नो ति नामं, पढितो य वेयसत्थं, गतो
वाणारसीए दक्खिणानिमित्तं । दिट्ठा सा तहिं जराजज्जरसरीरा मंदीभूयदिट्ठिवावारा सुरसरितीरे अणसणं पवन्ना पुव-
भवभज्जा, पुच्छिया य तेण पुवभवसिणेहेण—भदे ! का तुमं ? किं वा इह एवं निरसणं व चिट्ठसि ? ति । सिट्ठो य तीए
पुवभवकालातो नियवइयरो । तं च सुणंतो जायजाईसरणो मुच्छिओ दिन्नो, सुरसरितुसारसमीरसमासासियसरीरो पबुद्धो
एसो भणिउं पवत्तो—भो भो सुयणु ! सो अहं मंदभग्गो विरोयणो बडुओ हरिणो मकडो य, ता आइससु किमियाणि
कायवं ? । तीए वि परूढपुवपणयाए जंपियं—पाणनाह ! मए ताव कयं चिय जमिह कायवं, 'भवंतरे वि तुमं गइ' ति

१ 'प्रणयः' स्नेहः ॥ २ सा सकं प्रती ॥ ३ गज्जातीरे इत्यर्थः ॥

विनयगुणे
सुलसकथा-
नकम् ३३ ।

विनयस्य
स्वरूपम्

॥२३२॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्त्रगु-
णाहिगारो ॥

॥२३३॥

पलयसमए व विलसंतवियडविज्जुच्छडुम्भडाडोवा । अंजणपुंजच्छाया जाया गयणे धेणुग्घाया ॥ १ ॥
दिसिमुहकुहरेसुं पसरितो [य] बंभंड[खंड]भूओ व । गज्जिरवो उच्छालियमहल्लजलरासिकल्लोलो ॥ २ ॥
दीसइ गयणयललुलंतबहलकल्लोललोलणाऽऽउलियं । मैच्छुच्छालियजलबिंदुसच्छहं तारयाचकं ॥ ३ ॥
चकं व कुलालनिसिद्धजट्टिपेरिज्जमाणमइवेगा । गरुयावत्तावडियं बोहित्थं भमिउमारद्धं ॥ ४ ॥
“दिसिविदिसिदेसभागावलोयणे वाउलो विमूढो य । पम्मुकजीवियासो जंपइ निज्जामगो तत्तो ॥ ५ ॥
भो भो ! सरेह सरियवमिणिह परिमुयह जीवियवासं । चाउहिसं पयट्ठो घणो य पवणो य दुविसहो ॥ ६ ॥
इय जाव जंपिऊणं नो विरमइ सो तया लहुं ताव । दुग्गयमणोरहालि व खंडसो विहडिया नावा ॥ ७ ॥

अह जलहिमणुसरंतेसु सारभंडेसु, इओ तओ उब्बुड्ड-निब्बुड्डणं कुणंतेसु जणेसु सबाहुतरणवद्धचित्तावट्टंभेसु, खंडाखंडिं विणेट्ठे जाणवत्ते, केणइ अदिट्ठवसेण हेमप्पहेण पुत्त-कम्मयरसहिण्णेव पावियं भग्गकूवखंभखंडं । तं च सुमित्तं व पडिवन्नं सवायरेण । लोलकल्लोलुप्पीलुप्पेलिज्जमाणो य सत्तमदिणावसाणे पत्तो पारावारपारतडं । मुक्कक्खंभक्खंडो य पट्ठिओ य सपरियणो तीरतरुवणं पडुच्च वेगेण । खीणबलत्तणेणं परिणयवयत्तणेण य खुत्तो पंकमज्जे हेमप्पभो । इयरे य सरीखलेण

१ विलसद्विकटविज्जुच्छटोद्भटाटोपाः ॥ २ घनोद्भटाः ॥ ३ मत्स्योच्छालितजलबिन्दुसमानम् ॥ ४ कुलालनिसृष्टयष्टिप्रेर्यमाणम् अतिवेगात् । गुरुका-
वर्त्तापतितम् ॥ ५ दिशिवदिदेशभागावलोकने व्याकुलः ॥ ६ स्मरत स्मर्त्तव्यमिदानीं परिमुच्यत जीवितव्याशाम् ॥ ७ दुर्गतमनोरथालिः इव ॥
८ ‘डं ति च प्रतौ ॥ ९ ‘लुपलि’ प्रतौ ॥

विनयगुणे
सुलसकथा-
नकम् ३३ ।

॥२३३॥

जोवणसामत्थेण य तं विलंघिऊण गया पारभागं । ततो वाहरियं महया सहेण हेमप्पहेण—भो भो वच्छ तिनयण !
हेच्छमागच्छ, उद्धरेसु मं खुत्तमिमातो पंकदुग्गमातो त्ति । ततो भणियं तिनयणेण—अहं अप्पणा वि न सक्केमि पयाओ पयं पि
गंतुं ता सणियसणियं अप्पणं संठविऊणं आगच्छसु त्ति । ‘अहो ! पुत्तपडिबंधो’ त्ति परं निवेयमुवगतो हेमप्पहो । ‘पुत्तो वि
जत्थ एवंविहो तत्थ कम्मयरे का आस ?’ त्ति न किं पि संलत्तो सुलसो अणेण । तह वि सो असरिसं सामिभत्तिमुवहतो
सेट्ठिसुयं भणिउं पवत्तो—भइ ! वाहरिज्जंतो वि कीस न वच्चसि ? त्ति । सकोवभीमभालयलं च भणियमणेण—रे रे
मुहरमुह ! जइ सुगमं ता तुममेव कीस न वच्चसि ? । एयं च समीवत्तणेण निसामितो ताण परोप्परुल्लावं परं निवेयं पवन्नो
हेमप्पभो विभावेइ—

सुय-भाउ-भइणि-धूया-कलत्त-सुहि-सयणनेहजालेण । ही ! अपरमत्थिणं वज्झइ मीणो व कह लोगो ? ॥ १ ॥
जो इहलोए वि हु विहुरनिवडियं तरइ नेव उद्धरिउं । सो कह परलोयहिओ हविज्ज ? ही ही ! महामोहो ॥ २ ॥
तह वि अविगणियमरणाइतिक्खदुक्खागमेहिं मूढेहिं । अम्हारिसेहिं खिप्पइ अप्पा एवंविहे वसणे ॥ ३ ॥
इय जाव सो विभावइ सुलसो अविगणिय अप्पणो दुक्खं । ताव नियसामिसंरक्खणट्टया पंकमोगाढो ॥ ४ ॥
धीरो होज्जाहि तहा करेमि जह बाहि ठासि पंकाओ । इय जंपिरेण तेण य उक्खित्तो सो ससत्तीए ॥ ५ ॥
खीणबलेण वि तक्कालवीरिउल्लासतो स तेण बहिं । सणियं सणियं नीओ सैम्भावस्सऽत्थि किमसज्झं ? ॥ ६ ॥

१ व्याहृतम् ॥ २ शीघ्रम् ॥ ३ निमग्नम् ॥ ४ शक्नोति ॥ ५ क्षिप्यते ॥ ६ सद्भावस्यास्ति किमसाध्यम् ? ॥

देवमहेश्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥२३४॥

तओ तडवणपत्तंस्स पक्खालिया चलणा, समप्पिया य कंदमूल-फलाइणो, संवाहियं अंगं, विरइतो रत्तासोयपल्लवेहिं सत्थरो, पसुत्तो तत्थ । तिणयणेण पुण वत्ता वि न से पुट्ठा, न समीवे वि उवगतो, न कतो को वि उवयारविसेसो । ततो चित्तिं हेमप्पहेण सेट्ठिणा—अहो ! विसां-ऽमयाणं व पाव-पुन्नाणं व गरुयमंतरं पुत्त-कम्मगराणं जमेवं पच्चक्खमेव दीसइ त्ति, होउ वा किं पि, न कल्लानभायणमिमो वरागो मह सुओ ।

एत्थंतरे ईसासल्लनिभिज्जमाणहियएण सरोसं संलत्तं तिणयणेण—रे रे कम्मयराहम सुलस ! ममावि विणओवयारो किं पि किं पि जुत्तो तुह काउं, मुद्ध ! किमहमन्नो कोइ ? । सुलसेण भणियं—अत्थि एवं, केवलं सरीरासामत्थमेवावर-ज्झइ । ततो चित्तिं सेट्ठिणा—अहो ! दुरायारत्तणं पुत्ताहमस्स, जं इमिणा वि कीरमाणं विणयोवयारं न सोढुं पारइ त्ति ।

अह अत्थमितो दिणयरो, पंडिक्खविगमवड्ढिउच्छाह व उच्छलिया तिमिरनियरा, पंडपलयगमे विव दंसियनिम्भ-राणुरागा विहगकुलकोलाहलच्छलेण पेरुन्न व संज्झा, लद्धावयासा खलयण व भमिउं उवट्ठिया दुट्ठसत्ता । तयणंतरं च सेट्ठिणा भणियं—अरे ! बहुपच्चवाया रयणी, ता समुच्चतरतरुवरखंधसाहासु आरुहिऊण वोल्लविज्जउ इम त्ति । ‘तह’ त्ति पडिक्खिय आरूढा रुक्खं सबे वि । विच्छिन्नसाहावट्ठे य ठविओ सुलसेण सेट्ठिणो सत्थरो । तहिं च वारिजंतो वि आसीणो तिणयणो, कुविओ सुलसो, पारद्धो तं पइ किं पि जंपिउं । ‘असंमतो’ त्ति पडिसिद्धो सो सेट्ठिणा । तुण्हको ठिओ

१ °त्तासप° प्रती ॥ २ विसयाम° प्रती । विषाऽमृतयोरिव ॥ ३ प्रतिपक्षविगमवर्धितोत्साहा इव ॥ ४ पतिप्रलयगमे इव ॥ ५ प्ररुदिता इव ॥ ६ ‘बहुप्रत्यपाया’ बहुविघ्ना ॥ ७ व्यतिक्राम्यताम् ॥ ८ विस्तीर्णशाखापृष्ठे ॥ ९ ‘असमयः’ अनवसरः ॥

धणवंतमंडसालाओ पारद्धि-लुद्धभवणभूमीओ य भासंति । जा य कोरच्चवंसविजयद्धयाणुरूववीरविजयमहानरिदंभुयप-रिहरक्खिया सुमिणे वि न लक्खमुवगया पडिक्खसकडक्खपेक्खियाणं, सयाणुकूलदेवयामाहप्पवसेण य अभूमी दुब्भक्ख-दुक्खस्स । तीए य पुरीए वत्थवो पुंणपुरिसपज्जायागयजाणवत्तववसायपरो परोवयाराइगुणसंगओ हेमप्पभो नाम वणिओ, सुलक्खणाभिहाणा य गेहिणी, पुत्तो य ताण तिणयणो नाम । असेसगहियकज्जचितासु निच्चं अनलसो सुलसो य नाम कम्मयरो । सत्ताणि य [ताणि] नियनियकम्मसंपउत्ताणि दिणाइं गमिति ।

अवरवासरे य हेमप्पभो भणिओ भज्जाए, जहा—अज्जउत्त ! पइदिणजहिच्छाभोगोवभोगकज्जसंवि[भ]ज्जमाणं न मुणसि हीयमाणं दविणं, न लक्खेसि य स्त्रीणप्पायं अणप्पमाणमवि धन्नकोट्ठागारं, न वा विभावेसि वड्ढिपउत्तं पि तणं व विलुप्पमाण-मिओ तओ दुट्ठलोएणं ति । इमं च सोच्चा चित्तिं हेमप्पहेण—अहो ! महिलाभावे वि केरिसो इमीए परिणइपेहणप्पहाणो बुद्धिपयारिसो ? तारुन्ने वि परिणयवयपडिरूवा गेहचिता, ता सुट्ठु ठाणे चोयणा, न जुत्तमित्तो आलस्सं—ति विभाविय गिहकजे भजं चिय निरूविऊण अणुरूव[पणिय]पडहच्छजाणवत्तमारुहिऊण पुत्तेण कम्मयरेण समेतो गतो चोडविसयं । विणिवट्ठियं भंडं, अज्जिओ य पंडरदवसंभारो । पडिग्गहियपउरमंडो य पवहणाधिरूढो अणुं कूलानिलपणोलिज्जमाणसियवडा-डोववड्ढियावेगवसओ अकालक्खेवेण पत्तो महाजलहिमज्झं । एत्थंतरे—

१ लक्षमुपगत । प्रतिपक्षसकटाक्षप्रेक्षितानाम् ॥ २ पूर्वपुरुषपर्यायागतयानपात्रव्यवसायपरः ॥ ३ अनल्पमानमपि ॥ ४ समयोचिता प्रेरणेत्यर्थः ॥ ५ अनुरूपपणितप्रतिपूर्णयानपात्रमारुह्य ॥ ६ पवर° प्रती ॥ ७ अनुकूलानिलप्रनुद्यमानसितपटाटोपवधिताव्रेगवशतः ॥ ८ °त्तो जहा जल° प्रती ॥

विनयगुणे
सुलसकथा-
नकम् ३३ ।

॥२३४॥

देवमहस्रि-
निरइओ

कहारयण-
कोसो ॥

सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥२३५॥

तीए भणियं पिययम ! एवंविहगुणालतो एसो । तो पारितोसियं किं पि समुच्चियं दिज्जउ इमस्स ॥ ४ ॥
तो निययवञ्छिओच्चियमुल्लवियं तीए लक्खिउं सेट्ठी । पडिभणइ पिए ! गेहाहिवं इमं काउमिच्छामि ॥ ५ ॥
अह तीए नियपुत्तप्पईवरूवं पयं पिइपवुत्तं । थुत्थुकारियमेयं अमंगलं तुज्झ वयणं ति ॥ ६ ॥
कह वा न लज्जसि तुमं अणुच्चियमेवंविहं पयंपंतो ? । भिच्चस्स कोऽहिगारो विज्जंते तिणयणे पुत्ते ? ॥ ७ ॥
जं न वि सुम्मइ सत्थे न वि दीसइ कहिं वि लोयववहारे । तं पि हु समुल्लवंतो नैजसि भूयाभिभूओ व ॥ ८ ॥
इय तीए कोव्वमंजिट्टदिट्ठिपहपाडलीकओट्ठीए । वक्कं वक्कं अइककसं च सोउं भणइ सेट्ठी ॥ ९ ॥
आ पावे ! पण्डिकूडेसि मज्झ वयणं पि मुणसि नेव सुयं । वेरिं व दुरायारं दुव्विणयं दुट्ठवयणं च ॥ १० ॥
घरमत्थसारमन्नं पि अज्जियं धुवमिमं मए चेव । देमिं य रोयइ जो तस्स को तुमं एत्थ वावारो ? ॥ ११ ॥
जं पि य तुमए नियजणगसंतियं किं पि आणियं अत्थि । तं वेत्तुं ठाहि बहिं देसु य निययस्स पुत्तस्स ॥ १२ ॥
तीए भणियं नो मयि जीवंतीए सुयातो इह अवरो । घरसामित्तं उव्वहइ निच्छियं एस परमत्थो ॥ १३ ॥

इमं च तन्निच्छयं बुज्झिऊण वाहरिया हेमप्पहेण सयणा, सिट्ठो ताण पुरतो सब्बो पुत्तपुव्वदुव्विणयवुत्तंतो, जीवियदा-
इणो कम्मयरस्स सब्बस्सदाणाभिलासो य त्ति । नियनियपक्खकक्खीकारेण य केणइ किं पि जंपियं, न निच्छिन्नो विसं-

१ एवंविधगुणालयः ॥ २ निजकवाञ्छितोचितम् ॥ ३ निजपुत्रप्रतीपरूपं पदं प्रियप्रोक्तम् ॥ ४ श्रूयते ॥ ५ ज्ञायसे ॥ ६ कोपमाज्जिष्ठदृष्टिप्रभा-
पाटलीकृतोष्ठ्याः । वाक्यं वक्तुम् ॥ ७ प्रतिकूलयसि इत्यर्थः ॥ ८ ददामि च रोचते यः तस्मै ॥ ९ निजनिजपक्षकक्षीकारेण ॥

वातो । ततो सिट्ठा पुरपहाणाण वत्ता । तेहिं वि उभयपक्खाणुवित्तिसमुल्लाववसतो न सकितो को वि अभिप्पाओ पइट्ठिउं ।
ततो निवेइया जहट्टिया सेट्ठिणा पुहईवइस्स वत्ता । तेणावि धम्माहिगारिणो वाहराविऊण भणिया, जहा—अपक्खवडियं
नायसत्थाविरुद्धं धम्माबाहगं मज्झत्थयाए नायं दट्ठूण विसंवायं छिदह त्ति । ते य ‘तह’ त्ति अणुमन्निय मेइणीवइवयणा
एगंते होऊण सम्ममालोच्चिऊण य समागया रन्नो समीवे, विन्नविउं पवत्ता य—देव ! इह विसंवाए इमं निच्छियं—जइ
दुव्विणीओ अणत्थकारी अत्थविणासगो अणुवज्जगो य तह वि सुओ घरभागी चेव, ता देव ! एसो वणितो सुयघरद्वं
मोत्तूण नियगमद्वं कम्मयरस्स अन्नस्स वा देउ त्ति । ‘तह’ त्ति अब्भुवगयं राइणा । तदणुवित्तीए य पडिस्सुयं हेमप्प-
हेण, विरित्तं घरसारं, दिन्नं नियगमद्वं सुलसस्स । ‘अहो ! कैयन्नुओ’ त्ति सलहितो सयललोएण, बहुमन्निओ
नरवइणा हेमप्पहो ।

नवरं धुत्तलोयसिक्खवियाए भज्जाए पारद्वो एसो, जहा—मह जीवणचित्ताए निच्चं वट्ठसु त्ति । न मुयइ सा पइस्स पर-
ट्ठदुट्ठपिसाइय व पडिं । भुज्जो गतो सेट्ठी राउलं, सिट्ठो तव्वुत्तंतो । राइणा जंपियं—भो महायस ! लब्भं चिय एत्तियमिमीए
वरागीए । हेमप्पहेण भणियं—देव ! एवमेयं जइ अहं घरवासाभिलासी भवामि, केवलं पुवं चिय संकप्पियवणवासाभिलासो
कम्मयरस्स पच्चुवयारकएणं चिय गेहमुवागतो, संपयं तु सिद्धसमीहियत्थो पत्थुयपओयणत्थं उज्जमिस्सं । ततो राइणा खित्ता
दिट्ठी अंगिरस-वसिट्ठाइसु पोरणियतवस्सीसु । इंगियागारकुसलेहिं य तेहिं भणियं—महाराय ! पुराणेषु इमं गिज्जइ—

१ नायं संप्रति । न्यायशास्त्राविरुद्धम् ॥ २ न्यायम् ॥ ३ मेदिनीपतिवचनात् ॥ ४ वणिग् ॥ ५ विरिक्तम् ॥ ६ कृतज्ञः ॥ ७ लभ्यमेव एतावत् ॥

विनयगुणे
सुलसकथा-
नकम् ३३ ।

॥२३५॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।
॥२३६॥

मृतः प्रवसितो दीक्षां जिघृक्षुः पतितोऽपि वा । चिरोढामुत्सृजन् भर्ता न तत्पोषादि कार्यते ॥ १ ॥
'एवमेयं' ति पडिवन्नं रन्ना । निवारिया य रन्ना गया नियसुयसमीवं । हेमप्पभो वि पवन्नो तावसदिक्वं । सुलसो
वि उर्वलद्धगेहसारद्धो अणुवकयकलत्तसंगहो कैय-विक्रयकरणेण ववहरिउं पवत्तो, अच्चंतविणयगुणेण य परं पसिद्धिमुवगतो ।
अन्नदिवसे य सो कैय-पडिकयकज्जेण गामंतरं पडिओ, अद्धपहे य आवासितो जलासयसमीवे, उवखडियं भोयणं,
उवडिओ भोयणकरणत्थं । एत्थंतरे तद्देसवणनिगुंजवासी गुणायरो नाम तवस्सी, उग्गतवविसेसविसोसियचिरकम्मदुकम्म-
पंकुप्पीलो, पीलिज्जमाणो वि दुट्टसत्तेहिं सत्तभावणातो मणागं पि अकंपियकाओ, काउस्सग्गाइदुक्करकिरियारतो, कैयगच्छचातो,
चाउम्मासियपारणए भिक्खानिमित्तं पत्तो तं पएसं । 'अहो ! एवंविहविजणे वि कहमेरिसमहातवस्सिणो अतिहिभावं
पवज्जंति ? अहो ! अणब्भा अमयवुट्ठी, अखन्नवातो निहाणुग्गमो, अवीयपक्खेवो कप्परुक्खपरोहो' ति पमोयमुवहं-
तेण पडिलाभिओ तेण सँनिमित्तसिद्धनिरवज्जभोयणेणं । तहतद्विणयदानप्पवित्तिपरितुट्ठाए देवयाए भणितो एसो—
वच्छ ! वरं वरसु त्ति । तेण जंपियं—देवि ! तुह संपणयलीयणातो वि किमब्भहियं किं पि जं वरिज्जइ ? । ततो देवयाए
विस-भूय-साइणीपमुहदोससंघायघायणसंमत्थमाहप्पमोप्पियं से मुदारयणं, अहंसणं च उवगया । बाढं परितुट्ठो सुलसो

१ उपलब्धगृहसारार्थः ॥ २ क्रयविक्रयकरणेन व्यवहर्तुम् ॥ ३ क्रयप्रतिक्रयकार्येण ॥ ४ उप्रतपोविशेषविशेषितचिरकर्म-दुष्कर्मपङ्कसमूहः,
पीड्यमानोऽपि दुष्टसत्त्वैः सत्त्वभावनातः ॥ ५ कृतगच्छत्यागः ॥ ६ अखन्यवादः ॥ ७ स्वनिमित्तसिद्धनिरवयभोजनेन ॥ ८ संप्रणयदर्शनादित्यर्थः ॥
९ विषभूतशाकिनीप्रमुखदोषसङ्घातघातनसमर्थमाहात्म्यम् अपितं तस्मै ॥

सुलसो, कह कह वि समइकंता विभावरी, जायं सुहालोयं वसुमईवट्ठं, पडिया हेमप्पभाइणो एगं दिसं पडुच ।
मग्गे य कंद-फल-मूलमाइ जं किंचि मणहरच्छायं । पावइ सुलसो सुस्साउ देइ तं सेट्ठिणो पयओ ॥ १ ॥
सेट्ठी वि गाढतविणयरंजितो वइइ विम्हयं हियए । कम्मयरो वि य होउं अहो ! कहं वट्ठए विणए ? ॥ २ ॥
नो विट्ठी उवयारो वि नेव न गुणो विसेसितो कोइ । तह वि हु उवयरई ममं अहो ! महप्पा धुवं सुलसो ॥ ३ ॥
जइ कह वि दिवजोएण जामि गेहम्मि अक्खयसरीरो । ता सुलसमिमं काऊण गिहंवयं होमि समणो हं ॥ ४ ॥
इय सो परिचितंतो वइरिं व तँणुब्भवं अ[वि] गणितो । कालकमेण पत्तो गेहं अविणँट्ट-लट्ठंगो ॥ ५ ॥
जायं वट्ठावणयं समागतो मंदिरं सयणवग्गो । पुच्छियचिरवुत्तंतो जहागयं पडिनियत्तो य ॥ ६ ॥
अह समुच्चियसमए हेमप्पहेण विजणप्पदेसोवगएण भणिया गेहिणी—पिए ! निसामेहि पुत्त-कम्मयराणमंतरं—पढमो बाढं
वेसानरो व दाहकारी, बीओ पीऊसवरिसो व निव्वुइजणगो; पढमो दुविणयभायणं, बीतो य अणुवचरियसच्चरियभूमिभूओ ।
अप्पा वि पइखणं अप्पणो वि काउं पियं न पारेइ । अणवच्छिन्नपियकरो कम्मयरो वि हु इमो मज्झ ॥ १ ॥
जइ एस विसमदेसडियस्स मह चित्तगो हि नो हुंतो । तो निहणमहमुर्वितो तर्काले चिय न संदेहो ॥ २ ॥
सुयणु ! पुणरेव तुह संगमस्स हेऊ इमो चिय वरागो । इहरा पंकनिमग्गो गंतो व तत्थ वि विवज्जंतो ॥ ३ ॥

१ सुखादु ॥ २ प्रयतः ॥ ३ वृत्तिः उपकारः ॥ ४ इ मिमं प्रतौ ॥ ५ गृहपतिम् ॥ ६ 'तनूद्धवं' पुत्रम् ॥ ७ अविनष्टश्रेष्ठः ॥ ८ 'वैश्वानर
इव' अमिरिव ॥ ९ द्वितीयः ॥ १० 'लो चि' प्रतौ ॥ ११ गज इव ॥

विनयगुणे
सुलसकथा-
नकम् ३३ ।

॥२३६॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
वाहिगारो ।
॥२३७॥

अन्ने वि खंति-महव-अज्व-संतोस-विणय-करणजया । तव-चाग-दक्ख-दक्खिन्नमाइणो निम्मला हि गुणा ॥ ९ ॥
अप्पाणयम्मि पणइत्तणेण तह कह वि निच्च ठवियवा । जह दुक्किराण वि दहं दोसाण न होइ अवगासो ॥ १० ॥
इमाणि य धम्मवयणाणि सम्ममादाय, जिणं च देवबुद्धीए सुसाहुणो य गुरुत्तेण पडिवज्जिय, वंदियसाहुपायपंकतो
कयकिच्चमप्पाणं मन्नंतो गओ सुलसो जहाभिप्पेयगामं । चितिया[इ]रित्तसाहियकजो य पडिनियत्तो तेणेव पहेणं, पुवट्ठाणे
च्चिय कयमुप्पयाणं । सिद्धे य भोयणजाए गतो पुवदिट्ठमुणिवरिड्ठसमीवं । जहाविहि वंदिऊण निमंतिओ असणाईहिं । मुणिणा
वि पवन्नमासखवणेण उववूहिओ एसो । जहा—
अप्पट्ठा कय-निट्ठियभोयणमाईहिं सुद्धसद्धागा । पडिलाभिंता गिहिणो मुणिजणमज्झिति पुन्नचयं ॥ १ ॥
कयउन्न चंदणज्ज व निज्जरं पाउणंति तत्तो य । पुन्नाणुबंधिपुन्नफलेण वच्चंति सिद्धि पि ॥ २ ॥ किंच—
जमिह मयमत्तरुणीमयंगणे[.....]वग्गुर व सिरी । सोहग्गं पि हु पडिभग्गउग्गकंदप्पगुरुदप्पं ॥ ३ ॥
लायन्नमवि य विम्वेइयबुहयणं संपया वि जियधणया । आणिस्सरियमपुवं तं पि हु दाणंफलमसेसं ॥ ४ ॥
इय वंछियनीसेसत्थसत्थवियरणपसिद्धमाहप्पे । कप्पतरुनिव्विसेसे दाणे धन्नो कुणइ जत्तं ॥ ५ ॥
अह 'तह' ति भत्तिसारपवन्नहिओवएसो विहारेण तं निमंतिऊण सुलसो पयट्ठो गंतुं । कमेण य नियनयरिपरिसरं

१ आत्मनि प्रणयित्वेन ॥ २ 'णि वि स' प्रती ॥ ३ प्रगुणयन्ति ॥ ४ 'न्नफले' प्रती ॥ ५ विस्मापितबुधजनम् ॥ ६ 'णफल' प्रती ॥
७ वाञ्छितनिःशेषार्थसार्थवितरणप्रसिद्धमाहात्म्ये ॥ ८ जुत्तं प्रती । यत्नम् ॥

पत्तो पेच्छइ विसमतूररववहिरियदियंतरं, अणेगपुरपहाणजणाणुगम्ममाणं, पुरओ पयट्ठसदुक्खपुहइपालं, पिट्ठओ भूरिसोग-
भरनिम्भरुयंत-विलवंतअंतेउरीजणं, जंपाणाधिरोवियम[ड]गमेगमागच्छमाणं ति । अह पुच्छिओ णेण एगो पुरिसो—मह !
किमेयं ? ति । तेण जंपियं—एसो हि रायपढमपुत्तो जुवरायपए निवेसितुंकामेण पिउणा अज्ज रयणीए वाहरिओ अप्पणो समीवं,
भणिओ य—पुत्त ! जुवरायपयविं पवज्जसु, कुणसु रज्जचितं, थेवथेवेणाहं पि तुम्हारिसेसु संकामियपुहइपम्भारो ओहरियभरो
व भारवाही विस्सामं भयामि ति । 'जं देवो आणवेइ' ति पडिवन्नवयणो विसज्जितो गओ सट्ठाणं । केणइ पमायदुबिलसि-
एण पसुत्तो चिय विसविगारनिरुद्धकायवावारो पढमं चिय किंचि मंदमंदमुल्लविऊण, जामिणीपच्छिमजामे उंवयरिजंतो वि
मंत-तंतवाइजणेण निचेट्ठीहओ, उज्झिओ य पभायसमए 'अचिगिच्छो' ति अयं हुयवहे पक्खिविउं मसाणमुवणीओ ति ।

सुलसेण चितियं—अहो ! दूरमसुंदरमेयं जमेस महाणुभावो रायसुओ एवं विवज्जइ, ता गंतूण देवयादिन्नमुद्धारयण-
माहप्पेण पगुणीकरेमि एयं, समासासेमि य एत्तियमेत्तं रायपसुहं पहाणजणं ति । गतो एसो रन्नो समीवं, जंपिउमारद्धो य,
जहा—देव ! दंसेह मे रायसुयं जेणाहं पि किं पि पउंजेमि नियविन्नाणं । रन्ना जंपियं—अलमियाणि विन्नाणेणं । मंतिथणेण
भणियं—देव ! किमजुत्तं ? दंसिज्जउ एयस्स, मा कइयाइ एत्तो वि कज्जनिप्फत्ती होज्जा, "महतोऽपि यन्न साध्यं, कश्चि-
छपुरेव तत् प्रसाधयति ।" इति प्रकट एव प्रवादः । राइणा वागरियं—एवं करेह । ततो दंसिओ एसो सुलसस्स । तेणावि

१ 'सितोका' प्रती ॥ २ उपचर्यमाणोऽपि ॥

विनयगुणे
सुलसकथा-
नकम् ३३ ।

मुनि-
दानस्य
फलम्

॥२३७॥

देवभइस्सरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्नगु-
णाहिगारो ।

॥२३८॥

मुद्दारयणजलेण अहिसित्तो । * सुत्तेसु य तं जलं पक्खित्तं ।* खणंतरे अणप्पमाहप्पयाए देवयामुद्दारयणस्स, सावसेसयाए जीवियवस्स, सुत्तपबुद्धो व उट्ठिओ रायपुत्तो । परितुट्ठो राया समं पउर-पहाणजणेण, वेह्वमंडणं पि अइहवालंकारत्तणमुवगयं वहुजणस्स, उच्छलितो साहुवातो सुलसस्स, महाविभूईए पविट्ठो राया नयरिं, जायं महावद्धावणयं । पूइतो रत्ता महया आयरेण पवरालंकारसारचीणंसुयाइदाणेण सुलसो, पुच्छित्तो य—वच्छ ! को तुमं ? कत्थ वा वससि ? त्ति । सुलसेण भणियं—देव ! सो अहं जो तुम्ह पायपुरओ कम्मयरो वि पुत्तो व हेमप्पभसेट्ठिणा तावसदिक्खं पवज्जंतेण गेहसारद्वस्स सामित्तेण ठवितो, इहेव वसामि त्ति ।

तो नरवइणा सरिऊणं विणयवुत्तंतमइयमेयस्स । संजायपक्खवाएण जंपियं भइ ! तेणेव ॥ १ ॥

एवंविहपरमाइसयरयणरयणायरो तुमं भवसि । नहि अविणीया सुमिणे वि भायणं कुसलसिद्धीण ॥ २ ॥

ता वच्छ ! निविसंको सैकाओ वि हु भयं अकुणमाणो । वड्डसु समीहियत्थेसु तुज्झ मह संतियं सव्वं ॥ ३ ॥

इय नरवइणा पेमाणुबंधबधुरगिराहिं जणपुरतो । उववूहिओ समानो सो नियगेहं उवगतो त्ति ॥ ४ ॥

तहिं च सव्वन्नुपायपूयापरो परमसावगवित्तीए पइदिणं जइजणं सुस्ससंतो कालमइलंघेइ । अन्नया तेण महानुभावेण

१ * * एतच्चिह्नमध्यवर्त्ती पाठोऽसम्बद्ध आभाति । प्रतौ वर्त्तत इत्यत्र उपक्षिप्तः ॥ २ वैधव्यमण्डनमपि अविधवालङ्कारत्वमुपगतम् ॥ ३ साधुवादः ॥ ४ 'कखा प' प्रतौ ॥ ५ 'ण यविणवु' प्रतौ ॥ ६ एवंविधपरमातिशयरत्नरत्नाकरः ॥ ७ शकादपि ॥

विनयगुणे
सुलसकथा-
नकम् ३३ ।

॥२३८॥

काऊण भोयणं गतो साहुसमीवं, पडिओ तच्चरणेसु, दिन्नासीसो आसीणो भूमियलम्भि । 'भवपयइ' त्ति पुच्छिओ साहुणा—भइ ! कत्तो आगमणं ? त्ति । तेण जंपियं—भयवं ! विजयपुरीहिंतो कैयविक्रयत्थं गामं पत्थिओ म्हि, अज्जं च 'तित्थभूयं तुम्ह पायपउमदंसणं जायं' त्ति पत्तजीवियफलो संवुत्तो, 'दुल्लहं भुज्जो तुम्ह दंसणं' त्ति पत्थुयत्थं पि उज्झिय तुम्ह वयणं सोउं समीवमुवागतो य । 'अत्थित्तगुणसंगतो' त्ति साहुणा वि पारद्वो धम्मो उवइसिउं, जहा—

आरियदेसो पुरिसत्तणं च सुंदरकुलं सुजाई य । आरोग्गमणहदेहत्तणं च चिरजीवियव्वं च ॥ १ ॥

गुणगुरुगुरुसंजोगो सद्धा सद्धम्म-कम्मविसया य । विरई य पौववावारगोयरा मोहमहणं च ॥ २ ॥

अइभीमभूरिभवभमणंभायणाणं न नूण मणुयाणं । गुरुकम्माणं संभवइ एरिसी धम्मसामग्गी ॥ ३ ॥

ता तुज्झ महायस ! सयलकुसलकल्लणभायणत्तेण । इय सामग्गीजोगे काउं धम्मज्जमो जुत्तो ॥ ४ ॥

धम्मो य होइ सम्मं पावट्ठाणाण निच्चवागेण । जीववहा-ऽलिय-पररित्थ-इत्थिसंगाण चेव जंतो ॥ ५ ॥

पंच वि इमाणि दुग्गइपयाणपत्थाणविजयतूराणि । सुगइगमपउणपयवीनिरोहनिविवरपरिहाणि ॥ ६ ॥

सुहसाहिनिवहहुयवहसमाणि सुदुरंतदुरियदाईणि । वज्जेज वज्जघातोवमाणि भवभीरुओ दूरं ॥ ७ ॥

एयाण वज्जणम्मि विवज्जितो चिय भेवुभवो भुज्जो । निव्वुइसिरी वि करकमलकुहरमलिणि व उवणीया ॥ ८ ॥

१ भव्यप्रकृतिः ॥ २ क्रयविक्रयार्थम् ॥ ३ भूयः ॥ ४ अर्थित्वगुणसङ्गतः ॥ ५ पापव्यापारगोचरा ॥ ६ 'णभोयणेणं' प्रतौ ॥ ७ यतः ॥ ८ दुर्गति-प्रयाणप्रस्थानविजयतूराणि । सुगतिगमप्रगुणपदवीनिरोधनिर्विवरपरिघाणि ॥ ९ भवोद्भवः भूयः । निर्वृतिश्रीरपि करकमलकुहरम् अलिनी इव ॥

देवमहस्वरि-
विद्वांसो
कहारयण-
कोसो ॥
सामन्तगु-
णाहिगारो ॥
॥२३९॥

जिनपतिरपि साक्षाद् यं च तीर्थं नमस्यन्, भजति जगदधीशाभ्यर्च्यपादाम्बुजोऽपि ।
स शिवसुखसमृद्धौ बद्धबुद्धेरवश्यं, कथमिव विनयो ह्यन्यस्य न स्याद् विधेयः ? ॥ २ ॥
इतः पूज्योपास्तिस्तदनु विशदज्ञानममुतो, निवृत्तिः पापेभ्यस्तदनु च तपस्या मलहरी ।
क्रियाध्वंसोऽमुष्यास्तदनु भवभङ्गाच्छिवपदं, पदं कल्याणानां तदिह विनयः प्राच्यमुदितः ॥ ३ ॥
इत्युभयभवभविष्यद्विभूतिसम्भारभाजनजनस्य । विनयविधित्सा सम्पद्यते परं न पुनरन्यस्य ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे विनयद्वारव्याख्यानार्थां सुलसकथानकं समाप्तम् ॥ ३३ ॥ छ ॥
॥ तत्समाप्तौ च धर्माधिकारिसामान्यगुणकथनाऽपि त्रयस्त्रिंशद्द्वारप्रमाणा समाप्तेति ॥ छ ॥

१ °नु च तपस्या म° प्रती ॥ २ °धिसात् सम्प° प्रती ॥ ३ °वर्त्तना° प्रती ॥

विनयगुणे
सुलसकथा-
नकम् ३३ ।

॥२३९॥

॥ जयत्यनेकान्तकण्ठीरवः ॥

कहारयणकोसो ।

विद्वांसो धम्माहिगारिविसेसगुणवण्णणाहिगारो ।

तत्थ

समणोवासगस्स दुवालस वयाणि ।

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेस-
गुणाहि-
गारो ।

॥२४०॥

पंच अणुवयाणि ।

पुवं चिय उद्दिष्टा अणुवयाई इहं विसेसगुणा । पाणवहविरह पढमो ताणमतो तं पवक्खामि ॥ १ ॥
पाणा ऊसासाई ते जेसिं होंति पाणिणो ते य । तेसिं व्हो विणासो तविरई पुण परिच्चागो ॥ २ ॥
सवे सुहाभिलासी सवे चिरजीवियत्थिणो जीवा । अप्पोधम्मणेण अओ रक्खा जुत्ता सया ताण ॥ ३ ॥
पंचग्गितावणाई कीरंतु सुहुकरा तवविसेसा । जइ नत्थि जीवरक्खा ता सयला ते गया विहला ॥ ४ ॥
गिज्जइ तिजैए वि इमं जीवियदाणाउ नावरं दाणं । ता तम्मि सैइ पयत्तो जुत्तो चिरजीवियत्थीणं ॥ ५ ॥
रुवं निज्जियमयणं धणं पि निद्रुणियवेसमणमाणं । सोहग्गं पि अभग्गं आणिस्सरियं कयच्छरियं ॥ ६ ॥
भोगा य निरुवेगा अविहियसोगो य पणइजणजोगो । पाणिवहनिवित्तीए एमाइफलाई सार्हिति ॥ ७ ॥
अकलंकपाणिवहविरहपालणाओ इहं परभवे य । सुहिणो भवंति जीवा सुनिच्छियं जन्नदेवो व ॥ ८ ॥
तथाहि—अत्थि इत्थेव जंबुद्दीवे [दीवे] भारहे खेत्ते कलिंगविसयप्पहाणा पउरगामा-ऽऽमर-निगमा-ऽऽसम-निवे-
समणहरा सुवेला नामं नयरी ।

१ तेषाम् अतः ॥ २ आत्मधर्मेण ॥ ३ त्रिजगति ॥ ४ सदा ॥

नयरीए बार्हि गणण एगत्थ तरुतले गुणदत्तो नाम साहू गरुयगेलन्नपडिओ दिट्ठो । ततो जायपरमपक्खवाएण अचंत-
विणयवित्तीए भेसहाइसंपाडणेण य उवयरिउमारद्धो । अह सो तवस्सी वेयणीयकम्मक्खतोवसमभावाओ भेसहाइसामत्थेण
य जातो पगुणसरीरो । अन्नम्मि य वासरे विणयवित्तिरंजियमणेण तेण भणितो एगंते सुलसो—भो महाणुभाव !

“नेक्खत्तं सुमिणं जोगं निमित्तं मंत-भेसहं । गिहिणो तं न आइक्खे भूयाहिगरणं पयं ॥ १ ॥”

ति जइ वि गिहत्थं पडुच्च सबं निसिद्धं तहावि ‘परमोवयारि’ त्ति किं पि भणिज्जइ—तुमं अज्जदिणातो छट्ठे मासे सरो-
दयवेलाए सुलोवकामियाऊ पंचत्तं वैच्चिहसि ता परलोयकिच्चेसु उज्जतो हविज्जासि त्ति । ‘तह’ त्ति आयन्निय सायरं सुलसो
तओ दिणातो वि सविसेसकयधम्माणुट्ठणो उज्जिऊण गिहवासं संपत्तो समणदिकखं । कयमासियसंलेहणो य कालं काऊण
मार्हिदे कप्पे देवत्तणेण उववन्नो त्ति ।

इय कम्मयरो वि अजाइओ वि विणयातो तणयअब्भहिओ । जातो एसो गुणपयरिसं च वैद्धितमणुपत्तो ॥ १ ॥

चारित्तं नाणं दंसणं च विणयं विणा विसीयंति । इय सबगुणसहाओ एक्को चिय जाइ विणयगुणो ॥ २ ॥ अपि च—

निरुपधिरपराध्वान्तविध्वंसभानुः, सकलकुशलसिद्धौ सिद्धविद्याप्रयोगः ।

परहृदयकुरङ्गाकर्षणे गौरिगानं, विनयविधिरपूर्वं सर्वसम्पन्निधानम्

॥ १ ॥

१ वेदनीयकर्मक्षयोपशमभावात् भेषजादिसामर्थ्येन ॥ २ गाथेयं दशवैकालिके अ० ८ गा० ५० ॥ ३ त्रिजिष्यसि ॥ ४ वर्धमानमनुप्रासः ॥

प्रथमाणु-
व्रते
यज्ञदेव-
कथानकम्
३४।

प्राणवध-
विरतेः
स्वरूपम्

विनयस्य
माहात्म्यम्

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
मिसेसगु-
वाहिगारो।
॥२४१॥

एवं च अचंतसिणेहभायणं जातो जन्नदेवो रत्नो, इयरो पुण [वज्झ]वित्तीए चेव । इओ य तीए चेव पुरीए महीधर-
सेणावइणो धूया मयणसुंदरी नाम । सा य पत्तजोवणा वि 'अविज्जमाणाणुरूववर' ति कन्नारूवेण वट्टंती ओलोयणगया
दिट्ठा रायभवणमितेण सिवदेवेण, साणुरागमवलोइऊण पुच्छितो नियपुरिसो—अरे ! का एसा ? । तेण जंपियं—सेणा-
वइणो धूया । सिवदेवेण भणियं—परिणीया ? कन्नगा वा ? । तेण वुत्तं—कन्नगा, परं वरावलोयणा संपइ काउमायरेण
पारद्धा, संपयं चेव केणइ परिणिज्जिहि ति ।

ततो सिवदेवेण तदुवरिगयाणुरायावहरियहियएण परिचत्तं भोयणं, मुक्को सिंगारो, एगंते य सयणं काऊण ठिओ ।
भोयणसमए य अमच्चेण भणियं—सिवदेवो किं न आगच्छइ ? ति । केणइ परियणमज्झातो निवेइयं, जहा—न नज्जइ
किं पि निमित्तं, एगंते पमुत्तो अच्छइ ति । ततो गतो अमच्चो तस्स समीवे, महुरगिराए भणिउं पवत्तो य—वच्छ ! किमेवं
सोयाउरो व अवहरियहियओ व दीससि ? साहेसु कारणं । लज्जाए न किं पि साहेइ एसो । ततो तम्मिच्चमुहेण पुच्छितो ।
सिट्ठो य अणेण वुत्तंतो । जाणितो अमच्चेण, वुत्तो य एसो—वच्छ ! जइ एत्तियमित्तो एस संतावो ता वीसत्थो होसु,
अकालपरिहीणं संपाडेमि एयं, कुणसु ताव भोयणं, चयसु कायरत्तं ति । पडिवन्नं सिवदेवेण, कया पाणवित्ती ।

अमच्चेण वि भोयणावसाणे पेसिया सेणावइणो समीवे धूयाजायणट्टं पहाणपुरिसो । वियाणियागमणकारणेण य भणिया ते^१

१ °वणमितेण प्रती ॥ २ तदुपरिगतानुरागापहतहृदयेन ॥ ३ शोकातुर इव ॥ ४ दुहितृयाचनार्थम् ॥ ५ °सा । ठियानियागं प्रती ॥
६ तेण से° प्रती ॥

सेणावइणा—इयं हि दुहिया मए पुवमेव पडिवन्ना संधिवालसुयस्स नंदिघोसनामस्स, अओ जइ सो उज्झिही ता
मंतिसुयस्स चेव दायव ति । 'न नज्जइ किं पि होहि' ति आउलीहूओ सिवदेवो अणुसासितो पिउणा, जहा—वच्छ !
अत्थ-सामत्थाईहिं तहा उज्जमिस्सं जहा तुह एसा भज्जा संपज्जइ ति । संधिवालसुएण वि सुतो मंतिमग्गिज्जमाणमयण-
सुंदरीवइयरो । तयणंतरं च—

पुवमुदासीणो वि हु तीए कए बाढमुज्जओ जाओ । अन्नन्नगाहगे अहव होइ पैणयं पि उ महग्घं ॥ १ ॥

उवरुवरि पुरिससंपेसणेण सेणावई वि इय वुत्तो । जाणिज्जसु नियधूयं परिणीयं पिव मए नवरं ॥ २ ॥

लोयववहारघडणट्टयाए परिणयणजोग्गलग्गम्मि । तह पगुणो होसु तुमं जह वीवाहो लहुं होइ ॥ ३ ॥

इमं च जणपरंपराए सुयं सिवदेवेण । तओ पैसरंतामरिसपयरिसायंबिरच्छिविच्छोहेण नियवयस्सपुरतो पयंपियमणेण—
अहो ! पेच्छह दुरायारस्स संधिवालसुयस्स नंदिघोसस्स दुट्ठत्तणं, जं पुवं तमवगन्निय मइं अत्थित्तोवगए तं चिय
सवायरं संपयं चेव उवोदुमुवट्ठिओ ति । वयस्सेहिं भणियं—कुणउ किं पि सो, को पुण तुह एत्थ अमरिसो ? अज्ज वि
अणिट्ठिया भयवओ परमिट्ठिणो सिट्ठी, अवरा तग्गुणाइरित्ता धूया कस्सइ लब्धिमी, मुंचसु सवहा तविसयमणुसयं । अह
अंतोविप्फुरंतकोवावेगेण भणियं सिवदेवेण—

१ मन्त्रिमार्यमाणमदनसुन्दरीव्यतिकरः ॥ २ अन्यान्यग्राहके ॥ ३ पण्यमित्यर्थः ॥ ४ प्रसरदमर्षप्रकर्षात्प्राक्षिविक्षेपेण ॥ ५ मयि अर्थित्वोपगते ॥
६ अनिष्टिता भगवतः परमेष्ठिनः सृष्टिः ॥

प्रथमाण-
वते
यज्ञदेव-
कथानकम्
३४ ।

॥२४१॥

देवभद्रसुरि-
चिरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२४२॥

जुत्तिजुयं पि हु पेलवमुल्लवियमनिर्वडंतकजस्स । हीरइ पैवायवाएण केवलं लहु पलालं व ॥ १ ॥
ता किमिह बहुविहाहिं विहलाहिं वयणविरयणाहिं अहो ! । जइ सो तं परिणेही जमातिही ता धुवं होही ॥ २ ॥
किमपुव्वमिमं ? केसरिकिसोरकवलीकयं पि सारंगं । अभिलसिउमुज्जओ जंबुओ कहं पाउणइ कुसलं ? ॥ ३ ॥
किं वा न कुणइ पीऊसममरपेयं उवट्ठिओ पाउं । [.....] ॥ ४ ॥
.....] कमवत्थमणुप्पत्तो गैहकल्लोलो अमयलोलो ? ॥ ५ ॥
एमाइगरुयसरंभनिम्भरुल्लाविरं अमच्चसुयं । दट्ठुण वयंसा सामवयणमिहं भणिउमादत्ता ॥ ६ ॥
भो भो ! न जुज्जइ इमं वोत्तुं अच्चंतमणुचियं वक्कं । सँविसमहिं पि गसंतो महुरं चिय लवइ वणमोरो ॥ ७ ॥
सो चिय साहेउमलं कंजं सज्जो सुदुकरं पि नरो । जस्स वयणं न नयणं दंसइ थेवं पि हु वियारं ॥ ८ ॥
जं हियए तं तत्थेव वज्झविच्चीए महुरमुल्लवसु । दंसइ किंपागफलं पि बाहिमइमणहरच्छायं ॥ ९ ॥
एवमणुसासितो वि हु न जाव विरमइ स कलुसभावाओ । ताऽमच्च-जन्नदेवाण साहिओ तस्स वुत्तंतो ॥ १० ॥
तं च आयच्चिऊण अमच्चो अच्चंतमादन्नो एगंतो जन्नदेवेण समं आलोचिउं पवत्तो—किमियाणि जुत्तं ? अयं हि

१ अनिष्पद्यमानकार्यस्य ॥ २ प्रवातवातेन ॥ ३ अत्रान्तरे लेखकप्रमादवशात् पाठछुटित आभाति ॥ ४ 'णुपात्तो प्रतौ ॥ ५ 'ग्रहकल्लोलः' राहुः 'अमृतलोलः' अमृतलुब्धः ॥ ६ 'मिउ भं' प्रतौ ॥ ७ सविषम् 'अहि' नागं 'प्रसन्न' गिलमानः मधुरमेव लपति वनमयूरः ॥ ८ सो जिय प्रतौ ॥ ९ कज्जो संज्ज सुं प्रतौ ॥ १० बहिः अतिमनोहरच्छायाम् ॥

प्रथमाणु-
व्रते
यज्ञदेव-
कथानकम्
३४ ।

॥२४२॥

तुंगाभोगं सालं सीलं व अखंडियं धरंतीए । जीए पैराण पवेसो निरुंभिओ कुलवहूए व ॥ १ ॥
तीए पुरीए नीसेसवसुंधराहिवकिरीडकोडिटिविडिकियकमकमलो कमलावलि व विजियालिरायवग्गो सुंमित्तो नाम
राया । सव्वंतेउरीपवरा सुग्गीवस्स व तारा नाम से भज्जा । परमपसायट्ठाणं बंधुदेवो य से अमच्चो । भज्जा य से महिम व
पच्चक्खा महिमा नाम । पुत्तो य जन्नदेवाभिहाणो ताणं विणयाइगुणेहिं अणुगतो । तमणुजाओ य सिवदेवो नाम, परं
निट्ठुरो पयईए । सब्बे वि कालमक्कमाविति । अहिगयसमुचियकलाकोसल्लो सिवदेवो । पत्ता जोवणं, परिणाविया गरुयकुल-
धूयाउ, विभिन्नाहिर्गारे निउत्ता य रायाणं ओलगंति । जाण-विन्नाण-विणय-नय-समयाणुरुववत्तव-परिभुत्त-बोहाइकोसल्ले दोणह
वि तुल्ले वि गाढतरमावज्जियं भूवइणो हिययं जन्नदेवेण । जंपियं च नियगोड्डिनिविट्ठेण रत्ता—भो भो ! पेच्छह—
एगाण सरीरसमुट्ठितो व अन्नाण वज्झधरितो व । तुल्लो वि गुणगणो कह जाणिज्जइ दंसणेणावि ? ॥ १ ॥
गोड्डिडिइहिं वुत्तं कहमेवं देव ! ? जंपियं रत्ता । पच्चक्खमिमं पेच्छह अमच्चपुत्ताण दोणहं पि ॥ २ ॥
साभाविय व गुणसंपया दढं भाइ जन्नदेवस्स । दुग्गयसिंगारसिरि व विसरिसी पुण कणिट्ठस्स ॥ ३ ॥
एगंजणगाइसामग्गिसंभवे वि हु विलक्खणायारा । अहवा हुंति चिय केइ कह वि वयरीए कंट व ॥ ४ ॥

१ तुङ्गः आभोगः—विस्तारो यस्य एतादृशं शीलम्, तुङ्गः अभोगः—भोगलालसाभावो यत्र एतादृक् शीलम् ॥ २ 'परेषां' शत्रूणां परपुरुषाणां च ॥ ३ निःशेषवसु-
न्धराधिपकिरीटकोटिमण्डितकमकमलः ॥ ४ कमलावलिपक्षे विजितः अलिराजवर्गः—भ्रमरराजसमूहः यथा, राजा तु विजितः अलिराजानां—शत्रुवृत्ताणां वर्गः येन सः ॥
५ सुनिमित्तो प्रतौ ॥ ६ 'गारि नि' प्रतौ ॥ ७ ज्ञानविज्ञान— ॥ ८ तुल्ले वि प्रतौ ॥ ९ दुर्गतशृङ्गारश्रीरिव ॥ १० एकजनकादिसामग्रीसम्भवे ॥

देवमहसुरि-
विरहो
कृद्वारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥२४३॥

तिन्नो भवोयही तेण दिन्नमुदयं समग्गकुगईण । पत्तं चिय धम्मफलं वहविणिवित्ती कया जेण ॥ ७ ॥
केवलमिह पडिवन्ने कसायओ चयइ पंच अइयारे । बंध वहं छविछेयं अइभारं भोजविच्छेयं ॥ ८ ॥
बंधो निगडाईहिं वहो य लगुडाइणा छवी अंगं । कन्नाइ तस्स छेदो अइभारो गुरुभरारोवो ॥ ९ ॥
भोज्ञाणं वोच्छेओ भत्ताईणं तु दाणपडिसेहो । गो-मणुयाइम्मि कया एते दूंसंति वहविरइं ॥ १० ॥
नणु पाणाइवाओ चिय पडिवन्नवएण पच्चक्खाओ, न बंधाइणो, ता कहं तकरणे दोसो ? विरईए अखंडत्तणओ त्ति ।
सच्चं । पाणाइवायपच्चक्खाणे ते वि पच्चक्खाय व दट्ठवा, तैवभावे तेसिं पि भावाओ; न य बंधाइकरणे वि वयभंगो किंतु
अइयारो चेव । कहं ? जओ दुविहं वयं—अंतरवित्तीए बज्झवित्तीए य । तत्थ मारेमि त्ति वियप्पभावेण जया कोवाइभावेण
परस्स मच्चुमगणितो बंधाईसु पयट्ठइ न य जीवधातो होइ तथा दयाविवज्जियत्तणेण वयनिरवेक्खयाए अंतरवित्तीए
वयभंगो, जीववहाभावाओ य बज्झवित्तीए वयपालणं । एवं च देसस्स भंगातो देसस्स य पालणातो अइयारसदो पयट्ठइ ।
एवं सेसवएसु वि अइयार-भंगभावणा अवगंतवा । कयं पसंगेण ॥ छ ॥
बंधे मिहिरो वरुणो वहम्मि लीलावई छविच्छेए । अइभारे दिट्ठंतो मइ धरो भुज्जवुच्छेए ॥ १ ॥
जन्नदेवेण भणियं—भयवं ! के पुण एते वहविरइअइयारकारिणो ? । सुरिणा भणियं—निसामेहि ।
वंसविसए कुडिन्नाभिहाणगामे मिहिरो नाम सावगो जीववहनिवित्तिं घेत्तूण गुरुपुरतो, गिहकजाइं कइवयकम्मयर-
१ 'याईसि कं' प्रती ॥ २ 'तद्धावे' प्राणातिपातभावे 'तेषामपि' बन्धादीनामपि भावात् ॥ ३ 'ववाघा' प्रती ॥

वावारणेण चित्तेइ । अन्नया तेण एगो कम्मयरो अच्चंतमालस्साभिभूओ असच्चो सदो अविणीओ निहालुओ य निरुवितो
य रयणीए गेहरक्खणनिमित्तं । सो य खणमेक्कं जग्गिऊण निस्संचारासु जाय्यासु रच्छासु इओ तओ पलोइऊण पसुत्तो ।
जाए मज्झरत्ते 'अविज्जमाणपाहरियं' ति लक्खिऊण भवियवयानिओगेण पविट्ठा चोरा । पाडियं खत्तं । कम्मवसेण पडिबुद्धो
मिहिरो 'किमेसो सिसिरमारुयफरिसो ?' ति जाव सणियसणियं पलोयइ भवणभित्तीओ ताव पेच्छइ भित्तिच्छिड्डं निहुय-
पयचारं चोरनियरं च मंदिरैल्लडणपयट्ठं ति । तओ मरणभयविहुरो मिहिरो भवणोवरि आरुहिऊण हँलबोलं काउमारद्धो ।
पलाणा तक्करा, मिलिओ लोगो, तह वि न विरमइ निहा पाहरियस्स । लोगेण भणियं—को एस निब्भरं सुयइ ? ।
मिहिरेण जंपियं—कम्मयरो पाहरिओ त्ति । 'धन्नो सि तुमं जस्सेरिसो जामरक्खगो' ति हसिओ य लोगेण । कुविण य
बद्धो सो मिहिरेण मोरबंधेण । वयणुग्गीरियरुहिरो य थेवेण अमतो मोक्खं पाविओ कह वि लोगेण । एस बंधविसए अइ-
यारो । बंधे त्ति गयं १ ॥ छ ॥ वहे य—

कुणालाविसए संवरगामे वरुणो नाम बंधणो दिवायरसाहुसमीवे पडिबुद्धो, पवजं पडिवजंतो 'कोवणो' ति
पडिसिद्धो सैमाणो पंचाणुवइयं सावयधम्मं परिपालितो चिट्ठइ । सो य एगया पियैरकजे निमंतितो धाइलवणिण ।
जाए य भोयणसमए अन्नेहिं बंधणेहिं समं गओ भोयणत्थं तग्गिहे, आसीणो समुच्चियट्ठाणे । 'विधम्मो' ति न दित्ति से

१ 'यापुर' प्रती ॥ २ 'माणं पा' प्रती ॥ ३ मन्दिरलुण्टनप्रवृत्तम् ॥ ४ हलबोलोलं प्रती । कोलाहलमित्यर्थः ॥ ५ 'क्खो पा' प्रती ॥
६ समणो प्रती ॥ ७ पितृकार्ये ॥

प्रथमाणु-
व्रते
यज्ञदेव-
कथानकम्
३४ ।
अतिचार-
भङ्गयोः
स्वरूपम्
बन्धाति-
चारे मिहि-
रकथा
॥२४३॥

वधाविचारे
वरुणकथा

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥२४४॥

बंधणा नियपंतीए उवविसिउं । 'केण दोसेणाहं पंतिवज्झो ?' ति जंपियं वरुणेण । तेहिं वुत्तं—सावगो ति । वरुणेण भणियं—तुब्भं सयासाओ' गुणिणो हि सावगा ।

जे जीवे न हणंति नेव अलियं भासंति अन्नेसि नो, देवं नेव य इत्थियं किंमु वरं वंछंति चित्तेण वि ।

घोरारंभ-परिग्गहाउ विरहं निब्बं पवन्ना य जे, ते हीलापयविं वयंति जंइ भो ! के धम्मवंतो' तया ? ॥ १ ॥

किञ्च रे दुष्टाः ! "वायव्यायां दिशि गामालभेत" तथा "महोक्षो वा महाजो वा, श्रोत्रियाय विशस्यते ।" इत्यादिवेदविकल्पितवाक्यैर्गामपि घातयन्तो न श्रपचेभ्योऽतिरिच्यन्ते भवन्तः, तद् यदि मातङ्गभूतेभ्योऽहं बहिर्भूतः किमकल्याणं जातम् ? इति । एवं च फेरुसं पर्यपिरस्स ते वि लग्गा किं पि पलविउं । अह कुविओ वरुणो, उट्ठिओ य लउडमादाय, निरवेक्खचित्तेण य पारद्वो एगो मुंहरो विप्पो पहणिउं । कंठावसेसजीविओ य मोयाविओ लोएणं । एवंविहे य वहे अइयारो ति । [वहे ति गयं] २ ॥ छ ॥ छविच्छेए य—

वाणारसीए सागरो नाम कुलपुत्तओ । तस्स दुवे भज्जाओ—कमला लीलावई य । पढमा निद्धम्मा, बीया पुण सावयधम्मपवन्ना पाणिवहविरया वल्लभा य बाढं भत्तुणो । इयरा य ईसाभरवित्थरंतकलुसासया छिड्डाई से पलोइउं पवत्ता । लीलावई वि पवदिणे सविसेसकयतवोक्कम्मा पारणयदिणे य साहूणं दाऊणं भुंजइ । वहइ य पंतीसभियरा । अन्नया य

१ °ओ मुणिणो हिं सा° प्रतौ ॥ २ दब्बं ते व प्रतौ ॥ ३ किमव° प्रतौ । किमु पराम् ॥ ४ जयइ भो ! प्रतौ ॥ ५ °तो भया प्रतौ ॥ ६ परुषं प्रजल्पितुः ॥ ७ महुरो प्रतौ ॥ ८ अद्वेषम् इतरा ॥

उवेहिज्जमाणो अकजं पि काउं वक्खसेज्जा, न हि कामंधा मुद्धा जुत्ता-ऽजुत्तं वियारिउं तरंति, न गणंति गुरुरयणं, न लज्जंति सयणाणं, न बुज्झंति नियमज्जायं, जं च अणुसासणजोग्गं तं पि वयंसेहिं सिट्ठमेयस्स, अवगन्नियतवयणो य अम्हेहिं भन्नमाणो बाढं निर्लज्जिममज्झवसिय जं कल्लं कुणतो तमज्जेव काही ता एत्तो वोत्तुं न जुज्जइ, किंतु निज्जइ भयवतो वहरसेणसूरिणो समीवे, सुणाविज्जइ तेहिं धम्मवयणं, जाणाविज्जइ य जीवघायकम्मदुविलसियं ति मह अंभिप्पातो । जन्न-देवेण भणियं—ताय ! सम्ममालोचियं, एयं चिय जुत्त[मेत्थ] पत्थावे । तओ अमच्चो जन्नदेवेण [स्वदेवेण य] परिगओ गओ सूरिणो समीवं । सव्वायरपणमियपायपउमो य आसीणो सन्निहियधरावट्ठे । गुरुणा वि पारद्वो धम्मकहा । उचियसमए जंपियम मच्चेण—भयवं ! सवस्स वि धम्मकम्मैगुणनिवाहस्स किं मूलं ? ति । सूरिणा जंपिओ—निसामेह—

नीसेसधम्मकम्मस्स मूलमक्खंति जीववहविरहं । सुहुमेयरण जीवाण रक्खणेणं च सा सम्मं ॥ १ ॥

नवरमिमा साहूणं सुनिच्छिया घडइ गेहिणो उ इमा । संकप्पिऊण धम्माइहेउ वेइंदियाईणं ॥ २ ॥

धूलणं जीवाणं निरावराहाण घायचागम्मि । संभवइ जेण ते गेहगरुयवावारपडिबद्धा ॥ ३ ॥

पुढवाईणं सुहुमाण रक्खणे नो° खमा खणद्धं पि । आरंभगोयरणं अवराहीणं पि एमेव ॥ ४ ॥

दुविहतिविहाइमेएण सब्बहा गिण्हिऊण वहविरहं । एत्तियमेत्तेणं चिय होइ गिही देसचारिच्ची ॥ ५ ॥

तेणेव मुणिवयाओ अणु सुहुमं वयमिमं जहक्खत्थं । अणुवयमक्खंति अओ सेसाणि वि एव जाणिज्जा ॥ ६ ॥

१ निर्लज्जिमानमव्यवस्य ॥ २ अभिप्रायः ॥ ३ °म्ममुणिनिवाह° प्रतौ ॥ ४ नो क्खम क्ख° प्रतौ ॥

प्रथमाणु-
व्रते
यज्ञदेव-
कथानकम्
३४ ।

छविच्छेदे
लीलावती-
कथा

॥२४४॥

स्थूलप्राणा-
तिपातवि-
रतेः स्वरू-
पम् तदति-
चाराश्च

देवभद्ररि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
आहिगारो ।
॥२४५॥

महुवणिणं । तओ सो कइवयसहाइसमेओ दस करमे धन्नाइभरिए काऊण पट्टिओ खंधावारं । मग्गे य वच्चंतस्स चरणट्ठं मुक्का विणासिया तिन्नि करभा केसरिणा । 'किमित्तो कायवं ?' ति आदन्नो महु । भणिओ य सहाइजणेण—किमेवं भो ! वाउलो चिट्ठसि ? मयकरभभारं अवरेसु खिविऊण किं न पयाणयं देसि ? त्ति, न हि एत्तियमित्तेण किं पि किलामिज्जंति ? । ततो लोभाभिभूयत्तणेण अविभावियवयाइयारो तदुवदंसियट्ठिइए समहियभारारोवणं काऊण करभेसु गओ समीहियट्ठाणं, विणिवट्ठियं भंडं, सिद्धकज्जो य नियत्तो सं ठाणं । नवरं अइभारपच्चइयहिययतोडपीडापरिगया कालकमेण पत्ता पंचत्तं करभा । एस इह भवे य अणत्थो त्ति । अइभारे त्ति गयं ४ ॥ छ ॥ भोजवोच्छेए पुण—

गंधारविसए पंडुयाभिहाणगामे अणुवयधरो धरो नाम वणिओ हट्ठवाणिजेण निवहइ । खेमिलाभिहाणो य से कम्मयरो हट्ठोवविट्ठस्स पाणियाइसमप्पणेण उवट्ठंमे वट्ठइ, तहाविहगिहकज्जे य पेसिओ वच्चइ । अन्नया य जायं दुब्भिकखं, खीणा लोयाणं धण-धन्नसंचया, महग्घीभूयं धन्नं, सीयंति अच्चंतं पच्चंतवासिणो जणा सांग-पत्ताईहिं य पाणवित्तिं कप्पंति । अन्नया एगो गामनिवासी पुरिसो दम्मतिगं गहाय आगतो धरसमीवं भणिउं पवत्तो—दम्मतिगस्स धन्नं देहि त्ति । ततो दम्मे वेत्तूण धरेण भणितो खेमिलतो—अरे ! इमस्स दम्मतिगस्स लब्भं धन्नं देहि त्ति । तेण वि वैक्खित्तचित्तत्तणेण चउदम्मदेयं धन्नं दाऊण विसज्जिओ गामीणो । जाए य वियालसमए जाव धरो दिणाऽऽय-वयलेक्खयं करेइ कम्मयरेण समं ता न पुंजइ

१ चारीचरणार्थमित्यर्थः ॥ २ अविभावितव्रतातिचारः ॥ ३ अतिभारप्रत्ययिकहृदयत्रोटपीडापरिगताः ॥ ४ सगपं प्रतौ ॥ ५ व्याक्षिप्तचित्तत्वेन ॥ ६ पूर्यते ॥

एगो दम्मो, कणा य थोवा दीसंति त्ति पुच्छिओ कम्मयरो—केत्तियं तए तस्स धन्नं दिन्नं ? ति । तेण जंपियं—चउण्हं दम्माणं ति । 'आ पाव ! सुट्ठु मुट्ठो हं' ति परुट्ठेण धरेण निसिद्धं से भोयणं । अइलुहालुयत्तणेण कहासेसीहूओ खेमिलतो । भुज्जवुच्छेय-न्ति गयं ५ ॥ छ ॥

इय भो महायस ! इमे पंचऽइयारे वि जाणिउं सम्मं । वज्जेज्जा निरवज्जं वयगहणविहिं समीहंतो	॥ १ ॥
वयसावेक्खत्ते च्चिय अइयारत्तं इमाण विन्नेयं । तन्निरवेक्खत्ते पुण भंगो च्चिय निच्छियं नेओ	॥ २ ॥
अइयारभीरुएण य कम्मयराई तमेव धरियवं । जं आणाए वट्ठइ निच्चं किच्चेसु सभयं च	॥ ३ ॥
सिसुमाइसिक्खणत्थं कहिंचि बंधाइ कीरमाणं च । तह कायवं जह सो पलीवणाइसु पलाएज्जा	॥ ४ ॥
कोहाईणमभावे एवं गोपुच्छमाइछेदे वि । रोगपडियारहेउं कीरंते नत्थि अइयारो	॥ ५ ॥
कंधाइणा वहे वि हु मम्मट्ठाणातो अन्नहिं अदोसो । सिक्खाहेउं खणमित्तमेव भोयणअदाणे वि	॥ ६ ॥
एवमइयारकालुस्सविरहियं हियमसेससत्ताण । पढमं अणुवयमिमं चरिउं जुत्तं सुहेसीणं	॥ ७ ॥

एवं गुरुणा सिट्ठे वेरग्गावन्नमाणसेण जहुदिट्ठं पडिवन्नं इमं जावज्जीवं पि जन्नदेवेणं । चित्तंभंतरवियरंतपुव्वुत्ताणुसएण पिउ-भाईहिं भणिज्जमाणेण वि न सिवदेवेणं । वंदिऊण य ते मुणि गया जहागयं ।

अह पुव्वुदिट्ठा सा सेणावइसुया जं किं पि लग्गंविसेसमाइऊण परिणीया संधिवालसुएण, नीया य नियधरं । निसामिय-

१ 'हाविसे' प्रतौ । मृत इत्यर्थः ॥ २-३ 'वेक्खत्ते' प्रतौ ॥ ४ कम्बिकादिना ॥ ५ लग्नविशेषम् आदाय ॥

प्रथमाणु-
व्रते
यज्ञदेव-
कथानकम्
३४ ।

भोज्यव्यव-
च्छेदे
धरकथा

॥ २४५ ॥

व्रतस्य
विशुद्धिः
अतिचार-
भङ्गौ
यतना च

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥२४६॥

मिमं च सिचदेवेण । तओ समुप्पन्नगरुयकोवसरंभो सो संधिवालतणयविणासणकएण छिड्डाई गूढचरनियरनिरुवणेण पलो-
इउं पवत्तो । 'संधिवालसुए अहए न सेज्जाए सोयवं, न वियाले भोत्तवं, न मल्ला-उलंकारपरिग्गहो य कायवो' ति निच्छयं
पवन्नो य । वियाणियएवंविहनिच्छएण य पिउणा जेड्डभाउणा य एगंते सिक्खविओ बहुं एसो न थेवं पि चलितो दुरज्झ-
वसायातो । इममेव वेरग्गमुवहंतो अमच्चो पुव्वुत्तसूरिसमीवे पव्वजं वेत्तूण विहरिओ । जन्नदेवेण वि महंतं संतावमुवहंतोण
सिद्धो मूलाओ एस वइयरो राइणो । तेणावि 'साहुसमायारो' ति पइड्डिओ पिउणो पए जन्नदेवो । इयरो महुरवयणेहिं 'मा
एवं करेज्जासि' ति अणुसासिओ वि अणुविच्चीए 'जं देवो आणवेइ' ति भणिय अवकंतो ।

अन्नया य समागओ महूसमओ । पयड्डो पुरीए मयणतेरसीमहूसवो । कयालंकारपरिग्गहो तिय-चउक्क-चच्चरेसु चंच-
रीगेयविहलो वियंभिओ नयरनारीजणो । इओ य उवलक्खियकज्जमज्जेहिं चरेहिं आगम्म सिद्धं सिचदेवस्स, जहा—
संधिवालसुतो भज्जासमेतो मयणं पूइउं वियालसमए थेवपुरिसपरियरिओ पुरिवहियारामे वच्चिहिति । इमं सोच्चा परितुड्डो
सिचदेवो सबसामग्गि काऊण नाणाविहपहरणहत्थो धाविओ तयभिमुहं । उर्वितो य जाणिओ संधिवालसुएण । ततो उग्गी-
रियाउहो ठिओ से सैवडम्मुहो । जायं जुद्धं । 'असन्नद्धो' ति विणासितो [संधि]वालसुतो । इयरो वि जायकइव्वयपहारो
वि पलायमाणो मग्गतो पधाविऊण संधिवालेण घाएहिं पाडिऊण आणिओ पुरिं । निवेइया रन्नो वत्ता । 'दुव्विणीतो' ति
उवेहिओ रत्ता । ततो कसिणवसंणेहिं कड्डाविऊण महया निक्कारेण नयरीमज्जेणं वावाइओ एसो ति । जन्नदेवो पुण तवहव-

१ चंचरीगेयविहलः ॥ २ चच्चरे° प्रतौ ॥ ३ अभिमुखः ॥ ४ °वयपयपहा° प्रतौ ॥ ५ °सहेहिं प्रतौ । कृष्णवसनैः कर्षयित्वा महता न्यकारेण ॥

तीए छिड्डं किं पि अपेच्छंतीए तिकालचिइवंदणपरायणं तमवलोइऊण कहियं पइणो—तुह एसा वसियरणत्थमित्थं खुहमंतं
परिजवइ ति । तक्कहणाणंतरं च दइवदुज्जोगयवसओ तक्कालं चिय गेलन्नीहूओ एसो, लद्धावगासाए सविसेसं तीए पन्नविओ,
मुद्धयाए 'तह' ति पडिवन्नो य । पुच्छिया लीलावई पइणा—किमेयं तुमं तिसंज्झं सुमरसि ? ति । तीए वुत्तं—देवं
सरामि । इयरेण वुत्तं—को पच्चओ ? । संकिर्यसवत्तिविप्पयारणावइयराए य वागरियमिमीए—जो तुमं भणसि ? ति । तेण
भणियं—जइ तुमं धम्मत्थिणि चिय इमं कुणसि तो भित्तिलिहियदेवयावयणेण मम कुविगप्पं अवणेहि ति । 'एवं करेमि' ति
ट्टिया काउस्सग्गेणं सासणदेवयाए । मज्झरत्ते य पत्ते संकंता सा चित्तभित्तिलिहियदेवयं, वोत्तुमारद्धा य—रे रे दुरायार !
इमीए धम्मैदुद्धाए वयणेण धम्मसीलं लीलावई अहिक्खिव्वंसि ता एस न भवसि ति । मीओ कुलपुत्तओ पायवडिओ
खामेइ—न भुज्जो इमं कैहामि ति । गया जहागयं देवया । लीलावई वि जायकोवा पट्टिया पियहरं पैसाइया पइणा
भणइ—इमं छिन्नकन्नं निव्वासिसि ता अहं डामि ति । 'तह' ति लुणियकन्ना नीसारिया तेण । एवमेसो अइयारो । छविच्छेए
ति गयं ३ ॥ छ ॥ अइभारारोवणे—

मरुविसए मइ नाम वणिओ पडिवन्नाणुवओ वाणिज्जनिमित्तं करभवाहणेण वइइ । उवड्डिओ तम्मि कांले सीमालेण
समं तहेसराइणो विग्गहो । ठियं सदेससीमाए चाउरंगं बलं । अप्पवेसाओ य धन्नाईणं महग्घीभूर्यं सबं । जाणियं च इमं

१ शङ्कितसपत्नीविप्रतारणाव्यतिकरया ॥ २ °त्थिनि चि° प्रतौ ॥ ३ धर्मद्विष्टायाः ॥ ४ °वति ता प्रतौ ॥ ५ कट्टा° प्रतौ ॥ ६ पिस्सा° प्रतौ ।
प्रसादिता ॥ ७ °लेण सी° प्रतौ ॥

प्रथमाणु-
व्रते
यज्ञदेव-
कथानकम्
३४ ।

॥२४६॥

अतिभारा-
रोपणे
मधुकथा

देवमहसुरि-
विरहो

कृद्वारयण-
कोसो ॥
निसेसगु-
वाहिगारो ।

॥२४७॥

इति वधविरतेर्विशिष्टमिष्टं, फलमतुलं प्रविलोक्य शुद्धबुद्धिः ।
क्ष्णमपि न पराङ्मुखो भवेदमुष्याः, स्वसुत-सुहृत्स्वजनाऽऽत्मविप्लवेऽपि
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे प्रथमाणुव्रतचिन्तायां यज्ञदेवकथानकं समाप्तम् ॥ ३४ ॥

वहविणिविक्ती वि कया निरवज्ञा जं विणा न संभवइ । तमियाणि अलियवयणच्चायं लेसेण साहेमि ॥ १ ॥
अलियमसच्चं वुच्चइ तं पुण भूयत्थनिणहवसरूवं । अहव अभूयारोवणरूवं दुविहं पि दुट्ठमिमं ॥ २ ॥
अलियं समुल्लवंतो बंधइ पावं सुदारुणं पुरिसो । परमप्पाणं च महावयन्नेवे खिवइ निम्भंतं ॥ ३ ॥
जीहा-कन्नच्छेयातो अप्पयं पाडई महाणत्थे । साहुं पि तक्करोऽयं ति जंपिरो पुण परं पि जणं ॥ ४ ॥ अन्नं च—
सवं पि पइन्नापुव्वमेव वन्नेतिं धम्मणुट्ठणं । सा पुण वयणसरूवा वयणं पुण होइ जइ अलियं ॥ ५ ॥
ता सव्वमप्पइड्डं जम-नियम-तवाइ धम्मकायवं । इय सच्चे चिय वक्के पइट्ठियं विंति धम्मविहिं ॥ ६ ॥
सच्चं परमं सोयं थंभइ सच्चं जलं च जलणं च । सच्चगिरापडिहणिओ न डसइ भीमो वि हु भुयंगो ॥ ७ ॥
सच्चेण वसं देवा वि इति सवे वि हुंति मित्ताइ । इय सब्बगुणाहाणं सच्चं वयणं चिय पहाणं ॥ ८ ॥

१ अस्मिंश्चरणे लेखकप्रमादादक्षराप्यधिकानि प्रविष्टानीति च्छन्दोभङ्गः ॥ २ जज्ञं प्र० ॥ ३ णि य अं खं० ॥ ४ परम् आत्मानं च ॥ ५ ञ्चवि
क्खिं खं० । महापदण्वे ॥ ६ णि तंममणुं खं० प्र० ॥ ७ सर्वमप्रतिष्ठम् ॥ ८ परमः शौचः ॥

सच्चेण सिरिं किंति च निम्मलं सायरो समणुपत्तो । तव्विवरीओ पुण तस्स चेव भाया दुही जाओ ॥ ९ ॥

तथाहि—अत्थि जंबुद्दीवावयंसभारहृद्धधरणीतिलयकप्पं कप्पवासीहिं वि सलहंणिज्जरम्मयगुणं कंचणपुरं नाम
नयरं । जहिं च रंभाभिरामाउ बाहिं आरामभूमीओ अंतो विलासिणीओ, सैकरुणसरलपुन्नागोवसोहिया बहिया तरुसंडा
अंतो नायरवग्गा य । तहिं च निज्जियदुज्जेयणोगसमरो समरसिंहो नाम राया मुद्धाभिसित्तो पवरअंतेउर-जुवराय-मंति-
सेट्ठि-सेणावइपमुहपहाण[जण]परियरिओ रायसिरिमणुहवइ । तहा तत्थेव पुरे वत्थवा वंभणकुलसंभूया सत्थमग्गेसु कुसला
दुवे अज्झावगा सायरो अग्गिसिंहो य सहोयरा भिन्नगिहेसु निवसंता वेयरहस्सपाढणियं कुणंति । ते य खीरकयंबस्स
उवज्झायस्स पासे पढिया एगया जणपरंपराए वुत्तंतं निसामिति, जहा—

खीरकयंबो परोक्खीहूओ । तस्सीसाणं पि मज्झाओ वसू रायपयविं पत्तो । वीओ य धम्मसिस्सो नारओ, सो य
विभिन्नोवस्सयट्ठिओ वेयरहस्सं वक्खाणेइ । तइओ उवज्झायसुओ पव्वयओ, सो य पिउपयविं पवन्नो अज्झावगवित्ति
कुणइ । सो य “अजेहिं जट्ठवं” ति वेयवैक्के “अजेहिं—छागेहिं जागो कायवो” ति वक्खाणंतो चिरसिणेहेण दंसणत्थमुवा-
गएण निसिद्धो नारएण—अणुचियमिमं, यतः—“न जायन्त इति अजाः—त्रिवार्षिका त्रीहयस्तैर्यष्टव्यम्” इति उपाध्या-
येन व्याख्यातं किं न स्मरति देवानाम्प्रियः ? इति । नियवक्खाणबहुमाणेण य न पडिवन्नमिमं पव्वयगेण । ‘जो हारिही

१ ‘हनिज्ज’ खं० ॥ २ रम्भाभिः—कदलीभिः अभिरामाः—मनोहरा आरामभूमयः, विलासिन्यः पुनः रम्भाप्सरोवदभिरामाः ॥ ३ करुण-सरल-पुन्ना-
गाख्यवृक्षैः उपशोभिताः तरुषण्डाः, नागरवर्गाः पुनः सदयैः सरलैश्चोत्तमपुरुषैः उपशोभिताः ॥ ४ ‘यानेग’ खं० ॥ ५ ‘वक्किं अ’ खं० ॥ ६ हारयिष्यति ॥

स्थूलमुषा-
विरतौ
सागर-
कथानकम्
३५ ।

सत्यवचन-
स्वरूपम्

॥२४७॥

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२४८॥

तस्स जीहाछेओ कायवो' ति कया होड्ढा । 'एत्थ य पमाणं सहपटिओ वस्सू चेव रायं' ति कओ निच्छओ । उचियसमए य उ[व]ट्टिया दो वि रायाणं । निवेइओ य दोहिं वि तप्पुरओ निययाभिप्पाओ । राया वि जहट्टियं तैयत्थमणुसरंतो वि पुवमेव उज्झाइणीगाहियपव्वयगपक्खो "अजेहिं-छागेहिं चेव जट्ठवं" ति अजहट्टियमुल्लवंतो असच्चभासणकुविय-कुलदेवयादिन्नकरचवेडापहारो पवन्नो पंचत्तं, पव्वयगो वि जीहाछेयमणुपत्तो ति ।

इमं च वइयरं सोच्चा सभावउ चिय पावभीरुणा संच्छसहावेण भणियं सायरेण—अहो ! बाढमजुत्तं वैक्खायं पव्वय-गेण, अजुत्ततरं च तमेव बहुमन्नियं वंसुभूवइणा, अहो ! गरुयाण वि महमोहो, अहो ! आचंदकालियमवजसंपंसुपूरपवि-त्थरणं, अहो ! सद्धम्मनिरवेक्खत्तणं च । इमं च सोच्चा कुविओ अग्गिसिहो जेड्ढायरं पडुच्च जंपिउं पवत्तो—भो भो ! किमेवं पूयणिज्जेसु समत्थविज्जावियक्खणेसु वि अणुचियं उल्लवसि ? को दोसो भयवओ पव्वयगस्स अक्खरोवरि वक्खा-णितस्स "अजेहिं-छागेहिं ?" ति, जं पुण "न जायंति जे ते अजाः—वीहिणो" ति वक्खाणं तं कहं वीहिणो ति निच्छियं ? पत्थरा वि किं न अजा भन्ति ? तेसिं पि जण्णाभावातो ति । सायरेण भणियं—जइ एवं ता कीस वस्सू विघायमावन्नो ? पव्वयगो वि जीहाछेदेण विण्ढो ? ति । अग्गिसिहेण जंपियं—सुद्धसमायाराणं किं न निवडंति पुव्वकयकम्मदोसेण अणत्थसत्था ? किं न सुयं पुराणेसु मंडव्वरिसिणो चरियं तुमए ?—

१ पणमित्यर्थः ॥ २ रायं ति प्र० ॥ ३ तदर्थमनुस्मरन्नपि ॥ ४ उवज्झां प्र० ॥ ५ स्वच्छस्वभावेन ॥ ६ व्याख्यातम् ॥ ७ वस्सू भू-
खं० प्र० ॥ ८ जाः—वीहिं खं० ॥ ९ जणन्नाभां खं० ॥ १० किं पि न खं० ॥

इयरावलोयणे वि अविचलियवहविरहपरिणामो वैहरनिजायणत्थमुच्छाहिजंतो वि पावलोएण, 'न किं पि इमिणा सिज्झइ' ति हसिजंतो वि मिच्चेहिं उवसंतो भणइ—

बंधु-सुय-भाउएहिं अलाहि सद्धम्मविमुहहियएहिं । परमत्थवेरिएहिं व दूरं अवसायजणगेहिं ॥ १ ॥
कम्मि य कीरउ वइरं ? दीसइ सयणेयरो य को तत्थ ? । जैयमवि जत्थ कुडुवं भेमिराण भवे अणंतम्मि ॥ २ ॥
एवं पयंपमाणो रत्ता नयरीजणेण वि स धीमं । इहलोए चिय महिओ सुगइं च गतो परभवम्मि ॥ ३ ॥
संको वि न सकइ गुणपवित्थरं सबमेव परिकहिउं । वहविणिवित्तीए ता जएज सव्वायरेण इहं ॥ ४ ॥ अपि च—

न तद् यागैरिष्टैर्न च सकलतीर्थस्नपनतो, वितीर्णैर्वा स्वर्णैर्न च गिरिशिरःशृङ्गमितिभिः ।
सुरागारैस्तारैर्न च विरचितैस्तुङ्गशिखरैर्भवेत् तादृक् पुण्यं वधविरतितो यादृशमहो ! ॥ १ ॥
यद् दीर्घजीवितभृतस्तुरुणीकटाक्षविक्षेपलक्षवपुषः पुरुषा भवन्ति ।
सल्लोकलोचनमहोत्सवकारिरूपाः, प्राणिग्रहाणविरतिद्रुमसत्फलं तत् ॥ २ ॥
जिनान्न देवोऽस्त्यपरः पृथिव्यां, गुरोः परो नो परमोपकारी ।
न जीवितव्यव्यपरोपणाच्च, पापं परं नो विरतेश्च पुण्यम् ॥ ३ ॥

१ वैरनिर्यापनार्थमुत्साह्यमानोऽपि ॥ २ अवसादः—खेदः ॥ ३ जगदपि ॥ ४ भ्रमणशीलानाम् ॥ ५ धीमान् ॥ ६ एतत्स्थो ति न खं० ॥
७ विचरितैर् खं० ॥ ८ नोपरते खं० ॥

स्थूलमुषा-
विरतौ
सागर-
कथानकम्
३५ ।

॥२४८॥

प्राणवध-
विरतेः
माहात्म्यम्

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णादिगारो ।

॥२४९॥

किमहं करेमि फेडेमि देमि घाएमि वा जियावेमि ? । चिरकयकम्मणुरूवो सव्वो चिय मज्झ वावारो ॥ १४ ॥
तो चित्तइ ज्ञाणगओ किं पुण पुवं मए कयमकिच्चं ? । सुलाविद्धं जूयं अह पेच्छइ वैच्छवालभवे ॥ १५ ॥
संहरियकोवपसरो तयणु महप्पा मुणी स मंडव्वो । सकयं सोढवं चिय भावंतो पसममल्लीणो ॥ १६ ॥
इय भइ ! मुंच वामोहवूहमवरे भवम्मि विहियाण । सुकयाण दुक्कयाण य नो लुट्ठइ देवराओ वि ॥ १७ ॥

ता सबहा जहट्टियं वक्खाणितस्स वेयंक्कं न दोसलेसो वि महाणुभावस्स पच्चयगस्स, न य तक्कयबहुमाणस्स वसुरा-
इणो त्ति । इमं च सोच्चा सुहुममइविमरिसियकज्जमज्जेण जंपियं सागरेण—रे मुद्ध ! अलमलं तुह विचारेण, जत्थ जीववहो
अलाहि तेण वक्खाणेण, किंच जइ ते असच्चभासादोसवंतो न हवंति ता किं तक्काले चिय अणत्थं पत्ता ? जे वि चोरिकाए
कारिणो तक्काले वावाइजंति ताण वि पुव्वालियं को वि न कम्ममुक्किचइ किंतु तक्खणकयं चोरिकमेव संसइ त्ति । इमं च
गुरुकम्मयाए न मणागम[वि] पडिवन्नं अग्गिस्सिहेणं । 'किं इमिणा सुक्खाएणं ?' ति पयंपमाणो बाढममरिसियमाणसो
ज्झड त्ति अवक्कंतो सो तस्स समीवाओ ।

सागरो पुण समुप्पन्ननिम्मलपन्नाइरेगो पवडुन्तसद्धम्मकम्माभिरई लोयमुहातो निसामिऊण [वइरसेण]सूरीणमागमणं
गतो तयंतियं, पडिओ पाएसु, विन्नविउं पवत्तो य—भयवं ! पुवं मए सुवेलाए पुरीए अमच्चस्स सपुत्तस्स तुब्भे धम्मं

१ यूकाम् ॥ २ वत्सपालभवे ॥ ३ भावयन् प्रशममालीनः ॥ ४ व्यामोहव्यूहम् ॥ ५ वेदवाक्य ॥ ६ सूक्ष्ममतिविमृष्टकार्यमध्येन ॥ ७ व्यापाद्यन्ते ॥
८ न कम्मं प्र० ॥ ९ शुक्कवादेन ॥ १० दृश्यतां पत्रम् २४२ पृष्ठम् २ ॥

उवदिसंता वंदिया पज्जुवासिया य, तहा पवन्नो य जीववहनियमो, संपयं च अलियवयणनिर्वत्ति काउमिच्छामि, अतो
तस्सरुवं साहेहि त्ति । सूरिणा भणियं—निसामेसु,

थूलमुसावायस्स य विरई वीयं अणुवयं तस्स । विसओ कन्ना-गो-भू-नासाहर-कूडसक्खेजं ॥ १ ॥
कन्ना दुपयं गो चउप्पयं च अपयं वसू य भूमी य । दो सगैए चिय मेया इह वज्जइ पंच अइयारे ॥ २ ॥
सहसा अब्भक्खाणं रहसा य सदारमंतमेयं च । मोसोवएसमवरं वज्जइ तह कूडलेहं च ॥ ३ ॥
सहसा अविभावित्ता अब्भक्खाणं असंतदोसाणं । आरोवणं हि जारो चोरो व तुमं हि इच्चाइ ॥ ४ ॥
रह एगंतो भन्नइ मंतन्ते तत्थ पेच्छिउं कोइ । अब्भक्खाइ जहेते रायविरुद्धां जंपंति ॥ ५ ॥
नियमज्जाए एगंतभासियाइं कहेइ अन्नेसिं । एवरूवो हि सदारमंतमेतो विणिहिट्ठो ॥ ६ ॥
मोसं अलियं भन्नइ तं अन्नं सिक्खवेइ कं पि नरं । इममेयं च वएज्जसु एसो मोसोवएसु त्ति ॥ ७ ॥
कूडेहिं असब्भूओ लेहो वन्नावलीलिहणुरूवो । तस्स करणं विहाणं अइयारो पंचमो एस ॥ ८ ॥

नणु अब्भक्खाणं अविज्जमाणदोसाभिहाणत्तेण पच्चक्खायं चेव ता कहं न भंगो ? जमेवं अइयारो कित्तिजइ ? । सच्चं ।
जया परोवघायगं अणाभोगाइणा भासइ तथा तहाविहसंकिलेसाभावेण वयसावेक्खयाए न भंगो, परोवघायहेउत्तणतो य

१ °निर्वित्ति प्र० ॥ २ °मीए खं० प्र० ॥ ३ °गय चिं प्र० । द्वौ स्वगतौ ॥ ४ स्वदारमन्त्रभेदः ॥ ५ इदमेवं च वदेः ॥ ६ °एसो
त्ति प्र० ॥ ७ व्रतसापेक्षतया ॥

स्थूलमृषा-
विरतौ
सागर-
कथानकम्
३५ ।

॥२४९॥

स्थूलमृषा-
विरतेः
स्वरूपं
तदतिचारा-
स्तद्भङ्गा-
तिचारयोः
स्वरूपं च

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२५०॥

भंगो इति भंगा-ऽभंगरूवो अह्यारो एसो, इहरहा भंगो चेव १ । २ । सदारमंतभेदो पुण जइ वि सव्वो अह्यारत्तं न पवजइ तह वि तंदुत्तपयडणुप्पन्नलजाइवसा मरणाइसंभवेण दाराईणं परमत्थओ य सच्चसम्भावातो तस्स कहं पि भंगरूवत्तेण अह्यारो चेव ३ । तहा मोसोवएसो जइ वि 'मुसं न वएमि अन्नं च न वयावेमि' त्ति वयगहणे भंगो चेव, तह वि सहसाकारेण अणा-भोगेण वा अइकमाईहिं वा मुसावाए परं पयडितस्स अह्यारो चेव । अहवा वयसंरक्खणबुद्धीए परं वुत्तंतकहणदारेण मुसोवएसं दिन्तस्स वयसावेक्खत्तणेण भंगा-ऽभंगभावणा दट्ठवा ४ । कूडलेहकरणं पि जइ वि 'काएण मुसावायं न करेमि न कारवेमि' त्ति पवन्नवयस्स भंगो चेव, तहावि पुव्वुत्तसहसाकाराइहेउभावातो अह्यारत्तं दट्ठवं । अहवा 'मुसावातो त्ति मुसाभणणं मए पच्चक्खायं, एयं पुण लेहलिहणं' ति भावणाए मुद्वबुद्धिणो वयसावेक्खत्तणेण अह्यारो त्ति ५ । अलं पसंगेण ॥ छ ॥

एवमिमे अह्यारा न हुंति सिवगामिणो मणूस्स । वयगहणे वि उर्वितीयरस्स सुरहो इहं नायं ॥ १ ॥

सागरेण भणियं—भयवं ! को एस सुरहो ? । सूरिणा भणियं—आयन्नसु त्ति ।

सोरद्विसए मंगलपुरं नाम नयरं । निसदो नाम तहिं राया । सुरहो य रायकारणियपुरिसो गुविलरज्जकजाइं चितइ । थावच्चापुत्तसरिसमीवे य पवन्नो तेण सावयधम्मो, अणुवयाइं च गहियाइं, पालेइ य निरह्याराइं ।

अन्नया य सिंहलदीवराइणो पहाणपुरिसा रायकजेण तहिं समागया । 'पुव्वरूढि' त्ति निमंतिया नियधरे सुरहेण, जेमाविया कइवयदिणाणि । साहियकजा ते गया जहागयं । तदिणे य तम्मंदिरे पडियं खत्तं, गयं गेहसारं, निवेइया राइणो

१ तदुक्तप्रकटनोत्पन्नलजादिवशात् ॥ २ 'वि न 'मु' प्र० ॥ ३ परवुं खं० ॥ ४ दिन्नस्स खं० प्र० ॥ ५ 'जा वि गया खं० प्र० ॥

स्थूलमृषा-
विरतौ
सागर-
कथानकम्
३५ ।

मृषावादा-
तिचारवि-
षये सुरथ-
ज्ञातम्
॥२५०॥

किर मंडवमहरिसी ज्ञाणेगगं परं समारूढो । विजणम्मि पएसे थिमियलयणो रुद्धपवणगमो ॥ १ ॥
दिट्ठो चोरेण णुमगलगतलवरभडोहमीएण । तो तप्पुरओ मोसं मोत्तूणं ज्ञप्ति सो नट्ठो ॥ २ ॥
तलवरनरा वि तप्पिडुओ य पत्ता मुणिस्स तं पुरओ । पेच्छंति मोसमह कलुमबुद्धिणो ते विचितंति ॥ ३ ॥
काऊण चोरियं मोसहत्थओ नासिउं अंचाइंतो । मुणिडंभेण चोरो कहेस ज्ञाणं पवन्नो व ? ॥ ४ ॥
अह सो मोससमेतो बंधित्ता भूवइस्स उवणीतो । एवंविहरूवोऽयं चोरो मुसइ त्ति सिट्ठो य ॥ ५ ॥
तो कुविणं रत्ता वज्झो अविमंसिऊण आणत्तो । किंकरनरेहिं आरोवितो य तिकखग्गसूलाए ॥ ६ ॥
नो किं पि तेण नायं ता जा सा सलिया उरो भेत्तुं । नीसरिया पीडा वि हु जाया अच्चंतदुविसहा ॥ ७ ॥
अह जायगरुयपीडो स महप्पा मुक्कझाणवक्खेवो । सूलाए भिजंतं नियदेहं पेहइ मसाणे ॥ ८ ॥
तो जायतिवक्कोवो चितइ घाएमि किं इमे पुरिसे ? । अहवा मूढा एए कम्मयरा नावरज्झंति ॥ ९ ॥
अवराहपयं भूमीवई परं जो न याणइ अणजो । साहुमसाहुं व फुडं ता तं घाएमि अवियारं ॥ १० ॥
अहवा तस्स वि दोसो न कम्मवामोहियस्स मूढस्स । अवरज्झइ पेहवंतो स धम्मरातो इहं पावो ॥ ११ ॥
ता तं चिय नियतवहुयवहेण सलभं व निदहामि दढं । इय जाव ससंरंभो बंधइ लक्खं तमुदिसस ॥ १२ ॥
ता चित्तगुत्तजुत्तो स धम्मरातो तयंतियं पत्तो । जंपइ मुणीसर ! महं किं संरंभं मुहा वहसि ? ॥ १३ ॥

१ अशक्नुवन् ॥ २ 'णिमंडेणं खं० ॥ ३ अविमृश्य आज्ञातः ॥ ४ अत्यन्तव्यामूढस्येत्यर्थः ॥ ५ प्रभवन् स धर्मराजः ॥

माण्डव्यर्षे-
श्रितम्

देवमइसरि-
निरइओ

कइहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
जाहिगारो ।

॥२५१॥

ति । अह असइहंतीए य इमं तीए नियंसणावणयणेण पच्चक्खीकाऊण विसजितो एसो । निप्पचासा य पसुत्ता इमा सयणि-
जम्मि । सुरहो वि कज्जमज्झं बुज्झिय गतो निययावासं, सुहसेजाए निसन्नो चित्तिउं पवन्नो—

सुकुलुगया वि धम्मन्नुया वि ववसइ इमा वि जइ एवं । ता पुहईए महिलाण सीलसलिलंजली दिन्नो ॥ १ ॥

को मुणइ भूरिभंगं जिणवयणं पिव मणो मयच्छीण । पायडियबहुवियारं दुल्लक्खगमं च कुसलो वि ॥ २ ॥

वीसंभनिम्भरं नियमणं पि बाढं कहिं च विस्समउ ? । पाणप्पिए वि दीसइ जत्थ जणे एरिसमकिच्चं ॥ ३ ॥

एवं च सो समुप्पन्नविचिकिच्छो पसुत्तो खणमेकं । पभायसमए य पुरिसपेसणेण जाणावियनिययागमणो पविट्ठो निय-
भवणे । रहस्समिमं च हिययंतो धरिउमपारयंतेण निवेइयं मित्तस्स । तेण वि तन्मज्जाए, जहा—तुह रयणिदुविलसियमसेसं
सुरहेण एगागिणा पच्छन्नट्टिएण पच्चक्खीकयं ति । इमं च सोचा बाढं विलिया ‘कहं पइणो नियवन्नं दंसिस्सामि ?’ ति
विसमक्खणेण विवन्ना एसा । एवं चाणत्थफलो जातो सुरहस्स तइओ अइयारो ३ ।

अह सुपइट्ठदूएण निययाहिगारवरोवणातो वियाणियसुरहवइयरेण जायगरुयकोवेण समइसमुप्पाइयदूसणनिवेयणेण

१ निवसनापनयनेन ॥ २ निष्प्रत्याशा ॥ ३ धर्मेज्ञाऽपि व्यवस्यति ॥ ४ जिनवचनं ‘भूरिभङ्गं’ प्रभूतभङ्गजालयुतम्, मृगाक्षीणां मनः पुनः क्षणे
क्षणे भञ्जनशीलमिति भूरिभङ्गम् । पुनश्च जिनवचनं प्रकटिता बहवो विचारा यत्र, तथा दुर्लक्षाः—अगम्याः गमाः—सदृशपाठरूपा आलापका यत्र तादृशम् ;
मृगाक्षीमनः पुनः प्रकटिता बहवो विकारा येन, दुर्लक्षः—अगम्यः गमः—गतिर्यस्य तादृशमिति ॥ ५ ज्ञापितनिजकागमनः ॥ ६ ‘निजवर्णम्’ आत्मरूप-
मित्यर्थः ॥ ७ निजकाधिकारव्यपरोपणात् ॥

चडाविओ सुरहोवरि राया । जाणिओ य एस वइयरो सुरहेण । ततो उप्पन्नचित्तसंखोभेण वैहारिऊण नियमित्तो भणितो,
जहा—ममोवरि राया कुवितो वड्डइ, अतो एवमेयं अलियं तुमए वोत्तूण उत्तारणिजो, अहं हि अलियवयणकयपच्चक्खाणो कहं
सयं भासिस्सामि ?—त्ति सिकखं दंतस्स तस्स जातो चउत्थो अइयारो ४ ।

उच्चियपत्थावे वाहराविओ सो राइणा । ततो सुपइट्ठदूयं पडुच्च कूडलेहे लिहिऊण ‘अलियस्स भासणे दोसो, न लिहणे’
त्ति विभावितो पंचमाइयारपवन्नो गओ राउलं ५ ।

पायवडिओ आसणासीणो संभासिओ नरनाहेण—तत्थ किं सिद्धं ? ति । सुरहेण भणियं—देव ! मए आदप्पितो सो
सीमालभूवालो, पारद्धा य तेण संधिघडणा, परं देव ! जत्थ देवघरभेदो तत्थ का कज्जसिद्धी ? । रन्ना जंपियं—कहमेयं ? ।
सुरहेण भणियं—एगंते कहिस्सं । ततो ठिया एगंते । सुरहेण दंसिया कूडलेहा । वाइया नरिंदेण, अवगतो छेय-भेयप्पहाणो
सुपइट्ठदूयलेहपेसणसंबंधो । ततो विम्हिण्ण रन्ना उट्टियम्मि सुरहे वाहरावितो सुपइट्ठो । दंसिया लेहा । सुपइट्ठेण
भणियं—देव ! जइ एवंविहरायविरुद्धकारी ता सोहेमि जलणप्पवेसाइणा वि अप्पाणं—ति ठितो सो निच्छएणं । कयं च
दुट्ठदेवयापुरो दिवग्गहणं, विसुद्धो एसो । सव्वसावहरणेण दंडिओ सुरहो, ‘असच्चवाइ’ ति लोए अजसं पत्तो, ‘कारणितो’
त्ति न मारावितो रन्ना । एवमेते साइयारवयपडिवत्तीए दोसा इहलोए वि ति ॥ छ ॥

एवमइयाररहियं असच्चविरइं निसेविउं धीरा । सयलजणसलहणिज्जा कल्लणपरंपरमुर्विति

॥ १ ॥

१ ‘आरोपितः’ कोपित इत्यर्थः ॥ २ ‘ण नियं’ प्र० ॥ ३ ‘व्याहार्य’ आहूय ॥ ४ एवमेवमित्यर्थः ॥ ५ दितं प्र० ॥ ६ सर्वस्वापहरणेन ॥

स्थूलमृषा-
विरतौ
सागर-
कथानकम्
३५ ।

॥२५१॥

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२५२॥

तो सागरेण भणियं भयवं ! मे अलियवयणविणिवित्ति । जावज्जीवं थूलं दुविहं तिविहेण देह त्ति ॥ २ ॥
गुरुणा वि भवपयइं वियाणिउं गाढधम्मसद्धं च । दिन्ना असच्चजंपणविणिवित्ती तस्स जाजीवं ॥ ३ ॥
अह तद्देसगणं अग्गिस्सिहेणं निसामिउं एयं । धम्मविहिविरुद्धेणं सासूयं जंपियं एवं ॥ ४ ॥
भयवं ! को एत्थ गुणो वयगहणे ? पुवकम्मवसगाणं । एइ बला सच्चयरउल्लावो भावविरहे वि ॥ ५ ॥
ता तक्कम्मखंते चिय तविरई जुज्जए इहं काउं । इहरा तब्भंगवसा तक्करणं निप्पलं चेव ॥ ६ ॥
गुरुणा भणियं मा वयसु एरिसं विरइवारगं कम्मं । एवं चिय जाइ खंयं तस्स खए किं च विरईए ? ॥ ७ ॥
जह ओसहप्पतोगे कमेण रोगो गुरु वि जाइ खयं । एवं विरईकरणे तंवारगमवि असुहकम्मं ॥ ८ ॥
तुज्ज मएणं भइय ! रोगखए ओसहप्पतोगो वि । काउं जुज्जइ नवरं तस्स खए ओसहेणं किं ? ॥ ९ ॥
इय गुरुणा संलत्तो दाउं पच्चुत्तरं असकंतो । गाढुवूढामरिसो जहागयं सो गतो ज्झत्ति ॥ १० ॥

सागरो वि पसरंतचित्तपरमपरितोसो स्वरिं वंदिऊण भावसारं अहिणंदिऊण पडिगतो नियघरं । पुच्छितो य धंरिणीए—
भइ ! कहिमेत्तियवेलं ठितो ? त्ति । सागरेण वि सिट्ठो नियमवइयरो । अह जायकम्मलाघवाए तीए भणियं—अहं पि
एवंविहनिवित्तिं करेमि त्ति । तेण भणियं—एवं करेसु त्ति । ततो नीया सा गुरुणो समीवे, गाहिया सम्मत्तगुणसणाहं

१ 'खतो' चिं खं० प्र० ॥ २ खमं खं० प्र० ॥ ३ औषधप्रयोगे ॥ ४ तद्वारकमपि ॥ ५ औषधप्रयोगोऽपि ॥ ६ गाढोवूढामर्षः ॥
७ 'धरणी' प्र० ॥

स्थूलमृषा-
विरतौ
सागर-
कथानकम्
३५ ।
विरतिग्रहणे
दोषापादनं
तत्परि-
हारश्च

॥२५२॥

वत्ता, दिन्नो पडहगो—जो मोससुद्धिं कहइ तस्स अट्टसयं सुवन्नस्स देमि त्ति । किं पि केणइ न सिट्ठं । अह तलवरेण
सो पुट्ठो—को तुह घरे पुवमागतो आसि ? त्ति । सुरहेण भणियं—हुं सुमरियं, सिंहलाहिवपहाणपुरिसदुविलसियमिमं,
ते हि मह घरे ठिया कह वि दिणाणि, घरमज्झं बुज्झिय एवं ववसिय त्ति । इमं च सहसा जंपिरेण अइयरियं बीयवयं ? ।
अवरम्मि य समए राइणो सीमालराइणा समं जातो विग्गहो । सुरहेण वावारिया गूढचरा 'पुरमज्झे को किं जंपइ ?'
त्ति । अप्पणा वि वेसपरावत्तं काऊण निग्गतो पुरतो बाहिं कइवयनरसहिओ चारोवलंभनिमित्तं । तवेलं च राइणो पहाण-
दूओ सुपइट्ठो नाम किं पि घरकिच्चं कइवयविसिट्ठपुरिसेहिं सममेगंते मंतितो दिट्ठो सुरहेणं । जंपियं च अणेणं—नूणं
सीमालभूवइकतोवयारो किं पि रायविरुद्धं मंतइ, निच्छियं न हवइ सुद्धसमायारो त्ति । एवं च जातो से बीओ अइयारो २ ।
तं च तज्जंपियं कहिं पि आयन्नियं रन्ना । ततो जायतद्विचिगिच्छेण राइणा सुरहो वाहरिऊण तस्स चेव सीमालभूवइस्स
पासे पेसितो दूयकजेणं । नियवयणकोसल्लेण घडियसंधिकज्जो य वलितो नियपुराभिमुहं । अह नियपुरपच्चासन्नमणुपत्तो
नियपरिवारं मोत्तूण धरपरिवारसरूवमुवलक्खिउं पच्छन्नवेसेण एगागी चेव पसुत्तेसु लोएसु मज्झरत्तसमए गतो नियघरं ।
पविट्ठो अवहारेण वासभवणं जालगवक्खच्छिडेण पलोइउं पवत्तो । तहिं चावसरे विवित्तं काऊण भज्जाए वाहरिऊण सुज्ज-
चेडो वावारितो विसयसेवानिमित्तं । तेण भणियं—कहमेवं ? अहं हि हीणरूवो अच्चंतं विलीणंकातो य, तुमं पुण सुरसुंदरि
व मणोहरावयवा, तत्थ वि अहं एवंविहाकिच्चकरणपसायातो तावसीसंभोगातो हरो व छिन्नलिगो वट्टामि, ता मुयसु ममं

१ जाततद्विचिकित्सेन ॥ २ गृहपरिवारस्वरूपमुपलक्षयितुम् ॥ ३ जालगवाक्षच्छिद्रेण ॥ ४ विलीनकायश्च ॥

देवमद्वरि-
विरहो
कहार्यण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२५३॥

जुत्तं छागेहिं जागो कायवो ? वीहीहिं वा ? । अज्झावगेहिं भणियं—देव ! कन्नपरंपराए सुयमिमं नारय-पव्वघगाणं विसंवायपयं, तव्विणिच्छियाणुसारेण वीहिहोमो चेव काउमुचितो त्ति । इमं च सोच्चा राइणा पलोइयं अग्गिसिहाणणं । अह अतुच्छमिच्छत्तच्छन्नपन्नाविसेसेण विसंप्पताणप्पदप्पप्पहाणं पयंपियमग्गिसिहेण—देव ! कुब्भमुब्भामियमइणो मिग व कज्जमज्जमबुज्जमाणा परपच्चयं चिय पमाणीकाऊण किच्चेसु पयट्ठंति न उण सुद्धबुद्धिणो, ता सम्भूयमग्गमवहाय किमेस कप्पणाववहारो अंगीकीरइ ? । सेसेहिं भणियं—महाराय ! किं पि भणउ एसो, अम्हे पुण दिट्ठाणत्थं पंथं न समत्थेमो । ततो राइणा पुच्छिओ सागरो—किमियाणिमुचियं ? त्ति । तेण भणियं—महाराय ! एए उवज्झाया जं भणंति, किं सेसेहिं ? त्ति । अह तव्वयणेण बाढमुद्दीवियकोवहुयासणो अग्गिसिहो भणितं पवत्तो—

भूनाह ! नत्थि इह को वि जाणगो कीस संसयं वहह ? । आपुच्छह कीस इमं पि भायरं मज्झ वामूढं ? ॥ १ ॥
जो वेयमग्गवज्झं सेयंवरदंसणं किर पवन्नो । बज्झपवित्तीए चिय वंभणसदं समुवहइ ॥ २ ॥
एए य पियंसद्दाईवारिणो जाग-होमविहिविमुहा । अज्झावगनामधरा किं वा साहिंतु परमत्थं ? ॥ ३ ॥
ता जइ अजा न छागा हवंति तो हं गहाय दिव्वं पि । सच्चीकरेमि एयं किं नरवर ! वहसि संदेहं ? ॥ ४ ॥
पडिवन्नमिमं रत्ता फालो पगुणीकओ सिहिसरिच्छो । कयकालोचियकिच्चो उवट्ठिओ तयणु अग्गिसिहो ॥ ५ ॥

१ विसर्पदनल्पदर्पप्रधानम् ॥ २ कुब्भमुब्भामितमतयः ॥ ३ दुनित्थं खं० ॥ ४ पितृश्राद्धदिनिवारका इत्यर्थः ॥ ५ 'इकारि' खं० प्र० ॥
६ 'लोच्चिय' खं० ॥

जइ मह पक्खो वितहो ता देव हुयास ! करयलं दहसु । इति जंपिरेण तेणं गहितो फालो निदङ्गो य ॥ ६ ॥
खुहो खुहो त्ति पयट्ठतालरवनिर्भरं पुरजणेणं । आघोसियं निवेण वि असच्चवाइ त्ति सो पावो ॥ ७ ॥
निच्छेदो नयरातो इयरो पुण पूइतो पयत्तेणं । सुगइं च समणुपत्तो दुक्खमणंतं च अग्गिसिहो ॥ ८ ॥
इय एत्थेव भवम्मि वि असच्च-सच्चाण दोसमियरं च । पेच्छंता वि हु मूढा हियपक्खं नावकंखंति ॥ ९ ॥ किञ्च—
सच्चं पि हु तमसच्चं जीवाण वहो जहिं भवे वयणे । तमसच्चं पि हु सच्चं तेसिं पि हु रक्खणं जत्थ ॥ १० ॥
एत्तो चिय भासेज्जा बुद्धीए विभाविऊण तं वयणं । जं अप्पणो परस्स य न सबहा जणइ संतावं ॥ ११ ॥
इह-परभवे य दुक्खं अस्सच्चपयंपिराण पुरिसाण । ता कीस एत्थ अत्थे सुहत्थिणो नो विरजंति ? ॥ १२ ॥ किञ्च—
इह हि यदुपजिह्वाव्याजविक्षिप्तशक्तिर्यदपि दशनदौस्थ्योदस्तवाक्पाटवश्च ।
यदपि च मुखनिर्यत्पूतिगन्धश्च कश्चित्, तदनृतवचनानां स्फूर्जितं प्राहुरीशाः ॥ १ ॥
गगनगमन-दूरालोकनेच्छाविहारा-ऽञ्जनविधि-रसवादाद्यौषधीसिद्धयोऽपि ।
अनृतमभिदधानं मानवं वित्तहीनं, विटमिव पणनार्यो दूरतः सन्त्यजन्ति ॥ २ ॥
नरकपथसहायो वर्यकार्याब्जराशिप्रलयतुहिनवर्षः प्रत्ययाद्रीन्द्रवज्रः ।
सुचिर[....]शतसस्यस्फीतदुर्वीतपातः, कथय कथमलीकालाप एष श्रियेऽस्तु ? ॥ ३ ॥

१ प्रवृत्तालरवनिर्भरम् ॥ २ निक्षिप्तः ॥ ३ 'इतरं' गुणम् ॥ ४ असत्यप्रजल्पनशीलानाम् ॥ ५ 'राशीप्र' खं० प्र० ॥

स्थूलमृषा-
विरतौ
सागर-
कथानकम्
३५ ।

॥२५३॥

सत्यम्

असत्यवाग्-
विपाकद्वारा
तत्त्यागोप-
वेशः

देवभद्रसूरि-
विरहो

कदारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णाहिगारो ॥

॥२५४॥

इति निरवधिदोषासारसन्तापभीतापसृतसुगुणराजीराजहंसीसमूहः ।

वितथवचनयोगः कोऽपि सद्बुद्धिरोगस्तदपि हृदयहारी ही ! कथं बालिशानाम् ? ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे द्वितीयाणुव्रतचिन्तायां सागरकथानकं समाप्तम् ॥ ३५ ॥

अणलियवयणो वि गिही परदवं चोरितं समीहंतो । न हु जाइ सुहाभागी ता तविरहं अओ वोच्छं ॥ १ ॥
दवं धण-कणगाई सच्चित्ता-ऽचित्त-मीसयं जाण । परसंतियं हि हेयं दूरेणं विसतरुवणं व ॥ २ ॥
तग्गहणवासणा वि हु विसिद्धचेट्टाविघायणं कुणइ । किं पुण सक्खा तग्गहणगोयरो कायवावारो ॥ ३ ॥
सोक्खलवमेत्तमुद्धा लुद्धा अविभाविउं महाणत्थं । पररित्थं गिण्हंता लहंति गुरुदुक्खदंदोलिं ॥ ४ ॥
रुक्खुल्लंबणं सल्लाधिरोवणं तिक्खस्वग्गघायं च । केन्न-ऽच्छि-नासनिन्नासमासु पावंति परवसगा ॥ ५ ॥
कुंभीपागं कर-चरणलुपणं बंधणं च गुत्तीसु । गामा-ऽऽगराइनिवासणं च चोरिकफलमाहु ॥ ६ ॥
इह जम्मे चिय जइ वि हु न कोइ पाउणइ चोरियाए फलं । परजम्ममि तहा वि य सविसेसं तप्फलमवस्सं ॥ ७ ॥
जे पुण तविरयमणा मणागमेत्तं पि लिति नादत्तं । ते तव्विडंबणाए न भायणं फरुसरामो व ॥ ८ ॥

१ सत्यवचनः ॥ २ परसत्कम् ॥ ३ 'पररित्थं' परद्रव्यम् ॥ ४ गुरुदुःखद्वन्द्वबलिम् ॥ ५ कर्णाक्षिनासिकानिनाशम् आहु ॥

स्थूलादत्त-
विरतौ

फरुसराम-
कथानकम्
३६ ।

अदत्तविरतेः
स्वरूपम्

॥२५४॥

जीववह-असच्चवयणाणं नियमं जावज्जीवं ति । एवं च दो वि ताहं जिणपूयापरायणाणि पडिवन्नाभिग्गहरक्खणपराणि कालं
वोलंति । सविसेसं च पंतोसमावन्नो अग्गिसिहो उल्लवइ जहिच्छं—एयाणि बंभणकुलविरुद्धकारीणि सुहाण वि पाएसु
पडन्ति, वेयविहियं च मग्गं नाभिनंदंति ति ।

इतो य तन्नयरराइणा पारद्वो जागोवक्कमो, पउणीकया पसुपमुहा सामग्गी, 'जन्नकज्जकुसलो' ति निउत्तो जागकरणत्थं
अग्गिसिहो, ठावितो अणिच्छंतो वि तस्स समीवे सागरो ति । अह रत्तचंदणचच्चिक्रियकाएसु गलावलंबियकुसुममालेसु
होमकरणत्थं सज्जिएसु अजेसु तदणुकंपातरलियहियएण विन्नतो राया सागरेण—देव ! किं न सुयमिमं तुम्हेहिं जं 'अज-
सहेण तिवारिसिगा वीहिणो भन्नंति न उण छागा' ? एत्थ य अत्थे नारय-पट्ठवयगाणं विसंवातो संवुत्तो, पट्ठवयगो य
छागवहं पडिजाणंतो तमणुमन्नंतो य वसू वसुमईनाहो निहणं गतो ति, ता देव ! सम्ममालोचिउं अन्नेहिं वि वेयवियक्खणेहिं
समं इमं काउमुचियं, सुनिच्छिया हि धम्मविहिणो वंछियफलसाहगा सुवेज्जविहियच्चिगिच्छं व्व हवंति
ति । राइणा भणियं—एवमेयं, सम्ममुवइडं, अम्हेहिं वि पुवं सुयमिममासि, जहा—महाराओ वसू असच्चवयणातो आसणातो
पाडितो परलोयं गतो, तप्पयवीवत्तिणो अन्ने वि अट्ट भूवइणो परुट्टकुलदेवयानिहया मय ति, परं इमं न नायं जं छागवहाणु-
न्नामूलगमेयं ति । सागरेण भणियं—महाराय ! निस्संसयं ऐयपुव्वगमेयमवगच्छसु ति ।

ततो जायचित्तचमकारेण राइणा आहुओ अग्गिसिहो अन्ने य अज्झावगा, सुहासणत्था य पुच्छिया सवे—किमहो !

१ व्यतिक्राम्यन्ति ॥ २ प्रद्वेषमापन्नः ॥ ३ सुवैयविहितचिकित्सेव ॥ ४ पडिं प्र० ॥ ५ एतत्पूर्वकमेतदवगच्छ ॥

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
वाहिगारो ।

॥२५५॥

एवं च सो पिउणाऽणुसासितो वि पुवपयद्वं मग्गमचयंतो सल्लं व मंतिणो दुक्खकारणं जाओ । तह वि गंभीरयाए गरुयावच्चसिणेहवसओ य मंती न किं पि जंपित्था ।

अन्नया नरवइसंतियं वच्छत्थलाभरणमणेगमणिखंडमंडियं महामुल्लं महप्पभावं च वेत्तूण उवागतो रायपुरिसो । ततो तं आभरणं सक्खा करयले ठविऊण मंतिणो तेण भणियं—‘इमं भंडागारे सुनिहियं कराविऊण सिग्घमागच्छसु’ त्ति देवस्स आएसो । अह तप्पएसवत्तिणो किं पि न्नायसत्थत्थं विमरिसंतस्स फरसुरामस्स तं समप्पिऊण ‘वच्छ ! सिग्घमिमं द्वाणे करेज्जसु’ त्ति भणिऊण य गतो राउलं मंती । परसुरामो वि तदेगचित्तयाए सव्विदियपसरं पडिरुंभिऊण अत्थपयमबुज्झंतो जाव सम्मं विभाविउमारद्वो ताव ‘निप्पच्चूहं’ ति कैलिय कालियास्तुतो नाम दासो तं गहाय अवक्तो वेगेण । इयरो वि तदत्थमवबुज्झिय आभरणमपेच्छंतो सव्वत्थ पलोइउं पवत्तो । विद्यालसमए समागतो मंती, जाणिया तद्विप्पणासवत्ता, सोगं च कोवं च परमुवागतो सो परसुरामं साहिवस्खेवं फेरुसक्खरेहिं भणिउमादत्तो—रे रे दुरायार ! पुत्तच्छलेण अम्हकुलक-वलीकरणाय कीणासो निच्छियं तुममवइन्नो सि, कहमन्नहा णेगहा वारितो वि वेरिभूयांतो नोवरमसि सत्थपढणातो ? इयाणि च रे दुड्ड ! कहं राया दड्डो ? को वा एत्तो नरिंदपारद्धानं सरणमग्गियवो ? अहो ! अतक्कियमावडणं आवयाणं ति । एवं च सोगसंरंभनिब्भरं जंपंतो भणिओ पहाणजणेण—भो मंतिवर ! किमेवं गंभीरिममवहाय कायरीहवसि ? किं वा न नयसत्थपरमत्थं विभावेसि ? जहा—

१ अजल्पत् ॥ २ न्यायशास्त्रार्थ विमृशतः ॥ ३ कलयित्वा ॥ ४ परुषाक्षरैः ॥ ५ ‘यातो नाव’ खं० प्र० ॥

अर्थनाशं मनस्तापं गृहे दुश्चरितानि च । वञ्चनं चापमानं च मतिमान् न प्रकाशयेत् ॥ १ ॥ तथा—

जइ नट्टं वरयणं ता किं बोलेण लोयमज्झम्मि । हेहोहलेण केवलमवणिज्जइ अप्पणो गरिमा ॥ १ ॥

‘एवमेयं’ ति मोणमल्लीणो अमच्चो । फरुसरामो वि अप्पणो पमाएण बाढं संतप्पंतो ‘अलं जणणी-जणगाइसंतावकारिणा इह निवासेण’ ति विणिच्छिऊण मज्झरत्तसमए निग्गओ गिहातो, पट्टिओ उत्तरावहं । अविलंबियं च वच्चंतो पत्तो उत्तरावहतिलयभूयं इंदपत्थाभिहाणं पुरवरं । वुत्थो बहिया उज्जाणे । रयणीए य सुतो तदेससमीववत्तिकेहेल्लिसाहिणो हेट्टंट्टियस्स धम्मजसनामधेयसाहुणो विजियवीणा-वेणुरवो सज्झायज्झुणी । तं च अवक्खित्तचित्तो परिभाविंतो परमवेर-ग्गोवगओ कह कहवि रयणिं अइवाहिऊण पभायसमए गतो मुणिसमीवे, वंदिऊण सवायरेण आसीणो तयंतिए । अच्चंत-किसियकायत्तणेण संभावियदुकरतवोविसेसं, वणदवझामियतरुसरिच्छसरीरच्छवित्तणेण य उप्पेक्खियायावणं च तं भणिउमा-दत्तो—भयवं ! को एयस्स महादुकरस्स तवोविसेस[स्स] करणे हेऊ ? जेण तुम्हे एवंविहं कहावइकंतकड्डाणुट्टाणुट्टाणं धोरासमं पवन्न त्ति । साहुणा भणियं—जइ कोउहलं ता कहेमि—

अहं हि तगरानगरीए पुरदत्तसेट्ठिणो सुओ संवड्ढिओ दोगैच्चसमुच्चियदुक्कयनिवहेण सरीरेण य, तरुणभावमणुपत्तो य परिणाविओ य एगं कुलबालियं, निउत्तो दवोवज्जणाईसु । मह दुक्कम्मोवक्कमियाउगो गतो पिया पंचत्तं । तमणुगंतुं पयद्वं सव्वं धणाइ पलाइउं । तहा हि—

१ आकुलतया ॥ २ अधःस्थितस्य ॥ ३ अत्यन्तकृशितकायत्वेन ॥ ४ उत्प्रेक्षितातापनम् ॥ ५ दौर्गत्यसमुचितदुष्कृतनिवहेन ॥

स्थूलादत्त-
विरतौ
फरुसराम-
कथानकम्
३६ ।

॥२५५॥

धर्मयशो-
मुनेश्चरितम्

देवभद्ररि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२५६॥

दवोवज्जणकजे जे वणियसुया हि पेसिया पुवं । देसंतरेसु तत्थेव ते ठिया दवमादाय ॥ १ ॥
धण-धन्नसंचया पुण सुट्ठाणट्ठाविया वि तिष्ठेण । खेमग्गिणा (?) निदट्ठा निमेसमित्तेण नीसेसा ॥ २ ॥
परतीरपेसियं पि हु रिथं बोहित्थभंगओ भट्ठं । चोरदुवारेण गयं घरसारं गोउलाई वि ॥ ३ ॥
नो एत्तिण्ण वि ठियं भोयणसमए ममं निविट्ठस्स । खंडोखंडिं भायणभंडाईं गयाईं इताईं ॥ ४ ॥
तो अच्चंतविसन्नो अकयाहारोऽहमुट्ठिओ तत्तो । हा हा ! कि[मेय]मेयं ? ति वाउलो नयरवाहि गओ ॥ ५ ॥
तत्थ य साइसयमुणिं वंदिय विणएण पुच्छिउं लग्गो । भयवं ! निब्भग्गेणं मए कयं किमवरभवम्मि ? ॥ ६ ॥
जं एवंविहदोगच्चभायणं संपयं अहं जातो ? । णेगेहिं पगारेहिं पुव्वज्जियमवि धणं नट्ठं ॥ ७ ॥
तेण भणियं—वच्छ ! पुव्वजम्माणुट्ठियादत्तादाणदुविलसियमिमं सम्ममवधारेसु । तुमं हि कोसंबीए संवाभिहाणो
वणियपुत्तो पवन्नपाणिवहा-ऽलियवेरमणो अदत्तादाणविणिवित्तिं काउमणो गुरुणा भणिओ—भो महाणुभाव ! सम्ममिमं
सविसयं जाणिऊण पच्चक्खाहि जेण सुपच्चक्खायं हवइ । तुमए भणियं—भयवं ! जहा सुपच्चक्खायं होइ तहा आइक्खसु—त्ति
वुत्ते गुरु वि कहिउं पवत्तो—
परदवस्सादिन्नस्स गहणविरई अणुवयं तइयं । थूलं सच्चित्ताईं दवं विसतो य एईए ॥ १ ॥
दुविहतिविहेण तइए अणुवए इह गिही पवन्नम्मि । जाणिजा अइयारे पंच न सेवेज्ज य कयाइ ॥ २ ॥ तहाहि—

१ 'ट्ठाणुट्ठा' ख० प्र० ॥ २ जाणेज्जा प्र० ॥

तथाहि—अत्थि पंचालभालवट्टविसिद्धिविसेसयाणुगारं तुंगागारपरंपरापडिरुद्धदिसावगासं कंपिल्लं नाम पुरवरं ।
वसीकयासेससामंतचक्रो चक्रेश्वरो नाम राया, सवरामागुणाभिरामा वसुंधरा से भज्जा । रज्जकज्जचित्तासज्जो अज्जुणा-
भिहाणो य मंती, देवई य तस्स गेहिणी, विणयाइगुणगणाणुगतो य फरसुरामो ताण पुत्तो । सबे वि गयावाहं कालं
वोलेंति । सो य फरुसरामो अणक्खित्तचित्तो विलासिणीसु, असम्मूढो जूएसु, अणभिलासो गेय-नट्ठाईसु, केवलं सुकइ-
विरइयकवपबंधवियारे वागरण-च्छंद-समयसत्थगूढपयत्थपरिन्नाणे य गाढाभिरइसंगतो नाभिनंदइ सिंगारं पि, न बहुमन्नइ
सुंहि-सयणगोठिं पि, न चितइ गेहकज्जं पि, जं किं पि भोयणमेत्तं काऊण दिवा-निसं बुहयणमज्झगतो चिट्ठइ त्ति । तं च
तहा गिहकज्जपरम्मुहमवलोइऊण पिया भणिउं पवत्तो—

वच्छ ! न कवं भवं पि लुहवियारं न तारिउं तरइ । वागरणं पि न सरणं दुहसंतत्ताण सत्ताण ॥ १ ॥
छंदा-ऽलंकारा पुण कारा इव बंधणाय न धणाय । कयकंठसोसदोसा नीसेसं समयमग्गा वि ॥ २ ॥
ता पयडमेव दिट्ठत्थसाहगे नणु तिवग्गफलज्जणगे । सुप्पडिविहिओ होउं वट्ठसु गिहकज्जकप्पदुमे ॥ ३ ॥
इय सवैभावुब्भडवयणजंपिरं पेहिउं पि सो पियरं । परिहासकरं ति विभाविऊण ईसिं पि नो खुमिओ ॥ ४ ॥
पुव्वुत्तसत्थसवणातो नेव गिहचित्तगो वि संवुत्तो । जो जत्थत्थी न स तस्समुत्थमहवा मुणइ दोसं ॥ ५ ॥
आगारिं गियवसओ जे मज्झत्था मुणंति ते कज्जं । इयरे पुण पुणरुत्तं पि सासिया तं न बुज्झंति ॥ ६ ॥

१ पञ्चालभालपृष्ठविशिष्टविशेषकानुकारम् ॥ २ सुहृत्स्वजनगोष्ठीमपि ॥ ३ सद्भावोद्धटवचनजल्पितारं प्रेक्ष्य ॥ ४ तत्समुत्थम् ॥

स्थूलादत्त-
विरतौ
फरुसराम-
कथानकम्
३६ ।
धर्मयशो-
मुनेः
पूर्वभवः
अदत्तविरतेः
स्वरूपम्
॥२५६॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥२५७॥

डारिहत्तणेण य चोरिकभावाओ भंगो चेव, तहावि 'मए वाणिजमेव कयं न चोरिकं' ति बुद्धीए वयसावेक्खत्तणेण लोए य 'चोरोऽयं' ति ववएसाभावाओ अइयारो एसो त्ति ३ । तहा कूडतुलाइववहारो तप्पडिरूवयाववहारो य परवंचणेण परधण-
गहणातो भंगो चेव, केवलं 'खत्तक्खणणाइरूवं चेव चोरिकं, कूडतुलाइ तप्पडिरूवं च वाणिजमेवेयं' ति बुद्धीए वयरक्खणुज-
यत्तणेण अइयारो चेव त्ति ४ । ५ । अहवा तेनाहडगहणाइणो पंच वि फुडं चोरिकरूवा चेव, केवलं अइकम-वइकमाईहिं वा
पगारेहिं कीरमाणा अइयारत्तेण भनंति ।

इय पंच वि अइयारा परिहरियवा वयं पवन्नेण । फंलिहुजलो वि हु पडो कलंकिओ सोहए न तहा ॥ १ ॥ छ ॥

इमं च सम्मं गुरुमुहाओ तुमए निसामिऊण भावसारं जावज्जीवं दुविहं तिविहेण पडिवन्ना अदत्तादाणनिविच्ची, अणुसा-
सिओ य गुरुणा, गतो तुमं नियगेहं, जहोवइट्ठाणुट्ठाणपरो य कालमइलंघेसि । जायाओ य अट्ट धूयाओ, विसन्नो चित्तेणं,
कालकमेण जहारिहं परिणावियातो सव्वातो । नवरं तदुत्तरोत्तराणवरयकिच्चकरणेण चेव गयं गेहसारं । एवं च निद्वणीहूओ
तुमं । ततो विसीयमाणगिहजणावलोयणेण मंदीहूया धम्मवासणा । 'कहं दव्वमज्जियेव ?'—न्ति जातो सि तदेगचित्तो ।

अन्नया हट्टनिविट्टस्स तुह तन्निवासिणो तकरा अन्नत्थ खत्तक्खणणाइणा कंस-दूसाइ घेत्तूणं उ[व]ट्टिया काणकएण
दाउं । 'भूरिलाभसंभवो' त्ति गहियं तुमए । 'चोरिकमकुणंतस्स को एत्थ दोसो ?' त्ति जाओ पढमाइयारो १ ।

अह तद्विकय[स]मुवलद्वभूरिलाभेण तुमए लोभाभिभूयत्तणेणाविभावियविरहमालिन्नेण भणिया ते तकरा—अरे !

१ स्फटिकोज्ज्वलोऽपि हि पटः ॥ २ 'यद्यं ?' ति प्र० ॥ ३ तद्विकयसमुपलब्धभूरिलाभेन ॥

स्थूलादत्त-
विरतौ
फरुसराम-
कथानकम्
३६ ।

॥२५७॥

किमेवमच्छह ? न गच्छह चोरियं काउं ? जइ मे कुडुंवाइ सीयइ ता अहमुद्धारगाइणा भलिस्सामि, आगयं च तुम्ह मोसं
अवस्सं विकिणिस्सामि त्ति । एवं च जंपिरस्स उवट्टिओ बीतो अइयारो २ ।

इओ य तन्नयरीनिवासिणो राइणो जाओ सीमालरन्ना समं विक्खेवो । कयचाउरंगबलसंवाहा य दो वि ठिया पंच-
जोयणंतरियाए महीए । धन्नाईणमपवेसा महग्घीभूयं सव्वं सीमालराइणो खंधावारे । अत्थि य इयररन्नो सिबिरे पउरधण-
कणाइप्पवेसो । केवलं राइणो निसेहो—न केणइ अप्पणो कुसलकामिणा सीमालसेन्ने धन्नाइ नेयवं ति । इमं च सोऊण वि
तुमं अविगणियउभयभवियावाओ पट्टिओ धन्नाइसमेओ रयणीए । वच्चंतो य पावितो अंतरे निउत्तेहिं रायपुरिसेहिं, उवणीओ
रन्नो, सव्वस्समादाय मुक्को सरीरमित्तेण । एवं च तइओ अइयारो अवाओ य संपन्नो एयस्स ३ ।

अह अवहरियसव्वस्सो लज्जाए सेन्नमज्जे अच्छिउमसकंतो संकंतो एगं कुग्गामं । तत्थ वि ववहारविसुद्धीए अनिवहंतो
चेव चउत्थमइयारभारमणवेक्खिय कूडतुल-कूडमाणेहिं ववहरिउं पयट्ठो सि ४ ।

तत्थ वि अविसिट्ठं पि धन्न-धयाइ विसिट्ठधन्नाइमीलणेण तप्पडिरूवं काऊण ववहरंतेण अंगीकओ पंचमो वि अइयारो ५ ।

एवं अज्जियमाणो वि अत्थोऽवस्सं वरिसावसाणे चोर-जला-ऽनल-नरिंदाइउवइवेण 'अन्नायावज्जिओ' त्ति वच्चइ खयं, तह
वि तुमं केच्चिरं पि कालं वट्टिय पज्जंते तस्सऽइयारनियरस्स आलोयण-निंदणाइ अकाऊण मओ उववन्नो किव्विसियसुरेसु । तत्तो
चुओ संपयं एस पुंभवकयसाइयारादिन्नादाणविरइदोसेण अज्जियंतरायवसओ पणट्टसव्वदवाइसंचओ वट्टसि त्ति ॥ छ ॥

१ बीओ अं प्र० । द्वितीयः ॥ २ अन्यायावर्जितः ॥ ३ पूर्वभवकृतसातिचारादत्तादानविरतिदोषेण अजितान्तरायवशतः ॥

देवभद्ररि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥

॥२५८॥

इमं च सोच्चाऽणुसरियपुवभवो हं तहुकयक्खवणत्थं पवज्जं पवन्नो, विविहतवोविसेसेहिं य अप्पाणं ज्झोसितो एवं विहरामि त्ति । तथा—

तइयव्वयसुद्धिकए अणुण्णायं तरूण छांयं पि । वज्जेमि नो तणाइ वि गिण्हामि परेण अविदिन्नं ॥ १ ॥

अणुजाणाविय खेत्ताहिं च सुन्नं गिहं सुसाणं च । सेवेमि सब्बकालं चिरदुक्कडमणुसरंतो हं ॥ २ ॥ छ ॥

इय सोउं संविग्गो मंतिमुओ नमिय साहुणो चलणे । भत्तिभरनिभरंगो थोउं एवं समाढत्तो ॥ १ ॥

तुममिह परंमिको पूयणिज्जाण पुज्जो, सयलगुणनिहाणं वडुसे तं च एको ।

तुह जसनिवहोऽयं हार-नीहारगोरो, दससु दिसिमुहेसुं वित्थरंतो न माइ ॥ २ ॥

अहमवि नणु धन्नो दुक्खसिंधुं च तिन्नो, तुह पयपउमाणं जो समीवम्मि पत्तो ।

हरि-मिहिर-विरिचीणं पि अप्पं अणप्पं, सुकयसमुदएणं नूण मन्नामि दूरं ॥ ३ ॥

एवं सुचिरं थुणिय साहुचलणकमलुच्छंगारोवियसिरोमंडलो फरसुरामो पयंपइ—भयवं ! ममं पि अदिन्नादाणस्स देहि जावज्जीवियं निवित्तिं, तुह वित्तंतसवणातो नियत्तं घरवासाओ वि मम मणं, किं पुण अदिन्नादाणाउ ? त्ति । मुणिणा भणियं—

कंसरेहिं व उक्खिप्पंति रहसभरतरलिण्हिं गरुयभरा । अद्धपहे चिय मुचंति नवरि खिन्नेहिं केहिं पि ॥ १ ॥

१ °र एको प्र० ॥ २ आत्मानं 'अनल्पम्' अन्यूनम्, समानमिति यावत् ॥ ३ स्तुत्वा साधुचरणकमलोत्सङ्गारोपितशिरोमण्डलः ॥ ४ "कल्होडेहिं" इति प्र० टिप्पणी । अधमवलीवर्द्धित्यर्थः, उत्क्षिप्यन्ते ॥

स्थूलादच-
विरतौ

फरुसराम-
कथानकम्
३६ ।

॥२५८॥

वज्जइ इह तेनाहड तकरजोगं विरुद्धरजं च । कूडतुल कूडमाणं तप्पडिरूवं च ववहारं ॥ १ ॥

तेनाहडं ति चोरेहिं आणियं चोरिऊण परदव्वं । काणकएण लिंतो लोभेणं अइयरइ विरइ ॥ २ ॥

वावारेई चोरे किं चिट्ठह ? नेव चोरियं कुणह ? । उद्धारदाणतो वा तकरजोगो त्ति अइयारो ॥ ३ ॥

नियराइणो विरुद्धो जो राया तं वएज्ज लोभेण । नियपहुपडिसिद्धो वि हु अइयारे वडुई तइए ॥ ४ ॥

ऊणमहियं व कूडं माणं व तुला व होज्ज तो तेहिं । दिंतो गिण्हंतो वा अइयारं सेवइ चउत्थं ॥ ५ ॥

तेण घय-वीहिणा वा सरिसागारं वसा-पलंजाइ । जम्मि ववहारम्मि तं तप्पडिरूवववहारं ॥ ६ ॥ अहवा—

तप्पडिरूवं नव-जुन्नधन्नपमुहाण मीलणेण फुडं । पवरं ति ववहरंतो पंचममइयारमणुसरइ ॥ ७ ॥

इय तेसु अइयारेसु एवं भावणा—तेनाहडं काणकएण पच्छन्नं गिण्हंतो चोरिकातो वयभंगे वडुइ, 'वाणिजमेयं मए कीरइ न चोरिकं' ति वयसावेक्खत्तणेण पुण नो भंगो, एवं च से भंगा-ऽभंगरूवो अइयारो त्ति १ । तकरजोगो वि जइ वि दुविहतिविहपडिवन्नचोरिकविरइणो पयडो चिय भंगो, तथा वि 'कीस निवावारा अच्छह ? जं नत्थि तमहं देमि, आणीयं विक्किणेमि य' इच्चाइ चोरे वावारित्तो वि नियबुद्धीए तवावारणं परिहरइ त्ति वयसावेक्खत्तणेण अइयारो त्ति २ । विरुद्ध-रज्जाइकमो वि जइ वि "सामी-जीवादत्तं, तित्थयरेणं तहेव य गुरुहिं ।" इच्चाइवयणातो अदिन्नादाणलक्खणजोगेण रायदं-

१ 'लान्' आददानः ॥ २ °हिणो वा खं० प्र० ॥ ३ द्विविधत्रिविधप्रतिपन्नचौर्यविरतेः ॥ ४ जन्नत्थि खं० ॥ ५ °इयरइ त्ति खं० ॥ ६ °वइणां खं० ॥

अदत्तविर-

तेरतिचाराः
तत्स्वरूपं च

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥२५९॥

अवरवासरे पंडरपडकयावगुंठणस्स परसुरामस्स सेट्ठिसमीवे उवविट्ठस्स सो कालियासुओ दासो तं अणग्घं राइणो आभरणं वेतुमागओ तं पएसं । 'पुरपहाणो' त्ति दंसियं सेट्ठिस्स । 'महामोहं नरिंदा चेव वेतुं पारित्ति एयं' ति पसंसियं सेट्ठिणा । अह ससंभमं विष्कारियच्छिणा पेच्छंतेणं फरुसरामेणं तं च दासो य पच्चभिजाणिऊण सवणमूले सिट्ठो तेव्वुत्तंतो सबो सेट्ठिस्स । संभासिओ य एसो—रे कालियासुय ! कत्तो आगतो सि ? त्ति । 'अहह ! कहां एसो अमच्चसुतो ?' त्ति मुणंतेण वि आगारसंवरं काऊण अपच्चभिजाणमाणेणं व जंपियमणेण—भद ! को तुमं ? कैत्तोच्चयं वा मए सह पच्चभिजाणं ? ति । परसुरामेण भणियं—रे मुद्ध ! थोवदिणावगमे वि विस्सुमरियं ? किममह पिउणो कंप्पिहपुरपरमेसरामच्चस्स दासो न हवसि तुमं ? । तेण भणियं—सरिसाकारदंसणेण विप्पलद्धो सि, अन्नो कोइ सो, अहं हि तं पुरं सुमिणे वि न पेच्छंतो त्ति कत्तोच्चयं दासत्तं ? । सेट्ठिणा भणियं—होउ ताव, तुमं भद ! साहेसु—कत्थ वत्थवो ? कस्स वा एस अलंकारो ? कहां वा लब्भइ ? त्ति । तेणावि धिट्ठिमौवट्ठंमेण भणियं—अहं हि रोहणाहिवइणो सेवगो गंगो नाम, सामिणो आप्सेण तदलंकारं विक्किणिउमुवागतो, * सुवन्नलक्खेण एस विक्किणियवो त्ति । सेट्ठिणा भणियं—रे रे मुद्धमुह ! मिच्छं पि भासिउं न बुज्झसि ।

तुच्छं पि रयणमेयस्स लहइ कणयस्स लक्खमेक्केकं । किं पुण तस्समुदातो * लहेज्ज ? को इय वियाणेज्जा ? ॥ १ ॥

१ विस्फारिताक्षेण ॥ २ तद्वृत्तान्तः ॥ ३ कुतस्त्वं वा मया सह प्रत्यभिज्ञानम् ॥ ४ स्तोकदिनापगमे ॥ ५ धाष्ट्र्याविष्टम्भेन ॥ ६ * * एतच्चि-
हमध्यवर्त्ता पाठः खं० प्रतौ पतितः ॥

रयणाणमागरो रोहणो त्ति एकं इमं भणियमुच्चियं । जं पुण तंमुल्लवणं तं नज्जइ सब्बा मिच्छा ॥ २ ॥
अहवा कस्सइ चिरसुकयसालिणो वंचणापगारेण । पत्तमिमं मुल्लविउं कहमेसो जाणउ वरागो ? ॥ ३ ॥
सोऊण इमं रुट्ठो सो भणइ किमेवमणुच्चियं वयसि ? । सो हं जो परसंतियमाभरणं देमि हरिऊण ? ॥ ४ ॥
ता होउ सेंमप्पह मज्झ संतियं एयमन्नहिं जाभि । तुम्हारिसज्जणजोगे जीयस्स वि होइ परिहाणी ॥ ५ ॥
सेट्ठी तमप्पमाणो पडिसिट्ठो तयणु फरुसरामेण । सो चेव अमह दासो चोरो त्ति पयंपमाणेण ॥ ६ ॥

अह अणुवलद्धाभरणो सौहुलिमादाय 'अन्नाओ अन्नाओ' त्ति सो वाहरंतो गतो राउलं । पुच्छिओ रन्ना—किमेयं ? ति । सिट्ठो तेण आभरणावहारवुत्तंतो । ततो आणाविओ सेट्ठी फरुसरामो य, पुच्छिया य तवइयरं । आमूलाओ चिय सिट्ठो फरुसरामेण तवइयरो । खित्ता राइणा कालियासुयम्मि दिट्ठी । तेण भणियं—देव ! सब्ब असच्चमेयमुल्लवइ परधणगहणाभिलासेण एसो, एत्थउत्थे दुट्ठदेवयाए वि पुरतो अप्पाणमहं विसोहेमि त्ति । ततो कोऊहल्लेण आणाविऊण पलो-
इओ सो अलंकारो राइणा । जाओ से तग्गहणाभिलासो । भणिओ य कालियासुओ—अरे ! जइ सच्चं तुंह संतिओ एसो निहोसो य [तुमं], ता इमं चंडियादेवयं एत्तो दुट्ठमच्छ-कच्छम-मगरागरभूयाओ पुक्खरणीओ अंगाह-सच्छसलिलपडिहच्छातो कमल-कल्हार-सयवत्ताइं आहरिऊण पूएसु त्ति । इमं च सोच्चा दुट्ठो वि धिट्ठिमाए सच्चसावणं काऊण कालावलोइय व राइणो

१ 'तन्मूल्ययनम्' तन्मूल्यकरणमित्यर्थः ॥ २ प्राप्तमिमं मूल्ययितुम् ॥ ३ मोहं प्र० ॥ ४ समर्पयत मम सत्कम् ॥ ५ शाखामादाय 'अन्यायः' ॥ ६ तद्व्यतिकरम् ॥ ७ तव सत्कः ॥ ८ अगाधस्वच्छसलिलपूर्णात् ॥ ९ पूएसि त्ति खं० ॥

स्थूलादत्त-
विरतौ
फरुसराम-
कथानकम्
३६ ।

॥२५९॥

देवमहस्रि-
विरहो
कदारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
नाहिमारो ।
॥२६०॥

नगरजणस्स य पेच्छंतस्स पविट्ठो पोक्खरणीए । पवेससमणंतरमेव खंडाखंडिं काऊण खट्ठो छुहाकिलंतेहिं मच्छाइदुट्ठसत्तेहिं ।
'एगो पडिपंथी जमपुरपंथं पवन्नो' ति परितुट्ठेण रन्ना भणिओ परुसरामो—भइ ! तुमं पि एवंविहविहाणेण अंप्पणी-
काऊण गिण्हसु एयं ति । 'जं देवो आणवेइ' ति भणिऊण ण्हातो सेयपरिहियवत्थो अक्खुद्वचित्तो पंचपरमेट्ठिमंतमणुसरंतो
पुक्खरणीं पविसिउमादत्तो ।

अह सोवाणतलाओ जा चरणं सो ठवेइ सलिलंतो । ता चलणहेट्ठओ ठवियपट्ठिमच्छुट्ठितो मगरो ॥ १ ॥
तो तदुवरि मुक्कमो सलिलेणं थोवमवि अंछिप्पंतो । भमिओ पोक्खरणिं कमल-कुवल्याई य वेत्तूण ॥ २ ॥
अहह ! महच्छरियमिमं ति जंपिरेणं च नयरलोएण । दंसिजंतो अंगुलिसएहिं तत्तो विणिक्खंतो ॥ ३ ॥
अह अक्खयदेहं मंगरपट्ठिमुज्झिय समागयं दट्ठुं । तं खोणिवई अप्पत्तवंछिओ चितए एवं ॥ ४ ॥
एत्तो हट्ठेण गिण्हामि जइ इमं निच्छियं अलंकारं । ता रुंभिउं न तीरइ अवजसपंसू पसरमाणो ॥ ५ ॥
इय होउ ताव पेसेमि नियगिहे इममिमं च पुरलोयं । पच्छा किं पि उवायं काउं एयं गहिस्सामि ॥ ६ ॥

एत्थंतरे सेट्ठिणा विन्नत्तो राया—देव ! न होइ एस महाणुभावो परसुरामो सामन्नो, किंतु कंपिल्लैभूवईअमच्चपुत्तो,
अलंकारावहरणनिमित्तेणैव एत्तियं देसमणुपत्तो, ता पसायं काऊण समप्पेह अलंकारं, जहोचियं सम्माणिऊण विसज्जई
सं ट्ठाण-न्ति । राइणा जंपियं—एवं कीरइ, केवलं भुज्जो विन्नवेज्जासि । 'जं देवो आणवेइ' ति गया सब्बे जहागयं । राइणा

१ आत्मीकृत्य ॥ २ अस्पृश्यमानः ॥ ३ मकरपृष्ठमुज्झित्वा ॥ ४ रोद्धुम् ॥ ५ 'लूनरवई' प्र० ॥ ६ 'ह सट्ठाणे' ति प्र० ॥ ७ स्वं स्थानम् ॥

स्थूलादत्त-
विरतौ
परुसराम-
कथानकम्
३६ ।

॥२६०॥

तविहविरहगहणे वि नो गुणो थेवतो वि संभवइ । अवि सकलंकायरणम्मि पच्चवाओ ममं व भवे ॥ २ ॥
परुसरामेण भणियं—भयवं ! एवमेयं, केवलं तुम्ह दंसणाणुभावेण सिज्झिही अक्खंडियमिमं । ततो साहुणा दिन्ना
अदिन्नादाणस्स विरई । ततो सो कैयकिच्चमप्पाणं मन्नंतो वंदिऊण साहुं पविट्ठो नयरमज्जे ! वणियपहाणेण जयदेवसेट्ठिणा
समं च कओ पैरिचतो । जाओ य पइदिणइंसणेण 'सुगुणो' ति तम्मि पक्खवातो सेट्ठिस्स ।

अन्नम्मि य दियहे तेण समं सेट्ठी गओ पोक्खरणिं । कयमुहविसुद्धि-करचरणपक्खालणो य तप्पएसे चिय अंगुलीग-
लियमहामोल्लमुद्धारयणो पट्ठिओ सगिहं । तं च परसुरामो वेत्तूण लग्गो तदणुमग्गेण । अह जाव गेहं न पावइ सेट्ठी ताव
मुद्धारयणवियलमंगुलिं पलोइऊण जायगरुयदेहदाहो इओ तओ पलोइंतो वलिओ तेहिं चेव पएहिं पच्छाहुत्तं । मुणियाभि-
प्पाएण य पुच्छिओ परुसरामेण सेट्ठी—किमेवं वाँउल व पच्छाहुत्तं ओसकसि ? ति । सेट्ठिणा भणियं—वच्छ ! मुद्धार-
यणं कहिं पि पब्भट्ठं न नज्जइ । 'वीसत्थो होसु' ति भणिरेण य तमोप्पियं परसुरामेण । तत्कालविट्ठं व तं मन्नंतो
परितुट्ठो सेट्ठी पुच्छइ—वच्छ ! कहिं लद्धमिमं ? ति । तेण भणियं—पोक्खरणीतडे ति । 'अहो ! अज्ज वि अणवगासो
कलिकालस्स, अविच्छेओ सुपुरिसचरियस्स, जत्थ एवंविहा महाणुभावा रेणुं व अवगणियपरधणा सक्खा दीसंति' ति
विभावंतो सेट्ठी पविट्ठो नियमवणं । इयरो वि गओ सट्ठाणम्मि ।

१ स्तोकोऽपि ॥ २ कृतकृत्यम् आत्मानम् ॥ ३ परिचयः ॥ ४ पक्षपातः ॥ ५ मुद्धारत्नविकलामङ्गुलिं प्रलोकय ॥ ६ व्याकुल इव पश्चान्मुखं
अवध्वक्से ॥ ७ तमग्निं प्र० । तदर्पितम् ॥ ८ तत्कालार्जितमिव ॥

देवमहेश्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥२६१॥

इति स्वतुल्यं द्रविणापहारे, दुःखं परेषामपि लक्षयित्वा ।
स्वप्नेऽपि नैवान्यधनापहारबुद्धिं विदध्याद् विबुधः कदाचित्

॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे तृतीयाणुव्रतगुणचिन्तायां फरुसरामकथानकं समाप्तम् ॥ ३६ ॥

पाणिवर्हाइनिविच्छी सोहं पाउणइ जं विणा नेव । मेहुणनिवित्तिविसयं तं तुरियमणुव्वयं वोच्छं ॥ १ ॥
मिहुणस्स कम्म मेहुणमहम्मकम्माण मूलपारंभो । थंभो य दुग्गदुग्गइवहुभूमियगरुयगेहस्स ॥ २ ॥
मेहुणसन्नाभिरओ नवलक्ख वहेइ सुहुमजीवाणं । तैत्तायकणयनलियापवेसनाएण पयडमिणं ॥ ३ ॥
जो एत्तो विरयमणो तं देवा वि हु नमंति भत्तीए । सिज्झंति मंत-विज्जा य तस्स दूरं दुसज्झा वि ॥ ४ ॥
पाणिवहप्पमुहाणं उस्सग्ग-ऽववायतो अणेगंतो । दिट्ठो न मेहुणे पुण रागाईणं हि सम्भावा ॥ ५ ॥
कुणउ तवं पढउ सुयं भुंजउ तरुपडियपंडुपत्ताई । जइ मँहइ मेहुणं तो सो न मुणी केवलं वसणी ॥ ६ ॥
जे केइ जयम्मि गया परं पसिद्धिं च परममब्भुदयं । पज्जेन्तं वा परमं तं मेहुणचागमाहप्पं ॥ ७ ॥
पासम्मि नेव सप्पइ सप्पो दूरं सरंति य पिसाया । डकारडामराओ वि डाइणीओ न वीहिंति ॥ ८ ॥

१ °हाउ नि° खं० प्र० ॥ २ अधर्मकर्मणाम् ॥ ३ तप्तायःकनकनलिकाप्रवेशज्ञातेन ॥ ४ काङ्क्षति ॥ ५ °ज्जत्तं वा खं० प्र० ॥
६ बाधयन्ति ॥

दुट्ठा वि हु अणुक्कूला हवन्ति पसमंति दुन्निमित्ताई । मेहुणविरयमणाणं नरसीहाणं किमिह चोजं ? ॥ ९ ॥
पडिपुन्नवंभनिरया लहंति मणवंछियं किमच्छरियं ? । परदारवज्जिणो वि हु अज्जंति सुहं सुरपिउ व ॥ १० ॥

तहाहि—अत्थि मगहाविसयप्पहाणं रायगिहं नाम नयरं । जं च अणवरयजयगुरुवीरजिणविहरणपसंतमारि-दुब्धि-
क्खाइदुक्खनिवहं, निस्सीमसम्मत्तगुणविम्हइयसुरवइसलहियमहारायसेणियसच्चरियकुसलथेरनरं, निदरिसणं व सेसनयराणं,
ठाणं व अच्छरियाणं, उप्पत्तिपयं व धम्मस्स । तत्थ य वत्थवो तिवग्गसंपाडणपहाणवावाराणुगओ महुस्यणो व निर्गहियन-
रयावाओ सुदरिसणसमलंकिओ य जन्नप्पिओ नाम बंभणो अहेसि । जेण य पहासगणहरस्स पव्वज्जोवगयस्स समीवे
'बंधवो' त्ति संसारियपडिवंधमुव्वहंतेण भावसारं पडिवन्नो महावीरजिणो देवबुद्धीए, सुतवस्सिणो य गुरुत्तणेण, सत्तायरम-
णुव्वयाइधम्मपडिवालणपरो य अच्छई । तस्स य वासिट्ठसगोत्ता जन्नजस्सा नाम भज्जा । पुत्तो य पुव्वजम्मवाल-गिलाणा-
इपडियरणावज्जियसुकयसंभारो सुरप्पिओ ताणं । कलाकोसल्लेण देहोवचएण उदग्गसोहग्गगुणेण य वड्ढिमणुपत्तो, परिणा-
विओ य अणुरुक्कूलप्पसूयं दुहियरं एसो ।

अवरवासरे य देववंदणत्थमागच्छंतो धम्मरूई नाम सुतवस्सी ओहिन्नोणमुणियभूय-भविस्स-वट्टमाणो भगवया पहा-

१ °रइमं खं० ॥ २ अनवरतजगद्गुरुवीरजिनविहरणप्रशान्तमारिदुर्भिक्षादिदुःखनिवहं निस्सीमसम्यक्त्वगुणविस्मितसुरपतिश्चाधितमहाराजश्रेणिकसज्ज-
रितकुशलस्थविरनरम् ॥ ३ त्रिवर्गसम्पादनप्रधानव्यापाराणुगतः ॥ ४ मधुसूदनपक्षे निगृहीतनरकासुरापायः सुदर्शनारुचकालकुतश्च, अन्यत्र निगृहीतनर-
कगत्यपायः सम्यग्दर्शनालङ्कृतश्च ॥ ५ अवधिज्ञानज्ञातभूतभविष्यद्वर्त्तमानः ॥

स्थूलमै-
थुनविरतो
सुरप्रिय-
कथानकम्
३७ ।

मैथुनविरतेः
स्वरूपम्

॥२६१॥

देवमहेश्वरि-
विरहो
कदारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥

॥२६२॥

सगणहरेण वृत्तो—जया रायगिहं गच्छसि तथा पदमपडिवन्नसम्मत्तगुणं जन्नप्पियं बंभणं अणुंसासिज्जासि त्ति । इमं च 'तह' त्ति पडिसुणिय अणिययविहारवित्तीए आगतो सो तत्थ । पत्थावे य तेण पएसेण उवागतो समाणो पविट्ठो जन्नप्पिय-मंदिरे । दूराउ चिय अब्भुट्ठिओ तक्खणविमुक्कासणेण 'सागयं सागयं' ति पयंपंतेण हरिसुल्लसिररोमंचेण सपरियणेण जन्न-प्पिएण । निस्सिट्ठसमुच्चियविट्ठरे य उवविट्ठो एसो सकुडुंवेण वंदिओ अणेण । धम्मलाहिओ य साहुणा, भणितो य—

वंदाविज्जसि देविंदविंदवंदिज्जमाणपयपउमं । वीरं सुरगिरिधीरं मोहमहाजलहरसमीरं ॥ १ ॥

पुर-नगर-खेड-कब्बड-मडंब-संवाह-निगमनिलयाइं । अरहंतचेइयाणि वि निम्मलगुणसंधमवि संघं ॥ २ ॥

भयवं च जयपयासो सिरिप्पहासो गणाहिवो तुज्झ । दुहदायामयवुट्ठिं दवावए एयमणुसट्ठिं ॥ ३ ॥

एसा हि अणहजाई-कुल-रूया-ऽऽरोगमाइसामग्गी । दुलहा पुणो वि ता धम्मकम्मविसए जेएज्जाहि ॥ ४ ॥

विसहर-हरिणारि-सुक्करवेरवेयाल-डाइणीहिंतो । अचंतदारुणो निग्घिणो य एसो पमाओ वि ॥ ५ ॥

तह कह वि वट्ठियवं जहाऽवगासं पि एस नो लहइ । एएण विणिहयाणं पइजम्मं दुक्खदंदोली ॥ ६ ॥

विसहरमाईणं पुण कीरइ मंताइणा वि निग्गहणं । एयस्स निग्गहो पुण काउं तीरइ न हरिणा वि ॥ ७ ॥

अविणिग्गहिया वि हु विसहराइणो इहभवि चिय हणंति । हणइ पुण णंतस्सुत्तो पइजम्मं ही ! पमाओऽयं ॥ ८ ॥ तथा—

१ 'यं वरुणं अ' खं० ॥ २ अनुशासिष्यसि ॥ ३ पयंपेण खं० प्र० ॥ ४ 'दाहाम' प्रसं० । दुःखदावामृतवृष्टिं दापयति एतामनुशि-
ष्टिम् ॥ ५ यतिष्यसे ॥ ६ निर्धृणः ॥ ७ दुःखद्वन्द्वावलिः ॥ ८ अनन्तकृत्वः ॥

स्थूलमै-
थुनविरतौ
सुरप्रिय-
कथानकम्
३७ ।

॥२६२॥

वि जेण पएसेण परुसरामो बाहिं सरीरंचितं काउं वच्चइ तम्मि पच्चंइयनियपुरिसेहिं ट्ठाणे ट्ठाणे खिवाविया मुदियाइणो पयत्था । तरुअंतरियसरीरेहिं नरेहिं पलोयाविओ 'एसो गिण्हइ ? न व ?' त्ति । परुसरामो वि तं ठाणे ट्ठाणे विप्पइन्नं सुवन्नमुदिगाइ पेच्छंतो वि ईसिं पि अणभिभविजंतो लोभेण साहु व अइकमिय गतो समीहियप्पएसं, तहेव पडिनियत्तो य । सिट्ठो य * एस वइयरो पुरिसेहिं रायस्स । ततो परिचत्तासुंदरज्झवसाएण तेण सक्कारपुरस्सरं अलंकारं समप्पिऊण विसज्जिओ परुसरामो । अह सेट्ठिपमुहपहाणलोयनिवेइयवत्तो सुमुहुत्तम्मि विसिट्ठसत्थसमेओ गओ कंपिल्लपुरं, पविट्ठो नियघरं, परितुट्ठो पिया, समप्पिओ अलंकारो, सिट्ठो य * कालियासुयवुत्तंतो । मुणियवइयरेण पूइओ राइणा, पसंसिओ पुरजणेण । इय एस महप्पा इहभवे वि पूयं जसं च किंत्ति च । अत्थं च समणुपत्तो पेरधणविणिवित्तिसुकएणं ॥ १ ॥ अपि च—

दुर्बुद्धिधाम परचित्त-शरीरतापतीव्रानलः कलिलसम्भवमूलकर्म ।

दौर्गत्यदुःखवनवर्द्धनवारिसेको, हेयः सतां परधनग्रहणाभिलाषः ॥ १ ॥

चौर-क्षितीश्वर-कुशानु-जलप्लवाद्यैरुद्याति नैव निधनं च धनं तदीयम् ।

यैर्नान्यजन्मनि कथञ्चिदिवान्यवित्तमोषाभिलाषलवमात्रमपि व्यधायि ॥ २ ॥

एकाक्यपि द्रविणराशिविवर्जितोऽपि, यत्र कचिद् व्रजति नूनमदत्तवर्जी ।

क्षीणान्तराय इति तत्र सुवर्णकोटीरावर्जयेदभिमतश्च भवेत् परेषाम् ॥ ३ ॥

१ 'रकाउं चितइ तम्मि खं० ॥ २ विश्वस्तनिजपुरुषैः ॥ ३ * * एतच्चिह्नमध्यवर्ती पाठः खं० प्रती पतितः ॥ ४ परधनविनिवृत्तिसुकृतेन ॥

अदत्तादा-
नस्य दोषाः,
तद्विरते-
गुणाश्च

देवमहेश्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२६३॥

कुसलमज्जायं नाइकमइ तहावि—

कह तीरइ पडिखलिउं उइए तारुन्नपुंनिमाचंदे । सबत्तो पसरंतो वियारमयरायरो भीमो ? ॥ १ ॥
वायंबु-सुकसेवालभोइणो साहुणो वि जेण जिया । मयणस्स तस्स एवंविहेसु मुद्वेसु का गणणा ? ॥ २ ॥
गणहरपहाससीसस्स मज्झ होउं सुओ इमो कह वि । जइ चरइ धम्मबज्झं ता गरुओ चिय कुलकलंको ॥ ३ ॥
पिउणो त्ति नूण गुरुणो त्ति साहुणो त्ति य कहिअए तुम्ह । एवंविहमिहरा ऐरिसत्थकहणं लहुत्तकरं ॥ ४ ॥
अह गरुयचित्तसंतावतरलियं तं पलोइउं साहु । ओहिबलकलियअविचलियभाविभावो भणइ एवं ॥ ५ ॥
मा काहिसि संतावं एसो पुन्नाणुबंधिपुब्बेहिं । पुव्वभवसंचिंएहिं न होहिही निंदियायारो ॥ ६ ॥
इमं च सोच्चा परितुट्ठो चरणकमलारोवियसीसो जन्नप्पिओ भणइ—भयवं ! किं पुण अन्नभवे इमिणा कयं ? ति ।

मुणिणा जंपियं—निसामेहि—

अयं हि तुह सुओ एत्तो तइयपुव्वभवे वाणारसीए नयरीए अरिमइणनरिंदस्स सुओ रूय-लायन्नसाली जयमाली
नाममहेसि । सो य एगया आरामे वसंततिलयाभिहाणे कीलानिमित्तं कइवयवयस्सपरिवुडो जाव अच्छइ ताव एगस्स
पढमुम्मिछपल्लवललामस्स कंकिल्लिणो तले गयणंगणाउ अवयरंतं परमाइसयसमुदयमिव मुत्तिमंतं चारणसमणं पेच्छइ ।

१ विकारमकराकरः ॥ २ वाताऽम्बुशुष्कसेवालभोजिनः ॥ ३ 'इ मज्झ ब' खं० ॥ ४ ईदृशार्थकथनम् ॥ ५ 'संधि' खं० ॥ ६ रुक्लां
प्र० ॥ ७ नाम अभवत् ॥

स्थूलमै-
थुनविरत्तो
सुरप्रिय-
कथानकम्
३७ ।

सुरप्रियपूर्व-
भवकथा

॥२६३॥

‘अहो ! पुण को एस महप्पा नियमाहप्पेणं तिहुयणं पि परिभवंतो व एवं वड्डइ ? होउ ताव सेसकजेहिं, इममेव संरामो,
किमेस जंपइ ? किं वा कुणइ ?’ त्ति विम्हयमुव्वहंता गया तस्स समीवे ।

एत्थंतरे अणंगकेऊ नाम विजाहरो भडचडयरपरिक्खित्तो एगाए सुरसुंदरीविग्गमाए जुवईए समेओ अंबराओ ओय-
रिऊण परमविणएण पडिओ मुणिस्स चरणेसु, आसीणो य सन्निहियमहीवट्ठे । पुच्छिओ य सो साहुणा—भइ ! का एसा
अम्ह अदिट्ठपुव्व व पडिहासइ ? । अणंगकेउणा भणियं—भयवं ! एसा हि ताराचंदविजाहरमुया नियपइणो मायंगधूया-
सत्तस्स असुंदरायारं सहिउमसकंती भज्जाभावेण भइ संकंता । मुणिणा भणियं—भो महायस ! अजुत्तमेवंविहं कम्मं भवारि-
साणं, पररामापरिग्गहो हि उप्पत्ती वेरपरंपराए, कलंकीकरणं नियनिम्मलकुलैकमस्स, आघोसणाडिंडिमो
अवजसपसरस्स, जलंजलीदाणं नयमग्गस्स, एवंविहाजुत्तकारिणो हि दसाणणप्पमुहा निहणमणुपत्ता ।
एवमणुसासितस्सेव तस्स मुणिणो आंयड्डियतिक्खमंडलग्गा, सन्नाहन्मियसरीरा, दूराउ चिय मंडलियगंडीवमुकनिसि-
यसर-खुरूप-तीरी-वावल्ल-भल्लि-नारायनिवहा, ‘हण हण’ त्ति भणमाणा चक्खुपहमुवागया विजाहरा, सरोसमुल्लविउं पवत्ता
य—रे रे दुरायार ! परदारपरिभोगभग्गकुलमग्ग ! सरसु इट्ठदेवयं, वज्जपंजरंतरमुवगओ वि न संपयं जीवसि त्ति ।
‘को रे ! एस निम्मज्जायमुल्लवइ ?’ त्ति वलियकंधरेण दिट्ठा ते अणंगकेउणा, पच्चभिजाणिऊण भणिया य—रे रे मायंगी-
दइय ! दइवेणेव विणिहयस्स तुह हणणमणुचियं, केवलं अच्चग्गलपयंपणसीलो त्ति निगिज्झसि संपयं—त्ति जंपमाणो तं च

१ ‘सरामः’ अनुगच्छामः ॥ २ मयि ॥ ३ ‘लकलंकस्स’ खं० ॥ ४ आकृष्टतीक्ष्णमण्डलाग्राः सन्नाहच्छन्नशरीराः ॥ ५ निगृह्यसे ॥

देवमहेश्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥२६४॥

जुवहं मुणिणो चिय समीवे मोत्तूण कुवियकयन्तजीहाकरालं करवालमुग्गीरिऊण य धावितो सपरियणो तदभिमुहो ।
लग्गमुदग्गमाओहणं—

पम्मुकैचकनिकिवनिकित्तनरमुंडरुहिरसित्तधरं । कुंतग्गघायघुम्मिररोसुम्भडचलियपडिसुहडं ॥ १ ॥
तिक्खंखग्गखग्गताडियकंकडनिहसुच्छलंतजलणकणं । दट्ठोद्वंठनिस्सिद्धसेल्लमेहंतभूरिभडं ॥ २ ॥
संमकालमुक्कनारायराह्रायंतदिसिपहाभोगं । खयसंमयसमुग्गयभूरिकेउसंजणियसोहं व ॥ ३ ॥
कौऊणमेवमच्चंतभीममुद्दामसमरवावारं । अन्नोन्नदिन्नघाया ते दो वि जमाणे पत्ता ॥ ४ ॥

‘अहह ! कहं मह पुरीए वि एवंविहमसमंजसं भवइ ?’ त्ति जायकोवावेगो य खग्गमुग्गीरिऊण धावमाणो तयभिमुहं
रायसुओ कह कह वि निसिद्धो परियणेण ।

एत्थंतरे अणंगकेउं गयजीवियमवणीपीढे निवडियं दट्ठूण मुक्कपोक्कारुकंपियपहियवग्गं निम्भरं रुयमाणी सा जुवई
चियं रयाविऊण अणंगकेउंसरीरगं वेत्तूण निवारिज्जमाणी वि जयमालिणा पविट्ठा हुयवहं । विसन्नो रायसुओ, गतो
मुणिसमीवं, भणिउं पवत्तो य—भयवं ! को एस वइयरो ? । अह ईसिपेमवसगग्गरगिरं संलत्तं तवस्सिणा—भो महायस !

१ प्रमुक्कचक्रनिकूपनिकुत्तनरमुण्डरुहिरसित्तधरम् । कुन्ताप्रघातधूर्णयितुरोषोद्धटचलितप्रतिभुभटम् ॥ २ तीक्ष्णाग्रखङ्गताडितकङ्कतनिघर्षोच्छलज्ज्वलनक-
णम् । दट्ठौष्ठवण्ठतिःसुष्ठौलमुच्यमानभूरिभटम् ॥ ३ ‘हंतभू’ खं० ॥ ४ समकालमुक्कनाराचराजिराजमानदिक्पथाभोगम् । क्षयसमयसमुद्गतभूरिकेउसंजणितशो-
भमिव ॥ ५ ‘समुग्गसमु’ खं० प्र० ॥ ६ कृत्वा एवमत्यन्तभीमं उद्दामसमरव्यापारम् ॥ ७ ‘केऊस’ खं० प्र० ॥ ८ ‘माणा वि प्र० ॥

स्थूलमै-
थुनविस्तौ
सुरप्रिय-
कथानकम्
३७ ।

॥२६४॥

सम्मत्ते अणुरागो सया विरागो य इंदियत्थेसु । सुतवस्सीसु य भत्ती विणिविच्ची पावकिच्चेसु ॥ ९ ॥
पइदिणसुगुणब्भासो कयंतविसए य सइ अविस्सासो । भवसंभवभावविभावणं च सुत्त-उत्थसवणं च ॥ १० ॥
एमाइ तह कहं पि हु कायवमणन्नमाणसेण तए । जह संसारभयाणं भुज्जो न हि भायणं होसि ॥ ११ ॥
इच्छामो अणुसट्ठिं ति जंपिरो हरिसवियसियच्छिपुडो । तं वंदिउं निसीयइ स महप्पा भूमिवट्ठम्मि ॥ १२ ॥

अह धम्मरुइतवस्सिणा भणितो एसो—महाणुभाव ! धन्नो तुमं, जस्स भयवं अप्पंहासो सिरिपहासो सयमेवमणु-
सासइ, न हि अकयसुकया गुरुवदेसभायणं हवंति मणुया । जन्नप्पिएण भणियं—भयवं ! एवमेयं, सुकय-
सालिणो चिय एवंविहधम्मोवएसदाणमरिहंति, सम्मं च कयं तुम्मेहिं जं नियचरणकमलमुद्दाविन्नासेण पविच्चीकयमिमं मह
गेहं, चक्खुक्खेवेण य अणुगिगीहीयमिमं मह कुडुम्भं, एत्तियमेत्तेण वि पौवपंकपडहत्थाओ निच्छिन्नं व मन्नामि भवन्नवातो
अप्पाणं ति । गुरुणा भणियं—भइ ! निव्वहेति निप्पच्चूहाइं गुरुवइट्ठाइं धम्मकिच्चाइं ? । जन्नप्पिएण जंपियं—भयवं ! तुम्ह
प्पसाएण निव्वूहाइं एत्तियेकालं, संपयं पुण संदेहदोलाधिरूढाइं व नजंति । भगवया भणियं—कहमेयं ? ति । ततो
जन्नप्पिएण मुणिणो पाएसु पाडिओ सुरप्पिओ, सिद्धो य, जहा—भयवं ! एस अम्ह पुत्तो असेसगुणसंगतो, विसेसओ उद-
ग्गसोहग्गेण सुमित्तेणं व पडिवन्नो, तवसेण य पुरसुंदरीहिं इतो तओ संकडक्खविक्खेवं खोभिज्जमाणो जइ वि संपयं

१ ‘अल्पहासः’ हास्यविरहितः ‘आत्मभासः’ आत्मज्ञः इति वा ॥ २ ‘डुंखं खं० ॥ ३ पापपङ्कपूर्णं निस्तीर्णमिव मन्ये भवार्णवात् ॥ ४ निव्वूढानि ॥
५ ‘यए का’ खं० ॥ ६ ‘दयसो’ खं० प्र० ॥ ७ सकटाक्षविक्षेपं क्षुब्धमाणः ॥ ८ ‘णो वि जइ संप’ खं० प्र० ॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥२६५॥

परवीवाहविहाणं निर्ययावच्चेसु नेव पडिसिद्धं । कंन्नाहलहेउं पुण तकरणं होइ अइयारो ॥ ७ ॥
चिरभञ्जं गयजोवणमिति बुद्धीए परं पुणो जुवइं । वीवाहइ अप्पाणं इय परवीवाहकरणं वा ॥ ८ ॥
कयकामसेवणस्स वि तं दीवंतस्स ओसहाईहिं । इच्छानियत्तिविरहा अइयारो पंचमो नेओ ॥ ९ ॥
पढमाइयारदुगमिह सदारसंतोसिणो परं जाण । सेसतिगं दुण्हं पि हु साहारणमेव अवसेयं ॥ १० ॥

एत्थ य एवं भावणा—सदारसंतोसिणो हि वेसं दाणेण थोयकालं अप्पणीकाऊण 'मम भञ्ज चिय इम' ति सेवंतस्स वयसावेक्खत्तणेण न भंगो, थोयकालपरिग्गहाओ य परमत्थओ न नियभञ्ज ति भंगो [त्ति] भंगा-भंगरूवो अइयारो ति १ । अपरिग्गहियागमणं पुण अणाभोगाइणा अइक्कमाइणा वा अइयारो ति २ । परदारवज्जिणो पुण एयमइयारदुगं न संभवइ, थोयदिणपरिग्गहिया-ऽपरिग्गहियाणं पणंगणत्तणेण कुलंगणाए वि अणाहत्तणेणैव परदारत्ताभावाउ ति ॥ अन्ने भणंति—
परदारवज्जिणो पंच हुंति तिन्नि उ सदारसंतुट्ठे । इत्थीए तिन्नि पंच व भंगवियप्पेहिं नायवं ॥ १ ॥

एत्थ वि एसा भावणा—परिणेव थोयकालं जा परिग्गहिया वेसा तग्गमणमइयारो, परदारवज्जगस्स कहंचि तीए परदारत्ताउ ति १ । अणाहाए कुलंगणाए जं गमणं तं पि तस्सेव अइयारो, लोए परदारत्तेण तीए पसिद्धीओ । तस्स य कप्पणा इमा—भत्तुणो अभावाओ न एसा परदार ति २ । सेसा पुण दोण्हं पि, तहाहि—सदारसंतोसिणो सकलत्ते इयंरस्स

१ निजकापत्येषु ॥ २ कन्याफलहेतोः ॥ ३ दोण्हं प्र० ॥ ४ अवक्कं प्र० ॥ ५ पणाङ्गनात्वेन ॥ ६ परिणे थो खं ॥ ७ 'इतरस्य' परदारवज्जिनः ॥

सकलत्ते वेसायणे य अणंगकीडा अइयारो, एवंगरणे हि इच्छानियत्तिविरहाओ तविरहए असारत्तं ति १ । एवं परवीवाह-
कामतिवाभिलासा हि दडुवा । नवरं 'परं अहं वीवाहेमि, न मेहुणं सेवावेमि' ति वयसावेक्खयाए अइयारो । न य परवी-
वाहकरणं कन्नाफलाइबुद्धीए न संभवइ मुद्धबुद्धिणोऽहामहगस्स वा मग्गावयरणत्थं दिन्नवयस्स ति २ । ३ । इत्थीए पुण सपुरिससंतोस-परपुरिसवज्जणाणं न मेओ अत्थि । अणंगकीडाइणो य सदारसंतोसिणो व सपुरिसविसए संभवन्ति । पढमो पुण जया नियपइं चिय सवित्तिवारयदिणपवन्नं कामेइ तया अइयारो, वीओ पुण अइक्कमाईहिं चेव अइयारो ति । कयं पसंगेण ॥ छ ॥

एवमइयारपरिहारसुंदरं वयमिमं पवन्नस्स । गिहिणो वि न दुल्लंभा महल्लकल्लाणसंपत्ती ॥ १ ॥

इमं च सबं सम्ममेगग्गमाणसो अवधारिऊण गुरुपुरओ जयमाली रायसुओ पडिवन्नो परदारनिवित्तिवयं, गओ य जहागयं । साहू वि उप्पइओ मरगयभायणसामलं गयणयलं । भुजो भुजो अणंगकेउविजाहरदुविलसियं विभाविंत्तस्स बाल-गिलाण-तवस्सीणं च ओसहाइसम्पणेण वेयावच्चं कुणंतस्स वच्चंति से वासरा ।

जह जह स निवियारं पि नेय चक्खुं पि खिवइ सुमुणि व । पुरसुंदरीउ तह तह दढयरवडुंतरागाओ ॥ १ ॥

मैयणसरजज्जरंगीउ इति तं सेविउं निसासमए । बहलतमसामले लज्जिरीउ उच्छन्नवंसाओ ॥ २ ॥

कइवयदिणगहियपरिग्गहं पि अपरिग्गहं व अप्पाणं । मन्नंतीओ अन्नातो तं ददं उवयरिंति बडुं ॥ ३ ॥

१ इच्छानियत्तिविरहात् ॥ २ चित्तवयं प्र० ॥ ३ मदनशरज्जराजयः ॥ ४ इन्ति प्र० ॥

स्थूलमैथुन-
विरतौ
सुरप्रिय-
कथानकम्
३७ ।
स्वदारस-
न्तोषिणः
परदारवज्जि-
नश्चाश्रि-
त्यातिचार-
विभागः

॥२६५॥

देवभद्रसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥२६६॥

काओ वि पवड्डियगरुयपेम्मरागाउ पायडिय सिहिणं । खोभित्ति सकामकरप्पहारमाईहिं तं बाढं ॥ ४ ॥
अवराओ अप्पाणं विवाहकज्जेण से पैणामित्ति । तुममेव गई सरणं नाहो त्ति पयंपमाणीओ ॥ ५ ॥
नवपरिमलमालहमउल-मल्लियामाहदामदाणेण । तह सवियारगिराहिं मयणं दीर्वित्ति अवरातो ॥ ६ ॥
खोभिज्जंतो वि स ताहिं एवमनिलावलीहिं सिंधु व । लंघाविउं न तरिओ कयाइ नियनियममज्जायं ॥ ७ ॥

एवं च निरइयारं चउत्थमणुवयमणुपालितस्स तस्स एगया कइवयपहाणपुरिसपरिवुडस्स जाइगुण-दोसच्चिताविसया जाया परोप्परैमुल्लावा । तत्थ एगेण संलत्तं—बंभणा वन्नाणं पहाणा, वेयरहस्सपढणातो । अन्नेण जंपियं—अणुचियमिमं, बंभणाणं जम्माणंतरमेव भिक्खाभमणाइणा निव्वाहसंभवातो कहुं पाहन्तं ? । अवरेण भणियं—वइस्सा चेव सोहणा, नीसेसलोगकज्ज-करणेण सया वि उवयारिभावाओ । अन्नेण वज्जरियं—किमेसिं कम्मयरप्पायाणं वरागाणं संलहणिज्जं ? सवहा सुहाण सुंदरै-मुदा अउवा का वि, जेण बंभणाइणो वि तदुवजीवणातो निव्वहंति, सैवाऽऽसमाणं च उवड्डंभकारिणो हवंति । अवरेण वागरियं—अलाहि सवेसिं पि एयाण संकहाए, वन्नाणं खत्तिओ चिय वन्नणिज्जो, जप्पभावेण सुहेण नियमंदिरगयाओ पयाओ धम्म-ऽत्थ-कामेसु वड्डंति त्ति । सलहियमिमं सवेहिं । जातो य जयमालिणो थेवमित्तो जाइमओ, न य सरिओ विसेसकि-च्चकाले वि । पंचपरमेड्डिमंतुच्चारणं च कुणंतो पंचत्तमुवगतो एसो उववन्नो सोहम्ममे देवत्तणेणं । तत्तो य चुतो भो जन्नप्पिय ! संपयं एस सुरप्पिओ नाम तुह सुओ वड्डइ । जं च एसो माहणकुले संभूओ तं पुव्वकयजाइमयदोसेण । जं

१ प्रकटय्य स्तनम् ॥ २ अर्पयन्ति ॥ ३ 'रसमु' खं० ॥ ४ श्लाघनीयम् ॥ ५ सुंदरेण मुं खं० । सौन्दर्यमुद्रा ॥ ६ सर्वाश्रमाणाम् ॥

स्थूलमैथुन-
विरतौ
सुरप्रिय-
कथानकम्
३७ ।

॥२६६॥

महावेरंविरोयणुदीरणारंणिनिविसेसपररामारमणसंभवो भवोहदुहकारी अणत्थसत्थो एसो एवं वियंभइ । जयमालिणा भणियं—रामिणो हि पुरिसा एवंविहावयाणं गोयरगया चेव, तुम्मे पुण तवइयरदूरवत्तिणो वि कीस ससोग व लक्खिज्जह ? । मुणिणा भणियं—एवमेयं, केवलं 'मज्झ सहोयरो वि भविय एस अंसरियपंचनमोकारो विवज्जइ' त्ति मणागमित्थं संतावो अवरज्जइ । 'अहो ! बल्लवं नालसंबंधो, जमेवं संगचागिणो वि विहुरिज्जंति' त्ति चिंतंतो अच्चंतं परदारपरिहाराभिमुहमई जयमाली मुणिं नमिऊण भणइ—भयवं ! सदारसंतोसो चिय काउमुचिओ, परं 'विसमा कज्जगइ' त्ति ता देह परदार-निवित्ति ममं ति । साहुणा भणियं—जुत्तमेयं, को दिट्ठदोसं कज्जं सैयन्नो काउमुच्छहेजा ? केवलं एयविरइसरुवं ताव बुज्झसु—

ओरालिय-वेउवियमेया दुविहं हि जाण परदारं । वेउवियममरिच्छि ओरालियमवि य दुविगप्पं ॥ १ ॥
तिरिय-नरइत्थिमेया तत्थ परित्थि विवज्जमाणस्स । नियदारतोसिणो वि हु अइयारा हुंतिमे पंच ॥ २ ॥ तहाहि—
वज्जइ इत्तिरिय-ऽपरिग्गहियागमणं अणंगकीडं च । परवीवाहकरणं कामे तिवाभिलासं च ॥ ३ ॥
अयणस्सीला इह इत्तिरी उ भाडीपयाणसंगहिया । वेसा तं थोयदिणे सेवंतो कुणइ अइयारं ॥ ४ ॥
अपरिग्गहिया वेसेव अवरपुरिसस्स पंग्गहियभाडी । कुलनारी वाऽणाहा ताणं गमणे वि अइयारो ॥ ५ ॥
आलिंणगाइचेड्डं नह-दंतनिवायमवि य सवियारं । परदारविसयमाहू अणंगकीड त्ति अइयारं ॥ ६ ॥

१ वैराग्निः इति प्र० टिप्पणी । महावैरविरोचनोदीरणारणिनिविशेषपररामारमणसंभवः ॥ २ 'रणनि' खं० प्र० ॥ ३ अस्मृतपञ्चनमस्कारः ॥ ४ 'लवन्नाल' खं० ॥ ५ 'सकर्णः' विद्वान् ॥ ६ वैक्रियं अमरस्त्रियम् ॥ ७ परिग्गं खं० ॥

चतुर्थाणु-
व्रतस्य स्व-
रूपं तदति-
चाराश्च

वमहस्रि-
विरहो
प्रहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
माहिगारो ।
॥२६७॥

सुचिरं तमणुसासिऊण विहरिओ अन्नत्थ धम्मरुई मुणिवरो । सुरप्पिओ वि जहापडिवन्नधम्मगुणेषुं पइदियहपवड्डमाणसुह-
भावो भावओ वि चारित्तमणुफासितो 'अजं हिजो वा धरवासमुज्झामि' त्ति संचित्तंतो दिणाइं गमेइ ।

अन्नया य सो महप्पा कज्जवसेण आराममुवगतो समाणो जाव कयलीलयाहरे अच्छइ ताव तस्स चेव आरामस्स
देवया वाणमंतरी तदीयभारियारूवं विउव्विय रूय-लायन्नावहरियहियया पविट्ठा लयाहरं, मयणुम्मायमहिज्जमाणी य
सवियारं जंपिउं पवत्ता—

हे धुत्त ! गिहं मोत्तुं परदारं कामिउं किमिह पत्तो ? । जइ सच्चममलसीलो ता किं एगंतवासेण ? ॥ १ ॥

सगिर चिय गुरुपुरतो सदारसंतोसमुल्लविय पुट्ठिं । इण्हिं अणुचियचिट्ठो कह वयभंगं न पाविहसि ? ॥ २ ॥

एवं च परंपरं तमवलोइऊण चित्तिं सुरप्पिएण—अहो ! एवंविहविलज्जवयणविन्नासेण निच्छियं न संभाविज्जइ
मह इमा भज्जा, कहं तविहसुकुलजाया ईसिं पि अदिट्ठविलियाए एवमुल्लवेज्जा ? कहं वा एगागिणी इह आगच्छेज्जा ? ता
अन्ना काइ तीए सरिसागारा एसा नज्जइ । एत्थंतरे भणियं तीए—भो अज्जपुत्त ! किमेवं चिंताउरो वड्डसि ? न देसि पडि-
वयणं ? न वा साइणिजणो व सम्मुहं बंधसि लक्खुलक्खं ति । अह निन्निमेसचक्खुपेक्खणाइलिंगेहिं 'अमाणुसीयं' ति
विणिच्छिय सहासं भणियं सुरप्पिएण—भो महाणुभावे ! अमाणुसीए वि तुज्झ विलीणकलेवरेहिं माणुसेहिं सद्धिं को

१ अय ह्यो वा ॥ २ रूवलां प्र० ॥ ३ 'यचेट्ठो प्र० ॥ ४ अट्टव्रीडतया ॥ ५ अमानुषी इयम् ॥

एवंविहसवियारवयणवावारस्सावसरो जमेवमप्पा [स]मायासिज्जइ ? । देवयाए जंपियं—अणन्नं पि अन्नं नियमज्जं कुणंतो किं
छुट्टसि तुमं ?—ति पारद्धो तीए उवसग्गिउं ।

अह सवहा निवियारचित्तेण तेण निच्छूढा सा लयाहरातो जायकोवसरंभा 'रे रे दुरायार ! तहा काहं जहा अकाले चिय
कालातिही हवसि' त्ति संलवंती अइंसणमुवगया, साहिउं पवत्ता य वियालसमए नियमत्तुणो, जहा—अहमित्थमित्थं च सुद्ध-
सील-समायारा वि इमिणा बंधणमुएण अणिच्छंती निब्भच्छिया असमंजसवयणेहिं ति । इमं च सोच्चा गरुयकोवावेगवड्डंताम-
रिसो तब्भत्ता वाणमंतरो निसामज्झसमए सुहसिज्जोवगयस्स भारियाए कीरमाणसरीरसंवाहणस्स सुरप्पियस्स समीवं गओ ।

एत्थंतरे सुरप्पिएण पुच्छिया नियमज्जा—भदे ! तुमं मह आरामट्टियस्स कीस आगय ? त्ति । तीए भणियं—
अज्जपुत्त ! किमेवमणुचियं समुल्लविज्जइ ? किमहं कयाइ पुवं पि जिण-मुणिभवणातो अन्नहिं भमंती दिट्ठा तुमए जेणेवमघटंतं
भन्नइ ? । ततो आगारसंवरं काऊण मोणंमल्लीणो सुरप्पितो । ततो विम्हयमुवहंती सा निब्बंधं काऊण ताव ट्टिया जाव सवो
साहिओ मूलाओ तव्वइयरो । तं च सोच्चा वाणमंतरो पसंतकोवो 'अहो ! कुंडंगीकुडिलहिययाणं इत्थियाणं दुट्ठचेट्ठं' त्ति विभा-
वितो जोडियकरसंपुडो भणिउं पवत्तो—भो सुरप्पिय ! जहत्थामिहाण ! न केवलं नियकुलं, वसुमई वि पवित्तिया तुमए
निकलंकसीलपालणेण, ता तुट्ठो हं तुह सच्चरिएण, वरं वरेसु त्ति । अह सुरप्पिएण विम्हइयमाणसेण भणियं—भो
महाणुभाव ! को तुमं ? किं वा ते परितोसकारणं ? ति । तओ वाणमंतरेण सिट्ठो चिरवइयरो । मुणियकज्जमज्जेणं च वर-

१ निर्भस्सिता ॥ २ मौनमालीनः ॥ ३ वंशजालिकुटिलहृदयानाम् ॥ ४ 'चेट्ठं' ति प्रती ॥

स्थूलमैथुन-
विरतौ
सुरप्रिय-
कथानकम्
३७ ।

॥२६७॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२६८॥

वरणं पडुच्च भणियं सुरप्पिएण—देव-गुरुपसाएण नत्थि पत्थणिज्जं किं पि, ता किं वरेमि ? । वाणमंतरेण वुत्तं—तहा वि ममाणुग्गहकए किं पि साहेसु । ततो तप्परिओसकए 'केच्चिरं मह आउयं ?' ति पुट्ठो सो अणेण । ततो 'मासावसाणं' ति साहिऊण वसुहारं च खिविऊण गतो जहागयं वाणमंतरो । सुरप्पिओ वि तक्कालाणुरूवसविसेससंथारगदिक्खाइग्गहणेण उत्तिमट्ठं साहिऊण मओ संतो अच्चुयसुरसिरिं पत्तो ।

इय नियदिट्ठं निसुणिऊण तं किं पि किरियमावन्नो । जेण सुराण विं पुज्जो जातो इहं पि स महप्पा ॥ १ ॥
जे पुण एवंविहपावठाणपडिबद्धमाणसा बाढं । ताणमणिन्नारियाओ निवडंति महावयाउ सया ॥ २ ॥ अपि च—

प्रेङ्खत्फणामणिमयूखशिखाभिरामां, रामां निषेवितुमभीच्छति सोऽहिभर्तुः ।
यद्वा युगान्तसमयोचितहव्यवाहज्वालावलीर्वपुषि वाञ्छति सन्निधातुम् ॥ १ ॥
श्रीकण्ठकण्ठकलुषां विषवल्लरीं स, निद्रातुमाश्रयति वा विरचय्य शय्याम् ।
यश्चेतसाऽप्यभिलषत्यपबुद्धिरन्यभार्यामनार्यचरितः परिभोक्तुमुत्कः ॥ २ ॥ किञ्च—
यल्लिङ्गमात्रवपुरर्धमृगाङ्गमौलिर्यदेवराडपि सहस्रभगाङ्कितोऽभूत् ।
तत् पारदार्यमनिवार्यविपन्निपातं, बुद्धा निमित्तमजडः कथमादधीत ? ॥ ३ ॥

१ वि भुज्जो प्रतौ ॥ २ °क्त्युक्तः प्रतौ ॥ ३ °लि यं देवराडपि सहस्रदृगां प्रतौ ॥

च उदग्गसोहग्गसंगतो तं च गिलाणाइवेयावच्चकरणेण । जं पि य अकिच्चकरणविमुहबुद्धी तं पि समयसंसियविहिणा सुंचरि-
यपुन्नाणुबंधिपुन्नमाहप्पेणं ति ॥ छ ॥

जन्नप्पिएण भणियं—भयवं ! किमन्नहारूवं पि पुन्नं संभवइ जमेवं वुच्चइ ? । मुणिणा भणियं—भो देवाणुप्पिय !
पुन्नं हि दुहा वुच्चइ—एगं पुन्नं पुन्नाणुबंधि जायइ, जं रायलच्छिविच्छड्ढभोगोवभोगसुहं संपाडितं पि तह परिणमइ जह भुज्जो
वि पुन्नकिरियासरूवमणुबंधइ, जहा भरहचक्कवइणो; अवरं पुन्नं पावाणुबंधि, पुवमब्भुदयहेउत्तणेण संभविय पच्छा अंतु-
च्छदुक्खाणुबंधिपावपंकमणुसज्जइ, जहा बंभदत्तचक्किणो सुकयसंपाडियरज्जसुहस्स पज्जंते सत्तमनरयवत्तिणो त्ति; पावं पि
दुहा—एगं पावाणुबंधि, जहा कालसूयरीयस्स, जीवणे मरणे य अविच्छिन्नपावाणुसज्जणाओ; अन्नं पावं पि पुन्नाणुबंधि,
जहा चिलाइपुत्तस्स इत्थीवहाइपावकरणे वि तदुत्तरं संभवंतोदग्गवेरग्गमग्गोवगयस्स पुन्नपब्भारसंजणणं ति ।

एत्थंतरे सुरप्पिओ आयन्नियपुवाणुभूयभावो जौईसरणवससविसेसपच्चक्खीकयसुकय-दुक्कियाणुरूवफलविवागो पवज्जं
धित्तुमुवट्ठिओ । ततो भणिओ पिउणा—वच्छ ! कइवयवरिसाई सावयवयपरिवालणेण वि पडिवालेहि ताव, पच्छा दो वि
कणिट्ठसुयसमारोवियकुडुंबभारा भगवतो पहासगणहरस्स समीवे पवइस्सामो । 'एवं होउ' ति सुरप्पिएण 'सदारसंतो-
सिणा होयव' ति अंभुगच्छिय गहियाई साहुणो समीवे बारस वि वयाई । 'सम्ममेयपालणे अब्भुज्जओ होज्जासि' ति

१ तं च समं प्र० ॥ २ सुचरितपुण्यानुबन्धिपुण्यमाहात्म्येन ॥ ३ अपुष्टदु° खं० ॥ ४ सम्भवदुदप्रवैराग्यमार्गोपगतस्य ॥ ५ जातिस्मरणवश-
सविशेषप्रत्यक्षीकृतसुकृतदुष्कृतानुरूपफलविपाकः ॥ ६ अभ्युद्गम्य ॥

स्थूलमैथुन-
विरतौ
सुरप्रिय-
कथानकम्
३७ ।
पारदार्य-
दोषावेदन-
द्वारा
तत्परि-
हारोपदेशः

॥२६८॥

पुण्यस्य
पापस्य च
द्वैविध्यम्

देवमहसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥

॥२६९॥

जे पुण इच्छाविनिवित्तिविरहिया बहुपरिगगहारंभा । ते भूरिकिलेसा-ऽऽयासभायणं हुंति धरणो व ॥ ९ ॥
तहाहि—अत्थि गरिठ्ठमरहठ्ठवरिठ्ठं अरिठ्ठपुरं नाम नयरं । तं च पयंडधुयदंडावगुंडियरायलच्छिसेमद्धासियवच्छ-
त्थलो तिलोयणो [नाम] पुह[इ]वई पालेइ ।

जो निच्चमुमानिलतो धम्मकरो तह विणायगाइनओ । महिहरसिरदिर्भपओ सच्चं उवहइ नियनामं ॥ १ ॥

तस्स य रन्नो आसन्नसयणो पयईए चिय विसुद्धबुद्धिपगरिसागरभूतो भूओवरोहरहियहियतो खेमाइच्चो नाम पहाण-
पुरिसो परिवसइ, वसुंधराभिहाणा य से भज्जा, धरणो य ताण पुत्तो । तं च उच्छंगगयं एगया खेमाइच्चो जाव धरं-
गणोवगतो कीलावंतो अच्छइ ताव भीमसेणं मुणिं अवरेण साहुणा समेयं गोयरचरियाए परियडंतं पेच्छइ । ‘अहह !
किं महविम्भमो ? सरि[सा]गारविप्पलंभो वा ? सच्चं वा ? जमेस पंडुसुओ असेसवीरवरिठ्ठो इत्थमारैद्धकट्टाणुट्टाणो व दीसइ’
त्ति वित्तंतो सुयं मोत्तूण धाविओ तदणुमग्गेणं, सायरं पडितो भीमसेणपाएसु, भणिउं पवत्तो य—भयवं ! किमहं
सम्मूढमई ? उयाहु स एव पंडुसुतो भीमसेणो तुमं ? ति । भीमसेणेण भणियं—भह ! न सम्मूढमई तुमं, अम्हे पंच

१ भूरिक्षेसायासभाजनम् ॥ २ ‘समिद्धा’ प्रती ॥ ३ यथा त्रिलोचनः—महादेवः नित्यम् उमायाः—पार्वत्याः निलयः—आश्रयः, ‘धर्मकरः’ धर्मस्य कारकः,
विनायकादिभिः नतः, महीधरशिरसि—पर्वतशिरसि दत्तपदश्च; तथा भयमपि त्रिलोचनो राजा नित्यम् उमायाः—कीर्त्याः आश्रयः, धर्म्यः करो यस्य, विशिष्टै-
र्दृष्टिभिः नतः, महीधरशिरसि—शत्रुभूषालशिरसि दत्तपदश्चेति यथार्थाभिख्योऽयं त्रिलोचनो राजा ॥ ४ ‘चपुरओ प्रती ॥ ५ ‘आसन्नस्वजनः’
निकटसम्बन्धी ॥ ६ ‘रन्नो कं’ प्रती ॥

वि भाउया पवन्नसामन्ना इहई आगया वट्टामो । विम्हइयहियएण य वेजरियं खेमाइच्चेण—भयवं ! को एस वइयो ?
कैहिं पंडुमहुरापुरीविसैयाहिवच्चं ? कैहिं वा एसो मणसा वि दुकरो संजमवावारो ? । साहुणा भणियं—मग्गट्टियाणं एग-
वयणं वा दुवयणं वा कप्पए वोत्तुं, ता कुसुमावयंसाभिहाणोववणनिवासिणो पत्थावे अम्ह गुरुणो पुच्छेज्जासि त्ति ।

अह वियंप्पकप्पणावाउलो सगिहमुवगतो खेमाइच्चो । मुणिणो वि सैमत्थियपत्थुयपओयणा पडिगया जहागयं ।
खेमाइच्चो वि पुव्वुत्तचित्ताइरेगेण खणं पि रई अपावमाणो वियालसमए गओ कुसुमावतंसमुज्जाणं । दिट्ठा बहवे साहुणो,
वंदिया जहारिहं, आसीणो पुवपरिचियस्स जुहिट्टिलमुणिस्स समीवे । विरुत्तसिणिद्धसुद्धरूपपन्भारं तं च अज्जुणाइणो
वि दट्ठण सोगंसंगलन्तंसुजालाविलच्छो सो भणितो तक्खणुप्प[न्न]पच्चभिन्नाणेण जुहिट्टिलेण—भो खेमाइच्च ! किमेवं
संतप्पसि ? एवंविहपज्जवसाणा सब चिय भवट्ठिई । खेमाइच्चेण भणियं—तहा वि किमेवंविहदुरणुचरचरणारंभस्स विसेस-
निमित्तं ? । जुहिट्टिलेण भणियं—सैवणवज्जासणिनिविसेसमिमं तहा वि लेसतो सैहिप्पंतं सम्ममवधारेसु—

मइरापाणपरव्वसजायवसुयजणियदेहसंतावो । दीवायणो नियाणं काउं बारवइदहण्डा ॥ १ ॥

मरिउं अग्गिकुमारो देवो होऊण सैरियचिरवेरो । कणयमयभवण-गोउर-पायारं बारवइनयरिं ॥ २ ॥

१ कथितम् ॥ २ कहं पं° प्रती ॥ ३ विषयाधिपत्यम् ॥ ४ कहं वा प्रती ॥ ५ विकल्पकल्पनाव्याकुलः स्वगृहम् ॥ ६ समर्थितप्रस्तुतप्रयो-
जनौ ॥ ७ युधिष्ठिरमुनेः ॥ ८ विलुप्तस्तिग्धशुद्धरूपप्राग्भारम् ॥ ९ शोकसङ्गलदध्रुजालाविलासः ॥ १० श्रवणवज्जाशनिनिर्विशेषमिदम् ॥ ११ कथ्यमानम् ॥
१२ स्मृतचिरवैरः ॥

स्थूलपरि-
ग्रहविरतौ
धरणकथा-
नकम् ३८ ।

॥२६९॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो।
॥२७०॥

जायवकुलकोडीपरिवुडं पि पंक्खिविय तिवहववहं । कासी स भासरासि मोत्तुं हरि-हलहरे दोन्नि ॥ ३ ॥
अम्हे पडुच्च ते पुण इंता कोसंचवणमणुप्पत्ता । तत्थ य हरी विवन्नो जराकुमारेण सरपहओ ॥ ४ ॥
बलभदो पुण तविरहेहुयवहुम्महियमाणसो बाढं । पवजं पडिवज्जिय मोगिल्लमहागिरिम्मि ठिओ ॥ ५ ॥
अम्हे वि सुणिय एवं जराकुमारातो जायवेरग्गा । तं चिय रज्जे ठविउं पडिवन्ना संजमुज्जोगं ॥ ६ ॥
संपइ य नेमिनाहं जायवकुल[कुमु]इणीनिसाबंधुं । वंदिउममरिंदनयं सोरट्टं पट्टिया गंतुं ॥ ७ ॥
इय भौवणाविहकंतकज्जनिज्जावणानिउणमण्णो । विहिणो किं वन्निज्जउ दंसियखणभूरिभंगस्स ? ॥ ८ ॥
जीए पहू चकहरो परिहा जलही सुवन्नपागारो । सा वि पुरी जाइ खयं ही ! संसारो दढमसारो ॥ ९ ॥
ता भो देवाणुप्पिय ! संसारियकिच्चपवंचभग्गा पंच वि अम्हे एवं धम्ममग्गमेगंतसुहावहमार्यन्नियं पवन्ना, तुमं पि
भद्द ! एवंविहखणविणस्सरसरूवयं सब्भावाणमवगम्म, दुक्खाणुबंधित्तणं च दुब्बलसियाणं विचित्तिय, महारंभ-महापरिग्ग-
हसंभवं च आयास-सोगसंदब्भमाभोगिय, अप्पणो हियत्थमब्भुच्छहेज्जासि त्ति ।
अह 'भूरिहरि-करि-रह-जोहाइसामग्गिमग्गिदाहाइसु हरिणो वि परमत्थेण अकिंचिकरिं, केवलं कोसियारकीडगस्सेव विसे-
सबंधणनिबंधणं' ति विभाविऊण खेमाहच्चो जायसंसारियकिच्चविरागो राग-दोसविरहियं देवं सब्भुं तप्पणीयं पवयणं परिमि-

१ प्रक्षिप्य तीव्रद्वयवाहम् । अकार्षीत् स भस्मराशिम् ॥ २ तद्विरहदुःखतवहोन्मथितमानसः ॥ ३ भावनाव्यतिक्रान्तकार्यनिर्यापनानिपुणमतेः ॥
४ आकर्ण्य ॥ ५ 'णं च चिं' प्रती ॥

स्थूलपरि-
ग्रहविरतौ
धरणकथा-
नकम् ३८।

॥२७०॥

इति स्वतः सद्गुरुवाक्यतो वा, न योऽन्यनारीविरतिं विधत्ते ।
स पापतापोपहतो विरौति, विशुष्यमाणे सरसीव मत्सः ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे चतुर्थाणुव्रतचिन्तायां सुरप्रियकथानकं समाप्तम् ॥ ३७ ॥

पायं अणत्थसत्थो परिग्गहानिग्गहम्मि संभवइ । ता तप्परिमाणकए जइज्ज इति संपयं भणिमो ॥ १ ॥
परिगिज्जइ सीकिज्जइ परिग्गहो सो दुहा मुण्येवो । दवे धण-धन्नाई भावे रागाइ णेगविहो ॥ २ ॥
दवप्परिग्गहेणं इह पगयं तस्स जं परीमाणं । काउं सक्कं इयरस्स एयविणिवित्तितो चेव ॥ ३ ॥
बज्जपरिग्गहपरिमिइ विणा वि कुवन्ति एयविणिवित्ति । भरहाइणो व केई नवरं ते एत्थ अइथोवा ॥ ४ ॥
वाहुल्लेणं पुण बज्जवत्थुपरिमाणकरणदारेण । भौवपरिग्गहमेरं काउं नियमेण सक्कति ॥ ५ ॥
दुक्खाणं आययणं धम्मज्झाणस्स पढमपडिवक्खो । होज्ज कहं सुहकारी परिग्गहो दुग्गहो व फुडं ? ॥ ६ ॥
मूढा परिग्गहकए हणन्ति जीवे वयन्ति य असच्चं । गिण्हन्ति य परदव्वं परमहिलं सीकुणन्ती य ॥ ७ ॥
इय सब्भावावठाणा[ण] कारणं वारणं सुहमईए । संकोडिंति य सइना तं इच्छानिग्गहं काउं ॥ ८ ॥

१ परिगृह्यते स्वीक्रियते ॥ २ 'इतरस्य' भावपरिग्रहस्य एतद्विनिवृत्तितः ॥ ३ भावपरिग्रहमर्यादाम् ॥ ४ 'हवेरं' प्रती ॥ ५ स्वीकुर्वन्ति ॥ ६ सङ्को-
चयन्ति च सकर्णाः 'तं' परिग्रहम् इच्छानिग्रहं कृत्वा ॥

स्थूलपरि-
ग्रहविरतेः
स्वरूपम्

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२७१॥

निविडं सहाईकाऊण इत्थमुल्लवसि ? पुंरिसयारावज्जियलच्छिच्छिच्छुरिल्लं हि सलहिति सप्पुरिसा जीवियं ।
संकोडियंगुवंगा जणणीगम्भे वि चिरयरं वुत्था । जणणस्स सारमेयं जं कीरइ रिद्धिवित्थारो ॥ १ ॥
दीव व गया विलयं नेहं वड्ढिं च जे दहेऊण । को ताण तिणीकयजीवियाण नामं पि इह मुणइ ? ॥ २ ॥
धण-भवण-सयण-परियण-सेज्जा ऽऽसण-कोस-कोट्टवित्थारो । ता तह कीरउ तइंसणेण जह सलहए लोणे ॥ ३ ॥
एवं ओदईयभावनिम्भरसरंभवयणुल्लाविरं तमुवएसदाणाणुचियं विचित्तिऊण मोणमल्लीणो खेमाइच्चो । इयरो वि जीव-
णोवतोमिदवसंभवे वि पइदिणपवड्डमाणधण-धन्नाइपरिग्गहपरिणामो राँयाणमायरेणमोलगिउं पवत्तो ।
एगम्मि य अवसरे जामावसेसे वासरे राया विन्नत्तो पुरजणेण—देव ! अमुगप्पएसे केसरिकिसोरो मग्गमव्वहं काऊण
पंचजोयणियं भूभागमवलंबिऊण कयंतो व सत्तंसंवायघायणं कुणंतो अच्छइ, न य सो देवस्स आदेसं विणा विणासिउं सक्केण
वि सक्किज्जइ त्ति । ततो राइणा असेसम्मि सेवगवग्गे दिट्ठी पेसिया । अहोमुहा होऊण ठिया सबे वि । विसन्नो राया, लक्खित्तो
धरणेण । अह भालयलारोवियकरसंपुडेण विन्नत्तो अणेण—देव ! अणुगिण्हसु मं आएसदाणेणं । ‘को एसो ?’ त्ति संभंम-
परि[यत्ति]यच्छिणा पुच्छिओ रत्ता । ‘खेमाइच्चपुत्तो’ त्ति कहिओ परियणेण । राइणा जंपियं—जइ एवं ता अम्ह कुलस-

१ पुरुषकारावर्जितलक्ष्मीसमूहवत् ॥ २ सङ्कोचिताङ्गोपाङ्गाः ॥ ३ अवसाम ॥ ४ एकत्र तैलं वृत्तिं च, अन्यत्र प्रेम वृत्तिं च ॥ ५ औदयिकभाव-
निर्भरसरंभवचनोत्पन्नशीलम् ॥ ६ जीवतोपयोगिद्रव्यसम्भवेऽपि ॥ ७ राजानम् आदरेण ‘अवलगितुं’ सेवितुम् ॥ ८ ‘अवहं’ जनगमनाऽऽगमनरहितम् ॥
९ सत्त्वसङ्घातघातनम् ॥ १० सम्भ्रमपरावर्त्तिताक्षेण ॥

मुन्भवो चेव एसो । ततो संहत्थतंबोलबीडगदाणपुरस्सरं दिन्नो से आएसो । गतो य सो कइवयसहाइपरिखुडो पुब्बोववन्नियं
वणं, दिट्ठो दूरिओ केसरी, धणुवेयकुसलत्तणेण य आहतो अच्छिपएसे नाराएण । मम्मप्पएसघायजायनयणावहारो य
हरी कोवाहरेणेण सुन्नलक्खं सज्जियकमो इंतो अणवरयनिसियसरधोरणीविद्धवयणकंदरो दूराओ चिय पेसितो कीणासाणणं ।
जातो य ‘जय जय’ त्ति सहो । पोरुसुकरिसं च उव्वहतो पडिनियत्तो एसो ।

वियाणियसीहवहवइयरेण य राइणा परितुट्ठेण य कतो तप्पिउणो सम्माणो, दिन्नाइं कइवयगामाई, वद्धारिओ जीव-
लोओ । खेमाइच्चे[ण] वि पुव्वपडिवन्नपरिग्गहपमाणाइरित्तं पडिसेहिऊण उचियं किं पि गहियं जीवणं । नरवइविसज्जिओ य
गतो सगिहं । सिट्ठो य धरणस्स एस वइयरो । रुट्ठो य एस—कीस तुमए दिज्जमाणं सबं पि न पडिग्गहियं ? त्ति ।
पिउणा भणियं—वच्छ ! परिग्गहवुड्डीए पच्चक्खानभंगो इवइ त्ति । धरणेण वुत्तं—तुह कूडधम्मसद्धाए निद्धणीकतो हं,
जमेवं जमनिव्विसेसपंचाणणविणासावज्जियातो नरवइणो तुच्छमित्तं जीवणमुवादाय आगतो सि त्ति । खेमाइच्चेण जंपियं—
वच्छ ! भणसु किं पि, जाव अहं जीवामि ताव इत्थं वड्ढिस्सामि । अह हिययव्वभंतरपवड्डमाणकोवो कइवयदिणाणंतरमेव किं
पि वेत्तूण द्विओ एसो विभिन्नगेहे, ओलग्गेइ य पइदियहं भूवइं, ‘वीरो’ त्ति लहइ सविसेसं पसायं ।

अन्नया य चोडविसयमहिवालजोग्गमहामुल्लपाहुडपडिपुन्नपवहणनायगो काऊण विसज्जितो एसो राइणा चोडविसयं ।
‘तह’ त्ति पैडिवज्जियं पयट्ठो य संतो अवच्चसिंणेहं महंतमुव्वहंतेण भणितो पिउणा—वच्छ ! बाढमजुत्तमेवं संसयतुलारोविय-

१ स्वहस्ततम्बोलबीटकदानपुरस्सरम् ॥ २ पौरुषोत्कर्ष चोद्वहन् ॥ ३ प्रतिपद्य ॥ ४ ‘सिनेहं’ प्रती ॥

स्थूलपरि-
ग्रहविरतौ
धरणकथा-
नकम् ३८ ।

॥२७१॥

देवमद्वय-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२७२॥

जीवियवस्स धणज्जणस्स हेउं चिट्ठिउं, न हि एवं पि कीरमाणे अणियत्तलोभस्स जीवस्स इच्छाविणिविची संभवइ ।
अवि सुरसरिपमुहमहानईण पसरंतवारिपूरेहिं । पूरिजइ कहमवि गहिर-गरुयकुच्छी समुदो वि ॥ १ ॥
अवि अणवरयमहिंघणखेवेणं तिप्पई हुयवहो वि । कह वि भरिजइ गयणंतरं पि केणइ उवाएण ॥ २ ॥
नो पुण काउं तीरइ इच्छाविणियत्तणं हयजियस्स । कुलगिरिगरुयज्जुण-रुप्पकोडिकोडीण लामे वि ॥ ३ ॥
किं बहुणा ?—
तिहुयणमवि जइ दिजइ कस्सइ एगस्सं तह वि से तेत्ती । जणियं नो पारिजइ अहो ! दुरंता इमा इच्छा ॥ ४ ॥
एयपडिवक्खभूओ संतोसो चिय इहं विहेयवो । विहिण य तम्मि तम्मंति नेव थेवं पि सप्पुरिसा ॥ ५ ॥
ता वच्छ ! एयविसए उवायपरिकप्पणा खमा काउं । इह-परभवे य दुक्खाण जेण नो भायणं भवसि ॥ ६ ॥
'अहो ! कहं तहापडिकूलकारी थेरो निम्मेरमुल्लवंतो मणागं पि न विरमइ ?' ति अमरिसमुव्वहतो तमवगन्निय आरूढो
जाणवत्तं । आरोविओ सियवडो, वज्जियं मंगलत्तूरं । अणुकूलानिलवद्धियवेणं च तं गंतुं पवत्तं जलहिम्मि । 'अहो !
पलावमेत्तं अभिनिविट्ठेसु उवएसदाणं' ति विलक्खो सगिहमुवगतो खेमाइवो ।
इयरो वि गच्छंतो पत्तो चोडविसयं, दिट्ठो चोडनरिंदो, समप्पियं पाहुडं । तव्हियसम्माणो य मणिच्छियमुवज्जि-

१ सुरसरि-गङ्गा नदी ॥ २ गभीरगुरुकुक्षिः ॥ ३ तप्पं प्रती । तृप्यति ॥ ४ कुलगिरिगुरुकाजुनरौप्यकोटिकोटीनाम् ॥ ५ 'स्स कह प्रती ॥
६ वृत्तिः जनयितुं नो पार्यते ॥ ७ ताम्यन्ति ॥ ८ निर्मयादम् उल्लपन् ॥

स्थूलपरि-
ग्रहविरतौ
धरणकथा-
नकम् ३८ ।

॥२७२॥

यपरिग्गहारंभपरिमाणं च पडिवज्जिय गतो नियभवणं । जुहिट्ठिलादिमुणिणो वि पत्थुयत्थसाहणत्थं पत्थिया नेमिजिणंतियं ।
सो वि तप्पुत्तो धरणो अवगयकइवयकलाविसेसो दारपरिग्गहाणंतरं पयड्डो दवज्जणोवाएसु रायसेवाइसु णेगहा दुकरेसु ।
भणितो य पिउणा—रे पुत्त ! थेवंतरायासेण वि निवाहसंभवे किमणवरयमंच्चगलं किलिस्ससि ? किं न पेच्छसि अपरिमि-
यपरिग्गहस्स निप्फलत्तणं ? । तहाहि—

कणयैस्सज्जकोडिसमज्जणे वि भोगो तिप्पसइमेत्तस्स । बहुवत्थसंभवे वि हु अंगंवतोंगे दुवत्थस्स ॥ १ ॥
विर्त्थिन्न-चित्तमणहर-हरिणंकुजल-विसालभवणे वि । देहप्पमाणपल्लंक्रमेत्तमुवओणि गरुओ वि ॥ २ ॥
दाणोवभोगजोग्गो अत्थो चिय परिमिओ वि य विसिट्ठो । उक्खणणं-रक्खणायासकारओ सेसओऽणत्थो ॥ ३ ॥
जइ दुड्डरिट्ठ-चाणूर-कंसमुसुमूर्णो वि महुमहणो । रंने हम्मइ एगो ता सेवगसंगहो वि मुंहा ॥ ४ ॥
इय कइवयवासरमेत्तजीविए वच्छ ! खिज्जसे कीस । थेवायासेण वि भाविरीए नणु जीविगाए कए ? ॥ ५ ॥

एवं च निरुत्तजुत्तिजुत्तं पि पन्नविओ पिउणा सो भणिउं पवत्तो—ताय ! जइ वि एयमेयं, तहा वि 'अवस्समरियव' ति न
तीरइ सुसाणे संठिउं, न यावि वेरिहत्थेण मरियवे वि अप्पा अप्पणा वि वेरिणो पणामिउं पारियइ, ता कीस सद्वाजडत्तं

१ थेवंतं प्रती ॥ २ अल्यगलम् ॥ ३ 'यमुडं' प्रती ॥ ४ त्रिप्रसूतिमात्रस्य ॥ ५ 'अङ्गवतः' देहधारिणः अङ्गे ॥ ६ 'च्छित्तचि' प्रती ।
विस्तीर्णचित्तमनोहरहरिणाङ्कोज्ज्वलविशालभवनेऽपि । देहप्रमाणपत्यङ्कमात्रसुपयोगि ॥ ७ 'णपक्खं' प्रती ॥ ८ 'रणे वि प्रती । सुसुमूर्णो-भजकः ॥
९ रज्जो हं प्रती ॥ १० मुहो प्रती ॥ ११ एतदेवम् ॥ १२ श्मशाने ॥ १३ संठविउं प्रती ॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२७३॥

रसिंदो, हुयवहधम्मिजमाणेसु य धाउपाहणेसु खेतो एसो, जायं जच्चकंचणं । पहिड्डा दो वि, न ठिया तेत्तिण । अंदम्म-
लोभामिभूया य भुजो पयड्डा सुवन्नं पाडिउं ।

अह गैरुयकोववसवित्थरंतभालयलमिउडिभीममुहो । ते भणइ खेतवालो पच्चक्खो तक्खणं होउं ॥ १ ॥

रे रे कीडप्पाया ! जइ करुणाए मए पढमवेलं । सोढं सुवन्नपाडणमेत्तियमेत्तेण वि य भुजो ॥ २ ॥

लग्गा एत्थ वि तुम्हे रक्खिज्जइ तुम्ह कारणे किमिमं ? । नियपुन्नपरिणइं पि हु न विभावह वड्डह जमेवं ॥ ३ ॥

इय पढमपाडियं पि हु हाडयमुहालिऊण तह खेत्ता । जह अन्नन्नविउत्ता ते पडिया दूरयरखेत्ते ॥ ४ ॥

तहाविहं च अप्पाणं पेहिऊण धरणो परं विसायमुवगतो चित्तेइ—अहो ! कत्तो निपुन्नयाणं कज्जसिद्धी ? पुरिस-
चारो वि न केवलो किलेसाओ परं फलं दाउमलं, किमित्तो कीरउ ? कत्थ वा गम्मउ ?—त्ति गाढसोगाउलियस्स
तस्स पुँवसंगइओ एगो सुरो पुरो ठाउं जंपिउं पवत्तो—

किं भो भाउय ! न सरसि मिहिलाए पुरीए पुव्वजम्मम्मि । तुममहयं पि हु जाया पुत्ता एगस्स वणियस्स ? ॥ १ ॥

अन्नोन्नगाढपणया अन्नोन्नमभिन्नकज्जपरमत्था । अन्नोन्नसोकख-दुक्खाणुवत्तिणो बुद्धिमणुपत्ता ॥ २ ॥

दवोवज्जणहेउं किसि-वाणिज्जाइविविहकम्मेसु । लग्गा तदेगचित्ता दवं पि हु अज्जियं किं पि ॥ ३ ॥

१ तेत्तेण प्रती । तावता ॥ २ अदन्नः—अत्यन्तः ॥ ३ गुरुककोपवशविस्तरद्भालतलभुकुटिभीममुखः ॥ ४ 'हाटकं' सुवर्णम् ॥ ५ प्रेक्ष्य ॥ ६ 'पूर्व-
सङ्गतिकः' पूर्वजन्मपरिचितः ॥

नवरं तेत्तियमित्तेण थेवमित्तं पि तेत्तिमलभंता । परतीरगमण-नरवइसेवणमब्भुट्टिया काउं ॥ ४ ॥

तत्थ वि असिद्धकजा वै[इ]रागरखणण-खन्नवाएसु । बाढं पयड्डमाणा चिरज्जियत्थस्स वि य चुक्का ॥ ५ ॥

अच्चंतचित्तपीडाविहुरसरीरा य विहुँणिउच्छाहा । किं करिमो ? पोकरिमो य कस्स ? एयं विभाविता ॥ ६ ॥

कत्थइ रइमलभंता वेरग्गावडियमाणसा सगिहं । चैइउं हिमैयडपडणट्टयाए (?) अह पट्टिया सिग्घं ॥ ७ ॥

दिट्ठो य दिट्ठदंढवित्थरो नायसव्वनायव्वो । संभूयनामधेयो मुणिवसहो अद्धमग्गम्मि ॥ ८ ॥

नाणि त्ति सो य वंदिय पुट्ठो अम्हेहिं अप्पणो वत्तं । भयवं ! किमत्थ कीरउ विवरीयत्तम्मि हयविहिणो ? ॥ ९ ॥

तो मुणिणा संलत्तं देवाणुपिया ! परिच्चयह लोभं । एसो हि नूणमेवंविहाणऽणत्थाण पढमपयं ॥ १० ॥

एयहोसेणं चियं कत्थ पयड्डति न दुकरे वि जणो ? । अँज्जवसइ किमकजं पि नेव ? वच्चइ न वा कत्थ ? ॥ ११ ॥

तो अम्हेहिं पुट्ठो भयवं ! को तस्स निग्गहे हेऊ ? । तेणं भणियं इच्छाविनिग्गहेणं हि संतोसो ॥ १२ ॥

संभवइ जेत्तियं जेत्तिण निव्वहइ नियकुडुवं पि । तेत्तियमेत्ताउ परं नियमेज्जा निग्गहिय इच्छं ॥ १३ ॥

पुणरवि समए पुट्ठो किंविसया ? कह व सा विहेयवा ? । संभवइ गिहत्थाणं किह वा गिहकज्जनिरयाणं ? ॥ १४ ॥

अह जीववहा-ऽलिय-परधणित्थिपरिहारमक्खिउं मुणिणा । सव्वपरिग्गहविसयं परिमाणं सीसए एवं ॥ १५ ॥

१ वृत्तिम् ॥ २ वज्राकरखननखन्यवादयोः ॥ ३ भ्रष्टौ ॥ ४ विधुनितोत्साहौ । किं कुर्वः पूरुर्वश्व कस्य ? एवम् ॥ ५ त्यक्त्वा ॥ ६ 'मपडपड' प्रती ।
हिमतटपतनार्थाय (?) ॥ ७ 'दधडुवि' प्रती ॥ ८ वार्ताम् ॥ ९ 'य तत्थ पयट्टंति प्रती ॥ १० अज्जव' प्रती ॥ ११ 'णिणो' प्रती ॥

स्थूलपरि-
ग्रहविरतौ
धरणकथा-
नकम् ३८ ।

धरणस्य
पूर्वजन्म

॥२७३॥

देवभद्वरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२७४॥

धण-धन-खेत्त-वत्थु रूप-सुवन्नं चउप्पयं दुपयं । कुवियं च इत्थ विनियत्तिविसयमिय नवविहं जाण ॥ १६ ॥
तत्थ धणं चउमेयं गणिमं पूगीफलाइ धरिमं च । मंजिद्धाई मेयं घयाइ वत्थाइ परिछेजं ॥ १७ ॥
धनं मुगाइ खेत्तं च सेउ-केऊभयेहिं तिविगप्पं । सेयं भूजलसज्जं केउं आगासजलसज्जं ॥ १८ ॥
उंभयजलसज्जसस्सं सेऊकेउं च तइयमक्खंति । वत्थुं च गिहाइ तिहा खौऊसियमुभयजायं च ॥ १९ ॥
खायं भूमीहरयं तवइरित्तं च ऊसियं बीयं । तदुभयनिप्पन्नं पुण खाऊसियमाहु तइयघरं ॥ २० ॥
रूप-सुवन्नाइ पायडाइं तुरगाइ चउपयं विति । दुपयं दासाईयं कुवियं बहुहा घरद्धाइ ॥ २१ ॥
थूलं परिग्गहमिणं मुणिउं नेगप्पयारमुव[उ]त्ता । उवओगि वत्थु मोत्तुं सेसस्स करिति विणिवत्ति ॥ २२ ॥
ता भो देवाणुपिया ! तुवमे वि हु विहुणिऊण मिच्छत्तं । जइ इच्छह कल्लणं ता इच्छामाणमायरह ॥ २३ ॥
कीस किलिस्सह बहुहा मिच्छत्ता-ऽविरइवेरिविहुरमणा । विज्जंते वि जिणुत्ते सबत्तो वि य परित्ताणे ? ॥ २४ ॥
एवं तेणं मुणिणा निदंसिए किच्चवत्थुपरमत्थे । तुमए मए य गहियं सम्मं इच्छापमाणमिणं ॥ २५ ॥
दाऊण य अणुमट्ठिं मुणिणा भणियं अहो ! इह पवन्ने । अहयारा पंच दटं मुणिऊणं उज्झणिज्जं त्ति ॥ २६ ॥ जहा—
खेत्ताइ-सुवन्नाइ-धणाइ-दुपयाइ-कुप्पमाणकमे । जोयण-पयाण-बंधण-कारण-भावेहिं नो कुणइ ॥ २७ ॥
खेत्तम्मि आइसइं भूमिघरं [तह] धणे य धनं तु । रूपं च सुवन्नम्मि दुपयम्मि चउप्पयं चेव ॥ २८ ॥

१ कुप्यं चात्र विनिवृत्तिविषयम् इति ॥ २ उभयजलं-भूजलं आकाशजलं च ॥ ३ खातम् उच्छिद्यम् उभयजातम् ॥ ४ 'सहो सुरिघरं प्रती ॥

स्थूलपरि-
ग्रहविरतौ
धरणकथा-
नकम् ३८ ।
स्थूलपरि-
ग्रहविरतेः
स्वरूपं तद-
तिचाराश्च

॥२७४॥

ऊण धणं पडिग्गहियपडिपाहुणो पवहणमारुहिय वलिओ नियनयरहुत्तं । जलहिमज्झमणुपत्तो य संवडम्मुहावडंततकरपव-
हणेहिं समं आढत्तो जुज्झिउं । अह पयद्धासु परोप्परं पत्थरवुट्ठीसु, खिप्पंतेसु दिप्पंतअग्गितेहेसु, मुच्चंतीसु कैयंतकडक्खति-
क्खासु सर-ज्झसर-नाराय-भल्लीसु, खंडिज्जंतेसु सियवडेसु, तिक्खक्खरुप्पकप्परिज्जंतेसु विजयचिंधेसु, विसंत्थीहएसु निज्जाम-
एसु, कहं पि दिव्वजोएण उच्छलंतातुच्छकच्छभनिट्ठुरपडिपैहट्ठाणं पाविय कयकडयडारावा सयखंडत्तणं पवन्ना धरणस्स
नावा । निमग्गो अत्थसारो ।

आसाइयफलहगखंडो य महाकट्टकप्पणाए ओर्त्तिन्नो महन्नवं धरणो । कंठग्गलग्गजीविओ य कह कह वि संमुदतडगि-
रिकडयपरियडणेणोवलद्धकंदमूलाइविहियपाणवित्ती नित्थामो तरुतले वीसमिउं पवत्तो । पेच्छइ य एगं धाउवाइयं मेससि-
ग्गणेण विविहातो ओसहीओ खणेऊण गिण्हंतं इओ तओ परियडंतं च । ततो 'सकारणमेसो एवं भमइ' त्ति वितक्किय गतो
धरणो तदंतियं । जातो य परोप्परमुल्लावो सहसंवासेण पणयप्पभावो य ।

अन्नदिणे धाउवाइएण य भणितो धरणो—जइ सहाई भवसि ता पाडेमि सुवन्नं, देमि जलंजलिं दोगच्चस्स । 'जं तुमं
आणवेसि तं करेमि' त्ति पडिवन्नं धरणेण । अह उवाहारिया धाउपाहणा, पउणीकतो महल्लखल्ले ओसहीरसकल्लवितो

१ सम्मुखापतत्तत्स्करप्रवहणैः । तत्स्करा अत्र समुद्रमध्ये लुण्ठनप्रवणा ज्ञेयाः । 'चांचीया' इति भाषायाम् ॥ २ 'सु खिप्पं' प्रती ॥ ३ कृतान्तकटाक्षतीक्ष्णासु ॥
४ तीक्ष्णक्षुरप्रकल्प्यमानेषु ॥ ५ विशस्त्रीभूतेषु ॥ ६ उच्छलदतुच्छनिष्ठुरकच्छपसम्मुखस्थानं प्राप्य कृतकडकडारावा ॥ ७ 'पइट्ठा' प्रती ॥ ८ अवतीर्णः ॥
९ समुद्रतटगिरिकटकपर्यटनेन ॥ १० प्रणयात्मभावश्च ॥ ११ महाखले औषधीरसतीमितः 'रसेन्द्रः' पारदः, हुतवहधम्यमानेषु च धातुपाषाणेषु क्षिप्तः ॥

देवमहस्रि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥२७५॥

सवं तह त्ति पडिवज्जिऊण गुरुणोऽणुसद्धिमादाय । तो उज्झियकुविगप्पा विरईधम्मज्जया जाया ॥ १ ॥
सुविसुद्धविरइपालणवसेण लच्छी वि अज्जिया काइ । नवरं वच्चंतेसुं दिणेसु लोभाभिभूएण ॥ २ ॥
ओ धरण ! पुणो वि तए पारद्धा णेगहा महारंभा । सरिया य न अइयारा धणाइवुद्धि कुणंतेण ॥ ३ ॥
अइयारविरहियं पालिऊण धम्मं अहं तु मरिऊण । सोहम्मो उववन्नो देवो दिविद्धि-रूवधरो ॥ ४ ॥
तुममवि विराहिऊणं सावयवयवित्थरं मरणसमए । अट्टज्झाणोवगओ तिरियत्तेणं समुप्पन्नो ॥ ५ ॥
तत्तो य एस धरणो त्ति खत्तिओ अंतरायदोसेण । विरइविराहणजणिएण पइखणं खिज्जमाणो वि ॥ ६ ॥
अज्जसि न दवजायं ता विरइविराहणं कडुविवागं । सरिउं एत्तो भइय ! जं जुत्तं तं समायरसु ॥ ७ ॥
पुवसिणेहेणाहं तुह दूरं तिकखदुक्खतत्तस्स । कहिउमिममागओ म्हि इहरा किमिहाऽऽगमेणं मे ? ॥ ८ ॥
इय वुत्ते वित्तंते जाइं सरिऊण तक्खणं धरणो । पुवुत्तकमेण पुणो गिण्हइ विरइं भउव्विगो ॥ ९ ॥
सवं सिद्धं सवं च पावियं होउ इण्हि तण्हाए । इय तम्मि पमोयगए देवो अहंसणं पत्तो ॥ १० ॥
एवं च सैरियजहुद्धिद्विसिद्धजिणधम्माणुरागरत्तो धरणो ततो पएसातो सणियसणियं गच्छंतो पत्तो अरिद्विपुरं ।
सुमरियं चिरसुकएण, सम्माणितो राइणा, पुव्वट्ठिइए दिट्ठो पिउणा, अभिनंदितो सयणवग्गेण, उवव्हिओ साहम्मियलोगेण,
तिवैग्गसंपाडणपगिद्धिइए कालमइवाहेइ ।

१ प्राप्तम् ॥ २ स्मृतयथोद्दिष्टविशिष्टजिनधर्मानुरागरक्तः ॥ ३ त्रिवर्गसम्पादनप्रकृष्टस्थित्या ॥

स्थूलपरि-
ग्रहविरतौ
धरणकथा-
नकम् ३८ ।

॥२७५॥

सो य एगया दिट्ठविसिद्धधम्माणुड्डाणनिट्ठेण पुच्छिओ य पिउणा—वच्छ ! कहिं एसा सविसेसधम्मसंपत्ती जाय ? त्ति ।
ततो सिद्धो अणेण देवदंसणपमुहो सबो पुव्वुत्तंतो । परितुट्ठो पिया, भणिउं पवत्तो य—वच्छ ! परतीरोवगएण तमुवज्जियं
तुमए जं न केण वि उवज्जिउं तीरइ, न य वच्छ ! एत्तो वि अन्नं सुंदरं असेसदुक्खोवसमणसमत्थं च, ता एत्थ वाढमुज्जओ
निच्चं हवेज्जासि । ‘एवं काहामि’ त्ति पडिवन्नं धरणेण । अहं सविसेसजायपुत्तपक्खवातो खेमाइच्चो समप्पिऊण सव्वसंपय-
मेयस्स पवन्नो पवज्जं, सिद्धो य पुंडरीयपव्वए ।

धरणो वि “जहा लाभो तहा लोभो” त्ति पवज्जुंतइच्छाइरेगो विस्सुमरिऊण पुव्वभवविरइभंगसंभवमणत्थसत्थं मोक्कल-
विमुक्कखित्तो वि किंचि विरइसावेक्खयाए पिउणो अप्पणो य खित्ताण अंतरवाडीविह्माडणेण एगखेत्तयं कुणंतो पवन्नो पढम-
मइयारं १ । सुवन्नसयाइरित्तकयपच्चक्खाणो वि पिउपणयमुव्वहंतेण रत्ता विइन्नसुवन्नसयसंकलगं घेत्तूण ‘मय्याइ आहरिस्सामि’
त्ति भइणीए समप्पंतो गओ बीयाइयारगोयरं २ । उभयधरसंपिंडणेण य धन्नाइ अइरित्तं बुज्झिऊण परगिहेसु धन्नाई धराविन्तो
‘संघरोवगयं चिय ममेयं’ ति बुद्धीए आवन्नो तइयमइयारं ३ । चउप्पयाइवुद्धीए वयभंगं भाविरं संकमाणो य नियमावहिसमए
च्चिय गम्भसंभवत्थं गवाईणं संडाई वावारित्तो अल्लीणो चउत्थमइयारं ४ । पडिवन्नसंखासमइरेगसंकाए य वट्ठग-तदाइयं वट्ठाविऊण
जहुत्तसंखं थूल-विसालयाइभावं करावित्तो समस्सितो पंचममइयारं ५ । तहाविहसंकिलिद्धपरिणामो य तव्भवि चिय भुज्जो
खीणगेहसव्वसो य विविहरोगा-ऽऽयंककिलामियकातो मरिऊण कुजोणिं गतो चाउरंताणंतसंसारारन्नसेवगो य जातो त्ति ।

१ प्रवर्धमानेच्छातिरेकः विस्मृत्य ॥ २ ‘मुक्को खि’ प्रती ॥ ३ विघटनेन—विनाशनेन ॥ ४ मृतपतिकायै भगिन्यै इत्यर्थः ॥ ५ स्वयुहोपगतम् ॥

देवभद्ररि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२७६॥

नियमियपरिगृहाणं तप्पिउणो इव गुणो धुवो दिट्ठो । तैवहरित्ताणं पुण इय धरणस्स व महाणत्थो ॥ १ ॥
सीसंतु केत्तिया वा अणत्थसत्था अल्लिन्नवच्छस्स । पइसमयमुत्तरोत्तरवड्ढताणिट्ठचेट्ठस्स ? ॥ २ ॥ अपि च—
यन्नास्ति नैव भविता न च पूर्वमासीजीवस्तदप्यभिलषन्नखिलत्रिलोक्यम् ।
इच्छानिवृत्तिविरहेण न कैश्चिदेव, देवाऽऽसुरैरपि निरोद्धुमयं [हि] शक्यः ॥ १ ॥
इच्छानिवृत्तिरपि सर्वपरिग्रहस्य, सम्यक् प्रमाणकरणेन सुनिश्चिता स्यात् ।
तत्सीमसम्भविमुदष्टसुखश्च पश्चात्, सर्वं त्यजेदपि परिग्रहमात्मनैव ॥ २ ॥
स्वास्थ्यं न तत् प्रवरभोजन-वस्त्र-माल्य-रत्नाद्यलङ्करणतोऽपि भवेदवश्यम् ।
यत् सर्ववस्तुविषयप्रथमानवाञ्छाविच्छेदतः कृतधियः परिकीर्तयन्ति ॥ ३ ॥
इति किमिह बहूक्तैस्तन्न भूमीश्वराणां, न च भवनपतीनां नैव वैमानिकानाम् ।
सुखमनुपममाहुः यद् वितृष्णस्य पुंस-स्तदपगतविकल्पैरत्र यत्नो विधेयः ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे पञ्चमाणव्रतविचारणायाम् धरणकथोक्त्याऽणुव्रतपञ्चकं समाप्तम् ॥ ३८ ॥

१ 'तद्वतिरिक्तानां' अनियमितपरिग्रहाणामित्यर्थः ॥ २ अल्लिन्नतृष्णस्येत्यर्थः ॥ ३ पञ्चाणुं प्रती ॥ ४ 'कथानकं समाप्तम्' प्रती ॥

स्थूलपरि-
ग्रहविरतौ
धरणकथा-
नकम् ३८ ।
परिग्रह-
विरतेः
फलम्

॥२७६॥

कुप्पं तु अणेगविहं अइयारा एसि जोयणाईहिं । अइयारभावणा पुण पयडत्था भन्नए एत्थं ॥ २९ ॥
एकेकखेत्त-धराइरित्तकयपच्चक्खाणस्स तयहिगामिलासे वयभंगभएण दोहं खेत्ताणं धराणं वा अवंतरवाडीए कुड्डस्स
वा अवणयणेण एगत्थ जोडित्तस्स वयसावेक्खत्तणतो कहिंचि विरइबाहासंभवातो अइयारो त्ति १ । तहा सुवन्नस्स वा गहि-
यवयाइरित्तस्स कत्तो वि लामे अन्नस्स प्पयाणेण अइयारो । तस्स हिंए एस संकप्पो—चाउम्मासियावहिपरेण इमाहिंतो^१
घिच्छामि, संपयं पुण वयभंगो होइ—त्ति वयसावेक्खयाए अइयारो त्ति २ । तहा धण-धन्नाणं पमाणाइकमो बंधणेणं होइ ।
जहा किर धण-धन्नपरिमाणवयप[व]न्नस्स अइरित्तं धणं धन्नं वा कोइ देइ, तं च वयभंगभयाओ 'चउमासातो परेण धरगयध-
णाइविकए कए घेच्छामि' त्ति भावणाए बंधणेणं—नियन्त्रणेण सत्यङ्कारादिना परधरे ट्ठावित्तस्स अइयारो त्ति ३ । तहा दुप-
याणं दासीपमुहाणं चउप्पयाणं गवाईणं जं परिमाणं तस्स 'कारणेण' गम्भाहाणविहावणरूवेण अइयारो होइ । जहा किर केणइ
संवच्छराइअवहिणा दुपय-चउप्पयाणं परिमाणं गहियं, तेसिं च संवच्छरंतो चिय पसइसंभवे 'अहिगदुपयाइउप्पत्तीए वयभंगो'
त्ति भएण केचिरे वि काले वोलीणे तस्स गम्भगहणं कारित्तस्स गम्भगयदुपयाइभावेण य कहां पि वयभंगातो अइयारो
त्ति ४ । तहा कुप्पे वड्डाइरूवस्स जं माणं तस्स अइकमो 'भावेण' तप्पजायंतररूवेण होइ । जहा किर केणइ दस करोडयाणि
पमाणं कयं, तेसिं च दुगुंणत्ते जाए वयभंगभया दो दो आवट्ठिऊण एकेकं गुरुतरं कारित्तस्स तस्स पजायंतरकरणेण
संखापूरणाओ य अइयारो त्ति ५ । अलं पसंगेण ॥ छ ॥ पत्थुयं भन्नइ—

१ लाभो प्रती ॥ २ हृदये ॥ ३ 'तो मिच्छा' प्रती ॥ ४ प्रहीष्यामि ॥ ५ 'गुणत्तणत्ते' प्रती ॥

वमद्वारि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
हाहिगारो ।
॥२७७॥

वायमंडलि व भमंतविहपत्तविराइया बहुकरेणुसंगमा य मायंदी नाम नयरी । तहिं च महासुणि व उव्वूदखमापभारो,
अम्भपिसातो व पडिपुन्नमंडलरायमाणखंडणपयंडो, आखंडलो व अणवरयविबुहविहियसेवो सिवपालो नाम नराहिवो ।
भाणुमई नाम महादेवी । देवपालाभिहाणो ताण पुत्तो । मित्ता य तस्स तन्निवासिणो जिणधम्मपडिबद्धुद्विणो विण्हु-
सेट्ठिणो सुया सिवभूह-खंदनामाणो सुणियहेउवादेया दक्खिन्नाइगुणसङ्गया समीवचारिणो चिट्ठन्ति । अचंतपणएण तविरहे
ईसिं पि रायसुतो न अच्छइ । चित्त-पत्तच्छेज-कव-कहा-पहेलिया-पण्होत्तर-विंदुच्छुयाइएसु य बद्धलक्खो न भोयणकरणं पि
अभिनंदइ, न य मणहरगीय-नट्टाइयं पि बहुमन्नइ, न य अलंकाराइपरिगहं पि अभिकंखइ । एवं च तहाजहिच्छाचारेण
इओ तओ णेगकीलासंपन्नं सद्धम्मकम्मविमुहमई च तमवगच्छिय एगया समुचियसमए भणियं सिवभूहणा—रायसुय !
किं पि विन्नविउमिच्छामि भवंतं, परं न रुसियवं तुमए ।

मुहमहुरजंपिरा पडिघरं पि मित्ता हि हुंति नंवरिमिमे । अप्पाणं पि परं पि हु पाडित्ति भवींवडे वियडे ॥ १ ॥

१ वातमण्डलिः भ्रमद्भिः विविधैः पत्रैः—वृक्षपत्रैर्विराजिता, नगरी पुनः पत्रैः—सत्पुरुषैः । पुनर्वातमण्डलिः बहुकस्य—प्रभूतस्य रेणोः सङ्गमः—
समागमो यत्र एवंविधा, नगरी तु बहूनां करेणूनां—हस्तिनीनां सङ्गमो यत्र ॥ २ उद्व्यूहक्षमाप्राग्भारः । महासुनिपक्षे क्षमा—क्षान्तिः, राजपक्षे
पुनः क्षमा—पृथ्वी ॥ ३ 'अभपिशाचः' राहुः, असौ हि प्रतिपूर्णमण्डलस्य राज्ञः—चन्द्रस्य मानखण्डने—कलाखण्डने प्रचण्डः, राजा पुनः प्रतिपूर्णदेशस्य
राज्ञः मानखण्डने—गर्वापहारे प्रचण्डः ॥ ४ इन्द्रपक्षे विबुधाः—देवाः, नृपपक्षे तु पण्डिताः ॥ ५ णो नाम तां प्रती ॥ ६ णो विदुसें
प्रती ॥ ७ ज्ञातहेयोपादेयो ॥ ८ विज्ञप्तुम् ॥ ९ नवरम् इमे ॥ १० वाडवे विं प्रती ॥

अजसं पि तह कहं पि हु तिहुयणसंचारिणं समजंति । जह जुगंपरियत्ते वि हु विहुणिज्जइ तं न केणावि ॥ २ ॥
तम्मि य सई माणुसजम्म-जीविएहिं पि नेव को वि गुणो । धम्म-उत्थ-कित्तिसारं तं सलहंतीह सप्पुरिसा ॥ ३ ॥
जो पावातो नियत्तइ मित्तं पि तमेव वित्ति गुणवंतं । सयमवि पावो पावप्पवट्ठणं क इव मित्तगुणो ? ॥ ४ ॥
जाणामि अहं भूवइघरेसु नैऽवत्ति फुडंयपभारो । मुहरेइ तह वि किमहो ! करेमि चिरकालिओ पणतो ॥ ५ ॥

एवं च तमुल्लवमाणं रायसुतो पडिभणइ—भइ ! किमेवमासंकसि ? जंपेहि जं हियए वट्ठइ । सिवभूहणा भणियं—कुमार !
असेससत्थपरमत्थवेइणो तुज्झ वि किं पि भणणजोग्गं ? केवलं धम्मोवदेसगगुरुवदेसविमुहो सच्छंदं वेसानेवच्छसच्छहेसु
किच्चेसु वट्ठतो पारमत्थियकिरियाविरहितो एवमेव दिणाइं गमितो ममं अहिगं चित्तसंतावमुप्पाएसि त्ति । रायसुएण भणियं—
भो वयस्स ! अत्थि एवं, किंतु जं इमे गुरुणो तवस्सिभावं पवन्ना केइ जडामउडवंतो, अवरे सिरोरुहावनयणेण सिहलीमेत्त-
धारिणो, अन्ने य मुंड-तुंडलुंचणपयट्ठा, अवरे य तिकैलजलपक्खालणेण अब्भुवगयसरीरकिलेसा विविहप्पयारेहिं अप्पाणं
अंतुच्छकिच्छेसु लुब्भंति, तं सबं कामिणीपरिच्चायकुवियकाममहारायवियंभियमवगच्छामि, किंच पच्चक्खदिट्ठं विसयसुहमवहाय
अदिट्ठसग्गा-उपवग्गाइसुहकए क एव सैयन्नो पयंडपासंडमंडलीपरोप्परविरुद्धपरूवणादुक्खदंदोलिमवलंबेजा ? ता भो वयस्सवर !
सवहा एगवयणेण चेव निसिद्धो सि तुमं, मा भुजो धम्मसदुच्चारणं पि करेजासि त्ति ।

१ सति ॥ २ मित्तम्मि तं प्रती ॥ ३ नार्थति स्फुटताप्राग्भारः ॥ ४ उडववभां प्रती ॥ ५ मुखरयति ॥ ६ प्रणयः ॥ ७ वेदयानेपथ्य-
समानेषु ॥ ८ शिखामात्र- ॥ ९ तिलकाजलं प्रती ॥ १० महाकष्टेभित्त्यर्थः ॥ ११ सकर्णः प्रचण्डपावण्डमण्डलीपरस्परविरुद्धप्ररूपणादुःखद्वन्द्वावलम्बम् ॥

दिग्विरतौ
शिवभूति-
स्कन्दयोः
कथानकम्
३९ ।

॥२७७॥

सिन्नम्

देवमहेश्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२७८॥

धम्मो धणुदंडो चिय दंसणमवि जुवइसंतियं अम्ह । रइपइणो चिय दिक्खा सिद्धंतो रइविलासमई ॥ १ ॥
सामग्गीए इमीए जा का वि हु निव्वुईह संभवइ । तीए चिय ने कजं किमन्नकिरियाकलावेण ? ॥ २ ॥
एवं च पंडिकूलवत्तितवयणविरयणमायन्निऊण विलक्ख-रुक्खवयणेण चित्तियं सिवभूइणा—अहो ! सो एसो उंदि-
सरजरविरुद्धस्स ओसहप्पओगो, अतुच्छच्छुहाकिलामियकलेवरस्स भोयणनिरोहो सव्वहा जैमणस्थिणो
तत्तोवएसो, ता अलमित्तो रायपुत्ताणुसोसणेणं ति । पयइो सो सगिहकिचेसु । रायसुतो वि तं विणा खणं पि रइमपावित्तो
पुरिसपेसणाइणा वाहराविऊण सप्पणयं भणिउं पवत्तो—भो वयस्सवर ! किमेकपए चिय निहक्खि[ण]त्तणं पवन्नो सि ? जं
पुरा लोयणसंकोयणमेत्तकाला[ण]वलोयणे वि विरहवेयणं सोढुमचेंइतो समं मए भोयणा-SSसणाईसु वैट्ठिय संपयं दुल्लहदंसणी-
हूतो सि त्ति । ‘अहो ! निक्खडसिणेहाणुबंधो’ त्ति पुणरागयणएण भणियं सिवभूइणा—कुमार ! मा अन्नहा संभावेसु, किं
पि धरपओयणपरंपरापरायत्तत्तणमेत्थावरज्झइ, न उण सिणेहक्खतो त्ति । कुमारेण वुत्तं—जइ एवं ता न तुह दोसो ।
दियहइ पंच सत्त व कजवसा खलयणस्स दंढपणतो । होऊण तहा विहडइ जह न घडइ जुगसए वि गए ॥ १ ॥
गरुयाणं पुण ससहरसिंधू-नवमेहसिहिकुलाणं व । सो वड्डइ पइदियहं महादुमो अमयसित्तो व ॥ २ ॥
कह वा न अप्पणो वि हु लज्जिजइ चिरपरुद्धमवि पणयं । उज्झंतेहिं सयं चिय पडिवज्जिय लोयमज्झम्मि ? ॥ ३ ॥

१ प्रतिकूलवत्तितद्वचनविरचनामाकर्ण्य विलक्षरुक्खवदनेन ॥ २ उदित्वरज्ज्वरविरुद्धस्य ॥ ३ यद् ‘अनर्थिनः’ अनिच्छोः तत्त्वोपदेशः ॥ ४ ‘सासेणं’
प्रती ॥ ५ अशक्नुवन् ॥ ६ वत्तित्वा ॥ ७ दृढप्रणयः ॥

तिणिण गुणव्याणि ।

पंचाणुवयपडिवत्तिसुद्धसद्धम्मबुद्धिजुत्तो वि । होज गुणव्याधारि त्ति संपयं एयमक्खामि ॥ १ ॥
गुणकारीणि वयाइं गुणव्याइं ति जाण तिन्नेव । ताण दिसापपरिमाणं पढमं तस्स य सरूवमिमं ॥ २ ॥
अच्चंततिवहुयवहतत्तायसगोलगो व वियरंतो । अहवा वि भीमतयविसमहाभुयंगाहिराजो व ॥ ३ ॥
विहवइ किं न जीवोउंणिसिद्धमण-[वयण-]कायवावारो । तं च निगिणहेज्ज इमं दिसिगमपरिमाणकरणेण ॥ ४ ॥
अहिदट्टस्स सरीरे कंडुगबंधम्मि कमइ जह न विसं । तह दिसिपरिमाणम्मि विरमइ जीवस्स गमणमई ॥ ५ ॥
जह जह पसरनिरोहो बाढं वणवारणस्स व जियस्स । तह तह अभयपयाणं तदेसोवगयजीवाणं ॥ ६ ॥
मणवंछियत्थसिद्धी कम्मायत्ता न दूरगमसज्झा । ता दूरदेसपरिभमणविब्भमो पाणिघायफलो ॥ ७ ॥
दिसिपरिमाणगगहणे दिट्ठं सिवभूइणो व फलमतुलं । तविवरीयं तब्भाउणो व खंदस्स तदगहणे ॥ ८ ॥
तहाहि—अत्थि समत्थदीवोदहिमज्झवत्तिजंबुद्धीवदाहिणदिसालंकारकप्पे भारहद्धवसुंधरापीढविदत्तसुंदरपमुहगुणप-
ब्भारभूरिसुपुरिसाहिट्ठिए कलिंगविसए चमररायहाणि व चामीयर-रयणभवनकिरणपडिहयसन्तमसा अंदिट्टसूरसंतावा य,

१ अत्यन्ततीव्रहुतवहतसायसगोलक इव विचरन् । अथवाऽपि भीमत्वविषमहाभुजङ्गाधिराज इव ॥ २ ‘वो अणि’ प्रती ॥ ३ ‘काण्डकबन्धे’
यन्त्रबन्धे ॥ ४ भरतार्धवसुन्धरापीठाजितसौन्दर्यप्रमुखगुणप्राग्भारभूरिसुपुरुषाधिष्ठिते ॥ ५ अदृष्टसूर्यसन्तापित्यर्थः ॥ ६ ‘सूरिसं’ प्रती ॥

दिग्विरतौ
शिवभूति-
स्कन्दयोः
कथानकम्
३९ ।

खल-सज्ज-
नयोः स्नेहः

॥२७८॥

दिग्विरति-
गुणव्रतस्य
स्वरूपम्

देवमहस्रि-
विरहो
कदारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२७९॥

के मणहरं पि पुरिसं लहुइंति ? विणासई य को जीवं ? । उल्लसियपहाजालो को वा नंदेइ घूयकुलं ? ॥ १ ॥
रायपुत्तेण विचित्तिऊण वागरियं—दोसांगरो । अह विइकंता महई रयणी, वज्जियं सेज्जातूरं । विसज्जिया सबे सेवगा गया संठाणं । कुमारो वि पसुत्तो सुहसेजाए ।

वीयदिणे य सिवभूई 'पण्होत्तराइसु अकुसलो' त्ति किं पि सिक्खणत्थं गतो गुरुणो अइसयनाणिणो सिद्धदेव-
सुरिणो समीवे । कयसपणय[पाय]पउमपणामो य सिद्धतदेसणावसाणे रयणिवइयरं निवेइऊण पुच्छिउं पवत्तो—भयवं !
साहेह किं पि पण्होत्तरं ति । तओ दिव्वनाणोवलद्धजहट्टियभावेण तेण तग्गुणजणणपच्चलाई सिद्धाई दुन्नि पण्होत्तराई ।
सम्मं पढियाई ताई सिवभूइणा । रयणीसमए य गतो रायसुयसमीवे । पुणो पयड्ढा पण्होत्तरसंकहा । रायसुएण जंपियं—भो
सिवभूइ ! सबो वि कोइ पढइ किं पि ? तुमं पुण न कयाइ, ता किमियमवन्ना ? अपडिहासो वा ? । सिवभूइणा भणियं—
कुमार ! मा एवमासंकेसु, विजियसुरगुरुमइणो तुह किं अम्हारिसो सहावजडो पढेउ ? । अह पसायचिन्तणेण चंदचूडनाम-
धेएण भणियं—कुमार ! मुयसु ताव इमं, मह पण्होत्तरं निसामेसु—

वीतस्सरः पृच्छति ? कुत्र चापलं स्वभावजं ? कः सुरते श्रितः स्त्रिया ? ।
सदोन्मुदो विन्ध्यवसुन्धरासु क्रीडन्ति काः कोमलकन्दलासु ? ॥ १ ॥

१ दोषाः, गरः—विषम्, दोषाकरः—चन्द्रः इति उत्तरत्रयम् ॥ २ शयनकालसूचकं त्रमित्यर्थः ॥ ३ 'इमेव' प्रती ॥ ४ श्रियः श्रियः प्रती ॥

दिग्विरतौ
शिवभूति-
स्कन्दयोः
कथानकम्
३९ ।

॥२७९॥

कुमारेणोक्तम्—कथं व्यस्त-समस्तजातिः ? भवतु, ज्ञातम्, अनेकपावलयः । अत्रान्तरे अन्यान् पठतो निषेध्य
नियुक्तोऽमुना शिवभूतिः प्राह—

भवति चतुर्वर्गस्य प्रसाधने क इह पडुतरः परमः ? । पृच्छत्यङ्गावयवः ? को देवः प्रोक्तनो जगतः ? ॥ १ ॥

विमृश्याभिहितं राजसुतेन—वर्धमानजातिरेषा, नाभेय इति सम्भावयामि । भूयः पठितं तेनैव—

किंसंखा पंडुसुया ? नमणे सहो य को ? कहां बंभो । संबोहिज्जइ ? को भूसुओ य ? को पवयणपहाणो ? ॥ १ ॥

महईवेलं विभाविऊण वुत्तं रायसुएण—पंचनमोकारो ति ।

अह अणन्नपत्ताइसयरंजियमणेण सिवभूइणा भणियं—कुमार ! अपोरिसेए वि मइपगरिसे किमिह तुह पच्छिमपण्हो-
त्तरजुयले ईसि कालविलंबो जाओ ? त्ति । कुमारेण भणियं—भो वयस्स ! कज्जमबुज्झमाणेण अक्खराणुगुणेण मए विम-
रिसियमिमं, अतो परमत्थं तुमं मह साहेसु, को एस नाभेयो ? को वा पंचनमोकारो ? त्ति । ततो सिवभूइणा पारद्धे
आइजिणस्स उस्सभस्स गुणकित्तणे, पंचनमोकारस्स य “नमो अरिहंताण” मिच्चाइरूवस्स सवित्थरस्सरूवकहणे ईहाऽपो-

१ अने ! कपौ, अलयः, अनेकपावलय इति उत्तरचतुष्टयम् । इः—कामः, न इः अनिः तत्सम्बुद्धौ हे अने ! । 'कपौ' वानरे । न लयः अलयः—
चापल्यभावः । अनेकपानां—हस्तिनाम् आवलयः—श्रेणयः इति ॥ २ पुराणः । ३ ना नाभे ! नाभेय इति उत्तरत्रयम् । 'ना' पुरुषः । 'नाभे' मध्यावयव ! ।
नाभेरपत्यं नाभेयः—ऋषभजिनः ॥ ४ अत्र पंच नमो क ! आरो पंचनमोकारो इत्युत्तरपञ्चकम् । 'पंच' संख्या । नमो अव्ययम् । 'हे क !' हे ब्रह्मन् ! ।
'आरो' मङ्गलग्रहः । 'पंचनमोकारो' महामन्त्रः ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहार्यण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२८०॥

ह-मग्गणाइ कुणंतस्स रायसुयस्स जायं पुंभवसरणं, अणुसरियपुवपदियसुत्त-ऽत्थो य संबुद्धो । तत्कालविलसंतसवविरहवासणो, कयपंचमुट्टियलोकम्मो, देवयासमप्पियसाहुल्लिंगो, 'अहह ! किमेयं ?' ति सभय-चमकारं सयलपरिसाए पलोइजंतो, गिह-मुज्झिय पुरीवहिया महापुंडरियाभिहाणे आरामे गंतूण ठितो काउस्सग्गेणं । हेल्लोहलितो पुरजणो, विम्मितो राया, अच्छिन्नमुकनयणंसुधारं परुत्तमंतेउरं । गया य रायाइणो तदंतियं, वंदिऊण खणं पज्जुवासिऊण य अदिट्ठमोग्गराभिघाय-घुम्मिय व किं पि वोत्तुमपारयंता गया जहागयं ।

उचियसमए 'एगंतो' ति कलिय पायवडिएण पुच्छितो सो मुणिकुमारो सिवभूइणा—भयवं ! को एस अच्छरिय-भूओ तुह वइयरो ? किं कारणं वा इत्थं पवज्जागहणं ? ति । मुणिणा भणियं—भइ ! जं तए जगगुरुणो जुगादिजिणस्स पंचपरमेट्ठिमहामंतस्स य सरूवनिरूवणं कयं तेण मए जाई सरिया, पुवाणुचिन्नसामन्नाणुरागेण य भुज्जो पवजं पवण्णो मिह । सिवभूइणा भणियं—भयवं ! को पुण तुमं पुवभवे आसि ? ति । मुणिणा वागरियं—आयन्नसु—

अहमित्तो तइयपुवभवे कोल्लहरपुरे सिंधुदत्तसेट्ठिणो सुयत्तेण उववन्नो । जम्माणंतरं च तिमासियस्स ममं उग्गया वयणे वेइल्लमउलपढमुग्गम व सिणिद्धा दसणावली । भीतो पिया । वाहरितो अट्ठंगमहानिमित्तपाढगो जोगीसर्रो नाम [नेमित्तिओ], विसिद्धोवयारसारपडिवत्तिपुवगं च पुच्छितो—किमेव अगाले डिंभदंतुग्गमो ? ति । नेमित्तिएण भणियं—

१ पूर्वभवस्मरणम्, अनुस्मृतपूर्वपठितसूत्रार्थ ॥ २ ध्रुवः ॥ ३ अदृष्टमुद्राभिघातघूर्णिता इव ॥ ४ °वण्हो मिह प्रती ॥ ५ विचकिल-मुकुलप्रथमोद्गम इव ॥

इमं च सोच्चा हिययंतो समुम्मिलंतलज्जाभरो सिवभूई विभावेइ—जइ वि दुल्ललियत्तणेण तारुन्नमएण वा धम्मोवएसं मम न पडिवन्नो तह वि परूढपेम्माणुबंधो ति न मोत्तुं जुज्जइ एसो, मा कयाइ इमं च पडिवज्जेजा ।

एत्थंतरे जाया भोयणवेला, दवावियाइं कुमारेण आसणाइं । कयतक्कालोच्चियकिच्चा य भुत्ता सममेव सव्वे वि । ठिया य दिणावसाणं जाव ताहिं ताहिं संकहाहिं । अह रयणीपढमज्जामसमए पारद्धा रायसुएण पण्होत्तरपाढगोड्डी । तत्थ य पडियं पढममेव कुमारामच्चेण । जहा—

पापं पृच्छति ? विरतौ को धातुः ? कीदृशः कृतकर्षी ? ।

उत्कण्ठयन्ति के वा विलसन्तो विरहिणीहृदयम् ?

॥ १ ॥ तै त त त तु तः ॥

कुमारेण विमृश्योक्तम्—मलयमरुतः । अथ भणितं बालवयस्येन शिवेन । यथा—

विकचयति किमिह शशभृत् ? किं वा शेषोऽपि कलयति शिरोभिः ?

किं वा विशोभमवधार्य नायिका नाऽऽदधाति करे ?

॥ १ ॥

राजपुत्रेण विभाव्योक्तम्—कथमे[का]लापकम् ? हुं ज्ञातम्, कुं वलयम् । एत्थंतरे पयंपियं मंगलपाढयसूणुणा सयाणंदेण—

१ °म्मिल्लंतं प्रती ॥ २ °पक्खी प्रती ॥ ३ अस्याः प्रहेलिकाया उत्तरे एतदन्तर्गतस्वरोपलक्षणम्—अ-अ-अ-उ-अः । तथैव चोत्तीर्णम्—मू+अ लू+अ यू+अ मू+अ इ+उ तू+अः=मलयमरुतः ॥ ४ 'मल !' पाप !, यम् उपरमे, 'अरुतः' अशब्दः, मलयमरुतः ॥ ५ अत्र 'कुवलयम्' इत्यनेन कमलम्, पृथ्वीवलयम्, कुः-पृथ्वीरेव वलयं कुवलयं-कुत्सितं वलयम् इति उत्तरत्रिकम् ॥

दिग्विरतौ
शिवभूति-
स्कन्दयोः
कथानकम्
३९ ।

देवपाल-
राजकुमार-
पूर्वभव-
कथानकम्

॥२८०॥

प्रओत्तर-
गोष्ठी

देवभइसुरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो।
॥२८१॥

पि विइकंतवालभावो परंघरभिव्खाभमणोवलद्धपिंडभोजणेण अप्पाणमहं पोसंतो पत्तो तरुणत्तणं । जंम्मणाणंतरविवन्नजणग-
वइयरायन्नणेण पररिद्धिवित्थरपलोयणेण य जायगरुयवेरग्गावेगो 'अलं घरवासविडंबणाडंबरेणं' ति निच्छिय चउद्दसपुव्विणो
सुहम्मसूरिणो समीवे पवन्नो मुणिधम्मं, खंति-मदवाइगुणाणुगयमाणसो य गामाइसु गुरुणा समं विहरिउं पवत्तो य ।
अहिज्जियाणि एक्कारस वि अंगाई पुव्वगयं च किंचि । जिणधम्ममाणुरागरंजियहियओ य पज्जंते मासियमणसणं पवज्जिय
मओ सोहम्मो देवसुहमणुमुंजिऊण संपइ एसो हं उप्पन्नो रायसुतो । तुमाहिंतो नाभेयजिण-पंचैनमोक्कारपयपरूवणा-
यन्नणसमुप्पन्नपुव्वानुचिन्नसामन्नसरणो संबुद्धो, दिक्खं च तक्खणमेव पवन्नो त्ति ॥ छ ॥

इमं च सोचा चित्तियं सिवभूइणा—अहो ! विचित्ता कम्मपरिणई, अहो ! अविभावणिज्जो तहाभवत्तविवागो, जमच्चंत-
धम्मविरुद्धवित्तिणो वि थेवं पि निमित्तमेत्तमासाइऊण एवं बुज्झंति । कुमारमुणिसीहो वि बीयदिणे विहरितो अन्नत्थ ।

अह कइयवि वरिसाई लंडु-उट्टमाइनिद्धुरतवविसेसविसोसियासुहसंचयत्तणेण समुप्पन्नदिद्वोहिनाणो पुणो वि आगतो
तमेव नयरिं । वंदणत्थं च पत्थिवपुरस्सरो समागतो सबो पुरीजणो सिवभूइ-खंदनामाणो मित्ता य । वंदिऊण सायरं
उवविट्ठा समुच्चियट्ठाणेषु । कया कुमारमुणिणा धम्मदेसणा ।

तदवसाणे य सणियसणियमेगो पुरिसो भग्गचरणो 'किं मए पुरा कयं ?' ति पुच्छिउं पत्तो तं पएसं, सवायरेण पणयकुमार-

१ परगृहभिक्षाभ्रमणोपलब्धपिण्डभोजनेन ॥ २ जन्मानन्तरविपन्नजनकव्यतिकराकर्णनेन ॥ ३-पञ्चनमस्कारपदप्ररूपणाकर्णनसमुत्पन्नपूर्वातुचीर्णश्रामण्य-
स्मरणः ॥ ४ 'भवन्नवि' प्रती । ५ निमित्तमात्रमासाय ॥ ६ षष्ठाष्टमादिनिष्ठुरतपोविशेषविशोषिताशुभसम्प्रत्यवेन ॥

मुणिकमकमलो य भणिउं पवत्तो—भयवं ! किं मए दुक्कयं कयं जेण केच्चिराणि वि दिणाणि चारुचंकमणो वि होऊण संपयं
एकपए चिय एवंविहचलणबलवियलो संवुत्तो ? । भगवया वुत्तं—अत्थि पुव्वजम्मजणियदुक्कम्मदुव्विलसियमेत्थ, तं च निसामेसु—

भइ ! तुमं हि पुव्वभवे कालिंदीजलकालकालिंजरगिरिगरुयमज्झमंडलनिवासी वइसदेवो नाम गोरक्खगो अहेसि ।
अन्नया गोवग्गं चारिंतेण तुमए गिरिनिगुंजे निलीणो वज्जरिसभसंघयणो महाबलो नाम तवस्सी काउस्सग्गगतो दिट्ठो ।
'किमेसा बिभीसिय ?' त्ति तरुयंतरिओ खणंतरमवलोइऊण अवकंतो तुमं । नवरं दिणे दिणे तहट्ठियं दट्ठण विगयबिभीसियासंको
समीवे उवगम्म 'मुणि' त्ति जायविणिच्छओ पडिओ से पाएसु । मुणिणा वि 'जोगो' त्ति विभाविय धम्मलाभिओ तुमं ।
पमोयभरमुव्वहंतेण य पइदिणदंसणलद्धपसरेण तत्तो जाणियधम्मनिच्छएण एगया पुच्छिओ तुमए साहू—भयवं ! किं
कारणमेवं पइदिणं पि संकुइयकाएहिं ईसिं पि चंकमणमकुणमाणेहिं उद्धट्ठाणट्ठिएहिं चेट्ठिज्जइ ? त्ति ।

अह तेण तुमं भणितो अहो महाभाग ! भागधेएहिं । गरुएहिं एस लब्भइ जिणिंदकहिओ समणधम्मो ॥ १ ॥

एयस्स य मूलमिमं जं कीरइ सबहा वि जियरक्खा । सा पुण जहिच्छसंकमण-सयण-परियत्तणाईसु ॥ २ ॥

संभवइ नो जहँत्था तेणुवउत्ता ससत्तिसम्भावे । खौणु व निच्चला ठंति साहुणो काउसग्गेणं ॥ ३ ॥

अंजणचुन्नयपुन्नो समुग्गतो इय सया वि पंडिहच्छो । सुहुमेहिं बायरेहि य जीवेहिं जीवलोगोऽयं ॥ ४ ॥

१ कालिन्दी-यमुना २ ॥ अभवः, आसीः इत्यर्थः ॥ ३ स्थीयते ॥ ४ 'हन्नो, ते' प्रती ॥ ५ स्थाणुरिव ॥ ६ प्रतिपूर्णः ॥

दिग्विरतौ
शिवभूति-
स्कन्दयोः
कथानकम्
३९ ।

॥२८१॥

दुर्बलचरण-
स्य पूर्वभव-
कथानकम्

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२८२॥

ताणं च रक्खणत्थं इत्थं तित्थंकरेहिं निहिट्ठो । काउस्सग्गोवातो विसेसतो वेरिसयालम्मि ॥ ५ ॥
तेणेव भद् ! इहइं न उज्जतो कीरइं विहारो वि । वीसुत्तरदिवससयं जावुस्सग्गेण इयरो उ ॥ ६ ॥
असिवे ओमोयरिए रायदुंठे भए य गेलन्ने । नाणाइतिगस्सऽट्ठा विस्सुंभेणमेसणे विहरे ॥ ७ ॥
फेलहाइलाभविरहा पन्नास दिणाइं विहरितो वि मुणी । पुरतो सत्तरिदियहे वसिज्ज अवि रुक्खमूले वि ॥ ८ ॥
अवि सुट्ठितो सुनाणी जिइंदितो जियपरीसहाणीतो । वासासु विहरमाणो दुविहं पि विराहणं लहइ ॥ ९ ॥

ता भो महाणुभाव ! 'जीवाउलो एस कालो' त्ति एवमहमिहाऽऽवसामि त्ति । अह मेरुगिरिसंसग्गेण तिणग्गस्स व सुवन्नपरिणामो मुणिजोग्गेण वियंभितो तुह विमलो विवेओ । समुप्पन्ना य एवंविहा सेमुंही—अहो ! महापावकारिणोऽम्हे जे एवमणंतजीवाउले भूमीयले जहिच्छं विचरामो, न थेवं पि संकमुवहामो, ता कहं नित्थरिस्सामो एवंविहपावपारावाराओ ? एसो चिय परं तवस्सी सुकयनिही नित्थरियभवसमुदो य जो नाम एवं कुम्मो व संलीणसवंगोवंगो ज्ञाणकोट्टोवगतो व चिट्ठइ । एवं च तुमं अप्पाणं झुरिऊण सपणयं मुणिं भणिउं पवत्तो—भयवं ! को उवाओ ? को वा पडियारो ? अणवरयापरिमियमेइणीभमणसीला कहमम्हारिसा होहिन्ति ? । साहुणा भणियं—भद् ! अत्थि उवातो दिसापরিमाणकरणेण, परिमियभू-भमणेणाणेमंसत्तसंताणताणभावाउ त्ति । तुमए भणियं—भयवं ! कहं पुण तप्परिमाणं विप्पइ ? किंसरुवं च तयं ? ति

१ कायोत्सर्गोपायः ॥ २ वर्षाकाले ॥ ३ 'दुग्गे भ' प्रती ॥ ४ 'भणपेस्स' प्रती । 'विष्वग्भवने' मरणे 'एषणे' एषणार्थम् ॥ ५ फलकादि— ॥ ६ अव रुं प्रती ॥ ७ जितेन्द्रियः जितपरीषदानीकः ॥ ८ 'शेमुणी' बुद्धिः ॥ ९ शङ्कामुद्वहामः ॥ १० अनेकसत्त्वसन्तानत्राणभावात् ॥

मूलातो चिय निसुणेसु दसणुग्गमसुहा-ऽसुहसूयगं सबं । जहा—

जेसि अयाले दन्ता वयणे दीसंति कह विं डिंभाण । ताण गुण-दोसमासत्तमासियं किं पि साहेमि ॥ १ ॥
दंतेहिं समं जातो कुलनासं कुणइ निच्छियं बालो । दंतेहिं बीयमासे पियरं मारेइ अप्पं वा ॥ २ ॥
वयणम्मि जस्स दंता तइए मासम्मि कह वि दीसंति । पियरस्स कुणइ नासं अदुवा य पियामहं हणइ ॥ ३ ॥
जस्स चउत्थे मासे दसणा दीसंति वयणकुहरम्मि । सो हणइ भाउणो पुव्वजम्मणा नूणमच्चिरेण ॥ ४ ॥
अह पंचमम्मि मासे दसणा दीसंति जस्स वयणम्मि । वरकरि-तुरंग-करमे सो आणइ नत्थि संदेहो ॥ ५ ॥
जाए य छट्ठमासे दसणा जस्सुग्गमंति वयणम्मि । सो कुणइ दवनासं उवेयं कलह-संतावं ॥ ६ ॥
सत्तमगम्मि य मासे दसणा जस्साऽऽणणे वियंभंति । घण-घन्न-दासि-दासं पसुमित्तं सो विणासेइ ॥ ७ ॥
इय एस पुव्वमुणिवरनिदंसितो कोइ सत्थपरमत्थो । सुंम्मइ एत्तो ता तयणुरूवमायरह निंभंतं ॥ ८ ॥

इमं च सोच्चा अचंतजायचित्तसंतावो नेमित्थियं विसज्जिऊण मह पिया सयणजणं वाहराविऊण 'किमित्थ वइये कीरइ ?' त्ति आलोचिउं पवत्तो । अह सयणवग्गेण विनिच्छिऊण अहं ठविओ विभिन्नमंदिरे, तह वि मह दुक्कम्मदोसेण रयणीए पसुत्तो तकरेहिं हतो पिया पवन्नो पंचत्तं । ततो परिचत्ता मे वत्ता वि घरजणेण । कहं पि म्हाकट्टकप्पणाए य किं

१ वि दिंताण प्रती ॥ २ आत्मानम् ॥ ३ 'पूर्वजन्मनः' पूर्व जातान्, अग्रजान् इत्यर्थः ॥ ४ श्रूयते ॥ ५ निभ्रान्तिम् ॥ ६ महाकष्ट-कल्पनया ॥

दिग्विस्तृतौ
शिवभूति-
स्कन्दयोः
कथानकम्
३९ ।

॥२८२॥

अकाल-
दन्तोद्गम-
कल्पः

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२८३॥

च न करेइ । किर केणइ पुत्राए अत्राए वा जोयणसयपरिमाणं परिमाणं कयं आसि, गमणकाले य तं पम्हुट्ठं 'किं सयं ? पन्नासा व ?' ति तस्स य पन्नासमइकमंतस्स भंगो ति ५ ।

एयाण वज्जणाओ दिसिबयं पालियं हवइ सम्मं । तप्पालणाए दिन्नं अभयं तद्देसजीवाण ॥ १ ॥ छ ॥

एवं मुणिणा वुत्ते तुमए सम्मत्तपुत्रयं विहिणा । संभवियदिसिपमाणं पडिवन्नं दुविहतिविहेण ॥ २ ॥

वासारत्तपज्जंते य विहरिओ मुणी अन्नत्थ । तुमं पि जिणधम्माणुरत्तचित्तो पुत्रपडिवन्नाभिग्गहपरिपालणपरो जीवि-
गानिमित्तं मित्तगवाइरक्खणबद्धलक्खो चिट्ठसि ति ।

अन्नाया य 'बहुपच्चूहवूहविरुद्धो कल्लाणकम्मसमारंभो' ति गिरिकड्ढे गवाइणो चारितस्स तुह उवरिल्लवत्थं कह वि चावलपयइत्तणेण वेत्तूण उड्डं पलाणो सौहामिणो, तुमं पि तम्मग्गेण धाविओ वेगेण, गतो य उड्डुदिसिमेरं जाव, सैरिओ अभिग्गहो, नवरं 'सयं न वच्चिस्सामि' ति अन्नं गोवालसुयं पेसयंतो तदानयणत्थं पत्तो पढमाइयासोयरं १ । अन्नम्मि दिणे तद्देसि चिय वसंतो धाउवाइएहिं उवलोभिऊण पवेसितो लक्खरसवेहिनिमित्तं विवरम्मि, 'किं करेमि परायत्तो हं ?' ति आलंबणं पवज्जिय अवहिविसयातो परेण वच्चंतो गओ बीयाइयारविसयं २ । अन्नम्मि य पत्थावे गोवग्गमादाय 'तिणाइ निड्डियं' ति दूरयरदिसीए गतो, तवेलं च उल्लालियलंगूलो गिलंतो व तद्देसवत्तिसत्तसंताणं गुंजायमाणो समुट्ठिओ केसरी, नड्डं गोउलं, तुमं पि गोपुच्छाणुलग्गो जाणंतो वि तिरियदिसिविइक्कमं 'नाहं सयंवसो वच्चामि' ति कयावट्ठंभो

१ वानरः ॥ २ 'सि मेरं जाव, सरिस्सओ प्रती ॥ ३ स्मृतः ॥ ४ 'वरेमि प्रती ॥ ५ अविहिं प्रती ॥

पवन्नो तइयमइयारं ३ । अवसरंतरे य गामं गच्छंतो पुन्नं पि अवहिं लंघिय अवरदिसासंतियजोयणपंचयपक्खे-
वेण जिगमिसियदिसिबुद्धिं काऊण पट्ठिओ चउत्थाइयारमणुपत्तो ४ । भुज्जो य कयाइ अन्नयरिं दिसिं पयट्ठो 'किमिह वीसं तीसं वा जोयणाइं मेर ?' ति संकिर्यं तमणुसरंतो संकंतो पंचममइयारं ५ ।

एवं च दिसिविरहं कलंकिऊण अणालोइयदुच्चरितो खीणांतो मरिऊण कुदेवत्तेणमुववन्नो । तत्तो वि चविऊण सुकुल-
समुप्पन्नो वि पुत्रकयदुक्कयदोसेण भो महाणुभाव ! चंकमणबलवियलो जाओ सि । ता एयं कारणं ति ॥ छ ॥

इमं च सोच्चा सो पुरिसो परमवेरग्गोवगओ भुज्जो पडिवज्जिय तविरहं गओ सं ठाणं । सिवभूइ-खंदया वि एयवइ-
यरसवणाउ चेव पवन्नजहावड्डियदिसिपरिमाणवया गया नियघरं । कुमारमुणिसीहो वि विहरितो अन्नत्थ ।

एगया य विसिद्धववहारविरहियत्तणेण पहीयमाणम्मि दव्वसंचए सिवभूइ-खंदया दो वि भायरो ठिया विभिन्नधरेसु,
अनिवहमाणा य दव्वज्जणनिमित्तं पगया दविडदेससीमासंधिम्मि, तत्थ य पडिपुन्नं दिसिपरिमाणं । पुरतो पट्ठिए वि सत्थे
'वयाइक्कमो' ति ठिओ सिवभूई । लोभाभिभूओ य वयमसरिऊण गतो खंदओ, अकालकुवियकयंतमडभीमभिह्लसेणाल-
डियसव्वसारो य सरीरावसेसो वलिओ य सदेसाभिमुहं । सिवभूई वि निर्यनियमनिच्चलचित्तो जाव तत्थेव आवासितो
अच्छइ ताव धणं देसंतरायवणियसत्थाभिघायपावियमहग्घमोल्लपणियपडिपुन्नवसहनिवहमादाय पत्ता भिल्ला तं पएसं । जातो

१ 'सासुंनियं' प्रती ॥ २ जिगमिषितदिग्वृद्धिम् ॥ ३ 'य तीमं' प्रती ॥ ४ च देसविं प्रती ॥ ५ क्षीणायुः ॥ ६ निजनियमनिश्चलचित्तः ॥
७ धनाढ्यदेशान्तरागतवणिकसार्थाभिघातप्राप्तमहार्घमूल्यपणितप्रतिपूर्णवृषभनिवहमादाय ॥

दिग्विरतौ
शिवभूति-
स्कन्दयोः
कथानकम्
३९ ।

॥२८३॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२८४॥

सिवभूहणो तेहिं सह ववहारो । उवलद्धा रयणाहणो पयत्था । कयदालिहजलंजलिप्पयाणो य गतो सगिहं । मुणि[य]वह-
यरेण य सलहिओ लोणेणं । इय परभवेसु [वि सो] कल्लाणभागी जातो । इयरो अकित्ति लोगदुगविघायं च पत्तो ति ।
एवं भट्टपइन्ना दुक्खं दुग्गं च दुग्गइमुविति । इह-परभवे य इयरे महल्लकल्लाणमचिरेण ॥ १ ॥ अपि च—
अन्यान्यधान्य-जलपान-विरुद्धवातसम्पातजातविविधाऽऽमयमध्यमानः
मानातिरिक्तन....क्तं(?) दिनमार्गखेद-शीता-ऽऽतप-क्लमकृतार्तिरपुण्यजन्तुः ॥ १ ॥
दूरात् सुदूरतरदेशमपि प्रपन्नः, काणं कपर्दकमपि प्रलभेत नैव ।
पुण्यान्वितश्च निवसन्नपि वेदमनि स्वेऽजस्रं धनाधिप इव श्रियमश्नुवीत ॥ २ ॥
श्रयति दूरदिगन्तरमादृतः, किल भवेयमहं धनवानिति ।
अथ च तत्र पुरस्थमिवाशुभं, सकलमस्य निरस्यति वाञ्छितम् ॥ ३ ॥
इति बहुविधक्लेशा-ऽऽयासप्रपञ्चपटीयसी, मितसमुदितक्षेत्रादिच्छां परेण निवर्तयन्
अभयमपरक्षेत्रस्थानामशेषशरीरिणां, वि[त]रति रतिं लक्ष्मीं शोभामुपर्ययते ततः ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे प्रथमगुणव्रतचिन्तायां शिवभूति-स्कन्दयोराख्यानकं समाप्तम् ॥ ३९ ॥

साहेसु । तत्तो साहू साहिउमादत्तो । जहा—

उड्ढा-ऽहो-तिरियदिसिं चाउम्मासाइकालमाणेण । गमणपरिमाणकरणं पढमं हि गुणवयं विति ॥ १ ॥
उड्ढं गिरिसिहराइसु अहो वि विवराइएसु तिरियं च । पुव्वाईसु दिसासुं विसओ पंचेह अइयारा ॥ २ ॥
उड्ढाइतिदिसिपरिमाणलंघणे तिन्नि हुंति अइयारा । नियमियदिसिवुड्ढीए सइभंसम्मि य दुवे चेव ॥ ३ ॥
एए य अणाभोगा अइकमाईहिं वा समवसेया । इहरा पयडुमाणस्स गेहिणो भंग एव परं ॥ ४ ॥
एत्थ भावणा—उड्ढदिसिपमाणं जं पडिवन्नं तस्सोवरिं पव्वयसिहरे तरुवरे वा पक्खी पवंगमो वा वत्थं आभरणं वा
नेज्जां तदत्थं तत्थ तस्स न कप्पइ गंतुं, आणयण-पेसणोभ[या]णि य काउं न कप्पंति । जया [त]तो तं सयं पडइ अन्नेण
वाऽऽणीयं होइ तया घेतुं कप्पइ त्ति १ । एवं अहोदिसिपमाणाइकमस्स वि विवराईसु विभासा २ । तहा तिरियदिसि-
पमाणाइकमो तिविहेण वि न कायवो ३ । खेत्तवुड्ढी य एवं संभवइ—किर पुव्वदिसीए भंडं घेतुं गओ जाव तप्परिमाणं, तओ
परओ य तं अग्घं लहइ त्ति जाई पच्छिमादिसिजोयणाणि ताणि केच्चिराणि वि पुव्वदिसिपरिमाणे पक्खिवइ त्ति, एसा वि
वज्जणिज्जा । जइ अणाभोगेण परिमाणमइकंतो होज्ज ता तत्तो वि नियत्तइ, तदेणाभोगयाउ वणियत्ताओ य लाभो घेतुं न
जुज्जइ त्ति ४ । तहा कहं पि वक्खेवाइणा 'सईए' सुमरणस्स जोयणसयाइरूवदिसिपरिमाणविसयस्स 'अंतद्धा[णं]' विण्णासो तं

१ सइसंभम्मि प्रती । स्मृतिभ्रंशे ॥ २ ज्ञातव्या इत्यर्थः ॥ ३ 'लवङ्गमः' वानरः ॥ ४ नयेत् ॥ ५ 'द्वणाणागं' प्रती । तदनाभोगजाद
वाणिज्याच्च ॥ ६ विणोसो प्रती ॥

दिग्विरतौ
शिवभूति-
स्कन्दयोः
कथानकम्
३९ ।

दिग्विरतेः
उपदेशः

॥२८४॥

दिग्विरतेः
स्वरूपं तद-
तिचाराश्च

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२८५॥

ओहरमणोहरो महिलावग्गो, बुद्धो व परमकरुणासारो साहुजणो । तहिं च वत्थवो पयईए चिय निम्मलमेहो मेहो नाम सेट्ठी, देवई से भज्जा, सुप्पभो य नाम पुत्तो । सवन्नुपायपूयणपमुहधम्मकिच्चनिच्चनिच्चलमाणसाण य ताण दिणाणि वोळित्ति ।
अन्नया य देवई सेज्झयमंदिरे धूयं अणेगप्पयारेहिं जणणीए उवलालिज्जमाणमवलोडुण चित्तिउं पवत्ता—धन्ना एसा महाणुभावा जा एवं दुहियरं कीलावेइ, अहं तु मंदभग्गा एत्तियं पि न मणवंच्छियत्थसिद्धिमणुपत्ता, एवं च किं करेमि ? कमाराहेमि ?—इच्छाहत्तितापंभारभारोणामियं च वयणं वामकरयलेणुवहंती सा दिट्ठा सेट्ठिणा, पुच्छिया य—भदे ! किमेवं सोगाउँरं दीससि ? किंकारणमिममवत्थं गय ? त्ति । तीए भणियं—पाणनाह ! नियकडुयकम्ममेव [कारणं], न कारणंतरं ति । सेट्ठिणा भणियं—तहा वि होयवं केणइ निमित्तेणं, ता सवहा साहेसु तैयं-ति निब्बन्धे सिद्धिमिमीए । ‘अहो ! सच्चमिणं—धूयासु पडिबन्धो महिलायणस्स’ त्ति चित्तियंतेण सेट्ठिणा भणिया—भदे ! मुंचसु संतावं, अत्थि कुसुमसंडे उज्जाणे विजियदुइंतचक्का चक्केसरी देवया जिणधम्मपवन्नपाणिमणोवंच्छियकामधेणू, तं च आराहिऊण तहा काहं जहा तुह मण-वंच्छियत्थसिद्धी जायइ । पडिसुयमिमीए ।

मेहो वि तदिणातो आरब्भ पयट्ठो देवयाराहणाए । तदणुभावेण य आवन्नसत्ता जाया देवई । कालकमेण पसूया धूया, कयं वद्धावणयं, पइट्ठियमुचियसमए नामं । पारद्धा भयवईए उज्जाणजत्ता । [सं]सयण-परियणो य गतो तहिं

१ ‘निर्मलमेधाः’ विशुद्धबुद्धिः ॥ २ प्रातिवेशिकमन्दिरे दुहितरम् ॥ ३ ‘भारोभारणामियं’ खं० प्र० । इत्यादिचिन्ताप्राग्भारभारावनामित-मिव ॥ ४ ‘उरो’ व्व खं० प्र० ॥ ५ ‘तक्त’ तदित्यर्थः ॥ ६ सेट्ठं खं० ॥ ७ ‘णोवएच्छि’ खं० ॥ ८ करिष्यामि ॥ ९ सस्वजनपरिजनः ॥

सेट्ठी । कयपूया-सकारो य देवयाए दीणा-ऽणाहाण दाणपुव्वं भोत्तूण कुसुमावचयं कुणंतो तमालतरुयरतलट्ठियं वेसमणेण पज्जुवासिज्जमाणं समणं पासइ । ‘अहो ! सुराण वि पुज्जो भयवं’ ति विम्हयमुव्वहंतो पडिओ सो सकुडुंबो चेव तच्चलणेसु । जक्खाहिवो वि गओ जहागयं ।

अह कुट्ठाइवाहिविणट्ठं मुणितणुं पलोयंतो मेहो भणिउं पवत्तो—

तुम्ह पयपंसुणा वि हु विहुणिज्जंतीह रोगसंघाया । दंसणमेत्तेणं चिय अवणिज्जइ भूय-पेयभयं ॥ १ ॥

ता भयवं ! कहमेवंविहाण रोगाण भायणीभूया । तुम्हे वि ? हुंयासो वि हु सच्चं सीएण पग्गहिओ ॥ २ ॥

मुणिणा भणियं भइय ! निदयकयपुव्वदुकयदोसोऽयं । न मुयइ पडिं परमेट्ठिणो वि फुडमणुभवेण विणा ॥ ३ ॥

किं पुण तुमए पुव्वं कयं ? ति पुट्ठो मुणी तयं आह । एगग्गमणो सावय ! सीसंतमिमं निसामेसु ॥ ४ ॥

अहं हि मगहाविसए रायगिहे नयरे कुलचंदसेट्ठिणो सुतो महसूयणो नाम आसि । तहिं च मह दवोवज्जणाइणा दिणगमणियं कुणंतस्स एगो अलक्खिज्जमाणवयविसेसो पुरिसो भिक्खानिमित्तं घरमुवागतो । तदिवसं च कोइ ऊसवविसेसो त्ति अम्ह घरयणेण विरूढयाण भायणं भरिऊण से पणामियं । तं च पडिसेहिऊण पडिओ एसो, पुट्ठो य मए—भद ! कयरं वयं पडिवन्नो तुमं ? कीस वा इमं ण गिण्हसि ? त्ति । तेण भणियं—महई कहा, न एवं थेववेलाए साहिउं पारियइ ।

१ तुम्हे वि प्र० ॥ २ अग्निरित्यर्थः ॥ ३ ‘शिष्यमाणं’ कथ्यमानम् ॥ ४ ‘विरूढानाम्’ अङ्कुरितानाम् । जलार्द्रिता मुद्रादयः अङ्कुरिताः सन्तः विरूढा उच्यन्ते ॥

भोगोप-
मोगव्रते
मेघश्रेष्ठि-
कथानकम्
४० ।

॥२८५॥

मखसूदन-
मुनेरात्म-
कथा

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२८६॥

तओ विसज्जिओ सो । कज्जसमत्तीए य गतो हं तस्स समीवे । पुण्वुद्धि च पारदं तेण कहिउं—अहं हि मंद-
भग्गो जिणसासणे पव्वज्जं पव्वज्जिय सुत्त-उत्थेहिं च अप्पाणं परिकम्मिय परीसहपराजितो संतो उप्पव्वओ पडि-
वन्नदुवालससावयवयविसेसो 'सिद्धपुत्तो' ति सामइयभासाए बुच्चामि, ता गिहत्थो चेव अहं, जं च विरुद्धयभिक्षो निसिद्धा
तत्थ य भोगोवभोगवए सच्चित्ताहाराइ परिहरंतेण मए अणंतकायं पच्चक्खायं ति कहं तं गिण्हामि ? । मए भणियं—किस-
रूवं भोगोवभोगवयं ? ति । सिद्धपुत्तेण भणियं—मह ! समुहं पिव दुव्विगाहं जिणसासणं, न थेवकालेण तीरइ निवेदिउं
जाणिउं वा, तो आमूलातो अणूसुगो होउं सुणाहि । 'तह' ति पडिस्सुयं मए । अह मम जोगययुवगम्म तेण महानुभावेण
ताव सिद्धं सम्मत्तातो आरब्भ जा दिसापमाणं, भोगोवभोगसरूवं च भणिउमादत्तं । जहा—

भोगोवभोगविसए वयं दुहा भोयणे य कम्मे य । भोयणओ दो मेया भोगे य तहा य परिभोगे	॥ १ ॥
आहाराई भोगे घर-सेज्जाई य हुंति उवभोगे । भोगम्मि तत्थ वज्जइ जाजीवं मंस-मज्जाई	॥ २ ॥
मज्ज-महु-मंस-मक्खणमन्नोयफलं वडुंवर-पिळुंखुं । पिप्पल-काउंवरिफलमणंतकाए य कंदाई	॥ ३ ॥
सव्वा य कंदजाई सूरणकंदो य वज्जकंदो य । अल्लहलिहा य तहा अल्लं तह अल्लकच्चूरो	॥ ४ ॥
सत्तावरी विराली गलोइ तह थोहरी कुमारी य । ल्हसणं वंसकैरिह्हा गज्जर तह लोणओ लोढा	॥ ५ ॥
गिरिकम्भि किसलपत्ता कसेरुया थेग अल्लमोत्था य । तह लूणरुक्खल्लही खल्लूडो अमयवल्ली य	॥ ६ ॥

१ त्यक्तचारित्र इत्यर्थः ॥ २ 'क्खा न सि' खं० प्र० ॥ ३ अज्ञातफलम् ॥ ४ 'करेह्हा प्र० ॥

भोगोप-
भोगव्रते
मेवश्रेष्ठि-
कथानकम्
४० ।

भोगोपभो-
गव्रतस्य
स्वरूपम्

॥२८६॥

दिसिपरिमाणे वि कए भोगुवभोगाण विरहविरहम्मि । न तहा धम्मपसिद्धि ति तस्सरूवं परूवेमि	॥ १ ॥
संइ भुज्जइ ति भोगो सो पुण आहार-पुप्फमाईओ । उवभोगो उ पुणो पुण उवभुज्जइ सो य विलैयाई	॥ २ ॥
भोगोवभोगभावे वि णंतसो सबवत्थुसु जियस्स । इच्छाविच्छेयविवज्जियस्स तित्ती न संपन्ना	॥ ३ ॥
किं परिहियं ? न भुत्तं ? न माणियं ? जिंघियं न ? पुट्टं नो ? । तह वि अपुवं पिवै सबमेव अभिलसइ ही ! जीवो	॥ ४ ॥
संपत्तीए वि हु उत्तरोत्तरासाहि खिज्जमाणस्स । इच्छानिवित्तिविरहे थेवं पि हु कह हवइ सोक्खं ?	॥ ५ ॥
इच्छानिवित्तिवियला भुंजंता भोयणाइ पुणरुत्तं । अइवोरऽसहीरजरोयराइदुक्खेहिं धिप्पंति	॥ ६ ॥
लद्धं पि तिवग्गकरं मणुयत्तं पवररयणमिव दुलहं । भोगोवभोगलुद्धा मुद्धा ही ही ! मुहा निति	॥ ७ ॥
अनियत्त-नियत्ताणं अप्परिमाणोवभोगभोगातो । दीसंती दोस-गुणा जह सकुडुंबस्स मेहस्स	॥ ८ ॥

तहाहि—अत्थि इहेव भारहे वासे संति-कुंथु-अराभिहाणधम्मवरचक्कवट्ठिनिवासोवहसियसेसपुरसुंदरं कुरुदेसावयं-
सविन्भमं हत्थिणाउरं नाम नयरं । जहिं च सुकविकंबंधं व पसन्न-महुरत्ताइगुणोववेया लोया, सुवेलसेलसिहरोदेसुं व सुपं-

१ 'सकृत्' एकवारम् ॥ २ वनितादि ॥ ३ इव ॥ ४ सम्प्राप्तावपि उत्तरोत्तराशामिः खियमानस्य ॥ ५ अतिघोरासह्यज्वरोदरादिदुःखैः जलोदरा-
दिदुःखैः वा गृह्यन्ते ॥ ६ 'रायडु' खं० ॥ ७ यथा सुकविकाव्यप्रबन्धाः प्रसाद-माधुर्यादिगुणयुक्ता भवन्ति तथा अत्रत्या लोका अपि प्रसन्नता-
मधुरभाषित्वादिगुणोपेताः ॥ ८ 'हेसो' व्व प्र० ॥ ९ शिखरोद्देशपक्षे सुपयोधराः—शोभना जलवर्षिणो मेघाः, महिलावर्गपक्षे सुपयोधरी—शोभनी स्तनी ॥

भोगोपभोग-
गुणव्रतस्य
स्वरूपम्

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२८७॥

तुच्छमसारं मुगफलपमुहमणाभोग-इकमाईहिं । भुंजंतो अवितित्तो उवेइ पंचमगमइयारं ॥ २० ॥
तुछे वि सचित्तते आइदुगे कंदफलविवक्खाए । धन्नविसयत्तणेण य इयरतिगे भेयमाहंसु ॥ २१ ॥
एवमणाभोगाईहिं निसिभोयण मज्जमाइएसुं पि । अइयारे भावेज्जा आउट्टीए पुणो भंगो ॥ २२ ॥
इंगालाईणं पि हु कम्माणमणेगजीववहणातो । दूरमकरणं जुत्तं जाणियजिणवयणसारस्स ॥ २३ ॥
तैत्थिगाले काउं विक्किणई १ जीवई वणं छेत्तुं २ । सागडियभावओ तह अणेगजीवोवघाएणं ३ ॥ २४ ॥
भाडीकम्मं पुण भाडएण भंडं परस्स वेत्तूण । नेइ गवाईहिं परेसि अहव गोणाइ अप्पेइ ४ ॥ २५ ॥
फोडीकम्मं उट्टत्तणं तु भूफोडणं हलेणं वा । वज्जइ असंखजीवोवघायहेउ त्ति काऊण ५ ॥ २६ ॥
दाऊण पुलिदाणं दंतनिमित्तं अणागयं मोल्लं । जं कुणइ जीवणं तं पि हत्थिहणणातो अइदुडं १ ॥ २७ ॥
लक्खावाणिजं पि हु अणेगकिमिसंकुलं ति पडिसिद्धं २ । रसवाणिजं पि सुंराइविकतो सो वि बहुदोसो ३ ॥ २८ ॥
केसवणिजं दासाइविकतो सो वि परवसित्तेण । दुट्ठो जियघायातो ४ विसवाणिजं पि एमेव ५ ॥ २९ ॥
जंतप्पीलणकम्मं उच्छु-तिलाईण पीलणं जाण १ । निहंछणकम्मं पुण तुरगाईवैद्वियगकरणं २ ॥ ३० ॥
तरुणतिणुप्पत्तिकए खेत्ताइपलीवणं हि दवदानं ३ । सर-दह-तलायसोसं वज्जइ बहुजीवघातो ४ त्ति ॥ ३१ ॥
दासीओ पोसित्ता तम्भाडीए य जीवणं जमिह । अच्चंतनिंदणिजं असईपोसं तमाहंसु ५ ॥ ३२ ॥

१ अवितृप्तः ॥ २ 'आकुट्या' हठात् ॥ ३ तित्थं मूले खं० ॥ ४ मोक्खं खं० ॥ ५ सुरादिविक्रयः ॥ ६ वर्धितककरणं-वण्डीकरणम् ॥

भोगोप-
भोगव्रते
मेघश्रेष्ठि-
कथानकम्
४० ।

पञ्चदश
कर्मादानानि

॥२८७॥

उवलक्खणमेतां सेसाण वि एरिसाण कम्माण । न उण परिगणणनियमो त्ति पुव्वगुरुणो इमं बिंति ॥ ३३ ॥
इय भइय ! जं तुमए पुट्ठो हं 'कीस तुमं विरूढयाहं न गिण्हसि ? त्ति किंसरूवं भोगोवभोगवयं ?' ति तमिमं सप्प-
संगं दुगं पि निवेइयं ।
इमं च सम्मं परिभाविऊण जमेत्तो निवाहिउं तरसि नियमविसेसं तमंगीकरेसु । मा कइवयदिणजीवियवनिमित्तेण
अप्पाणं जहिच्छाचारिणं रोगिणं व अपैत्थभोइणमनिरुंभिऊण असंखदुक्खदंदोलीए निवाडेसु त्ति ।
ततो मए जायसंसारपरमवेरगेण सम्महंसणपडिवत्तिपुरस्सरं सरहसं गहियाइं भोगोवभोगपरिमाणकरणपज्जवसा-
णाणि वयाणि । तवयणायन्नणविणिच्छियसमयसत्थपरमत्थो य धम्माविरुद्धविच्चीए वड्डिउं पवत्तो । सिद्धपुत्तो वि गतो
जहाभिमयं ।
एगया य कज्जवसेण गामंतंरं गच्छंतो अहं पत्तो पारसउलदेसवासितकर्करेहिं । अवहरियसारसवस्सो य वंदिग्गाहेण
वेत्तूण नीओ हं तेहिं नियभूमिं । 'हा हा ! कहं मंदभग्गो निसग्गनिरवग्गहचिलायविलीणवावारगोयरमुवगतो सद्धम्ममणु-
पालिस्सामि ?' त्ति सोगं कुणंतो ईसिजायकारुन्नेहिं संलत्तो हं चिलाएहिं—कीस रे ! एवं खिजसि ? न को वि तुह मणसा
वि विप्पियं काही, निरुव्विग्गो सगिहगतो व चिट्ठसु त्ति । मए भणियं—जइ एवं ता मह महापसायं काऊण अभक्खभक्खा-

१ 'मेवाइ' खं० प्र० ॥ २ 'वं ति भो' खं० प्र० ॥ ३ 'णं वा अ' खं० प्र० ॥ ४ अपत्थ्यभोजितम् अनिरुध्य असंख्यदुःखद्वन्द्वावल्यां
निपातय ॥ ५ सरभसम् ॥ ६ 'माणपज्ज' खं० ॥ ७ वारस्स' प्र० ॥ ८ 'रेहिं य अव' खं० प्र० ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥२८८॥

वणविसए न तुम्मेहिं किं पि वत्तवं । चिलाएहिं भणियं—रे मूढ ! किमभवत्वं ? । मए भणियं—महु-मज्ज-मंसाइयं ति । एवं च तदुत्थधम्मदुत्थयाविमुक्को वि अणवरयमकंजसज्जाणज्जणसंसग्गवससमुप्पजंतासुहासयविसेसो हं बाढमपोदधम्मसङ्को पइ-दिणपवडुंतालस्सो पमाइउमाढत्तो । अंतोफुरंतसवन्नुवयणरहस्सो य कयाइ गेहवावारावसाणे विभावेमि एयं—

वरमुम्भडपवणपणुअपबलजालाउलम्मि जलणम्मि । अप्पा पक्खित्तो तिकखवग्गधाराए धरिओ वा ॥ १ ॥
वरमुदुरदुदुरवेरिवारैवीराण गोयरं गमिओ । फारफणामणिभासुरभुयंगभोगेसु सइओ वा ॥ २ ॥
न पुण पुणरुत्तभवभीमभमणदुहहेउणो पमायस्स । वसमुवणीतोऽण्णत्थंगिसत्थसत्थाहभूयस्स ॥ ३ ॥
एवं पि विभारितो पइक्खणं णज्जखेत्तदोसेण । साहम्मियविरहेण य गुरुयणसंकाविगमओ य ॥ ४ ॥
इंदियलंपडयाए पवडणसीलत्तणेण विरइए । पडिसिद्धेसु वि भावेसु वड्डिउं संपयद्धो हं ॥ ५ ॥

एगया य अणाभोगाइभावातो पक्खखायतहाविहसच्चित्तविसेसेण वि सच्चित्तकंदाइयं भुंजंतेण १ सच्चित्तपडिबद्धं च खज्जुराइयं 'अट्टियचाणेण को दोसो ?' ति आसायंतेण २ अपकं पिवि सालिपमुहमोसंहीवग्गं तहा दुपकं पिवि 'सुपकं' ति पिहुगाइ आहारंतेण ३-४ तुच्छं च अतित्तिकारगणंतेण [वि] मुगफलीपमुक्खं भक्खंतेण ५ इंगालाइविरुद्धकम्माणि य कुणंतेण भूरिभंगपंककियं कयं मए बीयगुणवयं । 'खलियचारित्तो य पायं अप्पाणं कुप्पहपवन्नं न निउणो वि

१ 'कयकज्जा' खं० । 'कयसज्जा' प्र० । अकार्यसज्जानार्यजनसंसर्गवशसमुत्पद्यमानाशुभाशयविशेषः ॥ २ वरमुद्भटपवनप्रणुअप्रबलज्वालाकुले ज्वलने ॥ ३ 'रघीरा' खं० ॥ ४ अनर्थाग्निसार्थसार्थवाद्भूतस्य ॥ ५ 'पिवि' अपि इत्यर्थः ॥

भोगोप-
भोगवते
मेघश्रेष्ठि-
कथानकम्
४० ।

॥२८८॥

मूला तह भूमिरसा विरुहाइं टक्कवत्थुलो पढमो । सुयरवल्लो य तहा पल्लंको कोमलंबिलिया ॥ ७ ॥
आलुय तह पिंडालुय एमाइअणंतमेयमिच्चाइं । वज्जेज्जणंतकायाइं राईभत्तं च जत्तेण ॥ ८ ॥
असणाईसु य चउसु वि जेत्तियमुवतो गि होइ देहस्स । तेत्तियमेत्तं मोत्तुं अवसेसं परिहरेज्ज बुहो ॥ ९ ॥
जह असणे कणमाणगमिच्चाई पाणगे य जलघडगो । एत्तियदक्खाई खाइमे य पूगाइ साइमओ ॥ १० ॥
उवभोगे पुण आभरण-वत्थ-विलयाइयं परिमिणेज्जा । एयं भोयणविसयं लेसुहेसेण वुत्तमिमं ॥ ११ ॥
कम्मयओ पुण इत्थं गुत्तीवालाइयं चए कम्मं । बहुदोसमप्पलामं बहुलामं वा महादोसं ॥ १२ ॥
होइ दुहा वि हु एयं गुणवयं तेणिमं भवे बीयं । अइयारा पुण एत्थं सच्चित्ताई इमे पंच ॥ १३ ॥
सच्चित्तं १ पडिबद्धं २ अपउल ३ दुप्पउल ४ तुच्छभक्खणयं ५ । वज्जइ कम्मयओ वि हु इत्थं इंगालकम्माई ॥ १४ ॥
इंगाले-वण-साडी-भाडी-फोडीसु वज्जए कम्मं । वाणिज्जं चेव [य] दन्त-लक्ख-रस-केस-विसविसयं ॥ १५ ॥
एवं खु जंतपीलणकम्मं निल्लंछणं च दवदाणं । सर-दह-तलायसोसं असईपोसं च वज्जेज्जा ॥ १६ ॥
होउमसच्चित्तमोईऽणाभोगा-ऽइकमाइणा भुंजे । जो सच्चित्तं कंदाइ तस्स पढमो अईयारो ॥ १७ ॥
अट्टियमवणेज्जं खज्जुराई फलं असंतस्स । वयसावेक्खत्तणओ अइयारो तस्स वि य बीओ ॥ १८ ॥
धन्नमपकं दुप्पकमहवऽणाभोग-ऽइकमाइवसा । भुंजंतो पाउणईं तइयं तुरियं च अइयारं ॥ १९ ॥

१ यावद् उपयोगि ॥ २ 'अस्थिकं' कठिनबीजमपनीय । 'ठल्लिओ' इति भाषायाम् ॥ ३ 'अश्रुवतः' भुजानस्य ॥

भोगोपभो-
गव्रतस्या-
तिचाराः

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२८९॥

भो भो ! किमेव मंदायराणि तुभे सयं पि हु पवने । सवन्नुणा पणीएऽभिग्गहवग्गे समग्गे वि ? ॥ १ ॥
मन्ने न पारभविण सुहम्मि तुम्हाण विज्जए वंछा । कहमन्नह विमुहं हुज्ज सेमुही धम्मकिचेसु ? ॥ २ ॥
किं मूढां तुभे न मुणह धम्मत्थमेव हि पहाणं । इहभविय-पारभवियब्भुदयसिरीणं पि हु निहाणं ? ॥ ३ ॥ तहाहि—
जं न परक्कमसज्झं जं दूरे जत्थ नत्थि मणपसरो । महवावारो वि जहिं न कमइ मैहमंतकविणो वि ॥ ४ ॥
जं च न लद्धं तीरइ न साहिउं तिहुयणेण वि य कज्जं । धम्माओ तं पि पाणी पाउणइ करेइ य न चोर्जं ॥ ५ ॥
ता कीस थेवकालियसकलिलगिहकिचनिच्चपडिबद्धा । चिंतामणिं व एयं अँवहीरिय विहरह जहिच्छं ? ॥ ६ ॥
इय पन्नवियाणि वि पणयसार-सुइसुह-सुजुत्तिवयणेहिं । जा जंपंति न ताइं ता मेहो मोणमल्लीणो ॥ ७ ॥

अह आगारिगियाइकुसलत्तणेण ऊसरखित्तनिहितं वीयं व तविसयमणुसासनमफलं निच्छिऊण चित्तब्भंतरूपज्जमाण-
सोगे सविसेसं धम्मकज्जसमुज्जए जायम्मि मेहे देवई सुप्पभो य खरयरपमायरिउचक्कमणनिमुक्कमेराणि जहिच्छं
विमग्गेण लग्गाणि ।

अन्नया य तित्थजत्ताववएसेण ताण दुन्नयमसहमाणो मेहसेट्ठी किं पि संबलगमादाय नीहरिओ घरातो । तित्थदंसणं
च सुगुणमुणिजणपज्जुवासणं च समयाणुरूवदविणज्जणं च काउमाढत्तो ।

१ 'हा होज्ज प्र० ॥ २ 'शेमुवी' बुद्धिः ॥ ३ मतिमत्कवेः ॥ ४ आश्चर्यम् ॥ ५ अवधीर्य ॥ ६ प्रणयसारश्रुतिसुखसुयुक्तिवचनैः ॥ ७ 'सुप्पज्जं'
खं० प्र० ॥ ८ खरतरप्रमादरिपुचक्काकमणनिर्मुक्तमर्यादौ ॥

इतो य कन्नधारविरहिय व नावा, नायगविवज्जिय व कुलंगणा, सेणावइविउत्त व वाहिणी विणसिउमाढत्ता पुबुक्कघर-
सिरी । अच्चंतपमच्चंतं लक्खिऊण सुप्पभं तकरेहिं निसिसमए गिहंदासोवदंसियच्छेयमज्जेहिं पाडियं खत्तं, अवहरियं गेह-
सारं, अमरिसिओ बाढं सुप्पभो गतो रायसमीवे, निवेइओ गेहमोसवुत्तं । ततो सकोवविष्कारियलोयणेण भणितो रत्ता
तलवरो—अरे ! किमेवं सुगुत्तं पि वित्तं तकरेहिं हीरइ ? । तलवरेण भणियं—देव ! तकरसंभवो वि नत्थि, आलप्पालमेयं ।
रत्ता भणियं—ता किं एयपिउणा मुट्ठमिमं ? । तलवरेण वुत्तं—देव ! एवमेयं । रत्ता वुत्तं—कहमेवं ? । तेण वुत्तं—देव !
एयस्स जणगो परुट्ठो देसंतरं गतो, तदारेण य एस अत्थनासो संभाविज्जइ । 'सच्चं तुम्ह वयणं, कहमन्नहा सयं विमुक्कं व
गिण्हंति चोरा दविणजायं ?' ति समत्थियमिमं सेसेण वि सभालोगेण । उवसंतो राया ।

[ततो] कोवसरंभनिब्भरं च उल्लवंतो सुप्पभो भणितो तलवरेण—अरे ! कीस मुहा भाससि ? जइ नाभिरुइओ य न
य सम्मं रक्खामि पुरं ता देवं पसाइऊण पडिवज्जसु सयं आरक्खियत्तणं ति । सुप्पभेण भणियं—जइ अहं पि कोइ ता एवं
काहामि त्ति । पयट्ठो य महरिहपाहुडपयाणपुरस्सरं रायाणमोलग्गिउं । एगया य तुट्ठो राया, भणितो य—कज्जं साहेसु
त्ति । जोडियपाणिसंपुडेण य मग्गियं पुरारक्खियपयं सुप्पभेण । पणामियं च सप्पणयं से भूवइणा । एवं च लद्धाहिगारो
अणवेक्खियखरकम्माइविरुद्धववहारो पुरारक्खिगतं काउमाढत्तो ।

अह अवंससंभवो व राया, आजम्मदालिहोवहुतो व पावियमहाधणवित्थरो, जहिच्छं भमंतो पुरीपएसेसु 'किमेस काही

१ कर्णधारविरहिता इव ॥ २ सेना ॥ ३ अत्यन्तप्रमाद्यन्तम् ॥ ४ गृहदासोपदर्शितच्छेकमर्थैः ॥

भोगोप-
भोगव्रते
मेघश्रेष्ठि-
कथानकम्
४० ।

॥२८९॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२९०॥

वणियसुतो ?' ति विभाविंतेहिं तकरेहिं निहतो रयणीए पसुत्तो पत्तो पंचत्तं । तज्जणणी वि सुयसोगसंभारजजरियसरीरा सविसेसमुज्झियधम्मवावारा 'एवंविहावयावडणं पि अरक्खंतेण किं धम्मेण किंच ?' ति जंपिरी रयणीए भोयणं कुणंती उवरिसंचरंतविसहरगरललवसंवलयं पि कवलमाहारिती सवसरीरसंचरियविसवियारा जमरायरायहाणिमुवगया ।

अह सयणेहिं जाणावितो देसंतरोवगयस्स मेहस्स एसो असेसो वि वइयरो । इमं च सोच्चा अच्चंतं विसन्नो एसो, परि-
भाविउं पयत्तो य—

वयभंगसंभवाइं पावाइं इहं पि पेच्छह फलंति । अकयकुसुमुग्गमाणि वि उंबररुक्ख व चोज्झमिणं ॥ १ ॥

अहवा कालविलंबं अइबहुपब्भारभारियाइं व । न खमंति पडंति परं तालफलाइं व पक्काइं ॥ २ ॥

दुन्नयपसत्तसत्ताण सुलहमेवंविहावयाचकं । ता पावकुडुंबकए तम्मसि किं पाव जीव ! तुमं ? ॥ ३ ॥

एवं विवेयंकुसेण सच्छंदपयट्ठं दोधेड्ठं व माणसं सम्मग्गे जुंजिऊण गतो साहुसमीवे । तवंदणं काऊणं आसीणो य तयं-
तियं । विच्छायवयणसिरिसरूपेहणवियाणियवेमणस्सेण य पुच्छिओ एसो गुरुणा—भइ ! किमेवं संपयं सचित्तसंतावो व
दीससि ? ति । तत्तो सिट्ठो सबो सकुडुंबवित्तंतो । ततो गरुयवेरग्गोवगतो पवन्नो उभयलोगसुहावहं साहुधम्मं । जणपुट्ठेण य
सिट्ठो तवइयरो गुरुणा । अह विम्विओ परिसालोगो, भणिउमादत्तो य—भयवं ! सयमेव पडिवज्जिय नियमविसेसमाजम्म-
जिणधम्मनिम्मलसामग्गिसंभवे वि किमेवमेतेसिं पमायपवित्ति ? ति । गुरुणा भणियं—

१ दुर्नयप्रसक्तसत्त्वानां सुलभमेवंविधापच्चकम् ॥ २ हस्तिनम् ॥ ३ विच्छायवदनश्रीस्वरूपप्रेक्षणविज्ञातवैमनस्येन ॥ ४ ततो प्र० ॥

भोगोप-
भोगव्रते
मेघश्रेष्ठि-
कथानकम्
४० ।

॥२९०॥

नियत्तिउं पारइ' ति पारद्वो हं पमाएण । अइगरुयरसगिद्धिदोसेण य तज्जम्मे चिय उप्पन्नातुच्छकच्छुवियारो आउक्खए
मरिऊण विराहियविरहत्तणेण उववन्नो किंविंसियवंतरेसु । तत्तो य चुतो अवन्तीजणवए वइदेसाए पुरीए पुरिसदत्तसे-
ट्ठिसुयत्तेणाहमुववन्नो । पुवजम्मनिकाइयरसगिद्धिपच्चइयासुहकम्मदोसेण य विसिट्ठकुल-जाइसंभवे वि संभूओ पसइदोसो,
तवसेण य विणट्ठं सरीरं, 'कुट्ठि' ति परिभूओ हं गिहजणेण । जायचित्तपरितावो य एगदिसं पडुच्च नीहरितो घरातो, तंहा-
वि[ह]सुकयवसेण य मिलिओ धम्मसाहणसहाइण साहूणं । पवन्ना य तयंतिए भावसारं पवज्जा, परमसंवेगसाराहिगयसुत्तत्थो
य इत्थं विहरामि । ता भइ ! केवलमुहाओ आयन्निऊण इममप्पणो पुववित्तं तुह निवेइयं । इमं च सोच्चा कुणसु जहसत्तीए
विरहगोयरं उज्जमं ति ॥ छ ॥

अह 'तह' ति पडिवज्जिय पडितो सकुडुंबो मेहसेट्ठी मुणिणो चलणेसु । पडिपुन्नं अणावाहाए पडिवन्नं भोगोवभोगवयं
ति । सुएण वि सुप्पहेण अब्भुवगया खरकम्मनिवित्ती । तज्जणणीए य देवईए अंगीकया भोगोवभोगविसया केच्चिरा वि
अभिग्गहविसेसा । भवोयहिनिच्छिन्नपायं पिव अप्पाणं परिभाविताणि गयाणि सवाणि वि नियघरं । साहू वि विहरितो
अन्नत्थ । वोलंते य काले किलिडुत्तणओ चित्तवित्तीए, भुज्जो अणागमणातो सुसाहूणं, अणायन्नणातो समयसत्थाणं,
निच्चसंवासातो य कुत्तित्थियाणं पारद्वविरहविसए मंदादरा जाया देवई सुप्पभो य । भणियाणि य पइदियहपवड्ढताभिग्ग-
हपरिणामेण मेहेण—

१ तथाविधसुकृतवशेन ॥ २ साओ य प्र० ॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२९१॥

जाया वि हु विरहरई अणत्थदंडेण खंडणमुवेह । ता तप्परिहरणत्थं परमत्थं किं पि जंपेमि ॥ १ ॥
अत्थो सगेह-सयणाइकजसंपाडणं तयत्थं च । दंडो जीववहाईदारेणं अप्पगुणहाणी ॥ २ ॥
एसो हि अत्थदंडो एयातो परो अणत्थदंडो त्ति । असइइदुडुनिप्फलवयण-मणो-कायवावारो ॥ ३ ॥
एसो हि पावपंथो दारमुदारं च नरयनयरीए । सव्वइकुमुयवणसंडचंडखयसमयमायंडो ॥ ४ ॥
आवयनिवहकरंडो सुहबोहगइंदरोहसुवरंडो । हेओ अणत्थदंडो जमदंडो इव सुहेसीहिं ॥ ५ ॥ किञ्च—
अत्थेण तं न बंधइ जमणत्थेणं तु बंधई जीवो । अत्थे कालाईया नियामगा नो अणट्टाए ॥ ६ ॥
कुवंता जंपंता चिट्ठंता चिय अणत्थयं पुरिसा । निंदं हीलं च लहंति जंति लहुयत्तणं च जणे ॥ ७ ॥
इहलोए चिय एयं परलोए पुण अणत्थरिंछोली । जायइ अणत्थदंडाउ चित्तगुत्तस्स व अवस्सं ॥ ८ ॥
तविरया पुण मणुया मणागमवि नो तदुत्थदुत्थेण । छिंप्पंति लहंति य कुप्पमेव सुगइं स एव जहा ॥ ९ ॥
तथाहि—अत्थि सयलकलाकलावकुसलकोसलविसयवासिजणजणियाणंदं, सुंमइजिणजम्मणावसरसायरमिलंतसुरसुं-
दरीनडोवयारविराइयरायमग्गं, सग्गं पि निसैग्गचंगिमाए निज्जिणंतं कोसलपुरं नाम नयरं । तहिं च तिहुयणविकखायकि-
त्तिपम्भारो इक्खागुकुलनहयलनिम्मलमयंको जयसेहरो राया, मणोरमा से गेहिणी । पुत्ता य ताण नीसेसकलाकला-

१ असकृत्— ॥ २ सर्वत्रतकुमुदवनवण्डचण्डक्षयसमयमार्तण्डः ॥ ३ आपन्निवहकरण्डः शुभबोधगजेन्द्रोधसुवरण्डः ॥ ४ सुखैषिभिः ॥ ५ अनर्थप्रेणिः ॥
६ स्पृश्यन्ते ॥ ७ सुमतिजिनजन्मावसरसादरमिलत्सुरसुन्दरीनाड्योपचारविराजितराजमार्गम् ॥ ८ सग्गम्मि नि° खं० प्र० ॥ ९ स्वाभाविकसौन्दर्येणेत्यर्थः ॥

वकुसला सलाहणिजचरिया पुरिसदत्तो पुरिससीहो य । सव्वदरिसणाभिप्पायपरुवणपवणो वसू नाम पुरोहिओ । सुओ
य से पयईए चिय कलहकोऊहलिओ, अलियसमुप्पाइयपरोप्परप्पणयविच्छेओ, [छेओ] परपरिहासपयारेसु, अचंतमणिट्टो
पुरलोयस्स चित्तगुत्तो नाम । सो य रायसुएहिं समं जहिच्छं कीलइ । एवं च वचंति वासरा ।

अन्नया य अत्थाणीनिसन्नो चेव नरिंदो उदरब्भंतरकुवियसमीरसमुच्छालियसल्लायंकवुकामियजीवियवो दीवो व ज्झड
त्ति विज्झातो त्ति । अह अत्थगिरिसिराओ व सिंहासणाओ पलहत्थं अरविदिणीदइयबिंबं व वसुमईपइं पलोइऊण 'हा !
किमेयं ?' ति वाहरंतो तुरियतुरियं समीवमुवगम्म बाढमुव्विग्गो सेवगवग्गो विणिच्छियरायमरणो अचंतसोगावेगवसविणिस्स-
रंतवाहप्पवाहाउलनयणो रोविउं पवत्तो । 'हा ! किमेयं ?' ति अबुज्झियकज्जमज्झा सज्झसवसविवसीभूयपयपक्खेवा अंतेउरी-
जणेण सममेव समागया रायपुत्ता, दिट्ठविचिट्ठभूवइवरिडुसरीरा निदयमकंदिउमारद्धा य—

अहह ! कह तिहुयणं पि हु नरवर ! विरहम्मि तुज्झ सुन्नं व । नजइ घुम्मइ य मणो कुलालचक्काधिरूढं व ॥ १ ॥

सप्पुरिसत्तकहा तुह अणेगहा जा पुरा सुणिज्जन्ती । सा इण्हि निराधारा कह होही ? कत्थ वा ठाही ? ॥ २ ॥

एमाइ तह कहं पि हु सोगं ते काउमुज्जया जाया । जह हाहारवफुन्नं नजइ गयणं पि रुयमाणं ॥ ३ ॥

अह कह कह वि ते सोगसंरंभनिब्भरे निरुंभिऊण रायलोएण कयम्मि रायसरीरसकाराइकायवम्मि अणिच्छंतो वि

१ उदराभ्यन्तरकुपितसमीरसमुच्छालितशलातङ्कव्युत्कामितजीवितव्यः ॥ २ 'अरविन्दिनीदयितबिम्बमिव' चन्द्रबिम्बमिव 'वसुमतीपति' राजानम् ॥
३ 'वमुवागया प्र० ॥ ४ दृष्टविचेष्टभूपतिविरिष्ठशरीरो ॥ ५ हाहारवस्पृष्टम् ॥ ६ राजशरीरसंस्कारादिकर्त्तव्ये ॥

अनर्थदण्ड-
व्रते चित्र-
गुप्तकथा-
नकम् ४१।
अनर्थदण्ड-
गुणव्रतस्य
स्वरूपम्

॥२९१॥

देवभद्ररि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२९२॥

पुरिसदत्तो निवेसिओ रायपण, पयट्ठाविओ रज्जकज्जचिताए । तह वि 'सद्धम्मकिच्चविरहितो ताओ मउ' ति पुणरुत्तमुल्लवंतो अंसुपूरपूरिज्जमाणनयणपुडो पडिवेलं सतिक्खदुक्खं रुवंतो समं भाउणा भोयणं पि बलाभियोगेण कराविजंतो स महप्पा संलत्तो पुरोहिण—देव ! 'नीसेसपुहइवावारावलोयणनिउत्ताणं तुम्हाणं वाढमणुच्चियमेयं सोगकरणं । रत्ता जंपियं—भो पुरोहिण ! किमहं न याणामि एयं ? केवलं 'अम्हारिसेसु सुएसु विज्जमाणेसु, साहीणासु य सवसंपत्तीसु देवो अकयतकालो-च्चियदाणाइधम्मो दिवं गतो' ति नद्धनिट्ठुरहियसल्लं व विहवइ इमं ममं ति । पुरोहिण भणियं—देव ! को एत्थावराहो ? राहावेहो व्व दुल्लक्खो एस हयासकीणासववहारो, ता संपयं पि दिजंतु देवस्स पुन्ननिमित्तं सव्वदरिसणसमणाणं दाणाइं, एवं पि उवयरियं हवउ ति । 'सम्ममाइडं' ति परितुट्ठेहिं पुरिसदत्त-पुरिससीहेहिं सव्वायरेण तद्धिणाओ आरब्भ आरद्धाइं महया वित्थरेण पिउणो पुन्नोवचयनिमित्तं लोह-सुवन्न-कप्पास-गो-भूमि-भोयणाईणि सव्वलिंगीणं दाणाइं । पडिपुन्न-वंछिएसु य संठाणं गएसु पुरिससीहेण पुच्छिओ पुरोहिओ—किमेत्तियमेत्ता चेव लिंणिओ ? ति । पुरोहिण जंपियं—रायसुय ! संति अवरे वि सेयंवरधारिणो अरहन्तमग्गमोइन्ना लिंणिओ ति । ततो ते वि पहाणपुरिसपेसणेण वाहराविया रत्ता । आगतो सीमंधरो नाम तवस्सी, अब्भुट्ठिओ रत्ता, दिन्नमुच्चियमासणं, पणामाइपडिवत्तिपुरस्सरं च पणामियाइं पुव्वुत्ताइं लोहाईणि ।

१ 'वेलसंति खं० प्र० ॥ २ निःशेषपृथ्वीव्यापारावलोकननियुक्तानाम् ॥ ३ तट्टिप्पणां खं० ॥ ४ सट्ठाणं प्र० । स्वस्थानम् ॥

दुद्धित्तिदियदुसहविसविसहरहरियचेयणा जीवा । किमकिच्चं पि न काउं ववसंति ? नं भोत्तुमीहन्ति ?
जिणधम्मपहपवत्ता धत्ता सव्वत्थ निबुइमुत्तिंति । तव्वइरित्ता रिक्ता संता इहइं पि सीयंति
खणमेत्तसोक्खभोगोवभोगभावे वि ही ! ददं मूढा । मीण व बडिसलुद्धा पेच्छंति न भोविरमवायं

॥ १ ॥

॥ २ ॥

॥३॥ अपि च—

यद्वन्न तृप्यति महोदधिरम्बुपूरैर्नैवेन्धनैरनिधनैरपि पावकोऽपि ।

जीवोऽपि तृप्यति न तद्वदनन्तकालभोगोपभोग-भवनैरपि भूरिभेदैः

॥ १ ॥

अप्राप्तवृत्तिरभिवाञ्छति यच्च वस्तु, तल्लभतोऽपि परिवर्धत एव वाञ्छा ।

॥ २ ॥

तत्तद्विशेषविषया तदमुत्र पथ्यमिच्छानिवर्तनमृतेऽस्ति न नूनमन्यत्

॥ ३ ॥

तेनैव निर्वृतिपुरीपरमेश्वराणां, निष्कर्मणां सुखलवोऽप्यतिशीयते न ।

सांसारिकैरमर-दैत्य-नृसौख्यवर्गैः, संवर्गितैरपि मुहुस्तदनन्तवारम्

॥ ४ ॥

इति विमृश्य विपत्पदवीपथादमितभोग्यपदार्थसमूहतः ।

निजमनो विनिवर्त्य विचक्षणः, प्रविदधीत रतिं विरतौ सदा

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे भोगोपभोगव्रतचिन्तायां सकुटुम्बमेहश्रेष्ठिकथानकं समाप्तम् ॥ ४० ॥

१ दुद्धित्तिदुसं खं० प्र० ॥ २ न वोत्तुं खं० ॥ ३ 'तद्व्यतिरिक्ताः' जिनधर्मभ्रष्टा रिक्ताः सन्त इहापि 'सीदन्ति' दुःखीभवन्ति ॥ ४ भवितारमपायम् ॥

अनर्थदण्ड-
व्रते चित्र-
गुप्तकथा-
नकम् ४१

॥२९२॥

भोगोपभो-
गविरतेरुप-
देशः तदु-
पायश्च

देवमहस्त्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥२९३॥

हृत्थतलमेत्तयं पि हु भूमियलं कंसइ जो सुसाहू वि । पाउणइ पेसुत्तं तयणु णेगसोवागजम्माइ
झाण-ऽज्झयणाईणं हाणी हीलापयं च संगतो । तीए दाणं गहणं च तेण साहूण पडिसिद्धं
तंबोल-तूल-पल्लं-क-पणइणी-चित्तचेलगहणं पि । दूरनिसिद्धं रागाइदोससंभूइभावातो
जं पुण पत्तं वत्थं कंबल रयहरणमन्न पाणं च । संथारयाइ तं कप्पई य धम्मोवतो गि ति
कट्टा-ऽलाबुसमुत्थं कारणतो मिउंमयं पि पत्तमिह । घेत्तुं जेत्तुं जइणो गिहिभायणभोयणनिसेहा
कंसेसुं कंसपाएसु कुंडमोएसु वा पुणो । भुंजंतो असण-पाणाइं आयारा परिभस्सइ
सीओदकसमारंभे मत्तधोयणल्लुणे । जाइं छन्नंति भूयाइं दिट्ठो तत्थ असंजमो
पच्छाकम्मं पुरेकम्मं सिया तत्थ न कप्पई । एयमट्ठं न भुंजंति निग्गंथा गेहिभायणे
सीयाइणा परंद्धो सिहिजालण-तणपरिग्गहाइहिं । जीवे वहे जई जं जुत्तो वत्थग्गहो तेण
सच्चित्तसलिल-महिगा-रयं-संपाइमपमोक्खजीवाण । रक्खट्ठा उवइट्ठं कंबलगहणं सुसाहूणं
कंबलमहुरत्तगुणेण नो दगाइं जिया विवज्जंति । अइखार-मलिण्याए य अंगसंगम्मि जंति खयं

॥ १३ ॥
॥ १४ ॥
॥ १५ ॥
॥ १६ ॥ तहाहि—
॥ १७ ॥ तहाहि—
॥ १८ ॥
॥ १९ ॥
॥ २० ॥
॥ २१ ॥
॥ २२ ॥
॥ २३ ॥

१ कर्षति ॥ २ पशुत्वं तदनु अनेकश्वपाकजन्मानि ॥ ३ धर्मोपयोगीति ॥ ४ मृग्यम् ॥ ५ इत आरम्य श्लोकत्रिकं दशवैकालिकसूत्रे अ० ६
श्लो० ५०-५२ ॥ ६ कुण्डमोदः हस्तिपादाकारः मृग्यभाजनमेदः ॥ ७ गिहिं प्र० ॥ ८ पीडितः ॥ ९ जीवान् हन्ति ॥ १० °रइसं° खं० ।
—महिकारजः सम्पातिमप्रमुखजीवानाम् ॥

अनर्थदण्ड-
व्रते चित्र-
गुप्तकथा-
नकम् ४१।

॥२९३॥

रयहरणं पि हु एगंगियाइगुणसंगयं सया गिज्झं । लिगट्ठा रक्खट्ठा य दिस्स-अदिस्साण जीवाण ॥ २४ ॥
पाणा ऽसणदाणं पि हु पेयदिणमुवओगि कप्पणिज्जं जं । बालीसदोसमुद्धं विप्पइ छहिं कारणेहिं परं ॥ २५ ॥
वेयण वेयावच्चे इरियट्ठाए य संजमट्ठाए । तह पाणवत्तियाए छट्ठं पुण धम्मचित्ताए ॥ २६ ॥
संथारगाइ सेसं पि संजमस्सेव बुद्धिजणं ति । जुज्झइ जइणो घेत्तुं उज्झयसंगस्स वि य दूरं ॥ २७ ॥
एवं दाणविहाणे सवित्थरे साहियम्मि भूमिवई । सविणयमाह महायस ! जं उवजुज्झइ तयं गिण्ह ॥ २८ ॥
साहूवओगि तो किं पि मुणिवरो तस्स भावबुद्धिकए । घेत्तुं नरवइपणओ दिन्नासीसो गओ सपयं ॥ २९ ॥
अह निल्लोभयाइतग्गुणगणरंजियमणेण पुरिससीहेण भणितो राया—देव ! एवंविहसुहुमपयत्थसत्थदंसी चेव निच्छियं
पूयापयरिसारिहो अरिहंतो चेव देवो, तदुत्तकिरियाकलावाणुरूवपारद्विसुद्धसद्धम्मकिच्चा एवंविहा चेव मुणिणो गुरुणो घेत्तु-
मुचिया, न हि अप्पणो समाणदोस-समायारा भूरिपरिग्गहा-ऽऽरंभनिब्भरपसत्तमाणसा तहाविहजडाज्जड-सिहंड-डंड-मुंडमुंडण-
ण्हाणपमुहवज्झोवयारसारदिकखामेत्तवद्वलक्खा सयं पि अगाहभवोहवुब्भमाणा भवन्नवावडियमम्हारिसं जणमुद्धरिउं खमा,
ततो नियमेण एस समणसीहो अम्हाण पुन्नपगरिसपेरितो व इहागतो, अतो पइदिणं पज्जुवासणा समुचिय ति । राइणा
भणियं—मुट्ठ उवइट्ठं, अन्यैरपि भणितमेतत्—

१ पइदिं प्र० ॥ २ द्वाचत्वारिंशदोषशुद्धम् ॥ ३ एवंविधसुद्धमपदार्थसार्थदर्शी ॥ ४ पूजाप्रकर्षाः ॥ ५ तथाविधजटाजूटशिखण्डदण्डमुण्डनस्ना-
नप्रमुखबाह्योपचारसारदीक्षामात्रबद्धलक्षाः स्वयमपि अगाधभवौघोह्यमानाः भवार्णवापतितमस्मादशम् ॥ ६ खमंतोतानि° खं० प्र० ॥

देवभद्रसुरि-
विरङ्गो
कहारयण-
कोमो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥२९४॥

उत्तमैः सह साङ्गत्यं पण्डितैः सह सङ्गथा । अलुब्धैः सह मित्रत्वं कुर्वाणो नावसीदति ॥ १ ॥
ता एत्तो पइदिणं पि कायवमेयं । पयड्ढा दो वि तं मुणिं पज्जुवासिउं । अहिगयजिणुहिट्ठसत्थपरमत्था य जाया दो
वि । नवरं अयंडजमंदंडखंडियजणगजीवियवाणुमाणेण विणिच्छियासेससत्तसंताणावस्सविणोसो 'अलाहिं संसारियकिच्चि-
तणेणं' ति विणिच्छिऊण पुरिसस्सीहो सपणयं मायरं भायरं च भणिउं पवत्तो—
अम्मो ! रम्ममिमं घरं पियजणो लच्छी य सोक्खावहा, चित्तक्खेवविहायगं च तरुणीदिट्ठिच्छडाडंवरं ।
सेन्नं भूरिगइंद-जोह-तुरयं नो कस्स सम्मोहगं ? किंतुं दामकयंतकेसरिभयं सवोवरिं वड्ढई ॥ १ ॥
जाणे हं मैह विप्पओगवसतो तुम्हाण दुक्खं बहुं, होही संगविवज्जणेण महई बाहा वहूणं पि हु ।
चित्तं केवलमुल्लसंतसहसामच्चुप्पयाराउलं, गुत्तीखित्तमिवेह चिट्ठदि महाकट्ठेण गेहे मम ॥ २ ॥
ता संसारसमुदपारगमणे दुक्खग्गिविज्झावणे, सन्नाणाइगुणोवलंभजणणे किच्चां सहेजं मम ।
पुन्नं अज्जह वज्जहावरमई माइंदजालोवमं, सबं बुज्झह मा य मुज्झह महारायं ! तंमाभोगिउं ॥ ३ ॥
इमं च सोच्चा अचंतसभय-चमकारं जंपियं जणणीए—वच्छ ! किमेवं अवुत्तपुवं वुच्चइ ? कहां वाऽपुव्वपत्थियपयत्थसहा-

१ 'मडंड' प्रती ॥ २ विनिश्चितशेषसत्त्वसन्तानावश्यविनाशः ॥ ३ 'णासा' 'अ' खं० प्र० ॥ ४ चित्ताक्षेपविधायकं ॥ ५ सैन्यम् ॥
६ किन्तुह्यमकृतान्तकेशरिभयः ॥ ७ मम विप्रयोगवशतः ॥ ८ उल्लसत्सहसामृत्युप्रचाराकुलम् ॥ ९ कृत्वा ॥ १० त्वम् 'आभोग्य' ज्ञात्वा ॥

तो खेत्त काल पुरिसं परिसं मइपयसिं च अप्पगयं । परिभाविऊण मुणिणा सायरमिति भणिउमाढत्तं ॥ १ ॥
नरवर ! सएसु सरो विऊ सहस्सेसु होइ य वयस्सी । लक्खेसु कोइ एको दाया पुण तेसु भयणिजो ॥ २ ॥
ता दाणमई वि हु सुकयकम्मणो कस्सई परं होइ । किं पुण सक्खा णेगप्पयारवत्थूणमिय दाणं ? ॥ ३ ॥
तत्थ वि विवैन्नपिउपुन्नपगरिसावज्जणत्थमित्थमिमा । पडिवत्ती दुकरमिमं दंसणसारम्मि पेम्मम्मि ॥ ४ ॥
पाएणं एत्थ जणो जीवंताणं पयासए पणयं । सग्गोवगयाणं पुण न पियाण वि पुच्छए वत्तं ॥ ५ ॥
ता नरवर ! दाणरुई अन्नत्थ कहिं पि दीसइ न एवं । नवरं कप्पंति न अम्म कह वि लोहाइयपयत्था ॥ ६ ॥
लोहं हि नरिंद ! कुसी-कुहाड-घण-दंतिगाइकजेसु । उवज्जइ जीववहो य तत्थ तो तं न वेत्तव्वं ॥ ७ ॥
कणगं पि लोहै-सम्मोह-मेहुणाईण कारयं परमं । संजमविभेयहेउं गिण्हंतु कहां विगयसंगा ? ॥ ८ ॥
कप्पासो वि सच्चित्तो पल्लिमंथो चिय सत्तचित्ताए । लज्जच्छायणंमिच्चोवहीण साहूण किं कुणउ ? ॥ ९ ॥
गावीओ वि हु दिन्नातो राय ! सीयंति चारिविरहेण । तंविहियपयत्ता पुण मुणिणो धम्माउ भस्संति ॥ १० ॥
जं सयमहुक्खियं न य परेसि दुक्खाण कारणं होइ । केवलमुपैग्गहकरं तद्दाणं सोगइनिहाणं ॥ ११ ॥
हैल-कुलियाईहिं मही महिज्जमाणा सगन्धमहिल व । दुहमणुहवइ मरन्ति य णंता तन्निस्सिथा जीवा ॥ १२ ॥

१ पर्वदं मतिप्रकर्षं च आत्मगतम् ॥ २ विपन्नपितृपुण्यप्रकर्षावर्जनार्थम् ॥ ३ लोभ- ॥ ४ 'णमेत्तो' प्र० ॥ ५ तद्विहितप्रयत्नाः ॥
६ उपग्रहकरम् ॥ ७ हलिकुं खं० प्र० ॥ ८ मध्यमाना ॥

अनर्थदण्ड-
व्रते चित्र-
गुप्तकथा-
नकम् ४१।

॥२९४॥

दान-
विधानम्

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२९५॥

तिस्थयर-चकि-हलहरपमुहेहिं पुरा महाणुभावेहिं । सरितो किमेस न पहो जं इय दुहनिभरं रुयसि ? ॥ ३ ॥
एमाइ तह कं पि हु सा सुहहेऊहिं तेण बुज्झविया । जह तकजे सज्जो सविसेससहाइणी जाया ॥ ४ ॥
अह सोहणे मुहुत्ते पुरिस्सीहो सीहत्ताए भयवओ सीमंधर[स्स] सयासे रायसुयसयसमेतो निक्खमिऊण सीहत्ताए
चेव विहरितो गामाणुगामं ।
कालकमेण य मुणियसमयसत्थपरमत्थो तवोविसेसोवलद्धोहिनाणाइलद्विविभागो गुरुणा अब्भणुन्नातो 'जइ पुण माइ-भाउ-
गार्इणं कोइ बुज्झइ' ति कंइवयवयवुद्धुवियद्धुसाहुसमेतो समागतो कोसलपुरं, वुत्थो सुमुणियोग्गे पएसे । निसामियतदागमणो
य समं जणणीए अंतेउरीहि य आगतो राया, परमभत्तिनिभरं कयपायवडणो य आसीणो उचियासणे । कया य रायकुमार-
मुणिणा त्कालोचिया थम्मकहा । 'गुणसुद्धिओ' ति पडिबुद्धो पउरो पुरजणो, जहजोग्गपडिवन्नधम्मगुणो य जहागयं गतो ।
नवरं एगो दोगच्चविहुरो जायभवविरागो पवन्नो पवजं । दिट्ठो य तवेलमुवागएण पुवुत्तपुरोहियसुएण केलिप्पिएण
चित्तगुत्तेण । पायवडिएण य सहासं भणितो कुमारमुणी—भयवं ! सम्मं कयमणेण अहिणवपवइयणेण, दिन्नो जलंजली
छुहाए, पक्खित्तं कंकणं रयणायरे, अगोयरीहओ रायाइदेयस्स ।
अन्नो वि खेत्त-गिहभूरिकज-निवसेवणा-वणिज्जाओ । निव्विन्नो किं न [य] एवमेत्थमुज्जमइ धम्मम्मि ? ॥ १ ॥

१ श्रितः ॥ २ शुभहेतुभिः ॥ ३ ज्ञातसमयसार्थपरमार्थः ॥ ४ माउभा° प्र० ॥ ५ कतिपयवयोवृद्धविदग्धसाधुसमेतः ॥ ६ क्षेत्रगृहभूरिकार्य-
नृपसेवनावणिज्यात् ॥

अच्चंतहीलणा भायणं पि जणपूयणिज्जयं पत्तो । पेच्छह पयंडपासंडणप्पमाहप्पमप्पडिमं ॥ २ ॥
एवं च कयपरिहासं कुमारमुणी ओहिंबलाकलियतदीयपुवभववित्तो ईसिहासवसविहडिउट्टुडो चित्तगुत्तं भणइ—भइ !
सुचिराणुभूयणत्थदंडविडंबणाडंबरो वि न तप्परिहारत्थमज्ज वि उज्जमसि । ससंभमेण य भणियं चित्तगुत्तेण—भयवं ! को
एत्थ अणत्थदंडो ? किं वा तदुत्थविडंबणाणुभवणं ? पसायं काऊण साहेसु ति । कुमारमुणिणा संलत्तं—आयन्नसु ति—
एत्थं अणत्थदंडं चउहा जाणाहि तत्थस्वज्झाणे १ । पमयायरिए २ हिंसप्पयाण ३ पावोवएँसेहिं ४ ॥ १ ॥
तत्थास्वज्झाणं निप्पओयणं चित्तणं असुहरूयं । सो जिणइ हारई वा जइ ता लट्ठं ति इच्चाई ॥ २ ॥
बीओ वि विसय-निहा-विकहा-मज्जाइगोचरो नेओ । अहव जहुँच्चियघय-तेल्लभायणच्छायणालस्सं ॥ ३ ॥
तइओ य हिंसंदाणं हिंसाणि य जीवघायहेऊणि । खग्गपमुहाणि तेसिं दाणं तु पंरेसिमप्पिणणं ॥ ४ ॥
तुरिओ पावुवएसो असुहं पावं हि तस्स हेऊणि । किसिमाइयाणि ताणं उवएसो जुंजणं बहुहा ॥ ५ ॥
एवमिमो चउभेओ दुब्भेओ वज्जकवयमिव दूरं । एयनिवित्तिं गुरुणो तइयं तु गुणवयं बिंति ॥ ६ ॥
कंदप्पं १ कुकुइयं २ मोहरियं ३ संजुयाहिगरणं च ४ । उवमोग-परीभोगाइरेगयं ५ चेत्थ अइयारा ॥ ७ ॥

१ प्रचण्डपाषण्डानल्पमाहात्म्यम् ॥ २ अवधिज्ञानबलाकलिततदीयपूर्वभववृत्तः ईषदासवशविचटितोऽपुटः ॥ ३ एसे ४ य प्र० ॥ ४ जयति ॥
५ °हुज्झियं° खं० प्र० । यथोचितवृत्ततैलभाजनाच्छादनालस्यम् ॥ ६ हिंसदानम् ॥ ७ °रेनिसिप्पणयं° खं० । °रिसिनिप्पणं° प्र० ॥
८ दुर्भेदः ॥

अनर्थदण्ड-
व्रते चित्र-
गुप्तकथा-
नकम् ४१ ।

॥२९५॥

अनर्थदण्ड-
विरतेः स्व-
रूपं तदति-
चाराश्च

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥२९६॥

परिहासो मयणुदीवगेहिं वयणेहिं जो स कंदप्पो १ । कोकुइयं धयणाण व विगियागिइहासजणणाइ २ ॥ ८ ॥
एए पमायचेट्टाविरहए दो वि हुंति अइयारा । न पमायविरहिं जं संपजइ एरिसी किरिया ॥ ९ ॥
संबद्धा-ऽसंबद्धाण भासणं भूरिसो हि मोहरियं ३ । पावोवएसविरहविसए एसो वि अइयारो ॥ १० ॥
अहिकिच्चइ नरगाइसु अप्पा जेणेह तं हि अहिगरणं । संजुत्तं पुण तं चिय अक्खेवेणेव कज्जखमं ॥ ११ ॥ तहाहि—
जंतिंय-जोत्तिय-नद्वियसगडाई गेहबाहि ठावितो । हिंसंप्पयाणविरहअइयारं न कहमायरइ ४ ॥ १२ ॥
उवभोग-परीभोगा पुंनुत्तऽत्था हि ताणमइरेगो । पंचमगो अइयारो अवसेओ सो पुणो एवं ॥ १३ ॥
बहुतेल्ला-ऽऽमलगाई घेत्तूण नईए जाइ ण्हाणत्थं । अन्ने वि तदणुसंगेण ण्हंति तेणेव जीववहो ॥ १४ ॥
तंबोल-पुप्फ-सयणा-ऽऽसणाइ सेसं पि अहिगमवसेयं । एवंविहदोसं चिय ता तवज्जणकए विहिणा ॥ १५ ॥
गेहि चिय ण्हायवं सुगलिय-परिमियजलेण एगंते । पुप्फाइ वि घेत्तवं अलियाइविवज्जियं उचियं ५ ॥ १६ ॥
एवमिमे अइयाराऽणाभोगाईहिं होंति नियमेण । आउट्टिकरणतो पुण भंगा एए चिय हवेंति ॥ १७ ॥ छ ॥
ता भद्र चित्तगुत्त ! निरुत्तमित्थमणत्थदंडसरूवं किं पि उवइहं । अणत्थदंडसमुत्थविडंबणाणुभवणं पुण तुह जहा जायं
तहा साहेमि—

१ भाण्डानामिव विकृताकृतिहासजननादि । धयणा-भाण्डाः, भंड-भवैया-बहुरूपिया ' इति भाषायाम् ॥ २ 'हिओ जं खं० प्र० ॥ ३ अधिक्रियते ॥
४ यन्त्रितयौवित्रकनक्षकटादि ॥ ५ हिंसप्रदानविरत्यतिचारम् ॥ ६ पूर्वोक्तार्थो ॥ ७ 'णेगजी' खं० प्र० ॥ ८ अमरादिरहितमित्यर्थः ॥

इणो भवामो ? त्ति । पुरिससीहेण भणियं—अम्मो ! पवजं पवज्जिउकामस्स मह विग्घविणिग्घायणेणं ति । अह भूरिसोगा-
वेगविगलंतं सुजालाविलोयणाए भणियमणाए—पुत्त ! अपत्तकालकालकवलियमहारायदुक्खे तहट्टिए वि तुह विओगसोगो
गंडोवरि दुट्ठपिडिगुट्ठाणतुल्लो अंतोविसंतंमहंतसल्लं व बाढं विद्वइ मणो । पुरिसदत्तेण भणियं—वच्छ ! सच्चमुल्लवइ जणणी,
रज्जसिरिमुवभुंजिऊण पवजं करेजासि । पुरिससीहेण भणियं—एवमेयं, केवलं समीववत्ती समवत्ती, सपच्चूहनिउ-
रंवा कालविलंबा, उच्छाहसाहिदावग्गी गिहकिच्चसामग्गी, दुल्लं भागमो गुरुसंगमो, ता कीस वल्लियत्थविलंब-
णेण ममागाहभवोहवुज्झमाणस्स उत्तरणपयत्तपरस्स विक्खेवं कुणह ? त्ति । अह मुणियतन्निच्छएण भणियं पुरिसदत्तेण—
अम्मो ! सुककाणणनिडुहणपयट्ठो हुयवहो [विच] समीहियत्थकरणजतो सप्पुरिसो वि न विणिवत्तिउं तियसवइणा वि तीरइ,
ता कीस कुसलपक्खपडिक्खेवुप्पायणेण महाणुभावस्स एयस्स असंतो[स]मुप्पाएसि ? धन्नो क्खु एसो जस्स एवं सुकया-
वज्जणुज्जमो, तुमं पि अम्मो ! एवंविहसुयज[ण]णेण नीसेससीमंतिणीतिलयभूया वडुसि, एयसुकयसमावज्जणाणुजाणणपुन-
भागभागिणी य भविस्ससि । जओ—

कत्ता कारवगो वि य तस्सऽणुमंता य सुद्धभावेण । धम्मं पडुच्च तिन्नि वि तुल्लफला वेव वुचंति ॥ १ ॥
जइ कुणइ अजुत्तं किं पि अम्म ! ता तन्निवारणं जुत्तं । सम्मग्गं लग्गे वि हु निवारणं पुण महामोहो ॥ २ ॥

१ भूरिशोकावेगविगलदधुजालाविलोचनया ॥ २ दुष्टपिटिकोत्थानतुल्यः । पिटिका-गण्डिका ॥ ३ 'डिगिट्टा' खं० प्र० ॥ ४ अन्तर्विशान्महाशक्त्य-
मिव ॥ ५ 'समवत्ती' सृष्ट्युः ॥

अनर्थदण्ड-
वते चित्र-
गुप्तकथा-
नकम् ४११

॥२९६॥

देवमहसुरि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२९७॥

सवस्सो कंदप्प-मुहरयाईहिं रायसुयचित्तक्खेवणमुप्पाइंतो कालं वोलेसि ।

अन्नया य सो रायपुत्तो तुमए अन्नेहि य सविसेसमुच्छाहिओ—कीस बुद्धं नरिंदं हंतूण रायलच्छि न गिण्हसि ? त्ति । ततो कइवयपहाणपुरिसभेयणेण पिउणो हणणत्थं उवट्ठिओ संतो सो वियाणितो मंतीहिं । ततो तदारेण मुणियचित्तंतेण रत्ता सुयं कट्ठहरे निस्सट्ठं निगडिऊण 'अणत्थोवएसदाइ' त्ति पढमं तुमं विणासिओ, पच्छा अवरे त्ति । तुह कुडुंबं पि दुक्खमाणेण विणिहयं त्ति । एवमप्पणो परेसिं पि अप्पियसंपायणं काऊण तत्तो मओ समाणो पढमनरयपुढवीए नेरडो तुमं संवुत्तो, तत्तो उवट्ठो तिरिएसु, तत्तो वि धैयणकुले पुरिसत्तणं, तत्थ वि कंदप्पाइभावणाभावियचित्तो किं पि सुकयं आवज्जिऊण मतो वंतरेसु होऊण, [ततो] चुतो पुरोहियसुतो जातो त्ति । पुवभवम्भत्थाणत्थदंडत्तणेण य संपयं पि कंदप्पाईसमुप्पाय-
णेणमप्पाणं दुहनिहाणभायणं कुणसि त्ति ॥ छ ॥

एवं मुणिणा वुत्तो स पुवसंभरियभूरिदुक्खभरो । वेरग्गावडियमई चित्तिउमेवं समाढत्तो ॥ १ ॥
हा हा ! अणज्जकजे सैंजो सज्जो समुज्जमइ जीवो । वुग्गाहिओ परेणं थेवं पि हु चयइ धम्ममइ ॥ २ ॥
जइ दुग्गइगमणसहाइणीए जणणीए पावसंसग्गे । खित्तो हयास ! तत्थेव कीस ता वाढमणुरत्तो ? ॥ ३ ॥
धम्मत्थे सुचिरं पि हु पन्नविओ ठाविओ वि सुगुरुहिं । पौरयसो व तंन्मि पाव ! न चिरं थिरो जाओ ॥ ४ ॥

१ 'काष्ठगृहे' हडिमथ्ये ॥ २ अप्रियसम्पादनम् ॥ ३ भाण्डकुले ॥ ४ सद्यः सद्यः सज्जो वा समुद्यच्छति ॥ ५ पारदरस इव ॥

एमाइपुवदुविहियहुयवहुप्पन्नतिवतणुंतावो । चिरचिन्नमेव धम्मं तह कह वि पुणो वि पडिवन्नो ॥ ५ ॥
स महप्पा जह न तिहुयणे वि संखोभिं पयट्ठम्मि । सेलु व चलइ पारदसुद्धसद्धम्मकिच्चाओ ॥ ६ ॥
को मुणइ जीवविरियं असरिसपसरंतभूरिविप्फुरियं । एवंविहा वि पावा लग्गंति जहिं सुमग्गम्मि ॥ ७ ॥
एत्तो चिय एगंतेण कं पि न थुणंति नेय निंदंति । अणवट्ठियभावातो दुल्लक्खो जीवपरिणामो ॥ ८ ॥
कयं पसंगेण । सो महाणुभावो भावतो पडिवन्नसवसावज्जवज्जणो जणोवरोहरहिए एगंतदेसे ट्ठाऊण अप्पाणं चिय दुक्-
म्मकारिणं भुज्जो भुज्जो निंदंतो जाव अच्छइ, ताव पुवकालियाणत्थदंडोवहयनायरएहिं अणवरयछिड्ढावलोयणपरायणेहिं
'दिट्ठियो रहसडितो चिट्ठइ' त्ति पँहिट्ठेहिं 'मा पुणो किं पि अणत्थदंडमुप्पाइहि' त्ति निस्सट्ठं जट्ठि-मुट्ठि-लेट्ठूहिं निहओ
निययाभिप्पाएण 'मतो' त्ति परिचत्तो ।

निहवक्कमत्तणेण आउयकम्मणो मणागं सिसिरमारओवलद्धचेयणो विचित्तिउं पवत्तो—रे जीव ! मा ईसिं पि कस्सइ
पतोसमुवहेज्जासि, ते पुंक्कयदुक्कयदुविलसियमेवासेसमिमं । जइ कालंतरावस्साणुभवणिज्जमिमियाणि चिय उवट्ठियं ता किम-
कल्लाणं तुह ? । किं न सँरसि तिजयसरसि समुल्लसंतकित्तिकुमुडणीवणो सुकयपवद्धमाणो सिरिवद्धमाणो जयगुरु गरुया-

१ एवमादिपूर्वदुर्विहितहुतवहोत्पन्नतीव्रतनुतापः ॥ २ 'णुभावो' खं० प्र० ॥ ३ असदृशप्रसरदूरिविस्फुरितम् ॥ ४ किं पि प्र० ॥ ५ 'दिष्टया'
इति आनन्दद्योतकमव्ययम्, 'रहःस्थितः' एकान्ते स्थितः ॥ ६ प्रहृष्टैः ॥ ७ निरुपकमत्वेन आयुष्कर्मणः मनाक् ॥ ८ प्रद्वेषम् ॥ ९ पूर्वकृतदुष्कृत-
दुर्विलसितमेवाशेषमिदम् । यदि कालान्तरावद्यानुभवनीयमिदमिदानीम् ॥ १० स्मरसि त्रिजगत्सरसि समुल्लसत्कीर्तिकुमुदिनीवनः ॥ ११ 'वणे सु' खं० प्र० ॥

अनर्थदण्ड-
व्रते चित्र-
गुप्तकथा-
नकम् ४१ ।

॥२९७॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥२९८॥

सुहकम्मनिजरणत्थमणत्थबहुलमिलेच्छभूमिर्महगतो । सणंकुमाररायरिसी वि पुवभवनिकाइयपयंडकंइपमुहमहावाहिविहुरो
वि 'पच्छा वि मंए चिय सोढवमेयं' ति कयनिच्छओ निच्छंउमतत्तिगिच्छोवट्टियसुरवेज्जभणिज्जमाणो वि मोणमल्लीणो ति ।
एवमाइ सुहभावणं भावंतो निदुरघायघुम्मिरसरीरो वि सणियं सणियं गतो सगिहं । सामरिसमापुच्छितो वि
सर्येणेहिं तदणत्थभीतो मोणं चिय पवन्नो । 'अहो ! धन्नो कयपुन्नो य एसो, जंमेहिं खुदेहिं उवहुओ वि पसंमपयरिसप्पहा-
णमेवं वट्टइ' ति जाया से निम्मला किच्ची धम्मसिद्धी य । कालकमेण सुगइगामी संबुत्तो ति ।
एवं अणत्थविरओ स महप्पा परममुन्नइं पत्तो । अनियत्तो य अणत्थं ता दूरं एस चइयव्वो ॥ १ ॥
अवि लब्भइ जलहिजलस्स माणमवणीए कोसंसंखा वि । न उण जर्मदंडदारुणअणत्थदंडोत्थदोसाण ॥२॥ अपि च—
कीनाशपाशमपि हारधिया जिघृक्षेद्, हालाहलं त्वमृतमित्यथवा पिपासेत् ।
व्यालावलीमपि स बालमृणालनालशय्यां विभाव्य शयितुं नियतं श्रेयश्च ॥ १ ॥
योऽनर्थदण्डमतिचण्डमशेषदोषदौस्थित्यभाण्डमपि सौख्यकरं व्यवस्येत् ।
वाञ्छेत् ततोऽपि परमां जगति प्रतिष्ठां, निष्ठां च पूर्वकृतदुष्कृतसंहतीनाम् ॥ २ ॥ किञ्च—

१ 'मिमहमइ' ख० प्र० ॥ २ मइ चिं प्र० ॥ ३ निश्चयतच्चित्तोपस्थितसुरवैद्यभण्यमानोऽपि ॥ ४ 'यणे वि तं' ख० प्र० ॥
५ यद् एभिः ॥ ६ प्रशमप्रकर्षप्रधानम् ॥ ७ कोशसङ्ख्याऽपि ॥ ८ 'मडंड' प्र० ॥

तुमं हि एत्तो पंचमे भवे भद्रिलपुरनयरे सेणो नाम जिणरक्खियसेट्ठिणो जिणधम्मकम्मनिच्चलनिलीणचित्तस्स पुत्तो
अहेसि । अणवरयसुतवस्सिसंसग्गवससमुच्छलंतातुच्छवेरग्गो य अणुवय-गुणवयपहाणं गिहिधम्मं पवज्जिऊण सवविरइं पि
वेत्तुमभिलसंतो एत्तो चिय दारपरिग्गहमणिच्छंतो भणिओ जणणीए—पुत्त ! किमेवमग्गहाण तुममेगो वि सुओ होऊण सुमुणि
व संसारसमुत्थवावारविरयंचितो दीससि ? । तुमए भणियं—अम्मो ! 'किमणेण असारगिहत्थवावारविरयणेण दुग्गदुग्गइदोस-
निबंधणेण ?' ति विभावितोऽहमियाणि सवसंगचागेण उज्जमिउमिच्छामि ।

अह कोवैभरुम्भवंतारुणनयणाए भणियमणाए—पुत्त ! पडिहयममंगलं, तुह सत्तुणो चेव संगचागं काहिंति, तुमं पुण
आचंद-सूरियं भोगोवभोगसुहमणुहवंसु ति, मा वच्छ ! लुंचियसिराणं अप्पसरिसं जयं पि काउमुवट्टियाणं इमाण समणाण
समीवे वच्चेज्जासि ति । पक्खित्तो दुल्ललियगोट्टीए । 'न कारणुच्छेयमंतरेण कज्जविच्छेओ' ति केणावि उवाएण मुणिणो वि
विहराविया अन्नत्थ । तुमं पि पइदियहं पावसंसग्गिवसगतो आयरिसो व पडिबिंबियतहुविलसियविसेसो पमाय-कालुस्समइ-
लिजंतो थोवकालेण वि अन्नो व संबुत्तो सि । सविसेसं च अणत्थदंडपंडिच्चं पडिवज्जिय अनिबद्धमत्थवयं काउमलमंतो
'जरदोरेरदुद्धरसरो वि पिया कीस अज्ज वि न मरइ ?' ति असुहज्जवसाणेण १ मज्जाइपमायसंगेण २ खग्गाईहिंसगसमप्पणेण ३
पावोवएसपत्थावणेण य ४ वट्ठंतो एगया य रायविरुद्धकारिणा रायसुएण समं मेत्ति पवन्नो । तब्बलेण आयड्वियजणगगेह-

१ 'रहिय' ख० ॥ २ 'विरय' प्र० ॥ ३ कोपभरोद्धवदरुणनयनया ॥ ४ 'वसि' ति प्र० ॥ ५ मलिन्यमानः ॥ ६ 'महवयं' प्र० ।
अनिबद्धमहावयम् ॥

अनर्थदण्ड-
व्रते चित्र-
गुप्तकथा-
नकम् ४१ ।

अनर्थदण्ड-
दोषोप-
दर्शनद्वारा
तत्परिहारो-
पदेशः

॥२९८॥

पुरोहितपुत्र-
चित्रगुप्तस्व
पूर्वभवः

देवमहेश्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णाहिगारो ॥

॥२९९॥

चत्तारि सिक्खावयाणि ।

इति गुणवयजुत्तो वि हु सीयइ सिक्खावएहिं परिहीणो । ता इण्हि तस्सरूवं लेसुदेसेण कित्तेमि ॥ १ ॥
सिक्खा इह अब्भासो तेण पहाणाइं जाणि उ वयाइं । सिक्खावयाइं ताइं ताण य सामाइयं पढमं ॥ २ ॥
रागाइविरहातो समस्स आतो य णाणमाइणं । लाभो इहं समातो सो कज्जं जस्स किच्चस्स ॥ ३ ॥
तं सामाइयमुच्चइ सदत्थो एस तस्सरूवं च । सावज्जजोगवज्जणमणैवज्जासेवणं सम्मं ॥ ४ ॥
इहइं निउत्तचित्तो गिही वि समणो व नूण पडिहाइ । अच्चंतमुत्तरोत्तरविमुद्वनाणाइलाभातो ॥ ५ ॥
पावस्स हेउभूयं चित्तं चिय तं च रुब्भइ भमंतं । सब्बत्थ समीरं पिव तेणेह मंहं कुसललाभो ॥ ६ ॥
ता पुब्बजम्मज्जणियं पावं विप्फुरइं वित्थरइ अरइ । सद्वम्मकम्मविसया विसएसु य गिज्झइ ताव ॥ ७ ॥
तरलायइ ताव तुरंगचंचलो दूरमिदियग्गामो । सामाइयं पवज्जइ जावज्ज वि नेव निवियप्पं ॥ ८ ॥
सामाइयं पवन्नो गिही वि तियसाणमविं हवइ पुज्जो । परमं च पसायपयं मेहरहो एत्थुदाहरणं ॥ ९ ॥
तहाहि—अत्थि कल्लिगदेसल्लिच्छिविच्छङ्गाखंडभंडारागारभूयं, भूय-भविस्सपरिज्जाणनिउणनाणाविहनाणिजणोववेयं, वेयं-

१ आयः ॥ २ समायः ॥ ३ अनवद्यासेवनम् ॥ ४ महान् ॥ ५ 'इ अत्थ' खं० ॥ ६ गृध्यति ॥ ७ 'वि वहइ' खं० प्र० ॥
८ -लक्ष्मीविच्छर्द- ॥ ९ वेदविधिविचारविशारद-शारदरजनिकरसौम्याकार-गुरुकडिसमुदुरप्रचुरनरम् ॥

विहिवियारविसारय-सारयरयणियरसोमागार-गरुयरिद्धिसमुदुरपउरनरं नरउरं नाम नयरं । जं च सुविभत्तितिय-चउक्क-चच्चरा-
ऽऽवसह-साहिसोहणत्तणेण पढमपडिच्छंदं व कुबेरपुरीए । जत्थ य तुंग-सेयपासायसिरोवरिवत्तिणीणं चंदग्गहणावलोयणको-
ऊहलिणीणं सीमंतिणीणं पसंतकंतमुहसुंदेरविसंकितो समीवोवगयं पि न मयंकं गसिउमभिलसइ गैहकल्लोलो । रक्खइ य तं च
जिणपायपउमपूयापयरिसावज्जियसुकयवारिधाराधोयकलिलो कलिलोवसमसारधम्मवावाराणुरत्तमाणसो माण-सोयाइदोसव-
ज्जिओ जयरहो नाम राया । सयलसीमंतिणीगुणोववेया विजया नाम [से] भज्जा । विणय-नय-सच्च-चागाइगुणगणालंकितो
मेहरहो पुत्तो । सुमंतो नाम [अ]मच्चो । उभयलोगाविरुद्धवत्थुसंपाडणपरा सब्बे कालं वोलेति ।

एगया य राया कयमज्जणोवयारो पैरिहियभूयंगनिम्मोयनिम्मलदुकूलजुवलो परिमियपहाणचेड-चाडुकरपरिवुडो सैमग्ग-
पूयावग्ग[वग्ग]हत्थपुरिसाणुगम्ममाणो नियभवणेगदेसनिवेसियहिमगिरिसिगसिगारहारि जिणहरं गतो । परमपयत्तनिवत्तिय-
जिणपूया-चंदणो य जयगुरुनिवेसियानिमेसनयणो आसीणो समुचियासणे । पयइं च अनलियजिणगुणगणपहाणं पेच्छणयं ।
एत्थंतरे विन्नत्तो राया पडिहारेण—देव ! तुम्हगिहवेइयवंदणत्थं समत्थत्तिथपेहणपूयपावो भावदेवो नाम सेट्ठी दुवार-
पडिरुद्धो चिद्धइ ति । राइणा भणियं—तुरियं पवेसेसु । 'तह' ति पवेसिओ एसो । कयजहाविहिजिणपूयाइकिच्चो य विण-
यावणयकाओ भालयलंढुवियकरसंपुडो भूवइं भणिउं पवत्तो—महाराय !

१ -मुखसौन्दर्य- ॥ २ राहुः ॥ ३ मानशोकादि- ॥ ४ त्यागः-दानम् ॥ ५ परिहितभुजङ्गनिर्मोकिनिर्मलदुकूलयुगलः । निर्मोकिः-सर्पकञ्चुकः ॥
६ समप्रपूजावर्गव्यग्रहस्तपुरुषानुगम्यमानः ॥ ७ 'लवट्टिय' खं० ॥

सामायिक-
व्रते मेघ-
रथकथा-
नकम् ४२ ।

सामायिक-
व्रतस्य
स्वरूपम्

॥२९९॥

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३००॥

सावत्थि-हत्थिणाउर-चंपा-कंपिल्ल-उज्झनयरीसुं । कोसंबी-वाणारसि-महिलापमुहासु य पुरीसु ॥ १ ॥
सम्मयेयसेल-सत्तुंजयाइतित्थेसु अन्नहिं पि तुमं । वंदाविजसु देवे उस्सभाई वीरपज्जंते ॥ २ ॥
तो भूमिवट्ठविउत्तमंगमंगे अमंतहरिसभरो । राया वंदइ देवे संमुद्धरोमंचकुइतो ॥ ३ ॥
अह देववंदणाओ विरइं रायाणमुल्लवइ स पुणो । कुवन्ति धम्मलामं मुणिणो तो वंदइ स ते वि ॥ ४ ॥
सावगवग्गो वि करेइ वंदणं इति पुणो वि संलत्ते । पडिवंदइ ते वि नमंतमत्थओ पत्थिवो^१ सम्मं ॥ ५ ॥
उच्चियासणमासीणं अह तं ससिणेहमुव्वेराहिवई । जंपइ तुह निव्वूढा निव्विग्घा तित्थजत्त ? त्ति ॥ ६ ॥
दिवसाणि केच्चिराणि य विमुक्कगेहस्स ईह पयदुस्स ? । सो भणइ देव ! बारस जायाइं इण्हि वरिसाइं ॥ ७ ॥
वांगरइ तं च राया धन्नो कयलक्खणो तुमं चेव । जो चत्तगेहमोहो करेसि महिमं जिणंदाणं ॥ ८ ॥
अम्हे पुण एकं पि हु कहां पि तित्थं पलोइउमसक्का । सोढवा ही ! सुचिरं भवभमणविडंबणा भीमा ॥ ९ ॥
इय भूरिसोगभरगग्गरक्खरं भूवइं भणइ सेट्ठी । तुम्भेहिं देव ! दिट्ठं दट्ठमिहट्ठिण्हिं पि ॥ १० ॥
जेसुं जिणेसु भत्ती तग्गयचित्तत्तणं च अच्चंतं । न हु अच्छीहिं दीसंति जिणवरा मोक्खसंपत्ता ॥ ११ ॥
अह सो रत्ता वुत्तो इमेसि तित्थाण किं पुण महत्थं । तित्थं ? ति तेण वुत्तं नरवर ! किमिमं तए न सुयं ? ॥ १२ ॥

१ भूमीपृष्ठस्थापितोत्तमाङ्गं अङ्गे अमाद्वर्षभरः ॥ २ समृद्धोरोमात्रकञ्चुकितः ॥ ३ विरतम् ॥ ४ 'वो य समं प्र० ॥ ५ 'उर्वराधिपतिः' राजा ॥ ६ 'इह' तीर्थयात्रायां प्रवृत्तस्य ॥ ७ व्याकरोति ॥ ८ 'ए किं पि खं० प्र० ॥

सामायिक-
व्रते मेघ-
रथकथा-
नकम् ४२।

॥३००॥

इतो लघुत्वं गिरिवंद गरीयः, पदं विपत्तेरमुतश्च सद्यः ।
अधर्मकर्माण्यपि नूनमस्माद्, विधिं त्सति प्राणिगणः समग्रः ॥ ३ ॥
इति सततमनर्थदण्डदोषाद्, विषमपथादिव सन्निवर्त्य चेतः ।
तुरगमिव चलन् विशिष्टमार्गे, विदधदुपैति समीहितप्रदेशम् ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशेऽनर्थदण्डविरतिचिन्तायां चित्रगुप्तकथोक्त्या गुणव्रतत्रयं समाप्तम् ॥ ४१ ॥

१ 'रिवं ग' खं० प्र० ॥ २ विधातुमिच्छति ॥

देवमहस्वरि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३०१॥

सकारितो समणसंघं, सम्माणंतो साहम्मियसमुदयं, उद्धरावितो जिन्न-विसन्नजिणभवणाइं, निवारितो मग्गाणुलग्गं भय-मीणा-
इविणासंणुज्जयं घायगलोगं, अणुकंपितो लुहाकिलंतं पडियनिवहं, थुवंतो मागहेहिं, गिजंतो गायणगणेहिं सणियसणियं
वच्चंतो पत्तो सम्मेयसेलपरिसरं । अह सेलचेइयदेवच्चगोवदंसिजमाणमग्गो महीवई मंदमंदमहीमुक्कचलणो—

कहिं पि उद्धट्टियमेव निव्वुयं, कहिं पि वीरासणसंठियं तैयं । कहिं पि सुत्तं गयमन्नमाणसो, परं कैरंतं तह धम्मदेसणं ॥ १ ॥
विन्नाणिण्हिं कुसलेहिं सम्मं, उंकिन्नदेहं गिरिणो सिलासु । तवस्सिलोगं कयपायपूओ, वंदेइ सो भूठविउत्तमंगो ॥ २ ॥
सिद्धिं गयाणं गणनायगाणं, ठाणेसु देवेहिं विणिम्मियातो । लैद्धून तुट्ठो मणिथूभियाओ, पूएइ सवायरदिन्नदिट्ठी ॥ ३ ॥
सिद्धा इहं भूवइणो अणेगे, गयाउ मुत्तिं इह साहुणीओ । विज्जाहरिंदा इह निव्वुय त्ति, पलोइरो सेलसिरम्मि पत्तो ॥ ४ ॥

एत्थंतरे निसामिओ रत्ता कोइलकुलकलरवाओ वि अब्भहियसुइसुहकारी वेणु-वीणाणुगयसुरगेयरवो, अग्घाइओ घुसि-
णघण-घणसारसारचुन्नपरिमलो, दिट्ठं च उप्पयंत-निवयंतं पारियायमंजरीपुंजपहाणअग्घंजलिपयाणपरं विंदारयविंदं, आइ-
न्निओ थुइ-थोत्त-चच्चरीगेयहलबोलो । अह कोऊहलाउलियमाणसेण भूवइणा पुच्छिओ देवच्चगो—अरे ! किमेयं ? । देव-
च्चगेण भणियं—देव ! निसामेहि—

कयमासोवासतवा पाओवगया जिणेसरा वीसं । अजियाइणो सिवर्म्मि जेसु ठिया उवगया पुविं ॥ १ ॥

१ मइमीं खं० ॥ २ 'समुज्ज' खं० ॥ ३ तह खं० ॥ ४ करितं प्र० ॥ ५ उक्खित्तदेहं खं० । उत्कीर्णदेहम् ॥ ६ लङ्घान खं० ।
लङ्घान प्र० । लब्ध्वा ॥ ७ 'वृन्दारकवृन्दः' देवसमूहः, आकर्णितः ॥

ताइं सिलायलाइं फालिहमणिमणहराइं एयाइं । पूएसु नमसु संथुणसु णेगहा पज्जुवासेसु ॥ २ ॥
एवं निसामिऊणं राया रोमंचैकंचुइयकातो । कयअट्ठमोववासो अट्ठपयाराए पूयाए ॥ ३ ॥
पूएइ ताइं सवायरेण थूमे य तित्थनाहाण । संथुणइ तयणु थुइ-थोत्त-चंडएहिं विचित्तेहिं ॥ ४ ॥

एवं च कयसवायरतप्पूयावावारो नरवई अट्ठमावसाणे पारिऊण वि तत्थेव वसिउकामो भणितो देवच्चएणं—महाराय !
महंतं तित्थमिमं सबओ वि समद्धासियं सिवगएहिं महापुरिसेहिं, अतो एत्तोवरि नेव अच्छिउं जुज्जइ त्ति । ततो सैयलसेलसि-
लाविइन्नपुप्फपयरो, वसुंधरायलड्डवियसीसो, सविणयं तित्थदेवयाकयखामणो, 'भवे भवे तुह दंसणं होउ' त्ति पुणरुत्तं वाहरंतो,
उत्तिन्नो राया सरीरेण, न उण मणसा । जाजीवं घणवियरणेण य निव्वुइं काऊण य देवच्चयपरियरं पट्ठिओ सनयरहुत्तं ।

अंतरे य इंतो पडिरुद्धो चिलायवइणा महाचलनामेणं । अह विसमगिरिकडयनिस्सं घेत्तूण कयखंधावारनिवेसो भूवई
ठिओ जुज्जसओ । तन्निच्छयं पेच्छिऊण मग्गनिरोहं काऊण पैच्चोसकियं परबलं । इमो य वइयरो जणवयवयणाओ आयन्निओ
मेहरहरायसुएण । ततो महंतममरिसमुबहंतो असेससेन्नाणुगतो अविलंबियपयाणएहिं गतो पिउणोऽभिमुहं । अह उभय-
पासपडिरुद्धं विबलं पलाणं चिलायबलं, मिलिओ रायसुतो पिउणो, अभिनंदिओ तेण, पट्ठिया दो वि समगं चिय गंतुं ।

इतो य जयवालाभिहाणेण सदेससीमवत्तिणा रत्ता 'असामियं' ति काऊण कइवयसमीवगाम-नगराइयं लैडियं निसा-

१ -स्फटिक- ॥ २ रोमाञ्चकञ्चुकितकायः ॥ ३ सकलशैलशिलाविकीर्णपुष्पप्रकरः ॥ ४ 'प्रत्यवप्नक्ति' पश्चाद्विभूतम् ॥ ५ निर्बलमित्यर्थः ॥
६ 'सीमाव' खं० ॥ ७ लुण्ठितम् ॥

सामायिक-
व्रते मेघ-
रथकथा-
नकम् ४२ ।

॥३०१॥

देवमहस्रि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो॥

॥३०२॥

मिऊण बाढं परुडो मेहरहो पियरं पुरे पवेसिऊण महया विक्खेवेण गतो तदेसे, पारडो उवदविउं । जयवालो वि राया अपरिभावियनियसामत्थो कोवाउरत्तणेण तिणं व नियजीवियमवगणितो रायसुएण समं लग्गो जुज्झिउं । खणंतरेण विजितो मेहरहेण बंधिऊण पक्खित्तो पिउणो पायपंकयपुरतो । तवेलं च राया 'तित्थागतो' त्ति जायं महया पबंघेण वद्धावणयं, मुक्को चारगाइरुडो लोगो । तओ रत्ना जयपालो वि मोयाविओ, पवन्नसेवो सकारिऊण विसज्जिओ य ।

अह कैयचेइयमहसवविसेसो जहोच्चियविहियसंघपूयापयरिसो राया रायसुयसमेओ तत्कालागयजुगप्पहाणविजयसूरि-
वंदणत्थं महया वित्थरेण गतो कुसुयसंडाभिहाणमुज्जाणं । जहाविहिं वंदिऊण सूरिणो निसन्नो धरावट्टे । गुरुणा वि तत्का-
लोच्चियै समारद्धा धम्मकहा । कहं चिय ?—

धम्मस्स परममंगं दंसणमक्खंति भिक्खुणो राय ! । तस्स य पभावणतो आचारो अट्टहा वुत्तो	॥ १ ॥
सा पुण पभावणा भवणवत्तिणा सुट्ठु तीरइ न काउं । अणवरयगेहवावारविरयणावौवडमणेणं	॥ २ ॥
ता तच्चागेणं जम्म-दिक्ख-नेवाण-नाणभूमीसु । धन्नो पभावणत्थं वंदइ तित्थयरबिंबाई	॥ ३ ॥ किंच—
उत्तममग्गपयासो पभावणा सासणस्स परमा य । सुहभावओच्छित्ती गुणा इमे तित्थजत्ताए	॥ ४ ॥
तं तहपयट्ठमाणं पडिगामजिणचणाकरणनिरयं । दट्ठण को न लग्गइ तम्मग्गे जायसुहभावो ?	॥ ५ ॥ तथा—

१ कोपातुरत्तेन ॥ २ कहचे^१ खं० प्र० ॥ ३ "च्चियसमा" खं० प्र० ॥ ४ "निस्संकिय निक्कखिय निव्वित्तिगिच्छा अमूढदिट्ठी य । उववूढ थिरीकरणे वच्छल पभावणे अट्ट ॥" इतिरूपः निःशङ्कितादिकः प्रभावान्तोऽष्टप्रकारः आचारः ॥ ५ —व्यापृतमनसा ॥ ६ तत्त्यागेन ॥ ७ —अभ्यवच्छित्तिः ॥

सामायिक-
व्रते मेघ-
रथकथा-
नकम् ४२।

॥३०२॥

अट्टावयम्मि उसभो सिद्धिगओ वासुपुज्ज चंपाए । पावाए वद्धमाणो अरिट्ठनेमी उ उज्जिते ॥ १३ ॥
अवसेसा य जिणवरा जाइ-जरा-मरणबंधणविमुक्का । सम्मेयसेलसिहरे वीसं परिनिव्वुया वंदे ॥ १४ ॥
इय वयणाओ हरिसाइरेगओ वि य इमं अहं मन्ने । न वि अत्थि न वि य होही सम्मेयसमं महातित्थं ॥ १५ ॥
अह 'किं पि तं सुदिणं होही जम्मि तमहं वंदिस्सामि' त्ति कयनिच्छओ, 'साहम्मिउ' त्ति सविसेसदरिसियगउरवा-
इरेगो तं सावगं सपरियणं काराविऊण भोयणं पूइऊण वत्थाइदाणेण सबहुमाणं विसज्जेइ । सयं पि कयभोयणाइकिच्चो रज्ज-
कज्जाई चित्तिउं पवत्तो ।

एगया य वसुंधराचिताए मेहरहं मंतिवग्गं च निजुंजिऊण महरिहपाहुडपयाणपुव्वयं दूयवयणेण सम्मेयसेलसमीव-
वत्तिणो भूवाले भणावेइ—जइ तुम्हे किं पि रज्जावहाराइकुविगप्पं न कुणह ता वयं सम्मेयसेलाचलावलोयणजलेण
अप्पाणं पक्खालियपावमलं करेमो त्ति । पडिपाहुडपेसणपुव्वयं च 'तह' त्ति पडिवन्नं सबं तेहिं । ततो रत्ना पंडहपडिहणण-
पुरस्सरं घोसावियमिमं सबत्थ नयरे—जो कोइ सम्मेयसेलमवल्लोइउमभिलसइ सो सिग्घं भोयणाइसंखो[भ]मकुणंतो
पउणीहवउ त्ति । इमं च सोच्चा कयतत्कालोच्चियकिच्चा पगुणीहूया सावगवग्गा ।

राया वि सुमुहुत्ते कयमज्जणोवयारो नियंसियसियवत्थो पुरोहियकयमंगलोवयारो पणयदेव-गुरुवरणो पउरकरि-तुरय-
कोस-कोट्टागारपरिगतो नीहरिओ पुरातो । तित्थदंसणसमुट्ठियविसिद्धधम्मिड्डलोयाणुगतो य पडिसन्निवेसं पूइंतो चेइयाई,

१ पट्टवादनपूर्वमित्यर्थः ॥

५१

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥३०३॥

पुत्रकाले कलिंगविसए तुम्मे दो वि रायसुया समुप्पजित्था । एम पढमो पयईए चिय करुणापरो । वीओ य तुमं पय-
ईए चिय अणवरयथी-बाल-बुद्ध-गाम-पुर-सत्थल्लडण-डहणनिदधचित्तो भारुंड-सिंहंडि-कवोय-कविंजल-जलजीव-वराहपमुहपाणि-
निवहवहनिरतो तम्मंसभोई य कालं वोलेसि । इयरो य पयईए चिय दयासीलत्तणेण भवंतं निर्मेरं जीवघायाईसु वटुंतं वारेइ—
कीस एसो जीववहो निरत्थओ कीरइ ? किं वा समंसं परमंसेण पोसिज्जइ ? किं सासयं जीयं ? धुवा सरीरसिरी ? अक्खयं
रूवाइय ?—न्ति । तुमं पडिभणसि—अप्पणो तंत्तिं करेहि त्ति । एवं च निकाइऊणाणेगं पावपम्भारं मओ तुमं उववन्नो नरय-
तिरिएसु, सहियाई महादारुणाई दुक्खजालाई । वीओ पुण अणुकंपाईगुणावज्जियसम्मत्तो मरिऊण सोहम्ममे सुरो जातो । तत्तो
य चुओ कुसलजम्मा-ऽविकलारोग्ग-उदग्गरूवाइसुहसंपयमणुभवंतो कइवयभवेसु उत्तरोत्तरं सुरालएसु उववज्जिय संपयं पि
सुंदेर-रूवा-ऽऽरोग्गाइगुणसंगओ तुह जेड्ढभाउत्तेण उववन्नो । तुमं पुण कुच्छियमिलेच्छ-मच्छ-कच्छभ-अच्छभल्ल-भल्लुंकष-
मुहाणिट्टजोणीसु णेगहा दहण-भेयण-च्छेयण-कप्पणपमुहमहादुक्खोवकामियजीवियवो, अकामनिजरावसनिजिन्नपायपुवक-
यपावपम्भारो, केणावि कलुसकुसलोदएण सुकुले उववज्जितं पि पुवदुक्कयावसेसवसेण एवंविहमहावाहिविहुरत्तणमणुपत्तो सि ।
ता भइ ! इमं कारणं ति ॥ छ ॥

इमं सोच्चा नीसेसं मेहरहरायसुओ सीमालदेसदहणाइकयाणेगसत्तसंघायघायणुप्पन्नवेरग्गो सूरिं भणितं पवत्तो—भयवं !
एवं सइ कहं अम्हारिसाणं निरंतरं पाणवहाइनिरयाणं पावमोक्खो होहि ? त्ति । सूरिणा जंपियं—रायसुय !

१ निर्मयादम् ॥ २ 'तत्तिं' विन्ताम् ॥ ३ 'पाए गु' खं० प्र० ॥ ४ 'वाइरो' खं० प्र० । सौन्दर्यरूपाऽऽरोग्यादि ॥

तेणेव सबसावज्जकजपरिवज्जणेण पवज्जा । कीरइ मुणीहिं नीसेससत्तसंताणताणाय	॥ १ ॥
जइ गिहवासो वि हवेज सबसावज्जवज्जणपहाणो । कट्ठाणुट्ठाणमिमं ता को णु करेज बालो वि ?	॥ २ ॥
रायसुएणं भणियं भयवं ! तं काउमक्खमाण कहं । अम्हारिसाण सुद्धी अणवरयं पावनिरयाणं ?	॥ ३ ॥
कह वा पुव्वनरिंदा गिहट्टिया वि हु पणट्टपावमला । चंडावडिंसयाई सवे सुवन्ति सुगंइगया	॥ ४ ॥
गुरुणा भणियं नरवर ! सामाइयमाइधम्मकिच्चेसु । तह कह वि वड्डियं तेहिं जह परं सिवपयं पत्ता	॥ ५ ॥
रायसुएणं भणियं जइ एवं ता ममं पि उवइसह । सामाइयमेगं ताव सेसमवरम्मि पुण समए	॥ ६ ॥
अह असुहनिवित्ति-सुहप्पवित्तिसारं परं गुणट्ठाणं । सिकखावयाण पढमं सामाइयमाह तस्स गुरु	॥ ७ ॥
नाणाईणं लाभो एत्तो परमं च कम्मनिम्महणं । संभवइ जारिसं तारिसं हि नो सेसकिच्चाओ	॥ ८ ॥
चेइय-पोसहसाला-सैाहुगिहाइसु अपच्चवाएसु । अमभइ तमुवउत्तो विमुक्कमउडाइसिगारो	॥ ९ ॥
निजीवम्मि पएसे "करेमि भंते !" त्ति मूलओ सुत्तं । उच्चारितो सबं चिट्ठइ य विवैक्खियं कालं	॥ १० ॥
एत्थ य ठिओ निसामइ सत्थत्थं वायई पढइ वा वि । परियत्तइ वा सुत्तं कहेइ अन्नस्स वा धम्मं	॥ ११ ॥
जिण्हवण-पूयणाई धम्मसरूवं पि कुणइ न मुणि व । भावत्थए पवत्तस्स किं व दवत्थएणं से ?	॥ १२ ॥

१ चण्डावतंसकादयः चन्द्रावतंसकादय इति वा ॥ २ 'गयग' प्र० ॥ ३ साधवः-शाहुकार इति भाषायाम् तेषां गृहाणि ॥ ४ विवक्षितम् ॥

सामायिक-
व्रते मेघ-
रथकथा-
नकम् ४२ ।

पुरुषद्विक-
पूर्वजन्म-
कथानकम्

॥३०३॥

सामायिक-
व्रतस्य स्व-
रूपं तदति-
चाराश्च

देवभद्रस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३०४॥

सद्य चिय धम्मठिई अहिगारिवसेण सोहणा हवइ । कयसामइओ न गिही वि तेण दवत्थयं सरइ ॥ १३ ॥
जइ सो य इड्ढिपत्तो ता सद्यविभूई-वाहणाईहिं । जिणभवणे गंतूणं कयजिणपूओ कुणइ एवं ॥ १४ ॥
तह तकरणे सासणपभावणा आयरो सुसाहसु । सुपुरिसपरिग्गहाओ अणत्थविगमाइया य गुणा ॥ १५ ॥
नवरं इमं पर्यपइ सुत्ते 'जा साहु पज्जुवासामि' । जइपुरेतो सामइयं 'लितो अन्नत्थ 'जा नियमं' ॥ १६ ॥
एत्थ य पंचइयारा मणदुप्पणिहाणमाइणो तिन्नि । विस्सुमरणमणवट्टियकरणं च सरूवमेसिमिमं ॥ १७ ॥
सामाइयं तु काउं घरचितं जो उ चितए सड्ढो । अट्टवसट्टोवगओ निरत्थयं तस्स सामइयं ॥ १८ ॥
कडसामइओ पुब्बि बुद्धीए पेहिऊण भासेखा । सइ निरवजं वयणं अन्नह सामाइयं न भवे ॥ १९ ॥
अनिरिक्खिया-ऽपमज्जियथंडिल्ल-ट्ठाणमाइ सेवंतो । हिंसाभावे वि न सो कडसामइओ पमायाओ ॥ २० ॥
न सरइ पमायजुत्तो जो सामइयं कयाइ कायवं । कयमकयं वा तस्स हु कयं पि विहलं तयं नेयं ॥ २१ ॥
काऊण तकरवणं चिय पारेइ करेइ वा जहिच्छाए । अणवट्टियसामइयं अणायराओ न तं सुद्धं ॥ २२ ॥
नणु विहलत्ते सामाइयस्स इत्थं कहं व अइयारो ? । मालिन्नमेत्तरूवो भंगो चिय किं न होइ फुडो ? ॥ २३ ॥
सच्चमणाभोगाईभावाओ चैव इत्थमइयारा । जुगवं मणमाईयं दुप्पणिहाणेऽहवा भंगो ॥ २४ ॥

१ 'गारविसिद्धा सोह' खं० ॥ २ स्मरति ॥ ३ 'इभावणा' खं० ॥ ४ 'रो य साहु' प्र० । यत्तेरप्रत इत्यर्थः ॥ ५ 'रओ सा' प्र० ॥ ६ 'लान्' आदानः ॥ ७ इत्थ प्र० ॥ ८ 'प्रेक्ष्य' विचार्य ॥ ९ सदा ॥ १० मणवार्णं प्र० ॥

सामायिक-
व्रते मेघ-
रथकथा-
नकम् ४२ ।

॥३०४॥

धनो कयपुनो वि य एसो जस्सेरिसा जिणे भत्ती । इय बहुमाणा पाउणइ बोहिबीयाइ अवरो वि ॥ ६ ॥
दट्टण य सविसेसं चक्कं थूमं चिईपएसं च । चिरकालियं जिणाणं जायइ धम्मम्मि एगमणो ॥ ७ ॥
साइसयसाहुदंसणवसेण चिरकुग्गहाइणो दोसा । पसमंति दव-खेत्ताणुभावतो वा सुगुरुया वि ॥ ८ ॥
ता नरवर ! किं पि कयं तं तुमए जं न सुवइ कहिं पि । न हु थेवं पि चेइजइ गिहीहिं गिहवासवासंगो ॥ ९ ॥
जं जं वेलं अणुहवइ तित्थदंसणसमुत्तमं हरिसं । सुहभाववुड्डिजणियं तं तं अज्जिणइ पुन्नं च ॥ १० ॥
इत्थं च तित्थजत्ताकरणेज्जियपुन्नपगरिसवसेण । लब्भइ तित्थयरत्तं पि सेसवत्थुसु का गणणा ? ॥ ११ ॥
एवं भणिए गुरुणा परितोसं परममुवगतो राया । हिययंतो अप्पाणं भुज्जो भुज्जोऽणुमोएइ ॥ १२ ॥
एत्थंतरे तप्पएसमुवागया दुवे पुरिसा—एगो देवकुमाराणुरूवो बीओ अचंतकुदंसणो, पढमो निरामयदेहो बीओ जर-सास-
कासाइसोलसरोगविहुरो, पढमो पुंननिचतो व पच्चक्खो बीओ य असेसपावरासिनिम्मविओ व, पढमो सरयससहरो व
लोयलोयणाणंदजणओ बीओ ईसिदंसणे वि दुक्खुप्पायणपवणो ति । एवंविहसरूवा य ते दो वि पडिया स्रिणो पाएसु ।
विन्नत्तो य सोगंगगिरगिरेण रोगिणा गुरू—भयवं ! एसो अहं च दुवे वि भायरो, एगजणणीए जाया अम्हे, नवरमवरो-
प्परमेवंविहविसरिसत्तणे किं कारणं ? ति । भगवया भणियं—सुकय-दुकयकम्मवियारो एत्थ कारणं । 'किं पुण अम्हेहिं
कयं ?' ति पुट्टो स्रि भणइ—निसामेइ—

१ 'वसे य चि' खं० प्र० ॥ २ त्यज्यते ॥ ३ गृहवासव्यासङ्गः ॥ ४ 'णच्चिय' खं० प्र० ॥ ५ पुण्यनिचय इव ॥ ६ शोकगद्गदगिरा ॥

देवमदस्त्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३०५॥

विसेसं निराउहो पडिवज्जिय एगंते ज्झाणेण चिट्ठइ त्ति । ततो कवडकयसुसावगनेवच्छा गुविलगोवियकिवाणिणो पविट्ठा उज्जाणं । 'सुसावग' त्ति न खलिया दुवाररक्खिमेहिं । अह साहुकयपायवडणा वेगेण धाविया ते मेहरहाभिमुहं । एत्थंतरे सामाइयनिच्चलत्तणतुट्ठाए उववणदेवयाए तेसिं विब्भमुप्पायणत्थं निम्मवियाइं मेहरहस्स अणेगाइं पडिरूवगाइं ।

अह जत्थ जत्थ चक्खुं खिवंति ते दुट्ठबुद्धिणो पावा । पेक्खंति कुमारं तत्थ तत्थ साइसयरूवधरं ॥ १ ॥
एवं पि अणेगविसिट्ठरूवमवलोइऊण ते भीया । कस्स पहारं कुणिमो ? त्ति गरुयसंखोभरूभंता ॥ २ ॥
दुत्थावत्थं तं किं पि ते गया जेण थंभिय व दढं । अन्नोन्नपलोयणमेत्तमुणियजीवंतवावारा ॥ ३ ॥
कुमरो वि दढं एगग्गमाणसो पारिऊण सामइयं । ते तयवत्थे दट्ठूण विम्हिओ पुच्छए सूरिं ॥ ४ ॥
भयवं ! कयरा एए ? तो सूरि कहइ ताण वुत्तंतं । नाणोवतो गजाणियपरमत्थो अह नरिंदसुओ ॥ ५ ॥
तेसिमभयप्पयाणं दाउं सविसेसवट्ठिउच्छाहो । सामाइयम्मि सम्मं एगग्गमाणो सया जातो ॥ ६ ॥
कालकमेण पवरं स रायलच्छि पि पाविउं धीरो । पारद्वगुणट्ठाणम्मि पयरिसं परममणुपत्तो ॥ ७ ॥
इय देवाणं पुज्जा असेसकल्लाणभायणं च नरा । जायंति किमिह चोज्जं सम्मं सामाइउज्जुत्ता ? ॥ ८ ॥ अपि च—

विश्वत्रयीवपुषि चित्तविषं विसर्पि, निर्वीर्यमल्पविषयं च निवर्त्य कुर्यात् ।

कः सिद्धगारुडपदाप्रतिषप्रभावसामायिकप्रवरमन्त्रविधानवन्ध्यः ?

॥ १ ॥

१ अन्योऽन्यप्रलोकनमात्रज्ञातजीवद्वयापाराः ॥ २ ज्ञानोपयोगज्ञातपरमार्थः ॥

सामायिक-
व्रते मेघ-
रथकथा-
नकम् ४२ ।

सामायिक-
व्रतस्य
माहात्म्यम्

॥३०५॥

पूर्वार्जिताशुभशिलोच्चयशृङ्गवज्रं, सम्यक्क्रियाकमलिनीवनभानुबिम्बम् ।

सामायिकाख्यगुणमेकमवाप्य धीराः, नैके शिवालयजुषो नियतं बभूवुः ॥ २ ॥

सम्यक्सुखासुख-सुहृदरिपु-रत्नलेष्टुतुल्यत्वबुद्धिरधिकं हृदि सन्निधत्ते ।

सम्पद्यते निरभिलाषतया प्रवृत्तिरौचित्यकृत्यपरमाऽप्यमुतः सदैव ॥ ३ ॥

इति शिवसुखलक्ष्मीमूलसम्प्राप्तिहेतुं, निहतनिखिलचेतोदौस्थ्यदोषप्रपञ्चाम् ।

प्रचुरसुकृतयोगात् कोऽपि सामायिकाख्यव्रतकरणविशुद्धां बुद्धिमाप्नोति सत्त्वः ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे शिक्षाव्रतविचारणायां सामायिकप्रक्रमे मेघरथकथानकं समाप्तम् ॥ ४२ ॥

पढमं सिक्खावयमक्खिंऊण बीयं इयाणि सौहेमि । देसावगासियं नाम किं पि समयाणुवित्तीए ॥ १ ॥

पुव्वपडिवन्नदीहरदिसिपरिमाणस्स पइदिणं चेव । संखित्ततरं दिसिपरिमाणकरणमेयरूवमिह ॥ २ ॥

जं पुव्वगहियदिसिवयदेसे भागे इमस्स अवगासो । ठाणं ति तेण देसावगासियं भन्नए एयं ॥ ३ ॥

जीवो पमायचारी पमायपरिवज्जणे य इह धम्मो । संखित्तो वि य भुज्जो संखिप्पइ तप्पयारो ता ॥ ४ ॥

सच्छंदपयाराइं जहा विणासं लहंति डिंभाइं । अंनिजंतियवावारा जीवा वि तहा विणस्संति ॥ ५ ॥

१ आख्याय ॥ २ कथयामि ॥ ३ 'मेयं सरू' खं० प्र० ॥ ४ सङ्क्षिप्तोऽपि च भूयः सङ्क्षिप्यते तत्प्रचारः तावत् ॥ ५ अनियन्त्रितव्यापाराः ॥

देशावका-
शिकस्य
स्वरूपम्

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३०६॥

जह वा दुस्संठवितो जलणकणो वि हु पुरा-SSसमे डहइ । अनिरुद्धो तह जीवो किमकजं नाSSयरइ संजो ? ॥ ६ ॥
तेणेह-पारभवियावयारगुरुगरलरुंभणट्टाए । रैक्खाकंडगकप्पं दिट्ठं सिक्खावयं एयं ॥ ७ ॥
अणुवित्तीए वि इमं ओसहमिव निच्छियं कुणंतस्स । किं नेव कुणइ सोक्खं वणिणो पवणंजयस्सेव ? ॥ ८ ॥
तथाहि—अत्थि वियडवैहराडविसयविस्सुयं सुयाणेगकव-कह-भारहपमुहसत्थपउरजणजणियाणंदं नंदिपुरं नाम
नयरं । जत्थ य चैउरंगोवलद्धविजओ विजयधम्मो राया छेयजूहयरनियरो य, वेसमणायारा धणिणो धम्मिया य,
नालीयलिंगिया सरुच्छंगा उवंतभूमिगा य, तिलोत्तमाभिरामो रामायणो छेत्तधन्नसंचतो य । एवंविहगुणे य तत्थ पुरे वत्थवो
अपरिसंखधन्न-धणड्डो सावयधम्मनिच्चलनिवेसियहियओ जीवा-SSजीवाइपयत्थवित्थरवियारकुसलो धणंजओ नाम सेट्ठी,
निरुवचरियधम्मकजसजा सज्जणी नाम से गेहिणी, पुत्तो य पवणंजओ । तस्स य घरदासीजाओ तुल्लसरीरसंठाण-वन्न-
रूवाइगुणो सेहरओ नाम मित्तो, सो य सहाई भिच्चो य, किं बहुणा ? विसिद्धमंतो व सवकजकरो । सबे वि उचियकज-
करणेण दिणगमणियं कुणंति ।

१ सयः ॥ २ तेन इह पारभविकापकारगुरुगरलरोधनार्थम् ॥ ३ 'रक्षाकाण्डकल्प' रक्षायन्त्रतुल्यम् ॥ ४ 'वराड' खं० ॥ ५ राजपक्षे चतुरङ्गसैन्येन
लब्धविजयः सामादिचतुरङ्गिकनीत्या प्राप्तविजय इति वा, द्यूतकारसमूहपक्षे तु शारिलब्धविजयः ॥ ६ धनिकपक्षे 'वैश्रमणाकाराः' वैश्रमणरूपधारिणः, धार्मिकाः
पुनः 'वैश्रमणाचाराः' वैश्रमणवद् दानिनः ॥ ७ 'सरउत्सङ्गाः' सरोमध्यभागाः नालीकैः—कमलैः लिङ्गिताः—युक्ताः, 'उपान्तभूमीगाः' वाण्डालप्रभृतयोऽन्त्यजाः
न अलीकेन—असत्येन लिङ्गिताः—युक्ताः ॥

देशावका-
शिकवते
पवनञ्जय-
कथानकम्
४३ ।

॥३०६॥

नणु मणदुप्पणिहाणं दुप्परिहारं चलत्तणेणं से । सामाइयकरणाओ तदकरणं चिय अंतो जुत्तं ॥ २५ ॥
अणुचियमेयं मिच्छुकडस्स भणणे विसुद्धभावातो । सबविरईए सामाइए वि एवं परूवणओ ॥ २६ ॥ किंच—
सुद्धमसुद्धाओ वि हु अब्भासवसेण होइSSणुट्टाणं । ता तप्पवित्तिवारणमसम्मयं समयवेईणं ॥ २७ ॥
कयमेत्थ पसंगेणं नरिंदसुय ! जइ भयं समुवहसि । पुव्वकयदुकयगयं सामहयं ता समायरसु ॥ २८ ॥
जइ वि हु जहन्नओ चिय मुहुत्तमित्तो इहं हवइ कालो । सुद्धाणुट्टाणवसा तह वि हु कम्मक्खतो विउलो ॥ २९ ॥
ता पावतिभिरपूरो दुवारो हरइ निम्मलालोयं । सामाइयमायंडो जा न पयंडो समुग्गमइ ॥ ३० ॥
एवं गुरुणा सवित्थरं साहिए मेहरहरायसुतो अंतोवियंभंतपरमपरितोसो सामाइयवयं सुत्तस्सथेहिं पडिवज्जइ, जहावसरं
च समणुट्ठेइ चि । ताणं च दोण्हं पुरिसाणं जो रूवाइगुणजुओ सो लहुकम्मत्तणेण पव्वजं पवन्नो । इयरो पुणं सुणिऊण वि
पुव्वचित्तं किलिडुकम्मयाए 'को मुणइ किं पि परमत्थं ?' ति भणमाणो गओ जहागयं ।
इतो य सो जयपालपुहइवई पुवाणुसयमुव्वहंतो अणवरयं नियपहाणपुरिसे भणइ—अरे ! अत्थि कोइ तुम्ह मज्झे
पोरिसाइगुणजुओ सामिभत्तो वा जो मह वेरिणं मेहरहं वावाएइ ? चि । पइदिणवयणोवरोहेण य पडिवन्नमिमं
सुमंगलाईहिं अट्ठहिं सुहडेहिं, गया य तं पुरं । जाणिओ य चरमुहातो तेहिं, जहा—मेहरहो साहुसयासे किं पि नियम-

१ अओ प्र० ॥ २ आगमज्ञानामित्यर्थः ॥ ३ 'त्तमेत्तो' प्र० ॥ ४ कर्मक्षयः ॥ ५ 'ण मुणि' खं० ॥ ६ जइपां खं० ॥ ७ 'जुत्तो'
सां प्र० ॥ ८ 'णिऊण चरं' प्र० ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो
॥३०७॥

संवडम्मुहावडंतदप्पुम्भडदिन्नसेट्टिसुयसागरदिन्नसंदणकूवरपरिघट्टिओ परिखलिओ रहो । 'अरे ! को एस रहमगं निरुं-
भिऊण ट्टिओ ? न य नियरहं परियत्तिय वच्चइ ?' ति ससरंभं पयंपियं पवणंजएणं । इमं च जोवण-धणाइमयमत्तचित्तो
निसामिऊण सागरो भणिउं पवत्तो—अरे ! कीस अहं नियरहं परियत्तिस्सामि ? तुमं किं न परियत्तेसि ? किमप्पाणं
केणइ चांगाइणा गुणेण सविसेसुकरिसमवगच्छसि जमेवमुल्लवसि ? ति । एवं च दोण्हं पि परोप्परं कोवसरंभनिम्भरमुल्ल-
वंताण ताण मिलिओ लोगो । बुज्झियकज्जमज्झो य किं पि नयमग्गमुल्लविऊण ट्टिओ तुण्हिओ ।

दो वि हु पगिड्डप्पा दो वि हु गुरुविभववड्डियामरिसा । दो वि हु कलासु कुमला दो वि हु जोवणगुणग्घविया ॥ १ ॥
दो वि हु नरवइपुज्जा दो वि हु बहुमित्त-सयण-संवंधा । दो वि हु पुरप्पहाणा दो वि हु सब्बत्थ पयडजसा ॥ २ ॥
को भणउ किं व ते अणुच्चियं पि काउं उवट्टिए वाढं ? । दक्खिन्नपए पायं नयवाया विहलयमुव्वेति ॥ ३ ॥
अह दोहि रहेहिं तहट्टिएहिं रुद्धम्मि रायमग्गम्मि । मुणियसरूवा पियरो ताण तहिं ज्झत्ति संपत्ता ॥ ४ ॥
भणिया य तेहिं एवं निरत्थयं कीस पणयपरिहाणिं । रे रे ! करेह तुम्हे पग्गहिउं कुग्गहं वाढं ? ॥ ५ ॥
एगट्ठाणावट्ठीपरण अवरोप्परं च सयणाण । उवगारीण य कहमवि न विरोहो जुज्जए काउं ॥ ६ ॥
किं धणहाणी ? किं वा वैया-ऽऽगमो ? किं व नियकुलकलंको ? । परियत्तिऊण न रहं जं गम्मइ निययगेहेसु ॥ ७ ॥

१ सम्मुखापतद्वर्णोद्धट्टदत्तश्रेष्ठिसुतसागरदत्तस्थन्दनकूवरपरिघट्टितः । कूवरः—रथावयवविशेषः, युगन्धर इत्यर्थः ॥ २ 'त्यागादिना' दानादिना ॥ ३ 'नयवाचः
नयवादा वा' नीतिवाचः नीतिवादा वा विफलताम् ॥ ४ 'वैयाऽऽगमः' हानिलाभौ ॥

एवंविहोऽभिमाणो स्वत्तियपुत्ताण चेव निव्वहइ । दीहरविभाविरीए थेवं पि न वणियजाईए ॥ ८ ॥
एमाइ णेगहा सासिया वि जा ते न दिति पडिवयणं । दुव्विणय ति समुज्झिय ता तप्पिउणो गया सगिहं ॥ ९ ॥
अह मुणियतव्वइयरेण राइणा पेसिया कारणियपुरिसा तव्विसंवायनिन्नयकरणत्थं । मुणियगाढकुग्गहा य एगंते ट्ठाऊणं
करणिज्जविसेसं विनिच्छिऊण सेट्टिसुयाण दोण्ह वि पुरतो पयंपिउं पवत्ता—रे वच्छा ! पियं-पियामहपमुहपुरिसावज्जियरिद्धि-
वित्थरुत्थंभिरहियत्तणेण किमेवं बालजणोच्चियमसग्गहं परिगहिऊण असमंजसं वड्डह ? जमवमन्नह गुरुवयणाइं, परिभवह
मज्झत्थलोयं, अवहीरह नीइमग्गं, ता किमियाणि बहुवायावित्थरेण ? अम्ह वयणेण नियनियरहपरियत्तणेण सकज्जाइं चित्तह,
अहवा एत्तो चेव बाहुसहायमेत्ता देसंतरेसु गंतूण अत्थोवज्जणं कुणह, ततो जो तुम्ह मज्झयाराओ अवारियसत्तप्पयाणपुरस्सरं
अत्थियसत्थं पूरियमणोरहं काही सो परं अप्पडिखलियरहो वच्चिही, इयरो पुण रहं परियत्तिऊण मग्गंतरे ट्ठाविही, परं वरि-
सावसाणे अवस्सं पडिनियत्तियवं ति । अह 'तह' ति ते दो वि पडिवज्जिऊण तव्वयणं तत्तो चिय ट्ठाणातो विभिन्नविभिन्नदे-
संतरं पडुच्च पड्डिया वेगेणमेगागिणो ति ।

'जेसि न संपज्जइ भोयणं पि तेसिं पि जोवणुम्माया । मायंति न हियए किं पुणेसि आगम्भमिम्भाण ? ॥ १ ॥'
इति जंपिरो य गओ जहागयं कारणियवग्गो । 'वग्गो चेव पमाणं' ति अवलंबिय अंतो ससोगो वि गोवियवज्झवियारो

१ 'भावरी' खं० प्र० । दीर्घविभावनशीलायाः ॥ २ ज्ञाततद्व्यतिकरेण ॥ ३ पितृपितामहप्रमुखपुरुषावर्जितकृद्धिर्विस्तरोत्तम्भितृहृत्त्वेन ॥ ४ मध्यादित्यर्थः ॥
५ अवयारियं खं० । अवारितसत्रप्रतानपुरस्सरम् ॥ ६ 'वर्षावसाने' संवत्सरान्ते ॥

देशावका-
शिकव्रते
पवनञ्जय-
कथानकम्
४३ ।

॥३०७॥

देवमहेश्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो॥

॥३०८॥

मोणमल्लीणो तज्जणगाइलोगो त्ति । पवणंजतो वि तहारेण गिहपरिचायं पि 'अपुवदवोवज्जणुज्जमहेउं' ति परमपमोयपक्खे पक्खिवंतो अविलंबियगईए गंतुमारद्धो दक्खिणवाचहं ।

इओ य कंचीपुरवत्थवो अट्ठदसकणयकोडिनाहो लच्छीहरो नाम सत्थवाहो पसिद्धो अणेगलोगचक्खुभूओ तम्मि समए दूरदेसागयं बंभाभिहाणं नेमित्तिं एगन्तदेसट्ठिओ सवायरेण जहोच्चियदाणाइणा अभिनंदिऊण पुच्छइ—भो महाभाग ! सुनिच्छिऊण साहेसु, मे केत्तियमियाणिमाउयं ? इमीए य मह धूयाए मणोरमानामाए को पाणिग्गाहो भविस्सइ ? पुत्त-संतइविरहियस्स य ममावसाणे एसा घरलच्छी कं अणुसरिस्सइ ? त्ति । सम्मं परिभाविऊणं च तेण भणियं—सत्थवाह ! तुज्झ आउयं ताव छम्मासावसेसं, सीसवेयणा य सत्तहिं दिणेहिं अणागया भविस्सइ, एसा य धूया समं घरलच्छीए वइ-देसियं सुकयरासिमवस्सं पुरिसं अणुसरिस्सइ त्ति । सत्थवाहेण भणियं—कहं सो वइदेसियपुरिसो जाणियवो ? त्ति । नेमि-त्तिण भणियं—निसामेहि—अत्थि एत्तो पंचजोयणंतरियं पुंडरीयं नाम तित्थं, पुंडरीयक्खो य तत्थ देवो, तत्थ जत्ता-करणत्थमुवागयस्स तुह देवउलाओ उत्तरंतस्स चलणपक्खलणेण य निवडमाणस्स अइदक्खत्तणेण अब्भुद्धारं जो काही दीसंतसुंदरागारो पणवीसवरिसदेसीओ पवणंजयनामधेयो पुरिसो सो धूयापाणिग्गाहो त्ति लक्खियवो । एवं च सुपरिफुडं निसामिऊण विसज्जियनेमित्तिगो सत्थाहो चिंतिउं पवत्तो—न जुत्तमेत्थावत्थाणं, थेवौउयत्तणेण तणयविरहियं घरसारं रत्ना हीरिही, ता एत्तो सव्वं धणवित्थरं धेत्तूण वच्चांमि नेमित्तियनिहिट्ठम्मि तित्थे, तज्जत्तासमओ वि समीववत्ती वट्ठइ, धूयावरो

१ पवनजयः ॥ २ 'धेओ पु' प्र० ॥ ३ स्तोकायुक्तत्वेन ॥ ४ हरिष्यते ॥ ५ 'वत्थी न वट्ठ' खं० । 'वत्ती न वट्ठ' प्र० ॥

एगया य विजयधम्मरत्तो अत्थाणीमंडवासीणस्स विन्नत्तं नाणगब्भाभिहाणनेमित्तिण—देव ! जायाइं केच्चि-राणि वि दुन्निमित्ताणि, संभाविज्जइ य तवसेण जर-सास-कासाइरोगेहिं लोगाण पीड त्ति । राइणा भणियं—केत्तियदिव-साणि पुण एवंविहाणिट्ठघडण ? त्ति । नेमित्तिण भणियं—देव ! आगमिस्समयणतेरसिं जाव त्ति । 'किं पुण कायव-मियाणि ? विसमो देवपरिणामो, दूरवत्तिणी मयणतेरसी, होयवमणेगखयंतिणं' ति बाढं विसन्नो भूवई । पवट्ठमाणरण-रणयवियारो य विसज्जियासेसअत्थाणलोगो जणोवयारनिमित्तमुवायमवलोइउं पवत्तो । विमूढमइत्तणेण य सयमुवायमपेच्छ-माणेण रत्ना वाहराविओ जयसुंदरो मंती, सिद्धो से पंत्युयत्थो । तेण वि परिणामियमइकुसलयाए निच्छिऊण जंपियं—देव ! एयपक्खस्स चेव तेरसीए 'सा एसा मयणतेरसि' त्ति उग्घोसाविऊण नयरे अकाले चिय ऊसवो पयट्ठाविज्जउ, जेण दुन्निमित्तीमसंपाडणेण जणाण कल्लाणं हवइ त्ति । 'जुंत्तिजुत्तमुत्तमेयं' ति उववूहिओ एसो राइणा ।

कहाविओ य अकाले चिय मयणतेरसीमहसवो नयरलोयस्स । पारट्ठा मयरद्धयमंदिरे जत्ता, पयट्ठा नयरसोभा, उब्भविआ विजयद्धया, वियंभियाइं चच्चरीगणतालाउलाइं पुरविलासिणीकुलाइं, अयालंदोलयकेलीकोऊहलवट्ठिउच्छाहा उव-ट्ठिया पुरजुवाणा, नियनियविभवाणुरूवकरि-तुरग-जाण-जंपाणपमुहवाहणारूढा कयालंकारपरिग्गहा नीहरिया पुरपहाणपुरिसा ।

एत्थंतरे सेट्ठिसुओ वि पवणंजओ अकालपयट्ठियमयणमहसवालीयणत्थमुत्तम्ममाणमणो पिउणा विसज्जितो संतो रहवरमारुहिऊण निसियकरवाल[कर]किंकरनियरपरियरिओ पट्ठिओ उज्जाणजत्ताए । जाव य नयरगोउरादूरदेसमणुपत्तो ताव

१ रणरणकः—खेदः ॥ २ प्रस्तुतार्थः ॥ ३ युक्तियुक्तम् उक्तम् एतत् ॥ ४ ऊर्ध्वकिताः ॥

देशावका-
शिक्रते
पवनजय-
कथानकम्
४३ ।

॥३०८॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥३०९॥

दीसंतकंतसवंगचंगलायन्ननयणं-मुहसोहो । संपइ मह भूयाए मेहसिरीए य होउ पई ॥ ११ ॥
एवं च निच्छिऊण वाहराविओ जोइसिओ, निरूवावियं पाणिग्गहणजोग्गं लग्गं, अकालपरिहीणं पत्तं तयं । ततो
समागए समए महाविभूइसमुदएण मैहुमहेण व लच्छी परिणीया मणोरमा पवणंजएण । 'कयकिच्चो' त्ति परं परितोसमु-
वागतो सत्थवाहो ।
अह समइकंतेसु केचिरेसु वि दिणेषु कीणासदूओ व उवट्ठिओ सत्थाहस्स तिवो सिरोवेयणावियारो । जाया सवंगिया
अरई । ततो विणिच्छियासन्नागयमरणो सत्थाहो सव्वं धण-कणगाइपरिग्गहं समप्पिऊण पवणंजयस्स सप्पणयं पयंपिउं पवत्तो—
वच्छ ! तुह मुणियसमयाणुरुवकिच्चस्स किच्चपरिकहणं । सिसिरीकरणं पिव ससहरस्स दूरं जइ वि विहलं ॥ १ ॥
तह वि गरुयाणुराएण किं पि जंपेमि अवहिओ सुणसु । भूया लच्छी य इमा समप्पिओ परियणो य तुहं ॥ २ ॥
तह कह वि हु वट्ठेज्जसु इमेसु जह संभरंति नो मज्झ । वड्ढेसियस्स पासे किमन्नमिइ हसइ न जणो वि ॥ ३ ॥
अम्हे वि वच्छ ! संपइ तिन्नि व चउरो व वासराइं परं । इत्थ थिरा जमदई उवट्ठिया सीसवियणा जं ॥ ४ ॥
पवणंजएण भणियं ताय ! किमेवं तैमाउलो होसि ? । तह काहमोसहाईहिं जह लहुं होसि नीरोगो ॥ ५ ॥
सत्थाहिवेण भणियं धम्मो चिय वच्छ ! ओसहमियाणिं । सको वि न सकइ दाउमाउयं तुट्ठजीयस्स ॥ ६ ॥

१ 'गचंगभंगला' ख० । 'गभंगला' प्र० ॥ २ 'णसुहबोहो' प्र० ॥ ३ कृष्णेनेत्यर्थः ॥ ४ सत्ताहं ख० ॥ ५ पत्थ तिथ्या जमहई
प्र० ॥ ६ त्वम् आकुलः ॥ ७ करिष्यामि औषधादिभिः ॥ ८ त्रुटितजीवितस्य ॥

इय नियकुलकमागयपजंतविहाणमायरिय सम्मं । पुवनिदंसियसमए जाए सो मरणमणुपत्तो ॥ ७ ॥
अह वैज्जवडणाइरेगदुक्खदूमिज्जमाणमाणसेण पवणंजएण से कयं पारलोइयकायव्वं, कह कह वि निवारिया य रुयंती
पिईसोगनिब्भरा मणोरमा, नियनियकिच्चेसु निउत्तो सेवगवग्गो, विगमियाइं तत्थेव कइयवि दिवसाइं, गहियाणि
य नियदेसपाउग्गाणि महरिहपणियाणि । औइक्खिऊण मणोरमाए पुरँओ पुववइयरं दवावियं पयाणयं । अन्नन्ननयरेसु
य विणिव्वंउत्तो पुवभंडं गिण्हंतो य अपुवं गैओ सो नियनयरसमीवं । 'आय-व्वयविसुद्धाओ अज्जियाओ दोन्नि सुवन्नकोडीओ'
त्ति संतोसमुव्वहंतो जाणावियनियागमणवुत्तंतो पविट्ठो महया रिद्धिसमुदएण नयरम्मि । परितुट्ठो सयणवग्गो । दवावियं
महया पबंधेण अट्ठ दिणाइं जाव अणिवारियं दीणा-उणाहमहादानं । सलहिओ रायपुरस्सरेण पुरजणेण ।
सो वि वीओ सिंद्धिसुओ गओ उत्तरावहं । पारद्धा दव्वज्जणोवाया ।
अत्थाभावे अत्था निउणेण वि अज्जिउं न तीरंति । कुमलो वि कुलालो किं व कुणउ मिउँपिंडविरहेण ? ॥ १ ॥
तह वि हु महांविमहेण अज्जिया पंच दीणारसहस्सा । 'समीववत्तिणी मयणत्तेरसि' त्ति तहेसवत्तिणो सहाइणो घेत्तूण
पडिनियत्तो नियनयराभिमुहं । नयरसमीवागयस्स य रयणीए सुहपसुत्तस्स सव्वस्सं सव्वमादाय पलाणा सहाइणो । पच्छि-
मपहरविउट्ठो य परमं निग्गंथरूवयमवलोइऊण 'हा ! मुट्ठो सहाइजणेणं' ति विसन्नो चित्तेण 'पच्छाहुत्तं नियत्तामि ? सघरं

१ वज्रपतनातिरेकदुःखदूयमानमानसेन ॥ २ आरुणाय ॥ ३ 'रतो पु' प्र० ॥ ४ 'वट्ठियं पु' ख० ॥ ५ गतो सो प्र० ॥ ६ सेट्ठिं प्र० ॥
७ मृत्पिण्डविरहेण ॥ ८ महापरिश्रमेण ॥ ९ पश्चान्मुखम् ॥

देशावका-
शिकव्रते
पवनञ्जय-
कथानकम्
४३ ।

॥३०९॥

देवभद्रहरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३१०॥

वा वच्चामि ?' त्ति संसयावन्नो वि 'जइ पुण पवणंजओ वि एवंविहवसणंघत्थो भविस्सइ' त्ति धरियचित्तावट्ठंभो पविट्ठो रय-
णीए नियघरं । दिट्ठो जणगाइजणो । पच्छन्ननिसिपवेस-मुहच्छायाइणा मुणियतम्मज्जेण वि पिउणा पुच्छिओ परिभमणवत्तं ।

खलियक्खराए पसरंतमन्नुभरनिब्भराए वाणीए । तह तेणुत्ता वत्ता जहा पिआ सोगिओ भणइ ॥ १ ॥

वच्छ ! अविभावियाणं कज्जाणं नूण कीरमाणानं । एस चिय होइ गई संतप्पेज्जासि मा एत्तो ॥ २ ॥

तेणेव बुद्धिमंता मंतं पिव चित्तवित्तिमवि दूरं । गोविंति न बिति न जंति विक्कियं माणमलणे वि ॥ ३ ॥

अइरहसवसारंभियविहडियकज्जस्स माणिणो गरुयं । हिययंतो सल्लं पिव न समइ दुक्खं खुडुक्कंतं ॥ ४ ॥

वच्छ ! वरं मरणं चिय पढमं चिय अहव जम्मणाभावो । भावे वा इत्थित्तं मा माणविहंडणा एवं ॥ ५ ॥

तेणं पर्यपियं ताय ! किं पुण एत्तो वि जुज्जए काउं ? । जइ दूरमणुचियमिमं ता पुण वच्चामि अन्नत्थ ॥ ६ ॥

पिउणा वुत्तं हो ! होउ इण्हि निहुयत्तमायरसु मुंच । कुवियप्पजालमफलं बुज्जसु नियकम्मपरिणामं ॥ ७ ॥

एवं वुत्तेण य तेण 'दिव्वमत्थए खिविऊणावमाणपयं, महामुणिणं व सव्वंसहत्तं पडिवज्जिय, सो रहो रयणिवलेणेव गोउर-
पच्चासनपएसपुवमुक्को पंरियत्तिऊण नीओ नियघरे । बीयदिणे वित्थरियंतकरावहरियधणाइवत्तानिसामणेणं सो हसिओ

१ °णत्थो खं० । एवंविधव्यसनप्रस्तः ॥ २ °णवुत्तं प्र० ॥ ३ पिओ सो° खं० ॥ ४ °ज्जिमन्ता मन्तं पिव प्र० ॥ ५ विक्रियां मान-
मर्दनेऽपि ॥ ६ न शाम्यति दुःखं खट्कुर्वत् ॥ ७ हा हो° खं० । भो ! भवतु इदानीं निष्ठतत्त्वमाचर ॥ ८ देव° प्र० ॥ ९ °णिणो व्व प्र० ॥
१० परावृत्त्य ॥ ११ °रिया तकरावहरियधणाइवत्ता । तन्निसामं° प्र० ॥

देशावका-
शिकव्रते
पवनजय-
कथानकम्
४३ ।

॥३१०॥

वि तत्थेव संभविहि त्ति । सव्वसंवाहं काऊण तित्थजत्ताववएसेण गतो सो तत्थ । पत्थावे य पयट्ठा जत्ता । सो वि
पवणंजओ तं कालं हच्छमागच्छंतो—

न मुणइ मग्गामग्गं बुज्जइ य न भौविरं महालाभं । जइ वि न पच्चभिजाणइ तहेसनिवासिलोगं च ॥ १ ॥

तह वि चिरजियसुहकम्मभिच्चदंसिजमाणमग्गो व । सुस्सउणहरिसियमणो कमेण तं तित्थमणुपत्तो ॥ २ ॥

जइ वि न चक्खुं पि हु खिवइ अन्नदेवेसु मोत्तु जिणमेक्कं । कोऊहलेण तह वि हु तैवभवणं पेहए जाव ॥ ३ ॥

ताव महप्पा बहुलोयवयणपेहणवसेण वक्खित्तो । सो सत्थाहो अविभाविऊण भुवि मुक्ककमकमलो ॥ ४ ॥

पक्खुलिऊण पडंतो धरिओ पवणंजएण सँकरेण । अइदक्खयाए करुणाभरनिब्भरभरियहियएण ॥ ५ ॥

हुं एसो सो त्ति विभावियेण हरिसुल्लसंतवयणेण । सत्थाहिवेण नीतो निययावासम्मि सो तत्तो ॥ ६ ॥

गौरवसारं भुंजाविऊण पुट्ठो य वच्छ ! कत्तो तं ? । किं वा तुज्झं नामं ? आगमणं किंनिमित्तं च ? ॥ ७ ॥

तेणं पर्यपियं कोउगेण देसावलोयणणिमित्तं । आओ म्हि कल्लिगाओ नामं पवणंजओ य ममं ॥ ८ ॥

तो नेमित्तियनिदिट्ठवयणसंवाइणी गिरं सोच्चा । निरुवमरुयसिरिं पि हु पलोइउं जायपरितोसो ॥ ९ ॥

सो एस कप्परुक्खो स एस पउमो महानिही सक्खा । सो एस गेहचित्तागरुयभरुद्धरणधोरेओ ॥ १० ॥

१ शीघ्रम् ॥ २ भवितारम् ॥ ३ तद्भवन् प्रेक्षते ॥ ४ पक्खि° खं० प्र० । व्याक्षिप्तः ॥ ५ पृथ्व्याम् ॥ ६ प्रस्वत्य ॥ ७ स्वकरेण ॥
८ विभावयित्रा ॥ ९ गौरवसारम् ॥ १० आयातोऽस्मि ॥

देवमहस्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३११॥

तेणेव पइदिणं पि हु पच्चक्खणं पवज्जमाणेण । भोगोवभोगपमुहं उच्चारिज्जह गुरुसमक्खं ॥ ३ ॥
नवरं इह पडिवन्ने दुविहं तिविहेण परमसद्धाए । तविरइसुद्धिहेउं अइयारे वज्जई पंच ॥ ४ ॥ तहाहि—
वज्जइ इह आणयणप्पओग-पेसप्पओगयं चेव । सद्धानुरुववायं तह बहिया पोग्गलक्खेवं ॥ ५ ॥
नियमियखेत्ताउ बहिं वत्थाईवत्थुणो हि आणवणे । तद्देसजाईणो पेसपेसणेणावि अइयारो ॥ ६ ॥
अहव विवक्खियंखेत्तस्स बाहि पुरिसस्स जाणवणहेउं । सद्दं हि कासियाई पयडंतस्स वि य नियरूवं ॥ ७ ॥
लेट्ठुगमाईपोग्गलमहवा तस्सम्भुहं खिवंतस्स । वयसावेक्खत्तणओ अइयारो वयपवन्नस्स ॥ ८ ॥
तस्स हि अयं वियप्पो नाहं नियमियदिसां बहिं जामि । न य वाहरामि एयं च कह महं संभवउ दोसो ? ॥ ९ ॥
पढमं अइयारदुगं विमूढबुद्धित्तणेण अवसेयं । सहसा-ऽणाभोगाईभावाओ वा वि विन्नेयं ॥ १० ॥
उत्तरमइयारतिगं तु नियंढिवाविद्धबुद्धिदोसेण । बोधवमन्नहा पुण भंगो चिय गहियनियमस्स ॥ ११ ॥
दिसिवयसंखेवम्मि य आणयणाई उ होति अइयारा । बंधाईया पुण वहनिवित्तिपमुहाण संखेवे ॥ १२ ॥
देसावगासियम्मि इत्थं परमत्थमाहु मुणिवसभा । ता वच्छ ! घराउ बहिं परिभमणं अज्ज वज्जाहि ॥ १३ ॥
जइ वि हु मुणिणो इहइं न संति तह वि हु जिणिंदपुरओ तं । गिण्हसु पच्चक्खणं न गिहाउ बहिं भूमिस्सं ति ॥ १४ ॥

१ 'इणा पे' खं० । तद्देशयायिनः ॥ २ 'यखित्तं' प्र० ॥ ३ ज्ञापनार्थमित्यर्थः ॥ ४ 'सावहं जा' खं० ॥ ५ निवृत्तिव्याविद्धबुद्धिदोषेण । निवृत्तिः—माया ॥ ६ पुण पुच्छिया य संखेवकरणम्मि प्र० ॥ ७ अमिष्यामि इति ॥

जोवणविब्भमवसओ जइ वि हु तवासणा न से सम्मं । तह वि हु तह त्ति विहियं तेणं पिउणोऽणुवित्तीए ॥ १५ ॥
एवं चिय पवणंजओ भवणबहियाविहारपरिहारपरायणो पिउणो चेव सज्झायं कुणंतस्स समीवट्ठिओ संलीणो जाव
चिट्ठइ ताव उवागओ पुव्वपवंचियसरूवो गिहदासीसुओ, भणिउं पवत्तो य—भो पवणंजय ! अज्ज य इंदजालियविज्जाविय-
क्खणो सहस्सक्खो नाम उवज्झाओ उवागओ, तेण य नीसेसपुरपहाणजणपत्थिएण इंदजालं देसिउमारद्धं, तदवलोयणत्थं
च तुज्झ वाहरगो पुरिसो दुवारे चिट्ठइ त्ति । अह पवणंजएण पडिवन्नदेसावगासिएण अदिन्नपच्चुत्तरो भणिओ सेट्ठिणीए—
वच्छ सेहरग ! तुममेव पवणंजयनेवच्छं काऊण कइवयपुरिससहिओ वच्चसु त्ति, तुल्लसरूवत्तणेण न कोइ मम पुत्तस्स
अणागमणं संकिहि त्ति । 'तह' त्ति पडिवज्जिय सविसेसमणहरसिंगारियसरीरो पुरिसपेयालपरिक्खित्तो पवणंजओ व सक्खा
विरायमाणो गओ इंदयालियसमीवं, आसीणो य महायणमज्जे । संज्झासमओ य तक्कालं वट्ठइ त्ति वित्थरिया रयणीरयणा-
यरवेल व तिमिरावली, चट्ठलकल्लोलरव व वित्थरिया सउणीकुलकोलाहलनिनाया, परमपयसिमणुपत्तो य पेच्छणयमहूसवो ।
एत्थंतरे पुवाणुसयमुव्वहंतेण य गुरुयकोवसरंभनिन्नट्ठदिट्ठिविसिद्धावारेण 'सो एस पवणंजओ' त्ति मन्नमाणेण सागरेण
निकिर्वेकिवाणीघाएण विणिवाइओ सेहरओ गओ तवेलं चिय पंचत्तं । 'हा हा हओ पवणंजओ' त्ति कओ कोलाहलो ।
संखुद्धो ईयरो न सक्किओ पलाइउं । एत्तो तलवरपुरिसेहिं उवणीओ राइणो । 'पभाए सुनिच्छिऊण जहोचियं कायवं' ति
रन्नो वयणेण निरुद्धो चारगागारम्मि । धाहावियं च एयं केणइ सेट्ठिणो धणंजयस्स आवस्सयाइधम्मकज्जट्ठियस्स ।

१ गुरुकोपसरंभनिर्नष्टदृष्टिविशिष्टव्यापारेण ॥ २ निष्कृपकृपाणीघातेन ॥ ३ 'इतरः' सागर इत्यर्थः ॥ ४ पूकृतम् ।

देशावका-
शिकवते
पवनज्जय-
कथानकम्
४३ ।

॥३११॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३१२॥

‘मह समीवट्टिओ वि कहं [कय]भवणबाहिरविहारपरिहारो सुओ हओ ?’ ति विम्हिओ सेट्टी । ‘हुं नायं, सो वरागो सेहरओ संभाविज्झइ, सारिस्सविप्पलद्धो य मुद्धो एसो एवमुल्लवइ’ ति । एवं च जाव सो परिभावेइ ताव आगओ एगो पुरिसो । सिद्धं च तेण जहट्टियं सवमवि जहावित्तं । मुणियवहरकारणो विसन्नो सेट्टी—ही ! कहं कसायपि-सायपारद्धा अकज्जमज्झवसंति जंतुणो ? होउ किं पि, जो मओ सो मओ चेव, संपइ कहमेसो दिन्नसिद्धिसुओ अवस्समुवट्टियमच्चू मोइयवो ? ति । पवणंजएण भणियं—ताय ! सवस्सदाणेण वि मोयैवइस्सामि, उज्झसु संतावं ति ।

अह जायम्मि पभाए, कयम्मि सेहरयपारलोइयकायवम्मि, तरुल्लंबणत्थं चालिए सागरे, महिरिहपाहुडहत्थो पवणंजओ गओ रन्नो समीवं । दावियपाहुडो य पायवडिओ विन्नविउं पँवत्तो—देव ! मह जीवियसवस्सगहणेण वि एसो मोत्तवो, भाइतुल्लो खु एस, किन्न पभवइ ऐयतिमित्तस्स । तग्गाढोवरोहेण मुक्को रन्ना, तरुल्लंबणभूमीओ नियत्ताविऊण पेसिओ नियघरं सागरो । तओ सलहिज्जंतो पुरजणेण, अग्घविज्जंतो तम्माइ-पिइपमुहलोणेण गओ पवणंजओ नियघरं । ‘किं रे ! विहियं ?’ ति संभासिओ पिउणा । तेण साहिओ वुत्तंतो । तुट्ठो पिया, भणिउं पवत्तो य—

निहए अवयारिम्मि सव्वा वि हु सकहा गया निहणं । उवयारमारिए पुण सुचिरं सावट्टिया चेव ॥ १ ॥

ता वच्छ ! सुंदरमिमं तुमए कयमप्पणो कुलस्सुचियं । एवं चिय धम्मस्स वि परमं लिगं वयंति विऊ ॥ २ ॥

पवणंजएण भणियं तुह पायपसायविलसियं एयं । इहरा सेहरओ विव अजेवाहं निहणमिन्तो ॥ ३ ॥

१ °सेट्टि° प्र० ॥ २ मोचयिष्यामि ॥ ३ महारि° प्र० ॥ ४ पयत्तो प्र० ॥ ५ एतावन्मात्रस्य ॥ ६ °यारम्मि खं० प्र० ॥

दुज्जणेहिं, ‘ही ! अजुत्तं जायं जमेवंविहकिलेसभायणं भूओ इमो’ ति सोइओ साहूहिं, ‘वच्छ ! मा शुज्जो एवं काहिसि’ ति सिक्खविओ कुलवुट्ठेहिं, ‘गरुयाण चडण-पडणं’ ति थिरीकओ गुरूहिं । इयरो वि सवत्थ वित्थरियकित्तिपम्भारो पत्ते मयण-तेरसीमहूसवे अखलियपसरं रहमारुहिऊणं भमिओ जहिच्छाए । [एवं] वच्चंति वासरा ।

नवरं जह जह पवणंजयस्स चाग-भोगाइगुणगणं सागरो गिज्जमाणं निसामेइ तह तह चित्तम्भंतरुम्भवंततिवामरिसो चित्तेइ—किं तं दिणं होही जत्थ सहत्थेण मए एस हंतवो ? । इमिण चिय अज्झवसाणेण परिचत्ता अणेण वत्था-डलंकार-परिगह-नेवच्छवंछा, उज्झिओ वयस्सेहिं समं पणयालावो । अणवरयं ‘कहिं गओ कहिं ठिओ कहिं आसीणो पवणंजउ ?’ ति परिभाविंतो अच्छइ ति ।

अन्नम्मि य समए जायं चाउम्मासियदिणं । तहिं च धणंजयसेट्टिणा कया विसेसओ देवपूया, पडिवन्नो तवोविसेसो, पच्चक्खाओ सावज्जगेहवावारो । पवणंजओ वि भणिओ—वच्छ ! विसेसधम्मकिच्चदिवसं अज्ज, ता देवचंदणाइणा सवि-सेसदेसावगासियपहाणपच्चक्खाणकरणेण य उज्जमिउं जुज्झइ । पवणंजएण भणियं—ताय ! किंसरूवमिमं देसावगासियं भन्नइ ? । सेट्टिणा भणियं—निसामेहि—

देसावगासियवयं चिरदीहदिसापमाणसंखेवो । उवलक्खणं च एयं पाणवहाईवयाणं पि ॥ १ ॥

पुवं एगविहाईभंगेहिं वयाइं जाइं गहियाइं । संखिवइ दुविहतिविहाइमेयओ तौइं पुण एत्थं ॥ २ ॥

१ पाणिव° प्र० ॥ २ ताणि प्र० ॥

देशावका-
शिकव्रते
पवनजय-
कथानकम्
४३ ।

॥३१२॥

देशावका-
शिकव्रतस्य
स्वरूपं तद-
तिचाराश्च

देवमहसुरि-
विरहो
कदारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
वाहिगारो ।
॥३१३॥

कम्ममहावाहिविणासणोसहं पोसहं विणा विरहं । हवइ न संपुन्ना तेण तद्वयं इण्हि किच्चेमि ॥ १ ॥
आहारार्होगा पोसेइ समग्गकुसलजोगं जं । तं पोसहं जहत्थं जंपंति परं गुणट्ठाणं ॥ २ ॥
सैमणत्तणभवणारोहणम्मि पढमं इमं च सोवाणं । अइचंडमणहुयासणपसमणघणपाउसारंभो ॥ ३ ॥
आलाणत्थंभो तह जहिच्छसंचरणकायवणकरिणो । दुहन्तिदियकेसरिसरहससरमाणगुरुसरहो ॥ ४ ॥
वरहो य कुगईकूवयनिवडियसत्ताण नूणमुद्धरणे । वरणे य सिववहूए नवगहबलमणहरं लग्गं ॥ ५ ॥
दुंदाराविरहमहाभुयंगमुप्पीलगिलनगरुडोऽयं । पोसहवयविसेसो सेसो इव गुणधराधरणे ॥ ६ ॥
पंचाणुवइयं को वि कह वि गिण्हइ वयं न उण एयं । पडिपुन्नं काउमलं मलक्खयस्संतरेण दढं ॥ ७ ॥
एयम्मि निच्चलमणो जीवो दुहनिवहभायणं न भवे । इह-परभवे य इत्थं दिट्ठंतो बंभदेवो त्ति ॥ ८ ॥

तथाहि—अत्थि समत्थकासीविसयविसेसंयभूया, तिहुयणसुप्पयासपासजम्ममहसवपावियमाहप्पाइसया, सय्याए परम-
सहीए व समद्धासिया सिद्धसरियाए, कणयरहमहारायभुयपरिहरक्खिया वाणारसी नामं नयरी ।

१ तद्वतम् ॥ २ 'चागो पो' : खं० प्र० । आहारादित्यागात् ॥ ३ भ्रमणत्वभवनारोहणे प्रथममिदं च सोपानम् । अतिचण्डमनोदुताशनप्रशमनघन-
प्रावृडारम्भः ॥ ४ आलानस्तम्भस्तथा यथेच्छसंचरणकायवणकरिणः । दुर्दान्तेन्द्रियकेशरिसरभससरद्रुशरभः ॥ ५ वरहो य खं० प्र० । वरत्रा च,
वरेडुं दोरडुं इति भाषायाम् ॥ ६ 'गयकू' खं० ॥ ७ दुर्वाराविरतिमहाभुजज्जमसमूहगिलनगरुडोऽयम् ॥ ८ 'मलक्खयस्य अन्तरेण' पौषधवतावारकस्य
कर्मणः क्षयं विनेत्यर्थः ॥ ९ विशेषकं—तिलकम् ॥ १० 'याइ प' प्र० ॥ ११ 'सिद्धसरिता' गङ्गानद्या 'समध्यासिता' शोभिता ॥

पौषधवते
ब्रह्मदेव-
कथानकम्
४४ ।
पौषधस्य
स्वरूपम्

॥३१३॥

जिणपायपवित्ताए जीए गो-विप्पघायपावस्स । मन्ने सुद्धिनिमित्तं दूराओ वि हु जणो एइ ॥ १ ॥
तीए नयरीए वत्थवो लोगट्ठिईकुसलो दया-दक्खिन्नाइगुणाणुगओ बंभदेवो नामं वणिओ, सुजसा से भज्जा ।
तिवग्गाणुकूलवित्तीए वडुंतो य सो एगया नयरीए परिसरं गओ पेच्छइ एगं कमलदलच्छं सुतवस्सि समीवोवगयकइवय-
नराण धम्ममाइक्खमाणं । जहा—

जावऽज्ज वि न पवज्जइ सेलेसिं एस निच्छियं जीवो । ता उज्जइ नाऽऽहारं परिहरइ न ताव किरियं पि ॥ १ ॥
तम्मूलमणेगाइं कम्माइमणेगहा समारभइ । तैप्पच्चयं च बंधइ अट्ट वि कम्माण पयडीओ ॥ २ ॥
हस्सट्ठिईउ दीहट्ठिईउ मंदाणुभावजुत्ताओ । तिवणुभावाउ कैरेइ जणइ परमं पएसग्गं ॥ ३ ॥
इय निबिडकम्मपयडीपेडयपडुघडियकम्मगसरीरो । ओदारियाइदेहंतराहं अणुसरइ अविरामं ॥ ४ ॥
ताण पुण पीणणत्थं जीववहाईणि पावठाणाणि । अविगणियभाविरभओ पइक्खणं चिय समारभइ ॥ ५ ॥
पइदियहण्हाण-मण्डण-विलेवणा-ऽऽहरणबद्धपडिबंधो । मत्तो वि जए नऽओ धन्नो रुवि त्ति चित्तेइ ॥ ६ ॥
अभिलसइ य अणवरयं मयंकबिंबाणणाउ तरुणीओ । अइदुकरेसु वि दढं वावारेसुं पयडुइ य ॥ ७ ॥
आहारभूलमेवं सरीरसक्कारपमुहकायवं । सबं विभाविऊणं धन्ना एत्तो विरजंति ॥ ८ ॥
अहपवरपाण-भोयणसंपत्तीए वि पुन्नकम्माणो । धिईधणियबद्धकच्छा आहारं नाभिनेदंति ॥ ९ ॥

१ 'मायरइ प्र० ॥ २ 'तत्प्रत्ययं' तद्वेतुकम् ॥ ३ 'त्तातो प्र० ॥ ४ करे जणेइ प्र० ॥ ५ अविगणितभवितृभयः ॥ ६ वृत्तिदृढबद्धकच्छाः ॥

देवभद्रारि-
विरञ्जो
कहारवण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णादिगारो ।
॥३१४॥

तविरया देहं पि हु कम्मयरं पिव सहाइकजेण । पालिति धम्मकम्मं न विणा एयं ति मज्जता ॥ १० ॥
विसयवासंगभवाभिणंदिगिहकञ्चित्तणं दूरे । लोगपहाइकंतो अहो ! सिवत्थीण वावारो ॥ ११ ॥
एवं गंभीरपयत्थगोयराए गिराए सासितं । साहुं विम्हियहियओ स बंभदेवो इमं भणइ ॥ १२ ॥
भयवं ! असकणुट्ठाणमेयमाइट्ठमिह गिहत्थाणं । आहाराईपभवा जेसिं सब चिय पवित्ती ॥ १३ ॥
साहुणा भणियं—महायस ! कीस एवमुल्लवसि ? संति ते के वि गुणुत्तरा गिहिणो जेसिं संभवइ धम्मदिणेसु एवंविहा
विणिवित्ती । बंभदेवेण भणियं—कहमेवं ? । साहुणा वुत्तं—निसामेसु, अत्थि गिहत्थधम्मं पडुच्च तइयं पोसहं ति सिक्खा-
वयं, तं च चउहा—
आहारचागविसयं ? सरीरसकारचागरूवं च २ । तह बंभचेरगोयर ३ मवरं वावारविरइगयं ४ ॥ १ ॥
देसे सवे य दुहा एकेकमिमं गुरु परुवेंति । नवरं चरमेऽवस्सं सामइयं किच्चमाहंसु ॥ २ ॥
पढमम्मि पोसहे देसओ उ परिहरइ किं पि आहारं । एगयरं सवे पुण सबं पि हु उज्झइ तयं तु ॥ ३ ॥
ण्हाणुवट्ठणमाईणमेगमुज्झइ य देसओ वीए । सवे पुण सबं पि हु परिहरइ सरीरसकारं ॥ ४ ॥
तइए वि देसओ निसि दिवा व परिहरइ मेहुणपवित्ति । सबम्मि सबओ पुण तं वज्झइ जा अहोरत्तं ॥ ५ ॥
तुरिए वि देसओ एगमेव वज्झइ किं पि वावारं । किसिकम्माईणं सबओ वि सबं परिचयइ ॥ ६ ॥

१ 'रहा दे खं० ॥ २ 'व्वतो वि प्र० ॥

पिउणा वुत्तं पुत्तय ! एस पसाओ जिणिंदधम्मस्स । उवरोहकओ वि इमो जमेरिसिं सुहसिरिं जणइ ॥ ४ ॥
न य वच्छ ! एस अप्पा अणप्पकुवियप्पपवणखिप्पंतो । तीरइ पडिखलिउमलं अजंतिओ वयवरत्ताए ॥ ५ ॥ अपि च—
आलानबन्धविकलश्चटुलः करीव, दुष्टश्च मर्कट इव च्युतकण्ठरज्जुः ।
उच्छृङ्खलः खल इवाऽऽप्तवचोऽवकाशो, वाजीव वा विगलितोभयपादबन्धः ॥ १ ॥
किं नो निरस्यति ? न हन्ति ? न वा दुनोति ? , भुङ्क्ते ? भनक्ति न च किं ? न च कुत्र याति ? ।
देशावकाशविषयव्रतवन्ध्यचित्तो, दुष्कर्म किं न यदि वा विदधाति सत्त्वः ? ॥ २ ॥ युग्मम्
कुर्युः करिप्रभृतयः प्रचुरप्रचाराः, सन्तोऽप्यमुत्र भव एव कमप्यनर्थम् ।
निर्यन्त्रणः पुनरनन्तभवप्रबन्धसंवर्द्धिकामशुभपद्धतिमाचिनोति ॥ ३ ॥
इति दृष्टगुणेऽप्यस्मिन् प्रमादबुद्धिर्न युज्यते सुधियः । न हि दृष्टैर्वीर्यमौषधमुज्झन् रोगी भवत्यरुजः ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे शिक्षाव्रतविचारणायां देशावकाशिकविषये पवनञ्जयकथानकं समाप्तम् ॥ ४३ ॥

१ अयन्त्रितः व्रतवरत्रया ॥ २ च किञ्च ? न कुं खं० ॥ ३ 'चुराः प्र० प्र० ॥ ४ 'प्रपञ्चसं' प्र० ॥ ५ 'दृष्टैर्य' खं० ॥

पौषधव्रते
ब्रह्मदेव-
कथानकम्
४४ ।

पौषधव्रतस्य
स्वरूपं तद-
तिचाराश्च

॥३१४॥

देशाव-
काशिकस्य
माहात्म्यम्

देवमहस्रि-
विरडो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णाहिगारो।

॥३१५॥

पोसहेण'—न्ति जंपंतो तुंरियपयपक्खेवं सगिहं पडुच्च वच्चंतो धरिओ बंभदेवेण, भणिओ य—भो महायस ! को एस धम्म-
त्थिणो वि तुज्झ वयणविन्नासो ? किं वा अजुत्तत्तणं पोसहविहाणस्स ? त्ति । 'किं तुह भूरिवियारेणं ?' ति पच्चुत्तरं दिंतो
बला चेव गओ सो सगिहं । 'अहो किमेयं पेऊसवरिसारं पि धम्मकम्मोवएसं अवगन्निऊण पलाणो एसो ?' त्ति बंभदेवेण
पुच्छिँओ मुणी । तेणावि सुयनाणोवओगबलवियाणियकज्जमज्जेण भणियं—निसामेसु कारणं—

अयं खेमंकरो एत्तो तइयभवे कोसंबीए पुरीए वत्थवो आसि । एगया य तन्नयरनिवासिणो जिणदेवसावयस्स
कणिट्ठभाउसंकामियकुडुंबचिन्तस्स परिहरियसवसावज्जजोगस्स गिहसमीवनिवेसियपोसहसालासमारद्विसुद्धतवस्स अणिच्चाइ-
भावणाचित्तणसविसेसविसुज्झमाणस्स तत्कालकयपोसहस्स कहं पि कम्मलाघवयाए आणंदसावयस्सेव समुप्पन्नं ओहिनाणं ।
तम्माइप्पेण करयलकलियं मोच्चाहलं व रयणप्पहपुढवीपज्जवसाणं लोगखंडमवलोयंतस्स पच्चूसे च्चिय पायवडणं काउमुवा-
गओ कणिट्ठभाया । कयपायवडणो य करुणाए भणिओ अणेणं—वच्छ ! एत्तो दिणोओ दसमदिवसे समुग्गमंते दिवसयर-
विम्बे तुमं पाणच्चायं करिस्ससि, ता भद् ! तह कह वि उज्जओ हवेआसि जह न विप्फलत्तणमुवेइ मणुयजम्मो, न निस्सार-
त्तणमुवगच्छइ चिरकालपालिओ जीवदयाइधम्मो, न दूरमोसरइ भुज्जो बोहिलाभो त्ति । 'अहो ! महाइसयनाणि' त्ति निव्वियप्पो
'तह' त्ति पडिवज्जिऊण स महप्पा तवयणं पुत्तं गिहकुडुंबचिन्ताए ठवेइ, चेइयपूयाइधम्मकिच्चं च निव्वत्तेइ । अह आलोयण-
खामणाइपजंताराहणविहिपवन्नो दावियासेसनयरनिवासिजणच्छरिओ चउव्विहाहारपरिहारं काऊण दुरूढो तणसंधारण ।

१ 'त्वरितपदप्रक्षेपं' शीघ्रगत्या ॥ २ 'रितो बं' प्र० ॥ ३ 'च्छित्तो मुं' प्र० ॥ ४ 'गतो कं' प्र० ॥ ५ 'णातो दं' प्र० ॥

तहाविहं तवइयरं च दट्ठण लोगो को वि किं पि जंपिउं पवत्तो । जणमज्झगएण इमिणा खेमदेवेण तमऽसहहंतेण भणियं—

जह वि हु सुहु विगिडुं सुहुकरं तवविसेसमायरइ । तह वि गिही न परेसि जीविय-मरणे मुणिउमीसो ॥ १ ॥

मुणिणो च्चिय एवंविहविसुद्धनाणोवलम्भसामत्थं । दीसइ सुव्वइ य अओ कीस इमो ववसिओ एयं ? ॥ २ ॥

जइ से पोसहियगिहिस्स वयणमेयं हि अवितहं होही । ता पोसहपडिबद्धं अहं पि अब्भुज्जमं काहं ॥ ३ ॥

एवं कयसंकप्पम्मि तम्मि सहसा समुच्छलिओ गयणयले कंसाल-ताल-तिलिम-दुंदुही-भेरीभंकारभासुरो सुरतूरनिनाओ ।
'किमेयं ?' ति सभय-चमकारं उट्ठिओ लोगो 'किं किमेयं ?' ति परेप्परं जंपिउं पवत्तो य । एत्थंतरे तद्देसागएण साहियमे-
णेण पुरिसेण, जहा—एसो सो महप्पा जिणदेवनिवेइयमरणसमओ कणिट्ठभाया कयाणसणो सयमेव पंचनमोकारमुच्चरंतो
समीवोवगयसुतवस्सिजणजणिज्जमाणभावपयरिसो कालगओ, तम्मरणविहाणाणंदिओ य सुरसंधाओ एत्थं महिमं कुणइ त्ति ।
'अहो ! दिव्वनाणाभोगहेउभूयं पोसहं' ति जायनिच्छओ खेमदेवो सुगुरुसमीवे सम्ममवधारिऊण तव्विहाणं आसाढचउम्मा-
सए पडिवन्नपडिपुन्नपोसहो पोसहसालाए सुहभावणापरायणो ठाउं पवत्तो । नवरं परिणममाणम्मि वासरम्मि सुकुमारयाए
सरीरस्स, दुस्सहत्तणेण छुहाइपरीसहाणं, उदयओ य विरइआवारगकम्माणं समुप्पन्ना से छुहा, वैम्माइरेगओ य पयट्ठा पस्सेय-
जलाविलसरीरत्तणेण विचिं गिच्छा, तत्कालोवगयगेहिणीसवियारवयणायन्नणवसेण य पाउब्भूया मयणवासणा, 'कीस गेहं
नैविकखसि ?' त्ति गेहिणीवावारणेण य जाया गिहचिता ।

१ 'दितो य' प्र० ॥ २ 'घातो ए' प्र० ॥ ३ धर्मातिरेकतः ॥ ४ 'चिकित्सा तं' खं० ॥ ५ 'नावेक्ख' प्र० ॥

पौषधव्रते
ब्रह्मदेव-
कथानकम्
४४ ।

क्षेमङ्करस्थ
पूर्वभव-
कथानकम्

॥३१५॥

देवभइस्ररि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३१६॥

एवं च पारद्वधम्मविरुद्धकिरियाविखुद्धचित्तेण तेण न सरियं थंडिलाईण पडिलेहणाइ किच्चं । केवलं 'कइया उग्गमिही मिहिरो ? कया य इत्थमित्थं च भोयणाइ काहं ?' ति चिंतंतो, लोयलज्जाए य बज्झविच्चीए पच्चक्खाणमखंडितो, निसाव-
साणसमए समुप्पन्नातुच्छच्छुहावियणोवक्कामियजीविओ मरिऊण वंतरेसु उववन्नो । तत्तो चुओ य एस खेमदेवो त्ति वणिय-
पुत्तो संवुत्तो । पुवभवपोसहपच्चइयमच्चुभावाओ य तन्नामुक्कित्तणुप्पन्नजाईसरणो भो वंभदेव ! तुमए सायरं धरिज्जमाणो
वि पलाणो त्ति ।

नियपावकम्मदुब्बिलसियाणमविभाविऊणैमवराहं । रुसंति धम्मकिच्चाण ही ! महामोहविप्फुरियं ॥ १ ॥

जं जम्मि देस-काले सुहं व असुहं व पाणिणा बद्धं । तं तम्मि चेव उदयं उदेइ को कस्स इह दोसो ? ॥ २ ॥

विग्घसयसंभवे वि हु मूढा पावेसु उज्जया बाढं । थेवे वि विग्घलेसे परम्मूहा धम्मकिच्चेसु ॥ ३ ॥

धम्मत्थपयट्ठाणं विग्घो विग्घायमेइ निब्भंतं । किंतु निकोइयकम्ममुब्भवोऽयमेयं न बुज्झंति ॥ ४ ॥ छ ॥

वंभदेवेण भणियं—भयवं ! को एयस्स दोसो ? अकल्लाणभायणत्तणमेवावरज्झइ, ता काऊण पसायं देह मे पव्वदिणे
पडुच्च पडिपुन्नपोसहवयं ति । तओ मुणिणा विभाविय जोग्गयं आरोवियं से पोसहवयं । निच्छिन्नभवन्नवं व अप्पाणं मन्नंतो
परमपरिओसपरिगओ गुरुणो अणुसासणं सिरसा पडिच्छिऊण गओ निर्यगेहं । पइदिणपवड्ढंतविसुज्झमाणसुहज्झवसाओ
कालं वोलेइ ।

१ भातुः ॥ २ चुतो य प्र० ॥ ३ 'ण अव' प्र० ॥ ४ 'ग्घाइमे' खं० ॥ ५ निकाचित्तकर्मोद्भवः ॥ ६ 'यगिहं' प्र० ॥

पौषधव्रते
ब्रह्मदेव-
कथानकम्
४४ ।

॥३१६॥

जो देसओ य वावारचागमायरइ सो न नियमेणं । सामाइयं पवज्जइ इयरे य करेइ तं नियमा ॥ ७ ॥

पडिपुन्नपोसहं साहुवसहि-चेइयवरेसु गिण्हेइ । पोसहसालाए वा वि मुक्कमणि-कंचणाभरणो ॥ ८ ॥

वाएइ पोत्थयं सो पटेइ वा झायई सुहज्झाणं । जह साहुगुणासत्तो करेमि किं मंदम्मगो हं ? ॥ ९ ॥

एवं पवन्नपडिपुन्नपोसहो पववासरेसु गिही । तन्निम्मलत्तहेउं अइयारे वज्जई पंच ॥ १० ॥ तहाहि—

अप्पडि-दुप्पडिलेहिय-अपमज्जिय-दुप्पमज्जियं च पिहो । सेज्जा संथारं वा पासवणुच्चारभूमिं वा ॥ ११ ॥

सेवंतस्सइयारा एए चउरो वि पोसहे चरिमे । एगो आहाराइसु सम्मं अणुपालणाविरहे ॥ १२ ॥

सेज्जा वसही भन्नइ संथारो पीढ-फलगमाईओ । पयडत्थाओ जाणसु पासवणुच्चारभूमीओ ॥ १३ ॥

तेसु न चक्खुक्खेवो जो तमऽपडिलेहियं बुहा विन्ति । सम्मं न चक्खुक्खेवो जो दुप्पडिलेहियं तं तु ॥ १४ ॥

वत्थंचलाइणा पुण सेज्जाईणं पमज्जणाविरहो । सम्ममपमज्जियं पुण तं चिय दुपमज्जियं जाण ॥ १५ ॥

सम्मं जहागमं अणुपालणं एवमाहु समयविऊ । किर पढमपोसहम्मि अत्थिरचित्तत्तणेण गिही ॥ १६ ॥

अभिलसइ किं पि आहारजाइयं अहव पारणादिवसे । तं सविसेसं कारेइ ही ! लुहाए किलन्तो त्ति ॥ १७ ॥

वीए य पोसहम्मि सिंचइ उवड्ढई अहव देहं । तइयम्मि पोसहे पुण पत्थइ कामे व भोगे वा ॥ १८ ॥

तुरियम्मि पोसहम्मि वावारइ किं पि गेहवावारे । एवमणाभोगाईभावाओ हुंति अइयारा ॥ १९ ॥

एवं मुणिणा सप्पवंचे पणीए पोसहविहाणे खेमं करो नाम सावओ ईहा-ऽपोहाइवससमासाइयजाईसरणो 'होउ, पज्जंतं

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३१७॥

ता मा इहाणुरागं मणागमवि नूणमुवहेजासि । इंते जंते य बुहाण होज को एत्थ वामोहो ? ॥ २ ॥
एयविवरीयरूवेसु चेव नाणाइएसु जत्तेण । कुण षडिबंधं जहे मोक्खसोक्खयं सम्ममभिलससि ॥ ३ ॥
किं वा लोहिति इमे मज्झ वरागा धणम्मि कयरागा । देहत्थे तदवत्थे परैमत्थियधम्मरित्थम्मि ? ॥ ४ ॥
एवं च से विसुज्झमाणभावस्स अविचलसरूवयमवलोइऊण चित्तियं चोरेहि—अहो ! पेच्छह एयस्स महाणुभावस्स धम्मनिचलत्तणं जमेवंविहसवस्सावहारे वि कीरंते अपुव चिय धम्मचिंता, अनन्नसरिस चिय सुहभावणा, अप्पडिमो विवेगो, अनन्नसरिसो लोभविजओ, अप्पडितुल्लो कुसलकम्माणुबंधो; अवरे अम्हारिसा महापावकारिणो वीसत्थघाइणो परधणाईसु चेव अवहरणत्थमणवरयबद्धबुद्धिणो इत्थं वट्ठंति अणत्थेसु, न गणेंति परलोयं, न विभाविंति इहलोए चिय अवायं, न पेहंति कुलकमं ति । एवं परिभाविंताण य ताण जायं जाईसरणं । सरियचिरभवचरियचरण-सुयनाणा य पंचमुट्ठियं लोयं काऊण देवयासमप्पियपत्तेयबुद्धाणुरूवोवगरणा संजमुज्जोगमल्लीणा ।

एत्थंतरे य समुग्गयं तरणिमंडलं, पच्चक्खीभूयं दिसावलयं । अह अतक्कियमुणिवेसधारिणो ते पलोइऊण ज्झत्ति उज्झियासणो विम्हयमपुवमुवहंतो बंभदेवो ताण पाएसु पडिऊण जोडियपाणिसंपुडो सायरं भणिउं पवत्तो—भयवं ! विसरिसमिमं, कहं पढमं परधणगहणपवित्तिपारंभो ? कहमियाणिं सुमुणिजणाणुरूवपडिवत्ति ? त्ति । तओ सिट्ठो तेहिं जहट्ठिओ जाई-

१ °इ सोक्खमक्खयं प्र० ॥ २ °लास्यन्ति' ग्रहीष्यन्ति ॥ ३ पारमार्थिकधर्मधने इत्यर्थः ॥ ४ देवतासमर्पितप्रत्येकबुद्धानुरूपोपकरणाः संयमोद्योगम् आलीनाः ॥ ५ °क्खीहूयं प्र० ॥

सरणवुत्तंतो । विम्हइयमाणसेण पुच्छिया ते बंभदेवेण—भयवं ! किं पुण कारणं हीणकुलेसु तुम्ह उप्पत्ती ? धम्मसामग्गी-विरहो य ? । तेहिं भणियं—सावय ! निसामेसु—

वयं हि चउरो वि तुरुमिणीए नयरीए केसवनामधेयस्स बंभणस्स सुया पुवकाले समुप्पन्ना । परोप्परगरुयसिणेहाणु-बंधबंधुरबुद्धिणो खणं पि विओगमसहमाणा गिहे निवसामो त्ति । वच्चंते य काले परोक्खीभूएसु अम्मा-पिऊसु विओगसोग-दुक्खदूमियदेहा कहं पि रइमलभन्ता पट्टिया तित्थजत्ताए । मग्गे य वच्चंतेहिं छुहा-तण्हाइरेगकिलामियसरीरो दिट्ठो कंठग-यजीवो निर्विट्ठो भूवट्ठे पडिओ सुभदो नाम साहू । जायकरुणेहिं संवाहिओ जहोचियं असणाइणा उवयरिओ य सो अम्हेहिं । पैगुणीहूयसरीरेण तेण निवेदिंओ असेसदुक्खरुक्खनिम्मूलणखमो अम्हाणं सवन्नुधम्मो । तदायन्नणे य पडिबुद्धा वयं, पडिवन्नं तयंतिए सामन्नं, निकलंकं च तं पालिउं पवत्ता । चिरकालं पज्जुवासियं गुरुकुलं, अहिगया केचिरा वि दुवा-लसंगी, अणुट्टिया दुरणुचरा तवोविसेसा । नवरं जाईमयवसओ उवज्जियं नीयगोयकम्मं । अकयतप्पडियारा य कालं काऊण चउरो वि अम्हे उववन्ना सोहम्मे । तत्तो चुया य पुवदुक्कम्मवसेण जिणधम्मविहीणा हीणकुलेसु एत्थमुववन्ना । तुह असरिसगुणगणावलोयणुप्पन्नवेरग्गा [अ]णुसरियपुवजम्मा भुज्जो संजमरज्जमुवगया । 'ता भद ! धन्नो तुमं, कइवयभव-भमणावसेसीकओ तुमए एत्तो संसारो' त्ति सुचिरमभिनेदिऊण बंभदेवं विहरिया जहाभिमयं साहुणो त्ति ॥ छ ॥

इय पडिपुन्नं पोसहविहाणमाराहिउं दहं धीरा । कल्लाणकारिणो हुंति अप्पणो सइ परेसि च ॥ १ ॥

१ निच्छेदो प्र० ॥ २ °चियमसणा° खं० प्र० ॥ ३ °रितो य प्र० ॥ ४ पउणी° प्र० ॥ ५ °वेइओ प्र० ॥ ६ सदा ॥

पौषधव्रते
ब्रह्मदेव-
कथानकम्
४४ ।

॥३१७॥

तस्करचतु-
ष्कपूर्वभव-
सम्बन्धः

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३१८॥

सुतवस्सिणो चिय परं चरंति बाढं निरुंभिउं चित्तं । गिहिणो वि एवमुवओगसालिणो गरुयमच्छरियं ॥ २ ॥ अपि च—
एकैकपौषधविधानमपि प्रधानं, सद्धर्मसाधनविधौ किमु तत्समूहः ? ।
यश्चेह निश्चलनिबद्धमतिर्न सत्त्वो, निष्ठासुपेयति कथं स भवाम्बुराशेः ? ॥ १ ॥
गुप्तित्रयं त्रिजगदेकगुरुर्जगाद, यत् कर्मदारुदहने ज्वलनोपमानम् ।
तच्चेह सम्भवति निर्मलबोधयोधसाचिव्यतो व्यपगतान्तरवैरिदौस्थ्ये ॥ २ ॥
एकोऽपि पौषधविधिर्विरजीकरोति, सामायिकव्रतविवृद्धबलो विशेषात् ।
सिंहो विजेतुमुपयाति न केवलोऽपि ?, सम्यक् पुनः किमु तनुत्रसुगुप्तगात्रः ? ॥ ३ ॥
इति नियतमशेषाहारवाञ्छाविरामव्यपगततनुभूषाकामकेलिप्रपञ्चः ।
परिहृतगृहकार्यारम्भदोषो विधत्ते, परमिह भुवि कश्चित् पौषधं पुण्यसत्त्वः ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे तृतीयशिक्षाव्रतविचारणायां ब्रह्मदेवकथानकं समाप्तम् ॥ ४४ ॥

अन्नया य तन्नयरराइणो रयणीए सुहपसुत्तस्स अवसाणोवगयत्तणेण आउयकम्मणो मणागमेत्ते वि उवक्कमे जायं मरणं । तहाविहरज्जभरसमुद्धरणधीरपुरिसविरहेण य जहिच्छाचारो विचरिओ चरडपक्खो, निरवेक्खा य लुंढिउं पवत्ता तक्क-
राइणो, जो जत्तो सो तत्तो पलाणो पहाणपुरलोगो संकतो य रजंतरेसु । ‘अहो ! कहां महाविग्घो धम्मविहिस्स समुट्ठिओ ?’
त्ति ससोगो बंभदेवो वि नियकुडुंबमादाय सावसेसधणो गओ मगहाविसए, ठिओ गोव्वरगगामे । ‘न साहम्मिय-जिण-
भवण-साहुसामग्गि’ त्ति विसन्नो चित्तेण । नायरनेवच्छाइपलोयणाणुमिणियभूरिधणसंभारेहि य हेरिउमारद्धो अणवरयं तक्क-
रेहि । बाढमुवउत्तत्तणेण य ओगासमलभमाणेहिं य तेहिं छेय-भेयाइजाणणत्थं पारद्धा बंभदेवेण सद्धिं मेत्ती । पइदिणा-
गमणाइणा य मुणिओ पव्वदिणपोसहविहाणवइयरो ।

एगम्मि य पत्थावे पडिपुन्नपोसहं पवन्नस्स बंभदेवस्स एगंतसो वि धम्मज्झाणोवगयस्स रयणीए जहुत्तविहिणा संथा-
रयनिवन्नस्स समागया निहा । परियणो^१ वि पसुत्तो जहाठाणेसु । एत्थंतरे ‘अवसरो’ त्ति कलिऊण पविट्ठा ते तक्करा,
पँयट्ठा जहिच्छाचारेण धरमोसमाहरिउं । तक्खणं च भवियवयावसेण पबुद्धो बंभदेवो इरियावहियं पडिक्कमिऊण मुह-
णंतयपडिलेहणपुरस्सरं संदिसावियसामाइओ मुँणमाणो वि तक्करनियरहीरमाणदविणं भवणं मणागं पि अखुमियचित्तो सुप्प-
डिलेहिय-सुपमज्जियविसिद्धकट्ठासणयनिविट्ठो अप्पाणमणुसासिउं पवत्तो—

रे जीव ! गेह-धण-सयणसंगमो अत्थिरो य बज्झो य । सुलहो य दुग्गईहेउगो य बहुहाऽणुपत्तो य ॥ १ ॥

१ °णितो प° प्र० ॥ २ संस्तारकसुप्तस्येत्यर्थः ॥ ३ °णो पि प° प्र० ॥ ४ प्रवृत्ताः ॥ ५ जानानोऽपि तत्स्करनिकरहियमाणद्रविणम् ॥

पौषधव्रते
ब्रह्मदेव-
कथानकम्
४४ ।
पौषधव्रतस्य
माहात्म्यम्

॥३१८॥

इवमहसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो
॥३१९॥

तथाहि—अत्थि वियडवहराडविसओवलद्विसुद्वपसिद्धी, सिद्धभूमि व वंगयडिब-डमरा, धण-धन्नसमिद्धजणवया
खेमपुरी नाम नयरी । तीए य समुस्सियसत्तंगसंगतो गयवरो व ताराचंदो नाम अहिवई ।

एकेकं पि हु न गुणं सकइ से वन्निउं सुरगुरु वि । सव्वाण ताण पुण वन्नणम्मिं तो कस्स वावारो ? ॥ १ ॥

सो नत्थि जस्स न पिओ स महप्पा निम्मलेहिं सगुणेहिं । चक्खुं पि हु अस्खिवंतो केवलमपिओ परवहूण ॥ २ ॥

तस्स य रन्नो पैउमनाहस्सेव पउमा पउमावई नाम भज्जा । ताणं च नरदेव-देवचंदाभिहाणा दोन्नि पुत्ता । जेट्ठो
पणिट्ठो सब्बकलासु, पत्तट्ठो य भोगोवभोग-वैयाईसु । इयरो पुण अचंतदीसंतसुंदरावयवो वि मणवंछियसव्वसंपत्तिसंभवे वि
परिमिय-पैच्छभोयणेणावि अभिभविज्जइ अरोयणेण, बहुप्पयारं मग्गितो वि न वराडगमेत्तं पि दातुमभिलसइ पिउणो वि,
पुट्टसरीरो वि न तोडिउं तैरइ तंतुमेत्तं पि, सामत्थाणुरुवपोरिमारंभे वि न संजुज्जइ कजसिद्धीए । एवंविहं च तमवलोयंतो
खिज्जइ नराहिवो, विचिंतेइ य—

खत्तियकुलम्मि विमले भुवणपसिद्धे दढं समिद्धे य । उप्पन्नो वि वरागो एसो न वि विलसिउं लहइ ॥ १ ॥

परिपिक्ककणिस-कूडय-मेढीपंतीए गाढबद्धस्स । वमहस्स व एयस्स वि विहिणा विहिओ वयणबंधो ॥ २ ॥

१ 'व्यपगतडिम्बडमरा' दूरीभूतभयराष्ट्रविहवा ॥ २ 'म्मि को कं' खं० प्र० ॥ ३ कृष्णस्यैवेत्यर्थः, 'पद्मा' लक्ष्मीः ॥ ४ व्ययादिषु ॥ ५ पश्यभो-
जनेन ॥ ६ अरोचकाख्येन व्याधिना ॥ ७ शक्नोति ॥ ८ परिपक्वकणिशकूटकमेथिपंतौ गाढबद्धस्य । 'कणिस' त्ति कणिशाः, लोकभाषायां 'कणसलां'
'झंडा' इति वा उच्यन्ते । कूटकः—हृत्वावयवविशेषः । धान्यमर्दनार्थकखलान्तर्गतं काष्ठं मेढरित्युच्यते, यत्र बद्धेन वृषमेण धान्यमर्दनं कार्यते ॥

मन्ने न पुवदुक्कयकिंपागफलं विणा हवइ भीमो । एवंविहो विवागो अचंतं विरसपरिणामो ॥ ३ ॥

अम्हारिसेहिं नज्जइ किं पेक्खिज्जइ यं चम्मचक्खुहिं ? । जइ कोइ एइ नाणी ता तं पुच्छामि अत्थमिमं ॥ ४ ॥

एवं च तच्चिताउरस्स नरनाहस्स वचंतेसु वासरंसेसु, जहिच्छाचारेण विलसंतं अणिवारणे वणवारणे व रायसुयनरदेवे,
पइदियहपवड्डमाणवित्तवण्ण रिच्छीहुंते दव्वकोसे, सिरिहैरियसिरिदत्तेणाऽऽगंतूण विणयावणयसीसविणिवेशियपाणिसंपुडेण
विन्नत्तं, जहा—देव ! अचंतपरिमियकरगहणजियधणपडिपुन्नाण कोस-कोट्टागाराणं अपरिमियवण्ण नाममित्तावसेसयं निसा-
मिय देवो पमाणं । सविम्हयं च भणियं राइणा—भो सिरिदत्त ! कहं अपरिमियवओ जाओ ? त्ति । सिरिदत्तेण भणियं—
देव ! तुम्हं वयणेण जहिच्छं विलसंतस्स दिंतस्स य रायसुयनरदेवस्स अणवरयं धण-धन्न-वत्थ-हिरन्नाईणं समप्पणेणं ति ।
इमं च आयन्निऊण गरुयकोवसरंभनिब्भरं भणियं भूवइणा—

जइ तस्स विलासत्थं रित्थं दाउं मए अणुन्नायं । ता किं मूलाउ चिय तं तेण विणासिउं जुत्तं ? ॥ १ ॥

चोरिक्क-जूयजायाण चेव सच्छंदविलसणं उचियं । नायज्जियाण न पुणो अत्थाणऽत्थाणविणिओगो ॥ २ ॥

एवंविहं च एयस्सरुवमवलोइऊण सलहेमि । भोगोपभोगपमुहत्थविमुहमणहं सुयं वीयं ॥ ३ ॥

निदोसयं चिय गुणं तेणं चिय चिन्तितूणमगुणस्स । गुणिणो वि गरुयदोसेहि कलुसिया इति लहुयत्तं ॥ ४ ॥

१ य धम्मं खं० प्र० ॥ २ रिच्छीभवति ॥ ३ श्रीशुद्धिकः—भाण्डागारिकः ॥ ४ 'रिक्थं' धनम् ॥ ५ चौथ्यद्यूतजातानाम् एव स्वच्छन्दविलसनम्
उचितम् । न्यायाजितानां न पुनः अर्थानाम् अस्थानविनियोगः ॥

अतिथिसं-
विभागव्रते
नरदेव-
कथानकम्
४५ ।

॥३१९॥

देवभद्रस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३२०॥

नाणाविहाइं रयणाइं धरइ अमयं च जइ वि हु समुदो । गिजइ य खारनीरत्तणेण लवणोयही तह वि ॥ ५ ॥
इमं च राइणो वयणं कह कह वि निसामियं नरदेवेणं । ततो चित्तभंतरसमुप्पन्नगरुयामरिसो 'किं दिन्नं ? किं
भुत्तं ? तह वि ताओ कोवमुवहइ' ति बाढं संतप्पंतो य मज्झरत्ते एगागि चिय निग्गओ नयराओ पयडो देसंतरं । मिलिओ
य मग्गे एगो अवत्तलिगधारी । जातो तेण समं उल्लावो पइदिणदंसणेण पणओ य । एगया य एगंते 'सव्वविसिद्धलक्खण-
किउ' ति रायसुयस्स तेण संसिओ वीससुवन्नकोडिमित्तो जहावडियपच्चयाणुगतो निहाणवइयरो, तयविसंवाइणी दंसिया
अक्खरपंती । वाइया सयमेव कुमारेण, उवलद्धो य तल्लिहियगामनाम-पएसकप्पो । पुच्छितो य अवत्तलिगी—भइ ! कत्तो
एस निहाणकप्पलाभो ? ति । तेण भणियं—निसामेसु—

पुवकाले सिंधुसेणो नाम पुहईवई अहेसि । संकरधम्मो से अमच्चो सव्वरज्जकज्जचित्तगो हिययनिव्विसेसो य । तेण
य रत्ता नंदेणेव अणेगकरनिवाडणाइपगारेहिं अहिरनीकया पुहई, वड्डिओ कोसो, वीससुवन्नकोडिनिहाणं च संकरधम्म-
ममच्चं पच्चासनीकाऊण निहयं धरणीए । एत्थंतरे सो राया तहाविहायंकवुक्कामियाउओ पंचत्तं गओ । पुत्तसंतइविरहेण य
पलयमुवागयं रज्जं । तहुक्खेण य संकरधम्ममामच्चेण अम्महगुरु-पडिगुरुणो समीवे पडिवन्ना तावसदिक्खा । पत्थावे य
दंसिओ निहाणकप्पो । पडिगुरुणा भणियं—वच्छ ! कंदमूलाइपरिभोईण तावसाण किं दवेण ? केवलं दुल्लकरवाइं विहिविल-

१ 'डिमेत्तो प्र० ॥ २ तइयवि' खं० प्र० । तदविसंवादिनी ॥ ३ अस्मद्गुरुप्रतिगुरोः समीपे ॥ ४ 'निधानकल्पः' भूम्यादिनिहितनिधानादिविषयक-
स्थानादिसूचकं पत्रकम् । निधानकल्पः निधिकल्पश्चेत्येकार्थौ शब्दौ ॥

पडिपुन्नपोसहवयं विहियं पि न जं विणा हवइ अणहं । तं अतिहिसंविभागो ति तुरियसिक्खावयं वोच्छं ॥ १ ॥
दूरेण गिहत्थुचिया चत्ता पव्वसवाइणो जेण । सो अतिही साहु चिय निच्चं धम्मत्थपडिबद्धो ॥ २ ॥
तस्स नियं कज्जकयपाण-भोयणाईण वियरणं जं तु । पोसहतवपारणए वुत्तोऽतिहिसंविभागो सो ॥ ३ ॥
पुंनुद्विद्धोवट्ठंभदाणसरिसत्थमवि पुढो एयं । पोसहतवाउ उत्तरमवस्सकिच्चं ति वत्तवं ॥ ४ ॥
एवं कुणमाणेणं गिहिणा साहूण संजमुज्जोगो । नीओ परमुल्लासं सविसेसं तवविसेसो वि ॥ ५ ॥
संपाडिओ य अप्पा परमप्पयसोक्खभायणत्तेण । नीओ परं पसिद्धि लोए सव्वन्नुधम्मो य ॥ ६ ॥ किंच—

लौभेण जोजयंतो जहणो लाभन्तराइयं हणइ । कुणमाणो य समाहिं सव्वसमाहिं लहइ नियमा ॥ ७ ॥
दाणंतरायविवरुल्लसन्ततक्खणविसुद्धपरिणामो । भत्तिभरनिब्भरंगोऽतिहीण धन्नो धुवं देइ ॥ ८ ॥
भोयणकालोवड्डियअतिहिपयाणेण सालिभइई । भइईं संपत्ता सुवन्ति य समयसत्थेसु ॥ ९ ॥
उवभोत्तुं भोत्तुं वा दाउं लद्धं व भुवि य विप्फुरिउं । न तरंति जहिच्छं अतिहिसंविभागं विणा पुरिसा ॥ १० ॥
अत्थम्मि एत्थ दिट्ठो दिट्ठंतो नूण निट्ठियंटेहिं । अज्जय-वइयरेगेहिं नरदेवो देवचंदो य ॥ ११ ॥

१ 'अनघं' निर्दोषम् ॥ २ गृहस्थोचिताः त्यक्ताः पर्वतसंवाद्यः ॥ ३ स्वार्थकृतपानभोजनादीनां दानमित्यर्थः ॥ ४ पूर्वोद्दिष्टोपष्टम्भदानसदृशार्थमपि ॥
५ नीतो पं० प्र० ॥ ६ सम्पादितश्च आत्मा परमपदं—मोक्षः तत्सौख्यभाजनत्वेन ॥ ७ लाभेन योजयन् यतीन् लाभान्तरायं हन्ति ॥ ८ दानान्तराय-
विवरोल्लसत्क्षणविशुद्धपरिणामः ॥ ९ 'अर्थे अत्र' एतद्विषये ॥ १० 'निष्ठितार्थैः' तीर्थकरणधरादिभिः अन्वयव्यतिरेकाभ्याम् ॥

अतिथिसं-
विभागव्रते
नरदेव-
कथानकम्
४५ ।

निधानं नि-
धिकल्पश्च

॥३२०॥

अतिथि-
संविभागस्य
स्वरूपम्

देवमहस्वरि-
विरडो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३२१॥

भुजो वाहरिओ वि जाव न देइ सो पडिवयणं ताव कुमारो गओ तयंतियं । पेच्छइ य तं निमीलियच्छं गयजीयं भूवट्टे निवडियं ति । 'हा हा किमेयं ?' ति ।

जस्स कए कयमेयं सो वि महप्पा परं भवं पत्तो । न वियारगोयरं जाइ ही ! कहं विलसियं विहिणो ? ॥ १ ॥

कीरउ कत्थाऽऽसंसा ? वज्झउ य कहिं अवड्डिओ नेहो ? । अमुणियसंचरणो भमइ जत्थ अणिसं चिय कयंतो ॥ २ ॥

अन्नं चिय चित्तिज्झइ हवइ य अन्नं अचित्तियं चेव । केवलनाणीण परं पच्चक्खो देवपरिणामो ॥ ३ ॥

इय अवितक्कियनिकिवदुक्कयकयकुडिलकडुयकज्जम्मि । सवत्थ वि भवभावे का भावविभावणा हवउ ? ॥ ४ ॥

एवं परिदेवंतो अप्पण चिय सोगावेगं निरुंभिऊण चित्तिउं पवत्तो—एसो हि अत्थो लिंणिणो गुरुत्थाणीयस्स संतिओ, तयभावे सयं भोत्तुमणुचिओ, तौ गुरुणो पिउणो चिय पणामिउं जुत्तो, निट्ठं नीया य मए तस्स महाणुभावस्स अपरिमिय-वयाइणा कोस-कोट्टागार ति ।

एवं च निच्छिऊण तद्देससमीववत्तिमंडलाहिवइणो अवंतिसेणस्स नियमाउलगस्स गतो समीवे कुमारो । सायरमब्भु-ड्डितो तेण, उच्चियसमए विम्भियमाणसेण पुच्छिओ य—वच्छ ! को एस वइयरो जमेवमेमागी दीससि ? । ततो कुमारेण कहितो संखेवेण नियवुत्तंतो । अवंतिसेणेण भणियं—वच्छ ! गिण्हसु मह संतियं रज्जं, वुट्ठोऽहमियाणि पैवज्जामि वणवासं

१ अवितर्कितनिष्कृपदुष्कृतकृतकुटिलकटुककथं ॥ २ तद् गुरवे पित्रे एव अर्पयितुं युक्तः, निष्ठां नीताश्च ॥ ३ 'प्रपद्ये' अङ्गीकरोमि ॥

ति । कुमारेण जंपियं—तुह रज्जं ममायत्तं चेव, केवलं संपयं पियंमिमं ताव संपाडेसु, एत्तो अदूरे किं पि निहाणमुवलद्धं मए, तं च तहा कुणसु जहा राइणो अक्खयं चेव सक्खा करयलगोयरीहवइ ति । अह 'तह' ति पडिवज्जिय कुमारोवइट्ठ-विहिणा वीसं पि कणयकोडीओ पंवेसियाओ तेण नरवइस्म ।

रायसुओ वि केणइ अमुणिजंतो नीहरितो माउलगमंदिराओ एगागि चिय गतो गंधिलावइविसए । तहिं च निसा-मियं जणमुहाओ सञ्जावयाराभिहाणं जुगाइजिणमंदिरं । तं च कोऊहलाउलियहियओ रायसुतो दट्ठं पडिओ वेगेण, पत्तो य तयासन्ने ।

अह जच्चविमलकलहोयकलससोहंततुंगसिंगरगं । गरुयसरयब्भकूडं सीसड्डियविज्जुपुंज व ॥ १ ॥

उदयगिरिं पिव उदयंतस्सरबिंबं महीवइस्स सुतो । दट्ठण जिणहरं हरिणलंछणच्छायमइतुट्ठो ॥ २ ॥

दूराओ चिय भूवट्ठविज्जियसिरमंडलो पणमिऊणं । भत्तिभरनिब्भरंगो जिणमित्थं थोउमादत्तो ॥ ३ ॥

जयं जिण ! जुगपढमनिउत्तधम्म-कम्मवत्थवित्थार ! । अइविमलकेवलालोयलोयणालोइयतिलोय ! ॥ ४ ॥

जइ नाह ! तुमं न धराए अवयरंतो भवागडावडियं । उद्धरिउं तिजयं ता किमुवितं दुत्थयं नेव ? ॥ ५ ॥

अहिन्दणो वि तं नाहिन्दणो निम्ममो वि कणयरुई । करवत्तं पि धरंतो कट्ठं विहरसि तह वि नेव ॥ ६ ॥

१ प्रियमिदं तावत् सम्पाद्य ॥ २ अप्रेषिताः तेन नरपत्ये ॥ ३ चन्द्रोज्ज्वलमित्यर्थः ॥ ४ भूषणस्थापितशिरोमण्डलः ॥ ५ जयं जिण ! युगप्रथम-नियुक्तधर्म-कर्मव्यवस्थाविस्तार ! । अतिविमलकेवलालोकलोचनालोकितत्रिलोक ! ॥ ६ हे भगवन् ! त्वम् 'अभिनन्दनोऽपि' आनन्ददाताऽपि सन् 'न

अतिथिसं-
विभागवते
नरदेव-
कथानकम्
४५ ।

॥३२१॥

देवभद्रसुरि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३२२॥

छत्तयाइरिद्धि अनन्नसरिसिं पलोइउं तुज्झ । देवाहिदेवबुद्धी उप्पज्जउ कह णु अण्णत्थ ? ॥ ७ ॥
अच्छंतु वयणसोहग्ग-रूव-णाणाइणो गुणा दूरे । पडिमा वि तुज्झ ससिणो व जणइ परमं जणाणंदं ॥ ८ ॥
ता भीमो भाइ भवो ताव य तावेइ आवयाचकं । जाव तुह नाममंतो हिययंतो पसरइ न नाह ! ॥ ९ ॥
जइ मग्गियं पि लब्भइ ता पइजम्मं पि तुज्झ पयपउमे । वीसमउ रमउ निच्चं भमरो व मणो जिणिंदै ! ममं ॥ १० ॥
इय पुणरुत्तं थोत्तं परियत्तइ जा जुगाइजिणपुरतो । ता भाणुबिबमंवरतलाउ अत्थंयरिमणुपत्तं ॥ ११ ॥

तह वि स महप्पा परमपरितोसवससमुच्छलंतरोमंचकंचुइयकाओ उत्तरोत्तरपवड्ढंतसुहपरिणामो तदेगचित्तत्तणेण मुहुत्त-
मेत्तं व विभावरिं अइवाहिऊण, समुग्गयम्मि मायंडमंडले सयलकल्लणावलीविलाससंगंयं व पत्तपरमब्भुदयं व सिद्धसमीहि-
यत्थपत्थणं व अप्पाणं मन्नंतो भुज्जो पंचंगपणिवायपुरस्सरं सायरं जुगादिजिणं पणमिऊण नीहरितो जिणभवणाओ ।

एत्थंतरे पणमिओ सुनेवच्छेहिं रायपुरिसेहिं, विन्नतो य—भो महायस ! वयं हि तुज्झ आणयणत्थं गंधिलावइवसुं-

अभिनन्दनः' नानन्दायीति विरोधः, तत्परिहारस्तु त्वं 'नाभिनन्दनः' नाभिराजसूनुः । पुनर्भवान् निर्ममोऽपि सन् 'कनकरुचिः' सुवर्णाभिलाषी इति विरोधः, परिहारस्तु 'कनकरुचिः' कनकाभकायकान्तिर्भवान् । तथा यद्यपि करपत्रमपि धारयस्त्वमसि तथापि नैव त्वं काष्ठं 'विहरसि' दारयसि इत्याश्चर्यम्; तत्परिहारपक्षे तु—करं पात्रं धारयन् त्वमसि, अपरिग्रह इत्यर्थः, तथापि नैव 'कष्टं' दुःखं यथा स्यात् तथा 'विहरसि' विहारं कुरुष्व इति वास्तवोऽर्थः ॥

१ भाति ॥ २ आपत्समूह इत्यर्थः ॥ ३ 'द ! खमं खं प्र० ॥ ४ 'रुत्तं वोत्तुं, पं खं । 'पुनरुत्तं' वारंवारं स्तोत्रम् ॥ ५ अस्तगिरिम् अनुप्राप्तम् ॥ ६ रात्रिम् ॥ ७ 'गयं पवत्तं' खं ॥

सियाइं, अविभावणिजा कज्जगई, इमिणा वि पओयणं हवइ त्ति सुरक्खियं निहाणकप्पमिमं करेसु त्ति । 'तह' त्ति पडिसुय-
मणेणं । वच्चंते य काले तम्मि पुव्वगुरूसु य कहासेसीभूएसु पुरिसपरंपराए मह हत्थमुवगतो एस निहिकप्पो त्ति । जाव संपइ
धम्मट्ठाणेसु तद्विणितोगपओयणं ति पारद्वं मए बलिपक्खेवपुरस्सरं तमुक्खणिउं । उवट्ठिओ विग्घो । 'हा किमेयं ?' ति बाहं
विसन्नो हं । भणिओ य एगेण नेमित्तिण, जहा—सवलक्खणोवगयपहाणपुरिससोहिज्जसावेक्खो हि एयलाभो, न तुमए
केवलेण लद्धुं पारीयइ त्ति । अह केणइ सुकयकम्मवसेणं संपइ तुमं दिट्ठो । न य तुमाहितो वि पुन्नपुरिसो विसिट्ठलक्खणं-
किओ य अन्नो संभाविज्जइ । ता भो महायस ! कुणसु जैमित्तो तुज्झ रोयइ त्ति ॥ छ ॥

एवं निसामिऊण परकज्जरसियत्तणेण पडिवन्नमिमं रायसुएण । गया निहाणप्पएसे । बलिविहाणपक्खेवपुव्वयं सुहमुहुत्ते
य समारद्धा उक्खणिउं । एत्थंतरे गरुयकोवभरारुणनयणकिरणच्छडाडोवदावियाकालसंज्झो सेंज्झसभरपकपिरतहेसवत्तिसत्त-
सचमकारपलोइज्जमाणो माणाइरित्तिनिहारियवयणत्तणेण कयंतो व जीवलोयं कवल्लिउमुवट्ठिओ 'रे रे पासंडियाहम ! कीस
एस रायसुओ तए आणीओ ?' त्ति जंपंतो संपत्तो खेत्तवालो । नरिंदसुयपुन्नपयावपडिहओ निविडकरचवेडापहारावहरिय-
जीवियमवत्तलिंणिणं काऊण अवक्तो वेगेण । रायसुओ वि जाव कैहवयखणित्तयवाएहिं न विदारइ वसुंधरावीढं ताव भूरि-
पुन्नसंभारागरिसियं व पयडीहूयं निहिपडलं । 'अवित्तहवाई महाणुभावो' त्ति ससंभमं वाहरिओ तेण अवत्तलिंणी । भुज्जो

१ तद्विनियोगप्रयोजनमिति ॥ २ 'साहेज्ज' प्र० । —साहाय्यसापेक्षः ॥ ३ जमेत्तो प्र० ॥ ४ 'ज्जा ओखणि' खं ॥ ५ साव्वसभरप्रकम्पित-
देशवत्तिसत्त्वसचमकारप्रलोक्यमानः ॥ ६ कतिपयखनित्रकघातैः । खनित्रं—कुहालकः ॥

अतिथिसं-
विभागव्रते
नरदेव-
कथानकम्
४५ ।

॥३२२॥

देवमहसुरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३२३॥

कुमारेण—महाराय ! देवयाए चिय विणिच्छिए कजे किमहं जंपिउं पारेमि ? त्ति । ततो तक्खणविणिच्छियसुहग्गहाभोगे परिणयणजोग्गे लग्गे पारद्वो विवाहमहसवो ।

अह तार्हि चउर्हि वि रायभूयाहिं समेया कम्मलावई महारिद्धिसमुदणं परिणीया कुमारेण । घरनाहो व सो तत्थेव अच्छिउं पवत्तो । गएसु य थोयदिणेसु समागया पिउणो पहाणपुरिसा, विन्नविउमारद्धा य—कुमार !

तुह देसंतरगमणं मुणिऊणं मेइणीवई दूरं । विरहमहादुहदीहरनिताविच्छिन्नऊसासो ॥ १ ॥

नो कुणइ भोयणं पि हु बहुमन्नइ न य सरीरसकारं । अभिलसइ रज्जचितं पि नेव नइं पि नो नियइ ॥ २ ॥ युग्गम् ॥

जहिवसाओ य तए सुवन्नकोडीउ पेसिया वीसं । तत्तो पुण सविसेसं सैमुवहित्था महासोगं ॥ ३ ॥

तो तुज्झाऽऽणयणत्थं इत्थं वेगेण पेसिया अम्हे । एत्तो कुमार ! दिज्जउ पयाणमविलंबियं चेव ॥ ४ ॥

इमं चाऽऽयन्निऊण पंच वि ससुरभूवणो संबोहिऊण, तद्धिन्नभूरिहरि-करि-रह-जोहज्जहसणाहो, पंचहिं पणइणीहिं परिवुडो, अकालक्खेवेण गतो कुमारो पिउणो समीवं । 'कहं सरीरमेत्तो पवसिऊण एत्तियसामग्गिसंगतो पच्चागओ ?' त्ति परितुट्ठो राया । अभिणंदिओ य सपणयालावेण । एत्थंतरे पढियं मागहेण—

एके क्षीरमहाम्बुधौ तदपरे वैकुण्ठवक्षस्थले, खड्गेऽन्ये कमले परे निवसति श्रीरेवमाहुर्जनाः ।

मन्ये तद् वितथं तवाऽऽत्मजमिमं सर्वाङ्गमालिङ्ग्य सा, तस्थौ चेदिदमन्यथा कथमियं प्राज्यद्विरेवंविधा ? ॥ १ ॥

१ विरहमहादुःखदीर्घनिर्यदविच्छिन्नोच्छ्वासः ॥ २ 'ताअविच्छिन्न' खं० प्र० ॥ ३ समुदवहत ॥ ४ वैकुण्ठः—कृष्णः ॥

अतिथिसं-
विभागव्रते
नरदेव-
कथानकम्
४५ ।

॥३२३॥

इमं च अवितहं कुमारगुणवन्नणमायन्निऊण दिन्नं से रन्ना सवंगियमाभरणं । एवं च गरुयसिणेहाणुबंधंधुरेसु गएसु 'केच्चिरेसु वि दिणेसु गामाणुगामं विहरमाणा तिनानोवगया समागया जयदेवसूरिणो, ठिया पुरीए बाहिरुज्जाणे । जाणियतदागमणो राया दोणं पि नियसुयाण विसरिसभावपुच्छणत्थं सवसामग्गीए गतो तयंतियं । सार्यैरकयपायपणामो य आसीणो उच्चियपएसे । सूरिणा वि पारद्धा धम्मकहा । पडिबुद्धा बहवो जणा । उवलद्धावसरेण य सविणयं पुच्छियं साइ-दत्तसेट्ठिणा—भयवं ! एस एको चिय मह सुओ संतीए वि अनन्नसरिसीए संपयाए—

जइ पेरिहइ वरवत्थं, ता मोडिज्जइ समग्गमंगं से । अह भुंजइ वरभोयणमाहम्मइ ता मुहमिमस्स ॥ १ ॥

बंधइ कुसुमाइं सिरे जइ ता सिरवेयणा हवइ बाढं । विहिए विलेवणे पुण जायइ सवंगिओ दाहो ॥ २ ॥

इय इंदियत्थमणहं काउं धम्मत्थमवि न मो लहइ । मज्झ सुतो भयवं ! कहसु एस किंपच्चओ दोसो ? ॥ ३ ॥

अह ओहिनाणनयणावलोइयसभावत्तिसवसत्तचित्तावावारो नरवइम्मि नरदेव-देवचंदेसु सिट्ठिसुए य दिट्ठिं खिवंतो सूरि भणिउं पवत्तो—भो भो देवाणुप्पिया ! जप्पचओ एस दोसो तं निसामेह—

वच्छाविसए तिन्नि मित्ता अँवरोप्परपणयवंतो अहेसि । तेहि य एगया गयपुररायपुत्तो महाबलो नाम गहिय-पवज्जो गीयत्थो दिट्ठो । 'अहो ! महप्पा एस दुच्चयचाइ' त्ति परमपमोयमुवहंतैहि वंदितो तेहि । मुणिणा वि भवै त्ति कया

१ किच्छिं प्र० ॥ २ 'यरं कं' खं० ॥ ३ परिदधाति ॥ ४ 'किंप्रत्ययः' किनिमित्तः ॥ ५ अवधिज्ञाननयनावलोकितसभावत्तिसर्वसत्त्व-चिन्ताव्यापारः ॥ ६ यत्प्रत्ययः ॥ ७ परस्परप्रणयवन्तः ॥ ८ दुस्स्यजत्वागी ॥ ९ भवत्तकया खं० । भवत्तकया प्र० । भव्या इति कृता ॥

नरदेवादीनां
पूर्वभव-
कथानकम्

देवभद्ररि-
विरहो
कहारण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥३२४॥

धम्मदेसणा । जायभववेरग्गेहिं य तेहिं पडिवन्नो जिणधम्मो । पइदिणदंसणसविसेसवडुंतधम्मबुद्धीण य ताण पंचाणुवयाइं
तिनि गुणवयाइं तिनि य सिक्खावयाइं पुव्वुत्तविहिणा वक्खाणिऊण मुणिणा चउत्थसिक्खावयसरूवं भणिउमाढत्तं । जहा—
अन्नाईणं सुद्धाण कप्पणिज्जाण देस-कालजुयं । दाणं जं किर जइणो तुरियं सिक्खावयं तमिह ॥ १ ॥
जइ वि हु पइदियहं चिय गिही न भुंजइ जईणमविदिन्ने । पोसहपारणगदिणे तह वि विसेसो त्ति नियमोऽयं ॥ २ ॥
एत्थ य सामायारी भोयणकालम्मि जाइ जईमूले । वंदिय निमंतइ गिही भिक्खागहणं करेह त्ति ॥ ३ ॥
मुणिणो वि अंतराइयभएण उग्गाहिऊण लहु जंति । तस्स गिहे सो वि य ताणमासणाईं पैणामेइ ॥ ४ ॥
आसीणाणं उद्धट्टियाण वा भत्तिपुव्वं देइ । सयमेव गिही अन्नेण वा वि असणाइ जहविभवं ॥ ५ ॥
पच्छाकम्मविवज्जणहेउं गिण्हंति सावसेसं तं । मुणिणो तो वंदित्ता अणुगच्छित्ता य पार इसो ॥ ६ ॥
अह तस्समए मुणिणो न हुंति तो सायरं दिसालोयं । कुणमाणो चिंतइ मज्झ जीवियं ही ! दढं विहलं ॥ ७ ॥
किं भोयणाइविभवेण ? जो न साहूण जाइ उवओगं । इय सुद्धबुद्धिजोगा दिन्नफलं होअदिन्ने वि ॥ ८ ॥
नवरं चिरकयदुक्कयदोसेणं कह वि आवडन्ता वि । जत्तेण वज्जणिज्जा अइयारा पंच एत्थ वए ॥ ९ ॥ तहाहि—
सच्चित्तनिक्खवणयं १ वज्जइ सच्चित्तपिहणयं २ चेव । कालाइकम ३ परववएसं ४ मच्छरिययं चेव ५ ॥ १० ॥
सच्चित्तम्मि पुढवाइयम्मि देयस्स ठावणं पढमो । बीओ सच्चित्तेण फलाइणा देयपिहणम्मि ॥ ११ ॥

१ वयं तुमिहा प्र० ॥ २ यत्तिभ्योऽविदत्तै ॥ ३ यत्तिपार्थे इत्यर्थः ॥ ४ अर्पयति ॥

धराहिवेण सिंधुसेणेण पेसिय त्ति पसायं काऊण आरुहह रहवरमिमं ति । अह तयणुवित्तीए 'किं कारणं ?' ति विम्हयमु-
वहतो वि आरूढो रहं कुमारो, गतो रायभवनं । दूराउ चिय अब्भुद्धिओ राइणा, संभेमभरियच्छिविच्छोहपुव्वं पलोइऊण
सव्वंगं कुमारं चितियं च—अहो ! फलियं देवयापसाएण, न दीसंति जेण एवविहाइं पाएणं पुरिसरयणाइं, ता होउ अणुसरि-
सपइलामेण कयत्था मह धूय त्ति । सुहासणासीणो य ससिणेहं संभासिओ, जहा—वच्छ नरदेव ! बाढमणुगगहिंयं तुमए
मह भवणं आगमणेणं, ता सागयं देवाणुप्पियस्स, वत्तव्वं च किं पि अत्थि तमायन्नउ कुमारो । नरदेवेण भणियं—साहेसु
त्ति । राइणा जंपियं—वच्छ ! अत्थि कमलाचई नाम मह धूया सबकलाकुसला पुरिसविदेसिणी य, सुरूवेसु वि रायसुएसु
चक्खुं पि अक्खिवंती कालमइवाहेइ, तीसे य वरनिमित्तं महासंतावमुवहतंतेण मए भूमिसयण-बंधेराइविहाणेणमाराहिया
कुलदेवया, तीए य अज्जेव रयणीए पच्छिमजामसमए समाइडुं, जहा—'सक्कावयारचेइए जिणं थुणंतो नरदेवो नाम
रायसुतो महप्पा इमीए पाणिं इयाणिं चेव गाहियव्वो' त्ति, इमं च तयाइडुं निसामिऊण विउंढेण मए तक्खण-
मुज्झियवियप्पेण तुज्झ आणयणनिमित्तं पुरिसा पेसिया, ता पूरेसु तीए मणोरहे अम्हं च; किंच रायसुय ! मह धूयाए
समं वइदेहसुया जयसुंदरी बंगाहिवतणया लीलाचई कलिंगरायंगरुहा वसंतसेणा कुरुरायदुहिया य अणंगलेहा
निच्छयपवन्ना—'सहि ! जो तुह पाणनाहो सो अम्हाणं पि, इहरहा हुयासो वणवासो वा सरणं' ति, ता परिचत्तविगप्पो
पडिवज्जसु इमीण वि आहिवत्तणं, पत्थणाभंगो हि बाढमणुचिओ सप्पुरिसाणं ति । विम्हियमणेण य भणियं

१ सम्भ्रमभृताक्षिविक्षेपपूर्वकं प्रलोक्य सर्वाङ्गम् ॥ २ °हिउं तु° खं० प्र० ॥ ३ 'विबुद्धेन' जायतेन ॥ ४ पाणिना° खं० ॥

अतिथिसं-
विभागवते
नरदेव-
कथानकम्
४५ ।
अतिथिसं-
विभागवत-
स्य स्वरूपं
तदति-
चाराश्च

॥३२४॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३२५॥

पक्खित्ता वसुहारा । तब्भवे चिय पडिपुन्नमणोरहो नियत्तो एसो, धम्म-ऽत्थ-कामभागी जातो य ।

कणिट्टमित्तेण वि तहिं चेव पोसहपारणे किलिस्समाणज्झवसायाओ भिक्खुभिक्खाकालाओ पढममेव काराविऊण रसवई वाहरिया तवस्सिणो । गिलाणाइनिमित्तेण य आगया तत्थ । ततो अदाउकामेण पुढवाईसु निवेसिओ ओयणो, घयाईभाय-
णेषु य पिहाणबुद्धीए ठवियं सच्चित्तफलाइ, पक्कन्नपमुहं सेसं 'पेरसंतियमेयं' ति जंपमाणेण अकारयं किं पि उवणीयं साहूण ।
कवडेण य 'किमहं मंदभग्गो देमि तुम्हाणं ?' ति भणमाणेण वंदिया साहुणो गया जहागयं । भुत्तो एसो जहिच्छाए ।

सिट्ठो य एस वइयरो मज्झिममित्तस्स । 'अहो ! बुद्धिपयरिसो, सम्मं च कयं, जमेवं नियधणं रक्खिय'न्ति सायरम-
णुमोइओ तेण । कालेण ते तिन्नि वि मया देवत्तेण उववन्ना । तत्थ जो जिट्ठो मित्तो सो महाराय ! एसो नरदेवो तुह पुत्तो
नियनिम्मलकम्माणुरूवलाभाइगुणाभागी जातो । मज्झिमो य अणुचियत्थाणुमोयणेण विवरीयरूवो देवचंदो त्ति संवुत्तो ।
कणिट्ठो य एसो सेट्ठिपुत्तो 'दुट्ठामिसंधि' त्ति न केवलं भोगाइयं काउं न लहइ, विरुद्धवंतरेहिं बाढं संताविज्जइ य । ता भो
महाणुभावा रायप्पमुहा ! नियकम्ममेकं मोत्तूण मा अन्नं सुह-दु[हु]प्पायगं संकेज्जह त्ति ॥ छ ॥

एवं सोच्चा सवे जहोचियं धम्मपरा जाया । सूरिणो वि विहरिया अन्नत्थ । अक्खेवेण मोक्खभागी संवुत्तो नरदेवो त्ति ।

एवमिमं सुविसुद्धं अतिहिपयाणवयं अणुचरंतो । इह-परभवे य कल्लाणभायणं हवइ अवियप्पं ॥ १ ॥ अपि च—

१ 'भाइणे' खं० ॥ २ 'परसत्कम्' परसम्बन्धि एतत् ॥ ३ जेट्ठो प्र० ॥ ४ 'त्थाणमो' खं० प्र० । अनुचितार्थानुमोदनेन ॥

यत् सार्वभौमपदवीं क्षितिपालमौलिमालामरीचिनिचयाञ्चितपादपीठाम् ।
आप्नोति कोऽपि सुरदैत्यमहाश्रियं च, चिन्ताव्यतीतविलसद्विपुलानुभावाम्
सौभाग्य-भाग्यकलिताममलाङ्गलक्ष्मीं, दानोपभोगपरमामिह सम्पदं वा ।
तद् भावशुद्धिविहितातिथिसंविभागसम्भूतपुण्यबलजृम्भितमाहुरीशाः
स्वार्थोपस्कृतमन्न-पानमभितो भोक्तुं पुरः कल्पितं,

दित्सातश्च निरीक्षितो यतिरथ प्राप्तः स चाऽऽकस्मिकः ।

हर्षोत्कर्षवशात् ततोऽपि च किमप्यस्मै ददत् सादरं,

धन्यः कोऽपि शुभावलीमुपचिनोत्येवं विशुद्धाश्रयः

॥ १ ॥

॥ २ ॥ किञ्च—

इत्यतिथिसंविभागव्रतनिश्चलनिहितमानसः सत्त्वः । सत्त्वरमतिथिर्बहुतिथिसम्पत्तीनां भवति नियमात् ॥ ४ ॥

॥ इति श्रीकथारत्नकोशे अतिथिसंविभागव्रतविषये नरदेव[देवचन्द्रादि]कथानकोक्त्या प्रोक्तानि

चत्वारि शिक्षाव्रतानि ॥ ४५ ॥

[॥ तदुक्तौ चोक्तानि द्वादशापि व्रतानीति ॥]

१ 'तिथिस' खं० प्र० ॥ २ 'नकमुक्तम्' । तदुक्तौ च प्रोक्तानि शिक्षाव्रतानीति खं० प्र० ॥

अतिथिसं-
विभागव्रते
नरदेव-
कथानकम्
४५ ।

॥३२५॥

अतिथि-
संविभाग-
व्रतस्य
माहात्म्यम्

देवमहसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३२६॥

बारसावत्तवन्दणयं ।

पुण्वुत्तो धम्मविही नज्जइ सव्वो गुरुवएसाओ । ता गुरुपडिवत्तिकए वंदणविहिमिण्हि साहेमि ॥ १ ॥
वंदिज्जई अणेणं ति वंदणं तं च बारसावत्तं । अवणामपमुहपणुवीसठाणपडिबद्धमाहंसु ॥ २ ॥
अवणामा दो अहाजायं आवत्ता बारसेव य । सीसा चत्तारि गुत्तीओ तिन्नि दो य पवेसणा ॥ ३ ॥
एगनिक्खमणं चेव पणुवीसं विर्याहिया । एयविसुद्धमेयं हि पूयाकम्मं परं मयं ॥ ४ ॥
एत्थ य संभविणोऽण्णादियाइणो वज्जए बुहो दोसे । थेवं पि अणुट्ठाणं अदूसणं भूसणं परमं ॥ ५ ॥
अवणामाइसु जत्तं जहा जहा आयरेण य करेइ । तह तह पाउणइ पुराकयाण पावाण निज्जरणं ॥ ६ ॥ तथा—
विणओवयार माणस्स भंजणा पूयणा गुरुयणस्स । तित्थयराण य आणा सुयधम्माराहणाऽकिरिया ॥ ७ ॥
इत्थं निउत्तविहिणा धन्नो गुरुवन्दणं सइ कुणंतो । सिवचंदो इव भइं पावइ नत्थेत्थ संदेहो ॥ ८ ॥
एयविवरीयचारी कह वि संपत्तनिम्मलकुलो वि । कुलकालुस्सं हेंच्छं उवगच्छइ चंददेवो व ॥ ९ ॥
एयाण य वुत्तंत जहट्ठियत्थं सुथोयवित्थारं । दोण्हं पि हु सीसंतं एगग्गमणा निसामेह ॥ १० ॥
तहाहि—अत्थि अतुच्छवच्छाविसयसुपसिद्धा, धण-धन्नसमिद्ध-सद्धम्मकम्मनिम्माणनिउणज्जाणुगया, गैयाहरमुत्ति व

१ द्वादशावर्त्तम् ॥ २ °त्तीए, ति° खं० प्र० ॥ ३ व्याख्याता ॥ ४ अनादतादीन् ॥ ५ शीघ्रम् ॥ ६ गदाधरः—कृष्णः ॥

द्वादशाव-
र्त्तवन्दनके
शिवचन्द्र-
चन्द्रदेव-
कथानकम्
४६ ।

द्वादशावर्त्त-
वन्दनकस्व-
स्वरूपम्

॥३२६॥

पुवं वा पच्छा वा भोयणकरणेण जं अइकमणं । मुणिभिक्षावेलाए सो कालाइकमो तइओ ॥ १२ ॥
अप्पणयं पि हु देयं परस्स एयं ति जंपमाणेण । परववएसो त्ति अंदिच्छुयस्स तुरितो अईयारो ॥ १३ ॥
रंकेण तेण दिन्नं किमहं हीणो ततो वि नो दाहं ? । इय दित्तो मच्छरिययमइयारं पंचमं भयइ ॥ १४ ॥
एए दाणिच्छाविरहियस्स दाणंतरायदोसेणं । अइयारा इति बला न उणो तव्विरहियमणस्स ॥ १५ ॥
अइयारभावणा पुण अइकमाईहिं नूनमवसेया । णाभोगभावतो वा वयस्स भंगोऽन्नहा पयडो ॥ १६ ॥
एवं मुणिणा कहिए वयविहाणे अइरहसवसेण जेट्ठेण कणिट्ठेण य मित्तेण पडिवन्नाइं बारस वि वयाइं । मज्झिमगो वि
मित्तो पडिवन्नो सम्मदंसणं । साहू वि ते अणुंसासिऊण विहरितो अन्नत्थ । ते पुण तिन्नि वि मित्ता जिणधम्मपालणपरा
गमंति कालं ।

एगया य जेट्ठमित्तो अत्थोवज्जननिमित्तं सोरट्ठदेसं गतो, आवासिओ य रेवयसेलमूले । पत्तं च तद्दिणं चाउम्मास-
पव्वं । तर्हि च पडिवन्नमणेण पडिपुन्नं पोसहवयं । तं च सम्मं परिपालिऊण पारणगदिणे सुचिरमतिहिसंविभागनिमित्तमव-
लोइयदिसावलओ 'हा हा ! कहं अकयसाहुसंविभागो भुंजिस्सामि ?' त्ति पसरंतचित्तसंतावो आसीणो भोयणकरणत्थं ।
एत्थंतरे चाउमासियपारणगं काउकामो तदासन्नगिरिणिगुंजाओ दमिडरायरिसी उवागओ तं पएसं । 'साहू एइ' त्ति सिट्ठं
परियणेणं । 'सेयं' अणन्ना अमयवुट्ठि' त्ति पहिट्ठेण य पडिलाभिओ सपरिवेसियभोयणाइणा । 'अहो ! महादाणं' ति सुरेहिं

१ 'अदिस्तोः तुर्यः' दातुमनिच्छोः चतुर्थः ॥ २ 'णुणासि' खं० ॥ ३ सा इयं अनन्ना अमृतवृष्टिः ॥ ४ स्वपरिवेष्टितभोजनादिना ॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३२७॥

भयवं ! दूरमणजो निहजो पावकम्मसजो य । सजोयसालिणं पि हु जो तं पिच्छामऽवन्नाए ॥ १ ॥
उवसग्गवग्गमुग्गं विणिम्मवेमिं य भवारिसाजोग्गं । सेलं व सुप्पइट्ठं अमुणिय तुह चित्तवट्ठं ॥ २ ॥
पाविट्ठस्स वि मज्झं केणइ सुसिलिट्ठकम्मजोगेण । जायं तुह पहु ! दंसणमवहत्थियकप्पतरुसोहं ॥ ३ ॥
ता भो महरिसि ! मरिसेसु मज्झं दुव्विणयमणयसीलस्स । भुजो भयवं ! काहं कयाइ नेवंविहमजुत्तं ॥ ४ ॥
इय पुणरुत्तं सिररइयपाणिपउमो पैसाइयं साहुं । सीसो व समीवगओ गयाणणो सेवए सम्मं ॥ ५ ॥

वच्चंतेसु य दिणेषु ते उवरोहियसुया सिवभद्र-सिरियाभिहाणा देसंतरागयवसुंमिच्छामिहाणोवज्झायदिनमहामंतो-
वयारकरणत्थं पूओवगरणहत्था 'विजणं' ति मन्नमाणा तमेव अंब-जंबू-कयंब-जंबीरपमुहतुरुवरविराइयं हेरंबमंदिरमल्लीणा ।
मंतसाहणपयट्ठेहिं य तेहिं दिट्ठो तग्गिहेगदेसे एगपायकयकाउस्सग्गो निप्फंदनिम्मियनयणपुडो अवावुडो केवसडतवसंकोडियन-
साजालजडिलो सो तवस्सी । ततो सहासं भणियमणेहिं—भो भो मुणिवर ! को एस विडंबणाडंबरपवंचो जमेवं जमनिवि-
सेसरुवयमवलंबिऊण वट्ठिज्जइ ? बाढमजुत्तं च इत्थं धम्मत्थमप्पणो पीडणं । जओ—

धम्माओ धणलाभो तत्तो कामो ततो य संसारो । धम्मस्स अज्जणं ता मूलाउ चिय दढमजुत्तं ॥ १ ॥

१ सद्योगशालिनमपि हि यः त्वां पद्याम्यमवज्ञया ॥ २ पेच्छां प्र० ॥ ३ उपसर्गवर्गमुग्रं विनिर्मिमे च भवादशायोग्यम् । शैलमिव सुप्रतिष्ठं
अज्ञात्वा तव चित्तावष्टम्भम् ॥ ४ वेवि य खं० प्र० ॥ ५ लेसं च सुयाइट्ठं खं० ॥ ६ दर्शनम् अपहस्तितकल्पतरुशोभम् ॥ ७ 'अनयशीलस्य'
दुर्विनीतस्य ॥ ८ प्रसाद्य ॥ ९ पुरोहितसुतौ ॥ १० 'सुमन्ताभि' प्र० ॥ ११ अप्रावृतः कर्कशतपःसङ्कुचितनसाजालजटिलः ॥ १२ कक्कडं खं० ॥

एवं च अवन्नापुरस्सरं ते पयंपंते विभाविऊण गरुयकोवावेगारुणनयणो 'अहो ! महापावा पहुं पि पराभवन्ति' ति जाया-
मरिसो सिग्घं विग्घवई तन्निग्घायणत्थं जमदंडचंडसुंडादंडमुप्पाडिऊण जाव भयथरहरंतसरीरे ते न मुसुमूरेइ ताव करुणा-
भरमंथरगिरं पारियकाउस्सग्गेण 'भो भो गणाहिव ! अलं जीववहेणं' ति वाहरंतेण साहुणा पडिसिद्धो एसो ति । ततो अच्च-
न्तभयनिम्भरावूरियहिययत्तणेण तणं व कंपिरकाया जत्तो तौणत्थमप्पणो खिवंति चक्खुं तत्थ तत्थ उग्गीरियफरुसहत्थं
हत्थिमुहमेव पलोयंति । ततो सवायरेण 'भयवं ! तुममेव सरणं' ति जंपिरा लग्गा साहुचलणेषु । 'मा भायह' ति कप्पतरु-
किसलयाणुगारं करमुदीरंतेण अणुमासिया साहुणा । भूरिकोवसरंभनिम्भरो अंबरयले परसुमुल्लासितो सारंभमुल्लाविउमारद्धो
हेरंबो—भगवं ! अणुजाणाहि गाहियवाईण विणिवायणमिमाणं, असिक्खणं हि परमसिंगारो खलयणस्स । साहुणा
भणियं—भो महाभाग ! खमसु वारमिक्कमिममवराहमेयाण । 'जं तुम्भे आणवेह' ति उवसन्तो हेरंबो ।

मुणियमुणिमाहप्पा य पायवडणपुरस्सरं खमाविऊण गया ते नियघरं । साहियघरकज्जा य भुजो आगया साहुसमीवे ।
'उचिय' ति मुणिणा सिद्धो एसिं जिणधम्मो । पइदिवसपज्जुवासणवसेण य परिणतो बाढं, जाया सम्महंसणिणो, पयट्ठा
जिणपूयणाइकिच्चेसु । मुणी वि विहरितो अन्नत्थ । कालक्रमेण य कइवयसाहुसमेओ देसंतरेषु विहरिऊण भुजो समागतो
तत्थेव । जाणियागमणा य समागया पुरिजणा उवरोहियसुया य । भत्तिसारं मुणिचलणजुयलं नमिऊण य आसीणा उचि-

१ 'ग्घं सिग्घं' प्र० ॥ २ 'विघ्नपतिः' गणेशः ॥ ३ 'डाडंडं' प्र० ॥ ४ मुसुंवेरेइ प्र० । चूरयति इत्यर्थः ॥ ५ त्राणार्थम् ॥ ६ ऊर्द्ध-
कृतपरुषशृण्ण्डादण्डम् इत्यर्थः ॥ ७ नास्तिकवादिनोः 'विनिपातनं' मारणम् अनयोः ॥ ८ एसो जिं प्रतौ ॥

द्वादशाव-
र्त्तवन्दनके
शिवचन्द्र-
चन्द्रदेव-
कथानकम्
४६ ।

॥३२७॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३२८॥

यद्वाणे । जहोचियं संभासिया साहुणा ।

एत्थंतरे 'जातो अणुओगसमओ' ति उवट्टिया वायणादिनिमित्तं अवरे साहुणो । तेहिं य कयमंडलिविसुद्धिपमुहकि-
चेहिं दिन्नं दुवालसावत्तसुंदरं वंदणयं, संदिसावितो अणुओगो, पंजलिउडा य जहोचियमासीणा सट्टाणेषु । जहाकालमव-
लंबियवाणीए पयट्टिओ गुरुणाऽणुओगो । तयंते विदिन्नवंदणगा कैयाणुतो गनिकखेवावणियकाउस्सग्गा उट्टिया । तत्तो अदूरे
ट्टाऊण अहिगयसुत्तं पैरियत्तिउं प[व]त्ता ।

एत्थंतरे पत्थावमुवलम्भ पुच्छियं सिवभद्देण—भयवं ! निर्येभालवट्ट-गुरुचरणग्गपुणरुत्तघडिय-विहडियकरयलावत्त-
वित्तंतबंधुरो को एस वावारो ? कत्थ वा कीरह ? को वा एयकरणे गुणो ? ति । गुरुणा भणियं—निसामेहि—

एसो हि दुवालसावत्तवंदणगविही सिस्सस्स गुरुं पडुच्च पूयाकरणत्थं बुच्चह । जं च बुत्तं 'कत्थ कीरह ?' ति तत्थ य—

पडिकमणे सज्झाए काउस्सग्गाऽवराहखामणए । आलोयण संवरणे [य] उत्तमट्टे य वंदणयं ॥ १ ॥

मुणिणो पडुच्च जह वि हु वंदणगविही इमो समक्खाओ । तह वि गिहिणो वि जुत्तो पच्चक्खाणाहकिरियासु ॥ २ ॥

मुणिणो गिहिणो य जओ गुरुविणयविहिम्मि तुल्लयं विति । जिणपन्नत्तो धम्मो सव्वो वि य विणयमूलो जं ॥ ३ ॥

१ 'अनुयोगः' सूत्रार्थव्याख्यानं पाठनं वाचनं वा ॥ २ कृतानुयोगनिक्षेपणीयकायोत्सर्गाः ॥ ३ परावर्तितुम् ॥ ४ 'यलाभवट्ट' प्रती ॥
५ मुनेः गृहिणश्च ॥

वणमालालंकिया, पवरकरिकवोलंपालि व अणवरयपयट्टदाणवरिसा, दूरुग्गयपयावताराचंदनरिंदभुयपरिहरक्खिया
कोसंबी नामं नयरी । तत्थ य दुवे पुरोहियसुया लोयविस्सुया सिवभद्दो सिरिओ य परिवसंति । ते कोऊहलिणो
खन्नवाय-धाउवायाईसु परमरसिया देवयावयाराइमंतविहाणेषु जं जं परिविन्नाणवंतं पुरिसविसेसमवलोयंति तं तं
उवयरंति, पुच्छंति य—

जो जविसए रंसितो सो तं पुच्छइ करेइ य अवस्सं । तंविमुहं पुण न नरं पयट्टिउं तरइ तरणी वि ॥ १ ॥

देवमविभाविऊणं मन्ने कज्जुजमो जमो व सयं । जणइ निहणं जणाणं ही ! आसा कं न विनडेइ ? ॥ २ ॥

तीए य पुरीए पुरिस्थिमदिसिविभागे सयासन्निहियपाडिहेरं हेरंभं भवणमत्थि । तम्मि य मगहामहारायसुतो साह
सुदंसणो नाम पडिवन्नसविसेसतवोक्कम्मो, अप्पणो पैरिकम्मणनिमित्तं गुरुणाऽणुत्ताओ सुसाण-सुन्नहराईसु निवसंतो, अनि-
ययवित्तीए य विहरंतो ट्टिओ काउस्सग्गेण । 'केरिसचित्तावट्टंमो ?' ति परिकखानिमित्तं तर्कालुप्पाइयतडुवियसुंडादंडडामरो-
वघाएहिं थेवं पि अखुद्धचित्तं पलोइऊण समुच्छलियातुच्छपमोयपम्भारो हेरंभो तं मुणि वंदिऊण विन्नविउं पयत्तो—

१ कृष्णपक्षे वनमाला—आजानुलम्बी हारः, नगरीपक्षे वनमाला—उद्यानानां श्रेणिः ॥ २ कपोलपालिः—गण्डस्थलम् ॥ ३ करिगण्डस्थलपक्षे
दानवर्षा—मदवारिनिर्झरणम्, नगरीपक्षे पुनः दानवर्षा—श्रमणमाहनादीनुपलक्ष्य दानप्रवृत्तिरूपा ॥ ४ रसिकः ॥ ५ तद्विमुखं पुनर्न नरं प्रवर्त्तयितुम् ॥
६ देवमविभाव्य ॥ ७ सदा ॥ ८ पूर्वदिग्भिभागे सदासन्निहितप्रातिहार्यम् ॥ ९ 'हेरम्बभवनं' गणपतिमन्दिरम् ॥ १० परिकर्मणा—अभ्यासः ॥
११ श्मशानशून्यगृहादिषु ॥ १२ तत्कालोत्पादितविस्तारितशुण्डादण्डभीषणोपघातैः ॥

द्वादशाव-
र्त्तवन्दनके
शिवचन्द्र-
चन्द्रदेव-
कथानकम्
४६ ।

॥३२८॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३२९॥

सत्तमनिरयपुढवीपाउगो अज्जिओ वि पावभरो । दुकरकिइकम्मविहीए सो य हणितो तहा तुमए ॥ १४ ॥
जह तइयनरयसीमं संपत्तो संपयं महाराया ! । इय दुज्जयजयजातो परिस्समो बाहई तुहंगं ॥ १५ ॥
एयं निसामिऊणं पयंपियं मेहुमहेण जइ एवं । ता भुज्जो जयबंधव ! करेमि साहुण वंदणयं ॥ १६ ॥
भणइ जिणो कज्जावेक्खयाए अणहत्तणं तु भावस्स । ता दवओ चिय परं वंदणगमकिंचिकरमेव ॥ १७ ॥
ता सिवभद्वप्पमुहा ! वंदणयविहाणमेरिसपभावं । निम्मलगुणागराणं गुरुण निच्चं समायरह ॥ १८ ॥ छ॥
एवं भणिए साहुणा जहट्टियत्थायन्नणसमुप्पन्नपन्नाइरेगा वंदणयसुत्तपढणाईसु पयट्ठा सिवभद्दाइणो । अहिगयसुत्त-
ऽत्था य पारद्धाऽणुट्ठिउं । नवरं किं पि जाइमयमत्तो सिरिओ भाउणो अणुवित्तीए तमायरइ । एवं वच्चंति वासरा ।
अणुमोएइ य अणवरयं धम्मपडिवत्तिकारणत्तेण हेरं बसिक्खावयं, अभिनंदेइ य पुणो सुदंसणमुणिणो दंसणं, सरइ य
अभिक्षणं तदिन्नधम्मोवएसनिवहं सिवभद्दो इयरो य । नवरं न सम्ममवयरइ हिययम्मि वंदणयविही एयस्स ।
कालकमेण दो वि मरिऊण उववन्ना सोहम्मदेवलोए देवत्तेणं । तत्तो चविऊण वेयट्ठंमहागिरिवरावयंससच्छहे अतु-
च्छकणयपायारपेरंतपरिचुं बियंवरे अणेगविज्जाहराणवरयकीरंतच्छेरयनियरे गयणवल्लहनयरे कणयकेउणो विज्जाहररायस्स
गिहिणीए देवइ[ना]माए कुच्छिसि उववन्ना पुत्तत्तेणं ति । जाया उचियसमए । पइट्टियाइं जेट्टस्स सिवचंदो इयरस्स

१ °इ रहं° प्रतौ ॥ २ 'मधुमयेन' कृष्णेन ॥ ३ °त्तणं न भा° प्रतौ । 'अनघत्वं' निर्दोषत्वं प्राधान्यमिति यावत् तु भावस्य ॥
४ हेरम्बशिक्षापदम् ॥ ५ वैताल्यमहागिरिवरावतंससमाने अतुच्छकनकप्राकारपर्यन्तपरिचुम्बिताम्बरे अनेकविद्याधरानवरतक्रियमाणाश्चर्यनिकरे ॥

चंददेवो त्ति [नामाइं] । अहिगयकलाकोसट्ठा य पत्ता जोवणं, सिक्खविया य पिउणा नहगमणाइविज्जानिवहं ।
पयट्ठा य मायंगीविज्जासाहणनिमित्तं मई चंददेवस्स । तत्थ य किर 'केच्चिराणि वि दिणाणि मायंगधूया परिणिऊण
तग्गिहगएण विज्जासाहणं करेयवं' ति कप्पो । अह निवारिज्जमाणेण वि पिउणा, पडिखलिज्जमाणेण वि भाउणा, पुवभवजाइ-
मयावगन्नियगुरुविणयकम्मावज्जियनीयगोयकम्माणुभावतो चंददेवेण कुणालाविसए मायंगधूया दाण-सम्माणाईहिं आव-
ज्जिऊण तज्जणगं परिणीया । उेत्थो य विज्जासाहणपरायणो तीए समं घरवासेण । तहाविहकम्मदोसओ य जाओ अवरोप्परं
परमपेमपरिसो । 'किं इमिणा निरत्थएणं किलेसा-ऽऽयासकारिणा विज्जासाहणेणं ?' ति पडिभग्गो एसो तदाराहणविहाणाओ ।
विस्सुमरियमयंकनिम्मलविज्जाहरकुलाणुंरूवकायवविसेसो य इयरमायंगो व वट्ठिउं पवत्तो हीणचेट्ठासु । कालंतरेण य जायाणि से
डिंभाणि । निविडं निबद्धो तन्नेहतंतुजालेहिं । पिइ-भाउएहिं वि 'अच्चंतविलीणसमाचारो' त्ति चत्ता दूरेण तस्संकहा ।

परिणीया य विज्जाहररायसुया वसंतसिरी नाम सिवचंदेण । तीए य समेतो सम्मेयसेलाईसु जहिच्छं कीलंतो
दिणाइं गमेइ । अब्बया य—

जच्चवरतुरय-सिंधुर-बंधुररहनिवह-सुहडपरियरितो । नहयलमावूरितो विमाणमालाहिं सबत्तो ॥ १ ॥
विविहाउहकरखेयरपरिकिन्नो धरियसेयरछत्तो । पासट्टियाहिं विज्जाहरीहिं उद्धयसियचमरो ॥ २ ॥
अग्गट्टियचारणकीरमाणगुणसंथवो पयत्तेण । कलयंठकंठगायणगिज्जंतुदामवरचरितो ॥ ३ ॥

१ पूर्वभवजातिमदावगणितगुरुविनयकर्मावर्जितनीचैर्गोत्रकर्मातुभावतः ॥ २ उषितः ॥ ३ °णुकलायव्व° प्रतौ ॥ ४ °वडसु° प्रतौ ॥

द्वादशाव-
र्त्तवन्दनके
शिवचन्द्र-
चन्द्रदेव-
कथानकम्
४६ ।

॥३२९॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३३०॥

विजाहररायसुतो स महप्पा जंबुदीवजगईए । पउमवरवेदिगाए कीलित्ता सगिहमणुचलितो ॥ ४ ॥
कह वि कुणालाविसयस्स मज्झभागेण वच्चमाणो य । तं कोउगेण ओयरिय भाउगं भासए एवं ॥ ५ ॥
किं भो महायस ! तए इहेव अच्चंतनिंदियम्मि कुले । किमिंएण व मयगकलेवरम्मि बद्धा रई दूरं ? ॥ ६ ॥
किं एत्थ पत्थणिज्जं ? किं न निरिक्खेसि रक्खसधरे व । ठाणट्ठाणाणद्धं पिसियं चम्मं च तिरियाणं ? ॥ ७ ॥
किं वा न विस्सगंधप्पबंध[....]हज्जमाणनासउडं । दूरेणं वच्चंतं लोयं एत्तो पलोएसि ? ॥ ८ ॥
एगत्थ हड्डुखंडावगिन्नमन्नत्थ घोरसाणगणं । अवरेत्थ गिद्ध-वायसमन्नत्तो कोलैतुमुलरवं ॥ ९ ॥
जइ ता मसाणतुल्लं पि गिहकुडीरं अहोऽभिनंदेसि । विचिगिच्छं केण समुवहसि ता ? नेव जाणामो ॥ १० ॥

एवं जेड्ढभाउणा सो संलत्तो समाणो चिल्लायविलीणं नियकलेवरविरुवयमवल्लोइय, देवकुमाराणुरुवं च तस्सरीर-
सिरिमवधारिय, अयंउनिवडियविज्जुदंडज्झामिउ व विच्छायवयणो लज्जावसनिमिलंतनयणो सदुक्खं भणिउं पवत्तो—भो
भाउग ! को न याणइ एयनरयागारविडंबणाभीमं महादुगुंच्छापयं मायंगत्तणं ? केवलं केणावि पुवदुक्कम्मदोसेण परिचत्त-
पवरविजाहररायलच्छिविच्छडो विमुक्तुम्हारिसबंधुपडिबंधपबंधो एरिसे विजाइवावारपारावारे पाडिओ म्हि, एत्तो वि
सव्वहा विलिओ म्हि नियदुव्वलिसिएण असरिसावजसपंसुफंसणेण य, ता सव्वहा विभावेसु—किं मए पुव्वजम्मे दुक्कयं कयं ?

१ कृमिणा इव ॥ २ 'रद्धगि' प्रती । अपरत्र ॥ ३ कोलाः—शूकराः ॥ ४ 'चिलातविलीन' किरातविरूपम् ॥ ५ अकाण्डनिपतितविशुद्धण्डध्यामित
इव । ध्यामितः—दग्धः ॥

द्वादशाव-
र्त्तवन्दनके
शिवचन्द्र-
चन्द्रदेव-
कथानकम्
४६ ।

॥३३०॥

एयकरणे गुणो पुण सव्वगुरुहिं निवेदिओ सक्खा । “विणंतोवयार माणस्स भंजणा”पमुहवर्यणेहिं ॥ ४ ॥
दवे भावे य दुहा वंदणगमिमं हि नवरमवसेयं । कोहाईहिं दवे भावे पुण निजराहेउं ॥ ५ ॥ अनं च—
निहणइ नीयागोयं नियत्तई दुग्गईउ अप्पाणं । वंदणैय[म्मि] पयत्तो वसुदेवसुतो इहं नायं ॥ ६ ॥
किर बारवइपुरीए जायवकुलनहयलामलमयंको । वसुदेवसुतो कण्हो त्ति भारहद्धाहिवो पुविं ॥ ७ ॥
रेवयसुसेलसंठियनेमिजिणिंदस्स भूरिपरिवारो । वंदणवडियाए गतो कयतन्नमणो य भत्तीए ॥ ८ ॥
तैकालुच्छलियविसिद्धजीवविरिउल्लसंतसुहभावो । वंदइ दुवालसावत्तवंदणेणं मुणी सवे ॥ ९ ॥
अह गाढपरिस्समनिस्सरंतपस्सेयसलिलसित्तंगो । गाढकिलामियकायऽट्टिसंधिबंधो भणइ नेमिं ॥ १० ॥
नाह ! जरासंधवसुंधराहिवाईण घोरसमरेसु । पंडिभडभिडणुभडवियडकरिधंडाडोवभीमेसु ॥ ११ ॥
अणवरयमुक्कसर-क्षसरविसररुद्धंतरावगासेसु । निप्पिडुदुद्धदुद्धवठअवठद्वभूमीसु ॥ १२ ॥
एवं न परिस्संतो किं कारणमेत्थ ? तो भणइ नेमी । दुजेयं विजियं नूणमिण्हि तुमए महाभाग ! ॥ १३ ॥ तहाहि—

१ विनयोपचारः ॥ २ “विणओवयार १ माणस्स भंजणा २ पूयणा गुरुजणस्स ३ । तिथयराण य आणा ४ सुयधम्माराहणा ५ ऽकिरिया ६ ॥”
आवश्यकनिर्युक्तिः गाथा १२१५ ॥ ३ दुर्गतेः ॥ ४ वन्दनके प्रवृत्तः ॥ ५ तत्कालोच्छलितविशिष्टजीववीर्योल्लसच्छुभभावः । वन्दते द्वादशावर्त्त-
वन्दनेन मुनीन् सर्वान् ॥ ६ अथ गाढपरिश्रमनिःसरत्प्रस्वेदसलिलसित्ताङ्गः । गाढकान्तकायास्थिसन्धिबन्धः भणति नेमिम् ॥ ७ प्रतिभटाश्लेषोद्धट-
विकटकरिघटाटोपभीमेषु ॥ ८ ‘रिक्का’ प्रती ॥ ९ निष्पिष्टदुष्टदष्टोष्टवण्डावष्टब्धभूमीषु ॥

वन्दनकगुणे
कृष्णस्य
कथानकम्

देवभद्ररि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३३१॥

लज्जापण अलज्जा अलज्जणिजे य लज्जिरा बाढं । ही ! दुव्वियङ्कपुरिसा अप्पहियं पि हु न पेहंति ॥ ३ ॥ किं बहुना ?—
संसाराब्धिगभीरकुक्षिकुहरे दुष्कर्मजम्बालिनि,
व्यामग्नः कथमुद्धतोऽयममुना कारुण्यपुण्यात्मना ? ।
किं कृत्वाऽस्य कृतार्थतां तदधुना यास्यामि ? दत्त्वाऽनुणः,
सम्पत्स्ये च किमङ्ग ? कैश्च वचसां स्तोमैः स्तुवे तद्गुणान् ? ॥ १ ॥
इत्थं भक्तिभरादिवाऽऽनतवपुः व्याक्षेपमुक्ताशयः, पाणिभ्यां मुखवस्त्रिकां दधदलं सूत्रं समुच्चारयन् ।
धन्यः कोऽपि गुरुक्रमाम्बुजतटीर्लुब्धललाटः पुरो, दत्ते वन्दनकं प्रकल्पितकरावर्तक्रियाबन्धुरम् ॥ २ ॥
करोति मूर्खोऽपि गुरोः सपर्या, वित्तव्ययापादितपूजनेन ।
भावप्रधानेन तु वन्दनेन, विज्ञः परं कोऽपि विधातुमिच्छेत् ॥ ३ ॥
इति किं भूरिभिरुक्तैरुच्चैर्गोत्रस्पृहा यदि समस्ति । मोहव्यपोहवाञ्छा, भवेत् तदेहाऽऽदृता भवत ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे द्वादशावर्त्तवन्दनकफलवर्णनायां शिवचन्द्र-चन्द्रदेव-
कथानकं समाप्तम् ॥ ४६ ॥

१ °टीभुजल्ल° प्रती ॥ २ किरिति मुखो पि प्रती ॥ ३ वित्यव्य° प्रती ॥ ४ °रिभक्तै° प्रती ॥ ५ °वाञ्छां, च चेत् त° प्रती ॥

पडिकमणं ।

वन्दणगविहीकुसलो पडिकमणस्स वि य जोग्गयमुवेइ । ता पडिकमणसरूवं एत्तो लेसेण दंसेमि ॥ १ ॥
पडिपहहुत्तं कमणं नियत्तणं पावकम्मजोगाओ । सुद्धंज्जवसायवसा तं पडिकमणं ति कित्ति ॥ २ ॥
ते पुण मिच्छत्त-कसाय-अविरईमाइणो मुण्येयवा । इह पावकम्मजोगा पडिकमणं जविसयमाहु ॥ ३ ॥
रागेण व दोसेण व मोहेण व °पेल्लिओ कह वि जीवो । सम्मगं परिहरिउं सच्छंदं कयपरिभमणो ॥ ४ ॥
पुणरवि विवेयरज्जए [.....] करिसिउं च पुणरुत्तं । दुक्कडगरिहाए दढं भुजो आणिज्जइ सठाणे ॥ ५ ॥
जह निउणेणं आरोहणेण आरोहिऊण गिरिटंके । ओयोरिज्जइ हत्थी सणियं सणियं सठाणम्मि ॥ ६ ॥
तह दढपमत्तयाए विक्खित्तो सबओ इमो जीवो । सन्नाणेण ठविज्जइ भुजो वि हु सं[ज]मुजोगे° ॥ ७ ॥
अपडिकमणे दोसा मिच्छत्ताईहिं हम्ममाणस्स । ते संभवन्ति जेसिं पंजंतो जाइ नो वोत्तुं ॥ ८ ॥
तव्विवरीयत्ते पुण नाणाइपसाहगा गुणा दिट्ठा । उभयत्थ वि दिट्ठंतो निदिट्ठो सोमदेवो त्ति ॥ ९ ॥
तथाहि—अत्थि कोसलदेससविसेसोवलद्धपसिद्धिसमिद्धिविसेसं वावी-कूव-देवउला-ऽऽसमसमलंकियं नियनियकम्माण-

१ पडिपडिहुत्तं कमिणं प्रती । प्रतिपथाभिमुखं कमणं निवर्त्तनं पापकर्मयोगात् । सुद्धाध्यवसायवशात् तत् प्रतिक्रमणमिति कीर्त्तयन्ति ॥ २ °द्वस्स-
व° प्रती ॥ ३ प्रेरितः ॥ ४ सम्मार्गं परिहृत्य ॥ ५ अवतार्यते ॥ ६ °ज्जोगो प्रती ॥ ७ °ज्जंतो जा° प्रती ॥

द्वादशाव-
र्त्तवन्दनके
शिवचन्द्र-
चन्द्रदेव-
कथानकम्
४६ ।
वन्दनक-
विधानो-
पदेशः

॥३३१॥

प्रतिक्रम-
णस्य
स्वरूपम्

देवमहस्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३३२॥

सेवणपवन्नचउवन्नविभागं कुंडउरं नाम नयरं । जत्थ सया सिंहंडिउडंडसयवत्तवणो सिरिसेणो नरिंदो परिसरपणसो य, अण्हकीलालसो बुहजणो बालवहूवग्गो य । तत्थ य पुरे सया वि वत्थवो सोमदेवो नाम वणिओ, सुजसा नाम गेहिणी । जहावट्टियजिणधम्मपरिपालणपरायणाण य ताण परोप्परपणयसाराहं वच्चन्ति वासराहं ।

एगया य सो रयणीए सुत्तविउद्धो विचित्तिउं पवत्तो—

अट्टविहकम्मपोग्गलगाढावेदियपैएसनिवहस्स । सच्छंदयाए कत्थइ पयट्टिउं अल्लभमाणस्स ॥ १ ॥

कइया वि पयंडसमुल्लसंतवैम्महमहावियारस्स । कइया वि भूरिधण-भवण-सयणचिन्ताउलमणस्स ॥ २ ॥

कइया वि तिर्व्वीकोवग्गिगिरुहामदाहनिवहस्स । जीवस्स निरंतरमित्थमसुहवावारनिरयस्स ॥ ३ ॥

संसारसायरे निर्व्वडिरस्स कहमिव भवे परित्ताणं ? । संभाविज्जइ कह वा कम्मट्टयगंठिनिट्टवणं ? ॥ ४ ॥

इय एवंविहचित्तासंतइसंतप्पमाणगतस्स । तस्स वणियस्स खरो समुग्गओ उदयसेलम्मि ॥ ५ ॥

तहाविहो य सो भणिओ गिहिणीए—अज्जपुत्त ! किमेवं विसन्नचित्तो व कत्थइ अबद्धचक्खुलक्खो अंतो चिय ज्ञायसि ?

१ श्रीषेणराजपक्षे शिखण्डिनां—बाणानाम् उड्डण्डाः—प्रचण्डाः शतपत्राकारधारिणो व्रणा यस्य, रणदक्ष इत्यर्थः । पुरपरिसरप्रदेशाः पुनः शिखण्डिभिः—मयूरैः उड्डण्डानि—सुशोभीनि शतपत्राणां—कमलविशेषाणां वनानि यत्र एवैविधाः ॥ २ बुधजनः अनघासु—विशुद्धासु क्रीडासु लालसः—सोत्कण्ठः । बालवधूवर्गश्च अनखासु—नखच्छेदादिवर्जितासु क्रीडासु—रतिक्रीडादिषु लालसः ॥ ३ प्रदेशाः—आत्मप्रदेशाः ॥ ४ “लसमा” प्रती ॥ ५ मन्मथः—कामदेवः ॥ ६ तीव्रकोपाग्नि-वल्गितुडहामदाहनिवहस्य ॥ ७ “निवहस्स” प्रती ॥ ८ निपतितुः ॥

को य तहोसनिग्घायणसमत्थो संपयं अणुट्ठाणविसेसो ? अहो ! एगजणणीतुल्लगम्भसंभवे वि तव कल्लाणाणुकूला मई, मम एवं तविवरीय ति ।

अह परमविम्हयमुव्वहंतेण रायसुयसिचचंदेण सुमरिया भगवई रोहिणी देवया, पूयापयरिसपुरस्सरं पुच्छिया य—भयवई ! किं कारणं तुल्ले वि जणणी-जणगसंबंधे एयस्स अम्ह भाउणो एवंविहा हीणकुलनिवासलालसा बुद्धी जाय ? ति । ततो भयवईए ओहिन्नाणोवओगमुणियजहट्टियवइयराए सिट्ठो से पुव्वभवनिबद्धो जाइमयावलेवमओ सुगुरुविणयकम्मविमुहोऽणुट्ठाणविसेसो । तं च सोच्चा जायं दोण्हं पि जाईसरणं ति । अह जहट्टिओवलद्धवत्थुपरमत्थेण सिचचंदेण परमसंवेगमुव्वहंतेण भणितो चंददेवो—भाउग ! किमित्तो वि तुज्झ साहिज्जइ ? साहियं चिय जहट्टियं सबं भयवईए, कुणसु जमियाणि करणिज्जं ति । गतो सिचचंदो जहागयं, सविसेसगुरुवंदणाइकिचेसु निच्चुज्जतो जातो, कल्लाणपरंपराभायणं च संबुत्तो ।

इयरो य अचंतचित्तसंतावताविज्जमाणसंबंगो ‘हा हा ! महापावो हं सुगुरुपयपउमफरिस[सु]कयद्रीकतो किमियाणि करेमि ? कत्थ वा वच्चामि ?’ ति संसयसयवाउलहियओ दुक्कुडुंवम्मुववद्धो, ईसिं पि अप्पाणं पंकखुत्तो व करिवरो उद्धरिउम-पारितो, गुत्तिखित्तो व दोगच्चक्ककंतो अकयअप्पहितो पहिउ व मच्चुमुहमोगाढो ति ।

तहसलहिए वि सइ सुहकरे वि केसिं पि सुगुरुविसए वि । वंदणगविहीए मई लज्जाइवसा न संभवइ ॥ १ ॥

गणहरविरइयसुत्तं हरि-चक्कहरेहिऽणुट्टियं चै तयं । वंदणगं दिंता तह वि बालिसा गुरुसु लज्जेति ॥ २ ॥

१ दुक्कुडुंवे उपबद्धः ॥ २ तुह प्रती । तथाश्लाघितेऽपि सदा सुखकरेऽपि ॥ ३ च लयं प्रती ॥

प्रतिक्रमणे
सोमदेव-
कथानकम्
४७ ।

॥३३२॥

देवभद्रस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३३३॥

तत्थ एगो गामिछगो हणणत्थं उवट्टिए दट्टण उत्तरोत्तरं पलायमाणो मारिओ तेहिं । इयरो पुण 'भो भो ! कीस मारेह ? पसीयह, साहह जमिह कीरइ' ति भणमाणो उ[द्व]ट्टिओ चेव पडिवालितो वुत्तो रायपुरिसेहिं—जइ रे ! जेहिं पएहिं इह पविट्ठो तेहिं चेव नियत्तसि ता न हम्मसि ति । मरणमहाभयविहुरो य जहुत्तविहीए पडिनिक्खंतो एसो ।

एत्थ य एस उवणओ—जो सुत्तावेदिओ पएसो सो 'पमायपडिसेवाठाणं रक्खियव'—न्ति । आणा रायट्ठाणीयत्तिथय-रस्स । जे य दुवे गावेळया ते अवराहकारिणो । तत्थ जो उत्तरोत्तरं आणालंघणेण पयट्ठो सो राग-दोसट्ठाणीएहिं रक्खगेहिं हणिजइ दीहसंसारदंडेण । जो तप्पएहिं पडिनियत्तो संवे[ग-वे]रग्गाइभावणाए सो न तविधायमावन्नो ॥ छ ॥

ता भो सोमदेव सावय !

कस्स व न होज खलियं ? पमायचक्रेण को न अकंतो ? । को व न दुर्हत्तिदियमंदीकयधम्मवाचारो ? ॥ १ ॥

किंतु विणियत्तइ सयं ज्झड ति जो निंदियत्थकिच्चाओ । "हा ! दुडु चेट्टियं चितियं च" इच्चाइवयणेहिं ॥ २ ॥

झरंतो अप्पाणं पच्छायावेण डज्झमाणो य । अंतोनिहित्तहुयवहकणओ धुसिरो वणतरु व ॥ ३ ॥

सो सुज्झइ न य लिप्पइ भवसरसीए चिरं वसंतो वि । उप्पन्नो वि य तहियं पंकयमिव पावपंकेण ॥ ४ ॥

एत्तो चिय ज्ञाणगओ दुव्वयणायन्नणेण कयकोवो । विस्सुमरियसामन्नो पस्सन्नचंदो नरिंदरिसी ॥ ५ ॥

रुहज्झाणो सँगलियसत्तमनिरयाणुकूलकम्मो वि । तं लहु पडिकमंतो संपत्तो केवलालोयं ॥ ६ ॥

१ प्रामेयकौ ॥ २ सो जुज्झं प्रती । स शुच्यति न च लिप्यते ॥ ३ विस्मृतश्रामण्यः ॥ ४ सकलितसप्तमनरकानुकूलकर्माऽपि ॥

प्रतिक्रमणे
सोमदेव-
कथानकम्
४७ ।

॥३३३॥

अवरे वि जमुणनिवरिसि-चिलाइपुत्ताइणो महाभागा । दुच्चरियपडिकमणं कुणमाणा वंछियं पत्ता ॥ ७ ॥

इय भो महायस ! सया पडिकमणे उज्जओ हवेज्जासि । अक्खेवेणं कम्मक्खयं तुमं जइ समीहेसि ॥ ८ ॥ तथा—

आवस्सएण एएण सावओ जइ वि बहुरओ होइ । दुक्खाणमंतकिरियं काही अचिरेण कालेण ॥ ९ ॥

जहा विसं कोट्टगयं मंत-मूलविसारया । विज्जा हणंति मंतेहिं तो तं हवइ निव्विसं ॥ १० ॥

एवं अट्टविहं कम्मं राग-दोससमज्जियं । आलोयंतो य निंदंतो खिप्पं हणइ सुसावओ ॥ ११ ॥

इमं च सबभवक्खि[त्तचि]त्तोऽवधारिऊण, ससुत्तं सअत्थं पडिकमणविहाणं च जाणिऊण, परमपरितोसमुव्वहंतो भववारि-रासिसमुत्तिन्नं [व] अप्पाणं विभावितो पडिगओ सोमदेवो सगिहं । निवेइयमिमं गेहिणीए । सा वि समुल्लसंतविमुज्झमाण-ज्झव[साया] सायरं पवन्ना तं मग्गं । उभयसंज्झपडिकमणनिरयाण य ताण वच्चंति वासरा ।

अह केणइ पुव्वभवजणियासुहकम्मोदयवसेण जैसीणो से लच्छिविच्छड्डो, पहीणा जणपूयणिज्जया, विगलियं माणिस्स-रियं, धम्मवासणा वि सणियसणियमोसकिउमारद्धा । भणिओ य सो गिहिणीए—अज्जउत्त ! जइ कह वि देवदुज्जोगेण बज्झो अणिच्चो सव्वाणत्थहेऊ दुक्खसंरक्खणिज्जो धम्मविग्घोहकारी, एत्तो चिय सप्पुरिसेहिं परिहरिओ अत्थो तुच्छीहूओ, ता कीस एयविवरीए, एत्तो चिय सबसमीहियफलदाणदुल्लिए धम्मत्थे वि तुमं मंदायरो हवसि ? तुच्छधणो वि धम्म-धणेण धणवं चेव पुरिसो इह-परभवे य अवस्समसेसकल्लाणभागी य ति । तओ कुविओ सोमदेवो पयंपिउं पवत्तो—आ

१ दुश्चरितप्रतिक्रमणम् ॥ २ 'त्तो छ घा' प्रती ॥ ३ क्षीणः ॥ ४ मानैश्वर्यम् ॥ ५ 'काही ए' प्रती ॥ ६ 'लियध' प्रती ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३३४॥

पावे ! ममावि पुरओ पंडिचंमुवहसि ? हिओवएसदाणाय मुहरत्तणं दंसेसि य ? त्ति । तओ 'धम्मोवएसबाहिरीहओ' त्ति उवेहिओ सो गिहिणीए, पयड्डो य सच्छंदयाए पावट्ठाणेषु । तह वि 'पारद्वं' ति सप्पुरिसाभिमाणेण न चयइ दवओ पडि-
कमणपडिवत्ति । वच्चंति वासराइ ।

नवरं पडिकमणाइकिच्चपडिकूलकम्मकारिणं दट्ठणं तं हसिउमारद्धा लोगा, भणिउं पवत्ता य—भो ! किमेवं विसरिसं तुह चेद्धियं ? ति । सो भणइ—न समण व सवसावज्जजोगविरया वयं, जं अणुट्ठेमो तप्फलभागिणो भवामो त्ति । कुसल-
सावएहिं जंपियं—भइ ! न जुज्जइ तुह एवमुल्लविउं, नियभूमिगाविसरिसवित्तीए हि जायइ धम्मखिसा, तत्तो य संकिलेसो, तओ य परमं अबोहिबीयं, तत्तो य दीहसंसारदंडो, किंच—सवा वि धम्मकिरिया रोगितिगिच्छापडितुल्ला विवज्जएण कीर-
माणी अणत्थफला, विसेसओ मुद्धबुद्धीणमालंबणजणगत्तणेणं ति । एवं फुडक्खरं सो वुत्तो वि 'न कामवित्ती वयणिज्जं पेहइ' त्ति मोणमवलंबिऊण पारद्वकिचेसु वट्ठिउं पवत्तो ।

अन्नया य तेण पुवपुरिसविलिहियवहिगाइ पलोयंतेण दिट्ठं सुगोवियं भुंजखंडं । तं च वाइयं फलत्तेणं । अवगयं च तल्लिहियाणुसारेण सगिहपिट्ठओ चिरकालठवियं पंचसुवन्नलक्खपमाणं निहाणं । परितुट्ठो एसो । सुहमुहुत्ते य बलिपक्खे-
वपुरस्सरं पयड्डो खणिउं । 'वंतराहिद्धियं' ति पाउब्भूया उप्पाया । भीओ एसो नियत्तो निहाणप्पएसखणणाओ । उच्छलि-
यपबलचैउत्थकसायनडिजंतो य अवहीरिऊण दंसणविरुद्धयादोसं, अंगीकाऊण कुलविलक्खणायारं, अगणिऊण साहम्मियलो-

१ पाण्डित्यमुद्धहसि ॥ २ मुखरत्वं दर्शयसि ॥ ३ धर्मनिन्दा इत्यर्थः ॥ ४ भूर्जपत्रखण्डः ॥ ५ चतुर्थकषायो लोभः ॥

त्ति । सोमदेवेण वि 'सद्धम्मचारिणि' त्ति सिट्ठो सवो वि निययाभिप्पाओ । सम्मं परिभाविऊण भणियमणाए—अज्जउत्त ! गुरुवएसविरहेण निउणेण वि न मुणिज्जइ एवंविह[व]त्थुवियारपरमत्थो, ता वच्चाहि भगवओ सिवभद्रसूरिणो समीवे, सवि-
णयकयप्पणामो य पुच्छसु जहट्ठियत्थमिमं ति । 'तह' त्ति पडिसुणिय गओ सोमदेवो सूरिसयासे, जहाविहिं [वंदिय] सिट्ठो य निययाभिप्पाओ । सूरिणा भणियं—भो देवाणुप्पिय ! एवंविहसुहुमपयत्थपरिन्नाणाभिमुही न संभवइ भवामिनिदिणो सवहा सेमुही, ता सीसंतमिममवहिओ होऊण आयन्नसु—राग-दोसाईहिं परंज्झमाणस्स हि जीवस्स अवस्सं पावट्ठाणेषु पयड्डइ मई, सा य जह पयट्ठा तहेव नियत्तावितस्स पडिकमणं किंचित्ति, तं पुण अट्ठाणदिट्ठन्तेण एवमवसेयं—

किरि केणइ नरवइणा अपुवपासायनिवेसनिमित्तं भूमिलक्खणवियक्खणे नरे पेसिऊण पलोयावियं सल्लक्खणोववेयं खोणिमंडलं । तं च सुनिच्छिऊण तच्चउदिसिविभागनिक्खित्तसुत्तविन्नासा तल्लक्खणविहिन्नुणो रायाणं भणिउं पवत्ता—देव ! अणुट्ठिओ अम्हेहिं तुम्ह आएसो परं तदेसनिहित्तसुत्तं अच्चंतमप्पमत्तेहिं तहा कायव्वं जहा न केणइ लंघिज्जइ, 'जेण य केणइ लंघिज्जइ तं सो हंतवो, तेहिं चेव पएहिं पुणरवि नियत्तं तो रक्खणिज्जो' त्ति ए[त्थ] कप्पो । इमं च आयन्निऊण राइणा तेष-
उत्तविहाणवेइणो निरुविया तत्थ पुरिसा, उक्खयतिकक्खवग्गगा य ट्ठिया चाउदिसं । मुक्को य दूरेण सो पएसो नयरनिवा-
सिजणेण । नवरं कत्तो वि गामेल्लया दुवे पुरिसा अमुणियतहाविहवइयरा कहिं पि वक्खित्तचित्ताणं रायपुरिसाणं ज्झड त्ति जहुत्तसुत्तमइलंधिय पविट्ठा तयब्भंतरे । ते य पलोइऊण 'हण हण' त्ति भणमाणा उग्गीरियनिसियासिणो धाविया रायपुरिसा ।

१ 'प्रतिश्रुत्य' अङ्गीकृत्य ॥ २ संसारबहुमानिन इत्यर्थः ॥ ३ 'शेमुषी' बुद्धिः ॥ ४ 'रस्समा' प्रती । पराधीनस्थेत्यर्थः ॥ ५ तत्प्रयुक्तविधानवेदिनः ॥

प्रतिक्रमणे
सोमदेव-
कथानकम्
४७ ।

॥३३४॥

अध्व-
दृष्टान्वः

देवभद्रसूरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो।
॥३३५॥

तं च सोच्चा करुणापूरपूरिजमाणहियएण वज्जरियं तावसेण—पुत्त ! गिण्हसु जलणं, केवलं तुह विणिवायणत्थमेसो सबो पावजोगिणो उवक्कमो, जओ सबओ पज्जालिय थोहरं तं खिविऊण तस्सजोगजाय[जाय]रूवेण ते सरीरेण सकजं साहिस्सइ, अन्ने वि एवं विणस्समाणा दिट्ठा अणेगे अम्हेहिं, ता कीस अकयकुसलकम्मो निरत्थयं निहणं वच्चसि ? त्ति, वच्चसु एत्तो वि नियगिहं, इहरहा तवयणवागुराविसमपडिओ य मयसिलिंबो व विवज्जिहसि, किं न वच्छ ! पेच्छसि ममावि एवंविहदुट्ठजण-जोगाओ भग्गमिममुत्तमंगं दाहिणवाहू य ? । सोमदेवेण भणियं—भयवं ! कहां पुण एयं जायं ? ति साहेसु । तावसेण भणियं—जहा वच्छ ! तुमं तहा अहं पि एगेण धाउवाइणा पावेण विप्पयारिऊण आणीओ एत्तो अदूरे, रसकूवियावसेण जज्जरियसीसो भग्गवाहुदंडो निरसणो तइयदिवसे गाढोभयकरधरियरसपाणगायगोहापुच्छपेरंतो नीहरिओ कूवियाकुहराओ, छुहाकिलंतकाओ य तप्पएसोवागयकंदमूलत्थितावसेहिं करुणाए सणियं सणियं आणीओ इहाऽऽसमे, बंधु व परिवालिओ कुलवइणा, पगुणीहूयसरीरो य अणुसासिओ हं । जहा—

मणवंछियत्थसाहणपच्चलमेकं वयंति इह धम्मं । तेण परिग्गहियाणं गिहीण सव्वं पि संपडइ ॥ १ ॥ तहाहि—
एत्तो चिय हय-गय-जोहज्जह-रहनिवहमणहरं रज्जं । एत्तो चिय पणयपबंधबंधुरो सुंदरीवग्गो ॥ २ ॥
एत्तो चिय धवलुत्तुंगचंगवहुभूमभवणवित्थारो । एत्तो चिय दीणा-ऽणाहदाणजोगो धणाभोगो ॥ ३ ॥

१ कथितम् ॥ २ मारणार्थमित्यर्थः ॥ ३ °लिप थोवं तं खि° प्रती ॥ ४ त्वाम् ॥ ५ 'मृगशिलिम्बः' हरिणशिशुः ॥ ६ विप्रतार्थ ॥ ७ गाढो-भयकरधृतरसपानकायातगोधापुच्छपर्यन्तः ॥

एत्तो चिय कायकिलेसविरहिओ वि हु समीहियं कुणइ । एत्तो चिय सरयमयंकनिम्मलं पाउणइ किंत्ति ॥ ४ ॥
एत्तो चिय देवत्तं भुजो सुगईगमं पि एत्तो वि । सोहग्गं रूवा-ऽऽरोग्गयं पि एत्तो चिय लहेइ ॥ ५ ॥
इय सव्वकज्जसाहणपढमपर्यं धम्ममेव मुणिऊण । तस्साऽऽवज्जणहेउं वच्छ ! पयत्तं सया कुणसु ॥ ६ ॥
जे वि य इस्सर-नरवइ-सत्थाहप्पभिइणो महाभागा । दीसंति जए धण-धन्न-पणइणी-पुत्तसुहजुत्ता ॥ ७ ॥
ते वि न हु धाउवायप्पमुहोवाएहिं तारिसा हुंति । किंतु सुविट्ठत्तधम्मप्पभावओ होउ ता सेसं ॥ ८ ॥
एवं च कुलवइणा भणिओ हं तावसदिक्खं पवज्जिऊण इहेव गुरुपायपज्जुवासणं कुणंतो चिट्ठामि, ता भइ ! मम दिट्ठा-णिट्ठघडणाणुमाणेण मुणियतहाविहावयावडणो लहुं पलायसु त्ति ॥

तओ भयसंभंतो 'तह' त्ति पडिसुणिय पणमियतावसचलणो गओ सोमदेवो नियपुरं । दिणावसाणे य पडिक्कमणपय-ट्ठस्स तहाविहसुहज्जवसायवसओ समुप्पन्नपुब्वदुच्चरियनिंदाविसेसस्स तस्स जाया तत्तालोयाभिमुहा सेमुही, पलीणा दुवासणा, पणट्ठो दुट्ठचेट्ठियपक्खवाओ, ववगओ दवाभिलासो त्ति । एवं च दवावस्सयकिरिया वि भावपडिक्कमणकारणमुवगया एयस्स । 'अहो ! मिच्छदिट्ठिणो वि कुलवइस्स तस्स जारिसो धम्मत्थपरियाणणपरिणामो, सम्मदिट्ठिणो वि अम्हारिसस्स न तारिसो' त्ति परं निवेयमुवहंतो सुगुरुसयासे सम्मं पवज्जिऊण पच्छित्तं स महप्पा तप्पभिइ परिचत्तनिंदियासेसकिच्चो अच्चंतं धम्मज्जओ जाओ । तओ पसरिया से किती । जाया विसिट्ठधम्मिड्डजणेसु परिसंखा ।

एवं वचंतेसु वासरेसु तस्साऽऽवस्सयविहिं विसुद्धं पेहमाणो निहाणवंतरो सुत्तविबुद्धस्स आगंतूण भणिउं पवत्तो—भो

प्रतिक्रमणे
सोमदेव-
कथानकम्
४७ ।

॥३३५॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥
॥३३६॥

सोमदेव ! तुह निम्मलाणुट्ठाणनिट्ठारंजिओ म्हि संपयं, ता अणुगिण्हसु पुव्वजिधिच्छियं निहाणं ति, अन्नं पि जं भो ! रोयइ तं वरं वरेसु ति । सोमदेवेण जंपियं—भो महाभाग ! एत्तो पवन्नधम्मगुणाण निविग्घपजंतकिच्चमेव पत्थणिज्जं, ता अलं निहाणाइसंकहाए ति । ‘अहो ! निच्छोभया, अहो ! परलोगप्पसाहणधम्मगुणेगचित्तय’ ति परमपक्खवायमुव्वहंतो वंतरसुरो तग्गिहेगकोणे निसिरिऊण निहाणकणयं गओ जहागयं । सोमदेवो वि—

अत्थं जसं च परमं धम्मं च पवङ्कुमाणसुहभावं । संवेगं निवेयं च उत्तमं नाणमणहं च ॥ १ ॥
तं गुणपयरिसमसरिसमणुपत्तो थोयवासरेहिं पि । जेणं गुणवंताणं सो चिय निदंसणीहूओ ॥ २ ॥ किं बहुणा ?—

न यत् कनककोटिभिः प्रतिदिनं वितीर्णाभिरप्यनल्पजपकल्पनाव्यतिकरैरनेकैरपि ।
तपोभिरथवा कृतैरसकृदङ्गदाहक्षमैरशेषनयवर्त्मवत्समयशास्त्रपाठैरपि ॥ १ ॥

क्षयं व्रजति पातकं चिरभवप्रबन्धाजितं, पुरस्कृतमनन्तशोऽप्यविरति-प्रमादादिभिः ।
प्रतिक्रमणकर्मणा तदपि याति सद्यः क्षयं, क्षपाकरकराहतं तम इवोद्गतं सर्वतः ॥ २ ॥

कारुण्यतो जिनवरैः कथितोऽप्युपायः, संसारपारगमनार्थमयं महीयान् ।
पापीयसां कथमनध्यवसाय-हीला-ऽऽलस्यादिभिर्निविशते हृदि नो तथापि ? ॥ ३ ॥

इति पापपङ्कपटलप्रक्षालनविमलसलिलकल्पेऽस्मिन् । कः कुर्वीताऽऽवश्यकविधौ सुधीर्नूनमालस्यम् ? ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे प्रतिक्रमणगुणचिन्तायां सोमदेवकथानकं समाप्तम् ॥ ४७ ॥

प्रतिक्रमणे
सोमदेव-
कथानकम्
४७ ।

॥३३६॥

यलज्जं, निहाणलाभोवायजाणणत्थं ओलग्गिउमारद्धो य परतित्थिए, उवयरिउं पयट्ठो जक्ख-रक्खसाइवंतरि ति ।

एवं च निस्सारीकयासेसगुणो, जोगि व परिचत्तावरकायवो, तदत्थदिन्नेक्कचित्तो ज्झायंतो एगया संभासिओ देसंतरा-
गएण कविलाभिहाणजोगिएण—भो सेट्ठिसुय ! किमेवमादँनो व पइदिणं दीससि ? ति । ‘जइ पुण एत्तो वि परित्ताणं होइ’ ति संभाविंतेण य सोमदेवेण साहिओ निहाणलाभवुत्तंतो । जोगिणा भणियं—भइ ! अत्थि मह किं पि पओयणं, तस्साहणे जइ तुमं मह सहाई होसि ता अहं तुह ऐयमट्ठमकालविलंबं करयलगोयरीकरेमि ति । लोभाभिभूएण य पडि-
वन्नमिमं सोमदेवेण ।

पत्थावे य पुच्छिओ कविलो—किं पुण पयोयणं ? ति । तेण भणियं—अत्थि सोरट्ठाविसए कयंबगिरी नाम सेलो, तर्हि च रँहिरच्छीरथोहरपओगेण सुवन्नसिद्धी जायइ ति तत्थ गंतव्वं, तप्पडिनियत्तो य तुह कज्जं सज्जो साहिस्सामि ति । गहिय-
संबला य गया दो वि कयंबगिरिं । दिट्ठो जहुदिट्ठो थोहरो । संपाडियं तव्विहाणं । हुयवहाणयणत्थं च पेसिओ सोमदेवो । तं च कर्हिं पि अपेच्छमाणो गओ तावसासमं । अग्गि गिण्हंतो य पुच्छिओ एगेण थेरतावसेण—वच्छ ! किमिमिणा कायव्वं ? ति । तेण भणियं—अत्थि किं पि कज्जं । तावसेण जंपियं—पुत्त ! एसो हि धम्महुयासणो मंसपागाइसावज्जकजे न दाउं जुज्जइ, ता नियधम्मगुरुसवहसाविओ तुमं जहत्यं संसिऊण गिण्हसु इमं ति । तओ एगंते जहट्ठिओ कहिओ से सोमदेवेण सब्बो वुत्तंतो ।

१ निनिहाणं प्रती ॥ २ °क्खसेक्खाइवंतेरि प्रती ॥ ३ दुःखित इवेत्यर्थः ॥ ४ एतम् अर्थम् अकालविलम्बम् ॥ ५ रुधिरक्षीरस्नुहिप्रयोगेण ॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३३७॥

तेउरप्पहाणा वासवदत्ता अग्गमहिस्सी । ससि व जणमण-नयणाणंदो सस्सी नाम ताण पुत्तो । पुबभवावज्जियसुकयाणुरूवं च सुहमणुहवंताण ताण वच्चइ कालो ।

अन्नया य सो रायपुत्तो कैइवयासवारपरियरिओ जच्चतुरयारूढो वणवराहेण विहविज्जमाणं निसामिऊण नियारामनिवा-
सिरु-कुरंगपमुहतिरियगणं महया संरंभेण गओ तप्पारद्धीबुद्धीए । सो य वणवराहो घोरघोणानिलुल्लालियसम्मुहोविततिरिय-
वग्गो उग्गदाढाकडप्पकप्परियतुरगचरणभागो इओ तओ हयमहियं महीवालसुयपरियणं कुणंतो धाविओ [अडवी]हुत्तं ।
रायसुओ वि आंयन्नंतायद्धियकोडंडडंडुद्धीणचंडकंडपरंपराहिं पि अल्लिप्पमाणम्मि तम्मि बाढमुत्तम्ममाणमाणसो अणवरयक-
साघायतोरवियतुरंगो लग्गो तम्मग्गेण । वणवराहो वि—

कहिं पि गिरिविबभमो कहिं वि तुच्छेहीणंगओ, कहिं पि पवणुब्भडुल्ललियवग्गुवेगो ददं ।

कहिं पि हु पँहुत्तओ सणियमुक्कएक्कमो, कहिं पि महिमंडल्लिहणरेणुमीमाणणो ॥ १ ॥

किमेस वणवारणो कयसरीरसंकोयणो ?, किमंग ! जमसेरिमो सियमुहग्गसिंगुब्भडो ? ।

स एस अहवा ह[री] पुण किमुद्धिओ मेइणिं, समुद्धरिउमेरिसिं तणुसिरिं समालंबिउं ? ॥ २ ॥

इय संसइयमणो वि हु तमेगमवि णेगहा पलोइंतो । रायसुओ दीहपहं पि लंचियं फुडमयाणंतो ॥ ३ ॥

१ सुहसुहमं प्रती ॥ २ कतिपयाश्ववारपरिकरितः ॥ ३ उग्गाडदां प्रती । उग्रदंष्ट्रासमूहविदारिततुरगचरणभागः ॥ ४ आकर्णान्ताकृष्टकोदण्ड-
दण्डोद्धीनचण्डकाण्डपरम्पराभिरपि अस्पृश्यमाने ॥ ५ 'च्छदीणं' प्रती ॥ ६ प्रभुत्वात् ॥ ७ 'यमसैरिभः' यममहिषः ॥

जा गहिरवणनिगुंजं पविसइ ता नियइ मुणिवरं एगं । काउस्सग्गोवगयं न पुणो तं वणवराहं ति ॥ ४ ॥

‘किमिमं इंदजालं ? विभीसिया व ?’ ति विम्हइयमाणसो ‘अहो ! अमाणुसे इह पएसे कोइ एस साहु धम्मज्झाणप-
वन्नो व वड्डइ, ता होउ कोइ एस वराहो, एयं ताव महामुणिं वंदामि’ ति विभाविंते तुरगाओ ओयरिऊण पराए भत्तीए
पडिओ मुणिणो चलणेसु । उच्चियसमयसमुस्सारियकाउस्सग्गेण य साहुणा दिन्नासीसो सीसो व विणयपणओ आसीणो राव-
सुओ तयंतिए । सिद्धो य ‘विणीओ’ ति साहुणा से सब्बनुधम्मो । सहहण-नाणसारं सरहस्सं पडिवन्नो य तेण ।

अह पत्थावे जाए ‘एवंविहदुकरकारयाणमेवंविहमहामुणीण न किं पि अविन्नायमत्थि’ ति विभाविंतेण रायसुएण
पुच्छिओ साहु—भयवं ! किं कारणं तहाविहविचित्तरूवो सो वराहो अप्पाणं दंसिऊण एत्थ पएसे उवगयस्स मज्झ सहसा
अदंसणमुवगओ ? ति । साहुणा भणियं—वच्छ ! भवंतरवेरिओ सुहवंतरसुरो एसो वणवराहरूवेण तुमं छलिउमिच्छंतो ताव
आगओ जाव एत्तियभूभागं, अखुभियचित्तं च भवंतं वियाणिऊण अदंसणीहूओ ति ।

अह मुणिदंसणपाउब्भवंतपरितोसो तच्चिपलंभणं पि गुणावहमवधारितो रायसुओ भणिउं पवत्तो—भयवं ! को एस
अहोमुहोलंबियभुयपरिहपहाणो अच्चंतनिच्चलीकयउद्धजाणुसंठाणो किच्चवि[से]सो [जं] तुब्भे सम्मं पवज्जिऊण इत्थं द्विया ?
किं वा इमस्स कालमाणं ? किं व फलं ? ति । मुणिणा भणियं—वच्छ ! निसामेसु, एसो हि एवंविहसरीरसंठाणविसेसो
काउस्सग्गो नाम तवोविसेसो ।

१ मुनिदर्शनप्रादुर्भवत्परितोषः तद्विप्रलम्भनमपि ॥ २ अधोमुखावलम्बितभुजपरिघप्रधानोऽत्यन्तनिश्चलीकृतोर्ध्वजोनुसंस्थानः ॥

कायोत्सर्गे
शशिराज-
कथानकम्
४८ ।

॥३३७॥

कायोत्सर्गे-
स्य स्वरूपम्

देवमदस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
नाहिगारो ।

॥३३८॥

अट्टविहकम्मसत्तुस्स भूरिसंसारसाहिबीयस्स । निम्महणत्थं इत्थं कीरइ सुप्पणिहियतणूहिं ॥ १ ॥
विजणपएसे य इमो कीरंतो लहइ तिगरणविसुद्धिं । उवलद्धसुद्धिओ पुण कम्माण विणिज्जरं कुणइ ॥ २ ॥
नवरं सो हुविगप्पो चेद्वाए अभिभवे य नायवो । चेद्वाए णेगविहो कालपमाणं च से बहुहा ॥ ३ ॥ तहाहि—
देसिय राइय पक्खिय चाउम्मासे तहेव वरिसे य । एएसु हुंति नियया उस्सग्गा [अ]नियया सेसा ॥ ४ ॥
सांय सयं गोसऽद्धं तिन्नेव सया हवंति पक्खम्मि । पंच सया चउमासे अट्टसहस्सं च वारिसिए ॥ ५ ॥
अणिययउस्सग्गेसु य केसु वि अट्टेव हुंति ऊसासा । पणुवीसा वि य केसु वि सत्तावीसं च केसुं पि ॥ ६ ॥
पट्टवणाइसु अट्ट उ पणुवीसं चेइयाइगमणादौ । उस्सासा सत्तावीस हुंति उद्देसमाईसु ॥ ७ ॥
दुक्कम्मं अभिभविउं कुद्धेण सुराइणा व अभिभविओ । जं कुणइ काउसग्गं सो अभिभवकाउसग्गो त्ति ॥ ८ ॥
कालपमाणं च इहं उक्कोसं वरिसमवहिमाहंसु । अंतोमुहुत्तमेत्तं जहन्नओ पुण तयं नियमा ॥ ९ ॥
घोडग-लयाइणो इह दोसा उस्सग्गोयरा दूरं । संभविणो वज्जेज्जा आगारा वि य विभाविज्जा ॥ १० ॥
नवरं अभिभवउस्सग्गवत्तिणो अगणि-सप्पमाईहिं । खोभे वि अकयकज्जस्स जुज्जए नेव परिचलिउं ॥ ११ ॥
ऊससिय-कासियाईआगारुच्चारणं तु दोसुं पि । तुल्लं चिय विन्नेयं काउस्सग्गेसु नियमेणं ॥ १२ ॥ किं बहुणा ?—

१ सायं शतं [उच्छ्वासाः], प्रातः 'अर्ध' पञ्चाशत्, त्रीणि शतानि पाक्षिके । पञ्च शतानि चातुर्मासिके, अष्टाधिकसहस्रं च वार्षिके ॥ २ दुक्कर्म अभिभविउं कुद्धेन सुरादिना वा अभिभूतः ॥

कायोत्सर्गे
शशिराज-
कथानकम्
४८ ।

॥३३८॥

काउस्सग्गो ।

जह कम्मभंगजणणं पडुच्च वुच्चइ पडिक्कमणमुग्गं । काउस्सग्गो वि तहेव तो तयं संपयं वोच्छं ॥ १ ॥
काओ देहो अस्संजमुज्जओ तस्स चेव उस्सग्गो । अच्चंतं चाओ जो हि भावओ काउसग्गो सो ॥ २ ॥
जइ वि हु मणमाईण वि असुहाणं अत्थि तत्थ वावारो । कायप्पधाणयाए तह वि हु कायस्स अभिहाणं ॥ ३ ॥
तस्स पुण ठाण-मोण-ज्झाणेहिं निरोहकरणमणहं जं । जो उस्सग्गो स दुहा दव्वुसिओ भावउसिओ य ॥ ४ ॥
उद्धट्ठियकाओ जो ओलंबियसरलउमयभ्रुयपरिहो । झाएइ अट्ट-रुद्दे दव्वुसिओ काउसग्गेसो ॥ ५ ॥
धम्मं सुक्कं च दुवे ठिओ निसन्नो निवन्नगो वा जो । झायइ काउस्सग्गो तस्स उ भावुस्सिओ नेओ ॥ ६ ॥
उभउस्सिओ विसिद्धो भावपहाणत्तणेणभियरो वि । दव्वुसिओ पुण विहलो कुक[र]णकज्जस्स वि य दूरं ॥ ७ ॥
परचक्कपीडियाणं जह गिरिदुग्गं पुरं ससालं वा । पडियारकरं तह कम्मपीडियाणं पि उस्सग्गो ॥ ८ ॥
एत्थ य निच्चलकाया मेरु व अखुब्भमाण[मण]पसरा । इह-परभवे य सुहिया हवंति ससिरायपुत्तो व ॥ ९ ॥
तथाहि—अत्थि अवहत्थियहत्थिणाउराइपुरपरभागं भागधेयसारसुंदेरूवा-ऽऽरोग्गयाइगुणपहाणजणनिवहपरिकिन्नं
किन्नराणुरूवगायणगीयज्झंकारमणहरहरिणच्छीनडोवयाररम्मसुरभवणं बंगविसयपसिद्धं सिद्धपुरं नाम नयरं । तत्थ य अप-
रिमियगय-तुरय-रह-जोहसामग्गीसणाहो सेसनरनाहम्भहियपुन्न-प्पयावपरिवट्ठियकित्तिपम्भारो सूरप्पभो नाम राया । सबं-

कायोत्स-
र्गस्य
स्वरूपम्

देवमहस्रि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३३९॥

लेसुदेसेण मए तुम्ह दंसणत्थमिमं लिहाविऊण उवणीयं, विसेसओ पुण पयावइणा वि न तीरइ बिलिहिउमिमं ति । एवं च सोच्चा वावारंतरविरयमाणसो नियनामधेयस्स वि अलजंतो दूरुज्झियचिरपुहइपालपालियमज्जाओ तत्कालसमुच्छलियपबल-
कामानलो जंपिउं पवत्तो—

वैचंतु नाम सुरवरयसुंदरीओ मणोहरंगीओ । केवलमिमीए पुरओ ताओ तणलवसरिच्छाओ ॥ १ ॥
मन्ने इमीए मुह-नयणनिज्जियाणं मियंक-हरिणाण । समदुक्खाण व समगं समागमो निम्मिओ विहिणा ॥ २ ॥
एईए कंठसोहाजिएण संखेण कन्नविरहे वि । लद्धं सिंधुम्मि गएण पंचयन्नो त्ति अभिहाणं ॥ ३ ॥
अच्चब्भुयभूयं अवयवाण एईए किं पि सुंदरं । जाण पुरो उवमाणाण माणलच्छी गया दूरं ॥ ४ ॥
किं वा एत्तो बहुजंपिएण ? रे विजयदूय ! तुममेत्तो । तं कुवलयदीहच्छिं हँच्छं गंतूण आपेहि ॥ ५ ॥
उदिओदयं च भूयं मह वयणेणं इमं भणिज्जासि । सव्वेसिं रयणाणं अहमेव पई किमिह तुज्झं ? ॥ ६ ॥
एयं समप्पिऊणं आजीवं दूरमुक्कमयसंको । सकं पि अवगणितो भुंजसु रजं चिरं कालं ॥ ७ ॥

इमं च से आणत्तियं विणएण पडिसुणिऊण गओ उदिओदयरायसमीवं विजयदूओ । निवेइयं राइणो आगमणपओ-
यणं । ‘अहो ! कामंधाणं मुद्धानं बुद्धिविवज्जासो’ त्ति विभावितेण य भणियं राइणा—भो दूय ! पराभिओगेणाणुचियमुल्लवंत-
स्स को एत्थ तुज्झ अवराहो ? केवलं सो तुज्झ पट्ट इह वत्तवो जो एवंविहं बाढमणुचियमुल्लवंतो न भीओ अवजसस्स, न

१ उच्यन्तां नाम सुरवरसुन्दर्यः मनोहराङ्ग्यः ॥ २ ‘रयवयरसुंद’ प्रती ॥ ३ शीघ्रम् ॥ ४ भूपम् ॥ ५ आश्वासिकाम् ।

कायोत्सर्गे
शशिराज-
कथानकम्
४८।

॥३३९॥

संकिओ नियकुलकलंकस्स, न लज्जिओ चिरपयट्टनयमग्गस्स, होउ वा कोइ सो, किं तविकत्थणाए ? अवसर तुमं एत्तो मह चक्खुपहाओ, केच्चिराण मयणपिसायपरवसाणं पच्चुत्तराईं दायवाइं ?—ति मोणमल्लीणो राया ।

दूओ वि कंठे घेत्तूण रायपुरिसेहिं निच्छुद्धो अवहारेणं । जायतिवकोवसरंभो य गंतूण सो सविसेसं सव्वं साहेइ धम्मरुइ-
रन्नो । सो य तक्खणादेव अंतोपसरंतरोसारुणनयणो ‘रे रे ! देह सन्नाहमेरीं, वाहरह सव्वसीमालसामंतचकं, सज्जेहं संदण-
गणं, बाहिं पयट्टेह तुरयथट्टाईं, आयड्डह दिवाउहाईं, गुंडाडोयडंबरिहं मयजलोल्लगंडत्थलिं पगुणीकरेह हत्थिमंडलिं’ ति
वाहरंतो तवेलकयमज्जणा-सलंकारपरिग्गहो ऊसियसियायवत्तो जयकुंज[रमा]रुहिऊण ट्ठिओ पत्थाणम्मि । सव्वसंवाहसंभवे य
महया सरंभेण गओ पुरिमत्तालपुरं । पुरावरोहं च काऊण आवासिओ तहिं ।

उदिओदओ य चित्थ अहो ! विमूढाण उयह दुब्बुद्धिं । अचंतनिदिए वि हु कज्जे जं उज्जमो एवं ॥ १ ॥
ससिणिद्धपुरंधिजणं पि छड्डिउं केइ साहुणो जाया । अन्ने तविवरीयं कुणंति एसो व ही ! मोहो ॥ २ ॥
कुप्पहपवन्नचित्ता न चित्तियं पाउणंति कइया वि । एवं पि मुणइ न इमो धम्मरुई नामओ मन्ने ॥ ३ ॥
जइ वि हु तेण कयमिमं अणुचियमचंतधम्मवज्जेण । तक्कयसरिसं तह वि हु कह वि न मह कप्पए काउं ॥ ४ ॥
अइभूरिसत्तसंधायघायणावज्जियाण कज्जाण । फलमवि तप्पडिरूवं भावि धुवं ता कैयं तेहिं ॥ ५ ॥

१ ‘ह दंसणं’ प्रती ॥ २ तुरगसमूहान् ॥ ३ गुंडाटोपाडम्बरवन्तम् । गुंडा-हस्तिकवचम् ॥ ४ ‘व्याहरन्’ वदन् ॥ ५ पश्यत ॥ ६ सिसिणिं
प्रती । सस्तिगधपुरन्धिजनम् । सस्तिगधाः-सस्नेहाः ॥ ७ ‘कृतं’ पर्याप्तम् ॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३४०॥

खणनस्सरभवसंभवसुहलवहेउं पि पावपडिबंधो । परलोयभीरुयाणं सुमिणे वि न जुज्जए काउं ॥ ६ ॥
सो अत्थो तं जीयं ते विसया सो य विसयसंजोगो । सा कित्ती सोहग्गं पि तं च सा रज्जलच्छी वि ॥ ७ ॥
जत्थ न धम्मत्थविरुद्धवत्थुकरणं मणागमवि हवइ । तविवरीयत्ते पुण तल्लाभो वि हु अलाभसमो ॥ ८ ॥
इति निच्छिळुण परिणामियाए सम्मं मईए स महप्पा । तद्धमराभिभवत्थं काउस्सग्गं पवज्जित्था ॥ ९ ॥

अह कैणयसेलनिच्चलसरीरो जाव काउस्सग्गोवगओ ठिओ किं पि कालं ताव [त]न्निम्मलधम्मकम्मपकंपियहियओ ज्झड
त्ति संपत्तो जक्खाहिवो वेसमणो, जोडियपाणिसंपुडं अभिवंदिय जंपिउं पवत्तो [य]—भो महाराय ! पारेसु काउसग्गं, देसु
ममाऽऽएसं 'किं कीरउ ?' ति । अह सरियजिणनमोकारो महीवई पारियकाउस्सग्गो भणइ—हंहो जक्खराय ! पेच्छसु अक-
जाचरणे वि बद्धपडिबंधस्स इमस्स पाविपत्थिवस्स दुब्बिलसियं, अम्ह धम्मगिहिणिं घेतुमणो तदलाभे सपुर-जणवयं रज्जं
हंतुमित्थमुवट्ठिओ ति । वेसमणेण भणियं—जइ कुरंगमो मैयरायं अभिजुंजितं पयट्ठो किमेत्तिणं वि तव्विजओ जाओ ? ता
एण्हिं देहि आएसं, जइ भणसि ता पेसेमि सकरि-हरि-वाहणं पि एयं कीणासाणणं, अवणेमि दुव्वयणाभिलासं, अहवा गयण-
निवडंतविसालसिलानुट्ठिनिट्ठियंकायं खिवामि रसायले । अह कारुन्नावुन्नहियणं भणियं नराहिवेण—भो जक्खाहिव !

एकस्स कए नियजीवियस्स बहुयाउ जीवकोडीओ । दुक्खे ठवंति जे केइ ताण किं सासयं जीयं ? ॥ १ ॥

१ तददुसरां प्रती । तद्धमराभिभवार्थम् । डमरः—राष्ट्रविप्लवः ॥ २ कनकशैलः—मेरुः ॥ ३ 'मृगराजम्' सिंहम् अभियोक्तुम् ॥ ४ 'टिप्पका'
प्रती ॥ ५ कारुण्यापूर्णहृदयेन ॥

वासी-चंदणकप्पो जो मरणे जीविए य समदरिसी । देहे च अपडिबद्धो काउस्सग्गो भवइ तस्स ॥ १३ ॥
तिविहाणुवसग्गाणं दिव्वाणं माणुसाण तिरियाणं । सम्ममहियासणाए काउस्सग्गो हवइ सुद्धो ॥ १४ ॥
एयस्स फलं उदिओदयस्स भूमीवइस्स पच्चक्खं । इहइं चिय निदिट्ठं सीसंतं तं च निसुणेसु ॥ १५ ॥

इह हि किर जंबुद्वीवे दीवे दाहिणभरहद्धे पुरिमत्तालपुरे सवन्नुनिव्वन्नियधम्मकम्माणुट्ठाणनिसेवणबद्धलक्खो उदिओ-
दओ नामं राया । रुव-सील-सुंदेराइगुणसंगया य सिरिकंता नाम से भज्जा । सो य राया बज्झट्ठिइए रज्जकजाइं अणुचितेइ,
अभंतेरवित्तीए पुण अपुणभवसुहजिगीसाए संजमं चिय अभिलसंतो लव्विहावस्सयाणुपालणपरो चिट्ठइ ।

एगया सहस चिय अंतेउरमज्झट्टियाए सिरिकंताए रायमहिलाए दासचेडीहिं समं जायमाणेसु विविहुल्लावेसु एगा
परिद्धाइगा आगंतूण मुहरयाए नियदरिसणाभिप्पायपरूवणं काउं पवत्ता । जिणवयणनिंउणाए सिरिकंताए तहा कया
जहा न पच्चुत्तरं दाउं पारइ । तओ चेडीहिं भूहमकडियाडोवेण विडंबिजमाणी निच्छुद्धा सा अंतेउराओ ।

अचंतपसरंतकोवावेगा य पच्चवयारं किं पि काउमसकंती साइसयं सिरिकंतारूवं चित्तवट्टियाए आलिहाविऊण वाणा-
रसीनायगं चंडपज्जोयपत्थिवं पिव इत्थीलोलुयं धम्मरुइनामाणं महाबलं महानरिंदमुवट्टिया । दंसियचित्तपट्टियारूवा य
अणिमिसच्छीहिं तं चिय पेच्छमाणं मेइणीवइं भणितं पवत्ता—महाराय ! उदिओदयरायदइयाए सिरिकंताए रुवमेयं,

१ अणुभं प्रती । अपुनर्भवसुखजिगीषया । अपुनर्भवः—मोक्षः ॥ २ उणयाए प्रती ॥ ३ मुखमर्कटिका—ईर्ष्यादिभिः सुखवक्त्राकरणम् ॥ ४ पच्चुवं
प्रती । प्रत्यपकारम् ॥ ५ चित्रपट्टिकायाम् ॥

कायोत्सर्गे
शशिराज-
कथानकम्
४८ ।

॥३४०॥

उदितोदय-
नरपतेः
कथानकम्

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारपण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३४१॥

सवत्तो पयडुमसमंजसं ।

तहाविहं च दडूण ठिया एगंते रज्जचित्ता मंति-सामंताइणो । जाओ परोप्परं मंतविणिच्छओ, जहा—सुहपसुत्तो सेजा-
गओ चिय रयणीए उक्खिक्खिऊण अडवीए उज्झिज्जइ राया, पच्छा एयस्स सुओ सस्सिकुमारो रज्जे निवेसिज्जइ, कीस रज्जं
खयमुवित्तमुवेहिज्जइ ? । 'तह' ति पडिवन्नं सवेहिं । निवत्तियं च जहुद्धिं अकालक्खेवेण ।

नवरं 'धम्मकिच्चनिच्चपच्चहो' ति रज्जाभिसेयमपडिवज्जंतो रायसुओ भणिओ जणणीए—वच्छ ! किमेवं पडिक्खलेसि
पिइनिव्विसेसाणमेयाण सामंताइयाण वयणं ? न हि तुमए विज्जमाणे अन्नस्स दाउं जुत्तमिमं, न ये सकुलकमपवत्तणाओ अन्नं
पुत्तेहिं पओयणं जणस्स, न य काम-कोहाइविणिग्गहपहाणयाए जहुत्तनीइमग्गाणुसरणेण य पयडुणं 'रज्जं पावकारणं' ति
वोत्तुमुच्चियं, ता वच्छ ! मोत्तूण विचिकिच्छं पवज्जसु सवहा रज्जं ति । अह जणणीए उवरोहेण पडिवन्नमिमं रायसुएण । तओ
निवेसिओ सो रायपए पहाणपुरिसेहिं ति । मग्गाविरुद्धविचीए पालेइ रज्जं ।

सो य सूरप्पभो राया अडवीए परिचत्तो संतो रयणीए विरामसमयम्मि सिसिरसमीरुक्कंपियकाओ कडुयं रडंतेसु
घूयपमुहपक्खिसु, विमुक्कपोकारं विरसमारसंतोसु सिवासु, इओ तओ सच्छंदं संचरंतेसु दुडुसत्तेसु, ईसिजायनिहाविगमो परि-
णयप्पायमज्जमज्जाओ य जाव लोयणजुयलमुम्मीलेइ ताव पेच्छइ तं तहाविहं रन्नं ति । 'हा ! किमेयं ?' ति जंपंतो य उट्ठिओ
ज्झड ति सयणिज्जाओ, विभाविउं पवत्तो [य]—मन्ने मंतिजणदुबिलसियमिमं, अहो ! पावाण नियपहुम्मि वि एवंविहभत्ति-

१. 'स्स काउं प्रती ॥ २. य सुकुलुकं' प्रती । स्वकुलकमप्रवर्त्तनात् ॥ ३. 'मुच्चियं' प्रती ॥

पयरिसो, अहो ! अंगरक्खाणं पि निरवेक्खत्तणं, अहो ! निच्चसम्माणदाणवसीकयाणं सेवगाण वि पडिक्खलकारित्तणं, अहवा को
एयाण दोसो ? असेसदोससमवायावायभूयं वम्महमज्जहंतस्स मम चेव दोसो इमो, कामवामोहिओ तह कहं पि पयडो हं जह न
धम्मो न रायलच्छी न साहुकारो न पुवपुरिसमग्गाणुवत्तणं ति, एवं ठिए न को वि किं पि अप्पाणमेव मोत्तूण थेवं पि अवर-
ज्झइ, ता सिक्खवेमि संपेयमप्पयमुम्मग्गागामिणं—ति विभाविऊण कैय[मर]णसंकप्पो इओ तओ परिभमंतो गओ तावसासमं ।

'दीसंतकंतसरीरो' ति अन्धुट्ठिओ तावसेहिं । अणिच्छंतो वि महाकट्टेण काराविओ भोयणं । तदुत्तरं च पुट्ठो वेरग्ग-
कारणं । 'गुरुणो' ति सिट्ठं लेसेण । तेहिं भणियं—महाराय ! जइ सच्चं चिय अप्पपरिच्चायं पडुच्च वासणा ता पुवपुहइपालाणु-
चिन्नतावसदिक्खापडिवत्ती चेव जुत्ता । पडिवन्नं रन्ना । उच्चियसमए पवन्नं तावसवयं । पडिक्खणं रज्जावहारपराभवसंभवं
वेरग्गमुव्वहंतो उज्झियभत्त-पाणो कइवयदिवसावसाणे जीवियमुज्झिऊण उववन्नो वंतरेसु । तहिं च जायमित्तेण सरिया जाई ।
दिट्ठो य नियपयाणुविची महासमिद्धिसमुद्धुरं रायलच्छिमुवधुंजंतो नियसुओ सस्सिनराहिवो ।

अह जायपबलकोवानलो य सो चित्तिउं समाढत्तो । पेच्छइ मह विरहे हयसुयस्सं भोगाइरेगत्तं

॥ १ ॥

मन्ने इमिण चिय पावकम्मुणा रज्जमभिलसंतेण । अडवीनिवाडणं मह करावियं चत्तकरुणेण

॥ २ ॥

जइ वि हु सपडुविहीणे रज्जे रायंतरा पइट्ठंति । रज्जाभिलासिणो तह वि मंतिणो हुंति न वरागा

॥ ३ ॥

ता नत्थि ताण दोसो [दोसो] एयस्स चेव कुसुयस्स । इममेव अओ पावं सज्जोऽणजं निगिण्हामि

॥ ४ ॥

१. मन्मथम् अग्रतः ॥ २. साम्प्रतम् आत्मानम् उन्मार्गंगाभिनम् ॥ ३. कण्ठ सं प्रती ॥ ४. आत्मपरित्यागं प्रतीत्य ॥ ५. 'स्स सोगा' प्रती ॥

कायोत्सर्ग-
शशिराज-
कथानकम्
४८ ।

॥३४१॥

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३४२॥

एवं विभाविऊणं अंतोपसरंतदुव्वहामरिसो । सो वाणमंतरो सस्सिनिवस्स पासे लहुं पत्तो ॥ ५ ॥
सस्सिनरिंदो वि तक्खणं अवसेसियरज्जकज्जो संपाडियपरमगुरुपूयाविसेसो विजणप्पएसोवगओ ठिओ काउस्सग्गेणं । अह
निप्पकंपकयकाउस्सग्गमाहप्पपडिहयबलो गिरिकडयनिकडतडविहडियविसाणो करडि व ज्झड त्ति पडिनियत्तो वाणमंतरो ।
तल्लोममेत्तं पि हंतुमचइंतो य विलक्खो गओ जहागयं । भुज्जो वि असोढपोढामरिसो तं विहंतुं पत्तो तं पएसं । नवरं स
महप्पा कम्मधम्मजोएण पुणरवि तव्वेलं पवन्नो काउस्सग्गं । एवं तइयवेलाए वि तं तहा पेच्छिऊण चित्तिं वाणमंतरेण—
एसो हि महाणुभावो निविडरज्जरज्जुबंधणे वि एवं धम्मकज्जसज्जमाणसो जं जं वेलमहमुवेमि तं तं [वेलं] इत्थमोलंबिय-
भुयपरिहो ज्ञाणेण चिद्धइ, ता कहमेवं ?—ति पउत्तविभंगेण मुणिओ अणेण तयहिप्पाओ ।

तओ अलियकुवियप्पुप्पाइयासंतदोससमुप्पज्जंतातुच्छपच्छायावो वाणमंतरो अप्पाणं सुचिरं झूरिऊण पारियकाउस्सग्गं
सस्सिरायाणं भणिउं पवत्तो—वच्छ ! सो हं सूरप्पभो तुह पिया कयतावसवओ मरिऊण वाणमंतरो उववन्नो, संभावि-
लियदोसो य तुमं पडुच्च दोच्चं पि तच्चं पि अणत्थं काउमुवट्ठिओ वि काउस्सग्गनिग्गहियसामत्थो विभंगवलाकलियकज्जपर-
मत्थो संपयं नियत्तचित्तो चिंतापहा[इ]कंतकंतगुणं भवंतं खामेमि त्ति । सस्सिराया वि बुज्झियकज्जमज्जो 'हा ता य ! किमेवं
कुदेवत्तमणुपत्तो सि ?' त्ति सोइउं पवत्तो ।

जो जित्थियत्थजोग्गो सो तेत्थियमेव पाउणइ अत्थं । को वच्छ ! कस्स दोसो ? किं कुणउ य पुरिसयारो वि ? ॥ १ ॥
अहवा किमिह पण्डं तुह सारिच्छो महं सुओ जस्स ? । धम्म-नय-विणय-दय-खंतिपमुहगुणनिवहरयणनिही ॥ २ ॥

जे वि सुभूमप्पमुहा तिसत्तल्लुत्तो करिंसु वेरिवहं । तेसिं पि दुग्गदुग्गइपडणाउ परं न किं पि फलं ॥ २ ॥
ता जह अमहं निरवज्जयाए धम्मत्थसाहणं हवइ । परचकं पि अपावियपीडं नियडीड(?)मणुसरइ ॥ ३ ॥
तह कुणसु भो महायस ! पज्जत्तं सेसभासियवेहिं । लहिहिंति सयं पि सकम्मसरिसमवसा फलं पावा ॥ ४ ॥
अह 'तह' त्ति सविणयपणयं पडिवज्जिऊण तव्वयणं जं जत्तो उवागयं तं तहिं चिय ज्झड त्ति दिव्वसत्तीए विमोत्तूण पर-
चकं गओ जहागयं जक्खाहिवो । राया वि निव्वाहियनिव्विग्घधम्मकिच्चो कालेण य कयकिच्चत्तणं पत्तो ॥

ता भो रायसुय ! एवंविहगुणो एस काउस्सग्गो । अओ एत्थ सुबुद्धिणा धेणियं पयट्ठिउं जुत्तं ति ॥ छ ॥
इमं च सोच्चा तव्विसयसं[जा]यगाढपडिबंधो जिणधम्मनिच्चलनिलीणमाणसो सयलकुसलभायणं अप्पाणं मन्नंतो मुणिं पणि-
वइऊण गओ जहागयं रायसुओ । तहिणाओ वि आरब्भ अब्भाससारमावस्सयाइकिच्चेसु सम्मं वट्ठंतो कालं वोलेइ ।

सो य तज्जणगो राया उम्मग्गलग्गत्तणेण इंदियवग्गस्स, उवट्ठाणसंभवाओ ददमणिट्ठस्स आसत्तो कुमुइणीनामाए
वारविलासिणीए । तस्संगेण पयट्ठो महु-मेरैयाईसु, मुक्का रज्जचित्ता, उज्झिओ नयमग्गो, परिचत्तो विसिद्धमंतिसंस्सग्गो । केव-
लमणवरयतव्विसयविसयवक्खित्तचित्तो पइरिक्कगओ सायंदिणमभिरमइ । मुणियतव्विहवइयरा य सीमालमहीवइणो पारट्ठा
चाउइसं देसं ल्लेडियं । अंतोउरगयस्स य रन्नो 'अणवसरो' त्ति न लहंति इत्थवत्तानिवेयगा पुरिसा पविसिउं । एवं च

१ 'त्रिसप्तकृत्वः' एकविंशतिवारान् ॥ २ धरिउं पयं प्रती ॥ ३ 'यर्मयगा' प्रती ॥ ४ मेरकः—मन्त्रविशेषः ॥ ५ छण्टितुम् ॥ ६ दौःस्थ्य-
वात्तानिवेदकाः पुरुषाः ॥

कायोत्सर्गे
शशिराज-
कथानकम्
४८ ।

॥३४२॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३४३॥

पञ्चक्खाणं ।

सवो धम्मो नाणे पञ्चक्खाणे य वन्निओ सम्मं । नाणप्पहाणमहुणा ता पञ्चक्खाणमक्खेमि ॥ १ ॥
पावाणं जोगाणं तिविहं तिविहाइभेयओ चागो । भन्नइ पञ्चक्खाणं संवरणं तस्स एगडुं ॥ २ ॥
तं मूलत्तरगुणगोयरत्तणेणं दुहा समक्खायं । मूलगुणा पाणिवहाइचागरूवा उ निदिट्ठा ॥ ३ ॥
उत्तरगुणा उ आहारचायपमुहा इमेसु पगयमिमं । पञ्चक्खाणं तं पुण दसहा सुत्ते जओ भणियं ॥ ४ ॥
अणागय १ मइकंतं २ कोडीसहियं ३ निर्ययट्ठियं ४ चेव । सागारं ५ मणागारं ६ परिमाणकडं ७ निरवसेसं ८ ॥ ५ ॥
संकेय ९ चेव अद्धाए १० पञ्चक्खाणं तु दसविहं [एयं] । एयाणत्थविभागं सीसंतं सुणह लेसेण ॥ ६ ॥
पज्जोसवणाइतवं गिलाण-संधाइकज्जसंभावे । पज्जोसवणाईणं पुवं पच्छा व जो कुणइ ॥ ७ ॥
तक्काले अचयंतो पञ्चक्खाणं हि तस्स किञ्चित्ति । पढमं अणागयं नाम बीयगं पुण अइकंतं ॥ ८ ॥
पट्टवणओ य दिवसो पञ्चक्खाणस्स निट्टवणओ य । जम्मि समित्ति दोन्नि वि तं जाणसु कोडिसहियं तु ॥ ९ ॥
अमुगो अमुगम्मि दिणे तवोविसेसो अवस्स कायवो । जाजीवं संवरणं एयं तु नियट्ठियं नाम ॥ १० ॥
नवरं चउदसपुढी जिणकप्पी पढमसंघयणिणो वा । थेरा वि कुणंति इमं सेसाणं नेह अहिगारो ॥ ११ ॥

१-२ त्यागः-विरतिः ॥ ३ नियन्त्रितम् ॥ ४ एतेषामर्थविभागं शिष्यमाणम् ॥ ५ अशक्नुवन् ॥

महयरयाई जम्मि आगारा तं तु होइ सागारं । इयरं तु अणागारं पञ्चक्खाणं पयंपंति ॥ १२ ॥
दत्तीहिं व कवलेहिं व घरेहिं भिक्खाई अहव दवेहिं । जो भत्तपरिच्चायं करेइ परिमाणकडमेयं ॥ १३ ॥
सवं असणं सवं च पाणियं सव्वखज्ज-पेज्जविहिं । वोसिरइ सव्वभावेण भणियमेयं निरवसेसं ॥ १४ ॥
अंगुट्ठ-मुट्ठि-गंडी-घर-से-उस्सास-थिबुग-जोइक्खे । पञ्चक्खाणं संकेयमेयमुक्कित्तियं बहुहा ॥ १५ ॥
अद्धापञ्चक्खाणं मुहुत्त-पहराइकालनिप्फन्नं । सामन्नेणं तु इमं दसहा नवकारमाइ जहा ॥ १६ ॥
नवकार १ पोरिसीए २ पुरिमट्ठे ३ गासणे ४ गठाणे ५ य । आयंबिल ६ ऽभत्तट्ठे ७ चरिमे ८ य अभिग्गहे ९ विगई १० ॥ १७ ॥
आगारा य इमेसु जाहासंखेण दोन्नि छ चेव । सत्तऽड्ड सत्त अट्ट य पंच य चत्तारि चरमे य ॥ १८ ॥
चत्तारि पंच वाऽभिग्गहे य नव अट्ट वा वि निविगए । अप्पाउरणे पंच उ हवंति सेसेसु चत्तारि ॥ १९ ॥
नवणीओगाहिमए अद्वदहि-पिसिय-घय-गुले चेव । नव गारा [ए]तेसिं सेसदवाणं च अट्टेव ॥ २० ॥
सैयपालणियं च इमं कयसंवरणो वि देइ अन्नेसिं । किंतु न तिविहं तिविहेण वज्जए जीवघायं व ॥ २१ ॥
इह छविहा य सुद्धी नेया सदहण जाणणा विणए । अणुभासणाऽणुपालण भावविसोही य जत्तेण ॥ २२ ॥
जं जत्थ जया काले पञ्चक्खाणं जिणेहिं निदिट्ठं । तं तत्थ सदहंतस्स होइ सदहणसुद्धं ति ॥ २३ ॥
मूलत्तरगुणगोय[रप]रं तु जं जत्थ जुज्जए कप्पे । तं तत्थ जाणमाणस्स निच्छियं जाणणासुद्धं ॥ २४ ॥

१ अङ्गुष्ठ-मुष्टि-प्रस्थि-गृह-स्वेद-उच्छ्वास-स्तिबुक-ज्योत्याख्यम् ॥ २ 'वनीओ' प्रती ॥ ३ स्वयंपालनीयम् ॥

प्रत्या-
ख्याने
भानुदत्त-
कथानकम्
४९ ।
प्रत्याख्यान्-
स्य स्वरूपम्

॥३४३॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३४४॥

किङ्कम्मविहिपउजणपुवं सम्मं तिगुत्तिगुत्तस्स । पच्चक्खाणं जं किर विणयविसुद्धं तयं जाण ॥ २५ ॥
अणुभासइ गुरुवयणं अक्खर-पय-वंजणेहिं परिसुद्धं । पंजलिउडो अभिमुहो तं जाणसु भासणासुद्धं ॥ २६ ॥
कंतारे दुब्भक्खे आयंके वा मंहइ समुप्पन्ने । जं पालियं न भग्गं तं जाणसु पालणासुद्धं ॥ २७ ॥
रागेण व दोसेण व परिणामेण व न दूसियं जं तु । तं खलु पच्चक्खाणं भावविसुद्धं मुणेयवं ॥ २८ ॥
इय छविसुद्धिसारं पच्चक्खाणं पवज्जमाणस्स । अचिरेण कम्मनिज्जरणमुत्तमं जायइ जियस्स ॥ २९ ॥
जो पुण इह आलस्सं कुणइ अवस्सं स अप्पणो सत्तू । इह अन्नत्थ व जम्मे लहइ दुहं भाणुदत्तो व ॥ ३० ॥
[तथाहि—]अत्थि कासीजणवए वयणिज्जविरहियजणनिवहपरिगओ गो-महिसि-पसु-सस्ससंपत्तिसमिद्धो धम्मपूरो नाम
गामो । तत्थ सब्बकालवत्थवो भाणुदत्तो नाम वणिओ । देवई भज्जा । सो य सकुलकमागयट्ठिईए कुडुवं निवाहेइ, धम्म-
कज्जेसु न तहा अभिरमइ ।

एगया य तस्स परमसव्वन्नुधम्मविहिविहन्नुणा तग्गामनिवासिण चिय सिवसेणसेट्ठिणा समं पणयभावो जाओ ।
परोप्परपरमपरितोसेण य वच्चंतेसु वासरेसु सेट्ठिणा भणिओ भाणुदत्तो—भह! धम्मकज्जेसु तुमं बाढमणुज्जओ दीससि, न
जुत्तमेयं कुसलबुद्धिणो, धम्मत्थपरम्मुहो हि पुरिसो पसु व्व असाहगो^१ ससमीहियत्थाण, अंधो व्व न पलो-
यणापचलो जुत्ता-जुत्तकज्जाणं, केवलमणवरयसमुप्पज्जमाणमाणसकुवियप्पविकिक्खप्पमाणो तं किं पि

१ 'हया स' प्रती । महति ॥ २ 'सुद्धिं सु' प्रती ॥ ३ 'गो असमी' प्रती ॥

प्रत्या-
ख्याने
भानुदत्त-
कथानकम्
४९ ।

॥३४४॥

इय अणुसासिय सस्सिभूवइं सुरो नियपयं समणुपत्तो । राया वि तयणु सविसेसकाउसग्गाइधम्मपरो ॥ ३ ॥
इह-परमवे य परमं अब्भुदयं जसमतुच्छमणुपत्तो । इय काउसग्गकिच्चं कामियसिद्धीण परमपयं ॥ ४ ॥
एत्तो चिय साहूण वि अभिक्खणं काउसग्गमुवइट्ठं । अब्भंतरतवरुवत्तणेण कम्माण निज्जरणं ॥ ५ ॥ अपि च—
यद्वद् वलद् व्रजदपि क्रकचं सिताग्रं, काष्ठं सुनिष्ठुरमपि प्रसभं भिनत्ति ।
तद्वत् त्रिगुप्तिपरमश्चिरकर्म कायोत्सर्गो निसर्गनिरवग्रहशक्तिरेषः ॥ १ ॥
यथा यथाऽस्मिंश्च विनिश्चलानामङ्गान्युपाङ्गानि च यान्ति भङ्गम् ।
तथा तथैतत्प्रतिबद्धश्रद्धा, भङ्गन्ति कर्माष्टविधं हि सन्तः ॥ २ ॥ किञ्च—
कायोत्सर्गो यदि हि निखिलक्लिष्टदुष्टाष्टभेदस्फूर्जत्कर्मप्रचयदलनप्रत्यलो नाभविष्यत् ।
तत् किं साक्षाद् भुवनगुरवः केवलालोकलाभात्, पूर्वं सर्वेऽप्यवहितधियो नूनमेनं व्यधास्यन् ? ॥ ३ ॥
इत्युज्झितानिष्टविचेष्टितेऽस्मिन्, स्पृष्टे च दृष्टेऽपि च तत्त्वविद्धिः ।
न मोक्षमार्गप्रतिकूलबुद्धिं, विहाय शेषः कुरुते प्रमादं ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे कायोत्सर्गविधानचिन्तायां शशिराजकथानकं समाप्तम् ॥ ४८ ॥

कायोत्स-
र्गस्य
माहात्म्यम्

१ मोक्षमार्गात् प्रतिकूला बुद्धिर्यस्य स तम् विहाय 'शेषः' इतरः प्रमादं न कुरुते इत्यर्थः ॥

देवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३४५॥

तेण पगुणीकओ सो सेट्टिणा पुंवं व पयडो भासिउं । 'एत्तो धम्मज्जमं भइ ! करेज्जासि' ति भणिय गओ सेट्टी जहागयं । इयरो वि तदिणाओ आरब्भ 'परमोवयारि' ति परमं सिणेहमुव्वहंतो देवं व गुरुं व सेट्ठि आराहिउं पवत्तो । कयनियघरकज्जो य सेट्टिणा समं वच्चइ जिणमंदिरेसु, पज्जुवासई मुणिजणं, दवावेई दीणार्हणं दाणं, उवचरइ साहम्मियवग्गं, नवरं थेवं पि न गिण्हइ पच्चक्खाणं ।

अवरवासरे य भणिओ सेट्टिणा—भो महायस ! थेवं पि पच्चक्खाणं घेतुमुचियं, महाफलं हि गिज्जइ इमं समयसत्थे, किं न सुयं तए ईसिंविआहियपच्चक्खाणस्स वि दामन्नगस्स सुहपज्जवसाणं फलं ति । भाणुदेवेण भणियं—न सुयं पुवं, ता साहेसु ति । सेट्टिणा जंपियं—निसामेसु—

रायपुरे नगरे एगस्स कुलपुत्तगस्स जिणधम्मवियट्ठेण जिणदाससावएण समं मेत्ती जाया । उचियसमए य 'धम्म-सीलो' ति दिन्नं से जिणदासेण जावज्जीवियं मंसपच्चक्खाणं । पडिवन्नं च भावसारमणेण ।

अन्नया जायं दुब्भिकखं, पलीणा धन्नसंचया, मंसभक्खणाईसु पयडो लोगो । सीयंते कुडुंबे सो वि कुलपुत्तगो सयणेहिं निब्भच्छिऊण पेसिओ मच्छग्गहणत्थं । गओ य तयणुवित्तीए, पक्खित्तं जालं महइहे । कुडुंबभयं संसारभयं च उव्वहंतेण य [तेण] तिन्नि वारा ओगैहिया मुक्का य मीणा । नवरं कह वि विराहिओ एगस्स मीणस्स एगो देहावयवो । 'वरं पाणच्चाओ, न नियममंगो' ति कयनिच्छओ छुहाभिहओ मओ एसो, उववन्नो य रायगिहे नयरे मणियारसेट्ठिणो पुत्तत्तणेणं । पइ-

१ पूर्वमिव ॥ २ ईषद्विराधितप्रत्याख्यानस्य ॥ ३ 'अवगृहीताः' संगृहीताः ॥

ट्टियं च दामन्नगो ति से नामं । अट्ठवारिसियस्स य तस्स केणावि दुक्कम्मविलसिएणं खयमुवगयं तं कुलं ।

दामन्नगो वि 'निस्सयणो' ति भिक्खाभमणाइणा पाणवित्तिं कुणमाणो तत्थेव नगरे सागरपुत्ताभिहाणस्स इब्भस्स एगया दुवारे भिक्खाभमणेणं कैणचूणणेण य वट्ठंतो साहुसंघाडएण गोयरचरियापविट्ठेण दिट्ठो । अइसयणाणिणा य तदेगेण बीयस्स मुणिणो 'पैइरिकं' ति सिट्ठं, जहा—एस रंको इमस्स घरस्स धण-कणगसमिद्धस्स सामी भविस्सइ ति । इमं च भवियवयावसेण कडगंतरिएण निसामियं सागरपुत्तसेट्ठिणा ।

'एवंविहमहामुणीणमसच्चजंपणे न किं पि फलं संभावेमि, ता मारावेमि एयं रंके' ति कयनिच्छएण सागरपुत्तेण अत्थं दाऊण चंडालपुरिसाणं पच्छन्नं विणासकए समप्पिओ एसो । नीओ य रयणीए मज्झसमए सज्झसवसवेवंतसरीरो तेहिं सो सुसाणप्पएसे । 'अरे ! सुदिट्ठं कुणसु जीवलोयं, एस संपइ विणस्ससि' ति जंपिरेहि य आयट्ठियं निसियधाराकरालं करवालं । भीओ पकंपंतकाओ मुहपक्खित्तदसंगुलीवलओ सो जंपिउं पवत्तो—भाउया ! कीस निहोसं पि ममं विणासइ ?—

किं किं पि मए भग्गं ? तुम्हाभिमुहं व जंपियमजुत्तं ? । हरियं हरावियं वा अन्नस्स व कस्सई किं पि ? ॥ १ ॥

पेडिघरपरिभमणुवलद्वविरस-तुच्छन्नविहियवित्तिस्स । दिव्वेणं चिय निहयस्स सयलकुलकवलणेण दढं ॥ २ ॥

कीस मह जीविउं देह नेव ? सट्ठिं मए किमिव वेरं ? । को वा वि अत्थलाभो होही मह मारणे तुम्ह ? ॥ ३ ॥

१ अष्टवार्षिकस्य ॥ २ कणगवेषणेनेत्यर्थः ॥ ३ एकान्तम् ॥ ४ साध्वसवशवेपमानशरीरस्तेः स इमशानप्रदेने ॥ ५ प्रतिगृहपरिभ्रमणोपलब्धविर-सतुच्छान्नविहितवृत्तेः ॥

प्रत्या-
ख्याने
भानुदत्त-
कथानकम्
४९ ।

दामन्नकस्य
कथानकम्

॥३४५॥

देवमहस्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३४६॥

न गिहं न धणं सयणो वि नेव न य को वि जीवणोवाओ । तह वि हु विही न रूसइ ही ! एत्तो किं करेमि अहं ? ॥ ४ ॥
इच्छाइकरुणवयणेहिं जंपिरं कंपिरं च विमणं च । तं पेच्छिऊण चिता दया य तेसि इमा जाया ॥ ५ ॥
ईसिं पि नावराहो संभाविजइ इमस्स रोस्स । दुन्नयसासणजोग्गो कह खग्गो ता इहं वहउ ? ॥ ६ ॥
जइ सो कहमवि वणिओ एयं माराविउं मेहइ विधिणो । ता किं जुजइ काउं अणुचियमेवंविहं अम्ह ? ॥ ७ ॥
ता तेहिं जंपियमिमं सायरपुत्तेण सायरं अम्हे । इंतुं तुमं निउत्ता न याणिमो कज्जपरमत्थं ॥ ८ ॥
तह वि हु वच्चसु तुरियं तत्थ तुमं जत्थ दीससि न भुज्जो । तुमए हयम्मि होही [तं] जंतेणावि पज्जत्तं ॥ ९ ॥
एवं पि वणियचित्ताणुवत्तणकए तवामकणिट्ठंगुलिं छेत्तूण घेत्तूण गया घायगा । सिट्ठा य तेहिं छिन्नंगुलीदंसणपुवयं
तवियासवत्ता सेट्ठिणो । तुट्ठो एसो ।

दामन्नगो वि तत्कालोवलद्धजम्माणं पिव अप्पाणं मन्नंतो पलाणो तत्तो वेगेण । खीणसरीरत्तेण य कह कह वि भविय-
व्यावसेण वच्चंतो पत्तो तस्सेव सागरपुत्तवणियस्स गोउलं । तव्णिणित्तगोउलाहिवेण य गोसंखियाभिहाणेण कह वि सो
दिट्ठो भिक्खुं पविट्ठो । पुट्ठो य सुरुवो त्ति—वच्छ ! कस्स तुमं ? ति । दामन्नगेण वुत्तं—उच्छन्नकुलो न कस्सइ संतिओ
हं ति । तओ तेण अपुत्तेण 'पुत्तो' त्ति काउं पैणामिओ सो नियभज्जाए । पइदियहन्हाण-भोयण-वत्थ-सयणा-SSसणाइसुहसंव-

१ जल्पितारं कम्पितारम् ॥ २ काक्षते 'विघ्नः' निर्दयः ॥ ३ गच्छताऽपीत्यर्थः ॥ ४ तत्कालोपलब्धजन्मानमिव ॥ ५ तद्विनियुक्त-
गोकुलाधिपेन ॥ ६ कस्यापि सत्कः ॥ ७ अपितः ॥

प्रत्या-
ख्याने
मानुदत्त-
कथानकम्
४९ ।

॥३४६॥

राग-होसाभिभूओ भूयपरिग्गहिओ व कुणइ भासइ भुंजइ परिगिण्हइ जेण संतप्पमाणो इह परभवे य
दुहभागी जायइ, न य किं पि इह दुकरं वन्निजइ जिणसासणे । जओ—

अभयप्पयाणपरमा पडिवत्ती गुरुसु निच्चला भत्ती । दाण तवे जहसत्तीए निच्चसो चैव अणुरत्ती ॥ १ ॥
दुट्ठजणवज्जणं कुनयलज्जणं सुगुणसज्जणं च सया । किच्चमिणं मणुयाणं किं भन्नउ दुकरं एत्थ ? ॥ २ ॥
अन्नमए धम्मकए उज्झिजइ जीयमग्गिदाहेण । अहवा गभीरभेरवकुहरे नियदेहखेवेण ॥ ३ ॥
परचकमुकसर-सेल्ल-भल्लिधाराहिं वा नियसरीरं । कैप्पाविजइ तिलसो धारातित्थं ति काऊण ॥ ४ ॥
सुरसरिसरीरचागेण अहव फुडमणसणप्पवत्तीए । ही ! तह वि तत्थ लोगो अणुरज्जइ न उण जिणधम्ममे ॥ ५ ॥

इमं च सोच्चा लज्जामिलायंतवयणकमलो 'सुट्ठ सट्ठाणेषु सासिओ म्हि' त्ति पुणरुत्तमुच्चरंतो भावं विणा वि धम्ममग्गं
पवन्नो । एवं एगया य सो साइणीदोससमुप्पन्नगाढसरीरपीडो निच्चट्ठो निस्सट्ठं निवडिओ धरणिवट्ठे । 'हा ! हा ! किमेयं ?'
ति गिहजणेण वाहरिओ सिवसेणसेट्ठी । दिट्ठो सो णेण अच्चंतकिलंतकाओ ऊसासमेत्ताणुमीयमाणजीयधम्मो त्ति । तओ
तवियारावलोयणविणिच्छइयसाइणीदोसेण जोइणीमुहाविन्नासपुरस्सराणुसरियपंचपरमेट्ठिमहामंतेण कइवयअक्खयखेवमि-

१ 'नित्यशः' निरन्तरम् ॥ २ अन्यमते धर्मकृते उज्जयते जीवितम् ॥ ३ 'कल्पयते' छेद्यते ॥ ४ सुरसरिति—गङ्गानद्यां शरीरत्यागेन अथवा स्फुटम्
अनशनप्रवृत्त्या ॥ ५ लज्जाम्लायमानवदनकमलः ॥ ६ वारंवारमित्यर्थः ॥ ७ उच्छ्वासमात्रानुमीयमानजीवितधर्म इति । ततः तद्विकारावलोकनविनिश्चितशाकि-
नीदोषेण योगिनीमुद्राविन्यासपुरस्सरानुस्मृतपञ्चपरमेष्ठिमहामन्त्रेण कतिपयाक्षतक्षेपमात्रेण ॥

देवमहेश्वरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३४७॥

लेहत्थो, पुच्छिओ जोइसिओ । तेण वि नवग्गहवलोवेयं सिद्धं तवेलं चिय हत्थग्गहजोग्गं लग्गं । तओ अकयवियप्पेण तेण दिन्ना दामन्नगस्स नियमइणी विसा । वित्तो विवाहो, जायं वद्धावणयं ।

सागरपुत्तो वि अणुवल्लहलेहपडिवयणो संकियमणो पडिनियत्तो पेच्छइ उब्भियवन्दणमालं पयट्टनट्टोवयारं उच्छलिय-
तारत्तरनिनायं नियघरं । 'किमेयं ?' ति संकिओ पविट्टो अब्भंतरे । अब्भुट्ठिओ पुत्तेण । 'वच्छ ! किमेयं ?' ति पुट्टे सिट्ठो णेण सबो वुत्तंतो । तं च सोच्चा सुमरियसाहुवयणो वि सेट्ठी अच्चंतकिलिट्ठयाए तदणिट्ठं संपहारंतो पुरओ घायगे निरूविऊण दामन्नगं भणिउं पवत्तो—वच्छ ! अम्ह कुले एस ववहारो 'एगागिणा नवपरिणीएण गंतूण माइघरे देवयाण पूया कायवा' ता जाहि तुमं ति । अह 'तह' ति पडिवज्जिय परिहियकोसुभवत्थो कुसुमाइपडलियं घेत्तूण तहिं गच्छंतो दिट्ठो सो विवणो-
वगएण सेट्ठिसुएण, पुच्छिओ य—कहिं पडिओ सि ? ति । सिट्ठो णेण वुत्तंतो । 'अच्छसु इहेव तुमं, अहं तप्पयं काहं' ति पुप्फपडलयहत्थो गओ सेट्ठिसुओ माइहरं । पविसंतो य पुवपउत्तेहिं मारिओ घायगेहिं । वित्थरिया पुरे तव्विणासवत्ता, तह वि 'जामाइओ' ति तुट्ठो सेट्ठी । पच्छा तदंसणेण निच्छियसुयविणासो तं कं पि हिययसंघट्टमावन्नो जेण तक्खणविभिन्नहियओ पत्तो पंचत्तं । सुणियजहट्ठियसागरपुत्तवुत्तंतो य तुन्हिको ट्ठिओ दामन्नगो, जाओ घरसामी, पुवसेट्ठिट्ठिईए वट्ठिउं पवत्तो । एगया य तस्स पुरओ गीया गायणेहिं इमा गाहा । जहा—

अणुपुंखमावडंता वि अणत्था तस्स बहुफला हुंति । सुह-दुक्खकच्छपुडओ जस्स कयंतो बहइ, पक्खं ॥ १ ॥

१ ऊर्ध्वीकृतवन्दनमालं पवृत्तनाट्योपचारम् ॥ २ विपण्युपगतेन ॥ ३ 'वहंता' प्रती ॥

सागरपुत्तपउत्तविचित्ताणत्थपत्थारिमणुसरंतेण य तेण तिन्नि वाराओ भणाविऊण इमं गाहं दाविया तिन्नि दवलक्खा गायणाणं । सुयं च राइणा, जहा—कोइ अदेसगो इब्भघरसामी जाओ, सो य इत्थमित्थं च लच्छि वियरइ ति । तओ वाहराविऊण रत्ता पुट्ठो दामन्नगो—भइ ! को तुमं ? कत्तो वा आगओ ? किं वा धणलक्खतिगं दिन्नं ? ति । सिद्धं च तेण जहट्ठियं मूलाओ नियवित्तं । परितुट्ठो राया 'अजप्पमिहं मए तुह एसा संपया दिन्न' ति सक्कारिऊण विसज्जिओ सुहा-
भागी जाओ । कालंतरे य साहुदंसणं, पुवभवावगमो, अंगुलीछेयनिमित्तनाणं, बोहिलाभो, सुगइसंपत्ती य ति ॥ छ ॥

ता भो भाणुदत्त ! थोवं पि पच्चक्खाणं एवं सफलं जाणिऊण कुणसु जं ते रोयइ ति । 'परहियत्थमित्थमुल्लवंताणं तुम्हं का ममारुई नाम ? एत्तो प्पभिई सब्हा काहं पच्चक्खाणं' ति पडिवन्नं भाणुदत्तेण । 'तह' ति पइदिणं पयट्टो पच्चक्खिउं । गहियं च जावज्जीवं निसिभोयणार्ण पच्चक्खाणं । तुट्ठो सिवसेणो, भणिउमाट्ठो य—

उवयारो जो वि मए तुज्झ कओ कोइ अइदुहट्ठस्स । सो वि तैइ धम्मनिरए जाओ मह निज्जराहेऊ ॥ १ ॥
तेणेव पावनिरयाण अक्खिया सब्हा चिय उवेक्खा । हुयवहपिंडा इव कुसलकारिणो कस्सइ न ते जं ॥ २ ॥
एत्तो चिय सुगुणेणं बहुमाणो पूयणा य कायवा । गुणपयरिसपडिवत्तीए थिरयरा जेण ते हुंति ॥ ३ ॥
इहरा किलेसैसज्जेसु तेसु काही न उज्जमं कोइ । अगुणायरेण य तओ ठाही नामं पि न गुणाण ॥ ४ ॥
एवं तोरैविओ सो लज्जाए किं पि किं पि अँवरोहा । भावविरहे वि बाढं तदेगचित्तो व संजाओ ॥ ५ ॥

१ अतिदुःखार्तस्य ॥ २ त्वयि ॥ ३ आख्याता ॥ ४ पापनिरता इत्यर्थः ॥ ५ क्लेशसाध्येषु ॥ ६ उत्तेजितः ॥ ७ उपरोधात् ॥

प्रत्या-
ख्याने
भानुदत्त-
कथानकम्
४९।

॥३४७॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३४८॥

अन्नया य तहाविहं किं पि उक्कमकारणं पाविऊण परलोयमुवगओ महप्पा सिवसेणो । भाणुदत्तो वि कयतप्पार-
लोइयकायवो कालेण अप्पसोगो सिढिलियपच्चक्खाणाइधम्मकज्जो य जहिच्छाए पावकिच्चेसु वड्डिउमारद्वो । पुव्वपयद्वपच्चक्खा-
णाइकिच्चे विमुहचित्तं च तं पेहिऊण जणो उवहसंतो भणइ—

धम्मज्जओ वि जइसेवगो वि कहमेस संपइ विलज्जो । निम्मज्जायं चिट्ठइ ? किं अवरं कवडसीलाण ? ॥ १ ॥

अइतत्तं पि जह जलं पुणो वि सिंसिरस्सभावमणुसरइ । धम्मे ठविओ^१ तह पावपयइओ पावमणुसरइ ॥ २ ॥

कंयभट्टगुणाओ वरं अच्चंतं गुणविवज्जिओ पुरिसो । न वि जइडिय-खुडियरयणालंकारो सोहमुवहइ ॥ ३ ॥

उच्चे आरुहिउं जो निवडइ सो अंगभंगमंज्जिणइ । पडणाइभयं संभवउ कह णु भूमीयलठियस्स ? ॥ ४ ॥

एवं पि हसिजंतो अगणियपत्थावा-ऽपत्थावो अणुवलक्खियभक्खा-ऽभक्खो अमुणियगम्मा-ऽगम्मो समाणसीलयाए
पावमित्तसंगाणुरूपवचित्तिविसेसो आजीवियपच्चक्खाणाइ भंजिऊण पयद्वो भुंजिउं निसाए ।

एगया य तस्स भुंजमाणस्स कहं पि भवियवयावसेण विज्झाए पईवे निसाए उंवरिट्ठियअदिट्ठघरकोइल्लिगपम्मुकपुरीस-
सम्मिस्साहारदोसेण जायं जलोयरं । पीडिओ अच्चंतं विमणदुम्मणो य पलवंतो भणिओ भज्जाए—अज्जउत्त ! गहियभग्गाणं
अभिग्गहाणं कुसुमुग्गमो एसो, फलमज्ज वि अन्नं किं पि अपुवं भविस्सइ, ता अज्ज वि पडिवज्जिज्जउ पुव्वपवन्नो धम्मज्जमो,

१ यत्तिसेवकः ॥ २ शिशिरस्वभावम् ॥ ३ 'ओ वि तं' प्रती ॥ ४ पापप्रकृतिकः ॥ ५ कृतभ्रष्टगुणात् ॥ ६ जटितखण्डितरत्नालङ्कारः ॥
७ अर्जयति ॥ ८ 'त्तसंताणुं' प्रती ॥ ९ उपरिस्थितादृष्टगृहकोकिलाप्रमुक्तपुरीषसम्मिश्राहारदोषेण ॥

द्वियसरीरो य सविसेससमुल्लसियलायन्न-वन्न-जोव्वणगुणो विराइउं पवत्तो ।

एगया य सो सागरपुत्तो समागओ तं नियगोउलं, वुत्थो गोसंखियघरे, कया गोउलचित्ता । दिट्ठो य कह वि
दामन्नगो, पच्चभिन्नाओ य सविसेसं छिन्नंगुलीदंसणेण । 'हा हा ! कहं अंगुलीमेत्तं छेत्तूण मुक्को मंहगिहकयंतो एसो पावे-
हिं ?' ति परं चित्तसंतावं पवन्नो वि आगारसंवरं काऊण भणिउमादत्तो—भो गोसंखिय ! को एस चेडगो ? ति । तेण
जंपियं—मह सुओ । सेट्ठिणा भणियं—सच्चं साहेसु । तओ सिट्ठो णेण जहट्ठिओ पुव्ववुत्तंतो ।

'हुं अवितहं व नज्जइ साहुवयणं, तह वि न मोत्तव्वा बुद्धि-पुरिसा य' ति विभावितेण सेट्ठिणा 'अपक्खालियचलणस्स
इमस्स विसं दायवं' तिगंभत्थलेहहत्यो अणिच्छंतस्स वि गोसंखियस्स पेसिओ दामन्नगो अप्पणो पुत्तसमीवे । अमुणिय-
[क]ज्जमज्जो य गओ एसो रायगिहे । पँहपरिस्समकिलामियकाओ य पमुत्तो वँणवासिणिदेवयाघरे । उवागया निहा,
कह वि गलिओ लेहो, दिट्ठो य तदेवयापूयणत्थमुवागयाए तस्सेव सेट्ठिणो धूयाए विसाभिहाणाए । 'कहं मह पिउनामं-
किओ ?' ति वाइओ उब्भिदिऊण कोउगेणं । विभाविओ लेहगंभत्थो, जहा—अपक्खालियचलणस्स इमस्स दारगस्स विसं
दायवं ति । 'दिवागिइणो इमस्स न इमं संभाविज्जइ, किंतु एवं' ति तओ नहग्गेण नयणंजणं वेत्तूण 'विसा दायवं' ति
समारियाणि अक्खराणि । तहेव मुदिऊण लेहं मोत्तूण य गया सगिहं ।

दामन्नगो वि निहाविरामे जणमापुच्छंतो गओ सागरपुत्तसेट्ठिणो घरं । खेत्तो लेहो, वाइओ तप्पुत्तेणं, अवधारिओ

१ मद्गृहकृतान्तः ॥ २ बुद्धिपौरुषौ ॥ ३ इतिगमार्थलेखहस्तः ॥ ४ पथपरिश्रमकलान्तकायः ॥ ५ वारवासिं प्रती ॥

प्रत्या-
ख्याने
मानुदत्त-
कथानकम्
४९ ।

॥३४८॥

देवभद्वरि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णादिगारो ।
॥३४९॥

तदेवमैकान्तिकवाञ्छितार्थसार्थप्रदानादिनिदानमेतत् ।
नानुष्ठितं यैः परमेष्ठिवाक्यात्, ते दुर्गतिं श्रेणिकवत् प्रयान्ति ॥ ३ ॥
इति स्तम्भ-कोधप्रभृतिकलुषाश्लेषरहितं, हितं तथ्यं पथ्यं भुवमविरतिव्याधिविधुरे ।
जने प्रत्याख्यानं परममवगम्योत्तमधियः, किमित्यत्राऽऽलस्यं विदधति सुखैकान्ततृषिताः ? ॥ ४ ॥
॥ इति श्रीकथारत्नकोशे प्रत्याख्यानव्यतिरेकचिन्तायां भानुदत्तकथानकं समाप्तम् ॥ ४९ ॥

पवज्जा ।

पुव्वुत्तगुणाणुद्वाणविहियपरिकम्भणो य मणुयस्स । पवज्जापडिवत्ती जुत्त त्ति तंमिण्हि वोच्छामि ॥ १ ॥
पवयणं पवज्जा असेससावज्जवज्जिया दिक्खा । सा पुण समत्थ-असमत्थगाहगावेक्खया दुविहा ॥ २ ॥
तत्थ समत्थो जो देसविरइपरिपालणेण तुलिऊणं । अप्पाणं पडिवज्जइ दीहरकालं हि पवज्जं ॥ ३ ॥
असमत्थो पुण सुचरियसावयवयवित्थरो वि इत्तिरियं । रोगाइविहुरदेहो नाऊणमुवागयं मच्छुं ॥ ४ ॥

१ तामिदानीम् ॥ २ अल्पकालिकमित्यर्थः ॥

संथारगदिकत्वं चिय पडिवज्जइ होउ एत्तिण्णावि । सव्वविरइए संफासण त्ति सद्धाए परमाए ॥ ५ ॥
इय थोयकालिया वि हु न थेवपुणेहिं लब्भए एसा । किं पुण दीहरपज्जायपालणेणं सुपरिसुद्धा ? ॥ ६ ॥
संसारसिंधुनावा नेवाण[पह]प्पयाणगंती य । दुग्गइदारुणदीहरदुहदुमदवहववाहजला ॥ ७ ॥
इदिथेमयवग्गगहणवग्गुरा मोहसेलदंभोली । सुकैयपवेसपओली पवज्जा जयइ निरवज्जा ॥ ८ ॥
एकदिवसं पि एसा असेससावज्जवज्जणपहाणा । जेहिं कया ते वि सिवं विमाणवासं अह पवज्जा ॥ ९ ॥
न य एयाए विरहे ववहारमयाणुवित्तिओ मोक्खो । चरिए वि चिरं दुक्करतवम्मि पडिए वि भूरिसुए ॥ १० ॥
दुविहा वि इयमुवट्टियकल्लाणाणं नराण संभवइ । दिट्ठंतो इह दोन्नि उ सिरिचंदमहानरिंदसुया ॥ ११ ॥
तहाहि—अत्थि अवसेसियासेसदेससोहाविसेसो पउरपुर-गाम-गोउलाउलो अवन्ती नाम जणवओ । तहिं च नियचंगि-
मावगन्नियसेसनयरीसमिद्धिवित्थरा सिर्पिंसंपहुप्पीडपडहच्छसच्छसलिलाउलसिप्पाभिहाणतरंगिणीविराइया उज्जेणी नाम
नयरी । तीए य आयरो विवेयस्स, निलंओ निम्मलगुणकलावस्स, आधारो धम्मस्स, निवासो नीईणं, पणमंतसामंतमोलि-
मंडलीमसिणियपायपीढो, सव्वन्नुधम्मनिच्चलनिवेसियमाणसो सिरिचंदो नाम नरिंदो । निहँवचरियपणथभायणं भुवणमई
से पणइणी । तीसे य दुवे पुत्ता—सिरिप्पभो पभाचंदो य । जहासमयं काराविया दो वि कलागहणं उत्तमरायकुलकज-

१ दुर्गतिदारुणदीर्घदुःखदुःखदवहव्यवाहजला ॥ २ इन्द्रियमृगवर्गग्रहणवागुरा ॥ ३ सुकृतप्रवेशप्रतीती ॥ ४ सिप्रासम्पत्समूहव्यासस्वच्छसलिलाकुलसिप्राभि-
धानतरङ्गिणीविराजिता ॥ ५ निउल्लनिं प्रती ॥ ६ प्रणमत्सामन्तमौलिमण्डलीमसृणितपादपीठः ॥ ७ निरुपचरितप्रणयभाजनम् ॥ ८ 'हणमुत्त' प्रती ॥

प्रवज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

प्रवज्यायाः
स्वरूपं
समर्थासम-
र्थप्रवज्ये च
॥३४९॥

देवभद्रसुरि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णादिगारो ।
॥३५०॥

गापाणिग्गहणं च । पुव्वकयसुकयाणुसरिससुहेण सवे गमिति कालं ।

एगम्मि य अवसरे सभामंडवासीणस्स नरवइणो जहोचियं च निसन्नेसु सिरि[प्पभ-]प्पभाचंदकुमारपमुहरायलो-
एसु आगंतूण भूमियल्लुंबिणा मत्थएण पणमिऊण विन्नत्तं पडिहारेण—देव ! कइवयकुसलसेल्लसपरिवुडो भरंहरहस्सविहन्न
रंगमल्लो नाम सुत्तहारो संखेवनिबद्धसणंकुमारनाडयनिबंधो तुम्ह पायारविंदं दट्टमिच्छइ ति । ‘सिग्घं पवेसेसु’ ति
अब्भणुन्नाओ रत्ता । ‘तह’ ति संपाडिओ णेण रायाएसो । पविट्ठो सुत्तहारो । अथ त्रिपताकं करं कृत्वा उवाच—

षट्खण्डामवनिं निधीन् नव चतुःषष्टिं सहस्राणि च, स्त्रीणां क्षोणिभुजां तदर्धमपरं द्विः सप्त रत्नानि च ।

यस्त्यक्त्वा तृणवद् भवार्तिविधुरो जैनं व्रतं शिश्रिये, राजर्षिः स सनत्कुमार इह ते भूपाल ! भूयात् श्रिये ॥ १ ॥

अह नाडयावलोयणकोऊहलियरायसुयावरोहेण नरवइणा तदभिणयणहेउं सविलासा पेसिया दिट्ठी सुत्तहारम्मि । तओ
नियकुसलयाए जाणिऊण तदभिप्पायं ‘भो भो सभावत्तिणो सिरिचंदनरिंदपुरस्सरा ! निसामह महाणुभावस्स सणंकुमा-
रस्स वित्तंतं’ ति जंपंतो सुत्तहारो संखेवओ चिय पयट्ठो तैमभिनविउं । जहा—

हत्थिणउरपुरपहुणो सणंकुमारस्स रायसीहस्स । छक्खंडभरहवइणो रज्जसुहं भुंजमाणस्स ॥ १ ॥

अप्पडिमरूवलच्छीविच्छड्डुपलोयणेण परितुट्ठो । सोहम्माए सभाए सक्को देवाण साहेइ ॥ २ ॥

भो भो सुरा ! पलोयह सणंकुमारस्स चक्कवट्ठिस्स । पुव्वजियसुहनिम्माणकम्मनिम्मायमुत्तिस्स ॥ ३ ॥

१. नाट्यशास्त्ररहस्यनिपुणः ॥ २. ‘अभभावाणुन्ना’ प्रती ॥ ३. तद् अभिनेतुम् ॥ ४. पूर्वार्जितशुभनिर्माणनामकर्मनिर्मितमूर्तेः ॥

प्रव्रज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

सनत्कुमार-
नाटक-
प्रबन्धः

॥३५०॥

उज्झिजंतु कुसीलसंगा, सेविजंतु भुजो सुतवस्सिणो ति । तेण भणियं—आ पाविट्ठे ! दुट्टसुहे ! कैण सिट्ठं तुह एयं ? किं
न पेच्छसि अणवरयपावपसत्ता वि मँच्छियाइणो आरोग्गविग्गहे जहिच्छं वियरंते ? जं मम पुरो भुजो भुजो धम्मं पोकरसि
त्ति । एवं च तेण तज्जिया लज्जिया सा मोणमल्लीणा । तहा वि वित्थरिओ सबत्थ वि अवन्नवाओ, जहा—पवन्नधम्मगुण-
भंगसंभवो सबो एस दोसो ति । एवं सो अविमंसियनियदोसो अजायपच्छायावो दुक्खनिवहं अजसं च उवज्जिऊण मओ
चाउरंतसंसारकंतारपँहदीहपहिओ जाओ ति ।

इय उभयभवियकल्लाणपेहियाणं जणाण निब्भंतं । उप्पज्जइ निरवज्जा पच्चक्खाणे मई सम्मं ॥ १ ॥

किं च उवेक्खा अविही अप्परिणामो य वीरियाभावो । पच्चक्खाणे दोसा सोग्गइगामीण नो हुंति ॥ २ ॥

एवं फासिय पालिय सोहियमह तीरियं च किट्ठियं । आराहियं च एयं सुविसुद्धं वित्ति समयन्न ॥ ३ ॥

सीयालभंगसयभावणा य गुणकारिणी दढं एत्थ । भेयप्पभेयविन्नाणविरहओ न हि हिं रमइ ॥ ४ ॥ अपि च—

प्रत्याख्यानानादाश्रवद्वाररोधस्तस्मात् तृष्णा मूलतश्च व्यपैति ।

तद्ध्वंसाच्चोत्पद्यते सत्प्रशान्तिस्तस्याः प्रत्याख्यानचेष्टाविशुद्धिः ॥ १ ॥

तस्याः शुद्ध्या चारुचारित्रभावस्तस्मात् सद्यः कर्मणां स्याद् विवेकः ।

तत्पार्थक्यात् कर्मधातस्ततोऽपि, ज्ञानावाप्तिर्मोक्षलक्ष्मीस्ततोऽपि ॥ २ ॥

१. मात्स्यकादयः ‘आरोग्यविमहाः’ नीरोगदेहाः ॥ २. अविमृष्टनिजदोषः ॥ ३. पथदीर्घपथिकः ॥ ४. प्रेक्षितानाम् ॥ ५. हृदि ॥
५५

प्रत्याख्या-
नस्य दोषादि
तन्माहा-
त्म्यं च

देवमहसुरि-
विरहो

कदारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥

॥३५१॥

इय अकरोप्पस्पेहण-परिभावणवड्डमाणपरितोसो । ते दडुं चक्कहरो भणइ अहो ! ठाह खणमेकं ॥ ८ ॥
जाव अहं कयण्हाणो गिण्हामि विसिद्धवत्थ-ऽलंकारं । तो पेच्छेज्जह पुणरवि तह त्ति पडिवज्जिउं तियसा ॥ ९ ॥
विगमिय मुहुत्तमेकं जाव पलोयंति तं महीनाहं । ता मैउलियमुहसोहा विच्छाया ज्झत्ति ते जाया ॥ १० ॥

‘अहह ! किमेतत् ?’ इति सर्वे सभ्याः साकूतं परस्परमुदीक्षामासुः ।

पुव्वमणलंकियम्मि वि मइ दिट्ठे सुडु हरिसिया तुब्भे । इन्दि न्हाए वि अलंकिए वि दीसह सैसोग व ॥ १ ॥
किं कारणं ? ति पुट्ठा य चक्किणा ते भणंति महीनाह ! । संपइ तुज्झ सरीरे संकंता वाहिणो सत्त ॥ २ ॥
तैवसपणस्समाणंगरूव-लायन्न-वन्न-कंतिगुणो । वड्डसि तुमं ति अम्हे पडिवन्ना सोगसंभारं ॥ ३ ॥
रन्ना भणियं कह नज्जए इमं ज्झत्ति रोमसंभूई ? । ता सिट्ठेज्जहड्डियसव्वपुव्वसुररायवुत्तंता ॥ ४ ॥
पायडियनियसरूवा गिवाणा पडिगया जहाभिमयं । वेरग्गोवगयमई चक्कहरो अह विचिंतेइ ॥ ५ ॥
मवण-धण-जुवइ-चउरंग[संग]हो जस्स कीरइ निमित्तं । जइ तं पि सरीरं पउरवाहिविहुरं असारं च ॥ ६ ॥
ता किं इमिणा निकंजएण अज्ज वि य पोसिएणं मे ? । गिण्हामि फलं एत्तो विण्णस्सिराओ सरीराओ ॥ ७ ॥
एवं विभावज्जणं एस महप्पा समग्गमवि संगं । उज्झइ गिण्हइ य लहुं पव्वजं उयह निरवजं ॥ ८ ॥

१ ठाण खं प्रती ॥ २ व्यक्तिक्म्येत्यर्थः ॥ ३ ‘मुकुलितमुखशोभी’ क्षीणमुखकान्ती ॥ ४ सशोकौ ॥ ५ तद्वशप्रणयमानाङ्गरूपलावण्यवर्णकान्ति-
गुणः ॥ ६ शिष्टयथास्थितसर्वपूर्वसुरराजवृत्तान्तौ ॥ ७ ‘कज्जुए’ प्रती ॥ ८ विनश्वरात् ॥ ९ पश्यत ॥

प्रवज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

॥३५१॥

परिमलमिलंतभमरालिमणहरो एस केसपब्भारो । निवडइ सिराओ सियंकुसुमरेहिरो करयलविलुत्तो ॥ ९ ॥
उयह मणिमउड-हार-[ऽद्धहार]-कडयाइभूसणसमूहो । इमिणा महीए चत्तो निम्मल्लं पिव अवन्नाए ॥ १० ॥
ओ ! पेच्छह विलवइ कह विमुक्कपोकारनिम्भरनिनायं । नायगरहियं दुहियं रुयंतमंतेउरं पुरओ ? ॥ ११ ॥
हा सामि ! सामि ! किमजुत्तमेरिसं असरिसं समारद्धं । तुमए कज्जं ? ति पयंपिरो य रोयइ दढं लोओ ॥ १२ ॥ छ ॥
इह तह कहं पि निक्खमणवइयरो तेण तस्स सच्चविओ । जह सिरिचंदनरिंदो तव्वेलं जायवेरग्गो ॥ १ ॥
तं किं पि सुहज्झाणं पडिवन्नो जेण तक्खणं चेव । संजायजाइसरणो सुमरियचिरपडियसुत्तत्थो ॥ २ ॥
सयमेव पंचमुट्ठियमणुट्ठिउं लोयकम्ममह समणो । होऊण चत्तसंगो नीहरिओ रायभवणाओ ॥ ३ ॥
एत्थंतरे पायवडियं सायरं ‘देव ! किमेयमारद्धं तुब्भेहिं ? नडविलसियमेयं, कहिं सणंकुमारे ? कत्थ वा तन्निक्ख-
मणं ?’ ति पयंपिरं पि रायलोयमवगन्निऊण विहरिओ जहाभिमयं रायसिरी ।
अह अच्चंतपिउविओगसोगगगिरगिरं सिरिप्पभरायसुयं अणिच्छंतं रायपए पभाचंदं पि जुवरायपए निवेसिऊण
रायलोएण भणियं—
मा कुणह जणगसोगं असोयणिज्जो खु सो महाभागो । खलमहिल व विमुक्का जेण समग्गा वि रायसिरी ॥ १ ॥

१ सितकुसुमराजमानः करतलविलसः ॥ २ विमुक्तपूत्कारनिर्भरनिनादम् ॥ ३ प्रजल्पिता ॥ ४ दर्शितः ॥ ५ सजातजातिस्मरणः स्मृतचिरपठितसूत्रार्थः ॥
६ पञ्चमुष्टिकमनुष्ठाय लोचकर्म ॥ ७ ‘मणं पि पं’ प्रती ॥ ८ राजर्षिः । अथ अत्यन्तपितृवियोगशोकगद्गदस्वरम् ॥

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३५२॥

को नाम कुण्ड दुकरमेवंविहधम्मकम्मपारंभं ? । पायं वेरग्गमई मइमंताण वि खणं एकं ॥ २ ॥
ते णंत चिय जे कालधम्मयं उवगया अकयधम्मा । उज्जमियमेवमिह जेहिं ते परं के वि जई विरला ॥ ३ ॥
को न निसांमइ समयं ? को नेक्खइ खणविणस्सरं सबं ? । को वा न विभावइ भाविरं च मरणं सरीरीणं ? ॥ ४ ॥
को वा सुगुरुवइदं धम्मवएसं धरेइ नो हियए ? । कस्स व न वल्लहं मोक्खसोक्खमक्खंडमक्खइयं ? ॥ ५ ॥
किंतु चलचित्ताए तदणुट्ठाणक्खणम्मि खीणंगा । भग्गुच्छाहा हच्छं पच्चोसकंति गरुया वि ॥ ६ ॥
देवेणं पुण तं किं पि साहसं ववसियं वसिवरेण । जं असमसाहसाण वि सहसा चित्तं चमकेइ ॥ ७ ॥
एसो वि देव ! परमोवयारभावेण नौडयविहाया । धम्मगुरु विव तुमं सविसेसं पूइउं जुत्तो ॥ ८ ॥
एवं च निसामिऊण मणागमुवसंतसोगावेगो 'तह' ति सम्मं पडिवज्जिय सिरिप्पभनरिंदो तं रंगमल्लं महामोल्लदो-
गुल्लमंडणाईहिं पूएइ, रज्जकजाणि य चित्तेइ ति । एवं वच्चंति वासरा ।

एगया य सो सिरिप्पभपुहईवई पभाचंदेण समं समणसीहसीहाभिहाणमुणिपुंगवसमीवे सम्ममुवगम्म पाणिवहवि-
णिवित्तिपमुहवारसविहसावयवयधम्मं पवजेइ, तदेगचित्तो परिपालेइ य । तप्पालणपरस्स य वच्चंतेसु दिणेषु तद्धम्मपवित्ति-
वित्तंतसवणसंभावियाविजिगीसुसरूवेण अरिदमणमेइणीवइणा पारदो उवइविउं अवंतीविसयसीमागामनिवहो । सुओ य

१ जगति ॥ २ शृणोति आगममित्यर्थः ॥ ३ मोक्षसौख्यम् अखण्डम् अक्षयिकम् ॥ ४ भमोत्साहाः शीघ्रं प्रत्यववृण्णन्ते ॥ ५ नाटकविधाता ॥
६ महामूल्यदुकूलमण्डनादिभिः ॥ ७ तद्धर्मप्रवृत्तिवृत्तान्तश्रवणसम्भावितविजिगीषुस्वरूपेण ॥

सा का वि य रूवसिरी जा देवाणं पि नेव संभवइ । अंविबन्नं लायन्नं उग्गा सोहग्गलच्छी वि ॥ ४ ॥
अहह ! कहं धाउभवं पि देहमेवं हरी पसंसेइ ? । अइभूरिवयणवित्थरमवंहत्थिय देव-दणुवइणो ॥ ५ ॥
ता तं गंतूण सयं पेहेमो इति विभावितं दोन्नि । कयवुंइविप्परूवा देवा तं नयरमोइन्ना ॥ ६ ॥
अत्रान्तरे विस्मिता राजपुत्रादयः 'किमतो भविष्यति ?' इति सावधानाः शुश्रुवुः—
दूरयराओ देसाओ राइणो रूवपेहणट्ठाए । आय म्ह भो पडीहार ! कहसु सिरिचक्कवट्ठिस्स ॥ १ ॥
एवं भणितं चिट्ठंति जाव ता ज्जत्ति लद्धपडिवयणो । सविणयजोडियपाणी ते पडिहारो पवेसेइ ॥ २ ॥
राया वि तक्खणं किर न्हाणट्ठमुवट्ठिओ समग्गाइं । आभरणाइं विमोत्तुं केवलकयकडियडकडिल्लो ॥ ३ ॥
दैरिसायं देमि सुदूरदेसपहसमकिलंतकायाण । महूरूवमेत्तपेहणनिमित्तमिहइ उवगयाण ॥ ४ ॥
एयाण तवस्सीणं ति चित्तिउं चत्तपत्थुयपयत्थो । अभिमुहमभिवट्ठंतो पलोइओ थेरविप्पेहिं ॥ ५ ॥
अह हरिसवियसियच्छा अहोइमेरं इमस्स सुंदेरं । अन्ना य रूवलच्छी किं पि अपुंवं च लायन्नं ॥ ६ ॥
सच्चं महाणुभावेण वज्जिणा जंपियं च तं तइया । अज्ज पि तदुत्तसविसेसदेहसोह व भाइ इमो ॥ ७ ॥

१ अविवर्णम् ॥ २ अपहस्तयित्वा देवदनुजपतीन् ॥ ३ 'बुद्धि' प्रती ॥ ४ केवलकृतकटितटकटिवत् ॥ ५ दर्शनं ददामि सुदूरदेशपथश्रम-
क्रान्तकायेभ्यः ॥ ६ मम रूपमात्रप्रेक्षणनिमित्तम् इहोपगतेभ्यः ॥ ७ त्यक्तप्रस्तुतपदार्थः ॥ ८ हर्षविकसिताक्षी अहो ! अतिमर्यादमस्य सौन्दर्यम् ॥
९ 'त्वं' चैव 'ला' प्रती ॥ १० इन्द्रेण ॥

प्रवज्यायां
श्रीप्रम-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

॥३५२॥

इवमहस्रि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णाहिगारो॥

॥३५३॥

स्सामि' चि कयनिच्छओ जुवरायं पभाचंदं रज्जकजे निजुंजिऊण नीहरिओ नयराओ, पत्तो नियदेससीमासंधि । परोप्परं समीवमुवामयाहं दोन्नि वि बलाहं । पयडो समरवावारो । कहं चिय ?—

अइगरुयकोवभडभिउडिभीम, सोडीरिमपावियविजयसीम ।

भूनाहिं भूवइ जुज्झि लग्ग, अणवरयमुकसरस्सरवग्ग ॥

अस्सवारवीर समवग्गिएहिं, खग्गाउह उट्ठिय खग्गिएहिं ।

करिघडहं भिडिय पडिकरडिपंति, कयदसणघाय मसि-मेहकंति ॥

असिदंडलुणिय निवडंत छत्त, नं जयसिरि उज्झिय अग्घपत्त ।

पवणुद्धुय घय उद्धुप्पयंत, नं केउ सहहिं नहि उग्गमंत ॥

सुहडंगि लग्ग नाराय तिवख, कीणासमुक्क नं नियकडक्ख ।

महि रुंडमुंडमंडिय असेस, नज्जइ खयसमयह निविसेस ॥

१ अतिशुरूककोषभट्टकुटिभीमः, शौण्डीरिमप्रासविजयसीमः । भूनाथैः न भूपतिः युद्धे लग्नः, अनवरतमुक्तशरस्सरवर्गः ॥ २ अश्ववारवीराः 'समवर्गिकैः' अश्ववारैः, खज्जयुधा उत्थिताः खज्जिकैः । करिघटाभिः सज्जता प्रतिकरटिपङ्क्तिः, कृतदशनघाता मधीमेघकान्तिः ॥ ३ असिदण्डलूनानि निपतन्ति च्छत्राणि, इव जयश्रिया उज्झितानि अर्घषात्राणि । पवनोद्धुता च्चजा उद्धुमुत्पतन्तः, केतवः इव राजन्ते नभसि उद्गच्छन्तः ॥ ४ लुणिय प्रतौ ॥ ५ सुभटाङ्गे लमा नाराचास्तीक्ष्णाः, कीनाक्षेन मुक्ता इव निजकटाक्षाः । मही रुण्डमुण्डमण्डिता अशेषा, ज्ञायते क्षयसमयेन निर्विशेषा ॥

पेम्मुकहकहुंकारभीस, अद्धिदुलुणिय सुहडाहं सीस ।

उद्धुच्छलंत रेहंति केव ?, हरिखंडिय रावणमुंड जेव ॥

रैणतूरवाऊरिय दियंत, दुक्खेण नाइ नज्जइ रसंत ।

रुहिरारुण रेहहिं भुवि चियंड, सतडिच्छड नं नवमेहखंड ॥

सैरपहरकिलामिय तुरयथड्ड, निब्भग्गमणोरह जिह पयड्ड ।

पडिसत्तुसेन्नु अइनिरु विसन्नु, भयभीयइं गिरिकुहरइं पवन्नु ॥

कैइवयनरजुत्तउ, जगि विगुत्तउ, तयणु पलाणउ अरिदवणु ।

अंगीकयस्सत्तह, धम्मासत्तह, खंडण सक्कइ बलु कवणु ? ॥ १ ॥

एवं च विहैलियनामत्थे पउत्थे तम्मि पत्थिवे उवलद्धविजओ सिरिप्पभो राया अन्नेसिं पि नरिंदाणं दिन्नचित्त-
चमकारो समामओ नियनयरं । जायं वद्धावणयं । परितुडो पभाचंदो । तिवग्गसंपाडणपरं च रज्जसिरिमणुभुंजंताण ताण

१ प्रमुक्तहक्काहुंकारभीषणानि, अर्धेन्दुलूनानि सुभटानां शीर्षाणि । ऊर्द्धोच्छलन्ति राजन्ते कथमिव ?, 'हरिखण्डितानि' बाहुदेवखण्डितानि रावणमुण्डानि यथा ॥ २ रणतूरवापूरिताः दिगन्ताः, दुःखेन इव ज्ञायन्ते रसन्तः । रुहिरारुणाः राजन्ते भुवि.....सतडिच्छटा इव नवमेघखण्डाः ॥ ३ शरप्र-
हारकान्तः तुरगसमूहः, निर्भाग्यमनोरथा इव प्रवृत्तः । प्रतिशत्रुसैन्यं अत्यन्तं विषण्णं, भयभीतं गिरिकुहराणि प्रपन्नम् ॥ ४ कतिपयनरयुक्तः जगति विगुप्तः तदनु पलायितोऽरिदमनः । अङ्गीकृतक्षात्रस्य धर्मासक्तस्य खण्डने शक्नोति बलं कतरत् ? ॥ ५ निष्फलनामार्थे इत्यर्थः ॥

प्रव्रज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

॥३५३॥

देवमहेश्वरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३५४॥

वञ्चन्ति वासरा । अन्नया य अणिययविहारेण विहरन्ता तं पुरं पत्ता पभासनामधेया सूरियो, बुत्था य असोगसंड-
म्म उज्जाणे । जाणियतदागमणो य समागओ सपरियणो सिरिप्पभपुहइवई । जहाविहिबंदियगुरुचरणो य निसन्नो मही-
वट्टे । सूरिणा वि पारद्धा धम्मकहा । जहा—

नरवर ! जिप्पेन्ति कहं पि पैउरपक्खुक्खडा वि पडिवक्खा । वैवसिज्जन्ति य काउं ववसाया दढमसज्झा वि ॥ १ ॥
साहिज्जन्ति य कज्जाइं दिन्नैचोज्जाइं सयललोयस्स । गम्मन्ति अगम्माणि वि फुरंतगुरुवीरियवसेण ॥ २ ॥
केवलमेको अप्पा अणप्पकुवियप्पवणस्सिप्पन्तो । आरोविउं पि तीरइ संजमसिहरम्मि न कहं पि ॥ ३ ॥
किं पुण तहिं चिय चिरं थिरीकरेउं तदुत्तरुत्तरओ । गुणपयरिसम्मि सम्मं ठविउं वा निडुणिय विग्गं ॥ ४ ॥
काणि वि कहिं पि संजमठाणाइं फासियाइं जीवेण । किंतु अणुबंधविरहा ताइं वि जायाइं विहलाइं ॥ ५ ॥
एसा वि देसविरई सेविज्जइ सबविरइक्खेण । पायमिमीए परिकम्मियाणमिर्यरा थिरा होइ ॥ ६ ॥
ता नरवर ! चिरकालं अकलंकियकयगिहत्थधम्मस्स । तुह जुत्तो संपइ सबसंगचागो परं काउं ॥ ७ ॥
जह बज्झवेरिविजंयत्थमुज्जओ तं पुरा दढं जाओ । तह अंतरिउविजयं पि इण्हि सम्मं समायरसु ॥ ८ ॥
परमत्थिओ जओ एस चेव एयत्थमेव य जयन्ति । जइणो महाणुभावा दूरुज्झियसबसावज्जा ॥ ९ ॥

१ उपिताश्च ॥ २ जीयन्ते ॥ ३ प्रचुरपक्षोत्कटाः ॥ ४ व्यवसीयन्ते ॥ ५ दत्ताश्चर्याणि ॥ ६ अनल्पकुविकल्पववनक्षिप्यमाणः ॥ ७ कहिं पि
प्रतो ॥ ८ 'इतरा' सर्वविरतिरित्यर्थः ॥ ९ त्वम् ॥

एस वइयरो चारनरनियराओ रायसिरिप्पभेण । भणाविओ य सो पहाणपुरिसपेसणेण, जहा—किमेवं पुवपुरिसपरंपराप-
रागयं पि पणयपन्नभारमसारीकाऊण कहवयसीमासमीवगामकुडील्लुडणेण विप्पियमायरसि ? किं न सुयमिमं तुमए महाभाग !
पुवपुरिसवयणं ?—

ते धन्ना सप्पुरिसा जाण सिणेहो अभिन्नमुहरागो । पइदियहं वड्डंतो रिणं व पुत्तेसु संकमइ ॥ १ ॥
ता एत्तो वि विनियत्तसु इमाओ, खमिओ य एसोऽवराहो तुह संपइ मए, नहि थेवावराहे वि पुव्वट्ठिइभंग-
भीरुणो विरोहमारभन्ति संतो त्ति । इमं च सोच्चा पहसंतेण भणावियं अरिदमणेण । जहा—
तुह पत्थिव ! धम्मत्थं सवित्थरा रिद्धि कुसलकिच्चस्स । पुहइपरिपत्थणाए अलमित्तोऽणत्थबहुलाए ॥ १ ॥
अह अभिलससि इमं पि हु ता दूरं भुंच धम्मवावारं । संभवइ कह णु एगत्थ खल्लि-सीमंतसंघडणं ? ॥ २ ॥
अह लोयरंजणामेत्तमेयमारंभियं सुकयकिच्चं । ता निच्चित्तो चिट्ठसु एत्तो न हणामि तुह देसं ॥ ३ ॥
पुवपणयाविरोहो हि भूवईणं परं जिगीसीण । दूसनमेव महंतं अहवा वि य दढमसामत्थं ॥ ४ ॥
इमं च तम्मूहाओ आयन्निऊण 'अहो ! दुस्सिक्खियाणमुल्लावो' त्ति जंपिरो सिरिप्पभभूवई तैकालताडावियसन्नाहड-
कारवायन्नणपुरचरणुकंठियवंठाहिट्ठियविसिट्ठकरि-तुरगाइसामग्गीसणाहो 'नाहमित्तो तं दुरायारमसाहिऊण च्छत्तं पि धरावइ-

१—ग्रामकुटील्लुट्टनेन ॥ २ खल्लाटसीमन्तसङ्घटनम् । सीमन्तः—केशपाशः ॥ ३ 'यावराहो' प्रतो ॥ ४ शत्रुमित्यर्थः ॥ ५ तत्कालताडितसन्नाहडकारवा-
कर्णनपुरश्चरणोत्कण्ठितवण्ठाधिष्ठितविशिष्टकरितुरगादिसामग्गीसनाथः ॥ ६ 'णनुरद्धरणु' प्रतो ॥

प्रव्रज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

॥३५४॥

देवभद्ररि-
विरइओ
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३५५॥

सम्माणिऊण संघं पसत्थदियहम्मि विहियसिंगारो । आरुहिउं नीहरिओ सहस्सनरवाहिणिं सिबियं ॥ २२ ॥
पत्तो य सूरिपासे तो उज्झियसव्वत्थ-ऽलंकारो । पडिवन्नो पव्वजं विहिणा सिद्धंतवुत्तेणं ॥ २३ ॥
तो देइ अमयवुट्ठिं व सव्वसत्ताण जणियपरितुट्ठिं । अणुसट्ठिं तस्स गुरू महुरगिराए इमं पयओ ॥ २४ ॥
इह हि भवसमुदे णंतसो संसरंता, कहमवि य लभंते जंतुणो माणुसत्तं । ॥ २५ ॥
तमवि कहवि लद्धं सुद्धसद्धम्मकम्मक्खमतणुबलमाउं दीहकाला लहंते
तमवि हु लहिऊणातुंछमिच्छत्तलुत्ताखिलमइनयणत्ता णंतसत्ता दुहत्ता । ॥ २६ ॥
तह कह वि जयंते पावकिच्चेसु निच्चं, जह पुणरवि णंतं णंतकौए वसंति
इय बँहुतमवेलुब्बुड्ड-निब्बुड्डणेहिं, भवजलहिनिमग्गा जाणवत्तं व दिक्खं । ॥ २७ ॥
श्रुवणपहुपणीयं सव्वहाऽलद्धपुवं, कहमवि य लहंते पुव्वपुच्चेहिं केई ॥ २८ ॥ तहाहि—
पडिपुन्नमिमं तुमए य पावियं कह वि दिव्वजोएण । ता बाढमप्पमाओ कायवो सव्वहा एत्तो ॥ २९ ॥
जयमेव आसियवं संचरियवं सचक्खुवावारं । उवओगपुव्वमिउ-महुर-मणहरं भासियवं च ॥ ३० ॥
जयणाए सँइयवं भोत्तवं चत्तराग-दोसं च । पँडिलेहियप्पमज्जियभूमीए ठाइयवं च ॥ ३० ॥

१ शुद्धसद्धर्मकर्मक्षमतनुबलम् ॥ २ अतुच्छमिथ्यात्वलुप्ताखिलमतिनयनत्वात् ॥ ३ 'अनन्तकाये' निगोदमध्ये इत्यर्थः ॥ ४ बहुतमवेलोद्धुड्डनिर्बुड्डनैः ॥
५ तीर्थकरप्रणीतमित्यर्थः ॥ ६ त्वया ॥ ७ शयितव्यम् ॥ ८ प्रतिलिखितप्रमार्जितभूमौ स्थातव्यम् ॥

अममत्तमिंदियजओ अकसाइत्तं च पिंडसुद्धी य । जयसमयं आवस्सयविहीसु सँइ वड्डियवं च ॥ ३१ ॥
विणओ य सया किच्चो बाल-गिलाणाइयाण जहसत्ति । अकलंकसीलपालणमणुट्ठियवं च जाजीवं ॥ ३२ ॥
एयविवरीयचारी हिंसाकारी अहिंसगो वि भवे । न पमायाओ वि परं हिंसाए पयं जिणा बिंति ॥ ३३ ॥
घन्नो तुमं महायस ! सीलभर[.....]समुद्धरणधीर ! । माणुस्सजम्म-जीवियफलं च तुमए परं पत्तं ॥ ३४ ॥
एयस्स पभावेणं पालिजंतस्स सइ पयत्तेण । जीवेहिं अणंतंहिं दुक्खाण जलंजली दिन्नो ॥ ३५ ॥
चिंतामणी अउवो एयमपुव्वो य कप्परुक्खो त्ति । एयं परमो मंतो एयं पैरमामयं चेव ॥ ३६ ॥
एयस्स कए धीरा रज्जं रट्ठं पुरं पुरंघीओ । पडिबंधबंधुरं बंधुलोयमवहाय निक्खंता ॥ ३७ ॥
तिलोयँसुयसासणा अतुलरुवनिब्भासणा, अतुल्लवल-विक्रमा पयडियपहाणकमा । ॥ ३८ ॥
जिणिंदउस्सभाइणो विजियघोररागाइणो, चँइसु भवसंभवं सुहमवेक्खिउं संजमं
छखंडभरहाहिवा नवमहानिहीसुंदरं, पँइयरयणुब्भडं हरि-करिंद-जोहाउलं । ॥ ३९ ॥
तैणं व पडसंगयं लहु समुज्झिउं चक्किणो, नरिंदसिरिमुत्तमं भरहमाइणो निग्गया

१ जगत्समत्वम् ॥ २ सदा ॥ ३ परमावृत्तम् ॥ ४ त्रिलोकविख्यातशासनाः इत्यर्थः ॥ ५ तत्पुत्रः ॥ ६ प्रभूतरत्नोद्भूतम् ॥ ७ तृणमिव ॥

प्रव्रज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।
प्रव्रजितं
प्रति गुरोः
अनुशिष्टिः

॥३५५॥

देवभद्रसूरि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३५६॥

परेहिं अनिरिक्खया सुहसिरीगुणालंकिया, अणन्नबलसालिणो हलहराणो राइणो ।

भुयंगमविभीसणं घरनिवासमासंकिउं, पवन्नदहसंजमा वणविहारवासं गया

॥ ४० ॥

ईसर-सेणावइ-सत्थवाह-सामंत-मंतिपमुहाणं । सामन्नपवन्नाणं सेसाणं मुणउ को संखं ?

॥ ४१ ॥

न य एत्तो वि हु अन्नं वन्नंती मोक्खसाहणोवायं । तेण तव-चरणाइसु कीरइ जत्तो दहं इहरा

॥ ४२ ॥

दुपरिच्चयं नियघरं मुचंतु कहं व बंधुपडिबंधा ? । कह वा पइदिणपरघरभिक्षाभमणं च कीरेज्जा ?

॥ ४३ ॥

सिरलोओ वा अचंतदुस्सहो गुरुपरीसहस्सहणं । अण्हाण-भूमिसयणाइ कह व कट्टं अणुट्टेज्जा ?

॥ ४४ ॥

एवं भवसुहविमुहा जयंति एगे तवे महासत्ता । अन्ने उ पावकम्मा पडुच्च ते एवमाहंसु

॥ ४५ ॥

किं धिप्पई पडिवज्जा ? न जहुत्ता जेण तीरण काउं । पज्जायाणं दोण्ह [वि] वितहकरणे परिच्चाओ

॥ ४६ ॥

न तहा य पिंडसुद्धी न खमा संघयणमदहं न धिई । सौहिस्संगं च तवो गिहिधम्मो ता परं जुंत्तो

॥ ४७ ॥

एवं हि दुव्वियट्ठा परंपिरा तह कहं पि कुवंति । जह सासणवुच्छिच्छी जायइ न इमं च भाविति

॥ ४८ ॥

कालोच्चियकिरियरया जहसत्ति अमच्छरा अमाइल्ला । जयमाणा मुणिणो चिय समयत्थपरुवगा सम्मं

॥ ४९ ॥

उस्सग्ग-उववायविऊ आवस्सयविहिंसु बद्धपडिबंधा । तक्कालावेक्ख्वाए सुसाहुणो चिय पवुचंति

॥५०॥ किंच—

खय उवसम मिस्सं पि य जिणकाले वि तिविहं भवे चरणं । मिस्साउ चिय पावइ खयं उवसमं पि नञ्जत्तो ॥ ५१ ॥

१ शुभश्रीगुणालङ्कृताः ॥ २ क्रियेत ॥ ३ गृह्यते परिव्रज्या ॥ ४ 'सामिष्वन्न' आसक्तिसहितम् ॥ ५ जुत्तं प्रती ॥ ६ 'क्खायाए' प्रती ॥

प्रव्रज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

प्रव्रज्याप्रति-
पत्तिनिषेध-
विषयकं
चार्चिकम्

॥३५६॥

तुह पिउणा वि हु तह कह वि संजमे सम्ममेव उज्जमिउं । जह तज्जसोहभरियं अज्ज वि हसई व दिसिवलयं

॥ १० ॥

एवंविहसामग्गी कत्तो पुणरेव संभवइ परमा ? । ता सबसंगचागत्थमुज्जमं कुणसु नरनाह !

॥ ११ ॥

बालयधूलीघरकीलणं व परमत्थविरहियं अहियं । संसारियं पि किच्चं कुसलाणं अक्खिवइ हिययं

॥ १२ ॥

एवं वुत्तम्मि गुरुहिं राइणा हरिसवियसियच्छेण । भणियं भयवं ! एवं अन्नं को जंपिउं मुणइ ?

॥ १३ ॥

कस्स व करुणासारो परोवयारो वि हवउ अवरस्स ? । सग्गा-उपवग्गमज्जे सत्थाहो को तुमाहिं परो ?

॥ १४ ॥

ता जाव रज्जकज्जे ठवेमि भाउं इमं पभाचंदं । ताव तुह पायमूले पवज्जमहं पवज्जामि

॥ १५ ॥

गुरुणा भणियं भदय ! संपज्जउ वंछियं तुहं हच्छं । निग्घाइज्जउ विग्घं धम्मत्थपवन्नचित्तस्स

॥ १६ ॥

तो राया नियभवणे गंतूणं रायलोयपच्चक्खं । ठावेइ पभाचंदं रायपए देइ सिक्खं च

॥ १७ ॥

धम्मस्स य रज्जस्स य कज्जाइं जहा न वच्छ ! सीयंति । तह वैट्ठेज्जसु अरिचक्कमकमेज्जासि य सया वि

॥ १८ ॥

वैज्जेज्जासु कुसंगं निस्संगे साहुणो भैएज्जासु । अणुवत्तिज्जसु सकुलकमं च मुंचेज्जसु पमायं

॥ १९ ॥

रायसिरी विसया वि य जइ वि हु सम्मोहकारया बाढं । तह वि य तेहिं अवहियमाणसो होज्जसु तुमं ति ॥ २० ॥

एवं तं अणुसासिय जिणभवणेसु य विसेसपूयाई । काराविऊण दीणाइयाण दाणं च दाऊण

॥ २१ ॥

१ तथ्यशओघभृतम् ॥ २ बालकधूलीगृहक्रीडनमिव परमार्थविरहितम् अहितम् ॥ ३ भ्रातरम् ॥ ४ त्वरितम् निहन्यताम् ॥ ५ वर्तथाः ॥
६ वर्जयेः ॥ ७ भजेः अनुवर्तथाः ॥ ८ अव्यथितमानसः ॥

देवमदस्त्रि-
विरइओ

कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ॥

॥३५७॥

हियं पवजामि-त्ति जाव परिभावेइ ताव समुच्छलिओ कणिट्टसुयमंदिरे अमंदरुयमाणीणमंतेउरीणं हाहारवो । 'हा हा ! किमेयं ?' ति विम्हिओ राया ।

एत्थंतरे पविट्ठा वेगागमणवसविगलियउत्तरीया दीहं नीससंती अच्छिन्नणितवाहप्पवाहपंवाणियाणणा 'देव ! परित्तायह परित्तायह अणजेण हीरमाणं कयंतेण रायसुयं पउमनाभं' ति पयंपमाणी संतिमई नाम कुमारधावी । 'अरे रे ! को एस कयंतो मइ जीवते वि मह सुयं हरइ ?' ति करवालमार्यंङ्किऊण कोवभरविरइयभालभित्तिभीमाणो धाविओ वेगेण राया । पायवडिण्हिं विन्नत्तो अंगरक्खेहिं—देव ! कयं संरंभेण, अंगीकरेह धीरिमं, न विसओ एस पोरिसस्स । एवं च मणागमुव-संतकोवावेगो गओ सुयसमीवं । सो वि तवेले चिय च्छिन्नाउयकम्मो पवन्नो पंचत्तं । 'हा वच्छ ! कहिं गओ सि ? देहि पडिवयणं' ति रुयंतो मुच्छानिमीलियच्छो पडिओ महीए महीवई । कह कह वि अणुसासिओ परियणेणं । कयं च उड्डुदेहियं कुमारस्स । गएसु य केच्चिरेसु वि दिणेसु सरीरगेलन्नेण य सुयविओगदुक्खेण य संतप्पमाणो कैहं पि जिणवयणविमरि-सुप्पन्नविसुद्धभावो भूवई अप्पाणमणुसासिउं पवत्तो—

रे जीव ! कीस विलवसि ? खिज्जसि ? रुयसी य ? वेवसि य बाढं ? । पियजणविओग-रोमाइतिकखदुक्खोहखोहे वि ॥ १ ॥

किं न विचित्तेसि ? जयम्मि तं कुलं नत्थि जत्थ नो वुत्थो । पिइ-माइ-पुत्त-बंधवपडिबंधो वा न संपन्नो ॥ २ ॥

१ अच्छिन्ननिर्यद्वाप्पप्रवाहप्रम्लानितानना ॥ २ आकृष्य कोपभरविरचितभालभृकुटिभीमाननः ॥ ३ 'और्ध्वदेहिकम्' मृतकार्यम् ॥ ४ कहिं पि प्रतौ ॥ ५ जिनवचनविमर्शोत्पन्नविशुद्धभावः ॥ ६ जगति ॥

न य तद्विओगवसओ परिदेवण-रुयण-ताडणाइ बहुं । कुणमाणो वि हु बहुसो तुममणुपत्तो सुहलवं पि ॥ ३ ॥
न य गरुयरोगजोगे वि पीडियंगस्स विलवणाईहिं । जाया सुहासिया कितु दढयरं पावपरिवुड्डी ॥ ४ ॥
पुव्वकयदुक्कयाणं दुच्चिन्नाणं इहं उड्डाणं । सयमणुभवणं मोत्तुं नो मोक्खो मुणसि न इमं पि ? ॥ ५ ॥
पियजणविओगदुक्खं तित्तिक्खियं किं न सगरपमुहेहिं ? । बारवइनयरिदाहे किं वा नो हलहर-हरीहिं ॥ ६ ॥
किं व न सरीरवियणा वीरजिणाईहिं धीरपुरिसेहिं । संगमयपमुहविहिया सहिया सपरक्कमेहिं पि ? ॥ ७ ॥
तेहिंतो वि हु किं गुरुपरक्कमो ? तव्णिणासकुसलो वा ? । जं सहसि न तं सम्मं अवहंतो चित्तसंतावं ॥ ८ ॥
माइंदजालसरिसं अहवा गंधवनगरपडितुल्लं । किं पाव ! न बुज्झसि तं सयण-सरीराइ सब्बमिमं ? ॥ ९ ॥
होऊण सासयं जइ असासयं होइ होउ ता सोगो । सो विहलो पढमं चिय सब्बत्थ विणस्सरसरूवे ॥ १० ॥

एवं च परमविसुज्झमाणसुहभावो 'अलमित्तो जीवियव्वेणं' ति निच्छिऊण, रज्जे नियपुत्तं निवेसिऊण य गओ कुमारनंदिमुणिदसमीवे । परमभत्तिभरपुरस्सरकयसिरोनमणो जंपिउं पवत्तो—भयवं ! नियंसामत्थाणुरुवपालियदुवालस-वयस्स समणोवासयस्स पवजं काउमसमत्थस्स समीवोवट्ठियमरणस्स किं काउं जुज्झइ ? ति ।

गुरुणा भणियं—महाराय ! संलेहणा । सा पुण दुविहा—दव्वओ भावओ य । तत्थ दव्वओ धण-भवण-सयण-परियण-

१ णं वोत्तुं प्रतौ ॥ २ तेभ्यः ॥ ३ मायेन्द्रजालसदृशम् ॥ ४ त्वम् ॥ ५ निजसामर्थ्यानुरूपपालितद्वादशव्रतस्य ॥

प्रव्रज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

आत्मानु-
शासनम्

॥३५७॥

संलेखनायाः
स्वरूपस-
तिचाराश्च

देवभद्ररि-
विरहो

कहारयण-
कोसो ॥

विसेसगु-
णाहिगारो ।

॥३५८॥

पमुहबज्जपरियरचाणेण, भावओ पुण कोहाईणमच्चंतपरिहारेण परिकम्मियसरीरस्स भंतपरिन्नापडिवत्ती संभवइ । तीए य पवन्नाए कह वि संकिलिडुकम्मोदयवसेण कस्सई पंच अइयारा भवन्ति । तं जहा—इहलोगासंसा १ परलोगासंसा २ जीवियासंसा ३ मरणासंसा ४ कामभोगासंस ५ त्ति । तत्थ—

मणुयस्स हि मणुयजणो इहलोगो तेसु अप्पणो जम्मं । आसंसइ मम एसो हवेज्ज पुत्तो व भत्ता वा ॥ १ ॥

तस्सेव य परलोगो तिर्यसाई तेसु सुंदरं किं पि । दडूणं आसंसइ अहं पि एवंविहो होज्जा ॥ २ ॥

दडूणमिद्धि-पूयं जणेण कीरंतियं अणसणम्मि । जइ ताव जिऐमि चिरं ति पत्थणा जीवियासंसा ॥ ३ ॥

मरणासंसा पुण सास-कास-कोढाइविहरदेहस्स । तहुक्खविरामकए लहु मरणं मग्गमाणस्स ॥ ४ ॥

सहो रूवं कामा भोगा पुण होति गंध-रस-फासा । तविसया आसंसा पंचममइयारमाहंसु ॥ ५ ॥

एवमइयारपरिहारसारसंलेहणापवन्नस्स । आराहणापडागा करगोयरमेइ गिहिणो वि ॥ ६ ॥

धन्ना गिहत्थधम्मं सुनिम्मलं पालिऊण पज्जंते । संलेहणाविहाणं सोक्खनिहाणं पवज्जंति ॥ ७ ॥

एवं गुरुकहियतकालोच्चियनीसेसकिच्चो आबालकालियमालोइऊण मूलुत्तरगुणावराहनिवहं, पुणरवि सविसेसमुच्चरावेऊण दुवालस वि वयाइं, खामिऊण सबसत्तसंघायं पभाचंदो पवन्नो गुरुणो समीवे अणसणं, सोउमाढत्तो य आराहणापमुहसत्थाइं ति । अइकंते य सत्तरत्ते भवियवयावसेण पहीणचारित्तावरणीयकम्मो स महप्पा गुरुं विन्नविउं पवत्तो—भयवं ! पुवं मए

१ भक्तपरिज्ञा—अनशनप्रकारविशेषः ॥ २ देवादिः इत्यर्थः ॥ ३ क्रियमाणाम् ॥ ४ जीवामि ॥

ता संपयमवि मिस्सं चरणं सरणं ति निच्छयपवन्ना । कीस न हुंति [हु] समणा ? पावाणमहो ! महामोहो ॥ ५२ ॥

किं बहुणा ?—

इत्तिरिसामाइय-छेयसंजया तह दुवे नियंठा य । बउस-पडिसेवगा वा अणुसज्जंते य जा तित्थं ॥ ५३ ॥

इय भो देवाणुप्पिय ! तव्हिहुकवियप्पिएहिं अक्खुद्धो । तह धम्मधुरं दुद्धरमुद्धरसु जहा सिवं लहसि ॥ ५४ ॥

एवं गुरुणोऽणुसासणं एगग्गमाणसो स महप्पा सिरिप्पभरायरिसी सविणयमादाय संजमकजेसु उज्जमंतो वैहिओ इव वेज्जं खणं पि गुरुकुलममुंचंतो विहरइ गामा-ऽऽगराईसु । पैरियत्तई य सुत्तं, अवधारेइ तयत्थं, वड्डइ बाल-गिलाणाइकजेसु, कुणइ य वेयावच्चं, अँवच्चं व रक्खइ पाणिगणं, सुस्ससइ मुणिजणं, जणइ जईण समाहिं, अँणुयत्तइ अट्ट पवयणमायाउ त्ति । पभाचंदो वि राया रज्जसिरिमणुभुंजंतो कालं बोलेइ ।

अन्नया य जाया तस्स दोन्नि पुत्ता—हरिसेणो पउमनाभो य । पाढिया परिणाविया जहोचियं रज्जकजेसु निउत्ता य । अन्नया य राइणो समुप्पन्नो अँरोयगवाही । तवसेण य मणहरेसु वि भक्ख-भोयणपगारेसु न जायइ वंछा, तओ किसीहयं सरीरं । आहूया य वेज्जा, कया य काइ तेहिं तिगिच्छा, न य जाओ को वि विसेसो । तओ परिभाविमणेणं—किमित्तो वि दवोसहेहिं ? भावोसहमेव संपयमुचियं, किमेत्तो वि कायवमवरं ? ता जेड्डसुयं रज्जे इयरं च जुवरायपए निवेसिऊण परलोय-

१ इत्वरं—मर्यादितकालम् ॥ २ व्याधितः इव वैद्यम् ॥ ३ परावर्त्तयति ॥ ४ 'वच्चमव' प्रती ॥ ५ अपत्यमिव ॥ ६ अनुवर्त्तते ॥ ७ आरो' प्रती । अरोचकव्याधिः ॥ ८ 'क्खाभो' प्रती ॥

प्रवज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

॥३५८॥

देवमहस्रि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३५९॥

जा धम्मज्झाणपरो चिट्ठइ ता चारकहियवुत्तंतो । अरिदमणो आगंतुं वंदइ तं परमभत्तीए ॥ ११ ॥
भणइ य भयवं ! तुमए भुत्ता चत्ता य जह नरिंदसिरी । अन्नेण तह न केणइ ता तुज्झ नमामि कमकमलं ॥ १२ ॥
अम्हारिसा उ पावा रज्जलवेणं पि गद्विया दूरं । अविभावियभाविभया न धम्मकज्जे पसज्जंति ॥ १३ ॥
एवमुववूहिओ वि हु रत्ता थेवं पि अकयउकरिसो । तं किं पि ज्ञाणपगरिसमारूढो सो महासत्तो ॥ १४ ॥
जेण लवसत्तमेसुं सत्त्वट्ठविमाणवासितियसेसु । मरिऊणं उववन्नो देवेहिं कया य से महिमा ॥ १५ ॥
नियनियठाणाउ चुया कालेणं भायरो य ते दो वि । अवरविदेहे देहं मोत्तुं मोक्खं लहिस्संति ॥ १६ ॥
इय निरइयारपव्वज्जपालणं सिवफलं मुणेऊण । सोहग्गोवरि मंजरितुल्लं को नाऽऽयरेज्ज बुहो ? ॥ १७ ॥ छ ॥
किंच—
धैन्नाण निवेइज्जइ धन्ना वच्चंति पारमेईए । गंतुं इमीए पारं पारं पारिविति दुक्खाणं ॥ १८ ॥
पन्नासत्थनिबद्धो एस समप्पइ कहारयणकोसो । जंतो समुट्ठिओ पुण एसो तं इण्हि निसुणेह ॥ १९ ॥ छ ॥

॥ अथ प्रशस्तिः ॥

चंदकुले गुणगणवद्धमाणसिरिवद्धमाणस्रिस्स । सीसा जिणेसरो बुद्धिसागरो स्रिणो जाया ॥ १ ॥

१ प्रसजन्ति ॥ २ उपबृंहितः ॥ ३ धन्येभ्यः निवेद्यते धन्या व्रजन्ति पारम् 'एतस्याः' प्रव्रज्यायाः ॥ ४ 'पञ्चाशदर्थनिबद्धः' पञ्चाशदर्थधिकार-
गमितः एष समाप्यते कथारत्नकोशः ॥ ५ जुत्तो प्रती ॥

तह कह वि संजमभरो उव्वूढो जेहिं धीरंधवलेहिं । अज्झवसिउं पि तीरइ जह अज्ज वि नेव केहिं पि ॥ २ ॥
ताण जिणचंदसूरी सीसो सिरिअभयदेवसूरी वि । रवि-ससहर व पयडा अहेसि सियगुणमऊहेहिं ॥ ३ ॥
तेसि अत्थि विणेओ सैमत्थसत्थत्थपारपत्तमई । सूरी पसन्नचंदो न नामओ अत्थओ वि परं ॥ ४ ॥
तस्सेवगेहिं सिरिस्सुमइवायगाणं विणेयलेसेहिं । सिरिदेवभट्टसूरीहिं एस रइओ कहाकोसो ॥ ५ ॥
संघधुरंधरसिरिसिद्धवीरसेट्ठीण वयणओ जेहिं । चरियं चरिमजिणिंदस्स विरइयं वीरनाहस्स ॥ ६ ॥
परिकम्मिऊण विहियं जेहिं सैइ भव्वलोगपाउग्गं । संवेगरंगसालाभिहाणमाराहणारयणं ॥ ७ ॥
कंचणकलसविहूसियमुणिसुव्वर्यं भवणमंडियम्मि पुरे । भरुयच्छे तेहिं ठिएहिं एस नीओ परिसमत्तिं ॥ ८ ॥
वैसु ८ बाण ५ रुइ ११ संखे वच्चंते विक्कमाओ कालम्मि । लिहिओ पढमम्मि य पोत्थयम्मि गणिअमलचंदेण ॥ ९ ॥

अलं बहुभणिण ॥

यदिह जगदे किञ्चिन्मोहान्मया संमयाद् बहिर्यदपि सुकविक्षुण्णान्मार्गाद् वचोऽभिदधेऽन्यथा ।

तदुदितकृपैः सद्भिस्त्यक्त्वा तथैष विशोध्यतां, भवति कथिकाकोशः पन्था यथा शिवसन्नः ॥ १ ॥

१ धीरत्वेन धवलतुल्यैः, धीरवृषभैरित्यर्थः ॥ २ अभूताम् ॥ ३ समस्तशास्त्रार्थपारप्राप्तमतिः ॥ ४ संस्कृत्य संशोध्य वा इत्यर्थः ॥ ५ सदा ॥
६ 'यभुव' प्रती ॥ ७ "अङ्गानां वामतो गतिः" इति न्यायात् ११५८ वर्षे इत्यर्थः ॥ ८ जिनागमात् ॥

प्रव्रज्यायां
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्

प्रशस्तिः

॥३५९॥

ग्रन्थोप-
संहारः

देवभद्ररि-
विरहो
कहारयण-
कोसो ॥
विसेसगु-
णाहिगारो ।
॥३६०॥

यत् कृत्वेदं त्रिकरणजयात् पुण्यमस्माभिराप्तं, तेनैवैतच्छ्रवण-पठना-ऽऽख्यान-चिन्तैकचित्ताः ।
सन्तः सन्तु प्रतिसभमितश्चाऽऽप्तमोहव्यपोहा, भूयो भूयो जिनपतिमते बोधिसिद्धिं लभन्ताम् ॥ २ ॥
जीयासुः शैशि-नील-काञ्चन-जपा-मेघोपमाङ्गत्विषः, श्रीमन्नाभितनूद्भवप्रभृतयः सर्वेऽपि तीर्थेश्वराः ।
गीरम्बा च सुदर्शना च विदिता देव्योऽपि काल्यादयो, भूयासुजिनशासनस्य सततं प्रोत्सर्पणाहेतवे ॥ ३ ॥
इति बहुविधवाक्यानेकमाणिक्यपूर्णाऽऽगमजलनिधिलब्धैरर्थलेशैर्निबद्धः ।
तदपि निहतभूरिप्राणिदौर्गत्यदुःखो, जयतु सततमेव श्रीकथारत्नकोशः ॥ ४ ॥
॥ इति प्रव्रज्यार्थचिन्तायां श्रीप्रभप्रभाचन्द्रचरितमुक्तम् ॥ ५० ॥
तदुक्तौ च सम्यक्तवादिपश्चादशदर्याधिकारसम्बद्धः कथारत्नकोशोऽपि समाप्तः ॥ छ ॥
॥ मंगलं महाश्रीः ॥ शुभं भवतु ॥

शिवमस्तु सर्वजगतः परहितनिरता [भवन्तु] भूतगणाः । दोषाः प्रयान्तु नाशं सर्वत्र सुखी भवतु लोकः ॥ १ ॥ छ ॥

१ श्वेत-नील-पीत-रक्त-श्यामाङ्गवर्णा इत्यर्थः ॥ २ ऋषभादय इत्यर्थः ॥ ३ प्रभावनाकृते इत्यर्थः ॥ ४ 'भूतिप्रा' प्रतौ ॥

प्रव्रज्यार्था
श्रीप्रभ-
प्रभाचन्द्र-
कथानकम्
५० ।

॥३६०॥

निष्पुन्नएण न पवन्नं सामन्नं, इयाणि पि जइ तं पडिवज्जिअइ ता किं जुत्तमजुत्तं ? ति । गुरुणा भणियं—भइ ! किमेवमुल्ल-
वसि ? किं न सुयमिमं तुमए ?—

एगदिवसं पि जीवो पवज्जमुवागओ अणन्नमणो । जइ वि न पावइ मोक्खं अवस्स वेमाणो होइ ॥ १ ॥
ता इण्हि पि हु नरवर ! संथारगदिवसनावमवच्छिड्डं । वेत्तूण भीमभववारिरासिमुत्तरसु लीलाए ॥ २ ॥
अह गरुयहरिसवसनिस्सरंतरोमंचकंचुइयकाओ । संथारगपवज्जं पडिवज्जइ भूवई सम्मं ॥ ३ ॥
साहूहिं भणिज्जंतं पीऊसं पिव असेसदोसहरं । पंचपरमेट्ठिमंतं अवधारइ तयणु संविग्गो ॥ ४ ॥
एवं पक्खियसंलेहणाए संथारयं पवन्नो सो । मरिऊण वेजयंते जाओ देवो महिड्ढीओ ॥ ५ ॥

अह कह वि पुरा-ऽऽगर-गाम-नगर-निगमेसु अणिययविहारं । गुरुणा सह विहरंतो अरिदमणनरिंदेसम्मि ॥ ६ ॥
तम्मरणं सोऊणं रायरिसिसिरिप्पभो विचित्तेइ । जुज्जइ ममावि संपह काउं एवंविहं कज्जं ॥ ७ ॥
अब्भुज्जयं विहारं पवज्जियं एच्चिरं मेए कालं । अब्भुज्जयमरणं चिय एत्तो जत्तेण सैरणिज्जं ॥ ८ ॥
तो गुरुणाऽणुन्नाओ अणुसरिऊणं सिलायलं विउलं । उभओ चिय संलिहियं अप्पाणं सुज्झमाणमणो ॥ ९ ॥
निरवेक्खो पच्चक्खिय चउव्विहाहारममरगिरिधीरो । सममेव चित्तवित्तिं इट्ठेऽणिट्ठे वि य ठवेंतो ॥ १० ॥

१ निष्पुण्यकेन न प्रपन्नं श्रामण्यम् ॥ २ अनन्नं प्रतौ ॥ ३ संस्तारकदीक्षानावम् अपच्छिद्राम् ॥ ४ अभ्युद्यतम् ॥ ५ ममं कां प्रतौ ॥
६ अनुसरणीयम् ॥ ७ संलियम् ॥

संस्तारक-
प्रव्रज्या

प्रत्यक्षमथ परोक्षं द्विधैव [तत्] तत्र चादिमं द्वेधा । नैश्चयिकमथ व्यवहारकारि पूर्वं पुनस्त्रेधा ॥ ५ ॥
अवधि-मनःपर्यय-केवलानि षोढा द्वितीयमन्यत् तु । प्रत्यक्षादिनिमित्तं परोक्षमेतच्च पञ्चविधम् ॥ ६ ॥
स्मरणं प्रत्यभिज्ञानं तर्को लैङ्गिकमागमः । विषयः फलमाभासाः स्याद्वादो नय-दुर्नयौ ॥ ७ ॥
वादन्यायस्ततः सर्वविच्चे [च] भुक्तिसम्भवः । पुं-स्त्रियोश्च समा मुक्तिरिति शास्त्रार्थसङ्ग्रहः ॥ ८ ॥
प्रमाणं ज्ञानं प्रामाण्यस्यान्यथानुपपत्तितः । नाज्ञानं सन्निकर्षादि न साधकतमं यतः ॥ ९ ॥

अर्थस्य प्रमितौ न साधकतमः स्यात् सन्निकर्षो यतः, स्वस्यासौ प्रमितौ न साधकतमः कुम्भादिवत् कर्हिचित् ।
अर्थश्चाप्रमितः कथं मतिधनैस्त्यज्येत गृह्येत वा ?, सम्यग्ज्ञानमतः प्रमाणमपरं नो सन्निकर्षादिकम् ॥ १० ॥
प्रदीप-नयनादिभिर्न च भवत्यनैकान्तिको, न साधकतमा यतस्त इह मुख्यवृत्त्या मितौ ।
परम्परितकारणे करणता यदि त्विष्यते, तदा करणलक्षणे बत ! जलाञ्जलिर्दीप्यताम् ॥ ११ ॥
ये सन्निकर्षमवदन् निपुणाः प्रमाणमध्यक्षता किमु न तैर्नभसः प्रपन्ना ? ।
यद् भौतिकेन नयनेन वि[हा]यसस्तैः, शास(श)क्यते स्खलयितुं नहि सन्निकर्षः ॥ १२ ॥
भूषा(रूपा)भावान्नभसि न यदि स्यादणौ तत्र [...]स्यानुद्भूतत्वे नयनजमले स्यात् समुद्भूतरूपे ।
तस्मात् स्वार्थग्रहणनियता ज्ञानरूपैव शक्तिर्ज्ञातुः कर्मापचयजनिता मुख्यवृत्त्या प्रमाणम् ॥ १३ ॥
प्रमाणाभावतो सच्चे संयोग-समवाययोः । सन्निकर्षाभिदाख्यानं वान्ध्येयगुणवर्णनम् ॥ १४ ॥

दण्डीति मतिस्त्वन्मतसंयोगविमुक्तवस्तुभेदकृता । संयुक्ताकारत्वाद् युक्ता प्रासादबुद्धिरिव ॥ १५ ॥

संयोगनिराकरणम् ।

यद् यस्मान्नो भिन्नं समवायस्तत्र तस्य नैव यथा । स्वात्मनि पटनवतन्तु[.....]विशेषेभ्यः पटो भिन्नः ॥ १६ ॥
यद् वृक्ष्य (दृश्यं) सद् यस्माद् व्यतिरेकेणोपलभ्यते न ततः । तदभिन्नं स च तेभ्यस्तथाऽन्यथोच्छिद्यते भेदः ॥ १७ ॥
ज्ञानस्य स्वप्रकाशत्वं केवलव्यतिरेकिणा । अर्थप्रकाशकत्वेन सिद्धसङ्केतकः सुधीः ॥ १८ ॥
यच्चोच्यते ज्ञानमिहापरेण, ज्ञानेन वेद्यं खलु मेयभावात् ।
घटादिवत् तत्र महेशबुद्ध्या, नैकान्तिकत्वे स्फुटमेव हेतोः ॥ १९ ॥
पृथग्जनज्ञानमपेक्ष्य साधने, न च स्थितिर्वा व्यभिचार एव वा ।
सुवेदनेऽध्यक्षबलाच्च सुस्थिते, हेतोरकिञ्चित्करता निवार्या ॥ २० ॥
अन्तर्मुखो यः प्रतिभासमेदः, स साधयेद् ज्ञानगतं प्रकाशम् ।
बहिर्मुखस्त्वर्थगतं तदेवं, ज्ञानं प्रसिद्ध्येत् स्व-परप्रकाशम् ॥ २१ ॥
न च द्वयेऽपि प्रतिभासमाने, शक्योऽपलापोऽन्यतरस्य कर्तुम् ।
प्रत्यक्षता संविदि चात्र मुख्या, ज्ञेये पुनः स्यादुपचारवृत्त्या ॥ २२ ॥
यद् यस्मिन्नुपलब्धिलक्षणगताकारेण नाऽऽभासते, वाच्यं तन्न तदात्मकं किल यथा कुम्भः पटाद्याकृतिः ।

भासन्ते च घटादयो न हि जडा भावाः क्वचित् संविदाकारेणेति विभिन्नमूर्त्तय इमे मान्या मनीषाधनैः ॥ २३ ॥
तेन यदुच्यते योगाचारेण—
[.....]ते ज्ञानमेव यदिहावभासते ।
तद्यथा सुखप्रमुखमवभासते च कुम्भादिस्तत् कुतस्त्याऽर्थसिद्धिः ? (?) ॥ २४ ॥
यद् येन सहोपलभ्यते, नियमात् तन्न ततो विभिद्यते । चन्द्राच्चन्द्रो यथा परः, सर्वं वस्तु तथा च संविदा ॥ २५ ॥
वेद्यते यदिह तन्न भिद्यते, ज्ञानतः खलु तदीयरूपवत् । वेद्यते च सकलं घटादिकं, बाह्यवस्तु सदिति भ्रमस्ततः ॥ २६ ॥
संवेद्यमानत्वमिदं स्वतश्चेदसिद्धमर्थस्य तथा प्रतीतेः ।
अथापरस्माद् बहिरप्यसिद्धेर्विरुद्धमन्या च गतिर्न काचित् ॥ २७ ॥
ज्ञानस्य स्व-परप्रकाशपरतापक्षेऽपि सम्भाव्यते, नैयत्येन सहोपलम्भ इति सन्देहादनैकान्तिकः ।
प्रत्यक्षादनुमानतश्च विदिते बाह्ये च कालात्ययक्षिप्तोऽप्येष सहार्थचिन्तनविधिर्मेदाद् विरुद्धोऽपि च ॥ २८ ॥
नियतः सहोपलम्भो भिन्नास्वपि कृत्तिकासु यद् दृष्टः । तेन व्यभिचारित्वं स्फुटं विपक्षेऽपि वृत्तित्वात् ॥ २९ ॥
वेद्यत्वमत्र यदि वेदनकर्म तात् (भावात्), क्रोडीकृतं ननु भिदैव ततो विरुद्धम् ।
चिद्रूपता यदि पुनस्तदसिद्धमेव, कुम्भादयः खलु जडा यदमी प्रसिद्धाः ॥ ३० ॥
ज्ञानं विवादपतितं व्यवसायरूपं, बाधाप्रबन्धपरिवर्जितवेदनत्वात् ।

॥ अहम् ॥

आचार्यप्रवरश्रीदेवभद्रसूरिसूत्रितः

प्रमाणप्रकाशः ।

सन्न्यायनगरारम्भमूलसूत्रसनाभयः । श्रीनाभेयस्य नन्द्यासुर्देशनावचनक्रमाः ॥ १ ॥
ज्ञान-ज्ञेयस्वरूपं यत् कलयत्येकहेलया । त्रैलोक्यमखिलं ज्योतिस्तदाहृतमहं स्तुवे ॥ २ ॥
उपादेयमुपादातुं हेयं हातुमुपास्यते । प्रमाणमेव यत् सद्भिस्तदेवातः प्रकाश्यते ॥ ३ ॥
ज्ञानं स्वार्थविनिश्चयरूपमबाधं प्रमाणमेतच्च । ज्ञातुः पृथक् कथञ्चित् प्रामाण्यं च स्वतः परतः ॥ ४ ॥

१ ग्रन्थस्यास्य समाप्तेरनुपलभ्यमानत्वाद् एतद्ग्रन्थस्य तत्कर्तुश्च नाम नोपलभ्यते, तथापि प्रकरणस्यास्य तृतीयश्लोके “प्रमाणमेव यत् सद्भिस्तदेवातः प्रकाश्यते” इत्युल्लेखदर्शनाद् ग्रन्थस्यास्य “प्रमाणप्रकाशः” इत्यभिधानमस्माभिरुपकल्पितम् । तथा कर्तृनामोल्लेखाप्राप्तावपि च यद् ग्रन्थकर्तुः देवभद्र इति नामपरिकल्पनं तदपि तत्कृतस्तोत्रादिग्रन्थान्तररचनासमकक्षकत्वविलोकेन पत्नीयक्षेत्रवसहिपाटकसत्कभाण्डागारस्थैतद्ग्रन्थपुस्तिकासहवर्त्यैतद्ग्रन्थकृतस्तोत्रादि-सहभावेन चेति । अतः सम्भाव्यते ग्रन्थस्यास्य तत्कर्तुश्च नामान्तरमपि कदाचित् स्यादिति । प्रयतितव्यमेतत्सम्पूर्णग्रन्थावाप्तौ विद्वद्भिरिति ॥

अनेकधा विप्रतिपत्तिरत्र, प्रवादिनां दृष्टिवशात् तथाहि ॥ ३८ ॥
प्राभाकराः प्राहुरिहेन्द्रियोत्थमध्यक्षमेकं विषये पुरस्थे ।
संस्कारजन्या स्मृतिरन्यदस्याः, पूर्वानुभूतं विषयस्वरूपम् ॥ ३९ ॥
हेतुप्रभेदाद् विषयप्रभेदाच्चेदं किल ज्ञानशुभं प्रमातुः ।
स्मृतिप्रमोषाच्च भवेद् विवेकाख्यातिर्न तु ज्ञानमखण्डमेतत् ॥ ४० ॥
अत्रोच्यते कारणभेदमात्रात्, कार्यस्य भेदो यदि साधनार्थः ।
तदा दृग्गाद्यैर्बहुभिः कृतं सत्, प्राप्तं घटज्ञानमपि ह्यनेकम् ॥ ४१ ॥
सामर्थ्यभेदादथ नास्ति सोऽस्मिन्, सामग्रिकैकैव यतोऽत्र तावत् ।
कार्यस्य भेदाद् यदि चात्र हेतुव्रजान्यताऽन्योन्यसमाश्रयस्तत् ॥ ४२ ॥

संस्कारेन्द्रिययोर्विलोकितमथान्यत्र प्रभुत्वं स्मृतिप्रत्यक्षप्रभवे इहापि सुवचस्तत् कार्यभेदस्ततः ।
दत्तस्तर्हि जलाञ्जलिस्तिश्र(?)सनाथः प्रत्यभिज्ञाविदोऽप्येकत्वे यदिहापि सैव सकला तत्कार्यता लोच्यते ॥ ४३ ॥
दृग्गादयो दोषवशाच्च रूप्यरूपेण शुक्तिं खलु दर्शयन्ति । तस्मादसिद्धो विषयप्रभेदः, सिद्धं ततो ज्ञानमखण्डमेतत् ॥ ४४ ॥
ज्ञानस्य सर्वस्य सगोचरत्वे, भङ्गथा कयाचिद् विहितप्रतिष्ठे । बाह्यार्थनिहेतुमनोरथद्वन्, विपर्ययख्यातिर(रु)न्मूलयिष्यति ॥ ४५ ॥
विवेकाख्यातिः ।

आहुर्मध्यमका इदं रजतमित्यख्यातिरेषा यतो, रूप्यख्यातिमदत्र नो सजति न भ्रान्तित्वमस्यान्यथा ।
नो शुक्तिः कलधौतमित्यधिगतेः स्याद् वस्तु वस्त्वन्तराकारेण प्रतिभाति तर्हि न भवेद् वस्तुव्यवस्था क्वचित् ॥ ४६ ॥
अत्रोच्यते यदि न किञ्चिदिहावभाति, तत् स्याद् विशेषभणितेर्विरहप्रसङ्गः ।
अख्यातिरत्र च मतः किमभाव एव, ख्यातेरथाल्पतमता प्रथमे विकल्पे ॥ ४७ ॥
न स्याद् भिदा भ्रम-सुषुप्तदशासु हेतुर्नो वा मना(ता)ऽपि परमार्थसती न यस्मात् ।
पक्षे परे वितथरूपतयाऽर्थभाने, ख्यातिर्विपर्ययवती स्फुटमेव सिद्धा ॥ ४८ ॥
विपर्यये भाति यदत्र किञ्चित्, तज्ज्ञानधर्मो यदि वाऽर्थधर्मः । ना....नहङ्कारसमाश्रयत्वं, बहिर्मुखत्वप्रतिभासनाच्च ॥ ४९ ॥
न चार्थधर्मोऽर्थविधेयसाध्यवैधुर्यतो बाधकबोधभावे ।
तद्व(द्वा)मतायाश्च विबाधितत्वा[त् त]स्मादसत्ख्यातिरियं प्रपद्या ॥ ५० ॥
वि(वै)भाषिकैरुक्तमिदं न युक्तं, न सच्च भातीति च वाग्विरोधात् ।
ज्ञानार्थयोर्भेदकयोरभावे, भान्तेरवैचित्र्यविधे[ः] प्रसङ्गात् ॥ ५१ ॥
अर्थक्रियायां पुनरर्थमात्रनिबन्धनेच्छादिरिहापि सोऽस्ति ।
विशिष्टरूपा तु शिव(विशि)ष्टवस्तुसाध्या यदि स्यान्न विपर्ययः स्यात् ॥ ५२ ॥
इत्यसत्ख्यातिः ।

प्रतीत्या यत् सिद्धं तदिह विषयो वस्तु न पुनः, प्रतीतौ तामन्यां मृगयति बुधो निष्ठितभयात् ।
अथैतद् यद्देशं कलयति न तद्देशगमने, तथा पश्येन्नैवं कलयति यदाऽस्त्येव हि तदा ॥ ५३ ॥
न चेदेवं विद्युद्विषयमपि विज्ञानमसति, प्रवृत्तं यत् पश्चात् खलु तडितः सत्त्वकलता ।
प्रसिद्धार्थख्यातिं जगदुरिति वाचस्पतिसुताः, शुभोदकं तर्कं प्रतिविहितवैरव्यतिकराः ॥ ५४ ॥
भ्रान्ता-ऽभ्रान्तज्ञानवर्ताप्यतानात्, माऽस्मिन् पक्षे मेदकाभावतः स्यात् ।
यद्देशः ख्यात्येष तं तस्य चिह्नं, पश्येत् पश्चात् प्रागसौ तत्र चेत् स्यात् ॥ ५५ ॥
शुक्ताविचत्वारमिति (?) प्रतीतौ, बाह्यार्थरूपं न विभाति रूप्यम् ।
तद्वाधकप्रत्ययबाधितत्वाद्नाद्यविद्यावशविप्लवात् तु ॥ ५६ ॥
संवेदनाकार इहावभाति, तस्माद् बहीरूपतयेव नान्यः ।
बौद्धास्तृतीया इति युक्तिमात्मख्यातौ वदन्तः प्रतिषेधनीयाः ॥ ५७ ॥
प्रमाणतो बाह्यपदार्थसिद्धेः, स्वाकारमात्रग्रहणाप्रसिद्धेः ।
मिथ्येतरज्ञानकथाप्रणाशादेः(श)त्वतस्त्वा(स्ता)च्चिकवासनायाः ॥ ५८ ॥
नीलादिकृतः सारूप्यलक्षणो ज्ञानगत इहाकारः । प्रत्यक्षो नीलादिः स्वतः परोक्षावहीरूपः ॥ ५९ ॥
ज्ञानाकारख्यातेरात्मख्यातिरि[ह] वर्णिता निपुणैः । सौत्रान्तिकैरियं पुनरतिकलुषा ख्यातिरिव तेषाम् ॥ ६० ॥

यत् तूक्तसाध्यविकलं तदुपात्तहेतुशून्यं यथा किल विपर्यय-संशयादि ॥ ३१ ॥
विपर्यया-ऽनध्यवसाय-संशयस्वरूपकारोपविरोधि तावत् ।
विनिश्चयात्मत्वमृते न युज्यते, ज्ञाने विसंवादकता विशेषणम् ॥ ३२ ॥
निर्विकल्पमपि निश्चयं विना, न प्रमाणपदवीं समञ्जते ।
भाषमाण इति तत्प्रमाणतां, मा क्षिपंश्च सुगतो न सौगतः ॥ ३३ ॥
किञ्चाविकल्पकमनध्यवसायरूपं, युञ्जद् विनिश्चितिकृतावबलम्बिकल्पम् ।
पुंसः स्वयं सुतकृतावबलस्य शण्डदत्तात्मजप्रजननाधिकृतेः समं स्यात् ॥ ३४ ॥
ज्ञानं व्यवस्यति न व्यवहारकारि, गच्छतृणालगन [.....]
.....] वेदवत्त(त्ता)थागतैरनुगतं खलु निर्विकल्पम् ॥ ३५ ॥
किञ्चाविकल्प-[स]विकल्पकयोरभीष्टौ, यत् तात्त्विकेतरतनू विषयौ तथा च ।
मिथ्याधिरोपितमहोत्स(?)विकल्पकस्याप्रामाण्यमात्तविषयग्रहणेन बौद्धैः ॥ ३६ ॥
यस्मिन् बाधा भवति विपरीतार्थनिर्णायकेन, ज्ञानं न स्यात् तदिह विलसद्वाधकं न प्रमाणम् ।
आत्मा व्यापी प्रकृतिजनितं विश्वमीशप्रकल्पं, सर्वं नित्यं क्षणिकमथवेत्यादिसंवेदनं वा ॥ ३७ ॥
शुक्ताविदं रूप्यमिति प्रतीतिं, विपर्ययख्यातिमुशन्ति सन्तः ।

कलुषिनयनवृत्तेश्चाकचिक्यावलोकोल्लसितकलिततारानुस्मृतेः शुक्तिकायाम् ।

रजतमिव(द)मितीदं ज्ञानमत्र प्रमातुः[ः], कथयति विपरीतख्यातिमाराध्यवर्गः ॥ ६६ ॥
विपरीतख्यातिः ।

तीव्राभ्यासदशा भवेद् यदि ततः प्रामाण्यमस्य स्वतः, सा चेन्नास्ति ततः परादधिगतप्रामाण्यभावात् स्वतः ।
उत्पत्तौ परतोऽथवाऽर्थविषयच्छित्तौ स्वकार्ये च तत्, स्वभ्यासे...कचित्म(त् स ?)तः कचिदिदं स्यादन्यतो पाटवे ॥ ६७ ॥

कर्तृभोक्तृपरिणामिदेहितो, भिन्नभिन्नमविनाशि नाशि यः ।

आत्मवस्तु न हि मन्यते प्रमासिद्धिमस्य वि(धि)गहो ! विवेकिता ॥ ६८ ॥

निःसन्देहमवाधितं सुखमहं संवेदयामीति यद्, ज्ञानं तन्न शरीरगोचरमहङ्कारास्पदं तन्न तत् ।
स्थूरोऽस्मीति यदौपचारिकमिदं भृत्येऽपि राजेतिवत्, स्वात्मान्तःकरणेन बाह्यकरणाभावे [...]तद् गृह्यते ॥ ६९ ॥

रूपादिविज्ञानमिहाश्रितं कचिद्, गुणत्वतो रूप-रसादिवत् तथा ।

ज्ञानाद्युपादानविशेषपूर्वकं, कार्यत्वहेतोः कलसा(शा)दिकं यथा ॥ ७० ॥

आत्मद्रव्यमनन्तपर्ययममी चास्मात् कथञ्चित् पृथक्, ते यस्मादुदयन्ति केचिदपरे नश्यन्ति चानुक्षणम् ।

द्रव्यं तु ध्रुवमेतदप्यतितरां तेभ्यो न वे(चेद्) भिद्यते, यन्न कापि विलोक्यते जगति तत् पर्यायपिण्डं विना ॥ ७१ ॥

आत्माविज्ञानयोर्भेदाभेदेऽनुभवस्विस्थिते(?) । कर्तृत्वे करणत्वादिलक्ष्मीमपहरेत कः ? ॥ ७२ ॥

द्वेधा वस्तु विनिश्चयेन भवति प्रत्यक्षमत्यक्षमित्यन्तर्भावविधेश्च निर्ने(र्ण)यकृतां शेषप्रमाणमिह ।

ये त्वेकादिषडन्तमभ्युपगताश्चार्वाकमुख्याः परे, मानं तान्न विमुञ्चतीह बलवान्न व्याप्तिदोषग्रहः ॥ ७३ ॥

प्रत्यक्षं विशदं ज्ञानं प्रत्यक्षत्वेन हेतुना । यन्नोक्तसाध्यं तन्नोक्तसाधनं लिङ्गिकादिवत् ॥ ७४ ॥

ज्ञानान्तराव्यवहित[...]मथो विशेष[.....]त्वमस्य विशदत्वमुशन्ति सन्तः ।

सर्वात्मना कचिदिदं कचिदंशतः स्याद्, द्रव्यादिकारणकलापवशात् प्रमातुः ॥ ७५ ॥

आत्मानमक्षमवदत् प्रति तं गतत्वादध्यक्षमक्षवचनाद्यनपेक्षमेव ।

स्वाचारकवृत्तिकृतां पटुतां दधानं, स्वे गोचरेऽवधिमतो गमकैवलाख्यम् ॥ ७६ ॥

रूपि द्रव्यमवैति सर्वमवधिज्ञानी मनःपर्ययज्ञानी मानुषलोकसंज्ञिमनसां जानाति तान् पर्ययान् ।

द्रव्यं क्षेत्रमतीत-भावि-भवि(व)तः कालान् गुणान् पर्ययान्, सर्वान् केवलिनः क्षतावृत्तितया जानन्ति पश्यन्ति च ॥ ७७ ॥

यच्चेन्द्रियैः स्वविषयेषु मनःसहायैरक्षानपेक्षमनसा च किल क्रियेत ।

कर्मक्षयोपशमचित्रतया विचित्रं, तद्व्यावहारिकमिहाहुरवग्रहादि ॥ ७८ ॥

अक्षार्थयोगो(गः) किल निर्विशेषसत्त्वाश्रयालोचनदर्शनोत्थम् ।

संस्थान-वर्णादिविशिष्टवस्तुज्ञानं यद(दा)द्यं तदवग्रहः स्यात् ॥ ७९ ॥

तदन्वितानन्वितधर्मचिन्तनादवग्रहात्तार्थविशेषकाङ्क्षणम् ।

ईहा ततः काङ्क्षितवस्तुगोचरं, विनिश्चितज्ञानमता(वा)यमूचिरे

॥ ८० ॥

अवायनिर्नी(र्णी)तपदार्थगोचरं, कालान्तरेऽपि स्मृतिकारि धारणाम् ।

वदन्ति विज्ञानमियं त्वनेकधा, बह्वादिभेदप्रविकल्पनावशात्

॥ ८१ ॥

॥ इति प्रत्यक्षप्रकाशः प्रथमः ॥

ज्ञानं परोक्षमविशदरूपमिति ब्रूमहे परोक्षत्वात् । यन्नाविशदं तन्न परोक्षमतीन्द्रियमिवाध्यक्षम्

॥ ८२ ॥

पूर्वानुभू[त]विषया संस्कारोद्बोधहेतुका । संवादतः प्रमाणं स्यात् तदित्युल्लेखिनी स्मृतिः

॥ ८३ ॥

प.....

[॥ तालपत्रीयप्रतावेतदन्तमेवैतत् प्रकरणमुपलब्धमित्येतावत्पर्यन्तमेवास्माभिः प्रकाशितमिदमिति ॥]

सारूप्यं द्वयदर्शने सति विनिश्चेतुं ध्रुवं शक्यते, नीलादिस्तु परोक्ष एव भवतामर्थः सदा सम्मतः ।

सारूप्याधिगमादनन्तरमथो जानाति नीलादिकं, व्यक्तोऽन्योन्यसमाश्रयस्तदिति न ख्यातिर्मता सिद्ध्यति ॥ ६१ ॥

आत्मख्यातिक्षेपः ।

ज्ञाने यत् प्रतिभासते तदसदित्यक्षोऽपि किं भाषते ?, बाधा यस्य च सम्भवे तदपि सद् ब्रूयात् कथं शिक्षितः ? ।

वक्तुं नो सदसद्विरोधभयतो वाञ्छत्यतुच्छाशयाः(य)स्तेनाख्यातिरवाच्यवस्तुविषये वेदान्तिकैराक्षि(हि)ता ॥ ६२ ॥

सत् सत्त्वेन ग्रहीतुं गदितुमपि तथा सर्वथात्वेन वक्तुं, ज्ञातुं वा शक्यमेव प्रकटमपरथोच्छिद्यते शिष्टमार्गः ।

किञ्चेदं रूप्यमेवं वचनपरिगतीपूर्वदृष्टं सदेव, स्मृत्वा रूप्यं प्रवृत्ते किल सदृशतया तत् कथं ख्यातिरिष्टा ? ॥ ६३ ॥

अनिर्वचनीयार्थख्यातिः क्षिप्ता ।

ख्यात्यन्तराणामतिदुस्थितत्वादन्तर्बहिर्वाऽप्यति(नि)रूपितस्य ।

अलौकिकार्थस्य वदन्ति केचिद्भोकायताः ख्यातिमहातिरूढाः

॥ ६४ ॥

अर्थस्यालौकिकत्वं यदि विशदमतिं लोकमाश्रित्य मिथ्याज्ञानेऽप्यन्तर्बहिर्वा विषयमतितरां ख्यापयत्येष तर्हि ।

ख्यातिक्षेपादर्थैवं वदसि वद परं युक्तियुक्ताऽऽर्हन्त्यैर्या, ख्यातिः प्रोक्ताऽत्र तां चेद् विषटयसि तदा ज्ञास्यते चाऽऽदिता ते ॥ ६५ ॥

अलौकिकार्थस्मृतिः ।

सावणमासासियसत्तमीए सिरिस्सीहरायदइयाए । सुजसाए कुच्छिकमलम्मि रायहंसो तुमं जयसु ॥ ११ ॥
वइसाहकिन्हतेरसितिहीए जम्मूसवो कओ जेहिं । तुह ते सुरा-ऽसुर-नरा कयत्थमत्थयमणी जाया ॥ १२ ॥
वइसाहे किन्हचउदसीए तुह वयसिरीए सहियस्स । आसि कयचमकारो अन्नो चिय कोइ सिंगारो ॥ १३ ॥
सा वइसाहे कसिणा चउदसी भन्नए कहं ? जीए । केवलपया[व]कवलि(चि)यतेओ तुमं उग्गओ चंदो ॥ १४ ॥
चित्तं चित्ते सियपंचमीए तुह तिहुयणप्पईवस्स । निव्वाणगयस्स वि जलइ जोइकलिया पयासमई ॥ १५ ॥
जय सिद्ध ! बुद्ध ! नीरय ! जय सासयमोक्खसोक्खसंपत्त ! ।
जय जय अणंतसामिय ! जय कामियदाणदुल्लिय ! ॥ १६ ॥
गयराओ पणयाणं [गुणे] पणामेसि रोसरहिओ य । दोसे हणेसि सामिय ! तुज्झ अउवा इमा महिमा ॥ १७ ॥
वलियग्गीवं लच्छी कडक्खए ते सया सउम्माहा । जेसिं चित्ते निवससि तुमं सयाऽणंतजिणनाह ! ॥ १८ ॥
सो पायालो जक्खो सासय(ण)देवी वियंभिणी सा य । तुह सासणे रयाणं कुणंतु कल्लाणकोडीओ ॥ १९ ॥
सिरिदेवभद्रसूरी पुणो पुणो विण्णवेइ इणमेव । तुह चेव गुणा हियए वसंतु मे आभवमणंत ! ॥ २० ॥

॥ इति श्रीअनन्तनाथस्तोत्रम् ॥

आचार्यश्रीदेवभद्रोपज्ञं
श्रीस्तम्भनकपार्श्वनाथस्तोत्रम् ।

लच्छीलीलाभवनं थंभणयपइट्टियस्स पासस्स । पहुणो पयकमलं रायहंससयसेवियं जयई ॥ १ ॥
रागाइरिउनिसुंभणसुत्थीकयसयलधम्मरजंगो । विजयउ पासस्स चिरं परक्कमो पोढयं पत्तो ॥ २ ॥
उदियम्मि जम्मि न तमो नेव पयासन्तरं न अत्थमणं । तं पासजोगिरायजोइं जोगिप्पियं भरिमो ॥ ३ ॥
तुह नाह ! फणिफणारयणकिरणसीमंतिया सलायन्ना । देहप्पहा विडंबइ विहुमवल्लीजुयं जलहिं ॥ ४ ॥
मन्ने फणिफणमणिदीवएहिं अवलोइऊण पणइजणं । दुरियाहिंतो रक्खिय धरणो मणवंछियं देइ ॥ ५ ॥
सामि ! तुमं विम्हयवसवियसियनेतुप्पलाहिं दीसंतो । विज्जाहरीहि रेहसि कप्पूरच्छुरियदेहो व ॥ ६ ॥
तुह पहु ! पायप्पणयं सप्पणयं जणमिणं उवयरंतो । वक्खिचमणो धरणो सासयं दीसइ पियाहिं ॥ ७ ॥
पणएसु अमयवरिसो सरिसो वज्जासणिस्स मच्छरिसु । एसो नवो पयावो तुह पहु ! जियरायदोसस्स ॥ ८ ॥
दुवायदुहियदेहा पित्तुत्तावियसमत्तगत्तंगा । अइदुसहसिंभभिंभलमण-तणुणो सुन्नचेयन्ना ॥ ९ ॥
सवाऽऽहि-वाहिचत्था सब[ह] दुव्वारदुरियविहुरतणू । तुह नाह ! सुमरणेण वि वंछियसुहभायणं हुंति ॥ १० ॥
एस चिय निरवज्जा विज्जा मंताणिमो महामंतो । एत्तो नऽन्नो चुन्नो तिहुयणलच्छीवसीयरणे ॥ ११ ॥

सिरिपासस्स भयवओ अट्टमहाभयपणासणपरस्स । नामक्खराइं हियए सययं चिय जं जविजंति ॥ १२ ॥
पासे पडुम्मि पत्तो (त्ते) मा ज्झरसु हियय ! निव्वुयं होसु । किं सीयइ कोइ कयाइ कप्परुक्खम्मि साहीणे ? ॥ १३ ॥
नाह ! तुह पायपायवबहलच्छायासु वीसमंतस्स । भवकंतारुत्तारो सुहेण होजा लहुं मज्झ ॥ १४ ॥
किं वा तुह पडु ! बहु विन्नवेमि विन्नायसवनायव ! ? । तुममेविको सरणं ताणं च भवे भवे मज्झ ॥ १५ ॥
सिरिदेवभद्रदायग ! नायग ! ससुरासुरस्स भुवणस्स । कुणसु पसायं सामी होज तुमं मज्झ पइजम्मं ॥ १६ ॥

॥ इति श्रीस्तम्भनकपार्श्वनाथस्य स्तोत्रं समाप्तम् ॥

॥ अर्हम् ॥

आचार्यश्रीदेवभद्रोपज्ञं
श्रीअनन्तनाथस्तोत्रम् ।

सम्मत्तनाण-दंसण-वीरियसोक्खाइं जस्सऽणंताइं । तमणंतमणंतसुहाण कारणं संथुणामि जिणं ॥ १ ॥
तुह गुणगहणे वाणी वाणि चिय सबमिच्छतासंधो (?) । एकं पुणो मम मणो सया वि पगुणं न संदेहो ॥ २ ॥
देहो वि हु सियरुहिरो अरहो सुरहो सुयंधनीसासो । लोउत्तरा गुणा पुण लोउत्तरिया किमच्छरियं ? ॥ ३ ॥
गरुओ गुणाणुराओ तत्तो गरुया गुणा तओ गरुओ । थोयवो इह एको थोयारमई परं लहुया ॥ ४ ॥
न य सामिणो वि हु गुणे गुणेमि किं नाह ! मिय पगम्भामि । तेसि सरूवविमरिसे बहिम्महो तयणु झिज्जामि ॥ ५ ॥
जे केवल्लिणो जाणंति तुह गुणे ते थुइं न कुवंति । अम्हे उ अयाणंता थुइमीहामो महच्छरियं ! ॥ ६ ॥
अवो ! साहसमेयं जं सामिगुणे अयाणुया अम्हे । लग्गा थोउं अहवा हेवाओ होइ दुच्छड्डो ॥ ७ ॥
सिद्धावत्थाए वि हु अत्थित्तं नत्थि तारिसं मज्झ । जत्थऽत्थमिति तुह तित्थनाह ! गुणसंथुइपबन्धा ॥ ८ ॥
चिन्तामणि व विज्ज [व] कप्पपायवलय व पणइयणं । कुणइ पयत्थं तुह पयसेवा अमुणियगुणग्गा वि ॥ ९ ॥
देव ! तुममेव सामी सरणं तुममेव [देव !] न हु अन्नो । एवं पडु वियाणइ अहव ससंवेयणं मज्झ ॥ १० ॥

..... । ...मिथ्यादृशां तेषां विनिपाताः पदे पदे
अस्वसंवेदनं ज्ञानं प्रत्यपद्यन्त ये प्रभो ! । तैरान्ध्यमोषधासाध्यं स्वयमेव विसाधितम्
यैरिष्टकल्पनामात्रं सन्तानोऽपारमार्थिकः । स्वयं स्वशिष्यसन्तान(ने) ख्यापिता तैरवस्तुता
एकान्तनित्योऽनित्यो वा थैरात्मं (?) ततः प्रभो ! । बन्ध-मोक्षौ घयं (?) नेयौ तैश्चिन्त्याऽर्थक्रियाऽपि च
अपौरुषेयं वचनं विरुद्धेति पदद्वयी । येषां वक्त्रे सदा तेषां कः प्रत्येत्यप्रियानृतः ?
ज्ञानं ज्ञेयप्रतिक्षेपात् शून्यं ये प्रत्यपीपदन् । वराकाः किं कथं केन ते वदिष्यन्ति यद्वादाः ?
सर्वापलापी पापीयान्, नास्तिकोऽपि हि दर्शनी । कीर्त्यते यैः स्फुटं नाथ ! शोचनीयास्ततोऽपि ते
त्वय्यपि त्रातरि स्वामिन् ! शठैरेतैरयं जनः । परैर्विलुप्तचैतन्यसर्वस्वः क्रियते कथम् ?

॥ १२ ॥
॥ १३ ॥
॥ १४ ॥
॥ १५ ॥
॥ १६ ॥
॥ १७ ॥
॥ १८ ॥
॥ १९ ॥
॥ २० ॥
॥ २१ ॥
॥ २२ ॥
॥ २३ ॥
॥ २४ ॥
॥ २५ ॥

सिद्धे रसेन्द्रे स्याद्वादे कल्याणं सिद्धमेव मे । नातः परमपेक्षाऽस्ति स्वामिन्नपरदर्शने
अहो ! मोहस्य दौरात्म्यं यदनन्तां भवाटवीम् । विश्वास्य भ्रमितः शश्वद् धिगू ! निष्कारणवैरिता
निष्कृपः काममृगयुर्मृगीमिव मृगीदृशः । दर्शयन् मां मृगं हन्ति त[त्] त्रायस्व कृपां कुरु
दुःखदावानलज्वालालक्ष्मैर्दह्ये दयानिधे ! । दृशा पीयूषवर्षिण्या सिञ्च मां मास्म विस्मरः
अयोग्यः सन्नहं योग्यो जातः स्वामिप्रसादतः । प्रमाणं तत्र भगवान् स्वसंवेदनमेव वा
प्रभो ! भालमिदं भूया[त्] त्वत्प्रणामकिणाङ्कितम् । वीतरागस्य दासोऽयमिति व्यक्तार्थसूचकम्
भवेद् भवार्णवे भक्तिस्त्वयि नाथ ! तरीर्यदि । लीलयोत्तीर्ण एवायं तर्हि गोष्पदवन्मया
भवाङ्गखलके व[ल्ग]न् मोहो योद्धा मया प्रभो ! । त्वद्भक्तिक्षुरिकाक्षेपैः पातितो जितकाशिना
त्वद्दर्शनान्मनोभूमावानन्दाङ्कुर उद्गतः । हेतुर्भूयात् परीणामी महानन्दतरुच्छये
त्रिलोकबन्धो ! क्रोधादिवैरिभिर्भवता जितैः । तावकः परिभूयेऽहं यत् स कस्य पराभवः ?
न वाऽहमत्र जन्मनि नाथ ! जन्मान्तरेषु वा । त्वां विनाऽन्यस्य कस्यापि सेवकः किङ्करोऽपि वा
तव प्रसादतो मा भूनाथ ! जन्मैव मे क्वचित् । अथ जन्म तदा तत्र यत्रार्हन्नेव देवता
सिद्धान्तामृतकल्लोलक्षालिते योगिनां गुरो ! । मच्चित्तमन्दिरे योगं स्थिरत्वेन नियोगतः
जानतश्च विधित्सोश्च त्वदाज्ञां मे प्रमादिनः । इच्छायोगवतो नाथ ! निर्वृतिश्रीर्दवीयसी

॥ २६ ॥
॥ २७ ॥
॥ २८ ॥
॥ २९ ॥
॥ ३० ॥
॥ ३१ ॥
॥ ३२ ॥
॥ ३३ ॥
॥ ३४ ॥
॥ ३५ ॥
॥ ३६ ॥
॥ ३७ ॥
॥ ३८ ॥
॥ ३९ ॥

देवभद्रस्ररि-
विरचितः

॥ १० ॥

कर्मसंहारकाराभ्यामतो वीर्यातिरेकतः । शास्त्र-सामर्थ्ययोगाभ्यां योगिनां नाथ ! योजय
प्लवङ्गलीलवच्चेतःपारिप्लवमिदं मम । तस्य स्थैर्यकृते नाथ ! योगदण्डं प्रसादय
यदर्थं मृग्यते योगो योगिभिस्तत्त्ववेदिभिः । तदयोगं पदं दद्याः पूर्यन्तां मे मनोरथाः
त्वदाज्ञा नाथ ! मे प्राणास्त्वदाज्ञा नाथ ! मे तपः । त्वदाज्ञा नाथ ! [मे यो]गस्त्वदाज्ञा परमं पदम्
त्वदाज्ञाशरणा[ः] सिद्धा नैके सिद्ध्यन्ति चापरे । सेत्स्यन्त्यनन्तास्तत् स्वामिन्नाज्ञा मौलिमणिर्मम
दूरतः सम्पदस्तावदासतां याः किलापदः । मुक्तावपि [न] मे वाञ्छा यत्र न त्वमुपास्यसे
त्वच्छासनानुरागेण रञ्जिताः सप्त धातवः । यथा मम तथा मोक्षलक्ष्मीर्मध्यनुरज्यताम्
तवानुभावतो भूयाद् भक्तिर्जिन ! भवे भवे । देवे त्वयि गुरौ जैने त्वदुपज्ञे च शासने
देव ! त्वद्दर्शनादेव दुष्कृतं क्षयमाप्नुयात् । सुकृतं वर्धतां सर्वमनुमोदनया मम
सुखे दुःखे दिवा रात्रौ जन्मन्यत्र परत्र च । भूयासुः शरणं स्वामिन् ! पश्चापि परमेष्ठिनः

श्रीवीतरागस्तवनादमुष्मात्, पुण्यं यदाप्तं भवतात् ततो मे ।

श्रीदेवभद्रैकमहानिधाने, त्वच्छासने तीव्रतरोऽनुरागः

॥ इति श्रीवीतरागस्तवः सम्पूर्णः ॥

॥ ४० ॥

॥ ४१ ॥

॥ ४२ ॥

॥ ४३ ॥

॥ ४४ ॥

॥ ४५ ॥

॥ ४६ ॥

॥ ४७ ॥

॥ ४८ ॥

॥ ४९ ॥

॥ ५० ॥

वीतराग-
स्तवः ।

॥ १० ॥

आचार्यश्रीदेवभद्रस्ररिविरचितः

श्रीवीतरागस्तवः ।

॥ १ ॥

॥ २ ॥

॥ ३ ॥

॥ ४ ॥

॥ ५ ॥

॥ ६ ॥

॥ ७ ॥

॥ ८ ॥

॥ ९ ॥

॥ १० ॥

॥ ११ ॥